

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

HANYALI NÛRÎ OSMÂN
VE
DÎVÂNİ

DOKTORA TEZİ

Danışman
Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK

Hazırlayan
Abdullah AYDIN

Ankara 2009

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

HANYALI NÛRÎ OSMÂN
VE
DÎVÂNİ

DOKTORA TEZİ

Danışman
Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK

Hazırlayan
Abdullah AYDIN

Ankara 2009

ONAY

Abdullah Aydın tarafından hazırlanan *Hanyalı Nûrî Osman ve Dîvânı* başlıklı bu çalışma .../ .../ 2009 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda *oybirliği/ oyçokluğu* ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından *Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalında Doktora tezi* olarak kabul edilmiştir.

Unvan Ad soyad (Başkan)

Unvan Ad soyad (Danışman)

Unvan Ad soyad

Unvan Ad soyad

Unvan Ad soyad

ÖN SÖZ

Edebî eserler, meydana getirildiği toplumun maddî ve manevî kültür unsurlarından beslenir. Yazıldığı bölgenin sosyal yapısından izler taşır. Haluk İpekten, Divan Edebiyatında Edebî Muhitler adlı eserinin önsözünde; “Türk edebiyatının hangi şartlar altında gelişme imkânı bulduğunu araştırırken, sanatkârların bazı devirlerde ve bazı merkezlerde toplandıklarını görüyoruz. Bu topluluklar daima edebiyata ehemmiyet veren, cömertlikleri ile sanatkârları koruyan, kıymetli eserleri mükâfatlandıran şahsiyetlerin tesiriyle olmuştur. Böylece bu kümelenmelerden muhtelif devirlerde ve belirli şahsiyetlerin etrafında birer edebî muhit meydana gelmiştir.” demektedir.

Girit’te yetişen Nûrî Osman, Salacızâde Mustafa, Resmî Ali Baba, Yahya Kâmî Efendi, İbrahim Hıfzî Efendi, Lebîb Efendi, Giritli Aziz Ali Efendi, Aşkî, Hanyalı Vehbî, Ahmed Cezbî Efendi vd. şairler bir araya gelip edebî sohbetler yaparlar. Yaygın ismiyle Divan Edebiyatı olarak bilinen Eski Türk Edebiyatı’nın Girit Adası’nda teşekkülü, böyle bir edebî çevrenin varlığıyla meydana gelmiştir. Divanı üzerine yüksek lisans tezi hazırlanan Hanyalı Kâmî, Nuri için yazdığı bir kasidesinde;

Tesvîdidir geçen şu‘arâ nazm-ı zâtının

Hâlâ olanların da odur muktedâ-bihi

demektedir. Bu beyit, Nûrî’nin ada şairleri arasındaki yerini ve önemini göstermektedir. Tez çalışmamızın konusunun seçilmesinde, “Nûrî” mahlasıyla şiirler yazan Hanyalı Nûrî Osman’ın tanınması ve şiirlerinin incelenmesi gereken bir şair olduğu görüşünden hareket edilmiştir.

Hanyalı Nûrî Osman, XVIII. yüzyılın sonu ile XIX. yüzyılın başlarında o zamanlar Osmanlı hakimiyetinde bulunan Girit’te yetişmiş bir şairdir. Hat sanatındaki mahareti ve aldığı eğitim sayesinde yeniçeri kâtibi olmuştur.

Ömrü Hanya ve kendine tımar olarak verilen Kandiye'nin Moros köyünde geçmiştir.

Giritli Şair Salacızâde Mustafa'nın vesilesiyle Celvetilik'e intisap etmiş, şeyhinden hilâfetnâme almıştır. Fakat Nûrî'nin eserlerinde irşat görevini yapıp yapmadığına dair herhangi bir bilgi yoktur. Zaten şiirlerinde dinî muhtevaya mutasavvıflar kadar yer vermemiş, şiiri tasavvufa araç olarak görmemiştir. O, Girit'te bulunan Mevlevîlik, Bektaşîlik vd. tüm tarikatlara saygı duymuş, onlara ait unsurları da şiirlerinde işlemiştir. Nûrî'nin dinî konudaki bu hoşgörüsü adadaki Rumları da kapsamıştır.

Elli sekiz yaşında vefat eden Nûrî, içerisinde 1152 şiir bulunan hacimli dîvânıyla birlikte Tezkîre-i Şu'arâ-yı Cezîre-i Girid, Tuhfe-i Nûriyye, Tezyîl-i Nûriyye, Tarîkü'l-ihisâr ve Târîh-i Girid adlarında nüshalarını tespit ettiğimiz üçü manzum üçü de mensur altı eser kaleme almıştır. Bununla beraber nüshaları tespit edilemeyen başka eserleri de vardır.

Üç bölüm hâlinde düzenlenen tezimizin birinci bölümünde şairin hayatı, eserleri ve edebi kişiliği araştırılmış, etkilendiği ve etkilediği şairler tespit edilmiştir. Bu bilgilerin tespitinde biyografi kaynaklarına müracaat edilmiş, özellikle de divanı başta olmak üzere şairin kendi eserleri incelenmiştir. İkinci bölümünde divanın şeklî özellikleri üzerinde durulmuş, devamında da muhtevayla ilgili hususlar incelenmiştir. Muhteva incelemesinde, diğer divanlarda da yaygın olarak bulunan özellikler değil de yöresel olan veya farklılığıyla dikkat çeken unsurlar değerlendirilmiştir.

Son bölümünde ise matbu olmayan Nûrî Divânı'nın tesbit edebildiğimiz dört nüshası üzerinde çalışma yapılmıştır. Divânın nüsha şeceresi oluşturulmuş ve tenkitli metin kurulmuştur. Metnin yeni alfabeye aktarılmasında transkripsiyon işaretleri kullanılmış, eklerin yazımında da günümüz Türkçesinin imla özellikleri esas alınmıştır. Şiirlerde geçen ayet, hadis ve kelam-ı kibarlar italik olarak verilmiştir. Arapça, Farsça ve Rumca gibi diğer dillerde yazılan beyitler sadece transkribe edilmiş, tercümeleri verilmemiştir. Nüshalarda silik olduğu için okunamayan yerler (...), vezni

tespit edilemeyen ŗiirler de (?) işaretiyle belirtilmiştir. Ayrıca kişi ve yer adları dizini ile kaynakça ilave edilmiştir.

Tez alıřmamı bařtan sona okuyarak gerekli dűzeltmelerin yapılmasında yardım eden deęerli danıřmanım Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK'a teřekkűr ederim.

Abdullah AYDIN

Ankara 2009

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
KISALTMALAR	viii
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM: HANYALI NÛRÎ OSMÂN'IN HAYATI, ESERLERİ VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ	4
A. HAYATI	4
1. Adı ve Mahlası	4
2. Doğum Tarihi	6
3. Doğum Yeri	7
4. Öğrenimi	8
5. Tarikatı	11
6. Mesleği	15
7. Ailesi	16
8. Hayatına Ait Diğer Bilgiler	25
9. Ölümü	31
10. Mizacı	33
B. ESERLERİ	36
1. Divan	36
2. Tezkîre-i Şu'arâ-yı Cezîre-i Girid	38
3. Tuhfe-i Nûriyye	39
4. Tezyîl-i Nûriyye	41
5. Tarîkû'l-ihtisâr	42
6. Târîh-i Girid	43
7. Diğer Eserleri	44
C. EDEBÎ KİŞİLİĞİ	45
1. Şairliği Üzerine Kaynaklarda Söylenenler	45
2. Kendi Sanatı Hakkındaki Düşünceleri	47
3. Şiir Tenkitçiliği	52
4. Edebî Kişiliğine Katkısı Olanlar	54
5. Şairliğinin Etkileri	58
II. BÖLÜM: DİVANIN DEĞERLENDİRİLMESİ	61
A. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	61
1. Nazım Şekilleri	61
2. Vezin	68
3. Kafiye ve Redif	73
B. DİLİ	76
1. Atasözü ve Atasözü Hükmünde Söyleyişler	76
2. Deyimler	78
C. MUHTEVADA DİKKAT ÇEKEN HUSUSİYETLER	79
1. Şahıslar	79
a. Devlet Büyükleri	79
b. Din Büyükleri	83
c. Şairler	92
(I) Türk Şairler	92
(1) Âgâh (Ö. H. 1141/ M. 1728)	93
(2) Ârif (Ö. ?)	93
(3) Âsaf (Ö. ?)	93
(4) Âşık Ömer (Ö. H. 1119/ M. 1707)	94
(5) Aziz Ali Efendi (Ö. H. 1213/ M. 1798)	95
(6) Aziz Mahmud Hüdâyî (Ö. H. 1038/ M. 1628)	95
(7) Bâkî (Ö. H. 1008/ M. 1600)	96

(8) Beliğ (Ö. H. 1174/ M. 1760)	97
(9) Cevrî (Ö. H. 1065/ M. 1654)	98
(10) Cürmî (Ö. H. 1219/ M. 1804-1805)	98
(11) Fâiz (Ö. ?)	99
(12) Fâzıl (Ö. H. 1225/ M. 1810)	99
(13) Fehîm (Ö. H. 1057/ M. 1647)	99
(14) Fennî (Ö. ?)	100
(15) Ferhat Paşa (Ö. H. 1213/ M. 1798)	101
(16) Gazâlî (Ö. H. 942/ M. 1535)	101
(17) Gevherî (Ö. ?)	102
(18) Hâfız Paşa (Ö. ?)	103
(19) Hakanî (Ö. H. 1015/ M. 1606)	103
(20) Hâşim Baba (Ö. H. 1197/ M. 1783)	104
(21) Haşmet (Ö. H. 1182/ M. 1768-1769)	105
(22) Hâtem (Ö. H. 1168/ M. 1754)	105
(23) Hıfzî İbrahim Efendi (Ö. H. 1213/ M. 1798)	106
(24) Hıfzî Paşa (Ö. ?)	107
(25) Hikmetî Ahmed Efendi (Ö. H. 1144/ M. 1731-1732)	108
(26) Himmet (Ö. H. 1095/ M. 1684)	109
(27) Hüsrev Efendi (Ö. H. 1004/ M. 1595)	109
(28) Kâmî (Ö. H. 1217/ M. 1802)	110
(29) Kânî (Ö. H. 1206/ M. 1792)	112
(30) Köroğlu (Ö. ?)	113
(31) Lâmiî (Ö. H. 938/ M. 1532)	114
(32) Lebîb Efendi (Ö. H. 1182/ M. 1768) veya Lebîb-i Horasânî (Ö. ?)	115
(33) Lutfî (Ö. ?)	115
(34) Mestoizâde (Ö. ?)	116
(35) Mevlânâ Celaleddin Rûmî (Ö. H. 672/ M. 1273)	116
(36) Muhibbî (Kanunî Sultan Süleyman) (Ö. H. 974/ M. 1566)	118
(37) Nâbî (Ö. H. 1124/ M. 1712)	118
(38) Nahîfî (Ö. H. 1151/ M. 1738)	120
(39) Nakşî (Ö. H. 1170/ M. 1757)	120
(40) Nâmî (Ö. ?)	121
(41) Nedîm (Ö. H. 1143/ M. 1730)	121
(42) Nefî (Ö. H. 1044/ M. 1635)	122
(43) Nevres (Ö. H. 1175/ M. 1762)	123
(44) Niyâzî-i Mısrî (Ö. H. 1105/ M. 1694)	124
(45) Nûrî (Ö. H. 1061/ M. 1651)	125
(46) Râgıb (Ö. H. 1176/ M. 1762)	126
(47) Râtib (Ö. H. 1175/ M. 1762)	127
(48) Rızâeddîn (Ö. H. 1159/ M. 1746)	127
(49) Rindî (Ö. H. 1089/ M. 1678)	128
(50) Rüşdî (Ö. ?)	129
(51) Sâbit (Ö. H. 1124/ M. 1712)	129
(52) Sabrî (Ö. ?)	130
(53) Sa'dî Efendi (Ö. ?)	131
(54) Salacıâde Mustafa (Ö. H. 1220/ M. 1805)	132
(55) Sâlik (Ö. ?)	133
(56) Sâmî Ebu Bekir Paşa (Ö. H. 1229/ M. 1813)	134
(57) Servet (Ö. H. 1180/ M. 1766)	135
(58) Seyyit Hasîb Mustafa Paşa (Ö. ?)	136
(59) Seyyit Nesîmî (Ö. H. 820/ M. 1417)	137
(60) Seyyit Vehbî (Ö. H. 1153/ M. 1740)	137
(61) Sezâyî (Ö. H. 1151/ M. 1738)	138
(62) Sırrî (Ö. H. 1164/ M. 1750)	139
(63) Sırrî Selim Paşa (Ö. H. 1263/ M. 1846)	139
(64) Sünbülzâde Vehbî (Ö. H. 1224/ M. 1809)	140

(65) Şâhidî (Ö. H. 957/ M. 1550)	141
(66) Şerîf Ağa (Ö. ?)	141
(67) Şeyh Gâlib (Ö. H. 1213/ M. 1799)	142
(68) Şîrî Ali Efendi (Ö. ?)	143
(69) Şükrî (Ö. ?)	144
(70) Tâib (Ö. H. 1136/ M. 1724)	144
(71) Üftâde (Ö. H. 988/ M. 1588)	145
(72) Vâlihî (Ö. H. 985/ M. 1577)	145
(73) Vehbî (Ö. ?)	146
(74) Vesîm (Ö. H. 1173/ M. 1759)	148
(75) Yüsrî (Ö. ?)	148
(76) Zihnî (Ö. ?)	148
(II) Arap Şairler	149
(1) Hassân b. Sâbit (Ö. H. 60/ M. 680)	149
(2) İmriülkays (Ö. M. 540 ?)	149
(3) Lebîd (Ö. H. 40-41/ M. 660-661)	150
(III) Fars Şairler	150
(1) Ascedî (Ö. ?)	151
(2) Câmi (Ö. H. 868/ M. 1492)	151
(3) Enverî (Ö. H. 585/ M. 1189-1190)	152
(4) Ferîdüddin Attâr (Ö. H. 618/ M. 1221)	153
(5) Hâfız-ı Şîrâzî (Ö. H. 792/ M. 1389-1390)	153
(6) Kemâl-i Hucendî (Ö. H. 803/ M. 1401)	154
(7) Kemâleddîn-i İsfehânî (Ö. H. 638/ M. 1240)	155
(8) Sa'dî (Ö. H. 690/ M. 1291)	155
(9) Sâ'ib-i Tebrizî (Ö. H. 1079/ M. 1669)	156
(10) Selman-ı Savecî (Ö. H. 778/ M. 1376)	157
(11) Şevket-i Buhârî (Ö. H. 1108/ M. 1695-1696)	157
(12) Tâlib-i Amûlî (Ö. H. 1035/ M. 1625)	157
(13) Urfî-i Şîrâzî (Ö. H. 999/ M. 1590)	158
ç. Tarih Şiirlerinde İsmi Geçen Kişiler	158
2. Ülkeler, Şehirler, Nehirler, Dağlar, Denizler, Adalar	159
a. Girit ve Çevresi Hakkında Bilgiler	159
b. Diğerleri	164
3. İçtimâî Hayat	169
a. Giyim, Kuşam	169
b. Yiyecek	173
c. Bayram	175
ç. Seferler ve Savaş Sahneleri	177
d. Diğer Hususiyetler	178
III. BÖLÜM: TENKİTLİ METNİN HAZIRLANMASI VE HANYALI NURİ OSMAN DÎVÂNİ	184
A. TENKİTLİ METNİN HAZIRLANMASINDA İZLENEN YOL	184
1. Nüshaların Tanıtılması	184
2. Takip Edilen Yol ve Nüsha Şeceresi	187
a. Başlama ve Bitiş Beyitleri	188
b. Tertip Özellikleri	189
c. Şiir Sayısı ve Farklı şiirler	189
ç. Ortak Kelime Varyantları	190
d. Sah Kaydı:	191
e. İstinsah veya Tertip Tarihi	192
3. Transkripsiyon Sistemi	195
B. HANYALI NURİ OSMAN DÎVANİ (Tenkitli Metin)	196
1. Kasideler	197
2. Musammatlar	357
3. Kısa Mesneviler	490
4. Gazeller	566
5. Rubai	920

6. Kıtalar	921
6. Nazmlar	947
7. Müfretler	959
8. Tarihler	977
SONUÇ	1190
KAYNAKÇA	1192
KİŞİ VE YER ADLARI DİZİNİ	1208
ÖZET	1221
ABSTRACT	1223

KISALTMALAR

age.	: Adı geen eser.
agm.	: Adı geen madde/ makale.
B	: İngiltere Oxford Üniversitesi Bodleian Kütüphanesi Türke Yazmaları, Yer Numarası: MS Turk. E. 24
Bkz.	: Bakınız.
C.	: Cilt.
Ç	: Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi Yer Numarası: 19 Hk 2113
G	: Gazel.
H.	: Hicrî.
Haz.	: Hazırlayan(lar).
Hız.	: Hazreti.
K	: Kaside.
Kı	: Kıta.
KM	: Kısa mesnevi.
M.	: Miladî.
Mu	: Murabba.
Mü	: Müfret
N	: Nazım.
Ö.	: Ölüm.
R	: Rubai.
S.	: Sayı.
s.	: Sayfa.
T	: Tarih.
Ta	: Tahmis.
Tc	: Terci-bent.
Te	: Tesmin.
Tk	: Terkib-bent.
Ts	: Tesdis.
Ü1	: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Yer Numarası: T. 326
Ü2	: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Yer Numarası: T. 356
V	: Varak.
Vd	: ve diğerkleri.

GİRİŞ

Öncelikle, divanının tenkitli metnini hazırladığımız Nûrî'nin yetiştiği dönemin siyasi ve edebî durumu üzerinde durmak gerekmektedir.

Nûrî'nin yaşadığı H. 1172/ M. 1758-1759 ile H. 1230/ M. 1815 tarihleri arasında Osmanlı tahtında sırasıyla III. Mustafa, I. Abdülhamit, III. Selim, IV. Mustafa ve II. Mahmut hüküm sürmüştür. Burada bir karşılaştırma yapmak gerekmektedir: Osmanlının güçlü olduğu dönemde Kanunî Sultan Süleyman tek başına kırk altı yıl tahtta oturmuştur. Oysa elli sekiz yıl yaşayan Nûrî'nin ömründe beş defa padişah değişmiştir. Sanırım, bu kıyas devletin siyasi durumu hakkında yeterli bilgi vermektedir.

Tarihçiler Osmanlı Devleti'nin duraklama dönemini XVII. yüzyıldan başlatırlar. Devletin doğal sınırlarına ulaşması, Avrupa'da iç karışıklıkların biterek güçlü merkezî krallıkların kurulması, Avrupa'nın teknik yönden gelişmesi ve coğrafî keşiflerle ticaret yollarının değişmesi başlıca dış etkenlerdendir. İçeride ise şehzadeleri vali olarak görevlendirme geleneğinin kaldırılması sonucu tecrübesiz ve dirayetsiz kişilerin tahta geçmesi, saray kadınları ve harem ağalarının devlet işlerine karışması, askerî disiplinin bozulması, sadrazamların seçiminde dikkatli olunmaması devlet merkezini zayıflatmıştır. Merkezî otoritenin zayıflamasıyla İstanbul'da yeniçeri ve sipahi ayaklanmaları, Anadolu'da Celalî isyanları baş göstermiştir. Savaşlarda yenilgilerin artmasıyla ganimetler azalmış ve maliye askerî harcamaları karşılamada zorlanmıştır. Ulema sınıfının taassubu da gerilemenin önemli sebeplerinden biridir.

III. Selim döneminde gerçekleşen ve özellikle Balkanları derinden etkileyen Fransız İhtilâli'nin yaydığı milliyetçilik akımı Girit'te de hissedilmiş, II. Mahmut döneminden itibaren adada ayaklanmalar başlamıştır.

Osmanlı Devleti, duraklamaya sebep olarak askeriyei görmüş ve sadece askerî alanlarda ıslahatlar yapmıştır. Bu gayretlerin de işe yaramaması sonucu XVIII. yüzyılda gerileme dönemi başlamıştır. Askeriye içerisinde yaşananlar, sık sık komutan değişiklikleri ve nihayet yeniçeri ocağının kaldırılması mesleği yeniçeri kâtipliği olan Nûrî'yi herkesten daha fazla etkilemiştir.

III. Mustafa döneminde üst üste dört defa yaşanan İstanbul depremleri ve I. Abdülhamit zamanındaki büyük İstanbul yangını hazinenin boşalmasına sebep olmuştur. Merkezde yaşanan bu sıkıntılar, Doğu Akdeniz'in Kıbrıs'tan sonra ikinci büyük adası olan ve M. 1645–1913 yılları arasında iki yüz atmış sekiz yıl Osmanlı hâkimiyeti altında kalan Girit'i de çok etkilemiştir. Sık sık padişah değişiklikleri, Girit'e de vali değişikliği olarak yansımış, neredeyse her yıl başka bir paşa bu vazifeye atanmıştır.

Siyasî ve maddî durumdaki dalgalanmalar, edebî hayatta hemen hissedilmemiştir. Bunda yenilik arayışında olan ve sürekli kendini yenileyen şair ve nasirler etkili olmuştur. Nûrî'nin yaşadığı XVIII. yüzyılın sonu ile XIX. yüzyılın başlarında yetişen Osmanlı şair ve yazarı pek çoktur. Bunlardan bazıları şunlardır: Şeyh Galip, Sünbülzade Vehbî, Tokatlı Kânî, Hoca Neş'et, Erar Dede, Fıtnat Hanım, İlhamî (III. Selim), Enderunlu Vasıf, Keçecizade İzzet Molla, Lebîb Efendi.

Osmanlı toplumunda şairlerin yetiştiği, birbirlerini tenkit veya tanzir ederek geliştirdiği edebî muhitler, edebî hayatı devrin çalkantılarından korumuştur. Tanzimat edebiyatının oluşumuna kadar da divan şiiri kendini yenileyerek devam etmiştir.

Biyografi kaynaklarının taranmasıyla Giritli yirmi bir divan şairi tespit edilmiştir. Nûrî divanı, bunlardan başka Giritli veya Girit'te görevli sekiz şair hakkında daha bilgi vermektedir. Bu sayının, Nûrî'nin vefatından sonra yetişen şairler hakkında yapılacak araştırmalarla artma ihtimali de vardır. Bu durum, hiç de küçümsenemeyecek sayıda şair yetiştiren Girit'te bir edebî muhitin oluştuğunu ve bir okul gibi çalıştığını göstermektedir. Şairin hayatı

hakkında bilgi verdiğimiz bölümde, Nûrî'nin bu edebî ortama önemli katkıda bulunduğu görülecektir.

Uzun bir zaman Osmanlı hâkimiyeti altında kalan Girit'te şüphesiz çok sayıda mimarî eser yapılmıştır. Fakat bunların pek çoğu, tıpkı o devirde adada yaşayan Türk nüfusunun şimdi kalmadığı gibi, zamanla tahrip olmuş ve kaybolmuşlardır. Girit'teki varlığımızı belgeleyen diğeri şair ve yazarları araştırmak, şiir ve yazılı kaynakları bugünün alfabesine çevirerek hem ilim adamlarımız hem de halkımızın istifadesine sunmak gerekmektedir. Böylece adadaki sosyal hayat ve edebî muhit hakkında yapılacak incelemelere zemin hazırlanacağı muhakkaktır.

Yukarıdaki parağraf aynı zamanda bu tezi hazırlamaktaki amacımızdır.

I. BÖLÜM: HANYALI NÛRÎ OSMÂN'IN HAYATI, ESERLERİ VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

A. HAYATI

1. Adı ve Mahlası

İncelememize konu olan şairimizin adı kaynaklarda Osmân,¹ Osmân Nûrî,² Nûrî Osmân,³ Osmân Emîn,⁴ Nûrî⁵ olmak üzere beş farklı şekilde geçmektedir. Nûrî, Osmân ve Emîn olmak üzere üç farklı isimle karşılaşmaktayız. Bu durum Nûrî'nin divanında daha da karışık bir hâl almaktadır:

Kuluñ bir eski bendeñ **Nûrî** 'Osmân ibni Aḥmed Beg

Benim kim ḫırz-ı cān etmiş idim bir nuṭḫ-ı zî-şānıñ

K 27/18

¹ **Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu**, İstanbul 1973, s. 1007. ; “Nurî Osman Bey”, **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/ İsimler/ Eserler/ Terimler**, C.7, İstanbul 1990, s. 86.

² Mehmed Nâil TUMAN, **Tuhfe-i Nâilî, Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri**, (Haz.: Cemâl KURNAZ, Mustafa TATCI), C. II, Ankara 2001, s. 1105 (Bu kaynakta Giritli ve Hanyalı olmak üzere, Nûrî maddesi iki defa işlenmiştir.); İbnülemin Mahmut Kemal İnal, **Son Asır Türk Şairleri**, C. III, İstanbul 1988, (3. Baskı), s. 1244; Marinos SARIYANNIS, “A Source of Cultural Life of Eighteenth-Century Ottoman Crete”, **Ariadni**, (Girit Üniversitesi Felsefe Fakültesi Dergisi), S. 13, Girit, (2007, s. 79-99 (Makale Yunanca'dır.).

³ Orhan KURTOĞLU, **Girit Şairleri**, Ankara 2006, s. 46; Marinos SARIYANNIS, “The Düstûr of Hanyevî Nurî 'Osman As A Source for The Cultural Life of Eighteenth-Century Ottoman Crete”, (Aslı İngilizce olan bu makale henüz yayınlanmamıştır. **Etudes Balcaniques, Cahiers Pierre Belon** adlı bir dergide yayınlanacağı yazarı tarafından belirtilmiştir.).

⁴ KURTOĞLU, age, s. 97; Kâmi Yahya Efendi, **Terceme-i Hâl-i Sahib-Divan Nûrî**, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, 19 Hk 2113, v. 236b.

⁵ TUMAN, age, s. 1110; Bursalı Mehmed Tahir, **Osmanlı Müellifleri**, (Haz.: Cemâl KURNAZ, Mustafa TATCI), C. II, Ankara 2000, s. 462.

Dedi bir âh ile târihîni kardaşı **Emîn**

Emetüllâh qarârgâhı ola cây-ı cinân

T 30/9

Vefâtı târihî **Dervîş Nûrî** yazdı bu levhe

Teveccüh eyledi dergâh-ı Hâkka erdi ‘uqbâya

T 194/7

Bu isim çeşitliliği Barbaroszâde Şakir tarafından kaleme alınan biyografide netlik kazanmaktadır. Burada “Velâdetinde ‘Osmân ile tesmiye ve Emîn ile telkib ve müddet-i sağarında Emîn ile ma‘rûf idi. Āvân-ı şebâbında Nûrî mahlaşı konulup ve bu maşlaş ile meşhûrdur.” denilmektedir⁶. Netice olarak şairin adının Osmân, mahlasının da Nûrî olduğunu söyleyebiliriz⁷. Emîn ise çocukluğundaki lakabıdır.

Nûrî’den başka sadece üçer şiirde Emîn ve Saîd mahlasları geçmektedir:

Sene târihde muharrem gurre

Bende Nûrî-i Emîn Beg-zâde

Kı 14/4

Böyledir me’mûlüm elbet diyesin bir gün ola

Ey **Sa’idim** ‘âşıkım gel derdmendimsin benim

G 401/8

Aşağıdaki beyitte Nûrî (nûru) tevriyeli olarak kullanılırken Emîn mahlasına da yer vermiştir:

⁶ Barbaroszâde Şakir, **Câmi-i Târih-i Girid Sahib-Divân Giridî Hanyavî Nûrî Beg Efendi’nin Terceme-i Hâli**, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, TY. 205, v. 148b.

⁷ Şairler genellikle mahlaslarıyla tanındığı için incelememizde şairimizden “Nûrî” diye söz edilecektir.

Bir kez n'olur iki gözümün **nûru** sen dağı

Tenhâca bâğa etsen 'azîmet **Emîn** ile

G 483/7

26. tahmisin 11. bendinin ilk mısraı “Odur ey Nûrî rûh-ı maḥẓ işbu cân ile tende” iken Ü2’de “Emînâ öldürür rûḥum mu‘azzam cism ile tende” şeklindedir. Yine Ü2 nüshasında sadece bir şiirde Hicâzî mahlası görülmektedir:

Yine dergâhına yüz sürmege gelmişdir ağlatma

Ḳadîmî çâkeriñ bendeñ **Hicâzî** yâ Resûl’allâh

G 457/5 (Dipnot)

Şairimizin yaygın olan ve bilinen mahlası Nûrî’dir. Yukarıdaki farklı kullanımlar ise şairimizin gençlik dönemindeki mahlas arayışlarından kaynaklanmış olabilir. Gerek manzum olarak kaleme aldığı Rumca Türkçe lugatında gerekse divanındaki şiirlerin çoğunluğunda Nûrî mahlasını kullanmıştır⁸.

‘Aceb mi şu‘le-firûz olsa şi‘riñ ey **Nûrî**

Saña verildi erenlerden işte bu maḥlaş

G 279/5

2. Doğum Tarihi

Nûrî, H. 1172/ M. 1758-1759 senesinde doğmuştur⁹. Hangi ayda ve kaçında doğduğu ise belli değildir. Tezkire-i Şu‘arâ-yı Cezîre-i Girid adlı eserinin sonuna Kâmî Yahya Efendi tarafından eklenen biyografide babası H. 1205/ M. 1790’da vefat ettiğinde şairin 24 yaşında olduğu belirtilmiştir. Bu da

⁸ “Nûrî” mahlası Türk edebiyatında 15 şair tarafından kullanılmıştır. Bkz. Ali YILDIRIM, **Divan Edebiyatında Mahlas ve Mahlas-nâmeler**, Ankara 2006; Mustafa İSEN, **Ötelerden Bir Ses**, Ankara 1997, s. 202, 205.

⁹ Barbarosâde Şakir, age, v. 148b.

doğum yılı olarak H. 1181/ M. 1767'yi göstermektedir. Diğer biyografî kaynakları da bu tarihi tekrar etmişlerdir¹⁰.

Nûrî hakkında Giritli iki kişi biyografi yazmıştır: Kâmî Yahya Efendi ve Barbaroszâde Şakir. Nûrî ve ailesi hakkında verdiği bilgiler açısından Barbaroszâde Şakir'in kaleme aldığı terceme-i hâl daha detaylıdır. Bu risale aynı zamanda Nûrî'nin yeğeni Osman Ahyed tarafından kontrol edilmiştir.

3. Doğum Yeri

Nûrî Girit¹¹ adasının Hanya¹² şehrinde doğmuştur.¹³ Osmanlı Müellifleri'nde Girit'in Kandiye¹⁴ kasabasından olduğu yazılmış ama doğum yeri olup olmadığına değinilmemiştir¹⁵.

Nûrî, doğum yerinin Hanya olduğunu divanında ve lugatında kendisi belirtmektedir:

Eyledik biz dahı dîvân-ı Giridde Nûrî

Gelmişiz Hanyaya düstûr-ı mükerrerremcesine

G 498/6

¹⁰ Kâmî Yahya Efendi, age, v. 238a; TUMAN, age, s. 1105; "Nurî", **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi** C. 7, s. 86; KURTOĞLU, age, s. 15; İbnülemin Mahmut Kemal İnal, age, s. 1244; Ahmet SEVGİ, "Giritli Şairler", **Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Nu: 7, 8, Konya, 1993-1994, s. 33-51.

¹¹ Girit için bkz. "Girit", **İslâm Ansiklopedisi**, C. 4, İstanbul 1964, s. 794-804; "Girit", **Meydan Larousse**, C. 5, İstanbul 1970, s. 185-188; "Girit", **Türk Ansiklopedisi**, C. 17, Ankara 1969, s. 378-386; "Girit", **Yeni Türk Ansiklopedisi**, C. 3, İstanbul s. 1056; "Girit Destanları", **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/ İsimler/ Eserler/ Terimler**, C. 3, İstanbul 1979, s. 341-342; Cemâl TUKİN, "Girit", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 14, İstanbul 1996, s. 85-93; Cemâl TUKİN, "Osmanlı İmparatorluğunda Girit İsyanları, 1821 Yılına Kadar Girit", **Türk Tarih Kurumu Belleten**, C. IX, S. 34, Ankara 1945, s. 163-206; Macit UYGUR, "Girit ve Mücahitleri", **Tarih Dünyası**, C. 2, S. 17, İstanbul 15 Aralık 1950, s. 734-736; Ersin GÜLSOY, **Girit'in Fethi ve Osmanlı İdaresinin Kurulması**, İstanbul 2003.

¹² Hanya için bkz. "Hanya", **Meydan Larousse**, C. 5, İstanbul 1970, s. 598; Hanya", **Türk Ansiklopedisi**, C. 18, Ankara 1970, s. 473.

¹³ TUMAN, age, s. 1105. ; "Nurî", **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi** C. 7, s. 86.

¹⁴ Kandiye için bkz. "Kandiye", **Meydan Larousse**, C. 6, İstanbul 1970, s. 864; "Kandiye", **Türk Ansiklopedisi**, C. 21, Ankara 1974, s. 202; Ersin GÜLSOY, "Kandiye" **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 24, İstanbul 2001, s. 303-305; Ersin GÜLSOY, "Osmanlı İdaresinde Kandiye ve Şehrin İlk Sakinleri", **Anadolu'da Tarihî Yollar ve Şehirler Semineri** (21 Mayıs 2001) Bildiriler, İstanbul 2002, s. 99-132.

¹⁵ Bursalı Mehmed Tahir, age, s. 462.

Hanyavî olduĝuma şahiddir

Zeylimiñ târihidir nazm-ı Girid¹⁶

Giritli olduĝunu ise çok yerde söylemektedir:

Giridiyem ğulâm-ı Hâzret-i Mollâ-yı Rûmîyem

Sipîhr ü Nûriyim delķ-i kuhen-ķaftân-ı men girîd

G 101/5

4. Öğrenimi

Nûrî'nin öğrenim durumu hakkında kaynaklarda verilen bilgiler yeterli değildir. Babası Kolağası Ahmed Bey'in bilgi ve kültür durumuyla bağlantılı olarak Nûrî'yi iyi yetiştirdiği anlaşılmaktadır. Kâmî Yahya Efendi, kaleme aldığı biyografide “El-veledü sırrı ebihî mâ-şadaķı üzre bu cümle ħilye-i meħâsin bi-tevfîķi'llâhi te'âlâ efendi-i mûmâ ileyhde ma'a-ziyâde zâhir olacaķı nâşiye-i ħâl-i şabâvetlerinden berü cebîn-i mübîn-i nûrânîlerinde mütela'li vü dirahşân olan nûr-ı isti'dâd-ı mâder-zâd u pertev-i rüşd ü sedâd-ı Hudâ-dâddan ruħ-nümâ vü mütebâdir ve etvâr-ı firâset-kirdârlarından müstefâd-ı erbab-ı beşâ'ir olmaķın vâķı'â sırr-ı mezkûr anlarıñ zât-ı necâbet-simâtlarından zuhûr ve müddet-i yeşîrde ħayret-efzâ-yı ‘uķûl olur mertebe taħşîl-i kemâlât-ı bâ-maħşûr edip...” diyerek Nûrî ile babasının bilgi düzeyi arasında bağlantı kurmuştur¹⁷.

Barbaroszâde Şakir de yazdığı terceme-i hâlde, onun eğitim durumu hakkında “... şarf u naħv u manıķ u bedî'ıyyâtı taħşîl Fârsî ve ‘ilm-i tıb ve coĝrafyada meħâret-i vâfiye daħı tekmiîl ve şi'r ü inşâda bî-'adîl ve ħuşûşan nazm-ı

¹⁶ Nurî Osman Hanyavî, **Tezyîl-i Lugat-ı Manzume-i Nûriye**, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Yz. A 209/2, v. 34b.

¹⁷ KURTOĞLU, age, s. 98; Kâmî Yahya Efendi, age, v. 237a-237b.

kasâ'idde bî-miśl ve târîh-âšnâ olup ... 'ulûm-ı 'Arabiyyede üstâdı Muhyî-i Girid olan Birgivi Mehmed Efendi ve Fârsîde Der-'aliyyede Mısır Çâr-şû kapusu fevkinde çifte vavları naķş eden Foskonî ile mülakķab Giridî İbrâhîm Efendi olup 'ulûm-ı taŗavvufda intisâbı Tarîķ-i Celvetiyyeden Üsküdârî Merhûm Hâşim Baba hulefâsından Giridî Şalacı-zâde eş-Şeyh Muştafâ Efendiden inâbe ..." şeklinde detaylı bilgiler vardır. Devamında "Anı dahı aķara tevfiẓ ile tarîķ-i 'ilmiyyeye sülûk ve bi'l-istiḥķāk müderrislik rû'ûsunu taḥşîl... " ettiği belirtilmiŗtir¹⁸. Tüm bunlar Nûrî'nin aile çevresinde iyi bir eğitim aldığını göstermektedir.

Nûrî ilmî seviyesini divanında kendisi de dile getirmektedir:

Dü nüŗha-yı ḥatıdır Nûriyi eden me'zûn

Ḥuşûl-i 'ilmine iki risâledir bâ'iş

G 80/5

Bir tarih beytinde Börklü Mehmed Efendi'ye şakirt olduğunu belirtmiŗ ama ondan hangi konuda ders aldığı hakkında bilgi vermemiŗtir:

Târîh-i ifnâların[ı] Nûrî şâkirdi dedi

Börklü Mehmed Efendi oldu müftî'l-enâm

T 28/4

Buna rağmen şair, bir beytinde ümmî yani öğrenim görmemiŗ olduğunu yazmaktadır:

Seniñ ey Nûrî naŗmıñ sâdedir zirâ ki ümmîsin

Belî bilmezlerin şi'ri metîn ammâ faŗîḥ olmaz

G 252/5

Ümmî Divan Şairleri ve Enverî adlı eserde "... bunların isimlerine bakarak hepsini ümmî sanmamalıdır. Ümmîlik aynı zamanda Hz.

¹⁸ Barbaroszâde Şakir, age, v. 148b, 149a.

Peygamberin önemli vasıflarından olduğu için, kendisinde kutsiyet görülen bazı şahıslara bu sıfat izafe edilmiştir. Bunlar arasında en meşhuru olan Yunus Emre, şiirlerinde bizzat kendisi ümmî olduğunu söylemektedir. Bununla birlikte, onun okur yazar olduğu artık kesinlikle kabul edilmektedir.” denilmektedir¹⁹. Buradan hareketle Nûrî’nin kendini ümmî olarak belirtmesini bu tasavvufî geleneğe bağlayabiliriz. Zaten Nûrî de gerçekte ümmî olmadığını belirtmiştir:

Baş egmeziz ‘allāme-i ‘aşr olsa da müftî

Ümmî geçinip lîk haqîkatde Kelîmiz

Tk 3/VI/2

Nûrî, tezkiresinde Hıfzî İbrahim Efendi’nin biyografisini verirken, “... rāḫımu’l-ḥurûf Nûrî-i kemter daḥi efendi-i mûmā ileyhiñ silk-i şâkirânına münselik olmağla cüz’iyyât-ı Fârisî’den behrever olmuşum.” diyerek kendisinden Farsça öğrendiğini belirtmektedir²⁰. Farsça, Arapça, Rumca mülemma şiirler ve Türkçe Rumca manzum bir lûgat yazması onun ilmî yeterliliğini ortaya koymaktadır.

Yine divanındaki bazı beyitlerde Nûrî’nin okuduğu kitaplar yer almaktadır. Bunlar Nâimâ Tarihi, Taberî Tarihi, Zafernâme, Fezleke, Şifa, Enmûzec, Metâliü’l-Esrâr, Kafiye, Füsûs, Fütühât, Nefehatü’l-Üns, Mantıku’t-Tayr, Müsned; Tuhfe-i Vehbî, Nuhbe, Ferheng-i Şuurî; Gülistan, Baharistan, Siyer-i Mustafavî ve Mesnevî’dir:

Feth-i ḥaḳāniden üç gün evvel olmuşdur şehîd

Böyle yazmışdır Na‘îmâsında târiḥ-âşnây

Kı 17/2

Bâ-ḥuşûş ders-i Gülistāna olanlar ḥâzır

‘Andelîbân-ı hüner cümle-i iḥvân niçedir

Kı 5/4

¹⁹ Cemâl KURNAZ, Mustafa TATCI, **Ümmî Divan Şairleri ve Enverî Divanı**, Ankara 2001, s. 1.

²⁰ KURTOĞLU, age, s. 72.

Nûrî'nin ismini zikrettiği kitaplar arasında Bâkî, Belîğ, Hâfız-ı Şîrâzî, Himmet, Nâbî, Sâbit, Sâib-i Tebrîzî, Sâmi Ebu Bekir Paşa, Servet ve Şevket'in divanları da bulunmaktadır. Nûrî bu divanları okuyarak kendini edebî yönden yetiştirmiş, bazılarını da istinsah ederek hattını geliştirmiştir:

Yâhûd **dîvân-ı Nâbî**den çıkarmak muқтаzî elbet

Biraz maзмûnhâ vü nûktehâ ister mi ister ya

K 41/12

Ey Mesîhâ-dem eyâ âşaf-ı Mûsâ-ğaşlet

Etdirip bendeñe **dîvân-ı Belîğî terķîm**

Dilde şâbit idi çokdan beri tağşîli anıñ

Eyledim sa'y-i Belîğ ile o emri tetmîm

Kı 10/1,2

Nûrî mesleği olan yeniçeri kâtipliğini de bu eğitimi sayesinde elde etmiştir.

5. Tarikatı

Nûrî, Aziz Mahmud Hüdâyî'nin kurduğu Celvetiyye²¹ tarikatına bağlı Üsküdarlı Haşim Baba'ya ait Haşimiyye²² koluna mensuptur²³. Celvetiliğe

²¹ Celvetiyye için bkz. Behnan ŞAPOLYO, **Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi**, İstanbul 1964, s. 456-457; Mustafa ÖZDAMAR, **Der- Saadet Dergâhları**, İstanbul 1994, s. 236; Hasan Kâmil YILMAZ, “Celvetiyye” **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C.7, s.273-275; Süleyman ULUDAĞ, “Halvetiyye””, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 15, İstanbul 1997, s. 393-395; Selçuk ERAYDIN, **Tasavvuf ve Tarikatlar**, İstanbul 1997, s. 425-431; Cemâl KURNAZ, Mustafa TATCI ve Yaşar AYDEMİR, **Giritli Salacıoğlu Mustafa Celvetî Divânı**, Ankara 2000, s. 53.

²² Haşimiyye için bkz. Hasan Kâmil YILMAZ, “Haşimiyye”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 16, İstanbul 1997, s. 415-416; KURNAZ vd, age, s. 14-15.

²³ Barbaroszâde Şakir, age, v. 149a; Bursalı Mehmed Tahir, age, s. 462.

Şeyh Salacızade Mustafa aracılığıyla intisap etmiştir. Onun iki halifesinden biridir²⁴.

Celvetiliğin Haşimiyye kolunun tarikat silsilesi ise şöyledir²⁵:

Hz. Pîr Aziz Mahmud Hüdâyî
 Şeyh Fenâyî Cennet Mehmed Efendi
 Şeyh Veliyyüddin Mücâhid
 Şeyh Hamîd Moravî
 Pîr-i Sâni Şeyh Yusuf Bandırmavî
 Şeyh Seyyid Hâşim Mustafa Üsküdârî
 Şeyh Salacızade Mustafa

Silsilede yer alan yedi isimden dördünün (Hüdâyî,²⁶ Fenâyî,²⁷ Hâşim Baba²⁸ ve Salacıoğlu²⁹) şair olması, şiirle dinî tasavvufî hayatın iç içe olduğunu göstermektedir. Tekke ve dergâh çevresinde oluşan kültür ortamlarında şiir üzerine sohbetler yapılması bunda etkili olmuştur. Salacıoğlu Divanı'nda yer alan "hilafetnâme"den Nûrî'nin de böyle bir ortamda yetiştiği anlaşılmaktadır:

"Yâ Hay! Şehin-şâh-ı cûd u sehâ pîşvâ-yı enbiyâ vü evliyâ menba-ı selsebîl-i hayât, menşe-i envâ-ı mevcûdât inmâ-yı erbâb-ı tarîkat, muktedâ-yı ashâb-ı kerâmet, mâye-i iftihârımız Esedullah el-gâlib Alî ibni Ebi Tâlib Kerremallâhu vecchehu huveltu şâh-ı merdân cerîde-i erbâb-ı irfân güzîde-i âşıkân u sâdıkân 'arafetlü oğlum Nûrî Baba Enerallâhu kalbüke isti'dâd-ı zâtiyyene nazar olunup her vechile hilâfete lâayık ve sezâvâr olduğunu gönlüm müşâhede etmekle tarîk-i Celvetiyye'de pîşvâlık ile nazarını me'zûn eyledim. Sana destûrdur: İcrâ-yı âyîn-i tarîkat edip, dest-i dâmenin tutanlar azîz olsun. Vâsillullâh olup merâmları hâsıl olsun. Göreyim seni fukarâya

²⁴ Cemâl KURNAZ, Mustafa TATCI ve Yaşar AYDEMİR, **Giritli Salacıoğlu Mustafa ve Mesnevîleri**, Ankara 2001, s. 9.

²⁵ KURNAZ vd, age, 2000, s. 53-54.

²⁶ Hasan Kâmil YILMAZ, **Aziz Mahmud Hüdâyî Hayatı, Eserleri, Tarikatı**, İstanbul 1999.

²⁷ Abdullah AYDIN, **Üsküdarlı Fenâyî Cennet Mehmed Efendi ve Divânı**, İstanbul 2004.

²⁸ KURNAZ vd, age, 2000, s. 14-15.

²⁹ KURNAZ vd, age, 2000.

hoşça nazar edip, dâima cemâl ile mu'âmele edesin. İktizâsına göre celâli mahalli ile edesin. Yıkık gönülleri ta'mîre sa'y edip dağ üstüne dağ vurmaktan hazer edesin. Bir mü'mini katleden bütün insanları katletmiş gibidir³⁰."

Yine Salacıoğlu, Nûrî'ye hitaben yazdığı "vasiyetname" ile irşat vazifesine devam etmekte, bunu da şiir aracılığıyla yapmaktadır. Yirmi beyitten müteşekkil bu vasiyetname, divanda "Azîz-i müşarünileyh efendimizin hulefâ-i ber-güzîdesinden himmetli Nûrî Efendi hazretlerine Kandiye'den irsâl buyurdıkları vasiyet-nâmedir." başlığı altında verilmiştir³¹.

Nûrî mensup olduğu tarikatı divanında değişik yerlerde kendisi de belirtmektedir:

Bu sırrı mürşidim pîrim Şalâcı-zâde keşf etdi

Ki muṭlaḳ kıble-i ehl-i fenâdır Ḥazret-i Hâşim

K 20/4

Mestim cünûn-ı 'ışḳ ile Mecnûnum ey felek

Zencîrim aṇla silsile-i Ḥâşimiyyedir

İzhâr edersem âteş-i sırrım 'aceb midir

Minnet Ḥudâya mezhebimiz Celvetiyyedir

K 19/2, 3

Bütün bunların yanında Mevlevî veya Alevî olduğuna dair beyitleri de vardır:

Ümîdim var 'inâyet dergeh-i Ḥünkârdan Nûrî

Giridiñ Ḥanyasından Konyaya bir 'arz gönderdim

G 404/5

³⁰ KURNAZ vd, age, 2001, s. 9.

³¹ KURNAZ vd, age, 2000, s. 68-70.

Biz hâk-pây-ı Hâzret-i Mollâ-yı Rûmîyiz

Dergâh-ı Mevleviyeydir istinâdımız

Kı 24/1

Benim efrûhte-i enmile-i Murtaẓavî

Kevne neşr etmedeyim bâriķa-ı nev-be-nevî

Pertev-i mihr-i ‘Alîden  oludur gönlüm evi

Şem‘-i ‘ııı-ı H  seneynim ‘Alev  yim ‘Alev  

R  y-ı a‘d  y   ya  ar   te  -i   h  m ‘alev  

Ta 4/1

Vehb  ’nin N  r  ’nin vefatı için yazdığı tarih   iri de bunları desteklemektedir:

Reh-n  m  y  n     ar  k-i Celvet  nin er  edi

Bende  n   H  zret-i Monl  -y   R  mu   serveri³²

Bu   iirden hareketle Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu’nda şairin hem Mevlev   hem de Celvet   olduğu kaydedilmi  tir³³. Şairin Mevlev   olduğuna dair bir rivayeti Barbarosz  de kaydetmiştir: Annesi N  r  ’ye hamileyken babası Ahmed Bey rüyada Mevl  n  ’yı görür. Mevl  n   ona “Senin bir oğlun olacak, onu bana ver.” der. Babasının bu rüyayı nakletmesi   zerine N  r  ’nin daima zikri fikri Mevl  n   olmuş ve onun medhinde şiirler yazm   tır³⁴.

Sonuc olarak N  r  ’nin   eyh Salacıoğlu Mustafa’ya intisap ettiğini söyleyebiliriz. N  r   sadece intisap etmekle yetindi mi ya da intisap ettiği yolda bir görev aldı mı konusunda herhangi bir bilgi mevcut değildir. Çünkü o, tasavvuf   kişiliğini şiirine fazla yansıtmayan bir şairdir.

³² İbnülemin Mahmut Kemal İnal, age, s. 1244.

³³ Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu, s. 1008.

³⁴ Barbarosz  de Şakir, age, v. 149a.

Nûrî, Girit adasında yaşayan şairlerin bir araya geldiği sohbet meclislerinin müdavimlerinden biridir. Şair arkadaşlarından bazıları yeniçeriler arasında yaygın olan Aleviliğe³⁵ bazıları da Osmanlı coğrafyasının her yerinde şubeler açan Mevleviliğe³⁶ bağlıdır.

Nûrî çevresinde söz sahibi biri olarak, Girit'te birlik ve düzenin sağlanması amacıyla her tasavvufî cereyana sıcak bakmaktadır. Girit'le bir ilgisi olmadığı hâlde tezkiresine Şeyh Galip'i alması da bunun göstergesidir.

Tarikat konusundaki bu çeşitlilik şeyhi Salacıoğlu Mustafa'da da görülmektedir³⁷.

6. Mesleği

Nûrî'nin mesleği kaynaklarda yeniçeri kâtipliği olarak geçmektedir³⁸. Aynı zamanda kendisine zeamet olarak verilen çiftlikle de meşgul olmuştur. Bu bilgileri, Kâmî'nin yazdığı ve tezkirenin sonunda yer alan biyografi de desteklemektedir:

“İki yüz on beş târîhinde Hanya muhafazasına me'mûr yerli yeniçeri ocağının ze'âmetli kitâbeti ile zât-ı mükerreremi muvaffaķu'l-aķrân ve ķalem-i ķâbûk-raķâmı müşârûn bi'l-benân olarak hâlâ gâh derûn-ı Hanya'da gâh hâricinde vâķı'

³⁵ Alevilik için bkz. Süleyman ULUDAĞ, “Aleviyye”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 2, İstanbul 1989, s. 369-370

³⁶ Mevlevilik için bkz. Barihüda TANRIKORUR, “Mevleviyye”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 29, Ankara 2004, s. 468-475; İlhan GENÇ, **Esrar Dede Tezkiresi**, Ankara 2000; Nilgün AÇIK, **Divan Edebiyatı'nda Mevlevîlik Etkisi ve Mevlevî Şairler**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 2002; İsmail KARA, “Gittikçe Uzaklaşan Hanya Mevlivîhânesi”, **Tarih ve Toplum**, Nu: 23, S. 135/ Mart 1995, s. 5-9; İsmail KARA, **Hanya/ Girit Mevlivîhânesi Şeyh Ailesi, Müştemilâtı, Vakfiyesi, Mübadelesi**, İstanbul 2006; Mustafa KARA, “Hanya Mevlivîhânesi”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 16, İstanbul 1996, s. 49-51.

³⁷ KURNAZ vd, age, 2000, s. 14-25.

³⁸ KURTOĞLU, age, s. 16; İbnülemin Mahmut Kemal İnal, age, s. 1244; TUMAN, age, s. 1110; **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi** C. 7, s. 86; Filiz KILIÇ, “Giritli Divan Şairleri”, **Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi**, S.32/ Kış, Ankara 2004, s. 290; Terceme-i Hâl-i Osman Nûrî Beg”, **İntibah Gazetesi**, Girit, 21 Ramazan 1298/ 5 Ağustos 1881, No: 33.

mütezzammın-ı haşşa-i ze‘âmeti olan Moros nâm kıaryede nümüne-nümâ-yı bağ-ı cinân olan bağçe vü gülistânı müştemil çiftliklerinde ikâmetle...³⁹”

Yakın arkadaşı olan Kâmî, Nûrî’nin bu göreve atanmasına şiir yazmış tarih düşürmüştür:

‘Înâyetli efendim Hâzret-i Nûrî Efendi’ye

Efendilik berâtı geldi kıldı rütbesin iş‘ad

...

Kuluñ Kâmî edip taķbîl-i dâmen söylemiş târîh

Sa‘âdetli efendilik efendime mübârek-bâd⁴⁰

Barbaroszâde’nin nakline göre müderrislik belgesi de almıştır fakat müderrislik yapıp yapmadığına dair herhangi bir bilgi yoktur⁴¹.

Şiirlerinde mesleğiyle ilgili ayrıntıya fazla girmeyen Nûrî, Kaptan-ı Derya Husrev Mehmed Paşa’nın methinde yazdığı şiirde gümrük emirliği görevine atanmak istediğini dile getirmektedir:

Bâ-ħuşûş Nûrî kuluñ eyle emîr-i gümrük

Sûhte-zâde kuluñuz şevķi olunmaz ihşâ

Kı 2/25

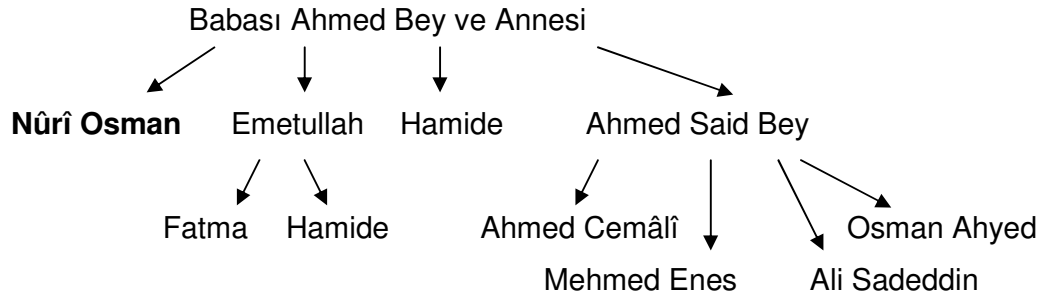
Fakat bu isteğini elde edememiştir. Çünkü mesleği hakkında bilgi veren kaynaklarda böyle bir kayıt yoktur. Nûrî vefatına yani H. 1230/ M. 1814-1815 yılına kadar yeniçeri kâtipliği görevini sürdürmüştür.

7. Ailesi

³⁹ Kâmî Yahya Efendi, age, v. 238a.

⁴⁰ İbrahim AKYOL, **Hanyalı Kâmî ve Divanı**, G. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2005, s. 168-169.

⁴¹ Barbaroszâde Şakir, age, v. 149a.

Yukarıdaki tabloyu biyografi kaynaklarında ve Nûrî Divanı'nda verilen bilgilerden hareketle oluşturduk. Şimdi de bu tablodaki bilgileri inceleyelim.

Günümüz biyografi kaynaklarında Nûrî'nin ailesi hakkında bilgi verilmemiş, sadece babasının Kolağası Ahmed Bey olduğu kaydedilmiştir⁴².

Kâmî'nin Nûrî hakkında yazdığı biyografiden öğrendiğimize göre yeniçeri ağası olan Ahmed Bey, Hanya'ya gelen sayyahlardan ulema, fukara ve dervişleri evinde misafir eder: "... bâb-ı himmet-me'âb-ı 'âmme-i muhtâcîne mekşûf-ı lutf u mürüvvetle mevşûf u ma'rûf ahlâk-ı hamîde ile ârâste ve be-tahşîş kemâl-i rüşd ü 'irfânla pîrâste olmak hasebiyle kışaş-ı enbiyâ vü menâkıb-ı evliyâ vü veķâyî'-i selâtin ü mülûk u vüzerâyı câmi' siyer ve tevârîh-i şaḥîḥa tetebbu'uyla devr-i Âdem'den ilâ-yevminâ hâzâ meşbût-ı şaḥâ'if-i eyyâm olan zübde zübde kışaş u tuḥfe tuḥfe ḥikâyât-ı pür-ḥaşaş icmâlen ve ikmâlen mazbûṭ-ı zâbıṭa-i yakîni ve maḥfûz-ı ḥâfız-ı 'arâfet-rehîni olup ol fende kesb-i kemâl-i meleke etmekle zât-ı müstedânesinde merkûz olan umûr-ı eşyâyı vü kâr-âzmâyı bu takrîb ile Buḳrat daḥı şübûṭ-yâfte rûşûḥ u kuvvet ve'l-ḥâşıl kâffe-i umûr-ı memleket aḡa-yı mûmâ ileyhiñ ..." diye devam eden bu biyografide, vezirler başta olmak üzere Hanya'ya gelen devlet adamlarının takdir ettiği ve adayla ilgili işlerde görüşüne başvurulduğu belirtilmiştir⁴³. Kâmî, onun şair tabiatlı olduğunu fakat ihtiyaç sahiplerinin işleriyle ilgilenmekten şiir yazmaya vakit bulamadığını söyleyerek, bu özelliğinin oğlu Nûrî'de tezahür ettiğine değinmiştir.

⁴² TUMAN, age, s. 1110; Bursalı Mehmed Tahir, age, s. 462; **Türkçe Yazma Divanlar Kataloḡu**, s. 1008; **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi** C. 7, s. 86; **İntibah Gazetesi**, Girit, 21 Ramazan 1298/ 5 Ağustos 1881, No: 33.

⁴³ KURTOḖLU, age, s. 97; Kâmî Yahya Efendi, age, v. 236b-237a.

Nûrî divanında babası hakkında detaylı bilgiler vermiştir. Vefatı dolayısıyla yazdığı şiirde babasının kol ağası olduğunu belirtmiş; onu âlim, arif ve hayırsever biri olarak tanıtmıştır:

Pederim kām-ı dilim tāk-ı serim Aḥmed Beg
Şol kol ağası o dānā-yı Felāṭūn-tedbr̄

‘Ābid ü zāhid ü ‘ārif idi hem ehl-i ṭarīḳ
Merd idi kāmīl idi ehl-i dile pīr-i mūnīr

Zāhir ü bāṭını rūḥānī vü nūrānī idi
Ehl-i ḥālīn demi etmişdi yüzünde te’şīr

Dā’imā ḥayra idi sa’yı rızā-yı l’illāh
İstemezdi ki ola kimse yüzünden tekdīr

T 29/2-5

Kāmî yazdığı biyografide Nuri’nin babasının vefat ettiğinde yetmiş, Nûrî’nin de yirmi dört yaşında olduğunu kaydetmiştir⁴⁴. Fakat aşağıdaki beyitte görüleceği üzere şairin babası yetmiş yedi yıl yaşamıştır.

Babası, Nûrî’nin düştüğü tarihten anlaşıldığına göre H. 7 Rebiü’l-evvel, yevm-i ehad, sene 1205/ M. 14 Kasım 1790 tarihinde vefat etmiştir. Yine bu bilgiden Ahmed Bey’in H. 1128/ M. 1715-1716’da doğduğunu söyleyebiliriz:

Sinni yetmiş yedi yıl içre o mīr-i zī-şān
Eyledi ḥaylī ḳulūb-ı ğurebāyı ta’mīr

Çār tekbīr ile ey Nūrī dedim tārīḥin
Çıkdı firdevs-i na’īme pederim Aḥmed Mīr

T 29/6,9

⁴⁴ KURTOĞLU, age, s. 99; Kāmî Yahya Efendi, age, v. 238a.

Bilindiği üzere tezkirelerde şairlerin aileleri hakkında bilgi verilirken baba daima bulunur, bazen kardeş nadir olarak da anneye değinilir⁴⁵. Nûrî'nin annesi hakkında sadece bir kaynakta bilgi vardır. Burada Nûrî'den iki sene sonra yani H. 1232/ M. 1817'de annesinin vefat ettiği belirtilmiş, mezar taşı için Hanyalı Vehbî'nin yazdığı aşağıdaki beyit iktibas edilmiştir:

Ümm-i 'ilm-i ma'rifet ben ki iki zâde benim

Biri şâ'ir digeri 'allâme-i zî-şân idi⁴⁶

Nûrî'nin babasının yetmiş yedi yaşında öldüğü ve annesinin de ondan yirmi yedi yıl sonra vefat ettiği düşünüldüğünde annesinin çok uzun süre yaşadığı söylenebilir. Bu sebeple Barbaroszâde'nin verdiği yukarıdaki bilginin yanlış olduğu varsayılabilir. Çünkü Nûrî, divanında yetim olduğunu ve kendisiyle babasının ilgilendiğini kaydetmiştir:

Göçdü bir merd-i kerîmü'ş-şiyem eyvâh yine

Ki ederdi bu yetîmine dem-â-dem tevķîr

T 29/ 1

Nûrî'nin kardeşi ve yeğenleri hakkında detaylı bilgi Barbaroszâde'nin kaleme aldığı terceme-i hâldedir. Burada büyük biraderi Ahmed [Said] Bey'in ilmî bakımdan çok iyi yetiştiği, eserler tasnif ettiği, büyük olduğu için babasının vefatıyla onun görevine atandığı, 1229 Recebinde vefat ettiği ve on beşten fazla evladının dünyaya geldiği yazılmıştır. Çocuklarından Ahmed Cemâlî, Ali Sadeddin, Mehmed Enes ve Osman Ahyed'in isimleri verilmiştir⁴⁷.

Nûrî, bu konuda divanında bilgi vermektedir. Şiirlerinden öğrendiğimiz kadarıyla Emetullah, Hamide ve Ahmed Said Bey olmak üzere üç kardeşi vardır. Üçünün de şairden önce vefat etmesi ve Nûrî'nin bunlar için tarih

⁴⁵ Harun TOLASA, 16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi, Ankara 2002, s.41; Filiz KILIÇ, XVII. Yüzyıl Tezkirelerinde Şair ve Eser Üzerine Değerlendirmeler, Ankara 1998, s. 127.

⁴⁶ Barbaroszâde Şakir, age, v. 150a.

⁴⁷ Barbaroszâde Şakir, age, v. 149b.

düşmesiyle bu isimlerden haberdar oluyoruz. Dolayısıyla hayatta olan ve Nûrî'den sonra vefat eden kardeşlerinin de olma ihtimali vardır.

Nûrî, erkek kardeşi Ahmed Said Bey'i âlim, fazıl, salih ve dindar olarak tanıtılmaktadır. Şairi çok üzen vefatı Nûrî'den altı ay önce yani H. 1229/ M. 1814 tarihindedir:

Şol kol ağası mekârimkârı mollâ-yı be-nâm

Ya'nî Aḥmed Beg Efendi Ḥanyanî ol fâzılı

Ey birâder âh Nûrî ḡarındaşıñ seniñ

İftirâkıñla unutdu fâ'ilâtün fâ'ili

Cevheriden ben iki cevher alıp târiḡ dedim

Ḳaşr-ı bâğ-ı 'adn ola Aḥmed Sa'id Beg menzili

T 263/ 2,7,8

"Vefat-ı hem-şîre-est Emet'ullah Rahimeh'ullah" başlıklı tarih şiirinde İsmail Ağa ile evli olan kız kardeşinin güzel ahlâklı ve akıllı biri olduğunu belirtmektedir. Emetullah H. 1205/ M. 1790 senesinde vefat etmiştir:

Duḡter-i pāk-i cemîlü'ş-şiyem-i Aḥmed Beg

Ya'nî İsmâ'il Ağa ehli o bânû-yı zemân

Gitdi firdevs-i berîn oldu maḡâmı ammâ

Aḡrabâsını edip fevti anıñ ser-gerdân

Dedi bir âh ile târiḡini ḡardaşı Emîn

Emetüllâḡ ḡarârgâhı ola cây-ı cinân

T 30/ 2,7,9

Diğer kız kardeşi Hamide Hanım, tarih şiirinin ilk beytinden anladığımız kadarıyla hiç evlenmeden vefat etmiştir. Fakat kaç yaşında olduğu belli değildir. Vefat tarihi şiirin sonunda H. 27 Şevval 1205/ M. 29 Haziran 1791 olarak kaydedilmiştir:

Dirîğā bâg-ı ‘işmetden yine bir gönçe-i ra’nā
Şüküfte olmadan bād-ı ecel gönderdi ‘uqbāya

Ağa-yı Fārisān Aḥmed Begiñ ol duḡter-i pāki
Ḥamīde Ḥanım eyvāh açdı bāl ü peri me’vāya

Dedi Nūrî karındaşı mezīd-i ḥüzn ile târiḥ
Ḥamīde oldu maḥrem cennet-i a’lāda ḥavrāya

T 31/ 1,2,6

Ailesine çok değer veren Nûrî vefat eden yeğenleri için de tarih yazmıştır. Bunlar kız kardeşi Emetullah Hanım'ın kızları Fatma ve Hamide'dir. Henüz on yaşında olan Fatma H. 1202/ M. 1788-1789'da Hamide de H. 1206/ M. 1792-1793'te vefat etmiştir:

Gönçe-i bâğ-ı sürūr ma’şūme ol ‘ārife
Ya’nî semiyi-yi Betül Fāṭıma-yı nîk-nām

Ermeden on yaşına vāh ki ol dil-rübā
Sür‘at-i ‘ömr eyleyip cennete kıldı ḥırām

Geldi dü ḥūrî-i Emīn söylediler târiḥin
Meclis-i ‘adne girip kapladı ‘ārife maḥām

T 16/ 1,2,5

İsmâ'îl Ağa duĥteri ma'sûm Hâmîde
K'olmuş laķabı penbe o bî-mişl ü hemâlin

Çıkđı dü ferîşteh dedi târîhîni cânım
Çıkđıñ taraf-ı cennete açđıñ per ü bâlin

T 39/ 2,4

Yukarıdaki tarih şiirlerine baktığımızda Nûrî'nin babası ile iki kız kardeşinin 1205, yeğenlerinden birinin 1202, diğerinin de 1206 senesinde vefat ettiğini görmekteyiz. Adada sık görülen salgın hastalıkların sebep olabileceğini düşündüğümüz bu kayıplar henüz genç yaşta olan şairi derinden üzmüştür.

Hep vefatları dolayısıyla yakınlarından söz eden Nûrî, yeğeni Cemâlî'den farklı bir şekilde bahsetmektedir. Hanya Müftüsü Ömer Said Efendi'ye gönderdiği şiirde ondan yeğeni Cemâlî'yi talebeliğe kabul etmesini rica etmektedir. Ona Vehbiye, Tuhfe, Ferheng-i Şuurî başta olmak üzere bazı eserleri okutmasını ve bu konuda üstatlık etmesini istemektedir:

Şimdi yegenim çâkeriñiz ya'nî Cemâlî
Nâ-h'ândedir ol 'arz ediyor cehl [ü] kuşûru

Maķşûdu ya Vehbiyye ya Nuĥbe okumaķdır
Keşf ola aña dahme-i Ferheng-i Şu'ûrî

Şâkirdlige lâyıķ u aĥrâ da degilse
Zâtıñ gibi üstâdıñ ola yerde bu mûru

Taĥşîle gelip ĥazrete ve'l-ĥâşıl efendim
'Arz etdi bu keyfiyyetini bende-i Nûrî

K 48/ 2,4,7,11

Babası, kardeşleri ve yeğenlerini şiirlerine konu edinen Nûrî, kendi hakkında fazla bilgi vermemektedir. Kâmî, Nûrî'ye gönderdiği bir mektupta onun gerdeğe girdiğine değinmiş ve mesut olmaları için dua etmiştir⁴⁸. Bu kayıt Nûrî'nin evlendiğini göstermektedir.

Şair bir kıtasında Resul'ün soyundan birini almak istediğini belirtmektedir. Fakat kim olduğu kesin olarak belli değildir:

İstersen o evlād-ı Resûlün sen a Nûrî

Hem-şiresini 'ağd edip ol aña enişte

Kı 28/ 2

Bir gazelinde redif olarak tezevvüc kelimesini tercih eden Nûrî, ilk dört beyitte evliliğin zorluklarından bahsetmektedir. Son beyitte ise bu evliliğin gerçek değil hayalî olduğunu söylemektedir:

Bükdü belimi miñnet ile bār-ı tezevvüc

İkbāle maħal koymadı idbār-ı tezevvüc

Tecrîd şafāsını unutturdu gönülden

Ey Nûrî hayālîndeki efkār-ı tezevvüc

Kı 85/ 1,5

Hiz. Ali'ye gıyaben yazdığı arz-ı hâlde aile yükünden şikâyetçi olmasına bakılırsa şairin hem evli hem de çocuk sahibi olduğu anlaşılmaktadır:

Nefsîmi bu kânâ'at ile râzî eyledim

Ammâ 'iyâl ü hâdimîñ olmasa şikleti

K 15/ 26

Nûrî hakkında kaleme alınan terceme-i hâlde şairin hiç çocuğu olmadığı ve bundan dolayı çok üzüldüğü yazılmıştır. Bu durumla ilgili olarak Nûrî'nin

⁴⁸ Hanyalı Kâmî, **Mektuplar**, Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Y. 170, v. 57b-86a.

divanından iki beyit iktibas edilmiştir. Fakat bu beyitler tespit ettiğimiz dört nüshada da bulunmamaktadır:

Nûrî-i ‘âşîyem ne ‘ilm ü ne hûner var ne ‘amel

Ne feķâhet ne şalâh u ne tuķâ ne ħâsenet

Yâ Resûlallah o bî-ķâreye dermân eyle

Ķaldı maħrûm u perişân ne benîn ü ne benât⁴⁹

Aşağıdaki beyitlerde de Nûrî, kendini meyvesiz ağaca benzeterek çocuğu olmadığını dile getirmektedir:

Ne berg ü şâh ne sâye ne mîvem var ‘aceb bilmem

Beni diħķân-ı ĳudret şu zemîn üzre niye besler

Mü 29

Ķoğmadıysa ĳam degil evlâdım ey Nûrî benim

Olmadı esrâr-ı pinhânım cihânda âşkâr

Kı 34/ 1

Oğlu olmadığından dert yakındığı bir başka beytinde de dayı ve amcasının olmadığı bilgisi vardır. Vefat eden annesini yok olarak gördüğüne bakılırsa dayı veya amcasının varlığı ve vefat etmiş olabileceği de düşünülebilir:

Menfûr-ı ‘âlem bir gedâ bir müflis-i bî-âşnâ

Ne oğlu var anı ana ne mâder ü ĳâl ü ne ‘am

K 9/ 55

Burada ismi geçen akrabalarının çoğunu Nûrî’nin divanından tespit ettik. Bunun yanında divanda ismi geçmeyen ve Nûrî’nin Târîh-i Girid adlı eserine

⁴⁹ Barbaroszâde Şakir, age, v. 149a.

yazdığı derkenarda ismiyle karşılaştığımız bir yeğeni daha vardır. İsmi Osman Ahyed olan bu yeğeni derkenarda ““Ammım Nûrî Beg beyân-ı vechile ...” diyerek başlayan cümlesinde akrabalık bağını belirtmiştir⁵⁰.

8. Hayatına Ait Diğer Bilgiler

Nûrî Divanı'ndaki son mesnevi, şairle babası arasındaki ilişkiler hakkında bilgiler verdiği için farklılık göstermektedir. Halka-yı zikre dahil olmasını bahane ederek bazıları şairin yanlış yola girdiğini ileri sürerler. Bunların sözlerine inanan babası ile şairin arası biraz açılır:

Pederim evliyâ-yı ni'metime

Sebeb-i hestî vü hilkatime

Geçdiler bir âlây münâfıklar

Ya'nî yârân-ı nâ-muvâfıklar

Oğlunuñ mezhebinden etme su'âl

Tutdu hayfâ tarîk-i şehri dâlâl

Pederim dahı i'timâd etdi

Çok 'azâb etmege murâd itdi

⁵⁰ Nûrî Osman Hanyavî, **Tarih-i Girid**, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, TY. 205, v. 10a.

Beni tãrd etdi istemez oldu
 Ser-be-ser hep cidāl ile tãldu
 KM 21/ 2,3,6,10,12

Hem Nûrî'nin hem de babasının rüyasına giren bir pirin şefaatiyle araları
 tekrar düzelir:

‘Ālem-i ma‘nîde meger ol şeb
 Peder-i muhteremle leb-bâ-leb

Söyleşip pîr-i sālîfû'l-ezkâr
 Dedi kim oğluñ etdi istiğfâr

Anı ‘afv eyle kıl emānet-i Hâk
 Olsa da baħr-ı cürme müstağraħ

Beni ‘afv etdi eyledi mesrûr
 Nâ-muvāfıķları edip mehcûr

KM 21/ 98-101

Kâmî'nin yazdığı biyografide, Nûrî'nin şiirlerini gören babasının bununla
 gurur duyduğu belirtilmiştir. Bu durum vefatından önce baba oğul arasındaki
 ilişkilerin iyi olduğunu göstermektedir:

“... efendimiz ĥazretleriniñ na‘t-ı şerîflerinde inşâ buyurduķları nice ķaşâ'id-i
 ġarrâyı görüp tenvîr-i bâşıra-i ibtihâc etdikçe dîde-i dil ü cānına nûr-ı sürûr ĥâşıl olup

ve böyle bir nûr-ı ‘ayn ve ‘ayn-ı nûr-ı püser-i sa‘d-aḥtere muvaffaḥ olduğuna hezâr şükr ile memnûniyyete mütevâşıl olup...⁵¹”

Nûrî’nin arası bir ara Hanya’daki devlet yönetimiyle de bozulmuştur. Bazı kişilerin Nûrî aleyhinde konuşmaları buna sebep olmuştur. Nûrî, aşağıya bazı beyitlerini aldığımız kasideyi Seyyit Hasib Mustafa Paşa’ya sunarak kendini affettirmiştir. Şair bu kasidesinde başından geçenleri açıkça anlatmaktadır:

Murâdı cümleñiñ ḳatlim idi ey Âşaf-ı dānā
Ayırmaḳ idi cism-i nā-tüvānımdan benim cānı

Ki ne ‘ilmim var idi ne rızā-yı çākerānem hîç
Derûn-ı Ḥanyaya celb etmede oḒlan Süleymānı

Ne ḥaddim cür’et edem mücrimi almaḳda ḥānemde
Vezîriñ olmadıḳça bu ḥuşûşda emr ü fermānı

‘İtābıñ maḥẓ-ı ḥayr olmuş ‘itāb etdirmemek ḡayra
Unutmam ḥāk olursam da bu luṭf u raḥım u iḥsānı

Celālîñ vehle-i ūlāda ‘aḳlım aldı başımdan
Öperken dāmeniñ ḥisseyledim iḥsān-ı pinhānı

K 30/4,13,14,25,45

Nûrî’nin hem Hanya’da hem de kendisine tımar olarak verilen Moros adlı köyde evi vardır. Kāmî’nin yazdığı beyitten Nûrî’nin baharları bu köye gittiğini öğrenmekteyiz:

⁵¹ KURTOĞLU, age, s. 98-99; Kāmî Yahya Efendi, age, v. 237b-238a.

Meger bahâr gelip kûye gitmiş ol gül-i nâz
Derûn-ı Hanyâ'ya düşdü bugün hâzân-ı firâk⁵²

Görüldüğü gibi Kâmî, Nûrî'nin köye gitmesine üzülmektedir. Çünkü Hanyâ'da yapılan edebî sohbetlerde Nûrî'nin olmaması ada şairleri için büyük bir kayıptır. Bu kaybı Nûrî de kendi cephesinden hisseder. Hanyâ Müftüsü Ömer Said Efendi'ye hitaben yazdığı şiirde bunu dile getirmektedir:

Taşralar zevkî 'aceb hâtıra gelmez mi dağı
Hanyada sâkin olan zümre-i yârân niçedir

Bâ-huşûş ders-i Gülistâna olanlar hâzır
'Andelîbân-ı hüner cümle-i ihvân niçedir

Bendeñiz çiftlige geldim geleli bî-zârım
Leb-i deryâda olan cünbiş ü seyrân niçedir

Dâmenim hâr ile hâşâk-i elem tutmuşdur
Gülsitân okuyan ihvân [u] 'azîzân niçedir

K1 5/ 3-6

Nûrî şiirin devamında dostlarını isimleriyle birlikte tek tek sorup özlemini dile getirmektedir. Moros köyünde “bağçe ve gülistanı müştamil çiftliklerinde” vaktini geçirmiş, yeni şiirler yazmıştır⁵³.

Nûrî çiftliğini ve buradan elde ettiği geliri şiirine konu etmektedir:

Maşşûl-i çiftligi saña ey Nûrî söylesem
İşte heşâbı hüzn ü elem oldu hâşılım

G 409/5

⁵² AKYOL, age, s. 278.

⁵³ KURTOĞLU, age, s. 16; Kâmî Yahya Efendi, age, v. 238a.

Osman Paşa'nın Hanya'ya gelerek sükûnu sağlamasını işlediği şiirinde de söz konusu çiftliğe eşkıyalar tarafından zarar verildiği yazılmaktadır:

Mâl-i mîrîleri vermez[ler] idi tığîler

Yediler üç sene bâğâtımı ol bâğîler

KM 10/20

Nûrî büyük ihtimalle kış aylarında Hanya'da yaşamaktadır. Hanya'daki evinin ise Ağa Kapısı yanında olduğunu anlıyoruz:

Huşûşâ Ağa Kapısı yanında ben de hâ[ne]mde

Oturmuşken niçün berçîde etmezlerdi dāmânı

K 30/20

Şair bir tarih şiirinde de Seyran Baba'ya yakın oturduğunu ve bu evini tamir ettirdiğini belirtmiştir. Bu evin Moros'ta mı yoksa Hanya'da mı olduğu belli değildir:

Qurb-ı Seyrân Babada bu menzil

Nûriye olmuşdu cây-ı mesîr

T 254/1

Nûrî'nin Hicaz'a gidip gitmediğine dair kaynaklarda herhangi bir bilgi mevcut değildir. Divanda da birkaç beyit hariç bu konuya değinilmez. Bir beyitte şairin hacca gitmek istediği, yine aynı beytin dipnota aldığımız diğer nüshasında ise en az iki defa bu isteğinin gerçekleştiği bilgisine ulaşabiliriz:

Girifte oldu Nûrî çâkeriñ Rûmuñ diyârında

Naşîb et aña iqlîm-i hicâzı yâ Resûl'allâh

G 457/5

Yine dergāhına yüz sürmege gelmişdir ağlatma

Ḳadīmī ḡākeriñ bendeñ Ḥicāzī yā Resūl'allāh

G 457/5 (Dipnot)

Aşağıdaki beyitler ise Nûrî'nin kırk ve kırk iki yaşlarına girdiğini belirtmesi yönüyle ilgi çekmektedir:

Bahār-ı 'ömrümün ey Nûrî erba'ini erişdi

Şükür Ḥudā-yı 'amīmü'n-nevāle kırka erişdim

G 403/7

Bendegān-ı āstān-ı devletiñe 'acz ile

Kırk iki yıldır ki etdim ḡamdü'lillāh intisāb

K 16/47

Gerek aile içerisinde gerekse Girit'te yaşananlar, genç denilebilecek bir yaşta olmasına rağmen, Nûrî'ye ihtiyarlıktan şikâyet ettirmektedir. Elli sekiz yaşında vefat ettiği düşünüldüğünde, şairin şikâyet etmekte haklı olduğu anlaşılmaktadır:

Şeyhūhet erdi terk-i cināyet zemānıdır

Ḳaddim ḡamīde oldu 'ibādet zemānıdır

Eyle şikeste cām-ı sürûru yeter ne bu

Ey mest-i ḡaflet işte nedāmet zemānıdır

G 176/1,4

Nûrî kıtalar arasındaki bir şiirinde Edhem İbrahim Ağa'ya olan borcunu kayıt altına almış, diğerinde de bu borçtan bir kısmını ödediğini, kalanını ise on bir gün içinde vereceğini söylemiştir:

Edhem İbrâhîm Efendiden karz
Olarak zimmete aldım el-ân

Kendi destimle yigirmi Fıransa
Aña deynimdir edâsında hemân
Kı 12/2,3

Deynimizden iki yüz ğurūş qalmıŝ
Zimmetimde o daĥı âmâde

Ancaĥ on bir güne dek vermekdir
Niyyetim andan olam âzâde
Kı 14/2,3

9. Ölümü

Nûrî, H. 18 Safer 1230/ M. 30 Ocak 1815 tarihinde Pazartesi günü Hanya'da vefat etmiştir⁵⁴. Barbaroszâde de 7 Safer 1230 tarihini vermiştir⁵⁵. Nûrî'nin divanında yer alan tarih şiirlerinden sonuncusu H. 1230/ M 1815 yılını göstermektedir. Hemen her konuda tarih şiiri yazan şairin en son 1230'da tarih düşürmesi de bu yıl öldüğünü kanıtlamaktadır. Hanyalı Kâmî ve Divanı adlı tezde vefat yılı olarak H. 1220/ M. 1805 verilmesi yanlıştır⁵⁶. Yine Nûrî Divanı Ç nüshası 1b'de derkenar olarak verilen bilgide "Tarih-i vefatı 1209" yazılıdır. Bu bilgi de yanlıştır. Vefatına Hanyalı Vehbî tarih düşmüştür. Bu şiir divanın Ü1 nüshasının zahriyesinde de yazılıdır:

⁵⁴ KURTOĞLU, age, s. 16; **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi** C. 7, s. 86.

⁵⁵ Barbaroszâde Şakir, age, v. 150a.

⁵⁶ AKYOL, age, s. 49.

Pertev-efzâ-yı ma‘ânî lem‘a-pâş-ı ma‘rifet
Nûrî ‘Osmân Bey Efendi Hanyanıñ nûr u ferî

Nâgehân bedr-i münîr-i cismine erdi husûf
Kaldı ‘âlem leyle-i Târûtveş şimden geri

Ehl-i hâl âgâh-ı dil hem ‘ârif-i billâh idi
Tâ ezel olmuş idi haylî esrâr mazharı

Âyet-i nûru okurdu cebhesinden her kişi
Şanma anı sen tehlî Qur‘ân içinde var yeri

Şâ‘ir-i sihr-âferî ü râst-gû mu‘ciz-beyân
Toğrusu yoğ idi böyle bir ma‘ârif pertevi

Edhem-i kilki şalınca ‘arşa-ı kırtâsda
Hep fezâ-yı ma‘rifetde eyledi cev lângeri

Âh gitdiñ iftirâkıñ yakdı pür-sûz-ı dilim
Yandı nâr-ı firqate ben Vehbî-i nâlişgeri

Hâk ede nûr-ı cemâliyle revânıñ şâdmân
Ede cennet içre câriñ Hâzret-i peygamberi

Bezm-i ‘illiyyinde olsun hem-demi ğilmân u hûr
Dem-be-dem nûş ede tesnîm ile âb-ı kevşeri

Seb‘a-i seyyāreveş geldi mücevher târîhi

Lücce-i nûra ğarîk ola o rûh-ı enveri

Fî 17 Şafer Sene 1230⁵⁷

Nûrî vefat ettiğinde elli sekiz yaşındadır. Çalışmamıza çok faydası olan Girit Şairleri adlı eserde otuz sekiz yaşında iken öldüğünün belirtilmesi sehven yazılmış olmalıdır⁵⁸.

10. Mizacı

Nûrî'nin kişiliği hakkında kaynaklar, “Vâhid-i asrdır. Hızr u İsa müşabihi olamaz. Şairlerin önderidir.” şeklinde mübalağalı bilgiler verirler:

Muhyi’l-ma‘ânî Nûrî Efendi vaḥîd-i ‘aşr

Kim olamaz ne Hızr u ne ‘İsâ müşābihi

...

Tesvîdidir geçen şu‘arâ nazm-ı zâtınıñ

Ḥâlâ olanlarıñ da odur muḳtedâ-bihi⁵⁹

“Zât-ı şerîfleri zarîf ü lebîb ü edîb ve refât u güftâr u etvârları ol mertebe maṭbû‘ u dil-firîbdir ki meclis-i üns-â-üns-i cân-fezâlarında aḥbâb u aşdıķâ ser-mest-i raḥîķ-i şafâ olurlar⁶⁰.”

“Doğuştan zeki kabiliyetli, munis tabiatli ve herkes tarafından sevilen”⁶¹ Nûrî, çevresinde kişiliğiyle etkili olan biridir. Hanya’da yapılan edebî sohbetlerde ada şairleri tarafından bilgi ve kültüründen faydalanılan bir

⁵⁷ KURTOĞLU, age, s. 16-17; İbnülemin Mahmut Kemal İnal, age, s. 1244; İsmail YAKIT, **Türk İslâm Kültüründe Ebcad Hesabı ve Tarih Düşürme**, İstanbul 2003, s. 239.

⁵⁸ KURTOĞLU, age, s. 16.

⁵⁹ AKYOL, age, s. 117.

⁶⁰ KURTOĞLU, age, s. 100; Kâmî Yahya Efendi, age, v. 239a.

⁶¹ **Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu**, s. 1008.

şairdir. Onun bu edebî sohbetlerdeki yokluğu, şairler için üzüntü sebebidir. Bunu Kâmî şöyle dile getirmiştir:

Meger bahâr gelip kûye gitmiş ol gül-i nâz
Derûn-ı Hanyaya düşdü bugün hazân-ı firâk

Amân efendi ne müşkil-belâ ne âteşdir
Peyâm-ı bârid-i dil-sûz-ı nâgehân-ı firâk⁶²

Dostlarına karşı vefalı olan Nûrî de arkadaşlarının hâl ve hatırlarını uzaktan sormakta, onlara olan özlemini belirtmektedir:

Mekremet-perver ‘Azîz Beg o re’îs-i şürekâ
Beldenîñ sağ kolu ol mîr-i sühân-dân niçedir

Ġarîbân-ı yemîn ağası bizim Kâsım Ağa
O tarâvetlice ol nâdir-i akrân niçedir

Ser-firâz-ı şürekâ Tâhir Efendi-i be-nâm
Kâtib-i gümrük o gül-gonce-i handân niçedir

Bülbül-i gülşen- i kürsî-i belâgat a’nî
H’âce Maḥmūd Efendi-i sebük-cân niçedir

Müsta‘id talebe Mollâ ‘Alî muḥlişîñiz
Okuyup yazmada ol şâhib-i iz‘ân niçedir

Kı 5/ 7,8,10,12,14

Tarikatı bahsinde yazdığımız üzere Nûrî, tüm inançlara saygı duymuştur. Onun bu konudaki hoşgörüsü şaire ve şiire yaklaşımında da kendini

⁶² AKYOL, age, s. 278.

göstermektedir. Değişik tarz ve karakterdeki şairlere nazireler yazması, Kâmî örneğinde olduğu gibi kendinden çok şey öğrenen şairleri bile kendine üstat kabul etmesi bunun göstergesidir. Yine şairlere verdiği bu değer ona Tezkîre-i Şu'arâ-yı Cezîre-i Girid'i yazdırmıştır.

Nûrî sadece şairlere değil, hem ailesi hem de çevresindeki tüm insanlara karşı duyarlıdır. Yediden yetmişe vefat eden hemen herkese tarihler düşürmekte, geride kalanlarına tesellide bulunmaktadır. Şehre faydası olan bir bina yapıldığında veya bir doğum meydana geldiğinde yazdığı tarihlerle, üzüntüde olduğu gibi sevinçte de halkına eşlik etmektedir. Adadaki yerel unsurları, geçim kaynağı olan maddeleri şiirlerine konu edinmekte, çevresiyle iç içe bir şair olduğunu göstermektedir.

Nûrî'nin hoşgörüsü Girit'teki gayr-ı müslim halk için de geçerlidir. Onların da gönlünü almak kabilinden şiirlerine bazen Rumca mısralar ilave etmektedir. Rumlarla müşterek noktalarda buluşabilmek amacıyla Rumca Türkçe manzum bir lügat bile yazmıştır. Bu eserinde cümle ahaliyi düşünerek dua etmiştir:

Yâ Rab Giride bâ-ıuşuş Hanyâ'ya verme hiç keder

Cümle ahâlîsi ola luţfuñla her dem şâd-kâm⁶³

İnanç noktasında onları tenkit edici bir konuya şiirlerinde yer vermemiştir. Diğer yandan Hanya fatihlerinin çocuklarından oluşan neslinin her ferdi gibi, Rumlardan ihtida eden kişiler olduğunda sevincini yine şiirlerle dile getirmektedir. Biat-ı Ahmed Efendi başlıklı tarih şiirinden bazı beyitler aşağıdadır:

Resmî cenâb-ı Aḥmed Efendi yola gelip

Resm-i riyâ vü sum'adan a nefret eyledi

'Işķ olsun ol mürîd-i ḥuceste-nihâda kim

Pîr Şalâcî-zâdeye ḳurbiyyet eyledi

⁶³ Nurî Osman Hanyavî, **Lugat-ı Manzume-i Nûriye Berây-ı Lisân-ı Rûmiye**, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Yazma A 193, v. 31a.

Hakkâ şükür ki Ahmedimiz müslümân olup

Erbâb-ı vahdet ile ne hoş ülfet eyledi

Çıkdı bir ehl-i dil dedi ey Nûrî târîhin

Behcet zemâne şâhibine bî'at eyledi

T 35/ 1,3,5,8

B. ESERLERİ

1. Divan

Nûrî incelememize konu olan divanını ilk defa, henüz yirmi sekiz yaşındayken H. 1209/ M. 1794-1795 yılında tertip etmiştir⁶⁴. Şair divanını tertip ettiğini kendisi de belirtmektedir:

Seniñ 'ışkınıla Nûrî-i şâ'ir

Etdi tertîb şimdi bir dîvân

G 431/15

Nûrî, hâl ve hatırlarını sorduğu Hanya'daki dostlarının arasında olan ve "Müstaid talebe Molla Ali" diye nitelediği kişiden divanını tertip etmesini rica etmektedir:

Bî-ma'nî vardır güfteler Nûrî dür-i nâ-süfteler

Luţf-ı 'Alî olsa eger tertîb olur dîvânımız

G 256/5

⁶⁴ KURTOĞLU, age, s. 21; Kâmî Yahya Efendi, age, v. 238b; Bursalı Mehmed Tahir, age, s. 462; **İntibah Gazetesi**, Girit, 21 Ramazan 1298/ 5 Ağustos 1881, No: 33.

Nûrî, divan nüshalarından B ve Ç'nin sonunda bulunan “Tārīḥ-i Tertīb-i Īn Dīvān” başlıklı şiirinde divanının H. 1209'da Ali tarafında tertip edildiğini tarih düşerek yazmıştır:

Şonra ol ma‘nevī birāderimiz
Şeyḥ ‘Alī Celvetī o mīr-i kelām

Cem‘-i eş‘arımızda etdi bize
Bu vakitlerde ḥaylice ibrām

Etdi tertīb ü cem‘-i eş‘āra
Gūyiyā şāḥibi gibi iḳdām

Çıkdı on beytimiz bu tārīḥ için
Buldu dīvānımız bizim de nizām

T 276/7, 8, 9, 11

Şiirin son beytinin ikinci mısrası 1219 tarihini vermektedir. Bu tarihten ilk mısrada belirtilen 10 çıktığında divanın tertip yılı olan 1209 elde edilmektedir. Şiirin sonunda Ç nüshasında herhangi bir kayıt yokken B'de “Temmet ü bi'l-ḥayr ‘ammelet fī şehr-i Cumāde'l-āḥire sene 229” yazmaktadır. Son mısradan on çıkarmak gerekirken tam tersine on toplayarak 1229 elde edilmiş ve bu da divanın tertip tarihi olarak yanlış bir şekilde kaydedilmiştir.

Nûrî Divanı'nın elimizdeki nüshaları bu ilk tertipten sonra tekrar düzenlendiğini göstermektedir. Çünkü divanda 1209'dan şairin vefat yılı olan 1230'a kadar geçen sürede yazılan tarihler de bulunmaktadır. Tertip edilen ilk divanla ilgili verilen bilgilerden, şairimizin bir divan daha oluşturacak kadar yeni şiirler yazdığını anlamaktayız:

“Hakḳā bir dīvān-ı bī-mümāşildir ki kemā yenbağī vaşfı bu risāleye küncide olmak mutaşavvır değildir. Ancaḳ āb-ı nefīs-i eş‘ār-ı selīsi pūr-haşeme ṭab‘ından munḳatı‘ olmayıp bu tāriḥe gelince mizāb-ı kilḳ-i ra‘nâlarından feyezân eden âşâr-ı āb-dâr cem‘ olursa ol miḳdâr bir dīvān dahı tertīb olunmaḳ muḥtemeldir⁶⁵.”

Bu ikinci tertipte Nûrî’nin katkısı olup olmadığı ya da kim tarafından tertip edildiği ise belli değildir.

İntibah Gazetesi’nde “... kütüb-hāne-i edebiyyâtımızı tezyîn edebilecek âşâr-ı nefiseden ma’dûd olmağa sezâ ve niçe ḳaşâ’id ü tevâriḥ ü ğazeliyyât u muḳaṭṭa‘ât ve müfredâtı müştemil bir eşer-i ra‘nâdır⁶⁶.” cümlesiyle övülen divan, şekil ve muhteva açısından II. bölümde detaylı olarak incelenecektir.

2. Tezkîre-i Şu‘arâ-yı Cezîre-i Girid

Nûrî’nin bu eseri Girit Şairleri adıyla Orhan Kurtoğlu tarafından yayınlanmıştır⁶⁷. Bu sebeple burada kısaca değinilecektir.

Nûrî tezkiresinde on dokuz şairin biyografisine yer verilmiştir. Bu şairlerin isimleri tezkirede yer alan sırasıyla şöyledir: Salâcızâde Şeyh Mustafa Celvetî, El-Hâc Hâfız Abdulhamid Efendi, El-Hâc Mehmed Efendi-i Taşkendî, Hikmetî Ahmed Efendi, Şeyh Gâlib Efendi, Nâşid Beg Efendi, Sâmi Ebubekir Paşa, Mîrî Emîn Bey, Hıfzî İbrahim Efendi, Nahîfî, Vâcid Efendi, Bedrî Ahmed Efendi, Cezbî Ahmed Efendi, Lebîb Efendi, Azîz Ali Efendi, Besîm Efendi, Me’âbî, Kâmî Yahyâ Efendi, Şerîf Ağa⁶⁸.

⁶⁵ Kâmî Yahya Efendi, age, v. 238b.

⁶⁶ İntibah Gazetesi, Girit, 21 Ramazan 1298/ 5 Ağustos 1881, No: 33.

⁶⁷ KURTOĞLU, age.

⁶⁸ Bu biyografilerle ilgili olarak bkz. Filiz KILIÇ, agm, 275-294; SEVGİ, agm, 33-51; SARIYANNIS, agm, 2007, s. 79-99; SARIYANNIS, agm (makale henüz yayınlanmamıştır.).

Tezkirenin ne zaman yazıldığı kesin olarak belli değildir. Kâmî Yahya Efendi hakkında bilgi verirken onun H. Muharrem 1217/ M. Mayıs 1802 senesinde İstanbul'a gittiğini belirtir. Buradan hareketle tezkirenin bu tarihten sonra yazıldığını söyleyebiliriz. Nûrî, Salacıoğlu'nun biyografisinde de onun hâlâ hayatta olduğunu yazar. Divanında düştüğü tarihle Salacıoğlu'nun H. 4 Şevval 1220/ M. 26 Aralık 1805'te vefat ettiğini belirtir. Bu iki bilgi değerlendirildiğinde tezkirenin H. 1217/ M. 1802 ile H. 1220/ M. 1805 yılları arasında yazıldığını söyleyebiliriz.

Eserin tespit edilen iki nüshası vardır⁶⁹. “Düstur” başlığı taşıyan Almanya nüshasından yukarıdaki çalışmada söz edilmemiştir.

Tezkirenin iki nüshasının sonunda da Nûrî hakkında bize detaylı bilgiler veren ve Hanyalı Kâmî'ye ait olan Terceme-i Hâl-i Sahib-Divan Nûrî adlı biyografi bulunmaktadır⁷⁰.

3. Tuhfe-i Nûriyye

Tuhfe-i Şahidî tarzında yazılmış manzum Türkçe Rumca bir lügattir. Tespit edilen üç nüshası vardır⁷¹. Hanya'daki dostlarının “ta'allüm-i lisân-ı Rûmî için niyaz etmeleri” üzerine kaleme alınmıştır⁷².

Nûrî, sebep-i telif kısmında, kendisinden lügat yazmasını isteyen ismini veya makamını belirtmemiş, sadece çok sevdiği bir dostu olduğunu söylemiştir:

⁶⁹ Nûrî Osman Hanyavî, **Tezkîre-i Şu'arâ-yı Cezîre-i Girid**, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, 19 Hk 2113/2; Nûrî Osman Hanyavî, **Düstûr**, Almanya Millî Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Ms.or.quart.1500, s. 80b-106a.

⁷⁰ Kâmî Yahya Efendi, **Terceme-i Hâl-i Sahib-Divan Nûrî**, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, 19 Hk 2113, v. 236b-241a; Kâmî Yahya Efendi, **Ahvâl-i Nûrî Osman Hanyevî**, Almanya Millî Kütüphanesi, Türkçe Yazmaları, Ms.or.quart.1500, v.106b-111b.

⁷¹ Nûrî Osman Hanyavî, **Lugat-ı Manzume-i Nuriye Berây-ı Lisân-ı Rûmiye**, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Yz. A 209/1; Nûrî Osman Hanyavî, **Lugat-ı Manzume-i Nuriye Berây-ı Lisân-ı Rûmiye**, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Yz. A 193; Nûrî Osman Hanyavî, **Lugat-ı Nuriye**, Mısır Millî Kütüphanesi, Lugatı Türkî Talat 39.

⁷² KURTOĞLU, age, s. 22; Kâmî Yahya Efendi, age, v. 239b.

İçlerinde bir zarîf-i nükte-dân
Nâz-perver mihr-bân-ı dil-sitân

Şöyle teklîf etdi ibrâm eyledi
Meyl-i mâ-fî-ķalbin i‘lâm eyledi

Şâhidî tarzında bir manzûme yap
Lehce-i Rûmîde olsun bir kitâb

Rûmîyi taḥṣîle tâ olsun medâr
‘Âleme sizden de kalsın yâdgâr⁷³

Nûrî, bu beyitlerin devamında Girit’teki Rumca’nın nazma uymayacağına, pek kaba olduğuna değinir. Yine burada bir müslümanın gayr-ı müslimlerin dilini taklit etmesinin ayıp olduğunu belirtir. Karşısındaki dostu bunun ayıp olmayacağını Mevlânâ’nın Mesnevisi’nden delillerle açıklar. Nûrî böyle bir eser yazmanın zorluklarından bahsederek eserinin adını zikreder:

Tuḥfe bir kandîl îķâz eyledim
A‘nî bir Nûriyye îcâd eyledim⁷⁴

Sebeb-i telif bölümündeki bu karşılıklı konuşmaların, diğer edebî eserlerimizin girişlerindeki gibi, eserin yazılması için kurmaca olduğu da söylenebilir.

Nûrî 552 beyitten oluşan bu lügatı, H. 1212/ M. 1797-1798 yılında bir hafta içinde sehl-i mümteni olarak kaleme aldığını hatime bölümünde belirtmektedir:

⁷³ Nûrî Osman Hanyavî, age, Yz. A 193, v. 2b-3a.

⁷⁴ Nûrî Osman Hanyavî, age, Yz. A 193, v. 3a.

Bu bî-mâ'il âşârdır ammâ ki sehl-i mümteni'
Bir hafta içre eyledim nazmına kaçd u ihtimâm

Tārîḥ-i nazmın söyledim bu mışrâ' ile Nûriyâ
El-ḥamdü li'llâhi'l-'alâ kim oldu Nûriyyem temâm⁷⁵

4. Tezyîl-i Nûriyye

Tuhfe-i Nûriyye adlı esere, ihtiyaç duyulması hâlinde, yazılmış bir zeyldir. Biri noksan olmak üzere tespit edilen üç nüshası vardır⁷⁶. Eserin yazılış sebebi Tuhfe-i Nûriyye'yle ilgi kurularak şöyle belirtilmektedir:

Ammâ ki mezîd-i 'acele ile o vâktler
Pek sür'at edip etmiş idim nüshasın imlâ

Vâfir lügatı yazmış idim anda mükerrer
Yoğ idi niçe lafz-ı rekîkinde de ma'nâ

Nâ-mevzûn idi ba'zı buḥûrunda da evzân
Ta'bîrde daḥı var idi noḡşân[ı] hemân

Fî'l-cümle o şâyeste degil idi nigâha
Yañlış idi Türkîde de ba'zı mezâyâ⁷⁷

⁷⁵ Nurî Osman Hanyavî, age, Yz. A 193, v. 31a.

⁷⁶ Nurî Osman Hanyavî, **Tezyîl**, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Yz. A 193/2; Nurî Osman Hanyavî, **Tezyîl-i Nûriyye**, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Yz. A 209/2; Nurî Osman Hanyavî, **Tuhfetü'n-Nûriyye**, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, 19 Hk 1876/2.

⁷⁷ Nurî Osman Hanyavî, age, Yz. A 209/2, v. 23b.

Hanya'ya hâkim olarak gelen Seyfeddin Efendi'yle tanıştığı bir mecliste Tuhfe-i Nûriyye'den bahsedilmiş, Seyfeddin Efendi kendisinden bu eseri istemiştir. Eserini tekrar gözden geçiren Nûrî, gördüğü lüzum üzerine de zeylini kaleme alarak ilave etmiştir:

Nûriyyemi tebdîl ile tecdîd edip âhîr

Yârâna kuşûru ile etdim anı ihdâ⁷⁸

323 beyitten oluşan Tezyîl-i Lügat, H. 1224/ M. 1809-1810 yılında on iki günde tamalanmıştır:

On iki günde bunu da etdim

Şafha-yı himmete câ-tesvîd

...

Hanyavî olduğuma şâhiddir

Zeylimiñ târihîdir nazm-ı Girid⁷⁹

5. Tarîkü'l-iẖtisâr

Nûrî'nin bu eseri hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi yoktur. Tezyîl-i Nûriyye gibi, Seyfeddin Efendi'nin isteği üzerine H. 1223/ M. 1808-1809'da mensur olarak kaleme alınmıştır.

Nûrî eserin girişinde diğer dilleri de öğrenmek gerektiğini ayet ve hadislerden deliller getirerek belirtir. Bu eserini de Rumca'nın öğrenilmesinde kolaylık olsun diye yazmıştır.

Eserin adı, girişteki “Zebân-ı Rûmî'nin emsilesini ve ba'zı iştiḳāk ve ḳavâ'idini bu muḥlis-i bî-bizâ'a ḳadrü'l-istiṭâ'a Tarîkü'l-İḥ̱tisâr taḥrîrine ibtidâr ḳılındı.” kaydından tespit edilmiştir⁸⁰.

⁷⁸ Nurî Osman Hanyavî, age, Yz. A 209/2, v. 24a.

⁷⁹ Nurî Osman Hanyavî, age, Yz. A 209/2, v. 34b.

“Evvelen şüret-i emşile-i muhtelifeniñ ‘alâmetleri ... şâniyen ef’âl-i şîğalarına muhtâc olan zamâ’ir-i münfaşıla dağı beyân ... şâlişen Türkî’de rabt u tefhîm-i kelâmdan lâ-büd olan edevât u hurûf ve ba’zı tebdül ü tağyîr mevâdd u ta’dâd-ı a’dâd taḥrîr ü ta’rîf olunmak taşmîm-kerde-i şenâver-i za’îfdir.” diyerek eserin içeriği hakkında bilgi vermiştir⁸¹. Yani Rumca bir fiilin; Arapça kurallara göre; mâzî, muzârî, masdar, ism-i fâil, ism-i mef’ul vs. durumlarını birer örnekle göstermiştir. Devamında Rumca zamirler, edatlar ve sayılar verilmiştir.

Eserde dönemin Türkçesi hakkında söyleneler ise dikkat çekicidir. Aşağıya aldığımız paragrafta Nûrî, Osmanlı Devleti’nde kullanılan Türkçe’nin aslında Türkçe, Arapça ve Farsça karışımından oluştuğunu, böyle karışım değil de sadece Türkçe olsa şiir ve nesre uygun olmayacağını belirtmektedir:

“Türkî ise bir zebân-ı teng olmağın memâlik-i maḥrûsa-ı ‘Osmâniyyede huşûşan âstâne-i devlet-âşyânede isti’mâl olunan dilde elfâz-ı Türkî nâdir ve ekseri ‘Arabî ve Fârsî ile muḥallaṭ idigi bâriz ü bâhirdir. Münşiyân ve şu’arâ-yı Rûmuñ şi’r ü inşâ-yı dil-ârâları Türkî deyü ta’bîr olunan lisân câmi’-i elsine-i şelâse olmasa külliyyen zebân-ı Türkî terki evlâ idi. Bu böyleyken ya Rûmî ve emşâli diller ve be-taḥşîş Giridimiziñ zebân-ı Rûmîsi ne mertebede dâ’ire-i ḥalâvet ve zerâfetden ḥâric ve bed-ter idigi izhârdır⁸².”

Tarîkü’l-iẖtisâr’ın tek nüshası Türk Dil Kurumu Kütüphanesi’ndedir. Tuhfe-i Nûriyye ve Tezyîl-i Nûriyye ile aynı yazma içerisinde bulunan bu eserle ilgili olarak Türk Dil Kurumu Kataloğu’nda da bilgi yoktur.

6. Târîh-i Girid

⁸⁰ Nurî Osman Hanyavî, **Tarîkü’l-iẖtisâr**, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Yz. A 209/3, v. 36a-36b.

⁸¹ Nurî Osman Hanyavî, age, Yz. A 209/3, v. 36b.

⁸² Nurî Osman Hanyavî, age, Yz. A 209/3, v. 36a.

Girit'in başlıca şehirleri olan Hanya, Kandiye ve Resmo'nun tarihi hakkında bilgiler ihtiva eden bu eser H. 1221/ M. 1806 senesinde kaleme alınmıştır. Tarihî olaylarla birlikte adadaki sosyal hayat, yetiştirilen ürün vs. özellikler hakkında da ilginç bilgiler vermektedir. Nûrî, Anadolu tarafında bulunan Kandiye'nin Anadolu, Rum tarafındaki Hanya'nın Rum, Arabistan (Mısır) tarafındaki Resmo ve İsfakya'nın da Arabistan halkına benzediğini belirtmiştir. Nûrî eserin sonuna yazım tarihi olan H. 1221'e kadar Hanya'ya teşrif eden vezirler hakkında kısaca bilgiler vermiştir. Nüshada bu listenin H. 1276/ M. 1860 yılına kadar devam ettirildiği görülmektedir. Bu ilaveler, derkenarda açıklayıcı bilgiler veren yeğeni Osman Ahyed veya eserin sonunda Nûrî'nin terceme-i hâlini yazan Barbaroszâde Şakir tarafından yapılmış olabilir.

Eserin 147 varak olan tek nüshası İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndedir⁸³.

7. Diğer Eserleri

Nûrî'nin biyografisini yazan Barbaroszâde Şakir, "Dîvân-ı meşhûru ve sekiz cild kadar **Meşnevî-i Şerîf Şerhi** ve **Kaşîde-i 'Irâkî Şerhi** ile Târih-i Giridi cem' ü te'lîfi ve taşnîf eylediği **Coğrafya** ve nice **Kelâm-ı Evliyâ'ullah Şerhi** ile bunca lâyiha ve sânihaları kemâlât-ı haqîkiyyesine şühûd-ı 'udûldür." demektedir.⁸⁴ Buradan hareketle Nûrî'nin sekiz ciltlik Mesnevi Şerhi'yle beraber başka şerhler de yaptığı, tarihin yanı sıra coğrafya alanında da eser verdiği söylenebilir.

Diğer kaynaklarda bu eserlere ait herhangi bir bilgi tespit edilemediği için çalışmamızda sadece isimleri zikredilmiştir.

⁸³ Nûrî Osman Hanyavî, **Tarih-i Girid**, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, TY. 205; KURTOĞLU, age, s. 22; **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi** C. 7, s. 86; İbnülemin Mahmut Kemal İnal, age, s. 1244.

⁸⁴ Barbaroszâde Şakir, age, v. 148b.

C. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

1. Şairliği Üzerine Kaynaklarda Söylenenler

Nûrî'nin edebî kişiliği hakkında bize ulaşan ilk bilgiler dostu Hanyalı Kâmî'ye aittir. Tezkîre-i Şu'arâ-yı Cezîre-i Girid'in sonuna ilhak edilen Terceme-i Hâl-i Sâhib-Divan Nûrî adlı biyografinin yazarı Kâmî'dir. Burada Nûrî'nin babasında var olan ama zaman bulup da ortaya koyamadığı şairlik yeteneğinin Nûrî'de zuhur ettiği belirtilir.

“Âlî-himem [ü] kerîmü’ş-şiyem şî’r ü inşâ-yı sihr-fermâları mu’ciz ü muciz ve müsellemler bir zât-ı mekârim-endüd u bir vücûd-ı nâdirü’l-vücûd olup böyle bir baħr-i muhîṭ-i ma’ârif-i seniyye re’îsü’ş-şu’arâ-yı devlet-i ‘aliyye olmağa şâyân iken sâhil-nîşîn-i Cezîre-i Girid olması mücerred muḳtezâ-yı ṭabî‘at-i deryâ-nihâd ve lâzime-i refâhiyyet-i istignâ-mu’tâdlarıdır⁸⁵.” cümleleriyle Nûrî'nin Girit'te “reisü’ş-şu’ara” olarak görüldüğü de bu biyografide yer almaktadır.

“Mûmâ ileyh ḥazretleriniñ cümle âşârı müsteḥab u müsteḥnâ ve şûḥ u ra’nâ olup ekserîsi dervîşâne vü ‘âşîkâne düşmüş ammâ şîveye kâdir ve her vâdide cevelân-ı kümeýt-i ṭab’-ı serî‘ü’l-intikâli bâhir olup bünyân-ı bî-ḳuşûr-ı nazm u neşrleri cümle üstadân-ı şu’arâ-yı Rûm’uñ âşârına nazîr ya’nî zemîn-i Nâbiyâne vü Şervetâne vü Şâbitâne Ḥâtemânede metânet-peẓîr olduğundan ğayri Fârisî’de ve daḥi ğazeliyyât-ı metîni ğâyet dil-fürûz u dil-nişîndir⁸⁶.” Burada da görüldüğü gibi Nûrî

⁸⁵ KURTOĞLU, age, s. 100-101; Kâmî Yahya Efendi, age, v. 239a.

⁸⁶ KURTOĞLU, age, s. 101; Kâmî Yahya Efendi, age, v. 239b.

büyük şairlerle kıyaslanmış, bu şairlerin üslubuyla aynı meyanda olan şiirleri örnek olarak alınmıştır.

Kâmî, divanında da Nûrî hakkında bilgiler vermektedir. Kâmî Divânı'ndaki 8, 9, 10 ve 11. kasideler Nûrî'ye medhiyedir. 30 numaralı tarih şiiri ise, Nûrî'nin yeniçeri kâtipliği görevine başlaması üzerine yazılmıştır. 12. kaside, 23 numaralı tahmis ve 94. gazel de Nûrî'ye naziredir.

Bu şiirlerinde Kâmî, Nûrî'yi Sâib, Nâbî ve Fehîm'den üstün tutar; sözlerinin etkileyiciliğini Hızır ve İsa ile karşılaştırır:

Billâh ne Şâ'ib ü ne Nâbî ne Fehîm

Mişlin demedi bu bir 'aca'ib sırdır

Muhyî'l-ma'ânî Nûrî Efendi vahîd-i aşr

Kim olamaz ne Hızr u ne 'İsâ müşâbihi

...

Tesvîdidir geçen şu'arâ nazm-ı zâtınıñ

Hâlâ olanlarıñ da odur muḳtedâ-bihi

Kâmî, şairlerin önderi olarak gördüğü Nûrî'den başka bir beytinde de "söz ikliminin miri" diye bahseder:

Cenâb-ı mîr-i iḳlîm-i süḫan Nûrî Efendi kim

Odur ancak cihânda şimdi nûru çeşm-i 'irfânıñ⁹⁰

Hanyalı Vehbî de Nûrî'nin vefatı için yazdığı tarihte Nûrî'den ve onun şiirinden övgüyle söz etmektedir:

⁸⁷ Bkz. AKYOL, age, yukarıda numaraları verilen şiirler.

⁸⁸ AKYOL, age, s. 251.

⁸⁹ AKYOL, age, s. 117.

⁹⁰ AKYOL, age, s. 119.

Pertev-efzâ-yı ma‘ânî lem‘a-pâş-ı ma‘rifet
 Nûrî ‘Osmân Bey Efendi Hanyanıñ nûr u ferî
 ...
 Şâ‘ir-i sihr-âferîñ ü râst-gû mu‘ciz-beyân
 Toğrusu yoğ idi böyle bir ma‘ârif pertevi⁹¹

2. Kendi Sanatı Hakkındaki Düşünceleri

Nûrî, divanının pek çok yerinde kendi şairlik yeteneğinden ve şiirinden bahsetmektedir:

Eşer komağdadır ey Nûrî ‘âlem içre hüner
 Müretteb etmege dîvânı nazm u şi‘re şavaş
 G 274/5

Divan tertip etmenin önemine değinen Nûrî, eski tarzdan şikâyetçi olmakta, şiirde yenilik aramaktadır:

Ey Nûrî sen de köhne edâ ile pey-rev ol
 Vehbî Efendiniñ ğazel-i nev-zebânına
 G 481/7

Eş‘âr-ı köhne tarzını nesh etdi Nûriyâ
 Qur‘ân gibi zemânemiziñ nev-edâları
 G 521/5

⁹¹ İbnülemin Mahmut Kemal İnal, age, s. 1244.

Efendim mevsim-i 'îd ü bahârîñ çıkdı âşârı
Kemîneñ bir ğazel tarh eylesin tarz-ı cedîd olsun

K 35/12

Ter ü tâze ğazel-i tâzeyi yaptım Nûrî
Bıkr-i ma'nāya ħarişim n'edeyim ben bozuĝu

G 560/6

Yukarıdaki beyitte görüldüğü gibi Nûrî, bıkr-i manaya, hiç kimse tarafından kullanılmamış yeni ve taze mazmunlara taliptir. Şair bunu da başarmıştır:

Köhne tab'ımda yine bir yeñi mazmûn buldum
Şâ'irim şafhâda yek mışrâ'-ı mevzûn buldum

G 399/1

Yeni mazmunlar içeren yeni şiirin de sehl-i mümteni olarak, herkes tarafından anlaşılacak şekilde sade olması gerektiğini savunmaktadır:

Ey Nûrî sehl-i münteni'e dest-res miyiz
Gördün mü tab' u şi'rimiziñ imtizâcını

G 531/5

Nûrî kumâş-ı şi'riñ ola sâde dâ'imâ
İstüfa gibi 'âlemi var mı tekellüfün

G 313/7

Nûrî'nin yenilik arayışları arasında yeni ve Girit'e has tarzlar da vardır. Ü1 nüshasında gazeliyat bölümünün başında "Âğâz-ı Gazeliyyât-ı Levendâne-i Giridân" yazılıdır. Levent yeniçeri devrinde deniz erlerine verilen isimdir. Dört tarafı denizle çevrili bu adada yaşayan ve divan şiirindeki

rindlerle aynı özelliklere sahip olan leventlere hitap eden tarza levendâne denilmiştir.

“Pek çok tezkirede ve bazı şiirlerde klasik şiir ve şair değerlendirmeleri yapılmaktadır.” “Genellikle âb-dâr, pür-kâr, rengîn, turfe-beyân, hakîmâne vs. kelime ve terkiplerle ifade edilen bu değerlendirmelerden bazıları eda, bazıları lafz, bazıları da mana için kullanılmıştır⁹².” Harun Tolasa bunlara levendâne, yetîmâne, fânî-şîve vb. daha birçok duygu ve düşünce ifade eden tabirlerin, tavsiflerin eklenebileceğini belirtmektedir⁹³. Dört tarafı suyla çevrili ve leventleri çok olan Girit’te de “levendâne” tarz görülmektedir.

Emriñ olursa eyâ dâver-i iqlîm-i kerem

Bir levendâne ğazel eyleye hâmem inşâ

K 31/32

Nûriyâ cümle-i a‘zâmızı etdiñ hep gûş

Belki cânân ede lu’lu’-yı kelâmıñ mengûş

Diñle bu tarz-ı levendâneyi olma bî-hûş

Ûâle gel Şabriñ niçün böyle olursun hâmuş

Bizi hasretde koduñ şi‘r-i şeker-bârıñ içün

Ta 11/5

Aşağıdaki beytin derkenarında ise “beyt-i merdâne” yazmaktadır:

Merd olan zînet-i dünyâya olur mu mâ’il

Kim ki ârâyiş-i fânîde olursa zendir

G 128/2

Divandaki 42 numaralı gazel ise “Gazel-i Dil-ârâ-yı Zen-dostâne” başlığıyla dikkat çekmektedir.

Nûrî, şiirinin özelliklerini belirtirken kendini büyük şairlerle kıyaslamaktadır. Bazen kendini onlara denk görmekte bazen de onlardan

⁹² Namık AÇIKGÖZ, “Klasik Şairlerin Yenilik Arayışları”, **Dergâh**, S. 21, İstanbul 1991, s. 11.

⁹³ TOLASA, age, s. 347.

üstün tutmaktadır. Hâfız, Şevket, Urfî, Nâbî, Kânî, Husrev, Servet bu şairlerden bazılarıdır:

Ben Hâfız-ı memâlik-i nazmım ki ‘Urfle
 Diñletdim ‘âlem içre bugün şıyt-ı Şevketim
 G 368/4

Benim zuhûrumu tebşîre rûhu Nâbîniñ
 Temeşşül eyledi ‘ahd-i karîbde Kânî
 K 23/4

Muķîm-i zâviye-i ‘acz u ıztırâb olur
 Celâdet-i sühanım görse rûh-ı Hâķanî
 K 23/5

A Nûrî şevket-i dîvân-ı nazmıñı görse
 Olurdu dergeh-i tab‘ında çâkeriñ Husrev
 G 451/5

Bir şâ‘ir-i cedîd-i Giridim ki zor ile
 Nesħ etmişim devâvîn-i Nâbî vü Serveti
 G 526/7

Kendi şiirini ve şairliğini övdüğü beyitler de çok sayıdadır. Bunlarda Nûrî kendini Girit’in bülbülüne, şiirlerini de balına benzetmektedir. O, ilim ve irfan meclislerinde zamanın İskender’i, Eflatun’udur. Şiiri sade fakat gül yanaklı güzeller gibidir:

‘Andelîbi benim ey Nûrî Giridiñ hâlâ
 Gonçeyi hoşķa edip hâmeyi şapını gülün
 G 320/6

Engübî-i Giriddir sühanım
N'eyleyim kând ü sükker-i Şâmı

G 544/4

Hâmem ki kemer-beste-i dergâh-ı sühandır
İklîm-i ma'ârifde dilim oldu Sikender

G 117/2

E'ş-şalâ gelsin cihânîñ şâ'irânı bir yere
Cümlesin mât eylerim ben vaktiñ Eflâţunuyum

Tk 2/ V /2

Metîndir ol kadar hışn-ı haşîñ-i beyt-i nazmım kim
Teşâdüm etse dü mışrâ' şadâ-yı seng olur peydâ

Mü 24

Nûrîniñ şi'ri gerçi sâde velî
Bir güzel-i gül-'îzârdır gûyâ

G 16/5

Nûrî, divanında kendi sanatı hakkında bilgi verirken nadir de olsa değerinin bilinmediğinden yakınmaktadır:

İnşâmı Hanyada kime şatsam zemânede
Âdem gerek ki fark ede hüsn-i kitâbeti

K 15/17

3. Şiir Tenkitçiliği

Nûrî Divanı'ndaki tenkiti şiire, divan şairine ve halk şairine olmak üzere üç şekilde görmekteyiz.

Kendi sanatı hakkındaki düşünceleri başlıklı bölümde belirttiğimiz üzere Nûrî'nin tenkit ettiği noktalardan biri asırlardır tekrarlanarak tekdüze bir hâle gelen şiirdir. O, yeni ve sade şiirlerle hüner göstererek dostları usandırmamak gerektiğini vurgulamaktadır:

Âşâr-ı kühenden ger uşandıñsa ne mâni‘

Ey Nûrî bu nev-güfte-i ğarrāya ne dersin

G 434/5

Şi‘r-i sâdeyle hüner ‘arz eyle hep yārānıña

İşılâhı şanma aşlā Nūriyā ister gönül

G 338/7

Şair, şiir yazarken kurallara uymak bakımından esir gibidir. Şeklen kurallara bağlı olmasına rağmen yine de şiire bir canlılık getirebilir. Bunu Nûrî, şiiri tabiat şehrine, beyitleri de kölelere benzeterek anlatmaktadır:

Şi‘r kim şeh-r-i ṭabî‘atde esîr bāzārıdır

Gerçi her beyt anda memlûk olsa dahı cānlıdır

G 201/3

Fuzûlî'nin divanının dibacesinde belirttiği “Zira ki ilimsiz şiir esası yok duvar gibi olur ve esassız duvar gayetde bî-itibar olur”⁹⁴ görüşü Nûrî'de de hâkimdir. Fuzûlî'nin nesir olarak söylediklerine Sümbülzâde Vehbî ile Nûrî şiir şeklinde değinmişlerdir:

⁹⁴ Kenan AKYÜZ vd, **Fuzûlî Divanı**, Ankara 2000, s. 14.

Sa'y edip leyl ü nehâr olmaya kaç'â tenbel
 Şarf ede 'ömrünü taḥṣîl-i kemâlâta güzel
 Añlasın nidüğini remz-i mufaṣṣal mücmel
 Tâlib-i nazm-ı ğazel 'ilme çalışsın evvel
 Leyte şî'rî deyü eylerse temennâ-yı sühân

Ta 2/22

Divan şairine yönelik tenkitlerinde ise öncelikle şairin nasıl olması gerektiğine değinir. Nûrî'ye göre şairin kalemi kemâl mülkünü açan kılıç gibidir. Şairin sinesi ise güzel söz incileriyle dolu, tabiatı umman, sözü mercan, düşüncesi bîkr-i mana, nazmının kokusu da gül suyu gibi olur:

Bahr-ı ṭab'-ı şu'arâ olmalı 'ummân gibi
 Zîb-i tâc ola sözü lu'lu' [u] mercân gibi
 Ma'nâ-yı tâze nüzûl ede dile cân gibi
 Şâ'ir oldur ki anıñ ḳalbine Ḥassân gibi
 Nefḥa-yı rûḥ-ı Emîn eyleye ilḳâ-yı sühân

Ta 2/2

Sümbülzade Vehbî'nin Sühan Kasidesi'ne yazdığı tahmiste eski taklitçiliği yapanları, şiir hırsızlarını, ve şiiri nesne talep etmek için vasıta olarak görenleri tenkit eder. Böyle şairleri dilencilere benzetir:

Şimdi pes-pâye olup ḳadri bütün eş'ârıñ
 'Arz eder nesne ümîdiyle çoğu güftârıñ
 Yok anıñçün dile te'sîri güzel âşârıñ
 Ḳalmadı farkı hemân şâ'ir ile cerrârıñ
 Müntic-i cerr ü su'âl oldu ḳazâyâ-yı sühân

Ta 2/55

Edebî değeri olmayan ve anlamsız söz söyleyenler, kendini Şevket'le, Firdevsî'yle denk görüp tafra satanlar da Nûrî'nin eleştirdikleri arasındadır:

Ṭafra şatmakda nedîm-i Key ü Cem şeklinde

Kimi Şevketlenip aşhâb-ı haşem şeklinde

Kimi Firdevsî-i 'ummân-ı himem şeklinde

Müteşâ'irlerimiz şimdi 'Acem şeklinde

Fârisî lehcesi üzre eder inşâ-yı sühân

Ta 2/56

Tahmis-i Sühaniyye'de Nûrî'nin eleştiri oklarından nasibini alanlar arasında halk şairleri de vardır. Bunda zemin şiiri olan kasidenin de aynı şekilde yaklaşması etkili olmuştur. Aslında Nûrî halk şairlerini doğrudan hedef almaz. Yeni tarz diyerek şiirde vezin ve mana aramayan, sadece kafiye uygunluğuyla şiir yazdığını sanan divan şairlerini tenkit ederken onların Âşık Ömer'i, Köroğlu'nu taklit ettiklerini söyler. Şiiri Gevherî güftesine döndüren böyle şairleri "kahvehâne şuarası" diye niteler:

Ḳahve-ḥâne şu'arâsı gibi ba'zı fecere

Nev-zemîn deyü muḳallid geçinir öylelere

Bayılır güfte-i Köroğlu gibi der-be-dere

İltifât eylediler meslek-i 'Âşık 'Ömere

Vezn ü ma'nâ aramaz ḳâfiye-cüyâ-yı sühân

Ta 2/41

4. Edebî Kişiliğine Katkısı Olanlar

Bilindiği gibi Osmanlı Devleti'nde şair yetiştiren bir okul yok idi. Cemâl Kurnaz, Osmanlı Şair Okulu başlıklı makalesinde bir şairin yetişmesi için özetle şu aşamalardan geçmesi gerektiğini belirtir: Şiir dili ve kültürünü

öğrenmek, önceden yazılan şiirleri ezberlemek ve onlar üzerinde çalışmak, usta çırak ilişkisi içerisinde yetişmek, tercüme yapmak, nazire yazmak ve tanzir etmek⁹⁵. Bu bakımlardan Nûrî'nin yetişmesi için gerekli unsurların hazır olduğu görülmektedir. Gerek devlet adamları gerekse Girit ileri gelenlerinin konaklarındaki sohbet ortamlarında usta çırak ilişkisi içerisinde bir arada yetişen şairler vardır. Salacıoğlu, Nûrî ve Kâmî'nin aralarındaki etkileşim bunun güzel bir örneğidir.

Nûrî, tezkiresindeki "... Hanyevî Nûrî 'Oşmân a'vân-ı tufüliyyetden berü muṭāla'a-ı âşâr-ı şu'arâ-yı Rûma meyl ü rağbet ve 'adem-i bizâ'a vü istitâ'a ile taḳlîd-i muḳallidân erbâb-ı feşâḫat olup ekşerîsiniñ dîvân-ı belâgat-'unvânlarını orada dest-i ihtimâm ...⁹⁶" şeklinde devam eden sözleriyle diğer şairleri okuyarak ve taklit ederek edebî açıdan yetiştiğini, devamında Hasan Çelebi ve Riyâzî tezkirelerini okuduğunu belirtmektedir.

Nûrî, divanlarını okuduğu bu şairlerin pek çoğunun şiirini tahmis etmiştir. Burada Nûrî'nin yetişmesinde belirgin şekilde etkisi olan şairlere kısaca değinilecek, bu şairler hakkında II. bölümde şairler başlığı altında detaylı bilgi verilecektir.

Nûrî'nin edebî kişiliğine etkisi olan kişiler arasında belki en önemli kişi Kâmî'dir. Kâmî Divanı incelendiğinde onun da en fazla Nûrî'den etkilendiğini görmekteyiz. Bu iki şair arkadaş olmakla birlikte birbirlerinin şiirlerini değerlendirmektedir. Nûrî, Kâmî'nin değişik sebeplerle gönderdiği mektupların suretlerini çıkarmış, onları bir araya derlemiştir⁹⁷. Buradaki otuz dokuz mektubun çoğunluğu Nûrî'ye yazılmıştır. Bu mektuplardan iki şairin birbirlerine okumaları için kitap gönderdikleri, birbirlerinin şiirlerini değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Kâmî, kendisine değer verip medhiye yazdığı için Nûrî'ye hürmetle teşekkür etmektedir.

Yine her iki şairin divanları incelendiğinde birbirlerine medhiyeler yazdıkları, gazellerini tanzir ve tahmis ettikleri görülmektedir.

⁹⁵ Cemâl KURNAZ, "Osmanlı Şair Okulu", *Journal of Turkish Studies TUBA*, 27/II, Harvard, 2003, s. 403-420.

⁹⁶ KURTOĞLU, age, s. 46.

⁹⁷ Hanyalı Kâmî, age, Y. 170.

Nûrî'nin edebî kişiliğinin oluşmasında şeyhi Salacızâde Mustafa'nın da etkisi vardır. Nûrî, onun beş gazelini tahmis etmiş, ona medhiyeler yazarak saygısını göstermiştir. Salacioğlu, yazdığı hilâfetnâme ve vasiyetnâme ile Nûrî'nin yetişmesinde etkili olduğunu belgelemiştir.

Hanya'da Farsça hocalığı yapan Hıfzî İbrahim Efendi de Nûrî üzerinde etkisi olan şairlerdendir. Türkçe, Arapça, Farsça ve Rumca şiirler yazmıştır. Nûrî'nin tahmislerde Farsça ve Rumca mısralara yer vermesi, Türkçe Rumca lügat yazması Hıfzî'nin etkisiyle olmuştur diyebiliriz.

Nûrî'nin yakın çevresinde bulunan ve kendisinden etkilendiği bir diğer şair de Sâmî Ebu Bekir Paşa'dır. Aynı zamanda hattat olan Sâmî, Nûrî'yi bu yönüyle de etkilemiştir. Nûrî, yazdığı medhiyede onun ilmî seviyesine değinerek şairleri başta olmak üzere Girit halkına çok faydalı olduğunu belirtmiştir.

Nûrî'nin yakınında bulunan bir diğer şair de Moralı olduğunu öğrendiğimiz ve hakkında başka bilgi bulamadığımız Sabrî'dir. Nûrî, iki gazeline nazire yazmış, iki gazelini de tahmis etmiştir.

Nûrî'yle hemen hemen aynı dönemde yaşadıkları hâlde Nûrî'nin gerek divanda gerekse tezkirede ismini zikretmediği Giritli şairler de vardır. Aşkî ile Resmî Ali Baba bunlar arasındadır⁹⁸.

Nûrî'nin edebî kişiliğinin oluşmasında Türk edebiyatının büyük şairlerinin kuşkusuz önemli bir yeri vardır. Türk edebiyatı denilince akla ilk gelen isim hiç şüphesiz Fuzûlî'dir. Fakat Nûrî'nin ondan etkilendiğine dair elimizde herhangi bir delil yoktur.

Çâr imâmân-ı ma'ârif k'anda medfûn oldular

Ya'nî Nefî Bâkî vü Nâbî vü Kânî rûhları

K 46/35

⁹⁸ Bu iki şairin divanında Girit'e dair herhangi bir bilgi yoktur. Giritli oldukları da divan başlarındaki kayıttan anlaşılmaktadır. Bkz. Saime ARSLAN, **Resmî Ali Baba ve Divanı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2003; Kadir ALPER, **Giritli Aşkî ve Divanı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2005.

Yukarıdaki beyitte görüldüğü üzere Nûrî'nin kendilerinden etkilendiği ve marifet ilminin dört imamı olarak kabul ettiği şairler arasında Nef'î, Bâkî, Nâbî ve Kânî bulunmaktadır. Onun için Nâbî'nin ayrı bir değeri vardır. Nûrî, yazdığı medhiyede şairliğinden dolayı Nâbî'ye bir kutsiyet atfetmektedir:

Olmadıñsa nebi Nâbîsin sen

Eşer-i tuhfe saña nazm-ı kerîm

G 358/2,4

Bâkî, Nef'î, Nedîm, Bosnalı Sâbit, Tokatlı Kânî ve Şeyh Gâlip Nûrî'nin etkilendiği, gazellerini tanzir veya tahmis ettiği şairler arasındadır.

Türk şairlerden Hakanî Mehmed Bey ile Cevrî ise yazdıkları siyerler ile Nûrî'yi etkilemişlerdir. Peygamberimiz hakkında Hakanî'nin, dört halife hakkında da Cevrî'nin siyerleri vardır. Nûrî de her ikisini zeyl ederek Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in siyerlerini yazmıştır.

Nûrî'nin etkilendiği diğer bir şair de hakkında bilgi edinemediğimiz Fâiz'dir. Fâiz'in etkisinde kalarak peltek şiiri yazmıştır⁹⁹:

Fa fa Fâ'ize a Nûrî pe pe pey-rev ol nazımda

Ha ha Hanya vâlîsine o o ol ki kedhüdâdır

G 227/5

Nûrî'nin etkilendiği kişiler arasında İranlı şairler de vardır. Hâfız-ı Şîrâzî, Tâlib-i Amûlî, Enverî bunlar arasındadır. Nûrî bu şairlerin gazellerini bazen Türkçe bazen Farsça olarak tahmis etmiştir:

Nûrî tehi mi oldu yek cür'a ile nâ-bûd

Pîr-i meye gelince olduğu çihre-fersûd

Bu tarz ile yaratdı anı Cenâb-ı ma'bûd

⁹⁹ Lüknet ya da pelteknâme denilen bu şiirin diğer örnekleri için bkz. Âmil ÇELEBİOĞLU, "Kekeme Dili (Lisân-ı Pepegî) ile Şiirler", Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları, İstanbul 1988, s. 497-503; Cemâl KURNAZ, **Türküden Gazele, Halk ve Divan Şiirinin Müsterekleri Üzerine Bir Deneme**, Ankara 1997, s. 471-479; Nejat BİRİNCİ, **Edebiyat Ansiklopedisi, Tercüman Yayınları**, İstanbul 1985, s. 289.

Hâfız be ẖod ne p̱ūsid īn ẖırķa-i mey-ālūd

Ey şeyh-i pāk-dāmen ma‘zūr dār m̱ā rā

Ta 35/11

Nûrî, dinî içerikli şiirlerinde ise Aziz Mahmud Hüdâyî, Mevlânâ Celâleddin Rûmî, Niyazî-i Mısırî ve şeyhi Salacioğlu Mustafa'nın etkisinde kalmıştır.

Lücce-i ‘irfānda Nūrî şöyle pinhān oldu kim

Ḳa‘r-ı deryā-yı zevāhirde nihānî oldu kim

‘Ālem-i vahdetde bî-nām u nişān olmuş o kim

Ten gözüyle Mısrîyi şûretde görsem deme kim

Zîrā biz ol ḳāf-ı şûret içre ‘anķā olmuşuz

Ta 42/12

5. Şairliğinin Etkileri

Şairin hayatına ait diğer bilgiler başlıklı bölümde belirttiğimiz üzere Girit'te, özellikle Hanya'da, şairlerin zaman zaman bir araya gelerek şiir sohbetleri yaptıklarını, birlikte kitap okuduklarını, Nûrî'nin bu ortamlardan uzakta olmasının üzüntüyle karşılandığını ve Nûrî'nin mektup aracılığıyla arkadaşlarının durumlarını sorduğunu görmüştük.

Bilindiği gibi Divan şairleri arasında her meslek, yaş ve eğitim seviyesinde kişiler vardır. Bu durum edebî muhitlerin yaygın olması ve buralarda gönüllülük üzerine bir eğitim öğretim faaliyetlerinin yer alması sonucu oluşmuştur. İlk önceleri şehzade şehirlerinde ortaya çıkan daha sonra devlet adamı veya halkın ileri gelenlerinin sahip çıkmasıyla yaygınlaşan bu edebî muhitlerin bir şubesi de Hanya'da oluşmuştur. Bu edebî ortam sayesinde Girit'te çok sayıda şair yetişmiştir.

Girit'te yetişen şairlerden Salacıoğlu Mustafa, Hanyalı Kâmî, Giritli Aşkî ve Resmî Ali Baba divanları üzerine çalışmalar yapılmıştır. Son ikisinin Giritli olduklarına dair sadece künyede bilgi verildiğini, divanlarında Girit'e ait herhangi bir unsur olmadığını, bu şairlerin Girit dışında yetişmiş olabileceklerini daha önce belirtmiştik. Bunların aksine Nûrî, Salacıoğlu ve Kâmî'nin divanlarında mahallî pekçok ögeye yer verilmiştir. Bir arada ve birlikte yetişen bu şairler birbirlerine nazireler, medhiyeler, mektuplar yazmışlar, birbirlerinin gazellerini tahmis etmişlerdir. Karşılıklı olarak hem etkilenme hem de etkileme söz konusudur. Kâmî, Nûrî hakkında beş kaside, bir tarih, bir de gazel yazmıştır.

Kâmî Divanı'nda Nûrî'nin etkisi şöyle dile getirilmektedir:

Allah bilir hayâ ederim arza nazmımı

Medhinle bulmasaydım efendim fûrû-bihi

Sühan-ı Nûrî-i üstadıma pey-rev olsam

Berk-i elfâzım ile hırmı-i a'dâ tutuşur¹⁰⁰

Kâmî Divanı'nın Nûrî açısından bir başka özelliği de Nûrî'nin bir gazeline yapılan tahmistir. Çünkü tahmisin aşağıya aldığımız zemin gazeli Nûrî Divanı'nda bulunmamaktadır. Buna sebep şiirdeki müstehcen ifadeler olabilir. Bu durum aynı zamanda Nûrî'nin divanında bulunmaya şiirleri de olduğunu göstermektedir:

Ârûniden inip Halepaya yapayım ne

Şarıkçı dedikleri papaya yapayım ne

Bilmem ki ne derler şuna ey âfet-i zîbâ

Çokulu kûbûrânı se-pâye yapayım ne

¹⁰⁰ AKYOL, age, s. 21.

Yapdım onu hacletle velâkin o da her gün
Alırsa beni alağa pāye yapayım ne

Tükrük de qosam kâr edemem b.ķ toķanım
Ardında olan şıķı tıpaya yapayım ne

Vardım bu gece hānesine gürlemeden ben
Usķumruya havyāra lapāya yapayım ne¹⁰¹

Hem biyografi kaynaklarında hem de ilk defa Nûrî Divanı'nda isimleriyle karşılaştığımız şairlerin şiirleri üzerine yapılacak çalışmalar Nûrî'nin ada şairleri üzerindeki etkisini daha sağlam olarak ortaya koyacaktır.

¹⁰¹ AKYOL, age, s. 158-159.

II. BÖLÜM: DİVANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

Burada nazım şekilleriyle birlikte, her nazım şeklinde, muhtevasıyla ilgili çeken şiirler hakkında da bilgi verilecektir.

1. Nazım Şekilleri¹

Kaside: Nûrî Divanı'nda 51'i kasideler bölümünde, 12'si de tarihler arasında olmak üzere toplam 63 kaside vardır. Bunlardan 16'sı dört, 7'si üç, 14'ü iki, 26'sı tek nüshada bulunmaktadır. Divandaki en uzun kaside 107, en kısa da 11 beyitten oluşmaktadır.

Kasidelerde konu olarak işlenen kişiler; peygamberimiz Hz. Muhammet, Hz. Ali, Hz. Ebu Bekir, Mevlânâ, Haşim Baba, Salacıoğlu, bazı devlet

¹ Bu bölümde nazım şekillerinin genel özelliklerine değil, sadece divanda dikkat çeken yönlerine değinilecektir. Nazım şekilleri ile ilgili bkz: Ahmet MERMER, Neslihan Koç Keskin, **Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü**, Ankara 2005; Ahmet MERMER vd., **Eski Türk Edebiyatına Giriş**, Ankara 2005; Halil Erdoğan CENGİZ, “Divan Şiirinde Musammatlar”, **Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)**, Sayı: 415-416-417 / Temmuz-Ağustos-Eylül, 1986, s. 291-429; Cem DİLÇİN, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Ankara. 2002; Cem, DİLÇİN, “Divan Şiirinde Gazel”, **Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)**, Sayı: 415-416-417 / Temmuz-Ağustos-Eylül, 1986, s. 78-247; Cemâl KURNAZ, **Divan Edebiyatı Yazıları**, Ankara 1997; Cemâl KURNAZ, **Eski Türk Edebiyatı**, Ankara 2003; Halûk İPEKTEN, **Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz**, İstanbul 1994; İskender PALA, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Ankara 1995; İsmail ÜNVER, “Mesnevî”, **Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)**, Sayı: 415-416-417 / Temmuz-Ağustos-Eylül, 1986, s. 430-563; Mehmet ÇAVUŞOĞLU, “Kaside”, **Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)**, Sayı: 415-416-417 / Temmuz-Ağustos-Eylül, 1986, s. 17-77; Mustafa İSEN vd., **Eski Türk Edebiyatı El Kitabı**, Ankara 2005; Mustafa ERDOĞAN, **Türk Edebiyatında Muhammes**, Ankara 2002; Mürüvvet ÇETİNKAYA(Aktaş), **Türk Edebiyatında Murabba**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Ankara. 1996; Recai YILDIZ, **Türk Edebiyatında Terkîb-Bend ve Tercî-Bendler (XIII-XVI. yy)**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1996; Yaşar AYDEMİR, “Girizgâha Dair”, **Türk Kültürü**, Sayı: 389, Yıl: XXXIII, s. 546-551; Yaşar AYDEMİR, **XVII. Yüzyıl Türk Edebiyatında Kaside**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1994; Yücel ÜNLÜ, **Kısa Mesneviler (XIV. - XVI. Yüzyıl)**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2008.

adamları ve çevresindeki şairlerdir. Tür olarak ise nat, medhiye, bahariye, nevrüziye, îdiyye ve mersiye örnekleri bulunmaktadır.

Musammatlar: Nûrî Divanı'ndaki musammatlar müstakil bir bölüm olarak bulunmamaktadır. Sadece tahmisler bir aradadır. Diğer nazım şekillerindeki musammatlar ise kasideler, tahmisler ve gazeller arasından tespit edilerek bentlerindeki mısra sayılarına göre tertip edilmiştir.

Divanda 1'i tarihler arasında olmak üzere toplam 11 murabba vardır. Bunlardan 7'si mütekerrir, 4'ü de müzdevic murabbadır. En uzun murabba 35 benttir. En kısa olan ve 4 bentten oluşan son murabba vezn-i ahar özelliğiyle dikket çekmektedir:

Serv-i nâzım	ķāmetiñle	cümle 'ālem	zār olur
Ķāmetiñle	şādıķānıñ	her işi ā-	-zār olur
Cümle 'ālem	saña 'āşık	derd ile bī-	-mār olur
Zār olur ā-	-zār olur bī-	-mār olur ğam-	hūār olur

Fakat bu şiir, şekil açısından, diğer vezn-i ahar örnekleriyle karşılaştırıldığında başarılı değildir. Nûrî, vezn-i aharda kullanılan ve dörde bölünebilen “müstef'ilâtün müstef'ilâtün müstef'ilâtün müstef'ilâtün” değil de “fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün” vezniyle yazmıştır². Bu durum da mısraların eşit bölünmesini engellemiştir.

Nûrî Divanı'nda 1 tane muhammes bulunmaktadır. Mütekerrir özellikte olan bu şiir dört nüshada da vardır.

Çok sayıda tahmis yazan şairler arasında yer alan Nûrî'nin 65 tane tahmisi vardır. Bunlardan 25'i dört, 12'si üç, 16'sı iki, 12'si de tek nüshada bulunmaktadır. Divandaki en uzun tahmis Sümbülzade Vehbî'nin Sühaniyye'sine yapılan 86 bentlik şiirdir. En kısa olarak da 4 bentten oluşan 30 ve 64. şiirleri gösterebiliriz. Fakat mahlas beyitlerinin olmamasından bu

² DİLÇİN, age, s.362-366.

şairlerin eksik olduğu anlaşılmaktadır. Tahmislerden 55 tanesi gazele, 6'sı kasideye, 3'ü ise tek beyite yapılmıştır.

Şairler başlıklı bölümde detaylı bir şekilde değineceğimiz ve Nûrî'nin şiirlerini tahmis ettiği şairler şunlardır: Bakî, Fâzıl, Fehîm, Fennî, Ferhat Paşa, Hafız-ı Şirazî, Hatem, Hıfzî, Hikmetî, Hüdayî, Kâmî, Lutfî, Nâbî, Nakşî, Nâmî, Nedim, Nevres, Niyâzî-i Mısrî, Nûrî, Ragıb, Rızaeddin, Rindî, Rüşdî, Sâbit, Sabrî, Sa'dî, Salacıoğlu, Sâlik, Sami Bekir Paşa, Servet, Seyyit Vehbî, Sezayî, Sırrî, Sûmbûlzade Vehbî, Şahidî, Şerif, Şükrî, Talib, Üftâde, Zihnî. Bir beytin tazminiyle oluşan Ahmede'r-Rûfâî övgüsündeki 59. tahmiste iktibas edilen beytin kime ait olduğu ise tespit edilememiştir.

Nûrî Divanı'nda tesdis, tesbi ve tesmine 1'er örnek vardır. Bu üç şiir 5'er beyitten müteşekkil olmakla beraber birer beyite tazmin edilerek yazılmıştır. Tesdis dört nüshada da bulunurken tesbi ve tesmin sadece Ü1'de bulunmaktadır.

Musammatlar bölümünün sonunda 4 terkeb-bent, 1 de terci-bent bulunmaktadır. Terkeb-bentlerin ilk 3'ü bütün nüshalarda, sonuncusu ile terci-bent sadece Ü1'de yer almaktadır.

Dört numaralı terkeb-bent aynı zamanda "Sâkînâme" olması yönüyle dikkat çekmektedir. Bu şiir 4'er beyitlik 15 bentten müteşekkildir. Sâkînâmeler hakkında kitap yayımlayan Rıdvan Canım şekil özellikleri açısından bu şiirin diğer sâkînâmelerden farklı olduğunu belirtmektedir³. Bu özellik ise her bentteki vasıta beyitlerinin başka şairlerden alınması ve vasıta beytinden bir önceki mısra da alıntının hangi şaire ait olduğunun belirtilmesidir. Alıntı olan bu beyitlerin aşk, sâkî ve şarap konulu olmaları da Nûrî'nin bir tercihidir.

Sâkînâme'de geçen ve şiirlerinden alıntı yapılan şairler hakkında "Şairler" başlıklı bölümde detaylı bilgi verileceğinden burada sadece isimlerini vermekle yetiniyoruz: Agâh, Belîğ, Fehîm, Gâlip, Hatem, Kânî, Nâbî, Nahîfî, Nedim, Nef'î, Sâbit, Sâlik, Sâmi, Servet, Yüsrî.

³ Rıdvan CANIM, **Türk Edebiyatında Sâkînâmeler ve İşretnâme**, Ankara 1998, s. 49, 81.

Kısa Mesnevi: Nûrî Divanı'nda biri tarih şiirleri arasında olmak üzere 22 kısa mesnevi vardır. Bunlardan altı tanesi lugazdır. En uzun mesnevi 168, en kısa ise 4 beyitten müteşekkildir. İşlediği konular bakımından divanın en ilginç şiirleri bu bölümde diyebiliriz. Peygamberler, padişahlar, şairler ve kendi "Ser-encâm"ı bunlardan bazılarıdır. Bu konulara muhtevada, ilgili bölümlerde değinilecektir.

Gazel: Nûrî Divanı'nda gazeller bölümünde 561, tarihlerde 7, kısa mesnevilerde 5 gazel vardır. 6. mesnevi içindeki 5 gazelden 2 tanesinin gazeliyat içerisinde de olduğunu dikkate aldığımızda toplam 571 gazel bulunmaktadır. En uzun gazel 23, en kısa gazel ise 5 beyittir. Divandaki 379 gazel 5 beyitten oluşmaktadır. Bu durum gazel nazım şeklinin beyit sayısının büyük bir oranla 5 olduğunu göstermektedir. 3 beyitten ibaret olan 57. ile 4 beyit olan 396. gazeller ise noksan kalmıştır. 218, 233, 504 ve 555. şiirler müstezattır. Fakat kıtalar arasından gazel bölümüne aldığımız 233 ile 504. müstezatlar noksan kalmıştır.

Bilindiği gibi gazeliyat bölümleri kafiye harfine göre tertip edilmektedir. Nûrî Divanı'na baktığımızda tüm harflerde gazel yazdığı görülmektedir. Bu gazellerden 41 tanesi naziredir. "Şairler" başlıklı bölümde detaylı bilgi vereceğimiz ve şiirine nazire yazılan şairler şunlardır: Asafî, Faiz, Hafız-ı Şirazî, Hanyalı Vehbî, Hasib Mustafa Paşa, Hıfzî, Kâmî, Muhibbî (Kanunî Sultan Süleyman), Nâbî, Nedîm, Ratib Paşa, Rindî, Rüşdî, Sâib, Sâmî Ebu Bekir Paşa, Seyyit Vehbî, Şerif Beg, Şîrî Ali Efendi, Vahyî.

Rubai: Nûrî Divanı'nda sadece bir tane rubai bulunmaktadır. O da B nüshasında gazeller arasındadır. Bu şiir edebî bakımdan başarılı değildir.

Kıta: Nûrî Divanı'nda gazeller bölümünden sonra "Kıtaat" başlıklı bir bölüm bulunmaktadır. Fakat divanı incelediğimizde kasideler, tarihler, kısa mesneviler, musammatlar ve gazeller arasında da kıta örnekleri olduğu

görülmüş, tarih şiiri olanlar hariç diğerleri “Kıta” bölümüne alınmıştır. 45’i kıta bölümünde 236’sı da tarihlerde olmak üzere toplamda 281 kıta vardır. Görüldüğü gibi çoğunluğunu tarih şiirleri oluşturur. “Firistaden el-Hac Ömer Said Efendi Müfti-i Hanya” başlıklı 5. kıta ise güzel bir manzum mektup örneğidir.⁴ Gazeller arasında bulunan ve “Gazel Berây-ı Maḥdûm-ı Tıfl-ı Enîs-zâde Edhem Ağa” başlığı taşıyan şiir, ilk beytinin mısraları kendi arasında kafiyeli olmadığı için kıta olarak değerlendirilmiş, kıta bölümüne alınmıştır.

Divanda en uzun kıta 42, en kısa da 2 beyitten müteşekkildir. 239 kıta sadece Ü1 nüshasında bulunurken, sadece 4 kıta bu nüshada yer almaz.

Nazm: Nûrî Divanında “Nazm” başlıklı bir bölüm bulunmamaktadır. Nazm örnekleri de kıtalarda olduğu gibi diğer nazım şekilleri arasına karışmış hâldedir. Kısa mesnevilerde 1, kıtalarda 32, tarihler arasında 19 olmak üzere toplam 52 nazm vardır. En uzun 11, en kısa 2 beyitten müteşekkildir. Nazmlardan 27’si sadece Ü1’de bulunmaktadır. 31 ve 32. nazmlar da sadece Ü2 nüshasındadır.

Tenkitli metinde “Nazmlar” başlıklı bir bölüm oluşturularak mesnevi ve kıta içerisinden bulunan nazmlar bu bölüme alınmıştır.

Müfret: Divanda 80 tane müfret bulunmaktadır. Bunlardan 33’ü sadece Ü1’de, 17’si de Ü2 nüshasındadır.

Tarih: Nûrî Divanı tarihler yönünden oldukça zengindir. Bu bölümde 276 şiir bulunmaktadır. Bunlardan 12’si kaside, 1’i murabba, 1’i kısa mesnevi, 7’si gazel, 235’i kıta, 19’u da nazmdır. Bu şiirlerin büyük bir çoğunluğu sadece Ü1 nüshasında bulunmaktadır. Tarih şiirlerinin şekil özellikleriyle ilgili olarak yukarıda ilgili nazım şekillerinde bilgi verilmiştir.

Bilindiği gibi divanlar nazım şekillerine göre tertip edilmektedir. Tarih şiirleri ise, nazım şekline göre tertip geleneğinin dışına çıkılarak, kasidelerden sonra veya divanların en sonunda yer almaktadır. Bu tezde kullandığımız ve

⁴ Elif AYDIN, **Divanlardaki Manzum Mektuplar**, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2007.

Ü1 nüshasında da esas olan sıra yaygın olarak kullanılmaktadır. Burada tarih örnekleri verilecek, hakkında tarih yazılan kişilere “muhteva”yla ilgili bölümde değinilecektir.

Divandaki tarih şiirlerinden 47, 53 ve 132’nin hangi tarih için yazıldıkları belli değildir. Diğerlerinin gösterdiği tarihler ise şöyledir: 672, 1058, 1187, 1197, 1196, 1198, 1200, 1201, 1202, 1203, 1204, 1205, 1206, 1207, 1208, 1209, 1210, 1211, 1212, 1213, 1214, 1215, 1216, 1217, 1218, 1219, 1220, 1221, 1222, 1223, 1224, 1225, 1226, 1227, 1228, 1229, 1230.

Nûrî’nin H. 1172/ M. 1758-1759 senesinde doğduğu göz önüne alındığında yukarıdaki tarihlerden 678 ile 1058’in daha önce olduğu görülmektedir. Bunlar Mevlânâ’nın vefatı ile Kansu Paşa ve Siyavuş Paşa’nın şehit edilmesine düşürülmüş tarihlerdir. Şair bu tarihleri, henüz doğmadığı için, başkasından öğrendiğini de belirtmektedir:

Tevârih âşnâyândan işitdim

Şehâdetle ki etmiş ‘azm-i bâlâ

T 2/5

İstimâ‘ eylemişim ölmüşken

Çekdiriler ile me’mûr-ı ğazâ

T 3/2

1187’yi gösteren iki tarih şiiri vardır. Bu tarihte Nûrî’nin altı yaşında olduğu düşünülünce bu iki vefat tarihini de başkalarından öğrendiği söylenebilir. Nûrî’nin en çok tarih yazdığı yıl ise H. 1226/ M. 1811-1812 senesidir.

Nûrî Divanı’nda ebced çeşit ve türlerinden çoğuna örnek vardır.⁵ En fazla karşılaşılan tam, tamiyeli ve noktalı türleridir. Tamiyeli tarihler eksik ve

⁵ Ebced hesaplamaları, çeşitleri ve türleri için bkz. İsmail YAKIT, **Türk İslâm Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme**, İstanbul 2003.

fazla olmak üzere iki çeşittir. İkinci mısrada verilen tarihi tamamlamak için ilk mısrada ya bir rakam verilir ya da bir kelimenin ebced karşılığı eklenir:

Geldi **iki** hūrī dedi tārīhin[i] Nūrī

Şükri̇ cevelān eyledi gülşān-ı bekāya (1194+2=1196)

T 5/4

Geldi **yā** hū müjdeler tārīhini zabt etdiler

Aldı hışn-ı körfezi Sultān Selīm-i kahramān (1202+11=1213)

T 83/24

İkinci mısrada verilen sayıdan bazen de çıkarma işlemi yapılarak istenen tarih elde edilir:

Çıkıp **üç**ler dedi tārīh-i fevtin

Şehīd oldu Yemenli Kaşu Paşa (1061-3=1058)

T 2/6

Çıkdı bir **āh** ederek dedi tārīh

Maḥfel-i hūr-ı huldu ede maḥām (1217-6=1211)

T 69/5

Sadece noktalı harflerin toplanmasıyla oluşan tarih düşürme örnekleri de vardır.

Vefātına tārīhdir cevheriden

Behişt-i berinde ola Hākka şâyān (1224)

T 187/4

2. Vezin

Nûrî Divanı'nda en fazla kullanılan aruz vezni, muzârî bahrinin “Mef’ûlû fâ’ilâtû mefâ’ilû fâ’ilûn” kalıbıdır. Nûrî Divanı'nda, Osmanlı şairlerince de çok kullanılan bu vezinle 177 şiir yazılmıştır. Tüm şiirler içerisindeki oranı ise % 15,36’dır.

Hem ahengi hem de kullanımının kolaylığı nedeniyle “fâ’ilâtûn fâ’ilâtûn fâ’ilâtûn fâ’ilûn” kalıbı da ikinci sıradadır. Nûrî 165 şiirde bu kalıbı tercih etmiştir. “Remel bahrinin bu kalıbı hem ahengi hem de kullanımının kolaylığı nedeniyle Türk şairlerince en çok benimsenen ve kullanılan kalıbıdır. Her devirde ve her tür nazım şeklinde , özellikle kaside, gazel ve kıtalarda çok görülür⁶.” Bu divanda da % 14,32 oranında kullanılan kalıp olması Nûrî'nin geleneğin etkisinde kaldığını göstermektedir.

Yine remel bahrinin “fe’ilâtûn fe’ilâtûn fe’ilâtûn fe’ilûn” kalıbı da sık kullanılan vezinlerdendir. Bazı şiirlerde ilk tef’ile “fâ’ilâtûn” son tef’ilenin “fa’ilûn” şeklinde kullanıldığı görülür. Bu serbestlikle beraber Türkçede kısa hece yaygın olduğu için şairlerimizce çok kullanılmıştır. Nûrî Divanı'ndaki kullanım oranı ise % 13,80’dir.

Nûrî Divanı'nda çok kullanılan diğer bir vezin de “mefâ’ilûn mefâ’ilûn mefâ’ilûn mefâ’ilûn” kalıbıdır. 150 şiirde bulunan bu vezin aynı zamanda hezec bahrinin şiirimizde en çok kullanılan şeklidir. Bunu, kullanım sıklığı açısından yine hezec bahrinin “mef’ûlû mefâ’ilû mefâ’ilû fe’ûlûn” şekli takip etmektedir. Toplam 121 şiirde kullanılmıştır.

Divanda çok yer verilen diğer bir vezin de müctes bahrinin “mefâ’ilûn fe’ilâtûn mefâ’ilûn fe’ilûn” kalıbıdır. Uzun ve kısa hecelerin art arda sıralanmasıyla bir ahenk kazanan bu kalıp Türk şiirinde diğer şairler tarafından da beğenilerek kullanılmıştır⁷. 104 şiirde kullanılan bu kalıbın oranı % 9,03’tür.

⁶ Halûk İPEKTEN, age, s. 201.

⁷ Halûk İPEKTEN, age, s. 244.

Nûrî Divanı'nda birbirinden farklı otuz altı aruz kalıbı kullanılmıştır. Çok ve yaygın olan kalıpların dışında sadece birer şiirde kullanılan veya Türk şiirinde çok nadir görülen kalıplar da vardır.

Divandaki vezin kalıplarını, kaç şiirde kullanıldıklarını ve yüzde oranlarını şöyle bir tablo hâlinde gösterebiliriz:

Sıra No	Vezin Kalıbı	Şiir Sayısı	Yüzde Oranı
1	Fâ'ilâtü Müfte'ilün Fâ'ilâtü Müfte'ilün	1	% 0,08
2	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün	3	% 0,26
3	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün	4	% 0,34
4	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	165	% 14,32
5	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	37	% 3,21
6	Fâ'ilâtün Fâ'ilün	2	% 0,17
7	Fe'ilâtün Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fâ'ilâtün	1	% 0,08
8	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	159	% 13,80
9	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	31	% 2,69
10	Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	77	% 6,68
11	Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ül	2	% 0,17
12	Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün	1	% 0,08
13	Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün	4	% 0,34
14	Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün	177	% 15,36
15	Mef'ülü Fâ'ilâtün Mef'ülü Fâ'ilâtün	18	% 1,56
16	Mef'ülü Mefâ'ilü Fe'ülün	1	% 0,08
17	Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün	121	% 10,50
18	Mef'ülü Mefâ'ilün	1	% 0,08
19	Mef'ülü Mefâ'ilün Fe'ülün	8	% 0,69
20	Mef'ülü Mefâ'ilün Fe'ülün	1	% 0,08

21	Mef'ülü Mefâ'ilün Mef'ülü Mefâ'ilün	4	% 0,34
22	Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	104	% 9,03
23	Mefâ'ilün Fe'ülün Mefâ'ilün Fe'ülün	2	% 0,17
24	Mefâ'ilün Mefâ'ilün	1	% 0,08
25	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	34	% 2,95
26	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ilün	9	% 0,78
27	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	150	% 13,02
28	Müfte'ilün Fâ'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün	2	% 0,17
29	Müfte'ilün Mefâ'ilün Müfte'ilün Mefâ'ilün	5	% 0,43
30	Müfte'ilün Müfte'ilün Müfte'ilün Müfte'ilün	2	% 0,17
31	Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün	1	% 0,08
32	Müstef'ilün Müstef'ilün	4	% 0,34
33	Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	1	% 0,08
34	Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	4	% 0,34
35	Mütefâ'ilün Fe'ülün Mütefâ'ilün Fe'ülün	1	% 0,08
36	Mütefâ'ilün Mütefâ'ilün Mütefâ'ilün Mütefâ'ilün	1	% 0,08
37	?	13	% 1,12

Tablo incelendiğinde on üç şiirde vezin tespit edilemediği görülmektedir. Divanda toplam 1152 şiir olduğu göz önüne alındığında vezni bozuk olan şiir sayısı fazla sayılmaz. Türkçeyi vezne uydurmada umumiyetle başarılı olan Nûrî'nin bu şiirlerinde vezin çıkmaması müstensih hatalarından veya şairin yenilik arayışlarından kaynaklanmış olabilir. Bununla birlikte az sayıda da olsa içinde zihaf yapılan veya vezni bozuk olan beyitler vardır:

Mef'ülü Mefâ'ilün Fe'ülün

Sen hâtem-i vahy-i Hâksın ey şâh

Ben lâ-ya'kıl mey-perest rüsvâ

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Bahr-ı 'arûz içinde şinâverlik ederek

Taḥşîl **edip** lâle-i nazm-ı selâmeti

K 42/27

Yukarıdaki beyitlerde geçen “lâ-ya'kıl” ve “edip” kelimelerinin son heceleri açık olması gerekirken kapalıdır. Bu durum aruz vezninde zihaf olarak adlandırılmaktadır.

Nûrî Divanı'nda kelime veya kelimeler eksikliğinden kaynaklanan vezin bozuklukları da vardır. Bu hatalar müstensihden kaynaklanmış da olabilir. Aşağıdaki biyette şairin mahlasından sonra bir kelime eksikliğinden kaynaklanan vezin bozukluğu söz konusudur:

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Kâfidir Nûrî eşk olur iksirveş

Pûte-i ḳalbiñde çünki var seniñ nâr-ı ḥicâb

K 16/57

Vezne uyması için Türkçe kökenli olmayan fakat yaygın olarak kullanılan kelimelerin Türkçeye uygun hâle getirildiği ve uzun ünlülerin kısa olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu ünlülerin çoğu da mecrâ, İsâ, fetvâ, müstesnâ gibi elif-i maksure ile yazılanlardır.

Mecrâ bir vâliden olmuş idi ya'nî ḥâlî

Ehl-i 'arz olmuş idi zûrbâlarıñ pây-mâlî

KM 10/11

Lâmu'l-elif kevne elifdir ḳadd-i Âdem

Müsteşnâ ol añla nedir illâ-yı tecellî

K 17/11

İçerisinde uzun ünlü bulunan isim ve mahlaslar da Nûrî tarafından Türkçeleşmiş olarak düşünülür ve kısa ünlü gibi değerlendirilir. Buna şairin kendi mahlası da dahildir. Bu isim ve kelimelere Hakkî, Hâcî, Havvâ, Yûsuf, İbrâhîm, tûtî, hâmûş, nâhiye örnek olarak gösterilebilir.

Getirdiñ ‘âkıbet ey Nûrî bezm-i vuşlatıña
 Ğazâl-ı hüsni ki kırdıñ çü aña dâm-ı şarâb
 G 47/5

Ya‘nî dâmâd-ı sühte Aḥmed Ağa
 Yûsuf Ağa ki cennet ola yeri
 T 20/2

Türkçe olmayan bazı kelimeler, vezne uyması için Türkçedeki söyleyiş şekilleriyle okunmaktadır. Kudûs, bikir, bezim, lafız, nehiy, tavır, rezim, vakit, şükûr örneklerinde olduğu gibi genellikle ikinci hecenin ünlüleri kelimelerin asıllarında bulunmamaktadır.

Göründü bezmde rûy-ı münevver-i maḥbûb
 Şükûr ki meclisi pür-nûr eder cilâ-yı kılûb
 G 49/1

Bir seng-dildir afr u tavır üzre kızcağız
 Elmâs gibi etdi derûnumu pür-cefâ
 G 24/3

Nûrî bazı şiirlerinin vezin kalıbını ise beyitlerinde vermektedir:
 Bir civân-ı şâhidi ḥ’ân oldu bu Nûriye belâ
 Fâ‘ilâtün müfte‘ilün fâ‘ilâtün müfte‘ilün
 G 439/5

3. Kafiye ve Redif

En basit anlamıyla “kafiye divan şiirinde ses, redif ise söz tekrarlarının mısra sonlarında simetrik olarak kullanılmasıdır⁸.” Kafiye İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatında “uyak”, Türk Halk Edebiyatında “ayak” terimleriyle karşılanmıştır⁹. Kafiye Türk, Fars ve Arap, redif ise Türk ve Fars edebiyatlarında kullanılmaktadır¹⁰.

Kafiye ve redif kullanımı divan şiirinin estetik bakımdan gerekleri arasında yer almaktadır. Daha önce de belirttiğimiz gibi gazellerin kafiye harflerine göre tertip edilmesi sebebiyle her harfte güzel şiir yazmak şairler için başarı göstergesidir. Divan şiirinde kafiye göze¹¹ hitap ettiği için “v” sesiyle biten kelimeler de “u” sesiyle bitenler de “kafiyetü’l-vav” bölümünde bulunmaktadır. Nûrî Divanı’nı incelediğimizde her harfte şiir yazıldığı görülmektedir. En fazla “r” ikinci olarak da “y” harfine yer verilmiştir. Genellikle iki ses benzerliğine dayanan tam kafiye kullanılmıştır. Bunun yanında diğer kafiye çeşitleri de mevcuttur. Nûrî, kelimelerin anlamlarından faydalanarak cinaslı kafiyelelere de yer vermiştir. Mesela aşağıda görüldüğü gibi, Arap alfabesiyle, yazılışları aynı olan “sabrı” ile “Sabrî” kelimelerinde cinas vardır:

Kimiñle leb-be-lebdir söyle kim yok Nûrîniñ **şabri**

Raķibe hem-dem ise ben daķı süknâ edem ķabri

Sirişk-i ķasret ile eyleyem taķcıl her ebri

Kimiñ bezmindedir ol mest-i naķvet bilmem ey **Şabrî**

‘Aceb ol gözleri fettânımı gördüñ begendiñ mi

Ta 10/6

Kafiyeler şekil bakımından ise murabbalarda çapraz “abab- cccb” tahmislerde düz “aaaaa- bbbba” olarak devam eder.

⁸ Muhsin MACİT, *Divan Şiirinde Ahenk Unsurları*, Ankara 1996, s. 83.

⁹ İsmail DURMUŞ vd, “Kafiye”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 24, İstanbul 2001, s. 150.

¹⁰ DİLÇİN, age, s. 70..

¹¹ DİLÇİN, age, s. 67.

Nûrî, 572 gazelin 461'inde, şiir toplamında ise yarıdan fazlasında redif kullanmıştır. Gazelerde redifli olanların çoklukta olması Bâkî, Fuzûlî, Şeyh Gâlip gibi büyük şairlerin divanları üzerine yapılan çalışmalarla örtüşmektedir¹².

Nûrî Divanı'ndaki fiil kökü olan redifler çoklukta olmakla beraber isim veya ek durumunda olan redifler de vardır.

Divan şiirinde redif kullanmak başka bir beceri yarışıdır. Çünkü aynı redifin diğer şairler tarafından daha güzel kullanılmış olması veya kullanılma ihtimali, şairi daha dikkatli yazmaya sevk etmektedir. Bu durum, aynı zamanda nazire geleneğinin oluşmasında da etkindir. Örneğin Nûrî, "olmuş sana" redifli gazelini Râtib Paşa'ya nazire olarak yazdığını belirtmiştir. Fakat görüleceği üzere bu redif aynı zamanda Nedim'in meşhur gazelinde de vardır:

Nev haññ cānā ğubār-ı infî'āl **olmuş saña**

El-vedā' hüsün ü şîve bir melâl **olmuş saña**

G 25/1

Ĥaddeden geçmiş nezâket yâl u bâl **olmuş saña**

Mey süzülmüş şîşeden ruhsâr-ı âl **olmuş saña**¹³

Yine Nef'î'nin divanının başına aldığı meşhur fahriyesindeki "sözüm" redifini Nûrî de kullanmıştır:

Deryâ-yı feyz-i Ĥağda dūr-i pâk**dır sözüm**

Vezzân-ı 'aql u bâyi'-i idrâk**dır sözüm**

G 388/1

'Uğde-i ser-rişte-i rāz-ı nihān**ıdır sözüm**

Silk-i tesbîh-i dūr-i seb'a'l-meşān**ıdır sözüm**¹⁴

¹² MACİT, age, s. 88.

¹³ Muhsin MACİT, **Nedîm Divânı**, Ankara 1997, s. 273-274.

Tahmislerde de özellikle redifli gazeller tercih edilmektedir. Aşağıdaki bentlerde ilk üç mısra Nûrî'ye son iki mısra sırasıyla Niyazî-i Mısırî ve Hüdâyî'ye aittir:

Biz melâmîlerdeniz menfûr-ı dünyâ **olmuşuz**

Âşnâ-yı kûlzum-i derd ü belâyâ **olmuşuz**

Mâ'il-i zillet esîr-i cām-ı şahbâ **olmuşuz**

Tâ ezelden biz bu 'ışk içinde rüsvâ **olmuşuz**

İsmimizdir söylenen ma'nâda 'anķā **olmuşuz**

Ta 42/1

Hülâgû-yı hücûmu milket-i cānı **çalar çarpar**

Ne Çingîz-i belâdır cenk-cüyânı **çalar çarpar**

Zemân Tîmûrudur kim şabr u sāmânı **çalar çarpar**

O şah-ı pây-taht-ı mülk-i cüyânı **çalar çarpar**

Belâdır Rûm 'Arab u Hind ü İrânı **çalar çarpar**

Ta 19/1

Divandaki en uzun tahmiste de redif kullanılmıştır. Bu tahmisin zemin şiiri ise Sümbûlzade Vehbî'nin Sühaniyye Kasidesi'dir. Şevkiye Kazan tarafından yapılan araştırma bu redifin gerek yalın gerekse değişik ekler olarak çok kullanıldığını ortaya koymuştur¹⁵.

Ey heveskâr-ı reh-i 'âlem-i bālâ-yı **sühân**

Saña ger lâzım ise lâne-i tûbâ-yı **sühân**

Söylenir işte hezâr[ân] yeñi dünyâ-yı **sühân**

¹⁴ Metin AKKUŞ, **Nef'î Divanı**, Ankara 1993, s. 45.

¹⁵ Şevkiye KAZAN, "Divan Şiirinde Önemli Bir Leitmotif: Sühân Redifli Şiirler" **Çankaya Üniversitesi Journal of Art and Science**, c.2, S.2, Aralık 2004, Ankara s.75-104.

Sühân oldur ki ola âyet-i kübrâ-yı **sühân**

Yazıla defter-i i‘câzda a‘lâ-yı **sühân**

Ta 2/1

Divanda Nûrî'ye has ilginç redifler de bulunmaktadır:

Bükdü belimi miḥnet ile bār-ı **tezevvüc**

İkbâle maḥal koymadı idbār-ı **tezevvüc**

G 85/1

Sâmî Ebu Bekir Paşa'nın gazeline nazire olarak yazılan ve ilk iki beytini aşıya aldığımız gazel de kafiye son sesleri tekrar etmesi yönüyle dikkat çekmektedir:

Niçe gūyâ ki şüreyyâ sâ'idinde **aya ay**

Bu yed-i beyzâ gibidir ermez ol **ârâya ra'y**

Qalmadı iqbâl-i bûsu ḥaṭ zenaḥdâna erip

Mûr-ı mû üşmüş o şimîn sükkeri **ivâya vây**

G 548/1,2

Kafiye ve redif mesnevilerde belirgin bir rol oynamamaktadır. Her beyit kendi içinde kafiyeli olup diğerlerinden bağımsızdır.

B. DİLİ

1. Atasözü ve Atasözü Hükümünde Söyleyişler

Osmanlı coğrafyasının her bölgesinde, değişik mesleklerde hatta okuryazar olmayanlar arasında divan tertip eden şairler yetişmiştir. Divan şiiri

üzerine önyargıyla ileri sürülen “halktan kopuk bir yüksek zümre edebiyatı” olduğu tezi yapılan çalışmalarla çürütülmüştür¹⁶. Nûrî Divanı bu tezi bir defa daha ortadan kaldırmaktadır. I bölümde şair hakkında verilen bilgilerde görüldüğü gibi Nûrî, ailesiyle, çevresindeki müslim, gayr-ı müslim herkesle iyi ilişkiler kurmakta, onları şiirine konu etmektedir. Divandaki atasözleri ve atasözü hükmündeki veciz sözler onun halkıyla iç içe yaşadığını göstermektedir. Nûrî Divanı’nda geçen örneklerden bazıları şunlardır:

Kes raķibîñ zâhidâ başını kim

Dînsiziñ haķķından îmânsız gelir

G 168/2

Ėopsa tũfân-ı belâ yok zararî ‘uşşâķa

Fûrtına mâhiye deryâda olur mu girdâb

G 55/6

Faķîr ol faķr ile faķr eyle faķr-ı ma‘nevîye er

Begim **ser-mâye-i kesb-i ma‘ârif cem‘-i mâl olmaz**

G 247/5

Düşmen-i ĥûn-ĥ‘ârîñ iĥsân ile destin kûteh et

Şîr olunca şîr az etmez nice gûyâ baĥlıdır

Mü 50

Nûrî Divanı’nda Türkçe olmayan söyleyişler de vardır. Arapça olan aşağıdaki söz “İşler vaktinde rehindir.” anlamındadır. Şair devamında her işi zamanında yapmak gerektiğini belirterek açıklama yapmıştır:

¹⁶ Cemâl KURNAZ, **Türküden Gazele**, Ankara 1997; KURNAZ, TATCI, age, 2001; Mustafa İSEN, **Ötelerden Bir Ses**, Ankara 1997.

Söylendi **el-umûru rehîñün bi-vaḳtiḥā**

Her işiñ var anıñçün vaḳt ü sâ'ati

K 42/11

2. Deyimler

Nûrî Divanı'nda deyimler de geniş bir yer tutmaktadır. Bilindiği üzere deyimın atasözünden farkı herhangi bir yargı bildirmeyip çekimli hâlde olmasıdır. "İpliğini pazara çıkarmak, kürkü rehin vermek, ağzına bal çalmak" örneklerinde olduğu gibi:

Târ-ı ebrîşim-i ferḥâline yâriñ Nûriyâ

Şimdi bağlandı ki **bâzâra çıkardık ipliğini**

G 328/7

Allâh Allâh diye **çaldım ağzına bâl** şî'r ile

Ṭıfl-ı nev-zâd-ı yera'am sünnet etdim yâ Ḥafîz

G 288/3

Zemâne ḥalkı **bir kıldan alır imâyı** fıkır eyle

Mişâl-i tâ'ûn almışdır Giridi düşmen-i bed-żan

K32/7

Vezne veya kafiye uydurabilmek için deyimlerin kelime düzeninde değişiklikler olabilmektedir:

Hemân getir bize ey pîr-i mey mey-i nâbı

Al işte **fervemizi koyduk** anı saña **girev**

G 451/3

C. MUHTEVADA DİKKAT ÇEKEN HUSUSİYETLER

1. Şahıslar

a. Devlet Büyükleri

Devlet büyükleri arasında ilk sırayı Osmanlı padişahları almaktadır. Divandaki 4. kısa mesnevi tamamında padişahları işlemektedir. Sadece Ü1 nüshasında bulunan bu şiirin beyitlerinin yanında padişahların tahta çıkış tarihleri de kaydedilmiştir. Osmanlının kuruluşundan Nûrî'nin vefatına kadar geçen sürede hüküm süren ve bu şiirde isimleri geçen padişahlar şulardır: Osman Gazi, Orhan Bey, Murat Hüdavendigâr, Beyazıt, Çelebi Mehmet, II. Murat, Fatih Sultan Mehmet, II. Beyazıt, Yavuz Sultan Selim, Kanunî Sultan Süleyman, II. Selim, III. Murat, III. Mehmet, I. Ahmet, I. Mustafa, Genç Osman, IV. Murat, Sultan İbrahim, IV. Mehmet, II. Süleyman, II. Ahmet, II. Mustafa, III. Ahmet, Mahmut Han, III. Osman, III. Mustafa, Abdülhamid, III. Selim, IV. Mustafa, II. Mahmut.

Nûrî, bu şiirinde tarihçilerden farklı olarak Sultan Beyazıt'ın vefatıyla başlayan 11 yıllık fetret dönemini Çelebi Mehmet'in saltanat yılları arasında göstermektedir.

Nûrî için Girit fatihi IV. Mehmet'in ise ayrı bir yeri vardır:

Ebû'l-Yemen selâṭīn-i mûmāḥad

Giridiñ fâtiḥi Sulṭān Meḥemmed

KM 4/19

Yukarıda adı geçen otuz padişahı başka bir şiirinde de isimlerine göre sınıflandırmıştır:

İki Maḥmūd ikidir Bāyezīd Hān

İkidir āl-i ‘Oṣmānda Süleymān

Meḥemmedle Murād u Muṣṭafā dört

Selīm üç Aḥmed üç hem üçdür ‘Oṣmān

Selāṭīn-i ṣelāṣīn de birerdir

Şeh ‘Abdu’l-Ḥamīd İbrāhīm Orḡān

KM 30/1-3

Nûrî, ayrıca IV. Mustafa ile II. Mahmut’un tahta çıkışlarına tarih düşmüştür. Yine II. Mahmut’un sefere çıkmasına bir tercî-bent yazmıştır. Divanda Hanya’ya vali atanması gibi devlet adamlarıyla ilgili diğer şiirlerde de padişahlarla ilgili bilgiler vardır.

Devlet büyükleri arasında padişahlardan sonra vezirler yer almaktadır. Divanda isimleri geçen vezirler şunlardır: Ahmet Paşa, Ferhat Paşa, İzzet Mehmet Paşa, Kaptan-ı Derya Husrev Mehmet Paşa, Kaptan-ı Derya Hüseyin Paşa, Kemahî Hacı Osman Paşa, Merzifonlu Mustafa Paşa, Sâmi Ebu Bekir Paşa, Seyyit Hasib Mustafa Paşa, Sırrî Selim Paşa, Şerif Efendi, Yazıcızade Mustafa Paşa, Yusuf Ağa. Bu isimler arasında bulunan Sâmi Ebu Bekir Paşa ile Seyyit Hasib Mustafa Paşa’ya, aynı zamanda şair oldukları için, şairler bahsinde yine değinilecektir.

Hanya’da görev yapan veya değişik sebeplerle Hanya’ya gelen devlet adamları hakkında da bilgiler mevcuttur. Nûrî bunlar için ya medhiye ya da tarih şiirleri yazmıştır. Aralarında paşalar, yeniçeri ağaları, valiler, müftüler ve kâtipler bulunan bu isimler de şunlardır: Abdullah Paşa, Baht Giray Han, Edhem Ağa, Hacı Mahmut Efendi, Hafız Paşa, Halepli Osman Paşa, Kâmi Yahya, Kasım Ağa, Kethüda İzzet Bey, Kolağası Abdulaziz Bey, Mehmet Hakkı Paşa, Mehmet Paşa, Mustafa Paşa, Naib İbrahim Efendi, Ömer Said

Efendi, Seyyit Abdullah Paşa, Tahir Efendi, Trabzonlu Mehmed Paşa. Bu isimlerden Ferhat Paşa ile Kâmî Yahya başta olmak üzere bazılarına şairler bölümünde yine değinilecektir.

Osman Paşa'nın Hanya'da nizamı sağlaması ve eşkıyayı def etmesini anlatan kısa mesnevi, Hanya ve çevresinin durumu hakkında ilginç bilgiler vermektedir. Bu şiirden Târîh-i Girid adlı eserde Nûrî'nin yeğeni tarafından eklenen derkenarda da önemle bahsedilmiştir¹⁷.

Valisiz kalan Hanya halkı zorluklar çekmiştir. Eşkıya her şeye karışmış, daha önce belirttiğimiz gibi şairin çiftliği de dahil olmak üzere can ve mal güvenliği kalmamıştır:

Hanyada hayli zemândan beri gitmişdi nizâm
Pây-mâl etmiş idi cümle-i havâşî 'avâm

Mecrâ bir vâliden olmuş idi ya'nî hâlî
Ehl-i 'arz olmuş idi zûrbâlarıñ pây-mâlî

Çâr nâhiyeniñ ahâlîsi perişân olmuş
Âteş-i zulm ü ta'addî ile büryân olmuş

Mâl-i mîrîleri vermez[ler] idi tığîler
Yediler üç sene bâğâtımı ol bâğîler

KM 10/10,11,17,20

Hanya'nın ileri gelenleri bir araya gelerek İstanbul'dan yardım isterler. Sultan Süleyman vezirleri arasından birini seçerek Hanya'ya gönderir:

'Ulemâ ile ocaklı ederek meşvereti
Ehl-i 'arz eylediler anlara hep ta'biyeti

¹⁷ Nûrî Osman Hanyavî, **Tarih-i Girid**, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, TY. 205, v. 143b.

İttifâk üzre der-i devlete muẖzırlar ile
 Āteş-i sūz u güdāz ile o eşk-i ter ile

Bāb-ı ‘ālīye edip bir müte‘ayyin isrā
 Bir vezīr eylediler gelmesini istid‘ā

İntihāb eyledi bir zātı ki beyne’l-vüzerā
 ‘Aql u tedbīr iledir şimdi o āşaf-ārā

KM 10/24,25,26,33

Görevlendirilen Hacı Osman Paşa, kısa sürede Hanya’da nizamı sağlar,
 eşkıyayı cezalandırır. Halk eski huzuruna yine kavuşur:

Haydarī-şavlet ‘Ömer-heybet Ebū Bekr-nikā
 Şīr-i şahrā-yı vezāret Hācī ‘Oşmān Paşa

Hanyanīn oldu nızāmına yeñiden me’mūr
 Aña irsāl olunup bir iki memhūr menşūr

Eşkıyā havfa düşüp taşra qarār eylediler
 Kimi ğurbetde kimi kūyda qarār eylediler

Tutulup altı yedi zūrbā eli baĝlı idi
 Qan u hırsızlık ile altısı da suçlu idi

Oldu āsūde Girid eyledi rāhat fuqarā
 Kimse hīç vīķ diyemez kimseye aşlā qat‘ā

KM 10/37,38,45,122,155

b. Din Büyükleri

Bilindiği gibi Kuran-ı Kerim’de ismi geçen yirmi sekiz peygamber vardır. Divan şiirinde bu peygamberlerin tamamı değil de ismi ve kıssası ile ilgili olarak kendisi hakkında mazmun oluşturanlar konu edilmektedir. Örneğin sevgilinin güzelliğiyle Hz. Yusuf, aşığa can verici sözleriyle Hz İsa zikredilmektedir. Divanlar üzerine yapılan çalışmalarda Gelibolulu Mustafa Âlî’de otuz beş¹⁸, Yunus Emre’de yirmi¹⁹, Hayalî Bey²⁰ ile Nevî’de²¹ on dörder, Fenâyî’de on iki²² peygamberin ismi tespit edilmiştir. Divan şiirinde na’tlar üzerine yayımlanan eserde de on dokuz tane peygamber ismi vardır²³.

Nûrî Divanı’nda peygamberlerle ilgili iki şiir bulunmaktadır. Kırk dört beyitten müteşekkil ikinci. kısa mesnevide diğer divanlarda göremediğimiz isimler geçmektedir. Burada, Kuran-ı Kerim’de ismi geçen ve geçmeyen tam 293 isme yer verilmiştir. Gerçi şair 313 tane isim sayacağını belirtmiştir. Her beyitte ortalama on isim zikredildiği göz önünde bulundurularak şiirin iki beytinin kayıp olduğunu söyleyebiliriz:

Hesâb-ı ebced ile ceşş lafzın et ta’dâd

Temâm[ı] üç yüz on üçdür ne nâkış [u] ne ziyâd

KM 2/9

Enes’ten rivayetle peygamberimizin bir hadis-i şerifini kaynak gösteren şair, kendisine şafaat etmeleri niyetiyle bu mesneviyi yazmıştır:

Enes rivâyet edip der ki Seyyid-i ‘âlem

Sa‘âdet ile buyurmuş bu ma’nâ-hâ[ı] fehm

¹⁸ İsmail Hakkı AKSOYAK, *Gelibolulu Mustafa Âlî’nin Divanları (Divan-I, II, III)*, The Department of Near Eastern Languages and Civilizations, Harvard University, 2006, s. 210-213.

¹⁹ Mustafa TATCI, *Yunus Emre Divânı*, C. I, İstanbul 1997, s. 149-182.

²⁰ Cemâl KURNAZ, *Hayalî Bey Divânı Tahlili*, İstanbul 1996, s. 66-74.

²¹ M. Nejat SEFERCİOĞLU, *Nevî Divânı’nın Tahlili*, Ankara 2001, s. 25-29.

²² Abdullah AYDIN, *Fenâyî Cennet Mehmed Efendi ve Divânı*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2003, s. 24-31.

²³ Emine YENİTERZİ, *Divan Şiirinde Na’t*, Ankara 1993, s. 328-339.

Ki enbiyâ-yı ‘izâm içre geldi yek âyîn
Cihâna üç yüz on üç mürselîn-i muhtârîn

Yazıp da bir kişi hırz etse nâm-ı pāklerin
Birer birer ya şaya zât-ı tâbnāklerin

Şefâ‘atine ola cümlesiniñ ol mazhar
Teşâhüb edeler ol âdeme dem-i mahşer

KM 2/2-5

Nûrî, şiirine konu olan bu hadis-i şerifi Kitab-ı Müsned’den aldığını belirtmiştir:

Muhaddişîn-i kirâm eylemişler istihrâc
Kitâb-ı Müsnede bu gûne etdiler idrâc

KM 2/1

İlk rivayet edenden sonuncuya kadar senedi kesintiye uğramadan gelen hadisler müsnet, bunları bulunduran eserlere de kitab-ı müsnet denilir. Fakat genellikle bu isim İmam Ahmed bin Hanbel’in meşhur eseri Kitab-ı Müsned için kullanılmaktadır. Nûrî’ye kaynaklık eden hadis-i şerif ise bu eserde bulunmamaktadır²⁴. Söz konusu hadis Mefzau’l-Halayık Menbau’l-Hakayık adlı eserde de tespit edilmiştir. Bu kaynakta ise 11’i mütekerrir olmak üzere 318 peygamberin ismi geçmektedir. Verdiği isimlerde Nûrî ile farklılıklar bulunmaktadır. Peygamber isimlerinden 268’i müşterektir²⁵.

Nûrî’nin bu şiirde sıraladığı peygamber isimleri, alfabetik sırayla şöyledir: Âbûn, Âbûh, Ad, Âdem, Advâr, Adûn, Afân, Ahyâl, Â’il, Akliyûn, Amarucîn, Amedân, Anûş, Âmil, Âmir, Arfûn, Arfûn-ı diger, Armîn, Asân,

²⁴ İmam Ahmed bin Hanbel, **el-Müsned**, Konya, 2003.

²⁵ Mehmed Hakkı Nazilî, **Mefzau’l-Halayık Menbau’l-Hakayık**, Kahire- Mısır, 1293, s. 75-76.

Asfûn, Âsım, Aşım, Attâf, Avrâ'iz, Avsûn, Ayhak, Aynâz, Aysaf, Aysûden ,
 Ayzan, Azân, Âzim, Azklân, Avrîs, Bâbîl, Bâri', Bâri'-i diger, Bârûn, Basâs,
 Bâzem, Bâyk, Bâyi', Beslah, Belevâ, Belzah, Bercâc, Bersevâ, Bertafûn,
 Betîhûr, Bîgân, Bîvezer, Câbir, Câbûk, Câmir, Carîb, Cârih, Câzân, Cercîs,
 Cûcer, Danyâl, Dâvud, Derbân, Da'da', Eflîk, Elhemî', Elmûn, Elkûm, Elvûn,
 Elyesa', Ercîl, Erfahşed, Esmân, Eşbîl, Eşmû'il, Eyyûb, Ezmîl, Ferdân,
 Feryûş, Fetvân, Feyyâz, Gâ'ir, Gâbir, Gâlib, Gâlib-i diger, Galzân, Gamsân,
 Gânîn, Gufrân, Gelîl, Gelmân, Gelvân, Geylân, Gezûl, Hacrim, Hadîme,
 Hâfik, Hâ'il, Hakdûn, Hâkîh, Hanân, Hanzale, Harbîl, Hâriz, Harkân, Harkıyâ,
 Harûn, Hâsım, Hasmân, Hâşim, Havdân, Hâvic, Haynîm, Hâzim, Hecâcir,
 Hemîlân, Herbed, Herbît, Heryân, Heybel, Heydân, Heyyâc, Hez, Hezmîl,
 Hırâd, Hicân, Hîrâ', Hûbeld, Hûd, Hûdîn, İbrâhîm, İdrîs, İlyâs, İmrân, İrmîyâ,
 Îsâ, Îsâ-yı diger, İshak, İves, İyâb, Kabîl, Kadîm, Kânûh, Kâsım, Kâşic,
 Kaynân, Kâyû, Kazâ, Kâzîm, Kebîr, Ken'ân, Lâhîn, Lâhûn, Lâmî, Lâtîf, Lâvî,
 Lâzîm, Levhâr, Lûg, Lût, Ma'nâ'il, Manzah, Maz'az, Mehmûn, Menbed,
 Merham, Merkân, Mersûh, Meslûn, Meydâş, Meylân, Mezâhim, Mezhem,
 Mîsdâ', Mihâ'il, Mihrâs, Mîzâd, Mu'aylâfit, Mubsıl, Muhammed, Muhlâd,
 Muhtasır, Mu'în, Murdârîm, Muza'tâm, Müdrik, Mühmem, Mûteveslih, Mûsâ,
 Nasdavîn, Nâsî, Nasîr, Nazîr, Nâvî, Nemah, Nûh, Nu'mân, Pâs[il], Rabâh,
 Râbûn, Rahîlân, Rahyûl, Ramîl, Râsîl, Re'îs, Reş'în, Reşâd, Revân, Reyhân,
 Rîdân, Ruken, Rûbâl, Sabâh, Sabîh, Sâbih, Sâbit, Sa'd, Sâ'dım, Sadîf,
 Sâdim, Safâ, Safvân, Sahbân, Sâhid, Sâhim, Sahlâ, Sâ'im, Sâlih, Sâlûm,
 Sancak, Sânid, Sânûh, Sarîh, Sârim, Sâsân, Sâyi'ân, Sâyîd, Sâzân, Sefân,
 Selfîn, Semyûn, Sibât, Subhân, Suheyb, Suheyb-i diger, Süleymân, Şâhim,
 Şâri', Şemâ'il, Şemmâh, Şemmâs, Şemtân, Şem'ûn, Şem'ûn-ı diger, Şercîl,
 Şerîb, Şerûhîl, Şît, Şu'ayb, Şûşân, Tâbih, Tamîl, Uhnûh, Üzeyr, Vâdim,
 Valâm, Vâsim, Vicân, Yâbiz, Yabkîn, Yahyâ, Yahyâ-yı diger, Ya'kûb, Yânîd,
 Yânûh, Yesma', Yetba', Yûhî, Yûnus, Yûnus-ı diger, Yûnuş, Yûnuş-ı diger,
 Yûsuf, Yûşa', Zâhûn, Zâ'ir, Zâmîl, Zânîn, Zehrâm, Zehrân, Zekeriyyâ,
 Zencebîl, Zerkân, Zülkîfl.

Diğer bir farklı şiir de tarihler arasında bulunmaktadır. Nûrî bu şiirinde
 sünnetli olarak doğan 17 peygamberin ismini yazmaktadır. Bunlar Âdem,

Hanzale, Hud, İdris, Lut, Mesih (İsa), Muhammet, Musa, Nuh, Salih, Sam, Süleyman, Şîr, Şuayb, Yahyâ, Yusuf, Zekerıyyâ'dır. Bu isimleri Arapça bir şiirde gördüğünü belirten Nûrî, iki beyit hâlinde sıralamaktadır:

Nüşa-yı mu'teber-i şerh-i şemâ'ilde yazar
Okudum Nûrî üç ebyât ile oldum hurrem

Mürselîn içre faķaķ on yedi peygām-ber imiş
Kudret-i Hāk ile mahtūn-ı mübārek-maķdem

Zekerıyyâ ile İdrîs ü Şu'ayb u Âdem
Hanzale Şâlih ü Yahyâ vü Mesîh-i Meryem

Yūsuf u Nūh u Süleymān ile Hūd u Mūsā
Sām u Lūt idi daķı Şîr Muhammed-i hātem
Kı 1/1,2,6,7

Bu şiirde geçen isimlerden "Sām" yukarıda sayılan 293 isim arasında bulunmamaktadır.

Diğer divanlarda olduğu gibi şiirlerde mazmun veya teşbih münasebetiyle peygamberler isimleri zikredilmektedir. Son peygamber Hz. Muhammet için ise na'tlar bulunmaktadır:

Cemî'-i enbiyânîñ serverisin yâ **Resûl'allāh**
Şerefle kâ'inâtîñ mefharısın yâ **Resûl'allāh**
G 454/1

Baķmaķa koymaz cemāl-i **Yūsuf**-ı maķşūdunu
Dîde-i **Ya'ķūb**-ı dilde çekdi āhım bir niķāb
K 16/11

Şivede **Yūsuf**sun ammā pehlevān **Mūsā** gibi
 Cān bağışlarsın çü **‘İsā** ey **Süleymān**ım Şerīf
 G 301/3

Nüh felek nāmıñ ile çolsa gerek sulţānım
 Bilmezem ben dahı **‘İsā** mısın **İdrīs** misin
 G 419/5

Ol bādeden ki bezm-i elest içre içdiler
 Fahrü’l-enām ü **Ādem** ü **‘İsā Kelīm** ü **Nüh**
 G 90/2

Żarar etmez sıcaklar nār-ı Nemrūd olsa da farzā
 Vişāl-i yār-i **İbrāhīm**-i ‘ışka gülşenārādır
 G 204/7

Nûrî'nin Rumlarla iç içe yaşamasının etkisiyle olsa gerek İlyas peygamber bir şiirde Batıdaki ismiyle yani İliya olarak geçmektedir. Burada Hz Ali, Hz İlyas'a benzetilmiştir:

Yā ‘Alī yā **İliya** bābü’l-ḥasen bābü’t-türāb
 Yā veliyy’ullāh yā ‘allāme-i faşlu’l-ḥiṭāb
 G 44/1

Din büyükleri içerisinde ikinci sırayı “çehar yâr-ı güzîn” yani dört büyük halife almaktadır. Hz. Ebu Bekir sadakatiyle, Hz. Ömer adaletiyle, Hz. Osman Kuran’ı bir araya toplaması ve haya sahibi olmasıyla, Hz. Ali ise hem cesareti hem de ilmiyle pekçok şiirde geçmektedir. Hz Ali’ye yazılan kasidelerin na’t başlığı taşınması dikkat çekmektedir:

E'imme-i 'uẓemâdır ehâr yâr-ı gûẓîn

Resûle ağ ulefâdır ehâr yâr-ı gûẓîn

G 411/1

Şâhib-i taqvâ Resûl-i Kibriyânîñ maḥremi

Zîb-i taḥt-ı ekremiyyet Ḥazret-i **Şiddîk**dır

K 14/2

Pâdzehr oldu '**Ömer** tiryāk-ı Fârûķî gibi

'İllet-i mesmûm-ı cehle eyledi birden devâ

G 30/6

Câmi'ü'l-Ḳur'ân cenâb-ı Ḥazret-i '**Osmân**dır

Hem-nişîniñ âḥiretde dünyede şâhib-ḥayâ

G 30/7

Ḥazret-i Ḥaydâr emîrû'l-mü'minîn ya'nî '**Âlî**

Kim odur 'ilm-i Nebî şehrinedir bâbü'l- bâb

K 16/31

Hız Ali halifeliğı dışında, "âl-i beyt" içinde ve peygamber torunlarının babası olması yönüyle de divanlarda yer almaktadır. Âl-i beytin diğerk üyeleri ise Hız. Fatma, oğulları Hasan ve Hüseyin'dir:

Nûr-ı eşm-i Resûl İmâm Ḥasan

Fâtıma necli ol yüzü aḥsen

KM 21/60

Nûrî, divanındaki 74 beyitlik 3. kısa mesnevide Hasan ve Hüseyin'in hilyelerini kaleme almıştır²⁶. Bu mesnevinin sebep-i telifinde Hakanî'nin peygamberimiz hakkında yazdığı hilyeye atıf yapılarak Cevrî'nin de dört halifenin hilyesini yazıp bu eseri tezyil ettiği kaydedilmiştir. Nûrî, iki şehzadenin yani Hasan ve Hüseyin'in özellikleri yer almadığı için önceki iki hilyenin eksik kaldığını düşünerek bu mesneviyi kaleme almış ve Cevrî'yi tezyil ettiğini belirtmiştir:

Çünkü **Hakani**-i üstâd-ı zemân

Ol şeh-i mülk-i 'ulûm u 'irfân

Ba'd-ez-în **Cevri**-i pâkîze-suhan

Na't-ı aşhâbı görüp müstahsen

Dördünün na'tını tafşîl etdi

Hilye-i hâzreti tezyîl etdi

Yazmamış ol dahı şeh-zâdeleri

Ol iki 'ar'ar-ı âzâdeleri

Lîk gayret ile tekmîl etdim

Nüşa-yı Cevri'yi tezyîl etdim

KM 3/25,34,35,37,40

Nûrî, devamında Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in beşerî özelliklerini anlatır, dua ederek şiirini bitirir. Diğer şiirlerinde de âl-i beyt üyelerini işlemektedir:

²⁶ Hilye; en basit tanımıyla Hz. Muhammet'in fizikî özelliklerini sanat gayesini ön planda tutarak anlatan bir edebî türdür. Fakat zamanla bu anlamının dışına çıkılarak dört halife, aşere-i mübeşşere, din ve tarikat büyükleri hakkında da hilyeler yazılmıştır. Bkz. İskender PALA, **Hilye-i Saadet**, Ankara 1991; Mustafa UZUN, "Hilye", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 18, İstanbul 1998, s. 44-47; Sadık YAZAR, "Seyyid Şerîf Mehmed Efendi ve Hilyesi", **Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 2/4 Fall 2007, s. 1026-1044; Yakup POYRAZ, "Hâkim Seyyid Mehmed Efendi'nin Nazire-i Hilye-i Hâkanî adlı eseri", **Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları**, Volume 2/3, Summer 2007, s. 449-488.

Dehredir maḥẓ-ı şeref gevher-i zāt-ı **Ḥaseneyn**

Nūr-ı Ḥaḳdır ki zuhūr etdi şifāt-ı **Ḥaseneyn**

G 412/1

Ey nūr-ı çeşm-i Aḥmed-i muḥtâr yâ **Ḥüseyn**

Sırr-ı fû'âd-ı Ḥayder-i kerrâr yâ **Ḥüseyn**

G 413/1

Hz Fatma haricindeki âl-i beyt üyeleri aynı zamanda “on iki imam” arasında da bulunur. Diğer imamlar ise sırasıyla Zeynel Abidin, Muhammet Bakır, Cafer-i Sadık, Musa Kâzım, Ali Rıza, Muhammet Takî, Ali Nakî, Hasan-ı Askerî ve Muhammet Mehdî’dir. Nûrî değişik sebeplerle, hem âl-i beyt hem de on iki imamı diğer şiirlerinde de işlemektedir:

Ḥasan-sîret **Ḥüseyn**-menḳabet **Zeynü’l-‘abâ**-ḥaşlet

Muḥemmed Bâkırâsâ **Kâzım** olsa dehre erzânî

Rızâ-yı Ḥaḳda **Şadık**dır **Takî**dir hem **Naḳıyyü’l-ḳalb**

Erenler **‘Askerî** ile odur **Mehdî**-i devrânî

G 36/12,13

Din büyükleri bölümünde son sırayı kutuplar, veliler, mutasavvuflar almaktadır. Bunlar arasında Abdulkadir Geylanî, Ahmed Rûfayî, Bayezid, Bişr-i Hafî, Cüneyd, Ferîdüddin Attâr, Gazalî, Hacı Bektaş Veli, Hüdayî, Hüsameddin, İbn-i Sina, İmam Hanbel, İmam Malik, İmam Şafîî, İmam Yafîî, İmam-ı Azam, Mansur, Mehmed Dede, Mevlânâ Celaledin Rûmî, Muhyiddin-i Arabî, Nasreddin Hoca, Niyâzî-i Mısrî, Salacızade, Seyyit Nesimî, Sultan Bahaeddin, Şeyh Mağribî, Şeyh Sezayî, Şiblî, Taftazanî bulunmaktadır. Bu kişiler bazen sahip oldukları tarikat silsilesi bazen eserleri bazen de hayat hikâyeleri ile şiirlere konu olmaktadır. Burada birkaç tanesine örnek verilecektir:

Kĩmyâdır nazar-ı Hâzret-i **Veyse'l-Karani**
 Serdedir hep hüner-i H zret-i **Veyse'l-Karani**
 G 506/1

Ol m lik-i i l m-i cef  kanı hel ldir
 Ne **A'zami** ne ** afi'**dir mezheb-i Kanber
 G 220/4

Merd-i merd n-ı H d dır **H ci Bektaş Veli**
 Reh-ber-i r h-ı h d dır **H ci Bektaş Veli**
 G 507/1

A d n  ari -i vah deti y  ** eyh-i Mağribi**
 Hall eyledi n ha i ati y  ** eyh-i Mağribi**
 G 508/1

Şibli v  **Cüneyd** oldu bu devr n na dehre
 Tevh d ile bir velvele- r -y  tecell 
 K 17/36

Açıldı der   revzeni halvetgeh-i 'i  n 
 Celvetde **H d yi** eder  m -y  tecell 
 K 17/39

A dı bu r h  H zret-i **H  im** Efendi kim
 Esl f anın yanında ne şübhe ra'yyedir
 K 19/6

Sırr-ı ekber nūr-ı Hāḡ Pīr **Şalācī-zādedir**
 Ya'nī şems-i nüh-ṭabaḡ Pīr **Şalācī-zādedir**
 G 119/1

Hokḡkadır sırra femi Ḥazret-i **Mevlānānīn**
 Lāyu'addır ḡikemi Ḥazret-i **Mevlānānīn**
 K 18/1

O şeh ki bendesidir İbn-i **Edhem** ü **Manşūr**
 Derinde sā'il-i cerrārı **Mālik-i Dīnār**
 K 22/10

Yukarıdaki bazı isimlere, aynı zamanda şair oldukları için, şairler bölümünde tekrar değinilecektir.

c. Şairler

Nûrî Divanı, içerisinde bulundurduğu şairler sayısıyla da diğer divanlardan farklıdır. Çoğu Türk olmak üzere Arap ve Fars şairlerinden toplam doksan üç isim geçmektedir. Bu isimler ve divanda geçtiği yerler alfabetik sırayla aşağıda incelenecektir. Daha önceden hakkında araştırma yapılmış şairlerle ilgili detaylı bilgi verilmeyip sadece Nûrî Divanı'nda yer alış şekline değinilerek gerekli bibliyografya dipnota eklenecektir.

Nûrî Divanı'nda Türk edebiyatının büyük şairi Fuzûlî'den ise hiç bahsedilmemektedir.

(I) Türk Şairler

(1) Âgâh (Ö. H. 1141/ M. 1728)

Semer kantlı Hafız Hacı Mehmed Bulak'tır. "Mürettep Türkî divanı ve Fârisî eş'ârı vardır²⁷." Diyarbakır'da medfundur.

İsmi Nûrî Divanı'nda sadece Sâkînâme'de geçmektedir.

Tebliğ et 'âşıkân-ı kâdime selâmımız

Âgâhveş bu beyt ile fehm et kelâmımız

"Ol deñli bezm-i yârda germ-ülfet olmuşuz

Güyâ ki tab'-ı bâdede keyfiyyet olmuşuz"

Tk 4/IX/3,4

(2) Ârif (Ö. ?)

Nûrî Divanı'nda sadece aşağıdaki beyitte adı geçmektedir. Tuhfe-i Nâilî'de Ârif mahlaslı otuz dört, Ârifî mahlaslı on bir şair vardır. Bunlardan Arif Süleyman'ın divanı üzerine tez hazırlanmıştır²⁸. Nûrî, hakkında detaylı bilgi vermediği için beyitte geçen şairin kim olduğu tespit edilememiştir.

Sen de pey-rev ol Vesîm ü 'Ârife Nûrî dile

Mu'î-i naqd-i 'inâyet Hâzret-i Şiddîkdır

K 14/12

(3) Âsaf (Ö. ?)

²⁷ Ali Emîrî Efendi, **Esâmî-i Şu'arâ-yı Âmid**, (Hazırlayanlar Galip GÜNER, Nurhan GÜNER), Ankara 2003, s. 10.

²⁸ Mustafa TANKUŞ, **Arif Süleyman Divanı (Hayatı, Eserleri ve Divanı)**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2002.

İsmi, sadece “Tanzîr-i Pâkîze Be-gazel-i Hazîne-dâr Hazret-i Âsafî” başlıklı gazelde geçmektedir. Hazinedar olduğu anlaşılan şair hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi tespit edilememiştir. Yirmi bir beyit olan nazirenin matlaı aşağıdadır:

Sâkıyâ taldur getir minâyı Allâh ‘ışkına

Eyle ihyâ zümre-i mevtâyı Allâh ‘ışkına

G 499/1

(4) Âşık Ömer (Ö. H. 1119/ M. 1707)

Türk Halk Edebiyatının önemli şairlerindendir. Düzenli bir öğrenim hayatı olmamakla beraber devrin kültür muhitleri içinde bulunarak kendini yetiştirmiştir. Konyalı olan şairin diğer saz şairlerinden farkı divan şiirinden etkilenmesi ve aruzla da şiirler yazmasıdır. Onun açmış olduğu divan şiirini taklit cereyanı yüzünden halk şiirinin eski saflığı ve dili bozulduğu yönünde görüşler vardır²⁹.

Âşık Ömer, Nûrî Divanı’ndan anladığımız kadarıyla divan şairlerine de yaranamamıştır. Gerek dönemin gerekse Girit çevresinin edebî zevki göz önünde tutularak diğer halk şairleriyle birlikte eleştirilmiştir. Nûrî, çevresinde yeni şiir yazdığını söyleyen taklitçileri eleştirirken onları kahve şuarası diye isimlendirdiği Köroğlu’na, Âşık Ömer’e benzetmektedir:

Çahve-ğâne şu‘arâsı gibi ba‘zı fecere

Nev-zemîn deyü muğallid geçinir öylelere

Bayılır güfte-i Köroğlu gibi der-be-dere

İltifât eylediler meslek-i ‘Âşık ‘Ömere

Vezn ü ma‘nâ aramaz kâfiye-cüyâ-yı sühan

Ta 2/ 41

²⁹ Abdülkadir KARAHAN, “Âşık Ömer”, TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 4, İstanbul 1991, s. 1.

(5) Aziz Ali Efendi (Ö. H. 1213/ M. 1798)

Divanda ismi geçen Giritli şairlerdendir. Babası, Girit Defterdarı Tahmisçi Mehmed Efendi'dir³⁰. H. 1214/ M. 1799-1800'de Hanya'da kolağası olduğunu Nûrî bir tarih düşerek belirtmektedir. Babasının vefatıyla İstanbul'a taşınmıştır. Daha sonra Sakız Adası ve Belgrat'ta memurluklarda bulunmuş, Berf devletinde elçi iken vefat etmiştir. Berf değil de Berlin elçiliği yaptığı ve Berlin'de medfun olduğu da belirtilmiştir³¹.

Tezkirede Arapça bilmediği, Farça bildiği ve kırk binden fazla Farsça beytin ezberinde olduğu kaydedilmiştir. Türkçe ve Farsça güzel şiirleri olduğu Nûrî tarafından belirtilmiştir.

Mekremet-perver 'Azîz Beg o re'îs-i şürekâ

Beldenîñ sağ kolu ol mîr-i sühan-dân niçedir

Kı 5/7

(6) Aziz Mahmud Hüdâyî (Ö. H. 1038/ M. 1628)

Celvetiyye Tarikatı'nın kurucusudur. Dîvân-ı İlâhiyât'ı başta olmak üzere manzum ya da mensur olmak üzere otuz kadar eseri vardır³².

Nûrî Divanı'nda, adı şairliğiyle değil de Nûrî'nin de mensup olduğu tarikatın kurucusu yönüyle geçmektedir:

Ṭarîḳ-i Celvetiyye pîşvâsıdır Hüdâyî lîk

Kamu üftâdegâna muḳtedâdır Ḥazret-i Hâşim

K 20/8

³⁰ KURTOĞLU, age, s. 28,85,86; Kâmî Yahya Efendi, age, v. 229a, 229b.

³¹ TUMAN, age, s. 670; KILIÇ, agm, s. 280.

³² Hasan Kâmil YILMAZ, **Aziz Mahmud Hüdâyî Hayatı, Eserleri, Tarikatı**, İstanbul 1999; Mustafa TATCI, Musa YILDIZ, **Divân-ı İlâhiyât (Aziz Mahmud Hüdâyî)**, İstanbul 2005.

Nûrî, Hüdâyî'nin bir gazelini de tahmis etmiştir:

Hülâgû-yı hücûmu milket-i cânı çalar çarpar

Ne Çingîz-i belâdır cenk-cüyânı çalar çarpar

Zemân Tîmûrudur kim şabr u sāmānı çalar çarpar

O şah-ı pây-taht-ı mülk-i cüyânı çalar çarpar

Belâdır Rûm ‘Arab u Hind ü İrânı çalar çarpar

K 19/1

(7) Bâkî (Ö. H. 1008/ M. 1600)

Divan edebiyatının büyük şairi Bâkî, Nûrî Divanı'nda “reisü’ş-şuara” olarak anılmaktadır³³. Her padişah döneminde bir veya birkaç büyük şair yettiğini ele alan kısa mesnevide Bâkî ile Kanunî Sultan Süleyman arasında ilişki kurulmuştur:

‘Aşr-ı Sulţân Süleymānda şehā

Bâkî olmuşdu re’îsü’ş-su‘arā

Bâkî şâ‘irlere ser-defterdir

Mülk-i ma‘nide o bir dāverdir

KM 5/4,5

Nûrî, divanında başka yerlerde de ismini zikrettiği Bâkî'nin bir gazelini tahmis etmiştir:

Mekteb-i ‘ilm-i ledün içre bugün dānāyım

Hızrveş ‘arifim esrāra hayāt-efzāyım

Mülhākım pūte-i iksîre ki ben kîmyāyım

³³ Bahattin KÜÇÜK; **Bâkî Dîvânı**, Ankara 1994; Mehmet ÇAVUŞOĞLU, “Bâkî”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 4, İstanbul 1991, s. 537-540.

N'ola dehr içre nişânım yoğ ise 'anķāyım

Ne 'aceb seyl gibi çağlamasam deryāyım

Ta 41/1

(8) Belîğ (Ö. H. 1174/ M. 1760)

Nûrî bu şair hakkında fazla bilgi vermemiştir. Sâkînâme'de bir beytini iktibas etmiş, Belîğ Divanı'nı istinsah ettiğini belirtmiştir. Tuhfe-i Nailî'de Belîğ mahlaslı yedi şair bulunmaktadır³⁴. Bunlar arasında divan sahibi olan Mora Yenişehirli Mehmed Emin Efendi'dir³⁵. Bursalı İsmail Belîğ'in de divanı olduğu söylenmekte ama henüz böyle bir divan ortaya çıkmamıştır. Dolayısıyla Nûrî'nin bahsettiği şairin Mehmed Emin Efendi olduğunu söyleyebiliriz. Mehmed Emin Efendi de sâkînâme yazmıştır³⁶.

Medhîndedir oķu bula meclis ĥalāveti

Beyt-i Belîğ-i mu'cize-senc-i belāğati

“Cevlāna başlayıp yine sākî-i sîm-sāk

Pür-teşne etdi meclise geldi ayak ayak”

Tk 4/III/3,4

Ey Mesîhâ-dem eyā āşaf-ı Mūsâ-ĥaşlet

Etdirip bendeñe dîvân-ı Belîği terkîm

Kı 10/1

³⁴ TUMAN, age, s. 102-105.

³⁵ İskender PALA, “Belîğ, Mehmed Emin”, TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 5, İstanbul 1992, s. 417; Hafize Gamze DEMİREL, 18. Yüzyıl Şairlerinden Belîğ Mehmed Emin Divanı (İnceleme, Tenkitli Metin, Tahlil), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Doktora Tezi, Elazığ, 2005.

³⁶ Rıdvan CANIM, age, s. 76-77.

(9) Cevrî (Ö. H. 1065/ M. 1654)

XVII. yüzyıl şairlerinden olan Cevrî, Nûrî Divanı'nda "Hilye-i Çehar-yâr-ı Güzîn" adlı meşhur eseri dolayısıyla geçmektedir. Nûrî Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin hakkındaki hilyeyi, Cevrî'nin sözü edilen eserine zeyl olarak kaleme almıştır. Cevrî'nin eseri de Hakanî Mehmed Bey'in hilyesine zeyldir³⁷.

Ba'd-ez-în **Cevrî**-i pâkîze-suhan

Na't-ı aşhâbı görüp müstaşsen

Kı 25/34

(10) Cürmî (Ö. H. 1219/ M. 1804-1805)

Biyografi kaynaklarında bu mahlasta bir şair bulunmamaktadır. Adına sadece vefatına düşülen tarih şiirinde rastlamaktayız. Bu şiirden anladığımız kadarıyla iyi bir eğitim görmüş olan şair Hanyalı'dır:

Bu 'alî-hikmet idi tıbbı idi ibni Şerîf

Mâhir olmuş idi her fende o maḥdûm-ı be-nâm

Bâ-ḥuşûş yekke süvârîde nazîri yoğ idi

Atın oynatdı idi Hanyada ḥayli eyyâm

Maḥlaşı Cürmî idi cürmünü 'afv et yâ Rab

Mu'terif olmuş iken eyle sezâ-yı in'âm

T 123/ 3,4,6

³⁷ Hüseyin AYAN, "Cevrî", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 7, İstanbul 1993, s. 460-461; Sema GÜLMEZ, **Cevrî İbrahim Çelebi ve Hilye-i Çihar-Yar-ı Güzin Adlı Eseri**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2006.

(11) Fâiz (Ö. ?)

Tuhfe'de Fâiz mahlaslı on iki şair vardır. Bunlar içerisinde Hanya'da görev yapan veya mesleği kethüda olan yoktur. Nûrî'nin gazelini peltek olarak tanzir ettiği bu Faiz hakkında kaynaklarda bilgi tespit edilememiştir.

Fa fa Fâ'ize a Nûrî pe pe pey-rev ol nazımda

Ha ha Hanya vâlisine o o ol ki kedhüdâdır

G 227/5

(12) Fâzıl (Ö. H. 1225/ M. 1810)

Enderun'da yetiştiği için Enderunlu diye de anılan Fâzıl Hüseyin Bey'dir. Divanından başka eserleri de vardır³⁸. Nûrî bir gazelini ve Sultan Selim Mersiyyesi'ni tahmis etmiştir³⁹:

Fâzılın merşiyyesin Hâzret-i Mîr-i Câvîd

Etdi tahmîs bu beyte kadar ol zât-ı sa'îd

Ne kadar uymaz ise şehir-i zebânına Girid

Yaza tekmiîlîni gûstâh kalem bi't-taklîd

Nûrî zeyl eylesin isterse de nokşân olsun

Ta 3/1

(13) Fehîm (Ö. H. 1057/ M. 1647)

³⁸ Sabahattin KÜÇÜK, "Enderunlu Fâzıl", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 11, İstanbul 1995, s. 188-189.

³⁹ Mustafa İSEN, **Acıyı Bal Eylemek Türk Edebiyatında Mersiye**, Ankara 1994, s. 210-212.

Asıl ismi Mustafa'dır. Çok genç yaşta ölmesine rağmen XVII. yüzyılın önemli şairleri arasına girmiştir. Divanı yayımlanmıştır⁴⁰.

Nûrî padişahlarla dönemlerinde yetişen şairleri eşleştirdiği şiirinde IV. Murad döneminde Fehîm'i Nef'î'yle beraber üstat olarak nitelemiştir:

Nef'î ammâ vü Fehîm-i nâ-şâd

Hağ budur fenn-i şi'irde üstâd

KM 5/7

Gazellerinde de ismini zikreden Nûrî, Fehîm'in bir gazelinı tahmis etmiştir:

Biz gevher-i 'ışkız dü cihân mâ'ilimizdir

Eşyâ derimiz bekleyerek sâ'ilimizdir

Biz nûr-ı zuhûruz bu beden hâ'ilimizdir

Ser-kâfile-i 'âlem-i 'ulvî dilimizdir

Hâkister-i eflâk eşer-i menzilimizdir

Ta 44/1

(14) Fennî (Ö. ?)

Tuhfe'de yedi tane Fennî mahlaslı şair vardır. Nûrî'nin tahmis ettiği gazelin bunlardan hangisine ait olduğu ise tespit edilememiştir.

Âyâ şu büt-i 'işve Sikender mi ya Cem mi

Mestâne 'inâyet mi zamîrinde kerem mi

Bilmem 'acabâ devr eden Âdem mi ya dem mi

⁴⁰ Tahir ÜZGÖR, **Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Divanı ve Metnin Bugünkü Türkçesi**, Ankara 1991; Özgen FELEK, **Fehîm-i Kadîm Dîvânı'nın Tahlili**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Elazığ, 2007, s. 1.

Sākī bu şafā meclisi mi bezm-i elem mi
 Şahbā-yı maḥabbet mi bu zehr-āb-ı sitem mi
 Ta 20/1

(15) Ferhat Paşa (Ö. H. 1213/ M. 1798)

XVIII. yüzyıl divan şairidir. Hotin muhafızlığı; Aden, Selanik, İnebahtı, ve Hanya valilikleri yapmıştır. Tek eseri divanıdır⁴¹.

Vālī-i Hanya Ḥazret-i Ferhād-ı bī-hemāl
 Kim her nigāhı oldu bize bir felāḥ-ı ‘īd
 G 96/7

Nûrî Divanı’nda ismi en fazla geçen devlet adamlarından biri Ferhat Paşa’dır. Onun övgüsünde beş gazel bir de kısa mesnevi yazmıştır. Vefatına yazılan tarih şiirinin başlığında Ferhat Paşa’nın daha sonra vezirlik makamına yükseldiği belirtilmektedir. Nûrî, bir gazelini de tahmis etmiştir:

Dil ḥānesini kapladı ‘irfānı ‘Alīniñ
 ‘Ālemleri tıldurdu hele şānı ‘Alīniñ
 Olsam ne ‘aceb çāker-i meydānı ‘Alīniñ
Cān küştesi dil bende-i fermānı ‘Alīniñ
Oldum dil ü cāndan kulu kurbānı ‘Alīniñ
 Ta 64/1

(16) Gazâlî (Ö. H. 942/ M. 1535)

⁴¹ Sabri SALMAN, **Divan-ı Ferhat (Ferhat Paşa Divanı)**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1995.

Deli Birader lakabıyla meşhur divan şairidir. Bursalı olan şairin asıl ismi Mehmed'dir. Çeşitli medreselerde müderrislik yapmıştır⁴². Nûrî Divanı'nda adı menfi olarak geçmektedir. Nûrî şiirdeki gereksiz tekrarları eleştirmiş ve bunda bir fayda olmadığını belirtmiştir:

Her ğazelde añar elbette Ġazālî ögerek
 Var mı Allāhı severseñ bu tekerrürde nemek
 ‘Ākılāna bulamaz var ise söz söyleyecek
 Mültezem menķabe-i Kays ise bilmem ne demek
 İzdivāc etdi mi Mecnūn ile Leylā-yı sūhan
 Ta 2/47

(17) Gevherî (Ö. ?)

Asıl adı Mehmet'tir. XVII. yüzyılın sonları ile XVIII. yüzyılın başlarında yaşamıştır. Doğum ve ölüm tarihi kesin olarak bilinmemektedir⁴³. Türk Halk Edebiyatının önemli şairlerindendir.

İsmi, Nûrî Divanı'nda sadece bir defa geçmektedir. Burada Âşık Ömer ve Köroğlu'yla birlikte eleştirilen halk şairleri arasında zikredilmiştir. Aşağıya aldığımız bu bentte Nûrî eleştirinin dozunu artırır. Divan şiirini yakuta, halk şiirini de katır boncuğuna benzeterek bunların bir tutulamayacağını belirtir:

La'l ü yāķūta mūmāşil mi o ħarmühre-i yed
 Kevkeb-i dūrri ile fark-ı hazef müsteb'ad
 Şeb-çerāğın ne bilir şa'sa'asın çeşm-i remed
 Gevheri ğüftesine döndü bu günlerde meded
 Güher-i nādire-i lu'lu'-yı lālā-yı sūhan

Ta 2/ 43

⁴² Orhan Şaik GÖKYAY, "Deli Birader", TDV İslām Ansiklopedisi, C. 9, İstanbul 1994, s. 135-136.

⁴³ Şükrü ELÇİN, Gevherî Divanı, Ankara 1998, s. 9.

(18) Hâfız Paşa (Ö. ?)

Tuhfede Hâfız mahlaslı yirmi yedi şair bulunmaktadır. Nûrî divanında hakkında bir medhiye bulunan Hâfız Paşa bunlardan farklı biridir. Hanya valisi olan Hâfız Paşa'nın adı Rüşdî'dir. Tuhfe'deki şairler arasında ismi Rüşdî olan yoktur. Nûrî, onun şairlikteki yeteneğini Bâkî ve Nâbî ile denk tutmuştur:

Ya'nî kim devr-i şeref-perver-i Hâfız Paşa

Hâliyâ Hanyamızıñ vâlî-i zî-şânıdır

Şevket-i şî'r ile nazm hayl-i şu'arâ şahıdır

Mesned-i ma'rifetiñ dâver-i haşanıdır

Bâ-huşûş Rüşdî-i şâhib-hüner-i fazl-âmûz

Kim aña rüşd-i ezeli Tanrınıñ ihsanıdır

Bu kadar şîve-i mazmûn ile eş'ârında

Diyemem Bâkî aña Nâbiye ol şânıdır

K 47/5,7,9,10

(19) Hakanî (Ö. H. 1015/ M. 1606)

Türk Edebiyatında türünün ilk ve önemli örneği olan Hilye adlı mesnevinin şairi Hakanî Mehmed Bey'dir⁴⁴. Din büyükleri kısmında bahsedildiği üzere Nûrî'nin yazdığı hilye dolayısıyla divanda ismi

⁴⁴ Mustafa UZUN, "Hâkânî Mehmed Bey", TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 15, İstanbul 1997, s. 166-168; İskender PALA, age, Ankara 1991.

geçmektedir. Kasidelerde birkaç beyitte de benzetme unsuru olarak bulunmaktadır. Nûrî, Hakanî'yi zamanının üstadı olarak nitelemektedir:

Yeter ey hâme ıtnâba şitâb etme hicâb eyle
 Degilsin medhe kâdir hemçü Nâbî hemçü Hâkanî
 K 39/22

Çünkü Hâkanî-i üstâd-ı zemân
 Ol şeh-i mülk-i 'ulûm u 'irfân
 KM 3/25

(20) Hâşim Baba (Ö. H. 1197/ M. 1783)

Celvetiyye tarikatının Hâşimiyye kolunun kurucusudur⁴⁵. Eserleri arasında divanı ve Varidat isimli mensur eseri önemlidir. Nûrî, Şeyh Salacioğlu Mustafa aracılığıyla Celvetîliğe bağlıdır. Dolayısıyla Hâşim Baba, Nûrî'nin tarikat silsilesinde de yer almaktadır:

Açdı bu rāhı Hâzret-i Hâşim Efendi kim
 Eslâf anıñ yanında ne şübhe ra'ıyyedir
 K 19/6

Nûrî müridiyiz kûluyuz çâkeriz aña
 Hâşim Efendi kuddise sırruh emîrimiz
 G 237/5

Nûrî, Hâşim Baba vafında iki medhiye yazmış, vefatına tarih düşmüştür. Bu şiirlerde Hâşim Baba'nın şairliğinden çok dinî yönü ele

⁴⁵ Hasan Kâmil YILMAZ, "Hâşim Baba", TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 16, İstanbul 1997, s. 406-407.

alınmıştır. Nûrî sakinâmede de Hâşim Baba'ya değinerek “Vâridat” adlı eserinden bir beyit iktibas etmiştir:

Hâzret-i Hâşim Efendi dedi Vâridede
Bu sene gösteriyor bir sefer-i nuşret-eşer

Çanda ‘azm eyler iseñ ‘avn-ı Hudâ yârîñ ola
Hâzret-i Hızır Nebî kâfile-sâlârîñ ola
Tc 1/IV/4,5

(21) Haşmet (Ö. H. 1182/ M. 1768-1769)

Nükte ve hicivleriyle tanınan divan şairidir⁴⁶. İsmi Nûrî Divanı'nda sadece aşağıdaki bentte geçmektedir. Nûrî kendi şairlik kabiliyetine değinirken Haşmet'i şiirde otorite olarak gördüğünü belirtmektedir:

Görseler Hâtem ü Şâbit bu kemâl ile beni
Hele açmazlar idi kimseye bâb-ı deheni
Rûh-ı Haşmet hünerim görmek için şimdi kıti
Bil ki fehî eyler idi sūd-ı zebân-ı sūhan
Gelse ‘arz eylese Nef’î baña kâlâyı sūhan
Ta 2/71

(22) Hâtem (Ö. H. 1168/ M. 1754)

⁴⁶ Mehmet, ARSLAN, İsmail Hakkı AKSOYAK, **Haşmet Külliyyatı: Divan, Senedü's-su'arâ, Vilâdet-nâme(Sur-nâme), İntisabü'l-mülk (Hab-nâme)**, Sivas, 1994; M. Orhan OKAY, “Haşmet”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 16, İstanbul 1997, s. 422-424.

Mora yakınlarındaki Akova'da doğduğu için Akovalızade denmekle meşhurdur. Tahsilini İstanbul'da tamalamıştır⁴⁷. Çeşitli sebeplerle Mısır, Mekke, Keşan, Turhal ve Yenişehir'de bulunmuştur.

Nûrî Divanı'nda Nedim, Nâbî, Râgıb gibi büyük şairlerle birlikte anılmaktadır:

Şâbit edâ Nedîm tabî'at vahîd-ı 'aşr
Hâtem şiyem o Husrev-i mülk-i şu'ûrdur
G 209/9

Gördüm a Nûrî Hâtem ü Nâbî vü Râgıbı
Yok Kâmi-yi melek-şiyem-i iş'arım kadar
G 121/7

Başka şiirlerde de ismi geçmektedir. Bunlar arasında Sultan I. Mahmud zamanının en büyük şairi olarak gösterilmesi dikkat çekmektedir:

Hem velî fâzıl u hem âzâde
Kutb-ı vâkı ol Aķovalı-zâde

Hâzret-i Hâtem hatmü's-su'ârâ
Tâc-ı pîrâ-yı gürûh-ı 'urefâ
KM 5/18,19

(23) Hıfzî İbrahim Efendi (Ö. H. 1213/ M. 1798)

Hanya'da Farisî hocasıdır. Nûrî, kendisinden ders aldığı bu şairin biyografisini tezkiresinde yazmıştır⁴⁸. Bir süre Kandiye'ye hicret etmiş, daha

⁴⁷ Mehmet Celal VARİŞOĞLU, **Hâtem Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Divanı'nın Tenkitli Metni ve İncelemesi**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, Erzurum, 1997.

sonra Hanya'ya geri dönmüştür. Türkçe, Arapça, Farsça ve Rumca şiirleri vardır⁴⁹. Mükemmel ve mürettep bir divanı olduğu tezkirede kaydedilmiştir.

Nûrî, Hıfzî'den ders aldığını divanında da belirtmektedir:

Telemmüz edeli Hıfzî-i mu'cîz-gūdan ey Nūrî

Nev-āyîn şî're mazhar-reste olduñ köhne vādiden

G 416/7

Nûrî, Hıfzî'ye Farsça bir nazire yazmış, iki gazelini de tahmis etmiştir.

Ez-maḥabbet gevher-i 'irfān ḥāşıl mîşaved

'Işk-ı deryāyist der-ten gevhereş dil mîşaved

G 98/1

Dürc-i dürr ü güher-i şî'r ü beyāndır dehenim

Ehl-i dil zümresine feyz-resāndır dehenim

Bülbül-i müjde-dih-i rāz-ı nihāndır dehenim

Mā'il-i būs-ı leb-i ḡonce dehāndır dehenim

Şafdır bāb-ı veḡā şîr-i demāndır dehenim

Ta 52/1

(24) Hıfzî Paşa (Ö. ?)

Tuhfe'de yedi tane Hıfzî vardır. Bunların içinde Hanya muhafızlığı yapan yoktur. Dolayısıyla Nûrî Divanı'ndaki Hıfzî Paşa bunlardan farklıdır. Mahlası Hıfzî olan şairin asıl ismi Seyyit Mehmed Paşa'dır:

⁴⁸ TUMAN, age, s. 205; KURTOĞLU, age, s. 72-76; Kâmi Yahya Efendi, age, v. 223b, 225b.

⁴⁹ KILIÇ, agm, s. 281.

Hıfzî Paşa muhâfız-ı Hanya ki kendisi

Nâ-dîde çok ma'ârifle bir ceridedir

G 136/4

Nûrî, âlim ve fazıl olarak tavsif ettiği Hıfzî Paşa'nın altı gazeline nazire yazmış, ondan kendi şiirine nazire yazmasını istemiştir:

Bu nev-vādîde gûstâhâne var 'arz-ı niyâz eyle

Nazîre iste ey Nûrî cenâb-ı Hıfzî Paşadan

O paşa-yı celîlü'l-ğadr kim 'ilm-i şecâ'atde

Füzündür Faḥr-ı Râziden fer-âmizdi heyecâdan

G 421/8,9

Hıfzî Paşa, mesleği ve mahlası dikkate alındığında yukarıda ismi geçen Hâfız Paşa ile aynı kişi olabilir.

(25) Hikmetî Ahmed Efendi (Ö. H. 1144/ M. 1731-1732)

Nûrî, divanında iki gazelini tahmis ettiği Hikmetî'yi tezkiresine de almıştır. Tezkirede tarik-i Üveysiyye'ye intisap ettiği, halkla haşır neşir olmadığı, mescide gitmemesi sebebiyle "bî-namaz" lakabıyla anıldığı belirtilmektedir⁵⁰.

Nûrî kendisinden çok önce yaşayan bu şair hakkında divanda fazla bilgi vermemektedir.

Şâh-ı mülk-i 'âlemim fermân-ı Kayşer bendedir

Âşnâ-yı baḥr-ı 'ışkım dürr ü gevher bendedir

Mâh-ı evc-i vahdetim ḥurşîd-i enver bendedir

⁵⁰ KURTOĞLU, age, s. 59-61; Kâmî Yahya Efendi, age, v. 216b, 217b; KILIÇ, agm, s. 277.

Tîre-dil şanma beni mühr-i peyem-ber bendedir

Nutq-ı Zeyne'l-‘âbidîn âşâr-ı Ca‘fer bendedir

Ta 39/1

(26) Himmet (Ö. H. 1095/ M. 1684)

Bolulu olan şair tahsil için gittiği İstanbul’da tahsilini tamamlayarak müderris oldu. Bayramiyye- Şemsiyye Tarikatı’nın Himmetiyye kolunu kurdu⁵¹. Himmet’in ismi Nûrî Divanı’nda sadece bir yerde geçmektedir.

Bu teng-destî bu elem-i istidânenen

Almam nigâha bir dahı dîvân-ı Himmeti

K 15/13

(27) Hüsrev Efendi (Ö. H. 1004/ M. 1595)

Karagöz Beyzâde Hüsrev Bey’dir. İstanbullu olan şair, Deli Hüsrev adıyla da anılmaktadır⁵². Nûrî şairin meşhur beytini tazmin etmiştir:

Nücümâsâ olan dil-berler içre aya beñzersin

Sen Âdem-zâdesin ammâ melek-sîmâya beñzersin

Leţâfet gülşeninde bir gül-i ra‘nâya beñzersin

Hele kâf-ı halâvetde olan ‘anķāya beñzersin

Yeşiller giydigince tûṭî-i gūyāya beñzersin

Siyeh-pūş olduğunca Ka‘be-i ‘ulyāya beñzersin

Ts 1/1

⁵¹ Nurettin ALBAYRAK, “Himmet Efendi”, TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 18, İstanbul 1998, s. 57-58; Meliha TAPSIZ, **Bolulu Himmet Divan, Manzum Tarikatnâme Âdâb-ı Hurde-i Tarikat**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1995.

⁵² TUMAN, age, s. 248.

(28) Kâmî (Ö. H. 1217/ M. 1802)

Hanyalı şair Kâmî Yahya Efendi'dir. İyi bir eğitim almış ve gümrük kâtibi olmuştur. Dokuz yıl Hanya'da bu görevde bulunduktan sonra H. 1217/ M. 1802'de İstanbul'a taşınmıştır. Altı ay sonra da vefat etmiştir. Vefat tarihini vermesi açısından Nûrî Divanı önem arz etmektedir, çünkü Kâmî Divanı üzerine yapılan tezde ve diğer biyografi kaynaklarında Kâmî'nin vefatına dair herhangi bir kayıt yoktur⁵³.

Gelip İstanbula şeş mäh idi eyyâm-ı ârâmı

Uçup bülbül gibi pervâz edip murğ-ı cinân oldu

Dedim ey Nûrî bu mışrâ'la rihlet târihin böyle

Şitâbân 'âzim-i bezm-i na'im-i câvidân oldu

T 111/2,4

Nûrî Divanı'nda ismi en fazla geçen şair Kâmî'dir. Yakın arkadaşı olan Kâmî de kendi divanında Nûrî'ye medhiyeler, nazireler yazmış; gazellerini tahmis etmiştir.

Nûrî ile Kâmî arasındaki arkadaşlık ikisinin diğer eserlerinde de görülmektedir. İkisi de birbirlerinin biyografilerini yazmıştır. Nûrî ayrıca Kâmî'nin mektuplarını bir araya toplamıştır⁵⁴.

Nûrî, Kâmî hakkında üç medhiye, bir mersiye, hattat olmasına ve vefatına dair iki de tarih şiiri yazmıştır.

O faşîhü'l-kelimât 'ârif-i hâlât-ı derûn

Ya'nî Kâmî-i hünermend ü 'arîf ü dâna

⁵³ AKYOL, age, s. 14.

⁵⁴ Hanyalı Kâmî, **Mektuplar**, Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Y. 170, v. 57b-86a.

Sülş ü ta'lik ü celî nesh ile divânide
 Hâk budur Şeyh denilse o cevâna ihrâ

Ya o eş'âr-ı dil-âvîz-i hayât-efzâsı
 Ki aña dil-beste revân şu'arâ-yı kudemâ
 K 44/14,17,18

Nûrî, ayrıca Kâmî'nin beş gazelini tahmis etmiş, on gazeline de nazire yazmıştır:

Mânend-i benefşe ekilip yerlere düşsem
 'Abherveş alıp deste 'aşâgehlere düşsem
 Bir lâle ruhuñ şevkine âteşlere düşsem
Gül-çehre gülendâm ola bir dil-bere düşsem
Ezhâr-ı dü-yek berg-i 'abeş katmere düşsem
 Ta 32/1

Dilinde ehl-i 'ışkıñ zerre miqdârı melâl olmaz
 Cemâle erdiler anlarda vaz'-ı infî'âl olmaz
 G 247/1

Nûrî Divanı'ndaki tek tesmin de Kâmî'nin beytine yapılmıştır:

Mey misin gül-'arağ-ı meclis-i efrâh mısın
 Âb-ı kevşer gibi ya zîver-i aqdâh mısın
 Tuhfe şeft-âlû musun kırmızı tuffâh mısın
 Bu muḳaffel dilimi açmada miftâh mısın
 Dârû-yı mu'teber-i mûḳiz-i ervâh mısın
 Söyle ey nâme 'aceb Câmî mi mışbâh mısın

Sende bu neşve nedir rûh musun râh mısın

Ya bu şîve nereden râhatü'l-ervâh mısın

Te 1/1

(29) Kânî (Ö. H. 1206/ M. 1792)

XVIII. yüzyıl şair ve nasirlerinden Tokatlı Ebubekir Kânî Efendi'dir. Zarif ve nükteli söyleyişi dolayısıyla devrinde mizah üstadı olarak ün kazanmıştır⁵⁵. Divanı ve mektuplarını topladığı münşeâtı vardır⁵⁶. Sürgün edildiği Limni'de mahrumiyet içinde yaşamış, ömrünün sonlarına doğru affedilerek İstanbul'a gelmiştir. Nûrî, tezkiresinde Lebîb Efendi biyografisini verirken, Kânî'nin H. 1170/ M. 1756-1757 tarihinde Girit'e de sürgün edildiği kaydetmiştir. Yine burada Kânî "Melikü's-Şuarâ" olarak nitelenmiştir⁵⁷.

Nûrî Divanı'nda pek çok yerde ismi geçen Kânî, büyük divan şairleriyle bir tutulmuştur.

Çâr imâmân-ı ma'ârif k'anda medfûn oldular

Ya'nî Nef'î Bâkî vü Nâbî vü Kânî rûhları

K 46/35

Benim zuhûrumu tebşîre rûhu Nâbîniñ

Temeşşül eyledi 'ahd-i qarîbde Kânî

K 23/4

Şair kendi ile Kânî arasında benzerlik kurmaktadır. Tokat'ın Kânî'yle Hanya'nın da kendisiyle övünmesi gerektiğini belirtmektedir:

⁵⁵ İsa KAYAALP, "Kânî", TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 24, İstanbul 2001, s. 306-307.

⁵⁶ H. Dilek BATİSLAM, Kani'nin Mensur Letaifnamesi ve Hezliyatı, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Adana, 1997; Muhittin ELİAÇIK, Tokatlı Kânî Divanı'nın Tenkitli Metni, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1992.

⁵⁷ KURTOĞLU, age, s. 81; Kâmî Yahya Efendi, age, v. 227b.

Ben o rind-i bezm-i fışkım kim göreydi cürmümü

Kānî-i bî-mezheb eylerdi o dem tecdîd-i dîn

Mü 4

Toḡad ederse eger Kānî ile faḥr etsin

Seniñle ede Giridiñ de Nūrî Ḥanyası

G 549/17

Nûrî padişahlar ile döneminde yetişen önemli şairleri işlediği mesnevide
I. Abdulhamid dönemiyle Kânî'yi özdeşleştirmiştir:

Oldu Sulṭân Ḥamîd ‘âleme şâh

Oldu çün dehr o demden âgâh

Cevher-i ma‘nîyi etdi izhâr

Kānî ol devrdedir şan Kerrâr

KM 5/26,27

Nûrî, Sâkînâme'sinde de Kânî'nin bir beytini iktibas etmiştir:

Dünyâdan el çek ‘âlem-i bî-rengî içre ḳal

Fetvâ-yı beyt-i Kānî ile zevḳ ü nâyı çal

“Bir derde düş ki ḥâcet ü der-bânı olmaya

Bir derde düş ki ḥâcet [ü] dermânı olmaya”

Tk 4/VII/3,4

(30) Köroğlu (Ö. ?)

Tüm Türk dünyasında hikâyeleri anlatılan tarihî şahsiyettir. Birbirinden uzak coğrafyalarda anlatılması birden fazla Köroğlu olabileceğini de akla getirmektedir. Kahramanlığı yanında şiirle de uğraşmış, Türk Halk Edebiyatına güzel koşmalar bırakmıştır. Doğum ve ölüm tarihleri kesin olarak bilinmemektedir⁵⁸.

İsmi, Nûrî Divanı'nda sadece bir defa geçmektedir. Âşık Ömer bahsinde değindiğimiz gibi; Köroğlu da kahvehane şuarası olarak görülmüştür:

Qahve-ḥāne şu'arāsı gibi ba'zı fecere
Nev-zemīn deyü muḳallid geçinir öylelere
Bayılır güfte-i Köroğlu gibi der-be-dere
İltifāt eylediler meslek-i 'Âşık 'Ömere
Vezn ü ma'nā aramaz ḳāfiye-cüyā-yı sūḥan
Ta 2/ 41

(31) Lâmiî (Ö. H. 938/ M. 1532)

Nazım ve nesir türlerinde eserler vermiş Divan Edebiyatının önemli şairlerindendir. Asıl adı Mahmud'dur. Bursalı olan Lâmiî, özellikle Câmî'nin eserlerini çevirmiş, bu eserlere ilaveler yapmıştır. Bu sebeple Câmî-i Rûm diye de anılmaktadır⁵⁹.

Lâmiî, Nûrî Divanı'nda da Câmî'nin Nefahatü'l-Üns adlı siyer kitabını Türkçe'ye çevirmesi yönüyle geçmektedir:

Lâmi'idir mütercimi anî
Aña giydirdi aña Türki ḳabā
Kı 41/3

⁵⁸ Faruk SÜMER, Nurettin ALBAYRAK, "Köroğlu", TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 26, İstanbul 2002, s. 268-270.

⁵⁹ H. Bilen BURMAOĞLU, *Bursalı Lâmi'î Çelebi Divanı'ndan Seçmeler*, Ankara 1989; Hasan Ali ESİR, *Lâmi'î Çelebi, Ferhad ile Şîrîn (İnceleme-Metin-İndeks)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1998.

(32) Lebîb Efendi (Ö. H. 1182/ M. 1768) veya Lebîb-i Horasânî (Ö. ?)

Lebîb Efendi Kandiyelidir. Tokatlı Kânî Girit'e sürgün edildiğinde onunla arkadaşlık etmiş, şiirde Kânî'den istifade etmiştir. Nûrî onun hakkında "... hadâset-i sinni ile bu mertebe şâ'ir-i mâhir olması ğarâ'ibdendir." demektedir⁶⁰. Lebîb beyitlerde benzetme unsuru olarak geçmektedir. Bu sebeple bahsedilen kişi çağdaşı değil de daha önce yaşamış İranlı şair Lebîb-i Horasânî de olabilir⁶¹.

Huzûr-ı ehl-i dilde Nûriyâ ben
Sözümle meclis-ârâ-yı Lebîbim
G 361/7

Edîb-i mekteb-i 'ilm ü hüner Lebîb-i zemân
Semiyy-i Hâzret-i Fârûk-ı ma'delet 'unvân
T 23/1

(33) Lutfî (Ö. ?)

Hangi Lutfî olduğu tespit edilememiştir. İsmi Nûrî Divanı'nda iki yerde geçmektedir. Bunlardan birinde Nûrî, artık Lutfî gibi marifet sahibi birinin yetişmediğini belirtmektedir. Nûrî, Lutfî'nin bir gazelini de tahmis etmiştir:

Nûrî cenâb-ı Luţfî-i mu'ciz-ķalem gibi
Bir baķr-ı ma'rifet şu zemānlarda görmedim
G 407/5

⁶⁰ KURTOĞLU, age, s. 82; Kāmî Yahya Efendi, age, v. 228a.

⁶¹ Rıza KURTULUŞ, "Lebîb-i Horasânî", TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 27, İstanbul 2003, s. 121.

Ne çîniye ne bîhkârîye var meylim ne fağfûra
 Ne verd-i serime minnet mi eyler rûh-ı kâfûra
 Şafâ-yı maḥz olur minâ bezimde rind-i mey-ḥûra
Hele nām-ı müdâmdır revnaḳ-efzâ câm-ı billûra
Cilâ-baḥşâ olur ser-şâd-ı sāḡar çeşm-i maḥmûra

Ta 12/1

(34) Mestcizâde (Ö. ?)

Diğer kaynaklarda bu isimde bir şair tespit edilememiştir. Nûrî Divanı'nda ismi sadece bir yerde geçmektedir. Burada Mestcizâde'nin sözleri şeftaliye benzetilmiştir:

Ne faşîḡ 'âlim-i envâ'-ı 'ulûm-ı memdûḡ
 Ki bütûn ez-beridir cümle mütûn ile şürûḡ
 Ḳulzûm-i gevher-i dil gevher-i deryâ-yı fütûḡ
 Veysî vü Nâbîye etsem n'ola anı mercûḡ
Mestci-zâde beni mest etdi sözü 'ayn-ı ḡûḡ
 Mül müsün yoḡsa ki ey nâme mu'aṭṭar bir rûḡ
 Sende bu neşve nedir rûḡ musun râḡ mısın
 Ya bu şîve nereden râḡatü'l-ervâḡ mısın

Te 1/4

(35) Mevlânâ Celaleddin Rÿmî (Ö. H. 672/ M. 1273)

Mevlevîliğin kurucusu olan Mevlânâ'nın asıl ismi Muhammet Celâleddin'dir. Afganistan'ın Belh şehrinde doğmuştur. Moğol tehlikesi sebebiyle çocuk yaşlarda ailesiyle birlikte Anadolu'ya göç etmiştir.

“Mevlânâ, yaşadığı çağdan itibaren, gerek tasavvuf anlayışı gerekse en olgun döneminde kaleme aldığı Mesnevî'siyle Türk Edebiyatının doğuşu ve gelişiminde önemli bir rol oynamış”tır⁶². Etkisiyle çok sayıda Mevlevî şair de yetişmiştir⁶³.

Nûrî Divanı'nda pek çok yerde ismi geçmektedir. Bunlardan bazıları doğrudan Mevlânâ'yla ilgili bazıları da divanda ismi geçen kişilerin Mevlevî olması dolayısıyladır. Onun hakkında kaside, murabba, tahmis, gazel, kıta nazım şekillerinde şiirler vardır. Nûrî, vefatına da tarih şiiri yazmıştır. Bu şiirlerde Mevlânâ'nın, genellikle, din büyüğü olması yönü işlenmiş, şarlıği fazla değerlendirilmemiştir.

Nûrî, Mevlânâ'nın ceddinin Hz. Ebu Bekir olduğunu belirtmektedir:

Zât-ı Mevlânâ-yı Rûmuñ cedd-i a'lâsı olan
Menba'-ı feyz-i velâyet Hâzret-i Şiddîkdır

K 14/8

Mevlânâ'yı velayetin sultanı olarak gören Nûrî bir diğer beytinde de kendi kalemini Mevlânâ ile özdeşleşen “ney”e benzetmektedir:

Nây-ı hâmeñden nevâ-yı vaḥdet olsun aşkâr
Söyle Nûrî sırr-ı Mevlânâyı Allâh 'ışkına

G 499/16

Selâṭîn-i velâyet gerçi bî-'ad 'âleme gelmiş
Velî Hünkâr Mevlânâ şeh-i mevlâ'l-mevâlîdir

G 206/9

⁶² Osman HORATA, “Mevlânâ ve Divan Şairleri”, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Osmanlı'nın Kuruluşunun 700. Yılı Özel Sayısı**, Ankara 1989, s. 46.

⁶³ İlhan GENÇ, **Esrar Dede Tezkiresi**, Ankara 2000.

(36) Muhibbî (Kanunî Sultan Süleyman) (Ö. H. 974/ M. 1566)

Osmanlı padişahı ve aynı zamanda hacimli bir divan oluşturan Kanunî Sultan Süleyman'dır⁶⁴.

Muhibbî, padişah olması sebebiyle Nûrî Divanı'nda birkaç beyitte anılmaktadır. Şairliği yönüyle ise sadece kendi şiirine nazire olan gazelde zikredilmektedir:

Rüstem-i endişemiñ tîr ü kemânı yok durur

Kaţ' eder ma'nâ serin ammâ sinânı yok durur

G 154/1

(37) Nâbî (Ö. H1124/ M. 1712)

Urfalı olan şairin ismi Yusuf'tur. Türk Edebiyatının büyük şairleri arasında yer alan Nâbî, IV. Mehmed zamanında İstanbul'a gelmiştir. Divanıyla birlikte manzum mensur dokuz eseri vardır⁶⁵.

Nâbî, Nûrî'nin kendisinden etkilendiği ve divanında çok söz ettiği şairlerden biridir. Gazeller içerisinde bulunan medhiyede Nâbî'ye şairliğinden dolayı bir kutsiyet atfedilmektedir:

Olmasa hatm-i rüsûl derdim ben

Şi'riñe Rûmda bir şer'-i kâdîm

Olmadıñsa nebî Nâbîsin sen

Eşer-i tuhfe saña nazm-ı kerîm

G 358/2,4

⁶⁴ Coşkun AK, *Muhibbî Divânı, İzahlı Metin*, Ankara 1987; Ali YILMAZ, *Kanuni Sultan Süleyman'a Yazılan Kasideler*, Ankara 1996.

⁶⁵ Ali Fuat BİLKAN, *Nâbî Dîvânı*, İstanbul 1997.

Nâbî, Türk Edebiyatının diğerk büyük şairleriyle beraber ilm-i marifetin dört imamından biridir:

Çâr imâmân-ı ma‘ârif k’anda medfûn oldular

Ya‘nî Nef‘î Bâkî vü Nâbî vü Kânî rûhları

K 46/35

III. Ahmed döneminin önemli şairi olan Nâbî, divanda “melikü’n-nazm, reisü’s-şuara” olarak anılmaktadır:

Ahmed-i Şâliş olunca hüsrev

Lafz-ı ‘âlemde bulup ma‘nâ-yı nev

‘Andelîb-i ‘Acem ü Rûm u ‘Arab

Gül-i şad-berg-i gülistân-ı Haleb

Felek-i ma‘rifetiñ meh-tâbı

Melikü’n-nazm cenâb-ı Nâbî

KM 5/8,10,11

Nûrî Divanı’nda Nâbî’nin beş gazeli tahmis edilmiş, bir gazeline ise nazire yazılmıştır. Yine divanda bulunan tek tesbi örneğinin zemin beyti de Nâbî’nindir.

Sâkînâme’de Nâbî’den de iktibas yapılmıştır:

Merdâne naql-i hâlet-i sâkî-i kevşer et

Nâbî Efendi beytini meclisde zîver et

“Mevc-i murâd bâde-i cân-perverimdedir

Harf-i neşât zîr-i leb-i sāğarımdadır”

Tk 4/II/3,4

(38) Nahîfî (Ö. H. 1151/ M. 1738)

İstanbulu Süleyman Nahîfî Efendi'dir. Divan sahibi olan şair asıl ününü Mevlânâ'nın Mesnevisi'ni tercüme ederek kazanmıştır⁶⁶.

Nûrî Divanı'nda ismi sadece Sâkînâme'de geçmektedir. Nûrî burada şairin bir beytini iktibas etmiştir:

Sensiz sirişk-i dîdelerim oldu sâde kıan

Etdim Nahîfî beytini ârâyiş-i zebân

“Sensiz cihânda ‘âşık’a ‘işret revâ mıdır

Sensiz şafâ-yı ehl-i maḥabbet revâ mıdır”

Tk 4/XIII/3,4

(39) Nakşî (Ö. H. 1170/ M. 1757)

Nûrî'nin, gazelini tahmis ettiği şair hakkında sadece Salacıoğlu Mesnevileri'nde bilgi bulunmaktadır. Nakşî mahlasını kullanan şair, Çıkrıkçı Şeyh lakabıyla anılan Kandiyeli Mustafa Efendi'dir. Mistik anlayışından dolayı şehit edilmesini, Salacıoğlu 157 beyitlik bir mesnevî hâlinde anlatmıştır. Bu mesnevî menâkıbnâme türündedir⁶⁷.

Gerçi çekmiştir vücûduna ‘anâşîrdan niḳâb

Rûḥ-ı a‘zamdır aña cism ile cân olmaz ḥicâb

Rûy-ı eflâk-i risâletde olupdur mâh-tâb

⁶⁶ TUMAN, age, s. 1040-1041.

⁶⁷ KURNAZ vd, age, 2001, s. 47.

Nûr-ı Faḥr-i ‘âleme bir zerre olmaz âftâb

La‘l-i nâbından nümûne gevher-i yektâda tâb

Ta 25/1

(40) Nâmî (Ö. ?)

Tuhfe-i Nâilî’de Nâmî mahlaslı 8 tane şair vardır. Nûrî’nin hakkında bilgi vermediği ve iki gazelini tahmis ettiği şair bunlardan biri değildir. Bu şair hakkında da Salacıoğlu’ndan bilgi edinmekteyiz. Salacıoğlu oğlu yerine koyduğu ve kendine 24 yaşında intisap eden Kandiyeli bu şair için “Nâmînâme” adını verdiği bir mesnevî yazmıştır. Tamamı 363 beyit olan bu mesnevî, Nâbî’nin Hayriyyesi gibi nasihatnâme türündedir⁶⁸.

Ebcet-i vahdetden al dersiñi Ḥaḫḫa mâ’îl ol

Lücce-i ‘irfâna gel etrâfa hemçün sâhil ol

Dergeh-i şâhib zemânda müsta‘id ol muḫbil ol

Ey gönül gel bâr-ı ‘ışkı gice gündüz ḥâmil ol

Mekteb-i ‘irfâna gel sen daḫı anda kâmil ol

Ta 23/1

(41) Nedîm (Ö. H. 1143/ M. 1730)

İstanbul şairin asıl adı Ahmed’dir. 1730’da Sekban Ali Paşa Medresesi müderrisi iken Patrona Halil İsyanı patlak verir. İsyanın sona Nedîm’in akıbeti hakkında değişik bilgiler vardır⁶⁹.

⁶⁸ KURNAZ vd, age, 2001, s. 31.

⁶⁹ Muhsin MACÎT, **Nedîm Divânı**, Ankara 1997.

Divanında Nedim'e çok yer veren ve onun bir gazelini tahmis eden Nûrî,
III. Ahmed döneminin Nâbî'yle birlikte diğer bir önemli şairi olarak Nedîm'i
zikretmektedir:

Ḥabbeẓā şî'r-i Nedîm-i kâmil

Oğuyan zevk-i dil eyler ḥâşıl

KM 5/13

Sâkînâme'sinde Nedim'in beytini iktibas eden Nûrî, "Gazel-i Nedimâne"
başlıklı şiirinde de ondan bir mısra almıştır.

Âḥir atar kemân-ı felekden saña bir oğ

Nazm-ı Nedîmden aña ki dünyâ da konuk

"Bir nîm neşve şay bu cihânın bahârını

Bir sâğar-ı keşîdeye tut lâlezârını"

Tk 4/VI/3,4

Görmedi Nûrî o kâfir gibi bir dil-ber gözüm

Kâtil-i 'uşşâk u 'aql alıcı imân hırsızı

G 540/5

(42) Nef'î (Ö. H. 1044/ M. 1635)

Türk Edebiyatının önemli şairlerinden biri olan Nef'î, kaside ve hiciv şairi
olarak tanınmıştır. Yazdığı hicivler öldürülmesine sebep olmuştur⁷⁰.

Nûrî, IV. Murad devri şairi olan Nef'î'yi, Türk Edebiyatının dört büyük
şairi arasında göstermektedir:

⁷⁰ Metin AKKUŞ, **Nef'î Divanı**, Ankara 1993.

Devr-i Sulṭān Murād-ı Rābî‘

Ḥaylî şâ‘irleri oldu cāmî‘

Nef‘î ammâ vü Fehîm-i nâ-şâd

Ḥaḫ budur fenn-i şî‘irde üstâd

KM 5/6,7

Çār imāmân-ı ma‘ârif k’anda medfûn oldular

Ya‘nî Nef‘î Bâkî vü Nâbî vü Kânî rûḥları

K 46/35

Nûrî, kasideleriyle meşhur olan Nef‘î’yi Sâkînâme’de gazelhan olarak nitelemiş, onun meşhur beytini iktibas etmiştir:

Ser-germ-i teşne-i mey-i iḥsânıñım seniñ

Nef‘î gibi cihânda ğazel-ḥı‘ânıñım seniñ

“Ġamzeñ ne dem ki tiĝ çekip ḥûn-feşân olur

‘Uşşâk-ı dil-figâra ecel mihr-bân olur”

Tk 4/X/3,4

(43) Nevres (Ö. H. 1175/ M. 1762)

XVIII. yüzyıl şairlerindendir. Manzum ve mensur olmak üzere kaleme aldığı telif veya tercüme eserleriyle Türk Edebiyatında önemli bir yer tutar⁷¹.

⁷¹ Hüseyin AKKAYA, **Nevres-i Kadim ve Türkçe Divanı: İnceleme, Tenkidli Metin ve Tıpkıbasım**, Cambridge, 1996.

Nevres'in adı Nûrî Divanı'nda fazla geçmemektedir. Nûrî, Nevres'in bir gazelini tahmis etmiş, divandaki tek tercî-bendini de onun beyti etrafında oluşturmuştur:

Nevresiñ beyt-i dil-ārāsını tazmîn etdi
Bir du‘âdır ki qabûl olsa gerek niyyet ile

Qanda ‘azm eyler iseñ ‘avn-ı Hudâ yâriñ ola

Hâzret-i Hızır Nebî kâfile-sâlârîñ ola

Tc 1/VIII/4,5

Şimdi erbâb-ı zehâdet fuqarâ hırsızdır
Zîb-i hammâm-ı riya halvet-i ‘ucbuñ hîzidir
Sühânı kendi reg-i cânına bir tîzîdir
Zâhid-i tîre-diliñ sūd-ı kıyâmı şızdır
Zîr-i ser ‘âşık-ı rûşen dile yâriñ dizidir
Ta 53/1

(44) Niyâzî-i Mısırî (Ö. H. 1105/ M. 1694)

“Halvetî Tarikatı'nın Niyâziyye veya Mısriyye kolunun kurucusu, büyük bir mutasavvuf ve şeyh, Yunus yolunun güçlü takipçisi, coşkun ve cezbeli bir sûfî şair olan Niyâzî-i Mısırî, 12 Rebiülevvel 1027/ 8 Şubat 1618 Cuma gecesi Malatya'da doğmuştur⁷².” Gençliğinde üç yıl kadar Mısır'da yaşadığı için Mısırî diye anılmaktadır. Divanından başka Türkçe ve Arapça yirmiden fazla eseri vardır.

Nûrî, Niyâzî'nin bir gazeline nazire yazmış, bir gazelini de tahmis etmiştir:

⁷² Kenan ERDOĞAN, *Niyâzî-i Mısırî Dîvânı*, Ankara 1998, s. LIII.

Biz melâmîlerdeniz menfûr-ı dünyâ olmuşuz
 Âşnâ-yı kûlzüm-i derd ü belâyâ olmuşuz
 Mâ'il-i zillet esîr-i câm-ı şahbâ olmuşuz
Tâezelden biz bu 'ışk içinde rûsvâ olmuşuz
İsmimizdir söylenen ma'nâda 'anķâ olmuşuz

Ta 42/1

Nûrî'nin Niyâzî'ye attettiği aşğıdaki Arapça beyitler Niyâzî-i Mısrî Divanı'nda bulunmamaktadır. Nûrî bu beyitleri, şairin Arapça eserlerinden almış olabilir:

Medhîni şerh eyledi bî-ḥavf u bîm
 Ḥazret-i Mısrî buyurdu böyle kim

İnnenî ebşartü fî'n-nevmi'r-Resûl
 Fî yedeyhi'l-Meşnevî ve hüve be-kûl

Şunnifet kütüb keşîrû'l-ma'nevî
 Leyse fîhâ ke'l-kitâbu'l-Meşnevî
 KM 7/7,8,9

(45) Nûrî (Ö. H. 1061/ M. 1651)

Nûrî'nin mahlasdaşı ve XVII. yüzyılın mutasavvuf şairlerinden Abdülahad Nûrî Efendi'dir. Aslen Sivaslıdır. Divanından başka dinî tasavvufî 28 eseri daha vardır⁷³.

Nûrî bir gazeline nazire yazmış, bir gazelini de tahmis etmiştir:

⁷³ Ali Osman COŞKUN, **Abdülahad Nûrî Dîvânı**, İstanbul 2001, s. 15.

Meyden hîç ayılmazam mey-ḥâne miyim bilmem
 Devr eylerim aḥbâbı peymâne miyim bilmem
 Ḥâlim niçe vaşf etsem mestâne miyim bilmem
Yanmaḡdan uşanmazam pervâne miyim bilmem
Hîç şöñunu şaymazam dîvâne miyim bilmem
 Ta 28/1

(46) Râgıb (Ö. H. 1176/ M. 1762)

Sadrazam Koca Râgıb Paşa'dır. H. 1110/ M. 1698'de İstanbul'da doğmuştur⁷⁴. Arkadaşı Kâmî'yi medhederken Râgıb'la kıyaslayan Nûrî, Râgıb'ı Sultan Mustafa dönemiyle özdeşleşen şairler arasında göstermektedir:

Muştafa Ḥân-ı 'amîmü'l-elṭâf
 Oldu çün kevne şeh-i zü'l-a'tâf

Şadri düstür-ı kerîmü's-şiyemi
 Râgıbı ya'nî şadâkat 'alemi

KM 5/21, 22

Nûrî, Râgıb'ın bir gazelini de tahmis etmiştir:

O âhû dîdesin sürmeyle bir bādâma uydurmuş
 Nigâh-ı kâfirin ol muğ-beçe islâma uydurmuş
 Dili bend etmege gîsûlarını dâma uydurmuş

⁷⁴ TUMAN, age, s. 318-320; Ömer DEMİRBAĞ, **Koca Râgıb Paşa Dîvânı**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Van, 1999.

Edip piçide zülfün hâl-i ‘anber-fâma uydurmuş

Sevâd-ı mülk-i hüsnüñ mâh-rüyum şâma uydurmuş

Ta 50/1

(47) Râtib (Ö. H. 1175/ M. 1762)

Damat Râtib Ahmed Paşa’dır. Damat ünvanı III. Selim’in kızı Ayşe Sultan ile evli olmasından gelmektedir. Mora’da valilik yapmıştır⁷⁵.

Râtib Paşa’nın ismi Nûrî Divanı’nda fazla geçmemektedir. Nûrî bir gazeline nazire yazmıştır:

Nev hatîñ cânâ ğubâr-ı infî‘âl **olmuş saña**

El-vedâ‘ hüsün ü şîve bir melâl **olmuş saña**

G 25/1

Nûrî yukarıya matla beytini aldığımız gazelin başlığında Râtib’e nazire olduğunu belirtmiştir. Hatırlanacağı üzere bu şiir aynı zamanda Nedîm’e de naziredir⁷⁶.

(48) Rızâeddîn (Ö. H. 1159/ M. 1746)

Neccarzâde Şeyh Rızaeddin Efendi’dir. Babası Şarkîkarahisarlıdır. Şair aynı zamanda doğum yeri de olan Beşiktaş’ta Nakşibendî Tekkesi’nde medfundur⁷⁷.

⁷⁵ TUMAN, age, s. 301-302; Yasin KILIÇ, **Râtib Ahmed Paşa Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Divanı’nın Tenkitli Metni ve İncelemesi**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 1996.

⁷⁶ AKKUŞ, age, s. 45.

⁷⁷ TUMAN, age, s. 351-352; Tülin DANACI, **Neccar-zâde Şeyh Rıza Dîvânı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1988.

Şairin adı Nûrî Divanı'nda sadece bir yerde geçmektedir. O da gazeline yapılan tahmis sebebiyledir:

Rumûz-ı evliyâyı cânile derk eyleyen gelsin
 İşârât-ı kibâr-ı 'ârifânı her bilen gelsin
 Cenâb-ı Hızır-ı 'aşrîñ şimdi esrârın sezen gelsin
Hâkâyık dersini pîr-i ledünniden gören gelsin
Bu mekteb-hâne-i 'irfâna bir şâhib sühân gelsin
 Ta 47/1

(49) Rindî (Ö. H. 1089/ M. 1678)

Şehlâlîzâde Şeyh Ahmed Efendi'dir. İmam ve muallim olan şair Bursalıdır. Bursa'da Ali Mest Zaviyesi'nde medfundur⁷⁸. Bu sebeple olsa gerek Nûrî gazeline "Nazîre Berây-ı Gazel-i Rindî-i Mestân" başlığını koymuştur. Nûrî bir de gazelini tahmis etmiştir:

Ne deñli derdimi ol şûha etsem şevkle îmâ
 Teğâfûl ederek tûrmaz kaçâr ol demde bî-pervâ
 G 23/1

Tağ oldu hele tâkatimiz renc ü ğınâdan
 Pey-der-pey olursak n'ola mehcûr şafâdan
 Her demde rehâ-yâfte olduk mu ezâdan
Âyâ nic'olur hâlimiz erbâb-ı riyâdan
Sedd oldu reh-i 'ışk-ı Hudâ hep bu belâdan
 Ta 62/1

⁷⁸ TUMAN, age, s. 376.

(50) Rüşdî (Ö. ?)

Tuhfe'de Rüşdî mahlaslı on sekiz şair vardır. Nûrî Divanı'ndakinin hangisi olduğu tespit edilememiştir. Nûrî, Rüşdî'yi Nedîm'le karşılaştırarak daha üstün tutmuştur:

Nûrî ğazel-i Rüşdî-i mu'ciz-demi gördün

Eş'âr-ı Nedîm olsa da aķdem neye lâzım

G 364/7

Nûrî bir gazelini tanzir, birini de tahmis etmiştir:

Habâb-ı sâġarı şanma köpükdür

Meger bir 'illeti vardır süçükdür

G 138/1

Hârâbât ehliyiz gel bizde seyr et beyt-i ma'mûru

Eder zinde bir iki cür'amız rencûr-ı maħmûru

Der-i vaşlına lâyıķ gördü bu âlüfte mehcûru

Ezelden sâķî-i 'ışķ pür kılp bir cām-ı billûru

Bize yutdurdu âķir şu'lelendi gözlerim nûru

Ta 34/1

(51) Sâbit (Ö. H. 1124/ M. 1712)

Asıl adı Alaeddin'dir. Bosna'nın Uziçe kasabasında doğmuştur. Öğrenimini ilerletmek için İstanbul'a gitmiştir. Çorlu, Burgaz gibi küçük kazalarda kadılık yapmıştır⁷⁹.

⁷⁹ Turgut KARACAN, *Bosnalı Alaaddin Sabit, Divan*, Sivas, 1991, s. 1-9.

Divanda ismi çok geçen şairlerden biri de Sâbit'tir. Nûrî, onu şiir sultanı olarak görmektedir:

Şâbitiñ dahı olunmaz inkâr
Olduğu husrev-i mülk-i eş'âr
KM 5/13

Nûrî, Sâbit'in bir gazelini tahmis etmiş, Sâkînâme'de de bir beytini iktibas etmiştir.

Destûr olursa 'âşık-ı âşüfte söylesin
Bir maṭla'ını Şâbitiñ ârâyiş eylesin

**“Yâdımdadır o çeşme-i cânıñ mesîresi
La'liñ çıkardı tâze benefşe hamîresi”**
Tk 4/l/3,4

Nûrî, bir gazelinde diğerlerinden farklı olarak makta beytinden sonra Sâbit'in bir matla'ını alarak gazel nazım şeklinin bilinen kafiye örgüsünün dışına çıkmıştır:

Hele bu maṭla'-ı ğarrâ-yı cenâb-ı Şâbit
Nûriyâ mevķi'idir anıñ ile ol gûyâ

**O semen pîrehene uymuş o fetvâî kabâ
Şâh-ı hûbân-ı cihândır u 'aleyhi'l-fetvâ**
G 42/11,12

(52) Sabrî (Ö. ?)

Nûrî tahmisin başlığında Moralı olduğunu belirtmektedir. Hakkında başka bilgi bulunmamaktadır. Nûrî, iki gazeline nazire yazmış, iki gazelini de tahmis etmiştir:

O şâh-ı mülk-i hüsn ü ânımı gördün begendiñ mi
 Hidiv-i işve ol sulţânımı gördün begendiñ mi
 O musahhâr füsunkârânımı gördün begendiñ mi
‘Aceb ol gözleri fettânımı gördün begendiñ mi
Benim ol âfet-i devrânımı gördün begendiñ mi
 Ta 10/1

Olunca bî-bedel ey Nûrî mümkün mi anı tanzîr
 Cenâb-ı Şabri-i pâkîze-günüñ şi‘ridir yâ bu
 G 453/7

(53) Sa’dî Efendi (Ö. ?)

Tuhfe’de Sa’dî mahlaslı on dört şair vardır. Nûrî’nin hangisinin gazelini tahmis ettiği, tespit edilememiştir.

Ne güne bulsa taķarrüb göñül güzîdelere
 Meger mülâzım ola derd ile kaşîdelere
 Yazılsın imdi bizim şevķimiz cerîdelere
N’ola müsâ‘ade etseñ sirişk-i dîdelere
Tarâvet-âver olur naħl-i nev-resîdelere
 Ta 46/1

(54) Salacızâde Mustafa (Ö. H. 1220/ M. 1805)

Hanyalıdır. Bir müddet İstanbul'da bulunan şair, Celvetî şeyhi Hâşim Baba'ya intisap etmiş, onun halifesi olarak Girit'e dönmüştür. Aynı zamanda Nûrî'ye de şeyhlik yapmış, ona hilafetnâme vermiştir. Divanı ve mesnevileri yayınlanmıştır.

Nûrî Divanı, Salacıoğlu'nun vefatı için yazılan tarih şiirinden dolayı önem arz etmektedir. Çünkü bu konuda daha önceki bilgiler tartışmalıdır. Osmanlı Müellifleri'nde H. 1240/M. 1805 senesi verilmiştir⁸⁰. Salacıoğlu Divanı'nda bulunan H.1240/m. 1825 tarihli şiirlerden dolayı hem divan ve mesnevilerinin neşrinde hem de Tuhfe-i Nâilî'de vefatının bu tarihten sonra olabileceği belirtilmiştir⁸¹. Nûrî ise Salacıoğlu'nun vefat tarihini H. 4 Şevval 1220/ M. 26 Aralık 1805 olarak vermektedir.

Dedi fırkat birle Nûrî bendesi târîhîni

Bezm-i 'illiyîne rûh-ı aķdesi etdi semâ'

T 129/8

Nûrî, Salacıoğlu'nu gerek tarikat lideri gerek Giritli olması gerekse şairliği yönleriyle divanında pek çok yerde zikretmektedir. Ona medhiyeler yazmış, onun beş gazelini de tahmis etmiştir:

Cihânda kıtûb u mevlânâ Şalacı-zâdedir bildim

Sipîhr-i şûrete ma'nâ Şalacı-zâdedir bildim

G 348/1

Şâh-bâz-ı evc-i 'ışkıım kâf-ı dil 'anķâsıyım

'Âlem-i bâlâ-yı sırrıñ bahriyim deryâsıyım

'Ârifim nâ-dân şıfat 'ilm-i ledün dâñâsıyım

⁸⁰ Bursalı Mehmed Tahir, age, C. I, s. 190; TUMAN, age, s. 964; KURNAZ vd, age, 2000; KURNAZ vd, age, 2001.

⁸¹ TUMAN, age, s. 964; KURNAZ vd, age, 2000, s.3; KURNAZ vd, age, 2001, s. 3.

Şîr-i şahrâ-yı taşarruf bezm-i dil şahbâsıyım

Söylenen dillerde dâ'im her sūhan ma'nâsıyım

Ta 37/1

Nûrî Divanı'ndaki üç beyitte ise Salacıoğlu'ndan Sırrî diye bahsedilmiştir. Bu, şairin önceleri kullandığı bir mahlas olabileceği gibi ismi de olabilir. Salacıoğlu'yla ilgili kaynaklarda bu durumla ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır:

Tâcu'l-'urefâ Sırrî Şalacı Dede-zâde

Kehfû'l-fukarâ mürşid-i yektâ-yı tecellî

KM 17/45

Nesr-i güher eyledi Hâzret-i Sırrî baña

Cûş u hürûşa gelip mevce-i 'ummân-ı 'ışk

G 312/7

Ya'nî ki ol Şalâcı-zâde o şeyh

Muştafâ Sırrî sırr'ullâhın

Kı 7/5

(55) Sâlik (Ö. ?)

Tuhfe'de Sâlik mahlaslı sekiz şair bulunmaktadır. Nûrî'nin bir gazelini tahmis ettiği Sâlik'in hangisi olduğu tespit edilememiştir:

Dilde hayâl-i zülf-i mu'anber degil midir

Zülf-i siyeh maḥabbete reh-ber degil midir

Şu yâdgâr o kâmeti 'ar'ar degil midir

Yâriñ nihâl-i kıaddi şavavber degil midir

Gülden murâd ‘arız-ı dil-ber degil midir

Ta 54/1

(56) Sâmi Ebu Bekir Paşa (Ö. H. 1229/ M. 1813)

Eğribozlu Sâmi Ebu Bekir Paşa’dır. Sarığı Güzel lakabıyla meşhurdur. Eğriboz’da medfundur⁸². Nûrî, Giritli şairler arasına Sâmi’yi de almış, biyografisini yazmıştır. Burada onun vezir olduğunu, aklî ve naklî ilimlerde kendini iyi yetiştirdiğini belirtmiştir. Onu hat sanatında Şeyhî ve Yakut, şiirde Veysî ve Nâbî ile bir tutmuştur. Sâmi, H. 1216/ M. 1801-1802 senesinde görevli olarak Hanya’ya gelmiştir.

Nûrî divanında, Sâmi’ye medhiye olarak bir kaside, uzunca bir murabba yazmış, onun bir gazelini tanzir, iki gazelini de tahmis etmiştir. Nûrî, yazdığı medhiyede onun Girit’e gelişine ve ilmî seviyesi değinmiş, onu büyük şairlerle kıyaslamıştır:

Yeter tezelzül-i ‘arz etmesin yeter hareket

Giride kondu o hîttân-ı muhkem-i dâniş

Güzide-i vüzerâ âşaf-ı kerem-fermâ

Mürebbi-i ‘ulemâ a’nî a’lem-i dâniş

Cenâb-ı Hâzret-i Sâmi Ebû Bekir Paşa

Hudâygâ ‘ulûm u hikem-i Cem-i dâniş

K 25/ 5,7,11

⁸² TUMAN, age, s. 410-411; Musa TOZLU, **Ebubekir Sâmi Paşa, Hayatı Edebî Kişiliği ve Divânının Tenkitli Metni**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2005.

Sâmî hem resmî vazifesiyle hem de eserleriyle ada halkına faydalı olmuştur:

Oldu bütün ehl-i Girid

Âşârı ile müstefid

Bulduğ yine şevk-i cedid

Olduğ netice ber-murād

T 219/20

Sâkînâmesinde Sâmî'nin bir beyitini iktibas etmiştir:

Bir sâde sözle diñle şatayım bir ıstılâh

Bu beyt-i Sâmiyi işit ol kâbil-i felâh

“Vaḥdet-güzîn-i kûşe-i Kâf-ı ḳanâ‘at ol

‘Anḳâ gibi gûşâde-per-i evc-i şöhret ol”

Tk 4/VIII/3,4

(57) Servet (Ö. H. 1180/ M. 1766)

Pazarbaşızâde Osman Servet Efendi'dir. İstanbullu olan şair Enderun'da yetişmiştir. Darüssaade yazıcılığı yapmıştır⁸³.

Servet, Nûrî Divanı'nda özellikle icazlı söyleyiş özelliğiyle zikredilmektedir:

Mu‘ciz idigin bilmez idim şi‘rini Rûmuñ

Dîvânçe-i Şervet elime girmese Nûrî

Mü 11

⁸³ TUMAN, age, s. 140, 231.

Ya o nā-dīde edā mu‘cize-gū

Şervet-i nādire-gūy-ı dil-cū

KM 5/24

Nûrî bir gazelini tahmis ettiği Servet'in bir beytini de sâkînâmesine almıştır:

Bezm-i ıarabda nağme-i cân-süz-ı besteyim

Şervetle eglenip şuracıkda teşneyim

“Hûn-âbeler şerâb idi diller kebâb idi

Yapılmışım bu mertebe hâlim harâb idi”

Tk 4/IV/3,4

(58) Seyyit Hasîb Mustafa Paşa (Ö. ?)

Kaynaklarda hakkında bilgi yoktur. Nûrî, onun Hanya'ya vezir olarak geldiğini, bilgisi ve dirayetiyle eşsiz biri olduğunu belirtmektedir:

Âb-rûy-ı vüzerâ Muştafâ Paşa-yı Hasîb

Ki görüp satvetin Âdem gibi kırkar kâkum

K 29/15

Hanya mesîrhâsını şimdi ‘ale’l-ıuşuş

Teşrîfî bir vezîr-i kerîmîñ cinân eder

Düstûr-ı bî-naẓîr-i ma‘ârif-şinâs kim

Her dem hezâr-beste lebi şâdmân eder

K 28/7,8

Nûrî, Hasîb Mustafa Paşa'ya üç kaside yazmıştır. Bunlardan ikisi medhiye, biri de arz-ı hâldir. “Hayatına Ait Diğer Bilgiler” başlıklı bölümde değindiğimiz üzere, Nûrî arası devlet yönetimiyle açıldığı zaman, Seyyit Mustafa Hasîb Paşa'ya sunduğu kasideyle kendinin affedilmesini istemiştir.

Nûrî, yazdığı bu üç kasidede Paşa'nın şairliğine dair herhangi bir kayıt düşmemiştir. Onun şair olduğu “Tanzîr-i Gazel-i Hasîb Mustafa Paşa” başlıklı nazireden anlaşılmaktadır:

Her kıanda kim o şîve-i dil-cû cû cû aķar

‘Āşıkda reng-i ‘işmet ile āb-rû aķar

G 213/1

(59) Seyyit Nesîmî (Ö. H. 820/ M. 1417)

Şeyh İmadüddin Seyyit Ömer Nesîmî Efendi'dir. Bağdat'ın Nesîm nahiyesindendir⁸⁴. Anadolu'da Hurufiliğin yayılmasında büyük rol oynamıştır. Fikirlerinden dolayı zamanında tepki görmüş, Halep'te derisi yüzülerek öldürülmüştür. Nûrî, divanında Nesîmî'yi bu sebeple hatırlamaktadır:

Eş‘arımın şaķîfesidir ķarnı hep yarıķ

Seyyid Nesîminiñ şanasın kim derisidir

G 143/6

(60) Seyyit Vehbî (Ö. H. 1153/ M. 1740)

Yenişehir Fenerli olan şair İstanbul'da doğmuştur. XVIII. yüzyılın önemli şairlerinden biri olan Vehbî'nin asıl ismi Hüseyin'dir. Devrine göre iyi bir

⁸⁴ TUMAN, age, s. 1054; M. Fuad KÖPRÜLÜ, **Divan Edebiyatı Antolojisi**, Ankara 2006, s. 22.

eğitim olarak Sahn-ı Seman müderrisliği yapmıştır. Divanıyla beraber altı eseri vardır⁸⁵.

Nûrî Divanı'nda Seyyit Vehbî, Sümbülzâede Vehbî ve Vehbî (Hanyalı) olmak üzere bu mahlasta üç tane şair vardır. Nûrî, Seyyit Vehbî'nin bir gazeline nazire yazmış, bir gazelini de tahmis etmiştir

Rûh-ı revân olurdu ser-â-ser bu zâtımız

Hâlet-fezâ olurdu bizim türrehâtımız

Şâbit olur o demdeki hâl-i hayâtımız

Meclisde olsa ol melekiyyü'ş-şifâtımız

Olmazdı mihre zerre kadar iltifâtımız

Ta 51/1

Mir'ât-i zât-ı pāk olan âyine-i cānānesin

Yokdur nazîriñ ey perî 'âlemde sen bir dānesin

G 440/1

(61) Sezâyî (Ö. H. 1151/ M. 1738)

Şeyh Hasan Sezâyî Efendi'dir. Câbî Dede adıyla da bilinir. Morali olan şair, şeyhlik yaptığı Edirne Âşık Paşa Tekkesi'nde medfundur⁸⁶. Nûrî, Şeyh Sezâyî'nin bir beytini tazmin etmiştir:

Der-i luţfuñda her bir mürsel-i zî-şân kemterdir

Emîn-i vahy-i Hâk bâb-ı 'inâyâtında çâkerdir

Vücûduñ nûr-ı vahdetle ziyâ-bağş u münevverdir

⁸⁵ Hamit DİKMEN, **Seyyid Vehbî ve Divanının Karşılaştırmalı Metni**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara 1991.

⁸⁶ Ali Rıza ÖZUYGUN, **Hasan Sezâyî'nin Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Divanının Tenkitli Metni ve İncelemesi**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, 1999, Erzurum.

Cemâliñ nûruna nisbet güneş bî-nûr u bî-ferdir

Güneş sensin ki zerrâtın nebîlerle velîlerdir

Ta 61/1

(62) Sırrî (Ö. H. 1164/ M. 1750)

Sırrî mahlaslı şairler arasında divan sahibi olan ve Girit'te defterdarlık yapan Üsküdarlı İbrahim Sırrî Efendi'dir. Fakat Nûrî'nin tahmis ettiği iki gazel de bu divanda yoktur⁸⁷. Nûrî'nin başlıkta Derviş Sırrî demesi, söz konusu şairin Galata Mevlevîhânesi Şeyhi Abdalbaki Sırrî Dede olduğu kanaatini vermektedir⁸⁸.

Düşürme hecre dil-i müstmeni sulţanım

O derdmende ki sensin efendi sulţanım

Esîr edip anı zülfün kemendi sulţanım

Bu gönlümüz seni gâyet begendi sulţanım

Ruĥuñla gülşen-i gönlüm bezendi sulţanım

Ta 55/1

(63) Sırrî Selim Paşa (Ö. H. 1263/ M. 1846)

Yanyalı Selim Sırrî Paşa'dır. Belgrat muhafızlığı yapmıştır⁸⁹. Belgrad'dan sonra görevli olarak Girit'e de gitmiştir. Nûrî, Selim Paşa'nın gelişi sebebiyle bir kaside yazmıştır:

⁸⁷ Şevkiye KAZAN, *Üsküdarlı Sırrî Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği, Divanı (Tenkitli Metin-İnceleme) ve Şerhu Medhi'n-Nebî*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara 2003.

⁸⁸ TUMAN, age, s. 422-423.

⁸⁹ TUMAN, age, s. 423.

Ḥazret-i Āşaf Sırrî Selîm Paşa kim
Ḥāme-i ‘aql edemez luṭfunu ḥāşā imlā

Şadme-i re’yile nā-puḥteler etdi ıslāḥ
Etdi Bağdādda fermānını ḥaḳḳan icrā

Yümn ü devletle ne dem Ḥanyaya teşrîf etdiñ
Oldu el-minnetü-l’illāḥ yine cennetāsā

Olduḡuñ ya‘nî ki ser-‘asker-i zî-şān-ı Girid
Kāfîdir cümle ahālîye bu ‘izz-i ‘uḡamā
K 31/14,18,29,30

(64) Sünbülzâde Vehbî (Ö. H. 1224/ M. 1809)

Sünbülzade Vehbî Mehmed Efendi’dir. Maraşlı olan şair İran sefirliği yapmıştır⁹⁰. Nûrî, Vehbî’nin “sühan” redifli meşhur kasidesini tahmis etmiştir. Seksen altı bentlik bu şiir aynı zamanda Nûrî Divanı’ndaki en uzun tahmistir.

Ey heveskâr-ı reh-i ‘âlem-i bâlâ-yı süḥan
Saña ger lâzım ise lâne-i ṭübâ-yı süḥan
Söylenir işte hezâr[ân] yeñi dünyâ-yı süḥan
Süḥan oldur ki ola âyet-i kübrâ-yı süḥan
Yazıla defter-i i ‘câzda a‘lâ-yı süḥan

Ta 2/1

⁹⁰ TUMAN, age, s. 1181-1182.

(65) Şâhidî (Ö. H. 957/ M. 1550)

Muğlalı İbrahim Şâhidî'dir. İlk tahsilini babasından alan şair, genç yaşta İstanbul'a gelerek Fatih Medresesi'ne sonra da Bursa Yıldırım Han Medresesi'ne devam etmiştir. Mevlevî olan şair 82 yaşında vefat etmiştir. Şâhidî Divanı üzerine hazırlanan tezde tazmin edilen aşağıdaki beyit bulunmamaktadır⁹¹. Tuhfe-i Nailî'de aynı mahlasta iki şair daha vardır. Fakat Nûrî başlıkta "Tazmîn-i Beyt-i Şâhidî Dede" diyerek Muğlalı Şâhidî'yi kasdetmiştir.

Nûrî Divanı'nda sadece bir yerde ismi geçmektedir. O da tazmin edilen beyti sebebiyledir.

Serv-i sehîdir kadın gülşen-i ândır özüñ

Penbe karanfûl hadîñ kâd-i mükerrer sözüñ

Mihr-i cemâlinledir tâb u ferî gündüzüñ

Lu'lu'-yı terdir dişîñ lâle-i hamrâ yüzüñ

'Anber-i sârâ saçîñ nergis-i şehlâ gözüñ

Ta 60/1

(66) Şerîf Ağa (Ö. ?)

Şerîf Ağa hakkında Girit Şairleri tezkiresi haricindeki biyografi kaynaklarında bilgi yoktur. Adı Şerif Mehmed Ağa'dır. Tezkirede mürettep divanı olduğu yazılıdır. Hanya Valisi Trabzonlu Mehmed Paşa'ya kethüdalık yapmıştır⁹².

Nûrî, büyük şairlerle bir arada zikrettiği Şerîf için iki medhiye gazel yazmıştır.

⁹¹ Mustafa ÇIPAN, **Muğlalı İbrahim Şâhidî Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri Divan ve Gülşen-i Vahdet (Tenkitli Metin)**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1985.

⁹² KURTOĞLU, age, s. 95-96.

Ya'nî Şerîf Efendi semiyy-i Resûl-i Hâk
Desti girih-güşâ-yı mevâdd ü umûrdur

Şâbit edâ Nedîm tabî'at vaḥîd-ı 'aşr
Hâtem şiyem o ḥusrev-i mülk-i şu'ûrdur
G 209/4,8

'Înâyetli cenâb-ı kedḥudâ-yı vâlî-i Hanya
Güher-pâş-ı ma'ârif 'ârif-i sırr-ı süveydâdır

Qalem ey Nûrî nây-ı Mevlevî-i kâr-ı devrândır
Dem-i can-baḥş-ı taḫrîri ğidâ-yı gûş-ı dünyâdır
G 210/6,7

Nûrî, Şerif Bey'in beş gazeline nazire yazmış, İki gazelini de tahmis etmiştir:

Feryâd-ı 'ışkî söyle dil-i zâra diñlesin
'Âşık çalış anı ki bî-çâre diñlesin
G 433/1

Oldu 'üryân ḥasret-i âġûş içün her nârven
Varını şarf eyledi çıkdı beyâza nesteren
Döndü ḥirbâya görünce çeşmin âhû-yı Ḥoten
Bûy-ı 'anber-bâr-ı zülf-i yâri kapmış yâsemen
Reşk ile pâ-yı nigâra bergini dökmüş semen
Ta 14/1

(67) Şeyh Gâlib (Ö. H. 1213/ M. 1799)

Asıl ismi Muhammet Esad'dır. Yenikapı Mevlevîhânesi çevresinde yetişmiştir. Daha sonra Galata Mevlevîhânesi'nde şeyhlik yapmıştır. Divanıyla birlikte dört eseri vardır⁹³.

Şeyh Gâlib'in, Nûrî için çok ayrı bir yeri vardır. Giritli olmadığı hâlde onu Girit Şairleri tezkiresine almıştır⁹⁴. Divanında da Türk Edebiyatının diğer şairleriyle kıyaslayarak onu üstün tutmuştur:

Bilmezem Tâlib ü Şâ'ib Râgıb

Nazarım Mevlevî-i Gâlibedir

G 217/3

Nûrî, sâkînâmesinde Gâlib'i zikrederek bir beytini iktibas etmiştir:

Güş et ki zemzemeyle ne söyler def [ü] rübâb

Gâlibden eylemiş bu sözü şimdi intiḥâb

“Mey-ḥâne şadrına geç otur kâm-rân iseñ

Sâḳîniñ al ayağını ger pehlevân iseñ”

Tk 4/V/3,4

(68) Şîrî Ali Efendi (Ö. ?)

Tuhfe'de aynı isim ve mahlasta iki şair vardır. Bunlardan biri Silistreli diğeri İstanbulludur⁹⁵. Hangisi olduğunu tespit edemediğimiz Şîrî Ali Bey'in bir gazeline Nûrî nazire yazmıştır:

⁹³ Muhsin KALKIŞIM, *Şeyh Gâlib Dîvânı*, Ankara 1994.

⁹⁴ KURTOĞLU, age, s. 61-65.

⁹⁵ TUMAN, age, s. 524-525.

Luṭf eyleyerek ‘āleme ammā neler etdiñ

Ey sāḳī niçe ḥāneyi vīrāneler etdiñ

G 318/1

(69) Şükrî (Ö. ?)

Tuhfe’de Şükrî mahlaslı on tane şair vardır. Hangisi olduğunu tespit edemediğimiz Şükrî’ye ait bir gazeli Nûrî tahmis etmiştir:

Nûr-ı cem‘-i aşfiyâ Sulṭân Bahâü’ d-dîndir

Şem‘-i gerdûn-ı vefâ Sulṭân Bahâü’ d-dîndir

Şeb-çerâğ-ı bî-bahâ Sulṭân Bahâü’ d-dîndir

Şem‘-i bezm-i evliyâ Sulṭân Bahâü’ d-dîndir

Sâlik-i rāh-ı Hudâ Sulṭân Bahâü’ d-dîndir

Ta 5/1

(70) Tâib (Ö. H. 1136/ M. 1724)

İstanbul’lu olan şairin asıl ismi Ahmed’dir. Müderrislik, kethüdalık ve kadılıklarda bulunmuştur⁹⁶. III. Ahmed’in oğlu İbrahim’in doğumuna düştüğü tarihle dikkat çekmiş, padişah tarafından “reis-i şairan” ünvanıyla taltif edilmiştir. Divanı dışında manzum mensur on eseri daha vardır⁹⁷.

İsmi Nûrî Divanı’nda sadece, aşağıdaki beyitte geçmektedir:

Göreydi nazmını Râğıb ya Tâ’ib ü Râtib

Demezdî kendilerin ğayrı hem-dem-i dāniş

K 25/16

⁹⁶ TUMAN, age, s. 123-124, 228.

⁹⁷ Ahmet SEVGİ, “Reis-i Şâirân Osman-zâde Tâib Divanı Üzerine”, **Türk Edebiyatı**, Sayı: 369, Temmuz, 2004, s.4-5.

(71) Üftâde (Ö. H. 988/ M. 1588)

Kanunî Sultan Süleyman devrinde Bursa'da yaşamıştır. Asıl adı Muhammet Muhyiddin olup Molla Üftâde lakabıyla anılmaktadır⁹⁸. Nûrî'nin intisap ettiği Celvetiyye'nin kurucusu olan Aziz Mahmud Hüdayî de kendisinden feyz almıştır.

Nûrî, Üftâde'nin Farsça Türkçe mülemma bir gazelini Rumca olarak tahmis etmiştir:

Ağapi mu maşya mu tâ kıali su kıala'ne

Angeliko kıormi sis to hadi su panda'ne

De kısuro ape omorfya apo sena ida'ne

Mâhist ne-mîdânem kıurşîd ruķet yâ ne

Bu ayrılık odına cânım niķe bir yana

Ta 65/1

(72) Vâlihî (Ö. H. 985/ M. 1577)

Tuhfe'de bu mahlasta yedi şair vardır. Aşağıdaki bentte sözü edilen Vâlihî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

Dârü'l-ifâde-i sühanında bizi kıomaz

Şâkirdi rûķ-ı kıuds olamaz eyler ihtirâz

Hâķķâ ki ma'rifetle olup şimdi ser-firâz

⁹⁸ TUMAN, age, s. 48.

Etse ḥayāl-i rütbe-i ‘irfānını biraz
 Bî-şübhe ‘aql-ı evvel olur idi Vālihî
 Ta 36/7

(73) Vehbî (Ö. ?)

Nûrî Divanı’nda ismi geçen şairlerden Seyyit Vehbî ve Sünbülzade Vehbî hakkında daha önce bilgi verilmişti. Kâmî’den sonra belki de en çok ismi geçen şairlerden biri Vehbî’dir. Hanyalı olan bu Vehbî hakkında biyografi kaynaklarında bilgi tespit edilememiştir.

Vehbî-i nev-süḥan ki Girid içre Hanyada
 Nazm-âverân-ı ‘aşrımızñ ser-bülendidir
 K1 3/1

Eski Seyyid Vehbî vü Vehbî-i Sünbül-zâdeniñ
 Sâlişidir belki ‘irfân ile bu a‘lâsıdır
 T 189/11

Hakkında diğer kaynaklarda bilgi bulamadığımız şaire, Girit Şairleri tezkiresinde de yer verilmemiştir. Nûrî’nin çok değer verdiği Vehbî’yi tezkiresine almaması, tezkire yazıldıktan sonra tanışmış olmaları ihtimaliyle açıklanabilir.

Nûrî, Vehbî hakkında bir medhiye kaleme almış, onun divan tertip etmesi üzerine de tarih şiiri yazmıştır. Bu şiirlerde Vehbî’nin ilmi yeterliliğine ve yenilik arayışlarına değinmiş, onu Türk ve İran Edebiyatının büyük şairleriyle kıyaslamıştır:

Köhne vâdîlerde oynatmaz semend-i ḥāmesin
 Nev-zemîn-i dil anıñ cev-lân-geh-i pehnâsıdır

Şi'r ü inşası dü şehperdir hemân pervâz eder

Himmet-i 'âlî ile Kâf-ı hüner 'anķāsıdır

Harf ü naḥv ü fıkḥ u taşvîr-i ferâ'iz bi't-temân

Kendiye Vehbî İlâhî kesbiniñ ednâsıdır

T 189/2, 8,9,12

Eş'ârı tâze Tâlib-i Amûl gibi cevâb

Mażmûnda hep nazîri Kemâl-i Hucendîdir

Kı 3/3

Şi'r-i cân-perverle Nâbî gibi olmuş nâm-dar

Rûz u şeb efkâr u dersi maķşad-ı aķşâsıdır

T 189/12

Şâhib-i dîvândır ol her ne dese destûrdur

Hâfızâsâ şimdi 'aşrîñ nâzım-ı dâñâsıdır

Şi'r ü inşadır iki şâhidle târîḥin dedim

Vehbî-i şâ'ir Giridiñ bûlbûl-i gûyâsıdır

T 189/15,19

Nûrî, Vehbî'nin altı gazeline de nazire yazmıştır:

Bildiñ mi ki 'uşşâķa efendim neler etdiñ

Yıkdıñ ne ķanâdilleri vîrâneler etdiñ

G 314/1

(74) Vesîm (Ö. H. 1173/ M. 1759)

İstanbulu tabip ve hattat Abbas Vesîm Efendi'dir⁹⁹. Nûrî Divanı'nda sadece aşağıdaki beyitte adı geçmektedir.

Sen de pey-rev ol Vesîm ü 'Ârife Nûrî dile
Mu'î-i nağd-i 'inâyet Hâzret-i Şiddîkdır
K 14/12

(75) Yüsrî (Ö. ?)

Tuhfe-i Nâilî'de Yüsrî mahlaslı beş tane şair bulunmaktadır. Nûrî'nin sâkînâmeye beytini aldığı şairin hangisi olduğu tespit edilememiştir:

Yârân-ı nükte-pervere hem-hâlet olmasın
Yüsrî sözüñ oku ki varıp 'işret olmasın

"Câm-ı şerâba zâhidi terğîb eder miyiz

Erbâb-ı bezm-i 'işreti ta'zîb eder miyiz"

Tk 4/XII/3,4

(76) Zihnî (Ö. ?)

⁹⁹ İbrahim Halil TUĞLUK, **Abbas Vesîm Efendi, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği, Divanının Tenkitli Metni ve İncelemesi**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara 2007.

Tuhfe'de yirmi üç tane Zihnî mahlaslı şair vardır. Nûrî Divanı'nda gazeli tahmis edilen Zihnî'nin hangisi olduğu ise tespit edilememiştir.

Ne dem kim kıble-i kūyuñda oldum sa'yile rū-sā

Şafālar kesb eder göñlüm mişāl-i şafvet-i minā

Verir 'ömre terakķī rū'yet-i dīdārñ ey hūsñā

Görünce gonce-i rūyuñ harīm-i Ka'bede cānā

Ṭavāf etdim tūyunca zār ile çün bülbul-i şeydā

Ta 57/1

(II) Arap Şairler

(1) Hassân b. Sâbit (Ö. H. 60/ M. 680)

Hazret-i Muhammed'in şairi olarak bilinen sahabedir¹⁰⁰. Nûrî, şairin ilham sahibi olması gerektiğini söylerken Hassân'ın ismini zikretmiştir:

Baħr-ı ṭab'-ı şu'arā olmalı 'ummān gibi

Zīb-i tāt ola sözü lu'lu' [u] mercān gibi

Ma'nā-yı tāze nüzūl ede dile cān gibi

Şā'ir oldur ki anñ ḡalbine Ḥassān gibi

Nefħa-ı rūħ-ı Emīn eyleye ilkā-yı sūħan

Ta 2/2

(2) İmriülkays (Ö. M. 540 ?)

¹⁰⁰ Hüseyin ELMALI, "Hassân b. Sâbit", TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 16, İstanbul 1997, s. 399-402.

Cahiliye devrinin tanınmış Arap şairidir. Kâbe duvarına asılan meşhur yedi şiirin biri ona aittir¹⁰¹. Nûrî Divanı'nda cesurca söylediği sözleri keskin kılıca benzetilmiştir:

Olamaz şehir sūḥan-ı sencide nâ-dân ḥâkim
 Şâḥib-i ḥüsn-i edâ 'ârif olurya 'âlem
 İmrü'l-Kays gibi olmalı seyf-i şârim
 Şâ'iriyyet aña isnâd-ı mecâzîdir kim
 Fî'l-ḥaḳîka edemez fehm-i mü'eddâ-yı sūḥan
 Ta 2/11

(3) Lebîd (Ö. H. 40-41/ M. 660-661)

Kâbe duvarına şiiri asılan Arap şairlerindendir. Muallaka sahibi şairler içinde yegâne Müslüman olan da Lebîd'dir¹⁰². İsmi Nûrî Divanı'nda sadece aşağıdaki bentte geçmektedir.

Ol mûcid-i mezâmîn-i rengin ferîd-i 'aşr
 Dānā-yı bî'mu'âdil-i dehr ü reşîd-i 'aşr
 Ḥassân-ı Rûm u Şevket-i vâḳt ü Lebîd-i 'aşr
 Muḥyi'l-ma'ânî Nûrî Efendi vaḥîd-i 'aşr
 Kim olamaz ne Hızır u ne 'İsâ müşâbihi
 Ta 36/6

(III) Fars Şairler

¹⁰¹ Ahmet SAVRAN, "İmrü'l-kays b. Hucr", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 22, İstanbul 2000, s. 237-238.

¹⁰² Süleyman TULÜCÜ, "Lebîd b. Rebîa", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 27, İstanbul 2003, s. 121-122.

(1) Ascedî (Ö. ?)

İran şairlerindendir. Gazneli Mahmud ve oğullarına medhiyeler yazmıştır. İsmi Nûrî Divanı'nda sadece aşağıya aldığımız bentte geçmektedir:

Âteş-i 'ışkla bir şâhib-i hâl olmayıcak
 O harâretler ile şafvet-i bâl olmayıcak
 'Ascedîveş hele tûî-i maḳâl olmayıcak
 Pûte-i zer-ger-i endîşede ḳâl olmayıcak
 Sîm-i ma'nâ olamaz ḳâbil-i tamḡā-yı sūḥan

Ta 2/12

(2) Câmî (Ö. H. 868/ M. 1492)

Nakşibendî tarikatına mehsup İranlı âlim ve şairdir¹⁰³. Daha çok Molla Câmî olarak bilinen şairin Türk Edebiyatında etkileri çoktur. Nûrî Divanı'nda da çok yerde ismi geçmektedir. Genellikle kendinin veya diğer Türk şairlerinin kabiliyetlerinden bahsederken benzetme unsuru olarak Câmî'nin ismi zikredilmektedir. Bir şiirde de Câmî'nin Mevlânâ hakkında söylediği beyit iktibas edilmiştir:

Câmî-i âgâh ta'rîf eyledi
 Zât-ı Mevlânâyı tavşîf eyledi

Men çi gūyem vaşf-ı î 'âlî-cenâb
 Nîst peyḡam-ber velî dâred kitâb

Kı 7/4,5

¹⁰³ Ömer OKUMUŞ, "Câmî", TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 7, İstanbul 1993, s. 94-99.

Divanlarından başka manzum ve mensur pek çok eseri olan Câmî'nin en önemli eseri sûfîlerin hâl tercümeleriyle tasavvufî terimlerin açıklamalarını ihtiva eden Nefahat'ü'l-Üns'tür. Nûrî Divanı'ndaki "Medh-i Kitab-ı Nefehat" başlıklı şiir, Câmî'nin bu eserine medhiyedir:

Nefehât-ı cenâb-ı Câmîdir

Bir kitâb-ı nefîs ü müsteşnâ

Kı 41/1

(3) Enverî (Ö. H. 585/ M. 1189-1190)

İran Edebiyatının büyük şairidir¹⁰⁴. Nûrî, Enverîden birkaç beyitte söz etmektedir. Bunlardan iki tanesinde Nûrî kendi şairlik yeteneği ile Enverî ve diğer şairleri karşılaştırmakta, kendini onlardan üstün tutmaktadır:

Şimdi benim o şâ'ir-i mu'ciz ki nazmıma

Hem-denک olur mu Hâfız u 'Urfî vü Enverî

K 10/10

Nûrî diğer beyitlerinde de Kâmî, Vehbî ve Ömer Said Efendi gibi Hanya'daki şairleri Enverî ile kıyaslamaktadır:

Enverîniñ şi'rini bî-nûr u bî-fer eyledi

Lem'a-pâş-ı nazm-ı vâlâ-yı zamîr-i enveri

K 46/22

Ey Nûrî şu[ra]da hele Vehbî-i tâze-gû

Hakkâ ki şimdi Hanyamızıñ Enverîsidir

G 143/7

¹⁰⁴ Abdülkadir KARAHAN, "Enverî", TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 11, İstanbul 1995, s. 267-268.

Sa'dî-i vâkı̃ ü Enverî-i rûzgârdur
 Şâ'ib edâ vü Hâfız-ı şâhib-vuşûldur
 G 216/10

(4) Ferîdüddin Attâr (Ö. H. 618/ M. 1221)

İranlı mutasavvıf ve şairdir. Kuş dili anlamına gelen Mantuku't-tayr adlı mesnevisi meşhurdur¹⁰⁵. Nûrî de divanında bu eser dolayısıyla işlemektedir. Ayrıca iki beyitte mutasavvıf yönüyle anılmaktadır.

Maşrıķ-ı fikri ziyâvâr ola hep ekvândan
 Şeyh 'Atţârveş îmâ ede tek 'irfândan
 Kâlbine vere cilâ şaykal-ı mihr-i cândan
 Tab'ı âyîne-i işrâķ ola tâ kim andan
 Mantıķu't-tayr okuya tûṭî vü bebgâ-ı sūhan
 Ta 2/6

(5) Hâfız-ı Şîrâzî (Ö. H. 792/ M. 1389-1390)

İran Edebiyatının önde gelen şairlerindendir¹⁰⁶. Nûrî Divanı'nda Hâfız, Hâfız-ı Şîrâz, Bülbül-i Şîrâz isimleriyle geçmektedir. Divandaki 17, 29 ve 35. tahmisler Hâfız'ın gazellerine yapılmıştır. Nûrî bunlardan ilkinin tamamını, ikincinin bir bendini Farsça; sonuncuyu ise Türkçe olarak tahmis etmiştir.

Diğer İran şairlerinde olduğu gibi Hâfız'ın ismi de genellikle benzetme unsuru olarak kullanılmaktadır:

¹⁰⁵ M. Nazif ŞAHİNOĞLU, "Attâr, Ferîdüddin", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 4, İstanbul 1991, s. 95-98.

¹⁰⁶ Tahsin YAZICI, "Hâfız-ı Şîrâzî", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 15, İstanbul 1997, s. 103-106; Muhammet Kazvinî, Kasım Ganî, **Hâfız**, Tahran, 1377.

Sa'dî-i vâkı̃ ü Enverî-i rûzgârdur
Şâ'ib edâ vü Hâfız-ı şâhib-vuşûldur

G 216/10

Ben Hâfız-ı memâlik-i nazmım ki 'Urfle
Dinletdim 'âlem içre bugün şıyt-ı Şevketim

G 368/4

Nûrî Divanı'nda, Hâfız Divanı'na takriz olarak yazılmış bir de gazel bulunmaktadır:

Bî-ğavf u recâdır hele rindân-ı ħarâbât
Zirâ ki riyâ etmedi pîrân-ı ħarâbât

Şîrâz ħarâbâtını vaşf eyledi Nûrî
Dîvân-ı şerîfnde o bürhân-ı ħarâbât

G 76/1,5

(6) Kemâl-i Hucendî (Ö. H. 803/ M. 1401)

Mutasavvıf ve şairdir. Maverâünnehir bölgesinde bulunan Hucend'de doğmuştur. Tebriz'de yaşamıştır. Tanınmış bir şeyh olmasına rağmen hangi tarikata mensup olduğu bilinmemektedir¹⁰⁷. Divan sahibi olan şair, Nûrî Divanı'nda iki beyitte geçmektedir:

Belâgat-ı süĥan ile o ibni Hâcibe fâ'ik
Neşirle nazmda Tuĥrâyî vü Kemâl-i Hucendî

T 163/5

¹⁰⁷ M. Nazif ŞAHİNOĞLU, "Kemâl-i Hucendî", TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 25, İstanbul 2002, s. 226.

(7) Kemâleddîn-i İsfehânî (Ö. H. 638/ M. 1240)

İran Edebiyatının önemli şairlerindendir. Babası da dönemin şairlerinden Cemâleddîn-i İsfehânî'dir. “Şiirlerinde, ancak iki defa okunduğu takdirde anlaşılabilen ince mânâlara yer verdiği için kendisine ‘Hallâkulmeânî” unvanı verilmiştir¹⁰⁸. Nûrî Divanı’nda ismiyle değil de bu unvanıyla geçmektedir:

Şadef-i sînesi lu’lu’-i belâğatle tola

Neşr ede Husrev-i Cem-kevkebeveş sağ u sola

Aña Hallâk-ı ma‘ânî-i hikem dense n’ola

Câmi‘ü’l-kelm-i ma‘ârif aña derler ki ola

Dili deryâ-yı hüner nuţku güher-zâ-yı sühan

Ta 2/ 15

(8) Sa’dî (Ö. H. 690/ M. 1291)

Bilindiği gibi İran şairleri Türk Edebiyatında benzetme unsuru olarak kullanılmaktadır. Sa’dî’nin ismi de bu amaçla Nûrî Divanı’nda yer almaktadır:

Dervîş nihâd ‘aķîdesi pâk ehl-i ‘ışkđır

Taķvâ-şî‘âr u seyyid ü Sa’dî şu‘ûrdur

G 209/7

Ya’nî üstâd-ı kül ol şâ’ir-i şîrîn zebân

Hâfız İbrâhîm Efendi Şeyh Sa’dî-i zemân

T 88/2

¹⁰⁸ Adnan KARAİSMAİLOĞLU, “Kemâleddîn-i İsfehânî”, TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 25, İstanbul 2002, s. 233.

(9) Sâ'ib-i Tebrizî (Ö. H. 1079/ M. 1669)

Asrında “melikü’ş-şuara” lakabıyla anılan şair Tebriz, Herat, Kabil, İsfahan, Erdebil gibi önemli şehirlerde bulunmuştur. Konya’ya gelip Mevlânâ’nın türbesini ziyaret ederek bir süre burada kalmıştır. Tebriz’e döndükten sonra vefat eden şair, kurduğu Mevlevî dergâhının haziresinde medfundur.

Sebk-i Hindî’nin önemli temsilcileri arasında yer alan şairin divanı ve az sayıda da olsa Türkçe şiirleri vardır. Türk Edebiyatını yakından etkileyen Sâib’in divanı Osmanlı şairleri tarafından şerh edilmiştir¹⁰⁹.

Nûrî, Sâib’in divanına takriz yazmış, şiirlerinde de benzetme unsuru olarak ismini zikretmiş, bazen de Türk şairleri daha üstün tutmuştur:

Pertev-i hürşîd-i re’y-i Şâ’ibiñ

Oldu rûşen-sâz-ı aqţâr u diyâr

K 24/32

Bilmezem Tâlib ü Şâ’ib Râğıb

Nazarım Mevlevî-i Gâlibedir

G 217/3

Rûh-ı Nâbîdir tabî‘atda anıñ derbânı

Fikr-i Şâ’ib de ana nisbetile bî-ma‘nâ

K 44/19

¹⁰⁹ Osman ÜNLÜ, “Türk Edebiyatında Sâib-i Tebrizî Şerhleri”, **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 4, Sayı. 1, Manisa, 2006.

(10) Selman-ı Savecî (Ö. H. 778/ M. 1376)

İran Edebiyatının önemli şairlerindendir. İsmi Nûrî Divanı'nda sadece bir yerde geçmektedir. Peygamberimiz için yazılan na'tta bir beyti iktibas edilmiştir. Selman'ın Türkçe şiir söylediği bilinmemektedir. Nûrî bu beyti Türkçeye çevirmiş de olabilir:

Vaşfında bu beyti dedi ey cân
Tûṭî-i 'Acem cenâb-ı Selmân

“Baba-yı şefîḳ-i her dü ‘âlem
Ferzend-i ḫalkız ben-i Âdem”

KM 1/15,16

(11) Şevket-i Buhârî (Ö. H. 1108/M. 1695-1696)

İran Edebiyatının önde gelen şairlerindendir. Diğer İran şairlerinde olduğu gibi Şevket'in ismi de benzetme unsuru olarak geçmektedir:

Görse celâdet-i süḫanım rûḫ-ı Enverî
Bir daḫı almaz aḡzına ‘Urfî vü Şevketî

G 526/8

El-ḫaḳ zebân-ı Fârsîde yok mu‘âdili
Sî-pâreveş okunmada Câmî vü Şevketi

K 42/28

(12) Tâlib-i Amûlî (Ö. H. 1035/ M. 1625)

İran Edebiyatının önde gelen şairlerindendir. Nûrî benzetme unsuru olarak birkaç beyitte ismini zikrettiği şairin bir gazelini de Farsça olarak tahmis etmiştir:

Eş‘ârı tâze Tâlib-i Amûl gibi cevâb
Mazmûnda hep nazîri Kemâl-i Hucendîdir

Kı 3/3

Zi-dîde pür-nemeş eşkem ne ez-felâket hâst
Şu‘ûd bâ-felek âhem ne ez-felâket hâst
Şafâ-yı meşrebem ez-nûr-ı mihr-i zillet hâst
Benem ğamîn ki dilem hem-nişîn-i miḥnet hâst
Ki hem-nişîni-i miḥnet nüvîd-i râḥat hâst

Ta 7/1

(13) Urfî-i Şirâzî (Ö. H. 999/ M. 1590)

Sebk-i Hindî akımı temsilcilerinden Şirazlı Urfî’dir. Nûrî Divanı’nda diğer İran şairleriyle beraber birkaç beyitte zikredilmiştir:

Kâtib-i gümrük-i Hanya Kâmî
‘Urfî-i dehrdir ol ya Câmî

KM 5/37

ç. Tarih Şiirlerinde İsmi Geçen Kişiler

Nûrî Divanı’nda tarih şiiri sayısı iki yüz seksendir. Çoğu vefat olmak üzere, doğum, teşrif, görevde yükselme gibi değişik sebeplerle yazılan bu şiirlerde kesin olmamakla beraber üç yüzden fazla isim geçmektedir. Bunda

Nûrî'nin hemen her konuda tarih düşmesinin etkisi vardır. "Ailesi" başlıklı bölümde görüldüğü üzere tarih şiirlerinden hareketle Hanya'daki bazı ailelerin şeceresi bile çıkarılabilmektedir.

Tarih şiirlerinde isimleri geçenlerden devlet adamı ve şair olanlar hakkında ilgili bölümlerde bilgi verilmiştir.

2. Ülkeler, Şehirler, Nehirler, Dağlar, Denizler, Adalar

a. Girit ve Çevresi Hakkında Bilgiler

Akdeniz'de Kıbrıs'tan sonraki en büyük ada olan Girit, Batı dillerinde Krete, Creta şeklinde yazılır. Araplar ise İkritiyye, Akritiş, İkritiş adlarını kullanmışlardır¹¹⁰. Nûrî de Girit'in ada olduğunu belirtmektedir:

Dağı kundağdadır ol **tıfl-ı Girid** olmazsa
 Haylî kundağ bırakır Qal'a-yı Hanya tutuşur
 G 124/3

Tarıma elverişli toprağı az olan adada çok sayıda dağlık alan vardır¹¹¹. Üzerinde fazla bitki örtüsü bulunmayan bu dağlıklar aynı zamanda birer taşlık gibidir:

Bu **senglâh-ı Girid** içre olduğum yegdir
 Zârarsız eylesem iş'âl nâr-ı sūzânı
 K 23/10

Dağlar adanın kuzey kesiminde kademeli olarak denize paralel bir şekilde uzanmaktadır. Güneyde ise denize dik durumdadır. Bu sebeple

¹¹⁰ Cemâl TUKİN, "Girit", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 14, İstanbul 1996, s. 85.

¹¹¹ "Tarih-i Girid", **Ulm Gazetesi**, S. 11, Paris, 1286, s. 630.

kuzeyin yani Hanya, Kandiye ve Resmo şehirlerinin bulunduğu tarafın iklimi güneye göre daha yağışlı ve güzeldir. Nûrî de Hanya ve Kandiye’de yaşadığı için Girit’in havasının, suyunun iyi olduğunu belirtmektedir:

Mu‘tedil âb u hevâsı cennetâsâdır Girid

Rûm içinde ya‘nî bir iqlîm-i ra‘nâdır Girid

Mü 21

Girit’in başlıca şehirleri arasında Kandiye (Heraklion), Hanya, Resmo (Retimnon), Esfakye, Laşit’i sayabiliriz. Pek çok yerleşim yerinin ismi ise buraya yazılmadı. Çünkü bugünkü ile Nûrî Divanı’nda geçen isimler farklıdır. Nûrî’nin çeşitli sebeplerle divanına aldığı başlıca şehirler, karyeler, nahiyeler aşağıdaki beyitlerde görülmektedir:

Menba‘-ı zümre-i erbâb-ı suhendir **Hanya**

‘Andelîb-i suhenîñ rûhuna tendir **Hanya**

G 489/1

Giride maḥẓ-ı ḥayr u meymenetdir şübhemiz yokdur

Ki Konyadan şeref bulmuş serâyı şehir-i **Kandyeniñ**

K 27/15

Türbetü’l-cinândır ḥāk-i mezār-ı enveri

Şehr-i **Resmodur** Giridde şühesiz ḥayru’l-biḳā‘

T 129/7

Ḥabbezā cān-baḥş imiş servāb-ı âb-ı **Rafyoluñ**

Menzil-i zevke güşâde bâbı âb-ı **Rafyoluñ**

G 330/1

Çekerim haylî ‘azâb **Mornezde**

Uğradım çâre nedir bir köyle

G 500/5

Nevâzişkâr idi divānegāna nāmı meydānda

Niçe yıllar **Keyeso** nāhiyesin tutdu in‘āmı

T 80/2

Elli yıldan mütecāviz mi degil **İzdin**

Hâne-i devleti mizyâf-ı ğarībân her ân

K 40/12

Nāhiye-i **Aykoronda** kocamış eski sefîh

Hānedāndan geçinir zannı ile lâ-teşbîh

Bu gice karye-i **Çömlekçide** varıp yatalım

Eşkıyâ mecma‘ına şöıra gidip de çatalım

Topçular toplar ile gitdi **Kāliyos** koyuna

Muntazır emre ki varsınlar o nâ-kes kūyuna

Yeñiköy kurbuna vardıkda nüzûl etdi biraz

Eşkıyâyı şorarak köylüye hem kıldı nemâz

Oradan nehzat edip sürdü dilîrâne o at

Kılaki karyesine etdi teveccüh bi’z-zât

Hem **Sarāylı**ya varıp yakdı iki hāneleri
 Kārye-i **Kanyaya** ric‘at ederek geldi beri

Geldi **Fıstıklı**ya ammā iki gün oldu çü kış
 ‘Askere oldu yakīn yerlere varsın kış kış
 KM 10/57,86,94,97,127,132,135

Halkıyla iç içe yaşayan, çiftliğinden gerekli verimi alamadığında şiiirleriyle halkının durumuna tercüman olan Nûrî, Girit'te yetişen ürünleri de divanında zikretmektedir. Girit hakkında bilgi veren bir makalede “Girit’in başlıca hasılat-ı arziyyesi şunlardır: Zeytin, ipek, şarap, kuru üzüm, yün, portakal, limon, bal, balmumu, badem. Pamuk ve keten dahi zer olunur.” denilmektedir¹¹². Şemsettin Sami, ek olarak kahve, buğday, arpa, çavdar, yulaf, mandalina, fasülye, nohut, bakla, tütün, armut, ceviz, kiraz vd. ürünleri saymaktadır¹¹³.

Halkın geçim kaynağı arasında, zaman zaman çıkan savaş ve isyanlarla sekteye uğrayan, zeytin yetiştiriciliği büyük öneme sahiptir. Zeytin yağı ve sabunu Osmanlı döneminde ihraç edilen ürünler arasındadır. Kâmusu’l-Alâm’da 1891 yılında Hanya’da yedi sabun fabrikası ve Kandiye’nin önemli ihracat maddeleri arasında zeytin yağı olduğu kayıtlıdır¹¹⁴. Bu kadar yaygın olmasa da zeytin yağı ve sabun üretiminin Nûrî zamanında da varlığı kesindir:

Ebnā-yı dehre söyleme esrār-ı ‘ışkı kim
 Añdıkları ya **şābūn** veya **dūhn-i zeyt** olur
 G 163/3

¹¹² “Tarih-i Girit”, **Ulum Gazetesi**, S. 11, Paris, 1286, s. 632.

¹¹³ Şemseddin Sami, “Girit”, **Kâmûsu’l-Alâm**, C. 5, İstanbul 1314 (1896), s. 3853.

¹¹⁴ Şemseddin Sami, “Hanya”, **Kâmûsu’l-Alâm**, C. 3, İstanbul 1308 (1891), s. 1919; Şemseddin Sami, “Kandiye”, **Kâmûsu’l-Alâm**, C. 5, İstanbul 1314 (1896), s. 3698.

Engübîn-i Giriddir sühanım

N'eyleyim k̄and ü sükker-i Şāmı

G 544/5

Giridiñ ehl-i dili lâ-y-ı bâde-i Resmî

Değişmez a 'aseliñ olsa da muşaffası

G 549/8

Bunda neş'et eder ey sâkî 'akîk-i seyyâl

Kahve-i bâde-i gül-rengi Yemendir Hanya

G 489/4

Şair, Târîh-i Girid adlı eserinde "Girid cezîresiniñ irâd-ı 'azîmi ve maşşûl-i cesîmi revğan zeyt olduğı ..." şeklinde başlayan cümlesinde zeytinin revğan cinsinin daha yaygın ve meşhur olduğunu belirtmiş, divanında da bulunan aşağıdaki iki beyti iktibas ederek cümlesinin tamamlamıştır¹¹⁵:

Revğanlar erdi mertebe-i 'ıtr-ı şâhiye

Âmed-şüd-i sefâ'in-i tüccâra kim bakar

İksire hem-ser oldu Giridiñ lapantası

Kîmyâ dahı olursa diğeri kâra kim bakar

G 212/8,9

Aşağıdaki beyitler ise Girit'teki giyim tarzından haber vermektedir. Bu beyitlerde şair Girit'e has yeşil kadife olduğunu, adadaki Ermeni veya ruhbanların mavi elbiseyle gezindiklerini anlamaktayız:

¹¹⁵ Nûrî Osman Hanyavî, **Tarih-i Girid**, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, TY. 205, v. 10a.

Sipihriñ aţlās-ı mā'îden ise cāmeleri
Bizim yerin de efendi **yeşil kaţîfesi** var

G 202/2

Mā'î ferâceyle her dem 'ālemi gezmek neden
Bilmezem ben **Ermeni** mi yoĥsa bir **ruhbān** mısın

G 435/4

Girit'te tütün yetiştiriciliği de vardır. Özellikle "Resmo'nun tütünü mahallince makbuldür¹¹⁶." Kendisi de tütün içtiğini söyleyen Nûrî, bir gazeline redif olarak tütünü seçmiştir:

Dem-be-dem içse n'ola sākî-i mestāne **tütün**
Yakışır 'aşr-ı dil-ārāyîde ĥübāna **tütün**

G 442/1

b. Diğerleri

Peygamberimize na'tlar, diğer din büyüklerine de medhiyeler yazılması sebebiyle Nûrî Divanı'nda kutsal yerler önemli bir yer tutmaktadır.

Medine bunların başında gelmektedir. Adı önceleri Yesrib iken Hz. Muhammet'in hicreti ile Taybe olarak değiştirilmiş, sonra da peygamberin şehri anlamındaki "Medinetü'n-Nebi" ismiyle anılmıştır. Bu son isim de zamanla kısalarak Medine hâline gelmiştir. Nûrî şehrin bu üç ismini de kullanmıştır:

Sevķ-i **Yesrib**de edince o ĥırām
Herkese luţf ile verirdi selām

KM 3/48

¹¹⁶ Şemseddin Sami, agm, C. 5, s. 3854.

Oldu fermān-ı hümāyūn ile me'mūr-ı ğazā

Mekke vü **Ṭaybeye** tā cāygeh-i **Bedr** ü Ḥaseneyn

T 240/12

Medīnede şeref-efzā-yı kâ'ināt olan

O reşk-i cennet-i a'lā-yı merķade şalavāt

G 60/4

Mekke, Kâbe, Bedir, Huneyn, Taif, Necef ve Kerbelâ divanda geçen
diğer kutsal mekânlardır:

La'net kılıcın ceyş-i Yezīd üzre şalarım

Ben 'abd-i ḥaķīr Baṭtal-ı **Bedr** ü **Huneynim**

G 345/4

Beytü'ş-şanem göründüm ise 'uyūblara

Āl-i Muḥammede göre **Ka'be** vü **Ṭā'ifim**

G 346/4

Çü Zü'l-feķār anıñ seyf-i ma'nevīsi var

Mişāl-i şāh-ı **Necef**dir cenāb-ı Muḥyi'd-dīn

G 414/2

Ey teşne-i müsāfir-i şahrā-yı **Kerbelā**

Sīr-āb-ı āb-ı kevşer-i esrār yā Ḥüseyn

G 413/2

Adada yaşayan şair Girit'e yakın adaları da değişik sebeplerle
işlemektedir:

Ger zi-ümmet-i Peyğam-berî kon tevbe zi-gofte
Ver ne pervâz-ı Hanya vü der-i **Malta** güzër kon

Kı 12/5

Bezminde yâsemen ‘arağ-ı **Sakızı** şunar
Güller piyâlelerle mey-i ergavân verir

G 208/6

Girit şairleri tarafından yazılan şiirler İstanbul’dakilerle karşılaştırılmış, Girit daha üstün tutulmuştur. Başka bir beyitte de Tokat’ın Kânî ile övünmesi gerektiği dile getirilmiştir.

Bir gelmişiz Giridde i‘câz-ı nazmda
Ehl-i **Sitânbul** alsa da maẓmûnumuz bizim

G 389/5

Tokad ederse eger Kânî ile faḥr etsin
Seniñle ede Giridiñ de Nûrî Hanyası

G 549/17

Osmanlı Devleti’ne kuruluş döneminde başkentlik yapan Bursa da Nûrî Divanı’nda yer almaktadır:

Oldu ârâmgâhı tâ rûz-ı kıyâm
Bursaveş bir mu‘teber ra‘nâ beled

T 146/10

Anadolu coğrafyasından Konya ve Çorum da ismi geçen şehirlerdendir. Bilindiği gibi Konya Mevlevîliğın merkezidir. Girit’te yaşayan bir Çorumludan dolayı bu şehir de anılmaktadır. Nûrî’nin eserlerinin Çorum Halk Kütüphanesi’nde bulunması, o dönem Girit ile Çorum arasındaki iletişimin varlığını desteklemektedir:

Ümîdim var ‘ināyet dergeh-i Hünkârdan Nûrî
 Giridiñ Hanyasından **Ḳonyaya** bir ‘arz gönderdim
 G 404/5

Mefḥar-i ebnā-yı cins-i nîk-nām
Çorumoğlu Hâcî ‘Osmân-ı ğayûr
 T 67/1

İran, Kandahar, Aden, İsfahan, Bağdad, Bedehşan, Mısır, Nil, Yemen,
 Hoten, Şam değişik sebeplerle Nûrî Divanı’nda zikredilen diğer şehirlerdir:
 Celb-i ḳalb-i ḥalkda olsun revân
 Ḳandyeden fermânlarıñ tâ **Ḳandahâr**
 K 24/34

Hüccet-i ḥikmet ile âb u hevâsı şâhid
 Ki leṭâfetde Girid içre ‘**Adendir** Hanya
 G 489/7

Sürmedir ḥâk-i der-i dergeh-i ‘âlî-şânîñ
 Görünür zümre-i ‘uşşâḳa **Şıfâhân** şıfat
 G 68/3

Her kim ki sâlik-i reh-i **Bağdâd**-ı dâd olur
 Sulṭân Murâd gibi o da ber-murâd olur
 G 199/1

‘Aks eder çihre-i zerdümde ruḥ-ı alı anıñ
 Hâtem-i zerdir o bu la‘l-i **Bedeḥşân** şıfat
 G 68/4

Bundadır bunda begim bunda ‘aķĩķ-i ma‘nā

La‘liñiz gibi cihān içre **Yemendir** elfāz

G 292/4

Nūrĩ-i üftādeñi gel ser-sem et

Ey saçı misk-i **Hotenim** Kānberim

G 398/9

Mübtelā-yı belā-yı **Şāmīyān**

Şābir-i zulm ü ğadr-i bed-ķiřān

KM 21/67

Doğudan ve Batıdan Girit’e uzak coğrafyalar da divanda yer almaktadır. Çin meşhur nakkaşları, Mısır Nil ve Sina Dağı sebebiyle anılmaktadır. Cermanya ise German kabilelerinin yaşadığı yani bugünkü Almanya civarındır:

Nakķāř-ı **Çin** ‘ālem-i ma‘nā kalemli

‘Ālim-pesend nazm-ı teri bĩ-ķuřūrdur

G 209/15

Aķdı hūn-āb-ı siriřkim **Mıřr-ı** dilde **Nīle** dek

İntisāb-ı ma‘nevīm var nesl-i ‘İsmā‘īle dek

G 315/1

Afr u řavr oldu tecellīĝeh-i **Tūr-ı Sīnā**

Şu‘le-i nūr ile ķopdu bu gice hengāme

G 472/5

Nûrîyâ şanki budur **Cermanya**

Oldu ‘işyân ile Hanya manya

KM 14/22

Bilindiği gibi Girit Adası Akdeniz’de bulunmaktadır. Nûrî bir beytinde içinde bulunduğu bu denizi değil de Karadeniz’i işlemiştir. Bunda Karadeniz’in dalgalarının yüksekliği bakımından Akdeniz’den daha coşkulu olması etken olmuştur. Bununla birlikte şairin Karadeniz taraflarına gidip gitmediğine dair bir bilgi mevcut değildir:

Cüş edem ben de hem çü **Baħr-ı siyâh**

Edeyim mevc-i mâ-sivâyı tebâh

KM 6/9

3. İçtimaî Hayat

a. Giyim, Kuşam

Giyim kuşamla ilgili olarak, Girit’in yeşil kadifesinin meşhur olduğunu, Girit’teki Ermeni ve ruhbanların mavi ferace giydiklerini daha önce belirtmiştik.

Perniyan, ipekli, harvanî, istüfa, gezî, istebrak, kar yağdısı gibi çeşitleri olan kumaşın çoğulu olan akmişe de divanda geçmektedir¹¹⁷:

Perniyân-ı ruhlarında şanma ol şûhuñ çiçek

Bir muşanna‘ kâse-i şâhânedir mercânlıdır

G 201/2

¹¹⁷ Nevber GÜRSU, “Kumaş”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 26, İstanbul 2002, s. 367-370.

Şu köylü dil-beri medh etme etme horyadlık
Mülâyemetli beziñ şehir-reh-i **ipek**lisidir

G 203/2

Harvânî-i muṭavvel-i nazmı yanında bu
Bir muhtaşarca ma'nî-yi tenge kubbürdur

G 209/17

Nürî kumâş-ı şî'riñ ola sâde dâ'imâ
İstüfa gibi 'âlemi var mı tekellüfün

G 313/7

Döndü gül-i sūriye yüzüm 'illet-i teb mi
Yohsa sarı bir top **gezi** kâr-ı Hâleb mi
Farq eylemeden anı kalıp rûz mu ya şeb mi
Reng-i ruhumu aldı teb-i zâlim 'aceb mi
Reng almağa ya güllere ya müllere düşsem

Ta 32/2

Bir bürüncek penbedir yâriñ değışmem haddini
Vâ'izim vaşfında iṭrâ etme **istebrak**ları

G 545/4

Niçün **kar yağdısı çiçekli** giyer bu hevâlarda
Şu **Keşmirî** binişler kızlara hep sıklet-efzâdır

G 204/2

Kālā-yı vuşlat **akmışeni**ñ dil-berisidir

Sîm ü zer-i sirişk ile dil müşterisidir

G 143/1

Bazı kumaş çeşitleri ise hammaddesi veya dokuma şekliyle değil de üretildiği şehrin adıyla anılmaktadır:

Bu nevin o reng unutturdu **ķumāş-ı Şāmı**

Nūriyā sen de bu kāleyile bezet endāmı

Diñle fermūde-i düstūr-ı melek-ħuddāmı

Sāde nesc eylese de kāle-i nazmı Sāmī

Yine tamgā-zede-i ħüsn-i ķabūl eyle benām

Ta 8/9

Bir degirmi başma **Ṭop-ħāne** işi kāfī aña

Ķīse-i ma‘hūduñ eskitdi ġāyet dibekligiñ

G 328/3

Ruħ-ı müceddidi ġūyā **Ḥaleb ķiçeklisidir**

Ya **Hind kālesini**ñ penbe bir beneklisidir

G 203/1

Kumaşın biçilip dikilmesiyle elde edilen kıyafetler de Nûrî Divanı'nda işlenmektedir. Kabâ, gömlek, fes, başlık, kadınların başörtüsü olarak kullandığı dülbent, şal, bürüncük bunlardan birkaçıdır. Sebz-serin yani yeşil başlığın redif olarak kullanılması, daha önce de belirtildiği gibi yeşil kadifenin yaygın olması müslüman halkın genellikle yeşil giydiğini göstermektedir:

O semen pîrehene uymuş o **fetvāyi ķabā**

Şāh-ı ħübān-ı cihāndır u ‘aleyhi’l-fetvā

G 42/12

Üstûfe-i vişâli anıñ **nîm-ten** midir

Endāmıma o kâle-i ser-â-ser midir ‘aceb

G 54/4

Dalfes gerek o tâze kız oğlan lâleveş

Mânend-i lanķoroz kocayanlar hoşuzludur

G 200/2

Mest-i müdâm olmada ol yâr-i **sebz-ser**

Cevr eylemekde ‘âşıkâ ğaddâr-ı **sebz-ser**

G 196/1

Çatlaķ kenârlı bez o **dülbend** ile bir mi

Şu muğ-beçeden çevreliķ al işte degirmi

G 551/1

Ruhsârına bak haţtı **yeşil şâl**ına uymuş

Şâlî dahı gül gibi ruķ-ı âline uymuş

G 269/1

Bir **bürüncek** penbedir yâriñ deĝişmem ĥaddini

Vâ‘izim vaşfında iţrâ etme istebraķları

G 545/4

Nûrî kasidelerinde, genellikle, devlet adamlarından maddî bir şey istemez. Tek istediĝi şey ise kâkum adlı yırtıcı bir hayvanın derisinden yapılan kürktür. Nûrî, Vezir Seyyit Hasib Mustafa Paşa’ya yazdığı kasidede kendisinden kürk talep etmektedir:

Şubḥ u iḳbāl ufuk-güstere beñzer **ḳākum**

Çihre-i dil-beri etdikçe münevver **ḳākum**

K 29/1

Giyim kuşam konusunda vereceğimiz son örnekler ise küpe ve ayakkabıdır. Şair, samanyolundaki yıldızları asılı gibi durdukları için küpeye benzetmektedir:

Ferve-i ḳāḳumunuñ benzedeyim deyü felek

Köhne-i kâhkeşân ile olup **ḳurṭa-nümā**

G 42/4

Mükeyyef ol o şūḥu tā-be-şubḥ eglendir efyünveş

O da bir ma‘rifetdir **kefşini** bir lu‘b ile esnet

G 70/2

b. Yiyecek, İçecek

Yiyecek bölümünde daha çok meyve bulunmaktadır. Bununla birlikte farklı gıdalarla da karşılaşmaktayız. Börölceye benzeyen bir fasülye türü olduğunu öğrendiğimiz mâş ve ekmek çeşidi olan sürencam bunlar arasındadır:

Taş olur mi‘dede ağırdır **mâş**

Hikmet ü tıbbā muğâyirdir **mâş**

KM 14/21

Hacerü’l-esved-i ḥālîñ o bütüñ öpdüm ben

Ağzıma çāşnî-i **ḳurş-ı sürencân** geldi

K 43/5

O dönemde Girit'te arıcılık yaygındır. Dolayısıyla yetiştirilen bal da divandaki yerini almıştır:

Giridiñ ehl-i dili lâ-y-ı bâde-i Resmî

Değişmez a ‘**aseli**ñ olsa da muşaffası

G 549/8

Bilindiği gibi yoğurt uyku getirir. Ekonomik açıdan zorda olan şair, elli okka yoğurt içse yine de uykusu gelmeyeceğini belirtmektedir:

Mâ-melek gitdi fâ'ize eyvâh

Ne cihet kaldı ne aķar u ne yurt

Uyanık oldu intibâha ne söz

Uyķu yok içsek elli kıyye **yoğurt**

T 211/4,5

Meyvelerden üzüm, kiraz, elma, şeftali, portakal; kuruyemişlerden fındık, badem ve ceviz Nûrî Divanı'nda isimleri sayılan diğer yiyeceklerdendir.

Engübîn-i Giriddir sühanım

N'eyleyim ķand ü sükker-i Şâmı

G 544/5

Bir tâze **kirâs**-ı aldır ammâ leb-i Kānber

Bir **sîb**-i sefid ‘**ineb**dir ol ğabğab-ı Kānber

G 220/1

Şifâdır Nûrî-i maħmûma ħanım

Müyesser olsa **şeftâlû**-yı Kānber

G 223/5

Dil şerha şerhadır elem-i hecr-i yârdan

‘Aynıyla **portakal** gibidir dilim dilim

G 409/4

Fındıkcı olma bir ola yâriñ çü mağz-ı **levz**

Kalbiñde verme yer ikiye sen **ceviz** gibi

G 547/10

Nûrî Divanı’nda geçen içecekler arasında, diğer divan şairlerinin gazellerinde olduğu gibi, şarap önemli bir yer tutar. Daha önce belirttiğimiz üzere Girit’te yetiştirilmesi sebebiyle kahve de içecekler arasında zikredilmiştir:

Haste-i derd-i fikr-i fâsid için

Mişli yok bir ‘ilâcdır **kahve**

Kı 29/1

Âteş-zen-i hırmıñ-i ‘adūyum

Bâde vermek ile pek ‘alūyum

Mü 78

c. Bayram

Dinî veya millî açıdan özel önemi olan günlere bayram denilir. Bu bakımdan her milletin kendine has bayramları vardır. Bayram, Divan şiirinde Arapça karşılığı olan “îd” kelimesiyle yer almaktadır. Genellikle gerçek bayram olarak değil de aşkın sevgiliyi gördüğü, ona kavuştuğu gün olarak işlenmektedir. Bunun yanı sıra özellikle kasidelerde gerçek anlamıyla

kullanıldığı yerler de vardır. Nûrî Divanı'nda başlığı "İdiyye" olan bir kaside, bir tahmis, redifi "İd" olan iki gazel vardır.

Bî-dâr olan gönülleredir inşirâh-ı 'İd
Güyâ ki şubh-ı rûz-ı kıyâmet şabâh-ı 'İd
G 96/1

Mâhlar içinde sa'İd ü şeref-efzâdır 'İd
Zümre-i ehl-i dile mekremet-ârâdır 'İd
G 103/1

İslâmiyet'te Ramazan ve Kurban olmak üzere iki bayram vardır. Bayramlarda devlet büyüklerine sunulan kasideler dolayısıyla hediye alınır, gezintiye çıkan güzeller, sevgililer doya doya seyredilir. Bu sebeple şaire veya aşığa iki kere bayram olur. İnsanların birbirlerine karşı hoşgörölü davranması, küskünlerin barışarak birbirlerini affetmesi, küçüklerin büyükleri ellerinden öpmesi bayramın getirdiği güzellikler arasındadır:

Mestâne revişlerle bu âşâr-ı nevînim
Nev-ıtarz u zemînim
Be-cid ise de 'afv eder evvelki nazarda
'İd-ı ramazândır
G 218/7

Edeble **destin** öpüp ol ferîd-i devrânî
Kemîneden ede tebrîk-i mâh-ı 'İd-i sa'İd
G 108/14

Divan şiirinde sevgiliden ayrı olan şairin ayrılık orucunu bitiren vuslat gerçekleştiğinde Ramazan, aşığın sevgili uğruna canını verebileceği ifade edilirken de Kurban Bayramı mazmun olarak yer alır:

Hele **şavm-ı vişāl-i iftirāk**a
 Hilāl-i **‘īd**dir ebrū-yı Kānber
 G 223/4

‘īd-i vişāliñ erse tavāf eylesem seni
 Bilmez misin ki şevk ile **kurbān**ıñım seniñ
 G 322/3

Aslında aşığın bayramı ne Ramazan ne de Kurban'dır. Sevgiliyi gördüğü ve ona kavuştuğu her an âşık için bayramdır.

Erdi yine **nev-rûz** ki **‘īd**-ı dîl ü cāndır
 Ser-māye-i cān zīver-i bāzār-ı cināndır
 K 5/1

ç. Seferler ve Savaş Sahneleri

Nûrî Divanı'nda bu konuda fazla örnek bulunmamaktadır. Vezir Hacı Osman Paşa'nın Hanya'da nizamı sağlaması ve eşkiyayı cezalandırması hakkında bir mesnevi vardır. Nûrî, "Fatiha" okuyarak sefere çıkılması; eşkiyanın kaçması, takip edilmesi, yakalanması ve idamla cezalandırılması sahnelerini detaylı olarak anlatmaktadır:

Eşkiyâ havfa düşüp taşra karar eylediler
 Kimi ğurbetde kimi kūyda karar eylediler

Biri ammā ki tutuñdu ramazānda nā-gāh
 Vakt-i iftārda bir top ile olmuşdu tebāh

Fātiḥa dedi hemān çıķmaĝa düstür-ı vaķūr

Yevm-i mezbūrda ise aĝı hele devādır

Ṭutulup altı yedi zūrbā eli baĝlı idi

Ḳan u ḥırsızlık ile altısı da ūçlu idi

Vermedi rūy-ı emān cümleyi ber-dār etdi

Zeytūn aĝaçlarına aūmalar izhār etdi

KM 10/45,46,83,122,123

Medhiyelerde medhedilen kiūinin gūcū, kuvveti ve cesaretinden bahsedilirken savaūla ilgili terimler tenasūp iķerisinde kullanılmaktadır:

Olsa iclāl ile **tūfeng-endāz**

Olur āūftesi hevādaki bāz

Ya‘nī **ķurūun**la beyzā ūlfet eder

Menzil-i dūrdan iūābet eder

KM 9/29,30

İngiliz **bārūt**u veū ḳuvvet-i efrengīden

Ża‘f erip ‘İsevīler Mosķovuna Nemķesine

G 498/5

d. Diĝer Hususiyetler

Bilindiĝi gibi Divan ūirinde aūık ile sevgili hep ayrıdır. Vuslatları gerķekleūmez. Aslında aūkı bitireceĝi endiūesiyle vuslat pek de istenilmez. ūiirdeki yenilik arayıūları arasında gōsterebileceĝimiz aūaĝıdaki beyitlerde ise

vuslatın gerçekleştiği görülmektedir. Bu durumu gerçek hayattan bir kesit olarak da değerlendirebiliriz:

Koynuma girdiği sâ‘at cānān

Yüregim eyledi vāfir küt küt

G 78/3

Tenāvül eyledim eṣmār-ı vaşl-ı yāri bıkınca

Velī ne çekdim anıñ kaşr-ı hānesine çıkınca

Ġılāf şundu hemān tıġ-i sādeme o gülendām

Ne hoş yaşıdı bıçağım benim temām oğunca

Şabāḥ ezānına dek Nūriyā hemān çalışdım

O nāzenin vücūdu firāş içine tıkınca

G 465/1,4,5

Gelmiş o meh bu şebde benim cāme-ḥ‘ābıma

Etdik güneş çıkıncaya dek ḥaylī mel‘abe

G 487/3

Nûrî Divanı’ndaki bir gazel tüm beyitlerinde çiçek çeşitlerini işlemesi ve yek ahenk özellikte olması yönüyle dikkat çekmektedir¹¹⁸:

Bugün ki buldu **çemende** gül-i bahār vücūd

Benefşe ser koyup ol dem zemīne kıldı sücūd

Başı açık delikanlısıdır **şükûfelerin**

Şu zen-perest **gül-i** al ise oldu ‘ıtr-ālūd

¹¹⁸ Yavuz BAYRAM, “Klasik Türk Şiirinde Duyguların Dili: Çiçekler”, **Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 2/4 Fall 2007, s. 209-219.

Efendi **lālene** dem-keşlik etse bu çıkmaz
Ne sırdır añladamam bu ne t̃ālī‘-i mes‘ūd

Fetīl yarasıdır **yāsemen** zemīn-i diliñ
‘Aceb ki kanlı çibandır şu lāle-i ma’hūd

Çiçek çiçek diyerek Nūrī bendeniñ tab‘ı
Mişāl-i bāğ-ı mülūkāne şimdi der-i mesdūd

G 105/1-5

Nûrî Divanı’ndaki ilginç rediflerden biri de “tütün”dür. Batıdan bize geçen sigara kelimesi yerine o dönemde tütün kullanılmaktadır. Nûrî sekiz beyitlik gazelinde kendisinin tiryaki olduğunu belirtmiştir. Tütün, keyf verici olması, kokusu ve yanan ateşi dolayısıyla divan şiirine konu olmuştur:

Tütünüñ ben dağı **tiryākisiy**im ey zāhid
Yabana söyleme mensūbumu şeytāna tütün

Başma **keyf ehlini** ey muhtesib-i bed-meşreb
Mey degil gördünüz hālet-i levendāne tütün

Dūd-ı āhım ki çıkar şāhçe-i hāmemden
O tütündür tütün ey Nūrī iç ammā ne tütün

G 442/2,6,8

Nûrî’nin yaşadığı dönemde Girit’te salgın hastalıklar görülmektedir. Veba ve humma gibi salgınlar sebebiyle vefat edenler olmuştur. Kāmî

Divanı'nda da Girit'te veba salgını olduğu ve çokların bu salgından vefat ettiği kaydedilmiştir¹¹⁹. Bunlara ek olarak diğer hastalıklar da şiire konu olmuştur:

Haylî telâş verdi **vebānıñ** şıkındısı
 Hayfā cihāna tōldu Giridiñ yıkındısı
 G 517/1

Sensin olan derūnda merkūz 'ışk ile
 Hālim yaman oldu şeb u rūz 'ışk ile
Hummā-yı ğamda kalmadı temmūz 'ışk ile
 Pervāne gibi yanmada dil sūz-ı 'ışk ile
 Nār-ı maḥabbet içre semender degil midir
 Ta 54/4

Efendi uğradıñ zanneylerim **kabz** olduğuñ yokdur
 Bu **bel sovuqluĝu**dur kesme ardın dem-be-dem işlet
 G 70/3

Hastalıklar haricinde de ölüm sebepleri vardır. Diğer divanlara göre biraz daha yakın döneme ait olan Nûrî Divanı'nda intihar ederek veya tüfekte vurularak gerçekleşen ölümler görüyoruz:

Dār-ı fenāda vüs'at olmadığını sezdi
 Bir **iple** şevb-i 'ömrün bî-çāre vardı kaçdı
 Tārîḥ-i fevtin etdim bu mışrā' ile i'lān
 Bektaş Efendi nā-geh eyvāh **kendin aşdı**
 T 37/3,4

¹¹⁹ AKYOL, age, s. 61.

Cenk edip yolda gelir merhûm

Oldu mecrûh-ı **tüfeng**-i a'dâ

T 3/3

Osmanlı Devleti'nin yıkılma sebepleri arasında hiç şüphesiz paranın önemli bir rolü vardır. Nûrî'nin parayla ilgili beyitlerinde; devlet adamlarının parası olanlara itibar göstermesi ve devlet dairelerinde rüşvetin geçerli akçe olmasıyla karşılaşmaktayız. Nûrî, gerçi eskiden de rüşvet vardı fakat dürüst insanlar da vardı diyerek az sayıdaki iyi insanların da kalmadığından şikayet etmektedir:

Zekâtı çokça veren aġniyâyı medh eyler

Ķalenderânadır ancak mezemmet-i vâ'iz

G 291/4

Gerçi sâbıkda **irtişâ** var idi

Bulunurdu bir **er** velî çün kül

Gidicek **er** kalıp **tişâ** lafzı

Mâddesi yakdı hâlkı eyledi kül

Kı 30

'Âlem-i ma'deleti tutdu **fireng-i rüşvet**

Bu 'aşırlarda değil mey-kededen mahkeme kem

G 398/4

Her tarafı denizle kaplı bir adada yaşayan Nûrî şiirlerinde deniz hayvanları ve denizcilikle ilgili terimlere yer vermektedir. Belki de her gün kullandıkları aletlerin okudukları şiirde geçmesi halk tarafından ilgiyle karşılanmıştır:

Bir çürük köhne köpek lâşesi koçmuş murdâr

Ahtapot yüzlü uyuz mürde gibi pejmürde

Kı 4/1

Hanyanıñ ez-cümle burc-ı fânûsu divârları

Münhedim olmuş yıkılmışdı **şuya lenger** gibi

T 245/15

Muhtî-i ‘ışka şalarsañ **sefine**-i hûşu

Gözet ki düşmen-i sevdâ ederse **korşanlık**

G 306/2

III. BÖLÜM: TENKİTLİ METNİN HAZIRLANMASI VE HANYALI NURİ OSMAN DÎVÂNİ

A. TENKİTLİ METNİN HAZIRLANMASINDA İZLENEN YOL

1. Nüshaların Tanıtılması

**B: İngiltere Oxford Üniversitesi Bodleian Kütüphanesi Türkçe
Yazmaları, Yer Numarası: MS Turk. E. 24**

Baş: Te‘âlâ’llâhu ekber ħabbezâ sulţân-ı bî-hemtâ

Ki kıldı on sekiz biñ ‘âlemi bir emr ile inşâ

Son: Çıkdı on bitmez bu târiĥ için

Buldu dîvânımız bizim de nizâm

İstinsah tarihi: Şehr-i C. Sene 1229

İstinsah kaydı:-

Müstensih: -

Eserin sonundaki “Tertîb İn Dîvân” başlıklı şiirden divanın -şairin manevi biraderim dediği- Ali Celvetî tarafından 1229’da tertip edildiği anlaşılmaktadır.

Divanın baş tarafındaki zahriyede Girit Valisi Osman Paşa’nın Kethudası İbrahim Raşit’e ait 1230 tarihli temellük kaydı vardır. 1230 aynı zamanda şairin vefat yılıdır.

Özellikleri:

Boyut (Dış- İç): 208x150- 145x90 mm.

Yaprak: 169 varak

Satır Adedi: Her sayfada 15 satır

Yazı Türü: Nestalik

Kâğıt Türü: -

**Ç: Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi Yer Numarası: 19 Hk
2113**

Baş: Te‘âlâ’llāhu ekber ḥabbezā sulṭān-ı bî-hemtā

Ki kıldı on sekiz biñ ‘ālemi bir emr ile inşā

Son: Çıkdı on bitmez bu târiḥ için

Buldu divānımız bizim de niẓām

İstinsah tarihi: 1309

İstinsah kaydı: -

Müstensih: -

Nûrî'nin tezkiresi ve Kâmî'nin divanı ile bir aradadır.

1b'nin derkenarında Nûrî hakkında bilgi verilmiştir. Burada “Nûrî Efendi Kolağası Ahmed Bey-zâde, Girit'in Kandiye kasabasından, gayr-ı matbu divanı ardır. Tarih-i vefatı 1209” yazılıdır. Burada verilen vefat tarihi yanlıştır.

Divanı, Ali Celvetî'nin tertip ettiğini gösteren ve Nurî'ye ait olan şiir, bu nüshanın sonunda da vardır.

Özellikleri:

Boyut (Dış- İç): 210x150- 140x95 mm.

Yaprak: 208 varak

Satır Adedi: Her sayfada 15 satır

Yazı Türü: Talik

Kâğıt Türü: Harf filigranlı

Ü1: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Yer Numarası: T. 326

Baş: Nūr-ı Bism'illâhdır şem'-i Hudâ

Mü'minîn eyler anıñla ihtidâ

Son: Gelip üç bağbân nâgeh dedi târîh-i cevherdâr

Şu gibi ağıdı İbrâhîm Ağa firdevs-i dil-cûya

İstinsah tarihi: -

İstinsah kaydı: -

Müstensih: Mustafa (İsim açık olarak yazılı değil fakat silik bir imza gibidir.)

İçerisinde en fazla şiir bulunduran nüshadır. Özellikle tarih şiirleri ve müfretler bundadır. Sadece bu nüshada şairin ölüm senesi olan 1230 tarihli şiirler vardır. 109b, 110a, 214 b, 215 a-b, 216 a-b, 217 a-b, 218 a sayfaları boş bırakılmıştır. Bu durum, yeni şiirler ekleme düşüncesinden kaynaklanmış olabilir.

Bu nüshada divanın tertip tarihini gösteren şiir yoktur.

Özellikleri:

Boyut (Dış- İç): 227x155 mm.

Yaprak: 276 varak

Satır Adedi: Her sayfada 21 satır

Yazı Türü: Rika

Kâğıt Türü: Avrupa

Ü2: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Yer Numarası: T. 356

Baş: Erişdi faşl-ı bahār u güşādī-i ezhār

Hezār müjdeler ola ‘andelīb-i zāra hezār

Son: Ey pīr-i muġān şanma bizi şūfī-i sālūs

Rindāne edāyız bize meyhāneyi göster

İstinsah tarihi: 15 Rebiü'l-evvel Sene 1247

İstinsah kaydı: -

Müstensih: Alî Tâlibî ibni Mustafa Sırrî

İçerisinde en az şiir bulunan nüshadır. Divanın tertip tarihini gösteren şiir bunda da yoktur.

Özellikleri:

Boyut (Dış- İç): 271x155 mm.

Yaprak: 76 varak

Satır Adedi: Her sayfada 23 satır

Yazı Türü: Talik

Kâğıt Türü: Avrupa

2. Takip Edilen Yol ve Nüsha Şeceresi

Nurî Divânı'nın tenkitli metni hazırlanırken öncelikle, tespit ettiğimiz dört nüsha; başlama ve bitiş beyitleri, tertip şekli, şiir sayısı, kelime varyantları,

sah kaydı, istinsah veya tertip tarihi gibi özellikleri bakımından altı madde hâlinde değerlendirilmiştir.

a. Başlama ve Bitiş Beyitleri

Divan nüshalarından B ile Ç;

Te‘âlâ’llâhu ekber ḥabbezâ sulṭân-ı bî-hemtâ

Ki kıldı on sekiz biñ ‘âlemi bir emr ile inşâ

matla’lı na’t ile, Ü1;

Nûr-ı Bism’illâhdur şem‘-i Ḥudâ

Mü’minîn eyler anuñla ihtidâ

tek beyitlik besmele ile, Ü2 ise;

İrişdi faşl-ı bahâr u güşâdî-i ezhâr

Hezâr müjdeler ola ‘andelîb-i zâra hezâr

matla’lı na’t ile başlamaktadır.

Nüshaların son beyitlerine baktığımızda ise; B ve Ç;

Çıkdı on bitmez bu târîḥ için

Buldu dîvânımız bizim de nizâm

beytiyle bitmektedir. Ü1 ile Ü2 nüshalarının bitiş beyitleri ise birbirinden farklıdır.

Nurî Divânı nüshaları, başlangıç ve bitiş beyitlerine göre

değerlendirildiğinde,

B, H

Ü1

Ü2

şeklinde üç farklı grup oluşturmaktadır.

b. Tertip Özellikleri

B nüshası kaside, tahmis, gazel, lugaz, kıta ve müfred sırasıyla tertip edilmiştir.

Ç nüshası ise kaside, mesnevi, tarih, tahmis, gazel, lugaz, kıta ve müfred sırasıyla oluşturulmuştur. Bunlardan kaside, mesnevi ve tarihler düzenli değil, birbirine karışmış vaziyettedir.

Ü1'in tertip düzeni kaside, tahmis, gazel, tarih, kıta ve müfred şeklindedir.

Ü2 nüshası kaside, gazel, kaside, tarih, mesnevi, müfred, tarih sıralamasıyla tertip edilmiştir. Görüldüğü gibi bu nüshada düzenli bir tertip gözetilmemiştir.

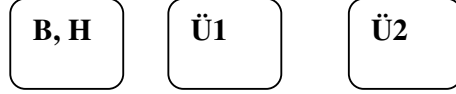
Divan, nazım şekillerinin tertibi bakımından değerlendirildiğinde küçük farklılıklarla birlikte **B, H, Ü1** **Ü2** şeklinde iki farklı grup oluşmaktadır.

c. Şiir Sayısı ve Farklı şiirler

Nüshaları şiir sayısı ve farklı şiirler bakımından değerlendirirken şiirler nazım şekillerine göre ayırım yapılmamış, müfredler de dahil olmak üzere toplam sayıları verilmiştir. Buna göre B'de 561, Ç'de 651, Ü1'de 1089 ve Ü2 nüshasında 371 şiir vardır.

Divan içinde bulunan şiir sayıları bakımından değerlendirildiğinde B ile Ç nüshasının birbirine yakın olduğu görülmektedir. B'deki şiirlerden dokuz tanesi hariç hepsi Ç'de de bulunmaktadır. Bundan hareketle B'nin Ç

nüshasından istinsah edildiğini söyleyebiliriz. İçerisinde en çok şiir bulunan Ü1 de ayrı bir gruptan gelmektedir. Ü2 ise diğerlerinde bulunmayan şiirlerinden dolayı ayrı bir grup oluşturmaktadır:

ç. Ortak Kelime Varyantları

Divanın dört nüshası karşılaştırıldığında kelime varyantları açısından da daha önceki üç grup oluşmaktadır. Belki müstensih hatası diyebileceğimiz noktalı noktasız harf yazımı gibi küçük farklılıklar dikkate alınmamıştır.

Kelime farklılıkları özellikle kasidelerde bulunmaktadır. Önceki maddelerde olduğu gibi burada da B ile Ç nüshaları benzerlik göstermektedir. Kasidelerde Ü2 de bunlara yaklaşmaktadır. Asıl farklılık Ü1 nüshasındadır.

Bu nüshadaki beyitlerde bazen bir mısra bazen de mazmun hariç diğer tüm kelimeler farklıdır (İkinci beyit Ü1 nüshasındandır.):

Zihî mün‘im ki bezm-i ‘âleme baş etdi in‘âmın

Hezârân ni‘meti verdi hezârân mîve-i eclâ

Zihî mün‘im ki bezm-i ‘âleme baş etdi in‘âmın

Hezârân ni‘met ile tıldu bir anbârveş dünyâ

K 2/6

Cemâlin ‘arz edip dünyâya bir taḥrîb ile cānân

Anın **mir‘ât-i ḥüsnüdü**r cenâb-ı **Yūsuf-ı ḥüsnâ**

Ne **mir'ātu**'ş-şafâdır cilvegâh-ı **hüsn**-i cānāna

Muḳābil oldu 'aks-i nūr-ı Hāḳḳa **Yūsuf-ı zībā**

K 2/17

Gazellerde ise Ü2 ayrı kalmakta, diğer üç nüsha birbirini desteklemektedir.

Ey şîr-i mîşezâr-ı '**ilm şāh**-ı lâ-fetā

Ey 'andelīb-i gülşen-i esrār-ı hel-etā

Ey şîr-i mîşezâr-ı **arāzî-i** lâ-fetā

V'ey ejdehā-yı vādî-i esrār-ı hel-etā

G 6/1

Buradan hareketle Nûrî'nin şiirlerini tekrar gözden geçirdiği ve bazılarında büyük değişiklikler yaptığı söylenebilir.

B ve Ç nüshalarına kasidelerde Ü2, gazellerde de Ü1 yaklaşmaktadır. Bu sebeple yine üç farklı grup oluşmaktadır:

B, H

Ü1

Ü2

d. Sah Kaydı:

Divan nüshalarından Ü1 ile Ü2'de sah kaydı bulunmaktadır. Diğer iki nüshada ise herhangi bir kayıt yoktur.

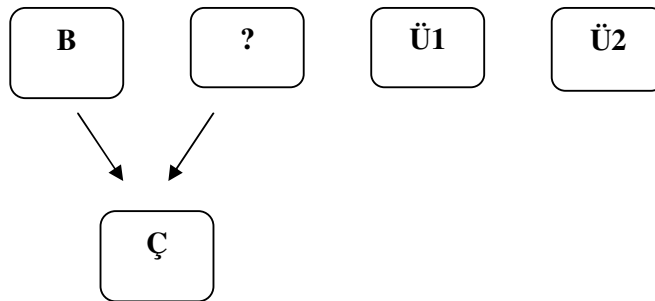
e. İstinsah veya Tertip Tarihi

Nûrî Divanı'nın iki defa tertip edildiğini daha önce belirtmiştik. B ile Ç nüshası ilk tertibe aittir. Çünkü bunların sonunda bulunan “Tārīḫ-i Tertīb-i Īn Dīvān” başlıklı ve bizzat Nûrî tarafından yazılan şiirde tertip tarihi olarak H. 1209 senesi verilmiştir.

Ü2 ise şairin vefatından 17 yıl sonra, H. 1247 senesinde istinsah edilmiştir. Ü1 nüshasında istinsahla ilgili herhangi bir kayda rastlanmamıştır. Nûrî'nin H. 1230'da vefat ettiği bilgisi göz önünde bulundurulduğunda en eski nüshanın B olduğu anlaşılmaktadır. Gerek başlangıç gerekse bitiş beyitleri ve kelime varyantlarının umumiyetle ortak olması, Ç nüshasının B'den istinsah edildiğini göstermektedir. Fakat Ç'deki şiir sayısının B'ye göre çok olmasından onun Ü1 veya başka bir nüshayla da bağlantılı olduğunu söyleyebiliriz.

Ü1 nüshasında 1230 yılına ait tarih beyitleri vardır. Şairimizin vefat tarihinin de 1230 olması ve B'ye göre şairin son şiirlerini de kapsaması bakımlarından Ü1 nüshası önem arz etmektedir.

Bu bilgiler ışığında değerlendirdiğimizde nüshalar arasında şöyle bir bağlantı kurulabilir:

Sonuç olarak; mevcut dört nüsha dikkate alınarak tenkitli metin oluşturulmuştur. Daha hacimli olması, şairin son şiirlerini içermesi ve sah kaydı taşınması dolayısıyla Ü1 nüshası öncelikle okunmuştur. Şiir sıralamasında Ü1'e göre hareket edilmiştir. Diğer nüshalarda olup Ü1'de olmayan şiirlerde ise; kasideler konusuna göre uygun yere, tarihler yazıldığı kronolojik sıralamaya göre, gazeller ise aynı kafiye'deki şiirlerin sonuna kaydedilmiştir.

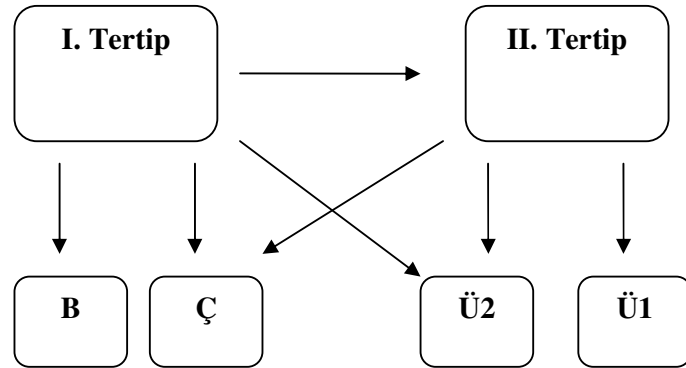
Kasidelerde ise; **B, Ç, Ü2** **Ü1** grupları oluşmaktadır. Ü1 nüshasındaki kasideler daha çok beyte sahiptir. B, Ç ve Ü2 ise Ü1'in kısaltılmışı görünümündedir. Örneğin Ü1'de 78 beyit olan 4. kaside B ile Ç'de 43'er, Ü1'de 65, Ü2'de 44 beyitten müteşekkildir. Nüshaların değerlendirilmesi sonucu oluşturduğumuz tenkitli metinde ise kasidenin beyit sayısı 78'e yükselmiştir. Beyit tercihi B, Ç ve Ü2'den yana olmuş Ü1 dipnota alınmıştır.

Bazı şiirlerde ise; **B, Ç, Ü1** **Ü2** olmak üzere iki grup oluşmaktadır. Bu şiirlerde Ü2'nin bazı mısralarının diğer nüshalardan tamamen farklı olduğu tespit edilmiş ve Ü2 dipnota alınmıştır.

Tahmislerde, şiiri tahmis edilen şairlerin divanlarına müracaat edilmiş, bakılan divanların B, Ç, Ü2 nüshalarındaki kelimelerle örtüştüğü görülmüştür.

Bu durumda da **B, Ç, Ü2** **Ü1** grupları oluşmaktadır.

Yukarıda Nûrî Divanı'nın nüshaları altı alt başlık altında değerlendirilmiştir. Bu maddelerin hepsi birlikte göz önünde bulundurulduğunda, tenkitli metinini oluşturduğumuz divanın nüshalarını şöyle bir şema ile gösterebiliriz:

3. Transkripsiyon Sistemi

ا ء	a , e	ش	ş
آ	ā, a	ص	ş
ب	b	ض	z, ɖ
پ	p	ط	ʈ
ت	t	ظ	ɟ
ث	s	ع	‘
ج	c	غ	g
چ	ç	ف	f
ح	ħ	ق	k
خ	ħ	ك	k, ŋ, g
د	d	ل	l
ذ	z	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v,u,ū,ü,o,ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	ی	y, ɪ, i, ĭ

B. HANYALI NÛRÎ OSMÂN DÎVÂNÎ (Tenkitli Metin)

BİSM'İLLÂHÎ'R-RAḤMÂNÎ'R-RAḤÎM*

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Nûr-ı Bism'illâhdır şem'-i Hudâ**
Mü'minîn eyler anıñla ihtidâ

1. [Kasideler]**

1
?

- 1 Hâzret-i Mevlâya hamd ü şükr-i firâvân
Eyledi bu bendesin şâhib-i divân
- 2 Nûr- ı tahûrundan erdi qalbime pertev
Zâhir olup bu dilimde ma'nâ-yı pinhân
- 3 'İlm ü hünerden beri ümmiyyem ümmî
Ebcedi bilmem henûz ey merd-i suhen-dân
- 4 Dest-i 'inâyet çerâğı olmuşum ey dil
Şem'-i derûnum olunca böyle firûzân
- 5 Oldu derûnum maqarr-ı sürûr-ı vaḥdet
Keşf olarak ma'nâ-yı Hâzret-i Qur'ân
- 6 Zîb-i benân-ı miyânım oldu şükürler
Cevher-i na't-ı Resûl-i Hâzret-i Yezdân
- 7 Ma'nâ-yı lafz-ı ma'bûd-ı 'âlem ü Âdem
'İlle-i gâ'ıye-i cümle-i ekvân

* **Besmele:** Ü1; - B, Ç, Ü2

**Ü1, 1b; - B, Ç, Ü2

*****Başlık:** - B, Ç, Ü1, Ü2

1

- B, Ç; Ü1, 1b, 2a, 2b;- Ü2

- 8 Sidre-nişîn pādšāh-ı ‘ālem-i taḥkīk
Bācsitān-ı mülūk-ı cinnī vü insān
- 9 Server-i peygām-berān-ı nīk-ḥaşā‘il
Yāver-i dermādegān-ı zişt-ḥışālān
- 10 Merhem-rīş-i derūn-ı ümmet-i ‘āşī
Dārū-yı dermān-resān-ı ‘illet-i ‘işyān
- 11 Tāc-dih-i ḥüsrevān-ı mülk-i nübüvvet
Aḳreb-i dergāh-ı ḳurb-ı Ḥāzret-i Rahmān
- 12 Maḳşad-ı kevn ü mekān u cümle maḥlûḳ
Zübde-i ervāḥ-ı ‘illiyyīn-nişīnān
- 13 Ḥatm-ı rüsül seyyid-i evvel ü āḥir
Şadr-ı duhūr u zemān-ḥīz-i imkān
- 14 Bülbül-i gülşen-tırāz-ı vahy-i İlāhī
Ṭūṭī-i āyīne-i şafḥa-yı Furḳān
- 15 Ḳible-i ehl-i fenā Ka‘be-i esrār
Şāḥib-i beyt-i Ḥudā mācid-i īmān
- 16 Ka‘be-i ehl-i şafā vü ḳible-i aḥrār
Noḳṭa-yı çarḥ-ı vücūd u merkez-i ‘irfān
- 17 Kāsir-i ṭāḳ-ı bülend ḥusrev-i kisrā
Muḥyī-i mevtā-yı cehl ü rūḥ nevā nişān
- 18 Mevc-i taḥteyn-i baḥr-ı ḥilḳat-i eşyā
Āḥir-i peygām-berān ü evvel-i insān
- 19 Mā benānından aḳdı āb-ı revān-baḥş
Etdi iki pâre māhı yerde o sulṭān
- 20 Mu‘cizhā-yı bülendin eyledi iḳrār
Cümle cemādātla ādem ü ḥayvān

- 21 Mürsel idi ol Nebî gil iken Âdem
Nevha-yı meded-res idi ol dem-i tûfân
- 22 Bezmine müştâk olup Hazret-i İdrîs
‘Âlem-i bâlâya olmuşdu şitâbân
- 23 Feyz-i ‘inâyâtıdır kim ‘âlem-i rûhdan
Oldu Halîl-i Celîle nâr gülsitân
- 24 Tûra şitâbân iken nûrunu görmüş
Düşdü tecellîsine Mûsâ-yı ‘İmrân
- 25 ‘Âlem-i ervâhda oldu muqâbil
Sehmin alıp hüsnden Yûsuf-ı Ken‘ân
- 26 Dâvuda ta‘lîm olandır bezm-i Nebîden
Zîr ü bem-i sâzhâ-yı nağme-tırâzân
- 27 Hâtem-i şâhândır manşıb-ı evvel
Bir tesellüm gelip dehre Süleymân
- 28 Çarh-ı çârümde hâlâ rûh-ı Mesîhâ
Mu‘ciz-i ihyâsına vâlih ü hayrân
- 29 Çâr kavî rûkn idi ol çâr şahâbî
Çâr sûtûn-ı metîn-i şuffe-i îmân
- 30 A‘nî o yârân-ı çâr bezm-i hilâfet
Şadef ü ‘adâlet-i hayâ rûtbe-i ‘irfân
- 31 Ümm-i dü-‘abâ Betûl ol Hazret-i Zehrâ
Fâtımâ râh-rev-i ümm-i şehîdân
- 32 Mâder-i ümmet cenâb-ı kevşer-i ma‘nâ
Bint-i Resûl-i Hudâ vü ümm-i sa‘îdân
- 33 Nûr-ı dü-çeşm-i Nebî ya‘nî imâmeyn
Çarh-ı risâletdedir ikisi şemsân
- 34 Çâr cidâr-ı raşîn havlû-yı şer‘i
Şâfi‘î vü Hanbelî Mâlik ü Nu‘mân

- 35 Zümre-i naẓm-âverân-ı ‘aşr-ı belâğat
‘Acz ile ƣaldı inince şive-i Ƙur’ân
- 36 Nuḥbe-i vehb-i Ḥudâdır Ḥudâ
Şâhid-i didâridır sübḥa-yı şıbyân
- 37 Ƙuṭb-ı medâr-ı hüdâ mürşid-i devrân
Cümle mürîdânı ervâḥ-ı ‘azîzân
- 38 Cân-ı cihândır mübârek rûḥ-ı şerîfî
‘Âşık o rûḥ-ı revâna Ḥazret-i cânân
- 39 Cevher-i tefrîde kândır zât-ı sa’îdi
‘Âmir-i tevḥîdidir nâsiḥ-i edyân
- 40 Seyf-i şerî’atle açdı mülk-i cihânı
Âyîn-i pişinleri eyledi vîrân
- 41 Ümmetiñ pây-mâlî oldu ser-â-ser
Hind ü ‘Acem Rûm u Şâm Mağrib ü ĩrân
- 42 Ḥatm-i nübüvvet ki müzd pây-ı ƣudûmı
Olsa sezâdır hemân mühr-i Süleymân
- 43 Zirve-i Tûra ƣadardır maş’ad-ı Mûsâ
Faḥr-i cihân lâ-mekân eyledi seyrân
- 44 Ya’nî bir şebde ol server-i ‘âlem
Da’vetle oldu ‘arş-ı a’zama mihmân
- 45 Ƙaldı melâ’ik perî vü cümle ervâḥ
Oldu geri vaƣt ü ân u ḥîz ü ezmân
- 46 Geçdi o maḥbûb-ı Ḥaƣ cümleyi soñra
Vâşıl’ullâḥ olup olmadı ekvân
- 47 ‘Âlem-i vaḥdetdir ol bezm-i mu‘allâ
Eylemez ‘aƣl-ı küll künhini iz’ân

- 48 Ne cism ü ne kan kaldı ne beñiz
Nâ-bûd olup yoğ idi zerrece elvân
- 49 Nûr-ı nokta nûra ğarķ oldu ser-â-ser
Ra'yî vü mer'î yigit ikisi yeksân
- 50 Bir o bilir bir de Hâķ cılve-i vaşlı
Olmadı vâķıf o sırra 'ârif ü nâ-dân
- 51 Âyet-i rahmetveş oldu ol gice nâzil
Vaşl ile faşlı edip 'âleme i'lân
- 52 Efser-i hatmiyet ile oldu müteveccih
Mülk-i şefâ'atde oldur ĥusrev ü ĥaķan
- 53 Ey kerem ıssı ĥabîb-i Hâzret-i Mevlâ
Şâh-ı şehân-ı cihân u rahmet-i ekvân
- 54 Nûrî ĥuluñ kemter-i ümmetiñdir
Nâr-ı caĥîme belî olsa da şâyân
- 55 Naķd-i şefâ'at ümîd eyler o miskîn
Ėoyma meded derdmendiñ kim ola sûzân
- 56 Ne eşer-i ĥayrı var hîç ne şevâbı
Tâ ki kıyâmetde ola nâ'il-i ĥufrân
- 57 Râh-ı beķâyâ o dem kim ide teveccüh
Ola refîķi âmân-ı kâmil-i îmân

2

Ėaşîde Na't-ı Resûl 'Aleyh's-selâm*Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün*2

B, 1b, 2a, 2b, 3a; Ė, 1b, 3a, 3b, 4a (Bu nüshada şiir 1b'de bitmiş, 3a'dan devam etmiştir.); Ü1,
3a, 3b, 4a; Ü2, 5b, 6a, 6b, 7a

Başlık: Ü2; - B, Ė, Ü1

- 1 Te‘ālā’llāhu ekber ḥabbezā sulṭān-ı bī-hemtā
Ki kıldı on sekiz biñ ‘ālemi bir emr ile inşā
- 2 Zihī şāni‘ ki cüz’i şun‘unuñ birine ‘aql ermez
Ne deñli mū-şikāf olsa ederse ḥikmetin icrā
- 3 Zihī Ḥallāk-ı ‘ālem kim künūz-ı kāf ile nūndan
Ḳamu ervāḥ u eşbāḥı edip ma‘dūm iken peydā
- 4 Zihī mūcid ki icādına ser-gerdān olup ḳalmış
Kemāl-i zātını fehm eylemekde cāhil ü dānā
- 5 Zihī Rāzık ki iḥsān etdi dürlü dürlü erzākın
‘İbādına hezārān tūşe-i şirīn ü hem aḥlā
- 6 Zihī mūn‘im ki bezm-i ‘āleme başt etdi in‘āmın
Hezārān ni‘meti verdi hezārān mīve-i eclā
- 7 Zihī Ḳādir ki hep yerli yerinde eyledi icād
Eger bâtın eger zāhir eger ḥāşiyet-i esmā
- 8 Zihī mübdi‘ ki *küntü kenz*den izhār edip şun‘un
Nice cevherleri ḥāşiyetile eyledi inşā
- 9 Zihī sulṭān-ı iḳlīm-i irādet kim kemālinden
Ḥaber vermek için icād kıldı Ādemi ḥaḳḳā
- 10 Kemālin eylemek izhār için terkīb edip cismin
Vücūd-ı Ādemi kıldı o dem mecmū‘a-ı eczā

1: Ü1 1: Zihī münşī-i dīvān-ı ‘avālim ḥāliḳ-ı eşyā
inşa: iḥyā Ü2

2: cüz’i: ednā B, Ü2; edānī Ç/ birine ‘aql ermez: sırrına ‘aql ermez Ç, Ü2; birini derk etmez B//
mū-şikāf olsa ederse ḥikmetin: ‘aql-ı küll eylerse de her ḳuvvetiñ Ü1

5: Ü2: - B, Ç, Ü1

6: Ü1 2: Hezārān ni‘met ile ṭoldu bir anbārveş dünyā
eclā: aḥlā Ç, eşhā Ü2

7: eyledi icād: kâ‘im olmuştur Ü1// zāhir eger ḥāşiyet-i esmā: zāhirde cümle var olan eşyā Ü1//
esmā: eşyā Ü2

8: Ü1 2: Tecellī eyledi ḳalbi Nebī Ādemde nūr-āsā
kenz: kenzī Ü2/ şun‘un: zātın Ü1

9: Ü1 2: Ḥaber versin diye Ādem şafīsın eyledi isrā
zihī: ḥoşā B, Ç, Ü2/ kemālinden: cemālinden Ü1

10: o dem mecmū‘a-yı eczā: kitāb-ı nuşḥa-yı kübrā Ü1

- 11 Kıpudan-ı muhîṭ-i hikmeti Nūh-ı peyem-berdir
‘İbāda birliğin Ḥaḳḳıñ edip tūfān ile ibnā
- 12 Emīn-i maṭbaḥ-ı luṭfu Ḥalīl İbn Āzerdir
Ki baḥş eyledi varın olsa ger ḍarrā vü ger serrā
- 13 Cenāb-ı Ḥazret-i İsmā‘īl oldu ṭurfe ḳurbānı
O zātıñ şıḍḳ-ı va‘dine hezārān āferīn bādā
- 14 Edip İshāḳı zīb-i cümle-i evlād-ı İbrāhīm
Nübüvvet devletin ḳıldı aña iḥsān u hem i‘ṭā
- 15 Velī şulb-i cenāb-ı Ḥazret-i İsmā‘īl olmuşdur
Yem-i ḥatmü’l-ḥavātimde mekān-ı gevher-i yektā
- 16 Anıñ bir ‘āşık-ı āşüftesidir Ḥazret-i Ya‘ḳūb
Anıñ ‘ışkıdır ol dānāyı eden merd-i nā-bīnā
- 17 Cemālin ‘arz edip dūnyāya bir taḥrīb ile cānān
Anıñ mir’āt-i ḥüsnüdür cenāb-ı Yūsuf-ı ḥüsnā
- 18 Alıp dūşuna teşrīf-i şabūru Ḥazret-i Eyyūb
Olup Ḳāf-ı taḥammül üzre istiḡnā ile ‘anḳā

11: Ü1 2: Edip Ḥaḳ vahdetin tūfānda bir fülkle ibnā

hikmeti: hikmetin Ü1, Ü2/ peyem-berdir: peyem-ber Ü2; necibdir kim Ü1

13: Ü1: Fidā-yı ‘īd-ı vuşlat olmağa geldikde İsmā‘īl

Ḥalīlīñ ol zemān tiḡ-ı murādı kesmedi ḳaṭ‘ā

14: Ü1: itdi İshāḳı (Metinde silik olduğu için okunamamıştır.)

Nübüvvetle egerçi saltanat oldu aña a‘ṭā

İshāḳı: İshāḳ Ü2// devletin: evvelin Ç

15: Ü1: - B, Ç, Ü2

16: āşüftesidir Ḥazret-i Ya‘ḳūb: āşüftesi Ya‘ḳūb-ı maḥzūndur Ü1/ āşüftesidir: üftādesidir Ü2// Anıñ

‘ışkıdır ol dānāyı eden: Ki derd-i ‘ışkı evvel zātı etmiş Ü1// ol dānāyı eden merd-i nā-bīnā: iz‘āf

eyleyen cismini ser-tā-pā Ü2// merd: - Ç

17: Ü1: Ne mir’ātu’ş-şafādır cilvegāh-ı ḥüsn-i cānāna

Muḳābil oldu ‘aks-i nūr-ı Ḥaḳḳa Yūsuf-ı zībā

mir’āt-i: mir’āti B

18: Ü1: O nūruñ ḥasretinden ḥastelendi Ḥazreti Eyyūb

Devāyı şabr ile buldu şifā-yı vuşlat-ı Mevlā

istiḡnā ile ‘anḳā: güyā murg-ı istiḡnā Ü2

- 19 Şu‘ayb oldu ḥatīb-i minber-i ḥikmet ki her demde
O şāhiñ nāmını etmişdi zīb-i tārem-i minā
- 20 Gülistān-ı ḥilāfetde mezāmīr-i dem-ā-demle
‘Aceb mi dense Dāvūd Nebīye bülbul-i güyā
- 21 Emīn-i genc-i iḥsāndır Süleymān-ı peyem-ber kim
Muṭī‘-i emr ü fermānı idi dünyā vü māfīhā
- 22 Nedīmi hem Kelīmi Ḥazret-i Mūsā-yı ekberdir
Aña iḥsān olur Ḥaḫdan ‘aşā vü hem yed-i beyzā
- 23 Gelip dünyāya ‘İsā oldu emr-i Ḥaḫla rūḥ’ullāh
Ḥakīmīdir o şāhiñ k’eyledi çok mürdeler iḥyā
- 24 Te‘ālā’llah Te‘ālā’llah hoşā sultān-ı ‘ālem kim
Ḥabībīn eyledi mihr-i nübüvvet birle müsteṣnā
- 25 Odur ol şāhib-i devlet ki oldu bezm-i vaḥdetden
Risāletle ḥikemle şāh-ı dīvān-ḥāne-i ma‘nā
- 26 Vücūd-ı nāzükinden müste‘ār ārāyiş-i hestī
Lisān-ı efşāhından müstefād esrār-ı mā-evḥā

19: Ü1: Ḥatībū’l- enbiyā ya’nī Şu‘ayb-ı bāhirū’l-iclāl

O şāhiñ nāmı ile oldu zīb-i minber-i vālā

20: B, Ç, Ü2: Zīver-i aḥkāmını neşr etmekle me’mūr idi Dāvud

Odur gülzār-ı ‘ışık içre güzīde bülbul-i güyā

21: Ü1: Süleymān-ı ‘adālet-pişesi pās-bāndır

Ki ins ü cin muṭī‘-i emr ü fermānı idi ḥaḫḫā

iḥsāndır: iḥsāndan B

22: Ü1: Serāy-ı ḫurbetiñ Mūsā musāḥibler de a‘lādır

Kelīm-i bezm-i ḥāsū’l-ḥās idi ol zāt-ı vālā-cā

olur: olup Ç, Ü2// ‘aşā vü: ‘aşā B

23: Ü1: Dem-i cān-baḫşla dil-i mürdegāna zāhir ü bātın

Ṭabīb-i ḥazıḳ-ı dergāh-ı vālāsı idi ‘İsā

oldu: - Ü2/ rūḥ’ullāh: oldu peyḡam-ber Ü2

24: Ü1: Te‘ālā’llah o sultān-ı selāṭīn-i ‘azīmü’s-şān

Ḥabībīñ mühr-i ḥatmiyyetle etdi şadr-ı bī-hemtā

mıhr-i: mıhri Ü2

25: Ü1: O şāhib devlet-i mülk-i risālet kim vücūdudur

Ezelden bā’iş-i kevn ü mekân u ḥilḫat-i eşyā

vaḥdetden: āzāle Ü2

- 27 O ümmî mu‘cizât-ı bâhirü’l-âyât-ı Furqânla
Fesâhât ehlin etdi ‘acz ile hep bâdiye-peymâ
- 28 Nihâd-ı pâki lu’lu-ı rubûbiyyet ile memlû
Dehânı gerçi kim ‘abdiyyeti etmiş idi îmâ
- 29 Ne şübhe olduğu mir’ât-ı vech-i Hâk ki zâhirdir
Yeter şâhid kemâl-i zâtına anıñ şeb-i isrâ
- 30 Anıñ zâtında derc olmuşdur ey dil Hâkķıñ esrârı
Odur dürc-i dür-i ‘irfân-ı bî-pâyân u lâ-yuḥṣâ
- 31 Ne ḥikmetdir ne kudretdir ne devlet ne sa‘âdetdir
Ki Hâk ol Faḥr-i ‘âlem ḥazretine eyledi i‘tâ
- 32 Kim oldu andan özge lâyıķ-ı mi‘râc u ḥatmiyyet
Kim oldu enbiyâ içre bu güne zât-ı vâlâ-câ
- 33 Erişdi maķ‘ad-ı şıdķ u maķâm-ı kâbe kavseyne
O şeb kim da‘vet etdi lâ-mekâna Rabb-i bî-hemtâ
- 34 Odur ol yekke-tâz u şeh-süvâr-ı eşheb-i kudret
Ki bir ân içre tayy etdi cihânı ol felek-peymâ

27: Ü1:- B, Ç, Ü2

28: Ü1: Tecellî-zâr-ı ‘arş-ı kalb-i pâki nazar-ı Mevlâ
O ‘abd-i ḥâş için buyurdu sübhâne’l-lezî esrâ
pâki: pâke Ç

29: Ü1 2: Görür nûr-ı Ḥudâyı anda v‘allâh dîde-i bînâ
zâhirdir: zâhir B

30: Ü1: O dürc-i bî-hemâl-i zâtını Hâk eyledi maḥtûm
Ki derc etmişdir anda gevher-i esrârını Mevlâ

31: Ü1 1: Ne ‘izzetdir ne devletdir ne luṭf u ne sa‘âdetdir
devlet: devlet ü Ç

32: Ü1: Anı şâyân edip dîdâr u mi‘râc-ı mu‘allâya
Ki ol me’vâya ḥiç bir merd-i maḥlûķ ermedi aşlâ
andan özge: - Ü2/ mi‘râc u ḥatmiyyet: mi‘râc-ı ma’nâ mîzbân-ı Hâk Ü2

33: Ü1 2: Şeb-i mi‘râcda zâtı ki oldu lâ-mekân-pîrâ
şıdķ u: şıdķ Ü2// şeb: dem Ü2

34: Ü1: Süvâr oldu sa‘âdetle burâķ-ı berķ refîâre
Bir ân içinde tayy etdi bütün eflâki bî-pervâ

- 35 Odur ol fāris-i meydān-ı ‘irfān kim aña mānend
Naẓīrin görmemişdir halk olaldan dīde-i dünyā
- 36 Odur şāh-ı serīr-i kurb-ı Hāk kim hāk-i dergāhın
Eder çeşmine sürme enbiyā-yı mekremet-pīrā
- 37 Odur ol ‘andelīb-i hoş-nevā-yı gülşen-i rahmet
Ki her bir nağmesinde var hezārān nükte-i ma‘nā
- 38 Odur ol mürşid-i dergāh-ı vaḥdāniyyet-i Yezdān
Mürīdānı gürūh-ı enbiyādır şübhesiz hālā
- 39 O şāh-ı yekke-tāzīn rahşına etmişdi pāy-endāz
O sāde atlas-ı ‘arşı emīr-i cennetü’l-a‘lā
- 40 Ğubār-ı pāyını tekḥīl içün taḫsīme tırmuşlar
Biri birine göz dikmiş idi şaf şaf bütün havrā
- 41 O kṭb-ı merkez-i ‘irfānıñ olmuşdur mürīdānı
Gürūh-ı enbiyā vü evliyā a‘lā ile ednā
- 42 Ḥatīb-i minber-i evḥā edīb-i mekteb-i Yāsīn
İmām-ı enbiyā vü vā‘iz-i kürsī-i *ev-ednā*
- 43 Gülistān-ı hevāsı ‘andelīb-i Ḥazret-i Cibrīl
Dehānı goncesine olmuş idi ‘āşık-ı şeydā
- 44 Ḥudāvend-i serīr-i luṭf u şāh-ı mesned-i iḥsān
Emīr-i taḥt-ı *Levlāk* u ḥidīv-i efser-i *Tāhā*

35: - Ü1

naẓīrin: naẓīr B

36: - Ü1

37: - Ü1

nağmesinde: goncesinde B, Ç// hezārān nükte-i: hezār nükte vü B, Ç

38: - Ü1

vaḥdāniyyet-i Yezdān: ‘ışk-ı İzīd-i Ğaffār Ü2

39-41: - B, Ç, Ü2

42: evḥā edīb-i mekteb-i Yāsīn: vaḥy-i Celīl ol zāt-ı aḳdesdir Ü1// vü: hem Ü1

43: - B, Ç, Ü2

44: Ü1: O ḥünkār-ı serīr-ı ‘ışk-ı Mevlāya hemān maḥşūs

Le‘amrūk taḥt-ı fark-ı devletine efser-i Tāhā

luṭf u: luṭf Ü2// Levlāk u : Levlāk B

- 45 Bütün zerrâtıdır cümle nebîler evliyâlar hep
Odur şems-i haķîķat mihr-i gerdün bâbına rû-sâ
- 46 Nümâyândır görürler nûru ‘ârifler var oldukça
Muķaddes ravzasıdır çün tecellî-hâne-i Sînâ
- 47 Gelenler gelmeyenler ‘âleme hep teşne-leb kalmış
Şehâb-ı ‘ilm ü ‘îrfânından eylerlerdi istiskâ
- 48 Kudûm-ı devletine muntazır mi‘râcda ervâh
Bütün kerrûbiyân olmuşdu ol dem vâlih ü şeydâ
- 49 Selâmın almağa ol pādşâh-ı kişver-i ‘ışķıñ
Gelip şaf şaf tûrurken sâkinân-ı ‘âlem-i bâlâ
- 50 Erişdi bir serîr-i lâ-mekâna terk edip varın
Cemî‘-i mâ-sivâyı eyledi ol demde hep ifnâ
- 51 Mûsâfir-hâne-i kudse erince gördü Allâhı
Rumûz-ı *men reânî*yle eder ‘ârifleri îmâ
- 52 Şefî‘ü’l-müznibâ sensin o deryâ-yı şefâ‘at kim
Vücûduñ ‘âleme rahmet özündür ni‘met-i ferdâ

45: Ü1: Bütün efrâd-ı nâs u enbiyâ zerrât u encümdür

Mübârek zât-ı nûrânîsi hûrşid-i cihân-ârâ

nebîler: enbiyâ vü Ü2

46: Ü1 1: Olanlar dîdesi rûşen görürler nûrunu tâbân

Muķaddes ravzasıdır: Mübârek merķadidir Ü2// çün: ol Ü1

47: Ü1: Gelen hem gelmege âmâde olan cümleten ervâh

Vişâli teşnesidir âb-ı lûtfun eyler istiskâ

‘ilm ü: ‘ilm-i Ü2

48: Ü1: Melekler leyletü’l-mi‘râcda dîdâra toyamazdı

Ġınâ n’eydügini bilsin mi âyâ dîde-i bînâ

49: ‘ışķıñ: kurbuñ Ü1

50: Ü1 2: Nümâyân oldu vahdet keşret oldu anda nâ-peydâ

serîr-i: maķâm-ı Ü1/ terk edip varın: ġarķ-ı nûr oldu Ü1

51: Ü1: O halvet-hâne-i kurb-ı İlâhîde görüp Haķķı

Ĥadiş-i *men ra’nâ* sırrın etdi ümmete ifşâ

eder: edip Ü2

52: Ü1: Şefî‘ü’l-müznibâ merķamet-kârâ ‘inâyet kıl

Bu ‘âşî-i günehkâr ‘arz-ı hâlin eyle gel ışġâ

şefâ‘at: re’fet B, Ç

- 53 Seniñ bir ahrırna mazhar olursa dūza u nīrān
Olur ol demde ke'l-evvel 'adīmū'z-zāt u nā-peydā
- 54 Seniñ menzilgehiñdir lā-mekānda refref-i vadet
Seniñ ümmetleriñçin alk olundu cennetü'l-me'vā
- 55 Efendim ben uluñ da zümre-i ümmetde ednāyım
Cüyüş-ı nefis ü şeytān eyledi bu cismim istilā
- 56 Dirīgā kim beni biñ dürlü hīleyle esir etdi
Ki oldum rāh-ı muzlim içre gūyā merd-i nā-bīnā
- 57 Ne zıkr ü ne 'ibādet anda ne tavā ne ā'at var
Hemişe pişesidir cürm-i lā-yuşā Hūdāvendā
- 58 Tehi-dest ü siyeh-rū bī-kes ü bī-çāre almışdır
O şanmışdır kirāmen kātibīn cürmün ede imlā
- 59 Ne deñli olsa da çirk-āb-ı cürmüm um gibi efzūn
Seniñ seyl-i 'ināyātın anı lā-büd eder ifnā
- 60 Nigāh-ı lufuña nār-ı caīm olsa bile mazhar
Olurdu gülşen-i cennet gibi bir bāğ-ı müsteşnā
- 61 Tenezzül eyleseñ teşrife bāğ-ı cennetü'l-'adne
Zihām-ı ümmetiñden bil ki güstāh olur peydā
- 62 Bu rütbe bī-edeblik eyledimse 'afv u ihsān et
Beni mest etdi cām-ı asretiñ bilmem nedir dünyā
- 63 Bu bī-hūşāne şararsa meded kim nefis-i emmāre
Vücūdum al'asın ceys-i günehle etdi istilā

53: - Ü1

bir: - Ç/ dūza u: dūza-ı Ü2

54: - Ü1

lā-mekānda: lā-mekān-ı Ü2

55: Ü1: Emān ey far-i 'ālem bu kemīne Nūrī-i bendeñ

Bu 'aşrıñ kemteridir ümmetiñde cümleden ednā

zümre-i ümmetde: cümle ümmetlerden Ü2// nefis ü: nefis Ü2// bu cismim: cismimde Ü2

56: - Ü1

57-64: - B, Ç, Ü2

- 64 Yetiştir ben fakîre ‘asker-i imdâd-ı elîfîñ
Ki mağlûb olmuşum ol kâfire destimde yok mâyâ
- 65 ‘Înâyet kıl hidâyet leşkerin irsâle himmet kıl
Ki zirâ kalmışım şehir-i vücûdum içre ben tenhâ
- 66 Hudâvendâ unutma ben fakîri rûz-ı maḥşerde
Baña ger şâhib olmazsañ dirîğâ âh u vâveylâ
- 67 Şefâ‘at bezmine Nûrî kuluñu eyle şâyeste
Ki ümmetler içinde olmaya cürm ile ol rûsvâ
- 68 Yeter ey hâme-i âşüfte tekşîr eyleme nuṭkuñ
Nedir bu vaz‘-ı güstâḥâne ile sende istiḥyâ
- 69 Hemân her rûz u şeb ‘arz eyle ḥâlîñ gezme âvâre
Şalât ile selâmı dâ‘imâ kıl rûḥuna ihdâ

3

*Na‘t-ı Şerîf-i Hazret-i Mesned-nişîn-i Risâlet ü Sipeh-sâlâr-ı Şâh-râh-ı
Nübüvvet Şallî Allâhu ‘Aleyhi ve Sellem
Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün*

65: Ü1: Mühimmât-ı hidâyetle meded-reslik zemânıdır
Efendim kalmışım maḥşûr-ı ten bî-kes nîk ü tenhâ
şehir-i: şehri Ü2

66: - Ü1

âh u: âh Ç

67: Ü1: Şefâ‘at eyle Nûrî-i ḥazîne yâ Resûl‘allâh
Ki rûz-ı ḥaşrde beyne‘l-ümem tâ olmaya rûsvâ
ol: - Ü2

68: Ü1: Niyâzın ‘arz edip gayrı yeter taṭvîli kısr eyle
A bî-çâre ḥuzûr-ı ḥazretinden eyle istiḥyâ
hâme-i: Nûrî-i Ü2

69: Ü1: Fakîrâna hemân verdiñ şalât ile selâm olsun
O rûḥ-ı maḥza nâzil mürdesini edesin iḥyâ
rûz u: rûz Ü2/ gezme âvâre: olma kim teşne Ü2

3

B, 3a, 3b, 4a, 4b; Ç, 4a, 4b, 5a, 5b; Ü1, 4a, 4b, 5a; Ü2, 3a, 3b

Başlık: B, Ç; Na‘t-ı Şerîf-i Diger ‘Aleyhi’s-Selâm Ü1; Kaşîde-i Na‘t-ı Şerîf Ü2

- 1 Nedir bu keşmekeş-i pîç ü tâb-ı nâ-âsûd
Bu dil-ıhırâşî-i eyyâm u renc-i fitne-füzûd
- 2 Nedir hemîşe bu güstâhî-i hevâ vü heves
Nedir bu pey-revî-i şâh-râh-ı nefis-i ‘anûd
- 3 Nedir bu dürd-i humâr-ı mey-i sivâ dilde
Ki açmadım taraf-ı mihr-i Hâkka çeşm-i şuhûd
- 4 Göñül ki çirk-i hevâ ile oldu âvâre
Ne gûne olsun o vâ-reste-i hümûm u kuyûd
- 5 Ne deñli eyler isem cüst ü cüy-ı vuşlat-ı yâr
O demde eşkim ile râh olurdu hûn-âlûd
- 6 Olurdu gül-be-şeker dilde nûş edeydim sem
Lebende mi‘dede derd ile oldu neft-âlûd
- 7 Yine meges gibi ayrılmazam kenârından
Helâk olunca[ya] dek baña zehr olur mevdûd
- 8 Bu varṭagâhda bâ-derd-i hâl kalıp ṭururum
Bu çâresizlik ile olmuşum muzıll u şurûr
- 9 Ğarîḳ-i baḥr-ı belâyım ḥarîḳ-i nâr-ı firâk
Degil miyim baḳıñ ey ‘âşıkân-ı ṭurfe-nümûd

1: Ü1: Nedir bu bî-hûde sevdâ merâk-ı bûd[u] ne-bûd

Bu ḥulyâ-yı pey-a-pey-i cünûn-ı ğam-efzûd

2: şâh-râh-ı: râh-ı gûl Ü1

3: sivâ dilde: sivâsında Ü1// açmadım: açmadıñ Ü1// mihr-i: ‘ışk-ı Ü1

4: Ü1 2: Ne gûne edebilir derdmende ḥall-i kuyûd

ki çirk-i: kemend-i Ü1/ âvâre: pâ-beste Ü1; âlûde Ü1// gûne: gû B

5: Ü1: Ne deñli fikr ile cüyende-i ferâğ olsam

Hücûm-ı ḥubb-ı sivâ her yanım eder ma‘kûd

6: Ü1: Ḥamâkatine sözün bilir iken ra‘nâ

Ki ḳand-i mihr-ı cihândan hemîşe zehr-endûd

edeydim: edersen Ü2

7: - B, Ç, Ü2

8: - B, Ç, Ü2

9: - Ü1

nâr-ı: nârı Ü2

- 10 Elimde kâse-i deryûze dilde fikr-i cihân
Başımda dağdağa-yı hulyâ-yı māl-i nükûd
- 11 Cihānda ben gibi güstāh var mıdır yâ Rab
Perestiş-i digerân ile olmuşum maṭrûd
- 12 Cihānıñ âh ki redd ü ḳabûli yeksândır
Müsâ'id olsa da bir dem neticesinde çi sūd
- 13 Sezâdır eylese gerdûn zelîl ü ḥor beni
Ki olmazam der-i faḥrû'l-enâma nâşiye sūd
- 14 Cenâb-ı Ḥazret-i Peyğam-ber-i Ra'ûf u Raḥîm
Medâr-ı ḥilkat-i 'âlem ḥulâşa-ı mevcûd
- 15 Kelîm-i encümen-i ḳurb-ı *ḳābe ḳavseymî*
Nedîm-i ḥaş-ı serây-ı a'mâ-yı Rabb-i Vedûd
- 16 Ḥidiv-i kişver-i lâhût u şâh-ı mesned-i 'ışḳ
Sütûde-ḥulḳ u ḥabîb-i güzîde-i Ma'bûd
- 17 Şeh-i erîke-i lâhût u mäh-ı çarḥ-ı hüdâ
Dilîr-i nâmver ü dâver-i ferîşte cunûd
- 18 Re'îs-i ḥayl-i rüsûl hādî-i sübûl ki odur
İmâm-ı câmi'-i luṭf u ḥaṭîb-i minber-i cûd

10: elimde: elimdedir Ü2/ deryûze: yûze Ü2/ deryûze dilde fikr-i cihân: âmâl-i ḥasret-i dünyâ
Ü1// māl-i: mülk-i Ü1

11: Ü1 2: Ki her cânibe varsam da olurum maṭrûd
yâ Rab: âyâ Ü1

12: - B, Ç, Ü2

13: gerdûn zelîl ü ḥor: pâ-māl-i zillet öyle Ü1/ ü ḥor: ḥ'âr B, Ü2

14: Ra'ûf u: Ra'ûf Ü2// 'âlem: ekvân Ü1

15: Ü1: Kelîm-i bezm-i mu'allâ-yı ḳurb-ı ev-ednâ
Nedîm-i encümen-i lâ-mekân-ı ḳurb-ı Vedûd

16: Ü1 2: Sütûde ḥulḳ u ḥabîb-i güzîde-i Ma'bûd
şâh-ı mesned-i 'ışḳ: şeh-r-yâr-ı felek Ü1

17: Ü1 1: Erîke-zîb-i kerâmet şehen-şeh-i nûbe'â
Ü2 1: Şeh-i erîke-i 'arş u meh-i sipihr-i vişâl
Dilîr-i nâm-ver ü: İmâm-ı rah-ı hüdâ Ü1

18: Ü1 2: Emîn-i kufl-ı küşâ-yı der-i ḥazîne-i cûd
sübûl ki odur: cemî' sübûl Ü1

- 19 Penāh-ı cümle-i ‘ālem melāz-ı hāḷḷ u ümem
Raḥīm-i bende-nüvāz u şefī‘-i yevm-i ḥulūd
- 20 Debīr-i mekteb-i vahy-i Ḥudā-yı celle celāl
Edīb-i şuffe-nişīn-i erīke-i Maḥmūd
- 21 Gül-i ḥadīḳa-ı ‘irfān u ḡonce-i esrār
Hezār-ı naḡme-serā ‘andelīb-i ṭurfe-sürūd
- 22 Nebiyy-i ekrem ü efḥam Muḥammed-i ‘Arabī
Ki ‘arş-ı a‘zām eder andan iktisāb-ı su‘ūd
- 23 Ederdi Aḥmed-i Muḥtār ḥamd-i Rabb-i Ḥamīd
Maḳāmı anıñ içün zātı gibidir Maḥmūd
- 24 O zāt-ı pāke olan bende şāh-ı ‘ālemdir
Ḥudā olur daḡı ol bendeden dilā ḡoşnūd
- 25 O şehryār-ı serīr-i nübüvvetiñ olmaz
Diyār-ı arz u semāda memālikinde ḥudūd
- 26 Livā-yı ḥamdi ḡuşād eyledikde ol server
Tecemmū‘ eyler o dem ümmetān-ı nā-ma‘dūd
- 27 O demde ‘āşık-ı āl-i ‘abāya ḡürmet olur
O demde dergah-i Yezīdler olısar merdūd

19: Ü1 2: Mültecā-yı derd ü elem müzīl-i yevm-i ḥulūd
cümle-i: melce-i Ü1

20: - Ü1

21: Ü1 2: Hezār-ı ḡülşen-i Ḳur‘ān lisān-ı tuḡfe-sürūd
ḥadīḳa-ı: ḥadā‘ik-ı Ü2/ u ḡonce-i esrār: ḥudāygān-ı cinān Ü1; u ḡülşen-i ilhām Ü2

22: Nebiyy-i Ekrem ü efḥam: Cihān u cāna mürebbī Ü1// a‘zām eder: a‘zāmdır Ü1

23: - B, Ç, Ü2

24: Ü1 2: Olur o bendeden elbet Ḥudā daḡı ḡoşnūd
olur: olurdu Ü2

26: ḥamdi ḡuşād eyledikde ol server: ḥamdiniñ altında rüz-ı rustāḡīz Ü1// eyler o dem
ümmetān-ı: etse gerekdir nüfūs-ı Ü1

27: Ü1: O demde bende-i āl-i ‘abāya şad müjde
Yezīdī fitrat olanlar olur o dem merdūd
Yezīdler: Yezīdiler B, Ç

- 28 Şehen-şeh-i haremeynâ Hîdîv-i kevineynâ
Eyâ zahîr-i ‘ibâd u mu‘în-i ehl-i vücûd
- 29 Sen ol ‘alîm ü kadîmsin ki senden almışdır
‘Ulûm-ı ‘allâme’l-esmâyı Âdem-i mescûd
- 30 Deriñde nâşiye-sâdır Cenâb-ı Cebrâ’il
‘İbâdîñ olsa n’ola şâhib-i sefine vü hûd
- 31 Mü’ezzîn olsa sezâ câmi‘-i hidâyetiñe
O nağmelerle halâvetle Hazret-i Dâvûd
- 32 Seniñle hıllat-i Haqq’a erişdi İbrâhîm
Seniñle oldu gülistân âteş-i Nemrûd
- 33 Seniñ cemâliñe âşüfte olmasa Mûsâ
Olurdu bâb-ı tecellî-i Haqq hele mesdûd
- 34 Fidâ ederse n’ola râh-ı ‘ışkda cânını
Kuluñ degil midir İsmâ‘îl-i huçeste-vücûd
- 35 Eger göreydi Züleyhâ cemâl-i bî-mişliñ
Gelir mi hâtırına vaşl-ı Yûsuf-ı mefkûd

28: Hîdîv-i: Resûl-i Ü1

29: Ü1 1: O hûâcesin ki ezel senden eyledi ta‘lîm

‘alîm ü kadîmsin: ‘alîm-i ‘azîmsin Ç, Ü2

30: Ü1: Olunca peyk celîl-i âstâneñe hâdim

N’ola dü şâtîr ise dergehinde Nûhla Hûd

Ü2 1: Deriñde Hazret-i Cibrîl oldu nâşiye-sâ

31: Ü1 1: Firâz-ı mahfel-i ‘izzetde na’t-hânîñdır

Ü2: Harem-serây-ı nübüvvetde cümle bilmişler

Ki nağme-senciñ olur ‘ışk [u] şevkle Dâvûd

O nağmelerle halâvetle: Halâvet-i nağamât ile Ü1

33: âşüfte: müştâk Ü1, Ü2// Haqq hele: nûr-ı Haqq Ü1

34: Ü1 1: N’ola yoluñda fidâ eylediyse ger rûhın

Kuluñ degil midir: Cenâb-ı Hazret-i Ü1

35: cemâl-i bî-mişliñ: melâhat-i hüsnüñ Ü1/ bî-mişliñ: bî-mişâliñ Ü2// Gelir mi hâtırına vaşl-ı:

‘Aceb bulur muydu evvâk Ü1// vaşl-ı: vuşlat-ı Ü2// mefkûd: ma’kûd Ü2

- 36 Demiñle buldu hayât-ı dü ‘âlemi ‘İsâ
Olup erîke-nişîn-i ‘avâlim-i ma‘hûd
- 37 Ben ol esîr ü giriftâr-ı râh-ı hicrânam
Efendim eylemişim ben haţâ-yı nâ-ma‘dûd
- 38 Bırakma ben kuluñu ol mu‘îñüm ey server
Olunca maḥşer-i kübrâ ile dem-i ma‘hûd
- 39 Uyandırır idi peyk-i da‘vet-i ‘âmin
Ne deñli olsa da aşḥâb-ı kefh öyle ruḫûd
- 40 ‘İnâyet eyle baña dest-gîrim ol zîrâ
Cihât-ı sittemi nehb etdi dîv-i nefsi kenûd
- 41 Cihât-ı sittemi almışdır iktidârım yok
Cihâren ḥaylî kavîdir o kâfir [ü] ḥaydûd
- 42 Girift-i pençe-i emmâreyim dü-tâ ḳaddûm
Kemânveş beni etdi günâh-ı nâ-mevrûd
- 43 Tehî-kefem ḥasenâtdan şefâ‘atîñ dilerim
Ḳabûl eder idi gel her recâñı Rabb-i vedûd
- 44 Yeter nedir bu perişân kelâm ey Nûrî
Du‘âlar eyle ki ‘arş-ı ‘azîme ede şu‘ûd
- 45 Ola revân-ı şerîfine şad-hezâr şalât
Hemîşe âline evlâdına selâm u dürûd

36:- Ü2

Ü1 2: Ki oldu tâ bu ḳadar mu‘cizâtı nâ-maḥdûd
‘âlemi: ‘âlem Ç

37:- Ü1

haţâ-yı: haţâyı Ç

38:- Ü1

39:- B, Ç, Ü2

40: Ü1: Emân ‘inâyet ü iḥsân yâ Resûl’ allâh
Kemîne çâkeriñ oldu esîr-i nefsi künûd

41-43:- B, Ç, Ü2

44: nedir bu perişân kelâm ey: bu bî-edebâne sözüñ yeter Ü1// Du‘âlar eyle ki: Niyâziñ eyleye Ü1//
ede: tâ ki Ü1

45: Ü1 1: Revân-ı pâkine olsun şalât-ı bî-gâye
hemîşe: kirâm-ı Ü1// selâm u: hezâr Ü1

4

*Sitâyiş-i Seyyid-i Evlâd-ı Âdem Hazret-i Fahr-i 'Âlem Şall'allâhu
Te'âlâ 'Aleyhi ve Sellem
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün*

- 1 Bir perî peykere ağıdı gine tab'-ı meyyâl
Ki bulunmaz ne şebîh aña ne mânend ü mişâl
- 2 Lebi mül çehresi gül perçem-i şühî sünbül
Çeşmi nergis kadi serv ü ruḥudur lâle-i âl
- 3 'Ârızı yâsemenistânını yer yer şulamış
Bâğ-ı rûyunda 'araḳ şanma odur âb-ı zülâl
- 4 Tımtırâḳ-ı ḫatını görse bu şevketle anıñ
Mısr-ı ḫüsnünde eger Yûsuf olurdu pâ-mâl
- 5 Oldu menşûr-ı cemâlinde o burûd u ğurâb
Hükm-i sultân-ı celâle o iki dîdesi dâl
- 6 Yâl ü bâl ol mehe vehbî gibi Ḥaḳdan idügi
Ebrûvânı hem iki şâhid ü hem ḫüsnüne dâl
- 7 Ne zemân itse levendâne ḫırâm ol gül-i ter
'İtr-ı şâhiyle tolar cümle-i esvâḳ-ı vişâl

4

B, 4b, 5a, 5b, 6a; Ç, 5b, 6a, 6b, 7a; Ü1, 5a, 5b, 6a, 6b; Ü2, 7a, 7b, 8a

Başlık: B, Ç; Na't-ı Peyğam-ber-i Zî-şân 'Aleyhi's-Selâm Ü1; Kışıde-i Diger Na't-ı Resûl
'Aleyhi's-Selâm Ü2

1: ağıdı: düşdi Ü1/ gine: yine Ü1, Ü2

2: mül: gül Ü2/ çehresi: 'arızı Ü1/ perçem-i şühî: perçemi saçlı Ü1// ruḥudur: ḫadi bir Ü1//
ü ruḥudur lâle-i âl: ruḥudur birle gül-i âl Ü2

3: Ü1 1: Yâsemen-zâr-ı ruḥuñ eyledi isḳâ yed-i şun'
bâğ-ı: tarḫ-ı Ü1

4: görse: - Ü1/ anıñ: ekber Ü1// ḫüsnünde eger: ânında anıñ Ü1

5: - B, Ç, Ü2

6 ve 7. beyitler Ü1'de yok. Onların yerinde aşağıdaki beyit var:

Yâl ü bâl ile ḫırâm itse o serv-i âzâd

Ser ü cân vermege 'uşşâḳ eder elbet iḳbâl

7: tolar: tolu Ç

- 8 Misk-i Rūmīye nigāh eyleye mi miskīn dil
Şaçların saçsa eger gerden-i pāke o ğazāl
- 9 Bir gün ol pādşeh-i hüsne mülākī oldum
Biñ niyāz ile varıp eyledim ‘arz-ı aḥvāl
- 10 Dedim ol şūḥa ki tenhādayız emriñ var mı
Edeyim ‘arz-ı ḥuzūruñda ne var mā-fīl-bāl
- 11 Dedi ol ğonce-i gülşen-ı zerāfet söyle
Olma Allāhı severseñ yetişir ḥāmūş u lāl
- 12 Dedim ol dem ki nedir sendeki ḥüsn ü cezbe
Ne bu ṭavr u ne bu ṭarz u bu cemāl ü bu kemāl
- 13 Nedir ol ğamze-i mestāne ki var çeşmiñde
Söyledikçe nedir ol lüknet ile siḥr-i helāl
- 14 Nedir ol şīve-i güftār o zerāfetle reviş
Kimden etdiñ bu kadar ḥüsn ü bahā istiḥşāl
- 15 Döndü bu kemtere ol şūḥ-ı nezāket-pīşe
Dedi kim saña edem diñle beni ‘arz-ı me’āl
- 16 Ḥazret-i Ḥālīk-ı muṭlak ki peyem-ber-i rūḥiñ
Çıldı bir emr ile icād anı rüz-ı āzāl

-
- 8: Ü1 2: ‘Anberiñ müyünü fesden çıkarınca o ğazāl
nigāh eyleye mi miskīn dil: baċar mı bu dil-i miskīnüm Ü1// eger gerden-i pāke: zarīfāna ne dem
ki Ü2
- 9: Ü1 2: Dutardım kapuları her yanım ‘acā’ib bir ḥāl
- 10: ki tenhādayız emriñ var mı: ki Allāh için izniñ var mı Ü1; ne emrin var ise tenhāda edem Ü2//
var mā-fīl-bāl: varsa fīl-bāl Ü1
- 11: Ü1 2: Olma Allāhı severseñ yetişir ḥāmūş u lāl
gülşen-ı zerāfet: gülistān-ı zerāfet B; gülzār-ı leṭāfet Ü1
- 12: Ü1 2: Ki cihān içre bulunmaz saña ḥiç şibh ü hemāl
dem ki nedir sendeki: demde ki sende ne bu Ü1
- 13: Ü1 2: Ne bu ṭavr u ne bu ṭarz u bu cemāl ü bu kemāl
mestāne ki var çeşmiñde: mestānesi sāḥir gözünüñ Ü1// mest-i: ḥüsn-i Ç, Ü2
- 14: ol şīve-i güftār o zerāfetle: o işve-i reftār o tenāsüb o Ü1/ ol: - B// ḥüsn ü bahā: cilveleri Ü1
- 15: Ü1 2: Diyeyüm ḥükümünü diñle bu ḥālīm fi’l-ḥāl
döndü: dedi Ü1/ ol şūḥ-ı nezāket-pīşe: dilber-i müsteşnā kim Ü1
- 16: Ü1: ‘İlm-i emrde bir nūrı yarattıkda ezel
Ḥazreti Mücid-i eşyā o Ḥudā-yı Müte’āl

- 17 Kaldı bir zerre baña etdi tecellî ol nûr
Eyledi zümre-i hûbâna beni de idhâl
- 18 Nedir ol nûr dedim söyle ‘inâyet eyle
Dedi kim rûh-ı Resûlû’ş-şakaleyn itme su‘âl
- 19 Ol peyem-ber ki anıñ vaşf-ı cemâlin edemez
Tek u pû eylese de ‘arşa-yı fikr içre hayâl
- 20 Levha-ı ‘arşa yazılmışdır ezelde na‘tı
Vird edip dâ’im okur tûti-i naql-i maķâl
- 21 Gülbün-i gülşen-i Tâhâ gül-i bâğ-ı Yâsîn
‘Andelîb-i çemenistân-ı riyâz-ı iclâl
- 22 Fâris-i tevsen-i vahdet şeh-i taht-ı kudret
‘Ârif-i Hazret-i Hâķ pertev-i hurşid-i vişâl
- 23 Kible-i ehl-i fenâ reh-ber-i hayl-i ‘urefâ
Dest-gîr-i fuķarâ dâver-i ferhunde-hışâl
- 24 Server-i ehl-i yakîn mürşid-i kerrûbiyyîn
Bâdî-i kevn-i cihân mazhar-ı naķş-ı eşkâl
- 25 Kâtib-i fihris-i mecmû‘a-ı mergûb-ı vücûd
Nâzım-ı kâmil-i dîvân-ı kemâl ü iclâl

17: Ü1 1: Ol dem ol nûra muķâbil alıp andan sehmin

18: - B, Ç, Ü2

19: Ü1: Mümkin oldukça edem vaşf-ı cemâlin gerçi

Yine ma‘nâsını fehm etme velî emr-i muhâl

eylese de: eylesen de Ü2

20: - B, Ç, Ü2

21: gül-i bâğ-ı Yâsîn: şad berg-i Hudâ Ü1

22: Ü1 1: Efđal-i cümle-i maḥlûķ Hudâvend-i ḥulûķ

Hazret-i Hâķ: sırr-ı Hudâ Ü1

23: Kible-i: Melce-i Ü1/ ‘urefâ: ‘irfân Ü2// dâver-i: müşfik-i Ü1

24: Ü1 1: Bâ’iş-i ḥalk-ı cihân âyine-i her eşkâl

25: - Ü1

- 26 Ma'nā-yı lafz-ı vücd hâzin-i gencîne-i cüd
'Ârif-i mes'ele-i zât-ı Hudâ-yı Mûte'âl
- 27 Hâtem-i vahy-i Hudâ nâşib-i a'lâm-ı Hudâ
Pâdşâh-ı dü-serâ şâh-ı cihân istiklâl
- 28 Mâh-ı ecv-i azamet kevkeb-i gerdün-ı edeb
Mihr-i eflâk-i şeref menba'-ı lutf u efdâl
- 29 Şem'-i mihrâb-ı vefâ nûr-ı 'uyûn-ı 'uşşâk
Vâ'iz-i kürsî-i Tâ Sîn-i hüceste-aķvâl
- 30 Nûr-ı kândîl-i kerem şem'-i şebistân-ı himem
Eşref-i hayl-i Rûsûl Hâdî-i şeh-râh-ı vişâl
- 31 Lu'lu'-yı tâc-ı şeref tâc-ı ser-i cümle Nebî
Gevher-i kûlzüm-i esrâr-ı Hudâ-yı Mûte'âl
- 32 Bûlbûl-i bâğ-ı ledün Aḥmed-i mürsel ki odur
Cümle mücrimlere dermân-dih-i rûz-ı su'âl
- 33 Yok nazîri şeref ü rütbe-i hatmiyyetde
Hüsn-i aḥlâkı odur ancak eden istikmâl
- 34 Hükemâ derk-i kemâlinde olup lâ-ya'ķıl
İremez zât-ı şerîfine ne naķş u ne zevâl

26: hâzin-i: mâlik-i B,Ç, Ü2// 'Ârif-i: 'Âlim Ü1
27: Ü1: Hâtem-i vahy-i mübîn dersde 'ilm-i yakîn
Hâce-i 'ayn-ı yakîn kûtb-ı sipihr-i efdâl
28: Ü1: Mihr-i gerdün-ı şafâ bedr-i şebistân-ı likâ
Nûr-ı maḥz-ı dü-serâ neyr-i eflâk-i kemâl
29: Ü1: Muḥbir-i şâdık-ı emîn güher-i nazm-ı Kerîm
Lüce-i lu'lu'-yı ilhâm-ı Hudâ râst maķâl
B'de ('uşşâk) kelimesinin yanında ('urefâ) da yazılıdır.
30: Ü1 2: Nûr-ı kândîl-i kerem şem'-i şeb-ârâ-yı himem
şebistân-ı: şeb-ârâ-yı Ü1
31: - Ü1
32: Ü1: Dâver-i taḥt-ı ezel Aḥmed-i mürsel ki odur
Yâver-i ehl-i kebâ'ir olıcaķ rûz-ı su'âl
Aḥmed-i: Aḥmed ü B
33-37: - B, Ç, Ü2

- 35 Ezelî şa‘şa‘a-yı nūr-ı kadîmindendir
Enbiyâ etdiği kandîl kıluban iş‘âl
- 36 Mu‘cizâtına nihâyet yok o şâhenşâhın
‘Aql eder Hâzret-i Qur‘ânla bunu istidlâl
- 37 Bir şebângeh o habîbine ‘inâyet ederek
Eyleyip Hâzret-i Hâk peyk-i celîlin irsâl
- 38 Lâ-mekâna o zemân ki anı Hâk da‘vet edip
Rûh-ı a‘zam anı tâ yerden eder istikbâl
- 39 Sidreden pâyına rû-mal olayım diye Emîn
Ümmehâtı evine kıldı hemân isti‘câl
- 40 Rû‘esâ-yı mülükân etdi ser-â-ser arza
Rûh-ı a‘zam dağı gâyetde edip isti‘câl
- 41 Etdiler cümlesi dergâh-ı Resûl’ullâha
Niçe tekrîm [ü] ta‘zîm ile edâ-yı ibcâl
- 42 Kudsiyân-ı nûbe‘â kuds-i şerîfe erdi
Edeler tâ ki o sulţânı o dem istikbâl
- 43 Cümleye oldu imâm ol gice mihrâba geçüp
Giydi hatmiyyete halvet verilip istiklâl
- 44 Bârgâh-ı Aḥade kıldı teveccüh anda
İtmedi kalb-i şerîfin o tecemmu‘ işgâl
- 45 Geçdi eflâki erip sidreye Cebrâ‘il ile
Gelmedi bu cevalândan hiç o hürşide kelâl
- 46 Kaldı Cibrîl hemân sidreye andan öteye
İtmedi fâ‘ide ol evc-i ‘alâda per ü bâl

38: Ü1: Lâ-mekân seyrine da‘vet olunur ol bezmîn

Eremez şadr-ı mu‘allâsına hiç fikr ü hayâl

39: Ü1: Sidreden Mekkeye Cibrîl-i emîn etdi nüzûl

Hâk-pâyına olup Faḥr-i cihânın rû-mâl

40-51: - B, Ç, Ü2

- 47 Refref-i 'ışka süvâr oldu o maḥbûb-ı Hudâ
'Arş-ı a'zam idi ol tahtgehe şaff-ı ni'âl
- 48 Erdi bir ḥazrete kim anda ikilik ma'dûm
Ne 'anâsır var idi anda ne ezmân u maḥâl
- 49 Ne nücûm u ne kamer var idi ne mihr ü felek
Ne melek ne kalem ü levḥ ü ne rûz u ne leyâl
- 50 Nûr nûra karışıp 'âlim-i vaḥdetdir o
Ḥarf ü şavt ile degil idi meyânda aqvâl
- 51 Dîde-i sırrı ile gördü Cemâl'ullâhı
Seyr-i dîdâr-ı Hudâ vaşfına hîç var mı mecâl
- 52 Ol gece etdi dil-i pâk-i Resûl'ullâhı
Gevher-i 'ilm-i ledûn ile Hudâ mâl-â-mâl
- 53 Ermedi ğayrısı ol rûtbe-i 'âlî-şâna
Bir Nebîye o kadar itmedi Allâh ibcâl
- 54 Çeşm-i ḥaḳ-bîni görüp Ḥazret-i Ḥaḳḳı bî-şek
Seyr-i dîdâr-ı Hudâ eyler idi rûz u leyâl
- 55 Âyet-i rahmet idi zâtı olundu o gice
Emr-i Ḥaḳ ile yine rûy-ı zemîne inzâl
- 56 Yek-be-yek verdi ḥaber ümmetine gördüğünü
Cümlesi etdi o aḥbâr ile ḥaşıl âmâl

52: Ü1: Ḥabîb ü dāmânını dest-i kerem ile etdi
Gevher-i 'ilm-i ledûn ile Hudâ mâl-â-mâl

ede: eyleye Ü2

53: Ü1'de 45 ile 46. beyitler arasında:

Ermedi ğayrısı bir böyle ulu mertebeye

Etmedi başkasına böyle o Mevlâ ibcâl

Allâh: İzîd Ü2

54: - Ü1

Ḥudâ: şerîf Ü2// rûz u: rûz Ü2

55-56: - B, Ç, Ü2

- 57 Cümleden aḳdem odur nūr-ı cemālinden anıñ
Enbiyā eyler idi sīnelerini iş‘āl
- 58 Kūnh-i zātına anıñ ‘aḳl-ı cihān ḥayrāndır
İremez zāt-ı şerīfine ne naḳş u ne zevāl
- 59 Dest-gīr-i ümemā baḥr-ı muḥīṭ-i küremā
Ey olan maḥrem-i esrār-ı Hudā celle celāl
- 60 Sensin ol dāver-i iḳlīm-i şefā‘at ki seniñ
Enbiyā dāmen-i pākiñe olurlar rû-māl
- 61 Sensin ol mālīk-i gencīne-i ‘irfān-ı Hudā
Ki seniñle olunur vaḥdet-i Ḥaḳ istidlāl
- 62 Sensin ol şāḥib-i ḳudret ki şehādet etdi
Hemçü Ādem şeref ü kadriñi ṭayy ile ğazāl
- 63 O zemān ki ola maḥşerde nice fitne zuhūr
Ola ḥaḳıñ dīli dehşetle o dem pür-ehvāl
- 64 Ḳuluñu nefis ü hevā derler iki dīnsizler
Āh kim eylediler vaḳt-i şaferde iġfāl
- 65 Geldi ‘aḳlım başıma līk uşaḳlarcasına
Her yanım eylediler beste vü ma‘ḳūd-ı ‘ıḳāl
- 66 Her dem dört tarafım baġlı henüz ḳurtulamam
Ġül-ı nefis urdu ayaġıma elime iġlāl
- 67 Yüklödip arḳama çok bār-ı kebā’ir ol dem
Gezerim sevḳ-ı cerā’imde mişāl-i ḥammāl

57: - Ü1

iş‘āl: işġāl Ü2

58: - Ü1

59: Ü1 1: Melce-i kehf-i penāhā şeh-i şefḳat-i bahā

60: - B, Ç, Ü1

61: - Ü1

62: - Ü1

şeref ü: şeref Ü2// ḳadriñi: ḳadriñe Ü2

63: - Ü1

64-72: - B, Ç, Ü2

- 68 Ne ferā'iz ne sünen ne ḥasenāt ü ne ḥulūs
Bir tehî-dest faķîrim beni etdi izlāl
- 69 Ne nevāfil ne muḥarremde rüsüm-ı mâtem
Ne şurûṭ ile şıyām u ne de sünnet-i şevvāl
- 70 'Arşa-yı maḥşere bu bâr-ı girānlarla 'aceb
Gelmege ḥazretiñe eyleyeler iştiķāl
- 71 Emān ey dāver-i iķlīm-i 'ināyāt emān
Ey şeh-i mekremet ey şāfi'-i rüz-ı ehvāl
- 72 Merḥamet eyle ḳuluñ Nürî-i 'aşıye meded
Etmesinler anı maḥşerde sefîl ü pâ-māl
- 73 Rû-siyeh Nürî-i kemter daḥı iki ḳat olup
Çekme düşunda güneḥden niçe yüz biñ eşķāl
- 74 Üft ü ḥîz eyleyerek dergeh-i 'ulyāña gelip
Ḥāk-i pâyıña ola 'acz ile ol dem rû-māl
- 75 Söyle derbānlarıña luṭf u 'ināyet eyle
Etmesinler anı pâ-māl ederek istişķāl
- 76 Yâ Resûl'ullah o dermāndeye dermān eyle
Cürmünü 'afv ede tâ Ḥazret-i Rabb-i Müte'āl
- 77 İltifāt eyle şefā'at ḳıl eyā kân-ı kerem
Ola tâ hem-dem-i aşḥāb u celīs heme āl
- 78 Ḳıl şefā'atle meded bendeñi şāhım mesrūr
Eyleme redd ile ben bî-kesi ol dem imlāl

73: - Ü1

iki ḳat olup: oldum iki ḳat Ü2

74: - Ü1

75: - Ü1

luṭf u: luṭf Ü2

76-77: - B, Ç, Ü2

78: - Ü1

ben: ol B, Ç/ imlāl: pâ-māl Ü2

5

Bahāriyye Der-medḥ-i Ḥazret-i Faḥr-i Kā'ināṭ 'Aleyhi Efḍālū's-Şiyem ve Ezkiyyū't-Taḥiyyāt

Mef'ûlû Mefā'îlû Mefā'îlû Fe'ûlûn

- 1 Erdi yine nev-rûz ki 'îd-ı dil ü cāndır
Ser-māye-i cān zīver-i bāzār-ı cināndır
- 2 'Ālem yeñiden buldu ṭarāvetle leṭāfet
'İşk artıcaḳ eyyām u avān işbu zemāndır
- 3 Şaḥrā-yı 'ademden yürüdü leşker-i ezhār
Kim her biri revnāḳdih-i bostān-ı cihāndır
- 4 Gül 'arz-ı cemāl eyledi hāmûn-ı 'ademden
Nergis göz açıp vuşlat-ı yāre nigerāndır
- 5 Sünbül edip îḳād-ı ḳanādîl-i dilinde
Yol gösterir ezhāra delîl-i reh-i cāndır
- 6 Aldı eline lāle yine cām-ı şafāyı
Her dem kan aḳar üstüne şan cür'a-keşāndır

5

B, 6a, 6b, 7a, 7b; Ç, 7a, 7b, 8a, 8b; Ü1, 6b, 7a, 7b, 8a; Ü2, 3b, 4a, 4b

Başlık: Ç; Bahāriyye Der-medḥ-i Ḥazret-i Faḥr-i Kā'ināṭ 'Aleyhi Efḍālū't-Taḥiyyāt B;
Nevrūziyye Der- Na't-ı Şerîf-i Nebevî Ü1; Diger Ḳaşıde-i Na't-ı Resûl Ü2

1: Ü1 2: Eyyām-ı sürûr ü dem-i cān-baḥş-ı cihāndır

yine: dem-i Ü1/ 'îd-ı dil ü: ser-māye-i B, Ç, Ü2

2: Ü1 2: Vaktle nigāh eyle ki bir tāze cevāndır

buldu ṭarāvetle leṭāfet: giydi çiçekli-i ṭarāvet Ü1// u avān: dilā Ü2

3: Ü1 2: Her birisi revnāḳdih-i çeşmān-ı zemāndır

şaḥrā-yı: îḳlîm-i Ü1

4: Ü1: Şāh-ı gül olup mesned-i vālāsına cālîs

Nergis gözedir emrine bir cān-ı girāndır

5: Ü1: Ḳandîl be-kef oldu şebistānda sünbül

Ezhār önüne düşdü delîl-i çeşmāndır

dilinde: dilinden Ç// delîl-i reh-i cāndır: ki bî-tāb [u] tûvāndır Ü2

6: Ü1: Aldı eline cām-ı şafā lāle-i lā'lin

Yaşım la ṭolup ṭaşdıḡı dem cür'a-feşāndır

yine: hele Ü2// cür'a-keşāndır: cür'a-feşāndır Ç

- 7 Sūsen uzatdı ki benim eşref-i ezhār
Ezhār ise hayretde o dem beste-dehāndır
- 8 Giydi fesini tırdı ayağ üzre karanfıl
Çiydem de dem eylerse n'ola zevkî 'ayāndır
- 9 Ak sâde ile yâsemene eyle nazar kim
Dil kişverine rāyiḥası nefḥa-resāndır
- 10 Kârtopu ile nesteren ü derd-i sefīdi
Seyr eyle bu üç dil-ber-i simin-bedenāndır
- 11 Baş egdi huzûrunda göreñ şeyḥ-i benefşe
Mihrâb-ı cemâliñ ile ol secde-künāndır
- 12 Zerrin kâdehin aldı edip 'azm-i harâbât
Rindâne dem eyler ki dem-i emn ü emāndır
- 13 Güلزârda nakd-i zerini eyledi işâr
Gonce açılaldan berü cömerd-i cevāndır
- 14 Baş ağrısına uğrayalı merd-i şakâyık
Gör bister-i sebz üzre ki bî-tâb ü tûvāndır

-
- 7: Ü1: Sūsen dil uzadıp sivri burnu söz atmış
Gonce işidip nîm güler beste dehāndır
- 8: Ü1: Dal fes oturup meclis-i 'işretde karanfıl
Rindâne dem eyler ki dem-i emn ü emāndır
çiydem de: çiydemle B, Ç// eylerse: eyler B, Ç// n'ola: ne ola Ç
- 9: Ü1: Aḳ hare ile yâsemen ü fül dü-birâder
Pîş-i şeh-i gülde ikisi peyk-i revāndır
nefḥa: şevk Ü2
- 10: - B, Ç, Ü2
- 11: Ü1: Dervîş şefkat edip izhâr-ı tezellül
Şaḥ-ı gül önünde egilip secde-künāndır
- 12: Ü1: Zerrin kâdehin elde ele tırdı ayakda
Hengâm-ı şafâdır diyerek bâde-keşāndır
dem-i: bu dem Ü2
- 13: Ü1: Bir tâze mâl-dâr idi gonce çok açılmış
Nakd-i zerin işârda isrâf-künāndır
- 14: uğrayalı merd-i: uğradı ammâ ki Ü1// gör bister-i: bu sebz Ü1// bî-tâb u: bî-tâb Ü2

- 15 Nesrīn düşüp çār-şeb üzre niçe gevher
Bâdem çiçeğin ‘ağd-i nikâha bu nişandır
- 16 Bu hüsn ü tarâvetle görüp ‘âlemi bülbül
Hep söylediği derd ile feryâd u figândır
- 17 Zann etme ki ol hasret-i verd ile çeker dem
Meddâh-ı şeh-i mâ-şaşal-ı kevn ü mekândır
- 18 Ya‘nî şeh-i iklîm-i risâlet ki Nebîler
Pehlû-yı rikâbında anıñ peyk-i revândır
- 19 Ol ẖâce-i kevineyn ü şehen-şâh-ı dü ‘âlem
O dâver ü dâdâr-ı heme ‘âlemiyândır
- 20 Nûrî ki olup mevc-i tahteyn-i yem-i zât
Eñ şoñra gelip ẖâtem-i peygâm-berândır
- 21 Ümmîdir o deryâ-yı ‘ulûm u hikem oldu
Ahlâkına eslâfı gibi feyz-resândır
- 22 Oldur o ‘arûs-ı tutuğ-ârâ-yı ev-ednâ
İrşile kenîzekleri havrâ-yı cinândır
- 23 Mağşerde yeri mezra‘a-yı tohm-ı şefâ‘at
‘Âşîlere rahm eyleyerek luğf-resândır

15: Ü1 1: Zerd-âlû vü bâdem çiçeği fermâ-fâşdır
düşüp: düşdü B, Ç/ çār-şeb üzre nice gevher: çār nişîn-i rāh-ı çemende Ü2// bâdem çiçeğin:
aşılanmağa heb Ü1// nikâha: nikâhın Ü2

16: Ü1 2: Şanma gice gündüz ki işi āh u figândır
hüsn ü tarâvetle: hüsn-i letâfetle Ü1// derd ile: āhla Ü2

17: Ü1: O mefhar-i Âdem sebep-i hılkat-i ‘âlem
Kim zât-ı şerîfi şeref-i kevn ü mekândır
17 ile 19. beyitlerin dipnotlarındaki Ü1’e ait beyitlerin yerleri değişiktir.

18: - B, Ç, Ü1

19: Ü1: H̱ânende degil na‘t okur edâyla zîrâ
Meddâh-ı şehensâh-ı heme ‘âlemiyândır

20-21: - B, Ç, Ü2

22: Ü1: Gılmân bir âlây tâze memâlik-i sarâyı
Yanında perestârları hür-ı cinândır
‘arûs-ı: ‘arş-ı B// havrâ-yı: hür-ı Ç

23: - Ü1

- 24 Cibrîl-i emîn olsa n'ola gâşiye-dârı
Huddâm-ı der-i dergeh-i hep kerrûbiyandır
- 25 Gerdün-ı haķıķatde o bir şemsdir el-ḥaķ
Kim mihr-i cihân dergehine ser-ğaltandır
- 26 O gülbün-i gülşân-ı Hüdâ Aḥmed-i Muḥtâr
Kim cismi dü kevneyne o bir rûḥ-ı revândır
- 27 Feryâd-resâ bende-nüvâz ekrem-ârâ
Ey zât-ı şerîfînle cihân emn ü emândır
- 28 Ser-dâr-ı rüsül Aḥmed-i mürsel ki vücûdu
Dü-serâ raḥmet-i maḥz-ı dü-cihândır
- 29 Şadr-ı nûbe'â zübde-i mecmû'-ı berâyâ
Kehf-i fuķarâ herkese dermân-ı zemândır
- 30 Hıffâş-ı cehâlet ne bilir lem'a-yı nûrun
Seyr eyleyen ol gün yüzü rûşen nazarândır
- 31 Maḥbûb-ı Hudâ aķreb-i dergâh-ı ev-ednâ
'Âlemlere raḥmet o Resûl-i şaķalândır
- 32 Hîç heves ile şafḥa-ı ekvân şıgışmaz
Ol mu'cizeler vaşfı ki bî-ḥadd ü girândır
- 33 Şuşdurdu kelâmıyla cemî'-i füşḥâyı
Ḳur'ânıñ o i'câzı yeter nazm-ı 'ayândır
- 34 Nâzil olıcaķ seb'a meşânî-i mübârek
İndi yere ol seb'a mu'allâķ hezeyândır

24: olsa n'ola: oldu anıñ Ü1// der-i dergeh-i heb: kirâmı o şehiñ Ü1

25: - Ü1

gerdün-ı: eflâk-i Ü2// mihr-i: mihri Ü2// dergehine: maķdemine Ü2

26: - Ü1

Ü2: Ya'nî ki odur Aḥmed [ü] Maḥmûd u Muḥammed

Cism-i dü cihân ḳâline rûḥ-ı revândır

gülşân-ı: gülşen-i Ç

27: - Ü1

şerîfînle cihân: şerîfîn ki bize Ü2

28-41: - B, Ç, Ü2

- 35 Nuşh eyledi Tevrât ile İncîl ü Zebûr
Şebt ehli re‘âyâsı gibi ‘uyûbândır
- 36 Ol muhbir-i şâdıķ sözünü etmeyen ikrâr
İnkâr ederim uça dağı kavli yalandır
- 37 Merdân-ı muvaḥḥidler hep ümmetiniñ baķ
Müşriklere maḥşerde baķıp ḥande-zenândır
- 38 Mücrim bile olsa sever erbâb-ı seḥâyı
Mağz-ı bî-ḥasebân ile hep mürteşiyândır
- 39 Pey-der-pey eren kemâline kevn ü mekāna
İḥyâ-yı kavâlib içün ol rûḥ-ı revândır
- 40 Ey zübde-i maḥlûḳ-ı Ḥudâ server-i ‘âlem
Bâbında melâ’ik çeh-i câh-ı bî-kesândır
- 41 Evlâd-ı kirâmıñ seniñ aşḥâb-ı ‘izâmıñ
Aḥlâḳ-ı ḥamîde ile ferişteh nişândır
- 42 Sensin o ḥudâvend-i kütüb-ḥâne-i evḥâ
Âdem dağı yanında henüz ebced-ḥ’ândır
- 43 Bulmazdı necât olmasañ ey baḥr-ı hidâyet
Nûḥuñ hele tûfânı ki bî-ḥadd ü kerândır
- 44 Nemrûduñ eden âteş-i küfrün hele itḥâ
Destiñden aķan mu‘cize-i âb-ı revândır
- 45 Yek şu‘le-i envârıña olmaķla müşerref
Yûsufdaki ol nûr durur kim leme‘ândır

42: Ü1: Âdem dedemiz ebced oķur bezmgehe gelse

‘İlm-i ezeli ħalbiñe ma‘lûm u ‘ayândır

43: Ü1: Ķullanmada fûlk-i dili her fırtınalarda

Tersâne-i ḥükmünde Necî bir ĳapudandır

44: Ü1 1: Gülşen eden itḥâ ile nîrân-ı Ḥalîlî

Ü2 1: Ol âteş-i Nemrûdu eden luṭṭla itḥâ

45: Ü1: ‘Aks eyledi mihr-i ruḥ-ı bî-mişl ü melîḥiñ

Yûsufdaki ol ḥüster-i mâḥveşândır

ol: o B

- 46 Ebrû ile müjgânıñı seyr etdi ezelden
İsmâ‘île ta‘lîm-i kün-i tîr ü kemândır
- 47 Dayanmadı bir cilveñe Mûsâ-yı peyem-ber
Bî-hûş olarak Țürda ol şayha-künândır
- 48 İhyâken envât ise ger Hâzret-i ‘İsâ
Feyziñdir o kim ‘âleme mâ-yı cereyândır
- 49 Mergûbuñ olan tıyb u şalât ile nisâcet
Merdûduñ eyâ şâd-ı kerem hubb-ı benândır
- 50 Tâ rûz-ı kıyâmet çalınır nevbet-i dîniñ
İkâz eden velvele-i bâng-i ezândır
- 51 Țoldurdu semâvât u zemîni şalavâtıñ
Zîb-âver-i her sâ‘at rûzân u şebândır
- 52 Kâdr ü şeref-i zâtıña Hâkķâ iki şâhid
Rûz-ı ‘arefe ğurre-i ‘îd-i ramazândır
- 53 Zâhirde za‘îf ise de hemçün beher yere
Herbiri şahâbîleriniñ şîr-i zebândır
- 54 Etbâ‘ u memâlik-i deriñ hayr-ı ümemdir
Eslâfa nazâr cümlesi de bî-bedelândır
- 55 Düşmenleriniñ ez-dili Bû-Cehl-i kec-endâm
Çirk-âb-ı cehennemde fenâ bir seretândır
- 56 Bir humret-i bed var idi rûyunda şarardı
Gör Bû-Lehebi haste-i dâd yereķândır

46: - B, Ç, Ü2

47: Ü1: Yek pertev-i nûruñ idi ol gördüğü Mûsâ

‘Aksi yed-i beyzâdaki sırr-ı leme‘ândır

şayha-künândır: şayha-zebândır Ü2

48: Ü1: İncîl be-kef-i ‘İsâ ihyâken mevta

Teşrîfiñiñ tebşîr ederek müjde-resândır

49-64: - B, Ç, Ü2

- 57 Gül gibi dili dem-be-dem olmağda muṭarrā
Mihriñle na‘īm içre gelip sākin olandır
- 58 Ey raḥmet-i Ḥaḫ Nūrī kuluñ etme ferāmūş
Ol rûz-ı cezāda ki zemān-ı ḥalecādır
- 59 Ol teşneyi sîr-âb-ı şerâb-ı kerem eyle
‘İşyānıñā hep çekdigi hep rıtl-ı girādır
- 60 Āsûde-dile sen şefâ‘atde meded kı
‘Uryān u serāsime red ol demde beyādır
- 61 Kesmem hele ümmîdimi lutf u keremiñden
Zîrâ ki nu‘ûtuñ baña hep vird-i zebādır
- 62 Her vaşf-ı cemîlînde edersin nice eḥad
Her na‘t-ı şerîfiñ sebeb-i rif‘at ü şādır
- 63 Feyziñ ediyor levḥ-i kulûb-ı şu‘arāya
Anlar ümenā-yı güher-i ḥüsn-i beyādır
- 64 Īmān getiren şā‘ir-i mâhirleriñ olmaz
Rûhu’l-kudûs ‘ışkıñ ile zinde-dilādır
- 65 Ḥāşâ ki seniñ bendeleriñ ḥor ola ḥāşâ
‘Ālemlere server deriñe bende olandır
- 66 İtnâb-ı kelām eyleme ey Nūrî-i şeydâ
‘Arz eyle o şāha ne ki pinhân-ı cenādır
- 67 Ḥaddim mi seni vaşf edeyim ey şeh-i mümtâz
Medḥiñde seniñ Ḥazret-i Ḥallâḫ-ı cihādır

65: - Ü1

ḥor: ḥ‘ār Ü2// deriñe: kapıña Ü2

66: - Ü1

67: Ü1: Ḥaddim degil ammâ benim ey rûḥ-ı muşavver
Vâcib baña na‘tiñdan emân kef-i lisādır

68 ‘Afv et bu kaşîdemde olan sehv ü haţâyı
Ki her biri pür-cürm ü kelâm-ı hezeyândır

69 Et nakd-ı şefâ‘atle beni şâhib-i şervet
Kim virdi zamîr-i dili her rûz u şebândır

70 Gül-deste taḥiyyât ire Hâkdan saña her dem
Tâ vaqt-i bahâr ile felek feyz-resândır

6

*Bahâriyye Der-Na‘t-ı Hâzret-i Ebû‘l-Kâsım Şallî Allâhu ‘Aleyhi ve Selem
Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün*

1 Erişdi faşl-ı bahâr u güşâdî-i ezhâr
Hezâr müjde ola ‘andelîb-i zâra hezâr

2 Kıyâs-ı sebzi yine ‘âlem eyledi ber-düş
Beher nebâtı edip bezm-i gülşene aḥdâr

3 Nesîm-i feyz-i İlâhî dem urdu maşrıḡdan
Şükûfe terbiyesin şeb-neme edip aḥbâr

4 Cülûs edince şeh-i gül zümür-rüdîn taḥta
Ḥazîne-i dil içinden ne zerrîn eder âşâr

68: - Ü1

kelâm-ı: kelâmı B

69: - Ü1

rûz u: rûz Ü2

70: saña: baña Ü1

6

B, 7b, 8a, 8b, 9a; Ç, 8b, 9a, 9b, 10a; Ü1, 8a, 8b, 9a, 9b, 10a, 10b; Ü2, 1b, 2a

Başlık: B, Ç; Kaşîde-i Ḥadîka el-Envâr Bahâriyye Ü1; Na‘t-ı Şerîf Ü2

1: güşâdî-i: tarâvet-i Ü1

2: Ü1: Emîr-i ‘arza yeşil ḥil‘at etmege ilbâs

Olundu pîşgehe şâh-ı mevsim-i aḥdâr

3: Ü1: Nesîm-i bād-ı şimālî şabâḥ vaḡti esip

Ḳudûm-ı şâh-ı rebî‘i eder bize aḥbâr

4: Ü1: Çıkıp serîr-i zeberced firâzına müşkil

Derûn ḥazînesin açmış da altun etdi nişâr

ne: - Ü2// eder âşâr: edip işâr Ü2

- 5 Gülün bir ‘abd-i siyeh-rûyu sünbül-i ezrak
Benefşe hâk-i ‘ubûdiyyetinde hıdmet-kâr
- 6 Bütün cihânı kudüm-ı bahâra teşne-lebân
‘Aceb mi dîdesini açsa nergis-i bîmâr
- 7 Bu dem dem-i feraḥ-efzâ-yı rûḥ-ı insândır
Bu demde keşf olur ‘uşşâka nice biñ esrâr
- 8 Bu demde derk-i ma‘ânî şudûr eder dilden
‘Arûs-ı ‘ışk eder ‘uşşâka kendini ızhâr
- 9 Ne ‘ışk lu’lu’-yı deryâ-yı ḥubb-ı Yezdânî
Ne ‘ışk gevher-i kân-ı ‘avâlim-i ezkâr
- 10 Ne ‘ışk merd-i dilîr-i veḡâ-yı pendârî
Ne ‘ışk şâhib-i tîr ü süyûf-ı âteş-bâr
- 11 Ne ‘ışk dâver-i iklîm-i nuṭṭ-ı insânî
Ne ‘ışk tûti-i şîrîn ü sükkerîn güftâr
- 12 Ne ‘ışk nükte-nümâ-yı ḥaḳâyıku’l-eşyâ
Ne ‘ışk vâ‘iz-i kürsî-i câmi‘-i âşâr

5: gülün bir: o şâhiñ Ü1/ rûyu: rûy Ü2; fâmı Ü1// ‘ubûdiyyetinde: ‘ubûdiyyetde Ü2

6: Ü1 1: Bahâr mevsimi erdi diye ‘ilâc arıyor

dîdesini açsa: vuşlatı isterse Ü2

7: Ü1 2: Bu dem dem-i feraḥ-efzâdır ol kadar ki olur

feraḥ-efzâ-yı rûḥ-ı insândır: feraḥdır ol kadar ki olur Ü1/ rûḥ-ı insândır: rûḥ-resândır Ü2//

‘uşşâka nice biñ: ey dil saña hezâr Ü2

8: derk-i: dergeh-i Ç, Ü2/ ma‘ânî: meżâmin Ü1/ şudûr eder dilden: tûlû‘ eder ḳalbe Ü1, Ü2//

‘arûs-ı: cemâl-i Ü1// kendini: rûy-ı dil Ü1; rûyunu Ü2

9: deryâ-yı: ‘ummân-ı Ü1/ Yezdânî: Raḥmânî Ü1// ‘avâlim-i ezkâr: ma‘ârif ü ezkâr Ü1

10: Ü1: Ne ‘ışk kuvvet-i bâzû-yı ḳalb-i ehl’üllâh

Ne ‘ışk seyf-i muraşşa‘ ḡılâf-ı şa‘şa‘a-bâr

pendârî: nefis-i hevâ Ü2

11: Ü1: Ne ‘ışk Nûrî-i Hindistân sebû-yı verd-i aḥruf

Ne ‘ışk tûti-i mir’ât-i şekker güftâr

şîrîn ü sükkerîn: mir’ât-i şekker Ü1

12: Ü1 2: Ne ‘ışk mürşid-i râh-ı ḡavâmîz-ı esrâr

ḥaḳâyıku’l-eşyâ: ḥaḳâyıḳ-ı eşyâ Ü1// âşâr: esrâr Ü2

- 13 Ne 'ışık merhem-i rîş-i kulûb-ı bîmārān
Ṭabīb-i nabz-şinās ḥakīm-i feyz-dişār
- 14 Ne 'ışık neşve-dih-i 'āşıkān-ı 'ayyāşān
Ne 'ışık ḥamr-ı ezel k'anda yok şudā' u ḥumār
- 15 Ne 'ışık perde[de]dir neng ü nām-ı maḥbûbı
Ne 'ışık rāfi'-i nāmūs-ı 'aql u rāfi'-i 'ār
- 16 Ne 'ışık nūr-ı ḥaḳāyık ki yek şu'ā'ı anıñ
Bu kâ'inâtda Manşûrî zâhidâ ber-dâr
- 17 Ne 'ışık bâ'ış-i îcâd-ı 'âlem-i ma'nâ
Zemîn ânıñla sükûnetde âsmân devvâr
- 18 Ne 'ışık 'ârif-i 'ilm-i ledün ü fenn-i ḥikem
Ne 'ışık mâye-i şî'r-i terin na't-ı eş'âr
- 19 Ne 'ışık mevc-i taḥteyn-i biḥâr-ı kenz-i ḥafî
Ne 'ışık gevher-i 'ummân-ı şî'r-i na't-âşâr
- 20 Ne na't na't-ı cenâb-ı Resûl-i 'adnânî
Ḥıdîv-i kişver-i lâhût u dâver-i esrâr
- 21 Şeh-i erîke-nişîn-i memâlik-i 'irfân
Meh-i sipihr-i hüdâ şeb çerâğ-ı leyl ü nehâr

13: Ü1 2: Ne 'ışık dârü-yı dermân-resân-ı her bîmâr
kulûb-ı bîmārān: derûn-ı ḥaste-dilân Ü1// nabz-şinās ḥakīm-i: nabz-ı ḥakīm-şinās Ü2

14: Ü1 2: Ne 'ışık bâze-i cân-baḥş-ı câm-ı ḳalb-i fekkâr
neşve: neş'e Ü2/ 'āşıkān-ı 'ayyāşān: mürdegân-ı maḥmûrî Ü1

15: - Ü1

16: Ü1: Ne 'ışık nūr-ı 'aql sūzu ene'l-ḥaḳ gû
Ne 'ışık ḥâlet-i Manşûru dâr-ı sidre-medâr

Ü2 2: Zuhûr kıldı Manşûru eyledi ber-dâr
yek şu'ā'ı anıñ: şu'lesi itdi B, Ç

17: - Ü1

Ü2 1: Ne 'ışık 'ille-i îcâd-ı mâ-sivâ'llâhı

18: - Ü1

mâye-i şî'r-i: bâdî-i şî'ri Ü2

19: - B, Ç, Ü2

biḥâr: baḥr Ü1

20: dâver-i esrâr: seyyid-i ebrâr Ü1; lu'lu'-yı şehvâr Ü2

21: erîke-nişîn-i: erîke-güzîn-i Ü2/ 'irfân: kevneyn Ü2// hüdâ şeb çerâğ-ı: şefâ'at ziyâ-yı Ü2

- 22 Yetīm-i dürr-i girān-ḳadr u gevher-i lālā
Ḥasīb-i hoş kerīmān [u] nesīb-i pāk-tebār
- 23 Gül-i ḥadīḳa-yı ḳurb-ı İlāhī bülbül-i ḳuds
Mübelliğ-i ḥikem ü mest-i bāde-i dīdār
- 24 Dehān-ı mu‘cizi esrār-ı ‘ışḳ ile lebrīz
Ma‘ārif ile dil-i ‘arş-pāyesi ser-şār
- 25 Nedīm-i ḥāş-ı Hudā şem‘-i bezmgāh-ı Hüdā
Nigāhdār-ı edeb mest-i bāde-i dīdār
- 26 Dür-i yetīm-i şeref-zā o lu’lu’-ı lālā
Ḥasīb-i nesl-i muṭahhar nesīb-i pāk tebār
- 27 Başınca ‘arşa ḳadem sürdü pāyına yüzünü
Ki kuḥl içün o mübārek ḳademden aldı ğubār
- 28 Şaḳı fütādesi ḥavvrā-yı cennetü’l-a‘lā
Kemāl-i ḥüsnünü vaşf etmek oldu pek düşvār
- 29 Dilīr-i yekke-süvār-ı fezā-yı ‘ālem-i ḳuds
‘Azīmet etmege dergāh-ı Ḥaḳḳa ḥū‘āhiş-kār
- 30 Raḥīm-i bende-nüvāz u kerīm-i zü’l-iḥsān
Veliyy-i ni‘met-i ümmet meded-res-i aḫyār
- 31 Muḥaddiş-i şuhuf-ı şer‘ ü muḥbir-i şādıḳ
Müfessir-i kütüb-i zāt-ı İzīd-i Settār

22: - Ü1

dürr-i: dürr ü Ü2

23: Ü1 2: Mübelliğ-i ḥaber zāt-ı İzīd ü Ğaffār

24: mu‘cizi: mu‘ciz Ç/ esrār-ı ‘ışḳ: ‘ilm-i ledün ile lebrīz Ü1

25-26: - B, Ç, Ü2

27: - Ü1

Ü2 1: Ne ‘arş-ı büse reh-i ḥāk-pāy-ı Muştafavī

28: - Ü1

29: - Ü1

fezā-yı ‘ālem-i ḳuds: burāk-ı ḥubb-ı İlāh Ü2// etmege dergāh-ı: eylemege ḳurb-ı Ü2

30: Ü1: Ra‘ūf-ı bende-nüvāz u ‘atūf-ı bī-niyāz

Velī ni‘met-i ām u meded-res-i ihtiyār

31: şer‘ ü muḥbir-i şādıḳ: cümle-i şıfāt-ı Hudā Ü1

- 32 Ḥudā güzīdesi vü Muşţafā vü Müstencī
Muḥammed-i ‘Arabī ya‘nī Aḥmed-i Muḥtār
- 33 O ‘abd-i ḥāş-ı Ḥudā Ḥazreti Ḥabīb’ullāh
Ki bendegānıdır ol dāverin şıgār u kibār
- 34 Fürûğ-ı nāşıyesinden güneş şu‘ā‘ı alıp
N’ola cemāline dersem Metālī‘ü’l-envār
- 35 Mekīn-i ğarḳa-ı bālā-yı lā-mekān oldu
Faḳaṭ o sâḥada oldur dilīr-i yekke-süvār
- 36 Fütāde-i ser-i ğisūsu ḥūriyān-ı behişt
Ferāğ-ı ‘anber-i sevdādan anlara düşvār
- 37 Melā’ik eylediler kuḥl-ı dīde-i rağbet
Berātı reh-güzzerinden hepisi aldı ğubār
- 38 Ḥudā aña çü *Le-‘amrük* dedi kitābında
Ne mümkin olmağ o maḥbūba ğayrı midḥatkār
- 39 Şefī‘-i bende-nüvāzā ḥidīv-i kevneynā
Eyā nedīm-i ḥaremġāh-ı İzīd-i Ğaffār
- 40 Sen ol Nebiyy-i kerīmü’l-ḥıṣālsin ki seni
Ḳamu nebīlere etdi Ḥudā sipeh-sālār

32: - B, Ç, Ü2

33: B, Ç, Ü2 1: Emīn-i künc-i ma‘ālī Muḥammed-i ‘Arabī

34: Ü2: Ruḥundan aldı aḥz āftāb envārı

‘Aceb midir k’ola rüy-ı Metālī‘ü’l-envār

Ü1 2: N’ola denirse cemāline maṭla‘u’l-envār

güneş şu‘ā‘ı alup: yaratdı Ḥaḳ güneşi Ü1

35-37: - B, Ç, Ü2

38: Ü1: Ḥıṭāb-ı Bārī *Le-‘amrük* edip o maḥbūba

Ne mümkin aña ola ğayr-ı kimse midḥat-kār

Ü2 1: Ḥudā Levlak ile müşerref edip

ğayrı: kimse Ü2

39: Ü1: Şehā mu‘īn-i penāhā ṣāḥib-i kevneynā

Eyā vesīle-i Ğufrān-ı Ḥazret-i Ğaffār

İzīd-i: Ḥazret-i Ü2

40: - Ü1, Ü2

Nebiyy-i: - Ç

- 41 Ezelde rūḥ-ı şerīfīñ Nebī-i mürsel iken
Yoğ idi Ādem ü bād u türāb u mā vü ne nār
- 42 Cemāl-i sifle ol demde cilve eyler iken
Yoğ idi mülk ü melek hīç günbed-i devvār
- 43 Ne ‘arş u ferş ü ne ṭūbā ne cennetü’l-me’vā
Hemān o bezm-i münevverde yalınız dīdār
- 44 Seniñçin eyledi ekvānı Hāḫ Te‘ālā ḫalk
Seniñle eyledi künüz-ı maḥfīsin iẓhār
- 45 Getirdi ‘asker-i ervāḫı sāḫa-ı kevne
Revānıñ oldu o dem cümleye sipeh-sālār
- 46 Mülūk-ı mülk-i nübüvvet alırsa senden tāc
‘Aceb mi zāt-ı ‘azīzīñdir anlara Ḥünkār
- 47 Sen ol şafīsin o Ādem saña olup miḥrāb
Sañaydı secde-i emlāk u ḫubbe-i devvār
- 48 Ḥariş-i vuşlat-ı dīdārıñ olmasa İdrīs
Ederdi rüz-ı vefāta zemīnde cümle ḫarār
- 49 Ve līkin ümmetiniñ biçmege o ḫullelerin
Kemāl-i sür‘at ile ref’ olundu ol yek-bār
- 50 Nefes dede gibi dergāhıña mülāzim idi
O rüzgārda Hūd-ı nebī-i pāk-tebār
- 51 Sen evvel ‘asker-i ḥādīye ḥādīdir Şāliḫ
Ki ḫabl-i şer‘iñ ile nāḫasına ṭaḫdı mehār

41-46: - B, Ç, Ü2

44: künüz-ı: kenz-i Ü1

47: Ü1: O pīr-i tekve-i irşādsın ki esmādan

Teveccühüñ dedemiz Ādeme verip ezkā

Ü2: Sen ol şafī-i Ḥudāsın ki cebīn-i neş’eñde

Sücūd kıldı melā’ikle ḫubbe-i devvār

48-53: - B, Ç, Ü2

- 52 Çudũmuñ olsa gerek diye nevñi Hãzet-i Hãk
Serãy-ı ‘ãlemi tanzĩf içũn edip tebãr
- 53 Cihãnı eyledi tañhĩr ãb-ı tũfãn ile
Zemĩnde qalmadı küffãrdan o dem diyãr
- 54 Sen ol Halĩl-i kerĩmsin ki pĩş-i luñfuñda
Şayĩlsa bañşĩş-i İbrãhĩm oldu yek dĩnãr
- 55 Fidã-yı maqdemĩñ olmağa rũñ-ı İsmã’ĩl
Mañabbetiñle ne esrãrdır ki cãna kıyãr
- 56 Berãy-ı hĩdmet-i isqã-yı ümmetiñ çıkarp
Denirse zemzeme a‘ceb mi seyyidũ’l-ãbãr
- 57 Çamĩndan olmadıgĩñ şulb-ı pãkine lãyık
Göz açmayıp şeb ü rũz olur idi İşãk zãr
- 58 Cemãliñ eyler iken bir zemãn gözũn rũşen
Firãkıñ eyledi Ya‘kũbı bĩ-mecãl ü nizãr
- 59 O hũsn ü ãn ile Yũsuf ki nũr-ı ‘ãlem idi
Bu Mışr-ı şer’iñe olsa ‘aceb mi defter-dãr
- 60 Hãkĩm-i mekremetiñden olunca dermãn-cũ
Şifã-yı şabr ile tĩmãr olundu ol bĩmãr
- 61 Firãz-ı minber-i vaşfĩñda nãmıñı söyler
Vazĩfe-ñũr-ı hañĩbiñ Şu‘ayb-ı hoş-gũftãr
- 62 Mesĩñ ibn-i Mesĩñã-deme olup mañrem
Yetişdi himmetiñ oldu balıkda Yũnusa yãr
- 63 Beşãretiñle tefãhur ederdi İlyãs
Velãdetiñ haberin verdi vird edip tekrãr

54: Ü1: İfãza-yı keremiñdir ki nãr-ı Nemrũdu
Halĩle eyledi gũlzãr içinde bir gũlnãr

kerĩmsin: ‘azĩmsin Ü2

55-64: - B, Ç, Ü2

- 64 Erişdi feyz-i hayâtın Üzeyr ü Cercise
Toğunmadı o iki zâta renciş-i ağıyar
- 65 Sen ol Kelîm-i ħudâ-bîn ü ħaḡ-nümâsın kim
Kemâl-i zâtına irmez ne ‘aḡl u ne efkâr
- 66 Vezîr-i pîriñ idi şadr-ı esbakın Ĥârûn
Livâ-yı ‘adlîñ alıp oldu ‘askere ser-dâr
- 67 İcâzetiñle serîr-i ħılâfete oturup
Ĥükûmet eyledi Dâvûd-ı ma‘delet-kirdâr
- 68 Göreydi debdebe-i rûzgâr-ı salṭanatın
Ederdi mülkü Süleymân ‘ışḡına îşâr
- 69 Kereste biçmege aşḡâb-ı şuffe şuffesine
Gelip hemân Zekerıyyâ elinde var minşâr
- 70 Mübeşşiriñ biri Yaḡyâ ki reh-güzârında
Turup o eşk-i sürûr ile incü etdi nişâr
- 71 Sen ol Mesîḡ-i şifâ-sâz-ı mürde-i cânsın
Ki her demiñle olur çeşm-i ‘âşıkân bî-dâr
- 72 Ĥudûdu ḡaṭ‘ ile Ye‘cûc-ı sedde Zü’l-ḡarneyn
Yazıldı defter-i mülkünde nâmı ser-mi‘mâr
- 73 Peyâm-ı dîniñi menzil-be-menzil aḡbâra
Eser şabâ gibi sür‘atle ħâzırdır Tatar
- 74 Çehâr-yâr-ı güzîniñ cihân-ı ‘adlînde
Zemân u zâtladır her birisi bir dâdâr

65: Ü1: Feşâḡat ile belâḡatiñ Kelîmi lâl etdi
Tekellümünden edip ħazretinde isti‘zâr
ne ‘aḡl u ne: ‘uḡulle Ü2

66-70: - B, Ç, Ü2

71: Ü1: Demiñle rûḡ-ı Mesîḡâ mevâtı ihyâda
Ederdi dem-be-dem i‘câz nev-be-nev izḡâr

72-94: - B, Ç, Ü2

- 75 Şeh-i erîke-i taşdîķ o Ĥazret-i Şiddîķ
Hümā-yı evc-i mu‘allā-yı *iz-hümā fi’n-nār*
- 76 Yanında keskin o seyf-i ‘adāletîñ Fārûķ
Cihān-güşādır o sulţān-ı fātihü’l-aķţār
- 77 Emîr-i cāmi‘-i Ķur’ān ĥazîne-dārındır
Ĥidiv-i cūd u ‘aţāyā imām-ı ĥilm [ü] vaķār
- 78 Cenāb-ı şāh-ı velāyet velî-i zî-şānıñ
Vaşiyy-i muĥteremiñ ya’nî Ĥaydar-ı Kerrār
- 79 Dü şāh-zādeleriñ kenz-i nesl-i pâkinde
Cihānda mişli bulunmaz dü lu’lu’-ı şehvār
- 80 Üveys çarĥa cebesi leşker-i velāyetiniñ
Nihāyetinde gelen Meĥdî-i zemān dümdār
- 81 Seniñ e’imme-i işnā ‘aşer burūcuñdur
Ki şems-i zātıñ olur ol burūcda sîţār
- 82 İştise bâng-ı ezān-ı Bilāl bülbülünü
Nemāzı kıлмаğa aşĥāb-ı kefh olur bî-dār
- 83 Sezādır olsa sezā ked-ĥudā kadınlığına
Ĥarîm-i beyt-i şerîfîñde Meryeme ber-dār
- 84 İlā-yı rûz-ı kıyāmetde cedd-i ümmetiniñ
Süvāriyān ağası oldu Ca‘fer-i Tayyār
- 85 Dü-ķahramān idi beşikte Ĥamzā vü ‘Abbās
Yürürler idi esedler gibi yemîn ü yesār
- 86 Livā-yı ĥamdiniñ altında cem‘ ü ĥaşre gelen
Cünûda Ĥālîd-i Eyyûb oldu bayraķdār
- 87 Lehîb-i âteş-i tennûr-ı ķahrıñ olmuşdur
Ebû-Leheble Ebû-Cehl iki demet ĥas u ĥār
- 88 Cehār-ı rûkn-i ķavî aşl-ı ‘arş-ı şer’iñdir
Cihānda çün kütüb-i erba‘a e’imme çār

- 89 Mülâzimdir irşâd-ı penâhın olmuşdur
Cüneyd ü Şiblî vü Ma'rûf u Edhem ü 'Atîâr
- 90 Elinde kışsa-ı deryûze 'inâyet eyle
Gedâ-yı süddegehiñ geldi Mâlik-i Dînâr
- 91 Göründü pertev-i dîdâr-ı hiddet-âşârın
Füşûş-ı hazret-i şeyh ümmetiñde âyinedâr
- 92 Bu rütbe kadr ü iclâl ile rûh-ı Mevlânâ
Mişâl-i zerre olur şems-i zâtîñ devvâr
- 93 Cesâret etmedi şer'inle şeyh Geylânî
Se rûze tıfl iken eyyâm-ı rûzede Akîâr
- 94 Göz açamaz hele maşşerde Hâfız-ı Şîrâzî
Meger mey-i keremiñ ile ede def'-i humâr
- 95 Benim ğarîķ-i bihâr-ı günâh u güstâhî
Ki hiç bir işim olmadı hazretiñe yarar
- 96 Efendim işte kuluñ Nûrî müstmendiñdir
Günâh u cürm-i keşîrinden etme istifsâr
- 97 Şu na'ta cür'eti güstâhlıķdır 'afv eyle
Gerekdir eylemek ey şâh andan istiğfâr
- 98 Havass-ı zâhir ü bâtın mu'aţţâl olduĝu dem
Ne elde kudret-i aĝz ü ne pâйда refîâr
- 99 'Aceb ne gûne ĥuzûr-ı sa'âdete geleyim
Tehî-kef az ĥasenâtım kebâ'irim bisyâr

95: - Ü1

hiç bir işim: bir işim hiç Ç

96: Ü1: Meded-res ol dem-i maşşerde yâ Resûl'ullâh

Kemîne Nûrî-i dermânde kalmaya nâ-çâr

cürm-i keşîri etme benden: cürm ü keşretten etme B; cürm-i keşîri etme Ç

97:- Ü1

98-105: - B, Ç, Ü2

- 100 Şerāb-ı ğaflet ile ser-gerdānlığımdandır
Ki olmadım daḥı bu bezm-i fānīde hüşyār
- 101 Efendim eylediğim cürme tevbe-kār oldum
Dilimde kōrkaraḳ evrādım oldu istiġfār
- 102 Kemāl-i ‘acַz ile bāb-ı şefā‘ate gelicek
Ne mümkün eyleyeler ben kemīneñi azar
- 103 Elimdedir bu ḳaşıdem ki na‘t-ı pākdir
Denildi nāmına anıñ Ḥadiḳatü’l-envār
- 104 Derūna toldu yine şevḳ-i lezzet-i mihriñ
Dil-i ḥazīnime oldu medār-ı istibşār
- 105 Bu şevḳ ile getirip rūḥ-ı pākiñe şalavāt
Açıldı gülşen-i ṭab‘ımda nev-zuhūr ezhār
- 106 Yeter bu bī‘edebāne kelāmıñ ey ḥāme
Sözünü muḥtaşar et etme böylece iḳşār
- 107 Hemīşe ravza-ı pākine ‘an-şamīmü’l-ḳalb
Cevāhir-i şalevāt u selāmı eyle nişār

7

Na‘t-ı Şerīf-i ‘Alī*Mef‘ūlü Fa‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün*

- 1 Ḥaḳḳıñ irādesi ten-i ma‘dūma cān verir
Bir ān içinde hey‘et-i kevn ü mekān verir
- 2 Feyz-i ‘ināyetini gehī āşkār eder
Ki zīr-i perde-i kereminden nihān verir

106: - Ü1

sözünü: nedir sözünü Ü2// etme böylece iḳşār: istikşār Ü2

107: - Ü1

hemīşe: hemān Ü2// şalevāt u: şalevātı Ü2

7

- B, Ç; Ü1, 10b, 11a, 11b; - Ü2

- 3 Ba‘z-ı kulumu nār-ı caḥīmde kebāb eder
Maḥz-ı keremle ba‘zen de bāğ-ı cinān verir
- 4 Eyler kimini ḥāsir-i dünyā vü āḥiret
Şorma kimine salṭanāt-ı cāvidān verir
- 5 Ḥurşid-i kudreti kevne nūr-ı ziyā şalar
Āfāka dūd-ı ḥikmeti şebden nişān verir
- 6 Her ‘aşrda ‘ibādına bir hādī gönderir
Her bir devirde nazm-ı umūr-ı cihān verir
- 7 Maḥlūkuñ eñ nihāyetini Ādem eyledi
Mescūd edip meleklerine ‘izz ü şān verir
- 8 Tūfān-ı kahr ġarķ edip ekvānı ser-be-ser
Nūḥ-ı Nicīye tehlikelerden emān verir
- 9 Ḥilletle āteş içre revişin ‘abd-i ḥāşa
Berd ü selām-ı luṭfla āb-ı revān verir
- 10 Yüz biñ kulumu kahr ile gāhī ġarīķ eder
Gāhī gelince Tūr-ı tecellī-feşān verir
- 11 Hem nūr-ı çeşm-i Ḥazret-i Ya‘kūbu ref‘ eder
Hem Yūsufa bu mertebede ḥüsn ü ān verir
- 12 Nez‘ eyler ise şıḥḥat ü emvāl-i şābiri
Dāvūd-zādesine de mülk-i cihān verir
- 13 Yaḥyā-yı bī-günāhı nedir kim şehīd eder
‘İsā-ı rūḥa bir dem-i iḥyā-yı cān verir
- 14 Tekmīl edip merātib-i rūḥ-ı muḥaddesi
Bālā-yı lā-mekānda ḥabībe mekān verir
- 15 Ya‘nī ḥabīb-i ḥāşı Ḥudā kim o ḥazrete
Kevnini baḥş edip aña bī-imtinān verir
- 16 Yine burāķ-ı devletine ol Ḥudāygān
Cibrīl tutar rikābını rıdvān ‘inān verir

- 17 Huddām-ı ehl-i beyti ğubār-ı kudūmunu
Hūrîlere tekahhül için armağan verir
- 18 Müjgân-ı ebrû ğamzelerin hūrîler dağı
Aşhâb-ı cengçün sinne tîr ü kemân verir
- 19 Yek zerreveş işâreti mâhı dü nîm eder
Yek harf-i hükmi terbiyyet-i ins ü cân verir
- 20 Zâtındadır o sırr-ı hafî *ve mâ rameyte*
Remy etse Hâk dostuna tîr ü kemân verir
- 21 İpli kumâşı yapmağa pây-ı burâkına
Gerdûn birini sâde birin şâh-merân verir
- 22 Ya'nî ki atlâs ile mehâbetli kürsüyü
Birin perend ü birisini perniyân verir
- 23 Pîş-i rikâba rûz [u] şebi asver ü sefid
Memlûk edip felek iki biñ devrân verir
- 24 Ey ber-güzîde-i Hâk eyâ ahsenü'l-verâ
Na'tıñ zebân-ı hāmeme hüsn-i beyân verir
- 25 Güyâ eder hezâr dili yek sitâyîşîñ
Hâkka ki böyle hâşiyet-i gülsitân verir
- 26 Mest oldu şimdi bâde-i na'tıñla zühreye
Bir nev-zemîn edâ ğazel-i dilistân verir
- 27 Bir dil-rübâya Nûrî-i âşüfte cân verir
Kim her nigâhı müjde-i vaşl-ı nihân verir
- 28 Âzâd eder cahîm-i firâk-ı elîmden
'Uşşâka lutfu mevhibet-i câvidân verir
- 29 Aḥbâba ḥândesi o gülüñ nev-bahârdır
A'dâya ḳahrı zi-berş-i berg-i ḥazân verir

- 30 Gîsûları muharrik-i sevdâ-yı ‘âşıkân
Ammâ lebi şafâ-yı mey-i ergavân verir
- 31 Etdikçe dürc-i femde lu’lu’-i le’âlîsi
Nüh âsmânda şa‘şa‘a-yı ahterân verir
- 32 Rûy-ı münîri leyle-i gîsûda bedr-i tâm
Âfâk u kevne devr-i kâmerden nişân verir
- 33 Diğkatle kıl nazâr haţ-ı mühr-i dehâna
Na‘tî-i mühr-i hâtem-i peygâm-berân verir
- 34 Zâtı anîñ vesîle-i icâd-ı *kûn fekân*
Ekvâna feyz-i hilkatini ân-be-ân verir
- 35 Seyr etdi ni‘met-i keremi ehl-i fâkayı
Ez-cümle Hâtemiñ kabrine âb u nân verir
- 36 Âzâd içün Yehûdîden in‘âm-ı zer ile
Selmâna dest-i bahşîşi hem biñ fidân verir
- 37 Vaşfinda hâmemiñ harekâtı beyân ile
Çeşm-i dile hemân revîş-i kudsiyân verir
- 38 Na‘tî ki nûr verdi şebistân-ı dideme
Güyâ ki dest-i tab‘ıma bir şem‘dân verir
- 39 Mağmûm-ı hecr-i yâre ruḥ-ı zerd ‘âşıkı
Bî-ğam vaşl u hâşiyet-i za‘ferân verir
- 40 Kalb-i münâfıkâna tezellül-resân olur
Bülbül gibi Bilâli o dem ki ezân verir
- 41 Ol pâdşâha ehl-i işâret-i evliyâ
Aqtâbveş getirdi beş on bî-zebân verir
- 42 Eflâke pâ-nihâde olunca o şehr-yâr
Keşş-i mübâreki şeref-i fırkadân verir

31: femde: femden (Vezne uyması için sondaki “n” çıkarılmıştır.)

- 43 Yerde ziyā veren hüsününü felekde de
Nūr-ı şafā vü mes‘adet-i nîrân verir
- 44 Mestāne bezm-i na‘t-ı şerîfnde kilkimîñ
Her bir harîri velvele-i muṭribân verir
- 45 Dest-i edeble zabṭ ile iskāt eyledim
Şāyed ki sāmi‘îne bu tâṭvîl uşan verir
- 46 Ey derdmend rūḥ-ı Resûle hûlûş ile
Eyle şalâtı istegini ol zemân verir

8

Na‘t-ı Nebevî ‘Aleyhi Efdālū’t-Taḥiyye ve’t-Teslîm
Mef‘ûlû Mefā‘ilûn Fe‘ûlûn

- 1 Ey dil ne bu âh u vâh-ı bî-câ
Bûlbûl gibi olduñ işte rûsvâ
- 2 Ey dil yetişir mülevves olduñ
Toldu saña ḥubb-ı câh-ı dünyâ
- 3 Ey dil yetişir bu piç ü tâbîñ
Ol ğayr-ı cihândan müberrâ
- 4 Sîb-i zeķana girifte olduñ
Sen nâr-ı caḥîme düşdüñ eyvâh
- 5 Dil-beste misin ḥaṭṭ-ı nigâra
Sende ne zemâna dek bu sevdâ

8

B, 9a, 9b, 10a; Ç, 10a, 10b, 2a (Bu nüshada şiir ikiye bölünmüş şiirin sonu 2a’ya yazılmıştır.);

Ü1, 11b, 12a, 12b, 13a, 13b, 14a; - Ü2

Başlık: Ç; Na‘t-ı Nebevî ‘Aleyhi’t-Taḥiyye ve’t-Teslîm B; Na‘t-ı Şerîf-i Nebevî Ü1

1: âh u: âh B, Ç// olduñ işte: olma böyle Ü1

2: câh-ı: câh u Ü1

3: Ü1: Ey dil ne bu piç ü tâb u derdiñ

Böyle karışık nedensin âyâ

4: sen: kim Ü1// caḥîme: firâķa Ü1

5: Ü1 1: Dil-beste-i ḥaṭṭ-ı müşk-bûsun

dil-beste misin: dil-bestesin Ç

- 6 Mihrāb-ı dü ebrūvānına mı
Her secdede etdiğiñ bu ĩmā
- 7 Ol kıadd-i sehīye mi niyāzıñ
Kim kıāmetiñ oldu böyle dü-tā
- 8 Hāline hayāl erişmez iken
Vaşında olur mu kimse gūyā
- 9 Ādem gibi düş zemīn-i hecre
Taḥşīl edegör ‘ulūm-ı esmā
- 10 Tūfān-ı sirişki mevc-ḥız et
Çün Nūḥ olagör ġarīķ-i deryā
- 11 Yan āteş-i ‘ışķa çün Birāḥīm
Kıl kıalbiñi ġülsitān-ı zībā
- 12 Beytū’l-ḥazene otur çü Ya‘ķūb
Ol būy-ı kıamīşasın müheyyā
- 13 Eyyūb-ı belā-keşe şebīḥ ol
Maḥbūb içün et vücūduñ ifnā
- 14 Çü bende-i nūr iseñ yürü ol
Mūsā gibi Tūr-ı ‘ışķa rū-sā

6: Ü1 2: Etdiñ niçe secde-i teḥāyā
ebrūvānına mı: ebrū-yı nigāra Ü1

7: Ü1 1: Ol kıad yanında rāki‘ olduñ
böyle: - Ü1

8: Ü1 2: Ammā lebi ma‘nā-yı hüveydā
hayāl erişmez iken: reng-i hayāl erişmez Ü1

9: B, Ç: Ādemcesine ġarīb-i cennet ol
Ta‘līm edegör anıñçün esmā

10: ġarīķ-i: niheng-i Ü1

11: Ü1: Yan hemçü Halīl nār-ı ‘ışķa
Bir ġülşen-i nūru eyle me‘vā

12: B, Ç: Peyġüle-i beyt-i ḥüzne Ya‘ķūb
Ol pīrehen vuşlatıyla bīnā

14: B, Ç 1: Ol şevķ-i ezeli ile evvel ol

- 15 Geç cümle ‘alāyık-ı cihāndan
Tut rāh-ı tecerrüdü çü ‘İsā
- 16 Evvel heves ü hevāyı terk et
Nefse ne zemāna dek müdārā
- 17 ‘Ömrün geçiyor çü seyl-i pür-çüş
Sen gāfil ü hufte mest ü şeydā
- 18 Hālîñ n’icolur tefekkür eyle
Yok Hakkā yarar bir işñ aślā
- 19 Sen mürtekib-i kebā’ir olduñ
İblîse ne etdigiñ bu da‘vā
- 20 Envā‘-ı ‘ıķāba lāyık olduñ
Şayılmaz o etdigiñ hūāyā
- 21 Yok hadd ü şümārı cürmünñ hiç
‘Aciz edemez kalemlemler imlā
- 22 Nā-pāki-i zāhir ü derūnñ
Etdi seni mübtelā-yı belvā
- 23 Cürmñ ne kadar olursa efzūn
Çokdur yine rahm u luṭf-ı Mevlā
- 24 Zinhār ümīdi kesme Hakkdan
Yol verme diliñe ye’s se kāt‘ā
- 25 Diñle beni bir güzel sözüm var
Güş-ı dil ü cān ile kıl ıṣḡā
- 26 Ta‘rif edeyim ki derd-i cürme
Der-ān edesin güzel müdāvā
- 27 Al destîñe nāy-ı kilki yā hū
Ol bezm-i ṭarabda naḡme-pīrā

15: ‘alāyık-ı cihāndan: ‘alāyıkı mücerred ol B; ‘alāyıkı ol mücerred Ç// rāh-ı tecerrüdi çü: semt-i fenāyı mişl-i B, Ç

16- 27: - B, Ç

- 28 Ey dil yeter āh ‘alāyık-ı kevn
Ol ğayr-ı ḥaḳīḳat ile gūyā
- 29 Na‘t-ı Nebevīye başla ey dil
Ādāb ile nuṭṭu söyle ammā
- 30 Vaşf eyle Resūl-i kā’inātı
Ḳıl zāhiriñi anıñla ma‘nā
- 31 Sultān-ı serīr-i *kābe ḳāvseyn*
Maḥbūb-ı Hudā-yı celle ‘alā
- 32 Pīrāye-i tāc-ı ḥātemiyyet
Ser-māye-i kārgāh-ı ma‘nā
- 33 Mir‘āt-i Hudā-nümā-yı vaḥdet
Ṭūṭī-i ḥaremgeh-i *ev-ednā*
- 34 Elmās-ı ma‘ādīn-i bidāyet
Yāḳūt-ı ḥavātīm-i tevellā
- 35 Feryād-res-i cemī‘-i ‘ālem
Dermānde-i kā’ināt u eşyā
- 36 Nā-dīde yetīm-i māder-i şun‘
Dürr-i şadef-i muḥīṭ-i ma‘nā
- 37 Nūrī ḥalaḳa’l-İlāhe evvel
Nuṭṭu yetişir güvāhım añā

28: - Ü1

29: Ü1 2: Ādābı gözet şaḳın şaḳın hā
ey dil: ammā Ü1

30: Ü1: Vaşf eyle ḥuşū‘ ile Resūlü
Ver āyet-i na‘t-ı pāke ma‘nā

31: Ü1: Şāhen-şeh-i taḥt-ı *ḳābe ḳāvseyn*
Sultān-ı erīke-i ev-ednā

32: Ü1 2: Lu‘lu’-yı yetīm ü dürr-i lālā

33: Ü1 2: Ṭūṭī-i belāğ-ı vaḥy-i Mevlā

34-38: - Ü1

- 38 Ey yāver-i dest-gīr-i ‘ālem
Ey maẓhar-ı sırr-ı cümle esmā
- 39 Serdār-ı rüsül şefī‘-i maḥşer
Hādī-i sübül penāh-ı dünyā
- 40 Nūr-ı dü-cihān u cān-ı ‘ālem
Ḥurşīd vücūd u aṣl-ı ihtivā
- 41 Men‘ūt-ı Ḥudā Ḥidīv-i levlāk
Feyz-i ezelī vü ümm-i eşyā
- 42 Halk oldu yüzü şuyuna ekvān
Ol raḥmete teşne cümle eşyā
- 43 İzīdle ezelde yār iken ol
Ne var idi Ādem ü ne Ḥavvā
- 44 Maḥlūk iken ol vücūd-ı ekrem
Ne ‘arş u ne kürsī vü ne tūbā
- 45 Hākla tekellüm eyler iken
Yoğ idi henüz ne Tūr u Mūsā
- 46 Zātından ederdi istifāza
Ervāḥ-ı muḳaddes-i berāyā
- 47 Sultān-ı cemī‘-i enbiyādır
Ol maşdar-ı mu‘cizāt-ı kübrā
- 48 Taḥrīrine cümle mu‘cizātın
Yok ḥavşala-ı qalemde yara
- 49 Ammā ki o cümleden mu‘aẓẓam
Furkān-ı Kerīmdir ki ḥālā
- 50 İ‘cāz verip ḥavāş u ‘aḳla
Nazmında olan ḥafī mezāyā

- 51 Elfāz u ma‘ānisi ‘aceb mi
Ḥayret vere ‘āleme ser-ā-pā
- 52 Tenzili ile kulüb-ı nāsa
Keşf oldu serā’ir-i ḥabāyā
- 53 Añlatdı şerāyi‘-i kādīme
Ḥall oldu bunuñla çok ma‘nā
- 54 Herkesde idi teninde kalbi
Bir beyza çekilmemiş süveydā
- 55 Ol tığ çekince eylemişdir
Astār-ı şerī‘atı mücellā
- 56 Ol şaykal-ı dīnī ile oldu
Mir’āt-i dil-i ümem muşaffā
- 57 Ol ḥaş-ı ḥabīb-i Ḥaḳ ‘umūma
Ḥatmiyyet ile olundu isrā
- 58 Envā‘-ı şükūfedir Nebiyyīn
Ḥatm-i nūbe’ā gül-i muṭarrā
- 59 Aşḥāb-ı güzīn-i bī-naẓīri
Her birisi bir hūnerle yektā
- 60 Şadru’l-ḥulefā cenāb-ı Şiddīḳ
O ekrem-i dostān u etḳiyā
- 61 Fārūḳ idi bī-mu‘ādil ‘ādil
Fermānını Nīlde etdi icrā
- 62 ‘Oşmān-ı ḥalīm-i pūr-ḥayānīñ
Meftūnu olurdu pīr ü bernā
- 63 Toldurdu zemīn ü āsmānı
‘İlm ü kerem ‘Aliyyi a‘lā
- 64 Evlād-ı kirām u ehl-i beyti
Bi’l-cümle muṭahhar u müzekkā

- 65 Bir kân-ı cevâhir-i Hudâdır
Anlarda ‘ale’l-ḥuşûş Zehrâ
- 66 Ol Meryem-i bâ-şafâdan oldu
Ṭâli‘ iki şems iki Mesîḥâ
- 67 Ya‘nî Haseneyn-i aḥseneyniñ
Her biri birer nigâr-ı ḥüsnâ
- 68 ‘Abbâs ile Ḥamzâ iki ‘ammı
Ḳâf-ı nesebinde iki ‘anḳâ
- 69 Hep ma‘nâ-yı vaḥdet-i vücûdu
Erbâb-ı ḳulûba etdi ifşâ
- 70 Her meclis-i şoḡbetinde vardır
Envâr-ı tecellîzâr-ı Sînâ
- 71 ‘İlm ile mnazzam oldu ‘âlem
‘İrfânı cihânı ḳıldı iḥyâ
- 72 Kendi gibi ümmet-i ḥavâşşı
Dîdâr-ı Hudâ eder temâşâ
- 73 Ḥaḳḳıñ o ber’ât-ı rahmetidir
Zahrında göründü ḥatm u imzâ
- 74 Ey menba‘-ı luḡf u cûd u iḥsân
Ey kân-ı seḫâ veliyy-i na‘mâ
- 75 Ey ümmete mihrbân-ı ğam-ḥ̣‘âr
Ey şâhib-i şefḳat ü ‘aṭâyâ
- 76 Sen ḥâtem-i vaḥy-i Ḥaḳsın ey şâh
Ben lâ-ya‘ḳıl mey-perest rûsvâ
- 77 Sen şâh-ı serîr-i ma‘deletsin
Ben dergeh-i ‘izzetinde rû-sâ

- 78 Sen kişver-i hüsne pādşāsın
Ben ‘abd-i kemīne bī-ser ü pā
- 79 Bu ‘abd-i kemīne ‘arz-ı hālīñ
Buyrulsun ‘ināyetle işgā
- 80 Ben mürtekib-i kebā’ir oldum
Ser-tā-be-ḳadem ḡarīk-i faḥṣā
- 81 Mestāne-i lāy-ı ḡaflet oldum
Eyvāh ki olmuşum leb-illā
- 82 İblīs ü hevāya tābi‘ oldum
Efsūsuna nefsim etdi iḡvā
- 83 Bīñ dürlü vesāvis ü ḡumūmu
Şandūḳ-ı derūna etdi ilḳā
- 84 Her cānibimi ihāṭa etdi
Bir böyle zulum-ı cünd-i a‘lā
- 85 Ne zıkr ü ‘ibādet ü ne ṭā‘at
Ne zühd ü mücāhede ne ṭaḳvā
- 86 İcrā-yı ferā’iz ü sünendir
‘İndimde benim ḡayāl ü münā
- 87 Yüklendiğim āh seyyi’atı
Yok bir ḡasenem elimde aṣlā
- 88 Āyā dem-i ihtişār-ı cānda
Ḳopduḳda serāy-ı tende ḡavḡā
- 89 Muḥṭāc u teḥī-kef ü ṣaḳīlim
Mümkin mi edem ḡünāhım ihfā

78: - Ü1

hüsne: kevne Ç

79-93: - B, Ç

- 90 Ne yār ü ne yāver ü ne evlād
 Qaldıqda za‘īf ü ferd ü tenhā
- 91 Īmānım ola refīk-i cānım
 Īslāmımı kıl derūnda ibkā
- 92 Dāmān-ı şerīfīni tutanlar
 Maḥrūm qalır mı anda ḥāşā
- 93 Nār-ı günehim o demde eyle
 Tesnīm-i şefā‘atle itfā
- 94 Raḥm eyle şefā‘at et kuluña
 Ey yāver-i dest-gīr-i dünyā
- 95 Ey rūḥ-ı ‘anāşır-ı ‘avālim
 Mecnū‘-ı mükevvenāta Mevlā
- 96 Mānend-i nūş-dārū oldu
 Na‘tın dile bir devā-yı ahlā
- 97 Cürmüm dile Ḥazret-i Ḥudādan
 Etsin bu faqīrini de ignā
- 98 Ey Seyyid unutma ben faqīri
 Setr eyle me‘āyibimi ferdā
- 99 Luṭfuñla ḥimāyet et gedānı
 Ey kehf ü penāh-ı rüz-ı cezā
- 100 Bu Nūrī-i kemteriñ günāhın
 ‘Afv eyle ‘ināyetiñle şāhā
- 101 Ey Nūrī yeter te’eddüb eyle
 Elbette olur saña da i‘tā

94-95: - Ü1

96-97: - B, Ç

98-100: - Ü1

101-103: - B, Ç

102 Envā‘-ı ıuşū‘ u meskenetle
Ol secdeñe niyāza rü‘esā

103 Ver rûh-ı Resûl-i kâ’ināta
Envā‘-ı dūrûd ile teĥâyā

9

Medîĥa-ı Ĥazret-i Serdār-ı Enbiyā ‘Aleyhi Ezkiyü’t-Teĥâyā
Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

1 Ey ‘âşıkân-ı pîriyâ v’ey maĥremân-ı bezm-i Cem
Bîdâr oluñ erdi seĥer erdi nigâr-ı şubĥ-dem

2 Erdi zemân-ı ‘ıyş u nûş lâyıĥ mıdır olmaĥ ĥamûş
Deryâ gibi etmekde cûş etsin hemân yârân-ı dem

3 Sâķî yetişir bir şerâb âmâdedir zirâ kebâb
Dünden gönüllerdır ĥarâb virâneler olsun irem

4 Şun bir şerâb-ı cân-fezâ bir rûh-ı efzâ baña
Tâ derdime olsun devâ renc-i ĥumârı def‘ edem

5 Gelsin dile şevĥ u sürûr taĥşîl edem fehm ü şu‘ûr
Tab‘ımda ĥalmaya fütûr tâze ola vaĥt-i herem

6 Yaĥ ‘ûd u ĥurş ârzû ibriġi töldur gül şuyu
Destimi edem şüst ü şû alam ele levĥ ü ĥalem

7 Bu keyf-i şevĥ-engîz ile ĥâl-i ĥubûr-âmîz ile
Kilk-i tîrâz dürr-rîz ile bir fıkra taĥrîr eyleyem

8 Demdir gine ey ‘âşıkân aldım ele levĥ ü ĥalem
Vaşf eyleyim aĥvâlimi pür-vecd olam ser-tâ-ĥadem

9

B, 10a, 10b, 11a; Ç, 2a, 2b, 11a (Bu nüshada şiir 2b’de bitmiş, 11a’dan devam etmiştir.); Ü1, 14a, 14b, 15a; Ü2, 57a

Başlık: B; Medîĥa-yı Ĥazret-i Serdār-ı Enbiyā ‘Aleyhi’s-Selâm Ç; Na’t-ı Şerîf-i Berây-dîden Ü1; Ĥaşıde Der-Na’t-ı Resûl Ü2

1-7: - B, Ç, Ü2

8: - Ü1

levh ü: levh Ü2

- 9 Bir dil-bere meftûn idim Leylâya şan Mecnûn idim
Aķmaķda şan Ceyhûn idim eşkim gören şanır yem
- 10 Ol dil-ber-i naķvet-fürüş etdikçe ĥamr-ı şâfı nûş
Eyler idim dilden ĥurüş erdikde fecr ü şubĥ-dem
- 11 Zülfü gibi ķaddi dırâz dil-berler içre ser-firâz
Ben eyledikçe şad niyâz eylerdi zülfün ĥam-be-ĥam
- 12 İķlîm-i ĥüsne şâĥ idi on dörde yetmiş mâĥ idi
El-ķışşa ‘âlî-câĥ idi ol dil-ber-i ferĥunde-dem
- 13 Her şeb giderdim yanına baĥlardım el dîvânına
Ĥayrân idim seyrânına ķalmazdı dilde gerd-i ĥam
- 14 Ser-rişte verdiñ ‘âķıbet bühtân edip bir ĥüsn-şıfat
Kâr etmedi ĥiç ma‘zeret eyvâĥ olduķ müttehem
- 15 Ayrıldım ol dil-dârdan ol ĥusrev ol ĥünkârdan
Ol la‘l-i sükker-bârdan oldum giriftâr-ı elem
- 16 Cürmüm hemân sevmek idi ancaķ anı görmek idi
Kendiye bildirmek idi ‘ışķ-ı derûnum lâ-cerem
- 17 Bu devlete ermiş iken ‘uşşâķa ķarışmış iken
Ĥayfâ ki erdi iftirâķ ĥayfâ görindi çok elem
- 18 Terk etdi ol dil-ber beni yakdı bütün cân u teni
Ol dil-berin vaşlı ķanı çekdim eli ben lâ-cerem

9: Leylâya şan: ‘ışķında ben B, Ć; ‘ışķında çün Ü2// Aķmaķda şan: Aķmaķda çün Ü1// eşkim gören şanır yem; ĥün-âb-ı eşkim mişl-i yem Ü1

10: Ü1 2: Ķalmazdı bende ‘aķl u ĥüş etdikçe zevķ-i dem-be-dem
etdikçe ĥamr-ı şâfı: olurdu gâĥî bâde Ü1/ şâfı: şâf Ć

11: ķaddi: teĥî Ü1/ dilberler içre: ĥübân içinde Ü1

12: Ü1 2: Kim sevmez öyle şâĥidi böyle ola ferĥunde dem
iķlîm-i ĥüsne: taĥt-ı ĥüsnde Ü2

13: şeb giderdim: ân varırdım Ü1// seyrânına: ben ânına Ü1, Ü2// gerd-i: hemm ü Ü2

14-16: - B, Ć, Ü2

17: - Ü1

‘uşşâķa ķarışmış: ‘uşşâķına girmiş Ü2

18: - Ü1

bütün: dil ü B, Ć// Ol dilberin vaşlı: Eyâ vişâl-i dil Ü2// eli: elim Ü2

- 19 Bir şeb ki bu hicrân ile kaldım dil-i nālân ile
Hem dīde-i giryân ile olmuşdum ey dil-beste-fem
- 20 Vardım o demde ẖāba ben rāḥat görüp bu cān u ten
Ta ki göründü bir maḥal kim reşk eder aña irem
- 21 Gördüm ben anda bir mezār bir ravza-yı luṭf-iṣṭihār
Ya'nī ki kabır-i Ḥazret-i Peyğam-ber-i şāḥib-ḥarem
- 22 Deryā gibi cūş eyledim yāri ferāmūş eyledim
Kendimi bī-hūş eyledim oldum qarīb-i müzdeḥem
- 23 Geldi baña bir özge ḥāl bir ḥālet-i vecd-iṣṭimāl
Etdim o dergāhı su'āl bir müjde yalvarmışım
- 24 Verdi cevāb-ı bā-şavāb bu kemtere etdi ḥiṭāb
Etdi derūnum neşve-yāb ol mürşid-i vālā-himem
- 25 Dedi bu 'arşāsā maḥal hem efḍal andan hem güzel
Ya'nī budur cāy-ı ecel kabır-i Nebiyy-i muḥterem
- 26 Sürdüm yüzüm ol dergehe vaż'-ı cebīn etdim rehe
Çākerlik etdim ol şehe oldum hele ġarḳ-ı kerem
- 27 Bī-dār olunca ẖābdan ol ma'nā-yı nā-yābdan
Vardım ḥayālīmle bile kim ḥāmeye böyle diyem

19: Ü1: Bir şeb katı giryân idim tenhâ kalıp nālân idim
Şem'a gibi sūzân idim nā-çār idim hem beste ḥam
kaldım: kaldım ki Ü2

20: Ü1: Uykuuya vardı gözlerim ma'nāda yārim gözlerim
Nā-gāh levḥ-i serime oldu bir 'ālem mürtesem
cān u: cān Ü2

21: Ü1: Rü'yāda gördüm bir mekân züvvarı heb kerrūbiyān
Ḥuddām-ı bāb-ı qudsiyān Cennet mişālī bir ḥarem
ben anda: o yerde Ü2/ ravza-yı: merḳad-i Ü2// ki kabır-i: mezār-ı Ü2
22-25: - B, Ç, Ü2

26: Ü1: Oldum o ḥāke çehre-sā kesb eyledim nūr u şafā
Oldu derūnum pūr ziyā gitdi o akdār u zālem
çākerlik etdim: kul olduğumçün Ü2

27: - Ü1
ḥāmeye böyle diyem: ḥāmeme söz söylesem Ü2

- 28 Bî-dâr olunca gül gibi katmerli bir sünbül gibi
Feryâd edip bülbül gibi etdim hezâr dem-i nağam
- 29 Ey hâme gel refâr kıl ağzını sükker-bâr kıl
Başla o şâhiñ na‘tına ol hem tarabla muğtenem
- 30 Bu gûne âgâz eyledi şādîler ibrâz eyledi
Gonce femin yaz eyledi dedi ki diñle söyleyem
- 31 Ol şems-i eflâk-i hüdâ mihr-i sipihr-i ıstıfâ
Ahmed Muhammed Muştafâ maḥbûb-ı Hallâk-ı ümem
- 32 Şâh-ı serîr-i *kûn fekân* fermân-revâ-yı ins ü cân
Rûḥ-ı ten-i kevn ü mekân sulṭân-ı iqlîm-i ḥikem
- 33 ‘Ankâ-yı kâf-ı kurb-ı Hâk şeh-bâz-ı evc-i nüh-ṭabâk
Şâh-ı şehân-ı mâ-sebak peygem-ber-i Rûm u ‘Acem
- 34 Bâğ-ı risâlet bülbülü gülzâr-ı kurbuñ sünbülü
Vuşlat diyârınıñ gülü dürr-i yem-i lutf u ni‘am
- 35 Deryâ-yı lutf u ‘âtîfet şâh-ı serîr-i ma‘delet
Sulṭân-ı taḥt-ı merḥamet dâdâr-ı evreng-i ḥarem
- 36 Mir’ât-i zât-ı Kibriyâ âyîne-i vahdet-nümâ
Pertev-nümûd-ı *cynemâ* keşşâf-ı esrâr-ı qadem
- 37 Eşref-terîñ-i mürselîn maḥbûb-ı Rabbü’l-‘âlemîn
Ol raḥmeten li’l-‘âlemîn ol muḥyî-i kudsî nesem

28: - B, Ç, Ü2

29 : Bu beyit ve sonrası Ü2’de yok.

Ü1: Bir na‘t-ı pāk inşādına kıldım qalem imdādına
Leb teşneyim irşādına ol anda kil-k-i muḥteşem

30: - B, Ç

32:Ü1’de 33. beyit ile yerleri değışiktir.

Şâh-ı: Şaḥib Ü1/ fermân-revâ-yı: fermân-resân-ı Ü1

33: Rum: ‘Arab Ü1

34: Ü1: Bâğ-ı risâlet bülbülü ol ravzanıñ ra‘nâ gülü
Gülzâr-ı kurbuñ sünbülü dâdâr-ı kerrübî ḥadem

35: - Ç, Ü1

36-42: - B, Ç

- 38 Cümle nebîler emlaḥı arz [u] semānîñ efşahı
Mekkî Kureyşî ebṭahı şüretle ma‘nāsı etem
- 39 Şadr-ı şudûr-ı enbiyâ bedr-i bûdûr-ı evliyâ
Nûr-ı ‘uyûn-ı aşfiyâ şâhib-livâ şâhib-‘alem
- 40 Edyânı nesh etdi bütün şulḥ üzredir kurd u koyun
Aña musaḥḥar büsbütün aña tesellüm bîş ü kem
- 41 Kisrâdır Lât u Hübel tetsîk-i fermâ-yı milel
Noḡşân-dih-i şân-ı düvel vîrânken beytü’ş-şanem
- 42 Ey dest-gîr-i ‘âşiyân yâver-i dermândegân
Ey çâre-sâz-ı ‘âcizân ey melce’-i rûz-ı neden
- 43 Ey cân içinde cânımız taḥt-ı dil üzre ḥânımız
‘Âlemlere sulṭânımız sensin şeh-i vâlâ-himem
- 44 Sensin melâz-ı ‘âşîkân kehf ü penâh-ı bî-kesân
Ḥâdimlere kerrûbiyân fermânberîñ levḥ ü qalem
- 45 Sensin şefi‘ü’l-müznibîn sensin emân-ı ümmetîn
Sensin sürûr-ı ḥâ’ifîñ sensin Ḥudâvend-i kerem
- 46 Sensin ḥidîv-i enbiyâ sensin Resûl-i Kibriyâ
Sensin kamu derde devâ sensin Nebiyy-i muḥterem
- 47 Sen şâhibü’l- ‘irfânsın deryâ-yı bî-pâyânsın
Bir şâh-ı ‘âlî-şânsın ben bir gedâ bir müflisim
- 48 Mûsâ derîñde bendedir ‘Îsâ saña efkendedir
Hep ḡullarîñdır ser-be-ser eṣnâf u aḡsâm-ı ümem

43: Ü1 2: Sulṭân-ı ‘âlî-şânımız ey pâdşâh-ı bâ-ḡaşem
taḥt-ı dil üzre ḥânımız: dildârımız cânânımız Ü1/ ḥânımız: cânımız B

44: Ü1 2: ‘İndîñde ‘afv-ı ‘âşiyân olmuş be-ḡâyet mülzem
‘âşîkân: bî-kesân Ü1/ kehf ü: kehf B/ bî-kesân: mücrimân Ü1

45: - B, Ç

46: Nebiyy-i muḥterem: eden ref‘-i saḡam Ü1

47: Ü1’de 49. beyitten sonradır.

- 49 Yūsuf saña hayrândır Ya'kûb ser-gerdândır
'İşkîñ ile Dāvud nebî eylerdi na'tıñda nağam
- 50 Nūrî kuluñ bî-çâredir âlüftedir âvâredir
Hem tâbi'-i emmâredir cürm oldu kârı dem-be-dem
- 51 Kûrtar anı inkârdan et behrever ikrârdan
Ta Hâzret-i Gaffârdan olsun aña luğ u kerem
- 52 Nūrî kemîn-i ümmetiñ cüyâ-yı cüy-ı şefkâtin
Çirk-âb-ı güstâhı ile âlûdedir ser-tâ-kadem
- 53 Hâkka yarar bir kârı yok evrâdı yok ezkârı yok
Mihriñden özge yârı yok olmuş esîr-i derd ü ğam
- 54 Bir çâker-i bî-çâredir bir serserî âvâredir
Fermânber âmâdedir lâyıķ aña cevır ü sitem
- 55 Menfûr-ı 'âlem bir gedâ bir müflis-i bî-âşnâ
Ne oğlu var anı ana ne mâder ü hâl ü ne 'am
- 56 Luğfuñ hemân eyler ümîd erdikde ol hevî-i şedîd
'Afv etmege Rabb-ı Hâmîd senden ola luğf-ı ni'am

10

Fahriye Der-Medh-i Hâzret-i Risâlet-penâh Şallî Allâhu Te'âlâ 'Aleyhi ve Sellem

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Dildir reh-i haķîķate 'uşşâķ reh-beri
Dildir bu kân-ı 'unşuruñ a'lâ-yı gevheri
- 2 Dildir fûrûğ-ı ķurşâ-ı hûrşîd-i 'ışķ-ı Hâķ
Dildir serîr-i ķişver-i sırrıñ Sikenderi

51: behrever: behremend Ü1

52-56: - B, Ç

10

B, 11a, 11b; Ç, 11a, 11b; Ü1, 15a; Ü2, 52a (Bu şiir Ü2'de gazeller arasındadır.)

Başlık: B, Ç; Na't-ı Şerîf 'Aleyhi's-Selâm Ü1

1: reh-i haķîķate 'uşşâķ: Rumûz-ı sırr-ı Hâķkîñ câna Ü2// bu kân-ı: kûnûz-ı Ü2

2: ķurşâ-ı hûrşîd-i 'ışķ-ı Hâķ: mihr-i ezel mâh-ı lem yezel Ü2// sırrıñ: 'ışķıñ Ü2

- 3 Dildir piyāle-i mey-i mey-ḥāne-i Hüdā
Dildir ma‘ārif-i kıdemiñ çünkü maşdarı
- 4 Dildir vücūd-ı kāmīl-i Ādemde bedreḳa
Dildir şerefle cümle terākībīñ ekberi
- 5 Dildir ki keşf eder şu‘arāya mezāmīni
Dilden alır fūrūḡ-ı ma‘ānīyi Enverī
- 6 Hep feyz-i dilden aldı ḥayālātı şā‘irān
Olmuş bi-emr-i Hāḳ o gürūhuñ musahḥarı
- 7 Vermiş benim de sırrıma çok vāridāt-ı Hāḳ
‘İlm-i ledünle ṭoldu bu ḳalb-i şanevberī
- 8 Ṭab‘ım benim o lücce-i ma‘nādır ey gönül
Nuṭḳum anıñ içindeki pinhān cevheri
- 9 Ṭab‘ım o şāf āyīne-i vecd ü ḥāldir
Kim vech-i Ādem oldu anıñ hep muşavveri
- 10 Şimdi benim o şā‘ir-i mu‘ciz ki nazmıma
Hem-denک olur mu Ḥāfız u ‘Urḫ vü Enverī
- 11 Ol yekke-tāz-ı ‘arşa-ı idrāk ü ma‘nīyim
Kim Rüstem oldu kuvvetimiñ ‘abd-i ḳākeri
- 12 Meddāḥıyım o şāḥ-ı serīr-i risāletīñ
Āḫir zemān içinde zemānıñ peyem-beri
- 13 Şāhen-şeh-i mu‘azzam u sulṭān-ı enbiyā
Emlāk ü cinn ü nās anıñ oldu leşkeri

3: hüdā: ledün Ü2

4: kāmīl-i: gül mül Ü1/ bedreḳa: reh-nümā Ü2// şerefle cümle: ḳamu ḳuvā vü Ü2

5: - B, Ç, Ü1

7: sırrımā çok vāridāt-ı Hāḳ: ṭab‘ıma pek dürlü vāridāt Ü2// ‘İlm-i: Ḥamr-ı Ü2

8: Ü2 1: Ṭab‘ımdır ol biḥār-ı ma‘ānī-i lā-yezāl

9: oldu: - Ü1

10: mu‘ciz ki nazmıma: şāḥib-ḥayāl kim Ü2

11: - B, Ç, Ü1

13: Emlāk ü cinn ü nās: Kim zümre-i melā’ik Ü2

- 14 ‘Anḳā-yı ḳāf-ı ḳurb-ı Hudā ṣāh-bāz-ı ḳuds
Mülk-i dü-kevn muḥtemī-i zīr-i şeh-peri
- 15 Andan sünūḥ eyledi zerrāt-ı mā-sivā
Eflāk-i kün fekāmñ odur mihr-i enveri
- 16 Yā Hāteme’r-risāleti yā Seyyide’l-verā
Ol Nūrī bendeniñ iki ‘ālemde yāveri

11

***Berāy-ı Mevlid-i Ḥazret-i Server-i Kā’ināt Efḍālū’s-Şalāt ve Ezkiyū’t-
Taḥiyyāt***

Fe‘ūlün Fe‘ūlün Fe‘ūlün Fe‘ūl

- 1 Eyā pādşāh-ı serīr-i kerem
V’eyā dāver-i taḥtgāh-ı ḥarem
- 2 Ḳudūm-ı şerīfīñle oldu cihān
Ġarīḳ-i biḥār-ı sürūr-ı etem
- 3 Seniñ mevlid-i pākiñ ey aşı-ı gül
Dü kevnīñ nüfūsuna oldu kerem
- 4 Sen ol şems-i ḥayl-i rüsüsün ki Ḥaḳ
Seni eyledi ḥalḳa mevlā’n-ni‘am
- 5 Ḳamu ‘āşıḳānıña ez-cān u dil
Şalāt u selāmıñdır emr-i ehem

14: ḳāf-ı ḳurb-ı Hudā ṣāhbāz-ı ḳuds: ḳāb-ı ḳavseyñī vü tūṭī-i bī-naẓīr Ü2// Mülk-i dü-kevn
muḥtemī-i: Keneyn mülkü oldu anıñ Ü2

15: mā-sivā: kün fekān Ü2// kün fekānıñ: lā-mekānıñ Ü2

11

B, 11b, 12a, 12b; Ç, 11b, 12a, 12b; Ü1, 15b, 16a; Ü2, 2b, 3a

Başlık: B; Berāy-ı Mevlid-i Ḥazret-i Server-i Kā’ināt ‘Aleyhi Efḍālū’t-Taḥiyyāt Ç; Na’t-ı Şerīf-i
Nebiy-i Muḥterem Ü1; Ḳaşıde Na’t-ı Şerīf Ü2

1: kerem: ḥarem Ü1// ḥarem: ḳadem Ü1, Ü2

5: ez-cān: ey cān Ç

- 6 Eyā Hāşimiyyü'n-neseb Muştafā
Ne mümkün ki yaza mediḥaḥn ḳalem
- 7 Ḳalem ne gedādır seni vaşf ede
Seni derk eder mi 'uḳūl-i ümem
- 8 Seniñ zāhiriñ bildi cümle enām
Saña tābi' oldu 'Arabla 'Acem
- 9 Ve līkin seniñ bātıniñ fehm eden
Velāyet diyārına başdı ḳadem
- 10 Seniñ gibi görmüş mü bir āftāb
Felek edeli naşb-ı çetr ü hıyām
- 11 Cebīniñde nūr-ı nübüvvet mübīn
Şıfatıñda bāhir 'ulūm u ḥikem
- 12 Diyār-ı vücūda eger gelmeseñ
Ḳalırdı hele beste bāb-ı 'adem
- 13 Ebū'l-Ḳāsım olunca nāmıñ seniñ
Ḥudā ism-i pākiñle eyler ḳasem
- 14 Kerem bezm-i luṭfuñda ednā ḡulām
Ḥuzūr-ı şerīfñde çāker himem
- 15 Mükemmel vücūduñda ḥulḳ-ı ḥasen
Bütün pāk ü pākīze sende şiyem
- 16 Seniñ bendegāniña maḥşer günü
Ederler mi ḥāşā ki cevır ü sitem

6: Ü2 1: Eyā Hāşimī Muştafiyyü'l-'ālemīn
mediḥaḥn: nu'ūtuñ Ü2

7: ne gedādır: kim durur ki Ü2

9: fehm eden: bilen Ü2// diyārına: ḳudūmuna Ü1

10: - Ç

naşb-ı: naşīb ü Ü2

13: - B, Ç, Ü1

- 17 Velâdet günüdür du‘â vaqtidir
Gel ey hâme ‘arz eyle hâliñ bu dem
- 18 Alây-ı ser-firâz-ı peygâ-m-berân
Eyâ tâcdâr-ı serîr-i harem
- 19 Benim ol ğarîķ-i bihâr-ı günâh
Benim ol harîķ-i tenûr-ı elem
- 20 Bu güstâhî-i nefis-i emmâredir
Ki eyler derûnum siyeh dem-be-dem
- 21 Şifâ-yı şefâ‘âtle bu Nûriye
Devâ eyle ki olmuş esîr-i saķam
- 22 Hemîşe serv-şân u cinn ü enâs
Revânîña etsin şalât-ı etem
- 23 Daķı âl ü evlâdın ey şâh-ı dîn
Selâm-ı ümemle ola muķterem

12

Na‘t-ı Şerîf-i Hazret-i Server-i ‘Âlem Şallî Allâhu ‘Aleyhi ve Sellem
Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Sirişk-i dîdemi etsem ‘aceb mi bâ-yâķût
Ki la‘l-i yâr gelip yâdıma eyâ yâķût
- 2 Hâdeng-i ta‘n u yay-ı raķîb havfindan
Taķattüm etse dehânı ‘aceb mi bâ-yâķût

16: hâliñ: hâliñi Ü2

19: bihâr-ı: baķr-ı Ç; yem-i Ü2/ günâh: ıztırâb Ü2

20: eyler: etmiş Ü2// derûnum: derûnumu Ü2

22: serv-şân u: serv-şân-ı Ü1/ enâs: ins Ç// etsin: eylesin Ü2

23: - Ü1

âl ü: âl Ü2// Selâm-ı: Şalât-ı Ü2// muķterem: muģtenem Ü2

12

- B; Ç, 12b, 13a; Ü1, 16a; - Ü2

Başlık: Ç; Yâķûtiyye Na‘t-ı Şerîf Ü1

- 3 Görüp leṭāfet-i bisyār u āb u tāb-ı lebin
Yüzünden eylese vardır yeri ḥayā yāḳūt
- 4 Lebi ki otuz iki gūne sükkeri çiyner
Dişine taş ı la'ı etdi parça bu zībā yāḳūt
- 5 Akıtmaz idi yüzü şuyunu bu rütbe gözüm
Yaşından eyleme istifāzahā yāḳūt
- 6 Dumū'-ı 'āşık-ı şāha müşābehetdendir
Bu rütbe olması 'ālemde zü'l-bahā yāḳūt
- 7 O şāh-ı sidre-nişīn kim dü-ḥabbe sâ'atine
Süheyl-i la'ldir ammā olup şehā yāḳūt
- 8 O şeb çerāğ-ı ḥaremğāh-ı ḥātemiyyet kim
Kaşr-ı nübüvvetine olamaz kıoya yāḳūt
- 9 Nigīni cevher-i fa'āldir o Hünkārīn
Yanında mühr-i Süleymān 'aḳīḳī ya yāḳūt
- 10 Secencel-i Ḥaḳ o Ḥaḳḳu'l-ḥaḳā'ıḳ ol sultān
Ki aldı 'aks-i celālinden incilā yāḳūt
- 11 Teb-i celāline uğrarsa ān-ı vāḥidede
Olur kemāl-i za'afdan çü güher ya yāḳūt
- 12 Ḥavāle eylese seyf-i risāletīn ere
Cihān olur hemān ol dem çü Kerbelā yāḳūt
- 13 Dem-i şehādet-i sultān-ı Kerbelādan o dem
Ki la'li dūde düze yazı Şeyḥ ya Yāḳūt
- 14 O 'arz-ı ḥālī ki Zehrā der-i Ḥudāya şunup
Hezār girye ile ola dīde dīdehā yāḳūt

3: bisyār u: bisyār Ç

4: gūne: gūn Ü1// taş: taş ki Ü1// parça: - Ü1

6: - Ç

10: incilā: ay cilā Ü1

11: za'afden: za'ıfden Ü1

14: ḥālī: ḥāl Ü1// dīde dīdehā: dīdehā Ü1

- 15 O dem bu Nûrî-i leb-teşneye meded sâķî
Şun âb-ı kevşeri tâ câmlar ola yâķût

13

Na‘t-ı Şerîf-i Nebevî ‘Aleyhi’s-Selâm
Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Gül-ğonce-i murâdım açıldı tabaķ gibi
Fâş eyledim maķabbeti dille dudaķ gibi
- 2 Tıfl-ı ḥasen ki mûm yapışdırdı ḥaddine
Âyât-ı nûra ḥâli nişân-ı sebaķ gibi
- 3 Ol nûr-ı ‘ayna nezle gibi çökdü bir raķîb
Gördüm yapışdı her tarafına çapaķ gibi
- 4 Elden ne ḥâşıl olmayıcaķ maķremiñ seni
Ser-menzil-i neşâta etsin ayak gibi
- 5 Ağyâra sırrın eylemez izhâr terlemez
Bilmem ketûm bezm-i cihânda kabaķ gibi
- 6 Kır‘ân-ı tās mıdır dehen-i dil-firîb-i yâr
Nev ḥattı *ķul e‘uzü bi-Rabbi’l-feġāk* gibi
- 7 Ra‘nâ-dehân-ı faķr-i cihân kim şaķâ’ife
Ser-levḥadır eḥâdîşi altun varaķ gibi
- 8 Ol Ḥâtemü’r-rüsûl ki risâlet ķutusunu
Müḥr-i nübüvvet ile ķapamış ķapaķ gibi
- 9 Sırr-ı Ḥudâya âyinedir zât-ı aķdesi
Tutdu cihân-ı cân u dili rûḥu ḥaķ gibi

13

- B; Ç, 13a, 13b; Ü1, 16a, 16b; - Ü2

Başlık: Ç; Na‘t-ı Şerîf-i Nebevî Ü1

2: ḥâli: Te‘âlâ Ü1

3: ol: o Ü1

5: kabaķ: ayak Ç

6: tās: taş Ü1

- 10 Zindān-ı âteş içre Ebū Cehl ü Bū-Leheb
Feryād eder hemîşe yemişler tayağ gibi
- 11 Azdır ‘ulüvv-i şāniña minber denilse ‘arş
Süllem niçe sezā ola şu nüh tabağ gibi
- 12 Nūrî edā-yı hîdmet et evvel şalāt ile
Soñra du‘āya başla ‘azîzân-ı Hâk gibi
- 13 Yārânı mu‘teber ola mânend-i ‘andelîb
Düşmenleri hemîşe haķîr ola bâğ gibi

14

Sitāyiş-i Hâzret-i Şiddîk Râdî‘allāhu ‘Anha
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Mürşid-i şadr-ı hilâfet Hâzret-i Şiddîkdir
Şeyh-i aşhâb-ı kerâmet Hâzret-i Şiddîkdir
- 2 Şâhib-i takvâ Resûl-i Kibriyânın mahremi
Zîb-i taht-ı ekremiyyet Hâzret-i Şiddîkdir
- 3 Yâr-ı gârı Faḥr-i ‘âlem efḍal-i aşhâb olan
Âb-rûy-ı mülk ü millet Hâzret-i Şiddîkdir
- 4 İbtidâ taşdîk edip peygām-beri endîşesiz
Pîşvâ-yı ḥayl-i ümmet Hâzret-i Şiddîkdir
- 5 Cümleden aḳdem hilâfetgâha zîb ü fer veren
Vâriş-i mülk-i nübüvvet Hâzret-i Şiddîkdir
- 6 Vâcib oldu mü’mine ḥubbu belki farz-ı ‘ayn
Muḳtedâ-yı ehl-i sünnet Hâzret-i Şiddîkdir
- 7 Bezl edip varın ḳul oldu Hâzret-i Peygām-bere
Pâdşâh-ı esbaḳiyyet Hâzret-i Şiddîkdir

13: yārânı: yārân Ü1

14

- B, Ç; Ü1, 19b, 20a; - Ü2

- 8 Zāt-ı Mevlānā-yı Rūmuñ cedd-i a'lāsı olan
Menba'-ı feyz-i velāyet Hāzret-i Şiddīkdır
- 9 'Acz-i idrāk 'ayn-ı idrāk olduğun keşf eyleyen
H̱āce-i 'ilm-i zekāvet Hāzret-i Şiddīkdır
- 10 Āteş-i 'ışk-ı ilāhiden dili büryān olan
Lāyık-ı bezm-i risālet Hāzret-i Şiddīkdır
- 11 Altı beyt-i dil-rübāsıdır zer-i sīm ü sīm
Gevher-i 'ummān-ı himmet Hāzret-i Şiddīkdır
- 12 Sen de pey-rev ol Vesīm ü 'Ārife Nūrī dile
Mu'tī-i naqd-i 'ināyet Hāzret-i Şiddīkdır
- 13 Baħr-ı şefkat lücce-i ni'met muħit-i mekremet
Dāver-i mülk-i sehāvet Hāzret-i Şiddīkdır

15

*'Arz-ı Hāl-i Bedrgāh-ı Şāh-ı Velāyet Hāzret-i Emīrū'l-Mü'minīn
Kerrem'allāhu Veche
Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün*

- 1 Kaṭ' eyledim kıbāle-i ümmīd-i şerveti
Kesdim ħulāsa emniye-i istirāhati
- 2 Me'yūs olup ğinādan 'anādır baña naşīb
Çeşm-i ümīd görmedi rüy-ı 'ināyeti
- 3 Bār-āver olmadı şecer-i baħt u tāli'im
Çokdandır ārzū ederim cūy-ı himmeti
- 4 Ālām-ı dehre bu ten-i lāğar giriftedir
Hiç görmedim zemānede ārām u rāhati

15

-B; Ç, 15a, 15b, 16a, 16b; Ü1, 21a, 21b, 22a; - Ü2

Başlık: Ü1; 'Medīħa Berāy-ı Şāh-ı Velāyet Rāđi'allāhu Te'ālā 'Anha Ç

3: baħt u: baħt-ı Ü1

4: - Ü1

- 5 Gerdūn nice denīyi ‘azīz etdi māl ile
Eyler havāle ehl-i dile seyf-i zilleti
- 6 Akrānımı serīr-i sa‘adetde görmesem
Etmez idim itāle zebān-ı şikāyeti
- 7 Āh ey felek faḫaṭ bu gedādan mı şıkletin
Kalmadı mı nuḫūd tūketdiñ mi devleti
- 8 Ağyār-ı nā-sezāya verirsin ḥisābsız
Yārān-ı ehl-i ṭab‘a edersin ticāreti
- 9 Hoḫḫaṇda çünki kalmadı tiryāk-ı himmetiñ
İçdirme bāri kimseye zehr-i meşakḫati
- 10 Yüz tutdu faḫra bu dil-i zārım ḡanī iken
Günden güne azalmadadır naḫd-i fikreti
- 11 Sīm ü zer olmadıkça ṭabī‘at ne key müfid
Nesh et velev kemāl ile ‘Urfī vü Şevketi
- 12 Zātü’l-ḥırām dīn-i keşīre pesendveş
Düşdü gönül ḥikāye eder var ḥarāreti
- 13 Bu teng-destī bu elem-i istidāneden
Almam nigāha bir daḥı dīvān-ı Himmeti
- 14 Yok naḫdim elde kim bulayım şān-ı ma‘rifet
Böyle olunca n’eyleyeyim şi‘r-i ‘İzzeti
- 15 Hep şervet ü yesāradır ‘ālemde i‘tibār
Herkes unuttu şīve-i raḥm u mürüvveti
- 16 Oldu şikeste beyzā-yı irād-ı aḫz u dād
Etdim itāre beççe-i murḡ-ı ticāreti
- 17 İnşāmı Hanyada kime şatsam zemānede
Ādem gerek ki farḫ ede ḥüsn-i kitābeti

9: kimseye: kimse Ü1

17: gerek ki: gerek Ü1

- 18 Hāl-i dilim kime diyeyim Hāzret-i Hūdā
Ref' eyledi kulüb-ı enāmdan hamıyyeti
- 19 Dilde zihām-ı fıkır-i deyün-ı vafiri gör
Selb eyledi derūndan üslub-ı rāhatı
- 20 Vāfir temessükāt-ı dīvān yaza yaza ben
Taḥrīr-i münşe'ātda buldum mehāreti
- 21 Sevdā-yı sīm-i hamla nesrin alıp ele
Zer niyetine sürüye meyl eylerim katı
- 22 Vermez belāda bunda nemā ile aḡniyā
Naḡdini gizlemekdir eḥibbānıñ 'ādeti
- 23 Şânında anların bu yeter faḥr-i 'āleme
*Kellā lebenī*de gelip Hāḡḡıñ āyeti
- 24 Ne aḡrabāda ḡaldı ne aḡbābda begim
Luḡf et arama zerrece ḡarf-i mürüvveti
- 25 ḡaldım ḡarābe-zār-ı Girid içre muḡṡarīb
Nā-ḡār ṡutdum iki elimle ḡanā'ati
- 26 Nefsimi bu ḡanā'at ile rāzı eyledim
Ammā 'iyāl ü ḡadimiñ olmasa şıḡleti
- 27 Vaḡt-i şebāb ḡeçmede āḡ u fiḡānile
Bilmem bu 'ömrümüñ naşıl olur nihāyeti
- 28 Zāḡirde rū-nümā deḡil illā baña keder
Rü'yāda rū'yet eylerim etsem meserreti
- 29 Dāḡ-ı derūn ḡaşıl olur lālezāra ben
Ebnā-yı cins ile eder olsam refāḡati
- 30 Yüz döndürüp teveccüh-i ḡalḡ-ı zemāneden
Etdüm şalāt-ı 'ıḡḡa levendāne niyyeti

28: baña: baña baña Ç

29: eder: - Ü1

- 31 Qaldım cihānda bī-kes ü bī-çāre bī-nevā
Etdüm penāh südde-i şāh-ı velāyeti
- 32 Şāh-ı serīr-i ‘ilm ü seḡā kân-ı ma‘delet
Kim tıtdı kâ’inâtı bütün şıyt u devleti
- 33 Dāmād-ı bī-mu‘ādil-i Sulṭān-ı enbiyā
Kim zātıdır cihāna Hudānıñ ‘ināyeti
- 34 Yā Murtaẓā eyā Esed’ullāh yā ‘Alī
Ey ‘ālemiñ muḡīşi nigāh-ı ḡimāyeti
- 35 Haddim midir şenāñı edem ben Giridiyem
Vardır lisān-ı Türkçeniñ bizde kıletı
- 36 Bilmem ‘Arabca tā ki sanā eyleyim şenā
‘Arz eyleyim muḡālifiñe reng-i ḡudreti
- 37 Vaşfıñda şöyle Būlbūl-i Şirāz söyledi
Bu kıt‘a-ı zārīf-ter-i pūr-belāḡati
- 38 Ey kışşa-ı behişt zi-kūyet ḡikāyeti
Şerḡ-i cemāl-i ḡūr zi-rū’yet-i rivāyeti
- 39 Enfās-ı ‘İsī ez-leb-i la‘let laṭīfeī
Āb-ı Hıẓr zi-nūş-ı dehānet kināyeti
- 40 Rūmī lisān-ı tarz-ı Girid üzre söylesem
Olmaz mı pādşāhıñ āyā icāzeti
- 41 Kane eleymosini lipso to zono su
Sti porta su ḡunazi meraniḡta kısmeti
- 42 Yā Seyyide’l-e’imme yā kāşife’l-kerb
İdfa‘ be-cevr-i luṭfeke faḡrī vü fāḡatī
- 43 Redd etme Nūrī çākeriñ Allāh içün şehā
Hāşā efendimiñ ḡapana bāb-ı devleti

44 Başla du‘āya ey kalem-i sâ’ilân-ḥū
Cerrār iseñ de eyleme böyle şikāyeti

45 Ebr-i güzīn-i cāhda olsun muḥibleri
Hiç görmesin muḥālifi rūy-ı sa‘ādeti

16

*Sitāyiş-i Ḥazret-i Emīrū’l-Mü’mīnīn ‘Alī Ebū Turāb Raḍiy’allāhu ‘Anhu
ve Kerrem’allāhu Vecchehu*

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

1 Ğonce-i ümmīyim aṣlā olmadı bā-āb u tāb
Zāhid-i ḥuşkuñ gözünde bendeñiz ‘ayn-ı serāb

2 Gülşen-i āmālime ne toĝdu ḥurşid-i kerem
Ne Mısıır verdi füyüzāt-ı ‘ināyetden seḥāb

3 Düşdü evrāk-ı mü’eddeb yerlere oldu telef
Ravza-ı fikrim meded kim rüzgār etdi ḥarāb

4 Sākī vü devrān şunar herkeslere cām-ı sürūr
Nevbet erdikçe faķīre ‘arz eder tās-ı ‘azāb

5 Eller aldıkça ele zevķ ile cünbişle kadeḥ
Çeşm-i yaşım reşk ile ḳalmaḳda mānend-i ḥabāb

6 Herkes olmuş bezm-i nūş-ā-nūş-ı şaḥbāda nedīm
Ḥun-ı dildir içdigim peygüle-i ğamda şerāb

7 Ḥalk-ı ‘ālem nev-bahārāsā ṭarāvet-yāb olup
Ben hemān nār-ı meşakḳat içre büryān u kebāb

8 Ol perişān-ḥātırım kim rüz [u] şeb bīdār olup
Ḥālīmi ta‘bīr edem gelmez ebed çeşmime ḥ’āb

9 Şaḥn-ı sīnem zümre-i ekdār[a] olmuşdur maḥal
Bāĝ-ı ṭab‘ım ṭā’irān-ı derde süknā vü me’āb

- 10 Yaş olup tām tazedir yaşım ile rüy-ı zemīn
Sürme-i āhımla mekhūl sākinān-ı nüh-kıbāb
- 11 Bakmağa koymaz cemāl-i Yūsuf-ı maḫşūdunu
Dīde-i Ya‘kūb-ı dilde çekdi āhım bir niḳāb
- 12 Ortalıkdır *nefsī nefsi* bir kıyāmetgāh kim
Kalmadı akrān u atrāb içre ma‘nā-yı teḥāb
- 13 Turş-rū olsam tolar etrāfıma kirmān-ı derd
Tatlı dilli olsam ammā üşmede ğam çün zebāb
- 14 Olsa da berd-i şedīd içre cihān faşl-ı şitā
Āteş-i derd-i derūnumla olur pür-tef ü tāb
- 15 Nüşa-ı ālāmıma maḥlūl-i sīm ü zer gerek
Ger mey-i āhımla ğayrı mihr ü māh olsun müzāb
- 16 Kūbbe-i eflāke çıkmışdır buḫārı sīnemiñ
Pür-nem olmuş soñra akmış gördüğün şanma şihāb
- 17 Şöyle maḥrūrum ki nās u ḫālet-i ḫayretle ger
Bādesin cümle Giridiñ içsem olmam teşne-yāb
- 18 Ḥod-be-ḫod fikr eylerim ḫālim Giride ben ğarīb
Kimse bilmez derdimi etdim vaṭanda iğtirāb
- 19 Ben za‘īfe bunca taḥmīl-i girān-bād etdiler
Var iken ḫayl-i tūvāna bunda in‘ām u devāb
- 20 Kaddimi etdi kemānāsā zarūrī bār-ı dīn
Sīne-i ‘alāyı etdim tūr-i āhenle bī-bāb
- 21 Korkarım şiklet-resānānıñ hücūmundan faḳīr
Gelse de efkār-ı cānān zihne etmem fetḫ-i bāb
- 22 ‘Ucb u istiğnā mıdır bende ḫayā mı bilmezem
Ḥālimi şaḫş-ı le‘īme ‘arzda etmem irtikāb
- 23 Māni‘-i rızḳ olduğun derler egerçi kem-ḫayā
Fıtratımda n’eyleyim ammā ki var şerm ü ḫicāb

- 24 Tâli'im var ise görmüşler bu te'sirâtla
Reşk-i Mirrîh ü Zuhal verdi nücûma ıztırâb
- 25 Peyk-i aşâbi' de âhla gösterirse yüz sene
Hiç çözülmez aıldım sinemdeki bu pîç ü tâb
- 26 'Âşîyim güstâhım inşâf etmezem ben kim baña
Çarh-ı dñn etse revâdır ser-zenişlerle 'itâb
- 27 Şöyle kim ey derdmend-i çâre-cû tırma hemân
İster iseñ olmağa 'âlemde şimdi kâm-yâb
- 28 'Arz kıl ihlâşla dergâh-ı şâha hâliñi
Şübhesiz ihsânla eylerler anda feth-i bâb
- 29 Ya'nî şâhen-şâh-ı mülk-i 'ilm ü 'irfân u seḥâ
Ol cihân-dâr-ı velâyet-güster-i 'âlî-cenâb
- 30 Sâni-i âl-i 'abâ serdâr-ı aşḥâb-ı şafâ
Muḳtedâ-yı evliyâ zevc-i Betül-i Bû-türâb
- 31 Hâzret-i Haydâr emirü'l-mü'minîn ya'nî 'Alî
Kim odur 'ilm-i Nebî şehrinedir bâbü'l- bâb
- 32 Şeh-süvâr-ı sâḥa-ı eflâk-ı 'irfân kim olur
Düldül-i iclâline na'l âftâb u mâh-tâb
- 33 Nev-cevân-ı *lâ-fetâ* maḥşûş-ı naşş-ı *hel etâ*
Şâf-der-i ğâlib du'â-âmûz-ı cem'-i şeyḥ ü şâb
- 34 Her benân-ı pâkidir yazmaḳda a'lâ bir ḳalem
Sîne-i pür nûrudur ser-levḥa-ı ümmü'l-kitâb
- 35 Ol vaşî-i Muştafâ kim her kelâm-ı mu'cizi
Oldu bir fetvâ-yı dñn ü ḥüccet-i şıdk u şavâb
- 36 Ol Hudâvend-i cihân-ı ma'rifet kim irşle
Hâzret-i Peyġam-bere ancaḳ odur nâ'ib menâb

- 37 Dostân-ı hâzrete her harfî ta'lim-i edeb
Düşmeni ilzâmda her bir sözü faşlu'l-ḥitâb
- 38 Râbi'-i kâ'im-maḳâmân-ı Resûl'ullâhdır
Çâr bâğ-ı ṭab'ının pîrâyesidir dört kitâb
- 39 Menba'-ı 'ilm-i ledündür zâtı kim olmuş belî
Maḫhar-ı sır-ı velâyet maḫhar-ı şey'un 'icâb
- 40 Zâhir olsa şafḫa-ı 'âlemde bir ḥükm-i ezel
Eyler anıyla şimâḫ-ı kevne tevcîh-i ḥitâb
- 41 Ol imâm-ı maşrîḳ u mağrib ki dîn-i Aḫmedi
İctihâdâtıyla olmuş şâbit ü te'yîd-yâb
- 42 Emri sârî şöyle kim tır dese gird-âba tırur
Aḳ dise lâ-büd aḳar Ceyḫûn [u] Nîl-âsâ türâb
- 43 Farz-ı 'aşrî kılmak için bir seferde emr ile
Mîḫlanıp ḳable'l-gurûb üstâda oldu âftâb
- 44 Cûd [u] iḫsânı nice Ḥâtemleri etdi esîr
Ḥalka-ı ḫâ-yı seḫâsı bend-i zerrîn niḳâb
- 45 Rûḫ-ı Meryemdir ḫaremgâh-ı 'afâfetde kenîz
Şeh-per-i Cibrîl bâb-ı 'işmetinde bir niḳâb
- 46 Serverâ şâhâ Ḥudâvendâ merâḫim-perverâ
Ey der-i luṭfu mesâkîn-i tehî-deste me'âb
- 47 Bendegân-ı âstân-ı devletiñe 'acz ile
Ḳırḳ iki yıldır ki etdim ḫamdü'lillâh intisâb
- 48 Peyk-i na'tım dergeh-i vâlâña isrâ eyledim
Sür'atinden cebhesinde ter degil 'ayn-ı gül-âb
- 49 Nûrî-i bâğ-ı Giridim armağanım kıl ḳabûl
Medḫ-i pâkiñ işte bir nâ-çîzdir şehd-âb-ı nâb
- 50 'Aks eder mir'ât-i ḳalb-i pâkiñe aḫvâl-i dehr
Çeşm-i ḫaḳ-bîniñe birdir ger ḫuzûr u ger ḡiyâb

- 51 ‘Arz-ı hâlim varıcağ eyvân-ı lutf u cûduña
Aḥsenû emri ile olsun ḥiṭâb-ı müsteṭâb
- 52 Hem yetîmim hem esîr-i kâfir-i dînim emân
Eyle bu miskîni mu‘tâdınca bir şâhib-nişâb
- 53 Sâlik-i feryâdına sıbṭeyn-i vâlâ-gevheriñ
Aḥsen-i şûret ‘inâyetle eder redd-i cevâb
- 54 Hâşe’lillâh şey’en lillâh söyleyen maḥrûm ola
Menba‘-ı iḥsândır bâbıñ seniñ bî-irtiyâb
- 55 Cürm [ü] ‘işyânım nihâyetsizdir ey kân-ı kerem
Dergeh-i Ḥaḳḳa sezâ yoḳdur elimde bir şevâb
- 56 Yek nigâh-ı lutfuña muḥtâcam illâ çâre yoḳ
İ‘tirâf-ı ‘acz u taḳṣîrimle olsam da meşâb
- 57 Kâfîdir Nûrî eşk olur iksîrveş
Pûte-i ḳalbiñde çünki var seniñ nâr-ı ḥicâb
- 58 Ta ki nüh eflâke pertev-baḥş ola şems-i hüda
Kevne verdikçe fûrûğ-ı mihr-i ‘âlem-tâb tâb
- 59 Meşhed-i pür nûruna ervâḥ-ı ḳudsîden ere
Bî-ḥad envâr-ı taḥiyyât ü dürûd-ı bî-ḥisâb

17

Ḳaşıde-i Tecellîye Der-Medḥ-i Çehâr Yâr u Çâr Kuṭb
Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Dil kişveridir menzil ü me’vâ-yı tecellî
Ol ḥıṭṭadadır mesned-ârâ-yı tecellî
- 2 İbtâl eder elbette de‘âvî-i dürûğı
Dânâdaki dildir yed-i beyzâ-yı tecellî

- 3 Toğmağdadır andan veledü'l-ı kalb-i haķā'îķ
Feyz-âver olur kevne mezâyâ-yı tecellî
- 4 Cem'ıyyet-i ervâh-ı ma'ârif ile pürdür
Bir Ka'bedir ol mescid-i aķşâ-yı tecellî
- 5 Mecnûn eder 'âķılları cezbe-i hûsni
'Arz eylese didârnı Leylâ-yı tecellî
- 6 Bir yüzden eder her beşere 'arz-ı cemâlin
Her çihrede var pertev-i sîmâ-yı tecellî
- 7 Geh maḥfî gehî rûşen olur kevn [ü] mekân
Zâhirde vü bâtındaki îmâ-yı tecellî
- 8 Her zerre vü her kaçrede cârîdir o sârî
Ekvân 'adedince bütün esmâ-yı tecellî
- 9 Her kesbde birer gûne ile o yolda zâhir
Sırru'l-ķaderâ fîde-i ârâ-yı tecellî
- 10 Aşl u şecer ü fer' şecer-i vaḥdetedir dâl
Evrâķı bütün oldu merâyâ-yı tecellî
- 11 Lâmu'l-elif kevne elifdir ķadd-i Âdem
Müsteşnâ ol ańla nedir illâ-yı tecellî
- 12 Şûretde 'anâşırdaki ķalb olsa da süflî
Ma'nâ denilir 'âlem-i bâlâ-yı tecellî
- 13 Hep mest serâsimedir efrâdı sivânın
Her dem şunulur 'âleme şahbâ-yı tecellî
- 14 Her ânda birer şîve-i nev etmede icâd
Bu 'âlem-i fânî gibi dünyâ-yı tecellî
- 15 Ki şafvet-i tām ile türâbı eder Âdem
Bâlâ-yı merâtibdeki ma'nâ-yı tecellî
- 16 Tûfân-ı meşâ'ibde necât oldu maķarra
Fülk-i dili ğark etmede deryâ-yı tecellî

- 17 Ki çeşm-i şuhūd ile görünmekde münezzeh
Ber-bād gibi ‘Ādde belāyā-yı tecellī
- 18 Nīrān-ı cefāyı çevirir *berd ü selāma*
Hilletle gülistān-ı şafāhā-yı tecellī
- 19 Bir būy-ı kāmīş ile açar çeşm-i ‘alīli
Nūr-ı himem-i Yūsuf-ı hüsna-yı tecellī
- 20 Biñ dürlü kelām ile verir ‘āleme i‘cāz
Mānend-i ‘aşā hāme-i Mūsā-yı tecellī
- 21 Şad mürdeye rūḥ-ı nefs-i enfāsına kâdir
Bir nazara cān-baḥşla ‘İsā-yı tecellī
- 22 Tekmīl-i merātibde teferrüd edip āḥir
Ḥatmü’n-nübe’ā eyledi imzā-yı tecellī
- 23 Ta‘ṭīr-i dimāḡ eylemede ṭīb-ı nübüvvet
Gīsūlarıdır ‘anber-i sārā-yı tecellī
- 24 ‘Aks etmede erbābına timşāl-i ma‘ānī
Nisvān-ı ḥaḳā’īḳda merāyā-yı tecellī
- 25 Mi‘rāc-ı şalāta çıkan erkān-ı ḥamsede
Ḥaḳ vuşlatına Ḥazret-i Tāhā-yı tecellī
- 26 Taşdıḳ-i risāletde edip sür‘at ṭab‘ı
Şeyḥu’l-ḥulefā ekrem ü etkā-yı tecellī
- 27 Fārūḳ-ı ‘adāletle cihān oldu güşāde
Halkı ḳodu Ḥaḳ yoluna taḳvā-yı tecellī
- 28 Gel nūr-ı ḥayā pertevini eyle temāşā
‘Oşmān gibi ol ḡarḳ-ı ‘araḳhā-yı tecellī
- 29 Cān dīdesini eyledi bīnā-yı velāyet
‘İlm ü kerem-i rütbe-i a‘lā-yı tecellī

- 30 Her atresi bir kever-i ma‘nā-yı ezeldir
Ümmü’s-su‘edā olmada Zehrā-yı tecellī
- 31 Zāt-ı Hüseyn oldu zīyā-āver-i kevneyn
Dü merdümek-i dīde-i bīnā-yı tecellī
- 32 Terīf-i imāmet için i‘tā-yı Hudādır
İsnā aşere kāmēt-i bālā-yı tecellī
- 33 Bu nesl-i erīfe eder ifrāt-ı maabbet
Fermān-ı Hudā ile aıbbā-yı tecellī
- 34 Maşad o maabbetdir odur dār-ı fenāda
Manşūr-ı ene’l-Haız ne da‘vā-yı tecellī
- 35 Dīvān yolu eh-rāh-ı haīatde dizildi
Kerr ü fer-i vadet ile illā-yı tecellī
- 36 Şiblī vü Cüneyd oldu bu devrānīna dehre
Tevhīd ile bir velvele-ārā-yı tecellī
- 37 İbrāz-ı serā’irde Füşüşu’l-hikem oldu
Ol hatm-i velāyetle müsem mā-yı tecellī
- 38 Şemsiyye gibi Meşnevī-i Haret-i Hünkār
‘Uşşāa yeter etr-i mu‘allā-yı tecellī
- 39 Açıldı der ü revzeni alvetgeh-i ‘ın
Celvetde Hüdāyī eder imā-yı tecellī
- 40 Cālīs olıca şadr-ı Melāmiyyeye Hāşim
Yama olup ‘ālemlere na‘mā-yı tecellī
- 41 Feyz erdi Giride o aremgāh-ı şafādan
Şundu bize zemzemleri saā-yı tecellī
- 42 ubiyyeti ya‘nī ki verip bir nie müddet
Bir zāt-ı kerīme yed-i ‘ulyā-yı tecellī
- 43 Deryūze-girān-ı talebe eyledi mebzūl
Hān-ı ni‘am u süfre-i illā-yı tecellī

- 44 Ol kuṭb-ı sipihr-i kerem ü ğavṣ-ı zemāna
Dānende-i esrār-ı ḥafāyā-yı tecellī
- 45 Tācu'l-'urefā Sırrī Şalacı Dede-zāde
Kehfū'l-fuḫarā mürşid-i yektā-yı tecellī
- 46 Sī-murğ-ı hüdā bülbül-i gülzār-ı velāyet
Ṭūṭī-i şeker-perver ü 'anḳāyı tecellī
- 47 Hurşīd-i cemāline muḳābil ṭurup oldu
Ḥayrān u serāsime şu ḥirbā-yı tecellī
- 48 Üstād-ı ma'ārif güher-i baḥr-ı leṭā'if
Deryā-yı rumūz 'ārif ü dānā-yı tecellī
- 49 Gülzār-ı ḥaḳīkatde idi bülbül-i ğuyā
Ol zāt-ı şerīf o gül-i ra'nā-yı tecellī
- 50 Na't-ı Gül-i Şad-berg-i Risāletle olurdu
Her dem ki bir bülbül-i ğuyā-yı tecellī
- 51 Bu çāker-i kemterleri Nūrī-i ḥaḳīriñ
Düşmüşdü dil ü cānına sevdā-yı tecellī
- 52 Ya'nī ki şabāvetde ana etdi atalık
Ol baḥr-ı 'aṭā mürşid-i baba-yı tecellī
- 53 Diz çökdüm idi tıfl iken ol 'izz-i ḥuzūra
Evvel okudum andan elifbā-yı tecellī
- 54 Şirini-i şoḥbet ile şir ü şekker oldum
Etdi beni perverde-i ḥelvā-yı tecellī
- 55 Ol ḥazretiñ imdādı erip eyledi irşād
Göründü baña maḳşad-ı aḳşā-yı tecellī
- 56 Tārīḥ erişince iki yüz ile yigirmi
Ḥayfā ki olup mādde-i ihfā-yı tecellī

- 57 Ya'nî ki ğurûb eyledi ol şems-i haķîķat
Āfākı tıutup perde zulemā-yı tecellî
- 58 Medfûn-ı irem oldu şafâ gitdi gönûlden
Resmoda imiş cennet-i me'vâ-yı tecellî
- 59 Bî-çâre ķalıp Nûrî-i maħrûm u yetîm
Etsem ne 'aceb vird ile şekvâ-yı tecellî
- 60 Bir yâver-i müşfik bulamam ķaldım ayakda
Etrâfım alıp 'asker-i belvâ-yı tecellî
- 61 Ey rûh-ı muķaddes yetiş imdâdına l'illâh
Ķaldım şurada bî-kes ü şeydâ-yı tecellî
- 62 Tenhâ yürürüm vahşetile eyle hidâyet
Bî-ħad görünür şöhre-i şahrâ-yı tecellî
- 63 Her demde ere rûh-ı şerîfiñe Ĥudâdan
Rızvânla envârı tehâyâ-yı tecellî

18

Eyzân Fî-Na'tuhu Ķaddes'allâhu Sırruhu ve İfâzâ 'Aleynâ Sırruhu
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Ĥoķķadır sırra femi Ĥazret-i Mevlânânîñ
Lâ-yu'addır ĥikemi Ĥazret-i Mevlânânîñ
- 2 Sürmedir dîdesine cümle veliyy'ullâhîñ
Ĥâk-i pâk-i ķademi Ĥazret-i Mevlânânîñ
- 3 Dergehinde per-i Cibrîl-i 'uķûl olmuşdur
Perde-dâr-ı ĥaremi Ĥazret-i Mevlânânîñ

62: Tenhâ: Tenhâda (Vezne uyması için –da eki çıkarılmıştır.)

18

B, 17a, 17b; Ç, 19b, 20a; Ü1, 27a, 27b; Ü2, 38b

Başlık: B, Sitâyiş-i Serdâr-ı Evliyâ Ĥazret-i Ĥüdâvendġâr Ç; Eyzân Fî-Medħ-i Hû Ü1; Der Medħiyye-i Ĥazret-i Pîr Ü2

1: sırra: sırrı Ü2

2: Ĥâk-i pâk-i: Ĥâk-i pâki Ü1; Ĥâk-pây-ı Ü2

- 4 Nakş eder şūret-i ma'nā-yı cenāb-ı rūḥu
Kilk-i mu'ciz-raḡamı Ḥazret-i Mevlānānıñ
- 5 Seyr olur Meşnevī-i pāki ile ehl'ullāh
Başt olunmuş ni'amı Ḥazret-i Mevlānānıñ
- 6 Mürde-i cānı eder bir nefes içre iḥyā
Eşer-i sırr-ı demi Ḥazret-i Mevlānānıñ
- 7 Kemter iḥsānı imiş salṭanat-ı 'Oşmānī
Nedir añla keremi Ḥazret-i Mevlānānıñ
- 8 Meşnevīsinde 'ayān eyledi sırr-ı Ḥaḡḡı
O mübārek ḡalemi Ḥazret-i Mevlānānıñ
- 9 Vaḡ'a-yı zer ki olup zerrece bir bürḡanı
Ṭutdu Rūm u 'Acemi Ḥazret-i Mevlānānıñ
- 10 İşte mesmū'adır aḡlāḡ-ı kibār-ı eslāf
ḡayrıda yok şiyemi Ḥazret-i Mevlānānıñ
- 11 Dest-ḡır olduḡu dünyāya semā'ı şāhid
'Āmmdır çün himemi Ḥazret-i Mevlānānıñ
- 12 O zemāndan beri 'āşıḡları iḥyā eyler
Nefes-i dem-be-demi Ḥazret-i Mevlānānıñ
- 13 Nereye dīde-i dil baksa cemālini görür
Hele yokdur 'ademi Ḥazret-i Mevlānānıñ
- 14 Fuḡarāsı n'ola ḡarḡ olsa begim semmūra
Var 'acā'ib ḡaşemi Ḥazret-i Mevlānānıñ
- 15 Şāhiḡ-i kūh-ı velāyetde niçe şevket ile
Naşb olundu 'alemi Ḥazret-i Mevlānānıñ

4: raḡamı: demi Ü2

5: ehl'ullāh: ehl-i rūşd Ü2

13: nereye: nerede Ü1

14: begim: n'ola Ü2

- 16 Bende-i bendesiyiz Hâzret-i Tebrîzîniñ
Şemsedir hep kâsemi Hâzret-i Mevlânânîñ
- 17 Fuḳarâ zümresine dâ'im atalık eyler
Veled-i muḫteremi Hâzret-i Mevlânânîñ
- 18 Şâh-ı ma'mûre-i 'irfân Hüsâme'd-dîndir
Bende-i muḫteşemi Hâzret-i Mevlânânîñ
- 19 Âşkâr eyledi esrâr-ı Hudâyı bu kadar
Münkirândan elemi Hâzret-i Mevlânânîñ
- 20 Nûriyâ etdi göñül mürdesin ihyâ böyle
Neyde zevk-i nağamı Hâzret-i Mevlânânîñ

19

Medîḫa-yı Kuṭb-ı Dâ'ire-i Velâyet Hâzret-i Hâşim-i Üsküdârî Kıddise Sırruhu

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ṭab'ım ki ḫokḳa-yı kerem-i Haydariyyedir
Her gevher-i sūḫan ki desem ma'neviyyedir
- 2 Mestem cünûn-ı 'ışḳ ile Mecnûnum ey felek
Zencîrim añla silsile-i Hâşimiyyedir
- 3 İzḫâr edersem âteş-i sırrım 'aceb midir
Minnet Hudâya mezhebimiz Celvetiyyedir
- 4 Ne Celvetiyye şâh-reh-i 'ışḳ kim anıñ
Yanında ğayrı yol var ise berzaḫiyyedir

17, 18: - Ü2

19: - Ç

20: Ü2 1: Hele ey Nürî bak etmiş dü cihânı ihyâ

19

B, 17b, 18a; Ç, 20a, 20b; Ü1, 27b, 28a; Ü2, 61a, 61b

Başlık: B; Medîḫa Berây-ı Hâzret-i Hâşim Efendi-i Üsküdârî Ç; Medḫ-i Hâşim Baba Ü1;

Medîḫa-yı Hâzret-i Hâşim Efendi el-Üsküdârî Kıddise Sırruhu Ü2

1: desem: diyem Ü2

3: sırrım: 'ışḳım Ü2

4: yol var ise berzaḫiyyedir: yolları bildim beliyedir Ü2

- 5 Zāhirde Celvetiyye ise bil bu meslegi
Ma‘nide öyle añla ki sırr-ı hafıyyedir
- 6 Açdı bu rāhı Hāzret-i Hāşim Efendi kim
Eslāf anıñ yanında ne şübhe ra‘iyyedir
- 7 Ol şeh-süvār-ı rāh-ı fezā’il ki her gören
Zann eyler idi Hāzret-i Hayru’l-Beriyyedir
- 8 ‘İrfāna hātem olduğı bilmezse ger ‘avām
Ey dil bu sırr-ı ‘ayān tıbbā’-ı şafıyyedir
- 9 Her bir kelāmı lu’lu’-ı şehvār-ı baħr-ı ‘ışķ
Her fi‘l-i pākin añladamam ben seniyyedir
- 10 Zāt-ı şerīfī bir zer-i meskūkedir bize
Ya‘nī Cenāb-ı Hāķ tarafından ‘aṭıyyedir
- 11 Mehcūrī-i deri derekāt-ı caħīmedir
Kurbıyyeti hele derecāt-ı ‘aliyyedir
- 12 Ol pādşāha düşmen olan kāfirānı gör
Rūz-ı kıyāmet erse şerār-ı ğaviyyedir
- 13 İnkār edenler ol şeh-i ‘İrfānı şübhesiz
Dünyā vü āḫiretde nüfūs-ı şaķıyyedir
- 14 Cāvīdānīden Ādeme ol merḥametlidir
El-ḥaķ o zāt-ı pāk-i mürāḫim seciyyedir
- 15 Keşf eyledi cemī‘-i ṭarīķiñ uşūlünü
Ger Ḥalvetiyye ger ṭaraf-ı Mevleviyyedir

5: bu: - B, Ç, Ü1/ meslegi: mülkü Ü1; mezhebi Ü2// öyle: ola Ü1; līkin Ü2

8: ey dil: ammā Ü2// sırr-ı: sırı Ü2

9: pākin: pāki Ü2// ben: - Ç

11: kurbıyyeti hele: vuşlat kapisına Ü2

12: pādşāha: pādşāh Ç

13: Ü2 1: İnkār eden o zātı müselmān mıdır ‘aceb

dünyā vü āḫiretde: ḥāşā degil meger ki Ü2

- 16 Tekmîl eden merâtib-i 'irfânı ol durur
Her söylenen cihânda andan bağıyyedir
- 17 Nûrî bu berg-i sebz-i haķîrâne nazm kim
Dergâh-ı Hâşimiyyeye ednâ hediyyedir
- 18 Olsa sezâ nüvişte dil-i 'âşıkânda
Kim dâfi'-i ğumûm u hümûm-ı beliiyyedir

20

Medîha Berây-ı Kuṭb-ı Dâ'ire-i Velâyet Hâzret-i Hâşim Efendi-i

Üsküdarî Kıddise Sırruhu

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Gürûh-ı evliyâyâ reh-nümâdır Hâzret-i Hâşim
Ki ya'nî mürşid-i râh-ı hüdâdır Hâzret-i Hâşim
- 2 Muķâbil düşse mir'ât-i cemâli çeşm-i 'uşşâķa
Görünür Hâķ vücûdu Hâķ-nümâdır Hâzret-i Hâşim
- 3 Velâyet hâtemi olmakla ğavṣ-ı 'âlem olmuşdur
Kerâmet birle şâh-ı evliyâdır Hâzret-i Hâşim
- 4 Bu sırrı mürşidim pîrim Şalacı-zâde keşf etdi
Ki muṭlaķ kıble-i ehl-i fenâdır Hâzret-i Hâşim
- 5 Aña îmân edenler hissederler Hâķķı her yerde
Ki keşşâf-ı rumûz-ı *eynemâ*dır Hâzret-i Hâşim
- 6 Kûlûbun ehl-i hâliñ rûşen eyler nûr-ı 'irfânı
Ki evc-i 'ışķda *şems-i duḥâ*dır Hâzret-i Hâşim

16: 'irfânı: 'irfânını Ü2// söylenen: söyleyen Ü1

18: Ü2 2: Kim maşdar-ı 'ulûm-ı Hâķ ķariyyedir
ğumûm u: ğumûm Ç

20

B, 18a, 18b; Ç, 20b, 21a; Ü1, 28a, 28b; Ü2, 44a, 44b

Başlık: Ç; Eyzan Fî- Na'tuhu Kıddes'allâhu Sırruhu'l-'Azîz B; Eyzan Fî- Na't-ı Kıddes'allâhu
Sırruhu'l-'Azîz Ü1; Der Medḥ-i Hâzret-i Hâşim Efendi Ü2

2: cemâli: cemâl-i Ü1; vücûdu Ü2// vücûdu: cemâli Ü2

3: 'âlem: a'zam Ü2

4: mürşidim pîrim: mürşid pîr B

- 7 ‘Alī-sīret Ḥalīl-maẓhar u ‘İsā-yı vākıt ammā
Kemāl ile Muḥammed Muṣṭafadır Ḥazret-i Hāşim
- 8 Ṭarīḳ-i Celvetiyye pīşvāsıdır Hüdāyī līk
Kamu üftādegāna muḳtedādır Ḥazret-i Hāşim
- 9 Dirīğ etmez verir ehline dā’im nān-ı ‘irfānı
‘Aliyye’l-Murtaẓāveş zū’l-‘aṭadır Ḥazret-i Hāşim
- 10 Kōmaz dillerde işneyniyyeti vahdetle emr eyler
Kitāb-ı ‘ışḳdır müşkil-güşādır Ḥazret-i Hāşim
- 11 Ne bilsin zāhid-i ebleh kelām-ı ḥikmet encāmın
Ki pīr ü mürşid-i ehlü’n-nehādır Ḥazret-i Hāşim
- 12 Cihān-ı *men* ‘arefde ḥıṭṭa-yı ‘ilm-i ledünnide
Velīler zümresine pādşadır Ḥazret-i Hāşim
- 13 Teveccüh ile ey Nūrī-i ḥaste eyle istimdād
Ki bī-şek ‘illet-i cehle devādır Ḥazret-i Hāşim

21

***Mediḥa vü Sitāyiş Berāy-ı Kuṭb-ı Dā’ire-i Velāyet Şalacı-zāde Şeyḥ
Muṣṭafā Efendi Ḳaddes’allāhu Sırruhu
Fe’ilātün Fe’ilātün Fe’ilātün Fe’ilün***

- 1 Mültecā-yı fuḳarā vü ğurebādır pīrim
Dest-ġīr-i zu’afā-yı dü-serādır pīrim
- 2 Baḥr-ı zehḥār-ı ma‘ārif güher-i kân-ı kerem
Āftāb-ı ufuk u çarḥ-ı hüdādır pīrim

11: pīr ü: pīr B, Ç, Ü1

12: cihān-ı: cihānı Ü1/ ‘arefde: ‘arefden Ü1// velīler: velīlere Ü1

13: ḥaste: ḥasteye Ü1

21

B, 18b, 19a; Ç, 21a, 21b; Ü1, 28b, 29a; Ü2, 43b, 44a

Başlık: Ç; Der-Medḥ ü Sitāyiş-i Kuṭb-ı Dā’ire-i Velāyet Şalacı-zāde Ḥazret-i Şeyḥ Muṣṭafā Ḳaddes’allāhu B; Der-Medḥ ü Sitāyiş-i Kuṭb-ı Dā’ire-i Velāyet Şalacı-zāde Şeyḥ Muṣṭafā Efendi Raḥimeh’ullāh Ü1; - Ü2

2: ufḳ u: ufḳ Ç, Ü2

- 3 Nev-be-nev gülşen-i pejmürde-i qalbim yoqlar
Gelmede gitmede gūyā ki şabādır pīrim
- 4 Sözləri şūret-i ma‘nā-yı haqīkatdır hep
Şūretā dāhil-i silk-i şu‘arādır pīrim
- 5 Dem-be-dem halkı eder Hāzret-i Haqqā da‘vet
Mürşid-i şāh-reh-i qurb-ı Hudādır pīrim
- 6 Şoḥbeti zinde eder mürde dili bir demde
Ne tūrursun a gönül işte şifādır pīrim
- 7 Ey dil-i haste eger ‘ilm-i ledünnüñ yoğise
Marāz-ı cehliñe v’allāh devādır pīrim
- 8 Şöyle tursun hele aqṭāb-ı pişīn-i cihān
Tāc-ı gavşıyyete b’illāh sezādır pīrim
- 9 Bilemez sırrını her ebter-i nā-dān ki odur
Qıble-i pūr-şeref-i ehl-i fenādır pīrim
- 10 Zulmet-i küfrü eder şu‘le-i zātı nā-yāb
Felek-i sırda dilā şems-i duḥādır pīrim
- 11 Qutb-ı aqṭāb-ı cihān Pīr Şalacı-zāde
Şāhibü’l-vāqt ü veliyy-i dü-serādır pīrim
- 12 Vāḥidü’l-‘aşr o şānī-i Cenāb-ı Ḥaydar
Şālīşen mihr ü mehe nūr-nümādır pīrim
- 13 Qāf-i qurbuñ odur ‘anqā-yı celīlü’ş-şānı
Evc-i vuşlatda da nā-dīde hümādır pīrim
- 14 Nūriyā qadrini bil şāh-ı melāmiyyūnuñ
Tāc-dār-ı şürefā vü nūqabādır pīrim

3: ki: - Ü1

6: a gönül: gönül Ü2

10: sırda dilā: dilde hele Ü2

11: vāqt ü: vāqt Ü2

22

*Eyẓan Fī- Medḥ-i Ẕaddes'allāhu Sırruhu'l- 'Azīz**Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün*

- 1 Bu şeb şitâb edip oldum müsâfir-i dil-i zâr
Varıp oturdum anıñ kûşesinde bir miqdâr
- 2 Ne gördüm âh meşâbîḥ-i feyzi mürde olup
Sevâd-ı sâhası bî-nûr egerçi âteş-bâr
- 3 Derûnu ser-be-ser olmuş ḥadeng-i hecre hedef
Cüyûş-ı ğam anı da ğâret eylemiş yek-bâr
- 4 Cemâli ḳalmamış ol deñli bed-şıfat gördüm
Ki fûrḳat etmiş idi zûlfünü perişân târ
- 5 Ne ğamzesinde leṭâfet ne cezbesi ḳalmış
Sirâyet etmiş o dūşîzeye meger idbâr
- 6 Yakın varıp bunuñ aḥvâlini su'âl etdim
Dedim nedir bu ḥarâbî-i ser-be-ser ey yâr
- 7 Mûkevvenât şığarken saña bütün şimdi
Nedir bu tengi nedir bu melâliñ et izhâr
- 8 Dedi seniñ ḥaberiñ yok mudur bu ḥâletden
İşit beni ki edem saña yek-be-yek iş'âr
- 9 Serîri olmuş iken bir şehiñ ben ey Nûrî
Yazık ki terk edip etdim maḳâm-ı ğayra ḳarâr
- 10 O şeh ki bendesidir İbn-i Edhem ü Manşûr
Derinde sâ'il-i cerrârı Mâlik-i Dînâr

22

B, 19a, 19b, 20a; Ç, 21b, 22a, 22b; Ü1, 29a, 29b; Ü2, 58b, 59a, 59b

Başlık: Ü1; İ'tizâr-nâme B, Ç; Ḳaşıde Berây-ı 'Özr-ḥ'âh (-Yanında farklı kalemle- Der-Medḥ-i

Şalacı-zâde Ḳuddise Sırruhu Der Sâkin-i Ḥanya) Ü2

1: kûşesinde: kûşesine Ü2

4: deñli: demde Ü2

8: ki edem saña yek-be-yek: kim sana ḥâlimi edem Ü2

9: etdim: etdi B, Ç, Ü1

- 11 Vücūdu āyīne-i zāt-ı pāk-i Raḥmānī
Dehān-ı ẓand-nişār-ı Meṭālī‘ü’l-esrār
- 12 Sözü netice-i esrār-ı Muṣṭafadır kim
Odur zemānede şimdi ḥalīfe-i Kerrār
- 13 Cemālī gülşen-i tevḥīd içinde bir gül-i ter
Celālī zümre-i zühhāda tıġ-i āteş-bār
- 14 Kemāl-i vaşfını ta‘rīf eder mi ḥāme-i lāl
Ne deñlü eylese biñ kerre biñ anı tekrār
- 15 Şalacı-zāde o ğavş-ı zemāne kim gerdūn
Getürmemiş felek anıñ gibi dürr-i şehvār
- 16 Kelīm-i Tūr-ı tecellī Mesīḥ-i ‘irfāndır
Sezādır olsa velīler o şāha ḥidmetkār
- 17 Kef-i ‘aṭāsına nisbetle kūteh oldu şehāb
Anıñ ‘ināyeti yanında lücce-i bī-miḳdār
- 18 ‘Özür-peziir-i Hudāvendgār-ı güstāḥān
Raḥīm-i bende-nüvāz u şefīḳ-i nīk-enzār
- 19 Meded-res-i fuḳarā dest-gīr-i ehl-i fenā
Ẓahīr-i cümle-i dil-ḥastegān-ı nā-hem-vār
- 20 ‘Azīz-i ‘özr-peziirā kerīm-i şāf-dilā
Eyā raḥīm-i Hudāvendgār eyā Settār
- 21 Seniñ ‘aṭāña olur mu nihāyet ey mürşid
Benim ḥaṭāma ne deñli yoġ ise ‘add ü şümār

11: pāk-i: pāki B// nişār-ı: nişārı B, Ç// Meṭālī‘: Maṭla‘ Ü2

13: Cemālī: Cemāl-i B

14: Kemāl-i: Kemālī Ü2// biñ kere biñ: biñ kere Ç

15: kim: ki Ü1// getirmemiş: getirmemiştir Ü2// felek: - Ü2// dürr-i: gevher-i Ü2

17: kūteh oldu şehāb: ebr kūtehdir Ü2// lücce-i: baḥr-ı Ü2

21: ‘add: ḥadd Ç

- 22 Sen olmasañ baña her demde dest-gîr ü zahîr
Harâb olurdum efendim ne deñli olsam var
- 23 Sen olmasañ iki ‘âlemde yâverim bilmem
Baña ne işler ederdî bu dehr-i pür-âzâr
- 24 Sen olmasañ baña Boğraç gibi dârû-res
Hırâş-ı şirkde mürde olurdu cân-figâr
- 25 Sen olmasañ bu dilimde kemâl ile nâţık
Cihânda mümkün idi mi ki söyleyim eş‘âr
- 26 Cemâliñ olmasa ger kıblegâh-ı ikrârım
Vücûd-ı vaḥdeti ben de eder idim inkâr
- 27 Benim şıfâtıñ eyâ zât-ı pāk-i cümle şıfât
Fenâ isem yine destînde olmuşum ben var
- 28 Tıtalım olmuşum aḥlâk-ı bed ile ḥayvân
Sen eyle terbiye luţf ile bendeñi hemvâr
- 29 Günâhım ‘afv ola gel ḥâne-i dile tekrâr
Şifâ-yı şadr bula vuşlatıñla Nûrî-i zâr

23

Medîḥa-yı Ḥazret-i Baḥt Girây Ḥan-ı Celîlü’ş-Şân
Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Verildi destime miftâḥ-ı sırr-ı insânî
Benim serîr-i zamîriñ ḥidiv-i sulţânı

22: dest-gîr ü: dest-gîr Ü2

23: ne: - Ç// azar: zâr Ü2

24: Ç’de 23. beyitten öncedir.

25: cihânde: cihân içinde ne Ü2// idi mi: - Ü2

26: ikrârum: ikrâr B, Ü1// vaḥdeti: vaḥdete B, Ç, Ü1// ben de: - Ü1

27: destînde: dest-gîr Ü1

29: ola: eyle B, Ç, Ü1/ tekrâr: kerem et Ü2

23

- B; Ç, 45a, 45b, 46a; Ü1, 33a, 33b; - Ü2

Başlık: Ç, Ü1

- 2 Nigîn-i fikrime vâ-beste ma'nâ-yı nâ-yâb
Cihân-ı tab'-ı Selîmîñ benim Süleymânı
- 3 Revân-ı Şevket erer tab'ımıñ ma'yyetine
'Azîmet eylese teşhîre mülk-i 'irfânı
- 4 Benim zuhûrumu tebsîre rûhu Nâbîniñ
Temeşşül eyledi 'ahd-i qarîbde Kânî
- 5 Muķîm-i zâviye-i 'acz u ıztırâb olur
Celâdet-i sühanım görse rûh-ı Hâkanî
- 6 Baña kitâb ile ey hâce fazl-fürûş olma
Ki ez-ber eylemişim bi-hurûf Qur'ânı
- 7 Kemîne bende edip 'aklı dergehimde hudâ
Maķâm-ı hîdmet-i üstâda kıldı ız'ânı
- 8 Serây-ı tab'ımıñ 'irfân u 'ışk u şevk u tarab
Bu çâr gevher olup anda çâr erkânı
- 9 Murâdı terkle erdim murâd u maķşadıma
Şükür Hudâya ki tutdum tarîķ-i merdânı
- 10 Bu senglâh-ı Girid içre olduğum yegdir
Zararsız eylesem iş'âl nâr-ı süzânı
- 11 Şu rütbe derd-i firâķ eyledi za'îf teni
Benim bilinmez eger etmez isem efgânı
- 12 Çerâğ-ı bezm-i vişâl eyledikçe şem'-i dilim
Duğânı etmede semmûr-ı zülf-i cânânı
- 13 O 'âşîyim ki kemâl-i günâhdan havfım
Ki redd eder beni me'vâ edince nîrânı
- 14 Günâh u ma'şîyet etsin ziyâde ehl-i cihân
Kıyâmet erse de görsem 'atâ-yı Yezdânı

- 15 Olaydı Nūrī Mecnūn yanımda eyler idi
Beni serāy-ı ‘aqlıdan ba‘īd-i efgānı
- 16 Meded sehāvet-i ‘ışk ile cilve-i hūsnūñ
Beni hacīl eder etsem fidā dil ü cānı
- 17 Şalā zemānemiziñ şā‘irānına hālā
Verildi işte baña mülk-i şīve meydānı
- 18 Benim o tūṭī-i şīrīn-maḳāl kim etdim
Ḥamūş u bī-ser ü pā ‘andelīb-i gülsitānı
- 19 O bülbülüm ki şenāḥ‘ān-ı ḥan-ı zī-şānım
Lisānımıñ heme ān oldu medḥi elhānı
- 20 O ḥan-ı ma‘delet-‘unvān-ı mülk-i ‘irfān kim
Sezādır eylese bende cemī‘-i ḥanānı
- 21 Cenāb-ı Baḥt Girāy ol ‘azīm-i menḳabe kim
Hemişe baḥt u sa‘ādetdir iki derbānı
- 22 O zāt-ı pāk-i ‘adīmü’n-naẓīr kim verilip
Muḥibb-i şādıḳına ma‘nā-yı süḥan-dānı
- 23 Sütüde-menḳabetā mün‘imā ḥudāvendā
Eyā serīr-i diliñ bir güzīde sultānı
- 24 Giride yümnile teşrīfīñ ancaḳ olmuşdu
Bu kemterīñ sebep-i ‘izz ü rif‘at ü şānı
- 25 Ne sā‘at idi o sā‘at ki ḥāk-pāyınıñda
O cebhe-sāyı ki etdim o vaż‘-ı pīşānı
- 26 Şükür Ḥudāya naşīb oldu dīde-i dilime
Gubār-ı dergehiñ ol sürme-i Şıfāhānı
- 27 O demde zaḥm-ı derūn-ı faḳīre olmuşdur
Nüvāziş ü keremiñ merhem-i Süleymānı

18: gülsitānı: gülşānı Ç

20: ḥanānı: cānānı Ü1

27: faḳīre: faḳīr Ç

- 28 Giridden şeref ü devletile ‘azm etdiñ
 ẖuluñ da mesken edip rükn-i beyt-i aḥzānı
- 29 İki raḳıme-i devletle eylediñ mesrūr
 Kemāl-i merḥametiñden bu ‘abd-i nālānı
- 30 O iki nāme-i nāmı meyān-ı aḳrānda
 Kemīneñe iki şeh-bāldır ki nūrānı
- 31 Me’āl-i nüṣṣa-yı medḥ ü şenāñı eylemişim
 Kemāl-i vaḳt ile rūḥ-ı aḳdese şānı
- 32 Du‘āya başla ḥulūş-ı cinānla ey Nūrı
 Yeter ḥuzūr-ı celādetde etme noḳşānı
- 33 Hemīşe dergehi olsun melāz-ı ehl-i niyāz
 Dem-ā-dem ersin o dergāha ‘avn-ı Subḥānı
- 34 Mu‘īn ü yāveri olsun İlāhı ehl’ullāh
 Muḳīm-i dergehi olsun şafā-yı rūḥānı
- 35 Mülāzım eyleye Ḥaḳ bāb-ı devletine anıñ
 Faḳır gibi niçe ‘abd-i menḳabet-ḥ’ānı

24

Sitāyiş-i Ḥazret-i el-Ḥāc Meḥmed Ḥaḳḳı Paşa

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

- 1 Zıkr-i Ḥaḳḳı eyle dilden şad-hezār
 Gonçe-i maḳşūd açılsın ey hezār
- 2 Ser-be-piş ol hemçü dervīş ey ḳalem
 Ḥaḳḳı ḥāzır bil müdām ol şermsār
- 3 Olduḡuñ mesmū‘um olmuşdur benim
 Ma‘rifet ni‘metlerinden behredār

30: nāmı: nāme Ç

24

- B; Ç; Ü1, 34b, 35a, 35b, 36a; - Ü2

- 4 Ni‘metiñ taḥdīši vācib naşş ile
Tırma eyle şükr-i Ḥaḳḳı āşkār
- 5 ‘Ācizāne ehl-i ḥālāsā hemān
Ḳıl teveccüh Ḥaḳḳa ḥasbe’l-iḳtidār
- 6 Melik-i ehl-i ṭarīḳatce begim
‘Arz-ı ḥāl et ḥazrete bi’l-iftikār
- 7 Tā Giride meymenet-baḥşā ola
Pây-ı teşrīf-i vezīr-i nāmdār
- 8 Cāmi‘-i seyf ü ḳalem Sāmī-himem
Kāmil-i nazm-ı umūr-ı rûzgār
- 9 Maṭla‘-ı envār-ı ma‘lûmât-ı ‘aḳl
Āşaf ibni Āşaf-ı ‘ālī-tebār
- 10 Sīne-i enfās-ı tedbīr-i mehām
Fihris-i mecmû‘a-ı ḥilm-i vaḳār
- 11 Maşrıḳ-ı ḥurşīd-i te’yîdât-ı Ḥaḳ
Sāye-i zıll-ı Ḥudā-yı Kirdgār
- 12 Dürr-i deryā-yı meḥāsin baḥr-ı cūd
Kān-ı yāḳût-ı vezāret zü’l-faḥār
- 13 Menba‘-ı ‘ayn-ı secāyā-yı kerīm
Dürre-i baḥr-ı muḥīṭ-i iḳtidār
- 14 Ma‘delet-güster müşīr-i dād-ger
Pişvā-yı āşafān-ı rûzgār
- 15 Dāver-i Ḥaydarmeniş kim destine
Yakışır ḥāme meşel-i Zü’l-feḳār
- 16 Nāfızü’l-emr ü mu‘allā ḳadr kim
Ḥükmü maḥkūmu şıḡār ile kibār
- 17 Ḥaḳḳī Paşa ol güher-pāşā ki Ḥaḳ
Zâtın etmiş lücce-i gevher-nişār

- 18 Mihrden bir zerre yemden kaçredir
Midhatinde ya'ni yok hadd ü şümār
- 19 Tā kıyāmet vaşfin etse şā'irān
Mümkin olmaz düdeler olsa biḥār
- 20 Āşafā Cem-rütbā deryā-kefā
Ey vezīr ibni vezīr-i kām-kār
- 21 Ey veliyyü'l-emr Eflātūn-şu'ūr
Ey 'ināyet kânı ey şefkat-şi'ār
- 22 Bārek'allāh yine mihr-i devletiñ
Oldu āfāka ziyā-res çün nehār
- 23 Selsel-i teşrifiñ etdi Qandyeyi
Şürezār-ı huşk iken bir sebzēzār
- 24 Yalnız Qandye degil cümle Girid
Feyz-i teşrifiñle oldu nev-bahār
- 25 Bāde-i yümni kudūmuñ eyledi
Ser-gerdānlardan def'-i ḥumār
- 26 'Avn-ı Hāḫla ḳanda kim 'azm eyleseñ
Tā'ir-i tevfiḳ edersin hep şikār
- 27 Hāmil-i esrār-ı devletsin hemān
Zātıña lāyık denilse müsteşār
- 28 Rütbe istihāl ile zātıñdadır
Ġayrılar gibi degildir müste'ār
- 29 Re'y u tedbirin Aristō görse ger
Eyler idi bezm-i 'ālemden ḳarār
- 30 Hāl ü 'aḳd ü retḳ ü fetḳ-i memleket
Destiñe vā-bestedir leyl ü nehār

- 31 Eşkiyāya qahrın olmuş ma‘delet
Etkiyāya lutfuñ ammā bī-şumār
- 32 Pertev-i hūrşīd-i re‘y-i Şā‘ibiñ
Oldu rüşen-sāz-ı aqtār u diyār
- 33 Tab‘-ı dervīşāne-i şāhāneñe
Bende-i fermān-ber olmuş rüzgār
- 34 Celb-i kalb-i halkda olsun revān
Qandyeden fermānlarıñ tā Qandahār
- 35 Şer‘ ü kânūn ile ne re‘y eyleseñ
Ola ber-vefk-i rızā-yı şehr-yār
- 36 ‘Aql-ı küll olsun deriñde kedhūdā
Atlās-ı çarh ol harīme perdedār
- 37 Meh mühürdār u silāhdārıñ zühāl
Kâtibiñ keyvān u mihr ibrikdār
- 38 Zıll-i raḥm u re‘fetiñ memdūd olup
Bendegānıñ muştazıl ü vāye-dār
- 39 Saña şāyān olmaḳ ey kuṭb-ı zemān
Merkez-i bāb-ı der-i devlet-medār
- 40 Sen veliyy’ullāhsın yok şübhemiz
Kāmilü’l-a‘şārsın var ol hemār
- 41 Vaşf-ı pākiñ etmege kaçd eyleseñ
Ceyb-i endişem cevāhirle tolar
- 42 Nūriniñ ‘afv eyle taşdı‘atını
‘Arz-ı hāle etdiginden ictisār
- 43 Hanyada zıll-efgen iken zātıñız
Tırdu yek laḫza huzūrda çün çenār
- 44 ‘Abd-i memlūkuñdur ol demden beri
Şoḫbet-i pākiñle eyler iftiḫār

- 45 Ya‘nī lu’lu’-yı hıṭāb-ı devletiñ
Çākeriñ gūşuna olmuş gūşvār
- 46 Bende-i muḥlişdir āzād eyleme
Her ne deñli olsa da bī-iḳtidār
- 47 Hanyada bir şey degil pes-pāyedir
Ümmīdir ammā denir oḳur yazar
- 48 Vālid-i ḥuld enbiyānıñ medfeni
Karşısında eylemiş şimdi qarār
- 49 Merdüm-i çeşmüm heman gözler anı
Merḳad-i pākinde gūyā türbedār
- 50 Ruz [u] şeb efzūnī-i ‘ömrüñ içün
Eyle da‘avāta böyle ibtidār
- 51 Hāḳ Te‘ālā zātıñı dā’im ede
‘Āfiyetlerle cihānda ber-qarār
- 52 ‘İzzet-i maḥdüm-ı vālā-şanıñı
Ber-mezīd etsin Ḥudā-yı Kirdgār
- 53 Vālid ü ceddi gibi iḳbāl ile
Devleti olsun hemīşe pāydār
- 54 Dūş-ı iclālī ola ḥasbe’ṭ-ṭarīḳ
Ḥil‘at-i beyzā ile pertev-şī‘ār
- 55 Gülşen-i evşāfda dīvān ṭurup
Ben gibi olsun hezār iḥlāşkār

25

Sitāyiş-i Ḥazret-i Sāmī Ebū Bekir Paşa
Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Göründü ‘āleme tekrār mukassem-i dāniş
Temevvüc eyledi başdan yine yem-i dāniş
- 2 Göründü nev‘-i meyāmin fūrūğ-ı āşaf-ı ‘ilm
Nigār cezîreye gösterdi perçem-i dāniş
- 3 Rebî‘-i fażl ile hep tâzelendi rûy-ı zemîn
Cezîremiz yine olmuştur ‘ālem-i dāniş
- 4 Şu‘ūd içün yine şeyhü’l-vüzerā bi’l-iclāl
Kuruldu kürsî-i aķrobaķa süllem-i dāniş
- 5 Yeter tezelzül-i ‘arz etmesin yeter hareket
Giride ķondu o hıķtān-ı muķkem-i dāniş
- 6 Mükerreren edip iķbār ile Giride ķudūm
Vezîr-i fāzıl o destūr-ı ekrem-i dāniş
- 7 Güzîde-i vüzerā āşaf-ı kerem-fermā
Mürebbî-i ‘ulemā a‘nî a‘lem-i dāniş
- 8 Müşîr-i memleket-ārā hidîv-i bî-hemtā
Ebū Hanîfe-zekā mālîk-i dem-i dāniş
- 9 Aşālet ile güher-pāş-ı cūd-ı lâ-yuķşā
Mezîd-i rüşd ile zāt-ı mükerrrem-i dāniş
- 10 Ferîd-i ‘aşr-ı zemān dāver-i ‘azîmü’s-şān
Ki hūkmü ile güşāde olur fem-i dāniş
- 11 Cenāb-ı Hāzret-i Sāmî Ebū Bekir Paşa
Hudāygā ‘ulūm u hıķem-i Cem-i dāniş
- 12 Eder dimāğ-ı şimāķ-ı celîsini ta’tîr
Dehānı ğoncesin açdıķķa şeb-nem-i dāniş
- 13 ‘Aşā-yı kilķ ile i‘cāz-nümā-yı fażl u kemāl
Dem-i feķānetile ibni Meryem-i dāniş
- 14 Mülāzım olmuş ezelden beri çıķıp gidemez
Harîm-i şab‘-ı şerîfinde maķrem-i dāniş

- 15 Benān-ı hāmesi nabẓ-gīr-i dā'ü'-l cehl
Devâtı hoşkası memlû-yı merhem-i dāniş
- 16 Göreydi nazmını Râğıb ya Tâ'ib ü Râtib
Demezdi kendilerin ğayrı hem-dem-i dāniş
- 17 Gürisnegān-ı sâ'il varınca meclisine
Merâtibince olur cümle mülzem-i dāniş
- 18 Gelembevî o semiyy-i zebîh -i Hâkdandır
Dehân-ı hâhişine mâ vü zemzem-i dāniş
- 19 Velîkin eyledi şebkat nice ma'ârifde
Ebû'l-beķā-yı zemândır o mülhem-i dāniş
- 20 Vezâret ile bu rütbe 'ulûmu cem' etmek
Olur vesîle-i ihyâ-yı 'âlem-i dāniş
- 21 Şükûfhâ-yı bahârı döşetdi şahrâya
Kudûm-ı devletine oldu maḥayyem-i dāniş
- 22 Kitâb-ı ma'rifetâ nüshâ-ı mülâtefetâ
Eyâ muḥâfız-ı kenz-i muḥalsam-ı dāniş
- 23 Sen ol müfessir-i âyât-ı fazlsın ki olur
Huzûr-ı devlete kim gelse mülhem-i dāniş
- 24 Sen ol muḥaḳîḳ-i ḥikmet-şinâssın ki olur
Geleydi Bû 'Alî bezmiñe mülzem-i dāniş
- 25 Tıyûr-ı ma'nâ-yı evc-i kemâli şayd eyle
Eliñde pençe-bâz-ı mu'allem-i dāniş
- 26 Saña hemân yaqışır eylemek belî dīvân
Müfevvez oldu yed-i efḍaliñe dem-i dāniş
- 27 Temâm on senedir hırz-ı cân edip okurum
Mezîd-i şevḳ ile divânıñ ey yem-i dāniş

- 28 Huzūra ‘arz-ı hüner eylemek kabâhatdır
Kuluñ gibi içici boş ümmî sersem-i dāniş
- 29 Hemān benim budur ancak murād u maḫşūdum
Ki ders alıp olayım ben de maḫrem-i dāniş
- 30 Bu āna dek olan āşār-ı Şā’ibāneñizi
Yazam ki olsun o dīvāna munzamm-ı dāniş
- 31 Cihānda var ise de ğayrılar sitāre kadar
Efendimizdir olan şems-i t̄arem-i dāniş
- 32 Hemān ḫāveri cihān āferīn ede maḫfūz
Vücūd-ı pākiñi ki olmuş o tev’em-i dāniş
- 33 Giride maḫz-ı ‘ināyet olunca teşrīfīñ
Açıldı gül gibi bir t̄ab’-ı ḫurrem-i dāniş
- 34 Kemīne bende idāret-dāniñiz Nūrī
Ne rütbe olsa da Ḥanyada ebkem-i dāniş
- 35 Rebī’-i maḫdemiñiz eyledi anı gūyā
Sürūr-ı tām ile olduğda mülhem-i dāniş
- 36 Kudūm-ı devletiñiz vakti zabt olunmağıçün
Yerā’ası hemān oldu müselleme-i dāniş
- 37 Hurūf-ı cevherīden düşdü bir güzel tārīḫ
Zemāne Ḥaḫ keremi ḫayr muḫaddem-i dāniş

26

Midḫat-i Ḥazret-i Dervīş ‘Abd’ullah Paşa
Mefā’ılün Mefā’ılün Mefā’ılün Mefā’ılün

- 1 Begim dervīşliğıñ hem mebbe’ hem encāmı ‘izzetdir
Tārīkat ehliniñ hep cünbiş ü ālāmı ‘izzetdir
- 2 Nigāh-ı luṭfu dervīşīñ muḫibbe kīmyā kāfī
Melāmī ol ki ‘uṣṣāḫ içre bu bir nāmı ‘izzetdir

- 16 Hılafu'r-resm-i Resmo inzimâmı ile Hanyanıñ
'İnâyet olduğı kendilere peygâmı 'izzetdir
- 17 Dağı hiç bir vezîre ikisi birden verilmiş mi
Mücerred şimdilik ilhâm penâh in'âmı 'izzetdir
- 18 O âşaf kim der-i devlet-medârı bendegânınıñ
Şıyâmı qadr ü rif'atdır heme bayrâmı 'izzetdir
- 19 'Ulüvv-i şanı Şemsü'l-'ışqdan Mevlâ-yı Rümîden
Anıñçün 'izzeti vardır ki şubh u şâmı 'izzetdir
- 20 Peder 'izzet peser 'izzet Te'âlâ'llâh ne 'izzetdir
Ki ol zât-ı 'azîziñ aşl u fer'i nâmı 'izzetdir
- 21 Efendim çâkeriñ bendeñ çerâğ-ı kemteriñ Nürî
Du'â-yı devletiñde aña istiḥdâmı 'izzetdir
- 22 Şükürler dâmeniñ taḫbîl edip sen kuṭb-ı devrânıñ
Ki zeyli ma'delet zîrindeki iḫrâmı 'izzetdir
- 23 Kudümüñ eyleye şehr-i şıyâmâsâ mübârek Hâk
Ki bu şehr-i şerîfiñ evveli encâmı 'izzetdir

27

Sitâyiş-i Halebli Hâzret-i 'Osmân Paşa Vâlî-i Qandiye
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Gönül âşüftesidir dil-berân-ı sîm-sîmânıñ
Beyâz gerden-i minâya meyili ḥikmeti anıñ
- 2 Halebden gelme bir tuḥfe çiçekli kâledir yâḥūd
Benekli penbe Ṭûsî şâldır ruḥsârı cânânıñ
- 3 Göreydi şeyḥ-i şehr ol mâhı cennet vaşfin eylerken
Ferâmûş eyler idi midḥati vildân u ḡilmânıñ
- 4 Meded riş-i dil-i 'âşık dü bālâ olmasın diger
Periştân etmesin dil-dâr-ı zülf-i 'anber-efşânıñ

27

- B; Ç; Ü1, 38b, 39a; - Ü2

- 5 Bugün rûy-ı behiştisin gören a‘ceb mi dîvâne
Ferâmûş etse dîvânıñ kıyâmet kopsa ferdânıñ
- 6 Melekler dîdesinden eylemiş zencîrini devrân
Bütün mecnûn olan ‘uşşâkıñ ol şûh-ı fettânıñ
- 7 Ne misk-i Rûmîdir bu ne benefşe zülf-i dil-cûyu
Nazîrin görmedim gezdim cihânıñ sünbûlistânıñ
- 8 Hayâl-i kâküliyle hâbbetü’s-sivâya döndüm ben
Berây-ı çeşm-i bed başına kōnsam n’ola şıbyânıñ
- 9 Huzûru izdiḥâmgâh-ı ‘avâm olmakla yer yokdur
Sipend erse meger imdâdına bu ‘abd-i nâlânıñ
- 10 Leṭâfet ol kadar devr-i lebinde oldu efzûn kim
Belâgatperver olmuş lehcesi hep siḥre gûyânıñ
- 11 Lebin vaşf etse şâ‘ir âb-ı şâfî var iken elde
Olur yek renk kâse sāgarile bâde peymânıñ
- 12 ‘Araḫ-rîz olsa bezm-i ḥatmede ol ḡonçe-i zîbâ
Ḥoş-âbı istemez hiç gül şuyu zühḥâd-ı devrânıñ
- 13 Belî yokdur nazîri ol civânıñ şimdi ammâ kim
Kulu olmak ne ḥaddi Ḥazret-i ‘Osmân Paşanıñ
- 14 Niçe paşa vezîr ibnü’l-vezîr ma‘delet-ârâ Cem
Ki Dârâ bulsa ‘ahdinde velî eylerdi derbânıñ
- 15 Giride maḥz-ı ḥayr u meymenetdir şübhemiz yokdur
Ki Konyadan şeref bulmuş serâyı şehr-i Kandyeniñ
- 16 Edip teşrîfi gûyâ ḥâmûş olan bûlbûl-i ḥâmem
Bahâr etmiş kudûmu sâḥasın faşl-ı ḥazîrânıñ
- 17 Melek-ḥaslet ḥidivâ âşafâ deryâ-dilâ şadrâ
Eyâ sen âb-ı rûyı ‘aşrımızda hep vezîrânıñ

- 18 Kuluñ bir eski bendeñ Nürî ‘Osmân ibni Aḥmed Beg
Benim kim ırz-ı cān etmiş idim bir nuṭḡ-ı zî-şânıñ
- 19 Semender hep redîfî merdüm-i dîdem beyâzıdır
Ruḡ-ı gül-günedir ser-maṭla‘ı ol nuṭḡ-ı zî-şânıñ
- 20 O demden tâ gelince bu deme dem-keş hümâm-âsâ
Du‘â-yı devletiñde hû derim sen zât-ı vâlânıñ
- 21 Cesâret eyler idim bârgâh-ı devlete ‘azme
Biraz cem‘iyyeti olsaydı bir ‘aḡl-ı perîşânıñ
- 22 Huzûr-ı devletiñ seniñ meḥekdir mis ü altuna
O dârü’ḡ-ḡarbda farkı olur nâ-dân u dâñânıñ
- 23 Be-cây-ı harf uçardı biñ hümâ ṭarf-ı dehânımdan
Eger bir kerre taḡbîl eyleseydim zeyl-i dāmânıñ
- 24 Giride geçmemiş tâ fetḡden ismiñle bir vâlî
Delîlim bu yeter kim yok seniñ hiç mişl ü aḡrânıñ
- 25 Du‘â-yı devletiñde lîk yokdur zerre taḡşîrüm
Şafâlarla güzâr itsün hemîşe vaḡt ü ezmânıñ
- 26 Mübârek ola cāhıñ ‘ömr ü iḡbâlîñ mezîd olsun
Gülü ol dâ‘imâ gülşen-serây-ı âl-i ‘Osmânıñ

28

***Senâ-yı Ḥazret-i Vezîr-i Âşaf-Tedbir-Behrâ Ḥazret-i Seyyid Ḥasîb
Muştafâ Paşa***

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlû Fâ‘îlün

- 1 Faşl-ı bahâr ‘âlem-i ḡâki cinân eder
Feyz-nümâ yeñiden anı gülsitân eder
- 2 Her bir şükûfe ḡâşiyetin eyler âşkâr
Her birisi revâyiḡımı râygân eder

- 3 Gel her şabâh şâne-i berg-i tarî ile
Gîsû-yı goncesin tarayıp dil-sitân eder
- 4 Bak çeşm-i nergis-i çemeniñ sürmedânına
Vermiş o zenc-i lâleye tezyîlin ân eder
- 5 Cumhûr-ı nev-zuhûr-ı firanca benefşeler
Pinhândır taşaşşün-i hırzu'l-emân eder
- 6 Dîbâ olur ser-â-ser eger görseñ 'âlemi
Faşl u bahâr u 'îd ne dem iktirân eder
- 7 Hanya mesîrhâsını şimdi 'ale'l-ğuşuş
Teşrîfî bir vezîr-i kerîmiñ cinân eder
- 8 Düstûr-ı bî-naẓîr-i ma'ârif-şinâs kim
Her dem hezâr-beste lebi şâdmân eder
- 9 Seyyid Hâsîb Muştafâ Paşa-yı bî-hemâl
Kim şer'-i Muştafâ ile hükmün revân eder
- 10 Seyf-i celâdetinden alır tevbe eşkiyâ
Ol dem ki nâ-sezâlıgı hâzır-nişân eder
- 11 'Îd ü bahâra maqdem-i devletleri redîf
Bî-şübhe Hanya beldelele imtinân eder
- 12 'Adl ü şalâh u şervet ü pâkî-i nesl ile
Akrânınıñ 'an-ķarîb önünde dîvân eder
- 13 Hîdmet midir efendime tebrîk-i 'îd edem
Zîrâ o gârî şîrzime-i ķudsiyân eder
- 14 Ümmîdimiz müfârîķ-ı 'âlemde Nûriyâ
Zıll-i zalîl-i merķametın sâye bân eder
- 15 Hâķ 'ömr ü devletini ede dem-be-dem füzûn
Da'vâtını neşîr ile rûķâniyân eder

29

Diger Kaşide-i Kākumiyye Der-Sitāyiş-i Vezir-i Müşārün İleyh
Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Şubh u iqbāl ufuk-güstere beñzer kākum
Çihre-i dil-beri etdikçe münevver kākum
- 2 ‘Aynıdır şanki terāzū-yı devride bedenim
Şafvet-i sine-i hūbāna ber-ā-ber kākum
- 3 Tağ tumanıñızı pūşide haṭṭ-ı hūbānıñ
Şan beyāz ‘arızıdır āsüfte pür-ebr kākum
- 4 ‘Aks edip haṭṭ-ı siyeh-fāmı o semmūr kaşın
Görünür dūş-ı dil-ārāyide muğber kākum
- 5 O siyeh-mest-i cefā-cūya olan ḥasretten
Ağarıp mūy-ı sefid oldu-ser-ā-ser kākum
- 6 Şu‘le-i rūy-ı şabiḥinden olur mu sūzān
Meger olmuş bu hevālarda semender kākum
- 7 Kışlağa kışkışa ta‘yīn olunca sincāb
Oldu fermānla düm-dār-ı mu‘asker kākum
- 8 Beñzemez ğayrıya bu herkese kıyruk şalmaz
Hep kibār ile ülfeti kaşmer kākum
- 9 Deste deste alıp düm degil ol gördüğünüz
Kürk oṭasında ṭurup emr ile bekler kākum
- 10 Şāfdır ğıl u ğışı olmadığından çü vaşak
Nezd-i erkānda olup böyle muvaḳḳar kākum
- 11 Yırtıcı olmadığındandır anıñ ‘ālemde
Olduğu böyle neḥāfetle mu‘ammer kākum
- 12 Nāfe-i eleme dile zūlf-i büt-i çin-i hüsne
Şimdi gör ‘anber ile oldu mubaḥḥar kākum

29

- B; Ç; Ü1, 39b, 40a, 40b; - Ü2

- 13 Giydi derbānlığa çimşir-i yeşil ger aña
Aldı dūşuna silahdārlığa murver kākum
- 14 Ğarķ eder nūr-ı beyāza bu nişimengāhı
Dūş-ı iclāsına aldıķça o dāver kākum
- 15 Āb-rūy-ı vūzerā Muştafā Paşa-yı Hāsib
Ki görüp satvetin Ādem gibi kōrķar kākum
- 16 Olsa lāyık kürsī ferşi rehi Keşmīrī
Mīr-āhūrı edip bālīn ü pister kākum
- 17 Nesc içün şāl-i meyān-bendin ahrādır kim
Derse nessāca mülāyim diye gül-kār kākum
- 18 Tavşan gibi kaçıp elde ne mümkün tırmaķ
Niçe şīr menendin görüp ürker kākum
- 19 Şubh-ı teşrīfī ile eski Çenārlık deremiz
Aldı al gölgesi giydi yeñi berter kākum
- 20 Āşafā ferve-fürüş kılsam müyīnem
Şatıyor bir deri ammā kara peyker kākum
- 21 Böyle ravnaķ iken nūr-ı beyāz olmaz idi
Mihir-i rüyuna seniñ olmasa hāver kākum
- 22 Kavliñi bilmeyip ürker idi bundan aķdem
Oldu bu çākeriñe şimdi musahhhar kākum
- 23 Hāmeveş bir zağara şaydgeh-i ma‘nāda
Tutulup hayr du‘āma ola mazhar kākum
- 24 Da‘vet etdikçe benim yanıma hiç gelmez idi
Aldadıp dilkülenirdi niçe demler kākum
- 25 Kurtuluş yok yakayı verdi ele zabt etdim
Etmesin ğayrı uzaķdan baña işler kākum

- 26 Baña ser-ıtopu kuluñ etmiş idi tebşirin
O zemāndan berü bu gözlerim özler kākum
- 27 O vaktlerde giyilmezdi şıcaqlar var idi
Tāb-ı temmūz ile olmuş idi bī-fer kākum
- 28 Serd edip Nūrī kuluñ köhne bahār-ı tab‘ıñ
Gerçi uhrā degil ammā niye ister kākum
- 29 Birer engüşt-i şehādetdir o kıvırcıklar
Beyne’l-aqrān bu kuluñ vaşfını söyler kākum
- 30 Yok biḍā‘am burada çıkdı beyāza nazmım
Dest-i cūduñla süvārım benim örter kākum
- 31 Eylediñ görmediği lūtfu bütün dünyāda
Giymiş iken ebedī Nūrī-i kemter kākum
- 32 Tā ki semmūr şeb u kākum rūz ola bedīd
Dergehinde ola beyūsete mübzer kākum

30

Devletlü es-Seyyid Ḥasīb Muştafā Paşa Ḥazretlerine İrsāl Eyledigi Kaşidedir

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Müşirā āşafā Nūrī kuluñdan diñle efgānı
Ki ḥāristān-ı Ḥanyada çü bülbül eyler elḥānı
- 2 Mübārek başıñı taşdığa böyle ictisār eyler
Ḥuzūr-ı devletiñde qalmamışdı ‘aql u iz‘ānı
- 3 Ğulūv etdikleri eşrārın esrārın diyem birbir
Degildi maqşadı hiç biriniñ tutmaq bir oğlanı
- 4 Murādı cümleñiñ katlim idi ey Āşaf-ı dānā
Ayırmaq idi cism-i nā-tüvānımdan benim cānı

- 5 Günāhım hāk-pāya vardığımdan ğayrı hīç bilmem
Nifāka ğarv edip söyleşdigim eş‘arı dīvānı
- 6 Miyāne etdiler orṭalıĝıñ ma‘lūmdur hāli
Miyān içün hākīre etdiler çok ifk ü bühtānı
- 7 Hūzūr-ı devletiñde yañlış añlatdıklarıñ bildim
Hasedden neş‘et etmiş bir muşanna‘ kār-ı pinhānı
- 8 On üç gün evvel etmiş başcavuş bir tezkere taḥrīr
Selīmāne ki gel ḥavf etme taḥhīr eyle dāmānı
- 9 Getirmişler anı bir lu‘bile soñra kaçırılmışlar
Taşannu‘-pīşegān hāşā ki ser-ḥad dīdebānānı
- 10 Burada iktizā eyler ki şer‘iñ muḳtezāsınca
Uram el muşḥafa imānım içün edem imānı
- 11 Bi-ḥaḳḳ-ı zāt-ı pāk-i Ḥazret-i ‘allām-ı bī-endād
Bi-ism-i zū‘l-celāl ü na‘t-ı bī-hemtā-yı Sübhānī
- 12 Bi-rūḥ-ı Seyyidü’l-kevneyn ü aşḥāb-ı Resūl’ullāh
Siyer-i mu‘cizāt u sūrehā-yı nazm-ı Ḳur’ānī
- 13 Ki ne ‘ilmim var idi ne rızā-yı çākerānem hīç
Derūn-ı Ḥanyaya celb etmede oĝlan Süleymānı
- 14 Ne ḥaddim cūr’et edem mücrimi almaḳda ḥānemde
Veziñ olmadiḳça bu ḥuşuşda emr ü fermānı
- 15 Ḥuşuşā ‘azliñiz hengāmı ey düstūr-ı şīr-efgen
Ḳuluñdan ictisār etmek degildi ḥadd ü imkānı
- 16 Çenārlıḳda şarılsaydım mişāl-i tāk dāmāna
Degil bir on daḥı olsaydı neşr eylerdiñ iḥsānı
- 17 Velī şerm ü ḥayādan vefret-i şān u mehābetden
Lisāna almadım ḳaṭ‘ā o demde olmayan ḳanı
- 18 Tṭalım ben getirdim ḥāneme ḥānem de meydānda
Niçün tutmadılar ol demde ḳolluḳ pāsbanānı

- 19 Ğarābet bunda üç kolluĝdan etmişken mürūr evvel
Neden me'mūr olanlar tıutmaĝa bulmadı imkānı
- 20 Hıuşûşā Aĝa Kıpısı yanında ben de hā[ne]mde
Oturmuşken niçün berçide etmezlerdi dāmānı
- 21 Firār etmek imiş maķşadı hep yoĝsa ķaşd itse
Giriřt eylerler ol sekbānlar āhū-yı Giridānı
- 22 Gelip hep iştikāya hāk-pāy-ı āşafāneñde
Faķir-i bī-günāh içün edip iş'āl nīrānı
- 23 Var idi i'timādım istinādım luřfuña geldim
Hızūr-ı devlete ihzār edince 'abd-i nālānı
- 24 Egerçi zāhiren kıldıñ mu'āteb līk ma'nāda
Şıyānet eylediñ hākķā ki bu bergeşte sāmānı
- 25 'İtābıñ maķz-ı hayr olmuş 'itāb etdirmemek ĝayra
Unutmam hāk olursam da bu luşf u raĝm u ihsānı
- 26 'İtāb ammā ki ma'nen muĝtevē envā'-ı eşfāķa
Sitem ammā ki hāvī cümlesi luşf u firāvānı
- 27 Biraz güldürdüñ a'dāyı kuluñ hacletle aĝlatdıñ
Zemīn-i meclise etdim gözümle gevh̄er-efşānı
- 28 Hemān feryād ile taĝvīf edip maķşad kaçırmaķdan
Baña taĝmīl idi evvel-i tōhmet ey kerem kānı
- 29 Merāmı anlarıñ defterdeki mücrimleri şoymaķ
Budur Bektaşiyānıñ töresi āyīn ü erkānı
- 30 Seniñ devletle 'azmīñde beş on gün soñra ey dāver
Kuruldu Hanyada hāşā bir iki dilki dīvānı
- 31 Defīneçün olanlar kulle-bend altıncı gün çıķdı
Üç ādem etdi taķsīm āşkāre altı hemyānı

- 32 Nizāmı fesh edip ba‘de’l-‘azīme başcavuş zīrā
Ne yapsın dīni vardır yapmağa sa‘y etdi vīrānı
- 33 A devletli efendim mā’-ı cārī māddeşi ma‘lūm
Ahālīniñ o demlerindeki ol ‘ayn-ı giryānı
- 34 Derūn-ı beldeye gelmezdi şu bostānına lāzım
Hezār hīleden ğayra ederdi ifk ü bühtānı
- 35 O demden oldu ma‘lūm-ı ‘ināyet hāli mel‘ūnuñ
Murād ihtārdır ya‘nī midād-ı āb-ı hayvānı
- 36 Ne yaptı ise yaptı hātır-ı nā-şādımı şıkdı
Hücūm-ı nā-sezāsıyla baña dār etdi ekvānı
- 37 Tabaşbuş eyleridi bir iki yıl evvel ol mekkār
Meger kıpmakdı maqşūdu elimden pāre-i nānı
- 38 Ocaqlı ıztırārī geldi diye maqşadı anıñ
Ġulūv etdirmeden ben bī-kese hep ihtiyārānı
- 39 Kuluña sā’iriñ teb‘īd ü tenfīr etdirip min-ba‘d
Kāpiya varmasın kimse meger kendi vū aqrānı
- 40 O gün bir başka vālī olsa qatl eylerdi bu bendeñ
Velī Hızır-ı ‘ināyātñ o derdiñ oldu dermānı
- 41 Benim bu mādde de bī-cürm idigim Hāq güvāhımdır
Efendim gibi zāt olmuş bu Nūriniñ nıgehbānı
- 42 Şaşırdım etmeliydim Āşafā dergāhıñı melce’
Penāh etseydim ol dem zümre-i eṭbā’-ı zī-şānı
- 43 Hazineñde eger habsime fermānıñ şudūd etse
Olurdu kıymetim ya‘nī bahā-yı la‘l-i rummanı
- 44 Hem āzār eylediñ hem habs edip hem eylediñ āzād
Hem etdiñ taşra hem men’ etmediñ öpmekde dāmānı
- 45 Celālīñ vehle-i ūlāda ‘aqlım aldı başımdan
Öperken dāmeniñ hisseyledim ihsān-ı pinhānı

- 46 Dil-i mecrûha merhem-cû idim hûn-âb-ı çeşmimle
Niyâz etdikçe devletli efendimden Süleymânı
- 47 Teğazzül şartıdır nazm-âverânıñ çok kaşâ'idde
Kuluñ da her ne deñli bilmesem resm-i sühân-dânı
- 48 O şüh-ı fitne-cüyuñ hancer-i ser-tiz-i müjgânı
Degil cism iki şak eyler benimde bulsa ger cânı
- 49 Raķīb-i kīne-cū kezzābdır sen i'timād etme
Meleksin olmasın maħrem saña gūl-i beyābānī
- 50 İki maħbūb-ı müsteşnādır el-ħaķ kahr ile luṭfuñ
Ki yokdur anlarıñ 'ālemde aṣlā ṣibh ü akrānı
- 51 Kuluñ gerçi sebūk-rūḥum girān-cānānı Hanyanıñ
Efendimden beni teb'id için kaşd etdi pinhānī
- 52 Tecemmu' eylemiş mūrān ḥaṭ-ı dīvān-ı ḥüsnünde
Kuluñdan istitāreçün meger rüy-ı dıraḥşānı
- 53 Te'eddüb ile kāfī ṭuṭī-i ḥāmeñ edip iskāt
Müheyyā Nūriyā işte teşekkür sükkeristānı
- 54 Hemīşe tā ki kahr u luṭfa maḥzar ola 'ālemde
Gürūh-ı mücrimānıñ gūne gūne bī-günāhānı
- 55 Ola ḥükmüne maḥkūm ol ḥidīviñ cümle ḥākimler
Umūrunda hep olsun maḥzar-ı tevfiķ-i Subḥānī
- 56 Muvaffaķ eylesin 'adle dem-ā-dem zāt-ı vālāsın
Ne yerde vālī olsa maḥzar olsun ḥayra sükkānı
- 57 Ḥudā 'ömrün mezīd ü devletin dā'im medīd etsin
Bi-ḥaķķ-ı beyyināt u mu'cizāt-ı nazm-ı Furķānī
- 58 Benim gibi hezārıñ farkına çetr ü penāh olsun
Nihāl-i 'afvı gūlbūnhā-yı raḥm u luṭf u iḥsānı

- 59 Ola iḳbāl-i ferrāş-ı rehi iclāl-i ḥuddāmı
Şükûh u şân iki peyk dīvân-ı tevfiḳ-i derbânı
- 60 Ola rām emrine dünyâ edip pey-der-pey iḥsânlar
Getirdip yanına ol Âşafı vaḳtiñ Süleymânı

31

Tebrik-i Kudüm-ı Hazret-i Sırrî Selîm Paşa-yı Seḥâvet-pişe
Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Yine demdir elime ḥâme alam bi-pervâ
Yine demdir ki edem cûy-ı murâdım icrâ
- 2 Yine vaḳt oldu ki meydân verem esb-i ḳaleme
Ola cevâlângehi tâ ki fezâ-yı ma‘nâ
- 3 Şöyle âvân-ı şafâda ne revâdır ki ḳalem
Nev-be-nev eylemeye şi‘r-i dil-ârâ inşâ
- 4 Erdi şol dem ki şafâ-yı dilime reşk eyler
Bezmime gelse bile sâḳî vü cām-ı minâ
- 5 Bu demiñ şanki Mesîḥâdır olan seyyâhı
Bu demiñ zevḳi eder mürde-dilânı iḥyâ
- 6 Şimdi çok ḥaste-dilân oldu şifâ-yâb-ı himem
Niçe me’yûslar olup ğarḳ-ı kerem ser-tâ-pâ
- 7 Budur ol dem ki sa‘âdet ile teşrîf etdi
Vâlî-i Ḳandiye düstûr-ı mekârim-pîrâ

31

B, 29a, 29b, 30a; Ç, 32b, 33a, 33b, 34a; Ü1, 42a, 42b, 43a; Ü2, 4b, 5a, 5b

Başlık: B, Ç, Ü1; Ḳaşıde Der-Sitâyiş-i Selîm Paşa Ü2

1: demdir: demdir ki B, Ç, Ü2/ elime ḥâme alam: alam deste ḳalem Ü2// murâdım: merâmı Ü2

2: meydân: ruḥşat Ü2

3: şöyle: böyle Ü2

4: bezmime: rû-be-rû Ü2/ bile sâḳî vü: daḫı bezmime Ü2// cām-ı: cām u Ç, Ü1; cāmı vü Ü2

5: eder: edip Ç

6: ğarḳ-ı: ğarḳ u Ü1

- 8 Āşaf-ı Cem-ḥaşmet dāver-i mülk ü himmet
Bermekî cūd u veliyyi'n-ni'ām-ı bay u gedā
- 9 'Adl ü dād ile re'is-i kübrā-yı devlet
'Aql u rüşd ile ser-efrāz-ı kirām-ı vüzerā
- 10 Der-i luṭfindan eder kesb-i ma'îşet Ḥâtem
Dergeh-i cūdına dil-beste gürûh-ı küremā
- 11 Lâzım-ı ğayr-ı müfârıkdır aña rüşd ü sedād
Kemterin bendesi Rişto-yı Felâṭûn-ārā
- 12 Müstetir ṭab'-ı laṭîfnde lālî-i ḥikem
Müstekin zât-ı şerîfnde anın kân-ı ğınā
- 13 Böyle bir zâtı getirmiş mi kıbâb-ı gerdûn
Böyle bir Āşafı görmüş müdür âyâ dünyā
- 14 Ḥazret-i Āşaf Sırrî Selîm Paşa kim
Ḥâme-i 'aql edemez luṭfunu ḥaşâ imlâ
- 15 Gelmedi mişli hele işte tevâriḥ-i selef
Dünye vü devlete bir böyle vezîr-i dānā
- 16 Ḥall ü 'aḳdinde umûruñ aña mânend olmaz
'Aql-ı kül re'y-i rezîninden eder istiftā
- 17 İftihār eyler idi cümle ricāl-i devlet
Bendesi olmağ ile kesb ide cāy-ı 'ulyā
- 18 Şadme-i re'yile nâ-puḥteler etdi ıslâḥ
Etdi Bağdâdda fermânını ḥaḳḳan icrā

8: mülk-i: mülk ü Ü1// cūd u: cūd Ç// bāy u : bāy Ü2

10: dil-beste: 'abddur Ü1; vābeste Ü2

11: - Ü2

ārā: rā Ç

13: Āşafı: Āşaf Ü1// görmüş midir: görmüş miydi Ü2

14: imlâ: iḥşâ Ü2

16: ḥall ü: ḥall-i Ü2

18: re'y ile: re'yi Ü2// fermânını ḥaḳḳan: fermânı ancak Ü2

- 19 Mazhar-ı sırr-ı Hudā kāşif-i remz-i devrân
‘Ârif-i vâkıf-ı esrâr-ı Cenâb-ı Mollâ
- 20 Münderic şafha-ı zâtında kemâlât u hikem
Mündemic ‘unşur-ı pâkinde havaşş-ı eşyâ
- 21 Busegâh-ı kâdemi ravza-yı ‘izz ü ikbâl
Kâse-lîs-i nu‘emâ cümle ricâl ü küberâ
- 22 Girmeden kisve-i düstûruna zâtı dağı
İlticâ eyler idi aña cemî‘-i vüzerâ
- 23 Devletiñ nazm-ı kıyâmına ‘imâd olmuş idi
Muhtemî zîr-i cenâhında kamu bay u gedâ
- 24 Zâtıdır maḥz-ı şeref cümle memâlikde anıñ
Böyle düstûr-ı hıredmendi ne bilsin a‘dâ
- 25 Āşafâ şâf dilâ baḥr-ı muḥîṭ-i küremâ
Ey veliyyü’n-ni‘am ey dâver-i ḥurşîd-i liḳâ
- 26 Sensin ol lu’lu-ı nâ-yâb-ı yem-i re’fet kim
Bir dağı sen gibi olmaz bu cihânda peydâ
- 27 Sensin ol nüsha-yı elṭâf u kerem kim senden
Feyz alır dem-be-dem elbette gürûh-ı ‘ulemâ
- 28 Sensin ol mışrâ‘-ı dîvân-ı mekârim ki seniñ
Nuṭṭ-ı menşûruña ḥayrân cemî‘-i şu‘arâ
- 29 Yümn ü devletle ne dem Ḥanyaya teşrîf etdiñ
Oldu el-minnetü-l’illâh yine cennetâsâ

19: remz-i: remz ü Ü2

21: ricâl ü: ricâl-i Ü2

22: düstûruna: düstûriyyetine Ü2

23: nazm-ı: nazmı Ü1// zîr-i: zât-ı Ü2

25: muḥîṭ-i : muḥîṭ ü Ü2

27: elṭâf u kerem kim: elṭâf-ı keremsin Ü1// elbette: elbet Ü1; elbette de Ü2

29: yümn ü: yümn-i Ü1, Ü2/ teşrîf etdiñ: kıldıñ teşrîf Ü2

- 30 Olduğuñ ya'nî ki ser-'asker-i zî-şân-ı Girid
Kâfîdir cümle ahâlîye bu 'izz-i 'uẓamā
- 31 Yümn ü iclāl ile teşrîfden aẓdem bî-şek
Nev-bahār etdi zuhūr eylemege istiḥyā
- 32 Emriñ olursa eyā dāver-i iẓlīm-i kerem
Bir levendāne ğazel eyleye ḥāmem inşā
- 33 Ne zemān 'arz-ı cemāl eylese ol māh-liḳā
Eder ol demde hemān 'aql ile fikrim yağma
- 34 İki ebrūsunu menşūr-ı cemālinde anıñ
Çekdi zer dūde ile kâtib-i ẓudret tuğrā
- 35 Reng-i ruḥsārı ḥacil etdi gül ü yāsemeni
Leb-i cān-baḥşı ile pūr-'araḳ oldu şahbā
- 36 Deheni ğonce-i ra'nā-yı gülistān-ı cemāl
Revişi dāfi'-i ğam kāmeti serv-i bālā
- 37 Yeter ey Nūrî yeter eyleme ıtnāb-ı kelām
Dest-berdāşte ol etmege āġāz-ı du'ā
- 38 Ḥaḳ o düstūr-ı cemîlü's-şiyemi her demde
Ede maḥfūz bi-ḥaḳḳ-ı şeref-i nūr-ı Hüdā
- 39 Ḥāzerāt-ı vüzerā tā ki cihān içre müdām
Bāğ-ı 'adli edeler āb-ı keremle irvā
- 40 Ne yere eylese teşrîf o ḥidiv-i kāmîl
Ede tevfiḳini Ḥallāḳ-ı cihān rāh-nümā

30: 'izz-i : mecd-i Ü2

31: yümn ü: yümn-i Ü2

34: menşūr-ı: fermān-ı Ü2

35: - Ü1

gül ü: gül Ü2

36: cemāl: ḥüsn Ü2// serv-i: servi Ü2

37: ıtnāb-ı: tekşir-i Ü2

- 41 Külliyyen zāt-ı şerîfî ola her dem reyyân
Dâ'imâ reh-ber ede 'avnını aña Mevlâ

32

Sitâyiş-i Hazret-i Vezîr-i 'Adîmü'n-nazîr Ferhâd Paşa
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Çekildi kûşe-i hicrâna gönlüm tutdu nev-mesken
Vebâ-yı hıtt-ı cânândan kaçıp şimdi bulup me'men
- 2 O şûhun her kelâmı ya'nî bir seyf-i vebâ'iyye
Kırardı 'aşîkı olmasa kâfûrîden ol gerden
- 3 Kemân-ı ebruvânında müje gûyâ ki tâ'ündür
İşâbet etmemekçün merdüm-i çeşmi tutar la'din
- 4 Leb-i la'li ki tenzû-yı hıttâ-yı 'âlem-i cândır
Ten-i 'uşşâkı hıfz etmekdedir o dâm-ı bâriden
- 5 Şikâf-ı zaḥm-ı sînemden enîn-i cânı gûş eyle
Yeter bahrın vişâliñle baña ol gayrı merhemden
- 6 Yeter estağfir'ullâh etdigim hercâ'îlik cânâ
Vebâ havfindan olduk inzivâda bir göñül bir ben
- 7 Zemâne halkı bir kıldan alır imâyı fikr eyle
Mişâl-i tâ'un almışdır Giridi düşmen-i bed-zan
- 8 Bu vaz'-ı nâ-sezâyı çarḥ-ı bî-gamgînden feryâd
Bu nâ-ber-câ cefâ-yı günbed-i devvârdan şiven
- 9 Der-i devlet-me'âb-ı Hazret-i düstûr-ı zî-şâna
Şikâyet eylesen olmaz mı Nûrî zaḥm-ı hicrândan
- 10 Cenâb-ı Hazret-i Ferhâd Paşa-yı kerem-pîşe
Ki ḥüsn-i iltifâtıdır dil-i mecrûḥa merhem-zen

41: reyyân: tâbân B// 'avnını: 'avn-ı İlâhî Ü2

32

- B; Ç, 37b, 38a, 38b; Ü1, 43a, 43b; - Ü2

Başlık: Ü1; Medîḥa Berây-ı Ferhâd Paşa Ç

3: çeşmim: çeşmi Ü1

- 11 O āşaf kim nigāh etse eger çeşmiyle tā'ūna
Eger mızrāk ise havfından olur ol zemān sūzen
- 12 O deryā-dil ki ālūd olmaz ekdār-ı cihāniden
Bulanık olsa dünyā ser-te-ser levş-i televvünden
- 13 Vebā āteş idi haylī zemān şabr eyledi tırdu
Çü İbrāhīm mesrūr olmuş idi şīve-i Hākdan
- 14 Bu bir luţf-ı hafīdir şehr-i Kandyeye olup vālī
O āteş oldu şanki zāt-ı vālā- kudrete gülşen
- 15 Düşüp üçler rikāba Hanyadan tā semt-i Kandyeye
Edeple öpdürürlerdi enāma kūşe-i dāmen
- 16 Biri bu üçlerin tebdīl-i manşıbdır ki rif'atdır
Biri budur ki oldu rişte ya'nī şerr-i tā'ūndan
- 17 Biri de bu ki yümn ü devleti ya'nī kudūmuyla
Başı ağrımadı hiç kimsenin ser-hadd-i Kandyeden
- 18 Cihān āteşler olsa ehl-i Hākka bir ziyān gelmez
Bunu idrāk eder 'irfān ile çeşmi olan rūşen
- 19 Zā'ifiz hāk ile yeksānız olmaz bizde endīşe
Muḥālif rûzgār-ı dehrden keyfiyyet-i gāmdan
- 20 Bu da'vāma benim şāhid yeter bu beyt-i ra'nāsı
Ne zībā söylemişdir Hāzret-i Nābī-i mu'ciz-fen
- 21 Gör istiḥkāmını 'acziñ [ki] yıksa zelzele dehri
Yıkılmaz ḥurde gendümden yapılmış günbed-i ḥırmen
- 22 Hudāvendā müşīrā āşafā deryā-yı eşfākīñ
Temevvüc eyleyip şorsañ kuluñ Nūrī-i şeydādan
- 23 Bahāristān-ı bāb-ı devletiñden olalı mehcūr
Beş altı erba'īindir çekme de hep ḥulle-i āhen

- 24 Efendimsiz cihān zindāndır bu ‘abd-i nālāna
Eger gül-geşt edersem dīdeme gülşen gelür küllhan
- 25 Şabā tārāc eder eṭrāfa neşr eyler baña vermez
Fetīl-i penbe istersem bu zaḥma yāsemenlerden
- 26 Ḥumār alır iken fevt olsa rind eyyām-ı fūrkatde
Kefen aña gerekdir penbe-i mīnā-yı şahbādan
- 27 Kaşīdem şī‘r-i pāk ü şāfdır mess eyle ey dāver
Buḥār-ı āteş-i sīneyle debḥīr eyledüm dünden
- 28 Yeter vādī-i itnāba tek-ā-pū etme ey Nūrī
Du‘ā-yı devlet-i āşafla ḥatm eyle kaşīdeñ sen
- 29 Bu mātem-ḥāne-i ‘ālemde dā’im şādmān olsun
Keder göstermesin Mevlā nedir hiç bilmesin şīven
- 30 Devām-ı ‘ömr ü iḳbāl ile her dem kām-yāb olsun
Ola her meclis-i vālāsı reşk-i sāḥa-yı gülşen
- 31 Cihānda tā ki ehl’ullāh ede ‘ārifleri maḥfūz
Vebā-yı keşret ü ḥummā-yı ḥubb-ı mā-sivāyiden

33

Medīḥa Berāy-ı Ḥazret-i Ferhād Paşa

Mef‘ūlū Mefā‘īlū Mefā‘īlū Fe‘ūlūn

- 1 Bir kimse ki eyyām-ı bahāra nigerāndır
Bu bende gibi bülbul-i efgān-künāndır
- 2 Bir dīde ki nergis gibi göz dikse bahāra
Şun‘-ı Ḥaḫa ‘ibretle nazar-bāz-ı cihāndır

25: eder: ederse Ü1

33

- B; Ç, 36b, 37a, 38b; Ü1, 43b, 44a; - Ü2

Başlık: Ç; Medīḥa Berāy-ı Ḥazret-i Ferhād Paşa Ü1

- 3 Kānūnlar olup şanki bu sālīk ser-çīnī
Eyyām-ı bahār andaki ‘īd-i ramazāndır
- 4 Pīrāhen-i gülğonçeyi çāk eyledi gitdi
Güstāh-ı Züleyhā-yı zemān işte ‘ayāndır
- 5 Dervīş piyāz aldı taber dūşuna zīrā
Hep berg ü nevāsın alan eyyām-ı hazāndır
- 6 Hīç būy-ı vefā lāleden olsun mu nümāyān
Kālbi kararıp dāğı derūn içre nihāndır
- 7 Bir şūh-ı cefā-pīşeye dil oldu giriftār
Kim silsile-i zūlfü anıñ sūnbül-i āndır
- 8 Ruhsārına ne nisbeti var berg-i semen ne
Kāddine kıyās eyleme servi ki revāndır
- 9 Bu faşl-ı rabī‘ içre ne dir diñle o şūhu
Kim nuṭṭda şāhen-şeh-i şīrīn-dehenāndır
- 10 Vaşf etmededir Āşaf-ı Cem-ḥaşmeti şimdi
Būlbūl gibi feryādı şafā-baḥş-ı cināndır
- 11 Ne Āşaf-ı şāhib-kerem ü cūd u seḥā kim
Ser-defter ü ser-dār-ı vezīrān-ı zemāndır
- 12 Dervīş-nihād Āşaf-ı şāhāne-ṭabī‘at
Kāhhār-ı zemān ehl-i dile raḥm-künāndır
- 13 Dūstūr-ı kerīmü’ş-şiyem-i ‘ālem-i iḳbāl
Kim Hızr-ı ‘ināyāt rikābında revāndır
- 14 Ser-defter-i erbāb-ı vezāret ki Aristo
Tedbīrine bir tıfl-ı sebaḳ-ḥān-ı beyāndır
- 15 Şadru’l-vūzerā Hazret-i Ferhād Paşa
Kim ‘ālem-i yek-rengīde bir merd-i zemāndır

3: ser-çīnī: çīnī Ç

9: dehenāndır: dehāndır Ç

- 16 İkbāl ile pertev şalıcağ hāk-i Giride
Hurşīd gibi zerrelere lem‘a-feşāndır
- 17 Erbāb-ı zevāhir olur āşüfte-i hālī
El-hağ ki ledün ‘ilmine üstād-ı cihāndır
- 18 Āgāh edemem zümre-i ağıyārı bu demden
Bu fiṭnata şıgmaz ki bu bir rāh-ı nihāndır
- 19 Her bir sühan-ı nādiresin görse ‘Aṭāyī
Kim ḥamse ile müfteḥir-i köhne-zemāndır
- 20 İnşāfa gelip der idi bu zāt-ı şerīfe
Hağğā sühan-ārā-yı zemān nādire-dāndır
- 21 ‘Ömrümde benim görmedigim luṭf u ‘aṭāy
Şimdi görürüm bu dil-i şeydāya ‘ayāndır
- 22 İtnāb-ı sühan etme şağın eyle te’eddüb
Ey Nūrī du‘ā eyleyecek vaḳt ü zemāndır
- 23 İmdādına her dem ere tevfiğ-i ilāhī
Eyyām-ı bahār-ı ‘āleme tā feyz-resāndır

34

Tebrīk-i Kudūm-ı Hazret-i Ferhād Paşa
Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Müjdeler etdi yine ‘āleme luṭf-ı Bārī
Bir Felāṭunu Girid ehline Vālī bārī
- 2 Ki bulur sükker-i teşrīfi ile zā’iḳamız
Ṭūṭīveş söyleyecek ma‘nisi yok güftārı
- 3 Zemherīr olmuş iken ṭab‘ımız efsürde iken
Bu bahār-ı şerefiñ etdi zuhūr āşārı

34

- B; Ç, 35a, 35b; Ü1, 44a, 44b; - Ü2

Başlık: Ç; Eyzā Medīḥa-yı Vezīr-i Müşārün-ileyh Ü1

2: ki bulur sükker-i: buldu şirini-i Ç// güftārı: güftārın Ü1

- 4 Ra‘şedâr olmuş iken dest-i dil-i ehl-i Girid
Bir mükeyyef haber erdi ki raḥîkî varı
- 5 Bu haberle dil-i ḥamyāze-keşim germ oldu
Bu ne ma‘cûn-ı şafâdır ne ola esrârı
- 6 Nâ-gehan erdi nüvîd-i haber-i neşve-fezâ
Dedi âgâh edeyim luṭf-ı Cenâb-ı Bârî
- 7 Bir vezîr yine Ḥanyaya erip sâye-fiken
Ki dehânından olur ‘ilm-i ledünnî cârî
- 8 Ne vezîr âşaf-ı şâḥib-hüner ü deryâ-dil
Merḥamet-perver ü ‘adl-efgen ü zıll-ı Bârî
- 9 Ṭab‘ı deryâ-yı ma‘ârif dili mecmû‘a-yı ḥayr
Fikri tanzîm-i bilâd oldu ‘adâlet kârı
- 10 Şadr-ı cem‘-i vüzerâ Ḥazret-i Ferhâd Paşa
Sâye-i zıll-ı Ḥudâ ehl-i şifâ Ḳahhârı
- 11 Şems-i gerdün-ı celâl ‘ârif-i sırr-ı Ḥaḳdır
Cezb ederse n’ola bu zerre-i bî-mikdârı
- 12 Ḳulzüm-i ma‘rifet-i Ḥazret-i Ḥaḳdır ey dil
Sen gibi almadadır hej deh hezâr enhârı
- 13 Bezmine zemzeme-perdâz olagörsün bülbül
Eylesin ḡayrı ferâmûş o zemân gülzârı
- 14 Nuṭṭ-ı cân-baḥşını Nâbî ile Şervet rûyuna
Geri alırlar idi şebt olunan eş‘ârı
- 15 Dâverâ âşaf-ı şâḥib-hünerâ zü’l-himemâ
Sañadır ehl-i diliñ şimdi bütün iḳrârı
- 16 Çâkeriñ ‘abd-i kemîneñ bu ḳuluñ Nûrîden
Eksik etme kerem et lâyıḳ olan enzârı

17 H̱āb-ı ğafletde iken H̱azret-i Mevlānānıñ
Şubh-ı ‘ışkınıñ olup şimdi gönül bīdārı

18 ‘Ömr ü iqbāl-i ẖidivāneñi H̱aḱ ede ziyād
Ḳulunuñ şubh u mesāda bu durur ezkārı

35

‘İydiyye Der-Medh-i H̱azret-i Ferhād Paşa

Mefā ‘īlün Mefā ‘īlün Mefā ‘īlün Mefā ‘īlün

1 H̱idivā devletiñ memdūd u iqbālīñ mezīd olsun
Müfārıḱ üzre zıll-ı şefḱatiñ dā’im medīd olsun

2 Hemīşe her murādıñ ẖāşıl olsun yümn ü devletle
Mu‘īniñ dest-giriñ H̱azret-i Rabbü’l-Mecīd olsun

3 Siyāh olsun dem-ā-dem şafhalar şaḥḥıñla ey Āşaf
H̱asedden çatlasın düşmenleriñ çeşmi sefid olsun

4 Sen ol düstūr-ı ekrem H̱azret-i Ferhād Paşasın
Ki şirini-i medhiñle gönüller müstefīd olsun

5 Velāyet sende zāhir nūr-ı H̱aḱ cebheñde bāhirdir
Vezirān-ı cihān dergāhıña gelsin mürīd olsun

6 Seniñ vaşfiñda olmazsa eger var ise bir şā’ir
‘Adāvet eylerim ‘ālemde isterse Lebīd olsun

7 Bulunmaz saña akrān ey müşir-i merḥamet-perver
Memālikde gerekse re’yle ğayrıñ vaḥīd olsun

8 Saña lāyıḱdır ey dāver ḱu’ūd-ı mesned-i ‘ulyā
Ki gelsin cümle dergāh-ı mu‘allāña ‘abīd olsun

18: ḱulunuñ: ḱuluñ Ç

35

- B; Ç, 356, 36a, 36b; Ü1, 44b, 45a; - Ü2

Başlık: Ü1; ‘İydiyye Der-Medh-i Ferhād Paşa Ç

1: memdūd u: memdūd Ç

4: şirini-i: şirin-i Ç

8: dergāh-ı: dergāha Ç

- 9 Şafâ-yı hâtır ile dem-be-dem zevkîñ ziyâd olsun
Şafâlar edesin cins-i keder senden ba'îd olsun
- 10 Seniñ zâtında Es'ad o mâder-zâd kâfidir
Sen a'lâsın bu demde manşıbıñ bir de Girid olsun
- 11 Çeker mânend-i mıkñâtis ehl-i haqqı eltâfıñ
Derûnu anlarıñ isterse de seng ü hadîd olsun
- 12 Efendim mevsim-i 'îd ü bahârıñ çıkdı âsârı
Kemîneñ bir ğazel tarh eylesin tarz-ı cedîd olsun
- 13 Bahâr eyyâmıdır her gün saña bir tâze 'îd olsun
Gelip gitmekde hîdmetde şabâ dâ'im barîd olsun
- 14 O şûhuñ la'li esrârını şorsa zâhid-i bârid
Bozardı tevbesin ol dem gerekse Bâyezîd olsun
- 15 Gönüldür hânedân-ı' ışkdan bir merd-i meydân-gîr
Yolunda ol perîniñ vaqtidir ğayrı şehîd olsun
- 16 Perîşân etdi zülf-i ham-be-ham 'uşşâkı zâhirde
Olunca şûh-ı bî-pervâ begim böyle reşîd olsun
- 17 Temâmen verdi 'uşşâk-ı re'âyâ mâl-i sevdâyı
Haţ-âver oldu dilber defter-i târı resîd olsun
- 18 Yeter ey Nûrî sedd it bâb-ı ıtnâbı te'eddüb kııl
Du'â-yı devlet-i dâver dehânında kilîd olsun
- 19 Veliyyü'n-ni'metâ Allâh seni maḥfûz ede dâ'im
Cihât-ı sitteñe esmâ-ı Haq sedd-i sedîd olsun
- 20 Cihânda dâ'im ol devletle iqbâl ü meserretle
Bu kemter çâkeriñ eş'âr-ı medḥiñle ferîd olsun
- 21 Gül-i baḥtñ güşâde dâ'imâ 'ömrüñ füzûn olsun
Ḥudâ eksikligiñ göstermesin 'îdiñ sa'îd olsun

14: zâhid-i bârid:zâhid yârdan Ü1

19: veliyyü'n-ni'metâ: velî-i ni'metâ Ü1// esmâ-ı Haq: esmâ vü Ü1

21: 'îdiñ: 'îd-i Ç

36

Kaşide Berây-ı Tebrîk-i Kudüm-ı Giridî Kapudan-ı Deryâ Hazret-i Hüseyin Paşa

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Bi-ḥamd'illāh erişdi luṭf-ı bî-pâyân-ı Sübhānî
Muḥâlîf devriniñ erdi yetişdi ḥadd ü pâyânı
- 2 Açılsın gül gibi maḥzûn gönüller şâdmân olsun
Bilinsin ğayrı devrânıñ ki kimdir ehl-i 'irfânı
- 3 Sürülsün leşker-i ğam kişver-i dilden tebâh olsun
Yetişsin Hazret-i Haḳḳıñ cüyüş-ı luṭf u iḥsânı
- 4 Dögünsün Hanyadan cinnîler ey dil ḳalmasın zîrâ
Ki teşrîf eyledi iclâl ile vaktiñ Süleymânı
- 5 Devât ağzın açıp ḥamd-i Hudâya eylesin âġâz
Ḳalem bu ġüne olsun ol ḥidivîñ menḳabet-ḥ'ânı
- 6 Vezîr-i ma'delet-ġüster müşîr-i merḥamet-perver
Ḳidiv-i baḥr u ber ġâzî-i ekrem Rüstem-i şânî
- 7 Dilîr-i Sām-saṭvet Ḳahramân-ı Haydarî-heybet
Veliyy-i ni'met-i 'âlem raḥîm ü merḥamet kânı
- 8 Melâz-ı bî-kesân kehf ü penâh-ı ḥayl-i dervîşân
Ḳudâvend-i şehâvet baḥr-ı cûd u zıll-ı Yezdânî
- 9 Tîrâz-ı âşafîyyet zîb-i şadr devlet-i vezâret
Medâr-ı râḥat-ı ümmet şehânıñ baḥr-ı 'ummânı
- 10 Şecâ'at-kîş ü ceng-endîş ü zırgâm-ı veġâ-pîşe
Ki rûḥ-ı Hazret-i Haydar olur anıñ şenâ-ḥ'ânı

36

B, 30a, 30b, 31a; Ç, 34a, 34b, 35a; Ü1, 45a, 45b, 46a; - Ü2

Başlık: Ç; Kaşide Berây-ı Tebrîk-i Kudüm-ı Giridî Hazret-i Ġâzî Hüseyin Paşa Yesser' allâhu Mâ-yeşâ B; Kaşide Berây-ı Tebrîk-i Kudüm-ı Giridî Hazret-i Ġâzî Hüseyin Paşa Ü1

3: luṭf u: luṭf B, Ç

7: heybet: ḥaşlet Ü1

- 11 Hüseyn-i kıretü'l-'ayn-ı Resûl-i ekreme hem-nâm
Cenâb-ı Hâzret-i Paşa-yı ekrem mekremet kânı
- 12 Hasan-sîret Hüseynî-menkâbet Zeynü'l-'abâ-ḥaşlet
Muḥammed Bâkırāsâ Kâzım olsa dehre erzânî
- 13 Rızâ-yı Hâkda Şâdıkdır Takîdir hem Nakıyyü'l-ḳalb
Erenler 'Askerî ile odur Mehdî-i devrânî
- 14 Şecî'-i şîr-manzar Ḳahramân-ı ḥıṭṭa-ı şavlet
Ki Rüstem olamaz dergâhınıñ B'illâhi derbânı
- 15 O düstür-ı merâḥim-perver ü baḥr-ı 'aṭâyâ kim
Cihânı tutdu 'adl ü dâdile in'âm u iḥsânı
- 16 O zât-ı muḥterem kim dâ'imâ iḥsâna mâ'ildir
'Aceb var mı cihânda olmadık bir kimse mihmânı
- 17 O gâzî-i zemândır kim ser-i gâltîde-i düşmen
Bi-ḥamd'illâhi ve'l-minne ki oldu gûy-ı çevgânı
- 18 Perîşân-ḥâtır olmuşken cihân muḥtel iken 'âlem
Ġazâlar eyledi kim etmedi evvelde aḳrânı
- 19 Simât-ı emni baş etdi cihâna ḳalmadı ḥaşyet
Çerâğ-ı himmeti nûrânî etdi dehr-i zûlmânî
- 20 Budur ol merd-i meydân-ı şecâ'at kim celâletle
Unutdurdu selefde saṭvet-i nâm-ı şecâ'âtı
- 21 Vezâretle şecâ'at cem' olup zât-ı şerîfnde
İki bâl-i hümâyûn ḳıldı Yezdân aña erzânî

10: senâ-h'ânı: nişârâtı B

11: hem-nâm: hem-tâ Ü1

12: Zeynü'l-'abâ ḥaşlet: Zeynü'l-'ibâdin-ḥaşlet Ç

13: 'Askerî: 'Asker B

15: perver ü: perver Ü1

16: muḥterem: merḥamet Ç

20: şecâ'âtı: - B, Ç

- 22 Ḥudāvendā ḥidīvā pāk-ṭab‘ā Āṣafā ṣadrā
 Eyā zıll-i Ḥudā vü sāye-i elṭāf-ı Rabbānī
- 23 Sen ol kuṭb-ı zemānsın kim ricālullāh ile her-dem
 Edersin lāyık u aḥrā efendim eyle dīvānı
- 24 Sen ol deryā-yı re’fetsin ki kemter kaṭre-i luṭfuñ
 Bahā vü ḳadr ü ḳıymetde degermiş dürr-i ḡaltānı
- 25 Sen ol ḥurşid-i eflāk-ı semāḥatsın ki ey āṣaf
 Fūrūḡ-ı nūr-ı cūduñ eyledi dünyāyı nūrānī
- 26 Sen ol ḡāzī-i şāḥib-seyfsin kim şīt-i āṣārın
 Ser-ā-ser tıttı dünyā içre Īrān ile Turanı
- 27 Ḳudūm-ı devletiñle ‘andelīb-i ḥāme-i Nūrī
 Gülistān-ı şenāda diñledir yārāna elḥānı
- 28 Budur Allāhdan ancak recāmız dem-be-dem olsun
 Hemīşe pey-reviñ yoldaşın ol tevḥīḳ-i Yezdānī

37

Medḥ-i Yazıcı-zāde Vezīr Ḥazret-i Muṣṭafā Paşa
Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Niçe dem ḳalmış idim kūşe-i tenhāda dü-tā
 Gözüme zerre ḳadar yoḡ idi mihr-i dünyā
- 2 Ḳayd-ı ālāyiş-i keşretten idim āzāde
 Ne nazar-bāz-ı cemāl ü ne esīr-i sevdā
- 3 Ne ḡam-ı hecri bilirdim ne şafā-yı vaşlı
 Göz açıp olmamışım dāḥil-i bezm-i zurefā
- 4 Serserī bī-dil ü bī-hūş olarak ‘ālemde
 Rūz u şeb ṭalib idim devlete ben de cānā

37

B, 31a, 31b; Ç, 39a, 39b; Ü1, 46a, 46b; Ü2, 56a, 56b

Başlık: B, Ü1; Medḥ-i Yazıcı-zāde Vezīr Muṣṭafā Paşa Ç; Der-Medḥ-i Muṣṭafā Paşa Ü2

4: serserī: ser-be-ser B// rüz u: rüz B, Ü1, Ü2// ben de cānā: bī-reyb ü riyā Ü2

- 5 Īn rūhī diyerek gezdim eḳālīm-i dili
 Īn baḥtī diyerek eyledim Allaha du‘ā
- 6 Nā-gehān baḥt-ı siyāhım uyanıp ğafletden
 Oldu el-kıışsa cebinimde sa‘ādet peydā
- 7 Bir seḫergeh ki ṭulū‘ eyledi mihr-i ‘ālem
 Oldu eczā-yı cihān ğarḳ-ı ziyā ser-tā-pā
- 8 Eyledim ‘azm-ı der-i Āşaf-ı bī-hemtāya
 Oldum ol dergehe bende bu ḫaḳāretle sezā
- 9 Ya‘nī düstūr-ı vezīr ibni vezīr-i zū‘l-ḳadr
 Muştafā-nām u veliyyi’n-ni‘am-ı bay u gedā
- 10 ‘Aḳlına nisbet ile ‘aḳl-ı Felāṭūn ḫayrān
 Fikr-i Rişto-yı zemāne der-i rüşdinde gedā
- 11 Ḥāşe li’llāh ki nazīri ola Rişto anıñ
 Ceddidir faḫr-i cihān Ḥazret-i Maḥbūb-ı Hudā
- 12 Şanasın heybetile Ḥazret-i Fārūḳa şebīh
 Hem şecā‘atle cenāb-ı Esed’ullāh gūyā
- 13 Şad-hezār şerm-i ḫayā ile ḳapıdan içeri
 Ḥāk-pāyına varıp oldum o demde rū-sā
- 14 Dürlü dürlü ni‘am u luṭfuna oldum mazhar
 Gūne gūne keremin gördü bu Nūrī ḫaḳḳā
- 15 Ḥāfızu’l-levḫ ü ḳalem ḫıfz ede zātın dā’im
 Cümle eṭbā‘-ı kirāmıyla sa‘adetde ola

5: - B, Ç, Ü1

7: ‘ālem: devlet Ü2// eczā-yı: esvāḳ-ı Ü2

9: zū‘l-ḳadr: zī-şān Ü2

10: Ü2 1: ‘Aḳl-ı Eflāṭūnu teşbīh edemem ‘aḳlına kim
 ‘aḳlına: ğaflete Ü1// Fikr-i Rişto-yı: Biñ Aristō-yı Ü2

11: - B

ki: - Ç/ nazīri: nazīr Ü1/ Rişto anıñ: Rişto-yı ḫaḳīm Ü2

12-13: - B, Ç, Ü1

14: bu Nūrī ḫaḳḳā: Emīn-i Şeydā Ü2

15: zātın: anı Ü2

- 16 Bâ-ḥuşûş naḥl-i güzîni veled-i muḥteremi
Ḥazret-i mîr-i mükerrem gül-i bostân-ı seḥâ
- 17 Ola devletle serîr-i ebediyyetde muḳîm
Dest-gîri ola her demde ‘inâyât-ı Ḥudâ

38

Sitâyiş ü Târîḥ-i Vezâret-i ‘İzzet Meḥmed Paşa
Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün

- 1 Ğumûm-endûd iken eṭrâf-ı ‘âlem devr-i ḥayretle
Bilinmezdi şafâ-yı dehre baḳdım bunca diḳḳatle
- 2 Atamîñ kârı ḥüzn olmuşdu bu bâzâr-ı ‘âlemde
Oturmuş her biri bir kûşeye envâ‘-ı ḥasretle
- 3 Kimi âlûde-i âlâm ü kimi derde bend olmuş
Giriftâr-ı kuyûd-ı hecr idi aşḥâb-ı vaḥşetle
- 4 Bi-ḥamd’illâh erişdi bir nüvîd-i müjdegünâ ki
Tesellî-baḥş olup eṭrâf u eknâfa beşâretle
- 5 Dedi kim müjde olsun mâder-i eyyâmdan ḥâlâ
Tevellüd eyledi bir âşaf-ı zî-şân himmetle
- 6 Yâḥûd kân-ı vezâret eyledi bir gevheri peydâ
Ki mişli gelmedi dehre bahâ vü ḳadr ü ḳıymetle
- 7 Ḥalîl Paşa-yı şadr-ı esbakıñ dâmâd-ı zî-şânı
Meḥemmed Beg ki meşhûr-ı cihândır raḥm u şefḳatle

17: ‘inâyât-ı: her ânda Ü2

38

- B; Ç, 40a, 40b, 41a; Ü1, 46b, 47a; Ü2, 68b, 69a

Başlık: Ü1; Târîḥ-i Vezâret-i ‘İzzet Meḥmed Paşa Yesser’allâhu Mâ-yeşâ Ç; Târîḥ-i

Ḥalîl Paşa-yı Şadr-ı Esbak Dâmâd Meḥmed Paşa Ü2

1: dehre: dehri Ü2// bunca: ḥaylî Ü2

2: kûşeye; kûşede Ü2

3: aşḥâb-ı: aḥbâb-ı Ü2

4: müjde-günâ: şüdde-güyâ Ü2// Tesellî-baḥş olup: Tesellîler verip Ü2

5: mâder-i eyyâmdan ḥâlâ: cümleye ümm-i vezâretten Ü2// zî-şân: zü’l-ḳadr Ü2

6: gevheri: gevher Ü1// Ki mişli gelmedi dehre: Cihâna gelmemiş mişli Ü2

- 8 Nigāh-ı pādşāhī zātına çün sāyesin şaldı
Ser-efrāz oldu ‘ālī-menzilet oldu vezāretle
- 9 Velī-sīret melek-ḥaşlet kerīmü’ṭ-ṭab‘ u ‘adl-efgen
Müşīr-i ma‘delet-pīrā hem ‘aql u hem kiyāsetle
- 10 Nigīn-i luṭfuna vā-bestedir iḥsān-ı cumhūru
Aña Ḥātem desem lāyık bu luṭf u bu seḥāvetle
- 11 Sırışt-i nādirü’l-maẓmūnu tıyn-ı pāk-i ḥikmetdir
Naẓīri gelmemişdir kâ’ināta böyle tıynetle
- 12 Bu bir düstūr-ı vālā-ḳadr ü Sāmī-menḳabetdir kim
Cüyüş-ı dīn-i İslāma melāz oldu ḥimāyetle
- 13 Bu bir ‘ālī-nejād u ḥoş-nihād u pāk-ḥılḳatdır
Ki hengām-ı şebābetde vezīr oldu kerāmetle
- 14 Bu bir ḥurşīd-i ‘ālem-tāb-ı āfāk-ı ‘ināyātdır
Ki bālā-rütbeye pertev-fezādır ḳābiliyetle
- 15 Ḥoşā tāb u ṭarāvet verdi bostān-ı vezāretde
Nesīm-i cevri dā’im gelmede gitmekde sür‘atle
- 16 Hemān ey Nūrī āğāz-ı du‘ā et ‘an-şamīmü’l-bāl
Yeter taşdı‘a bā’ışdır süḥan söylense keşretle
- 17 Cenāb-ı Ḥāfızu’l-levh ü ḳalem asīb-i dünyādan
Anı maḥfūz u maḥrūs eylesin ḥıfz u ḥarāsetle
- 18 Hemīşe kām-yāb u kām-baḥş u kām-bīn olsun
Mezīd-i ‘ömr ü devletle vuḳūr-ı mecd ü ḥaşmetle

8: zātına çün sāyesin şaldı: sāye şaldı çünkü zātına Ü2// Ser-efrāz: Ser-firāz Ü1

9: ma‘delet-pīrā hem: ma‘delet-pīrādır Ü2

10: desem lāyık bu luṭf u bu: sezādır bunca in‘ām u Ü2

11: kâ’ināta böyle: ‘āleme bu nīk Ü2

12: oldu: olmuş Ü2

14: āfāk-ı ‘ināyātdır: bezm-i luṭf u iḥsāndır Ü2// rütbeye: rütbe Ü1

15: gelmede gitmekde: olmada devvār Ü2

16: ‘an-şamīmü’l-bāl: ‘an-şamīmü’l-ḳalb Ü2// taşdı‘a: taşdıḳ Ü2// söylense keşretle: keşretle vefretle Ü2

- 19 Umūruñ dāmenine lāhık olsun nice ümerā
Ola fermān-beri ‘ālem hemīşe havf u haşyetle
- 20 Ola maḥmī ‘ibād’ullāh zīr-i zıll-ı ‘adlinde
Serīr-i ‘izzetinde sāye-endāz ola ref’etle
- 21 Olunca bāz-ı rütbe-i vezāret āşaf-ı devrān
Edince fikr-i tāriḥin mezīd-i sa’y u diḳkatle
- 22 Çıķıp bir ‘abd-i ‘āciz lafzan u ma’nen dedi tāriḥ
İki yüzde vezīr oldu Meḥammed mīr-i ‘izzetle

39

Tebrik-i Kudūm-ı Mīr-i Mīrān e’s-Seyyid ‘Abd’ullāh Paşa
Mefā ‘īlūn Mefā ‘īlūn Mefā ‘īlūn Mefā ‘īlūn

- 1 Yine bir başka revnaķ verdi dehre luṭf-ı Sübhānī
Yine pūr-cūş olup deryā-yı gevherzār-ı Yezdānī
- 2 Yine giydirdi dūş-ı ḥāke bir ferāce-i ḥaḍrā
Yed-i şun‘-ı İlāhī dest-i cūd-ārā-yı Raḥmānī
- 3 Yine evvel bahārule tarāvet-yāb olup ‘ālem
Cemād-ı köhne vü eşcār-ı mürde buldular cānı
- 4 Te‘ālā’llāh ne zībā renkler elvān-ı gūn-ā-gūn
Zuhūra geldi pertev-riz olunca nūr-ı Rabbānī
- 5 Bu eyyām-ı şafāda rind ü zāhid farķ olunmaz hiç
Nedir bu ḥālet-i rūḥānī bu ezvāķ-ı cismānī
- 6 Alāy gösterdi māh-ı rūzede ezhār-ı reng-ā-reng
Ki oldu her biri revnaķ-fezā-yı ‘ālem-i fānī

19: lāhık: lāyık Ç// hemīşe: hemān Ü2

22: lafzan u ma’nen dedi tāriḥ: söyledi tāriḥini ki Ü2

39

- B; Ç, 42b, 43a, 43b; Ü1, 47a, 47b; - Ü2

1: gevherzār-ı: gevher-zā-yı Ç

- 7 Yeşiller giydi gül āl-i Resūlüm dedi ezhāra
Siyādet resmin etdi ğonceler ya'nī dūr-efşānı
- 8 Mu'aṭṭar kıldı bŭy-ı nev-bahār 'ālemleri Ḥaḫḫan
Bu neşve mest edip el-kışşa bu gerdün-ı gerdānı
- 9 Sürŭlsün cāmlar ḫat ḫat şurŭb-ı ergāvānīden
Süzŭlsün bāde-i ḫamrā-yı reşk-i la'l-i rümmānī
- 10 Teveccüd eylesin bŭlbŭl yine mestāne dīñletsin
Neva-yı āteşini nağme-i cān-sŭz u elḫānı
- 11 Serāy-ı Āṣafīye ḫādīm olsun ba'd-ez-īn tŭṭī
Ola vālī-i vālā-şānıñ artık menḫabet-ḫ'ānı
- 12 Celīlŭ'l-ḫadr-i 'ālem faḫr-i aḫrān efḫal-i emşāl
Velī-i ni'met-i erbāb-ı ḫācet zıll-i Yezdānī
- 13 Re'īs-i zŭmre-i mīrān emīr-i cŭmle-i a'yān
Nihāl-i devḫa-ı ra'nā-yı nesl-i pāk-i 'adnānī
- 14 Melāz-ı bī-kesān kehf ü penāh-ı ḫayl-i dervīşān
Kerīmŭ't-ṭab' vālā-cāh-ı zıll-ı zıll-ı Yezdānī
- 15 Dilīr-i Sām-saṭvet ḫahramān-ı sāḫa-yı heybet
Nŭvāzişli 'ināyetli keremver merḫamet kānı
- 16 Şerīfŭ'z-zāt u eşrefdir gŭrŭh-ı mīr-i mīrāna
Bu nesl-i pākden dem urmaz aşlā cŭmle aḫrānı
- 17 Cenāb-ı Seyyid 'Abd'ullāh Paşa-yı kerem-pīşe
Ki dā'im söylenir 'ālemde in'āmile iḫsānı
- 18 'Arabda Ḥātem olduysa seḫā vŭ cŭd ile meşḫŭr
Bunun da söylenirdi Rŭm ilinde cŭd u iḫsānı
- 19 Verilmişdir kerem nāmı o zātıñ ḫanedānında
Ebā 'an ced cihānı etdiler cŭd ile nŭrānī

10: mestāne: mestān Ç

13: mīrān: imān Ç

19: cihānı: nihānī Ç

- 20 Efendim bağ-ı medhînde kuluñ Nūrî hezārāsā
Hele diñletmek ister ‘āleme haylîce elhânı
- 21 Hemân tebrîk-i ‘îde bir vesîle oldu bu güftâr
Mübârek başını taşdı‘a irsâl eyledim anı
- 22 Yeter ey hâme ıtnâba şitâb etme hicâb eyle
Degilsin medhîe kâdir hemçü Nâbî hemçü Hâkanî
- 23 Du‘âya başla hatm et bu kelâm-ı sâdeyi şimdi
Sözü çok söylemez zîrâ kimiñ var ise iz‘ânı
- 24 Hemân ‘âlemde tâ kim nev-bahâr erdikçe bitdikçe
Şu‘â-yı kudret etdikçe münevver rûy-ı ekvânı
- 25 Hudâ ‘ömr-i şerîfiñ eylesin efzûn u bahtın yâr
Nitekim ebr-i rahmet şâd eder rûy-ı bahârânı
- 26 Ola maşşûdu üzre ber-murâd ol dâver-i ekrem
Vezâretle şadâretle refî‘ü’ş-şân ola şânı

40

Midhat-ı Mîr-i Mîrân-ı Zî-şân Mehmed Paşa*Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*

- 1 Rûm ili manşıbına olsa ‘aceb mi şâyân
Hâmedir Rûmda düstûr-ı ma‘ârif- ‘unvân
- 2 Hânedân-ı kudemâdan sayılır hâme begim
Ni‘met-i hattı simâet etmededir ân-be-ân
- 3 Hâmeden nây-ı semâ‘-hâne-i mollâ-yı ‘ulûm
Dem-i cân-bağışı eger olmasa dönmez devrân
- 4 Levh-i maḥfûzda vermez idi hiç zîb-i şuhûd
Olmasa hâme niçe zabt olunurdu Furkân

23: söylemez: söyler Ü1// var ise: kim varsa Ü1

24: erdikçe: etdikçe Ç

40

- B, Ç; Ü1, 47b, 48a; - Ü2

- 5 Z̤ü'l-feḳār-ı 'Alevidir der isem var vechi
İki şaḳdır ki odur Fātiḥ-i bāb-ı 'irfān
- 6 Bu ḳadar faẓlı ile Nūrī velīkin bilmez
Olmaḡa Ḥazret-i Paşaya ḳalem midḥat-ḡ'ān
- 7 Sen meger ki olasın yāveri zīrā ki anıñ
Oḡuyup ḥarf demege ḳudreti yok pek nā-dān
- 8 Böyle ögret aña tarz u reviş-i midḥatini
Yaza ez-berleye taḳrīr ede her dem her ān
- 9 Zīb-i silk-i ümerā Ḥazret-i Meḡmed Paşa
Der-güşā bende-i cūd eşref-i mīr-i mīrān
- 10 Lafz-ı eşref buña maḡşūş u müsellemdir kim
Hem tüvāngendir o hem nesl-i Nebīyy-i 'adnān
- 11 Kimseye zerre ḳadar çīn-i cebīn göstermez
Gül gibi rūḡ-ı şabīḡi mütēmādī ḡandān
- 12 Elli yıldan mütecāviz mi degil İzdin
Ḥāne-i devleti mizyāf-ı ḡarībān her ān
- 13 Rūm ilinde bu degil mi ki simāt-ı ni'amı
Eyledi cūd-ı 'Arabı Ḥātemiñ dādıñ vīrān
- 14 Giyer elbette ser-ā-serle vezāret kürkin
Ḳāmet-i rüşd ü sedādına biçilmiş ḳaftān
- 15 'Ömr ü iḡbāli füzūn devleti dā'im olsun
Her murādın vere dārında Nūrī Yezdān

41

Eyzān Fī Medḡiyye

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Göñül bir şīve-kār [u] dil-rubā ister mi ister ya
Şeb-i tārīkde māhı semā ister mi ister ya
- 2 ‘Aceb mi eylesek tekrār-ı maẓmūn-ı dil-ārāyı
Sipīhr-i sīnemiz bir meh-likā ister mi ister ya
- 3 Biziz pīrāne-ser ol nev-cevāna ittikā etmiş
Şu dest-i ra‘şe-dār ey dil ‘aşā ister mi ister ya
- 4 Esīr-i pister-i ‘ışkız tayandık bāliš-i vaşla
Bizi men‘ etme bīmār ittikā ister mi ister ya
- 5 Ğarīb üftādegānız ‘ālem-i lāhūtdan gelmiş
Yine dil ol maḳāma i‘tilā ister mi ister ya
- 6 Muḥīṭ-i şun‘-ı Hāḳda fūlk-i ten çalḳanmada her dem
Aña mürşid denir bir nāḥudā ister mi ister ya
- 7 Benāt-ı iltifātı böyle söyletdi seni Nūrī
Cenāb-ı Hāzret-i Paşa şenā ister mi ister ya
- 8 Güher-pāş-ı mekārım vālī-i Hānya ki vaşfinda
Ḳalem Cibrilveş bir melce’[i] ister mi ister ya
- 9 Ḳadīmī ḥānedān İzdinli Beg-zāde ki medḥinde
Sitāyişgāhı zībā nev-edā ister mi ister ya
- 10 Muḥibb-i ḥānedān-ı Muştafā āl-i Resūldendir
Teḥāyāt u şenāsı bī-riyā ister mi ister ya
- 11 Yemü’l-ğavvāş-ı sālīk gibi bir baḥr-ı muḥīṭ ancak
Kemāl-i zātını medḥe sezā ister mi ister ya
- 12 Yāḥūd dīvān-ı Nābīden çıkarmak muḳtaẓī elbet
Biraz maẓmūnhā vü nūktehā ister mi ister ya
- 13 Ḥudā efzūn ede ‘ömr-i şerīfin ḳadr ü iḳbālīn
Deseñ iḥlāş-ı dille Nūriyā ister mi ister ya

42

*Tārīḥ-i Müftī Şoden-i Kıdvetü'l-‘Ulemāü'l-Muḥaqqıḳîn ve Zübdetü’-
Fuḫalâ’u’l-Müdaqqıḳîn Cenâb-ı el-Ḥâc ‘Ömer Efendi
Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün*

- 1 Her bir umûruñ olmalı şâhib-liyâkati
Kim bed olunca ḫüsn ile bitsin nihâyeti
- 2 Her bir işiñ eri gerek ey merd-i hûşyâr
Kim âferînişinde ola kâbiliyyeti
- 3 Ehliyet olmayınca bir âdemde bir işe
Taḥrîb eder eline verilen emâneti
- 4 Zer-ḳabz-ı ḫulle kâbil olup zîb-i naḳş olur
Ṭumbanıñ olsa da neye yarar o şufreti
- 5 Sükkerle ‘araḳ susu Ḥudâ tatlı ḫalk edip
Ammâ ki her biriniñ ‘ayân saña lezzeti
- 6 Şad-bergdir ziyâde gül-i sürḫ gül-i kūhiden
Ḳat ḳat degil mi rengi edâ-yı leṭâfeti
- 7 Fî’l-cümle bir birine müsâvî yaratmamış
Eşyâyı böyledir ezeli Ḥaḳḳıñ ‘âdeti
- 8 Ebnâ-yı bu’l-beşerde ḫuşûşâ merâtibiñ
Vardır efendi ğayrı nihân farkı müşbeti
- 9 Ma’lûmdur ki ‘illet-i ğâ’iyye şoñradır
Ancak var ‘ilm-i Ḥaḳda anıñ aḳdemiyeti
- 10 Ba’zı umûruñ olmada te’ḫîr ü nâ-bedîd
‘İlm-i ezelde vardır anıñ gizli ḫikmeti
- 11 Söylendi el-umûru rehînün bi-vaḳtiḥâ
Her işiñ var anıñçün vaḳt ü sâ’ati

- 12 Ez-cümle beldemizde bir ‘allâmemiz oldu
Kim var idi cevâb-ı şevâba liyâkati
- 13 Aftâba ya‘nî ehl idi haylî zemândır
Kim neşr ede mesâ’il-i ‘ilm-i şerî‘ati
- 14 Minnet Hudâya şimdi ki müftî’l-enâm olup
Kesb etdi Hanya zâtı ile eşrefiyyeti
- 15 Ol fâzıl-ı yegâne ki zât-ı sa‘îdiniñ
Şıgmaz beyâz şafhaya vaşf-ı fazîleti
- 16 Keşşâf-ı mu‘zılât-ı mesâ’il ki mü-be-mû
Terkîbi harf harf eder ednâ talâkati
- 17 Ol câmi‘-i ‘ulûm u hikem kim kemâl ile
Cem‘ eylemiş yanında fûnûn-ı müşneti
- 18 Tefsîrde Mufavvağ ü Râzî vü Kâzîdir
Etmiş muvaffak anı Hudâvend Hazret-i
- 19 Fenn-i hadîs-i Muştafavîde yegânedir
Eyler hemîşe vech-i hüsünle rivâyeti
- 20 Nu‘mân-makâm pâk-‘akâ’id ki lâleveş
Ârâyîş-i hadîka-yı dîndir faqâheti
- 21 Yokdur mu‘âdil aña ferâ’izde bir vücûd
Ol şîhhat-i hesâbdaki farf-ı dikkati
- 22 Hikmetle şarf u nahv u ma‘ânîde bî-naẓîr
Mantıkda hîç kıyâsa gelir mi mehâreti
- 23 Gâhî ma‘ârif-i felekiyyâna meyl edip
Rub‘ ile irtifâ‘ada eyler işâbeti
- 24 ‘İlm-i hesâb u hendesî vü hem mesâhadır
Sür‘atle şîhhat üzre nedir ol zekâveti
- 25 Târih-şinâs-ı menkâbehâ-yı mülûk-ı dehr
Fenn-i lügatde cevheridir zabf-ı vefreti

- 26 Münşîdir ol kadar ki o Veysî-i münşîdir
Nazm u neşirde Nâbî gibidir kitâbeti
- 27 Baħr-ı ‘arûz içinde şinâverlik ederek
Taħşîl edip lâle-i nazm-ı selâmeti
- 28 El-ħaķ zebân-ı Fârsîde yok mu ‘âdili
Sî-pâreveş okunmada Câmî vü Şevketi
- 29 Ta‘lîķde ‘Îmâda tefevvuk eder gibi
Ol ħüsn-i ħaķla bozayazdı o şöhreti
- 30 Tezhîb-i ħalk u taşfiye-i ħalbe sâ‘îdir
El-ķışsa var taşavvufa da istiķâ‘ati
- 31 El-Ĥâc ‘Ömer Sa‘îd Efendi ki ħab‘ınıñ
Ârâyiş-i kemâl iledir rûy-ı ħilķati
- 32 Taħrîr-i bî-naẓîr-i ma‘ârif-semîr kim
Âfâķı ħutdu şıyt-ı vukûr-ı belâġati
- 33 Ĥilm ü tevâzu‘ ile ulûf u vufûrdur
Herkesle lâ‘übâlî gibi eyler ülfeti
- 34 İtmâm içün binâ-yı serây-ı şeri‘atin
İħrâm-bend-i ħacc olup etdi ‘azîmeti
- 35 Bî-şek libâs-ı maġfireti giydirip Ĥudâ
‘Uryân edince yoldaki ‘urbân-ı temķîni
- 36 Bir nâdirü’l-vücûd ma‘âlî-nümûddur
Olmuş cezîremizde Ĥudânîñ ‘inâyeti
- 37 Yümn ile tev’em oldu izin-nâmeniñ günü
Peyġam-ber-i kerîmiñ o şehr-i vilâdeti
- 38 Ĥaķ eyleye muvaffaķ umûrunda dâ‘imâ
Günden güne [füzûn] ola ‘ilm ü fazîleti

38: Aradan kelime eksik olduġu için vezin çıkmamıştır.

- 39 Bir yār-ı şādık eyledi tārīhin iltimās
Nūrī-i bī-bıdā‘aya verdi o hıdmeti
- 40 Nazm eyledim hūlūşumu ‘arz etmedir ğaraż
Yohsa kaşīdemiñ o kadar var saķāmeti
- 41 Tārīh-i cevherī ile fetvā-nişimeni
Bulmuş sezā o müftī-i şāhib-ţabi‘ati

43

Kaşīde Berāy-ı ‘Azīmet-i Yūsuf Ağa Ketḥüdā-yı Vālide Sulţān
Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Kıbleden buldu şafā-āver-i yārān geldi
‘İtr-ı şāhi-i kadem-i gül-i ḥandān geldi
- 2 Çeşm-i Ya‘kūb-ı zemān oldu meserretle güşād
Nefḥa-yı pīrehen-i Yūsuf-ı Ken‘ān geldi
- 3 Gidip efsürdegī-i fūrķat-i cānān şimdi
Dārū-yı vaşl ile şan cism-i dile cān geldi
- 4 Yereķān olmuş iken rūy-ı ümīde hicrān
Şerbet-i vuşlat içün beñzine bir ķan geldi
- 5 Ḥacerü’l-esved-i ḥālīñ o bütüñ öpdüm ben
Aĝzıma çāşnī-i ķurş-ı sürencān geldi
- 6 Oldu āsūde yine gülşen-i dīn ü devlet
Ya‘nī İstanbula evvelki nıgehbān geldi
- 7 Teng-destī ne gezer ğayrı du‘ācılarda
Herkese ķise-i pūr-şervet ü sāmān geldi
- 8 İştikā eylesin teşne lebān-ı ümmīd
Ḥayr-ı maḥż ‘ayn-ı kerem menba‘-ı iḥsān geldi

- 9 Rāhatı gitmiş iken şehir-i Sitanbul içre
Kehf-i eytām u ħudāvend-i ġarībān geldi
- 10 Tekyeler şevk-i kudūmuyla bu gülbāngı eder
Nādirü'l-‘aşr u kerem-perver-i devrān geldi
- 11 Teşne-leb cümle e‘āzam der-i iclālinde
Zemzem-i tehniyet-i maḳdeme ‘atşān geldi
- 12 Kibleye dönmüş idim bir giceniñ vaḳtinde
Nā-gehān yanıma bir şīveli fettān geldi
- 13 Geldi ammā ki beşāsetle terennüm ederek
Geldi ammā ki şafālarla ġazel-ḥ‘ān geldi
- 14 Ditrediv kible-nümā gibi hemān-dem yüregim
Şandım ol dem ki leb-i ḥ‘āhişime cān geldi
- 15 Dedi kim müjdeler olsun yine İstanbula kim
Sefer-i ḥacc-ı şerīfden bize mihmān geldi
- 16 Şordum ol la‘l-i lebi kimdir o mihmān-ı ‘azīz
Dedi kim Ḥazret-i Aġa-yı ḳadr-dān geldi
- 17 ‘İzz ü iḳbāl yemīn ile yesārında revān
Kedḥudā-yı selef-i Vālide Sultān geldi
- 18 Taḳviyet-baḥş kılıp aşl-ı seḥā vü re’fet
Dest-ġir-i zu‘afā yāver-i büldān geldi
- 19 Bülbülān-ı şu‘arā naġme-sezā olsunlar
Ki ḥazīrānda bu yıl feyz-i bahārān geldi
- 20 Tūtiyā oldu ġubār-ı rehi çeşm-i cāna
O demde dīdeye şan kuḥl-ı Şīfāhān geldi
- 21 Ser-firāz-ı küberā melce’-i ḥācetmendān
Müsteşār-ı ḥikem-āmūz-ı cihān-bān geldi
- 22 Ḳurş u tenūfa ne minnet neye lāzım şimdi
Bizi ta‘ḫire tefāriḳ-i firāvān geldi

- 23 Böyle devletle ne ‘izzet ne sa‘âdetdir kim
Diyeyim Қа‘beden ol Hâzret-i zî-şân geldi
- 24 Âb-ı elṭâfı sebîl etdi bütün yollarda
Şübhesiz mağfîret-i Hâk ile reyyân geldi
- 25 Hâk-i pâyına gelip yüze şu da dökmüşler
‘Uryân zezemesiyle niçe ‘uryân geldi
- 26 Hâzret-i Hâkka şükürlerle ta‘ab görmeyerek
Hacca şādān gidip devlete şādān geldi
- 27 Bu bir iḳbāl-i Hudā dād idügi zāhirdir
Mültefit gitdi idi zevkle ḥandān geldi
- 28 Bihterīn-i küremā şāḥib-i ḥayrāt-ı keşīr
Devletīñ rüknü budur nādirü’l-aḳrān geldi
- 29 Gelmeden müzdeḥim-i mevkib-i iḳbālinden
İbtidā Rūma biraz bûy-ı muḡaylān geldi
- 30 Mün‘imā çāre-resā tehniyet-i teşrīfe
Ḳudsiyān ile ḳarışmış heme ḥübān geldi
- 31 Her umūr-ı müte‘assir ki zuhūr etmişdir
Yümn-i teşrīfīñ ile cümlesi āsān geldi
- 32 Mütevaḥḥişken ehālī-i bilād u emşār
Şimdi emniyyet içün dendi ki fermān geldi
- 33 Nûş-ı dārū-yı merāḥimle dil-i bīmāra
Eyleyen derde devā Hâzret-i Loḳmān geldi
- 34 İşte devletli Giridden daḥı güstāḥāne
‘Arz-ı ḥāl-i dil-i Nūrī-i perişān geldi
- 35 Gerçi ḥaddi degil ammā ki du‘ā-gū yegdir
İntisāb-ı der-i iclālîne şāyān geldi

- 36 Bir du‘â eyledi dervîş-i ‘abâ-pûş gibi
Ki kabûl olmasına rûh-ı ‘azîzân geldi
- 37 Sâdedir şevb-i şînâyi‘den edâsı da kıba
‘Arafât-ı der-i ihsânîna ‘uryân geldi
- 38 Zâhir ü bâtını ma‘mûr ki dirler sensin
Remz ü îmâsın edem ma‘nisi el-ân geldi
- 39 İki hünkâra seniñ zât-ı şerîfiñ şerefi
Dide-i zâhire bâtınla nümâyân geldi
- 40 Biri şevketli biri Hâzret-i Mevlânâdır
Ki cihânda biri sultân biri bürhân geldi
- 41 Feyz-i enzâr-ı ‘inâyetlerine mazhar olup
Kanda ‘azm eylesek ol câygehe nişân geldi
- 42 Pertev-i şems-i firâkıñla olanlar süzân
‘Arz-ı rıkkıyyete hep sâye-nişinân geldi
- 43 Cümlesi nûr-ı sürûr ile şeb-i vaşlînda
Bezm-i teşrîfiñe mânend-i çerâğân geldi
- 44 Zıkr-i nâmîñ bile eţfâla ki ders olmuşdu
Anlarıñ dillerine subhâ-yı şıbyân geldi
- 45 ‘Ömrüñ efzûn ede Hâk hacc-ı şerîfiñ mebrûr
Fuqarâ zümresiniñ derdine dermân geldi

44

Kaşide Der-Medh-i Kâmi Efendi

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Bir şebângeh ki gönülde yoğ idi zerre şafâ
Kûşe-i keşmekeş-i gamda idim ben tenhâ

44

B, 27a, 27b, 28a; Ç, 31a, 31b, 32a; Ü1, 50b, 51a; Ü2, 59b, 60a

Başlık: B, Ü1; Mediha Berây-ı Kâmi Efendi Ç; Kaşide Berây-ı Medh-i Kâmi Efendi Ü2

- 2 H̱āce-i kâle-i şî'r iken efendi ʔab'ım
Yine fūrkatde olup naḳd-i şu'ûrum yaḡma
- 3 Nev-be-nev cārî iken feyz-i ma'ânî dilden
Müncemid oldu meded ʔab'ı gibi bir deryâ
- 4 Sözlerim revnaḳ-ı bezm-i zurefâ iken ammâ
Mühr-i ḡamla dehene urdular eyvâ ʔamḡa
- 5 Dehenim beste velî bâz idi dâḡ-ı sînem
Şerḡa-yı sîne-i mecrûḥdan olurdum ḡüyâ
- 6 Rûze-i hecr ile ten tâb u tüvândan ḳalmış
Ceyş-i ḡam şehir-i dili etmiş idi istîlâ
- 7 Nâ-gehân geldi baña nâme-beri cânânîñ
Ḡüyyâ mürde idim oldum o demde iḡyâ
- 8 Dedi ey Nürî-i âşüfte nedir efkârîñ
Ḡam niçün ʔutdu seni söyle baña ser-tâ-pâ
- 9 Gülseñe oynasaña zevḳ u şafâ eyleseñe
Gelmişim tâze havâdişle hemân et ıḡḡâ
- 10 Mûnisiñ âfet-i devrânîñ efendiñ cânîñ
Çok selâm eyledi ta'zîm ü ta'aṡṡüfle saña
- 11 Destime şundu o dem nâmesini dil-dârîñ
Eyledi ḡülşen-i pejmürde-i ʔab'ım irvâ
- 12 Nâme-i nâmîsini açdım o vâlâ-şânîñ
Şafḡa-ı dil-ḡüşte[ye] oldum o demde rû-sâ
- 13 Evvelâ şî'r-i dil-ârâsını taḡrîr etmiş
Ki edip ta'biye anda niçe ra'nâ ma'nâ

4: bezm-i: mihr-i Ü2/ ammâ: âmân Ü2

5: bâz: bâzâr Ü1

6: hecr ile: hecriye Ü2

8: dediler: dedi Ü1

9: zevḳ u: zevḳ Ü1, Ü2

11: ʔab'ım: ʔab'ı Ü2

- 14 O faşîhü'l-kelimât 'ārif-i hālāt-ı derūn
Ya'nî Kāmî-i hünermend ü 'arîf ü dānā
- 15 'İlm ü faẓl ile odur şimdi imām-ı a'zam
Odur ol mālîk-i gencîne-i zühd ü taqvā
- 16 Ğam degil olsa cevān et nazar eṭvārını gör
'Aql u rüşd aña müsellemler çü 'Aliyy-i Sīnā
- 17 Sülṣ ü ta'lîk ü celî nesh ile dīvānide
Hak budur Şeyh denilse o cevāna iḥrā
- 18 Ya o eş'ār-ı dil-āviz-i ḥayāt-efzāsı
Ki aña dil-beste revān şu'arā-yı kudemā
- 19 Rūḥ-ı Nābīdir ṭabī'atda anıñ derbānı
Fikr-i Şā'ib de ana nisbetile bī-ma'nā
- 20 Şevket-i nazmla iḳlīm-i süḥan şāhıdır
Vaḳtiniñ Cāmīsidir 'ilm ü hünemde yektā
- 21 Böyle maḥdūm-ı edībî 'acabā görmüş mü
Bu kemāl ü bu zerāfetle dü çeşm-i dünyā
- 22 İnkişāf-ı dilime oldu sebeb eş'ārı
Şevk ile ben daḥı bir ḥoş ḡazel etdim inşā
- 23 Ne zemān 'arz-ı cemāl eylese ol māh-liḳā
Ser-be-ser 'ālem olur gün gibi pür-nūr u zīyā
- 24 Yine Ya'kūb-ı dile nāmesi etdi o gülün
Būy-ı pirāhen-i Yūsuf 'amelini icrā

19: - Ü1

21: 'acabā: 'aceb Ç

23: pür-nūr u: pür-nūr B// zīyā: şafā Ü1

24: Ü1: Yine Ya'kūb-ı dile ḥaṭṭ-ı hümāyūnu anıñ

Va'de-i vuşlat ile ya'nî ki birdir ṭuḡrā

'amelini: 'ilmini Ü2

- 25 Çekdi menşür-ı dile ھاٲٲ-ı hümayūnu anıñ
Va‘de-i vuşlat ile ya‘nı ki birdir ٲuğrā
- 26 Ezdi Boğrāt lebi şerbet-i gül-gūnu meger
Haste-i hecr yine hāzırladı bir tatlı devā
- 27 Besdir ey Nūrī hamūş ol deheniñ piste edip
Kıl derūnundan o māh-pāreye bir hayr-du‘ā
- 28 Ta ki ‘İsā gibi ‘ālemde gürūh-ı şu‘arā
Dem-i ma‘nāyla edip mürde mezāmīn ihyā
- 29 Şi‘r ü inşāda ola Kāmī Efendi Kāmil
Yā İlāhī bi-ḥaḳ-ı nūr-ı Nebiyy-i Yaḥyā

45

Diger Mediḥa-ı Eyzan

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

- 1 Dā‘im ola vuşlatda talebkārıñ olanlar
Sen dil-beriñ ‘ışkına sezāvārıñ olanlar
- 2 Dārū-yı visāliñe eyā ‘İsī-i devrān
Maḫhar ola çeşmiñ gibi bīmārıñ olanlar
- 3 Kāmın bulur elbette bu bāzār-ı cihānda
Tenhāda seniñ maḫrem-i esrārıñ olanlar
- 4 Meyl eyleyemez ğayrıya Yūsuf da olursa
Dünyāda seniñ mā‘il-i ruḫsārıñ olanlar

25: - Ü1

2. mısra, 24. beytin dipnotundaki Ü1’e ait beytin 2. mısraı ile aynıdır.

26: lebi: gibi Ü1

27: derūnundan: derūnunda B, Ü2// o: ol Ç, Ü1

28: edip: ede Ü1// mezāmīn: mezāmīni Ü1

29: nūr-ı: rūḫ-ı Ü2

45

B, 28b; Ç, 32a, 32b; Ü1, 51a, 51b; - Ü2

Başlık: Ü1; Kaşide B, Ç

4: ğayrıya: ğayrı B// Yūsuf da: Yūsufdan Ü1

- 5 Bî-şübhe tecerrüdle şenâverlik ederler
Müstağrak-ı baħr-ı ğam-ı efkârıñ olanlar
- 6 Aldanmaz imiş verse de nağd-i dil ü cânın
Bâzâr-ı ma‘ârifde ĥarîdârıñ olanlar
- 7 ‘İsâ gibi cân-baħş olur ey âfet-i devrân
Bir kerre seniñ sâmi‘-i güftârıñ olanlar
- 8 Şaymaz dü-cihân mülkünü bir ĥabbeye cânâ
Bu ‘âlem-i fânîde giriftârıñ olanlar
- 9 Hiç mültefit olsun mu gözüm serv-i schiye
Ser-geşte vü âşüfte-i refîârıñ olanlar
- 10 Ey ğonce-i nev-reste-i gülşân-ı zerâfet
Bülbül gibidir her gece züvvârıñ olanlar
- 11 Zannetme ki hep şâdık u şâfi-dil ü meşreb
Zâhirde saña yâri edip bârıñ olanlar
- 12 Eş‘âr ile iş‘âr eder aĥvâlini bir bir
Ben bende gibi ‘âşıķ-ı dîdârıñ olanlar
- 13 Kâm-ı dü-cihâna erer ey Yûsuf-ı şânî
Bu Nürî gibi mâdiĥ-i âşârıñ olanlar

46

Mersîye Berây-ı Kâmî Yahyâ Efendi
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Âh kim ańsızdan oldum bir ĥaberle serseri
Kapladı şehir-i dilim nâ-geh ğumūmuñ leşkeri

9: âşüfte-i: âşüfte vü Ü1

10: gülşân-ı: gülsitân-ı Ü1

46

- B, Ç, 199b, 200a, 200b, 201a; Ü1, 53b, 54a, 54b; - Ü2

Başlık: Ü1; Târîĥ-i Vefât-ı Kâmî Ç

- 2 Bir fenā peygām erişdi fikrim etdi tār-mār
Zehr idi gūyā ki pāre pāre etdi dilleri
- 3 Muṭrib-i ğam diñledip ekdāra dā'ir bir nevā
Başladı rāmişger-i dil etmege şivengeri
- 4 Nağme-i cān-sūz ile āġāz edip merşiyeye
Tāzeletdi bezm-i dilde eskiyen mātemleri
- 5 Vāy ey āvāre-i deşt-i ferāġat eyle gūş
Kim ne söyler mātem-ābād-ı sūḥan dānişveri
- 6 Cins-i kāğıdlar cihāndan ola meşķūķ u telef
Ber-ṭaraf olsun ḳalemler yazıdan olsun beri
- 7 Hāke rīzān eylesinler dūdegerler dūdesin
Ḳalmasın bir ḳaṭresi kim yokdur aña müşteri
- 8 Nāliş etsin zümre-i küttāb u ḥaṭṭāṭān bütün
Meşķ-i nāle eylesinler ḳıṭ'alar ṭursun geri
- 9 Münşiyān u şā'irān dem-beste vü ḥayrān ola
Āteşe yansın devāvīn ile inşā defteri
- 10 Başına çalsın felek ḥubda 'uṭārid yıldızın
Ne kitābet lāzım artık ne füyūz-ı müşteri
- 11 Ḳalmadı iḳbāl-i maẓmūn-perveri bu Nūrīde
Gitdi zīrā nükte-dān-ı 'aşr u vaḳtiñ bihteri
- 12 Ma'rifet ḳāmūsunuñ yektā o ra'nā cevheri
El-ma'ıyyet burcunuñ tābında zībā aḥteri
- 13 Dest-i 'aşrıñ ḥāmesi 'irfān-ı dil mecmū'ası
Zümre-i küttābıñ üstād-ı ma'ārif-perveri

2: fikrim: fikr Ü1

4: nağme-i: zağme-i Ü1

6: ber-ṭaraf olsun: ber-ṭaraf olsunlar Ç

9 âteşe: âteşte Ü1

- 14 ‘Andelīb-i gülşen-i ma‘nā gül-i bāğ-ı hüner
Bülbül-i Hanya Giridiñ mu‘teber verd-i teri
- 15 Mūcid-i vādī-i nev-münşī-i mensī-i selef
Maḥz-ı dād-ı Hāḫ denilen māye-i dil maḥharı
- 16 Kāmilānıñ ber-teri ḥilm ü ḥayānıñ ma‘deni
Ma‘rifet erbābınıñ şad mertebe bālā-teri
- 17 Ehl-i dil ‘ākıl edīb ü āšnā-yı her edā
Meclis-ārāyān-ı dehriñ zübde vü nāzūk-teri
- 18 Kāmī-i nā-kām memdūḥu’l-enām-ı nīk-nām
A’nī kim Yaḥyā Efendi kân-ı fazlın cevheri
- 19 Hāmesi kıyruḳlu bir yıldız idi devrānda
Bir devātı olsa aḥrā idi şems-i ḥāveri
- 20 Çāk olurdu ‘aḳl u fıkı aldıkça deste ḥāmesin
‘Aḳl-ı çālāki idi biriniñ ilhām-āveri
- 21 Söyledikçe kuvvet-i i‘cāzın etdüm tecrübe
Şanki rūḥu’l-ḳuds olurdu hem-nişīn-i yāveri
- 22 Enveriniñ şi‘rini bī-nūr u bī-fer eyledi
Lem‘a-pāş-ı nazm-ı vālā-yı zamīr-i enveri
- 23 Tūḫī-i şīrīn-maḳāl idi belāgat-zā idi
Şi‘r ü inşādan muşanna‘ idi şan bāl ü peri
- 24 Fārisān-ı şā‘irān-ı ‘aşr olurlardı geri
Her ne dem etseydi semt-i şi‘rde cevhlāngeri
- 25 Gerçi nev-resteydi ammā şeyḥ idi her yazıda
Küçügüydü cümleñiñ ammā hünerde ekberi
- 26 Hüsrev-i taḥt-ı süḥan idi şeh-i küttāb idi
Hāşılı remz ü mezāyā zümresi ser-defteri

14: Hanya: bāğ-ı Ü1

26: remz ü: remz Ü1

- 27 Bir perestâriydı isti‘dād-ı mâder-zâdeniñ
 Kuvve-i vehbiyye-i Hâk bende-i fermân-beri
- 28 Bir harîk oldu Sitanbulda vefâtı âteşi
 Kim yetişdi Hanyaya yakdı dil-i ğam-perveri
- 29 Bir cünûn peydâ eder dil söyleme Allâh için
 Kan olur aña meded anıñla olan demleri
- 30 Hanyadan nâ-geh edip ‘azm-i Sitanbul âh kim
 Gâlibâ da‘vetde rûh-ı Nâbî olmuş reh-beri
- 31 Altı mâh eglendi bî-kes şehr-i İstanbulda
 Olduğu ma‘lûm degildi bu Giridiñ mefhari
- 32 Genç iken hayfâ ki künc-i kabri süknâ eyledi
 Genc-i cevher idi ammâ zât-ı vâlâ-gevheri
- 33 Kâm-yâb olmağa ‘azm etmişdi ammâ kim ecel
 ‘Aksine devr etdirip çarh-ı le‘îme çenberi
- 34 Allah Allah bulmadıñ mı gayrısın zâlim vebâ
 Niçün ol nâzûk vücûda urduñ işte hanceri
- 35 Çâr imâmân-ı ma‘ârif k’anda medfûn oldular
 Ya‘nî Nef‘î Bâkî vü Nâbî vü Kânî rûhları
- 36 Geldiler var ise istikbâline rûz-ı kudûm
 Şundular tekrim edip kâse-i cân-perveri
- 37 Çekdiler mânend-i mîknâtiş anı İstanbula
 Hâk-i Eyyûbda medfûn oldu Hanyâ zîveri
- 38 Görmedi dest-i kazâ lâyıķ ki kıalsın taşrada
 Pây-ı tahta çekdiler ta‘zîm edip ol serveri
- 39 Böylesin biñ yılda bir ancak toğurur kâ’inât
 Bâ-ıuşuş kim oldu fertûde cihânıñ mâderi

- 40 Çāre yok *el-ḥükmüli'llāhi'l- 'ale'l-muḳtedir*
N'eylesin ya aşdıķā ya Nürī-i nālišgeri
- 41 Bir du'ādır gitdi ya bir fātiḥa ithāfıdır
Ba'd-ez-īn elden gelen etmek aña bir yāveri
- 42 Nā'il-i ğufrān ola yā Rāb ğarībīndir seniñ
Eyle iḥsān aña ḳurb-ı Ḥazret-i Peyġam-beri
- 43 Bezm-i 'illiyyine lāyık eyle hem-dem ḥūr ile
Nüş ede tesnīm-i meşmūm iče her dem kevşeri
- 44 Geldi üçler dediler bu mısırā'-ı tārīḫini
Kāmī Yahyānıñ behişt-i cāvidān ola yeri

47

Sitāyiş Berāy-ı Ḥāfız Paşa

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Ḥamdü'lillāh ki bu eyyām-ı süḥan-dānīdir
Şā'irin 'arz-ı hüner edecek ezmānıdır
- 2 Kıymet-i gevher-i eş'ār-ı nev-āyın bilinir
Bu da bir mevhibe-i Ḥazret-i Subḥānīdır
- 3 Ḥaylī demdir ki ḳapanmışdı ḥaremgāh-ı süḥan
Kim 'arūs-ı diliñ ol zīnet-i pinhānıdır
- 4 Şimdi bu vaḳt-i neşāṭ-āver-i rūḥ-efzānıñ
Şāḫibi faẓl ile şan Seyyid-i Cürccānīdır
- 5 Ya'nī kim devr-i şeref-perver-i Ḥāfız Paşa
Ḥāliyā Ḥanyamızıñ vālī-i zī-şānıdır

40: el-ḥükmüli'llāh: el-ḥamdüli'llāh Ü1

47

- B; Ç, 38b, 39a; Ü1, 51b, 52a; - Ü2

Başlık: Ç; Sitāyiş-i Ḥāfız Paşa B

5: kim: - Ü1

- 6 ‘İlm ü fazl u hüner ü şi‘r ile el-ḥaḳ şimdi
Mensî-i Râğıb olup fâ‘îḳ-i aḳrânıdır
- 7 Şevket-i şi‘r ile nazm ḥayl-i şu‘arâ şehidir
Mesned-i ma‘rifetiñ dâver-i ḥaḳanıdır
- 8 Zât-ı vâlâsı gibi dâ‘ire-i devletiniñ
Her biri vaḳtimiziñ şâhib-i ‘irfânıdır
- 9 Bâ-ḥuşûş Rüşdî-i şâhib-hüner-i fazl-âmûz
Kim aña rüşd ezeli Tanrınıñ iḥsânıdır
- 10 Bu kadar şîve-i maẓmûn ile eş‘ârında
Diyemem Bâḳî aña Nâbiye ol şânıdır
- 11 ‘Ârif-i künh-i süḥandır bilir erbâb-ı dili
Gevher-i ma‘rifetiñ kânıdır ol Kânıdır
- 12 Evc-i irfânda o şeh-bâz-ı ma‘ârifdir kim
Rüşd ü şi‘r aña iki şeh-per-i nûrânıdır
- 13 Nûriyâ tâ bu kadar ülfeti ‘an-zahri’l-ğayb
Degil illâ ki o bir şîve-i rûḥânıdır
- 14 Ol gül-i bâğçe-i rüşd ü sedâdın gönlüm
Devr eden nağme-serâ bülbül-i nâlânıdır
- 15 Bir şenâ ile sözüñ ḥatm edip ey Nûrî yeter
Kim du‘â ehl-i diliñ yoludur erkânıdır
- 16 Ḥaḳ veliyyü’n-ni‘amıñ eyleye ‘ömrün efzûn
Bize teşrîfi anıñ baḥşiş-i Rabbânıdır
- 17 ‘An-ḳarîb ola naşîb çeşm-i dile ḥâk-i deri
Ḥâşiyet birle dilâ kuḥl-ı Şıfâhânıdır

6: hüner ü: hüner Ü1

7: şi‘r ile: nazmla Ü1

15: şenâ: nişâr Ü1

48

***Firistâden el-Hâc ‘Ömer Sa‘îd Efendi Berây-ı Vehbiyye Cemâlî Beg
Birâder-zâde***

Mef‘ûlû Mefâ‘îlû Mefâ‘îlû Fe‘ûlûn

- 1 Ey baħr-ı ma‘ârif talebe gönlü sürûru
Tıfl-ı hüneriñ baħrî-i gül cem‘-i buħûru
- 2 Şimdi yegenim çâkeriñiz ya‘nî Cemâlî
Nâ-h‘ânedir ol ‘arz ediyor cehl [ü] kuşûru
- 3 Şarf etmege o ƣanını derse eder izhâr
Gâh ârzû etdiklerini ‘izz ü ģuzûru
- 4 Mağşûdu ya Vehbiyye ya Nuħbe oğumağdır
Keşf ola aña dahme-i Ferheng-i Şu‘urî
- 5 Birkaç sene ağdem oğumuş birtağım i‘lâm
Ne Kâfiye görmüş ne de ol Ĥasan Ĥudûrî
- 6 Bir sâde-dil ammâ ki ‘ulûma heves etmiş
Olduğça zekâvetlicedir var da şu‘ûru
- 7 Şâkirdlige lâyıƣ u aħrâ da degilse
Zâtıñ gibi üstâdıñ ola yerde bu mûru
- 8 Ėayrı ne münâsibse fazîletli efendim
Ta‘lîme ihâle buyuruñ ƣab‘-ı ģayûru
- 9 Çokdan bu imiş cilve-ger-i rûy-ı zamîri
İşhâd ediyor Özbekî-i ‘aver-i kûrı
- 10 Ammâ bulamazmış şürekâ aña münâsib
Şayd ede meger Vehbî gibi bûlbûl-i şûru
- 11 Tağşîle gelip ģazrete ve‘l-ğâşıl efendim
‘Arz etdi bu keyfiyyetini bende-i Nûrî

49

*‘İdiyye vü Kaşide**Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Hāmdü’lillāh erdi ‘īd-i mu‘teber
Oldu nūra ğarķ dünyā ser-be-ser
- 2 Leşker-i eyyām-ı şavma ol dilīr
Buldu envā‘-ı ‘ināyetle zafer
- 3 Hāle şanma cünne-i gerdündür
Tīġ-i mehle rüzeye etmiş sefer
- 4 Leyle-i ‘īd içre hūbān-ı zemān
Her biri germ-ābede şeb-tā-seher
- 5 Tūde-i şābūn ile sīmīn tenān
Verdiler kendilerine zīb ü fer
- 6 Şāh-ı ‘īde muntazır görmez misin
Cümle zī-rūh u cemādāt u şecer
- 7 ‘Aynıdır ‘aynı sürūr u inbisāt
Çeşm-i ‘uşşāķa ‘aceb mi verse fer
- 8 Yas eder bāġ-ı feraħda yāsemen
Zāhidā bāġ içre olsun mu keder
- 9 Dālidir dürr-i bihār-ı ‘ıyş u nūş
Hāzır ol ‘uşşāķa sāķī cām ver
- 10 Bāb-ı humārān olup fetḥ ü gūşād
Gezme sāķī ba‘d-ez-īn sen der-be-der

49

B, 31b, 32a, 32b; Ç, 39b, 40a; - Ü1; Ü2, 61b, 62a

Başlık: Ü2; ‘İdiyye B, Ç

1: erdi: geldi Ü2// nūra ğarķ: ğarķ-ı nūr B, Ç

4: zemān: cihān Ü2// germ-ābede: germ-ābe Ü2

6: zī-rūh: zī-rūhum Ü2// şecer: med şecer Ü2

10: fetḥ ü: fetḥ Ü2

- 11 Tıyduķ envā‘-ı ni‘amla şükr ola
‘Anber-āmīz olsun artık kâhveler
- 12 Baķ o cānānı ki ‘ūd-ı hālını
Micmer-i sīmīn-i rüyunda baķar
- 13 Gitdi ve yā hū deyip şaķş-ı şıyām
Yaķdı mihr-i şubķ-ı bayramdan fener
- 14 Ey gözüm nūru aķa-yı muķterem
Zīb-i gūş oldu mu işbu nev-ķaber
- 15 Müjdeler ‘īd oldu bayramdır gelen
Yoķdur eşnāf-ı ğama cāy-ı maķar
- 16 Eyledim tebķīr beyt-i hūznümü
Girmeye tā kim aña cins-i keder
- 17 Sen daķı tebķīr ederseñ pek güzel
Dūd-ı hoş-būdan şeyātīnler kaçar
- 18 Bu hediye pāre-i ‘ūdumu gör
Ceyb-i Nūrīde olandır mā-ķazar
- 19 Şerm ile ma‘rūz olan sulţānıma
Kıl ķabūl ey gencī-i şāķib-hūner

50

Kaşide*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

11: ni‘amla: yemekleÜ2

13: ve: - Ü2

14: Ü2’de derkenarda sah kaydıyla 2. mısra farklı olarak tekrar yazılmıştır:

Oldu mu semū‘-ı devlet bu ķaber

16: cins-i: cinn ü B; cinn Ç

18: pāre-i: pārçe-i Ü2

50

B, 32b, 33a; Ç, 47a, 47b; - Ü1, Ü2

Başlık: B

1: sükker: şeker Ç

- 1 Tab‘ım ‘ışkla benim tūtī-i sükker-ḥ‘adır
Gülşen-i ma‘nīde bir bülbül-i bī-pervādır
- 2 Bir mehiñ mihrini nakş eylediginden ḥāmem
Turamaz dest-i tabī‘atde meger şeydādır
- 3 Göñül ol daḥme-i elfāz u mezāmīndir kim
Dest-i kudret ile memhūr-ı ser-i ma‘nādır
- 4 Başlasam vaşfına ol şūḥ-ı dil-ārānıñ ben
Çü zebān cümle tenim söyler o dem gūyādır
- 5 Ser-be-ser şīve vü ān ile sirişte olmuş
Haḫ budur cümle civānlardan o müsteşnādır
- 6 Lāne-i kāf-ı leṭāfet aña maḥşūş ancak
Mişli nā-yābdır ‘ālemde o bir ‘anḫādır
- 7 Ğamzeler leşkeridir ḥıṭṭa-yı ḥüsnünde anıñ
Mesned-i cezbede el-ḥaḫ ki Şeh-i Dārādır
- 8 Şīvede Yūsuf u aḥlāḫda gūyā ‘İsā
‘İlm ü ‘irfānda Hızır ḥilmde şan Yaḥyādır
- 9 Şīr-i şīrīn-i lebi gibi bulunmaz tatlı
‘Āşıka telḥī-i düşnāmı daḥı aḥlādır
- 10 Deheni ḡonce-i şüküfte-i bāḡ-ı ḥūbı
Sūḥanı ḥulḫu gibi vaşf edemem a‘lādır
- 11 O melek-ḥūya mümāşil olamaz ḥūrīler
Tarz-ı reftārına mā’il o bütüñ tūbādır
- 12 Perçemi tuḡ-ı vezāret daḥı al sancağıdır
Şehr-i ḥüsn içre o vālī-i Felātūn-rādır
- 13 Oldu ebrūsu silāḥdār u lebi ma‘cūn
Ḥālidir ḫahveci kātib o ḥaṭ-ı ḡarrādır

9: telḥī-i düşnāmı daḥı: telḥī gibi vaşf edemem Ç

13: silāḥ-dār u: silāḥ-dār Ç

- 14 Şakın izhârdan ey Nûrî o yâriñ ismin
Emr eden sırr ile çün Hâzret-i Mevlânâdır

51

Medîha Berây-ı Kâmi Efendi

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Tepemden aşdı dūd-ı hasreti yārân-ı hullânıñ
Benim Tūr-ı tecellîyâtı kühistân-ı hicrânıñ
- 2 Hayâl-i kâkülünle olmuşum ben habbetü's-sevdâ
'Aceb mi bezmine kınsam gürüh-ı rûze-dârânıñ
- 3 Meh-i nev şunmasın rindâne Rafyol eylesin imsâk
Leb-i dil-berle zîrâ var mı bir beñzer yeri anıñ
- 4 Yine bir haste ehl-i keyf maḥbûba duçar oldum
Elinde qahve merdüm nâmına bir şûḥ-ı fettânıñ
- 5 Degil gül yalınız eyyâm-ı şavm içre şerâb-âşâm
Tütün nûş etdiğin gördüm beyâzın sünbûlistânıñ
- 6 Lebânı râḥatü'l-hulûkumdur dâ'im dehânında
Bozulmaz mı 'aceb şavmı o mâh-ı âlem-ârânıñ
- 7 Nasıl iftâra da'vet eylesek o mihr-i raḥşânı
Faḫaṭ Nûriyyemiz var yok mudur ikbâli cânânıñ
- 8 Tenâvûlden şakın senbûse-i ğabğab mı zannetdiñ
Ḥaṭ-ı sebzi ğubâr-ı zehrdir 'uşşâka ḥûbânıñ
- 9 Şerâb-ı nâb imiş şimdi bedel ma'cûn-ı aḫṭâra
Tehî mi nefyi Ḥanya beldesine ba'zı mestânıñ

14: Mevlânâdır: Mevlâdır Ç

51

B, 54b, 55a, 55b; Ç, 46a, 46b, 47a; - Ü1, Ü2

Başlık: Ç; Kaşide B

7: iftâra da'vet: da'vet-i iftâra B

8: ḥûbânıñ: cüyânıñ B

9: aḫṭâra: aḫṭârda B

- 10 Şu eyyâm-ı vebâda bâdesiz şavm-ı şitâdan vây
Hayâlîñ olmasa şâhım ğıdâsı bu dil ü cânıñ
- 11 Buḥâr-ı âhdan pejmürdelendi eskidi gitdi
O telli pullu gör ki bîve-i gerdün-ı gerdânıñ
- 12 Bu sâliñ cümle mâhı olduĝu zü'l-‘uḳde rûşendir
Vebâdan inzivâda seb‘ası da çarḥ-ı devrânıñ
- 13 Bütün ‘ırḳu’n-nisâya uğramış iskemlede herkes
‘Aceb bu demde ḳan almaḳ mıdır maḳşûdu merdânıñ
- 14 Vebâ biz ḥâk-pâyız sâ’iliz rindân-ı devrânıñ
Girerseñ ḳoltuĝuna gir cihânda ehl-i ‘unvânıñ
- 15 Gözünden şanma eşki bîmden rîzân zühhâdıñ
Yaşarmış tütsüden hep gördüĝüñ çeşmânı gûyânıñ
- 16 Nedir Nûrî ‘eceb ḥalkıñ perişân olması şimdi
Meger ğisûların taĝıtdı ol maḥbûb-ı zî-şânıñ
- 17 Şu eṣnâlarda imdâd etmese şi‘r-i nev-ayîni
Perişân ḥâtıra bir nûkte-dân-ı ma‘nâ-pîrânıñ
- 18 Füsürde mürde pejmürde olurduḳ künc-i ‘uzletde
Dem-i cân-baḥşı olmasaydı ol ‘İsâ-yı devrânıñ
- 19 Cenâb-ı Ḥazret-i Kâmî Efendi ol Mesîḥâ-dem
Ki ḥuffaş-ı dilin iḥyâ edip bu ‘abd-i nâlânıñ
- 20 Ferîdi dehrîñ oldur şimdi ‘irfân u nezâketde
Rumûzâtına vâḳıf oldu eflâk ile ekvânıñ
- 21 Zemân velîsidir maḥfîî ṭarîḳ-i Ḥaḳḳa ‘âzimidir
Gözünden müstetirdir dehrde dâna vü dânanıñ
- 22 Muḥîṭ-i min ledünde zâtı bir dürr-i şemîndir
Ḥudâdan ğayrı bilmez ḳıymet-i aḥlâḳ u ‘irfânıñ

- 23 Şalâh-ı hâl ü eṭvârın beyâna ihtiyârım yok
Okudum sûre-i Meryemde âşârını Yahyânîñ
- 24 Taşavvuf ehline baṭnu'l-bevâṭından eder imâ
Mezâyâsına vâkıf oldu hep âyât-ı Kır'ânîñ
- 25 'Alâmetdir tevâzu' ehl-i hâle dîn-i Aḥmedde
'Aceb mi ḥâki olsa ehl-i Ḥaḳḳıñ ehl-i buṭlânîñ
- 26 Efendüm zâtıñı Ḥaḳḳa emânet eyledim her dem
Cihânda bu zemân içre bulunmaz şibh ü aḳrânîñ
- 27 Seniñ bir maḥlaşıñdır mollâyân olmuşsa da biri
'Azîz başıñçün işgâ eyleme bu şi'r perişânîñ
- 28 Seniñ bir bende-i cerrârıñım bir sâ'ilim ammâ
Cihân ni'metle ṭolsa varmazam yanına aḡyârîñ
- 29 Yeter vaḳt-i saḥûr oldu kalem de eylesin imsâk
Mürekkab bozmasın şavmını kilik-i nûkte-pîrânîñ
- 30 Gül-âb-ı şıdḳla ḡasl et dehânıñ ba'd-ez-în yaşla
Devâm-ı devleti da'vâtına ol zât-ı zî-şânîñ
- 31 Hemîşe tâ ki eyyâm-ı şıyâm erdikçe bitdikçe
'İbâd-ı şâlihîni şâ'imûn oldukça Yezdânîñ
- 32 Ḥudâ dâ'im mu'în ü dest-gîr ü yâveri olsun
İki 'âlemde görsün Ḥâlîḳın in'âm u iḥsânîñ

2. Musammatlar*

a. Murabbalar

1

Sitâyiş-i Ser-dâr-ı Evliyâ Hazret-i Hudâvendigâr Kıddise Sırruhu Allâh
Mef'ûlû Mefâ'îlün

- 1 Ben bendeñe himmet kııl
Yâ Hazret-i Mevlânâ
Luţf eyle 'inâyet kııl
Yâ Hazret-i Mevlânâ
- 2 Sultân-ı velâyetsin
Hem kân-ı kerâmetsin
Bağşende-i ni'metsin
Yâ Hazret-i Mevlânâ
- 3 Ehl-i Haqqıñ îmânı
Ecsâmlarınıñ cânı
Dürr ü güheriñ kânı
Yâ Hazret-i Mevlânâ
- 4 Sen kûtb-ı halâyıksın
Hem baħr-ı haqâyıksın
Sözünde de şadıksın
Yâ Hazret-i Mevlânâ

* **Başlık 1:** - B, Ç, Ü1, Ü2

Başlık 2: - B, Ç, Ü1, Ü2

1

B, 16b; Ç, 19a, 19b; Ü1, 27a; Ü2, 18b

Başlık: B; Medîha Berây-ı Hazret-i Hudâvendigâr Ç; Sitâyiş-i Hudâvendigâr-ı Rum
Kaddesallâhu Sırruhu Ü1

2: ni'metsin: himmetsin Ü2

3: Haqqıñ: 'ışkıñ Ü1/// Dürr ü: Dürr Ü1, Ü2

4:- Ü2

haqâyıksın: deqâyıksın Ü1

- 5 Ey ‘ārif-i sır’ullāh
Ey menba‘-ı ‘ilm’ullāh
Ey maẓhar-ı illā’llāh
Yā Ḥazret-i Mevlānā
- 6 Maḥbūb-ı cinānsın sen
Sırr-ı dü cihānsın sen
Hem rūḥ-ı revānsın sen
Yā Ḥazret-i Mevlānā
- 7 Ey şems-i felek-ārā
Ey bedr-i semā-pīrā
Ey tūtī-i sükker-ḥā
Yā Ḥazret-i Mevlānā
- 8 Derdlilere dermānsın
Dermānlara cānānsın
‘Āşıqlara bürhānsın
Yā Ḥazret-i Mevlānā
- 9 Ey cānlara cānānım
Ey derdlere dermānım
Yoluña fidā cānım
Yā Ḥazret-i Mevlānā
- 10 Ey pīr-i kerem-güster
Ey şīr-i Ḥudā-perver
Ey pādşeh ü server
Yā Ḥazret-i Mevlānā

5: menba‘-ı ‘ilm’ullāh: yār-ı Resūl’ullāh Ü2

6:- Ü2

7:- B, Ç, Ü1

8: Ü2 3: Sâliklere imānsın
cānānsın: bir cānsın Ü2

9:- B, Ç, Ü1

10:- B, Ç, Ü1

- 11 Pîrâna himem senden
Cümleye ni‘am senden
Nûriye kerem senden
Yâ Hazret-i Mevlânâ

2

Der-Makâm-ı Hîşâr

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ey Süleymân ey cevân-ı meh-liqâ
Bî-vefâsın bî-vefâsın bî-vefâ
Hep saña maḥşûş mı cevır ü cefâ
Bî-vefâsın bî-vefâsın bî-vefâ
- 2 Fîtnesin cellâd-ı bî-îmânsın
Merḥametsiz ḥûnî-i devrânsın
Dilde gizli âteş-i sūzânsın
Bî-vefâsın bî-vefâsın bî-vefâ
- 3 Ey benim şeh-bâzım ey meh-ṭal‘atim
Nûr-baḥş-ı dîde-i ünsiyyetim
Merdüm-i çeşm-i ümîdim âfetim
Bî-vefâsın bî-vefâsın bî-vefâ
- 4 İki kât etdi belim selvî boyuñ
Âh Hülâgû Ḥan mıdır kâfir şoyuñ
Ḥasrete koydu beni çokdan şoyuñ
Bî-vefâsın bî-vefâsın bî-vefâ
- 5 Kendimi yâdıñdan ol ‘ahd-i kadîm
Tîğ-i hecriñle dilim etdiñ dü-nîm
Âh ey hercâyî vallâhu’l-‘azîm
Bî-vefâsın bî-vefâsın bî-vefâ
- 6 ‘Âşık-ı nâ-şâdı Mecnûn eylediñ
Ḥüsnüñe zûr ile meftûn eylediñ
Şimdi hecriñle diger-gün eylediñ
Bî-vefâsın bî-vefâsın bî-vefâ

11: cümleye ni‘am: vicdân-ı ‘adem Ü2

2

- B, Ç; Ü1, 107b, 108a; - Ü2

- 7 Çıkdı hâtırdan şabâvet demleri
Meyl edersin şimdi gayra ey perî
Ağladırın Nürî-i nâlişgeri
Bî-vefâsın bî-vefâsın bî-vefâ

3

Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ey dil-i âvâre gel
Etme yetişir zelev
Kalmaya sende 'ilel
Şalli 'ale'l-Muştafâ
- 2 'İşk ile terk et özü
Eyle güşâde gözü
Şevk ile söyle sözü
Şalli 'ale'l-Muştafâ
- 3 Sen gül-i handân iseñ
Bülbül-i nâlân iseñ
'Âşık-ı Raḥmân iseñ
Şalli 'ale'l-Muştafâ
- 4 Ümmet iseñ ol şehe
Sür yüzü ḥâk-i rehe
Kulluḳ et ol dergehe
Şalli 'ale'l-Muştafâ
- 5 Rûz u şeb ey Nürî var
Eyleme bî-hûde zâr
Olmayagör şermsâr
Şalli 'ale'l-Muştafâ

3

B, 66b; Ç, 95b; Ü1, 111a; Ü2, 53b, 54a

1: gel: - Ç

4: ol dergehe: dergehe Ü2

5: rûz-ı: rûzu Ç

4

Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Hārim-i Hākka mahremler
Gürüh-ı celvetilerdir
Tarīk-i sırda ekremler
Gürüh-ı celvetilerdir
- 2 Hākikat 'ilmine āgāh
Resül-i ekreme hem-rāh
Olanlar mazhar'ullāh
Gürüh-ı celvetilerdir
- 3 Serir-i *li me'allah*
Olanlar ey gönül şahı
Görenler dā'im Allāhı
Gürüh-ı celvetilerdir
- 4 Şerī'at anlarıñ hūyu
Tarikatden bilen hūyu
Hākikatden alan būyu
Gürüh-ı celvetilerdir
- 5 Gel imdi Nūrī kıl iz'ān
Ki kimdir mazhar-ı Sübhān
Olanlar maşdar-ı 'irfān
Gürüh-ı celvetilerdir

5

Müstef' ilün Müstef' ilün

- 1 'İşyānıma bakma Hudā
Estağfir'ullāh el-'azīm
Etdim nice cürm ü haṭā
Estağfir'ullāh el-'azīm

4

B, 91b, 92a; Ç, 124b; Ü1, 132a; Ü2, 29a
4: olanlar: olanları B

5

B, 128a; Ç, 161b; Ü1, 168b; - Ü2

- 2 Ey Hâlık-ı bî-çün Şamed
Ey Râzık-ı Ferd ü Ehad
Ol dest-gîrim kıl meded
Estağfir'ullâh el-'azîm
- 3 Nefse uyup güm-râh isem
Ya'nî esîr-i câh isem
Güstâhlığa âgâh isem
Estağfir'ullâh el-'azîm
- 4 Etdim cihânda çok fesâd
Kâlbim siyehdir çün midâd
Hiç tutmadım râh-ı sedâd
Estağfir'ullâh el-'azîm
- 5 Ğarķ-ı muhîṭ-i bâdeyim
Nûrî gibi üftâdeyim
Bir dil-bere dil-dâdeyim
Estağfir'ullâh el-'azîm

6

Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dil-ber-i meh-peykerim
Tâc-ı serim Kânberim
İnci gibi gevherim
Sîm-berim Kânberim
- 2 Şâhid-i mağrûrsun
Nâr gibi nûrsun
Âfet-i pür-şûrsun
Nâmverim Kânberim
- 3 Sensin o tıfl-ı hayâ
Ğonçe-i bûy-âşnâ
Nâzûk-i şîrîn-edâ
Tâze terim Kânberim

4: - Ç

6

- B, Ç; Ü1, 177a; - Ü2

4 Nāmısın āfākda
 Āteşi çaķmaķda
 Şan‘at-ı ķundaķta
 Pışegerim Kānberim

5 Dārū-yı derd-i dilim
 Rāḥat-ı āb u gilim
 Nūrīye nā-mā’ilim
 Hūş-berim Kānberim

7

Müstef’ilün Müstef’ilün

1 Ey meh-liķā ey dil-berim
 Ey māh-ı tābān Kānberim
 Nūrum münevver enverim
 Hurşīd-i raḥşān Kānberim

2 Ruḥda şüreyyā ḥāller
 Ebr-i siyeh ferḥāller
 Hep müşteriñ abdāllar
 Ey şāh-ı devrān Kānberim

3 Rūḥ-ı revānım maḥremim
 Sırr-ı ḥayātım hem-demim
 ‘İsā-yı ferruḥ-maḥdemim
 O cān-ı cānān Kānberim

4 Sen dil-rübālar şāhısın
 Maḥbūbların āgāhısın
 Serverler ‘ālī-cāhısın
 Ey mālīk-i ān Kānberim

5 Ey mihrbān-ı cān-fezā
 Ey şeh-levend-i bī-vefā
 Etme yeter cevır ü cefā
 Ey mīr-i ḥūbān Kānberim

- 6 Çāk-ı girībānīn kamer
Sīneñ güneşden şaf-ter
Hārbā gibi Nūrī baķar
Mestāne hayrān Kānberim

8

Müstefīlün Müstefīlün

- 1 Mestāneyim mestāneyim
Hāzā cününü'l-‘āşıkīn
Çün Kays pek dīvāneyim
Hāzā cününü'l-‘āşıkīn
- 2 Mest-i mey-i hayret menem
Çü bende-i vuşlat menem
Āyīne-i vaḥdet menem
Hāzā cününü'l-‘āşıkīn
- 3 Geştem zi-‘ışket sevdevī
Raķsem çü ṭavr-ı Müsevī
Çün bendegān-ı Mevlevī
Hāzā cününü'l-‘āşıkīn
- 4 Tu pādşāh u mā-gedā
Ey pīr-i Mevlānā-yı mā
Ger diyem cān u dil fidā
Hāzā cününü'l-‘āşıkīn
- 5 Āvāre vü ser-geşteyem
Āşüfte vü ālüfteyem
Bā-derd ü hicret ḥasteyem
Hāzā cününü'l-‘āşıkīn
- 6 Şeydā şodem çün ‘andelīb
Der-bezm-i tu līkin edīb
Dü minber-i ‘ışket ḥaṭīb
Hāzā cününü'l-‘āşıkīn

8

B, 139a, 139b; Ç, 173a, 173b; Ü1, 180b; - Ü2
5: bā-derd ü: bād ü B; bā-derd Ç

- 7 Men Nūrî-i bî-çâreyim
 Dîvâneyim âvâreyim
 Çün şems-i dîn mey-ḥ̣âreyim
 Hâzâ cünûnu'l-‘âşîḳîn

9
 ?

- 1 Şehr-yâr-ı mülk-i dîn
 Sensin yâ Rasûl'allâh
 Hücçet-i ehl-i yakîn
 Sensin yâ Rasûl'allâh
- 2 Maẓhar-ı esrâr-ı zât
 Muẓhir-i remz-i şîfât
 Şâfi'-i cümle 'uşât
 Sensin yâ Rasûl'allâh
- 3 'Ayn ile Hakkı gören
Men ra'nâyı söyleyen
Innî en'allâhu diyen
 Sensin yâ Rasûl'allâh
- 4 Ey Ka'be-i cümle ümem
 'Âşîḳ cemâliñe ḥarem
 Olan sırr-ı Hakkı maḥrem
 Sensin yâ Rasûl'allâh
- 5 Küntü kenziñ maẓharı
 Mükevvenâtıñ maşdarı
 'Âlemleriñ mefḥari
 Sensin yâ Rasûl'allâh
- 6 Zât-ı Hakkı añladan
 Vaḥdâniyyeti bildiren

9

B, 147a; Ç, 181a; Ü1, 188a, 188b; Ü2, 50b (Derkenarda)

2: 'uşât: şîfât Ü1

4: sırr-ı: sırrı Ü2

6: zât-ı: zâtı Ü1

Nūr-ı Hakkı gösteren
Sensin yâ Rasûl'allâh

- 7 Nūrî kuluña ihsân
Kıl derdine sen dermân
İmtinânı yok sultân
Sensin yâ Rasûl'allâh

10

Sitâyiş-i Ser-dâr-ı Evliyâ Hazret-i Hudâvendigâr Kıddise Sırruhu Allâh
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Serv-i nâzım kâmetiñle cümle 'âlem zâr olur
Kâmetiñle şâdıķanıñ her işi âzâr olur
Cümle 'âlem saña 'âşık derd ile bîmâr olur
Zâr olur âzâr olur bîmâr olur ğam-h'âr olur
- 2 Ey zarîfim ey levendim nâzenînim dil-berim
Ey levendim hûsn ü anıñ şâhısın hem serverim
Nâzenînim gül-ruhum şâhenşehim ser-defterim
Dil-berim vaşlın seniñ her derdime tîmâr olur
- 3 Görmedim ben saña beñzer bir dilîr-i pür-cefâ
Saña beñzer var mıdır hiç dünyede ey meh-liķâ
Bir dilîr-i pür-fiten âşüb-ı dîn ü bî-vefâ
Pür-cefâ olduñ hele çeşmiñ hemân sehğâr olur
- 4 Nûriyâ gel Hâmide bak pey-rev ol eş'ârına
Hâmide bak vâkıf-ı Bârî anıñ esrârına
Pey-rev ol bülbül gibi sen de anıñ güftârına
Kıl teberrük bu kelâmıñ cümleye âşâr olur

10

- B, Ç, Ü1; Ü2, 56a

3: saña : saña ne Ü2 (Vezin gereği olarak “ne” kelimesi çıkarılmıştır.)

b. Muhammesler*

1

Muhammes-i Nūrī Beg

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Gel harem-i kâlbe yetiş tã'if ol
Ceyş-i sivâ karşıasına sã'if ol
Mekr-i zenândan a gönül hã'if ol
Dâmen-i tecrîde yapış 'ârif ol
'İsâ-yı Meryem demine vâkıf ol
- 2 Düşme şaķın mekr-i ğulâm u zene
Etme heves şehvet-i nefis ü tene
Baķma hâzer eyile bu mâ u mene
Dâmen-i tecrîde yapış 'ârif ol
'İsâ-yı Meryem demine vâkıf ol
- 3 Keşret içinde er iseñ vaḥdet et
Ehl-i Ḥaķķa cãn ile var ḥidmet et
Ḥâķî olanlarla dilâ ülfet et
Dâmen-i tecrîde yapış 'ârif ol
'İsâ-yı Meryem demine vâkıf ol
- 4 Cãn ile ol tãlib-i esrâr-ı 'ışķ
Ta ki seni maḥv ede envâr-ı 'ışķ
Zâhir ola sende bu âşâr-ı 'ışķ
Dâmen-i tecrîde yapış 'ârif ol
'İsâ-yı Meryem demine vâkıf ol
- 5 Nūrî şaķın etme cihâna heves
Mâ'il-i şîrîn olup olma meges

* **Başlık:** - B, Ç, Ü1, Ü2

1

B, 52a, 52b; Ç, 90b, 91a; Ü1, 93b, 94a; Ü2, 10b (Derkenarda)

Başlık: Ç; Muhammes B; Taḥmīs Ü1

1: zenândan: zemândan Ü1

2: mekr-i: mekr ü Ü2// nefis ü tene; nefis evine Ü2

4: cãn: cihân B// seni: seni seni Ü1/// bu: de Ü2

Hıbb-ı zen-i fānīyi dilden de kes
Dāmen-i tecrīde yapış ‘ārif ol
‘İsā-yı Meryem demine vāķıf ol

c. Tahmisler*

1

Tahmīs-i Na't-ı Şerīf-i Re'īsü's-Şu'arā ve'l-Bulegā Nābī Efendi
Raḥim'ullāh

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Eyā Nebiyy-i verā yā Muḥammed-i 'Arabī
 Eyā şeh-i nuḡabā yā Muḥammed-i 'Arabī
 Eyā imām-ı hüdā yā Muḥammed-i 'Arabī
 Eyā ḡabīb-i Ḥudā yā Muḥammed-i 'Arabī
 Şefī'-i rûz-ı cezā yā Muḥammed-i 'Arabī
- 2 Şükûh-ı şevketiñ 'ayyûka tâ ki ermişdir
 Yıkıp 'uḡûl-ı 'aşer reşkden delirmişdir
 Maḡabbetiñ şu sipihre ne ḡāl vermişdir
 Hevâ-yı gerdiş-i mihriñle çarḡa girmişdir
 Sürâdıkât-ı semā yā Muḥammed-i 'Arabī
- 3 O rāh teng 'amā ḡaş şāh-rāhiñdır
 Süvâr-ı refref-i cānsın Ḥudā penāhiñdır
 Zemīn-i 'arş-ı berīn kim cirīdgāhiñdır
 O şeh-süvâr-ı hünersin ki cilvegāhiñdır
 Fezâ-yı nûr-ı ziyā yā Muḥammed-i 'Arabī
- 4 'İlâc-ı cürm ki Ḥaḡdan degil mi muḡtebesiñ
 'Alīl-i pister-i ḡavfa medârdır hevesiñ
 Ḥudâdan ümmet-i dil-ḡastegān-ı mültemesiñ
 Sen ol ṭabīb-i şifâ-baḡşsın ki her nefesiñ
 Verir 'uşāta şifâ yā Muḥammed-i 'Arabī
- 5 Me'al-i âyet-i şihḡat olur zebāniñda
 Deva-yı misk-i ḡikemdir ki var beyāniñda

* Başlık: - B, Ç, Ü1, Ü2

1

- B; Ç, 69a, 69b, 70a, 70b, 71a, 71b; Ü1, 56b, 57a, 57b, 58a; - Ü2

Başlık: Ç; Tahmīs-i Nā't-ı Şerīf-i Nebevī Güfte-i Nābī Efendi Ü1

Bu nat, "Ali Fuat BİLKAN, *Nābī Dīvānı*, C I, İstanbul 1997, s 27-30"da kasideler arasında ve 34 beyitten müteşekkildir.

3: ziyā: ḡazā Ç

Şifâ konuldu lisân-ı şeker-feşânında
 Hakîm-i şun' komuş hokka-ı dehânında
 Marîz-i cürme devâ yâ Muhammed-i 'Arabî

- 6 'Înâyetiñle günehkârlara olur rağbet
 Maḥabbetiñle görürler ırak iken vuşlat
 İşâretiñle giyerler na'im içre hil'at
 Şefâ'atiñle olur zîb-i kâmet-i rahmet
 Pelâs-ı cürm ü haṭâ yâ Muhammed-i 'Arabî
- 7 Feşâḥat-ı kudemâ dil-figârîñ olmuşdur
 Cenâb-ı ḥâmil-i ilhâm yârîñ olmuşdur
 Kelîm-i vâlih ü hayrân u zârîñ olmuşdur
 Esîr-i la'l-i şefâ'at-niṣârîñ olmuşdur
 Kemâl-i ḥüsn-i edâ yâ Muhammed-i 'Arabî
- 8 Ederse kesb-i şeref intisâb-ı bâbıñla
 Verirse câmı hevâ-yı reh-i şavâbıñla
 Tekahhul etse ne var taybe reh-i türâbıñla
 Tefâḥur etmededir ḥidmet-i rikâbıñla
 Emîn-i vahy-i Hudâ yâ Muhammed-i 'Arabî
- 9 Verildi destîñe miftâḥ-ı genc-i ḥatemiyet
 Kerîmsin zu'afâya mededle kıl şefâ'at
 Sözüñ mü geçmez eyâ şâh-ı mesned-i re'fet
 Kilîd-i kufl-güşâ-yı ḥazâ'in-i rahmet
 Eliñde cilve-nümâ yâ Muhammed-i 'Arabî
- 10 Zemîn-i arpalık eflâk olup kemâliñe ḥaş
 Menâşıb-ı dü cihân zât-ı bî-hemâliñe ḥaş
 Ḥulâşa kevn ü mekândır saña vü âliñe ḥaş
 Qılındı rûz-ı ezel cilve-i cemâliñe ḥaş
 Qalem-rev-i dü serâ yâ Muhammed-i 'Arabî
- 11 Felek ki çetr-i mu'allâyı fark-ı ḥüsnüñdür
 Nüvid-i vahy-i Hudâ şems-i şark-ı ḥüsnüñdür
 Muḥîtsin bütün ervâḥ ğarḳ-ı ḥüsnüñdür
 Güşâd-yâfte-i tîĝ-i berḳ-ı ḥüsnüñdür
 Der-i serây-ı recâ yâ Muhammed-i 'Arabî

- 12 Eden saķāya zemīni dolāb-ı feyziñdir
 Hayātına sebep ekvānıñ āb-ı feyziñdir
 Şu tünd-resteye bādī şerāb-ı feyziñdir
 Çemenistān-ı behište şehāb-ı feyziñdir
 Medār-ı neşve-nümā yā Muḥammed-i ‘Arabī
- 13 Zemīn-i tāze-i arz-ı basīṭ-i fażlıñdır
 Biḥār-ı havż-ı keremde basīṭ-i fażlıñdır
 Mükvvenāt unutulmuş laķīṭ-i fażlıñdır
 Kemīne mevce-i baḥr-ı muḥīṭ-i fażlıñdır
 Bızā‘a-ı ‘ulemā yā Muḥammed-i ‘Arabī
- 14 Recā-yı luṭfu deryā-yı sa‘ādetiñden eder
 Huşul-ı kāmı serāy-ı ‘ināyetiñden eder
 Vüşul-i Ḥaḳḳa du‘ā cāh-ı rif‘atiñden eder
 Niyāz-ı ruḥṣatı bāb-ı sa‘ādetiñden eder
 Şefā‘at-ı şüfe‘ā yā Muḥammed-i ‘Arabī
- 15 İcāzetiñle verir gül bahārda gülşen
 Açılmaz olmasa emriñ riyāhında sūsen
 Olur nemā daḥı düstūr-ḥ‘āh-ı ḥükmüñden
 Nüfūzu olmaz o emriñ ki olmaya senden
 Raķam-pezir-i rızā yā Muḥammed-i ‘Arabī
- 16 Erer meded ‘ulemāya cihān-ı rāyıñdan
 Mesā’il aḥz olunur tercemān-ı rāyıñdan
 Danışmalı hele dānişverān-ı rāyıñdan
 Olur o tır ki çıkmaz kemān-ı rāyıñdan
 Nişāne-gır-i hepā yā Muḥammed-i ‘Arabī
- 17 Şefā‘atiñ ki umūr-ı günāhıdır sālīb
 Kibār ehli n’ola olsa zātıña ṭālib
 Olursa ümmet-i ‘āşīye ḥazretiñ şāḥib
 Ḥimāyetiñle çıkar rüz-ı ḥaşrda ğālib
 Sipāh-ı ḥavfa recā yā Muḥammed-i ‘Arabī

- 18 Yed-i 'inānda maḥtūm-ı zāk zātıdır
Şefā'at u keremiñ ḥāş olan şıfātıdır
Elinde ümmetiniñ verdigiñ berātıdır
Ḥisābgāh-ı kıyāmetde iltifātıdır
Temessük-i ümenā yā Muḥammed-i 'Arabī
- 19 E'imme bendeleriñ her biri gulāmıdır
Mü'ezzinān küçük ḥidmet-i selāmıdır
Meşâyıḡ u 'ulemā rāvī-i kelāmıdır
Firāz-ı minber-i 'izzetde zıkr-i nāmıdır
Vazīfe-i ḥuṭebā yā Muḥammed-i 'Arabī
- 20 Selef şerī'atıñiñ naḡdiniñ güzeştesidir
Ṭabīb-i sünnetiniñ mürselīn ḥastesidir
Zuhūruñ 'ālem-i kevnīñ dem-i ḥucestesidir
Dıraḡt-ı şer'iñiñ eşmār-ı pīş-reftesidir
Şerāyi'-i ḡudemā yā Muḥammed-i 'Arabī
- 21 Naẓīri gelmedi 'ālemde serv-kāmetiniñ
Rübūdesi mi degil ḥūriler şabāḡatiniñ
Melā'ik oldu esīri cemāl-i behcetiniñ
Nühüfte kevkebidir tārem-i melāḡatiniñ
'Azīz-i Mısr-ı bahā yā Muḥammed-i 'Arabī
- 22 Fünūn qarındır nān-ı 'ale'l-'umūmuñdur
Velī-i ni'met-i 'ālem yed-i rüsūmuñdur
Fuḡl-ı cümle çerāḡıñ yanar mūmuñdur
Sikāṭa-yı ni'am-ı süfre-i 'ulūmuñdur
Merākī-i ḡükemā yā Muḥammed-i 'Arabī
- 23 Maḡāl-ı mu'ciziñ olmuş delīl ḡazretiñe
Naẓīre mümkün olur mu seniñ belāḡatiñe
Kemāl-i ḡüsn ü edādır 'ilāve şoḡbetiñe
Degil resīde pesīn-pāye-i 'ibāretiñe
Merātib-i büleḡā yā Muḥammed-i 'Arabī
- 24 Gedā-yı süddegehiñdir şu Nūrī-i cerrār
Zekāt-ı luṭf u şefā'at ümid eder her-bār

18: 'inānda: 'uşātta Ç

19: biri: biri bir Ç

21: Ç'de 23. beyitten sonradır.

Keremler eyle o miskîne kim odur nâ-çâr
 Siyâh-rûy u günehkâr Nâbî-i bed-kâr
 Eder ümîd-i ‘aṭâ yâ Muḥammed-i ‘Arabî

2

Tahmîs-i Sühaniyye-i Vehbî-i Sünbül-zâde
Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Ey heveskâr-ı reh-i ‘âlem-i bâlâ-yı sühân
 Saña ger lâzım ise lâne-i ṭübâ-yı sühân
 Söylenir işte hezâr[ân] yeñi dünyâ-yı sühân
 Sühân oldur ki ola âyet-i kübrâ-yı sühân
 Yazıla defter-i i‘câzda a‘lâ-yı sühân
- 2 Baḥr-ı ṭab‘-ı şu‘arâ olmalı ‘ummân gibi
 Zîb-i tâc ola sözü lu’lu’ [u] mercân gibi
 Ma‘nâ-yı tâze nüzûl ede dile cân gibi
 Şâ‘ir oldur ki anıñ ḳalbine Ḥassân gibi
 Neḥḥa-ı rûḥ-ı Emîn eyleye ilkâ-yı sühân
- 3 Seyf-i kilik ile açâ mülk-i kemâli raḳamı
 Añdıra âyine-i şafḥası mir’ât-i Cemî
 Her bir âşârını neşr etmede genc ola femi
 Ḥusrev-i mülk-i sühân aña derler ki ḳalemi
 Çeke menşûr-ı kemâlâtına ṭuğrâ-yı sühân
- 4 Ḳalbi Ṭûr u ḳalemi ola ‘aşâ ṭab‘-ı selîm
 Ṭavr-ı i‘câz ile her bir sözün etsin tefhîm
 Âteşin nuṭḳu ola nûr-ı tecellî-i ḳadîm
 Eyleye şa‘şa‘a-ı fikreti mânend-i Kelîm
 Ciyb-i ma‘nâda nümûdur yed-i beyzâ-yı sühân
- 5 Bikir-i Meryem-i endîşe-i ma‘nâ-zâsı
 Cân gibi ḳâleb-i fersûdeye her ma‘nâsı
 Âsmân-ı hüneriñ mihr-i ziyâ-baḥşası

2

- B; Ç; Ü1, 58a, 58b, 59a, 59b, 60a, 60b, 61a, 61b; 62a, 62b, 63a, 63b, 64a; - Ü2
 Tahmîs edilen ve Sünbülzade Vehbî’ye at olan bu kaside “M. Fuad KÖPRÜLÜ, Divan Edebiyatı
 Antolojisi, Ankara 2006, s. 411-415.”te 83 beyitten müteşekkildir. Tahmîs edilen beyitlerden 18
 tanesi yukarıdaki antolojide yoktur. Buna karşılık antolojideki 19 beyit de burada bulunmamaktadır.

- Dem-i 'İsā gibi enfās-ı hayāt-efzāsı
Ede bir nuṭṭ-ı revā-baḥş ile iḥyā-yı sūḥan
- 6 Maşrık-ı fikri ziyāvār ola hep ekvāndan
Şeyḥ 'Atṭārveş imā ede tek 'irfāndan
Ḳalbine vere cilā şayḳal-ı mihr-i cāndan
Ṭab'ı āyīne-i işrāk ola tā kim andan
Manṭıḳu't-ṭayr okuya ṭuṭı vü bebgā-ı sūḥan
- 7 Gül şuyu gibi ṭuta meclisi bŷ-ı nazmı
Mecma'u'l-baḥr-ı buḥŷ eyleye sŷ-ı nazmı
Merd-i hŷkemā kelīmān ola kŷ-ı nazmı
Ḥıẓr u İskenderi sŷr-āb ede cŷ-ı nazmı
Eyleye āb-ı hayāta bedel eczā-yı sūḥan
- 8 Ğaraẓ 'arz-ı kelāmı görüne her demde
Ede zŷ-rŷḥ-ı mücessem anı levḥ-i femde
Nişār olduḳça azalmaya dil-i mŷlhemde
Cevher-i nuṭṭ-ı gŷher-bārı ile 'ālemde
Ḥŷsn ŷ şŷret bula efrād-ı heyŷlā-yı sūḥan
- 9 Nedir ol bādŷ gibi şŷ'ri o nā-puḥte ile
Boncuḡuñ beytini fehm et dŷr-i nā-sŷfte ile
Ḥār u ḥas bir mi 'aceb ḡonçe-i şŷkŷfte ile
Yoksa mānend-i hevāyı bir iki ḡŷfte ile
Herze-gŷyān olamaz nāṭıḳa-pŷrā-yı sūḥan
- 10 Bir midir kevşer-i ma'nā ile ol seyl-i İrem
Bir midir dŷde-i bŷdār ile çeşm-i nā'im
Biraz evzān-ı rekŷḳ ile desin farẓ edelim
Niçe şā'ir deyŷ ta'yŷn olunur anlara kim
Şeb-i 'ŷmrŷnde henŷz görmeye rŷyā-yı sūḥan
- 11 Olamaz şehir sūḥan-ı sencide nā-dān ḥākim
Şāḥib-i ḥŷsn-i edā 'ārif olurya 'ālem
İmrŷ'l-Ḳays gibi olmalı seyf-i şārim
Şā'iriyet aña isnād-ı mecāzıdır kim
Fŷ'l-ḥāḳŷḳa edemez fehm-i mŷ'eddā-yı sūḥan
- 12 Āteş-i 'ışḳla bir şāḥib-i ḥāl olmayıcak
O ḥarāretler ile şafvet-i bāl olmayıcak

‘Ascedīveş hele tūṭī-i maḳāl olmayıcaḳ
 Pūte-i zer-ger-i endīşede ḳāl olmayıcaḳ
 Sīm-i ma‘nā olamaz ḳābil-i tamḡā-yı sūḡan

- 13 Gūş-ı maḥbūba sözün her biri mengūş edemez
 Zūr-ı bāzūsunu sebziñ yed-i ḥargūş edemez
 Müflisān ma‘cūn ḳarmaz bulamaz nūş edemez
 Herkes ebḳār-ı mezāmīni der-āḡūş edemez
 Taḳviyet vermeyiceḳ ṭab‘a mezāyā-yı sūḡan
- 14 Zīver-i ḥüsne olmaz ise hicrān tezyīn
 Rūy-ı dil-ber olamaz lāyık-ı çeşm-i taḥsīn
 Būy-ı mū ‘ıtr-ı leṭāfetle degilse miskīn
 Kimse baḳmaz yüzüne āb-ı ḥayāl-i rengīn
 Olmasa ḡāze-i ruḥsār-ı dil-ārā-yı sūḡan
- 15 Şadef-i sīnesi lu’lu’-i belāḡatle ṭola
 Neşr ede Ḥusrev-i Cem-kevebeveş şaḡ u şola
 Aña Ḥallāḳ-ı ma‘ānī-i ḥikem dense n’ola
 Cāmi‘ü’l-kelm-i ma‘ārif aña derler ki ola
 Dili deryā-yı hüner nuṭṭu güher-zā-yı sūḡan
- 16 Fıkr-i bārik ile maẓmūn-ı nevin bulmaz ise
 Kāse-i ṭab‘ı ledün ‘ilmi ile ṭolmaz ise
 Bāḡ-ı endīşesi pejmürde olup şolmaz ise
 ‘Uḳdesi ḥall-i ilāhiye ḳarīn olmaz ise
 Nev-zebānlar edemez ḥall-i mezāyā-yı sūḡan
- 17 Gönlü sīmurg-ı sūḡan zātına kāf olmayıcaḳ
 Tīḡ-i ilhāma dil-i şāfi ḡılāf olmayıcaḳ
 İddi‘ası yalıñız lāf u güzaf olmayıcaḳ
 Sīne mir‘āt-ı tecellī gibi şāf olmayıcaḳ
 Ḥüsni-i şüret mi bulur anda mezāyā-yı sūḡan
- 18 Cūş edip bir gülü gördükçe mişāl-i bülbul
 Dūd-ı āhı ola kākül gibi a‘lā sünbul
 Ḳadeḥ-i şafḥada rengi görüne ya‘nī çü gül
 Ḥum-ı endīşede şāf olmasa mānende-i mül
 Naẓm-ı rengīn olamaz zīver-i minā-yı sūḡan

- 19 Nefî var keyfini şahbâ-keş-i 'irfân añlar
Meclis-i 'ışķa Nedîm olmuş o yârân añlar
Hâce Hâfız sözünü zümre-i mestân añlar
Anı Câmî gibi Nâbî gibi rindân añlar
Başkadır teşne-i keyfiyyet-i şahbâ-yı sühan
- 20 Cilveger olsa gönülde o büt-i dil-keş-i 'ışķ
Gelir elbette dile vaşf-ı haţ-ı mehveş-i 'ışķ
Böyledir büy-ı zibâ dâver-i keşmâkeş-i 'ışķ
Micmer-i dilde olursa eşer-i âteş-i 'ışķ
Neşr eder râyihasın 'anber-i sârâ-yı sühan
- 21 Dürc-i zî-kıymet-i endîşe-i 'ârifde olur
Olsa olsa yine şandûk-ı leţâ'ifde olur
Vahy-i Hâķ gibi ki aşâr-ı muşâhifde olur
Şadef-i sîne-i erbâb-ı ma'ârifde olur
Ya'nî her dilde bulunmaz dür-i yektâ-yı sühan
- 22 Sa'y edip leyl ü nehâr olmaya kaç'â tenbel
Şarf ede 'ömrünü taḥşîl-i kemâlâta güzel
Añlasın nidüğini remz-i mufaşşal mücmel
Tâlib-i nazm-ı ğazel 'ilme çalışsın evvel
Leyte şi'ri deyü eylerse temennâ-yı sühan
- 23 Feyz-i dâniş ile nazm olmada beyt-i ma'mûr
Hâl-i 'ışķ olsa olur nûrûn 'alâ nûr ol nûr
Meşnevîdir hele da'vâma bilem dür-â-dür
Şi'r ile 'ilmi mürâdif bilir erbâb-ı şu'ûr
Bir midir şâ'ir-i nâ-dân ile dâñâ-yı sühan
- 24 El sine fehmine sa'y eylemeyip iķbâl ister
Her dili añlamada râğıb u meyyâl ister
Uçmaĝa iki kanad mı hemân a'mâl ister
Fârsî vü 'Arabîden iki şeh-bâl ister
Ta ki pervâz-ı bülend eyleye 'anķâ-yı sühan
- 25 Ehl-i nazmıñ bilirim hâlleri maḥmûd olmaz
Halk-ı 'âlem birisinden daḥı hoşnûd olmaz
Zümre-i âdemiyyândan yaķa ma'dûd olmaz
Şu'arânıñ da belî tâli'i mes'ûd olmaz
Naḥs-ı ekberde tûlû' etdi süreyyâ-yı sühan

- 26 Meclis-i teng-i zarûretde emân bulsun bu
Dem-be-dem bûlbûl-i şûrîdeye beñzer yâ hû
Karğalar zevk ü şafâda bu ne hikmetdir bu
Sebeb-i cevr-i felek hüsn-i maḳâl oldu deyü
Yokdur ancak yüzümüz etmege şekvâ-yı sühân
- 27 Tatalım anlar için azıcık isrâf etse
Az degil ebri kadar malları itlâf etse
Yağdırıp ni‘meti bârân gibi iz‘âf etse
Bir de cevr etmese farzâ felek inşâf etse
Var mı ikrâma sezâ nükte-şinâsâ-yı sühân
- 28 Birtaḳım nev-heves âşüfteleri ‘aşrımızıñ
Bir gürûh ‘âşık-ı âlüfteleri ‘aşrımızıñ
Birer âlûde-dehen süfteleri ‘aşrımızıñ
Bir âlây şâ‘ir-i nâ-puḥteleri ‘aşrımızıñ
Nazm-ı rüsvâyî ile eyledi rüsvâ-yı sühân
- 29 Eski şâ‘irleriñ eş‘ârını mânende-i mâl
Bey‘ eder sevḳ-i ma‘ârifde mişâl-i dellâl
Yüklenip emti‘a-ı ğayrı gezer çün ḥammâl
Ḳudemânıñ bulup âşârını gencîne mişâl
Etdiler cümle ḥarâmî gibi yağma-yı sühân
- 30 Kaşd-ı tanḳîr ile eş‘âra utanmaz ḳarışır
Küberânıñ sühânın çalmağa her dem ilişir
Birbirinden işidip diñleyecek hep ḳapışır
Selḥ ü ilmâm u tevârüd deyü soñra çalışır
‘Aybını setre nice dize tüvânâ-yı sühân
- 31 Şahne-i fikrete teftîş-i lisân lâzımdır
Sâriḳ-i naḳd-i kelâma arayan lâzımdır
Ḥükm-i ḳâzî-i feşâḥat bu zemân lâzımdır
Sirḳat-i şî‘r edene ḳat‘-ı zebân lâzımdır
Böyledir şer‘-i belâgatde fetâvâ-yı sühân
- 32 Diliniñ naḳş-ber-âbı gibidir yapıdıḡı beyt
‘Aynı bir çöl serâyı gibidir yapıdıḡı beyt
Lâne-i şûm-ı ğurâbı gibidir yapıdıḡı beyt

Hâne-i ʔab‘-ı hārābı gibidir yapıdığı beyt
Yıkdı nazmı temelinden nice bennā-yı sūhan

- 33 ʔarḥ-ı ezhār gibi ʃi‘rini rengin edemez
Ne kadar genc ise de sözü nev-āyın edemez
Sayamaz hoşca her āsarını tebyin edemez
ʔıfl-ı ebced gibi tāriḥ-i rekikin edemez
Bin hisāb etse yine dāhil-i ma‘nā-yı sūhan
- 34 Ne desin gāh uzadır böyle lisān ta‘miyeye
Bir luğazdır deyü açmakda dehān ta‘miyeye
Harf atar ʔarz-ı beligāne olan ta‘miyeye
Uydurup kendi hisābınca hemān ta‘miyeye
Zanneder yapı o bi-çāre mu‘ammā-yı sūhan
- 35 ʔaş deger zannı ile elde tutarken kalemiñ
Balṭayı ʔaşa urur her ne vakit açsa femiñ
Kırılır mülk-i ‘ademde o zemān cāmı Cemiñ
Sikkeyi cehl ile mermerde ʔazar ol raḥamıñ
Etseler naḫşını dāğ-ı dil-i hārā-yı sūhan
- 36 Ne muraşsa‘ ne mülemma‘ ne rumüz-ı merhūn
Ne şānāyi‘ ne bedāyi‘ ne güzelce maẓmūn
Ne müzeyyel ne müselsel ne kışa söz ne uzun
Ne müsecca‘ ne muḫaffā ne kelām-ı mevzūn
Ne muḫammes ne murabba‘ ne müşennā-yı sūhan
- 37 Laḫlaḫiyāt-ı mecānīn eder irāş-ı hümūm
Ne desin ʔab‘-ı selāmetden olanlar maḥrūm
Nekebāt saçmaları işte degil mi ma‘lūm
Ekseri ḫalt-ı kelāmı hezeyān-ı maḥmūm
‘Acabā tutdu mu şā‘irleri ḫummā-yı sūhan
- 38 Baḥr-ı hayretde ʔalıp mest-i ḫumār olmuşlar
Fikr-i fāsidle hemān ḫalbi figār olmuşlar
İhtikān arayarak ‘āleme bār olmuşlar
‘İllet-i ʔabz-ı ‘arūziye dū-çār olmuşlar
Yetişip tenḫiyeler etsin eṭibbā-yı sūhan
- 39 Bir ālāy cāhil ü nā-dānı başına üşürüp
Ḳumda oynarken işetdim hepsini oşurup

Şu‘arâdır diyerek bir yere cümle oturup
Ekşerî baħr-ı hezec baħr-ı remelden şavurup
Bād-ı enfās eder furtına-fersâ-yı sūħan

- 40 Şiddet-i bād-ı şitâ gibi o eş‘arından
Ya‘nî kim riħ-i divîd esmede âşârından
Tağ gibi kum gelir efsâne-i idbârından
Çâr mevc-i eşer-i şarşar-ı güftârından
Garķ olur şarşılarak fûlk-i feleksâ-yı sūħan
- 41 Kahve-ħâne şu‘arâsı gibi ba‘zı fecere
Nev-zemîn deyü muķallid geçinir öylelere
Bayılır güfte-i Köroğlu gibi der-be-dere
İltifât eylediler meslek-i ‘Āşık ‘Ömere
Vezn ü ma‘nâ aramaz ķāfiye-cüyâ-yı sūħan
- 42 Böyle bār-ı girân ile naşıl gitmişler
Yeñi dükkânları her gün varıp eskitmişler
Birbirine sözü şatmakda işi bitmişler
Vezn-i eş‘arı terâzûlara vaz‘ etmişler
Oķķalarla çekilir şimdi muķaffâ-yı sūħan
- 43 La‘l ü yâķûta mümâşil mi o ħarmühre-i yed
Kevkeb-i dürri ile fark-ı hazef müsteb‘ad
Şeb-çerâğın ne bilir şa‘şa‘asın çeşm-i remed
Gevherî güftesine döndü bu günlerde meded
Güher-i nâdire-i lu’lu’-yı lâlâ-yı sūħan
- 44 İltifât eylemez iķbâl ile sükker olsa
Çekinmez râħat-ı ħulķûm-ı mu‘atţar olsa
İstemez gül-be-şekerlerle muħammer olsa
Ağzına almaz eger ķand-i mükerrer olsa
Lafz-ı ħâyideyi tûti-i şeker-ħâ-yı sūħan
- 45 Eski ta‘bir ü edâlar yaparak mühmel ile
Zanneder şi‘rini hem-ser sūħan-ı kümmel ile
Nev-zemîne varamaz ya‘nide eshel ile
Köhne mażmûn giyip ol câme-i müsta‘mel ile
Şîvesin gösteremez kâmet-i bâlâ-yı sūħan

- 46 Tokunur tatlı çok olsa dil-i zühhâda dağı
 Uşanır zannederim ‘âşık-ı âzâde dağı
 Nefret elbette olur murğ-ı şeker-ğâda dağı
 Telğ olur şöhet-i Şîrîn ile Ferhâdda dağı
 Ne kadar tâze vü ter olsa da helvâ-yı sühan
- 47 Her gazelde añar elbette Ġazâlî ögerek
 Var mı Allâhı severseñ bu tekerrürde nemek
 ‘Âkılâna bulamaz var ise söz söyleyecek
 Mültezem menkabe-i Kays ise bilmem ne demek
 İzdivâc etdi mi Mecnûn ile Leylâ-yı sühan
- 48 Şeyn olur zâtına Şiddîk Nebîniñ bî-şek
 Peder ü ihvesini zelle ile yâd etmek
 Bî-edeblik edip esmâlarını örslemek
 Hüsni var mı bu kadar Yûsufu telmîh etmek
 Çâk ola perde-i nâmûs-ı Züleyhâ-yı sühan
- 49 Bârid olan sözüne söylüyor âteş-pâre
 Şu‘le-zen ayrılamaz kendiyi qor hep nâra
 Âteş-i cehl-i mürekkebe qalır âvâre
 Sûz-ı pervâne vü şem‘e tolaşır bî-çâre
 Tutuşur ġayret ile şem‘-i şeb-ârâ-yı sühan
- 50 Erba‘înden çıkıcağ ülfet ederler mül ile
 Söyleşirler ya benefşeyle yâhûd sünbül ile
 Vaşf eder bir ‘acûzu o büt-i şengül ile
 Nev-bahâr olsa bahâriyye gül ü bülbül ile
 ‘Âkıbet köhne-bahâr oldu ser-â-pâ-yı sühan
- 51 Ka‘be söylense aña lâ-büdd ayak âbilesin
 Perçemiñ şöhet-i olsa uzadırlar kellesin
 Büt-i şî‘riñ yazar îmâ ederek fâşılâsin
 Zülf añılsa uzadır bağş-ı cünûn silsilesin
 Nice dîvâne-i ma‘nâ nice şeydâ-yı sühan
- 52 Dem-be-dem kâse vü minâ vü qadeğ lâfında
 Sâķiniñ köhne şerâbında mül-i şâfında
 Nükte qondurmada tavşan biçeler nâfında
 Mey ü mey-ğâne ile muğ-beçe evşâfında
 Her biri olmada bir mey-kede-pîrâ-yı sühan

- 53 Çok müzahraf düzer ol hüsn-edâ bilmez iken
Harf atar ‘âleme tavır-ı şu‘arâ bilmez iken
Dâhl eder hırr gibi tarz-ı bülegâ bilmez iken
Hicv eder halkı henüz harf-i hecâ bilmez iken
Bu cesâretle olur dâhil-i heycâ-yı sühân
- 54 Niçe mezmûm-ı tabî‘at ki nedir bilmez edeb
Niçe takye kapıcı dâ‘im edip nesne taleb
Niçe tamâ‘-ı fûrû-mâye-i ‘urbân mezheb
Niçe nâ-ehl ü gedâ-tıynet ü sâ‘il-meşreb
Cerri ser-nâme eder eylese imlâ-yı sühân
- 55 Şimdi pes-pâye olup kadri bütün eş‘ârın
‘Arz eder nesne ümîdiyle çoğu güftârın
Yok anıñcün dile te‘şîri güzel âsârın
Kalmadı farkı hemân şâ‘ir ile cerrârın
Müntic-i cerr ü su‘âl oldu kazâyâ-yı sühân
- 56 Tafrâ şatmakda nedîm-i Key ü Cem şeklinde
Kimi Şevketlenip aşhâb-ı haşem şeklinde
Kimi Firdevsî-i ‘ummân-ı himem şeklinde
Müteşâ‘irlerimiz şimdi ‘Acem şeklinde
Fârsî lehcesi üzre eder inşâ-yı sühân
- 57 Koşarak sâha-ı efkârda ba‘zan gezinir
Birbirinden kapışıp mızrâk-ı kilki kaçınır
Senglâhında sözüñ şetm-i semendi aşınır
Her biri fâris-i meydân-ı belâgat geçinir
Leng ü lük olsa n’ola esb-i sebük-pâ-yı sühân
- 58 Öğrenip her dili meydâna çıkıp sır bilmez
Derd-i cehl ne ‘aceb nesne ki hiç eksilmez
‘Ucb-ı güftârını fark eyleyip aslâ silmez
Ne hacâlet ki henüz bir eyü Türkî bilmez
Tarz-ı tâzı vü deride ede peydâ-yı sühân
- 59 Çağırıp mest olarak geh kısalır geh uzanır
Ne şuşar meclis-i ‘işretde ne kaç‘â uşanır
Nağme-i nâ-be-mağalden ne döner ne utanır

Pest ü işkest ile rabṭ etdiği güftār şanır
İşfehānda okunur beste-i ra'nā-yı sūḥan

- 60 Hāfız u 'Urfīye rūy-ı kalem eyler tevcīh
Sa'dīveş her sözü ṭāliblere gūyā tenbīh
Şevket etmede taḳlīd-i edā ba'zı sefīh
'Acabā ne ğazel inşādı ile lā-teşbīh
'Acemīler geçinir Şā'ib ü rüknā-yı sūḥan
- 61 Kullanırlar bir iki lafzı çü elfāz-ı zebān
Bikr-i ma'nā ne demek bilmez o 'ayn-menişān
Seyyi'āt-ı sūḥana 'āşık olurlar her ān
Mā'il-i duḡter-i maẓmūn-ı 'Acem bü'l-hevesān
Şimdi māder-be-ḥaṭā toğmada ebnā-yı sūḥan
- 62 Çīst ü nīst azdır vebāyı getirir şanki dile
Hest ü āheste ile būr dām eder ehl-i dile
Koyamaz būd u nebūdu sūḥan-ı mu'tedile
Būd u mīşeved ü bāşed ü āmed şūd ile
Fārsī oldu şanır yapıdığı saçmayı sūḥan
- 63 Taḳa şāl biri mi ḥavlī-i Selānīk bilmem
Kāle-i Hinde bedel şandal-ı Rūmīdir kim
Ne kumāş olduğunu bilmede cümle 'ālem
Başka örnekte olur kāle-i zer-bāf-ı 'Acem
Rūmda çıkmaz kişi anıñ gibi monlā-yı sūḥan
- 64 Vādī-i şī'rde pūyān olamaz bī-pervā
Sūr'at-i fehmedemez kimde za'īf ise kuvā
Meşel-i yehmulü'l-esfārī ben etdim īmā
Böyle ḥardır ü ḥāl-i ḥayret evlā bī-ser ü pā
Bu revişle olamaz bādiye-peymā-yı sūḥan
- 65 Medḥ eder mey-kede dūşīzesini zifāfiñ
Muḍḥik ü maşharası olmada 'āmm u ḥāşīñ
Tutamaz baḥr-ı ma'ārifde berriñ ğavvāşīñ
Şī'ri bāzīçe-i eṭfāl eden eşḥāşīñ
Kimisi söz ebesidir kimi baba-yı sūḥan
- 66 Biraz eyyām varıp ḥāceye bu nā-dānlar
Ele sī-pāre alıp bağlayalar dīvānlar

Bir zemân kırtula anlarda olan divânlar
 Bırağıp dâ'ıye-i nazmı bu ebced-h'ânlar
 Okusun mektebe varsın da elif bâ-yı sühan

- 67 Rûh-ı kudsiyle mü'eyyed bileler tâ ki beni
 Şi'ri i'câz ile fark eyleyeler söyleyeni
 İktizâ etdire âşârıma kilik-i deheni
 Nev-sühanlar baña taklîd ile yazsın sühanı
 Ki benim her sühanım nüsha-ı kübrâ-yı sühan
- 68 Câm-ı İskendere beñzer mi degil âyinem
 Ya'nî kim şafha-yı eş'âr-ı dil-i bî-kinem
 Tolu elmâs deyü akit ile gencinem
 Dür-i şehvâr-ı mezâmîn ile memlû sinem
 Bañr-ı zehhâr dilim lücce-i deryâ-yı sühan
- 69 Peyker-i lafzımın envâr-ı Hudâdır ma'nâ
 Levh-i endişem olup şahş-ı kemâle meclâ
 Zîver-i şadrim olup Meşnevî-i Mevlânâ
 Tab'im âyine-i ilhâm-ı füyûzât-ı Hudâ
 Baña keşf oldu bu şüretle hafâyâ-yı sühan
- 70 Tutdu şîr-i sühanım günbed-i vâla-tâkı
 Pür-ziyâ eyledi envâr-ı dilim âfâkı
 Nâbî sağ olsa bakardı yazılı evrâkı
 İşidip şöhretimi mülk-i beğâda Bâkî
 Añlamış kalmadığını aña beğâyâ-yı sühan
- 71 Görseler Hâtem ü Sâbit bu kemâl ile beni
 Hele açmazlar idi kimseye bâb-ı deheni
 Rûh-ı Haşmet hünerim görmek için şimdi kıti
 Bil ki fehmi eyler idi sūd-ı zebân-ı sühan
 Gelse 'arz eylese Nef'î baña kâlâyı sühan
- 72 Varmışım mahkeme-i ma'nâ-yı Fahr-i Râza
 Da'vî-i kudret-i nazmı getirip ibrâza
 Cenk için girdim alıp hâme reh-i i'câza
 Gitdim işbât-ı vücūd etmek için Şîrâza
 Eyledim 'Urî vü Fahhâr ile gavğâ-yı sühan

- 73 Cümlesin Emîni̇ iḥtişâr olur dîvânda
Mülzem etdim hepinin nuṭkum ile bir ânda
Baña teslîm olunup meclis-i istiḥsânda
Şâhid-i ‘adlim olup Ḥâfız u Sa‘dî anda
Ḥükm olundu baña ehliyet-i da‘vâ-yı süḥan
- 74 Ḥanyanıñ Nûri̇ desem nāmıma maḡrūr olsam
Ne ‘aceb dîde-i yârânda pür-nûr olsam
Dâ‘imâ maḥlaş-ı pâkim ile mesrûr olsam
N’ola Vehbî-i İlâhî deyü meşhûr olsam
Hîbedir mevhibedir baña ‘aṭâyâ-yı süḥan
- 75 Âh kim murğ-ı dilim meclis-i ḥüzne şaldım
Kûşe-i ‘uzlet-i endûha çü ‘ankâ ṭaldım
Düşuma vâm denir bâr-ı girânlar aldım
Çâre ne böyle kafes-bend-i ḡam oldum ḡaldım
Ṭotalım ṭab‘ım imiş bülbül-i gûyâ-yı süḥan
- 76 Ne şeref ḡaldı ne pâye baña ne manşıb u câh
Ḳâmet-i ‘ömrüm olup bâr-ı cefâdan kûtâh
Niye ḡurtulmuyorum ḡalkıñ elinden eyvâh
Ṭa‘n-ı ḡussâd ile dem-beste vü lâl oldum âh
Ebkem olsun beni ḡâmûş eden a‘dâ-yı süḥan
- 77 Yeter aṭrab [ise] de ‘arz-ı mezâyâ ise de
Yeter ibrâz-ı hünerde yed-i ṭulâ ise de
Yeter elfâz ise de tuḡfe-i ma‘nâ ise de
Yetişir nazm ise de lâf ise ḡavḡâ ise de
Bu ḡadar ḡulḡule-i hûy-ı süḡanhâ-yı süḥan
- 78 Nây-ı ra‘nâ-yı dil ḡâme-i râmiş-ger ile
Verelim bezme şafâ naḡme-i cân-perver ile
Mest olup bâde-i ḡülreng-i leb-i dil-ber ile
Şimdi bir nazm-ı dil-ârâ-yı neşâṭ-âver ile
‘Âşıkâna olamam velvele-ârâ-yı süḥan
- 79 Çekelim el yetişir bî-hûde ol ḡavḡâdan
İntikâm aldık efendi yine bir a‘dâdan
Ḥükm-i ḡâzî-i belâḡatle çıkıp aradan
ḡayrı fayşal verelim fâriḡ olup da‘vâdan
Olsun işte bu ḡazel ḡüccet-i ibrâ-yı süḥan

- 80 Vaşf-ı dil-berde nice eyleyim imlā-yı sühan
Ben gibi var mı Giridde hele büryā-yı sühan
Aşamızda bulunur gerçi ki yoşma-yı sühan
Süzülüp nāz ile olmazsa da gūyā-yı sühan
Yine ol çeşm-i sühan-gū eder imā-yı sühan
- 81 Hâtem-i la‘l-i lebi mühr-i Süleymân gūyā
Söyledikçe dil ü cān mülkünü eyler ihyā
Yok yok o lu‘lu’-ı dendānıña beñzer lālā
Deheni hoşka-ı yākūt-ı letāfet gūyā
Noқта gelse saçılır gevher-i yektā-yı sühan
- 82 Seyr ü serv-i kad-i āzādına her gitdikçe
Sebzeveş pîş-i nigāhında varıp bitdikçe
Vaşf-ı reftārına bülbul gibi söyletdikçe
Şive-i kâmet-i bālāsını yād etdikçe
Yakışır her ne kadar eylesem ıtrā-yı sühan
- 83 Leb-be-leb olmuş o cānān ile kâfir gidiler
Dün gice bezm-i vişālinde oturmuş idiler
Nuql-ı şeftālū-yı ter sîb-i zenaḥdān yediler
Būse va‘d eylemiş ağıyāra lebinden dediler
Aradım ağzını hiç etmedi ifşā-yı sühan
- 84 Yalvarıp ḥaylī o meh-rūya bu aḥşam temām
Tek ü tenhā ikimiz eyler iken şürb-i müdām
Kār-ger olmadı bulmadı şebimizde encām
Söze yatsın deyü etdim gice vāfir ibrām
Şubḥa-dek olmadı bir dürlü peżirā-yı sühan
- 85 Nükte-i ‘ışkı kapar kıldan olunca imā
Çok nezâketli söz añlardır o tıfl-ı ra‘nā
Eder ifrāt-ı tecāhül ne belādır ne belā
O nev-āmūz-ı cefā ḥaylī sühan fehmi ammā
Eylemez ‘aşık-ı bî-çāreden ıṣḡā-yı sühan
- 86 Nūriyā mühr-i sükūn ur şıfat-ı cevherde
Yok yere medḥ-i ‘adem eyleme kâğıdlarda

80: büryā: Kelimenin aslı “būriyā”dır.

Bendeñiz söyleyemem ğayrı yeter bu yerde
 Vehbiyâ lâl olurum vaşf-ı leb-i dil-berde
 Deheni tengi degildir bilirim cāy-ı sūḥan

3

Taḥmīs-i Nā-temām Merṣiyye-i Sulṭān Selīm-i Şehīd Güfte-i Fāzıl Beg
Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Fāzılıñ merṣiyyesin Ḥazret-i Mīr-i Cāvīd
 Etdi taḥmīs bu beyte kadar ol zāt-ı sa‘īd
 Ne kadar uymaz ise şehir-i zebānına Girid
 Yaza tekmiḷini gūstāḥ qalem bi’t-taḫlīd
 Nūrī zeyl eylesin isterse de noḡşān olsun
- 2 Ḥased-i fiṭrī ile ṭoldu derūn-ı ğufalā
 Devlet ü dīne olup her biri pūsküllü belā
 Bī-şu‘ūrāne şanıp kendilerini ‘uḡalā
 Giderek kıldı bu tertībe bahāne cūhelā
 İstedi her birisi [hem] Rūstem aḡrān olsun
- 3 Ḳuṭb-ı ferḡunde-ḡademveş gelicek irşāda
 Nevbet-i devr-i zemān geldi yine ūstāda
 ‘Alem-efrāz-ı şecā‘at olarak dūnyāda
 Der-‘aḡab erdi Ebā Müslim-i vaḡt imdāda
 Āferīn himmetine yāveri Yezdān olsun
- 4 Mültecā-yı vūzerā ‘ārif ü dānā-yı umūr
 Şaf-der-i rezm-i tedābīr ü pesendīde-şu‘ūr
 Nāzım-ı memleket ü ḡāmī-i dīn ü cumhūr
 Ḥazret-i Muşṭafā Paşa-yı meded-kār-ı ğayūr
 Ḥaşre dek ‘āleme devletle nıgehbān olsun
- 5 Perde-i ğam içine necm-i ziyā girmiş iken
 Dīdeler tozunu ğam perdesi ḡaldırmış iken
 Künc-i miḡnetde sūrūr-ı dili şaldırmış iken

3

- B, Ç; Ü1, 64a, 64b, 65a, 65b; - Ü2

Fazıl’ın bu mersiyesi için bkz. Mustafa İSEN, **Acıyı Bal Eylemek Türk Edebiyatında Mersiye**, Ankara 1994, s. 210-212.

2: ğufalā: ğaflet (Metinde gaflet yazılıdır. Fakat kafiye uyması için “fu‘alā” veznine göre çoğul hāle getirilmiştir.

‘İşk ola ğayretine mihr-i kūsūf ermiş iken
İstedi himmet-i vālāsı ki rahşān olsun

- 6 Böyledir böyle ezelden beri hep ‘ādet-i mülk
Berķ-i hātif gibi geçmekde hemān sür‘at-i mülk
Ebedī kişiyē qalmaz hele bu ni‘met-i mülk
On sekiz sāl [ü] sekiz māh meger müddet-i mülk
Va‘de geldikde ne kābil dağı meydān olsun
- 7 Şu‘leveş birden o meh-pāre nasıl oldu nihān
Öyle bir gevher-i lālā ola bī-nām u nişān
Bu ne hikmetdir ede cismini zāyi‘ devrān
Allāh Allāh niçe hūrşīd-i cihān-tāb-ı zemān
Bir avuç hāke girip ser-be-girībān olsun
- 8 Etmedi hayf o hūrşīd-i kerem ğayrı tūlū‘
Böyle ğadr olduğı ‘ālemde degildir mesmū‘
Öyle sultāna hāķāret niçe olsun meşrū‘
Çār-deh māh oturup kūşe-i ğamda maḥlū‘
‘Aķıbet böyle telef-kerde-i devrān olsun
- 9 Kerbelā şīvesini gördü o günde merḥūm
Hāne-dāna nitekim üşdü idi leşker-i şūm
Ehl-i imān işidip oldu ser-ā-ser maġmūm
Bir ālāy kāfir-i bī-dīn edip ol şāha hücūm
Ta ki o mūhlikeden ‘adne şitābān olsun
- 10 Çünkü bu hizmete aķdām edip oldu mecbūr
Umarız rūz-ı cezāda ola cürmü maġfūr
Kūşış ü sa‘yı ‘aceb mi ger olursa meşķūr
[Hayr niyyetle ola āşaf-ı vālā-me‘cūr
Dü cihān içre o niyet ile şādān olsun]
- 11 Mārveş eyledi çok mūr o emīre cümle
Şanki nār idi edip nūr-ı münīre cümle
Zulmet-āsā ki eder çeşm-i başīre cümle
Bir sürü kelb-i ‘aķūr etdi o şīre cümle
Her biri nār-ı cehennem ile biryān olsun

10: Son iki mısra, Mustafa İSEN, age, s. 211’den alınmıştır.

- 12 Āh ol ‘unşur-ı nāzik-ten-i kerrübī-ḥışāl
 Āh ol serv-i hoş-endām ola böyle pā-māl
 Āh ol kāmēt-i a‘zāya Ḥudāyā ne bu ḥāl
 Āh ol cism-i laṭīf ol ten-i pālūde mişāl
 Ne revā ḍarb-ı edānī ile lerzān olsun
- 13 Böyle ‘özü şiyemi kimse eder mi tecvīz
 Uralar cism-i şerīfine anıñ tīg-i setīz
 O melek-peykeri dīvler ede böyle ta‘cīz
 Kimseye öf dememiş iken o nāzende ‘azīz
 Ne belā şadme-i a‘lā ile lerzān olsun
- 14 Mātemi şanma ki ‘ālemde henūz tām degil
 Eşk-rīz olmağa herkeslere ibrām degil
 Bu muşībet a gözüm kâbil-i ifhām degil
 Yalñız nāle-keşi ümmet-i İslām degil
 Kim umar millet-i tersā daḡı giryān olsun
- 15 Nūriniñ dīdesi ḥūn-ābla oldu sā’il
 İşidince ḡaberin oldu hemān lā-ya‘kıl
 Bir du‘ādır elimizden gelecek ve’l-ḡaşıl
 Dedi merşiyesini ḡaş çıraḡı Fāzıl
 Tā-be-maḡşer sebeb-i raḡmet ü ḡufrān olsun
- 16 Cilveger olmayıcak şadr-ı cihān-bānīde
 Olmadı zīb-i fezā mesned-i sulṭānīde
 Vermedi revnaḡ-ı diger şeref-i şānīde
 Çünkü tekrār ile ḡan olmadı bu fānīde
 Dilerim dār-ı beḡā taḡtına ḡaḡan olsun
- 17 Gülşen-i cenneti etdikçe o dāver seyrān
 Ya‘nī seyrāngehi olduḡça riyāz-ı rıdvān
 Rūḡ-ı pākine erişdikçe o revḡ u reyḡān
 Nūr ile merḡad-i pākinde uyandıkça hemān
 Ḥazret-i pādşehiñ ‘ömrü firāvān olsun

4

*Tahmīs-i Ġazel-i Fāzıl Beg**Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

- 1 Benim efrūhte-i enmele-i Murtaẓavī
Kevne neşr etmedeyim bâriķa-yı nev-be-nevī
Pertev-i mihr-i ‘Alīden ̧oludur gönlüm evi
Şem‘-i ‘ıŝķ-ı Ĥaseneynim ‘Aleviyim ‘Alevī
Rûy-ı a‘dāyı yaķar âteş-i âhım ‘alevī
- 2 Bāde şun düşmen-i Fir‘avniye ķandır el-ķaķ
Her ne dem çeşmime dersem ki aķ ey gözlerim aķ
İki kevne ̧arafeyn olmadadır müstaĝraķ
Ebr olur âhım o leb-teşne şehīdân ancaķ
Yaĝdırır bâriş-i la‘net Berivân-ı Emevī
- 3 Tīr-i Ĥātemle Yezīdilere etdikde şalā
Rûḥ-ı nā-pâkleri etse n’ola vāveylā
Ĥānedân bendesiyim ḥıdmete ̧urdum ḥālā
Kerbelāda yetişir şā‘iķa-ı derd ü belā
Ĥamdü’lillāh bu dilim ķuvvet-i Ĥaydarla ķavī
- 4 Bu muḥālif görünür zümre-i ehl-i ḥāle
Bende-i âl-i ‘abā rafz ile gelsin ķāle
İ‘tibār eylemezem böyle fenā aķvāle
Ne revā Rāfızī iṭlāķı muḥıbb-i âle
Hem Yezīde oluna nisbet-i Sünnī senevī
- 5 Nūrī mâtem-zede ol eyle derūnuñ biryân
Ehl-i ‘ıŝķ olmadadır ķünkü bu yolda nālân
Edegör âl-i Resûl ‘ıŝķına cānıñ ķurbân
Eylemiş Fāzıl-ı bülbül gibi zār u giryân
O iki ĝonce-i üşķefte-i bâĝ-ı Nebevī

4

- B, Ç; Ü1, 5b; Ü2, 18a

Başlık: Ü1; Ġazel-i Fāzıl Beg Tahmīs-i Nūrī Ü2

1: pertev-i: pertevi Ü2/// mihr-i: mihrī Ü2/// ‘Alīden: ‘Alīden‘Alīden Ü1//// ‘ıŝķ-ı: ‘ıŝķı Ü2

2: şun: şu Ü2/ Fir‘avniye ķandır: Fir‘avn yabandır Ü2// ey: - Ü2//// şehīdân: şehīd Ü2////

Berivân-ı: Berivānı Ü2

3: derd ü: derdi Ü2

4: fenā: ķabīḥ Ü2//// iṭlāķı: ta‘bīri Ü2//// Yezīde: Yezīdi Ü2

5: zār u: zār Ü2//// o: ol Ü2//// üşķefte-i: nā-şükûfe-i Ü1

5

*Tahmīs-i Ğazel-i Şükri**Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Nūr-ı cem‘-i aşfiyā Sulţān Bahāü’ d-dīndir
Şem‘-i gerdün-ı vefā Sulţān Bahāü’ d-dīndir
Şeb-çerāğ-ı bī-bahā Sulţān Bahāü’ d-dīndir
Şem‘-i bezm-i evliyā Sulţān Bahāü’ d-dīndir
Sālik-i rāh-ı Hudā Sulţān Bahāü’ d-dīndir
- 2 Kāsım-ı na‘mā-yı ‘irfān dil-nüvāz-ı her şadīķ
Şāh-rāh-ı Naķş-bend içre olan ni‘me’r-refīķ
Seyyid-i vāla-ḥasebdır hem aşıl ü ‘arīķ
Ḥāzin-i kenz-i ḥaķāyık melce’-i ehl-i ṭarīķ
Muķtedā-yı etkıyā Sulţān Bahāü’ d-dīndir
- 3 Sebzezār-ı bāğ-ı nüzhetgāh-ı ḥalvetgāhda
Serv-i bostān-ı ledün gülzār-ı illā’llāhda
Nev-bahār-ı ‘alleme’l-esmā dil-i āgāhda
Gülşen-i ‘ışķ içre ya’nī bāğ-ı zıkr’ullāhda
‘Andelīb-i ḥoş-nevā Sulţān Bahāü’ d-dīndir
- 4 Kuṭb-ı vālā-menzilet ğavş-i cihān-ı mes‘adet
Hādī-i rāh-ı hidāyet reh-nümā-yı mevhibet
Meş‘al-i şeb-zinde-dārān-ı ṭarīķ-i maḥmidet
Ma’nīde şāhib-kırān-ı taḥt-ı mülk-i ma‘rifet
Mürşid-i müşkil-ğüşā Sulţān Bahāü’ d-dīndir
- 5 Pey-rev-i işr-i Nebīdir āb-rüy-ı her velī
Nuṭķ-ı vālāsından olmuş sırr-ı Qur‘ān müncelī
Ḥabbezā naķķāş kim naķşında zıkr’ullāh celī
Maḥrem-i Şiddīķ-i Ekber maḥzen-i sırr-ı ‘Alī
Ma‘den-i şıdķ u rızā Sulţān Bahāü’ d-dīndir
- 6 Olmak istersen eger ey Nūrī Ḥaķdan behremend
Kāfīdır vird-i Bahāyīveş saña ğuş et bu pend
Hüş-ı derdim maḥremi dīvār-ı evvel hüşmend

Gel tarîḳ-i Ḥaḳda sen ol ḥāk-pāy-ı naḳş-bend
Saña hem-reh Şükriyâ Sultân Bahâü'd-dîndir

6

Taḥmîs-i Ġazel-i Ḥâtem Efendi

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

- 1 Teşrîfî ile eski bucağım yeñilendi
Nisân-ı kudûmu ile bâğım yeñilendi
Bir tâze cevânım gibi cânım yeñilendi
Dülbend-i ḥaṭ-ı yâr ile râğım yeñilendi
Bülbül-i gibi nâlişger-i dâğım yeñilendi
- 2 Bu şebde yine hâlelenip gördüm o mâhım
'Arz eyledim âdâb ile bu rûy-ı siyâhım
Şâhım diyerek ḥusrev-i ḥurşîd-i külâhım
Yandırdım o meh-pâreye şem'ine âhım
Külḥâne-i şâhîde çerâğım yeñilendi
- 3 Bî-fîkr iken âlâyîş-i şahbâ talebinden
Fârîğken efendi mey-i ḥamrâ tarabından
Şorma beni 'ayyâşlığımıñ sebebinden
Nâ-kâm iken âşâmî-i ser-mest-i lebinden
Ḥayfâ ki kühen-sâl-i yesâğım yeñilendi
- 4 Ol tıfl-ı ḥayâ fitne-i devrân olacaḳdır
Gitdikçe ser-efrâz-ı ġazâlân olacaḳdır
Bu cânımıza var ise cânân olacaḳdır
Besbelli o nev-res bize hemyân olacaḳdır
Zîrâ gice rû'yâda kuşağım yeñilendi
- 5 Devrân bizi mey-ḥânede gerçi ki kurutdu
Ammâ ki ġam-ı devr-i zemândan da ḳorutdu
Şanma ki ser-â-pāy-ı vücûdumu çürütdü

6

- B; Ç, 61a, 61b; Ü1, 66a, 66b;- Ü2

Başlık:Ü1; Taḥmîs-i Nuṭṭ-ı Şerîf Ḥazret-i Ḥâtem Ç

1: nisân-ı: nev-rûz-ı Ç///// gibi: - Ü1

4: ġazâlân: hünerân Ü1

5: zemândan da: zemândan Ü1

Sâķī dil-i pâ-der-gili şahbāya yürütdü
Mey-hāne-i raġbetde ayaġım yeñilendi

- 6 Kaldı yalnız hecriñ ile fem gibi naķşım
Ya‘nī kalem-i Nūrī de bir nem gibi naķşım
Meydāna çıkıp sevdiğim ‘ālem gibi naķşım
Tamġā-yı firāk olmada Hātem gibi naķşım
Eski kavl kim hecr ile dāġım yeñilendi

7

Tahmīs-i Ġazel-i Tālib-i Āmūlī

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Zi-dīde pür-nemeş eşkem ne ez-felāket hāst
Şu‘ūd bā-felek āhem ne ez-felāket hāst
Şafā-yı meşrebem ez-nūr-ı mihr-i zillet hāst
Benem ġamīn ki dilem hem-nişīn-i miḥnet hāst
Ki hem-nişīnī-i miḥnet nüvīd-i rāḥat hāst
- 2 Men ez-pürsiş-i eşnām-ı māl-i münfa‘ilem
Be-ferr-i şevket-i ‘ışķ ez-ġinā ki münfaşılam
Ne ān faķīr ki ġüyem zi-āšnā ḥacilem
Ḥalīl-i ‘ışķam u ber-ḥān-ı ārzū-yı dilem
Zi-ġüne ġüne-i ġam ġüne ġüne ni‘met hāst
- 3 Çü kīmyā ki vücūdeş bezīr-i mīnā nīst
Me-cū eşer zi-cebīn-i cevherī ki bī-dānist
Be-her kocā ki Rūm dil-ber der ān-ca nīst
Vişāl-i u ki ġüm ez-iḥtilāt-ı ‘anķā nīst
Ġanīmetet ne ġüyī dilā ġanīmet hāst
- 4 Çi farķest zi-dāġ-ı ġam u be-īn ġül-geşt
Be-nezd-i ‘āşık-ı maḥv çi cāy-ı şehir çi deşt
Cihān fānī men ḥaste-rā ki zened ān-ı geşt
Temām-ı ‘ömr be bizārī-i ḥayāt ġüzeşt
Ecel beyā ki kunūn vaķt istirāḥat hāst
- 5 Vücūd-ı ‘āşık-ı miskīn be-bezm-i mūm konend
Ne çend şāf-ter āyed pür ez-ġumūm konend

Be-în mu‘âmele her dem ‘ale’l-‘umûm konend
Sipâh-ı derd ü ğam ez-her taraf hücûm konend
Ki dil şikencekeş-i ‘ıyşhâ vü ‘işret hâst

- 6 Şehâ sezâ-yı ‘ibâd-ı tu luṭf u ‘âtıfetest
Ki şâh-ı pādşehân-ı cihân-ı ma‘deletest
Zeret ki tâ-be-kıyâmet maḥall-i mekremetest
Ra’iyyet-i tuem ey ‘ışk-ı cây-ı merḥametest
Be-güyem in ki ber-â-ber tu ḥaḳḳ-ı ḥidmet hâst
- 7 Men ez-taḥammül-i meh be-tu dâ’irem çün bûḥ
Zi-bes ki ten be-fırâḳ-ı tu mişevd bî-rûḥ
Hezâr tevbe zi-râḥat konem be-şart-ı naşûḥ
Be-kon be-tohmet-i âsûdegî merâ mecrûḥ
Men u taşavvur âsâyiş-i in çî tohmet hâst
- 8 Yem-i sirişk-i dü çeşmem ki mişevd pür-cüş
Zi-dem zi-bûḥ be-sâḥil-serây-ı bâr-ı ḥurûş
Hezâr kâse-i pür-ḥûn zi-zehr kerdem nûş
Hezâr Dicle-feşân dem zi-dâmen müje düş
Hezâr sebze-i in bâğ der-ṭarâvet hâst
- 9 Zi-ḥâk-i ṭıynet-i tu sürme Nûriyâ sâzed
Melâ’ik ez-naẓar-ı ağıâr-ı tu ber-endâzed
Zi-fazla-ı kül ü âyet revân be-perdâzed
Niyâz-ı Ṭâlib ber-ḥod ki ‘arş-ı minâ zed
Be-fiṭrat-ı tu ki çeşm [ü] çerâğ-ı fiṭrat hâst

8

Taḥmîs-i Ğazel-i Sâmi Bekir Paşa

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Râm olur mu saña etseñ de vişâle ibrâm
Naḥvet-i ḥüsne pûlâd olur alsa ele câm
Fitnedir ‘arbededir fikr ü ḥayâlâtı müdâm
Ḳatı âhen-dil imiş ol şanem-i şîm-endâm
Görünür câme-i pîrâheni zerre-i Behrâm

8

- B; Ç, 77a, 77b, 78a; Ü1, 67a, 67b, 68a; - Ü2

Başlık: Ü1; Taḥmîs-i Ğazel-i Bî-bedel Sâmi Paşa Ç

- 2 Pek mülâyim-ter imiş penbe vü gülden de teni
Gerdeni rāḥat-ı ḥulḫum u şekerdir deheni
Ḥiffet-i ‘aḳla düşürmekde anı seyr edeni
O nihālîñ ne ḳadar nerm ise de gül bedeni
Şanma tâb-âver olur şiddet-i reftârına Sām
- 3 Görelim bu mıdır âyâ o mıdır yâ müşğîn
Tel kırar zühre nevâsı ne ḳadarsa rengîn
Eylemiş perde ‘uṭârid anı ḥâlâ taḥsîn
Ṭutalım ṭurre-i ruḥsâr-ı felekmiş pervîn
Beñzemez zülf-i perişânına verdikçe nizâm
- 4 Ḥandesî derd-i diliñ dârû-yı rengînidir
Ağız etme bize iç kârî degil çinîdir
Şeh-i ḥüsnüñ ne güzel ḥâtem-i la‘linîdir
Var ise vech-i şebih lezzet-i şîrînidir
Ḳande teşbihe revâ mey fem-i yâr-i gülfâm
- 5 Der-ḥayâl etmedeyim şimdi ḥayâl-i ḳaddiñ
Dem-be-dem naḳş ederim dilde hilâl-i ḳaddiñ
Ṭoğrusu görmemişim böyle mişâl-i ḳaddiñ
Görelî bâğ-ı melâḥatde nihâl-i ḳaddiñ
Şanırım ḳâmet-i serv-i şehîdir kec-endâm
- 6 Açamaz gördüm anı sâḳî deme baña mey iç
Tügme-i câme çözülmey mi a sulṭânım hiç
Re’s-i ebrû ile lutf eyle efendim iki biç
Emel-i rişte-i dil şayd girih-i pîç-â-pîç
Nâḥun-ı raḥmle ḥallin dilerim geçse ricâm
- 7 Gice der-himmet edip şoḥbet-i kâkül demidir
Nev-ḥatîñ seyr edelim lâle vü sünbül demidir
Şun kirâs-ı leb-i cân-baḥşıñ kim mül demidir
Meded ey sâḳî-i gülçihre açıl gül demidir
Şevḳle bülbül-i dil olsa nevâ-sâz-ı kelâm
- 8 Çıḳamaz ḥârice sa’y etse de ehl-i irfân
Ḥikmet-i şu‘bede bâz-ı felege hep ḥayrân

3: müşğîn: miskîn Ü1

4: ne güzel: yâḥûd ol Ü1

7: kâkül: kâmil Ü1

Nev-be-nev naḡş-ı diger etmededir ḡalka ‘ayān
 Heft e ḡarfı gibi her sāl teḡayyürde cihān
 Kimleriñ medḡali var kec dönüyor heft ecrām

- 9 Bu nevin o reng unutturdu ḡumāş-ı Şāmı
 Nūriyā sen de bu kāleyle bezet endāmı
 Diñle fermūde-i düstūr-ı melek-ḡuddāmı
 Sāde nesc eylese de kāle-i naḡmı Sāmī
 Yine tamḡā-zede-i ḡüsn-i ḡabūl eyle benām

9

Taḡmīs-i Ġazel-i Sāmī Bekir Paşa

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

- 1 Āstān-ı devletiñde ḡul ola bāy u gedā
 Sāye-i perr ü ‘ināyātıñda olsun dā’imā
 ‘Ömrüñ efzün eyleye yümñ ü sa‘ādetle ḡudā
 Olmasın dāmān-ı vaşlıñdan cüdā dest-i recā
 ‘Aḡdiñ üzre bir dem eylersen bize baḡş-ı vefā
- 2 Secdegāh-ı ehl-i ‘irfāndır cemāl-i bā-şafā
 Cebhe-i nūr-efḡen olmuş ya’nı miḡrāb-ı du‘ā
 Zemzem-i nuḡḡ-ı ḡalāvet-baḡşıñ işrāb etme hā
 ḡıble-i āmāl-i dildir ebruvān-ı dil-rübā
 Arada ḡāl-i müdevver ḡüyiyā necm-i hüdā
- 3 Ma’nide sulḡānlıḡ et maḡlūḡa gel aḡḡar ḡörün
 Şāhiḡ-i ḡāf-ı tevāzu‘da muḡaḡḡar-ter ḡörün
 Ehl-i ḡaḡḡa mūr-ı iz‘af düşmene ejder ḡörün
 Fi’l-meşel şāḡiñ iseñ ḡalka şikeste-per ḡörün
 Vaz‘-ı istiḡnāda ammā olagör ‘anḡā şehā
- 4 Cān iseñ hem-demliginden ḡākiñ olma pūr-fütūr
 Tā ki ḡaḡ etsyñ iki ‘ālemde zātıñ bī-ḡuşūr
 Vaz‘-ı nā-şāyeste-i nā-dāna her dem ol şabūr

9

- B; Ç, 78a, 78b; Ü1, 68a, 68b; - Ü2

Başlık: Ü1; Taḡmīs-i Ġazel-i Vezir-i Müşārün İleyh Ç

1: perr ü: perr Ç/// sa‘ādetle: şereflerle Ç

4: zātıñ bī-ḡuşūr: - Ç

Şıķlet-i kâbûs-ı aġyâr ile olma bî-ġuzûr
Gel sebûk-rûġ ‘âşıkıñ bul gül açıl eyle şafâ

- 5 Şâġib-i idrâke şîrindir devâ-yı cân-fezâ
Ķahveniñ bilsin mi zevķ-i neşvesin ehl-i Ķara
Zulmet-i şeb vaġdet ehline degil mi reh-nümâ
Telġ-kâmân-ı zemân hep ehl-i dildir ġâlibâ
Ĥızra da oldu gibi âb-ı ġayât ‘ayn-ı cefâ
- 6 ‘Âķıbet ‘âşıkâ raġm eyler o şâh-ı dil-firîb
Bâ‘de şûru Ķurbe taġvîl olur elbet ‘an-ķarîb
Ķam yeme bir ġün olursun vâşıl-ı kūy-ı Ĥabîb
Olsa men‘-i yâre ķâdir seg-raķîb
Dem olur kim seng-i ta‘n ile olur şikeste pâ
- 7 Bu Ķuluñ Nûrî-i ser-mest etdi nuţķ-ı aġseniñ
Var ġarîdâr-ı hezârı tuġfe-i müstaġseniñ
Bûsegâġ olsun kemâl ehline her dem dâmeniñ
Yeknesaķdır târ u pûd-ı kâle-i şî‘riñ seniñ
Ķıl Ķondurmazdı görseydi ġarîri Sâmiyâ

10

Taġmîs-i Ķazel-i Şabri Efendi Mori

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 O şâh-ı mülk-i ġüsn ü ânımı gördüñ begendiñ mi
Ĥidiv-i işve ol sulţânımı gördüñ begendiñ mi
O musaġġâr füsünkârânımı gördüñ begendiñ mi
‘Aceb ol gözleri fettânımı gördüñ begendiñ mi
Benim ol âfet-i devrânımı gördüñ begendiñ mi
- 2 Teveccühgâġ-ı Ķalb etdiñ mi rûy-ı Ka‘be-i anıñ
Bulunsun mu naķîri ey göñül ol şâh-ı ġûbânıñ
Baķa ol ķâmet-i bâlâya seyr et ġadd-i raġşânıñ

5: Ĥızra: Ĥızr Ķ

6: 4. mısradâ kelime noksanlıġı vardır. Ķ’de “olsa” kelimesinden sonra bir boşluk bulunmaktadır.

10

- B; Ķ, 80a, 80b; Ü1, 68b, 69a; - Ü2

Başlık: Ü1; Taġmîs-i Ķazel-i Şabri Efendi Ķ

Nigāh etdiñ mi bāb-ı hüsne ol şūh-ı hūbānıñ
Şu‘ā-ı neyyir-i raḥşānımı gördüñ begendiñ mi

- 3 Riyāz-ı şīveden esdiñ mi er gülzār-ı zībāya
Yüzüñ sür şart-ı ādāb ile ol bāb-ı mu‘allāya
Eger var ise neşr et būy-ı cānānı bu araya
Güzār etdiñ mi ey bād-ı şabā zūlf-i dil-ārāya
Mu‘anber sūnbül ü reyḥānımı gördüñ begendiñ mi
- 4 Ḥamā’il eyledim gerdānıma seyfin bilā-te’ḥīr
Baña kār eylemez kaṭ‘ā füsūn u siḥr-i ‘ālem-gīr
Hemişe ol perīniñ eyledim evşāfını taḥrīr
O yeter ebruvānı yāri etdimse mehe taşvīr
Mücevher ḥancer-i bürrānımı gördüñ begendiñ mi
- 5 Perī-şiyem ḥaṭı kim bestedir mecmū‘a-yı hüsne
Ser-i gīsūsı sūnbül destedir mecmū‘a-yı hüsne
O cild ebri-i ḥadd-i bestedir mecmū‘a-yı hüsne
Dü ebrū maṭla‘-ı bercestdir mecmū‘a-yı hüsne
Benim ser-levḥa-ı dīvānımı gördüñ begendiñ mi
- 6 Kimiñle leb-be-lebdir söyle kim yok Nūriniñ şabrı
Raḳībe hem-dem ise ben daḥı sūknā edem ḳabri
Sirişk-i ḥasret ile eyleyim taḥcīl her ebri
Kimiñ bezmindedir ol mest-i naḥvet bilmem ey Şabri
‘Aceb ol gözleri fettānımı gördüñ begendiñ mi

11

Taḥmīs-i Ġazel-i Şabri Efendi

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Yeter ey şūh yeter muşḥaf-ı ruḥsārıñ içün
Dārū-yı derd ü belā ol leb-i mey-ḥāriñ içün
Gerden-i sīm ü ruḥ u ḥaṭṭ u ‘ıṭr-bārıñ içün

3: bāb-ı: tāb-ı Ç

11

- B; Ç, 80b, 81a; Ü1, 69a, 69b; - Ü2

Başlık: Ç; Taḥmīs-i Ġazel-i Diğer O Ü1

1: derd ü: derd Ç/// ḥaṭṭ u: ḥaṭṭ Ç

Haste oldum niçe dem dīde-i bīmārīñ için
 Kılca kaldı yüregim tırra-yı tarrārīñ için

- 2 Oldu divāne beşer yerde feleklerde melek
 Bend-i şalvārīñı etdikçe efendim gevşek
 Yüz sürer pāyiñe hāk-i rehiñ ister öpmek
 Cān verir cebhe-i berrākına nāhīd-i felek
 Hāk olur mihir ile meh tābiş-i ruhsārīñ için
- 3 ‘Arızīñ yāsemen-i bāğ-ı bahārdır cānım
 Çeşmiñe nergisi teşbīh edemem cānānım
 Sünbül-i gīsū-yı miskīniñ alıp iz‘ānım
 Tāze gül söylediler ruhlarıñıa sulṭānım
 Misk-i Rūmī dediler zūlf-i siyeh-kārīñ için
- 4 Küpe bindireyim ol hāme-i cādū-rāyı
 Mest edem kilik-i füsūn-sāz-ı ma‘ānī-zāyı
 Gösterem na‘l der-āteş olayım sevdāyı
 Eyleyim sihr ile āşüfte bütün dünyāyı
 Bir ğazel tarḥ edeyim çeşm-i füsūn-kārīñ için
- 5 Nūriyā cümle-i a‘zāmızı etdiñ hep gūş
 Belki cānān ede lu’lu’-yı kelāmīñ mengūş
 Diñle bu tarz-ı levendāneyi olma bī-hūş
 Kāle gel Şabrī niçün böyle olursun hāmūş
 Bizi ḥasretde ḳoduñ şī‘r-i şeker-bārīñ için

12

Tahmīs-i Ğazel-i Luṭfī

Mefā ‘ilūn Mefā ‘ilūn Mefā ‘ilūn Mefā ‘ilūn

- 1 Ne çīniye ne bīhkārīye var meylim ne fağfūra
 Ne verd-i serime minnet mi eyler rūḥ-ı kāfūra
 Şafā-yı maḥz olur minā bezimde rind-i mey-ḥūra
 Hele nām-ı müdāmdır revnaḳ-efzā cām-ı billūra
 Cilā-baḥşā olur ser-şād-ı sāğar çeşm-i maḥmūra

3: bahārdır: bahādır Ç/// miskīniñ: müşkīniñ Ç

4: füsūn-sāz-ı: füsūn-zer-i Ç

12

- B, Ç; Ü1, 69b, 70a; - Ü2

- 2 Olanlar lâ-yı ‘ışkîle leb-âlâ oldu âsûde
Olurlar tâze olduḡça ḡam-ı dil-berle fersûde
Sezâ ḡāk-i ḡarābātīye olsam ben de ruḡ-sûde
Sebûk-bâr-ı sebû-nûşân olur âsûde her sûde
Girândır töhmeti ancak dil-i zühhād-ı sûtûra
- 3 Maḡām-ı rāḡatu’l-ervāḡ idi vuşlatgeḡ-i dil-ber
Nevâ-yı âḡ ile dâ’im olurdum anda rāmiş-ger
Kitâb-ı ‘ışkı ‘uşşāk içre etdim ḡaylîden ez-ber
Hevâ-yı beste-i ‘ışkile dem-sâz olduḡum demler
Girift oldu dilim yek perdeden bir şâḡ-ı Manşûra
- 4 Cihân-ı şîveyi etmiş bu rûtbe göz göre rûşen
Sirâc-ı encümen-pîrâ-yı ḡilḡatdır o nâzik ten
Kime beñzetmeli vech-i şebḡ yok luḡf-ı ḡüsnüñ ben
Şu’â’ı lem’a-yı ḡurşîd-i ḡüsnü pertev-efkenken
Şebîḡ tâb-ı meh-i ‘aynı ḡaḡâ ol nûr-ı pür-nûra
- 5 Vişâl-i ḡazret-i cânâna çokdan olmuşum mâ’il
Tecellî-i cemâl âyînesiyle dem-be-dem bu dil
Dilim pelteklenir geldikçe ḡüsnü fikre ve’l-ḡâşıl
Ne çâre kendi kendim kendime oldum yine ḡâ’il
‘Aşâ-yı âḡ-ı ḡasretle revândır cânib-i Ṭurâ
- 6 Sebûk-maḡz olma derk et ma’nâmı gel bî-ḡicâb etme
‘Arûs-ı ḡüsn-i ṡabî’i pây-mâl ihticâb etme
Ḳolaylıḡla gelir şanma anı naḡş-ı pür-âb etme
Şaḡın dūşîze-i naḡmı der-âḡûşa şitâb etme
Ki zîrâ bezm-i vuşlat ‘aḡd olunmuş lehce-i şûra
- 7 Meger Nûrî-i zâra luḡf-ı Ḥaḡ bir şefḡat eylerse
Yâḡûd rûḡu’l-ḡudûsden meşḡ-i remz-i şoḡbet eylerse
Ḳalem ol lücceden bir kerre aḡz-ı ḡâlet eylerse
Ger mûr Nûrî-i nuṡḡ-âverân ger himmet eylerse
Olursa satır-ı ‘unvân Luṡfî ṡab’iñ naḡm u menşûra

13

*Tahmīs-i Ğazel-i Şerīf Efendi**Mef'ûlû Mefā'îlû Mefā'îlû Fe'ûlûn*

- 1 Dün mey-kededen gelmiş idim bâde taşırdım
Ten ten deyü pirâhen-i yâre ulaşırdım
Mestâne idim yoḥsa o şūḥa yanaşırdım
Gördüm o perî-peykeri bezimde şaşırdım
Âḡuşa çekip zülfünü döşümden aşırdım
- 2 Âyetdir o nev-ḥattı egerçi velî mensûḥ
Sîm ü zere bakmaz değil o mâ'il-i ten-sûḥ
Şayd eyle[ye]mez anı velev gelse de Ahnûḥ
Bir şûret ile 'arz-ı vişâl etmedi ol şūḥ
Gîsû-yı dil-âvîzine yoḥsa yapışırdım
- 3 Bilmem ne bu feryâd u figânı ne bu da'vâ
Bu ṭurfe sebük-serligi ifrâṭ eder ammâ
Gül-ḡonce-i ruḥsâr-ı dil-ârâya mı bu ya
Gül-ruḥlarına ḥarf atar ol bûlbûl-i şeydâ
Gülşende o bî-mâḡz ile görsem atışırdım
- 4 Varsam da 'aşâ elde nişân olmağa kılsam
Başım o ğazâl için alıp taḡlara şalsam
Bir dilli düdük dem-be-dem alsam ele çalsam
Ol körpe kızuḡu melegim kıynuma alsam
Emsem lebini süd-i kemâle çalışırdım
- 5 Ey Nûrî benim de hünerim olsa hüveydâ
Ṭûṭî gibi olur idim elbette şeker-ḥâ
Güyâlıḡım artardı sözüm eylese ıṣḡâ
Nûrî-i süḥan-pervere 'ıṣḡ ola Şerîfâ
Feyz-zâde olursa dile nazma kıarışırdım

13

- B; Ç, 79a, 79b; Ü1, 70a; - Ü2

Başlık: Ç; Tahmīs-i Ğazel-i Şerīf Beg Ü1

14

*Tahmīs-i Ġazel-i Şerīf Efendi**Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Oldu ‘üryān ḥasret-i āġūş için her nārven
Varını şarf eyledi çıkıdı beyāza nesteren
Döndü ḥirbāya görünce çeşmin āhū-yı Ḥoten
Büy-ı ‘anber-bār-ı zülf-i yāri kâpmış yāsemen
Reşk ile pāy-ı nigāra bergini dökmüş semen
- 2 Mūy-ı çīnīdendir ümmet eyledi vāfirce tār
Hem reg-i berg-i gül-i zībādan etmiş pūd u tār
Bir bürüncek eyledi peydā velīkin penbezār
Ṭarḥ edip bir tāze kālā destgāh-ı nev-bahār
Nesc edermiş kadd-i yāre şimdi bir gül pīrehen
- 3 Kıl nigh ammā edeble la‘l-i şīrīnkārına
Bağ hele zīr-i lebinde ḥāl-i ‘anber-bārına
‘İlm-i semmūruñ efendi vākıf ol esrārına
Sebz-i ḥaṭ zīb-āver oldu şafḥa-yı ruḥsārına
Gülşen-i ḥüsne nümāyiş verdi bu gūne çemen
- 4 Mest-i ḥāb-ālūdsun aç dīde-i cāniñ ayıl
Ġoncesin gül oyna her dem münkabız olma açıl
Bezm-i rāmiş-gerde mānend-i şurāḥī var kâtil
Nağmehā-yı ‘andelībi gūş et ey āşüfte dil
Gel terennüm et bu gül devrinde bārī ten-ne-ten
- 5 Dem-be-dem ey Nūrī sâz-ı ‘ışkıdır saña ḥarīf
Her maḳāmıñ ḥūbdur her nāle-i nazmıñ zarīf
Perdehā-yı sırr-ı Mevlānāya olduñsa elīf
Nāy-ı ḥāme pür-nevā oldukça destīnde Şerīf
Çāk olur def sille-i germ-i hevā-yı nağmeden

14

- B; Ç, 79b, 80a; Ü1, 70a, 70b; - Ü2

Başlık: Ç; Tahmīs-i Ġazel-i Müşārün İleyh Ü1

1: ḥirbāya: ḥarābāta Ü1

15

*Tahmīs-i Ġazel-i Kāmī Efendi Hānyevī**Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün*

- 1 Hāsteyim çeşm-i cānsitānıñçün
İki kātım şu ebruvānıñçün
Derdmendim şeker lebānıñçün
Kıl kadar kalmışım miyānıñçün
‘Ademe gitmişim dehānıñçün
- 2 Dökerim rüz u şeb gözümden kan
Gezerim dem-be-dem amān nālān
Kuzucağım saña benim hayrān
Ederim cān-ı zārımı kurbān
Nīm imā-yı ebruvānıñçün
- 3 Ağlarım kendi kendim öldürürüm
Şuşarım kıl ü kālī unudurum
Ağız etmem efendime ölürüm
Lāl ü hayrān-ı ‘ışk u şevk olurum
Güfte-i la‘l-i dūr-feşānıñçün
- 4 Kāndi kuṭru’n-nebātdan seçdim
Şāma vardım ne beldeler geçdim
Hepisinden firār edip kaçdım
Şekeristān-ı Mısrđan geçdim
Ṭatlı güftār-ı dil-sitānıñçün
- 5 Heme ān cümle olmada Mecnūn
Ehl-i ‘ışkıñ bütünce zār u zebūn
Bende germi faḳaṭ begim maḥzūn
Hüsñ ü ānıñ gören olur meftūn
Ben de sevdim efendim anıñçün
- 6 Naşıl āşüfte olmayım bilmem
Ki lebiñdir cerāḥate merhem
Allāh Allāh nedir o luṭf u kerem

15

- B, Ç; Ü1, 70b, 71a; - Ü2

Bu gazel; “AKYOL, age, s 125- 126”da 14. kaside olarak yer almakta ve 14 beyitten oluşmaktadır.

Niçe dil-ḥaste olmaya ‘ālem
Dil-nüvâzı eden lisânıñçün

7 Rûḥ-ı kudsî zebânıña maḥrem
Dem-i cân-baḥşın özler ol her dem
N’ola olsa yanında ol ebkem
Hele ḥayrândır ‘İsâ-yı Meryem
Leb-i baḥşende-i revânıñçün

8 Ḥacletinden müzâb olur gevher
‘Araḳ-ı ‘ârızın göreydi eger
Nâr-ı ‘ışkıñla yanımda micmer
Gör ki ḡam-ḥ‘âr-ı şerm olur ‘anber
Şiyem-i ṭab‘-ı ḡam-nedânıñçün

16

Taḥmīs-i Ġazel-i Nābī Efendi

Mef‘ûlü Mefā‘îlü Mefā‘îlü Fe‘ûlün

1 Etme süḥan-ı merd-i süḥan-dāna ta‘arruż
Yakışmaz efendi saña mestāna ta‘arruż
Ḥod-bīnlik edip etme ḥarīfāna ta‘arruż
Zâhid der idim et yürü rindāna ta‘arruż
Bilseydiñ eger etmegi rindāna ta‘arruż

2 N’olsun bu ta‘aşşubla kelām-ı sitem-āmiz
Bu laḳlaḳa-yı bî-meze-i daḡdaḡa-engiz
Etme kerem et şā‘iri taḥmīḳ [ü] ta‘ciz
Et ‘ahd ile peymāne şikest olmağı tecviz
Tek eyleme peymāne-perestāna ta‘arruż

3 ‘İlm ile riyā nâr idügin añlamamışdır
Nefsin o ki mekkâr idügin añlamamışdır
Şi‘r-i teri esrâr idügin añlamamışdır
‘Aḳlıñ ne ḳadar yâr idügin añlamamışdır
Her kim [ki] eder zümre-i mestāna ta‘arruż

16

- B, Ç; Ü1, 71a, 71b; - Ü2

Bu gazel “BİLKAN, age, s 727-728”de 7 beyitten müteşekkildir.

- 4 Dâ'im kulağın zümre-i halka kabardır
Nemmâm-ı muḳallid ne fenâ sîḳlet ü bârdır
Bî-çârecigin 'ucbu başındaki yulardır
Taḳdîre ta'arruḏda anıñ farkı mı vardır
Kim eyler ise gerdiş-i devrâna ta'arruḏ
- 5 Bu böyle şu şöyle deme zîrâ ki ḥaṭâdır
Billâhi efendi dilegiñ cümle riyâdır
Sen bî-'ameliñ 'ameli çü İblîs hebâdır
Eczâ-yı cihân beste-i aḥkâm-ı ḳazâdır
Kim ḳâdir olur etmege fermâna ta'arruḏ
- 6 Nûrî ki 'Alîniñ sayılırken seg-i bâbı
Her bir köpege lâyıḳ olur etse ḥiṭâbı
Raḥmet bize anlara ola Ḥaḳḳıñ 'azâbı
Ol ḥişşegeh-i ḥursend şaḳın eyleme Nâbî
Taḳsîm-i ḥakîmâne-i Yezdâna ta'arruḏ

17

Tahmîs-i Gâzel-i Hâfız-ı Şîrâzî
Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Şubḥ-dem dîde-râ ne şâyed ḥ'âb
Mî-dehed sâḳî bezm-râ tef ü tâb
Der-çünin-dem bî-'âr bâde-i nâb
Mîdemed şubḥ u küleh best seḥâb
Eş-şabûḥ eş-şabûḥ yâ aşḥâb
- 2 Dürr-i nâb-est der ruḥ-ı lâle
Zi-nümâ geşte ter ruḥ-ı lâle
Tâze mî-geşt her ruḥ-ı lâle
Mî-çeked jâle ber ruḥ-ı lâle
El-müdâm el-müdâm yâ aḥbâb
- 3 Mey-keşân şud ḥarâb ser-tâ-ser
İn çi zulm-est v'în çi ra'y-i eşer

17

- B; Ç, 66a, 66b; Ü1, 71b, 72a;- Ü2

Başlık: Ü1; Tahmîs-i Nûḳ-ı Ḥazret-i Bülbül-i Şîrâz Ḳaddes'allâhu Sırruhu

Tahmîs edilen gazel Hafız Divanı'nda 8 beyittir. Bkz. Muhammet Kazvinî- Kasım Ganî;
Hafız, Tahran, 1377, 5. Baskı, s. 103.

Didehā der-birūn çü halka-ı der
Der-i mey-hāne beste endüger
İftitaḥ yā Müfettiḥe'l-ebvāb

4 Yem-i ḥaḍrāst be-nigirīd īn kişt
Bād-ı mīşed dilā 'abīr-i sirişt
Nīst ḥācet be-Ka'be vü be-kūnişt
Mī-vezed ez-çemen nesīm-i behişt
Pes be nūşid dā'imā mey-i nāb

5 Ey melīḥü'l-kelām ḥayl-i melek
Bende et bād bende çarḥ-ı felek
Küyemet īn sūḥan tu-rā bī-şek
Leb-i la'l-i tu-rā ḥuḳūḳ-ı nemek
Hest ber-rīş sīnehā-yı kebāb

6 Zāhidān bes ki bī-edeb bāşed
Pīr-i mey-rā çünīn ḡaḍab bāşed
Rūz bā-mey-keşān ki şeb bāşed
Der çünīn mevsim 'aceb bāşed
Ki be-bestend mey-kede be-şitāb

7 Nūriyā bā tū hest sa'id-i baḥt
Dost dār u turā müsā'id-i baḥt
Mī-resed rūzī ber-tū ḳāşid-ı baḥt
Ḥāfızā ḡam me-ḥor ki şāhid-i baḥt
'Āḳıbet ber-keşed zi-çehre-i niḳāb

18

Taḥmīs-i Ġazel-i Sırrī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Tutdu ḡam-ı iftirāḳıñ çehre-i ḡabrāyı hep
Teng ü tār etdi ḡamıñ dünyā vü mā-fihāyı hep
Zemherīr-i hecriñ efsürde edip incāyı hep
Tāb-ı ḥüsnüñ dūd-ı āhım ḳapladı dünyāyı hep
Eylese nev-rūz-ı ḥüsnüñ rüşenā her cāyı hep

- 2 Kaşr-ı bağ-ı vuşlatında ‘âşıkıñ olsun veted
Sen gibi bir gül-‘izâra lâzım elbet mu‘temed
Verme yol bî-gâne-gân-ı nâ-sezâya el-meded
Bezmgâh-ı gülşeniñden eyle ağyârı leked
Süz-ı dil olsun ser-â-pâ şādî-i me’vâyı hep
- 3 Dergeh-i re’fet-penâhıñ etmişim cây-ı karar
Nağme-pîrâ-yı şenâyım anda hep leyl ü nehâr
Ey gül-i zîbâ-yı ter vaşlınla oldum neşve-dâr
Âstân-ı hazretiñden dūr olursam çün hezâr
Âh u efğânım tutar gülzâr ile şahrayı hep
- 4 Nūr-ı bâtın var efendi ‘âşık-ı ğam-dîdede
Şaykal-ı mihri mi [var] der-i dil-i sâyîdede
Fıkra-yı Veyse’l-Çaren bes vuşlat-ı nâ-dîdede
Dūr ise cismi hayâl-i nakşı dâ’im dîdede
Eyleyip perdâhte bu dilde her ârâyı hep
- 5 Vaḥy-i ḳalbe maḫharım ey Nūrî-i siḫr-azmâ
Mūsâ-yı ṭab’ım bedende ḫâmedir şanki ‘aşâ
Dil tecellî-zâr-ı vaḫdetdir te’emmülsüz baña
Ḥüsn-i bî-hemtâ seni gördükçe Sırrî dâ’imâ
Nazm eder şîrîn irâde def’aten ma’nâyı hep

19

*Tahmîs-i Ğazel-i Hüdâyî Efendi**Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün*

- 1 Hülâgû-yı hücûmu milket-i cāmı çalar çarpar
Ne Çingîz-i belâdır cenk-cüyânı çalar çarpar
Zemân Tîmûrudur kim şabr u sāmânı çalar çarpar
O şah-ı pây-taht-ı mülk-i cüyânı çalar çarpar
Belâdır Rûm ‘Arab u Hind ü İrânı çalar çarpar
- 2 O âfet gözlüye hırbâ olanlar ez-nigâheş merd
Anıñ ‘aynında birdir güher ü mihter büzük ü ḫurd
Gönül levḫindeki nakş-ı sivâyı baġteten be-nerd

Nigāh-ı ğamzesiyle cümle ‘uṣṣākı be-ḥayret berd
Degil mäh u kevākib ḥūr u rıdvānı çalar çarpar

- 3 Tūlū‘-ı mihr-i zātından münevver oldu hep dünyā
Felekde görmemiş kimse naẓīrin mähdır gūyā
Verir bād-ı fenāya ‘āşıkānıñ ol melek-sīmā
O tayf-ı luṭf-ı rūyuñ zerresi ḥurşīd imiş zīrā
Perī-i bāz-geşt taht-ı Süleymānı çalar çarpar
- 4 Nişāngāh-ı dile birden ḥadeng-i cevri batdıķda
Dehān-ı tāze-i sīne o şīrīn ḥubbu tatdıķda
Kıyāmetgāh olur bir kez o iki kaşı çatdıķda
Kurup ebrū-yı kemān nāz ile tīr-bāz atdıķda
Serādan tā şüreyyā īn be-ānı çalar çarpar
- 5 Be-gū ger hest ey ‘āşık ki mişl-i ān cevānam kīst
Şabāḥu’l-ḥayr pīşānī-i o nūr-ı tecellā nīst
Fūrūğ kevkeb āteş-i der-īn ān ‘ālem-ārāyist
Zīyā-yı nūr-ı vecheş şubḥ-ı şādık nīst ya‘nī çīst
Zi-güftār-ı fūnūneş kevn ü ekvānı çalar çarpar
- 6 Kelāmı ehl-i ḥālīñ her biri esrār-ı mektūme
Kimi A‘cāma pey-revdir kimisi tūde-i Rūma
Ḥāzer kıl deşnesinden teşne olma tīg-i semūma
Şakın etme ta‘arruż zāhidā bu dürr-i manzūma
Zebānım Zū‘l-feķārı merd [ü] nadānı çalar çarpar
- 7 Şikāyet eylemek şer‘-i maḥabbetde degil cā‘iz
Taḥammül ile me‘mūr olmuş abdāl-ı şafā biziz
Dehānın mihr eden Nurī gibi kırtuldu minnetsiz
Hüdāyī cevri ḥükmi-yārdan etme fiğān hergiz
Ki seyfi ser-i zülūf emn ü emānı çalar çarpar

20

*Tahmīs-i Ġazel-i Fennī**Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn*

- 1 Āyâ şu büt-i 'işve Sikender mi ya Cem mi
Mestâne 'ināyet mi zamīrinde kerem mi
Bilmem 'acabā devr eden Ādem mi ya dem mi
Sākī bu şafā meclisi mi bezm-i elem mi
Şahbā-yı maḥabbet mi bu zehr-āb-ı sitem mi
- 2 Reftārını göstermek için ol büt-i ivec
Bir cānibe etmiş o siyeh şabkasını kec
Ebrûları emrinde bütün Rûm ili tâ bec
Çün nigehi sipeh-i Firengî gibi kec mec
Ol gamze-i ser-tîzi de şimşir-i 'Acem mi
- 3 Ābādî midir yoḥsa Semerḳandî mi nâfî
Ḳudret ḳalemiyle yazılı anda yâ Şâfî
Bir noktadır ol ḥālî rumûz-ı dile kâfî
Ol gerden ile sînesi kâğıd gibi şâfî
Ebrû-yı siyeh-kârı çü ezîr-i ḳalem mi
- 4 Şâbit bu derûnumda ḥayâl-i büt-i ḥüsnüñ
Sevdâ-yı süveydâdır o ḥâl-i büt-i ḥüsnüñ
Beytü's-şanem-i fikre ḥicâl-i büt-i ḥüsnüñ
Deyr-i dil-i şâfimde ḥayâl-i büt-i ḥüsnüñ
Āyîne-i billûrda taşvîr-i şanem mi
- 5 Meclislerini 'ıtr u zebâd etdiñ efendim
Derd-i dil-i Nûriyi ziyâd etdiñ efendim
Bezm-i irem-i zât-ı 'imâd etdiñ efendim
Bî-gâneleri luṭfla şâd etdiñ efendim
Fennî ḳulunuñ ḥişşesi efkâr u elem mi

21

*Tahmīs-i Na‘t-ı Şerīf-i Nebvī Güfte-i Şalācıoğlu eş-Şeyh**Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün*

- 1 Elā ey maḥzen-i esrār-ı evḥā nātık-ı Qur‘ān
 Elā ey ma‘den-i yāḳūt-ı vaḥy ü baḥr-ı bī-pāyān
 Elā ey yekke-tāz-ı ‘arşa-yı Yāsīn er-Raḥmān
 Elā ey server-i mülk-i risālet kāşif-i ‘irfān
 Elā ey menba‘-ı feyz-i İlāhī kāmīl-i insān
- 2 Kelāmın ehl-i derdın oldu çün irşādına bā‘is
 Nigāhın ḳalb-i vīrānın olur ābādına bā‘is
 Cemālın nūrudur ‘ālemlerin bünyādına bā‘is
 Zuhūruḳ kâ‘inātın varına icādına bā‘is
 Vücūdun ‘āleme raḥmet kelāmın ḥüccet ü bürhān
- 3 Sen olduḳ pādşāh-ı mesned-i levlāk ü mā-evḥā
 Der-i dergāhına ruḥ-sūde Mūsā Ḥazret-i ‘İsā
 Sen ol mi‘mār-ı ‘ālemsin ki ḳıldın mürdeler iḥyā
 Eger sen gelmeyeydın bu binā-yı ḳışver-i dünyā
 Ḳurulmazdı ḳalırdı bī-nişān u bī-mekān el-ān
- 4 Müzeyyen eyledi dünyāyı şer‘in ‘ālī ‘unvānın
 Cihānı ḳıldı memlū nūr [u] ‘ilm ü ḥilm ü ‘irfānın
 Şayılmaz bī-‘adeddir çün biḥār-ı luṭf u iḥsānın
 Fürüzān etdi çünki dest-i ḳudret nūr-ı zī-şānın
 Ḳamu ervāḥ olup pervāneveş mışbāḥına miḥmān
- 5 Edince zāt-ı pākın perde-i āzāldan neş‘et
 Yed-i Ḥālīḳdan olunca cemālın ḳābil-i şūret
 Sırışt-i cismiḳni ḳaşd eyleyince Şāni‘-i ḥikmet

21

B, 33a, 33b, 34a; Ç, 57a, 57b, 58a; Ü1, 73b, 74a, 74b; Ü2, 8b, 9a

Başlık: Ü1; Tahmīs-i Nuṭḳ-ı Şerīf-i Ḥazret-i Bürhānu‘l-‘Işk Ḳuddise Sırruḥu ve İfāza ‘Aleynā

Birruḥu B; Tahmīs-i Nuṭḳ-ı Şerīf-i Ḥazret-i Bürhānu‘l-‘Işk Ḳuddes‘allāḥu Sırruḥu Ç; Tahmīs-i

Na‘t-ı Şalacı-zāde Ü2

Cemal KURNAZ vd, age, 2000, s. 57-58.

1: yāḳūt-ı vaḥy ü: lu‘lu-ı lālā Ü2

2: vīrānın: vīrānda Ü2//// ḥüccet ü: ḥüccet B

3: levlāk ü: levlāk Ü1// Mūsā Ḥazret-i ‘İsā:- Ç/// ol: - Ü2

4: ‘unvānın: ‘unvānı Ü2// nūr [u] ‘ilm ü ḥilm ü: ḳadr ü ḥilm ü ‘ilm ü Ü2//// zī-şānın: dil-şānın B

5: sırışt-i: devā-yı Ü2/// Şāni‘-i: Ḥāzık-ı Ü2

Seniñ terkîbini var eyleyince mâye-i kudret
Niçe biñ kâlebi ifnâya verdi keffe-i devrân

- 6 Ser-i çevgân-ı şer‘iñle bütün edyânı hep çaldıñ
Der-i nâ-şifte-i kurb-ı vişâl-i vaḥdeti deldiñ
Şeb-i mi‘râcda eflâkda vaḥy-i Mübîn aldıñ
Niżâmın vermege bâzâr-ı dehrîñ tebdîlen geldiñ
Bilir ehl-i başıret zât-ı muṭlaqsın sen ey sulṭân
- 7 Bir ednâ ümmetiñ etmez tenezzül sâķ-ı ‘arşına
Sebeb sensin ki zîrâ ‘unşuruñ bu ittifâķına
Zihî devlet ki koyduñ ‘alemi ḥüsn-i vifâķına
Süvâr olduñ ḥabîb illâ-Nebî ba‘dî Burâķına
Saña qaldı ser-â-ser pâdşâhâ ḥaşre dek meydân
- 8 Seniñ teşrîfiñ oldu çünki Ḥaķķı bulduran yoḥsa
Ḳudûmuñ kâfirânıñ çehresini şolduran yoḥsa
Kemâl-i kudretiñdir nefis-i şümu öldüren yoḥsa
Tesellî-i zuhûruñdur cihânı güldüren yoḥsa
Ḳalırdı vâdî-i ḥayretde herkes zârî vü giryân
- 9 ‘İbâda raḥmet olduñ sen Cenâb-ı Ḥazret-i Ḥaķdan
Nişândır ehl-i dillerde şifâtıñ kudret-i Ḥaķdan
Ser-i mû olmaduñ mehcûr cânâ kurbet-i Ḥaķdan
Ḥaber-dâr eylediñ ehl-i niyâzı vuşlat-ı Ḥaķdan
Rumûz-ı men re‘ânî güft ü gûsun eylediñ ‘ilân
- 10 Seniñdir her ‘ibâda her zemânda Ḥâlîķıñ ‘avnı
‘Adû-yı nefis-i bed-mekrin ki ḥıfz eyler anıñ şavnı
Ruḥuñdan bezm-i âzâlda gül aldı şîve-i levni
Seniñ şevķine bünyâd etdi Ḥaķ bu tekve-i kevni
Cenâbıñ kuṭb-ı ‘âlem ümmetiñ sâyeñde dervîşân
- 11 Sen olduñ sâye-endâz-ı kerem maḥşerde bî-pervâ
Saña medḥ ü şenâlar eyleyince Ḥazret-i Mevlâ

6: şer‘iñle: ‘ışķıñla Ç// bütün: ḳamu Ü2// vaḥdeti: Ḥaķķı Ü2/// eflâkda vaḥy-i Mübîn aldıñ: eflâk seyr etdiñ ne ḥoş etdiñ Ü2

7: etmez: ḳılmaz Ü2/ sâķ-ı ‘arşına: ‘arş-ı sâķına B, Ü1, Ü2// ki zîrâ ‘unşuruñ bu: ‘anâşır ittihâd u Ü2

8: çehresini: çehresindir B, Ç, Ü2///// zârî vü: zâr ü Ü2

9: cânâ: ‘ışķdan Ü2

10: seniñdir her: seniñçindir Ü2// ḥıfz eyler anıñ: ḥırâset eylerdiñ Ü2

Ne mümkün medh ede 'îd-i ĥazîniñ Nûrî-i şeydâ
Nübüvvet gülşeninde sen açılmış bir gül-i ra'nâ
Şalacıoğlu bâğ-ı midĥatiñde bülbül-i nâlân

- 12 Nigâh-ı luĥfuña muĥtâcım ey maĥbûb-ı vâlâ-câh
Günâh u cürm ü 'işyânla dirîğâ olmuşum güm-râh
Erişmezse güneĥkârâna luĥf-ı himmetiñ eyvâh
Dü destimle şarıldım ben ĥapîña yâ Resûl'allâh
Şefâ'at ni'metiñden bu gedâya eylegil iĥsân

22

Taĥmîs-i Ġazel-i Nâmî Efendi

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Olmağa kibrî-i aĥmerden dilerseñ râz-dâr
Kîmyâ-yı vaĥdeti bulmağa sa'y et bî-şümâr
Vaĥdet iĥşîrine ĥıl eczâ-yı hestîyi nişâr
Pûte-i 'ışĥ içre ĥâl et cismiñi leyl ü nehâr
Nâr-ı cû' u 'aĥşla ey dil daĥı bâ-âh u zâr
- 2 Zer-ger-i tevĥîdden ayrılma etme infikâk
Zerĥ u zühd-i bârid-i zühhâddan yok saña bâk
Sâyesi altına gir şaĥîb-zemânîñ hem çü ĥâk
Bu zer-i ma'şûsuñu jeng-i sivâdan eyle pâk
Ta meĥekk-i imtiĥânda buluna ĥâliş 'ayâr
- 3 Buldu erbâb-ı şafâ şâfiyeti tefrîd ile
Sen daĥı pey-revlik et anlara bu taĥlîd ile
Saña her dem ehl-i Ĥaĥ söyler bunu te'kîd ile
Şol ĥubâr-ı mâ-sivâyı şayĥal-ı tevĥîd ile
Şafĥa-yı dilden silip eyle derûnuñ tâb-dâr
- 4 Tûĥî-i mâhiyyetiñ olsun gönûlde munteĥîş
Tâ ki maĥbûl ola senden etdigiñ ĥavr u revîş

11: ede: - Ü1

12: güneĥkârâna luĥf-ı himmetiñ: bu Nûrî bendeñe 'afvîñ meded Ü2

22

- B; Ç, 88a, 88b; Ü1, 74b; - Ü2

Başlık: Ü1; Taĥmîs-i Ġazel-i Nâmî Ç

2: sivâ: sevdâ Ü1

4: pek: - Ü1

Mi'deyi sa'y et ola hażm ile pek bî-ğıl u ğış
 Murğ-ı rûhu sükker-i tevḥīd ile kıl perveriş
 Ta ki güftârını ıṣḡâ ede cümle râst-kâr

- 5 Oldu ey Nūrî serâ'ir ehl-i dilden müntakıl
 Ancağ erbâbına olmağdır hünerle muttaşıl
 Geç ḥavâtır berzahından mihr-i dünyâdan kesil
 Râz-ı 'ıṣḡdan Nâmiyâ ger âšnâ olduysa dil
 Nağd-i cânıñ râh-ı 'ıṣḡa rûz u şeb eyle nişâr

23

Taḥmīs-i Ġazel-i Nāmī

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ebced-i vaḥdetden al dersiñi Ḥaḡḡa mâ'il ol
 Lücce-i 'irfâna gel eṭrâfa hemçün sâḥil ol
 Dergeh-i şâḥib-zemânda müsta'id ol muḡbil ol
 Ey gönül gel bâr-ı 'ıṣḡı gice gündüz ḥâmil ol
 Mekteb-i 'irfâna gel sen daḡı anda kâmil ol
- 2 Ḥaḡ saña iḥsân edip fehm ü zekâ 'aḡl u reşâd
 Ḥayy u Ḳayyûm sırrını ifşâ eder her-dem fu'âd
 Lâ-yemûtun ehline et cân u dilden istinâd
Mûtû ḡable ente mûtû emrine kıl inḡıyâd
 Gel cihâd-ı ekber eyle nefsin sen ḡâtil ol
- 3 El-ḡazer dünyânıñ idbârından olma münfa'il
 Var ise iḡbâli ayrıl hemçü medd-i münfaşıl
 Olma levş-i câḡ ile nezd-i erenlerde ḡacil
 Câḡ u manşıbıñ hevâsından güzer kıl murğ-ı dil
 'Âlem-i nâsûtu ḡo lâḡûta var sen vâşıl ol
- 4 Kendiden ġayrı mıdır fikr eyle gülden mûy-ı gül
 Cüz'-i kemter olmasa enmûzec-i deryâ-yı kül

5: serâ'ir: ser-â-ser Ü1///// rûz u: rûz Ü1

23

- B; Ç, 87b, 88a; Ü1, 74b, 75a; - Ü2

Başlık: Ç; Taḥmīs-i Ġazel-i Nāmī Diger Ü1

1: sâḥil: sâ'il Ç///// gel: - Ü1

2: sırrını: - Ü1// her-dem: hem-dem Ü1

3: medd-i: - Ü1

Söylemezdi sırr-ı vaḥdāniyyeti ḥatm-i rüsül
 Şemme vech'ullāhı ıṣḡā eylediñse ey gönül
 Mescid ü mey-ḥānede gūş eyle Ḥaḳḳı sā'il ol

- 5 Zeyd ü 'Amrñ kıl u ḳāli oldu Nūrī hep hebā
 'İlm ü zāhirle faḳaṭ iş bitmez idrāk eyle hā
 Sen daḥı Mūsā gibi ol ṭālib-i sırr-ı Ḥudā
 Şarf u naḥv u fıkḥı terk et Hızra ulaş Nāmiyā
 Ḥāşıl et 'ilm-i ḥaḳīḳat ma'rifetle 'āmil ol

24

Taḥmīs-i Ġazel-i Hıfzī Emīr İbrāhīm Efendi Ḥanyavī
Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Maḫhar olduñsa dilā şefḳat-i Mevlānāya
 Nā'il olduñ şeref-i ḥidmet-i Mevlānāya
 Vāḳıf olam der iseñ ḥālet-i Mevlānāya
 Rabṭ-ı ḳalb eyleyegör Ḥazret-i Mevlānāya
 Oldu şāyeste gönül himmet-i Mevlānāya
- 2 Niçe ta'rīf edem ol sırr-ı Ḥudā ḥālātın
 Niçe vaşf eyleyeyim zāt-ı kerem āyātın
 Melikü'l-'ıṣḳ idügin bildi bilenler zātın
 Görse Dārā ile İskender anıñ dārātın
 Ṭāḳat-āver olamaz şevket-i Mevlānāya
- 3 Bir toğurmuşdur o 'İsā-nefesi Meryem-i ḳuds
 Böyle bir gevheri bir daḥı getirmez yem-i ḳuds
 Sırrına vāḳıf olan oldu dilā maḥrem-i ḳuds
 Hūy-ı şevḳānesini gūş edüben 'ālem-i ḳuds
 Pāy-kübān olur ḥālet-i Mevlānāya

24

B, 60a, 60b, 61a; Ç, 86b, 87a, 87b; Ü1, 75a, 75b; - Ü2

Başlık: B; Taḥmīs-i Ġazel-i Hıfzī Ç; Taḥmīs-i Ġazel-i Hıfzī Efendi Ü1

2: ol: o Ü1// eyleyeyim: eyleye B// āyātın: ḥālātın B

3: pāy-kübān: pāy-püyān Ç

- 4 Rûh-ı Bestâmî der-i devletine bir bevvâb
Sırr-ı Şeyh bin ‘Arab oldu o dergâha türâb
Veled ü Şems ü Hüsâme’d-dîn o şâha aşhâb
Evliyâ şirzimesi hem dahı kûtb-ı akṭâb
Ġıbṭa-keş olsa revâ miknet-i Mevlânâya
- 5 Şehr-yâr-ı ‘urefâ ehl-i diliñ muhtârı
Oldu pişîn ü peşîn ehl-i Hâkıñ ser-dârı
Evliyânıñ bu imiş şevket ile dâdârı
Oldu hem çün ḥalefiñ hem selefiñ ḥünkârı
Muntazırdır ḳamusu ni‘met-i Mevlânâya
- 6 Hepisi ḥâk-i der-i dergehine üftâde
Rûh-ı eslâf anıñ ‘âşıḳıdır me’vâda
Rûz-ı maḥşerdeki ol maḥkeme-i kübrâda
Ser-güşâde be-kemer dest oluban üstâda
Cümlesi teşne-lebân rü’yet-i Mevlânâya
- 7 Meşnevîsi hele beñzer mi diger güftâra
Ma’nâ-yı vaḥdeti pûşîde anıñ aḡyâra
Luṭfu fehmi olmada maḥşûş imiş ebrâra
Eder inkârını inkâr gelir iḳrâra
Nigeh-endâz olan şûret-i Mevlânâya
- 8 Nâyla vaḥdet-i Hâḳ remzini söyler o dehen
Eylemişdi anı ifşâ sūḥan-ı Veys-i Ḳaren
Sırr-ı Aḥmedle olup dîde-i cânı rûşen
Ney ile buldu vüṣûlu bu durur ḡâlib zan
Ḳıldı meyyâl anı Ḥazret-i Mevlânâya
- 9 ‘İşḳı kâfîdir anıñ Nûrî-i bî-pervâya
Ḳalmadı zerre ḳadar meyl-i dili dünyâya
Sen dahı meyl edegör Ḥazret-i Mevlânâya

4: veled ü: veled B, Ü1

6: B 5: Oldular muntazır şefkat-i Mevlânâya

9: Mevlâya: Mevlânâya Ç, Ü1

Hıfzıyâ şevk-i derûnuñ var ise Mevlâya
 Kıl teveccüh cihet-i cennet-i Mevlânâya

25

Tahmîs-i Na‘t-ı Şerîf Hazret-i Nakşî Kaddes‘allâhu Sırruhu
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Gerçi çekmiştir vücûduna ‘anâşırdan niķâb
 Rûh-ı a‘zamdır aña cism ile cân olmaz hiçâb
 Rûy-ı eflâk-i risâletde olupdur mâh-tâb
 Nûr-ı Fahr-i ‘âleme bir zerre olmaz âftâb
 La‘l-i nâbından nümüne gevher-i yektâda tâb
- 2 Kulluğuna teşnedir cennât içinde hûr-ı ‘în
 Ârzü-yı vaşlı ile âsmân eyler enîn
 Çıkdı eflâke berâber fahr edip rûy-ı zemîn
 Pâyiñe yüz sürmege müştâķ ola ‘arş-ı berîn
 Var kıyâs et kimdir ol peygâm-ber-i ‘âlî-cenâb
- 3 Tâķ-ı mihrâb-ı nübüvvedir iki ebrûlarıñ
 İki âyetdir yüzüñde dîde-i dil-cûlarıñ
 Kâlb-i miskînim penâh u melce‘idir mûlarıñ
 Nûrdan bir tâze sünbüldür siyeh gîsûlarıñ
 Gamze-i şemşîriñe vermiş dilâ âteşden âb
- 4 Şol gice kim eylediñ iķlîm-i mi‘râca sefer
 Kudsîyâna erdi ferhat ey Resûl-i mu‘teber
 Nûrdan tezyîn edip Hâķ âsmânı ser-be-ser
 Âstân-ı rif‘atîñ dâ‘im melekler hıfz eder
 Sidreden teşrîfiñe peyk-i Celîl eyler şitâb

25

B, 34a, 34b; Ç, 60a, 60b; Ü1, 75b, 76a; Ü2, 8a, 8b

Başlık: B; Tahmîs-i Na‘t-ı Şerîf Hazret-i Nakşî Ç; Tahmîs-i Gazel-i Nakşî Ü1; Der-Na‘t-ı Resûl Ü2
 (Derkenarda “Nat Nakşî” nindir Nûrî’ninki tahmistir.” yazılıdır.)

Tahmis edilen bu şiir Nakşî Divâmı’nda 40 beyitlik bir kasidedir. Bkz. Nakşî İbrahim Efendi, **Nakşî Divâmı** (Haz. Emrah Ayhan) Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2000.

1: çekmiştir: geçmişdir B

2: yüz: rûz Ü2///// peygâm-ber-i: peygâm-beri Ü1

3: âteşden: âteşde Ü2

4: erdi: erişdi Ü1/// ser-be-ser: ser-te-ser Ü2

- 5 Maḥrem-i esrār-ı hikmet menba‘-ı lutf-ı ‘amīm
 Ḥāzin-i genc-i ma‘ārif dest-gīr-i her saḳīm
 Ḥıttā-pīrā-yı risālet maşdar-ı ‘ilm-i ‘alīm
 Maẓhar-ı nūr-ı tecellī-i Ḥudāvend-i ‘aẓīm
 Şāhid-i dīdār-ı Haḳ şāhib-ḥıttāb-ı müsteṭāb
- 6 Nūrī-i kemter cemālīni şehādet edeli
 ‘Āşıkānīna ḥulūşile o raġbet edeli
 Ḥazretiñe rabṭ olup ‘arz-ı maḥabbet edeli
 Ḥamdü li’llāh ravza-ı pākiñ ziyāret edeli
 Oldu ey Naḳşī derūnum mülküne çok feth-i bāb

26

Taḥmīs-i Na‘t-ı Şerīf-i Nebvī Hikmetī Efendi Ḥanyavī Kaddes’allāhu Sırruhu’l-‘Azīz

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Gel ey dil serserī gezme yeter şahrā-yı dünyāya
 Yetiş menzilgeh-i yāre berīd ol ‘arz u inhāya
 Ser-i mū ḳıl ü ḳāle düşme ḥālī eyle ser-māye
 Dal ey ġavvāş-ı endīşe yine gel ḳa‘r-ı deryāya
 Ma‘ānī dūrlerin diz rişte-i nazm-ı muḳaffāya
- 2 Naşīḥat diñler iseñ ‘ālem içre aç baña ġuşu
 Cihānda ‘ārif ol cehl-i hevānıñ olma medhūşı
 Gülistān-ı maḥabbet içre eyle ‘ıyş ile nūşı

5: Ü2 2 ve 3: Merḥabā ey ḥıttā-pīrā-yı risālet ey Kerīm

E’s-selām ey Ḥazret-i Maḥbūb-ı Raḥmanu’r-Raḥīm

saḳīm: müstaḳīm Ü1///// ḥıttāb-ı: ḳıttāb-ı Ü2

6: Ü2 1 ve 2: ‘İd kem-māye ehlini rüyuñ şehādet edeli

Senden ister cāy-ı ‘afv ile şefā‘at edeli

26

B, 35a, 35b, 36a; Ç, 62b, 63a, 63b, 64a; Ü1, 76a, 76b, 77a; Ü2, 62a, 62b, 63a

Başlık: B; Taḥmīs-i Na‘t-ı Şerīf-i Hikmetī Efendi Ḥanyavī Kaddes’allāhu Sırruhu’l-‘Azīz Ç;

Taḥmīs-i Na‘t-ı Nebvī Güfte-i Hikmetī Efendi Ḥanyevī Ü1; Taḥmīs-i Na‘t-ı Hikmetī Efendi Ü2

1: dil: - Ü2/ yeter şahrā-yı dünyāya: beyābān-ı bād-peymāya Ü2/// ḳāle: ḳālī B/// eyle: eyleye B, Ç

2: ‘ālem içre aç baña: bāz eyle pendi Ü2// cehl-i hevānıñ: el-ḳışşa cehlīñ Ü2/// Gülistān-ı maḥabbet:

Bahār-ı ġülşen-i ‘ışḳ Ü2///// gel: - Ü1

Açıl gül gibi ey dil çün degildir vaqt-i hamûşî
Bu dem bülbül gibi gel nağme-rîz ol verd-i ma'nāya

- 3 Eger gördünse çarh-ı 'ışkda ol mäh-ı tãbânı
Kulüb-ı 'âşıkā pertev şalan mihr-i dıraşşânı
Gürüh-ı 'âşıkāndan ğāret eden şabr u sāmānı
İrişdir ey şabā luţf eyle cāna bûy-ı cānānı
Bula tâ haste dil şıhhat ki bakmaya eţıbbāya
- 4 Bilirsin zāhidā keyfiyyet-i esrār-ı āfākı
Okursun ders-i 'ışkı saña bes eşcārın evrākı
Hele zehr-āb-ı şirkin bādedir bî-şübhe tiryākı
Mey-i 'ışk-ı maḥabbetden meded bir cām şun sākî
O şevk ile yazam bir 'arz-ı hāl ednādan a'lāya
- 5 Cemî'-i kâ'ināta rahmet-i Yezdān imiş Aḥmed
Vücūd-ı pāki oldu enbiyāya mürşid ü erşed
Şıfāt u zātı a'lā kadridir a'lā daḥı es'ad
Ne a'lā cümleden bālā kamudan a'lem ü emced
Ki hiç andan yakîn-rek yok Cenāb-ı Rabb-i Mevlāya
- 6 Şeh-i fermān-ı fermān-ı dü 'ālem kâşif-i esrār
Hıdīv-i efser-i Tāhā Cenāb-ı Aḥmed-i muhtār
Ḥalīl-i a'zam u ekrem şefî'-i ümmet-i ğam-ḥ'ār
Resul-i Ḥazret-i Settār Ḥabīb-i Ḥazret-i Ğaffār
Ki ḥ'ān-ı luţfı mebzûldür kamu a'lā vü ednāya

3: Ü1 5: O şevkle yazam bir 'arz-ı hāl ednādan a'lāya

Gördünse: görünsē Ç/// Gürüh-ı 'âşıkāndan: Kerrübî dilāndan Ü2

4:- Ü1

saña bes: bes durur Ü2/// Hele: Olupdur Ü2/// zehr-i Ü2/// bāde-i gül-reng Ü2

5: kâ'ināta: kâ'ināt B/ rahmet-i Yezdān imiş: maḥşad-ı aḥşā durur Ü2/// mürşid ü: mürşid Ç, Ü1//

erşed: rāşid Ü2/// Şıfāt u: Şıfāt Ü2/// kadridir: kadri Ü2/// daḥı: emlah Ü2

6: Ü2 2: Olupdur pādşehler kapusunda 'abd-i kem-miḥdār

fermān-ı dü: fermāyı dü Ç, Ü2/ kâşif-i esrār: kâtil-i küffār Ü2

- 7 Anıñçün oldu ervāḥ mücerred ‘unşura lāḥik
 Anıñçün kâ’inâtı hep yaratdı Ḥazret-i Râzık
 Anıñçün oldu erbāb-ı risālet üzre ol fā’ik
 Anıñçün Ādeme ta’līm-i esmā eyledi ḤālİK
 Anıñ ḥüsn-i cemīlidir ki ḥālet verdi Ḥavvāya
- 8 Anıñ nūrundan icād etdi Mevlā cümle eşyâyı
 Anıñ şer‘-i metīni nāsiḥ oldu dīn-i Mūsâyı
 Dem-i cān-baḥşıdır āşüfte eden Hızr u ‘İsâyı
 Anıñ Yūsuf cemālī kıldı şeydā çün Züleyḥâyı
 Kāmu māl ü menālin şarf edip hem düşdü şahrāya
- 9 Nigāh-ı luṭf ile bünyād edipdir niçe a‘māyı
 Ḥayāt-ı Ḥayy u Kāyyūm ile iḥyā etdi mevtâyı
 İşāretle dü nīm etdi felekde şübhesiz ayı
 Anıñ mihriydi eden zerre zerre Tūr-ı Sīnâyı
 Anıñ şevḳi erinī lafzını söyletdi Mūsāya
- 10 Vücūda gelmesi Ādem cenābı bā’iş olmuşdur
 Zuhūr-ı ‘ilm ü ‘irfāna kitābı bā’iş olmuşdur
 Münnevver olması ḥurşid-i tābı bā’iş olmuşdur
 Ḥayāt-ı Hızra bir kaṭre lu‘ābı bā’iş olmuşdur
 Dem-i şirīn kelāmı zindelik verdi Mesīḥāya
- 11 Odur ey Nūrī rūḥ-ı maḥẓ işbu cān ile tende
 Bütün kerrūbiyān olmuşdur ol sulṭāna efgende
 Fürūğ-ı nūr-ı zātıdır olan bu ḳalb-i rūşende

7: ‘unşura: ‘unşur Ç// kâ’inâtı heb: rızık-ı maḳşūmu Ü2// Ḥazret-i Râzık: ḤālİK-ı Rezzāk
 Ü2///// verdi: ver Ü2

8: icād etdi Mevlā: İzīd ḥalḳ edipdir Ü2// nāsiḥ oldu: nesh edip Ü2// Mūsâyı: Yehūdāyı Ü2/// dem-i
 cān-baḥşıdır: ḥüsnüdü Ü2/// Hızr u: Ḥazret-i B

9: bünyād: binā Ü1, Ü2/ niçe: bunca Ü2///// lafzını: luṭfunu B

10: ḥayāt-ı Hızra: ḥayātı Hızra Ü2; Cenāb-ı Ḥazret B

11: Ü2 ilk üç mısra: Emīnā öldürür rūḥum mu‘azzam cism ile tende
 Şerī‘atden ‘udül eden olur maḥşerde şermende
 Şefā‘at-ḥ‘āh iseñ zāhid beri gel sen de ol bende

ey: ey ey Ü1///// sırr-ı: sırı B

Anıñ luṭf-ı nıgāhı olmasaydı Hıkmētī sende
Niçe mālīk olurduñ sırr-ı cıfre genc-i ihfāya

- 12 Hemīşe ‘āşıkānıñ āh u efgānı temām olsun
Hezārāsā nu‘ūtu gülşeninde pür-maḳām olsun
Vişāl-i ma‘nevīsiyle gönül şād u be-kām olsun
Muḳaddes rūḥuna Hāḳdan şalāt ile selām olsun
Meh ü ḥurşid zıyā verdikçe şeb rüz rüy-ı dünyāya

27

Tahmīs-i Ğazel-i Şalacıoğlu Mürşid-i Şāhib-Divān
Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 ‘Ālem-i şūreti koyduk şıfat-ı ‘arşullāhız
Genc-i tecrīd-i Hāḳuz ya‘nī ki ehlullāhız
Zāhire bakma ki biz ma‘nide rūḥullāhız
Bize ‘ibretle nazar kııl ki ne sırrullāhız
Bu şıfat ile görüp şanma ki ḡayrullāhız
- 2 Mürşidiz ‘āleme seccāde-i himmetde bugün
Cismimiz rūḥumuza olmada ḥidmetde bugün
Kalmadı zerre sivā fikri ṭabī‘atde bugün
Hāzır olduk ḥarem-i bezm-i hüviyyetde bugün
Ḥil‘at-i ‘ışkı giyip anda ricālullāhız
- 3 Kurtulup zātımız ey dil keder-i ḥalvetden
Behre-yāb olduk anıñçün ni‘am-ı celvetden
Bize ne ḥāşıl olur fānide bir devletden

12: Hezārāsā: Belābil gibi Ü2/// Vişāl-i ma‘nevīsiyle gönül: Vişāli ile diler dā‘imā Ü2

27

B, 36a, 36b; Ç, 58a, 58b; Ü1, 77a; Ü2a, 10a, 10b; Ü2b, 55b, 56a (Bu tahmis Ü2’de iki defa kaydedilmiştir. Bu sebeple nüsha farkları gösterilirken Ü2a ve Ü2b kısaltmaları, her iki kayıta da fark aynı ise Ü2 kısaltması kullanılmıştır.)

Başlık: Ü1; Tahmīs-i Nuṭḳ-ı Hāzret-i ‘Azīzü’l-Evliyā Ḳuddes’allāhu Sırruhu B; Tahmīs-i Nuṭḳ-ı Şerīf-i Hāzret-i ‘Azīz Ç; Ğazel-i Şalacı-zāde Ü2a; Ğazel-i Şalacı-zāde Tahmīs-i Nūrī Ü2b
KURNAZ vd, age, 2000, s. 158.

1: Ü2 2: Kenz-i tecrīdiz anıñçün bir ālāy ehlullāhız

‘ālem-i: ‘ālemi Ü2a/// rūḥullāhız: illāllāhız Ü2

2: ‘āleme: ‘ālemde Ü2b/ seccāde-i: biz şuffe-i// olmada: ḥādım ü Ü2

3: Ü2 2 ve 3: İstemez gönölümüz aşlā ni‘am-ı cennetden

Yokdur/Büyükdür (Ü2/Ü2b) ümidimiz erbāb-ı ḡnādan devletden

Menzil-i vaḥdete erdik çekilip keşretten
Lā libāsın giydirip mazhar-ı illāllāhız

- 4 Kāfīdir Nūrī saña sırr-ı Şalacıoğlu
Gösterir nūr-ı Hudā sırr-ı Şalacıoğlu
Dil-i mecrūḥa devā sırr-ı Şalacıoğlu
Se vü dü faẓl-ı Hudā sırr-ı Şalacıoğlu
Zāhidā aç gözünü gör ne ricālullāhız

28

Taḥmīs-i Ġazel-i Şeyḥ Nūrī
Mefʿûlü Mefāʿîlün Mefʿûlü Mefāʿîlün

- 1 Meyden hiç ayılmazam mey-ḥāne miyim bilmem
Devr eylerim aḥbābı peymāne miyim bilmem
Hālīm niçe vaşf etsem mestāne miyim bilmem
Yanmaḳdan uşanmazam pervāne miyim bilmem
Hiç şoñunu şaymazam dīvāne miyim bilmem
- 2 Ol āfet-i pür-āşûb ol bār-ı cefā-kārım
Gülzār-ı cinān içre ol bülbul-i pür-zārım
Fāş eyledi āḥir kār aḡyāra hep esrārım
Her şām u seḥer zāram gūş eylemez ol yārım
Baḳmaz baña ḥünkārım bî-gāne miyim bilmem
- 3 Ey bülbul-i ḥoş-elḥān vʿey tūṭī-i ḥoş-güftār
Ey yār-ı şadāḳat-kār vʿey düşmen-i pür-āzār
Eşkim güherin her dem gör kim ederim işār
Ḳalbimde ocaḡım var bu sīnede dāḡım var
Āteşde duraḡım var hep yāne miyim bilmem

4: sırr-ı: sırrı Ü2a// Hudā: hüdā Ü1; hidāyet B/// mecrūḥa: ḥasteye Ü2/// devā: sezā Ç; şifā Ü2

28

B, 36b, 37a; Ç, 64b, 65a; Ü1, 77b; Ü2, 12a, 12b

Başlık: Ü1; Taḥmīs-i Nutḳ-ı Ḥazret-i Şeyḥ Nūrī Efendi Ḳuddise Sırruhu B; Taḥmīs-i Nutḳ-ı Ḥazret-i Şeyḥ Nūrī Efendi Ç; Ġazel-i Nūrī-i Diğer Taḥmīs-i Nūrī Ü2

Ali Osman COŞKUN, age, s. 123

1: şoñunu: şoñu Ü1

2: āfet-i: leyl-i Ü2// içre: üzre Ç// ol: o Ü1//// şām u: şām Ü2//// bî-gāne: divāne Ü1

3: ey: ol Ü1// her dem gör: dāʿim baḳ Ü2//// ocaḡım: oṭaḡım B, Ç, Ü1

- 4 Kālā-yı şu'ûrum hep tārâc u bî-âb oldu
Gönlüm na'mā-çînân-ı 'ıŝkıñla dolâb oldu
Hûn-âb-ı dü çeşmim gör kim la'l-i müzâb oldu
Dil hâne-harâb oldu yıkıldı türâb oldu
Her cānibi bâb oldu vîrâne miyim bilmem
- 5 Nûrî ne şafâlar var gör 'âlem-i vaḥdetde
Keşretten olup âzâd bul Ḥaḳḳı o ḥalvetde
Gāhî elem-i hicrân geh zevḳ ile vuşlatda
Nûrî dem-i dehşetde baḥr-ı ğam-ı fûrḳatde
Ḳa'r-ı yem-i ḥayretde dūr-dâne miyim bilmem

29

*Tahmîs-i Ġazel-i Ḥâfız-ı Şîrâz**Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün*

- 1 Yok kūy-ı yâre ṭâḳat bu bendede ḥırâma
Ammâ ki ḥasret oldum bir tuḥfe-i selâma
Taḥrîre derd-i hecrim aldım elime ḥâme
Ez-ḥûn-ı dil nüviştem nezdîk-i yâr nâme
İnnî ra'eytu dehren men hecrike'l-ḳıyâme
- 2 Bir cism-i nâ-tüvânam rûḥ-ı bilâ-vücûdam
Maḥrûm-ı bâb-ı vuşlat me'yûs-ı luṭf u cûdam
Âlûde-i günâham şâyeste-i ḳuyûdam
Her çend ki ez-müdem ez v'ey ne-bûd sûdam
Min cerrebü'l-mücerrebe ḥillet bihi'n-nedâme
- 3 'İşķim bilindi cānâ etme baña melâmet
Gitdi ḳarârım elden yok bende şabra ṭâḳat
Ben Ḳays-ı vâḳtim ey şûḥ sen Leylî-i şabâḥat

4: - B, Ç, Ü1

5: Nûrî ne şafâlar var gör: Ey Nûrî kem mâye var Ü2/ şafâlar: şafâlarda B

29

B, 59a, 59b; Ç, 66b, 67a, 67b; Ü1, 77b, 78a;- Ü2

Başlık:Ü1; Tahmîs-i Ġazel-i Ḥâfız Mehmed Paşa B; Tahmîs-i Nûtḳ-ı Ḥazret-i Bülbül-i Şîrâz
Ḳaddise Sırruhu'l-A'lâ Ç

Tahmîs edilen gazel Hafız Divanı'nda 6 beyittir. 5. bentteki beyit ise bu baskıda bulunmamaktadır.

Bkz. Muhammet Kazvinî- Kasım Ganî; age, s. 327.

3: melâmet: selâmet B

Dârem men ez-firâket der-dîde şad ‘alâmet
Leyset dumû‘ ‘aynî hâzâ lene’l-‘alâme

- 4 Müftî-i ‘ışka şordum etdi şu gûne iftâ
Var hecr-i yâre dâ’ir haylî cevâb-ı şettâ
Pîr-i muğâna da dün şordum bu râzı hattâ
Pursîdem ez-ţabîbî ez-ĥâl-i dost güftâ
Fî-kurbeti ‘azâbün fî-bu‘dihi selâme
- 5 Bâ-şîvehâ-yı şîrîn ez men şerâb ber-dâşt
Ân yâr-ı dil-nüvâzem kerdem ĥicâb ber-dâşt
Âb-ı dü çeşmem ez v’ey Ĥaĥĥâ ki ĥ’âb ber-dâşt
Bâd-ı şabâ zi-mâhem nâ-geh niĥâb ber-dâşt
Ke’ş-şemsi fî’đ- ĥuhâ taţla‘u mine’l-ġamâme
- 6 Süddeñde seg-nevâzım cânâ sezâ-yı tardım
Havlarsam olmaz ‘aceb şıdĥ-âzmâ-yı merdim
Ĥâk-i ĥaĥîrim ammâ rüsvâyılıĥda ferdim
Goftem melâmet âred ger gird-i kût gerdem
Vallâhi mâ ra’eynâ ĥubbâ bilâ-melâme
- 7 Nûriye pîr-i meyden oldu bu gûne telĥîn
Kim vuşlata miyâncı olmaz çü ĥamr-ı rengîn
Aldım bu pendî olmam dünyâda ġayrı ġamġîn
Ĥâfız çü Tâlib âmed Câmî be cân-ı şîrîn
Ĥattâ yezûĥa minhu ke’sen mine’l-kerâme

30

*Taĥmîs-i Ġazel-i Ĥazret-i ‘Azîz Ĥaddes’allâhu ‘Azîz
Mefâ’ilün Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün*

- 1 Ziyâ-yı ‘âleme envâr-ı âftâb ister
Ĥişâr-ı ‘ışka ‘azîmet tüvân u tâb ister
Ĥaĥı ĥuzûrda görmez az arar ġiyâb ister

6: havlarsam: havlarlarsam Ç

30

B, 37a, 37b; Ç, 59a, 59b; Ü1, 78a, 78b; Ü2, 10a

Başlık: B; Taĥmîs-i Nuţĥ-ı Ĥazret-i ‘Azîzü’l-Evliyâ Ĥuddise Sırruhu Ç; - Ü1; Muĥammes-i Nûrî
Ü2b

Bu gazel “KURNAZ vd, age, s. 145”te 6 beyittir.

1: u tâb; - Ü2/// görmez: bilmez Ü2

Gör imdi muhtesibi ‘ışkdan hisâb ister
Anıñsa metnini taḥrîre biñ kitâb ister

- 2 Şanır veliyy-i zemândan ki kendidir fâ’ik
Dürûğ-zen olarak der ki olmuşum şâdık
Ḥuzûr-ı Ḥazret-i pîre o kimsedir lâyıķ
Bu bezm-i ‘ışķa müheyyâ olam diyen ‘âşıķ
Sirişķ-i dîdesi mey cigeri kebâb ister
- 3 Şu cân kim ister ola ķalbi münkeşif çü ķamer
Maķarr-ı vaşl-ı Ḥaķķa müşterî olursa meger
Bu çarhı kendiye döndürmegi o kim ki ister
Sa’âdetiñ güneşi olmağa o kim ki diler
Yüzü ayağına ehl-i diliñ türâb ister
- 4 Riyâ vü süm’a ile şûfî olamaz irşâd
Ḥarâbdır ne ķadar olsa zâhiri âbâd
Ta’accüb etme ki dergâha geldiler ‘ibâd
Ḥarîm-i ‘ışķı tavâf etmesin deme zühhâd
Ki hıfz-ı kûy-ı dil-ârâyîde gül-âb ister

31

Taḥmîs-i Ğazel-i Şeyḥ Şalacıoğlu
Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ülün

- 1 Göñül bir dürr-i la’l-i bî-bahâdır
Göñül sulṭân-ı taḥt-ı ıṣṭıfâdır
Göñül bir mürşid-i râh-ı hüdâdır
Göñül vaşlına yariñ reh-nümâdır
Göñül ‘ışķ-ı Ḥudâya âşnâdır

2: Ḥazret-i pîre: ḥazrete pey-rev Ü1; pîr-i muğâna Ü2//// olam: oldum B///// cigeri: ciger Ü2

3: Ü2’de 3. ile 4. beyitlerin yerleri değışiktir.

ister ola ķalbi münkeşif çü: taleb eyler ki ķalbi ola Ü2// olursa: olur Ü2// meger: mükerrer B//

döndürmegi: ‘îd etmegi Ü2//// diler: ister Ç, Ü2

4: zâhiri: zâhiren Ü2//// geldiler: geldi heb Ü2

31

B, 37b, 38a; Ç, 59b, 60a; Ü1, 78b, 79a; Ü2, 9b, 10a

Başlık: Ü1; Taḥmîs-i Nuṭķ-ı Ḥazret-i ‘Azîz Ḳuddes’allâhu Sırruhu’l-‘Azîz B; Taḥmîs-i Nuṭķ-ı Şerîf

Ḥazret-i ‘Azîz Ḳuddise Sırruhu Ç; Taḥmîs-i Nürî Ğazel-i Şalacı-zâde Ü2

KURNAZ vd, age, s. 146-147.

- 2 Göñüldür eyleyen her demde âhı
Göñüldür bildiren Hakkı kemâhı
Göñüldür rûh-ı a‘zam tahtgâhı
Göñül oldu nazargâh-ı İlâhı
Göñül mir’ât-i zât-ı Kibriyâdır
- 3 Odur dânen-de-i ‘ilm-i Felâţun
Şafâsın aňlamaz zâhirle her dñn
Anıñçñn devr eder bu çarh-ı gerdñn
Göñülde derc olundu dürr-i meknñn
Göñül şandũka-yı feyz-i Hudâdır
- 4 Hakkı seyrân eder her dem her ânda
Kerem kıl şũfiyâ kalma gümânda
Geh ağlar geh güler gâhı fiğânda
Görñrsñn on sekiz biñ ‘âlem anda
Göñül bir bârgâh-ı ma’verâdır
- 5 Anıñ zâtıyla ‘âlem oldu kâ’im
Nühüfte anda ahlâk-ı mekârim
Odur ey Nürî dergâh-ı e’âzım
Teveccüh kıl Şalacıoğlu dâ’im
Göñül şâhım maķarr-ı ilticâdır

32

Taħmīs-i Ğazel-i Dil-firīb-i Kāmī Efendi
Mef’ûlü Mefâ’îlũ Mefâ’îlũ Fe’ûlũn

- 1 Mânend-i benefşe ekilip yerlere düşsem
‘Abherveş alıp deste ‘aşâgehlere düşsem
Bir lâle-ruħuñ şevķine âteşlere düşsem
Gül-çehre gülendâm ola bir dil-bere düşsem
Ezhâr-ı dü-yek berg-i ‘abeş katmere düşsem

3: dürr-i: dürri Ü2

4: eder: eden Ü2

32

B, 58b, 59a; Ç, 81b, 82a; Ü1, 79a; - Ü2

Başlık: B; Taħmīs-i Ğazel-i Dil-firīb-i Kāmī Ç; Taħmīs-i Ğazel-i Dil-firīb-i Kāmī Ü1
AKYOL, age, s 297.

- 2 Döndü gül-i sūriye yüzüm ‘illet-i teb mi
Yohsa şarı bir top gezi kār-ı Haleb mi
Farq eylemeden anı kalıp rüz mu ya şeb mi
Reng-i ruhumu aldı teb-i zālīm ‘aceb mi
Reng almağa ya güllere ya müllere düşsem
- 3 Fermān-ı irādetle olup sākin-i Mornez
Bir sebze-i bī-gāneyim ol şūh beğenmez
‘Azm etmege yok bende liyākat o da gelmez
Gülzār-ı vişālinde bulup vuşlatı bir kez
Bitsem de tohum gibi saçılsam yere düşsem
- 4 Nesrīn gibi şāh-ı ter ü taze şalamam
Bir küşede hem-vāre çekilip de şalamam
Efkar-ı heves-perver-i dünyāya şalamam
Āb ile yanarım şularım feyz alamam
Olmaz mı ya gül-bün gibi hākistere düşsem
- 5 Hāmem kalem-i kudrete gūyā ki muvāfiq
O mūcid olup bu şan‘at-ı hūsnünü nāmıq
Nūrī nigeḥ-i rağbet-i yāre ola lāyık
Ūftādesi olmaz mey-i emīr-i ‘āşık
Kāmī-i bī-perverden kilik-i tere düşsem

33

Taḥmīs-i Nutḡ-ı Ġazel-i Nābī Efendi Ḳuddise Sırruhu
Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Mekīn-i südde-i devlet-medārdan ne ḥaber
O nev-nihāl-i mekarim-şi‘ārdan ne ḥaber
Yetiş kemīneye söyle nigārdan ne ḥaber
Gel ey nesīm-i şabā kūy-ı yārdan ne ḥaber
Gelir mi kâfile-i müşg-bārdan ne ḥaber

2: kār-ı: kārı Ç/// rüz mu: rūzī Ü1

4: dünyāya; dünyādan Ç; dünyāda Ü1

5: - B

hūsnünü: hūsnü Ü1

33

B, 57b, 58a; Ç, 72b, 73a; Ü1, 79a, 79b; - Ü2

Başlık: B; Taḥmīs-i Ġazel-i Nābī Efendi Ç, Ü1

BİLKAN, age, s 597.

- 2 Refîkî oldu mu âyâ ki reh-ber-i taq̃dîr
Eline lâle-i tîğîyle aldı mı şemşîr
Edip ‘asâkir-i faşl-ı şitâyı hep tedmîr
‘Aceb kalem-rev-i gülzârı etdi mi teşhîr
‘Azîmet-i sipeh-i nev-bahârdar ne haber
- 3 ‘Abîr-i zülfünü müşg-i Hoten edip taqlîd
Haţâdır aña müşâbih desem de emr-i ba‘îd
Şemâme-i hevesi biz de edelim tecdîd
Şemîm-i lutfuna âmâdedir meşâm-ı ümîd
Ne gûne cünbişi var rûzgârdan ne haber
- 4 Fidâ edip vaţanın mübtelâ-yı ğurbetdir
Ġarîbliğ [bize] berzağ degil meserretdir
Bizi bu gûne ferâmûş ‘aceb kabâhatdir
Muķîm-i kûçe-i yâr oldu haylî müddetdir
Dil-i belâ-keş-i nâ-ber-ķarârdan ne haber
- 5 Açılsa Nûrî saña lutf u merķamet bâbı
Nigâh-ı ‘âtîfet etse mürüvvet erbâbı
Lisâna bir dağı alma bu beyt-i nâ-yâbı
‘Aceb huşûle gelir hâli var mı ey Nâbî
Ümîd-i hâtır-ı ümmîdvârdan ne haber

34

Tahmîs-i Ġazel-i Rüşdî Efendi*Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün*

- 1 Ġarâbât ehliyiz gel bizde seyr et beyt-i ma‘mûru
Eder zinde bir iki cür‘amız rencûr-ı maķmûru
Der-i vaşlına lâyıķ ğördü bu âlüfte mehcûru
Ezelden sâķî-i ‘ışķ pür kılıp bir câm-ı billûru
Bize yutdurdu âķır şu‘lelendi ğözlerim nûru
- 2 Eşer etdi bir iki nağmecik bu sûz u sâzımdan
Ne fehm etdiñ nigâh-ı şûh-ı yâr-ı dil-nüvâzımdan

4: kabâhatdir: kıyâmetdir Ü1

34

B, 58a, 58b; Ç, 89a, 89b; Ü1, 79b, 80a; - Ü2

Başlık: Ü1; Tahmîs-i Ġazel-i Rüşdî B, Ç

2: şûh-ı: şûhu Ü1

Nevâ-yı Râḥatu'l-ervâhı diñle ser-firâzımdan
Alıp mızrâb-ı şevki perde-i nâz u niyâzımdan
Muḥâlif çenber etdim bûselik âheng-i ṭanbûru

- 3 O zülfi içre ḥâli nokṭadır güyâ ki cîm içre
Cemâlinde ḥaṭı bir sebzedir bâğ-ı na'îm içre
Muşaffâ pertevi ma'kûsdur ḳalb-i selîm içre
Görüp ruḥsâr-ı yâri kâkül-i 'anber şemîm içre
Siyâh ebrîñ içinde mişl-i ḥurşîd berḳ urur nûru
- 4 Cihâna meyli yokdur ârzû-yı mâl ü câh etmez
Nücûm u vaḳfedir hep ḥubbu 'uşşâkı penâh etmez
Nedir bu iştiğâl-i ders-i ḥayret-rû bir âh etmez
Seḫerde pâyma yüz sürmege vardım nigâh etmez
O çîn-ebrû meger ez-ber edermiş 'ilm-i semmûru
- 5 'Aceb mi la'l-i sükker-bârıñı ağıyâra emdirseñ
Ya Nûrî gibi bir ṭûṭî-i pür-güftâra emdirseñ
Ya bebğâ-yı raḳîb-i kâfir-i mekkâra emdirseñ
N'ola sükker lebiñden Rüşdî-i bîmâra emdirseñ
Desinler saña hey şâhım şekerle beslenir Nûrî

35

Taḥmîs-i Ğazel-i Ḥazret-i Bûlbûl-i Şîrâz Ḳuddise Sırruhu

Meḫ'ülü Fâ'îlâtün Meḫ'ülü Fâ'îlâtün

- 1 Mecnûn-ı 'ışkım 'aqlım etdim fidâ vü yağma
Ferdâ ğamın giderdim ḳalmadı ḳayd-ı dünyâ
Şu kâ'inât içinde her sırrım oldu ifşâ
Dil mîreved zi-destem şâḫib-dilân Ḥudârâ
Derdâ ki derd pinhân ḥ'âhed şod âşkârâ

4: meyli: mişli B

5: sükker: şeker Ü1///// saña: şanıña B///// beslenir: besliyiz Ü1

35

B, 38a, 38b, 39a; Ç, 65a, 65b, 66a; Ü1, 80a, 80b; Ü2, 16b, 17a, 17b

Başlık:Ü1; Taḥmîs-i Nuṭḳ-ı Ḥazret-i Bûlbûl-i Şîrâz Ḳaddise Sırruhu B; Taḥmîs-i Nuṭḳ-ı Ḥazret-i Bûlbûl-i Şîrâz Ḳuddise Sırruhu A'lâ Ç; Ğazel-i Ḥafız Bûlbûl-i Şîrâz Taḥmîs-i Nûrî Ü2

Tahmis edilen gazel Hafız Divanı'nda 12 beyittir. Bkz. Muhammet Kazvinî- Kasım Ganî; age, s. 99.

- 2 ‘Azm eyle kūy-ı yāre ihmāli etme tecvīz
Eyyām-ı mu‘tedildir ey qalb-i hālet-engīz
Luṭf eyle ol müsā‘id bir sâ‘at aqdem ol tîz
Geştî nişestegān nîm ey bād-ı şurta berhîz
Bāşed ki bāz bînîm ân yār-ı āšnā-rā
- 3 Etme maḥabbet ey dil dünyāya olma Mecnûn
Mūsā-yı vaḳti gözle olma mişāl-i Qārûn
Rağbet eden cihāna bî-şübhe oldu mağbûn
Deh rûze mihr-i gerdûn efsāne-est u efsûn
Nîgî be-cây-ı yārân fırsat-şümâr-ı yārā
- 4 Vaḳt-i bahār erişdi açıldı gülle sünbül
Ey sâķî sen figân et etsin şurāhî gulğul
Mest oldu vecde geldi dün meclisimde ol gül
Der-halka-i gül ü mül hûş h’ând dūş bülbül
Hâttu’ş-şabûh heyû eyâ eyyühe’s-sükārā
- 5 Vaḥdet şerâbın et nûş tîz al eliñe sāğar
Ders-i ledünnî ile ol teşne eyle ez-ber
‘Aks eylesin diliñde biñ dürlü ma’nî-i ter
Âyîne-i Sikender cām-ı meyest benger
Tā ber tū ‘arza dāred aḥvāl-i mülk-i Dārā
- 6 Çün ‘ālem içre olduñ şāḥib-yesār u şervet
Ḥaḳ ni‘met-i firāvān etdi saña ‘ināyet
Dünyāda āḥiretde maḳşûd ise sa‘âdet
Ey şāḥib-i kerāmet şükrāne-i selāmet
Rûzî tefakḳudu kün dervîş-i bî-nevārā
- 7 Şaḥbā-yı naḥvet ile olma şaḳın dilā mest
Kālā-yı kibre zinhār dünyāda urma sen dest
Dā‘im rızā-yı Ḥaḳda ol cümle pest ile pest
Āsāyiş-i dü-gîti tefsîr-i in dü ḥarf-est
Bā dostān mürüvvet bā-düşmenān müdārā
- 8 Zühhād-ı tîre-dil ger bizden degilse ḥursend
Zencîr-i ‘ışḳ etdi pây-ı taşarrufu bend

2: ihmāli: ihmāl Ü2

4: meclisimde: meclis içre Ü2

7: şaḳın: yaḳîn B/// pest ile: pestle eyle B, Ü1

Çevgân-ı zülf-i yâri Hâk etdi bize peyvend
Der kûy-ı nîk-nâmı mâ râ güzâr ne dâdend
Ger dü nemî pesendî tağyîr kün kazârâ

9 Her biri tûṭî derler her birisi şeker-ḥand
Her bir süḥanlarıdır lezzetde şanki bir ḳand
Pây-ı dil olmasın mı ol leb-şekerlere bend
Ḥübân-ı Pârsî gû bahşendegân ‘ömrend
Sâkî bedeh beşâret pîrân-ı pârsârâ

10 Olmazsa sende ey dil aşlâ feraḥ-ı destî
Dâr olsa saña dünyâ añ ḥâlet-i elesti
Bir ğam zuhûr ederse ur cām-ı ‘ışḳa destî
Hengâm-ı teng-destî der-‘ayş gûş u mestî
K’în kîmyâ-yı hestî Ḳârûn koned gedârâ

11 Nûrî teḥî mi oldu yek cür‘a ile nâ-bûd
Pîr-i meye gelince olduĝu çihre-fersûd
Bu tarz ile yaratdı anı Cenâb-ı ma‘bûd
Ḥâfız be ḥod ne pûşid in ḥırḳa-i mey-âlûd
Ey şeyḥ-i pâk-dâmen ma‘zûr dâr mâ râ

36

Taḥmîs-i Ğazel-i Kâmi Efendi Müzeyyel ‘İdiyye-i Muḥammes
Mef’ûlû Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

1 Resm-i şafâyı bahş edip ol sebze-i zihî
Çâk eyledim o şevḳ ile ḥırḳamdaki zihî
Bîmâr-ı ‘ışḳa şundu zenaḥdânı bir biḥî
‘Uşşâḳa bûs kıldı kerem ol ḳadi sehî
Ni‘me’l-kerem ḥoşâ ne güzel ḥabbezâ zihî

2 Toldurmuşum bu bâğçeden ḥaylî ḳabları
Dâmân u dest-mâlları hem bu cebleri
Gül-nâr-ı lebleriyle unuttum edebleri

9: ol: o Ç

11: Nûrî: - Ü2/// Ma‘bûd: Mes‘ûd B

36

- B; Ç, 82a, 82b, 83a; Ü1, 80b, 81a, 81b; - Ü2

Başlık: Ü1; Taḥmîs-i Ğazel-i Dil-firîb Kâmi Ç

Bu gazel; “AKYOL, age, s 116- 117’de 10. kaside olarak yer almaktadır.

Datdım o sīb-i ğabğabı ālū-yı lebleri
 Āyā o çāšnīde mi cennet fevākīhi

- 3 ‘İşkī perīveş anıñ olup aña bir belā
 Dārū’l-füsūka etdi ‘azīmet edip şalā
 Şimdi kadeh du‘āsına meşğūldür dilā
 Bādeyle sürh-bāde olup şūfī mübtelā
 Her dem okur du‘āsını lutfen bedīhī
- 4 Etdiñ yasağ şaḥne gibi sen şerābımız
 Artırdıñ āh-ı dildeki bu pīç ü tābımız
 Ne cürm ile kaçırmadasın gice ḥā’bımız
 Gelsin hele seniñle bizim var ḥesābımız
 Ey māh-ı şavm bekleyelim pencşenbihi
- 5 Çalındı nevbet-i süḥan-ı yārda dühül
 Kalmadı dilde ‘illet-i evrām u dād-ı dil
 Bu sâ‘at-i mübārekede açılıp çü gül
 Mānend-i zühre tırma hemān rakş eder gönül
 Medḥiyle bir ferīdiñ açılmış münebbihi
- 6 Ol mücid-i mezāmīn-i rengīn ferīd-i ‘aşr
 Dānā-yı bī-mu‘ādil-i dehr ü reşīd-i ‘aşr
 Ḥassān-ı Rūm u Şevket-i vakt ü Lebīd-i ‘aşr
 Muḥyi’l-ma‘ānī Nūrī Efendi vaḥīd-i ‘aşr
 Kim olamaz ne Hızr u ne ‘İsā müşābihi
- 7 Dārū’l-ifāde-i süḥanında bizi kıomaz
 Şākirdi rūḥ-ı kıuds olamaz eyler ihtirāz
 Ḥaqqā ki ma‘rifetle olup şimdi ser-firāz
 Etse ḥayāl-i rütbe-i ‘irfānını biraz
 Bī-şübhe ‘aql-ı evvel olur idi Vālihī
- 8 Ḥayrānıyım o zāt-ı ma‘ārif-simātınıñ
 Eş‘ār-ı nev-zemīnde muşanna‘-nikātınıñ
 Eslāf yañlışı gibidir münşe’atınıñ
 Tesvīdidir geçen şu‘arā nazm-ı zātınıñ
 Ḥālā olanlarıñ da odur muḳtedā-bihi

3: okur du‘āsını: du‘āsını okudu Ü1

7: süḥanında: süḥanda Ü1

8: Tesvīdidir: Şi‘r-i bedīhīdir Ü1

9 Cānā ne şerm ile çekerim ‘arza nazmımı
Mānend-i şā‘irān sürerim ‘arza nazmımı
Nā-müstakīmdir yetdirem ‘arza nazmımı
Allāh bilir hayā ederim ‘arza nazmımı
Medhīñle bulmasaydım efendim fūrū-bihi

10 Zāhırde her ne deñli ki şāhib-yerā‘ayım
Kūnh-i rumūz-ı sözde bī-istiṭā‘ayım
Nazmımda şanma ‘ārif-i fenn-i berā‘ayım
Ammā ne çāre söyleyemem bī-biḍā‘ayım
Ney-pāre-i şikeste-i ḥāmem içi teḥī

37

Taḥmīs-i Ġazel-i Şeyḥ Şalacı-zāde

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

1 Şāh-bāz-ı evc-i ‘ışkım kāf-ı dil ‘anḳāsıyım
‘Ālem-i bālā-yı sırıñ baḥriyim deryāsıyım
‘Ārifim nā-dān şıfat ‘ilm-i ledūn dānāsıyım
Şīr-i şahrā-yı taşarruf bezm-i dil şahbāsıyım
Söylenen dillerde dā‘im her sūḥan ma‘nāsıyım

2 ‘İllet-i gā‘ıyyeyim ammā ki var ‘abdiyyetim
Cismle yek-reng olup bildiñ mi rūḥāniyyetim
Āšnā-yı baḥr-ı ‘ışkım ‘unşura yok minnetim
Cevher-i evvel durur terkīb-i aşlım ḥılḳatim
Dehre geldim Işfahān-ı vaḥdetiñ kālāsıyım

3 Ḥusrev-i iḳlīm-i ‘ışkım şāh-ı mülk-i ḥayretim
Ḥāce-i ‘ilm-i ledünnim ġarḳ-ı nūr-ı vaḥdetim
Cālis-i taḥt-ı melāḥat ḥān-ı Rüstem-saṭvetim
Mālik-i ‘iḳlīm-i faḳrım pādşāh-ı zilletim
Mülkümüñ şevketli ḳudretli ulu Dārāsıyım

9: bulmasaydım efendim: efendi bulmasaydım Ü1

10: nazmımda: nazmımın Ü1

37

B, 39a, 39b; Ç, 58b, 59a; Ü1, 81b, 82a; - Ü2

Başlık: B, Ü1; Taḥmīs-i Nuṭḳ-ı Ḥazret-i ‘Azīz Ḳuddise Sırruḥu Ç
KURNAZ vd, age, s. 182-183.

- 4 Ben Һarābātı ҺoҺuҺ luҺfuyula ma‘mūr eyledi
 Bir tecellī ile gönlüm şād u mesrūr eyledi
 Sırdan āgāh etmege ‘uşşākı me‘mūr eyledi
 Şems-i ‘irfānım bugün āfākı pūr-nūr eyledi
 Bu demiñ dānāsı vaqtiñ kuṭb u Mevlanāsiyım
- 5 Nūrī cānānıñ olunca ya‘nī ‘abd-i muḳbili
 Naḳd-i ‘irfān oldu ‘ālem içre anıñ ḥāşılı
 Ḥamdü l’illāh kim göründü baħr-ı vaḥdet sāḥili
 Çekdi keşretten Şalacıoğlu çün fülk-i dili
 Münkirā tūfān-ı ‘ışkıñ Nūḥ-ı bī-pervāsiyım

38

*Taḥmīs-i Ğazel-i Ḥātem Efendi**Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün*

- 1 Şehā nāz u niyāzı bezm-i meyde eyle mecbūruñ
 Çıka evc-i vişāle tā ki bu ālüfte mehcūruñ
 Rehā versin esīr-i ḳalbine ‘uşşāk-ı menfūruñ
 Ḥazer kıl tel kırar vādīlerinde zūlf-i sentūruñ
 İki telli ḥaṭıñla bağlama ‘uşşāk-ı rencūruñ
- 2 Nūḥüft-i ğamzesiniñ küştesidir cān u ten şimdi
 O gördü dil-berin vaşlıyla ülfet etmeden şimdi
 Şükür terk-i diyār etdi raḳīb-i ehremen şimdi
 Ser-i zūhhāda çal nīzen ‘aşā-yı nāyı sen şimdi
 Girift-i ‘işve-i ḳānūnuyum bir şāh-ı Manşūruñ
- 3 Ne deñli ṭāhirü’l-ḳalb olsa rind-i ‘āşık ol yāre
 Nevā-yı ğamla maḥzūndur yaranmaz oldu dil-dāra
 Yañağı busegāh olsun raḳībe sen de yan nāra
 Ḳara düzen verir mi ḳadr-i mişḳāl ‘āşık-ı zāra
 Bozuḳdur kār-ı sāz-ı erĝanūn-ı çarḥ-ı pūr-şūruñ

38

B, 39b, 40a, 40b; Ç, 61b, 62a, 62b; Ü1, 82a, 82b; Ü2, 11a, 11b

Başlık:Ü1; Taḥmīs-i ‘Acıbe-i Ḥazret-i Ḥātem Efendi Ḳuddise Sırruhu B; Taḥmīs-i Nuṭḳ-ı Şerīf Ḥazret-i Ḥātem Ḳuddise Sırruhu Ç; Ğazel-i Ḥātem Taḥmīs-i Nūrī Ü2

1: tā ki bu ālüfte: zevḳile ‘uşşāk-ı Ü2// ‘uşşāk-ı menfūruñ: āzāde-i mūruñ Ü2//// ḳıl: kim Ü2

2: etmeden: etmedi Ü1//// zūhhāda çal: zūhhād ḥayāl-i B //// sen: ten B; ben Ç

- 4 Muḥayyer olduğun bildik çıkarken deyrini bārī
 Hışār-ı vuşlata git lîk pek kaldırma astārı
 Biraz inşāfa gel şabr et deride etme şalvārı
 Tulum gibi çıkartma şeyḥ efendi şūḥ-ı Bulğarı
 Kudüm-ı vuşlatıñ çal pāreletme rāz-ı mestūruñ
- 5 Dök āh ol sünbül-i gīsūlarıñ ḥadde şafālarla
 Şabāveş bī-ḳarār olsun dilim derd ü belālarla
 ‘Araḳ-rīz oldu ruḥsārıñ nigāh-ı mübtelālarla
 Belim бүkdü kemānī ḳaşlarıñ çengi edālarla
 Kaval etdi beni pes-perde istiḡnā-yı mevfūruñ
- 6 Niçün zāhid Hüseyn ile ḳarīn-i ülfet olmazsın
 Yezīdīsın meger kim mazhar-ı ünsiyyet olmazsın
 O şūḥa rāst geldikçe aña hem-şoḥbet olmazsın
 Dūdüksün hem-nefir-i maḥremān-ı ‘işret olmazsın
 Efendi perdesizdir sūrne-i minḳār-ı menfūruñ
- 7 Şifāhān sürmelidir çeşm-i mest-i nāzūk ey sākī
 Anunla ḡāret etmişdir ‘Acem mülküyle āfākı
 Miyānı etmesin mi kıl ḳadar ḥasretle müştākı
 Rübāb olmaz mı ṭabl-ı sine-i def germ-i ‘uşşākı
 Bu rüy-ı türş ile kūs diñlemiş bir mehter-i ḥūruñ
- 8 Yeter ḥamr-ı leb-i dil-dār ey dil bāde-nüş olma
 Hāzer kıl vā‘iz-i zerrāḳdan efsāne-güş olma
 Var ol ḥum-ḥāne-i ‘işḳa muḥālif bezme düş olma
 Şikār-ı ṭabl-bāz-ı ‘ālem-i ḥ‘ābīde hüş olma
 Uyan ṭablıñ be-düş-ı nefḥasıyla ‘ūd-ı pür-şūruñ
- 9 Bi-ḥamd’illāh bugün Nūrī olup vuşlatla müsteşnā
 Maḳāmāt-ı ḥicāza şāh olmuş kendisi gūyā
 Dem-i ‘İsā-yı vaḳt etdi bu kevne zātını iḥyā

4: get: var Ü2// astārı: - Ü2/// inşāfa: inşāf Ü2

5: ḥadde: ḥadd Ü2

7: ey: - B, Ü1, Ü2/// miyānı: miyān Ç///// kūs: güş B

8: Ü2’de 5. mısra 2. mısradan sonradır.

dil-dār: dil-dārı B, Ü2

9: Ü2 3: Ne söyler şā‘irānıñ pādşāhı diñle icmālen

vuşlatla: vuşlata Ü1// ḥicāza: ḥicāz u Ü1//// meclis: - Ü1

Güzel çok mu müheyyâ ehl-i meclis Hâtem-i şeydâ
Açılsın perde şarkîleri âvâze-i tanbûruñ

39

Taḥmīs-i Ġazel-i Hikmeti Efendi-i Hanyavî Kıddise Sırruhu
Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Şāh-ı mülk-i 'ālemim fermān-ı Kayşer bendedir
Āšnā-yı baḥr-ı 'ışkım dürr ü gevher bendedir
Māh-ı evc-i vaḥdetim ḥurşid-i enver bendedir
Tire-dil şanma beni mühr-i peyem-ber bendedir
Nuṭḡ-ı Zeyne'l-ābidin āşār-ı Ca'fer bendedir
- 2 'Ālem-i vaḥdetden erdim ey gönül mā u mene
Gāhī sīm oldum gehī zer geh muḳayyed āhene
Rengi yok rūḥum ki geldim 'unşuruñ iḳlīmine
Baḳma ḥākden giydigim zāhirdeki pīrahene
Ben melek hem Ādemim a'rāz u cevher bendedir
- 3 Bilmek istersen eger dergāh-ı 'ışk ādābını
Anlayım derseñ ledünni 'ilminiñ erbābını
Ādemiñ bulmaḳ dilerseñ gevher-i nā-yābını
Āteşe yak ey müneccim zic ü usturlābını
Nüh felek burc u menāzil yedi aḫter bendedir
- 4 Mekteb-i bezm-i ezelde aldım ebcedden sebaḳ
Sırr-ı Ādemden ḥabirim gevher-i nuṭḡuma baḳ

39

B, 40b, 41a; Ç, 64a, 64b; Ü1, 82b, 83a; Ü2, 11b, 12a

Başlık: B; Taḥmīs-i Ġazel-i Hikmeti Efendi-i Hanyavî Kıddes'allāhu Sırruhu Ç; Taḥmīs-i Ġazel-i Hikmeti Efendi Ü1; Ġazel-i Hikmeti Taḥmīs-i Nürî Ü2

1: 'ālemim: 'ālem Ü1// dürr ü: dürr B/// Māh-ı evc-i vaḥdetim: Māh-tābım şū'le-i Ü2

2: vaḥdetden erdim ey gönül: tecridden geldim dilā Ü2// Gāhī sīm oldum gehī zer geh: Gāh sīmim gāh zer gāhī Ü2/// geldim: geldik B, Ç, Ü1

3: Ü2'de 1 ve 2: Ey 'adū bilmek dilerseñ şāh-ı 'ışk ādābını
'İlm-i sırrın hem ledünnüñ cümle faşl u bābını
zic ü: zic Ü2///// burc u: burc Ü1, Ü2

4: ezelde: ezelden Ü2// Ādemden: āmedden Ü1// gevher-i nuṭḡuma baḳ: mā te'aḫḫar mā sebaḳ Ü2/// feyz-i: ḳabz-ı Ü2

Mazhar-ı feyz-i Hudâyım Hâk demek baña eḥâk
 Kâ'â-yı pûlâd-ı âhendir baña esmâ-yı Hâk
 Düşmen üzre na'ra-yı Allâhu ekber bendedir

- 5 Nûriyâ nâr-ı celâl ü infi'âlimden çekin
 Âteş-i maḥz oldu zîrâ etdigim âh u enîn
 Tîğ-i bâtından şakın olma cihân içre emîn
 Hîkmetiym ey 'adû şemşîr-i âhımdan şakın
 Kim nigâh-ı Zü'l-feḳâr-ı sırr-ı Ḥaydar bendedir

40

Taḥmîs-i Ğazel-i Nâbî Efendi
Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Aldım hezâr lu'b ile ben ol nigârımı
 Ol gonçe-i laṭîfî ol gül-'izârımı
 Tıtdum elinden 'âkıbet 'özü-i a'zârımı
 Râm eyledim niyâz ile ol şîve-kârımı
 Şeh-bâz-ı dest-i himmetem aldım şikârımı
- 2 Olsun gönülde ârzü-yı vuşlatı medîd
 Etsin o yâdgâr hemân cevri ni mezîd
 Olsa ne deñli âteş-i fûḳatle ten ḳadîd
 Dilden kesilmez âhle ser-rişte-i ümîd
 Vermem şafâ-yı vuşlata ben intizârımı
- 3 Mestim güzel gelir baña 'ışkıñ hikâyeti
 Dîvâne oldum ayılmazam ḡayra ülfeti
 Çok renge koydu zâtımı yâriñ maḥabbeti
 Evvel ḡubâr-ı dilden ederdim şikâyeti
 Görsem eger müsâ'ade-i rûzgârımı

5: Ü2'de 2 ve 3: Neyyir-i âteş-i târdır bu eşkle âh u enîn
 'Âlemi ifnâ eder bir demde bu ḳalb-i ḡazîn
 Nûriyâ: Nûriyim B, Ç, Ü1

40

B, 40b, 41a; Ç, 71b, 72a; Ü1, 83a; Ü2, 16a, 16b
 Başlık: B; Taḥmîs-i Ğazel-i Nâbî Efendi Ç, Ü1; Ğazel-i Nâbî Taḥmîs-i Nürî Ü2
 BİLKAN, age, s 1119.
 2: fûḳatle ten ḳadîd: hicrân baña medîd B, Ç, Ü1//// hele: âhla B, Ç, Ü1
 3: ayılmazam: ayılmaz B/// zâtımı: ḡaşıllı Ü2

- 4 Meyl eylesin mi ğayra olan āšnā-yı yār
Dünyāda olsa zümre-i dil-berde bî-şümār
Meftûn olur mu ğayrıya bu kalb-i bî-ķarār
Etsin mi berg-i gül getiren bāda i'tibār
Püşt-i tek-āverinde gören şeh-süvārımı
- 5 Nūrî bu şi'r-i dil-keş ü bu nazm-ı dil-güşā
Kām-ı diliñce eyledi 'atā saña Ĥudā
Taşdıķ eder taşavvuruñu kil-k-i pür-nümā
Zerrîn kalemle yazsa sezā mühr-i Nābiyā
Ṭāk-ı sipihre bu ğazel-i āb-dārımı

41

*Tahmīs-i Ğazel-i Bākî Efendi**Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün*

- 1 Mekteb-i 'ilm-i ledün içre bugün dānāyım
Hızrveş 'ārifim esrāra hayāt-efzāyım
Mülhākım püte-i iksire ki ben kīmyāyım
N'ola dehr içre nişānım yoğ ise 'anķāyım
Ne 'aceb seyl gibi çağlamasam deryāyım
- 2 Girdim 'ışķ ile reh-i 'āliye-i 'irfāna
Minnetim yok benim 'ālemdeki hep mīrāna
Ser-fürū etmezem aślā yetişir hūbāna
İltifāt eylemezem zerre ķadar nā-dānā
Āsmān-ı hünere mihr-i cihān-ārāyım

5: eder: edip Ü1

41

B, 41b, 42a; Ç, 73a, 73b; Ü1, 83a, 83b; Ü2, 14a, 14b

Başlık: B, Ü1; Ğazel-i Bākî Efendi Tahmīs-i Nūrî Ç; Ğazel-i Bākî Tahmīs-i Nūrî Ü2

Tahmis edilen gazel için bkz: Bahattin KÜÇÜK, age, s. 294.

1:Ü2 2 ve 3: Hızrveş 'ārifem el-ķışsa ki müstesnāyam

Lā-mekān murģu benem diñle ki ğüyāyam

çağlamasam: çağlasam Ü2

2: Ü2 2 ve 3: Minnetim ķalmadı min-ba'd benim sulţāna

El-ķışsa cümle rindāna bütün yārāna

'irfāna: cānāna Ü2

- 3 Göremez zâtımı her çeşm-i ‘alîl-i a‘mâ
 Kanda görsün güneşi şeb-pereveş nâ-bînâ
 Ufk-ı vaḥdete etdi beni Hâk şems-i hüdâ
 Göze göstermez ise n’ola beni her ednâ
 Ki nazar fark edecek mertebeden a‘lâyım
- 4 ‘Âşıkım müflisim ammâ şıfatımdır aḡnâ
 ‘Âdetim tâ ezeli oldu benim istiḡnâ
 Kalmışım bezm-i cihân içre ayakda ednâ
 Şüretâ gerçi gedâ şeklin urundum ammâ
 Mesned-i memleket-i ma‘rifete Dârâyım
- 5 Sırr-ı ḥaḳḳāniyeti seyr ederim her demde
 Bendedir her ne ki vaz‘ oldu ise Meryemde
 Nûriyim ben benim ol zâhir olan Âdemde
 Bâkiyâ dîn-i Muḥammed ḥaḳ için ‘âlemde
 Dem-i cân-baḥş ile nazm içre bugün ‘İsâyım

42

Taḥmîs-i Ğazel-i Bürhânü’l-‘Ârifîn Mısrî Efendi Kıddise Sırruhu
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Biz melâmîlerdeniz menfûr-ı dünyâ olmuşuz
 Âşnâ-yı kûlzüm-i derd ü belâyâ olmuşuz
 Mâ‘il-i zillet esîr-i cām-ı şahbâ olmuşuz
 Ta ezelden biz bu ‘ışk içinde rüsvâ olmuşuz
 İsmimizdir söylenen ma‘nâda ‘anḳâ olmuşuz
- 2 Ten-perestân öyle zanneyler ki biz ḥayretdeyiz
 Zülf-i yâr-âsâ perişânız ki cem‘iyetdeyiz
 Anlamazlar ḥâlimiz aṣlâ ne keyfiyyetdeyiz
 Gerçi şüret ‘âleminde şandılar keşretdeyiz
 Keşret içre bilmediler ferd ü tenhâ olmuşuz

3: Ü2 3: Tâ ezel ben toḡaram kim benem ol şems-i hüdâ

güneşi şeb-pereveş: günü ṭâhir gezen Ü2/// ednâ: dānâ Ü1

4: ezeli: ezel Ü1/// ednâ: ammâ B, Ç, Ü1

5: Meryemde: Âdemde Ü2/// ben: hem Ü2/// Âdemde: Meryemde Ü2/// ḥaḳ: ḥaḳḳı Ü2

42

B, 56b, 57a, 57b; Ç, 67b, 68a, 68b; Ü1, 83b, 84a, 84b; - Ü2

Başlık: Ç; Taḥmîs-i Nuṭḳ-ı Ğazel-i Mısrî Kıddes‘allâhu Sırruhu B; Taḥmîs-i Ğazel-i Mısrî Ü1

Kenan ERDOĞAN, age, s. 95-96.

2: ferd ü: ferd B

- 3 Maḥzar-ı ism-i mu'īdiz etmezüz kaṭ'ā karar
Bizdedir lebs-i cedīd-i ḥāk ü bād ü āb u nār
Nokṭa-ı vaḥdet biziz dūnyā vü mā-fihā medār
Şol izāfāt u ta'ayyün şūfların giysek ne var
Çünkü andan şoyunup ma'nen mu'arrā olmuşuz
- 4 Vaḥdet-i Ḥaḥdan rumūzātla imā eyleriz
Kuş diliyle 'ārifān yanında maẓmūn belleriz
Nağme-i yek-rengi-i Dāvud-ı dilden diñleriz
Manṭıku't-Ṭayrın luğat-ı muğlaḥından söyleriz
Herkes anlamaz bizi bizler mu'ammā olmuşuz
- 5 Cezbe-i 'ışk ile muṭlaḥ Ḥaḥka çekmişler bizi
Şafḥa-yı bātında ḥarf-āsā ki yazmışlar bizi
Bī-nişānız bī-resim ḥaḥқан yaratmışlar bizi
Lafz u şavt u cismle anlamak isterler bizi
Biz ne elfāzız ne şūret cümle ma'nā olmuşuz
- 6 Bir uğurdan vaḥdet-i Ḥaḥkı göñül işbāt edip
Ān-ı vāḥid içre nefy-i keşret ile bir kalıp
Bu perişānlıḥdan āḥir zevḥ-i Ḥaḥla kurtulup
Kaṭreler ırmaḡa ırmaḡ erdi baḥre cem' olup
Karışıp birbirine ḥālā o deryā olmuşuz
- 7 Hızr-ı vaḥtiñ niçe ādāb ile vardık yanına
Maḥrem olduḥ ḥaylī demdir neş'e-i 'irfānına
Şöyle keşf-i sırr edip şādık olan yārānına
Zerreler şemse güneş erişdi vaḥdet kānına
Kalmadı aşlā ta'addūd ferd ü yektā olmuşuz
- 8 Her televvün kim zuhūr eyler efendi sīnede
Her teḡayyür kim gelir bu sīne-i bī-kīnede
Her muḥālif kim ḥuṭūr eyler dil-i dirīnede
Her keşāfet kim izāfāt gösterir āyīnede
Ol küdürer tozunu silip mücellā olmuşuz

6: edip: eder B, Ü1/// zevḥ-i: zevḥle Ü1

8: bī-kīnede: bī-kīneye Ü1

- 9 Hāy u hū-yı şūfiyānīñ varlığıñ bir ismidir
Bāṭinen etmez sefer maṭlūbu ancaḳ cismidir
Zāhir ehliniñ bu şūfīler daḫı bir kısmıdır
Zāhidiñ zıkr etdiḡi şol ḫarf ü şavtıñ resmidir
Zākir ü mezkūr u zıkre biz müsemma olmuşuz
- 10 Hırḳa-ı peşmīnesine vicdine hıç baḳmazız
Çünki zerḳ ile riyādır kārı biz aldanmışız
Āh u feryādına ašlā bir naḫarcık şalmazız
Şūfīniñ şol hāy u hū-ı na‘rasından almazız
Vaşl-ı deryāyız biz ol sesden müberrā olmuşuz
- 11 Berzaḫ-ı İblīsten ḳurtulmaḡa baḳ sū-be-sū
Nefsiñe uyma ḫaḫer ḳıl kim odur saña ‘adū
Ḥazret-i mürşid Cenāb-ı Mısrī nuṭṭu oldu bu
‘Alleme’l-esmāya maḫhar ister iseñ gel beri
Ādeme hem aña ta‘līm olan esmā olmuşuz
- 12 Lücce-i ‘irfānda Nūrī şöyle pinhān oldu kim
Ḳa‘r-ı deryā-yı zevāhirde nihānī oldu kim
‘Ālem-i vaḫdetde bī-nām u nişān olmuş o kim
Ten gözüyle Mısrīyi şüretde görsem deme kim
Zīrā biz ol ḳāf-ı şüret içre ‘anḳā olmuşuz

43

Tahmīs-i Ġazel-i Bī-bedel Şābit Efendi
Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Bilir mi germī-i āhım o zāhid-i telbīs
Bürüdet ile mu‘azzeb olur meger iblis
Tütün düḫānı ki yār-ı denīden oldu celīs
Meşāmm-ı cāna verir tāze ḳahve būy-ı nefīs
‘Aceb mi ehl-i ṭibā‘ şī‘rim etseler tahmīs

9: Hāy u: Hāy Ü1

10: kārı: aña Ü1//// ḫay u: ḫay B, Ç

43

B, 42a, 42b; Ç, 75a, 75b; Ü1, 84b, 85a; Ü2, 10b, 11a

Başlık: Ç; Tahmīs-i Ġazel-i Şābit Efendi B, Ü1; Tahmīs-i Ġazel-i Şābit ‘Alī Efendi Ü2

Tahmīs edilen gazel aslında 6 beyittir. Bkz. Turgut KARACAN, age, 1991.

1: mu‘azzeb: anıñçün ‘azāb Ü2// meger: - Ü2/// yār-ı denīden oldu: yed-i yārdan var ki Ü2

- 2 Bu hüsni var ise nür-ı zühürda bulmuşdur
O hâtemü'l-hüsânım ki hüsne tolmuşdur
Girişme dînini nesh etdi hüsni şolmuşdur
Vefâyı haţţına ta'lik edelden olmuşdur
Hayâl-i haţţ-ı celîsi şikeste kalbe enîs
- 3 Görün denâ'etini kim semâda süfre kurup
Ziyâfet eylemege kurş-ı şemsi nân düzüp
Kadîd-i ebr-i siyâhını pâre pâre kesip
Piyâz-ı bedr ile milh-i nücûmu h'âna koyup
Ta'ayyüş etmede bir baş şoğanla çarh-ı hasîs
- 4 Cemâli Ka'besidir karn-ı şivede bâkî
Anıla devre kodu nüh kıbâb-ı âfâkî
Mişâl-i kıble-nümâ bezmde dönmede sâkî
Çekip çevirmez idi böyle hayl-i 'uşşâkî
O seng-dilde eger olmasaydı mıknâtîs
- 5 Bu kâ'inâtda ey Nürî olma hiç sâkit
Nedîm olup heves-i şi'r ü nazmı et hâbit
Zemîn-i dildeki tohum-ı ma'ânide nâbit
Hoşâ metânet-i bünyân-ı ma'rifet şâbit
Esâs-ı nazmını gitdikçe eyledin te'sîs

44

Tahmîs-i Gâzel-i Fehîm-i Şeydâ*Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn*

- 1 Biz gevher-i 'ışkız dü cihân mâ'ilimizdir
Eşyâ derimiz bekleyerek sâ'ilimizdir
Biz nür-ı zühûruz bu beden hâ'ilimizdir

2: nür-ı: nev B/ nür-ı zühürda: bezm-i elestd e Ü2/// dînini nesh etdi hüsni: dînin edip nesh
cümle Ü2///// celîsi: celîs Ü2

3: semâda: 'ulüvde Ü2// şemsi: şems Ü2/// Kadîd-i: Kadîr-i B, Ü2/// pâre pâre Ü2///// Piyâz-ı
bedr ile: Piyâzîdir eyleme Ü2

4: karn-ı: devr-i Ü2// Anıla: O rütbe Ü2/// bezmde: bizde B, Ç, Ü1///// çevirmez: çevirmede Ç

5: Ü2 ilk üç mısra: Zehî hayâl ki şahrâ-yı dildedir tâb

Hemân ey kalem-i Nürî şi'r et mât

Cenâb-ı Hazret-i Şâbet Efendi râhına get

şi'r ü: şi're Ç/// ma'ânide: ma'ânîdedir Ç///// Esâs-ı: Esâsı Ü2

44

B, 42b, 43a, 43b; Ç, 73b, 74a, 74b; Ü1, 85a, 85b; - Ü2

Ser-kāfile-i ‘ālem-i ‘ulvī dilimizdir
Hākister-i eflāk eşer-i menzilimizdir

- 2 Mevc-i yem-i ‘ışkız eşer-i sırr-ı Hudâyız
Yek-reng-i vücûduz velî zâhirde sivâyız
Biz şu‘le-i fânûs-ı şebistân-ı beķâyız
Ol lücce-i pür-gevher-i şeb-tâb-ı fenâyız
Kim şubh-ı kıyâmet şadef-i sâhilimizdir
- 3 Yok zerre vücûd ‘ālem-i ecsâm u şecerde
Ne çarhda ne necm ü şüreyyâ ne kamerde
Bizden degil ayrı yine olmuş bize perde
Baħr u ber-i ‘ālem yed-i binâ-yı kaderde
Pes-mânde olan fazla-ı âb u gilimizdir
- 4 Mecnûn-revişiz ‘âşık-ı ser-bâz-ı cihânız
Leylâ-yı vişâl-i Hâkka çokdan nigerânız
Şeh-râh-ı maħabbetde bugün peyk-i devânız
Kays ile refîķiz harem-i ‘ışka revânız
Şîrân-ı beyâbân-ı şütür maħmilimizdir
- 5 Çekmekde hele bâr-ı ğam-ı ‘ışkı şabûruz
Biz kať-ı menâzilde dilâ hemçü tuyûruz
Ser-menzil-i ‘irfâna giden merd-i ğayûruz
Cân u dil ile Ka‘be-i dü ‘ālem-i nûruz
Hırşîd ile meh-i nâka-keş maħfilimizdir
- 6 Bir ğonçe-i nev-reste gülistân-ı celâliz
Perverde-i pistân-ı haremġâh-ı cemâliz
Şâkird-i nev-şâhib-i sî-pâre-i hâlîz
Biz sâde-dil ol pîr-i debistân-ı kemâliz
Kim tıfl-ı dü-rûze bizim eñ kâmilimizdir
- 7 ‘İşk etdi bize nükte-i eşyâyı hep îmâ
Ey Nürî ‘ukûl-i ‘aşere münfehim ammâ
Oldu ne ki var dilde bütün ‘ışk ile yağma
Hallâl-ı rumûz-ı hîrediz lîk Fehîmâ
Fehm edemeziz ser-i cünûn müşkilimizdir

4: ‘âşık-ı: - Ü1

6: şâhib-i: ğonce-i B

45

*Tahmīs-i Ġazel-i Bī-bedel Nedīm Efendi**Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün*

- 1 Ol âfetiñ nigâhı eſer etdi herkese
Ammâ ħayât-ı tâze verir nâz eylese
Çeſm-i cihânı yıkmadan olmaz mı vesvese
Zülf ü külâhı verdi ħalel Mağrib ü Fasa
Çeſm-i kebûdu ſaldı akın mülk-i Çerkese
- 2 Ħaţtı benefſedir o nihâliñ 'izârı gül
La'li ſerâb u bûs-ı lebi sükkerin nuğul
İçmiş de bağ ſu derde yine kâse kâse mül
Gelmiş ħaţ-ı siyeh ruĥına âh ey gönül
Semmür ħoş yağışmış o gül penbe atlaşa
- 3 Evc-i tekebbüre neden âyâ ki hep çıkar
Ol ġamze-i nüĥüfteye mi yoĥsa bu nağar
'Uşşâka bu mağâmda olmaz mı bir zarar
Ney-zen bezimde muţribe hem-vâre kec bağar
Bilmem miyânlarında nedir bu münâfese
- 4 Başsa tefâĥür etmede ħâk-i reh-i sünbül
Mecnûn olur o Leylâya 'âlemde her gönül
Ħoy-gerde olmasın mı ruĥun görse ya'nî mül
Çâk etmesin mi câme-i sebzın görünce gül
Bağ ſol yeşil muğaddeme ſol kırmızı fese
- 5 Reng-i teraĥĥüm ol ruĥ-ı cânânda 'adîm
Nürî degil yolu o bütûñ râh-ı müstağîm
Ġisûsu sevğ-i 'ışğda bir fitne-i 'ağîm
Ebrûlar üstüne dökülüp kâkülü Nedîm
Taşvîr-i Çîñî yazmış o tığ-ı muğarnese

45

B, 43b, 44a; Ç, 74b, 75a; Ü1, 85b, 86a; Ü2, 15b, 16a

Başlık: Ç, Tahmīs-i Ġazel-i Nedīm Efendi B, Ü1; Ġazel-i Nedīm Tahmīs-i Nürî Ü2
Muhsin MACİT, **Nedīm Divânı**, Ankara 1997, s 342.

1: eſer: iz B// nâz: ülfet Ü2/// çeſm-i: çeſmi Ü2//// verdi: verir Ü2///// akın: ins Ü1

2: la'li: la'l Ü1, Ü2/// mül: gül B///// ħoş: ne ħoş Ç///// yağışmış: yaraşmış Ü1

3: Ü1 5: Bilmem ſol yeşil muğaddeme ſol kırmızı fese

hem-vâre: hem-vâr Ü2///// miyânlarında nedir: miyânlarındadır Ç///// münâfese: münâkaşa Ü2

4: sebzın: şabrı Ü2

46

*Taḥmīs-i Ġazel-i Sa‘dī Efendi**Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün*

- 1 Ne gūne bulsa taḡarrüb göñül güzīdelere
Meger mülāzım ola derd ile ḡaṣīdelere
Yazılsın imdi bizim şevḡımız cerīdelere
N’ola müsā‘ade etseñ sirişk-i dīdelere
Ṭarāvet-āver olur naḡl-i nev-resīdelere
- 2 Eyā zarīf-i cihān luṭf-ı ḡüsn ü ānıñ içün
‘İzār-ı yāsemenistān u ḡülistānıñ içün
Olan mecālīs-i ḡübānda ‘izz ü şānıñ içün
Şikenc-i zülḡüñ içün tāb-ı ebruvānıñ içün
Nigāh-ı merḡamet et ḡāmet-i ḡamīdelere
- 3 Bilindi olduḡuñ ‘āşık bu rüy-ı zıştımden
Göründü nūr-ı zuḡūrüm yine siriştımden
Ne zaḡm kim dile olduysa oldu ḡıştımdan
Nişānedir eşer-i ḡükm-i ser-nüviştımden
Baḡılsa şafḡa-ı sīnemdeki keşīdelere
- 4 Bu bāḡ-ı gülleri ḡıç şolmadıkların biliriz
O verde ‘āşık olan bulmadıkların biliriz
Ḳamusu ṭālīb olup bulmadıkların biliriz
Şikār-ı ‘āşık-ı zār olmadıkların biliriz
Yine göñül verimiz āḡü-yı remīdelere
- 5 O ṭuṭı bezmde şīrīn-mezāk olur her dem
Ḳalāvet-i süḡanı ‘ālemi eder ebkem

46

B, 44a, 44b; Ç, 92b, 93a; Ü1, 86a; Ü2, 14b

Başlık: B; Taḥmīs-i Ġazel-i Sa‘dī Ç; Taḥmīs-i Ġazel-i Sa‘dī Efendi Ü1; Ġazel-i Sa‘dī Taḥmīs-i Nūrī

1: bulsa: būsā Ü1// derd ile: ba‘d-ez-īn Ü2/// şevḡımız: derdimiz Ü2

2: ḡāmet-i: ḡāmeti Ü2

3: Ü2 2 ve 3: Ḳazandım ‘ışkı yine aındıḡım bu geştımden

Baña ne oldu ise oldu kendi ḡıştımdan

olduḡuñ: olduḡum Ü2/ bu rüy-ı: şıfāt-ı Ü2//// nişānedir eşer-i: nişāna ṭır atar Ü2

4: bāḡ: bāḡda Ü2///// verimiz: veriz B

5: a Nūrī: Nūriyā Ü2/// hele: anı Ü2

A Nūrī maḥz-ı şeker mi lebi hele bilmem
Nebât-ı la‘lini gösterdi Sa‘diyâ o şanem
Hâzer hâzer ki hâlel gelmeye ‘aķidelere

47

Tahmīs-i Nuṭṭ-ı Şerīf Hazret-i Şeyḥ Rızâe’d-dīn Ḳaddes’allāhu Sırruhu
Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Rumûz-ı evliyâyı cânile derk eyleyen gelsin
İşârât-ı kibâr-ı ‘ârifânı her bilen gelsin
Cenâb-ı Hızır-ı ‘aşrın şimdi esrârın sezen gelsin
Hâķâyık dersini pîr-i ledünniden gören gelsin
Bu mekteb-hâne-i ‘irfâna bir şâhib-süḥan gelsin
- 2 Bahâristân-ı ‘ışkâ tûṭidir bu ṭab‘-ı maḥsûdum
Maḥaldir Mantıķu’t-ṭayrda dehân-ı şafvet-endûdum
Gülistân-ı ma‘ârif Sa‘dîsidir fıkır-i mes‘ûdum
Seniñle imtiḥânı gülşen-i ‘âlemde maḥşûdum
Hele ey ‘andelîb-i ḥoş-nevâ vaķt-i çemen gelsin
- 3 O ḥurşîd-i velâyet kim naẓîr-i ibni Meryemdir
Emel-cüyânı iḥyâ etmede luṭfı dem-â-demdir
Ḳamer-ṭal‘at süreyyâ-mes‘adet bir gizli ‘âlemdir
Süheyl-i âsmân rif‘ati rü’yet-i muşammemdir
Hemân çeşm-i ‘alîle sürme-i rûkn-i Yemen gelsin
- 4 Firâķıñ kûşe-i ğamda bıraķdı ben ḳuluñ tenhâ
‘Aceb nûr-ı cemâliñle olur mu gözlerim bînâ
Taḥassür-kerde-i ruḥsârıñ oldum ey melek-sîmâ
‘Azîzim pîr-i şevķ âmâdedir dîdârıña ammâ
Meşâma mısr-ı dilden peyk-i bûy-ı pîrehen gelsin
- 5 ‘Adûlar Ka‘be-i kūyuñdan artıķ nâ-bedîd olsun
Şafâlar görmesin nâr-ı cehennemde ḳadîd olsun
Yezîd-âsâ bütün düşmenleriñ ḥ‘âr u pelîd olsun
Ebû Cehl-i cefâ bâb-ı sa‘âdetden ba‘îd olsun
Der-i devlet-me‘âba râḥat-ı Veyse’l-Ḳaren gelsin

47

B, 55b, 56a, 56b; - Ç; Ü1, 86a, 86b; - Ü2

Başlık: Ü1; Tahmīs-i Nuṭṭ-ı Şerīf Hazret-i Şeyḥ Rızâe’d-dīn Ḳaddise Sırruhu B
3: ḥ‘âr u: ḥ‘âr B

- 6 Giridiñ engübînin eyler ihdâ nuṭṭ-ı Nûre'd-dîn
 'Aceb mi etse yârânîñ mezâkıñ kândveş şîrîn
 Bu taḥmîsim müseddesdir ḥalâvet-baḥş-ı nev-âyîn
 Dimâğ-ı şevki şehd-âmîz eder kîlk-i Rızâe'ddîn
 Hele silk-i beyâna vaşf-ı güftâr-ı dehen gelsin

48

Taḥmîs-i Ğazel-i Bî-bedel Kâmi-i Bî-pervâ
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Şu la'lini ammâ o gülendâma tıyurma
 Bağlan hemân ol ḥaṭṭ-ı siyeh-fâma tıyurma
 Rindâna qarış zâhid-i bed-nâma tıyurma
 Bûs-ı leb-i yâr et fem-i gülfâma tıyurma
 Nûş et mey-i gül-günü leb-i câma tıyurma
- 2 Her dem naẓar-endâz-ı gülistân-ı 'izâr ol
 Bûlbûl gibi demler çekerek 'âşık-ı yâr ol
 Bâğ-ı ruḥ-ı cânânda cüyende-i yâr ol
 Nev-bâve-i ḥûr bûse-i la'l-i leb-i yâr ol
 Nâ-puḥtelikile tîma'-ı ḥâma tıyurma
- 3 'Îsâ gibi kıl yâr için 'âlemde tek-â-pû
 Tecrîde olur mâni' eger olsa da bir mû
 'Uryân olarak gel 'arafât-ı dile yâ hû
 'Azm-i ḥarem-i Ka'be-i cân et teni boş ko
 Tecrîd ise maḥşûd eger iḥrâma tıyurma
- 4 Keşf eyleme hiç Âdeme var ise niyâzıñ
 Çal perde-i sırr içre nihânî ney ü sâzıñ

6: etse: eylese B

48

B, 44b, 45a; Ç, 75b, 75a; Ü1, 86b, 87a; Ü2, 15a, 15b

Başlık: Ç; Taḥmîs-i Ğazel-i Kâmi-i Bî-pervâ B, Ü1; Ğazel-i Kâmi Taḥmîs-i Nûri Ü2

1: Ü2'de 4. ile 5. beyitlerin yerleri değişiktir.

la'lini: dil-beri Ü2

2: B'de son mısra yerinde 3. bendin son mısrası bulunmaktadır.

yâr: zâr Ç; nâz Ü1/// ruḥ-ı: rûḥ-ı Ü2/// nev-bâve-i: nev-bâre-i Ü1, Ü2

3:- B

teni: beni Ü1

4: sırr: seyr Ç// nihânî: çalarsın Ü2/// etme şaḥın: eyleme bu Ü2///// sebbâbe vü: sebbâbe Ü2

Nā-maḥreme ‘arz etme şaḡın sūz u gūdāzıñ
 Nāḥun-zede-i dest-i ḡalem eyleme rāzıñ
 Bu ḡāleti sebbābe vü ibhāma tıyurma

- 5 Nūrī edelim def’-i ḡumār ile müheyyā
 Seyl-āb-ı dü-çeşmiñle yetiştir bize şahbā
 Yok yok unudup eylediḡiñ ‘ahdi unutma
 Kānī meye sen tevbelisin şāhidiz ammā
 Luṭf u kerem et şāhid-i ibrāma tıyurma

49

Taḡmīs-i Ġazel-i Şervet Efendi

Mef’ūlū Fā’ilātū Mefā’ilū Fā’ilūn

- 1 Zāhid ki geldi meclise tavr-ı meḡib ile
 Bir çihre-i girye ile vaż’-ı ‘acib ile
 Var ise hem-dem oldu o tıfl-ı lebib ile
 Yok zerre farkı lafz-ı raḡibin ḡarib ile
 ‘Āşık tebā ‘ūd eyledi kūy-ı ḡabib ile
- 2 Cismim ḡayāl-i yār ile āh olmada zebūn
 Eşkim dem-ā-dem olmadadır derd ile çü ḡūn
 Ey ‘āḡil-i zemāne eyā merd-i zū-fünūn
 Her ay başında bulsa teraḡḡı n’ola cünūn
 Sevdāya uğradım o meh-i dil-firib ile
- 3 Ey muḡtesib maḡalle-i cānāndan yıḡıl
 El-kışsa kes ‘alāḡayı ol yārdan kesil
 Sen de be-hey ḡōñül ḡül-i şad-bergveş açıl
 Şimdi semend-i nāza ‘arūs-ı merām-ı dil
 Oldu süvār-ı zemzeme-i yā naşib ile

5: luṭf u: luṭf Ü2

49

B, 45a, 45b; Ç, 76a, 76b; Ü1, 87a, 87b; Ü2, 13b

Başlık: B, Ç, Ü1; Taḡmīs-i Nūrī Ü2

1: Ü2 2: Tavr-ı meḡib ü vaż’-ı ‘acib ü ḡarib ile

meclise: meclis B, Ü1/// lebib: edib Ü2

2: yār: ḡāmet Ü2/ āh: - Ü2/// eyā: veyā Ü2/// zū-fünūn: pür-fünūn Ü2///// meh-i: mehi Ü2

3: ḡül-i: - B///// yā: yār Ü1

- 4 Hîç serden eksik olmadı sevdâ-yı şâ'ika
Ancak tevekkül eylemişiz biz de Hâlika
Âyâ nedir bu derd ü belâsı her 'âşîka
Olduk temâm-ı dest-i giribân teferruğa
Ârâmî-i taḥammül ü şabr u şekîb ile
- 5 Nergis gözetdi ḥaclegehe geldi Nûriyâ
Ta söyleye leṭâ'if-i ezhârı hep baña
Âḥır tebessüm ile dedi söylerim saña
Duydu çemende çatladı gülğonce Şervetâ
Pür-râz söyleşilmiş idi 'andelîb ile

50

Taḥmîs-i Ġazel-i Râġıb Paşa Raḥmetullâhu 'Aleyh
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 O âhû dîdesin sürmeyle bir bādâma uydurmuş
Nigâh-ı kâfirin ol muğ-beçe islâma uydurmuş
Dili bend etmege ġisûlarını dâma uydurmuş
Edip piçide zülfin ḥâl-i 'anber-fâma uydurmuş
Sevâd-ı mülk-i ḥüsnün mâh-rüyum şâma uydurmuş
- 2 O şûḥ-ı lâ'übâlî meşrebi seyr eyle ser-tâ-pâ
Ki Mecnûn eylemekde 'âşîkı olmuşdur ol Leylâ
Perî-peykerler içre beñzemez kimse aña zîrâ
Tekellûf ber-ṭaraf bir başka vâdî eylemiş peydâ
Ḳabâ-yı sebzın ol serv-i revân endâma uydurmuş
- 3 Daḥı şâkird iken ġamze ḥuşûşunda neler çekmiş
Fünûn-ı şîveyi tâ örgenince çilleler çekmiş
Gürûh-ı 'âşîkāna karşı gelmiş yayını çekmiş
Ne minnetler edip bād-ı şabâdan nâzlar çekmiş
Perişânlıkda zülfün tâ dil-i nâ-kâma uydurmuş

4: eylemişiz: eylemeziz Ç/// nedir: neden Ç/// derd ü: derd Ü1//// olduk: oldu Ü1

5: baña: aña Ç///// pür-râz: pür-zâr Ü1

50

B, 45b, 46a; Ç, 76b, 77a; Ü1, 87b; - Ü2

Başlık: Ü1; Taḥmîs-i Ġazel-i Râġıb Paşa B, Ç

2: Ü1 3: "Perî-peykerler için beñzer kimse aña zîrâ" şeklinde yazılmış. Fakat derkenarda diğer nüshalardaki şekliyle düzeltilmiştir.

- 4 Ne bir şan‘atla mümkün vâsıl olmak sırr-ı âyâta
Ne bir hîleye kâbildir erişmek genc-i hâlâta
Şıfâtı aîlâdık ammâ resîde olmadık zâta
Degil tedbîr ile bir ferd kâdir maḥv u işbâta
Sütür-ı nüṣṣa-ı taḳdîre kimdir ḥâme uydurmuş
- 5 Zemâne ḥalkı ey Nûrî yeñi maẓmûnadır ṭâlib
Ma‘ânî ile muḡlaḳ olsa bakmaz olsa da şâ‘ib
Ṭarîḳ-i köhneden ben daḡı oldum gîtmeden tâ‘ib
‘Aceb mi pîr ü ebnâ-yı dehr olmuş ise Râḡıb
O da vâdî-i refâarın görüp eyyâma uydurmuş

51

Taḥmîs-i Ġazel-i Seyyid Vehbî

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Rûḥ-ı revân olurdu ser-â-ser bu zâtımız
Ḥâlet-fezâ olurdu bizim türrehâtımız
Şâbit olur o demdeki ḥâl-i ḥayâtımız
Meclisde olsa ol melekîyyü’ş-şıfâtımız
Olmazdı mihre zerre ḳadar iltifâtımız
- 2 Mecnûn isek ‘aceb mi dil-i bî-ḳarâr ile
Giryân olursak âh ile eḡḡân u zâr ile
Yansak n’olur biz âteş-i ‘ışḳa hezâr ile
Olsak n’ola helâk ḡam-ı nâf-i yâr ile
Gird-âba düşmüşüz umulur mu necâtımız
- 3 Geldikçe şaḥn-ı mescide ol tıfl-ı ḥoş-ḥurâm
Verdikçe ‘âşıkânına çok nâz ile selâm
Şevḳ-i vişâli ile yolu bekleriz temâm
Gördükçe yâri secde-i şükr eyleriz müdâm
Vaḳt-i ṭulû‘-ı şemse düşer hep şalâtımız
- 4 Şâhım ruḥuñ ḥayâli ile dîde cennedir
Ḥâmem ki ceng-i ‘ışḳa piyâde bürehnedir

5: ise:- Ü1

51

B, 47a, 47b; Ç, 85b, 86a; Ü1, 88a; - Ü2

2: eḡḡân u: eḡḡân Ü1

4: ki: - Ü1

Ālāt-ı rezmle ʔolu sīnem defīnedir
 Ağyār-ı fīl-sīreti māt eylemek nedir
 Kaṭ'-ı vişāl-i yārda oynasa atımız

- 5 Biz kâtibiz serâ'ir-i ahvâle Nûriyâ
 Vaşf-ı haṭ-ı lebin ederiz Vehbiyâ n'ola
 'Anber-i ser-teşne olsa midâd u devâtımız

52

Taḥmīs-i Ġazel-i Üstâd-ı Şâhib-Divân Hıfzî İbrâhîm Efendi
Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Dür-i dürr ü güher-i şî'r ü beyândır dehenim
 Ehl-i dil zümresine feyz-resândır dehenim
 Bülbül-i müjde-dih-i râz-ı nihândır dehenim
 Mâ'il-i bûs-ı leb-i ğonce dehândır dehenim
 Şafdır bâb-ı veġâ şîr-i demândır dehenim
- 2 Zülümât-ı dil içinden sereyân eylemede
 Âb-ı hayvân-ı kelâmım cereyân eylemede
 Zer-i dürri-i mezâmîn leme'ân eylemede
 Baḥr-ı zehḥâr-ı ma'ânî feyezân eylemede
 Şîr-i şîrin-revân kevşer-i cândır dehenim
- 3 Mey-keş-i mey-gede-i 'ilme şerâb-ı nâ-yâb
 Münkir-i ḥar-menişin ṭab'ına zehr ü tîz-âb
 Gülşen-i bezm-i eḥibbâyı eder hep şâd-âb
 Süfehâ zümresi etmede târâc u bî-âb
 Pehlevân [u] Peşîn-i ehl-i zemândır dehenim

5: İki mısra nüshalarda kaydedilmemiştir.
 midâd u: midâd B, Ü1

52

B, 47b, 48a; Ç, 86a, 86b; Ü1, 88a, 88b; Ü2, 9a, 9b

Başlık: Ü1; Taḥmīs-i Ġazel-i Üstâd Hıfzî İbrâhîm Efendi Hanyavî B; Taḥmīs-i Ġazel-i Hıfzî Ç, Ü2

1: dür ü: - Ü1

3: heb: çün Ü2//// zümresi etmede: zümresini eylemede Ü2

- 4 Görmemiş mişlini hiç şâ'ir-i sâbıkda dağı
 Böyle bir terceme-i muşhaf-ı Hâlıkda dağı
 Gâh bî-ma'nâ vü geh lafz-ı muţâbıkda dağı
 Tâ nighdâr-ı ma'ânide vü mantıkda dağı
 'İsâāsâ dem urur turfe-cevândır dehenim
- 5 Olmağa mîve-i hûr bâğ-ı haķîkatde hemân
 Şi'rime zümre-i 'uşşâķ olurlar hayrân
 Dağme-i naķd-i ledündür bu dil-i zü'l-'irfân
 Dü lebim keffe-i mîzân u zebânım vezzân
 Nükte-sübhân-ı heme kevn ü mekândır dehenim
- 6 Tercemân-ı şeh-i cân oldu zebânım lîkin
 Ma'den-i la'l ü güherdir bu cinânım lîkin
 Menba'-ı feyz-i Hudâdır dil ü cânım lîkin
 Ehl-i dil etmede taḥsîn-i dehânım lîkin
 Ṭab'-ı zühhâd-ı edâniye girândır dehenim
- 7 Nûriyâ Hazret-i Üstâda olalı vâşıl
 Şâhid-i şi're olunca dil-i 'âşık mâ'il
 Zerre miķdârı edince gönül 'irfân ḥâşıl
 Şeyḥ Şîrâziye Hıfzî olalı beste-dil
 Şâ'ir-i mu'cize-gü ehl-i beyândır dehenim

53

Taḥmîs-i Ğazel-i Nevres Efendi

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

4: - B, Ç, Ü1

5: haķîkatde: haķîkatdir Ü1

7: gönül: dilim Ü2///// Şâ'ir-i: Şâ'ire B, Ü1

53

B, 48a, 48b; Ç, 83b, 84a; Ü1, 88b, 89a; Ü2, 12a

Başlık: B, Ç, Ü1; Ğazel-i Nev-res Taḥmîs-i Nûrî Ü2

Hüseyin AKKAYA, **Nevres-i Kadîm ve Türkçe Divânı**, İstanbul 1994.

- 1 Şimdi erbâb-ı zehâdet fuḡarâ hırsızıdır
Zîb-i ḡammâm-ı riḡâ ḡalvet-i ‘ucbuñ ḡîzidir
Süḡanı kendi reg-i cānına bir tîzidir
Zâhid-i tîre-diliñ sūd-ı kıyāmı şızdır
Zîr-i ser ‘âşık-ı rûşen-dile yâriñ dizidir
- 2 Teşne-dâr olsa göñül etme te‘accüb k’anıñ
Eşer etdi ruḡ-ı gül-günü aña şahbāniñ
Bildi sırrın mey-i ‘ışkıñ yolunu iḡyāniñ
Rûḡ-baḡş olmada tutdu yerini ‘îsāniñ
Güyyā duḡter-i rez Ḥazret-i Meryem kıızdır
- 3 Çîñ-i ebrûsu olur merhemi ḡalb-i zārıñ
Ġazabı lezzetidir nuḡl-i mey-i mey-ḡ’ârıñ
Başka bir zevḡ verir fitnesi ol ‘ayyārıñ
Ṭatlıdır telḡî-i düşnāmı daḡı dil-dārıñ
Lebi hem-şîre-i şîrin şekerin baldızdır
- 4 Çün raḡîbiñ cigerin tâze kebâb eylemediñ
Ḳasem etdiñ ki su’âline cevâb eylemediñ
Ya benim ḡaşr-ı vücūdımı ḡarâb eylemediñ
Çünki sen dün gice nûş-ı mey-i nâb eylemediñ
Ey gözü ḡanlı ruḡuñ böyle neden kırmızıdır
- 5 Dem-be-dem zâhir olup çarḡ-ı nuḡûsunda çıkar
Mûm yakıp zulmet-i şebde dil-i ‘uşşâkı arar
Ḳoparır silsile-i ‘ışkı muvâlâtı bozar
Kirm-i şeb-tâb gibi gâḡ çıkar gâḡ batar
‘Acabâ ḡanḡı felâket-zedeniñ yıldızdır
- 6 Nûriyâ cevır ü cefâsı ile oldum çü meges
Beni terk etdi bıraḡdı şu cihānda bî-kes
Bindi ḡitdi reh-i aḡyâra baña hecri bes

1: cehâdet: şerî‘at Ü2// zîb-i ḡammâm-ı: ḡammâm-ârâ-yı Ü2// ‘ucbuñ: kibriñ Ü2/// süḡanı kendi:
kendi fi‘liden Ü2///// ser-i: seri Ü2///// rûşen dile: rûşenden B, Ç, Ü1
2: olmada: oldu Ü1//// tutdu: tutundu Ü2///// Meryem: - B
3: zevḡ verir: ‘âlem olur Ü2
5: Ü2 2: Şâḡibiñ sa‘y ile ol maşrıḡ u maḡribde arar
olup: olur Ü2
6: Ü2 1 ve 2: Nûrî cevır vefâsı beni etdi bî-kes
Baña diz rişte-i ‘ışkıñı varıp neden kes
bî-kes: meges Ü1/// hecri: hecrini Ü2///// cefâ-pîşeniñ: cefâ-pîşe Ü2

Şahn-ı sînemde olan dâğ degildir Nevres
Başdı ol şūh-ı cefā-pîşeniñ atı izidir

54

Taḥmīs-i Ġazel-i Sâlik Efendi

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Dilde ḥayāl-i zülfi mu'anber degil midir
Zülfi siyeh maḥabbete reh-ber degil midir
Şu yâdgâr o kâmeti 'ar'ar degil midir
Yâriñ nihâl-i kıaddi şanavber degil midir
Gülde murâd 'ârız-ı dil-ber degil midir
- 2 Dâr-ı cünûna şevkle ber-dâr eden dili
Envâ'-ı derd-i hecr ile bîmâr eden dili
Şahbâ-yı iftirâk ile ser-şâr eden dili
Dâm-ı belâ-yı 'ışka giriftâr eden dili
Ḥâl-i siyâh u zülfi mu'anber degil midir
- 3 Burc-ı melâḥat üzre zuhûru o ser-keşîñ
Rüstem göreydi ḥâke atar idi ter-keşîñ
Ta'yîb olunmaz etdiği âhı bu dem-keşîñ
Âfâk-ı ḥüsne rûy-ı münîri o mehveşîñ
İnşâf edince mihr-i münevver degil midir
- 4 Sensin olan derûnda merkûz 'ışk ile
Ḥâlim yaman oldu şeb u rûz 'ışk ile
Ḥummâ-yı ğamda kalmadı temmûz 'ışk ile
Pervâne gibi yanmada dil sûz-ı 'ışk ile
Nâr-ı maḥabbet içre semender degil midir
- 5 Nûrî o yâri da'vet eder ḥ'ân-ı vuşlata
Ṭurma icâbet eyle o 'âlî ziyâfete
Biñ yılda bir düşer misin ey dil bu devlete

54

B, 48b, 49a; Ç, 54b, 55a; Ü1, 89a, 89b; Ü2, 13b, 14a

Başlık: B, Ç, Ü1; Ġazel-i Sâlik Taḥmīs-i Nûrî Ü2

1: maḥabbete: reh-i maḥabbete Ü2/// yâdgâr: görünen Ü2

3: üzre zuhûru: içre ṭulû' Ü2

4: derûnda: bu ḳalbde Ü2// şeb u: şeb Ü2/// kalmadı: ḳalmada B

5: yâri: yâr Ü1, Ü2// ṭurma: ṭurup Ü2//// mürşid ü: mürşid Ç

Dâ'im şadâ-yı Sâlik-i râh-ı maḥabbete
Hüsni ü cemâl mürşid ü reh-ber degil midir

55

Taḥmîs-i Ġazel-i Dervîş Sırrî

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Düşürme hecre dil-i müstmeni sultânım
O derdmende ki sensin efendi sultânım
Esîr edip anı zülfün kemendi sultânım
Bu gönlümüz seni ġâyet begendi sultânım
Ruḥuñla gülşen-i gönlüm bezendi sultânım
- 2 Nehiy ü hecr ile dil baḥr-ı ḥayrete taldı
Görünce ol dūr-i yektâyı lâl olup kaldı
Dirîğ ü ḥayf ki rûḥum kıyâmete şaldı
Mişâl-i kıble-nümâ cismi ditremek aldı
Kaçan ki gördüm o serv-i bülendi sultânım
- 3 Dehân-ı kalbimi tîz-âb-ı ġamla kandırdıñ
Raķîbe ġayrı temellukdan âh uşandırdıñ
Baña o kâfiri nâ-çâr yine aındırdıñ
Yeter a serv-i revânım yeter ki yandırdıñ
Bu ḥasret ile dil-i derdmendi sultânım
- 4 O çeşm-i mest eder 'uşşâkı vâh dîvâne
Meger ki kâfir imiş kaşd eder müselmâna
Vişâl-i 'îdine ya mâ'il oldu kurbâna
O tîz ġamze-i ḥûnu nasıl kıyar câna
Beni helâkde Rüstem menendi sultânım
- 5 Firâķıñ 'âķıbeti Nûriyâ olur vuşlat
Nedendir âh u enîniñ nedir bu keyfiyyet
Geçer gider bu dem-i cân-ġudâz-ı pür-miḥnet
A Sırrî giryelenip ġam yeme olur elbet
Vişâl-i râmî-i şâh-levendi sultânım

55

B, 49b, 50a; Ç, 85a, 85b; Ü1, 89b, 90a; Ü2, 15b

Başlık: B, Ü1; Taḥmîs-i Ġazel-i Sırrî Efendi Ç; Ġazel-i Sırrî Taḥmîs-i Nûrî Ü2

1: ġâyet: ġâyetle Ü2

4: vâh: vây Ü2

56

*Taḥmīs-i Ġazel-i Kāmī Efendi**Mef'ûlû Mefā'îlû Mefā'îlû Fe'ûlûn*

- 1 Düşmez saña kim böyle perişân olasın sen
Dîvâne-reviş 'âşık-ı giryân olasın sen
Hoş görmezem âteş gibi sūzân olasın sen
Kim dedi saña 'ışk ile nālân olasın sen
Kendiñ gibi bir âfete ḥayrân olasın sen
- 2 Pürdür güzelim zemzeme-i 'ışk ile âfāk
Ta'lim-i vişâle yetişir cünbiş-i evrāk
Nirân-ı firāk eyledi 'âlemleri iḥrāk
Yetmez mi saña vakt-i seḥer nâle-i 'uşşāk
Bülbül gibi lâyıḳ mı pür-efġân olasın sen
- 3 Hâmûş eder 'uşşâkı şadâsı ney-i 'ışkıñ
Bî-tâkat eder Âdemi vaşfı dey-i 'ışkıñ
Var ise bir etdi saña dâġı key-i 'ışkıñ
Yohsa seni mest etdi ḥumârı mey-i 'ışkıñ
Şâhım dahı bir kez hele mestân olasın sen
- 4 Cânâ benim ol şifte-i la'l-i şeker-bâr
Dâm-ı kelimâtına göñül oldu giriftâr
Eyle biraz ol gevher-i nâ-yâbdan îşâr
'Uşşāk iken tâ bu kadar teşne-i eş'âr
Aġyâra ne ḥâcet ki ġazel-ḥ'ân olasın sen
- 5 Ey Nürî yeter keşme-keş-i miḥnet ü ḥasret
Hicrân ile zîrâ erişir saña nedâmet
Etme şaḳın ol âfete izḥâr-ı melâmet
Kāmî n'ola bu sūziş-i nîrân-ı maḥabbet
Yohsa saña mı ḳaldı ki biryân olasın sen

56

B, 50a, 50b; Ç, 81a, 81b; Ü1, 90a; - Ü2

Başlık: B, Ü1; Taḥmīs-i Ġazel-i Dil-firîb Kāmī Ç; Ġazel-i Bezmî Taḥmīs-i Nürî Ü2
AKYOL, age, s 299-300.

3: vaşfı: vaşf-ı Ü2/// bir: beter Ü2//// ḥumârı: ḥumâr-ı B, Ç

4: teşne-i: âteşte Ü1

5: melâmet: kudûret Ü2//// Kāmî: Bezmî Ü2

57

*Ġazel-i Zihni Tahmīs-i Nūrī**Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün*

- 1 Ne dem kim kıble-i kūyuñda oldum sa'yile rū-sā
 Şafālar kesb eder göñlüm mişāl-i şafvet-i mīnā
 Verir 'ömre teraqqī rū'yet-i dīdārīñ ey hūsna
 Görünce gonce-i rūyuñ harīm-i Ka'bede cānā
 Tavāf etdim tūyunca zār ile çün bülbul-i şeydā
- 2 Rümūz-ı 'ilm-i haṭṭ-ı dil-beri dā'im açar qalbim
 Hayāl-i vuşlatiñ ammā ki ey dil-ber arar qalbim
 Pey-ā-pey rūḥ-ı Mecnūna bu tarz üzre yazar qalbim
 Ben ol pervāne-i 'ışkım firāqıñla yanar qalbim
 Şeb-i tārīk-i 'ālemde seniñ şem'inde ey Leylā
- 3 Kenār-ı dāmeniñ taḫbīle şāhā vaḫt-i ebrekde
 Nesīm-i āh u vāhım dem-be-dem gezmekde esmekde
 Bi-ḥamd'illāh ki erdim devlete bir vaḫt-i endekde
 Seniñ dīdārīña yüz sürmege 'īd-i mübārekde
 Ederdim cüst ü cū eṭrāfıñı aḡyārdan ihfā
- 4 Seniñ hicrānıñ etdi 'aqlımı tārāc miḥnetle
 Kime şekvā edem cānā bu derd ü ḡamla fūrḫatle
 Nedir bu mā-cerā-yı hecr ü fūrḫat āh u āfetle
 Vişāl olmaz qalırsam ey ruḥ-ı Leylā bu ḥasretle
 Bilā-şek ü lā-şübhe beni göñlüm eder rüsvā

57

B, 50b, 51a; Ç, 83a, 83b; Ü1, 90a, 90b; Ü2, 14b, 15a

Başlık: Ü2; Tahmīs-i Ġazel-i Kāfir B, Ç, Ü1

1: kim: ki Ü1/ kūyuñda: kūyda Ü1

2: dā'im: her dem Ü2

4: olmaz: ola Ü1//// göñlüm: 'ışkuñ Ü2///// rüsvā: - Ç

- 5 Ezelden Nūriyā dergāh-ı ‘ışkı ben penāh etdim
Yolunda ol bütüñ hep māsivāyı çün tebāh etdim
Zenaḥdānıñ görünce Yūsufāsā meyl-i çāh etdim
Görüp ol serv-ḳaddi Zihniyā bir kerre ah etdim
Tutuşdu serviler āhımla āteş oldu hep şaḥrā

58

*Taḥmīs-i Ġazel-i Re’īsü’ş-Şu’arā Ḥazret-i Nābī Efendi**Mef’ülü Mefā’īlū Mefā’īlū Fe’ülün*

- 1 Cānā nigeḥ-i ‘āşık-ı bed-nāma mı düşdüñ
Āhū gibi yoḥsa ṭaraf-ı dāma mı düşdüñ
Meyyāl-i ḥarābāt olup aşnāma mı düşdüñ
Çeşmiñ gibi mest olmağ için cāma mı düşdüñ
La’liñ gibi ‘aks-i mey-i gülfāma mı düşdüñ
- 2 Sen münkir idiñ ḥālet-i rindān-ı zemāna
Hem-meclis olup varmaz idiñ bāde-keşāna
Hiç ḥürmetiñ olmazdı mey-i pīr-i muğāna
Girmem der idiñ ḥalkā-ı peymāne-keşāna
Bir bezme mi vardıñ yine ibrāma mı düşdüñ
- 3 Sen bendesi olduñ mu şeh-i ‘işve-güzārıñ
Kūyunda ḳabūl oldu mu feryād ile zārıñ
Āşūftesi mi olduñ o gülgönce ‘izārıñ
Būs etmek umarsın kef-i sīmīnini yārıñ
Bilmem yine ey dil ṭama’-ı ḥāma mı düşdüñ
- 4 Eṭvārıñ eyā şūḥ seniñ tāb-ı maḥalde
Söylenmededir eyledigiñ ḳarb-ı meşelde
Düşdü benim ‘aqlım burada rāh-ı ḥalelde
Ey sākī-i ḡam ḳısmet-i dīvān-ı ezelde
Sen ḥişşe-i rindān-ı mey-āşāma mı düşdüñ

5: Nūriyā: Nūrī Ü2/// meyl-i: meyl ü Ü2////: Zihniyā: Kāfirā B, Ç, Ü1///// oldu: ṭoldu Ü2

58

B, 52b, 53a; Ç, 72a, 72b; Ü1, 90b, 91a; - Ü2

Başlık: B; Taḥmīs-i Ġazel-i Nābī Efendi Ç; Taḥmīs-i Ġazel-i Re’īsü’ş-Şu’arā Nābī Efendi Ü1
BİLKAN, age, s 801-802.

- 5 Ey beyt-i harem merd-i kitābīde bulunduñ
 Dīvāne imişsin ki gül-ābīde bulunduñ
 Ey Nūrī sen ol ‘ālem-i ābīde bulunduñ
 Ey ğam yine mi hāṭır-ı Nābīde bulunduñ
 Kāfir yine sen kişver-i İslāma mı düşdün

59

Tahmīs-i Sitāyiş-i Hazret-i Seyyidü'l-‘Ālemīn Ahmede'r-Rüfā'ī
Ḳaddes'allāhu Sırruhu'l-‘Azīz
Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Olanlar dāhil-i bezm-i hüdā rāh-ı mesā'iden
 Eder iş'āl kandīl-i dili elbet dest-i dā'iden
 Deme maḥfūz olur bī-dārī-i çeşmān-ı rā'iden
 Bütün vā-restedir düşmenden āsīb-i Rüfā'iden
 Edenler isti'ānet Hazret-i Şeyḫ Rüfā'iden
- 2 O şeyḫ-i muhterem kuṭb-ı velāyet mürşid-i dünyā
 Cihān-dār-ı kerāmet şāhibü'l-bürhān-ı bī-hemtā
 Gül-i bāğ-ı siyādet 'andelīb-i gülşen-i ma'nā
 Bütün vā-restedir düşmenden āsīb-i Rüfā'iden
 Edenler isti'ānet Hazret-i Şeyḫ Rüfā'iden
- 3 İçenler şerbet-i 'ışkın sekāmetden ḫalāş oldu
 Mürīdānı avām-ı ḫalk içinde gör ki ḫāş oldu
 Kemīne bende[niñ] dergāhı bir ḫāş-ı ḫavāş oldu
 Bütün vā-restedir düşmenden āsīb-i Rüfā'iden
 Edenler isti'ānet Hazret-i Şeyḫ Rüfā'iden
- 4 Erenler serveridir seyyid-i vālā-ḫasebdir ol
 Güzīde ālidir Peyğam-beriñ 'ālī-nesebdir ol
 Reh-i Mevlāya dāğī hādī-i rāh-ı edebdir ol
 Bütün vā-restedir düşmenden āsīb-i Rüfā'iden
 Edenler isti'ānet Hazret-i Şeyḫ Rüfā'iden
- 5 Meded Nūrī-i zāra ey veliyy-i vāsi'ü'l-iḫsān
 Nigāh-ı iltifātın eyle ol bī-çāreye dermān
 Niçe 'acizlere ermiş ḫabābıñdan seniñ dermān

Bütün vâ-restedir düşmenden âsîb-i Rüfâ'iden
Edenler isti'ânet Hâzret-i Şeyh Rüfâ'iden

60

Tazmîn-i Beyt-i Şâhidî Dede

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Serv-i sehîdir kadiñ gülşen-i ândır özün
Penbe karanfûl hadiñ kâd-i mükerrer sözün
Mihr-i cemâliñledir tâb u feri gündüzün
Lu'lu'-yı terdir dişiñ lâle-i hamrâ yüzün
'Anber-i sârâ saçın nergis-i şehlâ gözün
- 2 Baħr u beriñ dil-beri Âdemîsin hem perî
Zâtınıñ olmuş güzel cümle-i huşk ü teri
Var mı 'aceb olmadık kimse saña müşteri
Lu'lu'-yı terdir dişiñ lâle-i hamrâ yüzün
'Anber-i sârâ saçın nergis-i şehlâ gözün
- 3 Çâr cevâhir verip hilkâtiñe zîb ü fer
Şu'le-i sürhî-i ruħ nûr-ı sefid ey kamer
Nûr-ı siyâh-ı haţ u reng-i peride meger
Lu'lu'-yı terdir dişiñ lâle-i hamrâ yüzün
'Anber-i sârâ saçın nergis-i şehlâ gözün
- 4 Biri birinden güzel biri birinden zarîf
Cümle-i a'zâları kudret-i Haķla laţîf
Sen gibi yok hâşılı hüsn ile zât-ı şerîf
Lu'lu'-yı terdir dişiñ lâle-i hamrâ yüzün
'Anber-i sârâ saçın nergis-i şehlâ gözün
- 5 Şayd u şikâr etmege sen gibi bir şâhidi
Dâne vü dâm etdi bu beyt-i teri Şâhidî
Da'vâ-yı hüsne yeter Nûrî bu dört şâhidi
Lu'lu'-yı terdir dişiñ lâle-i hamrâ yüzün
'Anber-i sârâ saçın nergis-i şehlâ gözün

61

Tazmîn-i Maṭla‘-ı Kûṭbu’l-‘Ārifîn Ḥazret-i Sezâyî Qaddes ‘allâhu Sırruhu
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Der-i luṭfuñda her bir mürsel-i zî-şân kemterdir
 Emîn-i vahy-i Ḥaḫ bâb-ı ‘inâyâtıñda çâkerdir
 Vücûduñ nûr-ı vaḥdetle ziyâ-baḫş u münevverdir
 Cemâliñ nûruna nisbet güneş bî-nûr u bî-ferdir
 Güneş sensin ki zerrâtıñ nebîlerle velîlerdir
- 2 Kudûmuñla müşerref eylediñ bu dâr-ı dünyâyı
 Cenâb-ı Ḥaḫdan etdiñ âşkâr esrâr-ı evḫâyı
 Sezâyî söyledi vaşfıñda işbu beyt-i ra’nâyı
 Cemâliñ nûruna nisbet güneş bî-nûr u bî-ferdir
 Güneş sensin ki zerrâtıñ nebîlerle velîlerdir
- 3 Dü kevnîñ rûḫusun ‘İsâ seniñ enfâsıña ḫayrân
 Nübüvvetde egerçi Ḥazret-i Mûsâ ile aḫrân
 Velîkin ‘âlem-i bâtında olduñ cümleye sulṭân
 Cemâliñ nûruna nisbet güneş bî-nûr u bî-ferdir
 Güneş sensin ki zerrâtıñ nebîlerle velîlerdir
- 4 Saña müştâḫ olunca Ḥazret-i Ḥallâḫ-ı bî-hemtâ
 Nice vaşf eyleye zâtıñ seniñ dünyâ vü mâ-fîhâ
 Gürûḫ-ı enbiyâda sensin ol mümtâz u müsteşnâ
 Cemâliñ nûrına nisbet güneş bî-nûr u bî-ferdir
 Güneş sensin ki zerrâtıñ nebîlerle velîlerdir
- 5 Kuluñ Nûriye nûr-ı şefkatiñle baḫ a sulṭânım
 Münevver eyle ḫalb-i muzlimin ey mâḫ-ı tâbânım
 Fürûḡ-ı mihriñ ile pür-ziyâ olsun dil ü cânım
 Cemâliñ nûruna nisbet güneş bî-nûr u bî-ferdir
 Güneş sensin ki zerrâtıñ nebîlerle velîlerdir

61

B, 51a, 51b; Ç, 68b, 69a; Ü1, 92a, 92b; Ü2, 12b, 13a

Başlık: B, Ç; Tazmîn-i Maṭla‘-ı Kûṭbu’l-‘Ārifîn Ḥazret-i Sezâyî Quddisse Sırruhu Ü1; Taḫmîs-i Nûrî Ü2

2: evḫâyı: ‘uẓmâyı Ü2

3: - Ç

Mûsâ ile: Mûsâ saña Ü2

4: Gürûḫ-ı enbiyâda: Peyem-berler içinde Ü2

62

*Tahmīs-i Ġazel-i Rindī**Mef'ülü Mefā'îlū Mefā'îlū Fe'ülün*

- 1 Tağ oldu hele t̤ağatimiz renc ü ġinādan
 Pey-der-pey olursağ n'ola mehcūr şafādan
 Her demde rehā-yāfte olduğ mu ezādan
 Āyā nic'olur ħālımız erbāb-ı riyağan
 Sedd oldu reh-i 'ıřķ-ı Ĥudā hep bu belādan
- 2 Hep dāmen-i ehl-i dile mi ħār-ı belāyā
 Fūrķatde aħibbā ola vuřlatda hem 'adā
 Bu derd nedir nev-be-nev olmağda hüveydā
 Ne cānibe 'azm eyler ise 'āřıķ-ı řeydā
 Elbet bulunur bir iki zāhid řuķalādan
- 3 Esrār-ı İlāhiye seni eyledi řāyān
 Çün ħān-ķah-ı yārda olduñ aña mihmān
 Lāyıķ mı saña kim olasın ġayrıya ķurbān
 Ey dil saña yetmez mi bu dem meclis-i 'irfān
 Çek ayağı řimdeñ gerü bezm-i süfehādan
- 4 Bülbül gibi ġülzārda zevķ ile nevā et
 Feryādıñ vā-beste-i gerdün-ı 'alā et
 Ėöñlün heme ān vāķıf-ı esrār-ı Ĥudā et
 Keyfiyyet-i řahbāyı maħabbetle řafā et
 Alsın seni ol neş'e elemhā-yı fenādan
- 5 Nūrī sebebi řab'-ı selimiñ ħaseb olmaz
 Keyfiyyet olur meyde veliķin 'ineb olmaz
 Bī-berg ü nev-āyānde ķayd-ı edeb olmaz
 Rindāne ġazel söylese Rindī 'aceb olmaz
 Künyet aña çün böyle verildi 'urefādan

62

B, 46a, 46b; Ç, 88b, 89a; - Ü1; Ü2, 13a, 13b

Bařlık: B, Ç; Ġazel-i Rindī Tahmīs-i Nūrī Ü2

2: aħibbā: eviddā Ü2// hem: heb Ç/// olmağda hüveydā: aħbābda āyā Ü2

3: Ü2 2: Çün nükte-i cānānda olduñ hele mihmān

ayağı: ayağını Ü2

63

*Tahmīs-i Ğazel-i Ğazret-i Ğātem Efendi**Mefā ‘īlūn Mefā ‘īlūn Mefā ‘īlūn Mefā ‘īlūn*

- 1 Yüzün kim görse dīn-i vaḥdete īmān eder īmān
Rumūz-ı evliyāyı şübhesiz iz‘ān eder iz‘ān
Mey-i la‘līn için ‘aşıkları sekrān eder sekrān
Görenler mūy-ı zūlfūn hū deyip devrān eder devrān
İçenler cām-ı ‘ışkıñ mest olup cevlan eder cevlan
- 2 Ricāl’ullāha server evliyāya pīşvāsın sen
Fazīlet birle sultān-ı serīr-i ıstıfāsın sen
Nebiler içre serversin ki maḥbūb-ı Ğudāsın sen
Resūl-i Kibriyā ser-ḥadd-i bezm-i enbiyāsın sen
Seniñ vaşfıñda şaff-ı enbiyā dīvān eder dīvān
- 3 Ğayālīñ nūru vardır çākeriñde ‘abd-i muḥbilde
Temevvüc eyledi baḥr-ı vücūduñ ya‘nī sāḥilde
Fūrūğ-ı şems-i zātīñ ‘aks eder bu ḳalb-i ḳābilde
Şafā-cūyān-ı bezm-i fūrḳatīñ āyīne-i dilde
Cemāl-i bā-kemāl-i pākiñi seyrān eder seyrān
- 4 Efendim tarz-ı refāiñ hırām-ı ḥālet-engiziñ
Tebessüm ederek Ğaḳḳa kelām-ı ḥikmet-āmiziñ
Cebīn-i enveriñ ol āteşin ḥaddeyn-i ḥoy-riziñ
Ğayāl-i āl-i ruḥsār-ı ‘araḳ-riz-i şafā-ḥiziñ
Hemān dīde-i ḥūn-bārımı giryān eder giryān
- 5 Derūnum içre ‘ışkıñ Nūrī baña hem-dem olmuşdur
Seniñ derdiñ devā-yı maḥz-ı ḳalb-i ḥurrem olmuşdur
Deḥānım *men ra ‘nā* mührü ile ebkem olmuşdur
Dil-i zārımda naḳş-ı iştıyākım Ğātem olmuşdur
Cihāna bendeniñ tamḡasını i‘lān eder i‘lān

63

B, 46b, 47a; Ç, 60b, 61a; - Ü1, Ü2

Başlık: B; Tahmīs-i Na‘t-ı Şerīf-i Ğazret-i Ğātem Ç

1: mey-i: - B/// için: içinler B///// olup: olur B

64

*Taḥmīs-i Ġazel-i Ḥazret-i Ferhād Paşa**Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn*

- 1 Dil ḥānesini kapladı 'irfānı 'Alīniñ
'Ālemleri taldurdu hele şānı 'Alīniñ
Olsam ne 'aceb çāker-i meydānı 'Alīniñ
Cān küştesi dil bende-i fermānı 'Alīniñ
Oldum dil ü cāndan kulu kurbānı 'Alīniñ
- 2 Lāyıqdır anıñ mihri ile yerlere düşsem
Pervāne gibi ya'nı ki âteşlere düşsem
'Aceb mi anıñ 'ışkı ile dillere düşsem
Kūyunda n'ola sāye şıfat yollara düşsem
Ten ḥāk-i reh-i serv-i ḥurāmānı 'Alīniñ
- 3 Başşa gül olur başdığı ḥāk-i sünbül üzre
Söyler deheni tatlı sözü cüz' ü kül üzre
Tercih ederim kahveyi ben daḥı mül üzre
Dil murḡu yuvasında dutar şāḥ-ı gül üzre
Destinde kaçan kim tura fincānı 'Alīniñ
- 4 'Işkıñ gül-i bî-ḥār olur merḡadım üzre
Ḳatmaz ḳalemi kimse bu nık ü bedim üzre
Öldürse beni tığ-i sitem maḳşadım üzre
Derdiñle şehā cān verecek meşhedim üzre
Yārān yazalar küşte-i hicrānı 'Alīniñ

65

*Taḥmīs-i Ġazel-i Ḥazret-i Mollā**Mef'ûlû Mefâ'îlûn Mef'ûlû Mefâ'îlûn*

- 1 Ağapi mu maşya mu tā ḳali su ḳala'ne
Angeliko ḳormi sis to ḥadi su panda'ne

64

B, 60a; Ç, 89b, 90a; - Ü1, Ü2

Başlık: Ç; Taḥmīs-i Ġazel-i Ḥazret-i Ferhād el-Vezir Medd' allāhu Zılluhu 'Alā Sifāru Fī'l-'Ālem B

65

- B; Ç, 91a, 91b, 92a; - Ü1, Ü2

De ҡsuro ape omorfya apo sena ida'ne
 Māhist ne-mīdānem Һurşīd ruḡet yāne
 Bu ayrılık odına cānım niçe bir yana

- 2 Herkes ki merā bīned Mecnūnam beḡāned
 Herkes zūr-ı ḡaviṣem bā-rāh-ı dīger rāned
 Eṭvār-ı cūnūnam-rā bā-ḡalk-ı nemīdāned
 Mürdem zi-firāḡ-ı tu merdem heme mīdāned
 'Işk odı nihān olmaz yandıkça Erer cāna

- 3 To prosopo su ida ine pola omorfo
 Mey-i tu rā
 Ta dyavo'po loḡu su ṣeto ṣo na poṣamo
 Şad tīr zened ber dil ān Türk-i kemān-ebrū
 Fitneli alagözlü çün uyḡudan uyana

- 4 Peṭimo ya na seydo isteksofilı
 Provale ya to ṣeḡo ke ḡaşıḡane olı
 Naḡusun ena loḡo po to ḡliki s'aşılı
 Sevdā-yı ruḡ-ı Leylā şod ḡaşıł-ı mā-ḡaylı
 Mecnūn gibi vāveylā oldum yine dīvāne

- 5 Moskovola to meros pu vriste ey gelikom
 Rodostamo mazoni po loḡu su her dem
 Şaçıñla mu'aṭṭardır şahrāsı diliñ her dem
 Ez-nāfe-i şod pūr-çīn yek-ser hemegī 'ālem
 Ol dem ki seḡer yeli zūlfūne ҡılır şāne

- 6 Apo to poli ҡaymo ҡleḡo me to āh u vāh
 O dulo su o Nūrīs derdiñle olup hem-rāh
 Ksetreşi to meros su ala ziḡoni ey māh
 Ez-la'l-i leb-et Mollā Üftāde cūdā nā-geh
 Һaḡdır ki gözüm dōke yāḡūt ile dūr-dāne

Ç. Tesdisler*

1

Tazmîn-i Maṭla‘-ı Hüsrev Efendi

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Nücümāsâ olan dil-berler içre aya beñzersin
Sen Âdem-zâdesin ammâ melek-sîmâya beñzersin
Leṭâfet gülşeninde bir gül-i ra‘nâya beñzersin
Hele kâf-ı ḥalâvetde olan ‘ankâya beñzersin
Yeşiller giydiğince tûṭî-i gûyâya beñzersin
Siyeh-pûş olduğunca Ka‘be-i ‘ulyâya beñzersin
- 2 Cemâliñ nev-be-nev kesb eylemekde behcet-ârâyı
Ne hoş öğrendiñ ey tıfl-ı nev-âmûzum bu îmayı
Kıtâl ister gözüñ ğamzeñden aldık çünki îmayı
Seniñ vaşfında Hüsrev söyledi bu beyt-i ra‘nâyı
Yeşiller giydiğince tûṭî-i gûyâya beñzersin
Siyeh-pûş olduğunca Ka‘be-i ‘ulyâya beñzersin
- 3 Ne dem ki ferr ü ḥaşmetle süvâr-ı esb-i nâz olduñ
Dil-berân içre meydân-ı ḥüsünde yekke-tâz olduñ
‘Înân-ı ‘aqlım aldıñ ol zemân kim ‘işve-bâz olduñ
Kümeýt-i ṭab‘ıma yol vermez olduñ ser-firâz olduñ
Yeşiller giydiğince tûṭî-i gûyâya beñzersin
Siyeh-pûş olduğunca Ka‘be-i ‘ulyâya beñzersin
- 4 Niçün cânâ libâsıñ Ka‘beves böyle siyâh etdiñ
Anıñla câme-i şabrım edip çâk ü tebâh etdiñ
Selâmım almağa ṭurmazdan evvel ‘azm-i râh etdiñ
Bu ḳad ü ḳad ile kârım hemîşe âh u vâh etdiñ

* **Başlık:** - B, Ç, Ü1, Ü2

1

B, 51b, 52a; Ç, 90a, 90b; Ü1, 93a, 93b; Ü2, 17b, 18a

Başlık: B, Ü1; Tazmîn-i Maṭla‘-ı Hüsrev Ç; Taḥmîs-i Nürî Ü2

Şiir Ü2 nüshasında 5 mısralık bentlerden oluşmuştur. 1, 2 ve 3. bentlerin 4.; 4 ve 5. bentlerin ise 3. mısraları yazılmamıştır. Bu sebeple başlıkta “Taḥmîs-i Nürî” denilmiştir.

2: ğamzeñden: ḳaşıñdan Ü2/// aldık: aldım Ü2

3: vermez: vermeñ Ü1

Yeşiller giydiğince tūṭī-i gūyāya beñzersin
 Siyeh-pūş olduğunca Ka‘be-i ‘ulyāya beñzersin

- 5 Şu gūne gerden-i kāfūru ile böyle sīmīn sāk
 ‘Aceb görmüş müdür devr-i felekde dīde-i āfāk
 Seni bir başka ‘ālem halk edipdir Hāzret-i Hallāk
 Bi-ḥamd’illāh ki etdiñ Nūriyi ‘uşşākıñā ilḥāk
 Yeşiller giydiğince tūṭī-i gūyāya beñzersin
 Siyeh-pūş olduğunca Ka‘be-i ‘ulyāya beñzersin

5: böyle: bir böyle Ü2// devr-i: devri Ü2/// ki: - B, Ç, Ü1

d. Tesbiler*

1

Tazmîn-i Maṭla‘-ı Ḥazret-i Nâbî Efendi
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ne havâşdan fâ‘ide ne keşret-i aḳdâmdan
 Ne riyâzetle olur ne vefḳ ü ne huddâmdan
 Ne taşaddukla biter ne ‘âlem-i it‘âmdan
 Kârger olmaz ‘ilâc o ḥamâm-ı mürd ḥamâmdan
 Bir kerem ersin meger ol İzîd-i Min‘âmdan
 Tığmadı tıfl-ı ümîdim mâder-i eyyâmdan
 Kime feryâd eyleyim bu baht-ı bed-fercâmdan
- 2 Bilmezem bânû-yı baht bed-ter benim mi ‘aḳîm
 Yoḥsa şulb-i tâli‘im olmuştur âyâ saḳîm
 Hâtıra geldikde bu ḥâlet dilim olur dü-nîm
 Ḳaddimi eyler dü-tâ endîşe-i derd-i elîm
 Âh ‘aceb mesrûr eder mi bendesin Rabb-i Kerîm
 Tığmadı tıfl-ı ümîdim mâder-i eyyâmdan
 Kime feryâd eyleyim bu baht-ı bed-fercâmdan
- 3 Bağlamak erlik degildir mihr-i dünyâya düğüm
 ‘Âlem-i tecrîd iyidir çün Mesîḥa ey gözüm
 Eyledim bî-ihtiyâr ‘aḳlım bu ebterlikle güm
 Berş sevdâsını etdi mey ile kendim çü ḥum
 Hâḳdan olmazsa ‘inâyet eylerim zâyi‘ özüm
 Tığmadı tıfl-ı ümîdim mâder-i eyyâmdan
 Kime feryâd eyleyim bu baht-ı bed-fercâmdan
- 4 Olmadım nâ‘il cihânda bir gül-i zerr[e] beste
 Bûlbûl olsam da suḥanda ḥ‘âhişim yok ülfete
 Bir vesîle bulmadım ‘âlemde maḥzûziyyete
 ‘Acz ile etdim teveccüh bârgâh-ı ḥazrete
 Beyt-i tûṭî-i rehâ geldi dil-i bâ-ḥasrete
 Tığmadı tıfl-ı ümîdim mâder-i eyyâmdan
 Kime feryâd eyleyim bu baht-ı bed-fercâmdan

* Başlık: - B, Ç, Ü1, Ü2

1

- B, Ç; Ü1, 91b, 92a; - Ü2

- 5 Ey kerīm-i çāre-sāz ey dest-gir-i ‘ācizān
 Baḥş u in‘āmın muḥīṭinde işitdim yok girān
 Senden özge ehl-i derde var mıdır dermān
 Eyle bir ḥayru’l-ḥalefle ğayrı mesrūru’l-cinān
 Nūrī-i kem-māyeñi ebter koma yā Müste‘āñ
 Tıgmadı tıfl-ı ümīdim māder-i eyyāmdan
 Kime feryād eyleyim bu baḥt-ı bed-fercāmdan

d. Tesminler*

1

Tazmîn-i Beyt-i Kâmi Efendi

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Mey misin gül-‘arağ-ı meclis-i efrâh mısın
 Âb-ı kevşer gibi ya zîver-i aqdâh mısın
 Tuhfe şeft-âlû musun kırmızı tuffâh mısın
 Bu muğaffel dilimi açmada miftâh mısın
 Dârû-yı mu‘teber-i mûkiz-i ervâh mısın
 Söyle ey nâme ‘aceb Câmî mi mışbâh mısın
 Sende bu neşve nedir rûh musun râh mısın
 Ya bu şîve nereden râhatü’l-ervâh mısın
- 2 Dil-i maḥzûnumu bu mertebe memnûn etdiñ
 Çıkarıp dergah-i Hâkdan ğamı bîrûn etdiñ
 Kând-i elṭâf ile ol kâseyi meşhûn etdiñ
 Gevher-i mihriñi ol daḥmede maḥzûn etdiñ
 Mîve-i tâze-resin ḥaṭṭıña meftûn etdiñ
 Beni bu ḥüsn ü ârâ ile ki Mecnûn etdiñ
 Sende bu neşve nedir rûh musun râh mısın
 Ya bu şîve nereden râhatü’l-ervâh mısın
- 3 Eylediñ ḥâṭır-ı nâ-şadımı Hâkḳâ tefrîḥ
 Sîb-i ta‘bîriñ ile oldu bu ṭab‘ım taşḥîḥ
 Ya‘nî tuffâḥ-ı ḥurûfuñ dilim etdi tefṭîḥ
 Bir kûṭu şeker ile şadımı etdiñ teşrîḥ
 Etdi iḥyâ kelimâtiñ beni mânend-i Mesîḥ
 Ḥabbezâ nâme ki sensin eşer-i kilḳ-i faşîḥ
 Sende bu neşve nedir rûh musun râh mısın
 Ya bu şîve nereden râhatü’l-ervâh mısın
- 4 Ne faşîḥ ‘âlim-i envâ‘-ı ulûm-ı memdûḥ
 Ki bütûn ez-beridir cümle mütûn ile şürûḥ
 Kûlzûm-i gevhher-i dil gevhher-i deryâ-yı fütûḥ

* Başlık: - B, Ç, Ü1, Ü2

1

- B, Ç; Ü1, 92b, 93a; - Ü2

Veysi vü Nâbiye etsem n'ola anı mercûh
 Mestci-zâde beni mest etdi sözü 'ayn-ı hûh
 Mül müsün yoḥsa ki ey nâme mu'aṭṭar bir rûh
 Sende bu neşve nedir rûh musun râh mısın
 Ya bu şîve nereden râhatü'l-ervâh mısın

- 5 Tûṭî-i Nûriyi etdiñ şekeriñle gûyâ
 Eylediñ mâ-ḥaşal-ı 'akl u şu'ûruñ yağma
 Resm-i deyrini vefâ ḥükmünü kıldıñ îfâ
 Böyle bir derse idim teşne maḳâl-ı lâ-beyâ
 Keyfîm olduñ benim ey nâme-i ḥâlet-baḥşâ

 Sende bu neşve nedir rûh musun râh mısın
 Ya bu şîve nereden râhatü'l-ervâh mısın

e. Terkib-bentler*

1

*Terkib-Bend Der- Medh-i Şîr-i Hudâ Hazret-i ‘Aliye’l- Murtażâ
Kerem ‘allâhu Vecheh
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün*

I

- 1 ‘Alî ser-dâr-ı hayl-i evliyâdır
‘Alî dâdâr-ı taht-ı *hel etâd*ır
- 2 ‘Alîdir server-i ehl-i yakîn bil
‘Alî ser-defter-i ûlî’n-nühâdır
- 3 ‘Alîdir fâris-i meydân-ı vahdet
‘Aliyye’l-Murtażâ şîr-i Hudâdır
- 4 ‘Alîdir şaf-şikâf-ı ceyş-i inkâr
‘Alî mü’mînler hem pîşvâdır
- 5 ‘Alîdir gösteren râh-ı hüdâyı
‘Alî erbâb-ı hâle reh-nümâdır
- 6 ‘Alîdir keşf eden esrâr-ı gaybı
‘Alî bî-şübhe Hakkâ hâk-nümâdır
- 7 ‘Alîdir câmi‘-i mecmû‘-ı esmâ
‘Alîdir cümle esmâda müsemmâ

* **Başlık:** - B, Ç, Ü1, Ü2

1

B, 12b, 13a, 13b, 14a; Ç, 13b, 14a, 14b; Ü1, 20a, 20b, 21a; Ü2, 60a, 60b

Başlık: Ü1; Sitâyîş-i Şîr-i Hudâ Mazhar-ı Hel Etâ Hazret-i ‘Aliye’l-Murtażâ Kerem’allâhu Veche
B; Der Sitâyîş-i Şîr-i Hudâ Mazhar-ı Hel Etâ Hazret-i ‘Aliye’l-Murtażâ Ç; Tercî‘ Bend Der Na‘t-ı
Şâh-ı Velâyet ‘Alî Ü2

I

2: ehl-i: ‘ilm-i Ü1

4: ‘Alî: ‘Alî çün Ü2

6: Hakkâ: el-hâk Ü2

II

- 1 ‘Alī ḥurşīd-i gerdūn-ı edebdir
‘Alī ‘ālī-nesebdir zū’l-ḥasebdir
- 2 ‘Alīdir cümle milletlerde nāṭıḳ
‘Alīdir söyleyen şanma ki lebdır
- 3 ‘Alīdir zāde-i baba-yı ‘irfān
‘Alī ḥayru’l-ḥalef sāmī-nesebdir
- 4 ‘Alīdir reh-nümā-yı ehl-i tevḥīd
‘Alī emri bize Ḥaḳḳı talebdir
- 5 ‘Alīdir gevher-i kân-ı ma‘ārif
‘Alī ‘uşşāḳa ḡāyetle eḥabdır
- 6 ‘Alī zāt-ı şifāt-ı *kün-fekān*dır
‘Alīyi sevmeyenler bī-edebdir
- 7 ‘Alī maḥşûş-ı naşş-ı *hel etād*ır
‘Alī iḳlīm-i sırda pādşāhdır

III

- 1 ‘Alīdir gülbün-i gülzār-ı ḳudret
‘Alīdir bülbül-i bâḡ-ı seḥāvet
- 2 ‘Alī ḥurşīd-i eflāke hüdādır
‘Alīdir mazḥar-ı sırr-ı velāyet
- 3 ‘Alīdir ḥāzin-i kenz-i serā’ır
‘Alīdir nāzır-ı mülk-i nübüvvet
- 4 ‘Alīdir nāşīb-ı rāyāt-ı ‘irfān
‘Alīdir kāşif-i sırr-ı ḥaḳīḳat

II

1: gerdūn-ı: gerdūna Ç

5: kân-ı: kânı Ü1

7: iḳlīm-i: evreng-i Ü2

III

2: eflāke hüdādır: eflāk-i Ḥudādır Ü2

3: kenz-i: genc-i Ü2

- 5 ‘Alī tuğra-keş-i dīvān-ı Hāḳdır
‘Alīdir fātih-i iḳlīm-i vaḥdet
- 6 ‘Alīdir müsteşār-ı faḥr-i ‘ālem
‘Alīdir şāhib-i mühr-i kerāmet
- 7 ‘Alīdir cānlara cānān ‘Alīdir
‘Alīdir menba‘-ı ‘irfān ‘Alīdir

IV

- 1 ‘Alīdir sākī-i kevşer ġazanfer
‘Alīdir cümle aşḫāb içre server
- 2 ‘Alī çünki nedīm-i bezm-i Hāḳdır
‘Alīdir maḥrem-i sırr-ı peyem-ber
- 3 ‘Alīdir muḳtedā-yı ehl-i ĩmān
‘Alīdir şaf-şiken şaf-der dil-āver
- 4 ‘Alīdir ġavş-ı a‘zam ḳutb-ı ‘ālem
‘Alīdir seyyidü’l-ervāḥ-ı ezher
- 5 ‘Alī ḥatmü’l-velāyetdir ki her dem
‘Alīdir cümle-i eşyāya mazḥar
- 6 ‘Alīdir şeh-süvār-ı rāh-ı lāhūt
‘Alīdir ḥıṭṭa-ı ‘irfāna dāver
- 7 ‘Alī ġüyende-i ‘ilm-i ledündür
‘Alī maḳşūd-ı cism-i kāf u nündur

V

- 1 ‘Alīdir gevher-i kenz-i ma‘ārif
‘Alīdir şāhib-i raḥm u ‘avāṭıf

IV

1: kevşer: gevher B

2: sırr-ı: sırı B

7: ‘Alī: ‘Alīdir B

- 2 ‘Alīdir ḥatemi cümle velīniñ
‘Alīdir hem velī hem merd-i ‘ārif
- 3 ‘Alīdir serv-i bāğ-ı ḳurb-ı İzid
‘Alī ‘ilm-i ledünni oldu kāşif
- 4 ‘Alīdir şan‘at-ı vaḥdetde üstād
‘Alīdir cāmi‘-i cümle ‘avārif
- 5 ‘Alīdir cümleye ġālib ‘Alīdir
‘Alī aġyārdan olmazdı ḥā’if
- 6 ‘Alīdir eşref-i erbāb-ı imān
‘Alīdir şāhib-i genc-i şerā’if
- 7 ‘Alīdir Nūriyā maḥbūb’ullāh
‘Alīdir şeh-süvār-ı kerrem’ullāh

2

Terkīb-Bend

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I

- 1 Bir gün etmişdim ḥayāl-i bī-me’ālimle ḳarār
Eylemişdim hem-çü Mecnūn Ādemīlerden firār
- 2 Kūşç-i vaḥdetde zevḳ ü şevḳ ile vaḳtim benim
Eylər idi çün şabā-yı şubḥ-dem her dem güzār
- 3 Gerçi var idi şafāsı gönlümüñ ammā yine
Ṭālib oldu kim ola ‘ışḳa perişān rūzgār

V

2: ḥātemi: ḥātem B

3: İzid: Yezdān Ü2

6: genc-i: naḳd-i Ü2

2

B, 24b, 25a, 25b, 26a; Ç, 28b, 29a, 29b; Ü1, 31a, 31b, 32a; Ü2, 63b, 64a, 64b

Başlık: B, Ç, Ü1; Tercī‘-Bend Ü2

I

1: bī-me’ālimle: bī-me’āle Ü1// eylemişdim hem-çü Mecnūn: eyledim meyt gibi heb Ü2

2: vaḥdetde: vaḥdetle Ü2

3: yine: gönül Ü2

- 4 Ben de ‘azm etdim leb-i cūya ḥayālīmle o dem
Belki bir āhū-yı bī-mişli edem ḳayd-ı şikār
- 5 Nā-gehān bir şeh-süvār-ı eşheb-i nāzı görüp
Kim anıñ sümm-i semendi āteş eylerdi nişār
- 6 Pehlevānlık ‘arşasında gūyiyā bir şīr idi
Şāh-ı Merdān gibi olmuş idi ol Döldül-süvār
- 7 Cān gibi ḳopdum yerimden k’anı istiḳbāl edem
Pāy-ı rahşına hezār āh ile rū-māl edem

II

- 1 ‘Arz edem ḥāl-i dil-i nā-kāmı o sulṭāna ben
Diyeyim ol rūzgār içre hemān sağ u esen
- 2 Merḥabā ey yādgār-ı bezm-i ḥüsün Yūsufu
Ey lebiñ yāḳūt-ı aḥmer v’ey ‘izārıñ yāsemen
- 3 Merḥabā ey yekke-tāz-ı ‘arşagāh-ı ḥüsn ü ān
Ey ‘Alī-şavlet Ḥüseyn-aḳdām u aḥlāḳıñ ḥasen
- 4 Merḥabā ey şāhid-i ḥalvet-serāy-ı dil-berān
Ey dudağın āb-ı kevşer v’ey gözün ‘ayn-ı fiten
- 5 Merḥabā ey şāh-bāz-ı ḳuds ü sulṭān-ı cihān
Saña ḳurbān u fidā olsun şehim bu cān u ten
- 6 Merḥabā ey tūṭī-i şīrīn-kelām u dil-nüvāz
Dür ola senden hemişe ol raḳīb-i ehremen
- 7 Ey ḥarīḳ-i āteş-i sevdā-yı müyu olduğum
V’ey ḡarīḳ-ı baḥr-ı ḥatt-ı müşk-būyu olduğum

5: eşheb-i nāzı görüp: esb-i nāz etdi zuhūr Ü2

6: gūyiyā; ḡalibā Ü2// olmuş idi ol gūyā oldu Ü2

II

1: nā-kāmı o sulṭāna: nā-kāmımı ol şāha Ü2

6: hemişe: İlāhī Ü2

7: ḥarīḳ-i: ṭarīḳ-i Ç

III

- 1 Sensin ol rūḥ-ı revān-ı cism-i endūh [u] keder
Eylemişsin ḳalb-i vīrānım sen ey şāhım maḳar
- 2 Sensin ol ḥurşīd-i ‘ālem-tāb u māh-ı bī-naẓīr
Zerre olmaz ḳihreñe nisbetle bu şems ü ḳamer
- 3 Sensin ol dürr-i yem-i nāz u girişme kim saña
Beñzemez dersem ḥaḳīḳatdır ne la‘l ü ne güher
- 4 Sensin ol ‘İsā-yı vaḳt ü Mehdī-i şāḥib-zemān
Her demiñle ‘āşīḳānıñ oldu iḥyā ser-be-ser
- 5 Sensin ol ser-māye-i dükkān-ı ‘ışḳ-ı ‘āşīḳān
Māl sensin sīm ü zerse ḥāk-i pāyın̄da mıdır
- 6 Sensin ol pīrāye-i ḥayl-i melā’ik-peykerān
Eylemiş Ḥālīḳ seni dünyāya şāhım zīb ü fer
- 7 Bir baḳışla mülk-i şabrım tār u mār etdiñ hele
Bir geḳişle nāzeninim dil-figār etdiñ hele

IV

- 1 Tırmadıñ bu ‘arz-ı ḥālīm gūşa ībā eylediñ
Yel gibi geḳdiñ ‘inān-ı nāzı irḥā eylediñ
- 2 Eylediñ tīr-i müjeñ şāhım ḥavāle sīneme
Cānib-i nehre nigāḥ etdikde īmā eylediñ
- 3 İşidirdim şu kenārında perīler var imiş
Bildim ol dem kim seni gördüm ki isrā eylediñ

III

- 1: cism-i endūh [u] keder: ḳālīb-ı ‘ışḳ-ı Ḥudā B, Ç, Ü1
 2: nisbetle bu: nisbet seniñ Ü2
 4: ‘İsā-yı: ‘ayyārı Ü1/ vaḳt ü: vaḳt Ü2
 5: ser-māye-i: māye-i Ü1/ dükkān-ı ‘ışḳ-ı: dükkān u ‘ışḳ u Ü2// pāyın̄da: pāyındır B
 6: ḥayl-i: seyl-i Ü2
 7: tār u mār: tār mār Ü1// nāzeninim: zār zār Ü2

IV

- 1: geḳdiñ: geḳdi B
 3: işidirdim: işidir Ç

- 4 Bir gidişle ‘azm-i rāh etdiñ be-hey bî-merhamet
‘Aql u fikrim cümleten tārāc u yağma eylediñ
- 5 Var mıdır bir sen gibi hüsna-yı müsteşnā-cemāl
Var mı ben gibi ki ‘uşşāk içre peydā eylediñ
- 6 ‘Āşıkım ‘ışk-āzmāyım şā‘irim mu‘ciz-suhan
Bülbülüm gülzār-ı ‘ışkıñda ki gūyā eylediñ
- 7 Şā‘iriyet ister iseñ baḡ bu nev-āşārıma
Maḡrem ol ey dil-rübā sen de biraz esrārıma

V

- 1 Nūrīyim bir pādşāhıñ çāker-i meftūnuyum
Dest-i ‘ışkıñda o Leylānıñ bugün Mecnūnuyum
- 2 E’ş-şalā gelsin cihānıñ şā‘irānı bir yere
Cümlesin māt eylerim ben vaḡtıñ Eflātūnuyum
- 3 Cümle eczā-yı vücūdum ‘ışk ile āmīḡtedir
Zümre-i ‘uşşākıñ a’lā keyfiyim ma‘cūnuyum
- 4 Ol kadar cūş eylemişdir eşk-i çeşmim kim gören
Zanneder iḡlīm-i Īrānıñ bugün Ceyḡūnuyum
- 5 Söz ḡitāma erdi besdir yāre eyle ser-fürū
Ey göñül bāzār-ı ‘ışkıñ tācir-i maḡbūnuyum
- 6 Sen hemān rū-sāy-ı dergāh-ı Ḥudā ol ey göñül
Başlayım ben de du‘āya kim du‘ā ḡānūnuyum
- 7 Ḥaḡ Te‘ālā o şeh-i ḡüsñü mu‘ammer eyleye
Cümle bed-ḡāhānıñ ḡahr u müdemmer eyleye

4: ‘aql u fikrim cümleten: ‘aqlı tārāc eylediñ Ü2

5: içre: içinde Ü2

6: bülbülüm: bülbül Ü1// ki: - Ç

V

1: çāker-i: çāker ü Ü2// Leylānıñ: Leylā Ü2

5: yāre eyle ser-fürū: lāfi ḡo ey bū’l-heves Ü2

7: o: ol Ü2// bed-ḡāhānıñ: bed-ḡāhıñ daḡı Ü2

3

*Terkib-Bend-i Diger**Mef'ulü Mefā'îlû Mefā'îlû Fe'ulün*

I

- 1 Kalmadı dilâ ehl-i dile zerre taḳarrüb
Hep şimdi olur münkir-i esrâra taḳarrüb
- 2 Hâr-meşreb olan dūna olur raḡbet ü himmet
İnkârı ile eyledi ol yâre taḳarrüb
- 3 Bî-mihr ü vefâdır ümemi hep bu cihānuñ
Dostuñ biraḡıp eyledi aḡyâra taḳarrüb
- 4 Günden güne menfūr-ı cihân olmada 'uşşâḳ
Hikmet bu ki ḥâşıl olur eşrâra taḳarrüb
- 5 Nâ-dâna maḥabbet ola dānāya 'adâvet
Çün böyledir olsun bu cihân dostuna la'net

II

- 1 Ey tîre-derûn zâhid-i bed-kîş ü bed-endām
Hâḳdan dilerim kim olasın mazḥar-ı âlām
- 2 Pey-der-pey erişe saña envā'-ı kûdûrât
A'mâ olasın târ ola dâ'im saña eyyâm
- 3 Şemşîr-i 'Alî gerdeniñe ola havâle
Ḳaṭ'â saña erişmeye şādî ile bir kām

3

B, 26a, 26b, 27a; Ç, 29b, 30a, 30b, 31a; Ü1, 32a, 32b, 33a; Ü2, 64b, 65a

Başlık: B, Ç, Ü1; Tercî'-Bend Ü2

I

2: inkârı: inkâr Ü1

3: bî-mihr ü: bî-mihr Ü2

5: 'adâvet: ruḡûbet Ü2

II

1: endām : encām Ü2// mazḥar-ı âlām: mazḥaru'l-âlām Ü2

2: A'mâ: A'mâl B

- 4 Hem-dem olasın şahş-ı rezâlet ile her dem
Deryûz edip eylesesin kendiñi bed-nâm
- 5 Bir derde giriftâr olasın kim bu cihânda
Çurtulmayasın andan ebed devr-i zemânda

III

- 1 Ol zâhid-i bî-dil ki vücûdu hayvândır
Evvelden o bir merkeb-i şikeste-‘inândır
- 2 Bakmaz ğalaţ u aġzınıñ egriligi bitmez
Zu‘munca şanır şöhet-i kim şâhib-i ândır
- 3 Rü’yâ ile uydurmuş aña bir niçe güm-râh
Aġġâş ile ahlâmı anıñ maġz-ı yalandır
- 4 Lâ lâ diyerek lâda ħalıp etmedi ikrâr
Zanneyle o ‘ucb ile ki Rişto-yı zemândır
- 5 Hod-bîn idügi fazl-fürûş olmaġa degmez
Kâlâ-yı ‘ulûmu der-i ‘irfânda geçemez

IV

- 1 Olduġ nice demdir nazâr-ı ‘âleme menfûr
Çarġıñ yed-i taġtı ile olmadayız ħor
- 2 Mehcûr olarak seyr ederiz bâġ-ı cihânı
Bir dem dilimiz olmadı vuşlat ile mesrûr
- 3 Bir yaña cefâ bir yaña bîmârî-i tenle
A‘dâ-yı cevîr-pîşe daġı olmada Manşûr
- 4 Ol şûhuñ olup derd-i firâķı ile medhûş
Dergâh-ı vişâlinden olup ‘âķıbeti dûr

4: deryûz edip: deryûze olup Ü2

III

1: şikeste: işkeste Ü2

3: ahlâmı anıñ: ahlâm olur ol Ü2

5: idügi: oluban Ü2

IV

4: ol: o Ü2/ firâķı: firâķ Ü2

- 5 Saldık serimiz deşt ü beyābān-ı firāka
Düşdük hele sevdā-yı şabā ile ‘ırāka

V

- 1 Āyā kanı şefkat kanı erbāb-ı mürüvvet
‘Uşşāka hemişe ne bu cevır ile eziyyet
- 2 Münkirler olup hurrem ü şād ey dil-i nā-şād
Faqr ehli ola mazhar-ı ālām u kūdūret
- 3 Mādāmki kec-şoḥbet ü bī-dil ola münkir
Elbette eder dūn olan ol münkire raḡbet
- 4 Zāhirde benimdir ki şerī‘atde qavīyim
Her şeb eder ammā zen-i kāfirle cenābet
- 5 Yā Rabbi bi-ḥaqq-ı şeref-i nūr-ı Muḥammed
Bu zümre ola nār-ı caḥīm içre muḥalled

VI

- 1 Şanmañ bizi kim çāker-i gerdūn-ı le’īmiz
Biz bende-i ednā-yı Hudāvend-i ‘azīmiz
- 2 Baş egmeziz ‘allāme-i ‘aşr olsa da müftī
Ümmī geçinip līk ḥaqqatde Kelīmiz
- 3 Şarf eylemedik ‘ömrümüzü mantıḡ u naḥve
Ḥikmetle velī şā‘ir ü hem-ṭab‘-ı selīmiz
- 4 Biz her ne kadar dūr isek aşḡāb-ı ḡinādan
Bezm-i ḥarem-i ḡāşş-ı İlāhīde nedīmiz

5: beyābān-ı: beyābān-ı Ü2

V

1: hemişe: bīmāra Ü2
2: şād ey dil-i nā-şād: şādān hemişe Ü2
3: münkir: zerrāḡ Ü2// münkire: keslere Ü2
4: zāhirde: zāhir B, Ü1// ıder: er Ü2

VI

1: gerdūn-ı: eflāk-ı Ü2
2: müftī: vā‘iz Ü2
3: mantıḡ u: mantıḡ Ü2

- 5 Müstağniyiz ey dil felege minnetimiz yok
El-kışsa 'ibādātına hiç niyyetimiz yok

VII

- 1 Biz 'ālem-i bālā-yı tevāzu'da hümayız
Çābük-rev-i meydān-ı sülūk-ı fuḡarāyız
- 2 Biz şāh-ı eḡālīm-i vücūd-ı ḡaḡız ammā
Bir pādşehiñ bendesiyiz ṭurfe gedāyız
- 3 Ol pādşehiñ dergehini bekleriz ammā
Kār-ı dü-cihān işlemede bī-ser ü pāyız
- 4 Bilmezsek 'aceb mi dü-cihān ḡahr ile luṭfun
Biz mest-i mey-i mey-kede-i 'ışḡ-ı Ḥudāyız
- 5 Bu ḡālet-i 'ışḡ ey dil-i Nūrī bize besdir
Dünyā ile 'uḡbā ḡuru bir lāf u hevesdir

4

Sāḡī-nāme

Mef'ūlū Fā'ilātū Mefā'ilū Fā'ilūn

I

- 1 Sāḡī 'ināyet et mey-i yāḡūt-fāmı şun
Leb-ber-leb et piyāleleri ver amān beş on
- 2 Ḥaddiñ gibi ḡadeḡler ola cümle la'1-gün
Elmās-pāre-i 'araḡ-ı rūyu sil bütün
- 3 Destūr olursa 'āşıḡ-ı āşüfte söylesin
Bir maṭla'ını Şābitiñ ārāyiş eylesin

5: 'ibādātına: 'ubūdiyyetine Ü2

VII

1: bālā-yı: 'ālī-i Ü2// çābük: çārüb Ü2// sülūk-ı: vesī'-i Ü2

5: Nūrī: şeydā Ü2// lāf u: lāf Ü2

4

- B, Ç; Ü1, 54b, 55a, 55b, 56a; - Ü2

- 4 “Yādımdadır o çeşme-i cânıñ mesîresi
La‘lîñ çıkardı tâze benefşe hamîresi”

II

- 1 Sâķî fûrûğ-ı meyle bu bezmi münevver et
Mînâları şerâb ile yâķût-ı aķmer et
- 2 Zühhâd-ı kîne-cûyu şaşırdıp ķalender et
Mestânelikle keşf-i rumûzât-ı Hâydar et
- 3 Merdâna naķl-i hâlet-i sâķî-i kevşer et
Nâbî Efendi beytini meclisde zîver et
- 4 “Mevc-i murâd bâde-i cân-perverimdedir
Harf-i neşât zîr-i leb-i sâğarımdadır”

III

- 1 Sâķî bir iki punç ile söndür harâreti
Sükker lebiñden ez kerem et la‘l-i şerbeti
- 2 Eyle ‘araķ-feşân-ı mey erbâb-ı ‘işreti
Mest eyle bir nigâh ile aşķâb-ı hayreti
- 3 Medķiñdedir oķu bula meclis hâlâveti
Beyt-i Belîğ-i mu‘cize-senc-i belâğati
- 4 “Cevlâna başlayıp yine sâķî-i sîm-sâķ
Pür-teşne etdi meclise geldi ayak ayak”

IV

- 1 Sâķî yetiş meded-resim ol gel ki ķasteyim
Dünden beri ķumâr ile öldüm ki ķasteyim
- 2 Dîvâneyim ki silsile-i zülfe besteyim
Kayd-ı ‘ıķâl-ı ‘aķl ķopardım ki resteyim
- 3 Bezm-i ķarabda nağme-i cân-sûz-ı besteyim
Şervetle eglenip şu [a]racıķda teşneyim
- 4 “Hûn-âbeler şerâb idi diller kebâb idi
Yapılmışım bu mertebe hâlim ķarâb idi”

V

- 1 Sâķī teġâfûl eyleme aķbâba ver şerâb
Nuķl-i lebiñle tâzelene tâ ki bu ħarâb
- 2 Sevdâ-yı zûlf-i ħam-be-ħamiñ verdi pîç ü tâb
Vaşlîñla eyle bende-i nâ-şadı kâ-m-yâb
- 3 Gûş et ki zemzemeyle ne söyler def [ü] rûbâb
Ġâlibden eylemiş bu sözü şimdi intiĥâb
- 4 “Mey-ĥâne şadrına geç otur kâ-m-rân iseñ
Sâķiniñ al ayaġını ger pehlevân iseñ”

VI

- 1 Sâķī cihân duyamaz anıñ [çün] vefâsı yok
Bir ĥâl ile degil aña meyl etme hey çoçuķ
- 2 Gâĥī sıcaķ anıñ yeri gâĥī olur şovuķ
Sen de bir iki câm kâpışdır arama çoķ
- 3 Âĥir atar kemân-ı felekden saña bir oķ
Nazm-ı Nedîmden añla ki dünyâ da konuķ
- 4 “Bir nîm neşve şay bu cihânıñ bahârını
Bir sâġar-ı keşîdeye tût lâlezârını”

VII

- 1 Sâķī getir şerâbı da hep ‘aķl u hûş al
Benden beni ilet yem-i ĥayret-medâra şal
- 2 Kıl şüst ü şû şerâb ile deryâ-yı maĥva şal
Min-ba‘d sen de ‘âlem-i âba boyunca tâl
- 3 Dünyâdan el çek ‘âlem-i bî-rengî içre ħal
Fetvâ-yı beyt-i Kânî ile zevķ ü nâyı çal
- 4 “Bir derde düş ki ĥâcet ü der-bânı olmaya
Bir derde düş ki ĥâcet [ü] dermânı olmaya”

VIII

- 1 Sâķī şabûhu şun ki erişdi dem-i şabâh
Râhat-res ola tâ ki dil-i kemteriye râh
- 2 Câm-ı cihân-nümâyı getir istemem merâh
‘Uzlet-nişîn olup ikimiz böyledir şalâh
- 3 Bir sâde sözle diñle şatayım bir ıştılâh
Bu beyt-i Sâmiyi işit ol kâbil-i felâh
- 4 “Vaḥdet-güzîñ-i kûşe-i Kâf-ı kanâ‘at ol
‘Ankâ gibi güşâde-per-i evc-i şöhret ol”

IX

- 1 Sâķī pür oldu pâre-i vaşl ile cāmımız
‘Ağyâra i‘tibâr degildir merâmımız
- 2 Yazıladır dem-â-dem-i şürbü’l-müdâmımız
Ol âhû-yı remîde olup şimdi dāmımız
- 3 Teblîğ et ‘âşıkân-ı kadîme selâmımız
Âgâhveş bu beyt ile fehm et kelâmımız
- 4 “Ol deñli bezm-i yârda germ-ülfet olmuşuz
Güyâ ki ṭab‘-ı bâdede keyfiyyet olmuşuz”

X

- 1 Sâķī şehîd-i ğamze-i fettânîñım seniñ
Leb-teşne-i zülâl-i nemek-dânîñım seniñ
- 2 Tîğ-i nigâhîñ ile ki kurbânîñım seniñ
Kandır şerâb-ı kevşere biryânîñım seniñ
- 3 Ser-germ-i teşne-i mey-i iḥsânîñım seniñ
Nef‘î gibi cihânda ğazel-ḥ‘ânîñım seniñ
- 4 “Ġamzeñ ne dem ki tîğ çekip ḥûn-feşân olur
‘Uşşâķ-ı dil-figâra ecel mihr-bân olur”

XI

- 1 Sâķī nic' oldu ol gül-i zībā-yı gönçe-leb
Kim eyledi firâķı anıñ rûzumuzu şeb
- 2 Āyā bu iftirāķa ne olmuş 'aceb sebeb
Şīven-ķazā-yı ḥasret olup bezm-i pür-ţarab
- 3 Olduķ ḥarīķ-i āteş-i hicrân-ı tâb u teb
Geldi Fehîmden dile bu beyt-i bü'l-'aceb
- 4 “Diller ki zıkr-i la‘li ile pür-ḥurûş olur
Tesbîḥden gürûh-ı melâ'ik ḥamûş olur”

XII

- 1 Sâķī gözet ki bezmde bir şıķlet olmasın
Erbâb-ı zühd vâķıf-ı keyfiyyet olmasın
- 2 Münkirler ‘âşıkāna meded âfet olmasın
Ol bâridân maḥrem-i germiyyet olmasın
- 3 Yārân-ı nûkte-pervere hem-ḥâlet olmasın
Yüsri sözüñ oķu ki varıp ‘işret olmasın
- 4 “Câm-ı şerāba zâhidi terġīb eder miyiz
Erbâb-ı bezm-i ‘işreti ta‘zīb eder miyiz”

XIII

- 1 Sâķī cemāl-i pâkiñi etme yeter nihāñ
Ḥurşid-i ṭal‘atıñla münevver ola cihāñ
- 2 Versin fûrûġ-ı nûr ruḥuñ bu ḥaķīr-i cāñ
Sen olmayınca teng olur ‘âlem baña hemāñ
- 3 Sensiz sirişķ-i dîdelerim oldu sâde ķan
Etdim Naḥîfî beytini ârāyiş-i zebāñ
- 4 “Sensiz cihānda ‘âşıkā ‘işret revā mıdır
Sensiz şafā-yı ehl-i maḥabbet revā mıdır”

XIV

- 1 Sâķī şafâ-yı meykedeye niyyet eyledim
‘Azm-i ser-i maħalle-i keyfiyyet eyledim
- 2 Ta‘zîm-i mey-fürüş idüben hürmet eyledim
Bir muğ-beçeyle hem-dem olup ülfet eyledim
- 3 İhrâma girdim işte saña şöhet eyledim
Sâlikden iş bu beyti alıp hücçet eyledim
- 4 “Bu şeb harîm-i yâri maķâm etdim ittiḥâz
Bezm-i şafâmı beyt-i harâm etdim ittiḥâz”

XV

- 1 Sâķī yeter çek imdi mübârek ayağını
Kaldır yerimden evvel o taş u tarağını
- 2 Nûrî-i bî-dile şun o sükker dudağını
Çöz ba‘d-ez-în şurada muķaddem kuşağını
- 3 Bî-cûd olup dile verelim gül ferâğını
Ḥâtemleyip kuṭu-yı dehânın kapağını
- 4 “Leb-beste-i şeker midir âyâ zebânımız
Memhûrdur ‘aķîde-i mişâl dehânımız”

f. Terci-bentler*

1

Berây-ı Sefer-i Hazret-i Sulţân Maĥmûd Ĥan Ede Allâh Nuşret
Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

I

- 1 Naşr [u] tevĥîk iki hem-râh-ı meded-kârîñ ola
Evliyâ himmet-i vâlâsı rikâb-dârîñ ola
- 2 ‘İlm-i Muşţafavî yoluda ħafâ-darîñ ola
Çarĥa çık ‘avn u zafer ĥâris ü düm-dârîñ ola
- 3 Meymenet ĥâziniñ iĥbâl ‘alem-dârîñ ola
Edrene beldesi [seniñ] âyine-dârîñ ola
- 4 Ĥaĥ mu‘îniñ ola İlyâs teber-dârîñ ola
Sırr-ı Ĥaydar erişip yolda silâĥ-dârîñ ola
- 5 **Ĥanda ‘azm eyler iseñ ‘avn-ı Ĥudâ yârîñ ola**
Ĥazret-i Ĥıẓr Nebî ħâfile-sâlârîñ ola

II

- 1 ‘Askeriñ ceyş-i melâ’ik gibi manşûr olsun
Maĥdemiñle Rûm ili ĥıttası ma‘mûr olsun
- 2 Seferiñ müntic-i envâ‘-ı fütûĥât olsun
..... gibi ‘âlem yine pür-nûr olsun
- 3 Kılıcın keskin ede Ĥazret-i Mellâ-yı Ġafûr
Şimdi sır-âb-ı dem-i düşmen-i maĥrûr olsun
- 4 Devletiñ düşmeni bu ‘azm-i ĥümâyûnuñla
Ĥazret-i Ĥaĥĥa niyâzım bu ki maĥhûr olsun

* Başlık: - B, Ç, Ü1, Ü2

1

- B, Ç; Ü1, 29b, 30a, 30b, 31a; - Ü2

2: İkinci mısraın başındaki kelime silik olduğu için okunamamıştır.

**5 Kanda ‘azm eyler iseñ ‘avn-ı Hudā yāriñ ola
Hāzret-i Hızr Nebī kâfile-sālārıñ ola**

III

- 1 Nev‘-i iqbālîne reh-ber ola tevfiķ-i Hudā
Yüz süre Rüstem-i semendiñe re’îs-i ‘adā
- 2 Mevkib-i devletiñe bedreķa ħurşîd olsun
Sāye-i ma‘deletiñde ķoruna bay u gedā
- 3 Uğuruñ açık olup her birine ķullarınıñ
Niçe biñ kâfir ola cümle-i evlād u fidā
- 4 Meymenet-i meymenede müyessir ü yüsrl olsun
Ķalb-i pâkiñ ola menzilgehi envār-ı Hudā

**5 Kanda ‘azm eyler iseñ ‘avn-ı Hudā yāriñ ola
Hāzret-i Hızr Nebī kâfile-sālārıñ ola**

IV

- 1 Ere imdādîña her dem himem-i Peyğam-ber
Her umūruñda ola sırr-ı şerîfi yāver
- 2 Zü’l-feķārıñ çekip etsin ser-i a‘dāyı dü-nîm
Yetiše menzil-i şāhāneñe rūĥ-ı Haydar
- 3 Evliyā müjdesidir cifr ile ey Mehdî-‘alem
Yürü şevketli efendim bulasın fetĥ ü zafer
- 4 Hāzret-i Hāşim Efendi dedi Vāridede
Bu sene gösteriyor bir sefer-i nuşret-eşer

**5 Kanda ‘azm eyler iseñ ‘avn-ı Hudā yāriñ ola
Hāzret-i Hızr Nebī kâfile-sālārıñ ola**

V

- 1 Düşmene ġālib olursun hele inşā’allāh
Reh-ber ü bedraķa-yı rāhiñ olurdu ‘avn’ullāh
- 2 Çār nā-çār olur elbette kaçır ħuramaz uçar
Niçe tâb-āver olur cümle-i şîre rübāh

- 3 Yedigi silleleri yüz senedir bilmez mi
Yohsa ol vâkı‘alardan da degil mi āgāh
- 4 Geh cesāret ede yaklaşmağa mānend-i zübāb
Şehd-i imāngehe ol kāfır-i bî-dîn her gāh
- 5 **Ğanda ‘azm eyler iseñ ‘avn-ı Ğudā yāriñ ola
Ğazret-i Ğıız Nebî kâfile-sālārıñ ola**

VI

- 1 Cünd-i ibtāl ile manşūr u muzaffer olasın
Tahtgāhıña gelip mevhibet-āver olasın
- 2 Ğayret-i leşkeriñ efzūn ola emvāc gibi
Yem-i rahmet gibi tā nāşir-i gevher olasın
- 3 Edesin ‘ömr-i ṭabî‘iyi güzzer devlet ile
Dā’imā zevk [ü] şafālarla mu‘ammer olasın
- 4 Niçe şeh-zāde niçe hayra muvaffak olarak
Cümle ecdādıña fā’ik olup ekber olasın
- 5 **Ğanda ‘azm eyler iseñ ‘avn-ı Ğudā yāriñ ola
Ğazret-i Ğıız Nebî kâfile-i sālārıñ ola**

VII

- 1 Sāyebān-ı keremiñ ‘āleme memdūd olsun
Ṭālî‘iñ cümle kemālātla mes‘ūd olsun
- 2 Bārgāhıñdan uzak ola hemîşe a‘dā
Çeşm-i bed dūr ola biñ merḥale nā-būd olsun
- 3 Mülk-i mevrūsuñ olan eski memālik yek-beden
İntihā-yı Leh ü Moskov ile maḥdūd olsun
- 4 Nām-ı pākiñ gibi her ḥâlde zāhir ü bāṭın
Āḥir ü ākıbetiñ hayr ile Maḥmūd olsun

- 5 **Ḳanda ‘azm eyler iseñ ‘avn-ı Ḥudā yāriñ ola**
Ḥazret-i Ḥızr Nebī ḳāfile-sālārıñ ola

VIII

- 1 Pādşāhım sefer-i nuşrete var şevket ile
‘İzz ü iḳbāl ile bin şad şeref ü haşmet ile
- 2 Sûre-i fetḥi saña eyleye bâz-ı ‘alemiñ
Gelesin taḥt-ı hümâyûnuña biñ nuşret ile
- 3 Farzdır cümlemize ḥayr du‘âda olmak
Ḥanyada Nûrî-i ednâ daḥı rıḳıyyet ile
- 4 Nevresiñ beyt-i dil-ârâsını tazmîn etdi
Bir du‘âdır ki ḳabûl olsa gerek niyyet ile
- 5 **Ḳanda ‘azm eyler iseñ ‘avn-ı Ḥudā yāriñ ola**
Ḥazret-i Ḥızr Nebī ḳāfile-sālārıñ ola

3. Kısa Mesneviler*

1

Mesnevî-i Na‘t-ı Peyğam-berî ‘Aleyhi’s-selâm
Mef‘ûlû Mefâ‘ilün Fe‘ûlün

- 1 Yâ Râb meded ‘ināyet eyle
Bu kemteriñe hidāyet eyle
- 2 ‘Afv eyle günāhım eyle mağfūr
Bābıñdan amān düşürme mehcūr
- 3 Na‘t-ı Nebevîye lâyıķ eyle
Kilkime cihānı ‘āşıķ eyle
- 4 Eyle sühānım benim de maķbūl
Hāşıl ola dildeki o me’mūl
- 5 Ver hāmeme kudret-i tekellüm
Ta āyine-i rūḥdan ta‘allüm
- 6 Başlaya bugün na‘t-ı pāke
Medḥ-i şeh-i āsmān [u] ḥāke
- 7 Sultān-ı ‘Arab ḥidīv-i A‘cām
Dāver-i cihān Resūl-i ‘allām
- 8 Ḥallāķ-nümā-yı ṭurfe-i maḥlūk
‘Āşıķ-ter-i Ḥaķ ḥabīb ü ma‘şūk
- 9 Miftāḥ-ı ḥazīne-i risālet
Ṭuğra-yı berāt-ı ḥātemiyyet
- 10 Gencūr-ı ḥazānin-i İlāhī
Me’mūr-ı evāmır ü livāhī

* Başlık: - B, Ç, Ü1, Ü2

1

- B, Ç; Ü1, 16b, 17a, 17b, 18a, 18b;- Ü2

- 11 Ser-levḥa-yı nüṣḥa-yı nübüvvet
İmzâ-yı kıbâle-i velâyet
- 12 Ser-dâr-ı Rûsûl şefî'-i maḥşer
Tektimken açā ḥavz-ı kevşer
- 13 Ḥurşîd-i sipîhr-i mülk-i 'irfân
Mâh-ı felek-i nevâl ü iḥsân
- 14 Diyâr-ı 'ulûm u baḥr-ı dâniş
Lu'lu-ı yetîm-i âferîniş
- 15 Vaşfinda bu beyti dedi ey cân
Tûṭî-i 'Acem cenâb-ı Selmân
- 16 Baba-yı şefîk-i her dü 'âlem
Ferzend-i ḥalkız ben-i Âdem
- 17 Dâmân-ı 'arûs-ı *ḳâbe ḳavseyn*
Cânân-ı cihân-ı şâh-ı kevneyn
- 18 Dârû-yı dil-i marîz-i buṭlân
Eczâ-yı müferreḥât-ı 'irfân
- 19 Kâmûs-ı ma'âlim ü ma'ârif
Ferheng-i muşahḥaḥ-ı 'avârif
- 20 Maḥbûb-ı Ḥudâ Ḥabîb-i Yezdân
Ma'sûḳ-ı enâm cân-ı cânân
- 21 Âhû-yı ḥaremgeh-i ma'ânî
Nûr-âver-i mihr-i âsmânî
- 22 Tûṭî-i şekeristân-ı iblâḡ
Mekḥûl-ı müzeyyenin-i *mâ-zâḡ*
- 23 Tâc-ı ser-i enbiyâ-yı zî-şân
Ser-ḥayl-i gürûh-i ehl-i îmân
- 24 Mevlâ'n-ni'am-ı enâm-ı 'âlem
Şadr-ı nûbe'â Resûl-i ekrem

- 25 Māhī vü sirāc u nūr-ı Ma‘būd
Tāha vü şeh-i maḳām-ı Maḥmūd
- 26 Müddeşsir ü muḥibbī müzekkī
Müzemmil ü murtaẓī mu‘allī
- 27 Hāşir-i Hāḳ nūr u birr ü ‘āḳıb
Hurşid-i cihān u necm-i şāḳıb
- 28 Tāhir-i ‘Arabī Emīn-i me’mūn
Ümmī vü debīr-i ‘ilm-i maḥzūn
- 29 Mübeyyin ebū’l-ārā ol Aḥmed
Bü’l-Ḳāsım u Muştafā Muḥammed
- 30 Ḳandīl-i ḥarem-serāy-ı vuşlat
Yektā-güher-i nigīn-i vaḥdet
- 31 Ḳuṭb-ı felek velāyet-i ḥāş
Hādī-i ṭarīḳ-i zıkr ü ihlāş
- 32 Şanduk-ı cevāhir-i kerāmet
Öklīd-i defīne-i hidāyet
- 33 ‘Azrā’il olup o şāha cellād
Sāzendesine Sirāfīl üstād
- 34 Cibrīl-i emīn selām ağası
Mīkāil ḥazīne kedḥudāsı
- 35 Dervīş-i deri Cenāb-ı ‘İsā
Bekçi Zekerıyyā vü Yaḥyā
- 36 Nūḥu aña etdiler kayıkçı
Yūnus o ḥidīvedir balıkçı
- 37 İsmā‘īl olup yolunda ḳurbān
Manşıbdā müsellemler Süleymān

- 38 Dergāhına cümle oldu merbūṭ
Ḥuddāmı Şu‘ayb u Şālīḥ ü Lūṭ
- 39 Derbān-ı deri Kelīm ü Harūn
Tatarı Ḥıẓr ğulāmı Zü’n-nūn
- 40 İlyās u ‘Üzeyr şâtırānı
Rıdvān-ı cinān bağbānı
- 41 Ḥānendesi āḥiretde Dāvud
Medyūn āña Zü’l-küfl ile Hūd
- 42 Yūşa‘ çuḳadārı peyki Şa‘bā
Ser-dār-ı mülūk Şīt ü Kaḥyā
- 43 Mā-beynci Yūsuf ile İdrīs
İşḥaḳ ḳonaḳçı sâ’î Cercis
- 44 Bīmār-ı maḥabbetinde Eyyūb
Hicrānı ile ḳocadı Ya‘ḳūb
- 45 Ḥaḳ atdı o zāt-ı pāke ḥālā
Ādemle Ḥalīlī iki lālā
- 46 Şeyḥeyn anıñ iki mürīdi
‘Osmān nedīm-i rû-sefīdi
- 47 Şeh-bāz-ı şikār-giri Ḥaydar
Selmān kölesi ḳulu Ebū-zer
- 48 Sıbtıeyn-i ḥādīḳasında dü gül
‘Ammeyn iki ber-güzīde bülbul
- 49 Ḥavlū-yı ‘ināyetde maḥbūs
Ca‘ferle Mu‘az iki ṭāvūs
- 50 Bir ḳara ṭavuş Bilāl-i zī-şān
Bebġā-yı faşīḥ-lehce-i Ḥasān
- 51 Cerrāḥ-ı deri Ebū ‘Ubeyde
Memlūkesi Mālike Zübeyde

- 52 Şer‘inde İmām-ı A‘zām aşğar
‘Abdu’l-kādir o yolda aqşar
- 53 Bir kaṭre-i ‘ilmi Şāfi‘īdir
Yek zerre İmām Yāfi‘īdir
- 54 Cehd ile yine yanında tenbel
Sa‘y etse daḥı İmām-ı Ḥanbel
- 55 Olmasa rehinde böyle sālik
Mālik nic’olurdu ‘ilme mālik
- 56 Efsāne-nüvīsi Şeyh-i Ekber
Bezminde nedīm bezle-perver
- 57 Ney-zen başısı Cenāb-ı Ḥünkār
İrgādı Cüneyd ü ‘Atṭār
- 58 Bir ünsi Ġazālīdir Ġazālī
Edhem getirir odunla çalı
- 59 Nūr ile Ebū Yezīd çavuş
Ṭāvus-ı Yemānī oldu baykuş
- 60 Olmuş Bedevī seyyis-i āḥūr
İştābl-ı ṭarīkatine me’mūr
- 61 ‘Ukkāmī Rufā‘ī Ṭā’ī bevvāb
Saḳāları Şiblī Şeyh Fārāb
- 62 Aldı şoluğu derine bir baş
Keckül be-kef oldu Ḥācī Bektāş
- 63 Merdūd-ı ġinā-yı ṭab‘ı altun
Bir mezbelesi o māl-i Kārūn
- 64 Meşrūṭa-i ālī-beyt-i ‘ulyā
Zemmīleri vaḳfı Ṭūr-ı Sīnā

- 65 Vaşfinda bütün me'âl-i Fırkân
Şıgmaz o kemâle fehm ü iz'ân
- 66 Hengâm-ı kederde olma vâlih
Şallü 'alâ âlihi ve şahbih
- 67 Zâtını vü lebin eyle taqđım
Aşhâbına soñra eyle taqđım
- 68 Yok vaşf-ı kemâline nihâyet
Ey hâme nedir bu gûne cür'et
- 69 Var ise yediñde 'arz-ı hâliñ
Müflisligi dâl olur me'âliñ
- 70 Gel dergeh-i mağfîret-penâha
Sür yüzünü durma bârgâha
- 71 Eyle bu revişle cerre âgâz
Deryûze için dü destîñ et bâz
- 72 Ey server-i serverân-ı kevneyn
Mağşûd-ı hûlâşa-i cihâneyn
- 73 Ey şadr-ı deri şefî'-i müşfik
Her va'desine Nebiyy-i şâdık
- 74 Nûrî-i kemîne bendeñizdir
Bir kimsesi yok o yalıñızdır
- 75 Li'llâhi eyâ Resûl-i 'adnân
Kıl naqd-i şefâ'atîñi ihsân
- 76 Mağlûb-ı hevâ-yı nefis-i şûmum
Altında o şu'leniñ çü mûmum
- 77 Bî-tâb-ı cefâ-yı dehr-i dūnum
Destinde o kâfirîñ zebūnum
- 78 Gösterme baña der-i caḥîmi
Sâyeñde kuluñ görem na'îmi

- 79 Çirk-ābe-i cerhe etdi şabun
‘Afvıñı seniñ Hudā-yı bî-çün

2

Müştemil Esāmī-i Rūsūl’ullāh

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Muḥaddiṣīn-i kirām eylemişler istihrāc
Kitāb-ı Müsnede bu gūne etdiler idrāc
- 2 Enes rivāyet edip der ki Seyyid-i ‘ālem
Sa‘ādet ile buyurmuş bu ma‘nā-ḥā[yı] fehmi
- 3 Ki enbiyā-yı ‘izām içre geldi yek āyīn
Cihāna üç yüz on üç mürselīn-i muḥtārīn
- 4 Yazıp da bir kişi hırz etse nām-ı pāklerin
Birer birer ya şaya zāt-ı tābnāklerin
- 5 Şefā‘atine ola cümlesiniñ ol mazhar
Teşāḥḫūb edeler ol ādeme dem-i maḥşer
- 6 Kemīne Nūrī-i bî-dil daḥı o esmāyı
Getirdi nazma hep ol enbiyā-yı vālāyı
- 7 İçinde var müte‘addid diğerle etdi beyān
Cenāb-ı Ḥaḳ ede ‘afv eylediyse bir noḳşān
- 8 Bu ittifāḳ-ı ḡarībi de buldum iz‘ān et
Dil-i ḥaziniñi bu şīve ile ḥandān et
- 9 Ḥesāb-ı ebced ile ceyş lafzın et ta‘dād
Temām[1] üç yüz on üçdür ne nāḳış [u] ne ziyād
- 10 İşit ki nām-ı hümayūnların edem taḳrīr
Bu gūne mu‘teberān içre etdiler taḥrīr

- 11 ‘Aşān u Zā’ir ü Şem’un u Lāhūn ü Ġalzān
Vicān u Zānīn ü Elvūn u ‘Azqlān [u] Şafvān
- 12 Ḥanān u Lāhūn u Heydān u Hez Re’īs Hārūn
Afān u Ġānīn ü Gelvān u Esmān [u] Elmūn
- 13 Ruken Ḥicān u Rıdān ‘Adūn ‘Aqliyūn Yabķīn
‘Amarucīn ile Ken‘ān ü ‘Ābūn u ‘Armīn
- 14 Şuheyb ü Lāţif ü Ġālib Şadīf ü Lūt Şu‘ayb
‘İyāb u Ġālib-i diger Sibāţ u Şīt Şuheyb
- 15 Şemmās u Yūnus u ‘İsā İves Yūnuş İdrīs
Şafā vū Yūnus-ı diger Ḥadīme vū Cercīs
- 16 Geylān u Meydāş u Elķūm geldi hem Ġamşān
Zerķān u Şūşān u Şubḥān u ba‘dehu Şaḥbān
- 17 ‘Üzeyr ü Cūcer ü Betīḥūr u Ġābir ü Cābir
Bīvezer ‘Āmir ü ‘Advār u Maż‘az u Cāmir
- 18 Reş’in ü Levḥār u Heryān u Danyāl u Gelmān
Ḥāşimle Derbān u ‘Ayşūden u Bāyık u ‘İmrān
- 19 Każā vū ‘Ayzan u Nāşī vū Lāmī vū Lāvī
Şabīḥ ü Yūḥī vū Yābiz Mezāḥim ü Nāvī
- 20 Hīrā’ ile Zekerıyyā vū Heybel ü Ferdān
Ḥarbīl ü Ḥaķdūn u Ḥasmān u Ġufrān u Şemţān
- 21 Reyhān u Mūhmem ü Nu‘mān Eşbīl ü Kaynān
Bīġān u Bersevā ‘Avşūn u Ḥarķıyā ‘Amedān
- 22 Cāzān u Ḥarķān u Ramīl Şerūḥīl ü Zāmīl
Sāzān u Merḥam ü Ezmīl ü Naşdavīn Bābīl
- 23 Şabāḥ u Belzaḥ [u] Manzaḥ Herbed ü Cāriḥ ü Sa’d
Ḥūbeld [u] ‘Ayḥaķ u Eflīķ ü Muza’tām u ‘Ad
- 24 Ṭamīl ü Yūnuş u Rūbāl u ‘Āmil ü ‘Ā’il
Şemā’il Elyesa‘ Ercīl ü Menbed ü Hezmīl

- 25 Sefān u Ḥaynīm ü Zeḥrām u Şāḥim ü Şāḥim
Sālūm u Rāsīl ü Meylān u Vādim ü Sā'im
- 26 Naşīr ü Lūğ u Süleymān u Ḥanẓale Dāvud
Naẓīr ü Sancaḳ u 'Avrā'iz İrmiyā ile Hūd
- 27 Bāyemle Raḥyūl u Meslūn u Sāyi'ān Şem'un
Selfīn ü Ḥavḍān u Fetvān u Hemīlān Semyūn
- 28 Şercīl [ü] 'Ayşaf u 'Atṭāf u Yūsuf u Ya'ḳūb
Hecācir ü Şāḥid ü Mīzād u Yūşa' u Eyyūb
- 29 Ḳāsimla Hūdīn ü Merḳān u Bertāfūn Müdrik
Sāsān u Ḳānūḥ u Herbīt ü Zencebīl ü Ḥāfik
- 30 Ḥırāḍ u Yānīd ü İşḥaḳ u Şā'dım Şālih
Aşīm ü 'Āşim u Ḥāşīm ü Ḥacrim ü Şābiḥ
- 31 Zāḥūn u 'Ābūḥ u Zehrān u Mu'in ü 'Arfūn
Revān u Rābūn u Elhemī' ü diger 'Arfūn
- 32 'Azān u Kāyū vü Aḥyāl ü Ḥā'il ü Sābit
Ḥāvicle Zülkiḳl Aşfun u Mu'aylāfit
- 33 Feyyāz u Cābūk u 'Aynāz u Ḥāriz ü Miḥrās
Raḥīlān Bāri' vü Erfahşed Avrīs ü İlyās
- 34 Ḥāzimle Şāyīd ü Şānīd [u] Murdārīm Yaḥyā
Valām u Vāsīm ü Yaḥyā-yı diger Belevā
- 35 Reşād u 'Āzim ü Sārim Gelīl ü Eşmū'il
Ḳabīl ü Pās[il] ü Beşlah Şarīḥ ü Ma'nā'il
- 36 Kebīr ü Ġā'ir [ü] Muhtaşır u Şahlā vü Anūş
Nemaḥ u Ḥāḳıḥ u Kāşic ü Mihā'il ü Feryūş
- 37 Carīb ü Ḍa'ḍa' u Mışdā' u Yesma' u Bāri'
Şerīb ü Bāyi' ü Muḥlād u Yeṭba' u Şāri'

- 38 Gezûl Mubşıl Müteveslih [u] Rabâh [u] Uhnûh
Kadîm ü Tâbih ü Yânûh Sânûh u Mersûh
- 39 Lâzîm ü Kâzîm ü Başaş u Sâdim ü Bercâc
Bârûn u Mehmûn u Şemmâh [u] Mezhem ü Heyyâc
- 40 Sa‘âdet ile ulu’l-‘azm-ı vâcibü’t-ta‘zîm
Cenâb-ı Âdem ü Nûh Necî vü İbrâhîm
- 41 Kelîm-i Tûr-ı tecellî Resûl-i Hâk Mûsâ
Hidîv-i ‘âlem-i tecrîd Hâzret-i ‘Îsâ
- 42 Şehenşeh-i nûbe’â mazhar-ı vücûd-ı etem
Hâbib-i Hâzret-i Yezdân Muhammed-i hâtem
- 43 Revân-ı pâkine bu cümleñîñ ola bi’z-zât
Dürûd-ı tâm-ı tehayyâ ‘aleyhimü’s-şalevât
- 44 Teşebbüs eylemişim dâmen-i şerîflerine
Ümîd-i Nûrî budur ola mazhar-ı ‘adâlet

3

Hilye-i Şerîf-i Hâzret-i Haseneynû’l-Ahseneyn Râdî’allâhu Te‘âlâ
‘Anhümâ

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Minnet ol zât-ı celîlû’s-şâna
Hâlık-ı nüh felek-i imkâna
- 2 Bir tecellî ile kıldı fermân
‘Âlem hünerde hezâr oldu ‘ayân
- 3 Hâk edip levh-i kazâ vü kaderi
Ba‘d-ez-în şems ü nücûm u kameri
- 4 Cümle ‘âlemleri icâd etdi
‘Unşuruñ kaşırını bünyâd etdi

3

B, 14a, 14b, 15a, 15b, 16a, 16b; Ç, 16b, 17a, 17b, 18a, 18b, 19a; Ü1, 25a, 25b, 26a, 26b, 27a; - Ü2
Başlık: B, Ç, Hilye-i Şerîf-i Hâseneynû’l-aḥseneyn Ü1

- 5 Mā-sivā oldu mişāl-i şecere
Eyledi Ādemi aña şemere
- 6 Cümle maḥlûḳdan etdi ekrem
Nev‘-i insānı o Ḥallâḳ-ı ümem
- 7 Oldu mümtâz u ser-firâz-ı insân
Ki odur mâlik-i mülk-i ‘irfân
- 8 Bâ-ḥuşûş seyyid-i nev‘-i Ādem
Eşref ü es‘ad-ı ḥalḳ-ı ‘âlem
- 9 Maḥrem-i ‘ilm-i Cenâb-ı Mevlâ
Ḥâzin-i daḥme-i esrâr-ı Ḥudâ
- 10 Bülbul-i bâğ-ı vişâl-i ḥazret
Gül-i şad berg-i riyâz-ı vaḥdet
- 11 Tâc-pîrâ-yı serîr-i lâhût
Dürr-i dürrî-i biḥâr-ı ceberût
- 12 Rûḥ-ı kevneyn ü Ḥudâvend-i enâm
Kâşif-i sırr-ı ḥudâ-yı peygâm
- 13 Mürşid-i ḥânḳah-ı kevn ü mekân
Dest-gîr-i fuḳarâ-yı devrân
- 14 Melce’ ü kehf ü penâh-ı ğurebâ
Şâh-ı feryâd-res-i rûz-ı cezâ
- 15 İbn-i ‘İmrân aña ser-gerdândır
Mu‘cizâtına Mesîḥ ḥayrândır
- 16 Ey şeh-i mesned-i *levlâke lemâ*
Dâver-i memleket-i ev-ednâ

7: mümtâz u: mümtâz Ü1// ki: kim Ü1

11: ceberût: ḥayret B

12: kevneyn ü: kevneyn Ü1

15: ser-gerdândır: ser Ü1

- 17 Server-i ḥayl-i rüsûlsün bî-şek
Yüz sürür dergehiñe çarḥ-ı felek
- 18 Nûrî-i ḥaste seniñ bendeñdir
Ya'nî ki bende-i efgendeñdir
- 19 Mâ-sivâ zaḥmı aña kâr etdi
Dâr-ı dünyâyı aña dar etdi
- 20 Eyle sulṭânım aña luṭf u kerem
Tâ ki pür-nûr ola ser-tâ-be-ḳadem
- 21 Rûḥ-ı pâkiñe şalât ile selâm
Eyleye Ḥazret-i Ḥallâḳ-ı enâm
- 22 Daḥı evlâdıñ ile aşḥâbıñ
Cümle etbâ'ın ile aḥbâbıñ
- 23 Olaraḳ rahmet-i Ḥaḳḳa şâyân
Edeler cennet içinde seyrân

Sebeb-i Īn Nazm-ı Meşnevi

- 24 Sebebin diñle bu nev âşârıñ
Ya'nî bu nüşḥa-i pür-esrârıñ
- 25 Çünki Ḥaḳanı-i üstâd-ı zemân
Ol şeh-i mülk-i 'ulûm u 'irfân
- 26 Piş-e-i nazmını fi'le getirip
Bir güzel nüşḥa-i bi'l-ḳuvve düzüp
- 27 Ḥilye-i pâk-i Resûl'ullâhı
Ya'nî evşâf-ı Ḥabîb'ullâhı
- 28 Eyledi ḥûb u muşanna' taḳrîr
Cümle evşâfını ḳıldı taḥrîr

17: rüsûlsün: mürselîn Ü1

Başlık: B, Ç, Sebeb-i Manzûme Ü1

25: mülk-i: mülk ü Ü1// 'ulûm u: 'ulûm B

28: ḥûb u: ḥûb B

- 29 H̱abbezā ẖilye-i pāk-i Nebevī
Eşer-i mu‘cize-i Muştafavī
- 30 Böyle bir nüşha-i ‘ālī-şāna
Bakılır mı var iken dīvāna
- 31 Niçe mümkün anı tanzīr etmek
Yāhūd i‘cāzını taşvīr etmek
- 32 H̱ilyeler içre o mümtāz oldu
İştīlāh ile ser-firāz oldu
- 33 Yazmamış līk cihār-yārı
Ol aḥibbā-yı melek-eṭvārı
- 34 Ba‘d-ez-īn Cevrī-i pākīze-suḥan
Na‘t-ı aşḥābı görüp müstaḥsen
- 35 Dördünün na‘tını tafşīl etdi
H̱ilye-i ḥazreti tezyīl etdi
- 36 Eyledi ol daḥı sehv ü nisyān
Kaldı tezyīli anıñ da noḡşān
- 37 Yazmamış ol daḥı şeh-zādeleri
Ol iki ‘ar‘ar-ı āzādeleri
- 38 Ḥamdü li’llāh baña erdi nevbet
Vereyim ḥāmeme ben de ruḡşat
- 39 Gerçi ḥaddim degil ey dil ki edem
Medḥ-i sıbṭeyn-i şeh-i taḥt-ı ḥarem
- 40 Līk ḡayret ile tekmīl etdim
Nüşha-yı Cevriyi tezyīl etdim
- 41 İki şāh-zāde-i ‘ālī-şāna
Başladım na‘tına ḡüstāḥāne

32: - B

35: Ḥazret-i: ḥazret B

Vaşf-ı Hazret-i Hasan-ı Müctebâ Râdî'aallâhu Te'âlâ 'Anhâ

- 42 Gülbün-i gülşen-i 'irfân Hasan
Ya'nî ol şâhib-i vech-i ahsen
- 43 Ḵad-i bālâ ile mümtâz idi
Cümleden dahı ser-efrâz idi
- 44 Yâsemen gibi beyâz idi yüzü
Güyyiâ bâğ-ı cinân idi özü
- 45 Haylî aşhâbda ol emlah idi
Tûṭiveş söyler idi efşah idi
- 46 Eylemişdi anı Hallâk-ı Hakîm
Dâ'imâ şerm ü hayâ ile ḥalîm
- 47 Hazret-i Ahmede beñzerdi yüzü
Dahı anıñ gibi söylerdi sözü
- 48 Sevḳ-i Yeşribde edince o ḥırâm
Herkese luṭf ile verirdi selâm
- 49 Gerden-i enveri olmuşdu dirâz
'Âşık olmuşdu aña ehl-i Hicâz
- 50 Teni olmuşdu leṭâfetle naḥîf
İ'tidâl üzre idi ḥûb u laṭîf
- 51 Başlasa va'za o sulṭân-ı cihân
Cümle aşhâbı ederdi ḥayrân
- 52 *Men ledünden* dehenin açsa eger
Hazret-i Hızr aña ḳulluḳ eder
- 53 Şavt-ı a'lâsı idi Dâvudî
Yaḳar âteş gibi her Nemrûdu

Başlık: B, Ç, Vaşf-ı Hazret-i Hasan Râdî'aallâhu Te'âlâ 'Anha Ü1

43: ser-efrâz: ser-firâz Ü1

50: ḥûb u: ḥûb Ü1

- 54 Şāh idi ‘ālim idi kāmīl idi
Hem seḥāvet ile deryā-dil idi

Vaşf-ı Ḥazret-i Hüseyin Rāḍī’allahū Te’ālā ‘Anhu

- 55 Şem‘-i bezm-i şühedā ya’nī Hüseyin
Ḳurretü’l-‘ayn-ı İmām-ı Ḥaremeyn
- 56 Zübde-i āl-i ‘abā kān-ı seḥā
Maḥrem-i rāz-ı dil-i şīr-i Ḥudā
- 57 Evsaṭu’l-ḳāme idi ol server
Yüzü ifrāt iledir pek enver
- 58 Levn-i rüyuydu anıñ gendüm-gün
Anı kim görse olurdu meftūn
- 59 Ne laḥīm idi o server ne naḥīf
İ’tidāl üzre idi cismi laṭīf
- 60 Mīşe-i rüz u şalābet şīri
Ol durur mülk-i şecā‘at mīri
- 61 Yeke-tāz-ı reh-i iḳlīm-i celāl
Şāh-bāz-ı evcāt-ı iclāl
- 62 Şāhibü’l-vakt idi ol ‘ālī-cāh
Emr edip aña ğazā eyle İlāh
- 63 Esb-i tīze ne zemān olsa süvār
Öñüne çıkmak olurdu düşvār
- 64 Her kaçan eylese ‘azm-i meydān
Kāfirān olur idi ser-gerdān

Başlık: B, Ç, Ü1

55: imām-ı: imāmu’l Ü1

57: iledir: ile B

58: levn-i: gün-ı Ç

60: rüz: devr Ü1

- 65 Hâşılı ol iki sultân-ı cihân
Ol iki hâmil-i ‘arş-ı imân
- 66 Biri hırşîd idi birisi kamer
Birisi la‘l idi biri gevher
- 67 Her biri serv-i sehî-kâmet idi
İkisi ‘âleme hem hüccet idi
- 68 Cümle evlâdı Resûl’ullâhîñ
O Hudâvend-i felek dergâhîñ
- 69 Olalar maķ‘ad-ı şıdķ üzre muķîm
Her biri ola hezâr-ı tesnîm
- 70 Yâ İlâhî şeref-i Aķmed içün
Rûķ olan ol cedd-i Es‘ad içün
- 71 Eyle bu Nûrî-i zâra dermân
Etme kim kerde-i râh-ı ‘işyân
- 72 Dest-gîr ol aña her dem Yâ Rab
Seni hem-vâre ede tâ ki taleb
- 73 Mâ-sivâdan anı eyle âzâd
Dil-i vîrânesini kıl âbâd
- 74 Luţfuñu bendeñe şâyân eyle
‘Afvını luţf ile fermân eyle

4

Nazm-ı Müştemil Be-Esâmî-i Selâtin-i İzâm-ı Âl-i ‘Osmân
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Ebü’d-devlet-i taķteyn-i selâtin
Şeh ‘Osmân Ğâzî-i nev-âyîn (699)*

68: o: ol B

69: üzre: içre B, Ç

4

- B, Ç; Ü1, 33b, 34a, 34b; - Ü2

* Nûrî tarafından eklenen bu tarihler, padişahların tahta çıkış senelerini göstermektedir.

- 2 Şehen-şāh-ı Rūm sultān-ı zī-şān
Ebū't-tevfīk zıll-ı Bārī Orhan (729)
- 3 Murād Han begim sultān-ı munşif
Ebū'r-raḥm ol Hudāvend-i 'avātīf (761)
- 4 Ebū'ş-şabr Battal-ı kerrārī-ḥaşlet
Cenāb-ı Bāyezīd berķ-i himmet (791)
- 5 Meḥemmed Hān-ı evvel Cem-ḥaşemdir
Ebū'l-fevz ol şeh-i şābit kademdir (805)
- 6 Ebū'z-zühd ol ḥıdīv-i zū'l-mekārim
Murād-ı Şānī-i taqvā mülāzım (824)
- 7 Ebū'l-feth āb-rūy-ı pādşāhān
Meḥemmed Hān-ı Fātiḥ zıll-ı Yezdān (841)
- 8 Ebū't-taḥvā-yı velī zū'l-kerāmāt
Cenāb-ı Bāyezīd-i ekmelü'z-zāt (886)
- 9 Ebū'n-naşr saḥī-i ma'delet-şān
Şeh-i şāhib-kırān a'nī Selīm Hān (918)
- 10 Ḥıdīv-i baḥr u ber şāh-ı mu'azzam
Ebū'l-kānūn Süleymān Hān-ı ekrem (926)
- 11 Ebū'l-'irfān ḥıdīv-i bī-müdānī
Selīm-i Şānī ol kuṭb-ı nihānī (974)
- 12 Şeh-i dervīş nihād-ı bü'l-ma'ānī
Murād-ı Şāliş ol merd-i kemāli (982)
- 13 Ey el-iḳbāl-i ḥaḳan-ı mü'eyyed
Üçüncü Hāzret-i Sultān Meḥemmed (1003)
- 14 Ebū'l-iḥlāş şāhenşāh Meḥemmed
Secī'-i bī-naẓır evvelki Aḥmed (1012)

- 15 Birinci Muştafa Han idi sâlik
Cevâd hem mâ-sivâyı oldu târik (1026)
- 16 Şağîrû's-sin Hıdîv-i mâh-ţal'at
O 'Oşmân ol şeh-i baht-ı şehâdet (1026)
- 17 Mülûkuñ kahramânı sâye-i Hâk
Hemân Sultân Murâd-ı Râbi' ancak (1032)
- 18 Ebû'l-cûd-ı muzaffer şâh-ı manşûr
Olan Sultân İbrâhîm-i mebrûr (1049)
- 19 Ebû'l-Yemen selâţîn-i mûmâhad
Giridiñ fâtihi Sultân Mehemmed (1058)
- 20 Hılâfetgâha verdi zîb ü 'unvân
İkinci Hazret-i Sultân Süleymân (1099)
- 21 Gelince Aḥmed-i Şânîye nevbet
Cihâna saltanatla verdi zînet (1102)
- 22 Hıdîv-i ma'delet ḥâkan-ı zî-şân
Ebû'l-feyz ol İkinci Muştafa [Han] (1106)
- 23 Mekârim-pîşe şâhen-şâh-ı emced
Ebû'l-ḥayrât Üçüncü Sultân Aḥmed (1115)
- 24 Mürâhim-perver ol dâdâr-ı dünyâ
Şeh-i Maḥmûd Han-ı 'iffet-arâ (1143)
- 25 Üçüncü Sultân 'Oşmân-ı mübeccel
'Uṭfet-perver ol Dârâ-yı ekmel (1168)
- 26 Ebû'l-ârâ cihân-bân-ı mükerrerem
Üçüncü Muştafa Han-ı mu'azẓam (1171)
- 27 Cihân-dâr-ı kerîmü'l-ḥalk-ı devrân
Ebû'l-ihsân Şeh 'Abdü'l-ḥamîd Han (1187)

- 28 Mücerred ehl-i dil sulṭān-ı muḳbil
Selīm-i Şâliṣ İlḫāmī-i ‘ādil (1203)
- 29 Cihān-gīr-i gürūh-ı pādşāhān
Gelip Dördüncü Sulṭān Muşṭafā Hān (1222)
- 30 Biḫamd’illāh ki verdi zīnet ü fer
Cihāna pādşāh-ı dād-güster
- 31 Şükürler kā’ināta verdi zīver
Cülūs-ı meymenet me’nūs-ı dāver
- 32 Ne dāver millet-i beyzāya yāver
Civān-baḫt-ı mü’eyyed nāz-perver
- 33 Şeh-i şāhen-şehān-ı baḫt-pīrā
Kerāmetli mu‘īn-i dīn ü dünyā
- 34 Hudāvend-i hudāvendān-ı ‘ālem
Penāh-ı mülk ü devlet şāh-ı a‘zam
- 35 Serāy-ı mesned-i şāhib-ķırānı
Cenāb-ı Hāzret-i Maḫmūd-ı Şānī (1223)
- 36 Emīn ḫādim ü Hāremeyn-i ‘ulyā
Penāh-ı Kuds ü Şām u ümm-i dünyā
- 37 Hıdīv-i mesned-i Kōştāntīniyye
Hīmāyet-dār-ı büldān-ı seniyye
- 38 Mülūk-ı şarḳ u garbıñ pādşāhı
Şerī‘at ḫādimi ḫalkıñ penāhı
- 39 Hüküm-rān-ı eḳālīm-i cesīme
Müşerref-sāz-ı emlāk-ı ḳadīme

5

Sitāyiş-i Şu‘arā-yı Muhtarān ‘Aleyhimü’r-Raḥmete ve’l-Ğufrān
Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Hāzret-i pādşeh-i kevn ü mekân
Dā’im ü Bākī o Ferd ü Yezdān
- 2 Her ‘aşırda eder elbet bir şāh
Mesned-i pādşehīde Cem-cāh
- 3 Olur ol aşrda elbet zāhir
Vāhidü’l-‘aşr olaraq bir şā’ir
- 4 ‘Aşr-ı Sulṭān Süleymānda şehā
Bākī olmuşdu re’īsü’ş-şu‘arā
- 5 Bākī şā’irlere ser-defterdir
Mülk-i ma’nide o bir dāverdir
- 6 Devr-i Sulṭān Murād-ı Rābi‘
Ḥaylī şā’irleri oldu cāmi‘
- 7 Nef’i ammā vü Fehīm-i nā-şād
Ḥaḳ budur fenn-i şi’irde üstād
- 8 Aḥmed-i Şāliş olunca ḥusrev
Lafz-ı ‘ālemde bulup ma’nā-yı nev
- 9 Şu‘arāsı o şehiñ vāfir idi
O gürūhuñ şehi ammā bir idi
- 10 ‘Andelīb-i ‘Acem ü Rūm u ‘Arab
Gül-i şad-berg-i gülistān-ı Haleb

5

- B; Ç, 54a, 54b, 55a, 55b; Ü1, 52b, 53a, 53b; - Ü2

Başlık: Ç; Medīḥa-yı Muhtarān-ı Şu‘arā Ü1

1: ferd ü: ferd Ç

4: ‘aşr-ı: ‘ahd-ı Ü1

6: cāmi’: - Ç

10: Rum u: Rum Ç

- 11 Felek-i ma‘rifetiñ meh-tābı
Melikü’n-naẓm cenāb-ı Nābī
- 12 Şi‘r ü inşā vü taşavvufda dilā
Kıtb idi cümleye ol müsteşnā
- 13 Sābitiñ dağı olunmaz inkār
Olduğu husrev-i mülk-i eş‘ār
- 14 Başka vādīdir anıñ eş‘ārı
Hep nikāt oldu nevīn āşārı
- 15 Hābbezā şī‘r-i Nedīm-i kāmīl
Okuyan zevk-i dil eyler hāşıl
- 16 Han Maḥmūd-ı mekārīm-güster
Zātı olunca cihāna dāver
- 17 Haḫ aña eyledi bir zāt ihsān
Kim eder anıñ ile faḫr cihān
- 18 Hem velī fāzıl u hem āzāde
Kıtb-ı vaḫt ol Aḫovalı-zāde
- 19 Hāzret-i Hātem ḫatmü’ş-şu‘ārā
Tāc-pīrā-yı gürūh-ı ‘urefā
- 20 Hātem ammā ki ne cevherdir ol
.....
- 21 Muştafā Hān-ı ‘amīmü’l-elḫāf
Oldu çün kevne şeh-i zū’l-a‘ḫāf
- 22 Şadrı düstūr-ı kerīmü’ş-şiyemi
Rāğıbı ya‘nī şadāḫat ‘alemi
- 23 Şūretā gerçi vezīr idi velī
Şāh-ı iḫlīm-i suḫan belki velī

12: cümleye: cümle Ü1

20: 2. mısra nüshalarda yazılı değildir.

- 24 Ya o nâ-dîde-edâ mu‘cize-gû
Şervet-i nâdire-gûy-ı dil-cû
- 25 Şi‘ri endek velî ma‘nâsı çok
Hiç o vâdîde görülmüş söz yok
- 26 Oldu Sulţân Hamîd ‘âleme şâh
Oldu çün dehr o demden âgâh
- 27 Cevher-i ma‘nîyi etdi izhâr
Kânî ol devrdedir şan Kerrâr
- 28 Şimdi şevketli hudâvend-i cihân
Şâh-ı ilhâm [u] semîr-i ‘irfân
- 29 Ekber-i pâdşehân-ı ‘âlem
Kuţb-ı aķţâb-ı mübârek maķdem
- 30 Ya‘nî Sulţân Selîm-i dânâ
Hâmî-i şer‘-i şerîf-i ğarrâ
- 31 Edecek şevketle taķta cülûs
Dâmeniñ kerrûbiyân etdi bûs
- 32 Dediler ey şeh-i şâhân-ı cihân
Husrev-i milket-i ‘adl ü ihsân
- 33 Devr-i ‘adliñde Hudâ bir şâ‘ir
Etdi izhâr ne şâ‘ir-i sâhîr
- 34 Köhne eş‘ârı çü şâbûn-ı Girid
Yayķadı etdi temîz ü tecdîd
- 35 Seniñle ħande Giridiñ şâhâ
Çıķdı ol gevher-i kân-ı inşâ
- 36 Dîde-i kevne cilâdır ķarası
Sürme-dân olsa n’ola mecerresi

24: mu‘cize: mu‘ciz Ü1// nâdire: nâdir Ü1

25: şi‘ri: şi‘r Ü1

29: maķdem: aķdem Ç

- 37 Kâtib-i gümrük-i Hanya Kāmī
‘Urî-i dehrdir ol ya Cāmī
- 38 Mu‘tedil kâmil ü deryâ-dildir
‘Âlim ü munşîf u hem fâzıldır
- 39 Var biraz şâ‘ir-i nâ-puhte-kelâm
Bu devrde velî cümle nâ-kâm
- 40 Anların biri de sensin yâ hû
Lâleveş sözleriñ ammâ bî-bû
- 41 Ne kadar nâm-ver olsañ Nürî
O Süleymân-ı zemân sen mûru
- 42 Hemân Allâh ede ‘ömrünü mezîd
Bağş ede hayr ile ‘izz-i câvîd
- 43 Ber-murâd olsun İlâhî her ân
Hayr ile yâ Rab o Hâsân-ı zemân

6

Dâstân-ı Ser-encâm*Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün*

- 1 Sâkiyâ bâde-i şabûhu getir
Ya‘nî ol rûh-ı pür-fütûhu getir
- 2 Getir ol neş‘e-bağş dârûyı
Ol ser-efrâz-ı şûh-ı gülrûyu
- 3 Rind-i qallâşım isterim şahbâ
Ki anıñla verem derûna cilâ

37: ol: olsa Ü1

43: olsun İlâhî: etsin Ü1

6

B, 20a, 20b, 21a, 21b, 22a, 22b, 23a, 23b, 24a, 24b; Ç, 24a, 24b, 25a, 25b, 26a, 26b, 27a, 27b, 28a; Ü1, 94a, 94b, 95a, 95b, 96a, 96b, 97a; Ü2, 65a, 65b, 66a, 66b, 67a, 67b, 68a

Başlık: B, Ç, Ü1; Mâ-cerâ-yı Nürî Ü2

2: ser-efrâz-ı: ser-firâz-ı Ç, Ü1

- 4 Meydir ol nūr kim ziyāsından
Ġāyet-i şafvet ü şafāsından
- 5 Ser-be-ser nūra ġarķ olur merdān
Mest [ü] medhūş olur bütün rindān
- 6 Mey delīl oldu rāh-ı hūbāna
‘Āşıkān meyle erdi cānāna
- 7 Kāse kāse yetişdir eyle meded
Yandı zīrā ki ‘ışķ ile bu cesed
- 8 Şun baña tā ki olayım bī-hūş
Edeyim diñleyenleri medhūş
- 9 Cūş edem ben de hem çü Baħr-ı siyāh
Edeyim mevc-i mā-sivāyı tebāh
- 10 Başlayım geşt ü devre hem çü şabā
Kūy-ı cānānı ġayrı bī-pervā
- 11 Vaşf edem cümle-i ser-encāmım
Naķl edem hāl-i ķalb-i nā-kāmım
- 12 Bir zemān bir maħalle ‘azm etdim
Ya‘nī bir kūy-ı dil-bere gitdim
- 13 Olam āzāde deyü her şeyden
Tevbe-kār olayım ney ü meyden

4: şafāsından: cilāsından Ü2

5: Ü2: Ser-be-ser nūr kim ziyāsından

Mest [ü] bī-hūş olur cilāsından

6: Ü2 1: Mey mihek oldu cümle rindāna

8: bī-hūş: mey-hūş Ü2

9: mevc-i: fülk-i Ü2

10: başlayam: başlayayım Ç// ġayrı: şimdi Ü2

11: ķalb-i: bāl-i Ü2

12: kūy-ı: kūh-ı Ç

13: ney ü: ney Ü1

- 14 Böyle  s de-dil iken n -g h
Bir per -r ya etdim  h nig h
- 15 Der-‘a ab aldı gönlümü  alec n
Oldum ol demde v lih   hayr n
- 16 D m-ı zülfüne b lb l-i dil-i z r
Bend olup bir nig h ile n -  r
- 17 Öyle bir dil-r b dır ol dil-ber
Ki bütün dil-ber n  bende eder
- 18 Cezbe-i   sn     ve v   n 
Görse Y suf olurdu hayrını
- 19  add-i b l s  serv-i b  -ı cem l
Revişi d fi‘-i  um m u mel l
- 20 O ten s b o la‘l-i mey-g nu
Hep görenler olurdu meft nu
- 21 Vaşf-ı a v lini ‘ay n etdim
Bu  azelle  n  bey n etdim

Mef  l  F ‘il t  Mef ‘il  F ‘ilün

- 22 Mi r b-ı ‘    n oluca   add   k meti
Kendine uydu şimdi ki artırdı k meti
- 23 Ol c mi‘-i me  rim-i a l  d r vel k
D ninde ‘     hep ez  oldu sünneti

14:  h:  h    2

15: v lih   hayr n: di le ser-gerd n  2

17: bende: bend  

18: cezbe-i: cezbe v   2

19:  add-i:  add    1

22: Bu beyitle ba layan gazel  2’de gazeller arasında 52b’de tekrar yazılmıştır.

Kendine uydu  imdi: Bilmem ni  n o     pek  2

23: ‘     heb: ‘    na  2

- 24 Vaşlinda hecrini bu gönül der-ḥayāl eder
Gördükçe ağlarım o mehi inlerim kıtı
- 25 Var ey nesīm zülfüne ‘arz eyle ḥālīmī
Olsun bu ḥāksāra anıñ bir ‘ināyeti
- 26 Nūrī seni görelden eyā şūḥ-ı dil-firīb
Kesdi kıamudan ülfeti mihr ü maḥabbeti
- 27 Bir bakışla beni ḥarāb etdi
Eşkimi mey dili kebāb edi
- 28 Oldum üftādesi o cānānıñ
O perī-rüy [u] şāh-ı ḥūbānıñ
- 29 Oldum āḥir anıñ giriftārı
Bende etdim aña dil-i zārı
- 30 Gice gündüz mişāl-i bülbul-i zār
Eder idim hezār nağme-i hezār
- 31 Şem‘-i rüyuna hemçü pervāne
Tolanırdım mişāl-i dīvāne
- 32 Ol gül-i bağ-ı ḥüsne bī-pervā
Olmuş idim hezār-ı nağme-serā
- 33 Her şeb ol māh-rüyü ‘ışkımdan
Hāleveş der-kenār ederdim ben
- 34 Mest olurdum mey-i nigāhından
Nev-be-nev eylediği āhından
- 35 Diñle bu nev-ğazelle aḥvālīm
Saña taqrīr eyleyim ḥālīm

24: eder: eyler Ü2// ağlarım o mehi: o mehi ağlarım Ü2// inlerim: inler Ç

26: mihr ü: mihr Ü2

27: beni: dilim B, Ç, Ü1// mey dilim: cigerim B, Ç, Ü1

29: dil-i: dil ü Ü2

32: ḥüsne: ḥaste Ü1

35: eyleyem: edeyim Ü2

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

- 36 Giryem heme şeb la'l-i dıraḥşānıñ içündür
 Āhım güzelim zülf-i perîşānıñ içündür
- 37 Kûy-ı dilim al bağla ser-i zülfüñe cānā
 Bî-çāredir ol gerçi ki çevgānıñ içündür
- 38 Tıfl-ı dilimiñ etdigi feryād u fiğānı
 Hep ḥasret-i şîr-āver-i pistānıñ içündür
- 39 Ey bād-ı şabā zülf-i dil-ārāya varırsañ
 Söyle benim āşüfteligim k'anıñ içündür
- 40 Nûriye kerem eyle eyā server-i ḥübān
 Kul olduḡu şāhım saña iḥsānıñ içündür
- 41 Çarḥ-ı kec-rev bu zevkî çok gördü
 Baña hicrān-ı kemānını kurdı
- 42 Beni dūr etdi kendi yārimden
 Mūnis-i şūḥ-ı ġam-güsārımdan
- 43 Ḥasret-i vuşlatıyla zār oldum
 Zaḥm-ı hicrānla dil-fiğār oldum
- 44 Hep hebā oldu naḫd-i idrākım
 Hele çirk-ābe oldu her pākım
- 45 Derd-i hecr ü firāk ile her dem
 Olmuş idim niçe zemān hem-dem
- 46 Eşk-i çeşmimden özge maḥrem yok
 Āhdan ġayrı yār ü hem-dem yok

37: Ü2: Al Duldül-i dilim tār-ı rismān-ı saçılā
 Kayd eyle ki ol çāh-ı zenāḥdānıñ içindir

41: kemānını: yayını Ü2

43: hicrānla: hecr ile Ü2

44: naḫd-i: 'aql u Ü2// çirk-ābe: rüsvāy Ü2

- 47 Külbe-i hüznü ihtiyâr etdim
Gevher-i eşkimi nişâr etdim
- 48 Eşer etdi dile hadeng-i firāk
Münkirân etdi aramızda niḡāk
- 49 Geldiler bir maḡalle nâ-dânlar
Bir âlây ḡar-sıbağ hayvânlar
- 50 Dediler ol perîye şiddetle
Dürlü dürlü ḡaḡabla ḡiddetle
- 51 Ki eliñ çek yeter maḡabbetden
Geç o sevdâ-yı mihr ü ülfetden
- 52 Şoñra nâdim olursun eyle ḡazer
Eyleme ba‘d-ez-în aña naẓar
- 53 Lâ-cerem kesdi ülfeti benden
Şanki ayırdı cânımı tenden
- 54 Ser-i kūyuna ‘azm-i rāh etdi
Rūşenî-i dilim siyāh etdi
- 55 Ol zemân ben de derd-i fūrḡatle
Bir ḡazel söyledim meşakḡatle
- Mef̣̣ ūlū Fā‘ilātū Mef̣̣ ‘ilū Fā‘ilūn*
- 56 Aldıñ be-hey felek benim ol nev-civānmı
Sulṡānımı efendimi şāh-ı cihānımı
- 57 Meydān-ı vaşl içinde iken esb-i dil yazık
Semt-i firākā döndürüp āḡir ‘inānımı

48: aramızda: aramıza Ç

53: tenden: benden B

54: Ü2 2: Gider iken ve lîkin āh etdi

56: Bu beyitle başlayan ḡazel Ü2’de ḡazeller arasında 52b, 53a arasında tekrar yazılmıştır.

benim: yine Ü2

57: esb-i dil yazık: dest-i dil dirîḡ Ü2// Semt-i: Rāh-ı Ü2

- 58 Kaldı 'âlem içre benim varım ey perî
Bilmez misin ki aldın emân 'aql u cānımı
- 59 Ey dil yeter hezār gibi nāle eyleme
Pejmürde kıldı şarşar-ı ğam gülistānımı
- 60 Ey Nūrî çünki gitdi o gülrū miyāneden
Dinle benim de ba'd-ez-în āh u fiġānımı
- 61 Haylî dem görmedim o cānānı
Ya'nî ol pādşeh-i hūbānı
- 62 Tākatim tāk olup firākından
Kaldı 'aqlım iştiyākından
- 63 H'āb-ı rāhat baña harām oldu
Hem-demim bāde ile cām oldu
- 64 Bulmadım derd-i hecre ben dermān
Olmadı kimse baña çāre-resān
- 65 Āh u vāh u fiġān edip her gāh
Eder idim hemişe rāha nigāh
- 66 Gezer idim cihānı āvāre
Arar idim firāka bir çāre
- 67 Var idi ol zemānda bir maḥrem
Ki olurdu anıñla ol hem-dem
- 68 Çok niyāz eyledim ricā etdim
Naql-i aḥvāl-i mā-cerā etdim

58: Ü2 1: Bu 'âlem içre kaldı hiç varım ey şanem
bilmez misin: bilmezsin Ü1// 'aql: cism Ü2

59: dil: dil ki Ü2/ nāle eyleme: nāleler yeter Ü2// şarşar-ı ğam: bād-ı hecr Ü2

60: Ü2 1: Ey Nūrî çünki kaldı dil-ber huzūrda
fiġānımı: efgānımı Ü2

62: iştiyākından: iştiyākımdan Ç

65: Āh u: Āh Ü1

66: gezer idim: güzer etdim Ü2

67: ol hem-dem: hem-dem Ü2

- 69 Kûy-ı cānāna eyledim irsāl
Ki ede yāri nezdime īṣāl
- 70 Getire baña tā ki cānānı
Dārū-yı ḳalbi merhem-i cānı
- 71 Bu ğazelle edip anı da‘vet
Gelmek ile ede baña ṣefḳat

Mef‘ūlū Fā‘ilātū Mefā‘ilū Fā‘ilūn

- 72 Gel ey esīr-i zūlf-i girih-giriñ olduğum
Gel ey ḳatīl-i zaḥm-ı ser-i tiriñ olduğum
- 73 Bilmez misiñ ki bunca zemān ey perī seniñ
Dil-dāde-i ḥaṭ-ı nev-i ṣeb-giriñ olduğum
- 74 Ḳalmadı iṣtiḥā-yı ṭa‘ām-ı nigāh-ı ğayr
Sensin simāṭ-ı hecriñ ile seyrin olduğum
- 75 Bağlandı tār-ı zūlfüne dil ḳaldı muṣṭarib
Ey men girifte-i ser-i zenciriñ olduğum
- 76 Gel gel bu Nūrī ḳākeriñe ḳıl ‘ināyeti
Gel ey esīr-i zūlf-i girih-giriñ olduğum
- 77 Vardı ol ḳāşıd-ı ḥuceste-kelām
Ki ede ‘arż-ı ḥālimi i‘lām
- 78 Buldu ol serv-i bāğ-ı iḥsānı
O sehī ḳadd ü ṣāh-ı ḥūbānı
- 79 Başladı biñ niyāz ile ol dem
Dedi ey ṣāh-ı mülk-i luṭf u kerem

69: yāri: anı Ü2

72: fitīl-i zaḥm-ı ser-i: fitīl ü renc-keş-i Ü2

74, 75: Ü2’de bu iki beytin yerleri deĝişiktir.

77: ḥālimi i‘lām: - Ç

78: serv-i: şerm-i Ü1

79: luṭf u: - Ç

- 80 Gel seniñle efendim ‘azm edelim
Ya‘nî Nûrî-i ḥasteye gidelim
- 81 Gice gündüz seniñçün eyler âh
Merḥamet kıl ki oldu ḥâli tebâh
- 82 Derd-i ‘ışkıñla oldu Mecnûnuñ
Odur âvâreñ âh meftûnuñ
- 83 Ḥaṭṭ-ı ḥoş-büy-yı gül‘izârıñ içün
Zülf ü ğisû-yı müşg-bârıñ içün
- 84 Gel seniñle o bî-kese gidelim
Zahm-ı hicrânına devâ edelim
- 85 Dedi ol demde kâşide o zarîf
Baña bu şey’le eyleme teklîf
- 86 Var o bî-çareye ḥaber edesin
Tırma tîz bu maḥalleden gidesin
- 87 Söyle kılsın ferâġati benden
Kessin artık maḥabbeti benden
- 88 Añmasın ġayrı nāmımı yetişir
Ummasın hiç kelāmımı yetişir
- 89 Varmazam ben cihānı da verse
Ebeveynim daḥı başım kırsa
- 90 Geldi çünki baña tehî kâşid
Aldım ol demde destime kâġıd
- 91 Bir ġazel söyledim firâķından
O mehiñ farṭ-ı iştiyâķından

81: kıl: et Ü2// oldu ḥâli: ḥâli oldu Ç// ḥâli: ḥâl Ü; ġayrı Ü2

82: odur âvâreñ âh: biñ belâ ile oldu Ü2

86: bî-çareye: bî-çâre B

87: söyle: şöyle B/ kılsın: gelsin Ü2

88: ġayrı nāmımı: nāmımı ġayrı Ü2// Ummasın: Oķumasın Ç

89: daḥı başım: başım daḥı Ü2

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 92 Vāh kim bu hasteyi şormağa yārim gelmedi
Ol ṭabīb-i ḥāzıkım şabr u qarārım gelmedi
- 93 Dā'vet etdim ḥāne-i vīrāna meh şāyed gele
Gelmedi ol şeh-levendim şīve-kārım gelmedi
- 94 Ey gönül bülbül gibi feryād u efgāndan çi-sūd
Kim riyāz-ı vuşlata ol gül'izārım gelmedi
- 95 Kalmışım tenhā bu şahrā-yı firāk içre emān
Āšnāsı olduğum ol yār-i ġarım gelmedi
- 96 Ḥayret-ender-ḥayret içre kaldı bu Nūrī-i zār
N'eyleyim ol nāzeninim şeh-süvārım gelmedi
- 97 Ne kadar eyledimse ben tedbīr
Etmedi zerrece aña te'sīr
- 98 Ne kadar eyledimse aña niyāz
Meyl-i dām etmedi hīç ol şeh-bāz
- 99 Kesdim ümīdi ġayrı yārimden
O cefā-pīşe ġam-güsārımdan
- 100 Çünkü kaldım firāk ile me'yūs
Āstān-ı 'azīzi etdim būs
- 101 Dergeh-i pīre istinād etdim
Himmet-i evliyāyı yād etdim
- 102 Ḥāk-i dergāhını penāh ederek
Dürlü dürlü fiğān u āh ederek
- 103 Bu niyāz ile hem bu nāliš ile
Rūy-ı rıkiyyetimi mālīş ile

96: bu: - Ü2/ zār: faķır Ü2

100: firāk ile: vādīde Ü2

- 104 Çok niyâz ile ‘arz-ı hâl etdim
Kâdem-i pîre rûy-mâl etdim
- 105 O ħudâvendigâr-ı zî-şânım
Pâdşâhım ‘azîz-i sulţânım
- 106 Luţfunu eyledi baña mebzûl
İstedigime eyledi mevşûl
- 107 ‘Âkıbet şevkat ü ‘inâyetle
Maĥz-ı luţf u keremle himmetle
- 108 Bir tarîķ ile geldi maĥbûbum
Sevdigim dil-rübâ-yı matlûbum
- 109 Çekdigim ĥasreti unuttum ben
Rûĥ buldu yeñiden iş bu ten
- 110 Vâşıl oldum o dil-bere ey dil
Hele maķşûdum oldu hep ĥâşıl
- 111 Çekdigim cümle derd ü renc ü cefâ
Himmet-i ĥazretile oldu şafâ
- 112 Ĥamdüli’llâh murâdıma erdim
Ĥacle-gâh-ı vişâle ben girdim
- 113 Benim ol Nûrî-i perîşân hâl
‘Işķla ĥalbim oldu mâl-â-mâl
- 114 Cümle aĥvâlimi beyân etdim
Eşer-i ‘ışķımı ‘ayân etdim
- 115 Söyledim mâ-cerâyı rindâna
Ber-güzâr etdim anı yârâna

108: tarîķ ile: kolaylıkla Ü2/maĥbûbum: Mecnûnum Ü1

111: cefâ: şafâ Ü2// ĥazretile: Ĥızr ile Ü2// şafâ: hebâ Ç

7

Mediḥa-yı Meşnevî-i Şerîf*Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*

- 1 Mağz-ı Qur’ândır kitâb-ı Meşnevî
Nuṭṭ-ı cân-baḥş-ı Cenâb-ı Mevlevî
- 2 Meşnevî-i ma‘nevî-i Mevlevî
Köhne-i şad-sâle rûbaḥşdır nevi
- 3 Meşnevî nâ-dîde sırr’ullâhdır
Maẓhar-ı feyz-i dil-i âgâhdır
- 4 Câmî-i âgâh ta‘rîf eyledi
Zât-ı Mevlânâyı tavşîf eyledi
- 5 Men çi güyem vaşf-ı in ‘âlî-cenâb
Nîst peygâm-ber velî dâred kitâb
- 6 Meşnevîdir tercemân-ı ilm-i Hâk
Şad-hezârân Hızır alır andan sebaḥ
- 7 Medḥini şerḥ eyledi bî-ḥavf u bîm
Ḥazret-i Mısrî buyurdu böyle kim
- 8 Innenî ebşartü fî‘n-nevmi’r-Resûl
Fî yedeyhi’l-Meşnevî hüve be-kûl
- 9 Şannefet kütüb keşîrû’l-ma‘nevî
Leyse fîhâ ke’l-kitâbu’l-Meşnevî
- 10 Meşnevî deryâ-yı bî-pâyândır
Âşnâsı şâhibü’l-‘irfândır
- 11 Meşnevî diger lisândır kâl degil
Añlamaz her kim ki ehl-i ḥâl degil

7

- B; Ç, 23a, 23b, 24a; Ü1, 97a, 97b, 98a; - Ü2

2:- Ç

Bu beyit Ü1’de derkenardadır.

8: hüve: ve hüve (Vezin gereği olarak “ve” çıkarılmıştır.)

- 12 Meşneviye bir kitāb olmaz şebīh
Dikkat et tarzına ey merd-i nebīh
- 13 Ba‘de Qur‘ān u ḥadīṣ-i Muṣṭafā
Meşnevīdir reh-ber-i rāḥ-ı hüdā
- 14 Kimse vaşf etmez Hudānıñ vaḥdetin
Enbiyānıñ sırr-ı rūḥāniyyetin
- 15 Böyle bir töreyle bu mażmūnla
Hep ‘ibārāt-ı ḥikem-meşḥūnla
- 16 Ehl-i hāle vaḥdete hem-rāhdır
Sırr-ı Mevlānāya vaḥy‘ullāhdır
- 17 Tuḥfe-i iḥsān-ı Ḥaḳdır Meşnevī
Tıfl-ı imān-ı sebaḳdır Meşnevī
- 18 Böyle yāḳūtuñ hele ey Ma‘nevī
Kānıdır ya‘nī dehān-ı Mevlevī
- 19 Nuṭḳ nuṭḳ-ı Mevlevīdir bī-gümān
Eyledim bu beyt ile saña ‘ayān
- 20 Kıl ḥisāb ey dil ‘acebdır işbu sır
Kim Celāle‘d-dīn ile nuṭḳ oldu bir
- 21 Zāt-ı Mevlānā ricālullāhda
Ḥüsrev-i ma‘nādır ehlullāhda
- 22 ‘Āmī-i a‘māya k‘anda nūr yok
Söylemek esrārını destūr yok
- 23 İsm-i Mevlānā olup maḥşūş aña
Gayra ıtlāḳı ḡalāṭdır zāhidā

13: ḥadīṣ-i: ḥadīṣ ü Ü1

16: hāle: ḥālim Ü1

17: imān-ı: imāya Ç

18: - Ü1

22: k‘anda: ki anda Ç, Ü1 (Vezin gereği olarak iki kelime birleştirildi.)

- 24 Evliyānīn şāhibü'l-bürhānıdır
Cümleñiñ ser-defter ü sulţānıdır
- 25 Nūriyā ḥaddiñ midir medḥ eylemek
Ol şehen-şāhı k'aña ḳuldur felek
- 26 Şaḳla medḥin cān gibi ḳalbiñde tā
Rūz u şeb zıkrıñ ola vā-fūrḳatā
- 27 Ey ḥudāvend-i gūrūh-ı 'ārifīn
Ey ferīd-i evliyā-yı 'ālimīn
- 28 Zāt-ı pākiñ ḳanda ben ḳanda şehā
Niçe 'ıḣḳıñ eyleyim ben iddi'ā
- 29 Bende-i āşüfteñe baḳ ey mu'īn
Āh ey maḥbūb-ı ḥayl-i 'āḣıḳīn
- 30 'Iḣḳıñ ile zār u giryān olmuşum
Hecriñ ile mest ü ḥayrān olmuşum
- 31 Teşneyim ben rü'yet-i dīdārıña
Ḳıl nigāh-ı merḥamet bu zārıña
- 32 Meşnevī-i pākiñ etdim ḥırz-ı cān
Eyledim her nuṭḳuñu ḳūtu'l-cinān
- 33 Ben gedā-yı kemterim sen şāhsın
Maḫhar-ı esrār-ı illā'llāhsın
- 34 Ben ki lā-ya'ḳıl tecennün-pīşeyim
Pā-zenān-ı rāh-ı her endişeyim
- 35 Tār u mār etmişdir 'aḳlım kā'ināt
Bī-şebātım bī-şebātım bī-şebāt

26: rūz u: rūz Ü1

28: ben ḳanda: ben ḳuluñ Ü1

30: 'ıḣḳıñ ile: 'ıḣḳla Ü1

35: tār u: tār Ç

- 36 Defter-i huddāma kayd et nāmımı
Ta ki Hāk hayr eyleye encāmımı

8

Meşnevî Berây-ı Ebû Süfyân
Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Şüreti münker ü münkir bir zāt
Bu gedā ile ederken kelimāt
- 2 Açılıp bahş-i Resûl-i ekrem
Aḥmed-i mürsel o Fahr-i ‘âlem
- 3 Âl ü evlādla aşḥābından
Cümle etbā‘la aḥbābından
- 4 Vâkı‘ât u ğazāvāt-ı Nebevî
Mu‘cizāt u eşer-i Muştafâvî
- 5 Oldu vâfirce sūḥan zīb-i maḳām
Vararaḳ ‘arbedeye döndü kelām
- 6 Bir ṭarîḳ ile Ebû Süfyânı
Getirip meclise verdi şânı
- 7 Dedi ol daḥı müselmân olmuş
Lâyıḳ-ı devlet-i îmân olmuş
- 8 Oldu esrār-ı Resûle vâşıl
Zümre-i şaḥb-ı kirāma dāḥil
- 9 Ben dedim ḥālet-i ye’sinde idi
Yok yok ol mü’mîn idi döndü dedi
- 10 Mü’mîn olmasa idi pür-îmân
Fahr-i ‘âlem aña verir midi şân
- 11 Dedim ol şân ki aña verdi Resûl
Ne ola söyle edem ben de ḳabûl

- 12 Dedi kim Mekkeyi fetḥ etdikde
Ṭaybe devletle Nebī gitdikde
- 13 Gelmeyen devlet-i İslāma o gün
Ḥavf u ḥaṣyetle olup zār u zebūn
- 14 İltimās eyledi ‘Abbās-ı kerīm
Ki ede ‘afv-ı cerā’im o ḥalīm
- 15 Hem daḥı oldu Ebū Süfyāna
Reh-ber ‘Abbās ki gele imāna
- 16 Etdi nā-çāre velīkin imān
Etmemiş idi Resūlü ‘iz‘ān
- 17 Olmasa ḥaṣyet-i tiğ-i Fārūḳ
‘Aceb olur mudu dīnle merzūḳ
- 18 Yine ‘Abbās niyāz etdi o dem
Ki o nev-müslimi etsin mükrem
- 19 Luṭfla merḥamet ü şefḳatle
O mübārek dü-leb-i re’fetle
- 20 Men daḥil dār-ı Ebā Süfyānı
Buyurup verdi emānı şānı
- 21 Sen de ey Nūrī bunu bilmez idiñ
Yoḥsa her cehlle yañılmaz idiñ
- 22 Böyle bir rütbe-i vālāyı Resūl
Kimseye vermedi sen ḥāmūş ol
- 23 Aḥmediñ nuṭḳ-ı ‘ulüvvü’ş-şānı
Ser-firāz etdi Ebū Süfyānı
- 24 Verdim ol zāta bu tarz üzre cevāb
Beñzemez aña ḥavāşş-ı aşḥāb

- 25 Bâ-ḥuşûş aḳreb olan dergâha
Neseb-i pâk-i Resûl'ullâha
- 26 Dedi anlar gibidir etme 'inâd
'Aksine râzî degildir zühhâd
- 27 Ki saña söyledigim rütbe aña
Ḥâş idi başkası lâyıḳ mı aña
- 28 Dedim anıñla ise ol muḳbil
Vuşlat-ı Ḥaḳḳa çoğudur vâşıl
- 29 Raḥmet-i 'âlemyândır Aḥmed
Ḳâlib-ı 'âleme cândır Aḥmed
- 30 'Acabâ yâda mı gelmez aşlâ
Vaḳ'a-ı râhib-i Ṭûr-ı Sînâ
- 31 Ki şabâvetde o sulṭân-ı rüsûl
Ya'nî ol hâdî vü Mehdî-i sebel
- 32 Ṭûr-ı Sînâdaki râhiblere hep
Pençe-i devleti verdi ta'cib
- 33 'Afv edip cizye vü teklîfâtı
Sevdiler çünkü o 'âlî-şanı
- 34 Bunlara verdiği pâyeye dahı çok
Ki anlara şimdiye dek mâni' yok
- 35 Şimdi anlara denir mi mü'min
Zâhir[en] oldular ise âmin
- 36 Bû türâb-ı ḳadem-i âl-i güzîn
Bû Türâbın ḳulu Nûrî-i kemîn
- 37 Verdi ol şaḥşa cevâb-ı şâfî
Añlayan ehl bu kâfî vâfî
- 38 'Ömr ü 'irfânıña olsun berekât
Ver Muḥammedle ḥavâşşa şalavât

9

*Naẓm-ı Meşnevî-i Sitâyiş-i Hazret-i Vezîr-i Bî-hemtâ Cenâb-ı Ferhâd
Paşa
Fe‘ilâtün Mef‘ilün Fe‘ilün*

- 1 Yine birkaç maḳāl-i rindāna
Eyledim tuḥfe bezm-i yārāna
- 2 Yine bir fıkra-ı ‘acîbe ile
Ya‘nî bir vaḳ‘a-ı ğarîbe ile
- 3 Kilk-i terden bu gûne zâhir olur
Yeñi maẓmûnu diñle bâhir olur
- 4 Ol zemân kim Hudâ yaratdı beni
Etdi izhâr cân ile bu teni
- 5 Zâhir ü bâtın-ı teni Mevlâ
Eyledi bir nefes ile ihyâ
- 6 Bir binâ kurdu şehr-i tende ki Haḳ
Nāmını dediler gönül muṭlaḳ
- 7 Ne binâ Ka‘be-i cihân-ı vişâl
Ḳıble-gâh-ı gürûh-ı ehl-i kemâl
- 8 Haylî demdir o ḥâne vîrândır
Kimse yok anda pek perişandır
- 9 Hâl diliyle faḳîre etdi ḥiṭâb
Bu revîşle edip bu demde ‘itâb
- 10 Dedi ey Nûrî-i kemîne emân
Yok mu tenhâlıgıma hîç pâyân

9

B, 53a, 53b, 54a, 54b; Ç, 43b, 44a, 44b; Ü1, 99a, 99b, 100a; - Ü2

Başlık: B; Meşnevî Der-Sitâyiş-i Hazret-i Ferhâd Paşa Ç; Meşnevî-i Medîḥa-yı Ferhâd Paşa Ü1

2: yine bir: yine B

5: teni: beni B

- 11 Verdi vaḥṣet baña bu tenhālīk
Buña rāzī mi Ḥazret-i Ḥālīk
- 12 Ya fūrūht et ya eyle istikrā
Baña ver bu kederden āh rehā
- 13 Dedim ey dil egerçi ḥālīsın
Līk ‘ışk-ı Ḥudāya mālīsın
- 14 Saña lāyık kimesne şimdiye dek
Bulmadım çekdim āh ḥaylī emek
- 15 Līk şimdi ‘ināyet-i Mevlā
Oldu bir yüzden işte çihre-nümā
- 16 Müjde ey ḥāne-i dil ey bihter
Saña lāyık bulundu bir gevher
- 17 Der ü revzenleriñ güşād eyle
Kendi kendiñi ber-murād eyle
- 18 Seni verdim o āşafa ki cihān
Faḥr eder zāt-ı pāki ile hemān
- 19 Nice āşaf vezīr-i Cem-meşreb
Dāver-i manşīb-ı kemāl ü edeb
- 20 Nice dāver ḥidiv-i Risto-rā
‘Aḳl-ı kül andan eyler istiftā
- 21 Maḥrem-i sırr-ı vaḥdet ü ‘irfān
Kāşif-i müşkilāt-ı her insān
- 22 Ḥurde-bīn-i daḳīḳa-ı tefrīd
‘Ārif-i ders-i bāṭın-ı tevḥīd
- 23 Nükte-dān-ı mecālīs-i ‘urefā
Ḳader-dān-ı mecāmi‘-i zurefā

16: ḥāne-i: ḥāme-i B

18: āşafa: āşaf Ç/ cihān: cihāna Ç

- 24 Bā-yezīd ‘aql u Edhem ‘irfāndır
‘Ārif-i Hāḡ u sırr-ı devrāndır
- 25 Bundadır bunda şübhesiz cānā
Nefes-i pāk-i Şems ü Mevlānā
- 26 Ya‘nī ser-dār-ı cümle-i vüzerā
Āb-ı rüy-ı ketībe-i küberā
- 27 Hāzret-i dāver-i cihān Ferhād
Vālī-i Hānya āşaf-ı münkāḡ
- 28 Öyle bir zātı görmemişdi Girid
Hem vezīr ü hem ‘ārif-i tevḡīd
- 29 Olsa iclāl ile tūfeng-endāz
Olur āşūftesi hevādaki bāz
- 30 Ya‘nī kūrşunla beyzā ülfet eder
Menzil-i dūrdan işābet eder
- 31 Ya o eṡvār-ı pādşāhāne
Şoḡbet-i ḡāşıdır mülūkāna
- 32 Hem nevāziş eder vaḡārı ile
Söyledir kulların ḡarārı ile
- 33 Bā-ḡuşuş Nūrī-i güneh-kārı
Bende-i dergehi dil-figārı
- 34 Meclis-i devletine da‘vet eder
Luṡf u ‘izzet edip ‘ināyet eder
- 35 Dāverā āşafā melek-şīmā
Ey ser-efrāz-ı cümle-i vüzerā
- 36 Rūz [u] şeb Hāḡḡa bu niyāzdayım
Şanma ḡāfil ḡuluñ nemāzdayım

37 Ki ola devletiñ cihānda medīd
Her şebiñ qadr ü her günüñ ola ‘īd

38 ‘Ömrüñ efzūn ola şafālar ile
Cünbişiñ olsun evliyālar ile

39 Her murādiñ vere cihānda Hudā
Edesin hep gönülleri ihyā

40 Devletiñ dem-be-dem ola efzūn
Ola düşmenleriñ hemişe nigūn

10

*Meşnevi’ Muḳaddeme Ahvāl-i Şürū’-ı el-Hāc ‘Osmān Paşa Be-nizām-ı
Hanya vū Küşten-i Eşkıyā
Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn*

1 Bir umūruñ ki murād etse nizāmın Mevlā
Sebebin ḥalkla ‘ālemde eder cılve-nümā

2 Hīkmet-i ma‘nevīsin añlayamaz ‘aql-ı enām
Fehm ü idrākde ‘āciz anı hep hāş ile ‘ām

3 ‘Ādet’ullāh hemān böyle ezelden cārī
Perde-i ḡaybdan izhār ederek esrārī

4 Her ne kim ḥaddi tecāvüz ede ifnā eyler
Yaradır zıddını ya ḡayr ola ‘ālemde ya şer

5 Perde-i şāmı açar tal‘at-ı ḡurşīd-i şabāḥ
Eylemiş rüz-ı ezelden anı ḡüyā seyyāḥ

6 Şiddet-i berd-i ‘acūzu giderdi faşl-ı bahār
Bir güzel kıız gibi ‘ālemde olur her ḡülzār

7 Āteşi āb ile itfā eder ol Rabb-i Ḥakīm
Sām-ı ḡahrı giderir berd-i leṭāfetle nesīm

37: her günüñ: günüñ Ç

40: nigūn: ser-nigūn B

10

- B, Ç; Ü1, 100a, 100b, 101a, 101b, 102a, 102b, 103a, 103b, 104a; - Ü2

- 8 Böyle hikmetlerine hadd ü nihâyet yokdur
Şafha-ı ‘âleme yazsam yine andan çokdur
- 9 Böyle baş-ı sühanımdan garaşım şimdi benim
Bir güzel fıkra-ı takrîre ki açdım dehenim
- 10 Hanyada haylî zemândan beri gitmişdi nizâm
Pây-mâl etmiş idi cümle-i havâşî ‘avâm
- 11 Mecrâ bir vâliden olmuş idi ya’nî hâlî
Ehl-i ‘arz olmuş idi zürbâlarıñ pây-mâlî
- 12 Rûz [u] şeb seyfiñ vemâ katl-i nüfûs u na’mâ
Seyf-i ahkâm-ı Hudâ çıkmadı kından kaç’a
- 13 Gün-be-gün artmış idi zürbâlarıñ fitneleri
Cümleye etdi sirâyet giderek şûr u şeri
- 14 ‘Irz u mâlî şıyânet edemez idi ‘âlem
Başını hıfz u hırâset nerede kaldı o dem
- 15 ‘Aceze ya’nî re‘âyâ fuçarâsı da harâb
Şanki bî-çâreler olmuşlar idi şişde kebâb
- 16 İp kuşatmışlar idi anlara bâğîler hep
Şanki bâğlar idi kim oldu mesâha-yı ağreb
- 17 Çâr nâhiyeniñ ahâlîsi perişân olmuş
Âteş-i zulm ü ta‘addî ile büryân olmuş
- 18 Yılda üç beş yüz ederlerdi nüfûsu itlâf
Yine etmezler idi zerre kadarca inşaf
- 19 Şer‘ ü kânûna taḥakküm eder oldu fecere
Hâkim ü zâbıta sebb eyleridi çün kefare
- 20 Mâl-i mirîleri vermez[ler] idi tığîler
Yediler üç sene bâğâtımı ol bâğîler

- 21 Hāmūş olmuş ‘ulemā ile vücūh u a‘yān
Ehl-i İslām u re‘āyā idiler pek hayrāñ
- 22 Hāşılı herkes idi zār u zebūn u dil-hūn
Her biri bir keder-i nev-be-nev ile maḥzūn
- 23 Eyledi ḳalbine ḥalḳıñ bunu Mevlā ilhām
Ki bu keyfiyyet ola devlete ‘arz u i‘lām
- 24 ‘Ulemā ile ocaḳlı ederek meşvereti
Ehl-i ‘arz eylediler anlara hep ta‘biyeti
- 25 İttifāḳ üzre der-i devlete muḥzırlar ile
Āteş-i sūz u güdāz ile o eşk-i ter ile
- 26 Bāb-ı ‘ālīye edip bir müte‘ayyin isrā
Bir vezīr eylediler gelmesini istid‘ā
- 27 Hāzret-i pādşeh-i ma‘delet-ārā-yı cihān
Ya‘nī Sulṭān-ı Selāṭīn Süleymān-‘unvān
- 28 Zıll-i Yezdān u kerāmetli cihān-bān-ı ümem
Nām-ı pāki gibi Maḥmūd-ḥıṣāl-i ‘ālem
- 29 Merḥamet eyledi nuṭḳ eyledi fermān etdi
Za‘f-ı ḥāline vāḳıf olup iḥsān etdi
- 30 Maṭla‘-ı neyyir-i ilhām o dil-i pākiñden
Ṭab‘-ı vālā-güherim külhen-i derrākiñden
- 31 Pür nuṭuḳ-ı hümayūnu ile verdi ziyā
Mihr-bānlıḡla edip Hanyasına luṭf u ‘aṭā
- 32 Ya‘nī bir zātı āşaf-ı münşīyi irsāle
Sür‘at-i tām ile ser-ḥaddimize īşāle
- 33 İntihāb eyledi bir zātı ki beyne’l-vüzerā
‘Aḳl u tedbīr iledir şimdi o āşaf-ārā
- 34 Dāver-i dād-gerim ‘ālī-himem ü Rişto-şu‘ūr
Pür-dil ü ehl-i tevāzu‘dur o düstūr-ı vuḳūr

- 35 Nāzım-ı memleket ü hāris-i dīn ü devlet
‘Ārif-i töre-i kânûn-ı cemî‘-i millet
- 36 Ehl-i ‘arza çelebi kanlıyadır hep gāzabı
Vüzerā zümresiniñ şimdi odur münteħabı
- 37 Haydarî-şavlet ‘Ömer-heybet Ebū Bekr-nikā
Şîr-i şahrâ-yı vezâret Hâcî ‘Osmân Paşa
- 38 Hanyanıñ oldu nizāmına yeñiden me’mūr
Aña irsāl olunup bir iki memhūr menşūr
- 39 Ramazānıñ sekizinci günü etdi teşrîf
Hanya a‘yânını eşrâfını kıldı talâtîf
- 40 Tavr-ı hûb ile hem üslûb-ı hâkīmâne ile
‘Âkılâne revîş ü tarz-ı vuķûrâne ile
- 41 Okudup manşıbın emrin edip ol gün dīvân
Resm-i dirîn ile nuşh eyledi vāfirce zemân
- 42 Ehl-i divāna bütün eyle hîl‘ati ilbās
Cümle maķbûl ü bahādır idi beyne’n-nās
- 43 Şehr-i mezbûrede şā‘im idi ehl-i İslām
Zıkr ü tã‘âta faķať eyler idi şuğl ü kıyām
- 44 Emr-i tanzîmi de te’hîr ile ba‘de’l-‘îd
Bırağıp etmedi mü’mînleri hîç rencîd
- 45 Eşkıyâ havfa düşüp taşra karar eylediler
Kimi ğurbetde kimi kūyda karar eylediler
- 46 Biri ammâ ki tutuñdu ramazānda nâ-gāh
Vaķt-i iftārda bir top ile olmuşdu tebāh
- 47 Gelelim ‘îd-i şerîfñ şaded-i şoħbetine
Ya‘nî şevvâl-i mübārek qademiñ vuşlatına

- 48 Eski kânûn ne ise etdirip icrâ ol dem
Şenlik ü top u simât ile ahâlî hurrem
- 49 Fitne havfiyla nice dem idi metrûk idi kol
Oturulmuş gibi âlâydaki erkân ile yol
- 50 İzn ü fermânı ile çıkdı üçüncü günde
Zevk ü şādî tolarak her dil-i gam-meşhûnda
- 51 Verdi bahşişlerini hem iki üç kat zâyid
Hele eslâfı göreydi anı eylerdi hâsed
- 52 Uşalar şurrelerin kapdı segirdip kaçarak
Karaçollukçular etdi kara gurûş saçarak
- 53 Çârümîn günde hemân eyledi tenbîh-i ekîd
Ya'nî buyruldu yazıp mahkemeye lîk teşdîd
- 54 'Arz-ı hâller verilen hakkına hep kanlıları
İstedi cümle o şöhretli adı şanlıları
- 55 Zâbıtan u ağavâta ederek böyle hitâb
Ki teşâhüb eden eşrârı çeker soñra 'itâb
- 56 Böyle bu hâletile etdi beş on gün güzerân
Ta ki taqdîr-i İlâhî olup ol demde 'ayân
- 57 Nâhiye-i Aykoronda kocamış eski sefîh
Hânedândan geçinir zannı ile lâ-teşbîh
- 58 Eşkîyanın başı fitne ayağı hâ'in-i dîn
Yeñiçeri ile dillerde gezen şahş-ı la'în
- 59 Eskiden şâhib-i cumhûr idi gaddâr idi hem
Fikri nâ-hağ yere kan dökmede her ân her dem
- 60 Yetmiş yetmiş idi lîk cevânlarcasına
Halka şalmağda idi şanki yılanlarcasına
- 61 O taraflarda otuz kırk sene vâfir insân
Telef etdirdi gehî mahfîce gâhî de 'ayân

- 62 Şaydılar etdigin Ādemleri i‘dām o ḥabīs
Üç yüze bâliğ olurmuş deyü şıḥḥatli ḥadīs
- 63 Oğlunu bir sene aḳdem idi öldürmüşler
Aradığın aña da bir gice buldurmuşlar
- 64 Oğlunuñ ölmesini gördüğü dem çü derdi
‘Aḳlı da yoğ idi ammā dibelik aldırđı
- 65 Cümle a‘yāna ḥuṣūmet ile oldu düşmen
Oğlunuñ ḳatlini anlardan ederdi bed-ḳan
- 66 Oğlunuñ ḳātilini bulmayacaḳ bī-ārām
Dervīş aḡayı edip yoḳ yere [anda] i‘dām
- 67 Etmeyip aña ḳanā‘at niçe cānlar yaḳdı
Nāḥiyede zāhir ü maḥfī ki ḳanlar aḳdı
- 68 Re’y vermiş iken ol dīnsiz devletli vezīr
Eyledi re’y-i fesādı ḳapısında taṣvīr
- 69 Cem‘ edip başına ol ḳaçmış olan eṣrārı
Bir ālāy kelb-i ‘aḳūrān-ı ṣeḳāvet-kārı
- 70 İki bayraḳ dikip ol zūrbā ḳapısı önüne
Baḳmadı işlediği kārının evvel ṣoñuna
- 71 Bir iki saçma fā’iḳ topu da buldurmuş imiş
Naḳl ederler ki o bir ḳā‘ide ṭoldurmuş imiş
- 72 Bir taṣavvurla edip bâḡī fesādın izḥār
Etmiş idi ḥaṣerātdan nicesini iḥzār
- 73 ‘İlm-i iḳrāz olaraq Ḥanyayı maḥzūr edeler
Rü’esā vü aḡavātın daḡı maḳhūr edeler
- 74 Nā’ib-i nāḥiye edip gizlice ḥālī i‘lām
Olıcaḳ ol gece ma‘lūm-ı vezīr-i miḳdām

- 75 Der-‘aķab yanına gelmekde edip fermānı
Zābīṭān u aġavāt ile bütün erkānı
- 76 Çınseher ḥāzır olup bāb-ı serāya geliñiz
Cümle etbā‘ıñıza emrimi hep söyleyiñiz
- 77 Ertesi yevm-i aḥadda birikip cümle enām
Kıpuya geldiler ol demde ḥavāş ile ‘avām
- 78 Hākīm ü Müftī efendi-i fezā’il-ārā
‘Ulemā vü şürefā cümle e’imme ḥuṭabā
- 79 Tırdu yerli yerine cümle vazī‘ ile şerīf
Ḥazret-i vālī dahı der-‘aķab etdi teşrīf
- 80 Geçdi ol şandal-ı āşafīye etdi ku‘ūd
Gördü dīvān-ı mu‘allādaki cümle mevcūd
- 81 Evvelā Müftī Efendiye edip böyle ḥiṭāb
Ki ne ḥükm eyledi bu bāġī içün şimdi kitāb
- 82 Dedi kim işte yedimde bu fetāvāda yazar
Böyle tuġyān edeniñ üstüne varmaķlıķ var
- 83 Fātiḥa dedi hemān çıķmaġa düstūr-ı vaķūr
Yevm-i mezbūrda ise aġı hele devādır
- 84 İki ser topu-ı zī-şānı tiz elden o maḥal
Çār top u iki hāvanla çıķardı evvel
- 85 Şoñra tevcīh-i ḥiṭāb eyledi a‘yāna bütün
Ki benimle gele sizin bizim işte bugün
- 86 Bu gice karye-i Çömlekçide varıp yatalım
Eşķıyā mecma‘ına şoñra gidip de çatalım
- 87 Cümle mevcūd olanlar dedi fermān seniñ
Her ne emreyler iseñ māl seniñ cān seniñ
- 88 Mālikāne ümenāsına buyurdu ol ḥın
Ki yazın kūylara gelsin şubaşılar yarın

- 89 Süreler hıdmete güçlü re‘âyâyı bütün
Beklerim cümlesini orduya lâ-büd gelsin
- 90 Yevm-i işneynde envâ‘-ı şalâbetler ile
Çıkdı ordu ağavât ile celâdetler ile
- 91 Ser tûrnâ-ı ocaklı ile çıkdı evvel
Öyle bir ‘asker eder tağları hep muttaşıl
- 92 Şoñra etbâ‘-ı kirâm u ümenâ ile vezîr
Çıkdı devletle kapıdan şanasın kim bir şîr
- 93 Dilkiler tağlara havf eyleyip olmuş lerzân
Çıkdı şahrâya meded dendi yularsız arslân
- 94 Topçular toplar ile gitdi Kâliyos koyuna
Muntazır emre ki varsınlar o nâ-kes kûyuna
- 95 Şalı gün eyledi ağayı peşînen irsâl
Ki ede ‘asker ile bâğîleri istikbâl
- 96 Rûz-ı çâr-şenbe edip devlet ile ‘azm-i neberd
Geriye kalmadı ‘askerden o dem hîç bir ferd
- 97 Yeñiköy kurbuna vardıkda nüzûl etdi biraz
Eşkıyâyı sorarak köylüye hem kıldı nemâz
- 98 O maḥalde olunup ‘izz-i ḥuzûra iḥbâr
İhtiyâr eyledi eşrâr ile tağlara qarâr
- 99 Ne idi Hanyaya aḳdem ki verirdi ḥaberi
Ṭafra şatmakda şanıp kendiyi bir merd-i cerî
- 100 Üç gün evvel der iken Hanyayı maḥşûr ederim
Dört nevâḥîsini de cebr ile pür-şûr ederim
- 101 Şimdi toplar ile hâven degil ol nekbet
Ṭablîñ u zûrnâ şadâsına getirmez ṭâḳat

- 102 Oradan gitdi mezîd-i ‘aceleyle vâlî
Geldi Kanya köyüne buldu orasın hâlî
- 103 Cem‘ edip karye ahâlîsini zî-müsellem
Cümleye şöyle hitâb eyleyip emr eyledi kim
- 104 Ol şakîniñ bütün emlâkini ızhâr edeler
Ketm olunmaqsızın emvâlini ikrâr edeler
- 105 Kullesi karşısına kondu çü ejder toplar
Yapdığı ol metersler yıkılıp şanki uçar
- 106 Yıkıdı bir anda harâb eyledi vîrân etdi
Zeytûn ağaçlarını kesmege fermân etdi
- 107 Gezinip kendi re‘âyâya nevâzişler ile
O tevâzu‘lar ile dürlü nümâyişler ile
- 108 Dağıdı kendi mübârek eli ile etmek
Hidmete cümlesini şevk ile sevķ eyleyerek
- 109 Verdi zeytûnlığa âteş yanıp eyvâh bütün
Gündüz oldu gice gicesi olmuş şan gün
- 110 Sûhte-zâde varıp ayaklarına sürdü yüzün
Pek niyâz eyleyerek baş edip ol demde sözün
- 111 Ki ‘inâyet buyur ey dâver-i re’fet-ârâ
Yakma zeytûnlığı yazıktır efendim zîrâ
- 112 Fuķarâ kullarınız şoñra anıñla geçinir
Yansa hep ba‘d-ez-în ol yerde ‘aceb kim gezinir
- 113 İltifât eylemedi böyle recâya aslâ
Kať‘ u ihrâķdan etmezdi ferâġat kať‘â
- 114 Bir nigâh-ı ġazab-âlûd ile açınca dehân
Sûhte-zâde o mehâbetden olup ser-gerdân
- 115 Dedi sen böyle umûruma karışma zinhâr
Olduġuñ menzile tîz tırma yanımdan tır var

- 116 Buña devletce lisānlarda siyāset derler
‘Örflē şer‘e yaḳīn-i ḥükm-i vezāret derler
- 117 Etmişim böyle şaḳīler kaçır ise de gelir
Şoñra hep başıñıza cümle pür-derd olur
- 118 Sebeb-i mevti bu āzār imiş ol merḥūmuñ
Gençlikde ni‘am-ı dünyevīden maḥrūmuñ
- 119 Acıyıp şoñra vefātında ta‘atṭuf etdi
Pederāne o yetīmāna telaṭṭuf etdi
- 120 Vüzerā tarz-ı ḥakīm üzre yürür ḥalkı görür
Ḳan alır neşter ile hem yine merhem de odur
- 121 Yine geldik şaded-i ba‘d-ı ḥarāb u iḥrāk
Neler olmuş ki eder tāḳatini ḥalkıñ tāḳ
- 122 Tutulup altı yedi zūrbā eli baḡlı idi
Ḳan u ḥırsızlık ile altısı da şuḅlu idi
- 123 Vermedi rüy-ı emān cümleyi ber-dār etdi
Zeytūn ağaçlarına aşmalar izḥār etdi
- 124 Ḳanyadan ḳarye-i Moraya çü nehr oldu revān
Etdi maşlūbların ḥāne vü mālın vīrān
- 125 O kūyuñ cümle-i ahālīsi ḳaçmışlar idi
Ḳorḳudan derleri tarı gibi saçmışlar idi
- 126 O sebeble kūyu ser-tā-ser edip şöyle ḥarāb
Ki görenler bilemez ḳaldı faḳat anda türāb
- 127 Oradan nehzat edip sürdü dilīrāne o at
Ḳılaki ḳaryesine etdi teveccüh bi’z-zāt
- 128 Yolda şāḥīn gibi cünbişlenerek oynar idi
Ṭırmayıp şīr gibi dem-be-dem ava dalar idi

- 129 Hāsaniñ anda konağını yıķıp nışfına dek
Māl ü eşyâ-yı keřiriñ dağı yağma ederek
- 130 Üç gün anda oturup řoñra Liçarzaya gider
Seyf ile seyfilerin başını kaç'ı üzeler
- 131 Recebiñ hâne-i ra'nāsını etdi sūzān
Ki gören gözler olurdu o konağı şa'bān
- 132 Hem Sarāyliya varıp yakdı iki hāneleri
Kārye-i Kānyaya ric'at ederek geldi beri
- 133 'Arz-ı hāl eyledi bir karı o dem haşmından
Yakdı anıñ da evin oldu 'adālet rūřen
- 134 Bunu ketm etdi deyü kūy-ı kuyūdātın ol ān
Şalb edip tā ki ala 'ibreti sā'ir insān
- 135 Geldi Fıstıklıya ammā iki gün oldu çü kış
'Askere oldu yakın yerlere varsın kış kış
- 136 Anda eyledi nā-būd iki üç haydūdu
Hırķa nāmında Bataķçı denilir bir būdu
- 137 Fatoħori denilir kāryeye etdikde nüzūl
Emr olundu ki me'ālen duħūl
- 138 Bağteten başdırıp evvelce Hālilīñ konağın
Şardılar yollarınıñ hem yakınıñ hem ırağın
- 139 Kendisi bir derede kaçmış idi hūk gibi
Tek ü tenhā oturup dāye-i metrūk gibi
- 140 Yurduna yaklaşıcak devlet ile ya'nī vezīr
Getirip piş-i vezīrāneye mānend-i esīr
- 141 Kāpısı öñüne bir zeytūn ağacında hemān
Şalb olunmasını söyletmeden etdi fermān
- 142 Aşdılar anı yerin eylediler zīr ü zeber
Cānib-i Mornoza teşrif andan dāver

- 143 Bir gice kıarye-i Mornozda edip beytütet
Buldu âşâr-ı kudumu ile ol pür-‘izzet
- 144 Ertesi cum‘a günü Hanyaya bâ-‘izz-i vakâr
Geldi ârem-geh-i devletine etdi karar
- 145 Ter ü kurāya o gün ba‘zılar etdi irsāl
Bir iki müfsidiñ emlakini etdi pâ-māl
- 146 Baır u ber yollarını bağladı kim kuş uçamaz
Yaramazlar ebedi bir yere varıp kaçamaz
- 147 Kûyların cümlesine nezr-i girânlar koydu
Şer‘ ü kânûna edip rağbeti Hakk’a uydu
- 148 Tutdurup ehl-i karāya kaçan ol kanlıları
Döndürüp cism-i cemadāta nice cānlıları
- 149 İki yüzden mütecāviz fecere oldu tebāh
Mağz-ı ‘adl idi şakın söyleme bu hāle günāh
- 150 Mağz-ı tevfiķ-i İlahiye karin olmuştur
Devlet ü dīnimize böyle mu‘in olmuştur
- 151 Ba‘zısı kaçmış iken ğurbete geldi kendi
Kullede bir iki sâ‘at oturup añlatdı
- 152 Menba‘ü’ş-şer‘ yeñiceri kocamanda bir gün
Ayağıyla gelip ol ān ipe kim verdi boyun
- 153 Bu kerāmet gibi bir nesnedir el-haķ gerçek
Niçe ezmān u seneyn vak‘aları söylenecek
- 154 Görmedi böyle nizāmı hele ‘ömründe Girid
Haķ Te‘ālā ede ‘ömrünü sa‘ādetle mezid
- 155 Oldu āsūde Girid eyledi rāhat fuķarā
Kimse hiç vıķ diyemez kimseye aślā kat‘ā

- 156 Kimseniñ ħaddi degil etmege yüksek āvāz
Meger ol vaqt mü'ezzinden gele bāng-ı nemāz
- 157 Egriler oldu zemānında bütün tostoĝru
Zülf-i cānāna hemān ħaldı fenā bir uğru
- 158 Ķalmadı cūş u fesād oldu cihān pür-ādāb
Ķonyaya ħumlar içinde meger ol köhne şerāb
- 159 Zülüm eder meger 'uşşāķına şimdi kākül
Çaĝırır Ķalmadı gülşende meger kim bülbül
- 160 Muṭribān alsın ele meclis-i meyde ney ü çeng
Yaslanıp Ķaldı yine lāzım o peştola fūfenk
- 161 Yeter ey Nūrī yeter eyleme böyle taşdı'
İsticābet Ķapısın eyle Ĥudānıñ taķrı'
- 162 Başla da'vāta ħulūş ile hemān eyle şenā
Ki Ķabül eyleye luṭf u keremiyle Mevlā
- 163 Ta ki tanzīm-i umūr ede mülūk-ı 'ālem
Şer' ü Ķānūn ile āsūde ola cümle ümem
- 164 Ĥazret-i ħusrev-i rūşen-dil Cem-mertebeniñ
Şehr-yār-ı himem-ārā-yı felek-kevkebeniñ
- 165 Eyleye 'ömrünü efzūn Ĥudā-yı Maḥmūd
Zıll-ı 'adl ü keremi ola cihānda memdūd
- 166 Yaşasın Ĥazret-i Şeh-zāde-i ħayru'l-ħalefi
'Adl ü dād ile unutdura mülūk-ı selefi
- 167 Dā'imā ħayra muvaffaķ ola düstūr-ı müşār
'Aşrımızda odur iķdām ile şimdi cerrār
- 168 Şeh-per-i ma'deletinde zu'afā ola emīn
'Ömr ü iķbālını efzūn ede Mevlā-yı āmīn

11

Meşnevî Pāre*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

- 1 Hanyaya geldi idi bir mihmān
Tarz u reftārına cānlar kurbān
- 2 Özge bir şīveli bir dil-ber idi
Şanki bir ğonce-i zībā-ter idi
- 3 Hayl-i ‘Osmānlıda mişli nā-yāb
Böyle bir tuhfе cevāhir kem-yāb
- 4 Geldi eyyām-ı bahār içre o gül
Mevsimi az idi hemçün sünbül
- 5 Bir ğulāmı var idi yanında
Ki o da şāh idi ikrārında
- 6 İkisi de iki ra‘nā maḥbūb
Biri birinden idi dil-ber-i ḥūb
- 7 Bir[i] serv idi biri ‘ar‘ar idi
Birbirinden daḥı ra‘nā-ter idi
- 8 Biriniñ reng-i melīḥi esmer
Benbeyāz idi biri hemçü kamer
- 9 Birbirine ikisi ‘āşık idi
Oĝlan aĝasına pek şādık idi
- 10 Hanyada on gün edip mekş ü qarār
Geldi geçdi çabucaḳ faşl-ı bahār
- 11 Nā-gehān bitdi arada birden
Ruḳabādan olaraq iki diken
- 12 Ya‘nī oĝluyla peder iki ḥarīf
Ki olunmaz ikisi de ta‘rīf

11

- B, Ç; Ü1, 104a, 104b, 105a; - Ü2

- 13 Babanıñ vaşfı Dibāset Çelebi
Oğlu hep ābisteniñ münteħabı
- 14 Dem-be-dem yerleri mey-ħāne idi
Oturaqları s.k.şħāne idi
- 15 Babası kırçıl idi oğlu kızıl
Kıp kızıl ikisi bākırdan zil
- 16 Dem-be-dem mest eylediler gök ҡandıl
Yüzleri olur idi hep aqçıl
- 17 Babası ibneleriñ ser-dārı
Oğlu da ābisteniñ murdārı
- 18 Baba evlādını ‘ışq eyler idi
Tastamām işleri meşq eyler idi
- 19 Geldi taħşīle ikisi me’mūr
Hanyaya verdiler ammā çok şūr
- 20 Niçe kāğıdları telvīş etdi
Ki murabba‘-gehi teşlīş etdi
- 21 Gāh yārānla ğavġāda idi
Hep gören özge temāşāda idi
- 22 Ba‘z-ı yārāndan alırdı hıdmet
Ba‘zısından görürdü hisset
- 23 Vermeyenlerle ederdi ğavġā
Ser-ħoşāna iki üç dürlü edā
- 24 Kimine der alabilsem alırım
Mālikāneñ oradan ҡaldırırım
- 25 Böyle derken hele taħşīl ederek
Rū-be-rū hālķ anı tezlīl ederek

- 26 Ol iki amrā-yı bī-‘ār āḫir
Resmoya gitmege oldu ḫāzır
- 27 O oca deyyūṣuñ oḡlu o odoṣ
Ḥanyayı ṣandı idi cāy-ı oḡuṣ
- 28 O amer ehreyi izlāl etdi
Ṣanma kim ma‘hūdu idḫāl etdi
- 29 Her ne etdiyse edip aldatdı
Ṣehrīler dadısı gibi atdı
- 30 Baḡteten aldı edip Resmoya ‘azm
Mālik oldum deyü etmiṣidi cezm
- 31 İṣidine aḡası cıvdırdı
N’eylesin aḡlamadan aldırdı
- 32 Der-‘aḡab ardını aldı yārin
Sūr‘at etdi yetiṣip dil-dārın
- 33 Mā-ḫaṣal ol büt-i gül-pirāhen
Ḳurtulup ḡül-ı beyābāniden
- 34 Ḳondu elmās yine altun üzre
Ḳabz aḡıtdılar idi ḡün üzre

12

Meṣnevī Pāre

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Ey serv-i ṣān-ı seyāḫat āyın
Reh-revān-ı reh-i taḫḫīḳ ü yaḳın
- 2 Ey olanlar bu cihānda me’mūr
Eylemiṣ zātınızı Tañrı nūr

12

- B; Ç, 56a, 56b; Ü1, 105a; Ü2, 63a

Başlık: Ü1; Diğer Meṣnevī Pāre Ç; Meṣnevī Pāre-i Ü2

2: cihānda me’mūr: cihān içre saḳım Ü2// zātınızı Tañrı nūr: ḳadriñiz Allāh ‘azīm Ü2

- 3 Maḥẓ-ı teblīġ-i şalât-ı ümmet
Sizi yâd etdi o Rabbü'l-‘izzet
- 4 Ṭayyib-i ṭayyibeye vardıkda
Farzdan nefsiñiz kurtardıkdâ
- 5 Variñ ol dergeh-i ‘âlî-şâna
Merķad-i pâk-i ‘aliyyü’ş-şâna
- 6 Ya‘ni der-gâh-ı Resûl’ullâha
Südde-i pâk-i Ḥabîb’ullâha
- 7 Nûriniñ ‘arz kılnıñ aḥvâlin
Söyleyiñ etdigi hep ef‘âlin
- 8 Sehv ile eyledigi cürm ü ḥaṭâ
Ediñiz ḥazrete birbir inhâ
- 9 Belki raḥm ile şefâ‘at eyler
Ḥâlîme luṭf u ‘inâyet eyler
- 10 Bu kûlundan ediñiz ‘arz-ı selâm
Ne buyurur görelim tâ o hümâm

13

‘Âlem-ârâ-yı Dil-i Nûrî Güftü
Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Yeter ey dil ne bu envâ‘-ı sürûr
Ne bu zevķ u bu ḥubûr-ı mevḫûr

3: Ü2 2: Ḥaķ sizi etdi cihân içre muķîm
şalât-ı ümmet: şalât u teslîm Ü2// itdi: idi Ç

4: - Ü2

ṭayyibeye: ṭayyibede Ü1

5: ‘aliyyü’ş-şâna: ‘ulüvvü’ş-şâna Ü2

6: Ü2 2: O ḥudâvend ü ḥidîv ü şâha

8: ediñiz: etdiñiz Ç// ḥazrete: ol şehe Ü2

13

B, 162b, 163a; Ç, 56b; Ü1, 105a, 105b; Ü2 68a

Başlık: Ü2; Meşnevî Pâre Ü1; Meşnevî Pâre-i Diger B; Diger Meşnevî Pâre Ç

- 2 ‘Acebā geldi mi gūşa bu haber
‘Ālemi tutdu ğumūm ile keder
- 3 H̄asret-i vuşlat-ı cānān eyvā
H̄ātıra gelmedi bir dem aşlā
- 4 Şavmadan yaraları hicrānıñ
Yüzünü görmez iken cānānıñ
- 5 Vāh kim haste vü bīmār olmuş
Elem-i derde giriftār olmuş
- 6 Sā‘idin ü kademini hayfā
Oldu ālām ile ‘illet-peymā
- 7 Gül-i gülzār-ı cemālī şoldu
Bu gönül h̄asreti ile t̄oldu
- 8 Ben daḥı nāle ile nāl oldum
Ya‘nī āşüfte-i aḥvāl oldum
- 9 Yā İlāhī meded et her demde
Bu kuluñ Nūrīyi koyma ğamda

14

Meşnevî Berây-ı Cem‘-i Ba‘z-ı Mühmelât
Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Beni söyletdi veliyy-i ni‘amım
Ol ‘ināyetli kerīmü’ş-şiyemim
- 2 Ya‘nī ol faḥr-i mevālī-i kirām
Mültecā-yı ‘ulemā-yı ‘allām

3: cānān: Leylā // bir dem: yerim Ç

4: yüzünü görmez iken: görmez iken yüzünü Ü2

5: derde: ‘ışķa Ü2

8: ya‘nī: hem de Ü2

9: Nūrīyi: Nūrini B, Ü2

14

- B, Ç; Ü1, 105b, 106a; - Ü2

- 3 Hâlim el-Hâc Efendi-i kerîm
Ol şenâsında dilhâ-yı selîm
- 4 ‘Ömrü efzûn ola iqbâli mezîd
Devlet ü ‘izzeti ‘âlemde medîd
- 5 Bulunurdu dedi birkaç mühmel
K’olmamış şî‘rde hiç müsta‘mel
- 6 Bir kaçın bul da güzelce nazm et
Vâdî-i tarz-ı zarîfâneye git
- 7 Ben de bir sır diyerek fikr etdim
Bir zemân râh-ı hayâle gıtdim
- 8 Birkaç elfâz bulup mühmelden
Getirip nazm-ı dil-ârâya ben
- 9 Şeyhden şimdi yazı kaldı faķat
Kilk-i mülk olduğuna şâhid haķ
- 10 Bizi taķdîm edince Hâlık
Oluyor rākib-i fā’ik mā’ik
- 11 Derd-i hicrânına yokdur pâyân
Sedd-i medd etdi o şūh-ı fettân
- 12 Kālbe lâzımdır efendi tehlîl
Silmege ister o ķandîl mandîl
- 13 ‘Işk-ı maḥbûb-ı ḥaķîķatde hemân
Kesdi ol vâdîde gerdân merdân
- 14 Nûr-ı ‘irfânı göreydi her şûm
Yevm eder mi nazār-ı şu‘le-i mûm
- 15 Kim ki pestdir nazārıñda mestûr
Dergeh-i Ḥaķda velî ser-bestdir
- 16 Aķçeye olmasa ‘â’il-i mā’il
Niçe olurdu taşadduk ḥâşıl

- 17 Dil ki tüccâr-ı elem mālîdır
Dâğ ile kâli gibi mālîdir
- 18 Feverân etmede şu mu gibidir
Dâğ ile kâli gibi mālîdir
- 19 Unudur rāhı görünce bir aṭa
Bulsa ṭab‘ınca o tersâ mersâ
- 20 Resmoda olsa ol ‘Aden ma‘den
Hiç kurtulmaz idi mîrîden
- 21 Taş olur mi‘dede ağırdır mâş
Hikmet ü ṭibba muğâyirdir mâş
- 22 Nūriyâ şanki budur Cermanya
Oldu ‘işyân ile Ḥanya manya

15

*Luğaz**Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*

- 1 Ol ne maḥbûb-ı dil-ârâdır kim
Mihreveş nûru yüzünde dâ‘im
- 2 Başbayağı anı maḥbûb aña
Maḥlaşın fikr ederek ḥûb aña
- 3 Maḥlaşı altı ḥurûf olmuşdur
Bâṭını nûr ile hem ṭolmuşdur
- 4 Ne Emîndir ne Sa‘îddir ne Reşîd
‘Ârif iseñ kıl o esrârı bedîd

15

B, 163a, 163b; Ç, 201a, 201b; Ü1, 106a; -Ü2

Başlık: B, Ç; Luğaz-ı Pâre Ü1

2: anı: âbı B

- 5 Cümle esmāya muḥālifdir bu
Añlaşılmaz bu ne maḥlaşdır bu
- 6 Reşīd Ağadan efendi el-ḥaḳ
Var bir artık ḥūyu anıñ ancaḳ
- 7 Nūriniñ maṭlabı her dem andan
Būsedir buse hemān cānāndan

16

Luğaz

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ol nedir kim bir yüzünde aşlı yok
Bir nebāt üstünde aṣlā faşlı yok
- 2 Pend eder her resteye seḥḥārveş
Şīr-i sevdāyı ederse keşmekeş
- 3 Mūy-ı jengi gibidir ḳarmaḳarış
Sevdevī şadrın eder bī-ḡıll u ḡış
- 4 İster iseñ gel Giride bul anı
Būy-ı reyḥān deñli şanma iç anı

17

Luğaz-ı Ter

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ol ne cünbiş sebz-pūşandır heme
Meyl eder bi’ṭ-ṭab‘ vaşl-ı Ādeme

5: ne: - B

7: Nūriniñ: Nūriyā B

16

B, 163b; Ç, 201b; Ü1, 106b; Ü2, 75a

Başlık: Ç, Ü1, Ü2; Luğaz-ı Diger B

1: üstünde: üstünden Ü1

2: her: bir B, Ç, Ü2// ederse: edersem Ü2

4: gel: var Ü2// deñli şanma iç: gibi iç şanma Ü2

17

- B; Ç, 201b, 202a; Ü1, 106b; - Ü2

- 2 Mülk-i dünyāya gelirler her sene
Gāhī az u gāhī çok tendir tene
- 3 Ādemīler ba‘zısın kanın döker
Gözleri ol kan meger rüşen eder
- 4 Vardır anıñ bir gürūhu dā’imā
Vuşlat-ı insāna arar reh-nümā
- 5 Alır āhır vuşlatıñ peygāmını
‘Ālemi teşrīfīniñ encāmını
- 6 Bir gürūhu cem‘ olurlar bir yere
Nezd-i insānda dönerler maḥşere
- 7 Der-‘aḳab geldikde bozar keyfini
Alır ele Ādemīler seyfini
- 8 Her birini üç yerinden yaralar
Hiç oñulmaz ba‘d-ez-īn ol yaralar
- 9 Çār deryādan güzer etmek meger
Vuşlat-ı insāna yok bir ğayrı yer
- 10 Tatlı bir deryāyı eyler nā-gehān
Evvelā eyler o mücrir ḥan mekān
- 11 Vāfir eyyām anda eylerler ḳarār
Şoñra baḥr-ı şūreye eyler güzār
- 12 Cümlesi deryā-yı milḥ ü şūrede
Āşnā oldukda ol ma‘mūrede
- 13 Her biri gūyā ki bir gevher olur
Sebz iken yāḳūta-ı aşfer olur
- 14 Şoñra bir deryā-yı türş ü şāfdır
K’anda üç gün cümlesi ğavvāşdır
- 15 Ḳurtulup ol lücceden eyler ḳarār
Baḥr-ı dühn-i ḥikmete eyler ḳarār

- 16 Sâhilinde cā-be-cā çün ol yemiñ
Görünür iqlîmi vaşl-ı Âdemiñ
- 17 Bir müdevver fülk ile cāna gelir
Endek endek bezm-i insāna gelir

18

Hâ vü Mîm

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Nedir ol ƣal‘a-ı sîmîñ bārū
Ki içi sîm ile zerden memlū
- 2 Hîç ne dervāzesi ne fūrcesi var
Her yanı hûb muşanna‘ hem-vār
- 3 Emr-i Hâƣla açılır dîvārı
Taşraya uğrar anıñ esrārı
- 4 Çıƣar andan hele bā-emr-i Ƣadîr
Hâyvānıñ biri Semî‘ ile Başîr
- 5 Hâzret-i Hānbel-i taƣvā-āşār
Söyledi bu luğazı bülbülvār

19

Luğaz-ı Ter

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ol nedir kim her seher bu bendedir
Her kişiniñ hādimidir bendedir
- 2 Bir merāƣıyyü‘t-ṭabî‘atdır hemān
Cüst [ü] cū eyler velîkin lahm u nān

18

- B; Ç; Ü1, 107a; - Ü2

19

- B; Ç; Ü1, 107a; - Ü2

- 3 Ülfeti a'lā ile ednā ile
Var haşımlığı anıñ hürmā ile
- 4 Bir eli var ayağı yok karnı var
Çār-sūda ekl etdigin o da kuşar
- 5 Sendeki ey Nūrī tırmaz hep gezer
Her gün esvāķı dilenciveş biker
- 6 Pīre-zen bilmez aña ola refīķ
Oğlan ister etmege kaķ'-ı tarīķ

20

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Ol nedir kim cihānda zīverdir
Ne 'arazdır o şey' ne cevherdir
- 2 Şüretā üç ayaklıdır ammā
Yürüse der-'aķab olur şeş-pā
- 3 Meclis-i meyde geh çalar tanbūr
Ekşerī çaldığı anıñ sanķūr
- 4 Geh olur şūfī gibi çille-güzīn
Dā'im olmaķdadır o kūşe-nişīn
- 5 Aña 'āşık geçinmede zurefā
Düşmen-i cānıdır velī hūkemā
- 6 Kāmeti serv ruķları güldür
Der idim esved olsa kāküldür
- 7 Biriciķ başı var gözüdü on
Karnı yok şan şabī elinde oyun
- 8 Ne Yemende ne Hind ü Çinde çıkar
Rūm ilinde işitmiş idim var

- 9 Bir ‘aceb nesne kim yürür oturur
Cânı yok ağzı dâ’imâ köpürür
- 10 Gâhî semmûr gâhî nâfe giyer
Biner ata velîk kırmaz eger
- 11 Dür-feşân olmada gehî halka
Yediği dâ’imâ kuru halka
- 12 Hürmeti naş ile degil ma’lûm
Kullanır anı ‘âmî ile kurûm
- 13 Aña ‘ömr-i tabî’i üç yıldır
Sebeb-i mevdi bir iki kıldır
- 14 Bunu şor Vehbî-i suhen-dâna
Hanyada ‘andelîb-i nâlâna
- 15 Nûriden etme anı istifsâr
Gizlidir etmez anı hiç izhâr
- 16 Meger aña verilse bir bûse
Leb-i cânândan çü senbûse

21

Naẓm-ı Meşnevî*Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün*

- 1 Diñle ‘âşık benim ser-encâmım
Naql edem saña hâl-i nâ-kâmım
- 2 Pederim evliyâ-yı ni‘metime
Sebeb-i hestî vü hilkatime
- 3 Geçdiler bir âlây münâfıklar
Ya’nî yârân-ı nâ-muvâfıklar

- 4 Şûret-i ھاđdan oldular zāhir
Ĥayr-ĥāhāna dediler bir bir
- 5 Eylediler niçe ĥilāf inhā
Gūşuna etdiler yalan ilķā
- 6 Ođlunuñ mezhebinden etme su'āl
Tutdu ĥayfā țariķ-i şehr-i đalāl
- 7 Ĥalka-ı zikre mübtelā olmuş
Şeh-reh-i şer'den cüdā olmuş
- 8 Rūz [u] şeb cehr ile eyledi zikri
Hep taşavvufda 'aķl ile fikri
- 9 Anı zabt eylemezseñ ey zī-şān
Olur āhir revende-i ĥazelān
- 10 Pederim daĥı i'timād etdi
Çok 'azāb etmege murād itdi
- 11 Her țarafdan fiğān olup zāhir
Olmadım ĥiç def'ine ķādir
- 12 Beni țard etdi istemez oldu
Ser-be-ser hep cidāl ile țoldu
- 13 Bir şebāngeh ki kūşe-i ģamda
Künc-i Beytū'l-ĥazende mātemde
- 14 Ĥāba varmışdı đide-i nemnāk
Münkesir idi bu dil-i ģamnāk
- 15 'Ālem-i ĥāb içinde ağlar iken
Cigerim ĥasretle dāđlar iken

- 16 Nā-gehān gördüm oldu rahşende
Bir cemāl-i şerīf-i tābende
- 17 Geldi bir pīr-i āfet-tāb-żamīr
Eyledi ҡalb-i muzlimim tenvīr
- 18 Merḥametle edip dehānın bāz
Etdi nuṭṭ-ı tesellīye āġāz
- 19 Dedi kim ey faḳīr ü ey bī-kes
Ey ġarīḳ-i biḥār-ı ‘ıṣṣ u heves
- 20 Ne bu aġladığıñ nedir derdiñ
Eşk-i germinle bu dem-i serdiñ
- 21 Kesdiñ ümmīd-i cānı ḥaste misin
Kāse-i tevbeveş şikeste misin
- 22 Söyle derdiñ saña devā edeyim
Ḥazret-i Ḥaḳḳa bir du‘ā edeyim
- 23 Dedim ey pīr-i āšnā-yı derūn
‘Ārif-i sırr-ı her zuhūr u butūn
- 24 Pederimden cüdā perişānım
Sākin-i künc-i beyt-i aḥzānım
- 25 Olduğumdan refīḳ-i ehl-i ṭarīḳ
Nāmıma münkirān dedi zındīḳ
- 26 Ḥāşe’lillāh ki Rāfiziyim ben
Āl ü evlāda bendedir cān u ten
- 27 Bu sebeble pederden oldum ‘ırak
Ṭutsam olmaz mı rāh-ı Şām u ‘Irak

- 28 Dedi olma ḥazīn ü ser-gerdān
Vaḳ‘a-ı her nebīye ol nigerān
- 29 El-ḥazer düşme ne vādī-i reybe
Ser-fürü eyle ‘ālimü’l-ğayba
- 30 Enbiyā-yı ‘izāmı eyle penāh
Her biridir emīn-i vaḥy-i İlāh
- 31 Enbiyā kīmyā-yı raḥmetdir
Enbiyā dest-gīr-i ümmetdir
- 32 Enbiyādır reh-i hüdāya delīl
Nüdemā-yı kirām-ı bezm-i celīl
- 33 Enbiyādır cevāhir-i ḥikmet
Her biri faṣṣ-ı ḥātem-i ḳudret
- 34 Bā-ḥuşuş Seyyid-i benī Ādem
Ḥazret-i Muṣṭafā-yı cümle ümem
- 35 Pādşāh-ı serīr-i ersel-nāk
Mesned-ārā-yı ḥıṭṭa-ı *levlāk*
- 36 Mest-i cām-ı şerāb-ı ferdiyyet
Nūr-ı ḳandīl-i bezm-i ḳurbiyyet
- 37 Āftāb-ı sipihr-i ev ednā
Meh-i gerdūn-ı ‘ālem-i bālā
- 38 Şehr-i yār-ı ḳalem-rev-i ceberūt
Ḥükm-rān-ı memālik-i lāhūt
- 39 Ḥātem-i vaḥy-i Īzid-i Müte‘āl
Ḥāzin-i kenz-i ‘izzet ü iclāl

- 40 Gevher-i kân-ı luṭf u cûd u seḥâ
 Kân-ı gevher-fürûş-ı ‘ilm-i Ḥudâ
- 41 Refref-ârâ-yı râh-ı vuşlat-ı Ḥaḳ
 Yekke-tâz-ı şefâ‘at-ı muṭlaḳ
- 42 Kâ‘id-i ḥayl-i enbiyâ-yı ‘izâm
 Şâhibü’l-seyf ü kâsirü’l-eşnâm
- 43 Aḥmedü’l-ḥulḳ-ı Ḥâmid ü Maḥmûd
 Ya‘nî maḥbûb-ı Ḥazret-i Ma‘bûd
- 44 Bârgâh-ı nübüvvetinde anî
 Edegör vaşf-ı çâr erkânî
- 45 Yâr-ı ğâr Şiddîḳ-i Şiddîḳa
 O şeh-i taḥtgâh-ı taḥḳîḳa
- 46 Eyleyen ḥubb-ı bî-riyâ her dem
 Olur elbette müselmân-ı etem
- 47 Ḥusrev-i mülk-i ma‘delet-pîrâ
 Ya‘nî Fârûḳ-ı ḳâhirü’l-‘adâ
- 48 Gizli îmânın eyledi izḥâr
 Çeşm-i islâma ‘arz edip dîdâr
- 49 Bâdî oldu zuhûr-ı islâma
 Bende oldu Resûl-i ‘allâma
- 50 Ya o şâhib-ḥayâ o Zî’n-nüreyn
 O refîḳ-i peyem-ber-i kevneyn
- 51 Başı gözüyle levḫe ḳıldı nazâr
 Gördü Ḳur’ânı eyledi ez-ber

- 52 Levh-i maḥfūzda ḥāme-i ḳudret
Niçe yazdıysa eyledi diḳḳat
- 53 Öyle tertīb edip kelām-ı Hakkı
Ol zekī ol kerīm o ḳalb-i naḳī
- 54 Bū-türāb ol ‘Alī veliyy’ullāh
Maḫhar-ı lā ilāhe illā’llāh
- 55 Şīr-i Yezdān ḡaḫanfer-i Raḫmān
Şāhib-i zū’l-feḳār-ı ‘izzet ü şān
- 56 *Lā-fetā* oldu şāhid-i zātı
Hel etādır şıfātı mir’ātı
- 57 Şāk-ı kevşer-i imām-ı hüdā
Maḫrem-i ḫāşş-ı ḫāce-i dü-serā
- 58 Dest-gīr-i penāh-ı ehl-i ‘uyūn
Reh-nümā-yı ṭarīḳ-i ‘ilm ü fūnūn
- 59 Demine ‘āşıḳān ki hū derler
Kerrem’allāhu vecchehū derler
- 60 Nūr-ı çeşm-i Resūl İmām Ḥasan
Fāṭıma necli ol yüzü aḫsen
- 61 Ol re’īsü’l-e’imme ol dāver
Ol ḫidīv-i serīr-i ‘ilm ü hūner
- 62 Gelmeşe ‘āleme Ḥüseyn-i kerīm
Der idim kim aña şerīk ‘adīm
- 63 Anı tesmīm etdiren deyyūş
Olur elbette dūzaḫa meb’ūş

- 64 Şühedāya re'īs İmām Hüseyn
Kurretü'l-'ayn-ı mefharü'l-kevineyn
- 65 Reh-nümā-yı gürüh-ı ehl-i yakīn
Nūr-ı kandīl-i bezm-i 'illiyyīn
- 66 Rūh-ı kevineyn-i Kerbelā şahı
Felek-i 'ilm ü ma'rifet mähı
- 67 Mübtelā-yı belā-yı Şāmiyān
Şābir-i zulm ü gadr-i bed-kīşān
- 68 Haseneyniñ vücūdu dürdāne
İki mengüşdur 'arş-ı Raḥmāna
- 69 Seyyidü'l-'ābidīn imām-ı hüdā
Zīb-i evlād u şah-ı zeyn-i 'abā
- 70 Olan 'ālemde gevheri nāşir
Ser-firāz ol Muḥammed Bākır
- 71 Maẓhar-ı sırr-ı mezheb-i Ḥaydar
Şādıķu'l-va'd-i Ḥazret-i Ca'fer
- 72 Şāh Mūsā-yı Kāzım-ı 'Ālim
Tūr-ı 'ilm-i ledünder kı'im
- 73 Tāc-dār-ı memālik-i Ḥorāsān
Ol İmām-ı Rızā-yı zü'l-'irfān
- 74 Ḥub-kār-ı Taķī devā olsun
Dīde-i cāna tūtiyā olsun
- 75 Ben Naķiniñ figendesı olayım
Kulu kıurbānı bendesı olayım

- 76 H̄asanu'l-'Askerī imāmımdır
'İşkī destimde bir h̄üsāmımdır
- 77 Vaḳtidir eyleye cihāna zuhūr
Ḥazret-i Mehdī 'ālem olsun nūr
- 78 Bunlarıñ rūḥuna ṣalāt u selām
Ola tā ḥaṣr u neṣr ü rüz-ı kıyām
- 79 Dedim ol pīre ol dem ey seyyāḥ
Daḥı var mı k'olalım aña meddāḥ
- 80 Dedi ḥatırdan oldu mu zā'il
Şıgarısından etdiğiñ ḥaṣıl
- 81 Ḥazret-i pīriñi unutduñ mu
Yoḥsa tıfl-ı sözü uyutduñ mu
- 82 Başla dīvāne deñli mest-āne
Midḥat-i zāt-ı pīr-i devrāna
- 83 Ya'nī ol mest-i cām-ı Kayyūmu
Ġavṣ-ı 'ālem Meḥemmed Rūmī
- 84 Āṣnā-yı biḥār-ı istiḡrāk
Fülk-i deryā-yı 'ālem-i ıtlāk
- 85 Pey-rev-i eṣer-i pāk Muṣṭafavī
Reh-ber-i ṣāh-rāh-ı Murtaḏavī
- 86 Pīr-i ḥurṣīd-i zamīr Mevlānā
Ḳaddes'allāhu sırruhu'l-insā

78: ḥaṣr ü: ḥaṣre vü (Vezin gereği olarak beyte müdahale edilmiştir.)

- 87 Meşnevîsini ھırz-ı cân eyle
Nuṭkun ârâyiş-i cinân eyle
- 88 Eyle bunlardan eyle istimdâd
Feth ola ‘uḳde-i merâm u murâd
- 89 Yetişir himmet-i ‘aliyyeleri
‘Âlemi tutdu hep ‘aṭiyyeleri
- 90 Saña lâzım ki tevbe eylesesin
Ser-keş olup ‘inâd etmeylesin
- 91 Ben daḥı ‘öḫr-ḥ’âh olup ol dem
Eyledim nefis-i kâfiri mülzem
- 92 Şâhibü’l-vaḳte istinâd etdim
‘Işkın ârâyiş-i fu’âd etdim
- 93 Kıldım ol demde bir teveccüh aña
Dedim ey pîr-i merḥamet-pîrâ
- 94 Meded ey pîr-i kâmilü’l-a‘şâr
Eyledim cümle cürmümü iḳrâr
- 95 Tevbe olsun günâh u ‘işyâna
Heves ü ârzü-yı ḥübâna
- 96 Bakma nokşânlığıma iḥsân et
Beni âzürde eyle şâdân et
- 97 Eyle Nûrî çâkeriñ ḥandân
‘Aks ede anda pertev-i ‘irfân
- 98 ‘Âlem-i ma’nide meger ol şeb
Peder-i muḫteremle leb-bâ-leb

- 99 Söyleşip pîr-i sâlifü'l-ezkâr
Dedi kim oğluñ etdi istiğfâr
- 100 Anı 'afv eyle kıl emânet-i Hâk
Olsa da baħr-ı cürme müstağrak
- 101 Beni 'afv etdi eyledi mesrûr
Nâ-muvâfıkları edip mehcûr
- 102 'Ömrünü yâ İlâhî eyle medîd
Şefkat ü rahmın et gönlünde mezîd

4. Gazeller *

Ḳāfiyetü'l- Elif

1

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şadru'l-verā Muḥammed 'aleyhi's-selāma tā
Bend olmayınca dil bulamaz şirkden rehā
- 2 Ol şadr-ı mecma'-ı rüsül ol hādī-i sübül
Bālā-nişīn-i mesned-i vālā-yı ıştıfā
- 3 Ser-defter-i ketībe-i peygām-berān-ı Hāḳ
Ser-dār-ı mülk-i ma'rifet ü şāh-ı enbiyā
- 4 Baba iken ebū'l-beşer aḳsām-ı Ādeme
Rūḥ-ı Resūlü rüz-ı ezelde bilip ata
- 5 Maḥşerde Nūrī ḳulunuñ dest-giri ol
Yā Ḥātemü'r-risāle yā Ḥuccetü'l-verā

2

Na't

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ey Resūl-i Ḥāzret-i Rabbü'l-Mecīd-i Kibriyā
Ey livā-efrāz-ı maḥşer şāh-ı ḥayl-i enbiyā

***Başlık II:** - B, Ç, Ü1; Ḥarfü'l- Elif Ü2

Başlık 1: Āğāz-ı Ġazeliyyāt B;- Ç; Āğāz-ı Ġazeliyyāt-ı Levendāne-i Giridān Ü1; İbtidā-yı Ġazeliyyāt Ü2

1

B, 65b; Ç, 94b; Ü1, 110a;- Ü2

1: selāma: selām B

4: Resūlü: Resūl Ç

5: dest-giri: dest-gir B

2

B, 65b, 66a; Ç, 94b, 95a; Ü1, 110b; Ü2, 18b, 19a

Başlık: Ü2; - B, Ç, Ü1

1: şāh-ı ḥayl-i: şāh u ḥayl ü Ü2

- 2 Kuṭb-ı eflāk-ı şefā‘at şem‘-i bezm-i vaşl-ı Hāk
Maḥrem-i rāz-ı İlāhī dahme-i sırr-ı Hudā
- 3 Ol zemān *kim kābe kavseyne* erişdiñ ey Ḥabīb
Nūr-ı vaḥdetle bir olduñ qalmadı hiç mā-sivā
- 4 Hilḳat-i eşyāya bā‘iṣdir vücūd-ı aḳdemiñ
Raḥmetenlil-‘ālemĩnsin yā Muḥammed Muştafā
- 5 Şad şalāt u şad selām olsun muḳaddes rūḥuña
Āl ü evlād-ı kirāmĩñ eylerim medḥ ü şenā
- 6 Ḥazret-i şāh-ı velāyet maḫhar-ı ‘ilm-i vücūd
Kān-ı iḫsān u seḫā vü kāşif-i *ḳul innemā*
- 7 *Lā-fetā illā ‘Alī lā-seyfe illā Zü’l-feḳār*
Ḥaḳḳına hem nāzil oldu āyet-i *Ḥaḳ hel etā*
- 8 Rūz-ı ḫaşr olunca senden isterim āb-ı kerem
Sāḳī-i kevşer cenābĩñ yā ‘Aliyye’l-murtażā
- 9 Yādgarıdır ‘Aliniñ Nūriyā ya‘nī Ḥasan
Reh-berimdir Ḥazret-i şāh-ı şehīd-i Kerbelā
- 10 Yā İlāhī ḫürmet-i āl-i ‘abā içün ḳuluñ
Etme izḫār-ı cenābetle ḫacel rūz-ı cezā

3

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

2: vaşl-ı Hāk: ‘aşıḳān Ü2

3: erişdiñ ey Ḥabīb: erişdi menziliñ Ü2// hiç: çün Ü2

4: aḳdemiñ: ekreminiñ Ü2// Raḥmetenlil-‘ālemĩnsin: Baḫr-ı bī-pāyān-ı Hāḳsın Ü2

5: muḳaddes rūḥuña: mübārek ravzaña Ü2// Āl ü: Āl-i Ü1, Ü2

6: Ü2 1: Oldu çün şāh-ı velāyet maḫhar-ı sırr-ı vücūd

7: ḫaḳḳına hem nāzil oldu: şanıña nāzil olupdur Ü2

8: ḫaşr: maḫşer Ç/ āb-ı: luṭf Ü2// Sāḳī-i kevşer cenābĩñ: Ḥāmī-i cürm ü ḫaṭāsın Ü2

9: ya‘nī: sultān Ü2// Ḥazret-i: hem-demim Ü2

10: Ü2 2: Eyleme maḫşerde cürmümle ḫacil [ü] rüsvā
ḳuluñ: beni Ü2

3

B, 66a; Ç, 95a; Ü1, 111a; Ü2, 18a, 18b

- 1 Ey zāt-ı şerîfîñ sebeb-i hilkat-i eşyâ
Şâhid şeref ü kadriñe Yâsîn ile Tâhâ
- 2 Pâ-būs-ı şerîfîñle müşerref edip ‘arşı
Dergâh-ı Hakkâ kıldıñ ‘azîmet *şeb-i isrâ*
- 3 Sensin kamu ‘âlemleriñ icâdına bâ‘is
Ey kâfile-salâr-ı şeh-i mesned-i levlâ
- 4 Sen pādşehe çâker olan Hüsrev Cemdir
Erbâb-ı risâlet der-i dergâhıña rû-sâ
- 5 Sen serveri Hakk eyledi peygâm-ber-i aqdem
Teşrîfîñ için Âdeme ta‘lîm edip esmâ
- 6 Luṭfuñla nigâh eyle bu Nûrî-i fakîre
Ey kıble-i hâcât u Resûl-i hikem-ârâ

4

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Merhabâ ey eşref-i evlâd-ı Âdem merhabâ
Merhabâ ey mâder ü baba-yı ‘âlem merhabâ
- 2 Merhabâ ey bâ‘is-i icâd-ı şun‘-ı kün-fe-kân
Merhabâ ey zāt-ı pâkiñ ism-i a‘zâm merhabâ
- 3 Merhabâ ey Hâmid ü Ahmed Muhammed Muştafa
Merhabâ ey cümle peygâm-berden ekrem merhabâ
- 4 Oldu teşrîfîñ seniñ dünyâya rahmet şübhesiz
‘Âlem-i nâsût anıñçündür mükerrer merhabâ

1: ey: eyâ B

3: - B, Ç, Ü1

4: rû-sâ: mollâ Ü2

5: peygâm-ber-i aqdem: peygâm-ber ezelde Ü2// için: ile Ü1

4

B, 66a, 66b; Ç, 95a, 95b; Ü1, 111a; Ü2, 61a

3: Hâmid ü: Hâmid Ü2

- 5 Hâtemisin enbiyânîñ zâhiren ammâ ki sen
Cümleñîñ babası sensin sensin aķdem merĥabâ
- 6 Mihr-i gerdün-ı risâlet seyyidü'l-ervâĥsın
Çâkeriñ Mûsâ 'ubeydiñ ibni Meryem merĥabâ
- 7 Zülmet-i zerķ u riyâ maĥv oldu dillerden yine
Mevlid-i pâkiñle 'uşşâķ oldu ĥurrem merĥabâ
- 8 Dergeh-i luţfuñda ednâ ĥullarıñdandır şehâ
Eyle bezm-i sırriña Nûriyi maĥrem merĥabâ

5

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Yâ seyyide'l-ĥalâyık yâ mefĥare'l-verâ
Yâ ĥâteme'n-nübüvvet yâ ma'dene'l-vefâ
- 2 Açdıñ ĥariķ-ı vahdeti 'uşşâķa ser-be-ser
Ehl-i dile sen olduñ anıñçün ki reh-nümâ
- 3 Mir'âtisın Cenâb-ı Ĥudânıñ ki ehl-i Ĥaķ
İşbât edersin olduĥuñ ey şâh-ı ĥaķ-nümâ
- 4 Ĥulķuñ gibi olur mu cihân içre ĥulķ-ı nîķ
Nuţķuñ gibi olur mu ya bir nuţķ-ı cân-fezâ
- 5 Nûrî ĥuluñ o dem ki kıyâmetde zâr olur
Eyle nigâh-ı şefķat ü raĥmıñ aña sezâ

6

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ey şîr-i mîşezâr-ı 'ilm şâh-ı *lâ-fetâ*
Ey 'andelîb-i gülşen-i esrâr-ı *hel-etâ*

7: pâkiñle: pâkiñe Ç

5

B, 66b, 67a; Ç, 95b, 96a; Ü1, 111b; Ü2, 21a

6

B, 67a; Ç, 96a; Ü1, 111b; Ü2, 19a, 19b

1: 'ilm şâh-ı: arâzi-i Ü2// Ey 'andelîb-i gülşen-i: V'ey ejdehâ-yı vâdî-i Ü2

- 2 Ey ‘ārif-i fūnūn-ı kütüb-hāne-i kıdem
V’ey vāqıf-ı serīre-i peygām-ber-i Hudā
- 3 Sen yekke-tāziyete celālet degil misin
Şīr-i Hudā degil misin ey şāh-ı zū’l-‘aṭā
- 4 Nām-ı şerīfiñi Esed’ullāh dediler
Maḥşûşadır şalābet-i Hāk cümleten saña
- 5 Sen pādşāh-ı kişver-i ‘irfānı sevmeyen
La‘netle etmezem aña v’allāhi iktifā
- 6 Şıhr-ı kerīm ü āliñe evlādıña dahı
Şevk ü ğarām ile ederim cānımı fidā
- 7 Eyle bu Nūrī çākeriñe luṭf ile nazar
Yā ḥāteme’l-velāyet yā seyyide’l-verā

7

Mef’ulü Fā’ilātü Mefā’ilü Fā’ilün

- 1 Esrār-ı Hāka ḥoḳḳadır efvāh-ı enbiyā
Bir kimseye verilmedi hiç cāh-ı enbiyā
- 2 Ser-menzil-i ḥaḳīḳate yol bulmaz ol kişi
Kim etmez iktizā-yı ser-i rāh-ı enbiyā
- 3 Vāşıl olur o kimse Hudā bārgāhına
Kim olsa ol nezīl-i ḥaremgāh-ı enbiyā
- 4 Rūz-ı cezāda eyleyecek melce’ ü penāh
Ey ‘āsiyān işte o dergāh-ı enbiyā

2: serīre-i: serā’ir-i Ü2

4: Ü2 1: Nāmın gerçi Haydar-ı kerrārdır seniñ
maḥşûşe: maḥşûş Ü2// cümleten: cümle Ü1

7

B, 67a, 67b; Ç, 96a; Ü1, 111b; - Ü2

- 5 Ey Nūrî cümlesi daḡı bir rütbede velî
Sulṭānları Ḥabīb-i Ḥudā ṣāh-ı enbiyā

8

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ḥaḡḡı bildi ol ki oldu āṣnā-yı evliyā
Ḥazret-i Ḥaḡḡa çıkar rāh-ı hüdā-yı evliyā
- 2 Beklemekde dergeh-i vālāların devlet yeter
Dehre sulṭāndır o kim oldu gedā-yı evliyā
- 3 Vāṣıl-ı Allāh eder her müsta‘id sāliki
Nuṭḡ-ı ṣīrīn kelām-ı cān-fezā-yı evliyā
- 4 Fānī olmaz mevt ile Ḳur’anda taṣrīḡ oldu kim
Ṣābit olmuṣdur cihānda çün beḡā-yı evliyā
- 5 Sür yüzün aḡdāmına ey Nūrî ihmāl eyleme
Tūtiyā-yı çeṣm-i cāndır ḡāk-pāy-ı evliyā

9

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Meṣām-ı rūḡa ṣu‘ūd etse bŷy-ı Mevlānā
‘Ayān olur dilime ḡüft ü ḡŷy-ı Mevlānā
- 2 Ṣerābı zemzem eder ol muḡavvilü’l-aḡvāl
Bu müdde‘āya ḡüvāḡım sebŷy-ı Mevlānā
- 3 Semāda eyledi te’ṣīr ḡudsiyāna bŷtün
Semā‘ u devr ü ṣefā ḡāy u ḡŷy-ı Mevlānā

5: cümlesi: cümlesini Ü1

8

B, 67b; Ç, 96b; Ü1, 111b, 112a; - Ü2

1: Ḥaḡḡa: - B

4: mevt ile: fevtle Ç

9

B, 68a; Ç, 97a; Ü1, 112a; - Ü2

4 Hārīşdir fuķarā keşretine hemçü Resûl
Bilindi meşnevîde cüst ü cû-yı Mevlânâ

5 Bi-haķķ-ı âyet-i Raḥmānî ente Mevlânâ
Mişâl-i Ka'bedir ey Nûrî kûy-ı Mevlânâ

10

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Güşâde olsa 'inâyetle bâb-ı Mevlânâ
Ederdi cebhe-i rûḥ intisâb-ı Mevlânâ

2 Revân ehl-i tecerrüd eder[i]di istikbâl
Hezâr merḥale olsa rikâb-ı Mevlânâ

3 Derûna meşnevî nûr-ı Hüdâ eder ilķâ
Çerâğ-ı bezm-i Ḥudâdır kitâb-ı Mevlânâ

4 Meded-res olmada çü bendegân-ı Mevlânâ
Nikât-ı 'ışķla şâfî-i cevâb-ı Mevlânâ

5 Ümîd-i ḥâtır-ı Nûrî budur ki şefķat edip
Kâbûl ede o gedâyı cenâb-ı Mevlânâ

11

Mef'ülü Mefâ'ilün Mef'ülü Mefâ'ilün

1 Kâd eşraķatü'd-dünyâ min şu'letü Mevlânâ
E'ş-şemsü tedûru leh ke'ş-şemsühü ekvânâ

2 E'l-Meşnevî imānî ebyâtehu 'ummānî
Eḥractü bi-vicdānî min-ķa'rihi mercânâ

3 Ma'nāhu eḥâdişü naķluhu mevârişu
Men ferra[hu] fî'd-dünyâ ke'l-Meşnevî ķara'nâ

10

B, 68a; Ç, 99a; Ü1, 112a; - Ü2

5: edip: ede Ü1

11

- B, Ç; Ü1, 112a, 112b; - Ü2

- 4 B'illâhi le ad kunnâ min nazmîhi Mecnûnâ
ad ayyanâ ubban e'ârahu Leylânâ
- 5 Dîvânuhu evrâdî edmânuhu mu'tâdî
Lâ-yu'rafu assâdî bi'z-zâhiri ma'nâyâ
- 6 Sto ozmo pedarfano ime me zios tekno
Ti ari du zokszazo kiris mu'ne ke mana
- 7 Ve hüve'l-melikü'l- 'azam ve'r-rûm bi'l-mükerrem
ad âra 'ale'l-atâbi bi'l-udreti sultânâ
- 8 Bi'l-bedri vü bi'l-emsî fî'-ubu ve fî'l-emsî
Yusavne bi-kâsâtin 'uâatin ayânâ
- 9 Men Nûrî-i çün mûyam bîmâr-ı devâ-cûyam
eb tâ-be-seer gûyam yâ azreti Mevlânâ

12

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 ulûba feyz-resândır nigâh-ı Mevlânâ
Serây-ı emn ü emândır penâh-ı Mevlânâ
- 2 eh-i serîr-i velâyet idîv-i sikke-ırâz
Verâ-yı 'ardadır tatgâh-ı Mevlânâ
- 3 Ne dem ki perde-i 'uâ ref' ola neyle
Gelir ziyârete bî-itibâh-ı Mevlânâ
- 4 Semâ'ı tenesidir âsmânda ayl-i melek
Eer eder göge devvâr nigâh-ı Mevlânâ
- 5 oâ melâz ü penâh-ı gürûh-ı abdâlân
Kenâr-ı dâ'ire-i bârgâh-ı Mevlânâ

12

B, 67b, 68a; Ç, 96b; Ü1, 112b; Ü2, 19a

3: ziyârete: ziyaretine Ç

4: devvâr nigâh-ı; devrângâh-ı Ü2

5: penâh-ı: - Ü2

- 6 Dil-i saķıme devā Meşnevi-i ‘ilm-i ledün
Hulāşa mu‘cize-gūdur şifāh-ı Mevlānā
- 7 Binā-yı zātın Hāķ kıblegāh-ı ‘ışķ etdi
Anıñçün eyledi şevbi siyāh-ı Mevlānā
- 8 Reh-i haķıķate varmaķsa maķşadıñ Nūrī
Gözet ki bedreķadır şāh-rāh-ı Mevlānā

13

Mef’ūlū Fā’ilātū Mefā’ilū Fā’ilūn

- 1 Ey ‘ārif-i haķāyık-ı esrār-ı enbiyā
V’ey vāķıf-ı deķāyık-ı ‘irfān-ı evliyā
- 2 Sensin o pīr-i pey-rev-i rāh-ı Muḥammedī
Şāh-ı cihāndır ol ki saña etdi iķtidā
- 3 Ser-dār-ı evliyā vü Hudāvendigār-ı Rum
Sensin ki olduñ ehl-i dile reh-ber-i hüdā
- 4 Bürhān-ı ‘ışķ-ı İzid imiş çünki ḥazretiñ
‘Uşşāķa sensin ancaķ olan cāy-ı ilticā
- 5 Her kim ki Meşnevi-i şerīfīñi ders eder
‘İlm-i ledün-i ḥazret ile oldu āşnā
- 6 Reşķ-āver-i behişt-i berīn oldu dergehiñ
Nūrī derinde oldu anıñ ‘abd-i bī-nevā

6: devā: devādır B

7: ‘ışķ: ‘ām Ü2

8: reh-i: rehi Ü2

13

B, 68a, 68b; Ç, 97a; Ü1, 112b, 113a; Ü2, 20a

2: pīr-i: pīr ü Ü2

3: evliyā: evliyāyı Ü2

4: cāy-ı ilticā: pīr-i mültecā Ü2

5: ḥazret ile: Hızır ile Ç; ḥazretiñe Ü2

6: dergehiñ: merķadiñ Ü2

14

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Cānım olsun reh-i pür-âteş-i cānāna fidā
Ya‘nī ma‘şūḳ-ı zarīf-i şeh-i ḥübāna fidā
- 2 Naḳd-i cem‘iyyet-i ḥāṭır var ise bu dilde
Ola kālā-yı ser-i zūlf-i perişāna fidā
- 3 Gülşen-i rūy-ı laṭīfin göricek murḡ-ı ḥayāl
Eyledi cān u tenin bŷy-ı gülistāna fidā
- 4 Bezm-i dünyada bizim bir dilimiz ḳaldı faḳaṭ
Ol daḥı oldu meded ḳāh-ı zenaḥdāna fidā
- 5 Vāḳıf-ı sırr-ı ‘Alī olmaḡa sa‘y et Nūrī
Edegör mā-melekiñ Ka‘be-i ‘irfāna fidā

15

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Nŷş-ı şahbā-yı maḥabbet çŷnki meşrebdır baña
Meslek-i rindān ezelden toḡru mezhebdır baña
- 2 Bŷlbŷl-i Şirāzīveş ders-i ‘ulŷm-ı bādeyi
Oḳudum ḥayl-i zemān mey-ḥāne mektebdır baña
- 3 Şanma ey şŷfī ki mest-i bāde-i engŷriyim
Keyfī veren ḥazret-i cānāndaki lebdır baña
- 4 Rŷz-ı hicrānıñ beliyyātın ḥesāba ey göñŷl
Maḥrem-i rāz olmaḡa ancaḳ bu dem şebdır baña

14

B, 68b; Ç, 97a; Ü1, 113a; Ü2, 19b

2: bu dilde: göñlŷmde Ü2

3: rūy-ı laṭīfin: vech-i vecīhiñ Ü2

4: bir: de Ü2/ ḳaldı faḳaṭ: kalmışdır Ü2

5: sırr-ı: sırrı Ü2

15

B, 68b, 69a; Ç, 97b; Ü1, 113a; Ü2, 20a

2: bŷlbŷl-i: Ḥazret-i Ü2/ ‘ulŷm-ı: ‘ulŷmu B/ bādeyi: Bārīye Ü2

3: ki: - B// cānāndaki: dil-berdeki Ü2

- 5 Muşhaf-ı rûyun göreliden dil-rübânîñ nev-be-nev
Âyet-i Nûrî kırâ‘at dilde maţlabdır baña

16

Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 ‘Ârızîñ gül-‘izârdır gûyâ
Dil-i zârım hezârdır gûyâ
- 2 Etdiği renc ü cevır içün zülfüñ
Sırr-ı mübhem şermsârdır gûyâ
- 3 Mihriñ ey mâh dahme-i dilde
Çıkıyor ber-güzârdır gûyâ
- 4 Yağar elbette hâne-i kalbim
Âh u vâhım şerârdır gûyâ
- 5 Nûriniñ şî‘ri gerçi sâde velî
Bir güzel-i gül-‘izârdır gûyâ

17

Mütefâ‘ilün Fe‘ulün Mütefâ‘ilün Fe‘ulün

- 1 O şehe nesîm-i ‘ışkım eşer eylemez mi âyâ
Ser-i zülf-i müşg-bûdan güzër eylemez mi âyâ
- 2 Bu hayâlim etdim isrâ ser-i kûyuna o yârîñ
Ni‘am-ı vişâlden ol haber eylemez mi âyâ
- 3 Şeb u rûz hecr ile ben dökerim sirişki gözden
O ‘arûs-ı şüh meyl-i güher eylemez mi âyâ

16

B, 68b, 69a; Ç, 97b; Ü1, 113a; Ü2, 20a

5: ‘izârdır: ‘izâradır B

17

B, 69a; Ç, 98a; Ü1, 113a, 113b; Ü2, 20a

2: etdim: etdi Ç/ isrâ: irsâl Ü2// o: - Ü2

3: şeb u: şeb Ü1/ sirişki gözden: yaşı gözümden Ü2

- 4 Ne bu cev̄r ü renc ü şıklet ki verir baña firākı
Benim âteşim dilimden hâzer eylemez mi âyâ
- 5 Bu ğazelde şâ‘irân hep ‘aceb etmez mi tanzîr
Hele Nürî gibi ‘arz-ı hüner eylemez mi âyâ

18

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Maḥrem-i esrâr-ı çeşm-i ḥün-feşân olmaz baña
Gizli Mecnûnum bu yolda dâstân olmaz baña
- 2 Bî-dil ü bî-cân u ten vardım der-i cānāna ben
Zümre-i zühhâddan bir dîdebân olmaz baña
- 3 Ol kadar şâf oldu cismim pertev-i dîdârdan
Kim biri geçse yanımdan hiç nihân olmaz baña
- 4 Yanmışım germ-âbe-i ‘ışk içre sūzân olmuşum
Dûzaḥ-ı nîrân ne mümkün cāme-kân olmaz baña
- 5 Gezdim ey Nürî ekālîm-i cihānı ser-be-ser
Dergeh-i dil-ber kadar bir âstân olmaz baña

19

Mef‘ûlû Mefâ‘îlün Mef‘ûlû Mefâ‘îlün

- 1 Dil bâde-i ‘ışkıñla mey-ḥâne degil mi yâ
Bezmiñde şehâ dîdem peymâne degil mi yâ
- 2 Hem-düne gibi vâ‘iz kürsîde şebeklenmiş
Güş et o ḥarîñ va‘zını efsâne degil mi yâ

4: firākı: firāk Ü2// âteşim: âteş-i B; âteşimden Ü2// dilimden: ol yâr Ü2

18

B, 69b; Ç, 98a; Ü1, 113b; Ü2, 20a, 20b

2: cānāna ben: ma‘şûḳda Ü2

3: dîdârdan: dîldârdan Ü2

4: duzaḥ-ı nîrân ne mümkün: duzaḥa varsam bile çün Ü2

19

B, 69b, 70a; Ç, 98a, 98b; Ü1, 113b; Ü2, 20b

2: şebeklenmiş: şebeklemiş Ü1// va‘zını: va‘zıñ B, Ç, Ü1

- 3 Keyfîyyet-i güftârım sekrân eder ‘uşşâkı
Her demde benim hâmem mestâne degil mi yâ
- 4 Gencîne-i şab‘ımdan ger gevher ola peydâ
Zâhid ‘aceb olmaz dil vîrâne degil mi yâ
- 5 Biz sırr-ı Muḥammedle erdik dem-i ‘irfâna
‘İsâ henüz urmadan bîgâne degil mi yâ
- 6 Vuşlat hevesin eyler her leyl ü nehâr içre
Mecnûn gibi bu gönülüm dîvâne degil mi yâ
- 7 Kâlîçe-i cânânı pür-zîver ü zîb etdi
Her katre-i eşkim gör dür-dâne degil mi yâ
- 8 Ğam leşkeri pey-der-pey gelmekde ki bî-pervâ
Ferş-i hürüm ‘ışkım şâhâne degil mi yâ
- 9 Nûr-ı ezeli tutmuş ‘âlemleri ey Nûrî
Mihr-i felek ol nûra pervâne degil mi yâ

20

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Sırta ir sır ile sır ol sırriyâ
Sırr-ı Hâḳdan olasin ta âşnâ
- 2 Sırrıñı pek şakla nâ-dândan şakın
Sır içinde sırrıñı bul kıl şafâ
- 3 Sırr-ı küntü kenze maḥrem olmağa
Sa‘y u kûşış eyle her şubḥ u mesâ
- 4 Sırr-ı insândan ḥabîr ol aç gözün
Gör ki sensin maḫḫar-ı sırr-ı Ḥudâ

5: urmadan: ol demde Ü2

8: bî-pervâ: lâ-yuḫşâ Ü2

9: felek: felege B, Ç, Ü1

20

B, 70a; Ç, 98b; Ü1, 113b, 114a; Ü2, 20b

1: olasin ta: ola tâ kim Ü2

- 5 Sırr-ı Nūrīden eger āgāh iseñ
Añla kim sensin saña sen reh-nümā

21

Müstezād

Mef'ülü Mefā'îlū Mefā'îlū Fe'ülün
Mef'ülü Fe'ülün

- 1 Ben bülbül-i hoş nağme-i dīvāne-i 'ışkım
Olmaz baña pervā
Ol gönçe-feme 'āşık-ı mestāne-i 'ışkım
Oldum hele rüsvā
- 2 Ma'mūrī-i ten oldu hele 'ışk ile vīrān
Ey yār-ı cefā-kār
Bağ peykerime āh ki vīrāne-i 'ışkım
Ten yandı ser-ā-pā
- 3 Ol şūh-ı Mesīhā nefese olalı 'āşık
Dil geçdi kāmudan
Zünnār ile ben 'abd-i şanem-hāne-i 'ışkım
Pinhān u hüveydā
- 4 Kālār-ı mezellet olalı menzilim ey dil
Buldum hele rif'at
Şāh-ı ğama bu tarz ile kāşāne-i 'ışkım
Ya'nī benim a'lā
- 5 Devr eylemişim cümle-i eşyā-yı cihānda
Bī-cism ü 'anāşır
Ben bezm-i ezelden beri peymāne-i 'ışkım
Ey Nūrī-i şeydā

21

B, 70a, 70b; Ç, 98b, 99a; Ü1, 114a; Ü2, 20b

Başlık: Ü1; - B, Ç; Velehu Müstezād Ü2

1: nağme-i: nağme vü Ü2// 'āşık-ı: 'āşık u Ü2

2: 'ışk ile: 'ışk ile Ü1; hecr ile Ü2// āh: vāh Ü2

4: kālār-ı: bālār-ı Ü1

5: cihānda: cihānı B

22

Berāy-ı Kudūm-ı Meḥmed Dede*Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn*

- 1 Merḥabā ey leb-i ma‘nā-yı ḥaḳīḳat merḥabā
Merḥabā ey ma‘nā-yı lafz-ı mürüvvet merḥabā
- 2 Merḥabā ey ser-firāz-ı ‘āşıkān-ı Mevlevî
Merḥabā ey sırr-ı Mevlânâ-yı himmet merḥabā
- 3 Merḥabā ey ‘ârif-i Ḥaḳ reh-ber-i ehl-i hüdâ
Merḥabā ey sikke-pîrâ-yı tarîḳat merḥabā
- 4 Muẓtarib ḳalmışdı hicrânından ey Meḥmed Dede
Cümle aḥbâbîn çekerdi âh-ı ḥasret merḥabā
- 5 Nâyveş iñlerdi her demde dil-i şâhib-dilân
Şimdi ḥamd olsun ki erişdi meserret merḥabā
- 6 Keşret-i Ḥaccâc ile ḥâşâ ki sırrın keşf ola
Destiñe teslim olundu sırr-ı vaḥdet merḥabā
- 7 Beyt-i Ḥaḳḳın sırrına mazḥâr olur mu her kişi
Lîk sen keşf etdiñ esrârın temâmet merḥabā
- 8 Ka‘be-i esrâra vardıñ kıble-i ‘irfânsın
Eyleseñ lâyıḳdır ‘uşşâḳa imâmet merḥabā
- 9 Âferîn şad âferîn ey zübde-i ehl-i fenâ
Ân-ı vâḥid içre kesb etdiñ sa‘âdet merḥabā
- 10 Âferîn ey yekke-tâz-ı şâh-râh-ı ‘ışḳ-ı Ḥaḳ
Gel seniñdür ğayrı meydân-ı velâyet merḥabā

22

B, 70b; Ç, 99a, 99b; Ü1, 114a, 114b; Ü2, 63a, 63b

Başlık: Ü1; - B, Ç; Der Vakt-i Ka‘be Bâz Âmeden Meḥmed Dede Ü2

1: nağme-i: nağme vü Ü2// ‘âşık-ı: ‘âşık u Ü2

2: ‘âşıkān-ı: sâlikān-ı Ü2

5: iñlerdi her demde: her demde iñlerdi Ü2

23

Nazîre Berây-ı Ğazel-i Rindî-i Mestân*Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün*

- 1 Ne deñli derdimi ol şūha etsem şevkle imā
Teğāfūl ederek tūrmaz kaçār ol demde bī-pervā
- 2 Benim bu piç ü tābım āteş-i hecriñden olmuşdur
N’olur vaşlıñla şādān eyleseñ bu çākeriñ cānā
- 3 Eger pertev-figen olsa derūn-ı dildeki āteş
Olurdu cümle ‘ālem şu‘lesinden ol zemān ifnā
- 4 Egerçi şağlarım aḥvāl-i ‘ışkı līk derdimden
Sirişk ü āhım eyler dā’imā esrārımı ifşā
- 5 Nazîre söylemek Rindî-i ehl-i ḥāle müşkildir
Hemān pey-revlik eyle şi‘rine ey Nūrî-i şeydā

24

Nazîre Berây-ı Ğazel-i Vehbî*Mef’ûlū Fā ‘ilātū Mefâ ‘îlū Fā ‘îlün*

- 1 Gūş eyledim ki ḥāce okutmaḡdadır Şifā
Ammā ol ḡaste gözleri ḡiç görmemiş şifā
- 2 Her bir nigāhı sīne-i ‘āşıkda yādgār
Her bir cefāsı bende-i nā-şāda ber-şafā
- 3 Bir seng-dildir afr u tavır üzre kızcaḡız
Elmās gibi etdi derūnumu pūr-cefā

23

B, 70b, 71a; Ç, 99b, 100a; Ü1, 114b; Ü2, 19b

Başlık: Ü1; - B, Ç, Ü2

3: Ü2 2: Olurdu şu‘lesinden cümle ‘ālem muḡrik-i ifnā

4: sirişk ü: sirişk Ü2

5: Rindî-i: Cevrî-i Ü2// şi‘rine: nuḡkuna Ü2

24

- B, Ç; Ü1, 114b; - Ü2

3: üzre: üzre o (Vezin gereḡi olarak “o” çıkarılmıştır.)

- 4 Kıpdu kıyâmet işte bak imdi o kâmete
Eşrâ-ı sâ'atîñ biri ol şüh-ı bî-vefâ
- 5 Nazm-ı nevîn-i Vehbî-i nev-resteden olup
Ey Nürî âşkâre saña sırr-ı ihtifâ

25

Nazîre Be-ğazel-i Râtib Paşa

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Nev haññ cānâ ğubâr-ı infî'âl olmuş saña
El-vedâ' ħüsün ü şîve bir melâl olmuş saña
- 2 'İşve-i 'âşık-firîbiñ kâffesin ma'sûkusun
Ħüsni-i ahlâkıñ seniñ zîrâ cemâl olmuş saña
- 3 Ğoncesin âl-i Resûl-i Kibriyâsın rûh-ı Ħızır
Ħağ bilir kim başıña bir sebz şâl olmuş saña
- 4 Eyledi aĝnâ seni şâhım ħudâvend-i cihân
Nağd-i âh-ı 'âşıkân mâl ü menâl olmuş saña
- 5 Râtib-i düstûra Nürî pey-rev olmağ nazmda
Bir ħayâl-i sâde fikr-i bî-me'âl olmuş saña

26

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Yine destâr-ı sebzîñ şardı ol şüh-ı melek-sîmâ
Bağarsa kör ola çeşm-i rakîb-i düşmen-i ef'â
- 2 Yeşil şardığça ħavfindan gider 'aqlım ne keyfiyyet
Mişâl-i bengî ħâk olsam n'ola ol dem ğubâr-âsâ

25

B, 71a; Ç, 100a; Ü1, 114b, 115a; - Ü2

Başlık: Ü1; - B, Ç

1: nev: o nev Ü1/ saña: baña Ü1// saña: baña Ü1

5: fikr-i bî-me'âl: fikri me'âl B

26

B, 71a, 71b; Ç, 100a, 100b; Ü1, 115a; - Ü2

- 3 Züleyhâ görse ol şūhuñ cemālin şimdi ‘ālemde
Derūnundan çıkardı kār-ı ‘ışk-ı Yūsuf-ı hūsna
- 4 ‘*Alā āli Muḥammed* söyledikçe her şalâtında
Degil mi hişşedār ol seyyid-i maḥbūb-ı müsteşnā
- 5 Ser-ā-pā şūhdur dil-dārdır āl-i Resūl içre
Nazīri yokdur ey Nūrī seniñ ma‘şūkunuñ ḥāşā

27

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Dalmışım lüccegeh-i fūrḳate yā Mevlānā
Girmişim şāh-reh-i ḥayrete yā Mevlānā
- 2 Olmuşum dergeh-i vālāñı ziyāretten dūr
Ben ḳuluñ eyle sezā vuşlata yā Mevlānā
- 3 Oldu ḥākister-i nīrān-ı şafā meyl edemez
Saña ‘āşık geçinen cennete yā Mevlānā
- 4 Ehl-i ‘ışkı yine sensin eden āşüfte-i Ḥaḳ
‘Āşıkñ erse n’ola ḥazrete yā Mevlānā
- 5 Düşdü bu Nūrī ḳuluñ kendini zāyi‘ etdi
Hele ‘ışkıñ gibi bir ḥālete yā Mevlānā

28

Nazīre Be-ḡazel-i Vehbī-i Kemter

Mef‘ūlū Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Baḳ şu cemāle müzdeḥam-ı nūr derim saña
Çeşmāñı fitne lebleridir şūr derim saña
- 2 Siḥr ü füsūn-ı ḡamze-i fettāna uğradıñ
Olmuşsun ey göñül yine mescūr derim saña

27

B, 71b; Ç, 100b, 101a; Ü1, 115a; - Ü2

28

- B, Ç; Ü1, 115a, 115b; - Ü2

- 3 Kıpdu yine kızılca kıyāmet nedir bugün
Başındaki o kırmızı lāhūr derim saña
- 4 Her gördüğüne ‘arz-ı zamir etme kıl hāzer
Rūh-ı revānım ey ten-i billūr derim saña
- 5 Nev-güftesine Vehbiniñ ol sen de pey-revi
Ey Nūrī işte böylece ma‘zūr derim saña

29

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Bilindi meclis-i meyde bu dem keyfiyyet-i minā
Göründü ‘ālem-i āb içre haqqā şevket-i minā
- 2 Egerçi zāhiridir āb-ı huşk ammā derūnunda
Nedir kâseyle āyā dem-be-dem germiyyet-i minā
- 3 Eder her ser-fürüsunda derūn-ı kâseyi kanzil
Kādīmī böyledir hun-rizlikde ‘ādet-i minā
- 4 Hoşa dārū-yı berü’s-sa‘adır ahlāt-ı ekdārı
Sürer taṭhīr eder şahş-ı ‘alīli şerbet-i minā
- 5 Kadehveş bir fakīr-i hāksāra ser-fürulıktan
Bezimde Nūriyā bu rütbelerde rif‘at-i minā

30

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ey leb-i sükker-fürüşüñ sükkeristān-ı vefā
V’ey kelām-ı mu‘ciziñ Hā Mīm ü Tā Hā Kāf Hā
- 2 Sensin ol sulṭān-ı kevneyn ü Resūl-i kā’ināt
Enbiyā hayline olduñ pişvā vü muḳtedā

29

B, 71b; Ç, 101a; Ü1, 115b; - Ü2

1: āb: - Ç

30

B, 71b, 72a; Ç, 101a, 101b; Ü1, 115b; - Ü2

2: hayline; hayliyle Ü1

- 3 *Leyletü'l-mi'râc*da gördün cemâl-i Hazreti
Men ra'yî sırrın ifşâ eylediñ ey pâdşâ
- 4 Gelmeyeydiñ halk olunmazdı cihân u âhiret
Şânına levlâk dendi yâ Muhammed Mustafâ
- 5 Bi'atîñ taşdıķ edip imân-ı cân u dil ile
Yâr-ı ğârîñ Hazret-i Şiddîķ etdi ibtidâ
- 6 Pâd-zehr oldu 'Ömer tiryâķ-ı Fârûķî gibi
'İllet-i mesmûm-ı cehle eyledi birden devâ
- 7 Câmî'ü'l-Ḳur'an cenâb-ı Hazret-i 'Osmândır
Hem-nişîniñ âhiretde dünyede şâhib-hayâ
- 8 Şâh-ı merdân şîr-i Yezdân Hayder-i kerrârdır
Ser-firâz-ı âl ü aşhâb 'ilm-i Hâķda muķtedâ
- 9 Nûr-i imândır iki şeh-zâdeler 'âşıķlara
Ehl-i fakra yevm-i haşr içre ikisi mültecâ
- 10 Cümle aşhâbîñ demine hû derim dünyâda ben
Âhiretde ilticâ etsem gerekdir Nûriyâ

31

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ey cemâliñ nûr-ı zât-ı Kibriyâ
V'ey şîfâtîñ rahmet-i bay u gedâ
- 2 Maḥrem-i esrâr-ı Hâķsın yâ Resûl
Sensin ol sultân-ı ḥayl-i enbiyâ
- 3 Leyletü'l-ḳadriñ nişânıdır saçîñ
'İd-ı vuşlatdır yüzüñ ey meh-liķâ
- 4 *Lî ma' Allâh*ñ rumûzun gösteren
Sensin ey keşşâf-ı sırr-ı *eynemâ*

- 5 Nûrî-i bî-çârenîñ derdi budur
Her zemânda yâ Muḥammed Mustafâ

32

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ey emîrû‘l-mü‘minîn Sultân-ı cümle evliyâ
Ey re‘îs-i ehl-i Ḥaḳ bâb-ı ‘ulûm-ı enbiyâ
- 2 Sensin ol zevc-i Betûl-i Fâtımâ ümmü‘l-kitâb
Pişvâ-yı evliyâ dâmâd-ı Faḥru‘l-enbiyâ
- 3 Laḥmûke laḥmî ḥadiş-i mu‘ciz-i peygâmb-beri
Oldu tefsîr-i şerîf-i âyet-i *Ḥaḳ hel etâ*
- 4 Mihr ü mehden iki gölge kondu ḥûşân-ı ‘âleme
Rûz u şeb anlar ğidâdır saña ey Şîr-i Hudâ
- 5 Nûrî-i miskîni tardı etme kapıñdan kıl kerem
Rîze-çîn-i süfreñ oldu yâ ‘Aliyye‘l-Murtażâ

33

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün

- 1 Sünbül-i bâğ-ı felek müy-ı Mesîḥâ
Tutdu dimâğ-ı dili bûy-ı Mesîḥâ
- 2 Zümre-i kerrûbiyân aña perestâr
‘Arş-ı mu‘allâ-yı Ḥaḳ kûy-ı Mesîḥâ
- 3 Şûretini aldı mı kavmi ne mümkün
Beñzeyemez şûrete rûy-ı Mesîḥâ

32

B, 72b; Ç, 102a; Ü1, 116a; - Ü2

1: sultân-ı: Sultân Aḥmed Ü1

4: Rûz u: Rûz B, Ü1

33

B, 72b; Ç, 102a, 102b; Ü1, 116a; - Ü2

2: ‘Arş-ı: ‘Arşı Ü1

- 4 ‘Ālem-i tecrīdde rūḥ gibidir
Hep Ḥaḳı bildirmede ḥūy-ı Mesīḥā
- 5 Nūrī ol muğ-beçeden eyle şikāyet
Gönderegör ‘arz-ı ḥāl sūy-ı Mesīḥā

34

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün

- 1 Cihānı tutdu leb-rīz etdi dest-būy-ı şahbā
Şerāb-ı ‘ışkveş geldi dimāğa būy-ı şahbā
- 2 Dil-i maḥrūra temür hindi kār etmez efendi
Leb-i la‘li gibi yārīn gelir ālū-yı şahbā
- 3 Bahār erdi teferrüc edelim cānānla biz
Yine aḳsın çemenzār-ı şafāda cūy-ı şahbā
- 4 Ḥavās ile kuvā-ı mürdeyi iḥyā ederdi
Derūna nağme-pīrā olsa hāy u hūy-ı şahbā
- 5 Verirdi Nūrī naḳd-i ‘aḳl u fikrin hemçü dāmād
Görünse cāmdan meclisde bir kez rūy-ı şahbā

35

Mütefā‘ilün Mütefā‘ilün Mütefā‘ilün Mütefā‘ilün

- 1 Nedir ey gönül bu ḥarāretiñ neden oldu ‘ışk heves saña
Meger etdi Ḥazret-i Mevlā-yı ezeli bunuñla nefes saña
- 2 Ser-i kūy-ı Ḥazret-i yārda olagör tezellül ile ğubār
Şeref-i dü ‘ālem ise murād-ı fu’ād efendi bu bes saña
- 3 Sen a sāḳī mest-i şerāb iseñ n’ola maḥabbet ile vālīmiz
Ağavāt ile ‘ulemā şebīh degil midir o ‘ases saña

34

B, 72b, 73a; Ç, 102b; Ü1, 116a, 116b; - Ü2

35

B, 73a; Ç, 102b, 103a; Ü1, 116a, 116b; - Ü2

2: ğubār: ağıyar Ü1// bu bes: bulmuş Ü1

- 4 Yetişir a bülbül-i rûh çık tayarân-ı evc-i vaţan edip
Niçe bir bu köhne beden ola bu keşâfet ile kafes saña
- 5 Reh-i şî're Nürî gider iseñ saña kâmil olmağa merâm
Kâlem-i siyâh gibi olur bu tarîk içinde feres saña

36

Mefâ'îlün Fe'ûlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Buyur bezme efendim seni gözler ahibbâ
Benim ey şeh-levendim kudûmuñla kıl ihyâ
- 2 Beni nâr-ı fırâkıñ yakıp kül etdi ğayrı
Keremler et şerâb-ı vişâliñle kıl irvâ
- 3 Yeter ğayrı tegâfûl nedendir bu tecâhül
'Aceb n'olsun tekâsül emân ey şuh-ı zibâ
- 4 Gel ey tıfl-ı güzînim efendim nâzenînim
'Arûz-ı 'ışka sa'y et olsun kadriñ a'lâ
- 5 Seniñ Nürî kuluñdur du'acı bir kemîneñ
'Înâyât-ı nigâhıñ aña kâfî Hîdîvâ

37

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Kûnh-i zât-ı Hağa erilmez dilâ
Başıña alma böyle dürlü belâ
- 2 Ayrılık ğayrı kâr edip bendeñe
Ey gözüm nûru gel kerem kıl baña
- 3 Ehl-i keyfîm diriğ eder misin âh
La'liñe olmuşum bu dem mübtelâ

5: olmağa: olmak ise Ç// gibi: - Ü1// feres: res B

36

- B, Ç; Ü1, 116b; - Ü2

37

B, 73a, 73b; Ç, 103a; Ü1, 116b; - Ü2

4 Cem‘-i cem‘e erip yakīnim Hākka
Ehl-i farğa edip bu gönüm şalā

5 Nūrī-i ‘āşıkın niyāzın işit
Ey hudāvend-i ‘ālem ey mültecā

38

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1 Muşaffā āb-ı rahmetdir ḥabāb-ı gevher-i yektā
Revān-baḥş olsa da a‘ceb mi āb-ı gevher-i yektā

2 Ğurūb-ı mağrib-i rahm etse kalır gerçi zulmetde
Ne rüşendir ṭulū‘-ı āftāb-ı gevher-i yektā

3 Hele aşdāf-ı aşlāb içre bir lu‘lu‘-ı lālādır
Raḥimde cism olur dürr-i müzāb-ı gevher-i yektā

4 Ne lu‘lu‘de ne elmāsda ne yāḳūtunda var kevnīñ
Bu ḥāşiyet ile bu āb u tāb-ı gevher-i yektā

5 Cihāna küntü kenziñ Nūriyā gevherlerinden bil
Ki bir Enmūzec olmuşdur ḥabāb-ı gevher-i yektā

39

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Kaftanı bāde ‘araḳ entarisidir gūyā
Çelebiniñ ḳadeḫi mantar-ı sībdir gūyā

2 O şeker-leb büt-i şīrīn-ḥarekāta üşmüş
Zāhidān suḥteleri bal arısıdır gūyā

3 Mey-keşiñ bint-i ‘ineb hem-dem-i nā-maḥremidir
Ḳullanır boş ḳomaz anı ḳarısıdır gūyā

38

B, 73b; Ç, 103b; Ü1, 116b, 117a; - Ü2

39

- B; Ç, 100b; Ü1, 117a; - Ü2

- 4 Kimyâ-ger çelebi hastelenir kahrından
Şararıp çihresi altun şarısıdır gūyâ
- 5 Sākī-i sīb-zekân duht-ı zerīn tıpkıdır
Almanın yarısı bu ol yarısıdır gūyâ
- 6 Şafha-yı şî'r ki dīvân-ı vezîre beñzer
Kalem ey Nūrî anıñ şoytarısıdır gūyâ

40

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Bâde ser-ḥadd-i diliñ ser-cebesidir gūyâ
Şadr-ı sîne oranın maştabasıdır gūyâ
- 2 Dâyesi bülbüledir mâderi hum tıfl-ı meyiñ
Mehdidir kâse vü sākī ebesidir gūyâ
- 3 Hâmeniñ pîşesi her demde giriş ile çıkış
Fikri peyveste uşak mel'abesidir gūyâ
- 4 Şu ḥarâbât kadar var mı 'aceb ma'mûre
Pîr-i mey ḥaşmeti cem kevkebesidir gūyâ
- 5 Sākī kâsemize aḥbâb u kebâbı der-kâr
Çeşm-i bâde-i şehân debdebesidir gūyâ
- 6 Mey-keş-i rû-siyeh tevbe-nümânıñ bî-şek
Rütbesi Nūrî velî mertebesidir gūyâ

41

Mef'ûlû Fâ'îlâtü Mefâ'îlû Fâ'îlün

40

- B; Ç, 100a; Ü1, 117a; - Ü2

2: dâyesi: dâye Ü1

3: pîşesi: pîşesi vü Ç

41

- B; Ç, 101b, 102a; Ü1, 117a, 117b; - Ü2

- 1 Geldi bezimde tezkire ol yârdan baña
Şan bir gül-i sefid idi gülzârdan baña
- 2 Yazmış me'âl-i vuşlatı ammâ kenârda
'Arz-ı selâm edip hatt-ı mekkârdan baña
- 3 Bilmem merâkı n'ola ki girmez gözüne h'âb
Râhat mı var 'aceb dil-i bî-dârdan baña
- 4 Geldi o tâze muğ-beçe 'arz etdi nâgehân
Turfanda karpuzu bite şalvârdan baña
- 5 Ta'vîz-i zaḥm-ı ḥancer-i ebrûsu bendedir
Olmaz gezend o çeşm-i füsûn-kârdan baña
- 6 Hercâ'idir gelirse de tûrmaz fakîrde
Gelmez sürûr dirhem ü dînârdan baña
- 7 Birdir yanımda küfr ü riyâ ben ḳalenderim
Yokdur tesellî ḫırḳa vü zünnârdan baña
- 8 Meyden ağır baş olduğumu fikr eder miyim
Hâşıl n'ola bu bî-hûde efkârdan baña
- 9 Eşk-i nedâmet aḳarak ikrâr her günâh
Hoşdur riyâ vü sem'a vü inkârdan baña
- 10 Ben ki ḡubâr-ı ḫattını gördüm o ḡonçeniñ
Şüfî dem urma ḡayrı sen esrârdan baña
- 11 Serdâb-ı dilde fikrini döndürmede müdâm
Bâḫûrda şafâlar erer ḳardan baña
- 12 Şa'bân ise delv tatalım perçem-i dırâz
Nûrî zarâr olur mu o seḫḫârdan baña

1: şan bir gül-i sefid idi: şan idi bir gül-i ter o Ç

42

*Ġazel-i Dil-ârâ-yı Zen-dostâne**Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*

- 1 Penbe şalvâr-ı mucafcafla o şüh-ı zîbâ
Gül-i ala yine bir ıafra şatar bî-pervâ
- 2 Şâl-ı Lâhûrisiniñ o rengine taqlîden
Atlâs-ı çarh o şüreyyâ ile gûyâ hâşâ
- 3 Şardıĝı kız başına uydurayım deyü sipihr
Geh bozar gâhî şarar çenber-i mâhı hâlâ
- 4 Ferve-i kâkumunuñ benzedeyim deyü felek
Köhne-i kâh-keşân ile olup kurta-nümâ
- 5 Memeler dânesi nâ-süfteliginden kalmış
Penbe-zâr içre iki lu’lu’-i terdir gûyâ
- 6 Fındıkî reng ile ferâcesiniñ atlâsına
Şafağ-ı al ile mâ’î göge beñzer cânâ
- 7 Çevresi kesme o entarideki kertikler
Zekerıyyâ-yı dili biçmege âletdir ya
- 8 Gerçi yaşmaĝını taqlîd ile öpdürmüşdür
Nergisiñ eyle nażar gözü şarıdır ammâ
- 9 Beni dil-beste eli baĝlı esîr etmişdir
Çifte dil-dâdeleriñ uçları püsküllü belâ
- 10 Tel-be-tel şalayım o perçemleriniñ târların
Yine çokdur bu benim çekdiğim âh u sevdâ
- 11 Hele bu maţla‘-ı ĝarrâ-yı cenâb-ı Şâbit
Nûriyâ mevķi‘îdir anıñ ile ol gûyâ

42

- B; Ç, 103a, 103b; Ü1, 118a; - Ü2

Başlık: Ü1(Derkenarda da “Taẓmîn-i Maţla‘-ı Ĥazret-i Şâbit” yazmaktadır.); - Ç

10: perçemleriniñ: perçemleriniñ (Vezin gereĝi olarak “e” sesi çıkarılmıştır.)

- 12 “O semen pîrehene uymuş o fetvâyî kabâ
Şâh-ı hûbân-ı cihândır u ‘aleyhi’l-fetvâ”

Ḳāfiyetü’l-Bâ*

43

Mef’ûlû Mefâ’îlû Mefâ’îlû Fe’ûlûn

- 1 Atma beni endahte-i çâh eyleme yâ Rab
Âlûde-i çirk-âbe-i câh eyleme yâ Rab
- 2 Bakma yüzümüñ karalığına kerem eyle
Mir’at-i derûnumu siyâh eyleme yâ Rab
- 3 Bir gayrı rehi verme seniñ kendi yoluñdan
Bir başka deri baña penâh eyleme yâ Rab
- 4 Yokdur hele dünyâda şevâbım benim amma
Vâ-beste-i zencîr-i günâh eyleme yâ Rab
- 5 Nûriniñ erişdikde bu hulkûma revânı
‘Aqlını kerem eyle tebâh eyleme yâ Rab

44

Fâ’îlâtûn Fâ’îlâtûn Fâ’îlâtûn Fâ’îlûn

- 1 Yâ ‘Alî yâ İliya bâbü’l-ḥasen bâbü’t-türâb
Yâ veliyy’ullâh yâ ‘allâme-i Faşlu’l-ḥiṭâb
- 2 Sensin ol şîr-i celâlet-pîşe kim rûz-ı veğâ
Şavletiñden ins ü cin eyler şecâ‘at iktisâb

12: Bu beyit Sabit’e aittir. Bkz. Turgut KARACAN, age, 1991.

* **Başlık:** B, Ç, Ü1; Fî-Ḥarfü’l- Bâ Ü2

43

B, 73b; Ç, 103b, 104a; Ü1, 118a; - Ü2

l: atma: etme B

44

B, 74a; Ç, 104a; Ü1, 118b; - Ü2

- 3 Sensin ol mürşid ki ‘ilmiñle velîler zâhide
Mebhâş-ı keşretde vahdetle verirlermiş cevâb
- 4 Senden almışdır ‘ulûm-ı vahdeti her bir velî
Bağr-ı ‘irfânsın velîler gûyiyâ mişl-i şehâb
- 5 Senden aldı nûr-ı ‘irfânı cemî‘-i evliyâ
Gûyiyâ anlar kevâkibdir cenâbıñ âftâb
- 6 Kâl‘a-i Hayber gibi iklîm-i ‘irfânı alıp
Eylediñ ma‘mûre-i tuğyânı seyfiñle harâb
- 7 Müflisim yâ Murtażâ Nûrî-i zârım yâ ‘Alî
Eyledim dergâh-ı vâlâña velîkin intisâb

45

*Nazîre Be-ğazel-i Kāmî Efendi**Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün*

- 1 Perçem duğân-ı midhatine ten midir ‘aceb
Yoğsa güzîde sünbül-i gülşen midir ‘aceb
- 2 Ben gülşen-i cemâline bakdım bilinmedi
Lâle mi gül mü haddi hezârdan mıdır ‘aceb
- 3 Bûy-ı ‘izârıñ aldım emip la‘liñ ol bütüñ
Sersemliğim humârî mi gülden midir ‘aceb
- 4 Bâğ-ı fenâda bülbül-i zârıñ bilinmedi
Cünbiş midir figânı ya şîven midir ‘aceb
- 5 ‘İsâ-yı kilik-i Kāmî Efendi dolanmada
Nûrî devâtı hokkâsı medfen midir ‘aceb

5: anlar: alanlar Ü1

45

B, 74a; Ç, 105b, 106a; Ü1, 118b; - Ü2

Başlık: Ü1; - B, Ç

2: hezârdan: hezârın B, Ç

3: humârî: humâr B, Ç

46

*Takrîz Be-dîvân-ı Şâ'ib-i Merhûm**Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün*

- 1 Hoşâ cerîde-i dîvân-ı Hâzret-i Şâ'ib
Ki teşne-bağış olur 'uşşâka himmet-i Şâ'ib
- 2 Zihî hayâl ki eremez berâ'etine 'uqûl
Müsellem oldu cihânda feşâhat-i Şâ'ib
- 3 Sühanverâna re'îs olduğunda yok şübhe
Bilen bilir ki nasıldır belâgat-ı Şâ'ib
- 4 Zâhîr-i ma'nâ vü güm-geşte-i hâfız-ı mazmûn
Kemâle erse n'ola ya'nî şevket-i Şâ'ib
- 5 Şenâ-yı Hâzret-i Mollâya Nûrî vâfirdir
Bize anıñçün ehemdir maḥabbet-i Şâ'ib

47

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Bahâr erişdi verilsin yine nizâm-ı şarâb
Kuruldu ğayrı çemenzârda hıyâm-ı şarâb
- 2 Hilâle döndü küdüretle cismimiz sâķî
Getir kebâb-ı helâli içir ḥarâm-ı şarâb
- 3 Fetîl-i 'ışk ile fânûs-ı sînemi yakdı
Şununca sâķî-i gülrû elime câm-ı şarâb
- 4 Beni o tâze emân etdi cevri ile ifnâ
Ḥumârı ğâlib olur olsa ya'nî ḥâm-ı şarâb

46

- B, Ç; Ü1, 118b, 119a; - Ü2

47

B, 74a, 74b; Ç, 104a, 104b; Ü1, 119a; Ü2, 22a

2: cismimiz: cismim ey Ü2

4: emân: ammâ Ü1// Ḥumârı: Ḥumâr Ü2// olur olsa: olur olmasa Ç; olur B; olsa Ü1

- 5 Getirdiñ ‘âkıbet ey Nürî bezm-i vuşlatıña
Ğazâl-ı hüsnü ki kırdıñ çü aña dâm-ı şarâb

48

Mefûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Esb-i gül-i za‘îfe süvâr oldu ‘andelîb
Her bâr verd-i aḥmere bâr oldu ‘andelîb
- 2 Karşı tırup ‘adû-yı şitâya dilîrveş
Bâng-âver-i maşâff-ı bahâr oldu ‘andelîb
- 3 Âyâ şıyâma başladı mı nev-bahârda
Kim böyle derdnâk ü nizâr oldu ‘andelîb
- 4 Kıtıb-ı medâr-ı ‘ışk u mevâlât olduḡu
Sevdâ-yı ‘âşıkâna medâr oldu ‘andelîb
- 5 O gül‘izâra meyl edeli Nürî-i fakîr
Gülşende rûz u şeb aña yâr oldu ‘andelîb

49

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Göründü bezmde rûy-ı münevver-i maḥbûb
Şükür ki meclisi pür-nûr eder cilâ-yı kılûb
- 2 Efendi şanma ki âlûde-i sivâyım ben
Baña hemân iki ‘âlemde yârdır maḥlûb

5: Ü2 1: Getirdiñ ‘âkıbeti bezm-i vaşla ey Nürî

48

B, 74b; Ç, 104b; Ü1, 119a; Ü2, 21b

1: bâr: yâr Ç, Ü2

2: ‘adû-yı: ‘adûyı B

3: nev-bahârda: nev-bahârda her Ü2

4: kıtıb-ı: kıtıbu’l- Ü2

5: rûz u şeb: rûz şeb B, Ü1; zevkle Ü2

49

B, 74b, 75a; Ç, 105a; Ü1, 119a; Ü2, 21b, 22a

1: rûy-ı: nûr-ı Ü2

- 3 Geçerdi Yūsuf-ı gül-pîrehenden elbette
Göreydi yâr-i zarîfimi Hâzret-i Ya'kûb
- 4 Şakın şakın beni ta'n eyleme şakın zâhid
Ki 'ışk derd ile etmişdir 'aqlımı meslûb
- 5 Severseñ anı a Nûrî yeter hamûş ol kim
Harîm-i 'ışkda pervâne gibi ol mergûb

50

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Şeb-i fûrkatde güm-râh-ı dile imdâd eder meh-tâb
Bi-ḥamd'illâh güşâd-ı hâtır-ı nâ-şâd eder meh-tâb
- 2 Serin seccâdeye koymuş 'ibâdet eyler Allâh'a
Hoşâ ta'lîm-i zühd ü tâ'at-ı zühhâd eder meh-tâb
- 3 Degil hâle kuruldu halkası devrânına çarḥıñ
Gürûh-ı 'âşıkân-ı encümü irşâd eder meh-tâb
- 4 Degildir hâle çıkmış revzen-i çarḥ içre bir meh-rû
Cemâlin 'arz eder hep 'âşıkânı şâd eder meh-tâb
- 5 Degildir hâle çıkmış taht-ı şâhî üzre bir dârâ
Esîrân-ı belâ-yı hecri hep âzâd eder meh-tâb
- 6 Degildir hâle zerrîn taşt içinde kaç' eder başın
Yine kendin şehîd-i 'ışk u hem cellâd eder meh-tâb
- 7 Alıp şâhen-şeh-i ḥurşîdden naḳdîne-i Nûrî
Harâb olmuş belâ vü zulmeti âbâd eder meh-tâb

50

B, 75a; Ç, 105a, 105b; Ü1, 119a, 119b; Ü2, 21a, 21b

1: güm-râh-ı dile: güm-râh ola Ü1

2: eyler Allâh'a: üzredir Hakk'a Ü2

3: encümü: encüm B

4: içre: üzre Ü2

5: dârâ: server Ü2// hecri heb: hecrini Ü2

6: eder başın: edip seriñ Ü2

7: belâ vü: kıla'-ı Ü2

51

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Eyle yâ Rab beni dīvâne-i meftûn-ı edeb
Ta ki olsun bu göñül şemse-i gerdûn-ı edeb
- 2 Bilemez hâlet-i keyfiyyetini bî-edebân
Başka bir zevk verir teşne-i ma‘cûn-ı edeb
- 3 Menzil-i vahdete ermek ise kaçdıñ sâlik
Muttaşıl şehr-i vişâl-i Hakkâ hāmûn-ı edeb
- 4 Yürü hâşâk olagör pâyına ehl’ullâhıñ
İletir baħr-ı vücûda seni Ceyhûn-ı edeb
- 5 Himmet-i Hâzret-i pîrân ile ey Nûrî ben
Oldum el-minnetü li’llâh ki maķrûn-ı edeb

52

Mefâ‘ilün Fe‘ilātün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 O şâh-ı mülk-i hüsün oldu çün baña maṭlab
Ezelden eylemişim râh-ı ‘ışķını mezheb
- 2 Ya vâşıl eyle o yâre ya fânî eyle beni
Temâm olur mu firâķıñ nihâyeti yâ Rab
- 3 Yalaşdılar ikisi kanı meclis-i meyde
Ne hoş birâder olur sâķî ile bint-i ‘ineb
- 4 Raķîbi mümkün olur eylemek bezmden dūr
Velî bu zâhid-i huşkuñ da refî‘i pek es‘âb

51

B, 75a, 75b; Ç, 105b; Ü1, 119b; - Ü2

4: olagör: ola gūyâ B

52

B, 75b; Ç, 106a, 106b; Ü1, 119b; Ü2, 21b

3: birâder olur: yaķışdı o dem Ü2

4: dūr: ṭard Ü2// bu: o Ü2

- 5 Bu şeb o mehveşi Nūrî-i zâr ile gördüm
Tekellüm eyler iken gizli gizli leb-bâ-leb

53

Tanzîr-i Gâzel-i Şerîf Beg

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Teşnedir âb-ı zülâl-i la‘lîne verme şerâb
Biz cevâhir isteriz lâzım degildir öyle âb
- 2 Huşk-leb kaldıkça rîkistân-ı derdiñde ne ğam
‘Ayn-ı rahmetdir zülâl-i vuşlatıñ ey dürr-i nâb
- 3 Çeşmesâr-ı dîde-i ğam-dîdeden tıldur getir
Sâkiyâ minâyı şun aħbâbı eyle teşne-yâb
- 4 Düşdi pîr-i mey-fürüşüñ ayağın öpdî bu şeb
Mest olup zâhid el aldı oldu Hâkka feyz-yâb
- 5 Gûşvâr et tâ şabâh-ı haşredek bu pendimi
Meyden ayılma ebed işte saña şâfî cevâb
- 6 Şehvâr-ı ‘arşa-yı naḥvetdir âfetdir o şûh
Kaşları iki kalemliden şakın eyler ḥarâb
- 7 Çeşm-i bülbüldür bu gülgünî kumaş tâzesi
Nûriyâ nazm-ı Şerîf Ağadan al birkaç şitâb

54

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Ruḥsârı nâr-ı ḥüsne micmer midir ‘aceb
Hâl-i siyâhı ol bütûñ ‘anber midir ‘aceb

5: leb-bâ-leb: leb-ber-leb Ü2

53

- B; Ç, 106a; Ü1, 119b, 120a; - Ü2

Başlık: Ü1; / Ç

54

- B; Ç, 104b; Ü1, 120a; - Ü2

- 2 Bî-hûş eden dimâğı o nâfı mı dil-beriñ
Yohsa o iki zülf-i mu'anber midir 'aceb
- 3 Şahbâ-yı la'line meze bûs-ı dehânı mı
Güftâr-ı cân-fezâsı o sükker midir 'aceb
- 4 Üstûfe-i vişâli anıñ nîm-ten midir
Endâmıma o kâle-i ser-â-ser midir 'aceb
- 5 Bostân-ı bülbül ile hezâr-âşnâ-yı mey
Besler bu bezmgâhda mâder midir 'aceb
- 6 Âb-ı sirişki taşraya akıtmaz alıkor
Nemnâk-i çeşm-i Nürî mi sünger midir 'aceb

55

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Âteşin sîneme degdikde hadengiñ olur âb
Sühanım hâme-i pulâdı n'ola etse müzâb
- 2 İnkisâr-ı diliñ olsaydı şadâsı cüz'î
Böyle olmaz idi sengin ü girân sende o hû'âb
- 3 İnqılâbı o kadar bellidir ey dil kevnîñ
Ki aķar âb gibi sâkin olan seng ü türâb
- 4 Bir dahı kâleb-i fersûdeye mi dâhil olur
Ayağıyla varamaz maħbese rûh-ı bî-tâb
- 5 Tûl-ı ihsânla der-i devleti hıfz etmekde
Târ-ı şîrâze ile bağlanır elbette kitâb
- 6 Kopsa tûfân-ı belâ yok zararî 'uşşâķa
Furķına mâhiye deryâda olur mu girdâb

Ḳâfiyetü't-Tâ*

55

- B; Ç, 105a; Ü1, 120a, 120b; - Ü2

* **Başlık:** B, Ç, Ü1; Ḥarfü't- Tâ Ü2

56

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Cenāb-ı Hâtem-i vahyiñ cemāline şalavāt
Sütüde hılķate ya'nî kemāline şalavāt
- 2 Selām o nuṭķ-ı şefā'at-tırāzına her dem
Dil-i kemīneden olsun celāline şalavāt
- 3 Dürüd o gīsū-yı 'anber-feşānına Hāķdan
Şeker-feşān-ı belāgat maķāline şalavāt
- 4 Ola hezār taḥiyyāt bülbül-i dilden
Gül-i cemāline fikr ü ḥayāline şalavāt
- 5 Şenālar eyle o zāt-ı mükerreme Nūrî
Getir Muḥammediñ aşḥāb u āline şalavāt

57

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Meşārifin zen-i dünyānıñ erlik ile kışalt
Seni duyūn-ı keşîre ḥāzer ki etmeye alt
- 2 Çoğalsa cürm ü günāhıñ ne ğam Hāķ erḥamdır
Hemān ḥuķūķ-ı 'ibādı 'ināyet eyle azalt
- 3 Benim iki gözümün nūru sa'y kıl deyniñ
Kerīm bende-nevāz-ı Hudāya olsun şālāt

58

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

56

B, 76a; Ç, 106b, 107a; Ü1, 120b; - Ü2

4: Veznin son tefilesi nüshalarda yazılmamıştır.

57

B, 76b; - Ç; Ü1, 120b; - Ü2

58

B, 75b; Ç, 106b; Ü1, 120b; - Ü2

- 1 Yâ Rab baña tevfiķ ile ver rāh-ı hidāyet
Yâ Rab beni zîrâ ki zebûn etdi ğalâlet
- 2 Yâ Rab baña tevfiķiñi sen rāh-nümâ et
Tâ ki olayım pey-rev-i erbâb-ı şefâ‘at
- 3 Pîllerle benim eyledigim fışķ u günâha
Geldi baña el-minnetü lillâh nedâmet
- 4 Aĥlâķ-ı zemîmeyle siyâh oldu derûnum
Zâhirde nice etdim ise cürm ü cinâyet
- 5 Uydum nice dem kâfir-i emmâreye ĥayfâ
Etdim anıñ emriyle nice nice ĳabâĥat
- 6 Kârım şeb u rûz âh ki hep cürm ü ĥaĥâdır
Yaķsañ beni âteşlere eylersin ‘adâlet
- 7 Girdi reh-i tevfiķiñe müstaĳfir ü tâ‘ib
Yâ Rab ĳuluñ Nûriye ĳıl luţf u ‘inâyet

59

Mef‘ûlû Mefâ‘îlû Mefâ‘îlû Fe‘ûlûn

- 1 Ey cism-i laţîfiñ dürr-i deryâ-yı hidāyet
V‘ey zât-ı şerîfiñ güher-i baĥr-ı sa‘âdet
- 2 Sensin o ĥudâvend-i eĳâlîm-i nübüvvet
Dergâhıña hep bendedir erbâb-ı risâlet
- 3 ‘Unvânıñ olup sûre-i Yâ Sîn ile Tâ Hâ
Maĥşûşa saña pādşehim kişver-i vaĥdet

4: etdim ise: etdirse B

6: âh: - Ĵ

59

B, 76a; Ĵ, 107a; Ü1, 120b, 121a; Ü2, 22b

1: cism-i: çeşm-i Ü2

2: eĳâlîm-i nübüvvet: ĥidîv-i dü serâ kim Ü2// heb bendedir: âşüftedir Ü2

3: olup: olur Ü2// Maĥşûşa: Maĥşûş Ü2// kişver-i vaĥdet: ĳurbet-i ĥazret Ü2

- 4 Sen hâtemisin cümle nebîniñ ki anıñçün
Gönderdi seni Hâzret-i Hâk ‘âleme rahmet
- 5 Bu Nûrî-i kem-mâyenîñ ol derdine dermân
Mağşerde aña eyle ‘inâyetle şefâ‘at

60

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Getir hezâr-ı hülûş ile Ahmede şalavât
Hâbîb-i Hâkka cenâb-ı Muhammede şalavât
- 2 Vücûd-ı cümle-i eşyâya rûhdur zâtı
Hudâdan ersin o rûh-ı maḥabbede şalavât
- 3 Selâm o çeşm-i Hudâ-bîne şad hezâr selâm
O ḥaṭṭ-ı ‘anber o müy-ı müca‘‘ade şalavât
- 4 Medîne de şeref-efzâ-yı kâ’inât olan
O reşk-i cennet-i a‘lâ-yı merḳade şalavât
- 5 Kaçan ki ḫayret alır Nûriyâ seni tırma
Getir Resûl-i Hudâ ya‘nî Aḫmede şalavât

61

Mef‘ûlû Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ûlün

- 1 İksirdir ey dil nazar-ı Şâh-ı Velâyet
Kuhl olsa sezâ ḥâk-i der-i Şâh-ı velâyet
- 2 Dîvân-ı şerîfi n’ola mu‘cizse ki Hâkḳı
Söyler eşer-i mu‘teber-i Şâh-ı velâyet

5: Ü2 2: ‘Afv eyle ḫaṭâyâsını lutf eyle şefâ‘at

60

B, 76a, 76b; Ç, 107a; Ü1, 121a; - Ü2

5: ki: - Ü1

61

B, 76b; Ç, 107a, 107b; Ü1, 121a; Ü2, 23a

2: mu‘cizse: mu‘ciz Ü2

- 3 K̡udret hele ŧemŧĩr-i yed-i Ħaydar-i Kerrār
Kevneyn daĥı bāl ü per-i ŧāh-ı velāyet
- 4 Keŧf eyledi vaĥdaniyyet-i Ħazret-i Ħaĥķı
Ehl-i dile ‘ilm ü hūner-i ŧāh-ı velāyet
- 5 Ħĩān-ı dil-i Nūrĩde daĥı ŧimdi bu demde
Vardır ni‘am-ı mā-ĥazār-ı ŧāh-ı velāyet

62

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 O naĥl-i ‘iŧveyi ‘āŧıķ firāŧ içine oturt
Gelirse ŧab‘a muvāfiķ biniŧle cismini ört
- 2 Saña deriz ki olmazsın efendi maĥrem-i rāz
Yürü bu bezmde ŧurma ŧavāmi‘a var sürt
- 3 ‘Araķ-feŧān olarak geldi meclise cānān
O rūĥ-ı maĥz için ey sākĩ leblebiyi ķavurt
- 4 Cihāna vermiyor a‘ŧār-ı rāĥatı gerdün
Anıñ da ĥırmenini rüzgār sen de ŧavurt
- 5 ŧabĩ‘atiñ yine Nūrĩ meger ki ĥufte imiŧ
Uyandır anı uyandır ‘aŧā-yı kilķ ile dürt

63

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Sırrıñı ŧaķla az uyu az ye az ŧoĥbet et
Bilmedigiñle muķārın olma dā‘im ‘uzlet et

3: ŧemŧĩr-i yed-i: ŧemŧĩrimdir Ü2

4: Ħazret-i: vaĥdet-i Ü2

5: dil-i: dili Ü2// ni‘am-ı: - Ü2

62

B, 76b, 77a; Ķ, 107b; Ü1, 121a, 121b; Ü2, 23a

1: içine: içinde Ü1, Ü2/ oturt: ört Ü2

2: olmaz: Nūshalarda “olamaz” yazılı. Vezne uyması için “olmaz” okundu.
bu bezmde ŧurma: bezmden zāhid Ü2

63

B, 77a; Ķ, 107b, 108a; Ü1, 121b; - Ü2

- 2 Hem Һasūd olma Һalīm ol müstaķīm ol şābir ol
Bu şıfātla göñlüñü reşk-i şafā-yı cennet et
- 3 İ'tikāda tiz yapışma her tabībe varma hem
‘Ābid ol hem ‘ārif ol dünyāda her dem Һā‘at et
- 4 ‘Aql u hūşuñ zā’il olunca yeme içme müdām
Haķķıñ ihsānına şükr et hem Һama‘dan nefret et
- 5 Şadrı gözetme varıp oturduğıñ meclislere
Çağırlımayan maħalle gitme yā hū rāħat et
- 6 Küntü kenzi añladıñsa nefsinı eyle tebāh
‘Aqlına mağrūr olma ihtiyār-ı zillet et
- 7 Kurb-ı sulţāna göñül verme hemişe Һāk ol
Vaħdet içre keşret etme keşret içre vaħdet et
- 8 Dā’imā dūr olma şer‘-i Aħmed-i Muħtārdan
Maħrem ol Nūrī haķīkatla ‘ulüvv-i himmet et

64

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün

- 1 Tarīķ-ı Haķķa reh-berdir şerī‘at
Necāt iķlīmıne derdir şerī‘at
- 2 Eder yoldaşını Һıfz u Һırāset
Bu dünyāda dil-āverdir şerī‘at
- 3 Çemenzār-ı maķālāt-ı Nebīde
Şüküfte verd-i aħmerdir şerī‘at
- 4 Cihānda pāy-ı taħt-ı ‘adl ü dāda
Sürer Һükmünü dāverdir şerī‘at

2: hem Һasūd: hem-Һaşr Ü1// şıfātla: şıfātıñla B

4: Һama‘dan nefret et: Һa‘amdan nefret Ü1

8: Aħmed-i: Aħmede B, Ç

64

B, 77a, 77b; Ç, 108a; Ü1, 121b; - Ü2

- 5 Eder ‘ālemleri nūrānī Nūrī
Dile hūrşid-i enverdir şerī‘at

65

Fe‘ūlün Fe‘ūlün Fe‘ūlün Fe‘ūlün

- 1 Sülūk ehline reh-nümādır ʔarīḳat
Cihān içre rāh-ı hüdādır ʔarīḳat
- 2 Vişāl-i Cenāb-ı Hudāya vesīle
‘Aşā-yı yed-i evliyādır ʔarīḳat
- 3 Mükedder ʔomaz gerd-i şirki silermiş
Dil-i ehl-i hāle şafādır ʔarīḳat
- 4 Göñül dīdesin dā’im eyler güşāde
Ezelden beri ḥaḳ-nümādır ʔarīḳat
- 5 Aña iḳtifa eyle ey Nūrī dā’im
Ki ehl-i dile muḳtedādır ʔarīḳat

66

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

- 1 Mest etdi dil ü cānı yine bŷy-ı ḥaḳīḳat
Sevdāya bıraḳdı beni gīsŷ-yı ḥaḳīḳat
- 2 Sezā ne verir neşv ü nemā olsa yaḳīnı
Çŷn serv-i revān ‘aşıḳa ol cŷy-ı ḥaḳīḳat
- 3 Zāhirde bulunmazsa n’ola kenz-i ḥafīdir
‘Ummān-ı serā’irdeki lu’lu’-ı ḥaḳīḳat

65

B, 77b; Ç, 108a, 108b; Ü1, 121b, 122a; - Ü2

3: şirki: sirişki Ü1

5: iḳtifa: iftikār B

66

B, 77b, 78a; Ç, 108b; Ü1, 122a; - Ü2

2: neşv ü nemā: neşve-nümā Ü1

- 4 Çevgân-ı maḥabbetle girer destîne ‘âşık
Meydân-ı ḥulûş içre meger gûy-ı ḥaḳîḳat
- 5 Ey Nûrî geri dönmez idim cānib-i ğayra
Billâh elime girse benim kûy-ı ḥaḳîḳat

67

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Toldurdu kevni râyiḥa-ı nâf-ı ma‘rifet
Gösterdi yâri âyîne-i sâf-ı ma‘rifet
- 2 Açdı şerî‘at ile ṭarîḳ-i ḥaḳîḳati
Hall etdi müşkilâtımı Keşşâf-ı ma‘rifet
- 3 Hâliş gerek riyâdan ola zâhidâ gönül
Almaz züyûf-ı ḳalbiñi şarrâf-ı ma‘rifet
- 4 Dükkân-ı tende ḥaylî kitâb-ı ḥaḳîḳati
Erbâbına verir dil-i şaḥḥâf-ı ma‘rifet
- 5 ‘Ankā iseñ ḥaḳîḳat ile Nûriyâ olur
Menzilgehiñ vücûdda ol ḳâf-ı ma‘rifet

68

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Tarf-ı ruḥsârîñ olup nûr ile îmân şıfat
Cüş eder dil görücek ḳaddiñi ‘ummân şıfat
- 2 Gerçi şad pâre edip ḳalbimiz ey sengin dil
Lîk ‘ışkıñla ğazel-gûdur o dîvân şıfat
- 3 Sürmedir ḥâk-i der-i dergeh-i ‘âlî-şanıñ
Görünür zümre-i ‘uşşâḳa Şıfâhân şıfat

67

B, 78a; Ç, 108b; Ü1, 122a; - Ü2

68

B, 78a; Ç, 109a; Ü1, 122a; Ü2, 22a

1: ḳaddiñi: rüyüñü Ü2

- 4 ‘Aks eder çihre-i zerdümde ruḥ-ı âli anıñ
Ḥâtem-i zerdır o bu la‘l-i Bedeḥşân şıfat
- 5 Sâde olsa n’ola şî‘r-i terimiz ey Nūrî
Tîğdir rezimgeḥ-i zâhide ‘uryân şıfat

69

Mef‘ûlû Mefâ‘îlû Mefâ‘îlû Fe‘ûlûn

- 1 Ey pîr-i tarîkat medediñ rāh-nümâ et
Âşârıñı meclisde bize berg ü nevâ et
- 2 Ref‘ eyle ḥicâbı dilimizden nazar eyle
Dergâhıña geldik bize luṭf ile devâ et
- 3 Kaldır dilimizden eşer-i naḥvet ü kibri
Menzilgehimiz himmet ile a‘lâ et
- 4 Kând-i süḥanıñ olmaya mehcûr dehenden
Vaşfıñla bu tûṭî-i dilim gûyâ et
- 5 Nūrî-i siyeh-rûya kerem eyle efendim
Keşretten o bî-çâreyi bî-pervâ et

70

Nazîre Be-ğazel-i Kâmi

Mefâ‘îlûn Mefâ‘îlûn Mefâ‘îlûn Mefâ‘îlûn

- 1 Kādîd etme demem kendiñ riyâzetler ile var et
Kebâbıñ nâzükîñ meyle şafâlık zâhidi beklet

4: Ü2 2: Gûyâ o ḥâtem-i zerdır bu Bedeḥşân şıfat
ruḥ-ı âli anıñ: lebân-ı la‘lîñ Ü2

5: şî‘r-i: şî‘ri Ü2

69

B, 78a, 78b; Ç, 109b; Ü1, 122a, 122b; Ü2, 22a

4: kând-i süḥanıñ: zikriñ sükkeri Ü2

5: Ü2 2: Âlâyiş-i keşretten anı bî-pervâ et

70

- B; Ç, 109b; Ü1, 122b; - Ü2

Başlık: Ü1; - Ç

- 2 Mükeyyef ol o şūhu tā-be-şubḥ eglendir efyūnveş
O da bir ma‘rifetdir keşşini bir lu‘b ile esnet
- 3 Efendi uğradıñ zanneylerim kabz olduḡuñ yokdur
Bu bel sovuḡluḡudur kesme ardın dem-be-dem işlet
- 4 Meded ey şeh-süvār etdirme pā-māl esb-i aḡyāra
Bizi ḡahr ise maḡşad kendi şeb-diziñe gel çignet
- 5 Nedir ḡāmeñde Nūrī bu ḡavā’idsizlik ez-berden
Cenāb-ı Kāmīniñ ṡarzına sa’y et cüz’ice beñzet
- 6 Sözüñ yok naḡme-i rengīn-i ḡālet-baḡşına anıñ
Hemān ol ‘andelīb-i ma’nāyı gel dem-be-dem söylet

71

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

- 1 Sāḡiyā mey şun bize gitsin ḡam-ı hicrān-ı dost
Mest ü bī-hūş olalım kim böyledir fermān-ı dost
- 2 Zühd ü taḡvā ḡırḡasından gel şoyun abdāl iseñ
İbn-i Edhem gibi varıñdan geç ol ‘uryān-ı dost
- 3 Vāşıl olurdum murādım ḡāşıl eylerdim dilā
Girse ya’nī destime bir kerrecik dāmān-ı dost
- 4 Eyledi dünyāda müstaḡnī beni ḡamd eylerim
Ya’nī *faḡru faḡri* ile luṡf-ı bī-pāyān-ı dost
- 5 Diñledim ḡülşende bir şeb na’t okurken Nūriyā
Mest-i bī-hūş eyledi bülbul gibi elḡān-ı dost

72

Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn Fe‘ulūn

3: yokdur: yok mu Ç

71

B, 78b; Ç, 110a; Ü1, 122b; - Ü2

5: Mest ü: Mest B, Ü1

72

B, 78b, 79a; Ç, 110a, 110b; Ü1, 122b, 123a; - Ü2

- 1 Ğam-ı ‘ışkıñ ile giryānım ey dost
Firāk u hecrden nālānım ey dost
- 2 Hücūm-ı leşker-i derd ile şimdi
Periřān-‘aql u ser-gerdānım ey dost
- 3 Şikest etdim tenim fülkūn cihānda
Ğariķ-i lücce-i hicrānım ey dost
- 4 ‘Adū-yı ħānedān-ı Mustafāya
Dil ü cānla ağır düşmānım ey dost
- 5 ‘Aceb mi cūş edersem gün içinde
Ma‘ārifle yem-i ‘ummānım ey dost
- 6 Libās-ı ‘unşurum zulmānī ise
Ne ğam ser-tā-ķadem ben cānım ey dost
- 7 Rumūz-ı vaĥdeti bilmekde ‘āciz
Periřān olmuşum ĥayrānım ey dost
- 8 Gelip devriyye-i ‘arşıyye ile
Sivādan devr edip gerdānım ey dost
- 9 Nebāt u ma‘den ü ĥayvānı gezdim
Netīce Ĥazret-i insānım ey dost
- 10 Serīr-i ma‘rifetde Nūriyā ben
Ma‘ānī mülküne ĥaķanım ey dost

73

Mef‘ūlū Fā‘īlātū Mefā‘īlū Fā‘īlūn

- 1 Tab‘ımda cūş kıldı yine baĥr-ı vāridāt
Ĥaķķā ki olmuşum bu şifāt içre dürr-i zāt

1: ey: - Ç (Ç’de diğey beyitlerde de “ey” yazılmamıştır.)

5: cūş: ğuş Ç

9: nebāt u: nebāt Ü1

73

B, 79a; Ç, 110b; Ü1, 123a; Ü2, 22b

- 2 Oldum ğarīķ-i baķr-ı tecellī-i *men* ‘*aref*
‘Arz eyledi cemālini cānān bī-cihāt
- 3 Hızr-ı zemāna pey-rev olup eyledi beni
Feyz-i ledünle himmeti bir çeşme-i hayāt
- 4 Gördüm bu ‘ālem içre o yārīñ cemālini
Etmiş ihāṭa zāt-ı şerīfin kamu şıfāt
- 5 Nazmım a Nūrī Hāķdan imiş bilmezem velī
Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilāt

74

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

- 1 Erdi yine dil kişverine bûy-ı maḥabbet
Cûş eyledi deryā gibi bu cûy-ı maḥabbet
- 2 Nā-dān odur ‘ālemde ki bilmez ğam-ı ‘ışkı
Dānā imiş el-ḥaķ eden ārzū-yı maḥabbet
- 3 Ser verdi nice ‘āşık āşüfte yolunda
Āġeştedir ey dil dem ile kūy-ı maḥabbet
- 4 Şad el-ḥazer elleşme eyā ‘āşık-ı bī-tāb
Ġāyet de kavīdir hele bāzū-yı maḥabbet
- 5 Dil-dāra gönül ver yürü ol ‘āşık-ı rüsvā
Nūrī saña ma‘lûm ise ger ḥûy-ı maḥabbet

75

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

2: cānān: dil-dār Ü2

5: fā‘ilātü mefā‘ilü: fā‘ilāt ü mefā‘il ü Ü1; fā‘ilāt mefā‘il ü Ü2

74

B, 79a, 79b; Ç, 110b; Ü1, 123a; Ü2, 22b

75

B, 79b, 80a; Ç, 110b, 111a; Ü1, 123b; Ü2, 23a, 23b

- 1 Ey ğonçe-i laṭīf ḳabā-yı ḥicābı yırt
Ben bülbul-i fütādeñi güldürmeden çağırt
- 2 Gel ey şerāb-ārāya dest-i ḥumārdan
Dūşīze-i dili ḳadeḥ-i şevḳle ayırt
- 3 Her meclisiñde vā‘iz ağır başlıḳ eylediñ
Gel ḥalkı uşlu eyle fesāneyle baş ağırt
- 4 Germ-ābede raḳīb meger dikdi kıyruḡu
Gerçek midir a sāḳī ḥaber al hemān segirt
- 5 Encāmını mülāḥaza ḳıl soñra Nūriyā
Ol māh-pāreyi er iseñ ḥāneñe getirt

76

Takrīz Berāy-ı Dīvān-ı Ḥāfiẓ-ı Şirāzī
Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

- 1 Bī-ḥavf u recādır hele rindān-ı ḥarābāt
Zīrā ki riyā etmedi pīrān-ı ḥarābāt
- 2 Her müflis-i cerrār ne mümkin ola maḥrem
Her nā-kese meftūḥ degil ḥ‘ān-ı ḥarābāt
- 3 Zāhirde ḥarābāt ḥarābat imiş ancak
Ma‘nide ḳavīdir begim erkān-ı ḥarābāt
- 4 Maḥv etdirir elbette sivā cürmünü zīrā
Tolḡundur erenler ile dīvān-ı ḥarābāt
- 5 Şīrāz ḥarābātını vaşf eyledi Nūrī
Dīvān-ı şerīfinde o bürhān-ı ḥarābāt

1: laṭīf: - Ü1

2: şerābārāya: şerābārā Ü1// ḳadeḥ-i: - Ü1

3: vā‘iz: zāhid Ü2

4: gerçek midir: gerçek ise Ü2

5: māh-pāreyi: māh-pāre iyi Ç// er iseñ ḥāneñe: oṭaya er iseñ Ü2

76

B, 80a; Ç, 111a; Ü1, 123b; Ü2, 22b, 23a

Başlık: Ü1 (Derkenarda); - B, Ç, Ü2

2: müflis-i: meclis-i Ç/ cerrār: cerrāra Ü2/ ola: k’ola Ü2

77

Mefā‘ilün Fe‘ilâtün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Cihānda tütma kı̇sāvet kı̇zum bu pendim tüt
Piyāle-i mey-i āli al ey efendim tüt
- 2 Meded bu bī-ser ü pāyı yine ayaklandır
Şürüb-i hānede destim a şeh-levendim tüt
- 3 Ğaraẓ ümīd-i mededse kı̇zıñ etegi kı̇şa
Hele şu dāmen-i maḥbūb-ı ser-bülendim tüt
- 4 Dilā şu tuḥfe-i ‘ıṣṣ u maḥabbet-i yāri
Al işte ğāyet ile bendeñiz begendim tüt
- 5 Emān emān yine elden mi çıkmak ister tiz
‘İnān-ı Edhem-i Nūrī-i derdmendim tüt

78

Nazīre Be-ğazel-i Vehbī

Fā‘ilâtün Fā‘ilâtün Fā‘ilün

- 1 Tıfl-ı ma‘nāya gönülden ver sūt
Dāye-i ḥāme kı̇ucağında uyut
- 2 Başla efsāneye tenhāda bu şeb
Mihr-bānlıkla o meh-rūyu uyut
- 3 Kı̇oynuma girdiği sā‘at cānān
Yüregim eyledi vāfir küt küt
- 4 Devri boşdur felegiñ zevkı̇ eyle
Ön eder ardı yeter saña uyut

77

- B; Ç, 108b, 109a; Ü1, 123b; - Ü2

5: çıkmak: çıkmamak Ç

78

- B, Ç; Ü1, 123b, 124a; - Ü2

- 5 Şeb-i ekdâr ile maḥmûm olsañ
Şişecik bâde gibi buzla üşüt
- 6 Bâde çek bâde ne berş ü ne ‘araķ
Benglik içme ne de efyûn yut
- 7 Hafaķân olsa nümâyân sende
Perçem-i yâri çü eftimûn tut
- 8 Maḥlaşıñ Nûrî idi evvelden
Sen o aydınlığı ey maḥrûm unut
- 9 Vehbî-i tâze-nihâl-i şî‘re
‘Arza kıl mîve-i nazmıñ gibi dut

79

Mefûlû Mefâ‘îlû Mefâ‘îlû Fe‘ûlûn

- 1 Ne ‘amma ne ḥâla ne eb ü mādere minnet
Kâfî bize zeytûn Hudâ-pervere minnet
- 2 Bir pādşeh-i tahtgeh-i faķra ķul ol kim
‘İsâ gibi tâ etmeyesin ķayşere minnet
- 3 Bir âh ile mümkün güzeli râm edem ancak
Âzürde eder etmezem eşk-i tere minnet
- 4 Dîvâneleri kıra yeter kâkül-i şûḥuñ
Etme güzelim şan‘at-ı âhengere minnet
- 5 Nûrî var iken Ḥazret-i Kāmî gibi nev-ţarz
Etmem ġazeliyyât-ı kühen-ġûlara minnet

Ķâfiyetü’ş-Şâ*

79

B, 79b; Ç, 109a, 109b; - Ü1, Ü2

1: ḥâla: ḥâlâya B

* **Başlık:** B, Ç, Ü1; Fî-Ĥarfü’ş- Şâ Ü2

80

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Güşādī-i dile ancak piyāledir bā'is
Fiğān-ı bülbüle verd ile lāledir bā'is
- 2 O şūh revzene bakdıkça cezbesi artar
Belī nümāyiş-i meh-tāba hāledir bā'is
- 3 Gürisne-i ğam-ı hecrim efendime geldim
Faķiri etmege seyyāh nevāledir bā'is
- 4 Benim de var idi evvelde 'aql u idrākim
Velī tecennüne 'ışk-ı dü-sāledir bā'is
- 5 Dü nüşha-yı haţıdır Nūriyi eden me'zūn
Huşul-i 'ilmine iki risāledir bā'is

81

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Munkirāna ma'rifetden keşf-i rāz etmek 'abeş
Şoñra ey dil ol gürūhdan ihtirāz etmek 'abeş
- 2 Vuşlat-ı yār içün etme seg raķibe ser-fürū
Dūn olan merd ere dünyāda niyāz etmek 'abeş
- 3 İbn-i Edhem gibi terk etmededir ancak hüner
Yohsa Maḥmūd oluban meyl-i Ayāz etmek 'abeş
- 4 Geldi haţıñ ğayrı sevdāvīlerin bezmine gel
Dil-berā geçdi zamānıñ ğayrı nāz etmek 'abeş
- 5 Ma'rifet ser-menzil-i 'uşşāka varmak Nūriyā
Lāf ile eţrāfda hem türktāz etmek 'abeş

80

B, 80a; Ç, 111a, 111b; Ü1, 124a; Ü2, 23b

81

B, 80a, 80b; Ç, 111b; Ü1, 124a; - Ü2

82

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Hıatıñdır nev-be-nev derd-i dil-i nālānıma bā‘ış
Lebiñdir dem-be-dem feryādıma efgānıma bā‘ış
- 2 Nigārā āteş-i ‘ışkıñla yandı hırmen-i şabrım
Anıñçün oldu taraf-ı cūya bu cevlānıma bā‘ış
- 3 Düşelden dāmgāh-ı hecriñe murğ-ı dil-i şeydā
Hayāl-i vuşlatıñdır derd-i bi-pāyānıma bā‘ış
- 4 Beni derviş etdi hasret-i dīdārıñ ey cānān
Bu hasret oldu devr-i halkada devrānıma bā‘ış
- 5 Meger kim küfr-i maḥmūra erişmişken yine Nūrī
Görüp nūr-ı zuhūr oldu benim imānıma bā‘ış

83

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün

- 1 Şafā-yı kalbe leb-i sürḥ-i yārdır bā‘ış
Cilā-yı bezme mey-i hoş-güvārdır bā‘ış
- 2 Benim şu rütbe qarīb olduğum o dil-dāra
Raķībe eylediğim i‘tibārdır bā‘ış
- 3 Be zāhid eyle ḥazer āh etdigimden kim
Helāk-i ‘Ādde hemān rūzgārdır bā‘ış

82

B, 80b; Ç, 111b; Ü1, 124b; Ü2, 23b

1: derd-i dil-i nālānıma: çün nāle-i efgānıma Ü2// feryādıma efgānıma: feryād-ı hoş elḥānıma Ü2

2: anıñçün oldu taraf-ı cūya: kenār-ı cūy-ı eşke oldu çün Ü2

4: Ü2: Raķībi öldürdüm haylī müddet beri ey şūḥ

Deriñde olduğu seg oldu çün sāmānıma bā‘ış

5: Ü2: Menem ol Nūrī-i gümgeşte hāmūn-ı şefkatde

Ḥüsn-endüz-ı belādır derd-i bi-pāyānıma bā‘ış

83

B, 80b, 81a; Ç, 112a; Ü1, 124b; Ü2, 23b

- 4 Żarūrī çekdigim ol tıfl-ı nev-resin derdin
Muḳaddem eyledigim ihtiyārdır bā'ış
- 5 Cünūna uğradan ey Nūrī bülbül-i ṭab'ın
Ḥayāl-i ḥaṭṭ u ruḥ-ı gül'izārdır bā'ış

Ḳāfiyetü'l-Cīm*

84

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 O zülf-i 'arbede-cū hem o dīde-i pür-gonc
Bıraḳdı ḳalb-i figārımda şad hezārān renc
- 2 İzāle etmege şofra-ı hecri pistānı
Marīz-i 'ışḳa devā-sāz olur iki nārenc
- 3 Şaṣın ihāṭa edip gerden-i münevveriñi
Aḳın bıraḳdı meded Rūma leşker-i Efrenc
- 4 Kefīl olur musun ey dil o şāh-ı feraḥ-ruḥ
Ki atı vermeye bir gün bizi de çün şatranc
- 5 Der-i maḥalle-i cānānda Nūrīyi gördüm
Raḳīb-i dīv ile olmuşdu şimdi penc-ā-penc

85

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Bükdü belimi miḥnet ile bār-ı tezevvüc
İḳbāle maḥal ḳoymadı idbār-ı tezevvüc

* **Başlık:** B, Ç; - Ü1; Fī-Ḥarfü'l- Cīm Ü2

84

B, 81a; Ç, 112a; Ü1, 124b; Ü2, 23b, 24a

1: ḳalb-i: ḳalbe Ü1// hezārān: hezār Ü2

2: etmege: - Ü1

4: bizi: anı Ü1

5: penc-ā-penc: pīç-ā-pīç Ü2

85

B, 81a; Ç, 112a, 112b; Ü1, 124b, 125a; - Ü2

- 2 Nā-puḥteligim kalmadı bi'llāh cihānda
Ṭunc etdi vücūdumu benim nār-ı tezevvüc
- 3 Āzürde edip ğonce-i şüküfte-i ṭab'ım
Şad miḥnet ü derd ü ğamla ḥār-ı tezevvüc
- 4 Rāḥat kōmadı dilde bütün eyledi meslūb
Ne müşkil imiş ergene bu kār-ı tezevvüc
- 5 Tecrīd şafāsını unutturdu göñülden
Ey Nūrī ḥayālīñdeki efkār-ı tezevvüc

86

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Eger maḳşūd ise ḳurbiyyet-i Ḥaḳ cān u tenden geç
O ḥalvetgāh-ı ma'nāya varırsañ pīrehenden geç
- 2 Mü'eddeb ol ḥazer kıl nefsdan şabr et taḥammül kıl
Der-āġüş etmeden kaç dil-beri būs-ı dehenden geç
- 3 Yürü 'İsā-yı vaḳt ol ḳāf-ı tecrīd üzre 'anḳā ol
Göñül verme şaḳın dünyāya erlik ile zenden geç
- 4 Ḥaber almak dilerseñ len terāniden Kelīm-āsā
Libās-ı hestīyi çāk edegör ben ile senden geç
- 5 Otur ḥalvet-nişīn ol Nūriyā kıl ḥaḳdan 'uzlet
Saña sen lāzım iseñ sevmeyenden geç sevenden geç

Ḳāfiyetü'l-Ḥā*

87

Mefā'īlün Fe'ilātün Mefā'īlün Fe'ilün

2: ṭunc: şac Ü1

86

B, 81b; Ç, 112b; Ü1, 125a; - Ü2

4: libās-ı: libāsı Ü1

* **Başlık:** B, Ç; - Ü1; Fī-Ḥarfü'l-Ḥā Ü2

87

B, 81b; Ç, 112b, 113a; Ü1, 125a; Ü2, 24a

- 1 Verir derûna şafâ vü tarab kelâm-ı faşîh
Mişâl-i rûy-ı muşaffâ-yı dil-rübâ-yı melîh
- 2 Olur mu tâzelere zümre-i zenân hem-ser
Şerâb-ı nâba ne mümkün k'ola 'arağ tercih
- 3 Şun ol piyâle-i ser-şârı sâkiyâ lutf et
Mükedderiz bu dem eyle fu'âdımız tefrîh
- 4 Hayât-ı tâze verir 'âşıkâna vech-i hüsn
Mütûn-ı 'ışkı ser-â-ser odur eden teşrîh
- 5 Görünce nâgeh o cânânı Nûriyâ şandım
Kıyâmet erdi nüzûl eyledi Cenâb-ı Mesîh

88

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şahbâ-yı la'li verdi yine cânâ irtibâh
Minnet Hudâya erdi bu maḥzûna inşirâh
- 2 Mest-i mey-i melâmetim âşüfteyim bu dem
Ey şûfî saña râh-ı kerâmât ü baña râh
- 3 Uçmağa zâhidâ eger 'azm ise niyyetiñ
Bâz ile cübbe dâmenin ol murğ-ı zû'l-cenâh
- 4 Ta'lîm-i naḥv u şarf ile bitmez seniñ işiñ
Bulduñ kıyâs eyleme mantıqla sen felâh
- 5 Ol âfetiñ olunca nigâhıyla âşnâ
Güm-râh olduñ ey dil-i Nûrî katı şalâh

88

B, 81b, 82a; Ç, 113a; Ü1, 125a, 125b; Ü2, 24a (Derkenarda)

1: la'li-i: la'l Ü2/ cânâ irtibâh: kalbe inşirâh Ü2// inşirâh: irtibâh Ü2

2: Ü2 1: Ben mest-i ḥamr-ı mey-kede-i sırr-ı Haydarım

3: Ü2 1: Uçmağa 'azm ederseñ eger ey zâhid bu şeb

Bâz: Nâz B, Ü2// murğ-ı: sen de Ü2

4: mantıqla: zâhirle Ü2

89

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Geldi meydāna bu şeb şevkle rindāne adeḥ
Eyledi ‘arz-ı maḥabbet hele rindāna adeḥ
- 2 Hep derūnında olan sırrını fāş etdi yine
Başladı devr-i ḥaḳīḳīye levendāne adeḥ
- 3 Tutdu pīrāmen-i bezm-i zurefāyı şimdi
Mesned-ārā-yı neşāt oldu mülūkāne adeḥ
- 4 Zīb-i evreng-i sūrūr-ı dil ü cān olmasa ger
Böyle çıkmazdı begim süfreye şāhāne adeḥ
- 5 Zemzemeyle ḥaberin verdi şıfātñ Nūrī
Söylüyor tırma hemān öyle zarīfāne adeḥ

90

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Sāḳī şabāḥ irişdi yetişdir mey-i şabūḥ
Tā ser-be-ser tenüm ola neş’eyle maḥz-ı rūḥ
- 2 Ol bādeden ki bezm-i elest içre içdiler
Faḥrū’l-enām ü Ādem ü ‘İsā Kelīm ü Nūḥ
- 3 Ol teşneden zemīnde biḥār eylemez qarār
Devr etdirür o neş’e ile āsmānı yūḥ

89

B, 82a; Ç, 113a; Ü1, 125b; Ü2, 24a

4: olmasa: olsa B

5: söyle: diñle Ü2

90

B, 82a, 82b; Ç, 113a, 113b; Ü1, 125b; Ü2, 24a

1: neş’eyle: zevkile Ü2

2: içdiler: oldu mest Ü2// Ādem ü ‘İsā Kelīm ü Nūḥ: Ādem ‘İsā vü Kelīm Nūḥ Ü2

3: Ü2 2: Oldur ki devri der heme ān āsmānda yūḥ

teşneden zemīnde: teşnedir ki yerde Ü2

- 4 Leb-ber-leb et piyāleyi zīrā ki ben bu dem
Zühd ü riyādan eylemişim tevbe-i naşūh
- 5 Yād eyle neşve-i mey-i āzālī Nūriyā
K’andan mükevvenāt u şuver eyledi sünūh

91

Mef’ülü Mefā’ilü Mefā’ilü Fe’ülün

- 1 Sāde-ruḥ olan gerçi çü billūr-ı müferreh
Bā-naḳş u ḥaṭ İzīd dahı fa’fūr-ı müferreh
- 2 Ğıll u ğışı yokdur bu hoş-āba niçe beñzer
Şorarsan anı bāde-i engūr-ı müferreh
- 3 ‘Uşşāka ğıdā būselik ancak yeter ey şūh
Olmaz bu kadar nağme-i mähūr-ı müferreh
- 4 Bir sübhadır aldıkça ele tāzesin ‘aşık
Tıbca o muḳavvī-i saḳanḳūr-ı müferreh
- 5 Ser-tā-be-ḳadem Nūrī müferrehdir o cānān
Ruḥsār müferreh leb-i maḥmūr-ı müferreh

Ḳāfiyetü’l-Ḥā*

92

Mef’ülü Fā’ilātü Mefā’ilü Fā’ilün

- 1 Āsmān-ı Ḥaḳḳa mazhar olur āšnā-yı şeyḥ
Zīr-i a’sā-yı ḥazretedir ittikā-yı şeyḥ
- 2 Āl-i ‘abā maḥabbeti farz olduĝu için
Maḳbūldur ṭarīḳat içinde ‘abā-yı şeyḥ

4: zühd ü: zühdü Ü2

5: āzālī: āzāle Ü2/ Nūriyā: Nūrī Ü2

91

- B; Ç, 113b; Ü1, 125b; - Ü2

* **Başlık:** B, Ç; - Ü1; Fī-Ḥarfü’l-Ḥā Ü2

92

B, 82b; Ç, 113b, 114a; - Ü1; Ü2, 24a, 24b

- 3 Var ise ârzû-yı vişâl-i Hudâ gönül
Fevt eyleme ki vuşlat-ı Hâkdır likâ-yı şeyh
- 4 Hâmûn-ı hayret içre bu nefsin ğarîbini
Elbette kırtarır anı râh-ı hüdâ-yı şeyh
- 5 Tüt dâmenin niyâz ile ey Nûrî dâ'imâ
Zîrâ ki ğayra beñzemez elbet du'â-yı şeyh

93

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Arz edersem hâlimi hâlim gelsr ol yâre telh
Mestiñ elbet sözleri gelmez mi ya hüşyâra telh
- 2 Vuşlat eylemez de etsen istemez kalb-i figâr
Sükkerîn olsa bile dârû gelür bîmâra telh
- 3 Telh eder bezmi o şîrîn-leb raķîb-i dîv ile
Mey 'aceb mi gelse maħmûr-ı dil-i pür-zâra telh
- 4 Ehl-i hâli ğaflet içre şanma ey zâhid ki h'âb
Taṭludur ehl-i mezâķa dîde-i bîdâra telh
- 5 Nûrîniñ kıand-i kelâmîñ diñlese hiç şübhe yok
Bu hâlâvetle gelür zühhâd-ı pür-inkâra telh

94

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Geh ḡandenâk eder beni geh zâr eder o şûh
Geh luṭfla ḡiṭâb u geh âzâr eder o şûh

4: hāmûn-ı: şahrâ-yı Ü2/ ğarîbini: müsâfirîñ Ü2

5: elbet: elbetde Ü2

93

B, 82b; Ç, 114a; - Ü1; Ü2, 24b

94

B, 82b, 83a; Ç, 114a; - Ü1, Ü2

- 2 Şem‘-i vişāl ile gehi eyler derūnu nūr
Geh fūrkat ile hānemizi tār eder o şūh
- 3 Ceng etmege maḳālīm ile ceyš-i ḥaṭṭına
Gīsū-yı müşg-būsını ser-dār eder o şūh
- 4 Ezhār-ı vuşlatın gehi bizden dirîğ eder
Eşmār-ı būsini geh îşār eder o şūh
- 5 Ben istedikçe zerre ḳadar Nūriyā vefā
Cevr ü cefâyı çok eder ısrār eder o şūh

Ḳāfiyetü’-d-Dāl*

95

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Muḥammed nūr-ı Yezdāndır Muḥammed
Muḥammed maḥż-ı imāndır Muḥammed
- 2 Nebīler gerçi kim oldu e‘āzım
Velī serdār u sultāndır Muḥammed
- 3 Muḥammed maḥzen-i esrār-ı Ḥaḳdır
Emīn-i genc-i ‘irfāndır Muḥammed
- 4 Görüñdi şūret-i Ādemde ammā
Bilinmez sırr-ı Raḥmāndır Muḥammed
- 5 Cemī‘-i kā’ināt olmuş çü emvāc
O mevce baḥr-ı ‘ummāndır Muḥammed
- 6 Vücūdu māye-i ḳudretdir anıñ
Bütün cānlara cānāndır Muḥammed

* **Başlık:** B, Ç; - Ü1; Fī-Ḥarfü’-d-Dāl Ü2

95

B, 83a, 83b; Ç, 114b; Ü1, 126a; Ü2, 25a (Derkenarda)

2: serdār u: serdār Ü1

3: - Ü2

4: ammā: likin Ü2

6: Ü1’de derkenardadır.

6-11: - Ü2

- 7 Maḥabbet mülkünün pīrāyesidir
Serīr-i ‘ışķa ḥaķandır Muḥammed
- 8 Ser-i ḳudretde bir tāk-ı muraşsa‘
Mu‘allā gevher-i cāndır Muḥammed
- 9 Şifā-i şadr-ı kevneyn olduĝuyçün
Marīz-i şirke dermāndır Muḥammed
- 10 Kemāhī bildi esrār-ı Ḥudāyı
Ledün yāḳūtuna kāndır Muḥammed
- 11 Serāy-ı vaḥdeti kıldı müşerref
O dergāha ki mihmāndır Muḥammed
- 12 Yüzü nūru imiş mihr-i cihān-tāb
Muḥammed māk-ı tābāndır Muḥammed

96

Mef‘ūlū Fā‘ilātū Mefā‘ilū Fā‘ilūn

- 1 Bī-dār olan gönülleredir inşirāḥ-ı ‘īd
Gūyā ki şubḥ-ı rüz-ı kıyāmet şabāḥ-ı ‘īd
- 2 Ḳaldırdı ḥāmūşī-i ḥumār-ı şıyāmı hep
Mest eylemekde zümre-i ‘uşşāḳı rāḥ-ı ‘īd
- 3 Verdi dimāĝa nefḥa-i ĝīsū-i ḥūr-ı ‘īn
Firdevs-i ‘Adnden esrār-ı dil-i ribāḥ-ı ‘īd
- 4 Ḥall edemez lügāt-ı ‘amīḳ-i vişāli ḥiç
Bu aḥter-i şeb-i ramazān çün şihāḥ-ı ‘īd
- 5 El bağladır muṭī‘ ile ‘āşīye kıblede
Tekbīr-i bāhirū’ş-şeref-i iftitāḥ-ı ‘īd

12: māk-ı: rāḥ-ı Ç

96

B, 83b; Ç, 115a, 115b; Ü1, 126a; - Ü2

3: esrār-ı: esrārı Ç

- 6 Nūrī bu nazm-ı pāke sebep iltifâtıdır
Ol Āşafīn ki anıñladır irtibāh-ı ‘īd
- 7 Vālī-i Ḥanya Ḥazret-i Ferhād-ı bī-hemāl
Kim her nigāhı oldu bize bir felāh-ı ‘īd
- 8 Olsun hemīşe mesned-i devletde kām-bīn
Görsün nice nice buña beñzer şabāh-ı ‘īd

97

Mefā ‘īlün Mefā ‘īlün Mefā ‘īlün Mefā ‘īlün

- 1 O şāh-ı hüsne şeb-tā-seher ki hem-demiz zāhid
Ezelden bende-i ‘ışkuz hıdīv-i ‘ālemiz zāhid
- 2 Yeter şeytānlig etme ser-fürü et bizlere zīrā
Melā’ik zümresine secdegāhız Ādemiz zāhid
- 3 Biz ol terkīb-i eczā-i ‘uqūl u rūḥ-ı insānız
Senüñ emrāz-ı inkārıña ṭurfa merhemiz zāhid
- 4 Bu şüret-ḥāne-i dehr içre ḥādis gelmişiz zāhir
Velī ma’nide cümle bildigiñden aḳdemiz zāhid
- 5 Ne deñli derd olursa Ḥazret-i cānānemizdendir
Aña ḥorsend ü rāzīyüz anıñla ḥurremiz zāhid
- 6 Fünün-ı zāhire mazhar degilseñ ‘ilm-i bātında
Şükür Ḥaḳḳa ki senden rütbe rütbe a’lemiz zāhid
- 7 Bu varlık nisbetiyle cümleden aḥḳar-teriz ammā
Cenāb-ı pīre ḳul olmaḳla zāt-ı ekremiz zāhid

97

B, 83b, 84a; Ç, 114b, 115a; Ü1, 126b; Ü2, 24b

3: ‘uqūl u: ‘uqūl Ü1, Ü2

4: zāhir: cānā Ü2// bildigiñden: gördigiñden Ü2

5: olursa: olur Ü2// ḥorsend ü: ḥorsende Ü2// anıñla: gör imdi Ü2

- 8 Saña hem-reng olur mu şūreten ü bâtinen ‘uşşāk
Bilinmez añlaşılmaz fark olunmaz ‘ālemiz zāhid
- 9 Biz aldık men ‘arefden dersimiz ey Nūrī-i şeydā
Künūz-ı ‘alleme’l-esmāda ism-i a‘zāmız zāhid

98

Nazīre-i Ġazel-i Hıfzī*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Ez-maḥabbet gevher-i ‘irfān ḥāşıl mīşevd
‘Işq-ı deryāyist der-ten gevhereş dil mīşevd
- 2 Bā-‘ulūm-ı zāhirī seyyid-i ekber bâşed kesī
Çün be-nezd-i ‘ārifān āmed ü cāhil mīşevd
- 3 Nūr-ı ‘irfān ger dil-i ümmī koned meşkūh-ı şem‘
Der-‘akab bā-‘ilm-i Ḥaḳ-dānende fāşıl mīşevd
- 4 Derd-i yār-ı ‘ārifān yek rengī bâşed dīn ü deyd
Her ki dīdān şehr-rā ez-cān mā’il mīşevd
- 5 Her ki Nūrī mīşevd hem-bezm-i Hıfzī-i belīg
Bā-fünūn-ı cifr ü şi‘r ü fikh-ı kāmīl mīşevd

99

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Vişāl-i yār saña oldu dün gice mev‘ūd
Dilā inanma şaḳın verme öyle ‘ahde vücūd

8: Ü2’de 4. beyitten sonradır.

şūreten ü bâtinen ‘uşşāk: şıbgat’ullāha ṭalan cānlar Ü2

98

B, 84a; Ç, 115b; Ü1, 126b; - Ü2

Başlık: Ü1; - B, Ç

2: bâşed: bâşī B

4: ‘ārifān: ‘irfān B// dīdān: vīrān B

99

B, 84a, 84b; Ç, 115b; Ü1, 126b, 127a; Ü2, 25a

1: vişāl-i yār: vişāl B// Dilā: Gönül Ü2// öyle ‘ahde: böyle şey’e Ü2

- 2 Oturmaz idim efendim cemālîne karşı
Nemâz içinde eger olmasaydı izz-i ku'ûd
- 3 'Aceb nedir işün ey kâfir-i rakîb seniñ
Mağallesinden o şühûñ yıkıl be-hey merdûd
- 4 Cemâli vaşfinı takrîr eder işit zâhid
Tehî midir nağamât-ı ney ü terâne-i 'ûd
- 5 Verir kerîmdir ey Nürî nağd-i vuşlatını
O şâh kim aña Hâkdan verildi şîme-i cûd

100

Mef'ûlû Fâ'îlâtü Mefâ'îlû Fâ'îlün

- 1 Heyhât ey gönül edesin ol ğazâlî şayd
Etsin mi kimse çarh-ı felekde hilâlî şayd
- 2 Şahrâ-yı hîle içre hele dâm-ı lu'bile
Şayd eyledi rakîb-i seg ol meh-cemâlî şayd
- 3 Deşt-i maḥabbete giden elbette 'âkıbet
Birgün eder netice o bir bî-mişâli şayd
- 4 Nâkış olanlar ermedi dergâh-ı vaḥdete
Pîriñ 'inâyetiyle çalış et kemâlî şayd
- 5 Hâmûn-ı şî'r içinde henüz Nürî-i dilîr
Etdi ğazâl-i nazmı vü kebs-i ḥayâlî şayd

101

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

3: mağallesinden: mağallesinde Ü2

4: cemâlî: cemâl-i Ü2/ eder: edip Ü1

100

B, 84b; Ç, 116a; Ü1, 127a; Ü2, 24b, 25a

1: edesin: k'edesin Ü2/ ğazâlî: ğazâl Ü2

3: netice: neticesi Ü2// bî-mişâli: mişâli B; bî-mişâl Ü2

4: vaḥdete: ḥazrete Ü2// kemâlî: kemâl Ü2

5: ğazâl-ı nazmı: ğazâl Ü1; ğazâl-ı ma'nî Ü2

101

- B, Ç; Ü1, 127a; - Ü2

- 1 Hümār-ālūdeyim dest ü kef-i lerzân-ı men girîd
Gelû-yı şîşe-i elmâs-ı bâ-fîncân-ı men girîd
- 2 Şomâ ey zâhidân-ı Һar-meniş Һâr-ı ğamîd imrûz
Biyâyîd ez-reh-i derd ü belâ dâmen-i men girîd
- 3 Dil-i men ez-ṭabîb nüĥâ-yı cānam der demîdenĥâst
Perîd ey dostân ĩn bûlbûl-i nālân-ı men girîd
- 4 Menem nev-şehryâr-ı mülk-i sevdâ-i kuhen-sālân
Be-nüşîd ez-mey-i ğüftâr-ı men ĥırmân-i men girîd
- 5 Giridiyim ğulâm-ı Һazret-i Mollâ-yı Rûmîyim
Sipîhr ü Nûriyim delĥ-i kuhen-ĥaftân-ı men girîd

102

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

- 1 Mir'ât-ı Һudâ âyîne-i nûr-ı Muĥammed
Ĥaĥdan dem urur ĥihre-i ğül-bûy-ı Muĥammed
- 2 İĥlîm-i ḍalâli yer ile eyledi ber-bâd
Şamşâm-ı şerî'atle o bâzû-yı Muĥammed
- 3 Toldurdu meşâm-ı dili kıldı mu'aṭṭar
Ya'nî ki 'abîr-i ser-i ğîsû-yı Muĥammed
- 4 Һuddâm-ı der-i dergehidir zümre-i emlâk
Cennet ki denir olsa sezâ kūy-ı Muĥammed
- 5 Geçmez ne ĥadar olsa ğünâĥ ümmetiñ ister
Ey Nûrî işitdiñ mi nedir ĥûy-ı Muĥammed

102

B, 84b, 85a; Ç, 116a; Ü1, 127a; - Ü2

1: mir'ât-i: kıra't-i B

2: şerî'atle: şerîfiyle Ç

103

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Māhlar içinde sa‘îd ü şeref-efzâdır ‘îd
Zümre-i ehl-i dile mekremet-ârâdır ‘îd
- 2 Tâzeler ‘ışkını bu günde deliķanlılar
Zîb-i dūşîze-i maḥdūme-i dūnyâdır ‘îd
- 3 Gülşen-i bâğ-ı şuhūr içre ‘adîli yokdur
Ya‘nî kim bir gül-i hoş-şûret-i ra‘nâdır ‘îd
- 4 E‘ş-şalâ cümle-i rindân-ı şafâ-peymâya
Neş‘e vermekde hemân tev‘em-i şahbâdır ‘îd
- 5 Leşkeridir anıñ eyyâm-ı şuhur u a‘vâm
Nuriyâ mesned-i dehre yine dârâdır ‘îd

104

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Emân-ı dehşet-i rûz-ı cezâdır ḥalkâ-ı tevḥîd
Ḥırâset eylemekde mültecâdır ḥalkâ-ı tevḥîd
- 2 İkilik berzaḥından kırtarır devriyyeden şaklar
Cihânda mişli yok sırr-ı Ḥudâdır ḥalkâ-ı tevḥîd
- 3 Ḥubûbât-ı ḥayâlâtı temiz eyler tozun silker
Bu çalkanmakla ğırbâl-ı ribâdır ḥalkâ-ı tevḥîd
- 4 Şadâ-yı hây u ḥûy-ı na‘ra-ı mestânesi vardır
Degildir ihtiyârî bî-riyâdır ḥalkâ-ı tevḥîd

103

B, 85a; Ç, 116a, 116b; Ü1, 127a, 127b; Ü2, 25a

2: maḥdūme-i: maḥdūm-ı Ü2

4: Ü2: E‘ş-şalâ zümre-i rindân-ı mey-âşâma bugün

Kim odur teşnede ḥâlet-i şahbâdur ‘îd

5: dehre yine: dehr üzre ki Ü2

104

B, 85a; Ç, 116b; Ü1, 127b; - Ü2

4: hây u: hây Ç, Ü1

- 5 Tehî cevân u devrân eylesin mi Nûriyâ ‘uşşâk
Derûna neş’e-zâ hâlet-fezâdır halka-ı tevhid

105

Mefâ’ilün Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

- 1 Bugün ki buldu cemende gül-i bahâr vücûd
Benefşe ser koyup ol dem zemîne kıldı sücûd
- 2 Başı açık delikanlısıdır şükûfelerin
Şu zen-perest gül-i al ise oldu ‘ıtr-âlûd
- 3 Efendi lâlâne dem-keşlik etse bu çıkmaz
Ne sırdır aîladamam bu ne tâli’-i mes’ûd
- 4 Fetîl yarasıdır yâsemen zemîn-i diliñ
‘Aceb ki kanlı çibandır şu lâle-i ma’hûd
- 5 Çiçek çiçek diyerek Nûrî bendeniñ tab’ı
Mişâl-i bâğ-ı mülûkâne şimdi der-i mesdûd

106

Fârsî

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

- 1 Be-felek nîst niyâzem be-felâket sevgend
Dûram ez-yâr u yakînem be-firâzet sevgend
- 2 Şod be-rîş-i cigerem telhî-i düşnâmeş yâr
Nemekîn sâhte merhem be-merâret sevgend
- 3 Bûse mî-hâstem ez-la’l-i lebeş güftâre
Gayr-ı Hızr in bahşîde be-kinâyet sevgend

5: cevân u: cevân Ü1

105

B, 85a, 85b; Ç, 116b; Ü1, 127b; - Ü2

2: al (i)se: al Ç, Ü1

106

B, 85b; Ç, 117a; Ü1, 127b, 128a; - Ü2

Başlık: Ü1; - B, Ç

3: bahşîde; bahşîd Ü1

- 4 Tevbe ez-tevbe-i rindî ki konem maḳbûlet
Lâ'übâlî-revişem men be-zühhâdet sevgend
- 5 Ġâlibâmed dilem ez-bes ki be-zülfet der çeng
Âḳıbet lâne vü ev-şecâ'at sevgend
- 6 În şehîd-i dil-i men yâft ḥayât-ı ebedî
Âb mîdâd sinânet be-siyâset sevgend
- 7 Ḥûb yegân âmed ü ez-cebhe gülâbî mîr baht
Hemçü o gönçe ne dîdem be-ḥacâlet sevgend
- 8 Süḥanet çün süḥan Şâ'ib ü Tâlib-i mu'ciz
Nûriyâ şî'r-i to şûhest be-Şevket sevgend

107

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Başladı ta'na yine 'âşıḳa şûfî-i ḥasûd
Ġazabından gehî Naşrânî olur gehî Yehûd
- 2 Bize yâriñ ḥam-ı ebrûsu yetermiş miḥrâb
Gezmede bomboşuna Ka'bede mescidde çi-sûd
- 3 Kürsiye çıḳsa ne ḡam vâ'ız-i süfli't-tabî'
'Âşık ol 'âlem-i bâlâ-yı dile etdi şu'ûd
- 4 Mü'miniñ eyle cemâline nazar îmân et
Olma iblîs-i şaḳî gibi Ḥudâdan merdûd
- 5 'Ârifîñ ḳalbine gir dâḫil-i beyt'ullâh ol
Nûriyâ maḥv-ı vücûd et olasın nâ-mevcûd

108

Naẓīre Be-ğazel-i Kāmī Efendi*Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün*

- 1 Hārīm-i re’yinedir teşne-i çeşme-i hūrşīd
Velīmesine eder ārzū kıoca nāhīd
- 2 O lāleniñ güle sür‘atde yaşı beñzemesin
Oğulluğumdur ola ‘ömrü māhveş cāvīd
- 3 Efendimiñ yüzü reşkinden oldu māh-ı hilāl
Seḥābıñ ardına gizlendi devrden hūrşīd
- 4 Fūrūğ-ı nūr-ı cemālını göremez huffāş
Tavuk kıarası olan dīdeler olur mu ḥadīd
- 5 Oķunsa merķadi üzre güzīde bir ğazeli
Telemmüz etmek için bir dahı gelirdi Lebīd
- 6 Hūdā saña çok ‘ömr versin işte fevt oldu
Raķībe şimdi ‘ayāndır me’āl-i va‘d ü va‘īd
- 7 Hücūm-ı meş‘ale-i dehre mübtelā olsun
Seni faķīrden ey meh-liķā eden ba‘īd
- 8 Kibārı vaķtimiziñ oldu ekşeri bāġī
Temāmdır şayıda bāġī ile niżām-ı cedīd
- 9 Felekde ḥāme alıp deste Yūsuf etmişdir
Ber‘āt-ı ḥüsn-i dil-āşüb-ı yārimi tecdīd
- 10 Bu māh-ı rūze-i sāl-i vebānıñ olmuşdur
Derūn-ı şehri ḥarāb u Kıarası Mışır u Reşīd

108

B, 86a, 86b; Ç, 117b; Ü1, 128a, 128b; - Ü2

Başlık: Ü1; - B, Ç

4: cemālını: kemālını B, Ç

6: va‘d ü: va‘d Ü1

8: kibārı: kibār Ç

- 11 İmāmı mūmdur ancaḡ mü'ezzini bülbul
Menār-ı servde gūş eyledim eder temcīd
- 12 Şufūf-ı ehl-i şalātı ferāmūş eyler idim
Şükūfe rīz-i mesti etmesem hemīşe cedīd
- 13 Me'āl-i ḡarf-i şeref Kāmī-i 'azīze ilet
Seniñ a Nūrī şu nā-puḡte sözün eyle mürīd
- 14 Edeble destin öpüp ol ferīd-i devrānıñ
Kemīneden ede tebrīk-i māh-ı 'īd-i sa'īd
- 15 Diye ḡulūş-ı cinānla bir iki ḡarf-i du'ā
Mūdām kāmıñı āmāde ede Rabb-i Mecīd

109

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Derūnum nārdır güftārım oldu dūd-ı 'ıtr-alūd
Çıkar mı rāyiḡa 'anberde olsa yanmadan ḡiç 'ūd
- 2 Binā-yı ḡayrıña şarf et nuḡūd-ı luḡf u iḡsānı
Efendi ḡisset etme devlet-i dāreyn ise maḡşūd
- 3 Biz 'uşşāḡız ḡasen bizden yine şehr-i şī'ār ancaḡ
Cihāna dil-berān gelmezdi bizden olmasa ḡoşnūd
- 4 Me'ādı fīkr ile dūnyādan el çek zevḡ-i dā'im et
Beḡāsı yok ḡasūduñ bunda şāḡım ne ḡalır maḡsūd
- 5 Dehen maḡz-ı 'ademdir şorma ol vādīden ey Nūrī
Eger varlıksa ḡasdın rūy-ı yāre baḡ ḡüve'l-mevcūd

Ḳāfiyetü'z-Zāl*

12: şükūfe-riz-i: şükūfe-āvīz-i Ç// etmesem: etmişem B

109

- B; Ç, 118a; Ü1, 128b; - Ü2

2: ise: ile Ü1

* **Başlık:** B, Ç; - Ü1; Fī-Ḥarfü'z-Zāl Ü2

110

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Olur mu ehl-i riyā hiç şarābdan mütelezziz
Ne mümkün anlar ola la‘l-i nābdan mütelezziz
- 2 Göñül yakıl şeref-i ‘ışkla ki hazret-i cānān
Olur mey içse bezmde kebābdan mütelezziz
- 3 Haṭ-āver olsa daḥı şafḥası o māh-cebīnī
İşābet oldu k’olur dil kitābdan mütelezziz
- 4 O şeh-süvārı göreydim ayaḡın öpsem anıñ kim
Lebim olur hele būs-ı rikābdan mütelezziz
- 5 Şafā veren saña Nūrī degil mi çīn-i cebīni
Dil-i fikārıñ olur çün ‘iṭābdan mütelezziz

111

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Bize ne deñli gelirse murād u kām leziz
Gelir o şūḥa cefāya kıyām-ı tām leziz
- 2 Kālaydı olduḡu gibi ziyāde tāze habīb
Olaydı buse-i dil-ber ‘ale’d-devām leziz
- 3 Semend-i ṭab‘ım içün zülfünün iki tārın
Leziz olurdu eger eylesem licām leziz
- 4 Zemān-ı hecrde āb-ı ḥayāline ḡanmam
Gelir ḡumārda zīrā şular müdām leziz

110

B, 86b; Ç, 118a; Ü1, 128b; Ü2, 25a, 25b

2: cānān: cānānÜ2

4: göreydim gördüydüm Ü1

111

B, 86b, 87a; Ç, 118a, 118b; Ü1, 128b, 129a; Ü2, 25a

1: murād u: murād Ü1

3: içün: çün Ü1

4: ḥayāline ḡanmam: ḥayālī ḡandırılmaz Ü2

- 5 Lezîz olur lebini emmek anıñ ey Nûrî
Anıñçün olmasdır dem-be-dem ħarām lezîz

112

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Būse-i la‘liñ gelir ‘uşşāka ħelvādan lezîz
Telĥî-i düşnāmıñ olmaz mı o şahbādan lezîz
- 2 İhtilātıñ bir nefes olsun hemān bendeñ ile
Mā-ħazar ni‘met olur na‘mā-yı ferdādan lezîz
- 3 Āb-ı ħayvān-ı lebiñ emsem ħarāret def‘ine
Rind-i maĥmūr-ı meye olsun mu şey’ mādān lezîz
- 4 Ağzıma alsam muĥannā parmağın duĥt-ı reziñ
Meşrebimce tāze ‘unnāb oldu ħurmādan lezîz
- 5 Şoĥbet-i yāri deĝişdirmem cihāna Nūriyā
Nuţĥ-ı şîrini gelir baña her aĥlādan lezîz

Ķāfiyetü’r-Rā*

113

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ol nedir kim cümle zî-rūĥuñ ħatında mu‘teber
Nürdür hem nūr-ı çeşm-i cāndır ol cān u ciger
- 2 Vardır anıñ lā-büd iki ‘āşık-ı āşüftesi
‘Āşıkıñ biri reşiddir birisidir çünki er
- 3 Ol iki ‘āşıklarına kendisi düşmāndır
Anların ħādrin ne bilsin zāhiren ammā sever

5: olmasdır dem-be-dem: olmuşdu dā’imā Ü2

112

B, 87a; Ç, 118b; Ü1, 129a; - Ü2

* Başlık: B, Ç; - Ü1; Fî-Ĥarfü’r-Rā Ü2

113

- B; Ç, 202a, 202b; Ü1, 106b, 107a;- Ü2

- 4 Başı zāhirde anıñ birdir ayağıdır iki
Ma'nide iki yüz ayağı var anıñ hem dü-ser
- 5 Her maḥalde var velīkin sende yoḡdur Nūriyā
Nāmı vardır Ḥazret-i Ḳur'ān içinde ey pīr

114

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

- 1 Muḥammed dāver-i dermādegāndır
Muḥammed dest-gīr-i bī-kesāndır
- 2 Muḥammed kāşif-i esrār-ı Ḥaḡdır
Muḥammed vāḡıf-ı sırr-ı nihāndır
- 3 Muḥammeddir serir-i vaḡdete şāh
Muḥammed pādşāh-ı kün fekāndır
- 4 Muḥammeddir Muḥammed rūḡ-ı a'zām
Muḥammed ḡāleb-i kevneyne cāndır
- 5 Muḥammeddir ḡabīb'ullāhu ekber
Anıñ hep ḡulları kerrūbiyāndır
- 6 Muḥammed cümleden aḡdemdir ey yār
Velī peyḡam-ber-i āḡir zemāndır
- 7 Muḥammed ḡāzin-i 'ilm-i ledündür
Muḥammed menba'-ı 'ilm ü beyāndır
- 8 Muḥammed nūrudur kevne ziyā-res
Muḥammed server-i peyḡam-berāndır

5: velīkin: līkin Ü1/ Nūriyā: - Ü1

114

B, 87a, 87b; Ç, 118b, 119a; Ü1, 129a; Ü2, 25b

1: dāver-i dermādegāndır: dest-gīr-i ümmetāndır Ü2

2: sırr-ı: sırrı Ü2

3: vaḡdete şāh: ḡurbe sultān Ü2// pādşāh-ı: şāh-ı taḡt-ı Ü2

5: ḡabīb'ullāhu ekber: aḡdem ü evveldir añla Ü2// Anıñ: Ḳ'anıñ Ü2

8: ziyā-res: ziyā-pāş Ü2

115

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Muḥammed mesned-ārā-yı keremdir
Muḥammed şāh-ı evreng-i ḥaremdir
- 2 Anıñ zerrâtıdır cümle nebîler
Muḥammed şems-i âfāk-ı kıdemdir
- 3 Muḥammeddir debîr-i vahy-i Yezdân
Medâr-ı hilḳat-ı levḥ ü ḳalemdir
- 4 Olan esrâr-ı bî-pâyâna maḥrem
Muḥammed dürr-i yenbū‘u’-l ḥikemdir
- 5 Muḥammeddir Muḥammed ḥūr u cennet
Muḥammed Nûriyâ bâğ-ı iremdir

116

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Miyân-ı nevbahâr u dîde nev ‘ammâ şemâtet var
Birinde başḳa lezzet digerinde ğayrı ḥaşlet var
- 2 Yeter eṭrâf-ı sâḳîye dolâb-âsâ dolanmaḳdan
Zemîn-i dilde bi‘r-i mâ’î icâdına niyyet var
- 3 Egerçi selsebîlîñ vaşfını gûş eylediñ ammâ
Bizim fevvârede ey nev tırâşım başḳa ḥalet var
- 4 Şulansın bağçe-i cürm ü cinâyet nâr-ı ‘unşurdan
Bizim ḥavz-ı fu‘âd-ı tengimizde âb-ı ğaflet var

115

B, 87b; Ç, 119a; Ü1, 129b; Ü2, 28b

1: evreng-i: evrenge Ü2

4: Muḥammed dürr-i: Muḥammeddir ki B, Ç, Ü2

116

B, 87b, 88a; Ç, 120a; Ü1, 129b; - Ü2

1: başḳa: başḳa bir Ç

- 5 Seniñ ey bâğbân var ise sebzeñ kût-ı nefis ammâ
Ġidâ-yı rûh olur ezhârımız gül gibi kat kat var
- 6 Tarâvet-yâb olursa nev-be-nev eşmâr-ı eş‘arîñ
‘Aceb mi Nürî mecrâ-yı kaderden saña himmet var

117

Mef‘ûlû Mefâ‘îlû Mefâ‘îlû Fe‘ûlûn

- 1 Hâmem yine bir şafhaya yüz sürmegi ister
Şahbâ-yı ma‘âniyle yine oldu kalender
- 2 Hâmem ki kemer-beste-i dergâh-ı sühandır
İklîm-i ma‘ârifde dilim oldu Sikender
- 3 Hurşîd-i ezel kûşasına düşdü muķâbil
Envâr-ı haķâyıkla n’ola olsa münevver
- 4 Bu hâme bu tab‘ ile bu âşâr-ı sühanla
Oldum reh-i taķķîkatde ben böyle dil-âver
- 5 Ben yekke-süvârım reh-i ‘ışķında Hudânıñ
Meydân-ı sühan kaldı baña şimdi ser-â-ser
- 6 Ben h‘âcesine eylemezem ser-fürû kevnîñ
Zîrâ sebaķ-ı mihr-i şehi eyledim ez-ber
- 7 Ol şâh-ı cihân şîr-i Hudâ mazhar-ı esrâr
Ya‘nî Esed’ullâh ‘Alî Hazret-i Haydar
- 8 Ol fâris-i meydân-ı velâyet ki ġazâda
Eylerdi ‘adû dîdelerin havfle muğayyer
- 9 Yâ şâh-ı velâyet bu kuluñ Nürî-i zârîñ
Kıl dîde-i cânını nigâhıñla münevver

6: eşmâr-ı: âşâr-ı B; - Ç

117

B, 88a; Ç, 119a, 119b; Ü1, 129b, 130a; - Ü2

4: taķķîkatde: taķķîķde B, Ç

118

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün F e‘ilün

- 1 Pādşāh-ı dü-serā Ḥazret-i Mevlānādır
Reh-ber-i ehl-i hüdā Ḥazret-i Mevlānādır
- 2 Cāmi‘-i cümle-i esmā-yı vücūd-ı kevneyn
Maẓhar-ı zāt-ı Ḥudā Ḥazret-i Mevlānādır
- 3 Lu’lu’-yı tāk-ı velāyet şeh-i taht-ı vaḥdet
Tāk-dār-ı şürefā Ḥazret-i Mevlānādır
- 4 Rūḥ-ı Bestāmī vü Geylānī derinde sâ’il
Şehr-yār-ı küremā Ḥazret-i Mevlānādır
- 5 Sikkesin geçse n’ola hük-m-i şerîfî dâ’im
Şeh-i evreng-i beḳā Ḥazret-i Mevlānādır
- 6 Gözedir bendelerin hıfz u ḥarâset eyler
Dest-gîr-i fuḳarā Ḥazret-i Mevlānādır
- 7 Nūriyâ Meşneviden iste Ḥudānıñ sırrın
Bülbül-i bâğ-ı seḫā Ḥazret-i Mevlānādır

119

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Sırr-ı ekber nūr-ı Ḥaḳ Pîr Şalacı-zâdedir
Ya‘nî şems-i nüh-ṭabâḳ Pîr Şalacı-zâdedir
- 2 Vâşıl-ı ser-menzil-i vaḥdet ferîd-i ‘aşr olan
‘Ârif-i Rabbü’l-felaḳ Pîr Şalacı-zâdedir

118

B, 88a, 88b; Ç, 119b; Ü1, 130a; Ü2, 30b

2: vücūd-ı: şıfât-ı Ü2

4: Geylānī: Manşûr Ü2; Ü1’de de üzeri çizilerek “Şirānī” yazılmıştır.

7: seḫā: semā B

119

B, 88b; Ç, 119b, 120a; Ü1, 130a; - Ü2

- 3 Kibriyâlık bâğının bir bülbül-i gûyâsıdır
Bezm-i Yezdânda ayık Pîr Şalacı-zâdedir
- 4 Ka'be-i dergâh-ı Hâşim seyyidü'l-ervâhda
Baş açık yalın ayak Pîr Şalacı-zâdedir
- 5 Nûriyâ seyf-i teveccühle şalar münkirlere
Çün 'Alî her dem refîk Pîr Şalacı-zâdedir

120

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Bu deñli važ'ımı şanma tekebbürümdendir
O pādşāha gedâyım tefâhürümdendir
- 2 Pey-â-pey olsa ziyâde 'aceb degil 'ışkım
Benim hemîşe o derde teşekkürümdendir
- 3 Ben 'ışka eylemezem iftirâ cünûnumdan
Merâkım ancağ efendi tefekkürümdendir
- 4 Sipîhr-i kînever etdiyse pây-mâl beni
Mecâlis-i şu'arâda taşaddurumdandır
- 5 'Aceb mi Nûrî edersen kelâmımı şîrîn
Çü kıand-i şevb-i vücûda tekerrürümdendir

121

Nazîre Be-ğazel-i Kāmî Efendi

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Revnaqlı kâh olur mu felekde yerim kıadar
Hübâna yok kōnak bu dil-i enverim kıadar
- 2 Yok merdümân-ı kevnde b'illah ey perî
'Âşık cemâliñe nigeñ-i kemterim kıadar

120

B, 89a; Ç, 120b, 121a; Ü1, 130a, 130b; Ü2, 31b

121

B, 88b, 89a; Ç, 120a, 120b; Ü1, 130b; - Ü2

Başlık: Ü1; - B, Ç

- 3 Hakkâ o tıfl-ı tâze-resiñ çeşm-i hastesi
Sihr ü füsûnda kâmil olup sözlerim kadar
- 4 İnbiķ-i sırdan âb-ı ma‘ârif su‘ûd eder
Büy-ı ma‘ânî vermede yok bisterim kadar
- 5 Haṭṭı temessükünde beni başdı bir mühr
Çıkdı anıñ da deyni benim defterim kadar
- 6 Şaydım temâm geldi kibârın ‘aṭıyyesi
Gelmez hisâba bendeki sîm ü zerim kadar
- 7 Gördüm a Nürî Hâtem ü Nâbî vü Râğıbı
Yok Kâmi-yi melek-şiyem-i eş‘arım kadar

122

Fe‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘ilâtün

- 1 O ğazâl-i deşt-i fitne ki belâ-yı ‘âşıkândır
O siyâh-ı dîdesinde neler ey gönül nihândır
- 2 Nedir ol zerâfet anda nedir ol ẗarâvet anda
Hele ceyş-i ğamzelerle şeh-i taḥt-ı ḥüsn ü ândır
- 3 O reviş o hoş nümâyiş ne o etdigi nevâziş
Der-i vaşlı bî-bahâdır ki o Yûsuf-ı zemândır
- 4 Nigeḥi belâ-yı mübrem müjesi kazâ-yı ‘âlem
O nühüfte ḥandelerle velî merḥamet-künândır
- 5 Bu zemîn n’ola cânâ yine Nürî-i kemîneniñ
Edicek ğazel-serâyı hüneri o dem ‘ayândır

122

B, 89a, 89b; Ç, 121a; Ü1, 130b; Ü2, 31a

Başlık: Ü1; - B, Ç

3: O: Bu Ü2/ o: bu Ü2/ o: bu Ü2// o: bu Ü1

4: velî: yine Ü2

5: kemîneniñ: kemîneñ B, Ü1, Ü2

123

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Bülbulüm sevdigim ol şūḥ-ı gül-endāmımdır
Vaşlına bādī benim ‘ışkına içdāmımdır
- 2 Murğ-ı minā-yı kelāmım ederim gūyālık
Hele kayd etdi beni ḥaṭṭı anıñ dāmımdır
- 3 Ḥilye-i vechini gördükçe o çār ebrūnuñ
Çār-yārıñ ḥaḳıçün dāfi‘-i ālāmımdır
- 4 Mest-i enhār u biḥār-ı dü cihān bādemdir
Bezm-i ‘ışkımda felek işte tehī cāmımdır
- 5 Umarım zümre-i ‘uṣṣākı içinde cānān
Diye ben bendesine Nūrī-i nā-kāmımdır

124

Naẓīre Be-ğazel-i Vahyī Efendi

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Āh-ı ‘uṣṣākla āteş gibi dünyā tūtuşur
Hele dünyā degil a ‘ālem-i bālā tūtuşur
- 2 Görse püskürme beñin gerden-i kāfūrunda
Āteş-i reşkle ol demde şüreyyā tūtuşur
- 3 Daḥı kundaḳdadır ol tıfl-ı Girid olmazsa
Ḥaylī kundaḳ bırakır Ḳal‘a-ı Ḥanya tūtuşur

123

B, 89b, 90a; Ç, 122a; Ü1, 130b, 131a; Ü2, 30a

1: vaşlına: raḥmına Ü2

2: hele: āh B, Ç, Ü1// ḥaṭṭı: ḥaṭṭ Ü2

4: mest-i: mestim Ü2

5: ‘uṣṣākı: ‘uṣṣāk Ü1// nā-kāmımdır: kāmımdır B

124

B, 89b; Ç, 121a; Ü1, 131a; - Ü2

Başlık: Ü1; - B, Ç

1: diñle a: diñle B, Ç

- 4 Hîç pervâne kafesde ola mı bu dil-i zâr
Kafes-i tende hemân ha tutuşur ha tutuşur
- 5 Vaḥyîniñ nazmına pey-revlik edersen Nürî
Âteş-i ma'nâ ile şafḥa-ı beyzâ tutuşur

125

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Dem mi yüzünde la'l midir yoḥsa kan mıdır
Bu şîve mi bu kirişme mi ya ḥüsn ü ân mıdır
- 2 Oḡlan uşakla oynamada pîr-i mey-kede
Meyden ḥayât buldu mu ya nev-civân mıdır
- 3 Açmış gözün devât-ı siyeh-rû şaḥâ'ife
Kilk-i mediḥa-pîşeye ol dîde-bân mıdır
- 4 Çekmiş kümeýt-i ḥameyi şahrâ-ı kâğıda
Ṭab'ım 'aceb vezîr-i dile raḥt-bân mıdır
- 5 Geh kan u geh sirişk döker dîdemiz bizim
Ey Nürî kân-ı la'l midir dür-feşân mıdır

126

Nazîre Be-ğazel-i Kâmi Efendi

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Cûy-ı şafâ kenârı metîndir 'azimlidir
Zühhâd mi'desi gibi ḡâyet hazırımlıdır
- 2 Ṭurma kenâr-ı cûda ḥazer bâyed ey perî
Ṭuḡyân-ı eşki gör ki bugün pek ḡayımlıdır

125

B, 90a; Ç, 122a; Ü1, 131a; - Ü2

1: şîve mi: şîve Ç

126

B, 89b; Ç, 121b, 122a; Ü1, 131a; - Ü2

Başlık: Ü1; - B, Ç

1: şafâ: şafâyı Ç/ metîndir: metîn ü Ü1

2: pek: - Ü1

- 3 Şavletât ocağı yoldaşı mı kilik nüvâza
Kim bir cedîd tafa biçimli giyimlidir
- 4 Şad âferîñ vezîr-i diliñ tımçurağına
Mazmûn-ı nevle dâ'iresi yüz taķımlıdır
- 5 Haṭṭ ü ma'ârifî gibi Nûrî Giridde
Şi'r-i cenâb-ı Kâmi Efendi kesimlidir

127

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Kaddim ki derd-i hecr ile cânâ hamîdedir
Gönlüm tenûr-ı 'ışkda hem Âdemîdedir
- 2 Haṭṭıñ olunca cilde-nümâ anlaşıldı kim
Âbâdî kâğıd üzre yazılmış kaşîdedir
- 3 Vaşf-ı ruḥuñ ne mümkün ede hâme-i faķîr
Bî-çâreniñ zebânını kesdim bürîdedir
- 4 Ağyâr ile yine o perî 'aķd-i bezm edip
Baķ gerden-i münevverini kim meķîdedir
- 5 Taḥsîn ü âferîñ bu kelâmiña Nûriyâ
Dîvân-ı şi'r ü nazmda bu nâ-şinîdedir

128

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Tâ ezel 'ışķ-ı Hudâ çünki baña rûşendir
Hıfz eder cânımı ol ķal'a çün âhendir

127

B, 90a, 90b; Ç, 122b; Ü1, 131b; Ü2, 29b, 30a

2: anlaşıldı: zâhir oldu Ü2

3: mümkün: ķabil Ü2// kesdim: gör kim Ü2

5: Ü2 1: Haķķâ bu nev-kelâmiña ey Nûrî böyle

şi'r ü nazmda: nazm şi'rde Ü2

128

B, 91b; Ç, 123b; Ü1, 131b; Ü2, 29b

1: çünki baña: çün baña Ü1; baña dilâ Ü2// cânımı: cismi Ü2

- 2 Merd olan zînet-i dünyâya olur mu mâ'il
Kim ki ârâyîş-i fânide olursa zendir
- 3 'İşk'dır mihr-i Hudâ 'âşıkı eyler pür-nûr
Her ne kim cılve-nümâ olsa dile andandır
- 4 Zâhidâ dahl-i mey-i nâba nedir ısrârın
Çekdiğin şikleti fikr eyle ki hep sendendir
- 5 Söz demek gerçi hasendir bilirim ey Nûrî
Velî nâ-dâna dahı söylememek ahsendir

129

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Âyâ ki va'd eylediğin şeb bu şeb midir
Cânâ helâke bu kuluñu ya taleb midir
- 2 Ben ki ğubâr-ı şâh-reh-i 'ışk-ı vaḥdetim
Esrâr-ı Hâkdan âgeh olursam 'aceb midir
- 3 Ey dîde böyle bakma ruḥ-ı yâre her zemân
Şâh-ı ḥasen yanında ḥayâ ya edeb midir
- 4 Bilmem bezimde kim verir ey dil bu neşveyi
Sâķi-i gülbeden mi ya bintü'l-'ineb midir
- 5 Ma'cûn-ı 'ışkı Nûrî-i ḥikmet-şinâsa şor
Zaḥm-ı ḥadeng-i cevre devâ la'l-i leb midir

130

Nazîre Be-ğazel-i Hıfzî Paşa

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

4: nâba: nâma B, Ç

129

B, 91b; Ç, 124a, 124b; Ü1, 131b; Ü2, 31a (Derkenarda)

2: vaḥdetem: ḥazretem Ü2// Hâkdan: 'ışkdan Ü1

4: gül-beden mi: rû midir Ü2

130

B, 90b; Ç, 122b; Ü1, 131b, 132a; - Ü2

Başlık: Ü1; - B, Ç

- 1 Beni mest eyleyen şahbā degildir la‘l-i dil-berdir
Periṣān ‘aql edip mecnūn eden zūlf-i mu‘anberdir
- 2 Hücūm-ı düşmen-i ‘aql ile olmam pāy-māl ey şūḥ
Derūnum leşker-i ‘ışk ile memlū ṭurfe kişverdir
- 3 Hele cevrine tāb-āver degilken sāde-rūluḡda
Ḥaṭ-āver oldu cānān ‘āşıkına yine muḡberdir
- 4 O şūḥuñ mā-cerā-yı fūrḡati dilde teccessümle
Şanırsın ya‘nī bir dīvān-ı Ḥāfızdır muşavverdir
- 5 O yāriñ nāmı ‘ilm ü maḡlaşı ‘irfāndır ḡālā
Cihānda Ḥıfzī Paşa ḡazretine ol musaḡḡardır
- 6 Cenāb-ı Ḥāfız-ı Ḥanya emīr-i zümre-i mīrān
Melāz-ı bī-kesāndır luṭf-ı Rabbāniye mazḡardır
- 7 ‘İlmde Seyyid ü taḡvāda Edhem şi‘rde Ḥāfız
Şecā‘at birle Rüstem ‘ilm-i sırda Şeyḡ-i ekberdir
- 8 Şenāmız şöyle ṭursun Nūriyā lāyık şalāt etmek
Ki ceddī ḡātem-i peyḡam-berān ḡāmī-i maḡşerdir

131

Mefā ‘īlūn Mefā ‘īlūn Mefā ‘īlūn Mefā ‘īlūn

- 1 Enīsim dem-be-dem köhne bahār-ı dilde sāḡardır
Cihānıñ germ ü serdin fikrile bu dil mükedderdir
- 2 Bi‘ḡamd’illāḡ liḡā-yı Ḥāfız-ı Ḥanya naşīb oldu
Anıñçün ey gözüm nūru dü çeşmiñ böyle enverdir
- 3 Seniñ ḡaddiñ mi Nūrī Ḥıfzī Paşa nuṭḡunu tanzīr
Sen ednā bendesin zātında ol vālī vū dāverdir
- 4 Tīz elden eyle isrā bir iki beyt-i feraḡ-baḡşā
Ḥuzūr-ı devlete kim reşk-i nūr-ı şems-i ḡāverdir

131

B, 90b, 91a; Ç, 123a; Ü1, 132a; - Ü2

3: nuṭḡunu: nuṭḡu Ü1

- 5 Ayağın öpmege el vermez ey dil hâliñ ‘arz eyle
Vebâ vaqtidir ‘afv etsin ki ‘âlem cümle muẓtardır

132

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Vücûduñ şâh-ı zî-şânı gönüldür
‘Ademde varlığın kânı gönüldür
- 2 Ser-â-ser nûr-ı ‘irfân ile pürdür
Eden her derde dermânı gönüldür
- 3 Hayât-ı câvidânî anda pinhân
Marîz-ı ‘ışk-ı Loḡmânî gönüldür
- 4 Bulam derseñ eger lu’lu’-ı vaşlı
Gözet kim ‘ışkıñ ‘ummânı gönüldür
- 5 Eder her dem cemâlin ‘arz cânân
Vücûduñ Yûsufistân-ı gönüldür
- 6 Olur Ya‘kûb-ı fikrim anda pinhân
Gönüldür şehr-i Ken‘ânî gönüldür
- 7 Hezârân müjdeler Nûri-i şeydâ
Ki sende ‘arş-ı Raḡmânî gönüldür

133

Nazîre Be-ğazel-i Hıfzî Paşa

Mef‘ûlû Mefâ‘îlû Mefâ‘îlû Fe‘ûlün

- 1 Ey muṭrib-i gül-çihre yine sâza düzen ver
Mıẓrâbıñ ile meclis-i nâ-sâza düzen ver

132

B, 92a; Ç, 124b, 125a; Ü1, 132a, 132b; Ü2, 28a

2: ‘irfân ile: vicdânla B, Ç

5: Yûsufistân-ı: Yûsuf-ı şânî Ü1

133

B, 91a; Ç, 123b; Ü1, 132b; - Ü2

Başlık: Ü1; - B, Ç

- 2 Mir'ât-i cemâliñ gibi rûşen ola 'uşşâk
Hey hey diyerek ğamze-i ğammâza düzen ver
- 3 Bir vādî-i nâ-refteden et 'arz-ı hüner gel
Bir nağme-i cân-perver-i mümtâza düzen ver
- 4 Meclisde rehâ ver bize keyfiyyet-i ğamdan
Nây-ı sühân-ı Hâfız-ı Şîrâza düzen ver
- 5 Ben eyleyeyim hâl-i siyeh-fâma niyâzı
Sen ey nigeş-i mest görüp nâza düzen ver
- 6 Tanzîr-i bihîn nazm-ı ter-i Hâfız-ı Hanya
Mağşûd ise Nûrî yine i'câza düzen ver
- 7 Ol kân-ı kerem vâlî-i zî-şân şenâsın
Vird eyle yürü nâtîka-perdâza düzen ver

134

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

- 1 Evvel çalış ol mehle rakîbânı bozuşdur
Tenhâ kalarak soñra bu yârânı şavuşdur
- 2 Ben pâ-zede-i râh-ı firâkım nice demdir
Yâ Rab beni ol şâh-ı cihân ile kavuşdur
- 3 Hasretle ararken o şehi kevn ü mekânda
Buldum anı Allâh gönülde ne buluşdur
- 4 İsterseñ ola rûhün evi bezm-i terânî
Nefs ejderini şîr-i naḥvetimle dövüşdür

2: diyerek: dedigîñ Ü1

7: Ol: Ey Ç

134

B, 92a, 92b; Ç, 125a; Ü1, 132b; Ü2, 27b

1: bu yârânı: ahibbâyı Ü2

3: mekânda: mekân Ü1

4: evi: ev B

- 5 Ey Nūrī bozuğdur iki dostuñ da arası
Gel hāme ile şafha-ı eş'arı öpüşdür

135

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Reşk eder görse eger hüsni cemâliñi kamer
Dolaşır 'ışkıñ ile mihr-i felek ser-tâ-ser
- 2 Lebiniñ lutfunu 'arz eyleseler yâkûta
Olur ol demde kızıl pul ile cāna hem-ser
- 3 Ka'be-i gerdeniñe sa'y edip oldum tã'if
Şevk-i taraf-ı yeminiñe kılıp nīm nazār
- 4 Hacerü'l-esvede yüzümü edip fersûde
Lev-şaş'allāh zihī nūr-ı siyāh-gevher
- 5 Eylesin hıfz seni Hâzret-i Rabbü'l-erbāb
Çıksın ol göz ki saña kaşd edip eyleser nazār
- 6 Nūrī-i şifteye eyle terahhum zīrā
Şefkat ü re'fet olur dā'imā şān-ı dil-ber

136

Nazîre Be-ğazel-i Hıfzî Paşa

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Hübân içinde ol gül-i ra'nā güzidedir
Rûh-ı hezār-şive aña şan demidedir

5: dostuñ da: dostuñ Ü1; dostumuz Ü2

135

B, 92b; Ç, 125a, 125b; Ü1, 133a; Ü2, 25b

1: Ü2 2: Hasedinden tolaşır mihr-i cemâli yek-ser

3: tã'if: sâcid Ü2// Şevk-i: Şevkile Ü2

4: lev-şaş'allāh: mā-şā'allāh Ü2// siyāh: siyāh u Ü2

136

B, 91a, 91b; Ç, 123a, 123b; Ü1, 133a; - Ü2

Başlık: Ü1; - B, Ç

- 2 Hemçün kemân-ı fikr-i dü ebrû-yı yâr ile
Mihrâb-ı ârzûda bu kıddim hamidedir
- 3 Dürr-i semîn-i nazm-ı veliyyü'n-ni'am saña
Ey Nürî tuhfedir anı hıfz et feridedir
- 4 Hıfzî Paşa muhâfız-ı Hanya ki kendisi
Nâ-dîde çok ma'ârifle bir ceridedir
- 5 Dâ'im şenâsı râhat-ı hulkum u bendedir
Da'vâtı dem-be-dem bu dilimde 'aķidedir

137

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Harâmî-i müjesi katle gerçi niyyet eder
Velî bahâdır ebrûları himâyet eder
- 2 Ederse pîr-i muġân rindi kendiye dâmâd
Kızına gizlice işrâb ediñ ki hürmet eder
- 3 Şoruñ havâdiş-i 'ışkı bu zaġm-ı sinemden
Nihânî söylüyor ey 'âşıkân hikâyet eder
- 4 Ne rütbe eylesem ebnâ-yı cinsime ta'zîm
Yine derûnu baña buġz eder 'adâvet eder
- 5 Yetişmez iken amân vâ'iziñ o evzâ'ı
Döner de ġalka-ı devrândan şikâyet eder
- 6 O şâh dâ'im eder bu gedâsını tahķîr
Raķîb-i kâfire 'izzet eder 'inâyet eder
- 7 Ĥadeng-i ķahr u belâ ķavs-i 'ışķdan çıkısa
Hemân sine-i 'uşşâķa hep işâbet eder

2: hemçün: hemçü Ç

4: Hıfzî: Ĥâfız B, Ç/ ki: - B

5: ġulkum u: ġulkum Ü1

137

B, 92b, 93a; Ç, 125b, 126a; Ü1, 133a, 133b; - Ü2

3: Şoruñ: Şorsañ Ü1// söylüyor: söylenir Ç

- 8 Dil-i dil-ber tırur tıg-i gānzeye karşı
Şikesteliyle yine tıgrusu metānet eder
- 9 Muḥaddis-i qālemim Nūriyā şaḥiḥ olarak
Ḥadiṣ-i ‘ışk-ı Ḥudāyı güzel rivāyet eder

138

Nazīre Be-ḡazel-i Rüşdī Efendi

Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Fe ‘ulün

- 1 Ḥabāb-ı sāgarı şanma köpükdür
Meger bir ‘illeti vardır süçükdür
- 2 Günāhım her ne deñli ekber olsa
Yanında rahmet-i Ḥaqqıñ küçükdür
- 3 Faqat rāh-ı zehādetden gidilmez
Ḥarim-i vaşl-ı Ḥaqq zātü’l-ḥübükdür
- 4 Ne güne mive-i qalbim edem ‘arz
Fesād-ı ‘ışkla ḥayfā çürükdür
- 5 İnanma kimyā-ger-i derdmende
Ki bir mızımcı ya ‘nī lāf körükdür
- 6 Ayağ üzre iki sāgar edip nüş
Cenāb-ı yāre yār olmam sebükdür
- 7 Cenāb-ı Rüşdiniñ medḥinde Nūrī
Ney-i ḥāmem benim dilli düdükdür

138

B, 93a; Ç, 127a; Ü1, 133b; - Ü2

Başlık: Ü1; - B, Ç

2: rahmet-i: rahmet ü B

4: qalbim: iqlīm B

5: körükdür: köpükdür Ç

6: olmam: olsam B

139

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Müjdeler ey dil-i haste saña merhem geliyor
Keşf-i esrâr edecek dil-ber-i mahrem geliyor
- 2 Gelmeden hâneme ol dil-ber-i gavgâ-pîşe
Raķibâ zümresi ol demde muķaddem geliyor
- 3 Terk-i cân u ten edem rāh-ı maķabbetde gibi
Nev-be-nev hâtırına zevķle her dem geliyor
- 4 Geliyor fikrime ey yâr cemālîñ her dem
Ne ķadar sa‘y ile iķrāc edersem geliyor
- 5 Nûriyâ eyle müheyyâ ser-i rıķķıyyetiñi
Olma şâyeste-i la‘net saña Ādem geliyor

140

Mef‘ûlû Fâ‘ilātü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Yazsam cefâ-yı hecrini ben bir kitâb olur
Ey şûh şanma cevır edeni kām-yâb olur
- 2 Āmâdedir buyur güzelim bezm-i ‘işrete
Seyl-âb-ı dîde mey bu gice dil kebâb olur
- 3 Kalmaz efendi böyle binâsı cemālîniñ
Bir gün gelir ki ol daķı ģâyet harâb olur
- 4 Zâhidlerin nedir ‘acabâ bu belâları
Var ise cennet iltimâsı çok ‘azâb olur

139

B, 93b; Ç, 126b; Ü1, 133b; Ü2, 28b

Başlık: Ü1; - B, Ç

2: hâneme: hâneye Ü1

4: cemālîñ her dem: seniñ eķvârın Ü2

5: ser-i rıķķıyyetiñi: seri rıķķatiñi Ü2

141

B, 93b, 94a; Ç, 126b, 127a; Ü1, 133b, 133a; Ü2, 29a

2: seyl-âb-ı dîde mey bu gice: bu şeb firâķ u ‘ışķıñla Ü2

4: iltimâsı: iltimâsı iķün (Tüm nüshalarda var. Vezin gereķi yazılmadı.)

- 5 Ümîdi kesme Bārîden ey Nūrî ‘âkıbet
Andan saña yine gün olur bir hıttâb olur

141

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Pîr-i muğân ki cām-ı mey-i âteşin verir
Saña Kıızıl Hışâr gibi hışn-ı haşın verir
- 2 Çek bir iki piyâlesini duhter-i rezin
‘Aql öğredir cününüña re’y-i rezin verir
- 3 Bilmem girer mi destine bir dahı pây-ı yâr
Germiyyet-i memâta ki ‘âşık serin verir
- 4 Ebrûsu hem huşûmet-i kalb-i figâr eder
Hem zülf-i müşg-bûda kemân u kemîn verir
- 5 Böyle sürerse ‘asker-i hattın zemânede
Küffâr-ı ğamzesine gönül çok zemîn verir
- 6 Ey ârzû-keşân-ı ‘arûs-ı hayâl-i yâr
Kâlâ-yı zü’l-bahâ-yı vişâli gelin verir
- 7 Şordum me’âl-i müfred-i la‘lin o âfetiñ
Ma’nâ-yı lezzetini de Nūrî derin verir

142

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Şems-i eflâk-ı vişâlim dü cihân sayemdir
Bâz-ı evc-i şerefim milk-i fenâ dâyemdir

141

B, 93a, 93b; Ç, 127a, 127b; Ü1, 134a; - Ü2

2: duhter-i: duhter ü B

4: figâr eder: figârdır Ü1

142

B, 94a; Ç, 127b; Ü1, 134a; - Ü2

- 2 Devlet-i 'ışkda oldumsa n'ola şimdi re'îs
Hil'at-i vaşlı giyip manşib-ı dil pâyemdir
- 3 Ben o tıflam ki şerâb ile olup perverde
Ya'nî bostân-ı 'ineb mâder ü hem dâyemdir
- 4 Şehr-i nâsûta gelip vaḥdet ilinden nâ-çâr
Tâcirim ḥubb-ı Hudâ dildeki sermâyemdir
- 5 Ben ki tâc-ı ser-i akrânım eyâ Nûrî-i zâr
Gevher-i 'ışk-ı Hudâ zîver ü pîrâyemdir

143

*Nazîre Be-ğazel-i Vehbî**Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün*

- 1 Kâlâ-yı vuşlat akmışeniñ dil-berisidir
Sîm ü zer-i sirişk ile dil müşterisidir
- 2 Başdan çıkardı tıfl-ı dili pîr-i mey-kede
İki ayağ uçurdu meyiñ serserisidir
- 3 Nâmıdır orṭalıkda gezen ol ser-âmedim
Vaḳtiñ yeñiçerisi yigitler çerisidir
- 4 Gezme a şeh-levendim orada cefâda hep
Bir yol düşün ki zevk ü selâmet yerisidir
- 5 Şulḥ-ı bülendim aldı ele zül-feḳârını
Ehl-i ṭarîḳ-ı 'ışkıñ o bir Ḥaydarisidir
- 6 Eş'ârımıñ şaḫîfesidir ḳarnı hep yarık
Seyyid Nesîmîniñ şanasın kim derisidir
- 7 Ey Nûrî şu[ra]da hele Vehbî-i tâze-gû
Ḥaḳḳâ ki şimdi Ḥanyamızıñ Enverisidir

144

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Bezimde berg ü nevâyı n'olur getirmeseler
Humâr 'aşâsı ile 'âşıkâna urmasalar
- 2 Ser-i maḥalle-i dil-berde zâhidân-ı kilâb
Münâsib idi velî ortada kudurmasalar
- 3 Be-hey efendi seniñ gibi şūfîler bârın
Çekerdik imdi hemân şuları üfürmeseler
- 4 Bu encümende şafâlar sürerdik ey sâķî
Felekde muṭrib ü ney-zen teḥî oturmasalar
- 5 Göñül seniñle gideydik bu şeb o mâhveşe
Neler olur velî küffâr bizi görmeseler
- 6 Görünce mesken olurdu göñül saña zūlfü
Dü ebruvânı kemân eyleyip de kıurmasalar
- 7 Lebinden eyler idim kesb-i feyz ey Nūrî
Muḳarrebânı o sükker dehânı şormasalar

145

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Teng-destî nidügin bilmedi ma'mûr-ı hüner
Çekmedi ḥüzn-i cihânı hele mesrûr-ı hüner
- 2 Vaktidir kişver-i ḳalbe yetişe imdâdı
Ceyş-i endişeye karşı gele cumhûr-ı hüner

144

B, 94a, 94b; Ç, 127b, 128a; Ü1, 134b; Ü2, 29a, 29b

1: berg ü: berg Ü1

3: bârın: cevrin Ü2

5: neler olur: ne olurdu Ü1// küffâr: raķîbân Ü2

6: ebruvânı: ebrûsın Ü2

7: o sükker dehânı: ğayyûrâne ḥiç Ü2

145

B, 94b; Ç, 128a; Ü1, 134b; - Ü2

1: cihânı: cihân Ç, Ü1

- 3 Zulumât-ı ğam içinde kımaz erbâbını hiç
Rüşen eyler dil ü cân hânesini nûr-ı hüner
- 4 Devlet-i dehr-i denî gerçi Süleymâna şebih
Söyleşirse ne ‘aceb anıñ ile mûr-ı hüner
- 5 Dâr-ı dünyâda eder şâhibi kâdrin terfî‘
Nûriyâ himmeti hâzır ola Mansûr-ı hüner

146

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Çemende servler şaf bağlamış ne hoş dizilmiştir
Rumûz-ı *eynemâyı* ğâlibâ anlar da bilmiştir
- 2 Kırutdu bād-ı şubhu jâle-i gülğonçe ağlarken
Hezâr merhamet ile gözlerinden yaşı silmiştir
- 3 Gel ey mihriñe tenhâ kalmışım ben bir de gönüm var
Raķibi şorma semt-i dūzaħa şimdi yıkılmışdır
- 4 Raķib ü ‘âşık u sâķi ile zühhâd beyninde
Bu meclisde mehâbet var ki duĥt-ı rez sıkılmışdır
- 5 Şikest olsun ‘adūnuñ başı taş atmakda rindâna
Yine peymâne-i şab‘ım benim Nûrî kırılmışdır

147

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlû Fâ‘ilün

4: söyleşirse: söyleşir B; söyleşir mi Ü1

146

B, 94b; Ç, 128a; Ü1, 134b, 135a; Ü2, 30b

1: şaf bağlamış ne hoş: şaf şaf Ü2

2: jâle-i: jâle vü Ü1; jaleyi Ü2

4: Ü2 2: Hîlâf-ı cins imiş kim duĥter-i rez pek sıkılmışdır
raķib ü: raķib Ü2

147

B, 94b, 95a; Ç, 128b; Ü1, 135a; Ü2, 29a

- 1 Çeşmin gören bu hâlet-i 'ışık ile mest olur
Câm-ı karar u şabr u sükûnu şikest olur
- 2 Şûfî görürse şûret-i ra'nâñ ey perî
Terk-i taşavvuf eyler o dem büt-perest olur
- 3 Olmaz efendi zâhid-i har vuşlata sezâ
Ancak bu 'izz ü devlete mest-i elest olur
- 4 Yok âstân-ı dil-bere 'azme liyâkatim
Elbet fütâdeniñ yeri gâyet de pest olur
- 5 Yâr olmadıkça n'eyleyeyim bâğ-ı 'âlemi
Beyt'ül-hâzen bu Nûriye cây-ı nişest olur

148

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Hümâyız evc-i a'lâda bizim cevlanımız vardır
Nevâ'îlerdeniz 'uşşâk içinde şanımız vardır
- 2 Biz ol 'ârifleriz kim mazhar-ı âl-i 'abâ olduk
Cenâb-ı Haydar-ı Kerrârveş bürhânımız vardır
- 3 Çıkardık câme-i 'ucb u riyâyı terkle geldik
Soyunduk zühd ü takvâdan 'acîb seyrânımız vardır
- 4 Şeh-i iklim-i 'ışkız çâker-i Hâşim Babayız biz
Şalacı-zâde gibi mürşid-i sultânımız vardır
- 5 Biz ey Nûrî ledün 'ilmin okuyup olduk 'âlimler
Bizim fazl-ı Hudâ ile bugün 'irfânımız vardır

1: karar u: kararı Ü1

3: zâhid-i har: zâhidimiz Ü2

4: de: - Ü2

5: n'eyleyeyim: n'eyleyem Ü2

148

B, 95a; Ç, 128b; Ü1, 135a; - Ü2

5: 'âlimler: 'âlimiz Ü1

149

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Nûr-ı zühûr-ı Hâk bu dil-i rûşenimdedir
Gül-gonçe-i murâd benim gülşenimdedir
- 2 Bihzâd-ı kudretiñ kalem-i şun'la ezel
Naķş etdiği nuķûş-ı sivâ hep tenimdedir
- 3 Zâhirde zillet ehli isem bâtinen bugün
Dest-i cemî'-i hâķ benım dâmenimdedir
- 4 Zâtımda keşret añlama 'unşurdadır hata
Çirk-âb var ise yine pirâhenimdedir
- 5 Ben ol cihân-ı keşretim ey felsefî benim
'Ummân-ı vahdet işte ki pîrâmenimdedir
- 6 Kaķ' etmezem kelâmı hele zât-ı Hâķda ben
Şamşâm-ı *in te'uddû* benim gerdenimdedir
- 7 Ey Nûrî ben de tâcir-i iķlîm-i vahdetim
'İrfân zeķâ'irini dile maķzenimdedir

150

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Ser-i fütâdeniñ 'ışķ u vefâ şefîķasıdır
Bütün kazancıdır âzâldan seriķasıdır

149

B, 95a, 95b; Ç, 128b, 129a; Ü1, 135a, 135b; - Ü2

1: nûr-ı: nev B, Ç

6: Ü1'de derkenarda yazılıdır.

7: Ü1'de derkenarda yazılıdır.

ben de: ben de tâ Ü1

150

B, 96b, 97a; Ç, 130a, 130b; Ü1, 135b; Ü2, 28a, 28b

1: 'ışķ u vefâ: 'ışķ B, Ç, Ü1

- 2 İnanma ‘ahdine ey yâr derûnumuz nedir yar
Ki maḥẓ-ı kizbini bildiñse fi’l-ḥaḳîḳasıdır
- 3 Ḥayāl-i mûy-ı siyâhı devât-ı ḳalbimde
Göreydi kimse der idi midâd-ı lîḳasıdır
- 4 Şu rütbe sâ‘at-ı vaşlînda sür‘ati vardır
Göründü bir şeyi baña ki bir daḳîḳasıdır
- 5 Şabâ bu nazm-ı ter-i Nûriyi o cânâna
Yetişdir eyle ‘inâyet anıñ nemîḳasıdır

151

Mef‘ûlû Mefâ‘îlû Mefâ‘îlû Fe‘ûlûn

- 1 Hâḳ vuşlatı ‘abdiñdir o âzâde degildir
Dünyâdadır ammâ yine dünyâda degildir
- 2 Zâhid yüzünü postuna sür pîr-i muḡâniñ
Başma ayağıñ böyle bu seccâde degildir
- 3 Ey şûfî bizim içdigimiz ḥamr-ı ezeldir
Nûş eyledigiñ dem-be-dem ol bâde degildir
- 4 Ḥûbâna mecâz ile gönül şîfte ammâ
Billâhi ḥaḳîḳat ile dil-dâde degildir
- 5 Gösterdi ‘Alî añlayana râh-ı hüdâyı
Kimdir aña ey Nuri ki üftâde degildir

152

Fe‘îlâtûn Fe‘îlâtûn Fe‘îlâtûn Fe‘îlûn

2: ey yâr: ey dil Ü2

3: Ü2’de 4. beyitle yerleri değişiktir.

4: bir: yek B, Ç, Ü2

5: anıñ: k’anıñ Ü2

151

B, 97a; Ç, 130b; Ü1, 135b; - Ü2

152

B, 97a, 97b; Ç, 130b, 131a; Ü1, 135b; Ü2, 29b

- 1 Dil-berā hecriñe tā böyle taḥammül mü olur
Raķībā vuşlatı gördüm de tecāhül mü olur
- 2 Ruḥunuñ vaşfını şeb-tā-be-seḥer etdi hezār
Medḥe şāyeste bu gülşende hemān gül mü olur
- 3 Seyf-i zülfüñdür eden mülk-i dili vīrāne
Yalınız ol ṭarafa ruḥşat-ı kākül mü olur
- 4 Vuşlatıñ ‘īdine erdim beni ḳurban eyle
Böyle bir emr-i şerīfe ya tekāsül mü olur
- 5 İ’tinā eyleyerek vaşfını etdiñ yāriñ
Nūriyā sen gibi bu bāğda bülbül mü olur

153

Mef’ūlū Fā’ilātū Mefā’ilū Fā’ilūn

- 1 Sırr-ı Ḥudā olunca derūnumda müstetir
Ser gitse daḥı eylemezem böyle keşf-i sır
- 2 ‘Ummān-ı vaḥdet eyledi izḥār mevcini
Birdir bir ol vücūd-ı ḥaķīķī ne şübhe bir
- 3 Şıgmaz mükevvenāta vücūd-ı Ḥudā velī
Aldı o baḥr-ı vaḥdeti bu ḳalb-i münkesir
- 4 Timşāl-i zātı gösteren ‘unşurdur añladım
Mir’atı rū-nümā eden ardındaki o sır
- 5 Geldi vücūd dergehine iftiķār ile
Yokluk niyāzın eyledi Nūri-i müfteķir

1: hecriñe tā böyle: hecrden zāra Ü2// vuşlatı: vaşlını B; vuşlatına Ü2// gördüm de: hıç Ü2

2: ruḥunuñ: ruḥlarıñ Ü2

3: ruḥşat-ı: fitne-i Ü2

4: eyle: etme Ü2// emr-i: emri Ü2

153

B, 96a; Ç, 129b; Ü1, 136a; - Ü2

5: iftiķār: iftiḥār Ü1

154

Nazîre Be-ğazel-i Muhibbî*Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*

- 1 Rüstem-i endişemiñ tîr ü kemânı yok durur
Kaṭ‘ eder ma‘nâ serin ammâ sinânı yok durur
- 2 Bir gülistândur hayâlim ‘andelîbidir dilim
Her zemân neşv ü nemâda hiç hâzânı yok durur
- 3 Pûte-i ‘ışk içre bir hâl ehli kâl etdi beni
Kim anıñ lutfunda aṣlâ imtinânı yok durur
- 4 Öyle bir hâl ehlidir vaşf etdigim sulṭân kim
Añlaşılmaz ‘ilm-i sırda imtiḥânı yok durur
- 5 Sen daḥı sa‘y eyle zâhid Ka‘be-i ma‘nâya gel
Bul şafâ-yı vaşl-ı yâri kim nişânı yok durur
- 6 Dergeh-i pîr-i ḥarâbâta varanlar zerrece
Milket-i dehr istemez meyl-i cihânı yok durur
- 7 Men ‘arefden kim ki aldı dersini ‘âlim odur
Neşr-i ‘ilm-i sır eder ammâ lisânı yok durur
- 8 Sen misin şüfî ki sırr-ı Ḥaḳḳa âgâhım diyen
Ḥazret-i Ḥaḳḳıñ bu yolda tercemânı yok durur
- 9 Cân-ı Âdemdir ki seyrân eyler esrâr-ı Ḥaḳı
Gerçi tenle mütteḥid ammâ mekânı yok durur
- 10 ‘Âşık olan küfr ü îmân berzaḥından restedir
Keşf olunca eynemâ sırrı gümânı yok durur

154

B, 96b; Ç, 130a; Ü1, 136a, 136b; Ü2, 27a, 27b

Başlık: Ü1; - B, Ç, Ü2

1: yok durur: yokdur Ç, Ü2 (Bu iki nüshanın tüm beyitlerinde redif “yokdur” şeklindedir.)

4: Ç’de 5. beyit ile yerleri değişiktir.

sırda: sırrı Ü2

7: aldı: almış Ü2// ammâ lisânı: lîkin nişânı Ü2

8: Ḥazret-i Ḥaḳḳıñ bu yolda: sen sen iken añlamazsın Ü2

10: küfr ü: küfr Ü1/ îmân berzaḥından restedir: imândan münezzehdir özü Ü2// olunca: edince Ü1

- 11 Kim ki pîr-i 'ışka çâker oldu ise şâhdır
Her kelâmı Hâk bilir inkâra cânı yok durur
- 12 Bir pula degmez nuķūd-ı 'ilmi bir 'allâmeniñ
Kim dilinde mihr ü 'ışkı hânedânı yok durur
- 13 Pey-rev ol Nûrî Muhibbî şî'rine inşâfa gel
Şanma devrânıñ bu gûne şâ'irânı yok durur

155

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 H'âh u nâ-h'âh Âdemi 'âlemde Âdem gezdirir
'Âşıkânı ya'nî kim dil-berdeki ğam gezdirir
- 2 Zâhidi gördüm hırâm eyler meger ol âfetiñ
Destin almış bağda Allâhu a'lem gezdirir
- 3 Ol kadar luţf-ı 'amîmi var o şâhıñ kim müdâm
Kâse-i deryûzesiñ kûyunda Hâtem gezdirir
- 4 El-amân ey 'âşıkân bu cevri-i hûbân el-amân
Dâr-ı ğurbetde bizi hem ağladır hem gezdirir
- 5 Vermez ârâm ol meh-i nâ-mihrbânım el-ġıyâş
Nûrî-i bî-çâreyi her demde sersem gezdirir

156

Mef'ûlû Fâ'ilâtün Mef'ûlû Fâ'ilâtün

- 1 Ol dil-ber-i yegâne kim şâh-ı dil-berândır
Serdâr-ı taht-ı hûbı dâdâr-ı hûsn ü ândır

11: ise şâhdır: şâhidiz Ü1; şâhenşâhdır Ü2

12: 'ışkı: şevk ü Ü2

13: Muhibbî şî'rine inşâfa gel: Muhibbî-i şâhib-dile Ü2

155

B, 97b; Ç, 131a; Ü1, 136b; Ü2, 30a

1: h'âh u: h'âh Ü1

4: 'âşıkân: 'âşıkâ B

156

B, 97b; Ç, 131a; Ü1, 136b; Ü2, 31a

- 2 Yok zerrece keşāfet ol nāzenīn tende
Ser-tā-ka-dem vücūdu gūyā ki maḥz-ı cāndır
- 3 ‘Ālem-i mişāl Ya‘kūb-ı ‘ışk ile zār u giryān
Mısr-ı melāḥat içre ol Yūsuf-ı zemāndır
- 4 Her kāmı ḥāşıl etmiş ‘ilm ü hünerde yektā
Bāṭında Şeyḥ Sīnā zāhirde nev-civāndır
- 5 ‘Uşşāk eder teveccüh mestāne nergīsine
Çeşm-i gāzāl Ka‘be-i çeşmine sürmedāndır
- 6 Ey kumrī-i leṭāfet Nūrī-i dil-şikeste
Her dem şenāveriñdir bir ḥālişü’l-cināndır

157

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

- 1 Āşüfte eden gönlümü mūy-ı resenidir
Kaddim ḥam eden derd ile sīmīn bedenidir
- 2 Şad dāğ uran sīne-i mecrūḥuma her bār
Ol āfet-i pūr-fitneniñ ‘ayn-ı ḥasenidir
- 3 Tīr-i müjesin atdı yine Ḥaḥḥa emānet
‘Uşşākı şehīd etmege bā‘iş dehenidir
- 4 La‘l-i leb-i şīrīnini şordum dedi ol şūḥ
Cevher degil ammā o ‘aḳīḳ-i Yemenīdir

3: ‘ālem-i: ‘ilm-i B/ ‘ışk ile: ‘ışkında Ü2

4: yektā: yegāne B

5: - Ü2

6: dem: - B

157

B, 95b; Ç, 129a; Ü1, 136b; Ü2, 26a

1: gönlümü: ḳalbümü Ü2// derd: nāz Ü2

2: bār: ān Ü1

3: Tīr-i: Tīri Ü2/ Ḥaḥḥa emānet: ḳavs-ı ḳuzahdan Ü2// ‘Uşşākı: ‘Uşşāk Ü2

- 5 Mecmu‘ada gördü ğazelim dedi hemān dem
Var ise bu da Nūrī-i zārīn suhenidir

158

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Şehr-i ‘ışkda belā ħarīnimdir
Mezhebim cām u bāde dīnimdir
- 2 Kūşe-i ğam-fezāda her demde
Derd-i cānān hem-nişīnimdir
- 3 Meskenim oldu ħünki beyt-i ħazen
Yāverim andaki enīnimdir
- 4 Ćünki dil-dār ‘azm-ı rāh etdi
Yārim ol naĝme-i ħazīnimdir
- 5 Ķadd-i bālā-yı yāri servāsā
Eyleyen şadef-i kemterīnimdir
- 6 Tīr-i müjgāndan baña ħi-ziyān
Sīne hem cenne hem kemīnimdir
- 7 Nūrī-i mūra ħaşd eden dil-ber
Ey göñül Meĥemmed Emīnimdir

159

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

5: bu da: yine Ü2

158

B, 95b, 96a; Ć, 129a, 129b; Ü1, 137a; Ü2, 25b, 26a

2: kūşe-i: kūçe-i Ü2/ her demde: hem varam Ü2

3: andaki enīnimdir: naĝme-i ħazīnimdir Ü2

4: Ü2 2: Ba‘d-ez-īn ĥoş re‘īs [ü] enīnimdir

5: şadef-i: şıdķ-ı Ü2

6: müjgāndan baña: müjgān-ı ĥūbdan Ü2// sīne hem cünne hem: sīnesi ħünki ĥoş Ü2

7: Meĥemmed: dildeki Ü2

159

B, 96a; Ć, 129b; Ü1, 137a; Ü2, 31a, 31b

- 1 Temâyül eylemek ol şûha pehlevânlıktır
Ki 'ışkıñ 'âkıbet encâmı bî-nişânlıktır
- 2 Ketîbe-i müjesi karşısında tırma gönül
Kıtâl o ser-keş 'askerile cân-feşânlıktır
- 3 Ne deñli olsa şerâb Âdeme neşât-âver
Yine humâr ile encâmı ser-girânlıktır
- 4 Lebinden eyledim esrâr-ı 'ışkı istikşâf
Tebessüm eyleyerek didi kâm-rânlıktır
- 5 Ğazelle dil-beri teşhîre Hâzret-i Nâbî
Söz olmaz ol hünere Nûrî kâr-dânlıktır

160

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

- 1 Mağşûd u murâdı o mehiñ 'âşıka hep cevır
Dün gördü beni şîveye başladı 'ale'l-fevr
- 2 Ol dem ki bakar 'âşıka ğamzeyle o gözler
Dünyâ ğamı tahmîl olur ol 'âşıka çün şevr
- 3 Leyş-i nigehe hamlesine dil tayanır mı
Ol şîr-i melâhat bu dil-i zâr ise sentûr
- 4 Faqr ile gerek fahr ede her tâlib-i didâr
Lâzım degil aşhâb-ı dile saltanat u kevr
- 5 Tut dâmen-i 'Îsâ-yı zemânı hele zîrâ
Nûrî seni çok şûrete kor âyîne-i devr

5: dil-beri: dil-ber B, Ü1// ol: - B, Ç

160

B, 98a; Ç, 131b; Ü1, 137a; Ü2, 31b

1: mağşûd u murâdı: mağşûd u merâmı Ç; mağşûdu fu'adı Ü2

3: ise: da Ü1

5: dâmen-i: dâmeni Ü2

161

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 'Uşşâka Ka'be-i ser-i kūyuñ maḳâmdır
Kâfir raḳîbi ḳoyma ki beytü'l-ḫarâmdır
- 2 Mestim ḫayâl-i nergis-i cânân ile dilâ
Sevdâ-yı zülf-i yâr bu serde müdâmdır
- 3 Etmiş mişâl-i nâl vücûdum hevâ-yı ḳad
Ey şüh âh ü nâlede kârım temâmdır
- 4 Bî-hüş eden beni o gül-i nev-resîdedir
Mest eyleyen bu dil-şüdeyi ol ḫurâmdır
- 5 Nûrî o şâh-ı ḫüsne ḳul olmağa maḳşadıñ
Vâcib saña raḳîbe hemân ihtirâmdır

162

Tanzîr-i Ğazel-i Nâbî Efendi

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Dürr-i şerefim bezm-i aḫibbâ şadefimdir
Kân-ı güherim bu dil-i şeydâ Necefimdir
- 2 Ârâmgehim oldu benim kūy-ı ḫarâbât
Ḥum-ḫâne-i 'ışḳ andaki beytü's-şerefimdir
- 3 Âmâcgeh-i tîr-i belâdır bedenimde
Bu sîne-i pür-ğam benim a'lâ hedefimdir

161

B, 98a; Ç, 131b; Ü1, 137a, 137b; Ü2, 29b (Derkenarda)

4: Ü2: Ser-şâr edince bezmde 'ışḳın piyâlesin

Mest eyleyen mi olmadı cânâ ḫarâmdır

5: Ü2 2: Tenhâ degilsin 'âlem aña cümle râmdır

162

B, 98a, 98b; Ç, 131b, 132a; Ü1, 137b; Ü2, 26a

Başlık: Ü1; - B, Ç, Ü2

1: dürr-i şerefim: lu'lu-ı terim Ü2// bu dil-i şeydâ: dil ise dürr-i Ü2

2: kūy-ı ḫarâbât: külbe-i aḫzân Ü2// ḫum-ḫâne-i 'ışḳ andaki: râziyem aña şevḳile Ü2

3: tîr-i: tîr ü Ü1// pür-ğam benim a'lâ: vegâ-yı siteme çün Ü2

- 4 ‘Aql u dil ü dîn oldu fidâ ‘ışk-ı Hudâya
Cân ise bu bâzârda naqd be-kefimdir
- 5 Ancağ nıgehim dil-bere qalmış idi ma‘mûr
Vîrâne olan cevri ile her tarafımdır
- 6 Bu manşıb-ı şî‘r ile giyip hil‘at-ı i‘câz
Ey Nûrî benim Nâbî-i aqdem selefımdır

163

Mefûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Yâriñ vişâle va‘di le‘alleyle leyt olur
Bu cân-güzâr-ı va‘d ile ‘uşşâk meyt olur
- 2 ‘Ârifleriñ ki secdegehi Hâq cemâlidir
Zâhirde kıblegâhı ‘avâmıñsa beyt olur
- 3 Ebnâ-yı dehre söyleme esrâr-ı ‘ışkı kim
Ândıqları ya şâbûn veya dühn-i zeyt olur
- 4 Gelmez hisâba defter-i esrâr-ı ‘ışk-ı Hâq
İdrâkiñ olsa mürşid-i râhiñ bu beyt olur
- 5 Meydân-ı şî‘re eylese cevlân Nûriyâ
Hâmeñ seniñ bu cünbîş ile bir kümeyt olur

164

Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

4: - Ü2

5: - B, Ç, Ü1

6: Ü2: İqlîm-i sühan şâhıym ey Nûrî-i şeydâ
Nâbî-i Mesîha-dem nitekim selefımdır

163

B, 98b; Ç, 132a; Ü1, 137b; Ü2, 26a, 26b

1: Ü2 2: ‘Âşık da zinde ise bile gönü meyt olur

2: ‘ârifleriñ ki: ‘ârifleriñ B; ‘Uşşâk Ü2/ secdegehi: secdegâhı hemân Ü2// kıblegâhı
‘avâmıñsa: kıblegâhı heme halka Ü2

3: ândıqları: halka yarar Ü2// veyâ: - Ü1, Ü2

5: Ü2: Meydân-ı şî‘r ü nazımda sen yeke-tâzsın
Nûrî siyâh-ı kilik-i teriñ bir kümeyt olur

164

B, 98b, 99a; Ç, 132a, 132b; Ü1, 137b, 138a; Ü2, 26b

- 1 ‘Āşıkım künc-i ğam penāhımdır
Nüh felek devr-i āh u vāhımdır
- 2 ‘Āşıkım şādıkım bu da‘vāya
Yer ile gök iki güvāhımdır
- 3 ‘Āşıkım kūşe-i ferāğdayım
Külbe-i hazen bārgāhımdır
- 4 ‘Āşıkım taht-ı ‘ışka hākanım
Derd ü ālām-ı dil sipāhımdır
- 5 ‘Āşıkım pādşāh-ı taht-ı dilim
Milket-i ‘ışk tahtgāhımdır
- 6 ‘Āşıkım ‘āşıkım ki dervīşim
‘ışk evrād-ı şubhğāhımdır
- 7 Dengi yok rūh-ı aqdesim Nūrī
Hāke mülhāk olan nigāhımdır

165

Mef‘ūlū Fā‘ilātūn Mef‘ūlū Fā‘ilātūn

- 1 Cān kim hicāb-ı tenle bu dilde muhtecibdir
Kenz-i hafīye ya‘nī Mevlāya müntesibdir
- 2 Leşkergeh-i kuvāya şahrā-yı tende ‘ışkım
Tırmaz gezer dem-ā-dem gūyā ki muhtesibdir
- 3 Yüklendi bār-ı zühdi tāb u tüvānı kendi
Şūfī-i har-ṭabī‘at bilmem ne mürtekibdir

1: āh u: āh B

2: ile: iki B, Ü1

4: ‘ışka: ‘ışkda Ü2// dil: yār Ü2

5: taht-ı dilim: ‘uşşākım Ü2// Milket-i ‘ışk: Kün fekān mülkü Ü2

7: aqdesim: a‘zamım Ü2

165

B, 99a; Ç, 132b; Ü1, 138a; - Ü2

- 4 ‘İlm-i ledündür eden mevtâ-yı cehli ihyâ
Zann etmesin tabībân sırr-ı Mesîhi tıbdır
- 5 Tab‘-ı selīm-i Nūrî tüccâr-ı ma‘rifetdir
Kâlâ-yı şî‘r ü nazmı kesb etdi müktesibdir

166

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Āyâ şerābsız ğāzab ol yāre hoş mudur
Yohsa serinde derd-i humârı eyü müdür
- 2 Gördüm rakîbi ğarķ-ı yem-i nūr olup gelir
Bilmem o mähveşle bu şeb rû-be-rû mudur
- 3 Bizden ziyāde vâ‘iz efendi şerāb içer
Toymaz mı karnı ol gidiniñ baķ sebû mudur
- 4 Çeşmiñ hemîşe olmadadır gerçi fitne-cû
Bilsem işâretini anıñ gel berü mudur
- 5 Zülfü cemâli tekyesine kilik-i ‘ışķ ile
Mihrâb üstüne yazılan resm-i hû mudur
- 6 Nûriyle ihtirâz edersin tekellüme
Ey dostum saña o dīvâne ‘adû mudur

167

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ûlün

4: tabībân: tabībâ B// Mesîhi: Mesîha Ç

5: müktesibdir: muhtesibdir Ç

166

B, 99a; Ç, 132b; Ü1, 138a; Ü2, 26b

2: Ü2 2: Gördüm rakîb çihresini nûra ğarķ olup
bu şeb: - Ü2

3: Ü2: Vâ‘iz ciger şerābını bizden ziyadece
Ol kaķpe-zâdeniñ hele baķnı sebû mıdır

4: - B, Ç, Ü1

167

B, 99a, 99b; Ç, 132b, 133a; Ü1, 138a, 138b; Ü2, 26b, 27a

- 1 Kızıl yumurta degildir piyāle kırmızıdır
Gürūh-ı muğ-beçeğānıñ hitām-ı perhizidir
- 2 Şahife-i ruḥuna şā'ir-i ḥüsn yazdı
Bir iki beyt o ebrūya ḥaṭṭı bir çizidir
- 3 Şudā'a bā'ış olursun 'aziz başıñ için
Raķīb-i farfarayı diñleme ki mızımızdır
- 4 Zenān-ı aşma olur mu bu duḡter-i rezdir
Şıķılma vālīye söyle ki Meryemiñ kızıdır
- 5 O Mevleviye veren Nūrī māh-ı rüyunda
Cenāb-ı Ḥazret-i sulṭān Şems-i Tebrizidir

168

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Rind olanlar bezme 'unvānsız gelir
'Işķ-ı cānān ile hep cānsız gelir
- 2 Kes raķibiñ zāhidā başını kim
Dīnsiziñ ḥaķķından imānsız gelir
- 3 Şūfī-i ḥar dil-berin ardın arar
İḥtiyārsız şabr u sāmānsız gelir
- 4 Ḥüsn ü ānıñ yok deyü zanneyleme
Bezmiñe 'āşıkḫarın ānsız gelir

1: degildir: mi şandıñ Ü2

2: Ü2: Yazıp o şā'ir-i ḥüsnüñ ruḥunda devānıñ

Mişāl-i cedvel o ḥaṭṭ-ı siyāhı bir çizidir

3: farfarayı: farfara B, Ç; farfaraya / diñleme: diñle B; sen gelme Ç

4: Ü2 1: Zenān-ı aşmadan āzād iken o duḡter-i rez

vālīye söyle: sāķī ḥaber ver Ü2

5: māh-ı rüyunda: rüy-ı māhında Ü2

168

B, 99b; Ç, 133a; Ü1, 138b; Ü2, 27a

1: Ü2 2: Şān nedir şān āteşe ānsız gelir

bezme 'unvānsız: 'āleme şānsız Ü2

2: - B, Ç, Ü1

4: bezmiñe: dil-berā Ü2

- 5 Lāda kaldı zāhidān ikrārda
Tā ezel dünyāya imānsız gelir
- 6 Hāne-i ber-düş olan faqr ehli hep
Bu fenā dünyāya dükkānsız gelir
- 7 Nūriyā terk eyle ‘izz ü şānı kim
Rind olanlar ‘āleme şānsız gelir

169

Mef‘ūlū Fā‘ilātū Mefā‘ilū Fā‘ilūn

- 1 Dīdem o zūlf-i yār ile bāzārlıkdadır
Dād u sitedleri ki vefā-dārlıkdadır
- 2 Ey ğamze çeşm-i meste ‘itāb eyleme şaķın
Pend ise ger murādın o hūş-yārlıkdadır
- 3 Bār-ı girān-ı ħubb-ı cihānı bıraķ gōñül
Zevķ-i reh-i Hāķın ki sebūk-bārlıkdadır
- 4 Olma melūl cürm ile Mevlā Kerīmdir
Mesmū‘um oldu ki ‘afvı güneh-kārlıkdadır
- 5 Cānā civānsın yetişir cevır Nūriye
Tūl-i ħayāt ya‘nī ki āzārlıkdadır

170

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Niçün o şeh bu gedāyı görünce pek bozulur
Raķīb-i seg daķı ħazẓından ortada ķudurur

5: - Ü2

6: - B, Ç, Ü1

169

B, 99b, 100a; Ç, 133a, 133b; Ü1, 138b; - Ü2

2: ise: - Ü1

4: ‘afvı: ‘afv Ç

5: ki: kim B, Ç

170

B, 100a; Ç, 133b; Ü1, 138b; Ü2, 27b

- 2 Tehî mi zann ediyorsun mürâ'î haşyetini
Duḥûl olur deyü içdikçe şuları o ḳorur
- 3 Üşenmeden gice gündüz ḡarîb-i seyrândır
Îmâm efendi maḥallâtı çok bilir buyurur
- 4 İnanma şûfiye tenhâda aşlı hırsızdır
Bütünce berg ü nevâyı alır çalar götürür
- 5 Ḥarîm-i şî'rde cârûb-ı ḥâmem ey Nûrî
Temiz eder ḥas u ḥâşâk-i ma'nâyı süpürür

171

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Kim ki dünyâya gönûl verdi ise bende olur
'Araşâta gelicek lâ-büd o şermende olur
- 2 Dâm-ı derd ü elem sîneden âzâd olmaz
Kim ki ḡisûña seniñ bende-i efgende olur
- 3 Ruḥ-ı gül-günü için ya'nî ki ol ḡonce-femiñ
Dem-be-dem dil çü hezâr 'ışķile ḥ'ânende olur
- 4 Şanma zâhid bizi ki münḥasif etdik cânı
Perdeler bizde degil var ise bu tende olur
- 5 Ne ḳadar 'âlem-i kevn içre fesâd etse ķişi
Nûriyâ tevbe ile mürde iken zinde olur

2: haşyetini: vaḥşetini Ü2

3: efendi maḥallâtı çok: maḥalle-i cânânda Ü2

4: tenhâda aşlı hırsızdır: sâķî bulursa furşatı tenhâ Ü2// alır: - Ü2

5: ḥâmem: kilkim Ü2// ḥâşâk-i ma'nâyı: ḥârdır adımı Ü2// ma'nâyı: ma'nâ B

171

B, 100a; Ç, 133b; Ü1, 138b, 139a; Ü2, 28b

1: verdi ise: virmekle Ü2

2: âzâd olmaz: olmaz âzâd Ü2// ḡisûña seniñ: ḡisûya bugün Ü2

3: ya'nî ki ol ḡonce femiñ: Ḥazret-i cânânıñ dil Ü2// dil: hem Ü2

172

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

- 1 Göñül ol âfetiñ hecriyle şimdi bî-ser ü pādır
Bu vaḥṣetgāh-ı hicrān içre ma'dūm olsa aḥrādır
- 2 Cihān-ı Yūsufistān içre çokdur zümre-i ḥübān
Benim maḥbūbum ey dil cümleden ammā ki a'lādır
- 3 Lebi ma'cūnunu nūṣ eylesem de kār-ger olmaz
Ḥayāl-i kākülü başımdan ayrılmaz ne sevdādır
- 4 O rütbe çekmişim dāmānı ḥalkıñ keşretinden kim
Şeb-i tārīk çeşmimde mişāl-i Qays-ı Leylādır
- 5 Seniñ hecriñden ey âfet kuluñ Nūrî ne söylerse
Anı ma'zūr tut kim mest-i cām-ı 'ışk u şeydādır

173

Mef'ûlü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ûlün

- 1 Dîdem heme teşrîfiñe cānā nigerāndır
Ol ḥasteye zîrā ki kudūmuñ ḥalecāndır
- 2 Zerd olsa n'ola hecriñle çihre-i 'uṣṣāk
Sen gonceden ayrıldığıçün berg-i ḥazāndır
- 3 Ğamzeñ ki helāk eyledi cānı bu 'acīb kim
'İsā gibi iḥyā eden ol sendeki āndır
- 4 Ḥancer mi miyānında şanırsıñ anı ey dil
Ḥancer degil ol mu'cize-i āb-ı revāndır

172

B, 100a, 100b; Ç, 133b, 134a; Ü1, 139a; Ü2, 30b, 31a

3: kākülü: kākül Ü2

4: Qays-ı: Qays u Ü2

5: hecriñden: hecriñde Ü2// söylerse: söyler B

173

B, 100b; Ç, 134a; Ü1, 139a; Ü2, 31a

2: n'ola: - Ü1

4: āb-ı: āb u Ü2

- 5 Bir pādşehe bendeyim ey Nūrî-i şeydâ
Kim hüsle sultân-ı selâṭin-i cihândır

174

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fâ'ilün

- 1 Tübâ-ı qadde şifteyim maṭlabım budur
Fikrimdedir ki verd-i müdâm u şebim budur
- 2 Mestânelikle şöreti buldum zemânede
Ben rind-i bezm-i ma'rifetim meşrebim budur
- 3 Mihrâb-ı ebruvânına kıldım ben iktidâ
Uydum imâm-ı 'ışka benim mezhebim budur
- 4 Tıfl-ı dü-rûzeyim sebaḳ-âmûz-ı vecd ü hâl
Ders almışım ḫaḳîḳat ile mektebim budur
- 5 Şahbâ-yı 'ışk-ı yâr ile tıldu bu bezmde
Ey Nūrî dil-i piyâle leb-ber-lebim budur

175

Mef'â'ilün Fe'ilâtün Mef'â'ilün Fe'ilün

- 1 Esîr-i kâkül-i mevte temâyül etmededir
Daḫı o seng-dil ey dil tecâhül etmededir
- 2 O rütbe ḫaml-i şaḳîl-i cefâ-yı yâri çekip
Yine raḳîb-i çemendir taḫammül etmededir

5: cihândır: zamândır B, Ç

174

B, 100b, 101a; Ç, 134a, 134b; Ü1, 139a, 139b; Ü2, 27a, 27b

1: Ü2 2: 'İşk âsmân-ı dilde olan kevkebim budur

qadde şifteyim: qadd-i yârime baḳ Ü2

2: Ü2: Mestim ḫayâl-i çeşm-i siyâhile dâ'im

Mey-ḫâne-i ḫaḳîḳatde gör meşrebim budur

3: Ü2 1: Terk eylemem mey ü gül ü yâri ki 'azâzil
benim: dilâ Ü2

4: dü-rûzeyim: dil oldu çün Ü2// ders almışım ḫaḳîḳat ile: zâhid işitmediñ mi benim Ü2

5: Ü2: Ruḫsâr u zülf ü ḫaṭṭ u leb-i yâr Nûriyâ

Derd-i şehergehim ile rûz u şebim budur

175

B, 101a; Ç, 134b; Ü1, 139b; - Ü2

- 3 Lafızda bir ola ma'nâda ğayrı bir nazmıñ
Hüner cihânda bu gûne tegazzül etmededir
- 4 Ne çekdi dil heves-i ĥaṭṭ-ı yâr ile evvel
Yine maḥabbet-i ġisû vü kâkül etmededir
- 5 Ma'ânî rūḥ-ı mücerredleri bugün Nūrî
Suṭûr-ı kılebine hep temeşşül etmededir

176

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şeyḫūḥet erdi terk-i cinâyet zemânıdır
Kaddim ḥamîde oldu 'ibâdet zemânıdır
- 2 Mi'de fesâda vardı daḥı haızmdan kıalıp
Meyden kesil yeter ki ferâġat zemânıdır
- 3 Gıtdi sürûr geldi fûtûr ey ġöñül bu dem
Dök eşk-i çeşmiñi ki melâlet zemânıdır
- 4 Eyle şikeste cām-ı sürûru yeter ne bu
Ey mest-i ġaflet işte nedâmet zemânıdır
- 5 Pîrân bu Nūrî bendeñize dest-ġîr oluñ
Pejmürdedir 'anâşırı himmet zemânıdır

177

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Tenim ki kâse-i bezm-i şerâb-ı vaḥdetdir
Müdâm neşvede vü neş'e-baḥş-ı ḥâletdir

3: cihânda bu gûne: bu gûne cihânda B, Ç

176

B, 101a; Ç, 134b; Ü1, 139b; - Ü2

2: haızmdan: hem-demden Ü1

3: melâlet: melâmet Ç

4: şikeste: şikest Ç/ cām-ı: cām u B/ sürûru: sürûr Ü1

177

B, 101a, 101b; Ç, 134b, 135a; Ü1, 139b; - Ü2

1: vü: - Ü1

- 2 Cihānda zilletile hālka olmada menfūr
Be-haqq-ı Ka‘be ki ‘uṣṣāka bir sa‘ādetdir
- 3 Tarīk-i Haqqıñ egerçi mehāliki vardır
Velī hulusile varsañ şonu selāmetdir
- 4 O şuh vaşlını vermez belāsız ‘uṣṣāka
Bize ne deñli cefā eylese ‘ināyetdir
- 5 Sözüñ ziyādesi mezmūmdur şağın Nūrī
Sühanda şart olan ancak begim metānetdir

178

Mef‘ülü Fā‘ilātün Mef‘ülü Fā‘ilātün

- 1 Rindān-ı bāde-nūşān nāmūsı ‘arı n’eyler
Mest-i müdām olanlar bu kār u bārı n’eyler
- 2 Kenz-i vişāl-i Haqqā her kim ki mālīk oldu
Dünyā-pereste uymaz ol iddiḥārı n’eyler
- 3 Her kim ki gül cemālin seyr eyledi o şuhıñ
Gül-geşt eder mi bāğa zevk-i bahārı n’eyler
- 4 Rūḥ eyleyen vücūdun lāzım degil aña ten
Ya‘nī ğarīk-ı deryā laḥd u mezārı n’eyler
- 5 Dā‘im gezerse kevni etme şağın ta‘accüb
Ya‘nī ki ‘āşık olan Nūrī qarārı n’eyler

179

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Bilindi sevdigim ammā ne senden ne digerdendir
Göñül bu mā-cerā ğammāz olan bu çeşm-i terdendir

178

B, 101b; Ç, 135a; Ü1, 139b, 140a; - Ü2

179

B, 101b, 102a; Ç, 135a, 135b; Ü1, 140a; - Ü2

- 2 Gehî aşfer olur gâhî beyâz ol çihre-i zâhid
Velâyetden degil hep hasret-i sîm ile zerdendir
- 3 Degildir ‘ilmle şî‘r-i metîniñ ey dil-i şeydâ
Saña teslîm olan tab‘îndaki kenz-i hünerdendir
- 4 Kinân-ı cismimi pejmürde etdi çihresi yâriñ
Bu rahne bu gedâya pādşāhım ol kamerdendir
- 5 Sühanda rütbe-i i‘cāza varmam Nūriyâ şimdi
Degil gibi baña bu feyz-i Hâk ancak bir erdendir

180

Mef‘ûlû Mefâ‘îlû Mefâ‘îlû Fe‘ûlûn

- 1 Nûş eyledigim derd ile telh-âbe-i gamdır
Çeşmimden akan eşk-i terim gör ki ne demdir
- 2 İklîm-i vücûda gelen ervâh-ı e‘âzam
Nevbetle yine ‘âzim-i şahrâ-ı ‘ademdir
- 3 Nâvek-fiken oldukça baña gamze-i cânân
Her zaḥmı bu sinemde benim maḥz-ı keremdir
- 4 Müjgânı degil ‘aşıkınıñ katline bâ‘is
Ancak ruh-ı dil-dârdaki reng-i sitemdir
- 5 Ey Nūrî-i dil-ḥaste şaḥın ḥubb-ı cihândan
Bir gizli helâhildir o ammâ ki ne semdir

181

Mefâ‘îlûn Mefâ‘îlûn Fe‘ûlûn

2: olur: - B, Ü1

4: - Ç

180

B, 102a; Ç, 135b; Ü1, 140a; - Ü2

1: ne: - B

5: helâhildir: helâldir Ç

181

B, 102a; Ç, 135b; Ü1, 140a, 140b; - Ü2

- 1 Tecellî eyleyen insânda Hâk'dır
Göñül mihmân-ı esrâra konağ'dır
- 2 Ben ol tıflam ki 'ışkıñ mektebinde
Baña nûr âyeti şimdi sebağ'dır
- 3 Bu bezm-i tende sâķî şûh-ı tab'im
Tolu eṣmâr-ı 'ışkla tabağ'dır
- 4 Göñül destindeki sâķî-i 'ışkıñ
Mey-i 'irfân ile ser-şâr ayığ'dır
- 5 Ledün sî-pâresinde sūd-ı dü-ḥarf
Bu tıfıl Nûriye ebced turağ'dır

182

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 O mest-dîdesiniñ dil şerâb-ḥânesidir
Şerâb-ḥâne degil yârimiñ hizânesidir
- 2 Vücūd-ı 'âlem-i kübrâ ki cism-i insândır
Göñül ŧehen-᧑eh-i rûḥuñ da âstânesidir
- 3 Vücūdu yok gibi 'anķâ-yı 'ışkıñ 'âlemde
'Aceb kimiñ murğ-ı â᧑yânesidir
- 4 Bu rûtbe nergis-i fettânıñ eyleyen ḥufte
Zebân-ı kilkimiziñ bu gice fesânesidir
- 5 Sezâdır olsa nüvi᧑te ᧑aḥîfe-i ḳalbe
Ki Nûriniñ bu da bir nu᧑ķ-ı 'â᧑ıķânesidir

183

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

182

B, 102a, 102b; Ç, 135b, 136a; Ü1, 140b; - Ü2

3: Nüşhalarda "aceb"den sonra boşluk var.

183

B, 102b; Ç, 136a; Ü1, 140b; - Ü2

- 1 ‘Uşşâķ esîr-i kâkûl olursa ‘aceb midir
Ĥayrân-ı bûy-ı sünbûl olursa ‘aceb midir
- 2 Ben şeh-süvâr-ı şâh-reh-i şâ’iriyyetim
Ĥâmem mişâl-i Düldül olursa ‘aceb midir
- 3 Reng-i ruĥuna dîde vü dil şaldı bir nigâh
Mecnûn-ı nefĥa-ı gül olursa ‘aceb midir
- 4 Şeydâ gönûl ki ĥidmet-i rindânı eyledi
Şâyân-ı meclis-i mül olursa ‘aceb midir
- 5 Bir ĥonce fem medîĥasını Nûriyâ eder
Ĥab’ım hemîşe bülbül olursa ‘aceb midir

184

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Ederse bûsesin iķrâr inanma bil mezedir
Bilenle etmez o bâzârı va‘di bilmezedir
- 2 Bu rûzgârda bâdî hevâ merâmı verir
Ricâl-i dâmeni al eliñe yelpezedir
- 3 Göründü câmeden ol müsteĥaķķ-ı ĥad oldu
Sözüm degil saña ĥatun o duĥter-i rezedir
- 4 Be zâhid işte gözün kör mü işte nûr-ı zuhûr
Sözüm yabâna degil gözlüye bu görmezedir
- 5 O âfetiñ yüzü ey Nûrî mişl-i revzendir
Ĥarîm-i ĥüsne daĥı câm-ı dîdesi rezedir

185

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

184

B, 102b, 103a; Ç, 136a; Ü1, 140b; - Ü2

185

B, 103a; Ç, 136b; Ü1, 140b, 141a; - Ü2

- 1 ‘Âşıkın terk etdi dil-ber hâl-i dünyâ öyledir
Tâ ezelden bî-vefâlar cevri câna öyledir
- 2 Târ ü mâr eyler sivâ efkârını dilde kırmaz
Ya‘nî bir cezbeyle gelse ‘ışk-ı Mevlâ öyledir
- 3 Nîk ü bed Âdem ne kim etdiñse dünyâda bugün
‘Âkıbet eyler mükâfât resm-i ferdâ öyledir
- 4 ‘Ukde kıymaz dilde ahlâ bir kadeh nûş eylesen
Zâhidâ ‘âlem-nümâ-yı câm-ı şahbâ öyledir
- 5 Nûriyâ yâver bulunmaz yâr-i nâ-peydâ imiş
Deşt-i ‘ışkıñ vahşeti bitmez ser-â-pâ öyledir

186

Mefûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Devrâna geldi cümle ahibbâ birer birer
Çün hâciyân-ı Ka‘be-i ‘ulyâ birer birer
- 2 Ervâh geldi ‘âlem-i nasûta şürete
Âhîr olurlar ‘âzim-i ma‘nâ birer birer
- 3 Genc-i vişâle mâlik olan hemçü evliyâ
Olmaz mı böyle târik-i dünyâ birer birer
- 4 Âşâr-ı şâ‘irâna gönül verdi cümle halk
Etfâl oldu mâ‘il-i şahbâ birer birer
- 5 Diñle beñi bu âteş-i ‘ışk ile el-amân
Taqrîr edem çü Nûrî cefâyı birer birer

1: öyledir: böyledir Ç (Tüm beyitlerde böyledir.)

2: târ ü mâr: târ mâr B, Ü1

4: Zâhidâ:- B, Ç

186

B, 103a; Ç, 136b; Ü1, 141a; - Ü2

5: cefâyı: cefâyâ Ü1

187

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dilinde ehl-i cāhıñ bu zemānda merḥamet yokdur
Mürüvvet selb olup 'ālemde şāhib-'ātıfet yokdur
- 2 Naşıl ceng eylesin şimdi zemāne halkı düşmenle
Ki zāyi' oldu çokdan hiç silāh-ı ma'delet yokdur
- 3 Ḥaḳīkatden haberdār olmayandan ihtirāz eyle
Ki ḥayvāndan eḳaldır ol ki anda ma'rifet yokdur
- 4 Bizim ehl-i ṭarīḳiñ de çoğunda kibr ü naḥvet var
Dilinde anlarıñ aşlā tezellül meskenet yokdur
- 5 Bizi maḥbūb u meyle Nūriyā tekfīr eder vā'iz
Şanır kim kalmadı ğufrān-ı Ḥaḳ ya mağfiret yokdur

188

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Şekve etdikçe cihāndan derd-i dil iz'āf olur
Düş-ı cāna bār-ı hicrān mişl-i kūh-ı kâf olur
- 2 Gevher-i 'irfāna bāzār-ı ḥaḳīkatde bugün
Tācir-i 'aḳl-ı selīme 'ışḳ-ı Ḥaḳ şarrāf olur
- 3 Nokṭa-ı bā kāfīdir 'irfāna cem' etme kitāb
Olsa çok nüşayla 'ālim kimse her saḥḥāf olur
- 4 Cennet-i tecrīde gel nīrān-ı keşretten çekil
Ādem ol zīrā ḥarām-zāde yeri a'rāf olur
- 5 Jeng-i keşretle siyāh olduysa ḳalbiñ Nūriyā
Şayḳal-ı mihr-i cenāb-ı Ḥaydar ile şāf olur

187

B, 103a, 103b; Ç, 136b, 137a; Ü1, 141a; - Ü2

5: Ḥaḳ: Ḥayy B

188

B, 103b; Ç, 137a; Ü1, 141a, 141b; - Ü2

189

Mef'ûlû Fâ'ilâtün Mef'ûlû Fâ'ilâtün

- 1 Zâhidleriñ kelâmı hâlet-fezâ degildir
Mânend-i nuṭṭ-ı rindân ol dil-güşâ degildir
- 2 Ḥatun-ı pîr-i meyse berdü'l-'acûze beñzer
Sâķî de dil-ber ammâ pek dil-rübâ degildir
- 3 Şüfî ne bu ta'arruż mey-h'âreye dem-â-dem
İnşâfa gel bu rütbe buğzuñ revâ degildir
- 4 Kânûn-ı şânî girdi 'uzlet zemânı erdi
Bâd-ı şimâle uyma vaķt-i şabâ degildir
- 5 Nûrî digil ḥaķîķat semt-i mecâza gitme
Nefs âteşini añla 'ışk-ı Ḥudâ degildir

190

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ğarķ-ı istiğrâķ-ı 'ışkâm baħr u ber bilmem nedir
Âşnâ-yı lücce-i şevķam güher bilmem nedir
- 2 Olmuşum şîrîn-meżâķ-ı telhî-i düşnâm-ı dost
Lezzet-i kevneyni bilmem hiç şeker bilmem nedir
- 3 Giymişim teşrîf-i 'âlî-şân-ı men lebs-i cedîd
Dûde-i kübrâyı tekmîlen sefer bilmem nedir
- 4 Vâşıl-ı iķlîm-i bâlâ-yı tevâzu' olmuşum
Kibr ü naħvetden müberrâyım hüner bilmem nedir
- 5 Nûriyâ ben Aħmed-i Muħtârın aħsen şüretin
Görmüşüm ğayrı ne şems ü ne ķamer bilmem nedir

189

B, 103b, 104a; Ç, 137a; Ü1, 141b; - Ü2

4: kânûn-ı: kânûnu Ü1

190

B, 104a; Ç, 137b; Ü1, 141b; - Ü2

191

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Merd-i ‘uzlet-gîr-i ‘ışkam âşnâ bilmem nedir
Ğarğa-ı deryâ-yı fikrem nâhüdâ bilmem nedir
- 2 Ol kadar mestāneyim kim zaḥm-ı tîr-i dil-beri
Duymazam aṣlâ vü ḳat‘â ibtilâ bilmem nedir
- 3 İntihâ-yı ‘ışka erdim ḫayret-ender-ḫayrete
Ṭalmışım ḫüzn ü elem derd ü belâ bilmem nedir
- 4 ‘Âlem-i yek-rengē girdim fâ‘il-i vaḥdet benim
Hemçü Muḫyi’d-dîn-i ekber mâ-sivâ bilmem nedir
- 5 Ḥazret-i Şeyḫ Sezâyîveş n’ola Nûrî desem
Şâh-ı istiḡnâ-yı mülk oldum recâ bilmem nedir

192

Mef‘ûlû Fā‘ilātü Mefâ‘ilü Fā‘ilün

- 1 Ḥarf-i cefâ-yı ‘işve leb-i dil-berimdedir
Reng-i vefâ-yı ḫüsn ruḫ-ı serverimdedir
- 2 Sevdâ-yı perçemi heves-i şâl-i sebziniñ
Derd ü belâsı ḫaylî zemândır serimdedir
- 3 Ben mâlik olmuşum ḫaṭ-ı sebzine dil-beriñ
Aḫvâl-i dil-berân benim defterimdedir
- 4 Ben ol marîz-i ‘illet-i hecrem ki dem-be-dem
Naḳş-ı ġarîb-i şabr u sükûn pisterimdedir
- 5 Der-kârdır zemānede azrâr-ı aḳribâ
İḫvân-ı Yūsufuñ ḳışşası ez-berimdedir

191

B, 104a; Ç, 137b; Ü1, 141b; - Ü2

1: âşnâ: mâ-sivâ Ü1

192

B, 104a, 104b; Ç, 137b, 138a; Ü1, 141b, 142a; - Ü2

2: derd ü: derd Ü1

- 6 Nūrī şafā-yı dem-be-dem fūrkat-i ḥabīb
Derd-i vişālī gibi dil-i muğberimdedir

193

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

- 1 ‘Āşıkıñ raqşına bādī ol mehiñ reftārıdır
Zahmına merhem vişāl-i Ḥazret-i dil-dārıdır
- 2 Tola perçem kenz-i gerdānında mār-ı pūr-gezend
Hırz-ı cān ammā ḥaṭ-ı sebz ile ol ruḥsārıdır
- 3 Telḥ-kāmım ḥasret-i vaşlıyla bir mestāneyim
Derdime dermān o şūḥuñ la‘l-i sükker-bārıdır
- 4 Ağzıma bir mühr urup ammā ki seng-i sürmeden
Bu sükūtuma sebep ol tūtīniñ güftārıdır
- 5 Şardı ‘aql-ı Nūrīyi ḥaylī zemāndır bir kemend
Var ise ol şeh-levendiñ sebz-gün destārıdır

194

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

- 1 Duḡter-i baba-yı şun‘-ı Ḥaḳ Te‘ālā Ka‘bedir
Ğıll u ğışdan pāk olup olan muşaffā Ka‘bedir
- 2 Dā‘imā böyle siyeh-pūş olduġunuñ ḥikmeti
Rūy-ı ‘ālemde konulmuş ḥāl-i zībā Ka‘bedir
- 3 Nokṭa-ı vaḥdet gibi merkezdedir ‘ārif bilir
Cürmü aşġardır velīkin şadr-ı dünyā Ka‘bedir
- 4 Ravza-yı ḥatmü’n-nebisin olmasa derdim o dem
Kim nazīri yok cihānda beyt-i yektā Ka‘bedir

193

B, 104b; Ç, 138a; Ü1, 142a; - Ü2

194

B, 104b, 105a; Ç, 138a; Ü1, 142a; - Ü2

- 5 Nūrî 'azm eyle yüzün sür hâk-i pāk-i Ka'beye
Dīde-i cān-ı 'alīle tūtiyāhā Ka'bedir

195

Müfte'ilün Fā'ilün Müfte'ilün Fā'ilün

- 1 'Işkla yanmağda dil pîr ü pervānedir
Şem'-i ruḥ-ı yār ile dīdesi mestānedir
- 2 'İllet-i inkār olur münkire derd-i dili
'Āşık-ı ḥaste-diliñ gönlü şifā-ḥānedir
- 3 Bāde-i engūr ile mest-i müdām olmazız
Meykede-i 'ışk-ı Ḥaḳ ḥāne-i dil-ḥānedir
- 4 'Ārif-i billāh olan ḡayrıya etmez nigāh
Ḥaḳkı görür kendide kendisi dīvānedir
- 5 *Men 'arefin* remzine ya'nî ki Ḥaḳ kenzone
Kim ki erer şāhdır gerçi ki vîrānedir
- 6 Ḥaḳ ile Ḥaḳ olmayan nefsini aḡlamayan
Mürşide cān vermeyen Ḥaḳdan o bî-gānedir
- 7 Nūrî rumûz-ı dili keşf eden oldu çü zen
Sırrını ketm eylemek sünnet-i merdānedir

196

Mef'ûlû Fā'ilâtü Mefâ'ilü Fā'ilün

- 1 Mest-i müdām olmada ol yār-i sebz-ser
Cevr eylemekde 'āşıkā ḡaddār-ı sebz-ser

5: pāk: pāy B, Ç, (Ü1'de de sah kaydıyla düzeltilmiştir.)

195

B, 105a; Ç, 138b; Ü1, 142a, 142b; - Ü2

5: 'arefin: 'aref B

7: çözen: çün Ç

196

B, 105a, 105b; Ç, 138b; Ü1, 142b; - Ü2

- 2 Neşr olmada revāyiḥ-i sünbül bozulsa ger
Mestānelikde ya‘nī ki destār-ı sebz-ser
- 3 Bir nīm nigāh-ı şīve-i āhū-firīb ile
Vermekde bezme şūr o seḥḥār-ı sebz-ser
- 4 Bir gonçedir ḥadīḳa-yı şun‘-ı cemilde
Destār-ı sebzi ile o ruḥsār-ı sebz-ser
- 5 Destār-ı sebz-iñ ‘ışkına Nūrīye kıl nigāh
Ey şūḥ-ı gül cemāl ü sitemkār-ı sebz-ser

197

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Olsa meclisde mest o gül-ruḥsār
Gönül etmez ne mümkün anda qarār
- 2 Hızr ola dest-girim āh o perī
Başa şardıkça sebzgün destār
- 3 ‘Askeridir tenāsüb-i ‘azā
Hüsn-i ‘āşık kişi sipeh-sālār
- 4 Hâlidir kuṭb-ı merkez-i şīve
Ḥaṭṭ-ı gerd-i dehānı aña medār
- 5 Perçemi arasında ruḥsarı
Kâfiristānda gūyiyā gülzār
- 6 Yetiş ey şāh-ı milket-i şīve
Gitdi elden bu ‘abd-i bî-mikdār
- 7 Çeşm-i āhū-firibiñi görelī
Kalmadı dilde istegim deyyār

2: olmada: olmadıkça B

3: nigāh-ı: gāh B, Ç

197

B, 105b; Ç, 138b, 139a; Ü1, 142b; - Ü2

4: ḥaṭṭ-ı: ḥaṭṭı Ü1

8 Kıble-i ebruvânına olayum
Şubḥ u şâm ‘ışkıñ ile secde-güzâr

9 Nûriniñ etdi varını yağma
Seng-dil bir dü dîdesi seḥḥâr

198

Mef’ûlû Mefâ’îlû Mefâ’îlû Fe’ûlûn

- 1 Bâğ-ı felegiñ ḥûşe-i pervîni özümdür
Şems etdi mesâḥa anı şalt iki dönümdür
- 2 Ol muğ-beçeniñdir a benim nûr-ı dü dîdem
Cânımdır efendimdir o büt iki gözümdür
- 3 Ey ‘îsî-dem ey şûḥ-ı ser-âmed yeter az et
Cevri ki ḥayâtıñ soñu elbette ölümdür
- 4 Kanmaz dil-i şeydâ-yı mey-âşâm-ı bezmde
Şaḥbâ-yı dü-la‘l-i lebine iki yudumdur
- 5 Mey düde kalem sāğarıdır ma’nâ-yı neş’e
Ey Nûrî devâtıñ seniñ âyâ ki ne ḥumdur

199

Mef’ûlû Fâ’îlâtü Mefâ’îlû Fâ’îlûn

- 1 Her kim ki sâlik-i reh-i Bağdâd-ı dâd olur
Sulṭân Murâd gibi o da ber-murâd olur
- 2 Yırtılma böyle vâ’iz efendi ferâceveş
Rindân yetmesin küpe soñra fesâd olur
- 3 Şâh kalķar arķalamağa anı cenâb-ı yâr
Ma’ḥûd sâfih birûn iken ânide şâd olur

9: dîdesi: dîde Ü1

198

- B; Ç, 120b; Ü1, 143a; - Ü2

199

- B; Ç, 121a, 121b; Ü1, 143a; - Ü2

- 4 Pek de beḥālet eylesün yār ‘āşıḳa
Bir gün olur ki mā-meleki hep mezād olur
- 5 Zecriyyesi alındı mı şaḥbā-yı la‘liniñ
Şor şubaşı-ı ḥāle ki şoñra ‘inād olur
- 6 Dīvān-ı ḥātem-i deheninde o ḥāle baḳ
Ey Nūrī mışrā‘-ı lebine müstezād olur

200

Mef‘ūlū Fā‘ilātū Mefā‘ilū Fā‘ilūn

- 1 Söyle efendiye ki leb-i yār tuzludur
El vermez aña tıbca ki zīrā o buzludur
- 2 Dalfes gerek o tāze kız oḡlan lāleveş
Mānend-i lanḳoroz ḳocayanlar ḥoṭuzludur
- 3 İrsāle cūr’et eylemeziz nezd-i dil-bere
Eş‘arımız ile bu zemān iki yüzlüdür
- 4 Ḥayfā cemā‘atiniñ hepsi gör ‘āmīdir
Vā‘iz faḳaṭ vesāṭet-i bādeyle gözlüdür
- 5 Tūṭī-i ḥāmem eyleyicek vaşf-ı dü lebin
Ey Nūrī şūḥ-ı Ḳandiyeyeş tatlı sözlüdür

201

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

- 1 Kendine şıgmazsa aḡa baḳma deliḳanlıdır
Yok öñü baḳ ardına yolludur erkānlıdır
- 2 Perniyān-ı ruḥlarında şanma ol şūḥuñ çiçek
Bir muşanna‘ kāse-i şāḥānedir mercānlıdır

200

- B; Ç, 121b; Ü1, 143a; - Ü2

201

- B, Ç; Ü1, 143a, 143b; - Ü2

- 3 Şi'r kim şehir-i tabî'atde esîr bâzârıdır
Gerçi her beyt anda memlûk olsa dağı cānlıdır
- 4 Vālî yok mu hıttâ-ı dilde şora ahvâlini
Dād u feryād işte kim la'l-i dil-rübâ kanlıdır
- 5 Gel benim eyâ sipârem bağı da derk et kıymetin
La'l-i cān-bağşınıla dîdem yaşı kim pür-kanlıdır
- 6 Her ne rütbe mest ise dervîş-i hāmem Nūriyâ
Eylemez terk-i edeb devrānda ol iz'ānlıdır

202

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Kuluñ ki naḥnu ḳasenmâ gibi vazîfesi var
Elinde hücceti var fetvâ-yı şerîfesi var
- 2 Sipihriñ atlās-ı mâ'idēn ise cāmeleri
Bizim yerin de efendi yeşil ḳatîfesi var
- 3 Kilâb-ı māl-perest-i tūvāngerāne çağır
Şu dehr-i fāniyenin işte bunca cîfesi var
- 4 'İmāret-i süḥanıñ vaḳfı ma'nā cāmi'ine
İmām-ı hāmemiñ andan gelir vazîfesi var
- 5 Bu gizli mizli n'ola Nūrî ile şîveleri
Tabî'atıñ var ise yine bir laṭîfesi var

203

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 1 Ruḥ-ı müceddidi gūyâ Haleb çiçeklisidir
Ya Hind kâlesiniñ penbe bir beneklisidir

202

- B; Ç, 126b; Ü1, 143b; - Ü2

203

- B; Ç, 125a; Ü1, 143b; - Ü2

- 2 Şu köylü dil-beri medh etme etme horyadlık
Mülāyemetli beziñ şeh-reh-i ipeklisidir
- 3 Nebāt-ı vuşlata zehr-i firāķı şanma muzır
Devā murād ise tiryāķıñ engereklisidir
- 4 Ne deñli buse de etse şakırdısı çıkmaz
Geline hat ruħu cebinlerin dereklisidir
- 5 Eder bu mertebe şākird Nūrīyi üstād
Kālem ki şan‘atınıñ ustalar köteklisidir

204

Temmūziye Berāy-ı Zifāf-ı Edhem Ağa

Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn

- 1 Hevā germ ol kadar kim sāye-i mū berg-i tūbādır
Bu āteşler meger tāb-ı ruħ-ı yār-i dil-ārādır
- 2 Niçün kar yağdısı çiçekli giyer bu hevālarda
Şu Keşmiri binişler kızlara hep sıklet-efzādır
- 3 Şoyuñ ey nāzūk endāmım yeter lu’lu’-feşānlıklar
Sen ol rūħ-ı revānsın bezm-i vuşlat şimdi tenhādır
- 4 Sıcaklar āb u tābın hep kurutmuş afr u tavriñ vāy
Göñül çāh-ı zenaħdāndan iki kaṭre-i cūyādır
- 5 ‘Arūs-ı şemse-i eylülü dāmād-ı hevā almış
Bu günlerde ziḥām-ı hoy-ı ruḥlar şanki deryādır
- 6 Cehennem derdim ammā ‘ālemi ben bu ḥarāretle
O şūḥuñ kamet-i tūbā-firībi zīb-i dünyādır
- 7 Zārar etmez sıcaklar nār-ı Nemrūd olsa da farzā
Vişāl-i yār-i İbrāhīm-i ‘ışķa gülşenārādır

204

- B; Ç, 126a; Ü1, 143b, 144a; - Ü2

Başlık: Ü1; - Ç

2: giyer: giymez Ç

7: farzā: zīrā Ç

- 8 Geleydi zâhid-i bârid şu bezme minnet eylerdim
Tutasın âteşi ya'nî anı kim evi şahbâdır
- 9 Yağar ânide şems-i hüsnle kıv olmuş 'uşşâkı
O şühûn çeşm-i pertev-sûzu billûr-ı muşaffâdır
- 10 Erir yâkût-ı leb zanneylerim germî-i eyyâmdan
Demiñdir nûş edegör bu helâl'ullâh-ı şahbâdır
- 11 Biniş ısmârlamış paşa-yı tab'-ı Nürî-i şeydâ
Benim de Edhem-i kilik-i terim meydân-pîrâdır

205

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

- 1 'Âlemde harâbâtî olanlar yapılandır
Ma'mûre-i şervet deme dünyâyı yalandır
- 2 Tâb-âver olur tâbına sen mihr-i firâkıñ
Bu mîve dil-i la'le sezâ puhte olandır
- 3 Dür-dâne gibi eşk-i terim tohum-ı recâdır
Mezrû'-ı zemîn-i dil olan ol saçıldır
- 4 Meydân-ı hüner-i Fârsîniñ esbi kalemdir
Keşm-â-keş-i âşârda ol at şalandır
- 5 Söz denmez aña ki olmaya âmihte bâ-'ışk
Rûhu'l-kudse mazhar o aşhâb-ı dilândır
- 6 Esrâr-ı 'Alî maḥremi şîr olsa da olmaz
Dünyâ-yı denî naḫşına ol kim kapıldır
- 7 Sen nazm-ı şerîf-i Şerîf Efendiye Nürî
Pey-revlik ederseñ bir iki gün o yalandır

9: 'uşşâkı: 'uşşâk Ü1

- 8 Zîrâ ki o erbâb-ı sühan içre bu ‘aşrîñ
‘İrfânla mağbûṭ-ı dil-i bî-bedelândır

206

Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün

- 1 Göñül kim milket-i ‘ışk-ı Hudâda şimdi vâlîdir
Şekâvet-pîşegân-ı mâ-sivâdan belde hâlîdir
- 2 Geçer her nâķıs u nâ-puhte şadra h’âr olur kâmil
Eden hâke ber-â-ber mîveyi kendi kemâlidir
- 3 Me’âl-i haṭṭ-ı nev dil-berde müşkil ma’nîdir cânâ
O bir münşî-i sun‘uñ kıl gibi ince hayâlîdir
- 4 Sebeb diñlenmemekde perdelerden nağme-i vaḥdet
Zevâhir ehliniñ keşretle baḥş-ı kıl ü kâlîdir
- 5 Cihân u âḥiret bir maṭla‘ıdır şâ’ir-i şun‘uñ
O beytiñ ma’nî-i irem muḥayyel bir me’âlidir
- 6 Siyeh baḥtım giriftâr-ı ser-i gîsû-i dîdârım
Beni âşüfte vü hayrân eden sevdâ-yı hâlîdir
- 7 Vişâl-i yâre cennet söylesem añlar mı zâhidler
Caḥîm ol dil-rübânîñ bendesinden infişâlîdir
- 8 Yine tekrâr edersem vaşf-ı bâğ-ı cennetü’l-huldu
Şu vaḥdetgâh-ı dilde Ḥaḳķıñ ‘abde ittişâlîdir
- 9 Selâṭîñ-i velâyet gerçi bî-‘ad ‘âleme gelmiş
Velî Hünkâr Mevlânâ şeh-i mevlâ’l-mevâlîdir
- 10 Hudâdan yalîñız baḥş eyler iken ne ğarâbetdir
Kitâb-ı Meşnevî zerrât-ı Şemsü’l-Ḥaḳķla mâlîdir
- 11 Hezârân bülbül ü tûṭî hezârân ḳumrîler vardır
Ṭuyûruñ pādşâhı Nûrî-i şîrîn maḳâlîdir

207

Nazîre-i Ğazel-i Şerîf Beg Kedhüdâ-yı Tırabzonlu Mehmed Paşa
Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Fakr-ı vilâyeti şanemâ şanma fâkadır
Etvâr-ı enbiyâya bakıp ittifâkadır
- 2 Evvel iriş hâkîkate soñra mücerred ol
Perhîz bozma hasteye ba'de'l-ifâkadır
- 3 Hâmûşluk kadar olamaz şimdi ber-şafâ
Ebnâ-yı 'aşrîñ âh ki meyli nifâkadır
- 4 İşte sözüñ sağı saña ey derdmend-i dil
Bokrañ-ı 'ışk 'acâ'ib-i şâhib-hazâkadır
- 5 Pek de başılma bu zen-i dünyâ ile şakın
Kullukda ol ki muhtesib işi tarâkadır
- 6 Biz bizle kûy-ı bezm-i ahibbâyız ey hasûd
Şanma ki meyli lehcemiziñ hep mezâkadır
- 7 Sevdâ-yı hubb-ı câh ile halk oldu hep velî
Mecnûnluk bilinmedi bühtân merâkadır
- 8 Ey Nürî Kedhüdâ Bege kaftân olur mu ya
Bu sâde atlâs âh ki miqdâr-ı tākadır

208

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Hatt-ı 'izârı hüsnüne bir başka ân verir
Âşüftegân-ı 'ışka o mû bûy-ı cân verir

207

- B; Ç, 123b, 124a; Ü1, 144b; - Ü2

Başlık: Ü1; - Ç

7: ile: - Ç

208

- B, Ç; Ü1, 144b, 145a; - Ü2

- 2 Ol gül hezār nāz ile gülzāra uğrasa
Sünbülle lāle şāne ile sürme-dān verir
- 3 Hengām-ı şebde çerāgān ederse ger
Meh-tāb dest-i hādime şem‘dān verir
- 4 Esb-i gurūr u naḥvete binse o şeh-süvār
Kisrā düşer rıķābına Rüstem ‘inān verir
- 5 Sîr-āb-ı āb-ı kevşer olur bāde istemez
Bir būs-ı cān-fezāsına her kim ki cān verir
- 6 Bezminde yāsemen ‘araķ-ı Sakızı şunar
Güller piyālelerle mey-i ergavān verir
- 7 Bu çār-sū-yı aḥz ü ‘aṭā-yı cihānda
Ġāfil baş efendicigim hep alan verir
- 8 Şān u vaķārı dād-ı Hudādır erenleriñ
Bî-mağzdır o kimse ki kendine şān verir
- 9 Efyūna ḥandelerle nazar şalsa ol perî
Erbāb-ı keyfe ḥāşiyet-i zağferān verir
- 10 Gül-berg-i rüyü derse bezm-i meşrābda
Būy-ı gül-āb-ı tāze-i Hindustān verir
- 11 Üstād-ı ḥüsnü tıfl-ı dil-i ‘āşıkā peşîñ
Ruḥsārı gibi bir sebaķ-ı gülsitān verir
- 12 Hācî-i ḥaṭṭ-ı sebzi ḥaremden gelir gibi
Züvvār-ı dīdehā-yı dile pisterān verir
- 13 Sükker mi Nūrî rāḥat-ı ḥulķūm-ı tāze mi
Naẓmıñ şafā-yı būs-ı leb-i dil-berān verir

209

Berāy-ı Medḥ-i Şerîf Efendi Kedḥudā Beg

209

- B; Ç, 202b, 203a; Ü1, 145a, 145b; - Ü2

Başlık: Ü1; - Ç

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Dil mâye-i hünerle ferîḥ ü faḥûrdur
Meczûb sâlik-i reh-i ism-i ḥubûrdur
- 2 Nev-şehridir kalem-rev-i Rûm-ı maḥabbetiñ
Dil pür-sevâd-ı a'zâm ile eski sûrdur
- 3 Dil micmer olsa bezmine elyaḳ efendiniñ
Kim dūd-ı âhı 'anbere beñzer buḥûrdur
- 4 Ya'nî Şerîf Efendi semiyy-i Resûl-i Ḥaḳ
Desti girih-güşâ-yı mevâdd ü umûrdur
- 5 Zâtı ise ayaklı tevâriḥ 'aceb midir
Timûr-ı zihnine göre sâzgeh-i mûrdur
- 6 Sâdât-ı bâhirü's-şeref içre görülmemiş
Bir böylesi ki hem çelevi hem vaḳûrdur
- 7 Dervîş nihâd 'aḳidesi pâk ehl-i 'ışḳdır
Taḳvâ-şî'âr u seyyid ü Sa'dî şu'ûrdur
- 8 Görmez 'azâb-ı dil ebedî bezmine giren
Cennet gibi o meclis-i dârü's-sürûrdur
- 9 Şâbit edâ Nedîm ṭabî'at vaḥîd-ı 'aşr
Ḥâtem-şiyem o ḥusrev-i mülk-i şu'ûrdur
- 10 Nev-şehr-i ma'rifetde güşâyiş-pezîr olup
Vâdîleri ki bir yeñi dünyâ-yı nûrdur
- 11 Nûrî zihâm-ı dağdağadan ṭab'-ı kemterim
Sevdâ-yı nazm-ı terle n'edem bî-ḥuzûrdur
- 12 Var bezm-i ḥâtemânelerinden bir örnek al
Kim her sühânları şerer-i nûr-ı Tûrdur

4: ya'nî: a'nî Ç

7: ehl-i 'ışḳdır: u şaḥîḥdir Ç// seyyid ü: seyyid Ü1

- 13 Söyletirdim müzeyyel o ra'nā gazelleri
Yanında bu benim sühanım pür-kušûrdur
- 14 Bir ehl-i dil ki hey'et-i mecmû'asın görür
İmzâ eder ki nazmda şadru's-şudûrdur
- 15 Nakķāş-ı Çîn 'âlem-i ma'nā kâlemleri
'Âlim-pesend nazm-ı teri bî-kušûrdur
- 16 Artık var ise 'aşrımızın şi'r-i digeri
Âşâr-ı bî-hisâbı yanında küsûrdur
- 17 H̱arvânî-i muṭavvel-i nazmı yanında bu
Bir muṭaşarca ma'nî-i tenge kûbûrdur
- 18 Dîvânın iki eyleye yâ Rab 'an-karîb
Ma'lûm biri birisi ki üç tûğ-ı sûrdur
- 19 Söylensin 'âlem içre karîbâ o zât-ı pāk
Pîrâye-i kitâbe-i kaşr-ı dühûrdur

210

Midḥat-i Şerîf Beg

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Debîr-i ḥâme kim bir şâ'ir-i mazmûn-pîrâdır
Sevâd-ı a'zam-ı ma'nâda şâh-ı 'âlem-ârâdır
- 2 Ḥarîf-i ḥâme kim nûr-ı siyâha mazḥar olmuşdur
Şu şebgâh-ı medâr içre o bir şem'-i şeb-ârâdır
- 3 'Arîf-i ḥâme kim bâb-ı ma'ârif kethüdâsıdır
Şerîfû'z-zât emîr-i mesned-i zîbâ-ı ma'nâdır
- 4 Nihâl devḥa-ı sūddur menâfi' ḥâmedir ḥâme
Ki berg ü bârı âşârı ḥurûf-ı şi'r ü inşâdır

15: nazm-ı: şi'r-i Ç

- 5 ‘Aceb mi bŭy-ı ‘anberden ederse ter mi dŭd-âlŭd
Kalem kim vâşîf-ı evşâf-ı aġa-yı feraġ-zâdır
- 6 ‘İnâyetli cenâb-ı kedġudâ-yı vâlî-i Hanya
Güher-pâş-ı ma‘ârif ‘ârif-i sırr-ı süveydâdır
- 7 Kalem ey Nŭrî nây-ı Mevlevî-i kâr-ı devrândır
Dem-i can-baġş-ı takrîrî ġidâ-yı ġüş-ı dünyâdır
- 8 Vücûdu tuġfe bir tenzŭ-yı cevher mâyedir yâġŭd
Cevâhirden mürekkeb kŭrş-ı şâġî mişl-i bernâdır
- 9 Maġâl-ı sŭkkerîn neşri bir inşâ-yı şîrîndir
Me‘âl-i nazm-ı tab‘ı kâdden biñ rŭtbe aġlâdır

211

Mefûlŭ Fâ‘ilâtŭ Mefâ‘ilŭ Fâ‘ilŭn

- 1 Bŭlbŭl ġŭl ile vuşlatı söyleşmiş añladır
Bâlâ-yı nârvende bu şeb gelmiş añladır
- 2 Cevher-fŭrŭş-ı ġŭl-ruġu pŭskŭrme beñleri
Her ân lisân-ı ġâl ile ârâyîş añladır
- 3 Ol tıfla ‘illet-i ‘ateġî var ki ġăcesî
Ĥarf-ı şaġġî-i vuşlatı hep yañlış añladır
- 4 Bir câmdan şu muġ-beçe de baġ edâsına
Duġt-ı rezi efendiye göstermiş añladır
- 5 Zâġhir bu şeb o fitne çok incindi cevri ile
Nŭrî-i derdmendini iñletmiş añladır

212

Medîġa-ı Velî Beg

Mefûlŭ Fâ‘ilâtŭ Mefâ‘ilŭ Fâ‘ilŭn

211

- B, Ç; Ü1, 146a; - Ü2

212

- B, Ç; Ü1, 146a, 146b; - Ü2

- 1 Leb var iken bu haṭṭ-ı siyeh-kāra kim baḳar
Bezme gelince mīveler eş‘āra kim baḳar
- 2 Leb-beste vü maḥabbet-i la‘li şerābdır
Bengī mişāl o haṭ gibi esrāra kim baḳar
- 3 Kalmadı ‘aşrımızda nevāziş eder kişi
Ma‘zūr dil-i remīde vü āzāra kim baḳar
- 4 Haṭ geldi şimdi ref‘-i hicāb et ki vaḳt-i şeb
Şemsiyye-i firengī-i zer-tāra kim baḳar
- 5 Gördüm şarī karanfül-i zülf-i nigārımı
Güller gibi o kırmızı ezhāra kim baḳar
- 6 İşbāt olundu hüccet-i ‘ışk ile vuşlatı
Ol şāhidiñ şu etdiği inkāra kim baḳar
- 7 Yāḳūt-ı lebde gevher-i dendānı gösterip
Bāğ-ı ıtarabda nāra ya gülnāra kim baḳar
- 8 Revḡanlar erdi mertebe-i ‘ıtr-ı şāhiye
Āmed-şūd-i sefā’in-i tüccāra kim baḳar
- 9 İksīre hem-ser oldu Giridiñ lapantası
Kīmyā daḡı olursa digər kāra kim baḳar
- 10 Bir yol görünse şāh-reh-i ‘ālem-i hevā
Dünyā-yı pür-vesā’is-i mekkāra kim baḳar
- 11 Bir kerre rüy-ı pākini ‘arz etmesin o şūḡ
Ol dem cihān-ı fānī-i müzdāda kim baḳar
- 12 Hāmūş iken bu Nūriyi söyletdi tūṭīves
Şimden geri hezār tebeh-kāra kim baḳar
- 13 Maḥdūm-ı bī-mu‘ādil aḡa-yı Yerlüyan
Kim var iken o toḡrusu aḡyāra kim baḳar
- 14 Faḫrū’l-e‘azze ya‘nī Velī Beg Efendi kim
Bezmi-i şafāsına göre gülzāra kim baḳar

- 15 ‘Ömrün medīd ü zevkini etsin Hudā mezīd
Ebnā-yı nā-sezā-yı sefeh-kāra kim baķar

213

Tanzīr-i Ğazel-i Hasīb Muṣṭafā Paṣa
Mef’ūlū Fā’ilātū Mefā’ilū Fā’ilūn

- 1 Her ķanda kim o ṣīve-i dil-cū cū cū aķar
‘Āṣıķda reng-i ‘iṣmet ile āb-rū aķar
- 2 Te’ṣīr-i āteṣ-i ruķ-ı cānān ile gönūl
Rıķķat-peżīr olup ū gibi sū-be-sū aķar
- 3 Seyr eyledikķe ķāh-ı zenaķdānıñ ol bütūñ
Hūn-āb-ı eṣk-i dīde dem-ā-dem eyū aķar
- 4 Tanzīr-i nażm-ı Hāżret-i āsafla Nūriniñ
Kilk-i Giridiyānesi mānend-i cū aķar
- 5 ‘Ayn-ı himem muķıķ-ı kerem lūcce’-i ni’am
Kim lu’lu’-ı sūķanları bezme nigū aķar
- 6 Seyyid Hasīb Muṣṭafā Paṣa ki emrine
Fūlk-i felek miṣāl-i perestū fūrū aķar
- 7 Fermān ederse aķ deyū tırmaķ muķāl olur
Bāĝ-ı tırabda rāyiķa-ı nāz-bū aķar
- 8 Bīm-i celāl-i ķahrı ne dem olsa rū-nümā
Ṣahbā tırur ayakda bezimde sebū aķar
- 9 Devlet ziyād-ı ‘ömrleri müzdād ķekresi
Peyveste hāmeden ki du‘ālarla bu aķar

214

Fe’ilātūn Fe’ilātūn Fe’ilātūn Fe’ilūn

213

- B, Ğ; Ü1, 146b; - Ü2

214

- B, Ğ; Ü1, 146b; - Ü2

- 1 Hâzret-i şeyh-i maḥabbet ki benim ḥācemdir
Ḥil‘at-i ‘ışkī verip işte bu ferācemdir
- 2 Turmaz av elimde ditrer ḥafefâtı der-kār
Ben ki şayyād-ı zemānım gönölüm atmacamdır
- 3 Nüşḥa-yı ‘ilm-i ḥaḳīḳat benem ey ṭalib-i yār
Ma‘rifet ḥatme şerī‘at ise dībācemdir
- 4 Şadefimdir dü lebim gevher-i ‘irfān nazmım
Ḳulzüm-i dil-i telāṭum-ı yem ḥācemdir
- 5 Cām-ı mey etse seni ḥüsün-ārā-yı tahtgehi
Nürinîñ nevbeti düşmedi ki ḥālā Cemdir

215

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Nefḥa-yı bŷy-ı Süleymānımdır
‘Anber-i mŷy-ı Süleymānımdır
- 2 Gönölüm eglencesi zencīr-i dilim
Ser-i gīsŷ-yı Süleymānımdır
- 3 Rŷz u şeb mŷltemesem āyīneyim
Şafḥa-yı rŷy-ı Süleymānımdır
- 4 Hazer et bu dil-i ğaltānımdan
Oynadır kŷy-ı Süleymānımdır
- 5 Nŷrī-i mŷrunu giryān eyler
Cevr eder ḥŷy-ı Süleymānımdır

216

Ġazel-i Mŷzeyyel Der Şenā-yı Ḥāce Efendi
Mef‘ŷlŷ Fā‘ilātŷ Mefā‘ilŷ Fā‘ilŷ

215

- B, Ç; Ü1, 147a; - Ü2

216

- B, Ç; Ü1, 147a; - Ü2

- 1 Tab‘ım ki kârgâh-ı metâ‘-ı hamûldur
Türmaz yine tefahhûr eder bü'l-fuzûldur
- 2 Havf u recâ vü terk ü hevâyı birikdirip
Zâtım çü sâl-i câmi‘-i çâr-fuşûldur
- 3 Pervâz eder şevâhiğ-i ervâha ki gönül
Gâhî hâzîz-i nefsde kârı nüzûldur
- 4 Şaşdım efendi ben de şu dîvâne gönlüme
Cevr ü cefâ-yı yâre nasıl bir hamûldur
- 5 Cânâna mübtelâ olalı oldu sevdevî
Dünyâyı verseler yine olmaz melûldur
- 6 Ammâ ki şimdi Nûriye pey-revlik eyleyip
Medhinde bir ferîd-i cihânın ‘acûldur
- 7 Müftî-i şehr-i Hanya ki devr-i zemânede
Ârâyış-i ‘adîm ile şadru’l-fuḥûldur
- 8 El-Hâc ‘Ömer Sa‘îd Efendi ki dânişi
Hurşîdveş ziyâ-res ü ‘âlem-şümûldur
- 9 Fehm ü zekâyı etdi perestâr aña Hudâ
Bevvâb-ı bâb-ı tab‘ını gördüm ‘uḫûldur
- 10 Sa‘dî-i vaḫt ü Enverî-i rûzgârdur
Şâ‘ib-edâ vü Hâfız-ı şâhib-vuşûldur
- 11 İnkâr olunmaz ‘âleme rûşen güneş gibi
Da‘vâma ‘ilm ü fazlı şuhûr-ı ‘udûldur
- 12 Manşıb be-câ sa‘adet ü ‘ömri mezîd ola
Kim her kelâmı vermede mîve-i uşûldur
- 13 Şâyeste-i nigâh degil bu müzeyyelüm
Ammâ recâ-yı muḫlişi ḫüsn-i ḫabûldur

217

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Şi‘r ü inşā baña bir mevhibedir
Taraf-ı Hâzret-i Hâkdan hibedir
- 2 Gözlerim la‘l-i leb-i sâķīde
Güş-ı hüşum heme dem muṭribedir
- 3 Bilmezem Ṭālib ü Şā‘ib Rāğıb
Nazarım Mevlevî-i Ġālibedir
- 4 Şimdi mensûbe-i şatrancāsā
‘Ālemiñ gözleri hep manşıbadır
- 5 Umarım naķd-i şefā‘at Nūrî
Naşş ile öyle kerem müznibedir

218

Müstezād

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün
Mef‘ülü Fe‘ülün

- 1 Tîr-i müje-i kāfîri yer etdi cigerde
Ebrûsu kemândır
Şemşîri belinde ne belâdır o kemerde
Bir düşmen-i cândır
- 2 Lâl-i lebini âb-ı hayât eyledim îmā
Ṭuzlucadır ammā
Vardır ṭaravetleri yâķût u güherde
Dinse de yalandır
- 3 Ġisûları tellerle şeb-i kıadr ile encüm
Kıl öyle tevehhüm
Gerdânına baķ eyle şafā vaķt-i seherde
Bir hoş dem ü ândır

217

- B, Ç; Ü1, 147b; - Ü2

218

- B, Ç; Ü1, 147b; - Ü2

- 4 Ruhsārını ru'yāda görüp vāh uyandım
Şan işte yandım
N'olsun bu leṭāfet bu şafā ol gül-i terde
Bir rūḥ-ı revāndır
- 5 Faḥru'l-'ulemā es'ad-ı eşrāf-ı kuzāta
Kerrūbī şifāta
İhmālden ey Nūrī şaḥın 'arż-ı hünerde
Ol nādire-dāndır
- 6 Ya'nī odur Ḥanyamıza ḥākim-i zī-şān
Ol menba'-ı iḥsān
Aḥlāḳı pesendide seferde vü ḥazarda
Hep neşve-resāndır
- 7 Mestāne revişlerle bu āşār-ı nevīnim
Nev-ṭarz u zemīnim
Be-cid ise de 'afv eder evvelki nazarda
'İd-ı ramazāndır

219

Der Medh-i Maḥbūb-ı Hîş Kanber-i Dil-perver
Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Ey benim rūḥ-ı revānım Kanber
Āşnā-yı dil ü cānım Kanber
- 2 Şeh-i ḥübānım efendim cānım
Yūsuf-ı devr-i zemānım Kanber
- 3 Tutdu āfāḳı ziyā-yı ḥüsñüñ
Māh-ı ḥurşid ü şānım Kanber
- 4 Eyledi 'aqlımı yerde yağma
Benim āşüb-ı cihānım Kanber
- 5 Āh ol ğamze-i fettānıñdan
Meded ey tatlu zebānım Kanber

- 6 Kılca kaldım eşer-i 'ışkından
Ey benim müy-ı miyânım Kânber
- 7 Nûriyi hāmûş iken söyletdiñ
Ey benim ğonçe-dehânım Kânber

220

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1 Bir tâze kirâs-ı âldır ammâ leb-i Kânber
Bir sîb-i sefid 'inebdir ol ğabğab-ı Kânber
- 2 Müjgânı kılıç elde o hûnî gözü mirrih
Mâh-ı ruḡuna etdi kırân kevkeb-i Kânber
- 3 Geh ḡancer-i ebrû gehî tîr-i müjesiyle
İçdirmede kan 'âşıkâ hep meşreb-i Kânber
- 4 Ol mâlik-i iklîm-i cefâ kanı helâldir
Ne A'zamî ne Şâfi'idir mezheb-i Kânber
- 5 Nûrî baña şor menba'ını âb-ı hayâtın
İşrâb edeyim işte şu zîr-i leb-i Kânber

221

Mefâ'ilûn Fe'ilâtûn Mefâ'ilûn Fe'ilûn

- 1 Gönülde sırr-ı süveydâ ḡayâl-i Kânberdir
Ziyâ-yı dîde-i şevkim cemâl-i Kânberdir
- 2 Tabîbe ben zehebü'r-ra'd ne olduğun şordum
Didi ki 'anber ü zer ḡabbı ḡâl-i Kânberdir
- 3 O gül ki kudret ile bergi yazılı derler
Bu nev-ḡaḡ ile ruḡ-ı âl âl-ı Kânberdir

220

- B, Ç; Ü1, 148a; - Ü2

221

- B, Ç; Ü1, 148a; - Ü2

4 Bu devr-i fitne vü âşüb-ı bâ'ış ü bādī
O nāzenīn-i revîş pāl ü bāl-i Qanberdir

5 Marîz-i âfet-i hicrāna Nūrī böyle dedi
Hayāt-ı taze a canım vişāl-i Qanberdir

222

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1 Qanber ki bir bahālî dūr-i şāh-dānedir
Perçemleri hezār dile âşyānedir

2 Qanber zemāne şūhlarınıñ ser-firāzıdır
Gördüm birer birer hepisinden yegānedir

3 Qanber ki şubh-ı ruḥları nūr-ı sürürdur
Nūr ḥaṭṭ-ı 'anberini şafā-yı şebānedir

4 Qanber dilir-i rezmgēh-i ḥüsn ü şivedir
Şeci'an dil-berānda kim bu recā nedir

5 Qanber ki nūr-ı bāşıra-ı Nūrīdir anıñ
Her bezmgāhı bir kerem-i ḥusrevānedir

223

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

1 Mu'anberdir ruḥ-ı gül-büy-ı Qanber
Mümesekdir ser-i her müy-ı Qanber

2 Gül-âb-ı tazedir alnında derler
O ḥāl-i 'anberin tenzū-yı Qanber

3 Dimāğ-ı cānımı etdi mu'aṭṭar
O saçlı sünbül-i gisū-yı Qanber

222

- B, Ç; Ü1, 148b; - Ü2

223

- B, Ç; Ü1, 148b; - Ü2

- 4 Hele şavm-ı vişāl-i iftirāka
Hilāl-i ‘ıddır ebrū-yı Qanber
- 5 Şifadır Nūrī-i maḥmūma ḥanım
Müyesser olsa şeftālū-ı Qanber

224

Mef’ûlû Fâ’ilâtün Mef’ûlû Fâ’ilâtün

- 1 Şaldı dile zülāl şu ihtizâz-ı Qanber
İtdi derūnu qanzil şahbâ-yı nâz-ı Qanber
- 2 Ebrū-yı seyf-i şârim çeşm-i tûfeng-i zâlim
Öldürse cümle ḥalkı yok ihtizâz-ı Qanber
- 3 Maḥbûb-ı dil-sitândır ârâm-ı cism ü cândır
Bir serv-i bûstândır qadd-i dırâz-ı Qanber
- 4 Gün gibi nūr-ı ruşen âfâkda mübeyyen
Dünyâ cüvânlarından var imtiyâz-ı Qanber
- 5 Ey Nūrī gör şu ânı imâ-yı ebruvânı
Eyler saña nihânî izhâr-ı râz-ı Qanber

225

Fe’ilâtün Mef’ûlûn Fe’ilün

- 1 Bir ser-âmed ḥabîbdir Qanber
Nev-cüvân edîbdir Qanber
- 2 İltifât etmede mişâl-i ğazâl
Şüh-ı ‘âşık-ı qarîbdir Qanber
- 3 Zer nişânlı filintadır güyâ
Yeñi püskürme zîbdir Qanber

224

- B, Ç; Ü1, 148b; - Ü2

225

- B, Ç; Ü1, 148b, 149a; - Ü2

4 Şarma dirhemli mu‘teber mevzūn
Şan tūfeng-i mehibdir Qanber

5 Fem-i gūyāsı gōncedir ammā
Nūriyā ‘andelībdir Qanber

226

Fe‘ūlūn Fe‘ūlūn Fe‘ūlūn Fe‘ūlūn

1 Şifā görmesin çeşm-i bīmār-ı Qanber
Devā ummasın hiç giriftār-ı Qanber

2 Benim ḥabīb-i cān u dilim pūr eder
O şirīn-zebān-ı güher-bār-ı Qanber

3 Ne ‘ar‘ar ne serv ne şimşādda var
Görölmüş degildir şu reftār-ı Qanber

4 Hemān mūy-ı çini gibidir miyānı
Münāsib hep a‘zā-yı hem-vār-ı Qanber

5 Bu iflās-ı rüşd ü bızā‘ayla bilmem
Naşıl ben de oldum ḥarīdār-ı Qanber

6 Melikdir ya şeh-zāde ya ḥūrīdür
Pūr-āşüb edip ḥalkı dīdār-ı Qanber

7 Kenār-ı lebinde üşüp mūr-ı nev-ḥaṭ
‘Aceb kand ü sükker mi güftār-ı Qanber

8 Ebed irmeye çeşm-i bed aña Nūrī
Ḥudā ola dā’im nighdār-ı Qanber

227

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn

226

- B, Ç; Ü1, 149a; - Ü2

227

B, 105b, 106a; Ç, 139a; - Ü1, Ü2

- 1 Sü sü sübhan'allah ey dil bu bu bu ne dil-rübâdır
'A 'a 'âşıkâ nigâhı a a âfet-i belâdır
- 2 Le le leşker-i haţından o o oldu fitne peydâ
Di di dil serâyı ancak bi bi bize mültecâdır
- 3 Gö gö gözlerim görünce ka ka kadd-i bî-mişâliñ
İ i irti'âşa yâ hû şî şî şimdi mübtelâdır
- 4 Ra ra râh-ı 'ışkı tutdum şo şo şoyunup sivâdan
Ne ne neye mâlik isem sa sa saña hep fidâdır
- 5 Fa fa Fâ'ize a Nûrî pe pe pey-rev ol nazımda
Ha ha Hanya vâlisine o o ol ki kethudâdır

228

Mefûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilû Fâ'ilün

- 1 Çokdan gönül esîr-i dil âzârlıkdadır
Kâlâ-yı mihr-i yâr ile bâzârlıkdadır
- 2 Bî-dâr olup şu h'âb-ı sivâdan mişâl-i baht
Manşurveş velîk gönül dârlıkdadır
- 3 Hâmûn-ı hecre düş olalı Kaysveş gönül
Leylâ-yı vaşlı izlemede kârlıkdadır
- 4 Ey zâhid aňlama bizi kim münkiriz Hâka
'Âşıklarız ki dilimiz ikrârlıkdadır
- 5 Nûrî o kâfire veregör naqd-i 'ömri kim
Çokdan gönül esîr-i dil âzârlıkdadır

229

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

2: leşker-i: leşkeri B

3: kadd-i: kaddim B

228

- B, Ç, Ü1; Ü2, 26b

229

- B, Ç, Ü1; Ü2, 27a

- 1 Ne mümkün almağa buseñ ki mesti desteredir
Bizi havâle anıñcün hemişe dülgeredir
- 2 Buyur ki eylemişim âteş-i firâkıñla
Tenim kemik üzerinde kebâb-ı ıskaradır
- 3 Degildir ol ser-i gîsû-yı mârı piçide
Güneş yüzün[ü] göremez o fettân şeb-peredir
- 4 Be-hey efendi ne bu iştiḥâ-yı ekl-i ta‘âm
Yemek pişirmege ‘arîfîñ temâm tenceredir
- 5 A Nûrî diñleme kavvâflık eylese şûfî
Rızâ-yı Ḥaḡ içün olmaz kelâmı farfaradır

230

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Yandı derūnum âteş-i ‘ışka fıkır fıkır
Ḥūnum çekeydi şaḥn-ı sinemde sır sır
- 2 Tenhâda ḥüzn ile otururken o âfetim
Gelmiş de nerdübân başına çıkmış tıkrır tıkrır
- 3 Gördüm raḡîb-i seg sıfatı bâb-ı ḥanda
Dendânla ḡapıyı ḡazırdı ḡıcır ḡıcır
- 4 Zühḥâd-ı mey-keşâna helâl-zâdedir demez
Mâl-i ḡarâm lîk budar idi ḡıtır ḡıtır
- 5 Nûrî hezâr na‘tını ez-berlemiş gönül
Söyler hemişe bülbul-i gül kim şıkır şıkır

231

Mef‘ûlû Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ûlün

230

- B, Ç, Ü1; Ü2, 27b

231

- B, Ç, Ü1; Ü2, 28b

- 1 Giryem heme şeb la‘l-i dıraḥşānıñ içündür
 Āhım güzelim zülf-i perişānıñ içündür
- 2 Al Düldül-i dilim tār-ı rismān-ı saçınla
 Ḳayd eyle ki ol çāḥ-ı zenaḥdānıñ içündür
- 3 Tıfl-ı dilimiñ etdigi feryād u fiğānı
 Hep ḥasret-i şîr-āver-i pistānıñ içündür
- 4 Ey bād-ı şabā zülf-i dil-ārāya varırsañ
 Söyle benim āşüfteligim k’ānıñ içündür
- 5 Nūriye kerem eyle eyā server-i ḥübān
 Ḳul olduḡu şāhım saña iḥsānıñ içündür

232

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

- 1 Dā‘im ola vuşlatda talebkārıñ olanlar
 Sen dil-beriñ ‘ışkıma sezāvārıñ olanlar
- 2 Dārū-yı vişālîñle eyā ‘İsî-i devrān
 Maḡhar ola çeşmiñ gibi bîmārıñ olanlar
- 3 Kāmıñ bulur elbetde bu bāzār-ı cihānda
 Tenhāda seniñ maḡrem-i esrārıñ olanlar
- 4 Meyl eyleyemez ḡayrıya Yūsuf da olsa
 Dünyāda seniñ mā‘il-i ruḡsārıñ olanlar
- 5 Bî-şübhe tecerrüdle
 Müstaḡraḡ-ı baḡr-ı ḡām-ı efkārıñ olanlar
- 6 Aldanmaz imiş verse de naḡd-i dil ü cānı
 Bāzār-ı ma‘ārifde ḡarîdārıñ olanlar
- 7 ‘İsî gibi cān-baḡş olur āfet-i devrān
 Bir kerre seniñ sāmî‘-i ḡüftārıñ olanlar

232

- B, Ç, Ü1; Ü2, 30a, 30b

5: Metnin üzeri karalanmıştır.

- 8 Şayma dü cihân mülkünü bir abbeye cānā
Bu ‘ālem-i fānīde giriftārīñ olanlar
- 9 Hīç mültefit olsun mu gözüm serv-i schīye
Ser-geşte vü āşüfte giriftārīñ olanlar
- 10 Ey ğonce-i nev-reste gülistān-ı zērāfet
Bülbül gibidir her gece züvvārīñ olanlar
- 11 Zannetme ki hep şādık u şāfī dil ü meşreb
Zāhirde saña yāri edip bārīñ olanlar
- 12 Eş‘ār ile iş‘ār eder aḥvālını bir bir
Ben bende gibi ‘āşık-ı dīdārīñ olanlar
- 13 Kām-ı dü cihāna erer ey Yūsuf-ı şānī
Bu Nūrī gibi mādih-i eṭvārīñ olanlar

233

Müstezād*Mef‘ülü Mefā‘īlū Mefā‘īlū Fe‘ülün**Mef‘ülü Fe‘ülün*

- 1 Bādem gibi mādām ki ola sende bu gözler
‘Ālem seni gözler
Şīrīn deheninden çıkacak sükkeri sözler
‘Uşşāk seni özler
- 2 Nāzik bedeninde nedir ol ān-ı kirişme
El-ḳudret’ullāh
Başdıķça yere pāyiñ olur ğālibe tozlar
Yandım ne bu sözler

Ḳāfiyetü’z-Zā*233

- B, Ç, Ü1; Ü2, 74a

* **Başlık:** B, Ç, Ü1; Fī-Ḥarfü’z- Zā Ü2

234

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlün

- 1 Fehm etmede esrâr-ı haññ merd-i reşîdiz
Cânâ anı vaşf eylemede mişl-i Lebîdiz
- 2 Kevneyne verip gönlümüzü qalmadı keşret
Biz pişe-i tecrîd ile 'İsâ-yı ferîdiz
- 3 Nîk ü bed-i 'âlem ile âgeşte vücûduz
Rencûr-ı tene maḥż-ı şifâ rûḥ-ı müfîdiz
- 4 Rûḥu'l-ḳuds-i vaḳte olup cânla ḳurbân
Lâ-şey degiliz süfre-i 'İsâda ḳadîdiz
- 5 Nûrî himem-i Pîr Şalacı dedemizle
Maḥsûd-ı e'âlî-i ḥasûdân-ı Giridiz

235

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilû Fâ'ilün

- 1 Yokdur bizim şerî'ate aşlâ 'inâdımız
Ammâ ḥaḳîḳat oldu cihânda murâdımız
- 2 Âyîn ü resm ü tûde-i 'uşşâḳ ile bizim
Ḥükm-i şerîf-i 'ışḳa imiş inḳıyâdımız
- 3 Ol kâse-i şikeste-i bezm-i belâgatiz
Kim târ-ı zûlf-i şâhid-i dildir kenâdımız
- 4 Ol şîreyiz ki farṭ-ı ta'affünden 'âlemi
Mest eyledi göñüldeki keyf-i fesâdımız

234

B, 106a; Ç, 139b; Ü1, 149a; - Ü2

235

B, 106a, 106b; Ç, 139b; Ü1, 149a, 149b; Ü2, 34a

1: 'inâdımız: i'timâdımız B// oldu: evvelde Ü2

3: şâhid-i: müşâhid-i Ç

4: eyledi: oldu B

- 5 Nūrî kuluñla dem-be-dem evrādımız budur
Yâ Murtażâ ‘Alî sañadır istinādımız

236

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Sîm tıyneti zer eylese ger himmet-i ‘azîz
A‘ceb mi böyle eyler o hâşiyet-i ‘azîz
- 2 Zilletde koymaz Âdemi Âdem eydir belâ
İksîr-i ekber oldu dilâ şoḡbet-i ‘azîz
- 3 Yok tımṭuraḡ-ı zâhireye iltifâtı hîç
İḡlîm-i bâṭnide imiş ‘izzet-i ‘azîz
- 4 Dâd u sitedde ḡalkla her dem miyânede
Ḥaḡḡâ ki keşret içre olur vaḡdet-i ‘azîz
- 5 Bilmez efendi münkir-i ḡar añlamaz nedir
Ma‘nâ-yı Âdemi ki odur ḡâlet-i ‘azîz
- 6 Erbâb-ı ḡîl ü ḡâl zevâhir ne añlasın
Ḥâl ehline velîk ‘ayân ḡudret-i ‘azîz
- 7 Reşk-âver-i behîşt-i berîn olsa Nûriyâ
Bezmiñ ‘aceb degil ki gele Ḥazret-i ‘azîz

237

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Faḡr-ı ḡaḡîḡat içre ise her faḡîrimiz
Sultân-ı ‘âlem oldu eñ ednâ ḡaḡîrimiz

236

B, 106b; Ç, 139b, 140a; Ü1, 149b; - Ü2

3: Yok: Bu B

6: ḡâl: ḡâle Ü1

237

B, 106b; Ç, 140a; Ü1, 149b; Ü2, 32a

- 2 Der-māndeyiz fütāde-i gird-āb-ı mā-sivā
Pīr Şalacı-zāde olur dest-gīrimiz
- 3 Ol pīr-i bī-naẓīri naşıl vaşf eder işit
Aqlām-ı bendegānedeki her ẖarīrimiz
- 4 Ba‘zı şıfātı vaşfına var iktidārımız
Mümkin mi derke zātını ‘aql-ı ẖaşīrimiz
- 5 Nūrī mürīdiyiz ẖuluyuz çākeriz aña
Hāşim Efendi *ẖuddise sırruh* emīrimiz

238

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 O ẖüsn ü ān ile biz ān-be-ān söyleşiriz
Çü ‘andelīb hemān gūlsitān söyleşiriz
- 2 Te‘eddüb eyleriz elbette gizli mizli şīveyle
O ẓamzelerle efendi nihān söyleşiriz
- 3 Ne herzeler yidigin ẖaḫḫımızda kelb raḫīb
O āhū-dīde ile her zemān söyleşiriz
- 4 Ḥamīde-ḫad olarak bār-ı cevri-yārimle
Ḥadiş-i ḫāmet-i serv-i çemān söyleşiriz
- 5 Ḥayāt-ı tāze verir Nūrī şī‘ri Vehbīniñ
Bu demde mebhāş-ı rūḫ-ı revān söyleşiriz

239

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

-
- 2: Ü2 1: Biz kim yuduk iki elimiz çirk-i zerḫden
3: pīr-i: - Ü1/ naşıl vaşf eder işit: gör imdi ki vaşf eder Ü2
4: vaşfına: vaşfa Ü1
5: Ü2: Nūrī ‘ibādıyız o şehiñ şevḫ u zevḫ ile
Hāşim Efendi serverimiz kendi pīrimiz

238

B, 107a; - Ç; Ü1, 149b, 150a; - Ü2

5: şī‘ri: şīr-i B

239

B, 107a; Ç, 140a, 140b; Ü1, 150a; - Ü2

- 1 Bûlbülüz ol gül içün na‘ra-yı yâ hû çekeriz
Dem-be-dem gülşen-i ‘ışkında anıñ hû çekeriz
- 2 Bâğ-ı ‘ışkı ederiz eşk-ı hevesle sîr-âb
Havz-ı çeşme çeh-i dilden niçe dem şu çekeriz
- 3 Defter-i ‘ışkıda sehv eylediñ ammâ ki yine
Satır-ı inkâra dilâ kılkle bir mû çekeriz
- 4 Sen hemân çille-keş ol çek dü cihânıñ kahrını
Zâhidâ biz gehî zûlf ü gehî gîsû çekeriz
- 5 Nûriyâ nîm kadeh bâde çekerse zühhâd
Bezm-i ‘uşşâkda biz sâgar-ı memlû çekeriz

240

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Biz kim bu bâr-ı minnet-i dūnānı atmışız
Dünyâ metâ‘ın ehline va‘deyle şatmışız
- 2 Çokdan girifte olmuş idik dil-berāndan
Ammâ ki şimdi bir güzele biz de çatmışız
- 3 Vallâhi bir gün ölse gerekdir raķīb-i dīv
Zîrâ ki seyf-i âhı serine tayıtmışız
- 4 Zâhid inanma dâmenimiz pâk ise dağı
Ta ber-gelû şerâba anıñçün ki batmışız
- 5 Biz ejdehâ-yı vâdî-i nazmız ki Nûrîveş
Şeh-râh-ı şîveyi bu zemānda kapatmışız

3: mû: mûr B

5: sâgar-ı: kâse-i B, Ç

240

B, 107a, 107b; Ç, 140b; Ü1, 150a; Ü2, 34a

4: şerâbda: şerâbdan Ü1

5: ejdehâ-yı: ejderhâ-yı B, Ü2

241

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Maḥabbet gibi ey dil māye-i kûtu'l-cinān olmaz
Cihānda bezm-i 'ışķāsā bulunmaz öyle ḥ'ān olmaz
- 2 Felek etdiklerin cev̄r ü cefāya şabr eder 'uşşāk
'Anāşır cev̄rden iz'āf olur ammā ki cān olmaz
- 3 Be vā'iz et yürü rindāndan taḥşīl-i rūzī kıl
Saña misvākveş 'ālemde rengin üstüḥ'ān olmaz
- 4 Şaḳın ey dil televvünden ḥuzūr-ı pīr-i kāmilde
Mümeyyiz yok gürūh-ı 'ārifānda imtiḥān olmaz
- 5 Yeter naḳl ol periniñ Nūriyā ḥālī bu meclisde
Lebi la'li gibi şimdi şerāb-ı ergavān olmaz

242

Mef'ūlū Fā'ilātū Mefâ'îlū Fā'ilün

- 1 Bir dil-rübāya 'ışķ ile Mecnūn olur muyuz
Ya'nī ki senden özgeye meftūn olur muyuz
- 2 'İsā demiz ki vāşıl-ı sırr-ı ḥaḳīḳatiz
'Aḳla mütāba'atle Felātūn olur muyuz
- 3 Her nā-ḥalefle eylemeziz biz mükāleme
Bāzār-ı nā-sezāyide ma'cūn olur muyuz
- 4 Şābit-ḳademleriz reh-i vādī-i 'ışķda
Başdıḳ ayağı pey-rev-i gerdūn olur muyuz

241

B, 107b; Ç, 140b; Ü1, 150a; Ü2, 33b

1: kûtu'l-cinān: kût-ı cinān Ü2

5: lebi: leb Ü2

242

B, 107b; Ç, 141a; Ü1, 150a, 150b; Ü2, 33a

4: Başdıḳ ayağı: Hiç dönmez ki Ü2

- 5 Mā'ilse ğayra Nūrī o ħīz-i denī şıfat
Mesrūruz öyle vaz'la maḥzūn olur muyuz

243

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Evc-i 'ışk üzere pür-şevkle şeh-bāzız biz
Çün hümā lāyık u şāyeste-i i'zāzız biz
- 2 Gönlümüz ḥālīdir ālāyış-i keşretten kim
Ney gibi meclis-i vaḥdetde bugün sāzız biz
- 3 Nev-be-nev etmedeyiz Ḥazret-i cānāna niyāz
Şan maḥāmāt-ı maḥabbetdeki şehnāzız biz
- 4 'Ākıbet bend ederiz gördüğümüz maḥbūbu
Ḥüsni-i aḥlākda çün ğamze-i ğammāzız biz
- 5 Severiz cān ile ey Nūrī mey ü maḥbūbu
Pey-rev-i şāh-reh-i Ḥāfız-ı Şīrāzız biz

244

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Oldu şikeste beyza-yı şabr u sürūrumuz
Uçdu gör imdi āh ki murğ-ı ḥuzūrumuz
- 2 Güstāhlıktır etdigimiz āh u nāleler
'Afv et şehā 'ināyetile her kuşūrumuz
- 3 Var ise sende nāz u kirişme bizim daḥı
Var istinād eyleyecek yā Şabūrumuz

243

B, 108a; Ç, 141a; Ü1, 150b; Ü2, 32b, 33a

2: bugün: dilā Ü2

3: cānāna: cāna Ü2

244

B, 108a; Ç, 141a, 141b; Ü1, 150b; Ü2, 32b

1: gör imdi: görmedi B// āh: vāh Ü2

3: bizim: bizde Ü2

- 4 ‘Azl eylediñ vezâret-i vaşlıñdan ey perî
Ref’ etdik ‘âkıbet hele tûğ-ı ħubûrumuz
- 5 Biz etmeziz rakîbden ey Nürî ihtirâz
Zîrâ ki Ĥaĥĥa ħaldı bizim hep umûrumuz

245

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 ‘Aceb göründü mü ‘âlemde böyle bir ħûn-rîz
Gör imdi meclise geldi piyâle-i leb-rîz
- 2 Ne dem ki eylese gülzârda ħırâm ol şûĥ
Ėopar o demde âmân şûr-ı rûz-ı rustâĥîz
- 3 Ne şübhe bende-i efgendesı olurdu anıñ
Göreydi şevket-i ĥüsn-i cemâlini Pervîz
- 4 Kemâl-i kadr-i dili añlamaz deniyyü’t-ţab‘
Ki dildir âteş-i ‘ışķile baĥr-ı gevher-ĥîz
- 5 Fezâ-yı nazmda ĥaĥĥâ ki yekke-tâzam ben
Şeh-i kelâmıma ey Nürî ĥâmedir Şeb-dîz

246

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Pâ-der-gil-i ĥamız reh-i fûrķatde ĥalmışız
Bir âfet içün âteş-i sevdâya ĥalmışız
- 2 Çevĥân-ı ‘ışķ-ı yâr ile tepe-i vişâlde
Gûy-ı merâmı ĥaylî zemândır ki almışız

4: vaşlıñdan: vaşlıñda Ü2

245

B, 108a, 108b; Ç, 141b; Ü1, 150b, 151a; Ü2, 32b

2: Ü2 1: Ne dem ki etse ĥırâm ol zarîf-i devrânım

şûr-ı: şu Ç

3: ĥüsn-i: ĥüsn ü Ü2

4: âteş-i ‘ışķile: añla bu cûşişle Ü2

5: nazmda: şî‘rde Ü2/ yekke-tâzım ben: yekke-tâz oldum Ç

246

B, 108b; Ç, 141b; Ü1, 151a; Ü2, 33b, 34a

- 3 Meydân-ı ‘ışk-ı Hâzret-i ğavṣ-ı zemānede
Minnet Hudāya nevbet-i ikrârı çalmışız
- 4 Hep bu firâka bâdî rakîb olduğun bilip
İhlâş-ı kalb ile anı Allāha şalmışız
- 5 ‘Uşşâkı etdi ğamzesi nâ-bûd o ser-keşîñ
Hayfâ gönül şu ‘âlem içinde azalmışız
- 6 Düzd ü hayâl ü hâme-i Nürî ile bu şeb
Mazmûn-ı Kâmi-i sühan-ârâyı çalmışız

247

Nazîre Be-ğazel-i Kâmi-i Giridi

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Dilinde ehl-i ‘ışkıñ zerre miqdârı melâl olmaz
Cemâle erdiler anlarda vaz‘-ı infî‘âl olmaz
- 2 Metâ‘-ı köhne-i ‘ışkı ne ğam zâhidler almazsa
Anıñ erbâbı vardır ‘âlem içre pây-mâl olmaz
- 3 Neden âyâ bu vaz‘-ı dil-hırâşı vâ‘iziñ bilmem
Bu da Hâk hikmetindendir anıñçün kim su’âl olmaz
- 4 Ne deñli şarf ederse ‘ömrünü naḥv u ma‘âniye
Zevâhir ehliniñ ma‘nâsı yok nuṭkunda hâl olmaz
- 5 Fakîr ol fakr ile faḥr eyle fakr-ı ma‘nevîye er
Begim ser-māye-i kesb-i ma‘ârif cem‘-i māl olmaz

4: İhlâş-ı kalb: Ahlâk Ü2

5: - B, Ç, Ü1

6: düzd ü: düzd Ç. Ü2; dürr ü B

247

B, 108b, 109a; Ç, 142a; Ü1, 151a; Ü2, 33b

Başlık: Ü1; - B, Ç, Ü2

1: infî‘âl: infişâl Ü1

3: su’âl: - B, Ç

4: yok: - Ü2

- 6 Beni ey Nūrī mest etdi mey-i eş‘arı Kāmīnīñ
Mu‘ammer olsun ol tūṭī gibi şīrīn-maḳāl olmaz

248

Müfte‘ilün Mefā‘ilün Müfte‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Şāh-ı serīr-i miḥnetiz ‘ışḳdır iḥtişāmımız
Sikke-i dāğ-ı sīnede münakkaş oldu nāmımız
- 2 Zāhid-i bī-mezākdan kaṭ‘-ı ‘alāḳa eyledik
Pīr-i muḡānadır dilā ‘izzet ü iḥtirāmımız
- 3 Kāfile-i sürūr ile ‘āzim-i şehir-i zevḳ iken
Semt-i belāya çekdi ‘ışḳ şimdi bizim licāmımız
- 4 Mest-i mey-i maḥabbetiz süfremiz oldu nüh felek
Nuḳlümüz encüm-i felek mihr ile māh cāmımız
- 5 Senden a şūḥ-ı bī-bedel buse niyāz eyleriz
Nūrī gibi bizim daḡı dilde budur merāmımız

249

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Evvelde kūy-ı dil-ber idi āşyānemiz
Bozdı netice şimdi firāḳı miyānemiz
- 2 Ey dil seniñle la‘l-i şeker-bār u ḡāl için
Geşt ü seferle arayalım āb u dānemiz
- 3 Redd eyledi raḳībi o gülrü miyānededen
Bildi bezimde bendeki muḡlişānemiz

248

B, 109a; Ç, 142a; Ü1, 151a, 151b; Ü2, 33a, 33b

3: ‘ışḳ: - Ü2

248

B, 109a; Ç, 142a, 142b; Ü1, 151b; Ü2, 32b

1: evvelde: evvelde Ç

3: geşt ü: geşt Ü1; keşf

3: bezimde bendeki: bezimde B, Ç, Ü1

- 4 Meydân-ı ‘ışk içinde kümeýt-i dili hemân
Taḥrîk için kâlemdir olan nâziyânemiz
- 5 Nûrî gidelden ol perî kûyuna vâh kim
Dar oldu başımıza bizim köhne ḥânemiz

250

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Biz kim ol ğamze-i fettâna dilâ âmâcız
Bu sebeble ser-i ‘uşşâka muraşşa‘ tâcız
- 2 Gerçi kim eylemişiz çihreyi sevdâ ile zerd
Velî ḳandîl-i cemâliz ne güzel vehhâcız
- 3 Âşnâyız yem-i vaḥdetle dūr-i vaşlız biz
Gerçi zâhirde çok olmuş görünen emvâcız
- 4 Meded ey pîr-i ṭarîḳat ni‘am-ı luṭfuñla
Bizi seyr eyle ki çokdan beri şâhım acız
- 5 Nûriyâ ister iseñ kûy-ı cenâb-ı yâri
Bize pey-revlik edip aç gözünü minhâcız

251

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Semt-i cefâyı yine aldı o cânânımız
Pençe-i miḥnet bizim tıttı giribânımız
- 2 Ḳuş diline başladı ya‘nî kinâyât ile
Mesned-i ḥüsne bugün geldi Süleymânımız

250

B, 109a, 109b; Ç, 142b; Ü1, 151b; Ü2, 32a

1: dilâ: gönül Ü2// muraşşa‘: mücevher Ü2

2: çihreyi: çihre B, Ü1// ne güzel: ki niyâz-ı Ü2

4: şâhım: biz de Ü2

5: Ü2 2: Pey-rev ol bizlere kim her birimiz minhâcız

251

B, 109b; Ç, 142b; Ü1, 151b; - Ü2

- 3 Hâl-i dil-ârâsına ‘aqlımız ermek muhâl
Vaşf-ı haṭṭın etmede şî‘r-i perişânımız
- 4 Şaydı ne mümkün anıñ sîm ü zere bakmaz ol
Etdi rübûde anı himmet-i ‘irfânımız
- 5 Dâne-i hâlin görüp terk-i vücûd eyledik
Kendimizi Nûriyâ işledi devrânımız

252

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Göñül fâriğ degil ‘ışk-ı cevândan müsterîh olmaz
Degildir ihtiyârî ḥüsn-i zannım kim kabîh olmaz
- 2 Derûnuñ şâf kıl nakş-ı sivâdan şûrete bakma
Muḳallid olsa da her delḳ-puş aslâ Mesîh olmaz
- 3 Ne deñli ḥastelik müştâde ise ḥiffet muḳarrerdir
Ḥasûduñ ṭab‘ı ammâ derd-i ‘âlemden şahîh olmaz
- 4 Süleymân-ı serîr-i ‘işvedir şûh-ı perî-rûdur
Benim maḥbûbumuñ ḥüsnü gibi Yûsuf melîh olmaz
- 5 Seniñ ey Nûrî nazmıñ sâdedir zîrâ ki ümmîsin
Belî bilmezlerin şî‘ri metîn ammâ faşîh olmaz

253

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtün Mef‘ûlû Fâ‘ilâtün

- 1 Keyfiyyet-i şerârı pervâneler de bilmez
Germiyyet-i şerâbı mestâneler de bilmez
- 2 ‘Aqlıñ taşarrufâtın bilmez nedendir ‘âkıl
Ser-menzil-i cünûnu divâneler de bilmez

252

B, 109b, 110a; Ç, 143a; Ü1, 151b, 152a; - Ü2

253

B, 110a; Ç, 143a; Ü1, 152a; Ü2, 33b

- 3 Mü'minleriñ kulübun cânân mesken etmiş
Ol genc-i sırrı ammâ vîrâneler de bilmez
- 4 Her dem gürûh-ı rindân etrâfına gelirler
Ammâ bu cüst ü cüyı mey-ğâneler de bilmez
- 5 Cevr ü cefâ ederler ey Nürî 'âşıkâna
Bu neşveniñ me'âlin cânâneler de bilmez

254

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Bir sencileyin şâhid-i şeh-bâz bulunmaz
Bir bencileyin şâ'ir-i i'câz bulunmaz
- 2 Bir sencileyin âfet-i devrân ele girmez
Bir bencileyin 'âşık-ı cân-bâz bulunmaz
- 3 Bir bencileyin şâf nihâdı bulamazsın
Bir sencileyin dil-ber-i ğammâz bulunmaz
- 4 Bir bencileyin 'ışkda şâbit-ka-dem olmaz
Bir sencileyin şâhid-i mümtâz bulunmaz
- 5 Bir sencileyin münşî bulunmaz ise Nürî
Bir bencileyin nâṭıka-perdâz bulunmaz

255

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 'Arz-ı cemâl ederse bize şeh-levendimiz
Ârâm eder o demde dil-i müstmendimiz
- 2 Leb-bâ-leb ol peri ruḳabâ ile söyleşir
Âzürde etdi mi anı pîrâna pendimiz

4: dem: - B

254

B, 110a; Ç, 143a, 143b; Ü1, 152a; Ü2, 34a

255

B, 110a, 110b; Ç, 143b; Ü1, 152a, 152b; - Ü2

2: ol: oldu B

- 3 Rûz-ı ezelde çekdi bizi ‘ışk-ı dil-berân
Âşüfte oldu ‘aqlımız ol bî-menendimiz
- 4 Ğayrıñ vesâyeti ile râm olmaz ol perî
Bî-cân olup varırsak aña belki kendimiz
- 5 Meydân-ı ‘ışkı almadayız Nûriyâ bizim
Vardır yerâ‘amız gibi çâbük semendimiz

256

Müstefîlün Müstefîlün Müstefîlün Müstefîlün

- 1 Mest olsa lûtf etse yine meclisde ol cânânımız
Dîvâne olsağ ‘ışkla hiç kalmaya iz‘ânımız
- 2 Biz ‘âşık-ı âlüfteyiz bülbül gibi âşüfteyiz
Derd ü belâdan resteyiz yokdur bizim akrânımız
- 3 İklîm-i hecr-i yârda ma‘mûre-i evbârda
İkbâlle tütdu vağan ya‘nî dil-i nâlânımız
- 4 Bakmaz cihânıñ varına meyl eylemez gülzârına
Ancak göñül dîdârına bend olmada sekrânımız
- 5 Bî-ma‘nî vardır güfteler Nûrî dür-i nâ-süfteler
Luţf-ı ‘Alî olsa eger tertîb olur dîvânımız

257

Mefûlû Mefâ‘îlû Mefâ‘îlû Fe‘ûlün

- 1 Lâ-ğaydlarız rind-i mey-âşâm-ı cihânız
Nâ-dânlarız ammâ ki Felâţûn-ı zemânız
- 2 Geh mûr-ı haķîriz reh-i fûrkatde ledünnüñ
Geh cādde-i Cem‘de bir şîr-i demânız

4: ğayrıñ: ğayrı Ü1

256

B, 110b; Ç, 143b; Ü1, 152b; - Ü2

257

B, 110b, 111a; Ç, 144a; Ü1, 152b; Ü2, 33b

- 3 Şüretde bizim s̄iretimiz oldu hüveydā
Gör kim teniz ammā yine biz rūḥ-ı revānız
- 4 ‘Aql öğrediriz ‘āleme ammā ki dem-ā-dem
Mecnūn-ı ser-i zūlf-i siyeh-fām-ı bütānız
- 5 Varız var idik var oluruz biz daḥı Nūrī
Ḳa‘r-ı yem-i vaḥdetde ki bī-nām u nişānız

258

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Büyür bezmimde germ-ā-germ olup bu demde oḡlan kız
Şerābım dem kebābım etmişim ḳalbi velī ḡin-riz
- 2 Olan zātında ‘ārif zīnet-i zāhirle aldanmaz
Ururlar mı sen inşāf eyle yaldız üstüne yaldız
- 3 Lebin emsem diye şordum ṭabībe ol perī-rūyuñ
Dedi kim ‘illet-i sevdāya ḡāyet nef’ eder ḳırmız
- 4 Çuvāl-düz-ı ‘itābın dāmen-i ‘uşşāḳa şaplatdı
Raḳībīñ ekşerī evzā‘ını ‘ālemde gördük biz
- 5 Dağıtdı ‘aql u fikrin Nūrī-i āşüfte bilmem kim
Perişāndır dili dīvānedir Mecnūndur sensiz

259

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ülün

3: oldu hüveydā: cilveger olmuş Ü2

4: Ü2 2: Āşüfte-i zencir-i ser-i zūlf-i bütānız

5: ḳa‘r-ı: ḳa‘rı Ü2

258

B, 111a; Ç, 144a; Ü1, 152b; Ü2, 33a

1: etmişem: - Ü1

3: ol: ey B

5: fikrin: fikrim Ü1

259

B, 111a; Ç, 144a, 144b; Ü1, 152b, 153a; Ü2, 32a

- 1 Bu sūziş-i dil ile kūy-ı yāre dek gideriz
Der-i cenāb-ı Hūdāvendgāra dek gideriz
- 2 Yine bahār erişip tāzelendi dāğ-ı firāk
O gül'izār ile nālānzāra dek gideriz
- 3 Zemāne kuṭbunadır 'azmimiz be-hey zāhid
Ki ya'nī dergeh-i devlet-medāra dek gideriz
- 4 Diyār-ı fūrḳate düşdü bu demde fülk-i vücūd
Yem-i vişāli taleble kenāra dek gideriz
- 5 A Nūrī rāh-ı maḥabbetde üft ü ḥiz ederek
Seniñle südde-i devlet-ḳarāra dek gideriz

260

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Faḳīriz müstmendiz derdmendiz ḥāk-sārız biz
Ḳuluyuz şāhib-i vaḳtiñ zemānında kibārız biz
- 2 İki şaḳ oldu zaḥm-ı tīg-i 'ışḳ-ı yār ile sine
Eşiddā-yı 'Alī'l-küffārız ey dil Zü'l-feḳārız biz
- 3 Egerçi terk ile āzādeyiz abdālız ammā ki
Ezelden zülf-i cānāna esīr-i bī-ḳarārız biz
- 4 Şalaldan fülk-i 'aḳlı lüccegāh-ı fūrḳate ḥayfā
Hevā-yı 'ışḳ ile birḳaç perişān rüzgārız biz

5: üft ü: üft Ü1// devlet-ḳarāra: devlet-medāra Ü1

260

B, 111a, 111b; Ç, 144b; Ü1, 153a; Ü2, 31b, 32a

1: Ü2 2: Velī biz pīr dergāhında aḡnā vü kibārız biz

2: Ü2: Ne ḡam zühhād ta'nından bize ḳaşd u 'adāvetden
Nihānī kāfiri ḳatl etmegiçün Zü'l-feḳārız biz

3: Ü2: Egerçi gülşen-i 'irfān şādmān oldu

O dil-dārniñ cefāsından esīr-i bī-ḳarārız biz

4: Ü2 1: Verelden gönlümüz ol şūḥ u dil-ber şāh-ı ḥübān

- 5 ‘Aceb mi sürme olsun dīde-i ‘uṣṣāka ey Nūrī
Mürīdiz ḥāk-pāy-ı evliyā-yı tācdārız biz

261

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Cennetü’l-me’vā gerekmez ‘āşıkā dīdārsız
Nağme-sāz olur mu bülbül mest olup gülzārsız
- 2 Cevr-i yār eyler dil-i ‘uṣṣākı puḥte ḥām iken
Mīveler ermez kemāle mihr-i āteşdārsız
- 3 ‘Ārifñ bezminde lā-būd bir şakīl eyler zuhūr
Gülsitān-ı dehr içinde gül olur mu ḥārsız
- 4 Zāhid-i bī-nūr olur mu mürşid-i erbāb-ı ‘ışk
Ṭūr-ı Mūsādan ne ḥāşıl şu‘le-i dīdārsız
- 5 Rūy-ı zülf-i yāre bakma kim muṭalsam gencdir
Künc-i devlet hiç olur mu bu cihānda mārsız
- 6 Lā’übālī rind olanlar bir görür ḥāk ü zeri
‘Ālem-i taḥkīke anlar vardılar bāzārsız
- 7 Sırr-ı vaḥdetden eger olduṅsa ey Nūrī ḥabīr
Keşret-i dünyāyı terk et kūşe-gīr ol yārsız

5: Ü2 1: N’ola bir tekye-i ‘ışka kadem başdıkça ey Nūrī
mürīdiz: ezelden Ü2

261

B, 111b; Ç, 144b; Ü1, 153a; Ü2, 31b

1: mest olup: ḥāşılı Ü2

2: Ü2 1: ‘Āşıkñ cevır ü cefāsı yārdan maḥz-ı şafā
ermez: erer mi Ü2

3: Ü2 1: ‘Ārifñ bezminden elbet zāhidān eksik degil

4: - Ü2

5: - B, Ç, Ü1

6: Ü2 1: Fāriğ ü āzādeler yanında birdir ḥāk ü zer
anlar vardılar: ‘azim oldular Ü2

7: ey Nūrī ḥabīr: āgeh Nūriyā Ü2// terk et kūşegīr: қо ‘uzlet-nişīn Ü2

262

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Her Âdem maḥrem-i ğaybu'l-ğuyüb-ı 'ilm-i rāz olmaz
Bütün memlûk olan Maḥmûd-ı 'irfāna Ayāz olmaz
- 2 Ḥasīsān māl ile ehl-i kerem olmaḵ ne mümkündür
Sebū bâdeyle ṭolsa dest-i kütāhı dırāz olmaz
- 3 Nen mümkün 'ilm-i resmî ile âteşden ḥalāş olmaḵ
Yüzüne karşı kâğıd şemse aşlā perde-sāz olmaz
- 4 Olur hırş u temennî köhne-sālānda ḳatı vāfir
Binā-yı köhnede ḥayyāt u 'aḳreb dā'im az olmaz
- 5 Cihānda yumayınca el perestiş eyleme Ḥaḳḳa
Bu āb-dest olmayınca sende bir dürlü nemāz olmaz
- 6 Ğaraḳ nām-āver olmaḳdır hele zātî gerek cevher
Ki her bir yırtıcı murğ ismi ḳat'ā şāh-bāz olmaz
- 7 Saña vehb-i İlāhî gibi icāz-ı süḥan Nūrî
Ḥaḳîḳatdır sözüñ dervişlere hiç mecāz olmaz

263

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün

- 1 Görünce serv-ḳadd-i dil-rübāyı ḥālleniriz
Çü ṭıfl-ı mekteb odur sen cemāle şallanırız
- 2 O sāde-ruḥ 'aceb etmez mi kılca endîşe
Demez mi bir gün ola biz daḥı şaḳallanırız
- 3 Ḥadiş-i zühd-i me'al-i netice-i 'ışḳız
Ğarīb-i mes'eleyiz bunda biz çatallanırız

262

- B, Ç; Ü1, 153a, 153b; - Ü2

263

- B, Ç; Ü1, 153b; - Ü2

- 4 ‘Aķide-i leb-i āliñ sitāyişin ederiz
Dilā şekerleniriz şu Giridde ballanırız
- 5 Budaklanırsa raķib ardın almazız kaç‘ā
Nihāl-i devħa-ı ‘ışkız seniñle dallanırız
- 6 Nevā-yı nāy-ı Şerīfā Efendiye Nūrī
Şadā-yı nazmımız uydurmada kavallanırız

264

Mef‘ulū Mefā‘ilū Mefā‘ilū Fe‘ulūn

- 1 Ne mīr ü vezīriz ne emīrū’l-ümerāyız
Cem-mertebe biz saltanat-ı faķra sezāyız
- 2 Şahbā-gede-i ‘ışkda biz şadr-ı ħarābāt
Hū hū diyerek kāsekeş-i bāde-i lāyız
- 3 Endīşe-i la‘l-i leb-i yār ile ħamūşuz
Ĥayrān u serāsīme-i gīsū-yı dü-tāyız
- 4 Ser-geşte-i vādī-i beyābān-ı cününüz
Üstād-ı sebaķdār-ı gürūh-ı ‘uķalāyız
- 5 Biz şu‘le-i şem‘-i hüneriz nūr-ı ‘uyūnuz
Pervāne-i ķandīl-i ħaremgāh-ı nühāyız

Ķāfiyetü’s-Sīn*

265

Mefā‘ilūn Fe‘ilātūn Mefā‘ilūn Fe‘ilūn

- 1 O zūlf ü ħāl-i mu‘anber o serv-ķadd-i nefīs
Beni ne ħāl ise cezbe etdi hemķü mīķnātīs

264

- B, Ç; Ü1, 153b; - Ü2

* Başlık: B, Ç, Ü1; Fī-Ĥarfū’s- Sīn Ü2

265

B, 111b, 112a; Ç, 145a; Ü1, 153b, 154a; Ü2, 34b

- 2 Cemālîne degilim bir ben ‘âşık ey meh-rû
Felekde müşterîdir saña mihr ile Bercîs
- 3 Raķīb-i dīv ile şāhım qarīb olma ki
Gerek degil ki melekke ola celīs İblīs
- 4 Ba‘īd olur mu ħarīm-i gönülden ey gülrû
Ĥayālî kāmetinün kim odur kuluña enīs
- 5 Seniñ gibi baña bir meh-liķāyı çok gördü
Nedir bu ĥisset ü vaz‘-ı denī vü çarķ-ı ĥasīs
- 6 Kalemle şafĥa ‘aceb mi olursa penç-ā-penç
Kim eyleye ġazel-i tār-ı zülfünü taĥmīs
- 7 Ne ġam hücūm-ı bed-endīşlerden ey Nūrī
Ĥarīm-i ‘ışķ ise bir şehr-i muĥkemü’t-te’sīs

266

Mef‘ûlû Mefā‘îlû Mefā‘îlû Fe‘ûlûn

- 1 Ėam gitdi vişāl erdi müheyyā yine meclis
Tenhādayız ey keyf yetiş yār ise mūnis
- 2 Ĥāl-i dili ĥāl ehline kıl sen de iĥāle
Sırr-ı Ĥaķı zühhād ne bilsin yā müderris
- 3 Ruĥsārıña gül ĥatĥıña sūnbül nigerāndır
Ey ġonçe seniñ çeşmiñe āşüfte de nergis
- 4 Deryūze-i iĥsān-ı vişāl eyledi gönلüm
Şāhım saña ĥiç gelmedi bir böylece müflis

2: bir ben: ben bir B, Ç, Ü1/ ‘âşık ey meh-rû: ‘âşık-ı bî-şāb Ü2

3: olma: olmuş Ü2// ola celīs: celīs ola Ü2

4: ĥayālî: ĥayāl Ç, Ü2

5: ĥisset ü: ĥisset Ü1// denī vü: denī Ç, Ü1, Ü2

266

B, 112a; Ç, 145a; Ü1, 154a; Ü2, 34b

2: dili: dil Ü2// sırr-ı: sırrı Ü2

- 5 Ey Nūrî feres-rân-ı sühan olduñ anıñçün
Meydân-ı ma'ârifde olursañ n'ola fâris

267

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Firâkdan yine ağlar pür âbdır nergis
Güşâde-dil anı şanma ħarâbdır nergis
- 2 Ħayâl-i çeşm-i siyâhıñla dil-berâ her dem
Muţâla'a olunur bir kitâbdır nergis
- 3 Gözümden eylerim icrâ bezimde her dem ħan
Gören demez mi yine pür-şerâbdır nergis
- 4 N'ola kirişmesi efzûn olursa ey gülruħ
Şehâ teşebbüh ile kâm-yâbdır nergis
- 5 Ħarîm-i Ka'be-i rûyuñda dil-berâ ħonmuş
Murâd-ı ħacc ediyor zü'n-nişâbdır nergis
- 6 O çeşm-i sâhire beñzer bulunmaz ey Nūrî
Velî cihânda begim bî-ħisâbdır nergis

268

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Seniñ firâkıñ ile ħalmadı gönülde nefes
Ne mümkün eyleyim izhâr o derdi sevmez ses
- 2 Marîz-i 'ışkıña ey şüh-ı sebz-ser kâfî
Ġubâr-ı ħaţţ-ı dil-âviziñ olsa dârû-res

267

B, 112a, 112b; Ç, 145b; Ü1, 154a; Ü2, 34b

2: Ç'de 2. ile 3. beyitlerin yenleri deġişiktir.

her: bir Ü2

4: şehâ: saña Ü2

268

B, 112b; Ç, 145b; Ü1, 154a, 154b; - Ü2

1: sevmez ses: - Ç

- 3 Netice fitne-i âhîr zemân olur peydâ
O mest-i 'işve bezmde qalır ise dâlfes
- 4 Benim o muhtesib-i 'ışk kim bu gönlüm evin
Şaķî-i deriñe maḥşûş edinmişim maḥbes
- 5 Ğubâr-ı keşmekeş-i mâ-sivâyı qaldırdı
Derûn-ı Nûrîden ey yâr bendeki o heves

Ḳâfiyetü's-Şîn *

269

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1 Ruḥsârına baķ ḥaṭṭı yeşil şâlina uymuş
Şâlı daḥı gül gibi ruḥ-ı âline uymuş
- 2 Bir laḥẓada yağmaladı bîrûn u derûnum
Ṭab'ım ne güzel dîde-i meyyâline uymuş
- 3 Bî-mû iken ol mertebe ben çekmez idim ğam
Şimdi ḥaṭı da fitne ile ḥâline uymuş
- 4 Reng-i lebi kan etmededir ḥikmeti şorma
Varmış o daḥı ğamze-i ḳattâline uymuş
- 5 Nûrîniñ olursa n'ola eş'ârı perişân
Zencîr-i ser-i zûlfünüñ aḥvâline uymuş

270

Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn

- 1 Leb-i dil-ber ki nûş-ı bâdeden yâḳût-gûn olmuş
Benim de eşk-i ṭûfân-ḥîz-i çeşmim maḥẓ-ı ḥûn olmuş

* **Başlık:** B, Ç, Ü1; Fî-Ḥarfü's- Şîn Ü2

269

B, 112b, 113a; Ç, 145b, 146a; Ü1, 154b, 155a; - Ü2

4: reng-i: demek B

270

B, 113a; Ç, 146a, 146b; Ü1, 155a; - Ü2

- 2 Cihāna ser-fürū etmezken aşlā gönlüm ey zālīm
Seniñ derd-i firāqıñla bugün gördüm zebūn olmuş
- 3 Yüzün görmekde tāb-āver degil gerdūn-ı gerdāna
Nazar kııl rüz u şeb devr eylemeklikle nigūn olmuş
- 4 Bugün cānın caḥīme atdı bir ḥınzır işitmişdim
Raḳībīñ yārdan hicrānını bildim ki dün olmuş
- 5 Ne lāzım ‘aql-ı Eflātūn meydān-ı maḥabbetde
Geçip andan bu Nūrī pey-rev-i rāh-ı cūnūn olmuş

271

Mefʿūlū Fāʿilātū Mefāʿilū Fāʿilūn

- 1 Elleşme zāhid ehl-i kemāl ile bir dikiş
Çek ayağını bezmden aḳrānıña qarış
- 2 Biz meyle mi‘de riḥini taḥlīl ü men‘ edip
Sen zāhid ekşi şerbet ile gāv gibi şiş
- 3 Ol sīm-sāk u sīb-zeḳan almaz ‘aynına
Tārīḥ-i ‘işmeti yine var ise çok yemiş
- 4 Varsın raḳīb-i dīv ile hem-bezm ola o şūḥ
Peygüle-i firāḳda sen ḳal da cān çekiş
- 5 Şi‘rim benim serāy-ı humāyūn-ı ḳalbde
Çok ni‘met-i belāḡat ile buldu perveriş
- 6 Ey Nūrī neşve-baḥş mı ḳaldı zemānede
Mīnā yine olursa olur merd-i Cem-meniş

3: rüz u: rüz B

271

B, 113a; Ç, 146b; Ü1, 155a; Ü2, 35a, 35b

3: sīm-sāk u: sīm-sāk Ü1

4: hem-bezm ola o şūḥ: cānān cem‘ ola Ü2

6: ḳaldı: ḳal da B

272

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Ey perî böyle nedir kûy-ı raķībāna varış
‘Āşıkıñdır ne bu sür‘atle levendāne kaçış
- 2 Fitneler oldu hüveydā ser-i gīsūsundan
Göñül eyle hāzer ol zülf-i siyāhla barış
- 3 Şaķın elleşme raķībān ile hātırların al
Diler iseñ melegi zümre-i dīvāna qarış
- 4 Ne alışda ne verişde olur ol āfet-i cān
Sen de dükkān-ı firāķına otur böyle alış
- 5 Nūriyā eyleme aġyārdan aşlā hāzeri
Var niyāz eyle hemān dāmen-i dil-dāra yapış

273

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Benim ārām-ı cānım tıfl iken nāz ile beslenmiş
Dil-i ‘āşıkda gūyā tūtīdir gelmiş kafeslenmiş
- 2 O şūhuñ la‘l-i sükker-bārına çeşmim tokundukça
Gören elbette der ma‘cūn-ı kırmızda megeslenmiş

272

B, 113a, 113b; Ç, 146b; Ü1, 155a; Ü2, 35a

1: ne bu sür‘atle levendāne: güzelim ne bu sür‘atle Ü2

2: göñül: ey göñül Ü2// ol: - Ü2

4: Ü2: Gelmez artık alış ile veriş ile ol āfet

Herci bāzārına dükkāna otur sen de alış

5: Ü2 1: Nūrî etme teħāşî raķībādan aşlā

273

B, 113b; Ç, 147a; Ü1, 155a, 155b; Ü2, 35b

1: Ü2 2: Görünmez tūtî gibi dāma düşmüş hem kafeslenmiş

tıfl iken: āhūveş Ü2

2: Ü2: O şūhuñ la‘l-i şerbeti görünce dīde-i nā-şād

Koyup varın varıp sırrāne bezminde megeslenmiş

- 3 Meger ğarb-ı siyāh mūyuna dil-beste olmuşdur
O şāh-ı mülk-i 'işve neden āyā ki feslenmiş
- 4 Hulāgū mu yāhūd Cengīz o çeşm-i sāhır ü hūn-rīz
Alışdı katl-i 'uşşāka neden böyle heveslenmiş
- 5 Selāmiñ aldı şanma Nūriyā ol āfetiñ şimdi
Seni i'dāma cellād-ı nigāha vāy seslenmiş

274

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Düşürme kendiñi gird-āb-ı hecre ey kardaş
Hevā-yı 'ışk ile sen sāhil-i vişāle yanaş
- 2 'Acūl olursañ eger rāh-ı 'ışk-ı Bārīde
Yazık ki yolda kalırsıñ yürü hemişe yavaş
- 3 Şafā-yı bātinıña ey piyāle 'ışk olsun
Bezimde la'l-i leb-i sāķī ile kāmı yalaş
- 4 Eger şaķīl ise zāhid lisān uzadırsa
'Aşā-yı nāy ile ney-zen var ol ḥabīse şataş
- 5 Eşer komağdadır ey Nūrī 'ālem içre hūner
Müretteb etmege dīvānı nazm u şi're şavaş

-
- 3: Ü2: Tayanmış gördüm oturmuş serir-i devlete bir gün
Yine iklīm-i hüsne şāh olup el-kışsa feslenmiş
ğarb-ı: ğarķ-ı Ü1// ki: - Ü1
- 4: Ü2: Görünce bu gedāsın şāhn-ı dīvān-ḥānede nā-geh
Esir etmek için sevdāsına ğāyet heveslenmiş
sāhır ü: sāhır Ç, Ü1
- 5: Ü2 2: Seni katl etmek müjgānına sır ana seslenmiş
ol āfetiñ şimdi: mesrūr [u] şād olma Ü2

274

B, 113b, 114a; Ç, 147a; Ü1, 155b; Ü2, 35a

- 1: hecre: 'ışka B, Ç, Ü1/ kardaş: kardaş B, Ç, Ü1
- 2: B'de 2 ile 3. beyitlerin 1. mısralarının yerleri değişiktir.
- 5: dīvānı: dīvān B, Ç, Ü1// nazm u şi're: şi'r ü nazma Ü2

275

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ey 'âşık-ı girifte yetiş kûy-ı yâre düş
Ya'nî der-i Cenâb-ı Hudâvendgâra düş
- 2 Düşme şakın mecâlis-i âgyâra var yürü
Ol devlet-i haķîķat-i devlet-medâra düş
- 3 Bakma bu hârzâr-ı fenânîñ tarîķine
Sünbûlsitân-ı vaħdete er lâlezâra düş
- 4 Râḫat dilersen eyleme bî-hûde 'ömrü şarf
'Uşşâķ ḫadrin añlayıcı şîvekâra düş
- 5 Ey dil 'izâr-ı dil-bere Nürî ile eriş
Yanmaġa sa'y u kûşîş ile sen de nâra düş

276

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Şeft-âlûdan âlû-i leb-i yâr üzölmüş
Pek olmuş idi n'eyleye tenim âḫ büzülmüş
- 2 Şarķıtdı meded silsile-i zölfünü cânân
Şâhen-şeh-i ḫüsnüñ yine arslanı çözülmüş
- 3 Kebk-i dil-i âvâreyi etmez mi rübûde
Şeh-bâz-ı nigâḫîñ a gözüm işte süzülmüş
- 4 Dünyâ daḫı bir cennetidir 'âlem-i kevnîñ
Baķ bunda da her şey' ne güzel tarz düzülmüş

275

B, 114a; Ç, 147a, 147b; Ü1, 155b; Ü2, 35a

1: kûy-ı: gör B// der-i: - Ü1

3: sünbûlsitân-ı vaħdete er: bûy-ı vefâyı ister iseñ Ü2

4: ḫadrin: ḫadri Ü1, Ü2

276

- B; Ç, 146a; Ü1, 155b, 156a; - Ü2

1: olmuş idi: olmuş Ü1// neyleye tenim: neyleyem Ç

- 5 Ben tendeki maḥbūsum eyā Nūrī-i aḥḳar
Gūyā şecerem ma'nāda toḥm içre büzülmüş

Ḳāfiyetü's-Şād*

277

Mef'ülü Mefā'îlū Mefā'îlū Fe'ülün

- 1 Ey faḥr-ı cihān ḥatm-i risālet saña maḥşûş
Pirāye-i iklîl-i nübüvvet saña maḥşûş
- 2 Ey ḥātem-i vaḥy ey sebeb-i ḥilkat-i eşyā
Ta'lîm-i rumûz-ı eḥadiyyet saña maḥşûş
- 3 Ey zübde-i eşyā saña aḳrān bulunmaz
Mi'râc u Burâḳ ile şefâ'at saña maḥşûş
- 4 Ey melce-i erbâb-ı niyâz ey şeh-i mümtâz
Vallâhi vü billâhi sa'âdet saña maḥşûş
- 5 Ey menba'-ı raḥm eyle nigeḥ Nūrī-i zâra
Ḥükm-i ḳalem-i rûz-ı ḳıyâmet saña maḥşûş

278

Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün

- 1 Reh-nümā-yı rāḥ-ı tevḥîd ü hidāyetdir Füşûş
Meş'al-i ehl-i yaḳîn ü şem'-i vaḥdetdir Füşûş
- 2 Reşş olur andan ḳulûb-ı ehl-i 'ışḳa ḳatreler
'Âlem-i vaḥdetde bir deryā-yı raḥmetdir Füşûş
- 3 Mecma'u'l-baḥreyn-i dilde Ḥızr-ı mu'ciz-dem gibi
Mūsā-yı 'aḳla imâm-ı bâṭıniyyetdir Füşûş

* **Başlık:** B, Ü1; - Ç; Fî-Ḥarfü's- Şād Ü2

277

B, 114a; Ç, 147b; Ü1, 156a; - Ü2

278

B, 114b, 115a; Ç, 147b, 148a; Ü1, 156a; - Ü2

2: olur: olup B

- 4 Rütbe-i vâlâ-yı her peygâmb-beri ta'rif eder
Na't-ı pāk ü midḥat-ı ḥatm-i risâletdir Füşûş
- 5 Hırz-ı bâzû-yı fu'âd et Nuriyâ cânın gibi
Vâridât-ı mürşid-i ḥatmü'l-velâyetdir Füşûş

279

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Eyâ güzide-i devrân sineme gel baş
Gönül hümâsını şayd eyle târ-ı zülfüne aş
- 2 'Umūmen olduĝu 'âlem saña gözüm 'âşık
Egerçi gerçek imiş lîk cümleden ben eḥaş
- 3 O tıfl[a] vehb-i İlâhî gibi nikât-ı fünûn
Henüz başladı ebcedden 'ilme tâ sa'feş
- 4 Ğaraż begim iki 'âlemde rûḥ-ı aḳdesdir
Neye yarar bu teniñ kim odur saña çü ḳafeş
- 5 'Aceb mi şu'le-firûz olsa şi'riñ ey Nûrî
Saña verildi erenlerden işte bu maḥlaş

280

Ġazel Der-Medh-i Ḥazret-i Muḥyü'd-dîn-i 'Arabî Ḳuddise Sırru'l-'Azîz
Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ey vâriş-i Resûl-i Hudâ şāhibü'l-Füşûş
Yâ 'ârifü'l-ḥaḳâ'ik yâ şāhibü'l-Füşûş
- 2 Ḥatmü'l-velâye mürşid-i küll mehdî-i sebel
Sensin bu gûne na'ta sezâ şāhibü'l-Füşûş

4: pāk ü: pāk B

279

B, 115a; Ç, 148a; Ü1, 156a; Ü2, 35b

2: cümleden ben: ben de oldum Ü2

3:tıfla: tıfl Ü1

5: işte: añla Ü2

280

B, 114b; - Ç; Ü1, 156b; - Ü2

Başlık: Ü1; - B

- 3 Olmuş ḥadīka-ı süḥan-ı ‘ışk-ı yārda
Bir ‘andelīb-i nağme-sezā şāhibü’l-Füşüş
- 4 Etdi irā’et ehl-i dile rūy-ı maṭlabı
Mir’āt-i ḥaḳ-nümā-yı Hüdā şāhibü’l-Füşüş
- 5 Düstürdür ne söylese söyler nedimdir
Dergāh-ı Ḥaḳda seyyidinā şāhibü’l-Füşüş
- 6 Nūr-ı zuhūr-ı şīve-i ‘irfān penāhla
Olmuş cihāna rāh-nümā şāhibü’l-Füşüş
- 7 *El-faḳru faḥri* mesnediniñ pādşāhıdır
‘Ālemde seyyidü’l-fuḳarā şāhibü’l-Füşüş
- 8 Ḥaḳḳā ki kıblegāh-ı Fütühāt-ı Mekkiden
Vermiş tıbā’-ı ‘ışka ğmā şāhibü’l-Füşüş
- 9 Dil-ḥastegān-ı pister-i hicrāna dem-be-dem
Vermekde dürlü dürlü devā şāhibü’l-Füşüş
- 10 Nūr-i derdmende nigāh-ı teraḥḥüm et
Yā Şeyḥ-i ekber āh eyā şāhibü’l-Füşüş

281

Mefā’ilün Fe’ilātün Mefā’ilün Fe’ilün

- 1 Şaḳın görem diye cānānı pek de olma ḥariş
Siyāh-ı şebde eder mi birini göz teşḥiş
- 2 Seniñ vücūd-ı şerīfiñ o rütbe nāzūk iken
Gözüm yā şıḳlete bādī degil midir bu ḳamiş

10: eyā: yā B

281

B, 115a; Ç, 148a; Ü1, 156b; Ü2, 35b

1: görem: gördüm B// göz: kör Ü1

2: degil midir : degil mi saña Ü2

- 3 Nedir bu ğamze-i kıttāl ü çeşm-i sehhārīñ
‘Aceb Ħudā saña mı etdi cevri hep taḥşīş
- 4 Müjeñ ḥarāmīlik eyler şıgındık Allāha
Kemān ile bizi öldürmede kaşīñ da ḥariş
- 5 Şürūr-ı ḥaṭṭını Nūrī vezīr-i la‘l gibi
Edeydi kayser-i ḥüsne uzatmadan telḥīş

[Kāfiyetü’ḍ-Dād]*

282

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Maḥż-ı derd olmuş dilā dārū-yı dermāndan ğaraż
Ḥālīn ‘arz etmekdedir çāk-i girībāndan ğaraż
- 2 Berzaḥ-ı ḥavf u recāyı sābık ol ‘āşık iseñ
Bil ki teslīmiyyetiñdir ḥūr u ğılmāndan ğaraż
- 3 Şūfiyānīñ sa‘yi zerķ u ‘ucb ile bī-hūdedir
Ḥaḳķı bilmekdir dilā esrār-ı ‘irfāndan ğaraż
- 4 Bul ḥaḳīķat gevherin zāhirde gezme serserī
La‘l imiş ancak begim kân-ı bedehşāndan ğaraż
- 5 Lī me‘allāhīñ rumūzun añladıñsa Nūriyā
Şübhesiz bildiñ nedir İncīl ü Furķāndan ğaraż

283

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

- 3: Ü2: Nedir bu fitne-i çeşm ü edā ey mū sende
‘Aceb saña mı hemān etdi cevri Ḥaḳ taḥşīş
- 4: Ü2 2: Helāk-ı ‘āşıka hem ebruvānīñ oldu ḥariş
- 5: ḥaṭṭını: ḥālını Ü2/ la‘l gibi: la‘lını emān Ü2// kayser-i: - Ç

* **Başlık:** - B, Ç, Ü1, Ü2

282

B, 115b; Ç, 148a, 148b; Ü1, 156b, 157a; Ü2, 36a

1: ḥālīn: ḥālını Ü2// etmekdedir: etmek için Ü2

2: ḥavf u: ḥavf u B, Ü1// ğılmāndan: rıdvāndan B, Ç, Ü2

283

B, 115b; Ç, 148b; Ü1, 157a; - Ü2

- 1 Etme er iseñ zümre-i nisvāna ta‘arruż
Âdemseñ eger eyleme hayvāna ta‘arruż
- 2 Ol âfetiñ endîşe gerek dîdelerinden
Ger ‘âkı̇l iseñ eyleme mestāna ta‘arruż
- 3 Sen ferve-i semmûr ile olsañ da cihānda
Etme hâzer et hırka be-düşāna ta‘arruż
- 4 Çün vâkı‘ olur pîr-i cezā’ir gibi erler
Mey-h’âr ise de eyleme rindāna ta‘arruż
- 5 Öldürse bile eyle taḥammül seni Nûrî
Bir cānıñ içün eyleme cānāna ta‘arruż

284

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Dem-be-dem olmakda cārî gönlüme enhâr-ı feyz
Himmet-i pîrimle keşf oldu baña esrâr-ı feyz
- 2 Herkes mebzûl olur mu nakd-i ‘irfân-ı Hudâ
Çanda bulsun sîreti hayvân olan eşmâr-ı feyz
- 3 Kim ki terk-i ser kılar Hâkkıñ yolunda ‘âkıbet
Giydirirler başına bir gün olur destâr-ı feyz
- 4 ‘Asker-i cehl ü dâlâli tu‘me-i şemşîr eder
Taḥt-ı dilde ḥükmü cārî olıcaḳ dādâr-ı feyz
- 5 Feyz-i Hâḳdan kām-yâbım mecma‘-ı ‘uşşâḳda
Maḥlaşım Nûridir oldum ğarḳa-yı envâr-ı feyz

Ḳâfiyetü’t-Ṭâ*

1: etme: etmede B

284

B, 115b, 116a; Ç, 148b; Ü1, 157a; Ü2, 36a

1: pîrimle keşf oldu baña: pîr ile baña keşf olup Ü2

3: Hâkkıñ yolunda: Hâḳda yoluna Ü2

5: mecma‘-ı: zümre-i: Ü2

285

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Sükker-i la‘l-i leb-i cānāna üşdü mūr-ı haṭ
Düşmen-i dīn gibi mısr-ı hüsnü aldı şūr-ı haṭ
- 2 Kāmet-i hüsnüñe bir gül-penbe pūşideyle ha
Pādşāhāne yakışdı ferve-i semmūr-ı haṭ
- 3 Kāpladı ruhsār-ı cānānı hīmāyet eyledi
Bed-naẓarlardan iki tuğ ile bu destūr-ı haṭ
- 4 Mecma‘-ı ‘uşşāka vermekle fesād-ı tefriķa
Geldi hüsn-i dil-rübāyı nefye bir menşūr-ı haṭ
- 5 Nūriyā düzd-i nigehten havlī-i bāğ-ı ruḥun
Ol gülü Ḥaḳḳā ki hıfz etmekdedir nātūr-ı haṭ

286

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Dil-i bīmāra eczā-yı vişāl ile devādır haṭṭ
Mürekkēb ṭurfa bir ma‘cūndur kuvvet-fezādır haṭ
- 2 Haṭın ol dil-rübānıñ keyf edinmiş hoḳḳa-yı ṭab‘ım
Belī esrār-ı tiryāḳ-ı cūnūna yeg gıdādır haṭ
- 3 Seniñ baḥt-ı siyāhıñ ey göñül bīdārdır şimdi
Ki zīrā gülşen-i vech-i hüsünde rû-nümādır haṭ
- 4 Dimāğ-ı cānımı etdi mu‘aṭṭar bûy-ı re’fetle
Gül-âb olmuş ‘araḳ rûyunda yāriñ müşk-sādır haṭ

* **Başlık:** B, Ü1; - Ç; Fī-Harfū‘t- Tā Ü2

285

B, 116a; Ç, 149a; Ü1, 157a, 157b; - Ü2

286

B, 116a, 116b; Ç, 149a; Ü1, 157b; Ü2, 36a, 36b

2: dil-rübānıñ: dil-beriñ Ü2 / ṭab‘ım: ḳalbim Ü2

3: bīdārdır şimdi: bīdār olmuşdur Ü2

4: dimāğ-ı cānımı etdi mu‘aṭṭar: mu‘aṭṭar eyledi cānım dimāğın Ü2// müşk-sādır: müşk-bādır Ü2

- 5 Yeter ey Nūrî zaḥm-ı tîr-i hicrân olma dil-ḥaste
Ḥaṭ-ı nāsūr-ı ḳalbe bağla zîrâ mû-miyâdır ḥaṭ

287

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fâ'ilün

- 1 Mesned-tırâz-ı rûy-ı ḥabîb oldu şâh-ı ḥaṭ
Meydân-ı ḥüsne çıkıdı gör imdi sipâh-ı ḥaṭ
- 2 Tutdu sevâd rûyun beyâzîñ o mehveşîñ
Eṭrâfın al gönül ki belâdır siyâh-ı ḥaṭ
- 3 Gerçi ḥayâl-i leble gönül zevk-yâb olur
Ammâ ki çekdirir aña her demde âh-ı ḥaṭ
- 4 Vardır gönül kuzusuna bu 'arşagâhda
Ya'nî ki rûy-ı dil-bere çıkıdı giyâh-ı ḥaṭ
- 5 Şi'rim ki buldu rûtbe-i i'câzı Nûriyâ
Medḥ etdiginden işte gehi zülf ü gâh ḥaṭ

Ḳâfiyetü'z-Zâ*

288

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şavm-ı pür-aḥvâl-i 'ışka niyyet etdim yâ Ḥafîz
'İd-i vaşlı kendime ben himmet etdim yâ Ḥafîz
- 2 Olmasın 'aqlım perişân şimdi endişem budur
Ol perî-peyker ile ünsiyyet etdim yâ Ḥafîz

287

B, 116b; Ç, 149a, 149b; Ü1, 157b; Ü2, 36a

4: Ü2: Feryâdına bu 'âşık-ı seginiñ ey perî

Güş et nedir ki âh ruḥ u hâl ü âh-ı ḥaṭṭ

5: Ü2 1: Şi'rim Nûrî bulduḡu i'câz-ı rûtbesin

işte: añla Ü2

* **Başlık:** B, Ç, Ü1; Fî-Ḥarfü'z-Zâ Ü2

288

B, 116b; Ç, 149b; Ü1, 157b; - Ü2

- 3 Allāh Allāh diye çaldım ağzına bāl şî'r ile
Tıfl-ı nev-zād-ı yera'am sünnet etdim yâ Hafîz
- 4 Var iken yâriñ yanında tâ'unāsâ seg rakîb
Ârzû-yı şoĥbet-i germiyyet etdim yâ Hafîz
- 5 Nûrî bir baş ağrısı yerleşmesin ĥavfım budur
Nûş-ı şahbâ-yı vişâle raĥbet etdim yâ Hafîz

289

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Göñül hemîşe olur la'l-i nâbdan maĥzûz
Olur bahârda ĥalk âftâbdan maĥzûz
- 2 Bu mest-i mey-keşe lutf eyle la'lini emdir
Ĥumâr erince olur dil ĥoş-âbdan maĥzûz
- 3 Cemâlini göricek çeşmi 'âşıkıñ cānâ
Olur mu ĥayrî o bî-çâre ĥ'âbdan maĥzûz
- 4 Nedir bu sür'atîñ ey dil-ber-i ĥuceste-reviş
Amân amân yeter olmam şitâbdan maĥzûz
- 5 Kelâl geldi o cānâna bizden ey Nûrî
Anıñçün olmuyor artık ĥiṭâbdan maĥzûz

290

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Göñül elbet olurdu ĥüsn ü ân-ı yârdan maĥzûz
Ki ol bir ehl-i keyf olmuş olur esrârdan maĥzûz
- 2 Rakîbiñ meclis-i serinde âhım şanki âteşdir
Anıñçün yâr olur sermâ içinde nârdan maĥzûz

3: sünnet: minnet B

289

B, 116b, 117a; Ç, 149b, 150a; Ü1, 158a; Ü2, 36b

290

B, 117a; Ç, 150a; Ü1, 158a; Ü2, 36b

- 3 Vişâliñ va'di hâşıl olmayınca kām-yâb olmam
Ya sen cānâ dahı olmaz mısın ikrârdan maḥzûz
- 4 Niçün zühhâd-ı bed-ḥû ile hem-bezm-i şafâsın sen
Melek olsun mu şâhım zümre-i eşrârdan maḥzûz
- 5 Bugün gönlüm o şâhıñ çâkeri olmakla ey Nürî
Bi-ḥamd'illâh ki oldum ben de bu bâzârdan maḥzûz

291

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Mü'eşşir olmadı aşlâ naşîḥat-ı vâ'iz
Riyâ ile ıarışıkḍır ṭabî'at-ı vâ'iz
- 2 'Azâb-ı nârı hele vaşf edince ḥużzâra
Ne gözler aḡladır oldu meḥâbet-i vâ'iz
- 3 Mu'ammer olsun olur sevdigine midḥat-gû
Zekât alırsa añadır mürüvvet-i vâ'iz
- 4 Zekâtı çokça veren aḡniyâyı medḥ eyler
Kalendarânadır ancak mezemmet-i vâ'iz
- 5 Kimini cennete koydu kimini siccine
'Acîb degil mi ki ey Nürî diḡḡat-i vâ'iz

292

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Deme kim n'eylemeli sâde süḡandır elfâz
'Asker-i pâdşeh ḡıṭṭa-ı tendir elfâz

3: olmam: olmaz B, Ç, Ü1

291

B, 117a; Ç, 150a; Ü1, 158a; Ü2, 36b

292

- B, Ç; Ü1, 158a, 158b; - Ü2

(Der kenarda farklı kalemle "Sünûḡı, Seyyid Ḥasîb Muşṭafâ Paşanıñ şâḡib-i divânlarıdır."
yazılıdır.)

- 2 Bezmgāh-ı deheniñ ağızı koķar yarıdır
Āteşin nağme ile dā'ire-zendir elfāz
- 3 Nağme bir ince faķat sādece rāhat rūha
Tere lellā yel ile ten tene tendir elfāz
- 4 Bundadır bunda begim bunda 'aķiķ-i ma'nā
La'liñiz gibi cihān içre Yemendir elfāz
- 5 Nūrī bu sāniha benden degil aħz eylemişim
Bir efendiden anı k'aña dehendir elfāz
- 6 Hāzret-i kātib-i dīvān veliyyü'n-ni'amı
Ki dehānında munazzam çü perendir elfāz
- 7 Ya'nī taħrīr-i süħan-zā-yı Sünūhī-i ferīd
Ki dehānında anıñ dürr-i 'adendir elfāz
- 8 Kālemi her dem ede müşg ü 'abīr efşānı
Ta cihān raķam u şıfra Hotendir elfāz

Kāfiyetü'l-'Ayn *

293

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ehl-i dile bu tekyede esrārdır semā'
Hāl-i Cenāb-ı Hāzret-i Hünkārdır semā'
- 2 Bir gülşen oldu zümre-i 'uşşāķa tā ezel
Nemrūdiler yanında velī-i nārdır semā'
- 3 İķlīm-i vāhidiyyet ü tefrīde irgürür
Sālikleri ki esb-i sebük-bārdır semā'

* **Başlık:** B, Ç, Ü1; Fī-Ḥarfū'l- 'Ayn Ü2

293

B, 117b; Ç, 150b; Ü1, 158b; Ü2, 36b, 37a

2: 'uşşāķa tā ezel: 'uşşāķ vecdle Ü2

3: Ü2'de 3 ile 4. beyitlerin yerleri değişiktir.
sebük-bārdır: girān-bārdır Ü2

4 Münkirler etse añā ta‘arruż ‘aceb midir
Zîrā naşīb-i şāhib-i ikrārdır semā‘

5 Nūrî ne bilsin öyle şafâyî ‘avām-ı nās
Ancak havâş-ı Hakkā sezāvārdır semā‘

294

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Geldi rüşen eyledi yārānı bezm-ārā-yı şem‘
Güyyā ihyā-yı mevtā eyledi ‘İsā-yı şem‘

2 Etdi ceşş-i zulmet- i Fir‘avniyānı hep helāk
Bir ‘aşā ile bu Mısr-ı bezmde Mūsā-yı şem‘

3 Reşk eder nūruna şems-i nüh felek devrānda
Encūmen-pîrā olunca ya‘nî Mevlānā-yı şem‘

4 Eyledi naqd-i fūrūğ-ı nūr ile baḡş u ‘aṭā
Şanki dağıtdı ‘ulūfe ‘askere aḡa-yı şem‘

5 Verdi Nūrî bezme bir revnaḡ bu zulmetgāhda
Mısr-ı bezm içre bu şebde Yūsuf-ı ḡüsnā-yı şem‘

295

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün

1 Ruḡu ḡaşıdesine ferd-i ḡaşıdır maṭla‘
ḡaṭ-ı dehānı yazılmış bu şafḡada maḡṭa‘

2 Miyāne ḡarmaḡarış oldu fitneler ḡopdu
Bu ḡüne fişḡ u fesāda dü zülfüdü maṭla‘

294

B, 117b; Ç, 150b; Ü1, 158b; - Ü2

295

B, 118a; Ç, 150b, 151a; Ü1, 158b, 159a; Ü2, 36b

1: Ü2: ḡaşıde-i ruḡuna oldu ebruvān maṭla‘

Lebānı la‘l ile yazıldı pek ḡüzel maḡṭa‘

2: fişḡ u fesāda dü: fitne-i dil-sūza Ü2

- 3 Be-hey gönül iki pistānı yārimiñ nārenc
Degil mi var ise ḥummā-yı hecredir enfā‘
- 4 Egerçi rindler eyler günāhı bāde ile
Riyā-yı zāhid-i nā-dān daḥı pek eşna‘
- 5 Libās-ı faḥrı koyup Nūrī oldu āzāde
Tesettür eyledi rūyuna çekdi bir bürḳa‘

296

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Za‘ferānveş etmemişken ‘ālemi teşrīn-i şun‘
Nev-bahār erdi gülü güldürdü Naşre’d-dīn-i şun‘
- 2 Ğam degil daḥl etse zāhid ḥalka-ı devrāna kim
Devr ile eşyāyı izhār etmede āyīn-i şun‘
- 3 ‘Āḳilānı yaḳdı nār-ı ḥasrete *hel min meziā*
Müsterīḥ etdi dil-i ‘uşşāḳı ‘illiyyīn-i şun‘
- 4 Māh-ı nīsān içre zīb ü fer verip ezhāra hep
Rūy-ı arzı bir muşanna‘ kāse etdi çīn-i şun‘
- 5 Vaḥdet-i Ḥaḳḳı eder işbāt Nūrī ‘āleme
Bir zemīn-i tāze icād etdi Muḥyi’d-dīn-i şun‘

Ḳāfiyetü’l- Ğayn *

297

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

3: iki pistānı yārimiñ: o dü pistāndır iki Ü2// Degil mi var ise: Ele getir ki o Ü2

5:Ü2 2: Bu şerḥa şerḥa gönül gibi istiyor

296

B, 118a; Ç, 151a; Ü1, 159a; - Ü2

3: ‘āḳilānı: ‘āḳilāna Ü1/ ḥasrete: ḥasret B, Ç

* **Başlık:** B, Ç, Ü1; Fī-Ḥarfü’l- Ğayn Ü2

297

B, 118a, 118b; Ç, 151a; Ü1, 159a; Ü2, 37a

- 1 Dilde hemîşe vâkı‘ olur cüst ü cû-yı bâğ
Dâ’im hayâlim akmadadır hemçü cûy-ı bâğ
- 2 ‘İşkın yolunda dil-şüdelere serlerin görüp
Şandım o dem ki çıkdı cihâna kedû-yı bâğ
- 3 Dâ’im şadâ-yı zemzeme-i yâ naşîb ile
Olsam ‘aceb degil ki talebkâr-ı sûy-ı bâğ
- 4 Esdi nesîm-i rûh-fezâ hâk-i yârdan
Zülfünden aldı râyiha-yı miski bûy-ı bâğ
- 5 Pîr-i hezâr halka kurup zîkr-i Hâk eder
Nûrî çoğaldı diñle yine hây u hü-yı bâğ

298

Mefûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Yakmaz derûn-ı ‘âşıkı hiç âteş-i dürûğ
Aşlâ yere düşürmez okun tırkeş-i dürûğ
- 2 Şıdkına i‘timâd edemez ehl-i fikretin
Bî-‘aql u bî-fürûğ durur mey-keş-i dürûğ
- 3 İnkâr eder verirseñ eger muşhaf-ı şerîf
Destine okumaz olur ol dem-keş-i dürûğ
- 4 Dâ’im şatar maḥalle-i şıdk içre naḥvetin
Ol bî-hemâl dil-berim ol dil-keş-i dürûğ
- 5 Oldu zebân-ı halkda ey Nûrî zîb ü fer
Maḥbûb-ı dil-firîb ile ol ser-keş-i dürûğ

Ḳâfiyetü’l-Fâ*

1: cüst ü: cüst Ü1

3: - B, Ç, Ü1

4: aldı râyiha-yı miski: iktibâs eder bûyü Ü2

5: hây u: hây Ü1

298

B, 118b; Ç, 151b; Ü1, 159a, 159b; - Ü2

* **Başlık:** B, Ç, Ü1; Fî-Ḥarfü’l- Fâ Ü2

299

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ol lu'lu'-y1 şadefçe-i deryâ-y1 men 'aref
Yâkût-1 kân-1 kudret ü tâc-1 ser-i şeref
- 2 Sensin dilîr-i rezmgeh-i vahdet-i vücûd
Bağlar huzûr-1 devletiñe chl-i 'ışk şaf
- 3 Evlâdıña revâ görülen ğadr u zulm için
Şad dâğ urdu şînesine çarh-1 zü'l-kelef
- 4 Sensin o şîr-i mişe-i şahrâ-y1 lâ-fetâ
Senden teħâşî etmeyen olmaz mı ya telef
- 5 Gelmiş mi bir seniñ gibi bir 'âlim-i ledün
Ma'lûmdur 'ulûm-1 debîrân-1 mâ-selef
- 6 Sen serveriñ yoluna fidâ eylerim seri
İşte nuķûd-1 cân u teni etmişim be-kef
- 7 Nûrî-i teşne senden umar âb-1 'âtîfet
Yâ Seyyide'l-velâye yâ şahnetü'n-Necef

300

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Gösterdi haylî derdi baña çarh-1 zü'l-kelef
Var ise kaçdı varını kim eyleye telef

299

B, 118b, 119a; Ç, 151b; Ü1, 159b; Ü2, 37a, 37b

1: Ü2: Ey gevher-i ħazîne-i deryâ-y1 men 'aref

V'ey dürr-i bî-bahâ-y1 yem-i devlet ü şeref

2:Ü2 2: 'Âşıklarıñ huzûr-1 şerîfinde çekdi şaf

3: ğadr u: ğadr Ü2

4: mişe-i şahrâ-y1: 'arşa-y1 esrâr-1 Ü2

5: 'âlim-i: 'âllâme-i Ü2// mâ-selef: selef Ü2

6: fidâ eylerim: niçe vermem Ü2// teni: benim Ü2

300

B, 119a; Ç, 152a; Ü1, 159b; Ü2, 37a

1: derdi: renc Ü2

- 2 Endiŝe-i mażarratı yok mār-ı zülfünün
Zîrâ lebiñden erdi baña lafz-ı lâ-tehaf
- 3 Sevdâ-yı hâliñ ile olursam hoşâ kerem
‘İŝkıñda ger şehîd olursam zihî şeref
- 4 Dem-sâz ol bu beyt-i hazende işit ne der
Sînemdeki terâne-i tanbûr u nây u def
- 5 Ey hûrî-i cinân-ı melâhat bu Nûriye
Hecriñle düzağ oldu cihân içre her taraf

301

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Mihrbânım kahramânım şâh-ı devrânım Şerîf
Dil-firîbim şeh-levendim şüh-ı fettânım Şerîf
- 2 Eyledi yağma seniñ ‘işkıñ metâ‘-ı ‘aqlumı
Olmuşum Mecnûn-ı vaqt ey şâh-ı hûbânım Şerîf
- 3 Şîvede Yûsufsun ammâ pehlevân Mûsâ gibi
Cân bağışlarsın çü ‘İsâ ey Süleymânım Şerîf
- 4 Ey gül-i nev-hîz-i bâğ-ı nesl-i Faḥr-i kâ’inât
Ey meh-i gerdûn-ı ‘işmet pâk dāmânım Şerîf
- 5 ‘Âşık oldumsa saña kâfir mi oldum ya Mecûs
Var iken ecdâdıña tâ böyle îmânım Şerîf
- 6 Ya şehîd et bu gedâyı ya vişâle lâyıḳ et
Kalmasın dünyâda nāmım şüh-ı zî-şânım Şerîf

2: Ü2 2: Zülfün helâke var ‘âkıbet beni

zîrâ: ammâ Ü2

4: Ü2 1: Dem-sâz ol eyâ şeref-efzâ-yı hüsn ü ân

sînemdeki: sînemdedir Ü2

5: ey hûrî-i cinân-ı: âh ey şeh-i serîr-i Ü2

301

B, 119a, 119b; Ç, 152a, 152b; Ü1, 159b, 160a; - Ü2

5: Ç’de 5 ile 6. beyitlerin yerleri değişiktir.

- 7 Kaldı vâhdet-serây-ı dilde senden gayrısı
‘Âşıkım ‘âşık bu yolda yokdur akrânım Şerîf
- 8 Gamze-i cân-sûz-ı çeşm-i hûnuña âşüfteyim
Gel dirîğ etme nigâhıñ benden ey cânım Şerîf
- 9 Kaşlarıñ mihrâbını gördükde tekbîr eyledim
Niyyetim kılmak şalât-ı ‘ışkı cânânım Şerîf
- 10 Her ne söylersem beni ma‘zûr tut ben Nûriyim
Kaldı zîrâ ki çokdan ‘aql u iz‘ânım Şerîf

302

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Tekye-i dilde muharrer hatt-ı yâ hûdur zülûf
Şanma ruhsâr-ı dil-ârâdaki müdur zülûf
- 2 Gülşen-i şîvede ruḡ gül iki dîde nergis
Şaçlı sünbüldür o gîsûları şeb-bûdur zülûf
- 3 Bize ruhsârı ile na‘l-der-âteş etdi
Şan‘at-ı mekr ü füsûnda hele cādûdur zülûf
- 4 Lîkaveş maşdar-ı mazmûn-ı ma‘ârif gûyâ
Mû-be-mû ma‘nâ-yı sevdâ ile memlûdur zülûf
- 5 ‘Arabistân[1] ruḡ-ı şüh-ı siyeh çihrede şan
Nûriyi sersem eder nâfe-i âhûdur zülûf

Kâfiyetü’l-Kâf*

303

Mefûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

302

B, 119b; Ç, 152b; Ü1, 160a; - Ü2

1: müdur: müdur bu B, Ç

* Başlık: B, Ç, Ü1; Fî-Ḥarfü’l- Kâf Ü2

303

B, 120a; Ç, 153a; Ü1, 160a; - Ü2

- 1 Esb-i şafâyı sürseñ olur mu ayak ayak
Ya'nî şerâb-ı vaḥdeti içsek çanak çanak
- 2 Tıflız hevesle mekteb-i 'ışkında dil-beriñ
Ders-i ledünn-i vaḥdeti alsak sebak sebak
- 3 Ḥaydar-reviş bir 'âşık-ı qahhârdır gönül
Ceyş-i Yezîde olsa n'ola hep kabak kabak
- 4 Dest-i kader ki Âdeme ta'zîm için tutar
Encümle pür bu nüh feleginde tabak tabak
- 5 Ḥâne seniñ bu Nürî-i zâr 'âşıkın seniñ
Ey genci-i zarîf gönüldür konak konak

304

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Yâ Rab refîk et baña tevfiḳ-i ḥakâyık
Rûşen görüne dîdeme taḥkîḳ-i ḥakâyık
- 2 Şeh-râh-ı zevâhirdeki vüs'atde şafâ yok
Allâha gider toḡru reh-i dıyḳ-ı ḥakâyık
- 3 Tûfân olur eṭrâf-ı dil-i 'âşık-ı şeydâ
Bir kaṭre-i rîzân ede ibriḳ-i ḥakâyık
- 4 Hîç öpdüremez mihr ü lebin zâhid-i bârid
Dergâh-ı Ḥaḳa ḥâtem-i taṭbîḳ-i ḥakâyık
- 5 Naḳl ile işitmişdir anı ehl-i zevâhir
Müşkildir a Nürî velî taşdîḳ-i ḥakâyık

305

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1: içsek: içmek Ü1

2: ledünn-i: ledünni Ç

304

B, 119b, 120a; Ç, 152b; Ü1, 160a, 160b; - Ü2

305

B, 120a; Ç, 153a; Ü1, 160b; Ü2, 37b (Derkenarda)

- 1 Cihân-ı ‘ışkı ey dil ser-be-ser biz serserî gezdik
Ta‘aşşukdan uşandık vaz‘-ı maḥbûbândan bezdik
- 2 Biz evvelden seni vaḥşetgeh-i cān aṇlamışdık lîk
Seniñ ey kûşe-i vaḥdet henûz bu rāḥatıñ sezdik
- 3 Bu şeb gencîne-i vaşlı açıp mesrûr u ḥandânız
Ayağ sa‘yimz ile mār nefsiñ başını ezdik
- 4 Vezîr-i zālîm-i nefsiñ ḥişâr-ı tendeki zulmün
Der-i ḳudret-medâr-ı ‘âlem-i ervāḥa hep yazdık
- 5 O ruḥsâr-ı dil-ârâ Nûriyâ ol ḳadd-i bî-hemtâ
Olunca rû-nümâ bî-şabr olup eyvâh kim azdık

306

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 A zâhid eyleme meclisde böyle ḥayvânlık
Saña mı münḥaşır oldu nedir bu nâ-dânlık
- 2 Muḥîṭ-i ‘ışka şalarsaṇ sefine-i hûşu
Gözet ki düşmen-i sevdâ ederse ḳorşanlık
- 3 Ḥuzûr-ı Âdem-i ma‘nâya secdeber ol ta
Cevâhir men saña ḳalmaya nâm-ı şeytânlık
- 4 Çek imdi zevraḳ-ı cāmı kenâr-ı bezm-i dile
Şitâdır olsa ne deñli hevâda limanlık
- 5 Edip müṭâla‘a dîvân-ı Şâbiti Nûrî
Bunuñla ḳalmadı meclisde hiç perişânlık

3: mesrûr u: mesrûr Ü1

306

B, 120b; Ç, 153a, 153b; Ü1, 160b; - Ü2

1: saña mı: saña B

307*Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün*

- 1 Seyr eyledi gürisne-i hecri simât-ı 'ışk
Mest etdi ehl-i 'ışkı yine inbisât-ı 'ışk
- 2 'İşkın şafası zâhir ile rû-nümâ degil
Bezm-i haķîkat içre bilinir neşât-ı 'ışk
- 3 Ehl-i nifâķ bulamadı 'aşıklara zafer
Zîrâ metîn haşîn imiş arz-ı ribât-ı 'ışk
- 4 Ey dil hâzer ki 'ışk eder 'uşşâķı şermsâr
Rüsvâyılıķdır 'âķıbeti ihtilât-ı 'ışk
- 5 Gerçi teni fenâya verir lebiñ Nûriyâ
Râhât verir derûnuña ferş ü bisât-ı 'ışk

308*Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün*

- 1 Dil serâyında çalındı yine bir nevbet-i 'ışk
Ser-be-ser 'âlemi tütüdü şeref-i devlet-i 'ışk
- 2 Hâzır olsun harem-i dil ki yine şevket ile
Geliyor leşker-i derd ü ğam ile hâzret-i 'ışk
- 3 'İşķdır nüh felegi eyleyen ey dil gerdân
Böyledir tâ ezeli şöhret-i hâşiyet-i 'ışk
- 4 'İşķdır gevher-i gencine-i 'irfân-ı Hudâ
Dü cihânı bile verseñ olamaz kıymet-i 'ışk

307

B, 120b; Ç, 153b; Ü1, 160b, 161a; Ü2, 37b

1: ehl-i 'ışkı yine: zâhidânı hele Ü2

3: haşîn: hışn B, Ç

4: 'âķıbeti: 'âķıbet B

308

B, 120b, 121a; Ç, 153b; Ü1, 161a; - Ü2

3: ezeli: ezel Ü1

- 5 ‘Işkıdır ‘ışk veren Nūrīye ders-i vahdet
Eyleyen vāşıl-ı Hāḡ oldu dilā ḡalet-i ‘ışk

309

Mef‘ūlū Fā‘ilātū Mefā‘ilū Fā‘ilūn

- 1 ‘Arz-ı cemāl edince bize dil-firīb-i ‘ışk
Ta‘līm edip hezār maḡām ‘andelīb-i ‘ışk
- 2 Āzīne-i vişālde ol şāh nāmına
Etdi edā-yı ḡuḡbe cenāb-ı ḡaḡīb-i ‘ışk
- 3 ‘Işk eyledi gönülden izāle kederleri
Oldu şafā-yı bāḡını zīrā naşīb-i ‘ışk
- 4 Emrāz-ı ‘ucb u zerḡ ü riyāyı izāleye
Nabz-āşnā vü ḡāzık-ı dildir ḡabīb-i ‘ışk
- 5 Ey Nūrī maḡşadıñ edeb-i Hāḡsa ‘ışka uy
Üstād-ı bī-mu‘ādil-i dildir edīb-i ‘ışk

310

Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn

- 1 Efendi rāh-ı çarḡ-ı ‘ışk boşdur ya‘nī kim torluk
Göz açdırmaz saña etseñ de mihr ü māhdan gözlük
- 2 Degildir bu ten-i zerdimde bir yer dāḡ dāḡ ancak
O şāha şaklarıñ kibriti ‘ālū’l-‘āl bir ḡonluk

309

B, 121a; Ç, 154a; Ü1, 161a; Ü2, 37b

1: bize: dile Ü2

3: gönülden izāle: izāle gönülden Ü2// şafā-yı bāḡını zīrā: ezelde şafvet ü pāki Ü2

4: zerḡ: zevḡ Ü1// Nabz-āşnā vü ḡāzık-ı dildir: İfrāt-ı ḡāzık oldu gör imdi Ü2

5: Ü2: Ey Nūrī aç gözün edeb istersen‘ışka uy

Ādāb-ı Hāḡkı göstere saña edīb-i ‘ışk

310

B, 121a; Ç, 154a; Ü1, 161a; Ü2, 37b

1: ya‘nī kim: hem daḡı Ü2// gözlük: tozluḡ Ü2

- 3 Niçün tã böyle kendiñ pârelersin ögren ey sũhte
Gurũş ister güzeller sen verirsin yalnız onluk
- 4 Miyân-ı kıl ü kâl-i ehl-i hâl-i 'ışkdan bıkan
Size ma'zûr ola meclisde vardır böyle tolgunluk
- 5 'Aceb mi çekresinden şûre-i şî'r olsa tãm tâze
Degil mi kilik-i Nûrî çeşmesâr-ı ma'nîye maşlak

311

Fe'îlâtün Mefâ'ilün Fe'îlün

- 1 Tutsa ol şũh-ı dil-nüvâz çubuk
Tâzelikden verir kirâz çubuk
- 2 Lûleyi âlet-i firîb eyler
Lebin öpmekde hoşkabâz çubuk
- 3 A benim mekremetli pādşāhım
Lebleriñle nedir bu rāz çubuk
- 4 Sidre kıdd-i ser-âmediñe göre
Yakışır destîñe dırāz çubuk
- 5 Ramazāniyye şaklarıñ Nûrî
Şerhalardan saña biraz çubuk

312

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Hâne-i dildir olan maḥbes ü zindân-ı 'ışk
Teng degil 'arşveş vâsi' o meydân-ı 'ışk

3: Ü2 2: İşiñ temizse ol şũḥa tutuşdur bir iki onluk

4: miyân-ı: miyân u Ü2/ ehl-i hâl-i 'ışkdan: 'aşıkānda zāhidā Ü2

5: çeşmesâr-ı: çeşmesârı Ü2

311

- B, Ç; Ü1, 161a, 161b; - Ü2

312

- B, Ç; Ü1, 161b; - Ü2

- 2 Rûyuna rûhuñ kıomaz kıonmağa efkâr-ı nefis
Bu dil-i şad-pâre kim oldu mükessirân-ı ‘ışk
- 3 Katre olursa verir lücce-i pür-gevheri
Edhemi sultân edip gör saña ihsân-ı ‘ışk
- 4 Bir bedevî topudur Âdem ile rûy-ı hâk
Çarha girip nüh felek etmede devrân-ı ‘ışk
- 5 Kart ise de tâzeler sâliki ‘İsâ gibi
Bir nazar-ı pâk ile hâzret-i pîrân-ı ‘ışk
- 6 Kayd-ı hayât iledir rinde berât-ı şafâ
Zâhidi nefy-i ebed eyledi fermân-ı ‘ışk
- 7 Neşr-i güher eyledi Hâzret-i Sırrî baña
Cüş u hurûşa gelip mevce-i ‘ummân-ı ‘ışk
- 8 Nûrî edip gönlünü âteş-i şevk ile pür
Bezm-i şenâsındadır micmere gerdân-ı ‘ışk

Ķâfiyetü’l-Kâf*

313

Mef’ûlû Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Bir kez n’olurdu görsek idi bir ta’atıtuñ
Cânâ bütün rakıbe edersin telaıtuñ
- 2 Biz etmişiz mütâla’a yâriñ cemâlini
Diñler miyiz menâkıbını ğayrı Yûsufuñ
- 3 Terk eylediyse yâr bizi olmazız melûl
Zevk eyleriz ki fâ’idesi yok te’essüfüñ
- 4 Şabr eyleriz firâka ki encâmı vaşl olur
Sûr-ı ‘azîmi vardır efendi tevaıkuñ

* **Başlık:** B, Ç, Ü1; Fî-Harfü’l- Kâf Ü2

313

B, 122a, 122b; Ç, 154b, 155a; Ü1, 161b, 162a; Ü2, 39a, 39b

1: bir kez: biz Ü2/ görsek idi: görse idik Ü2

- 5 Merdâne ol cemî'-i umûruñda er iseñ
Zen gibi tâ ki dönmeye aşlâ tetarrufuñ
- 6 Şûfî olur mu hem-ser- i erbâb-ı ma'rifet
'İlm-i ledün bidâyeti hatmi taşavvufuñ
- 7 Nûrî kumâş-ı şî'riñ ola sâde dâ'imâ
İstüfa gibi 'âlemi var mı tekellüfuñ

314

Nazîre Be-gazel-i Vehbî*Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün*

- 1 Bildiñ mi ki 'uşşâka efendim neler etdiñ
Yıkdiñ ne kanādilleri virāneler etdiñ
- 2 Gîsû-yı müca'ad gibi bir dām-ı belāda
Murğ-ı dil-i üftādeye çok lāneler etdiñ
- 3 Zîkriñ geziyor halkda şahbā gibi cānā
Meclisleri hep Hanyada mey-hāneler etdiñ
- 4 Şem'-i ruhuña karşı gelen dîdeleri hep
Yağdıñ bu gice cümleyi pervāneler etdiñ
- 5 Ağyār ile germ-i ülfet idiñ āh benim de
Ağıtdiñ o dem eşkimi dūr-dāneler etdiñ
- 6 Vehbîniñ olup şî'rine mahrem dil-i Nûrî
Ey hāme şahā'ifde ne efsāneler etdiñ

315

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

6: şûfî: şavm B// hatmi: hatm Ü2

7: şî'riñ: nazmıñ Ü2

314

- B, Ç; Ü1, 162a; - Ü2

315

B, 122b; Ç, 155a; Ü1, 162a; - Ü2

- 1 Aḳdı ḥūn-āb-ı sirişkim Mısr-ı dilde Nîle dek
İntisāb-ı ma‘nevīm var nesl-i ‘İsmā‘île dek
- 2 Nağme-i ‘ışķım nefîr-i ḥāmeden zāhir olur
Kesmezem ol nağmehāyı şūr-ı İsrāfîle dek
- 3 Mā-cerā-yı hecrini ben nice taḳrîr edeyim
Eşķ-i çeşmim aḳdı taşdı Ḥanyadan bir mîle dek
- 4 Ġāyetü’l-ġāye serî‘ü’s-seyrdır dînsiz raḳîb
Ān-ı vāḥid içre cānı çıķdı ‘Azrā’ile dek
- 5 Dil-berā baḳ ba‘d-ezîn keşmākeş-i Nūrîyi gör
Murğ-ı āhın gönderir ol nezd-i Cebrā’ile dek

316

Mefûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Bu ḥaclegāh-ı ‘ışķda bir ‘ālem eylesek
Rez duḡterini kendimize maḥrem eylesek
- 2 Çokdur müfāreḳatle diliñ derd-i ḥasreti
Gelse o māh-pāre dili ḥurrem eylesek
- 3 ‘Uşşāķ-ı bî-nevāyız efendi şabāḥa dek
Bülbülleri fiğān ile āh epsem eylesek
- 4 İksîrdir kelāmı kemāl ehliniñ dilā
Güş eyleyip şafālarını her dem eylesek
- 5 Nūrî geçip şıfāt-ı behîmiyyeden yine
Devr-i zemānda kendimizi Ādem eylesek

1: ma‘nevīm: ma‘nevîyem Ü1

316

B, 122b; Ç, 155a; Ü1, 162a; Ü2, 38b, 39a

1: ḥaclegāh-ı: ḥaclegāhı Ü2

5: yine: - B

317

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Şafā şafā diyerek 'azm-i gülistān edebilsek
Hezār gibi o gülrū içün fiğān edebilsek
- 2 Hūzūr-ı pādşeh-i 'ışkda emān diyerekden
Girift-i dāmen-i pākīze-i cinān edebilsek
- 3 Nühüfte ğamzesiniñ küştesi degil mi dil ü cañ
Bu gizli etdigi zūlmü niçe 'ayān edebilsek
- 4 Göñül bulunmaz imiş şimdi rāhat eyleyecek yer
Seni fidā-yı ser-i kūy-ı dil-berān edebilsek
- 5 Geçip zevāhiri hep bātına sefer edelim gel
Keşif olan tenimiz Nūrī maḥẓ-ı cān edebilsek

318

Naẓīre Be-ğazel-i Şīrī 'Alī Efendi

Mef'ūlū Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ūlūn

- 1 Luṭf eyleyerek 'āleme ammā neler etdiñ
Ey sākī niçe ḥāneyi vīrāneler etdiñ
- 2 Ey çeşm-i siyeh zümre-i rindān-ı cihānı
Sevdā-yı nigāhıñ ile mestāneler etdiñ
- 3 'İşk olsun eyā 'ışk cihān-sūz-ı bahādır
Dilden sipeh-i keşreti bī-gāneler etdiñ
- 4 Nīsān-ı maḥabbet erişip ey ğam-ı cānān
Her ḳaṭre-i eşkim yine dūr-dāneler etdiñ

317

B, 123a; Ç, 155b; Ü1, 162b; Ü2, 39a

2: pādşeh-i: pādşehi Ü2/ emān diyerekden: emān diyerek Ü1; emān emān diyerek biz Ü2

5: keşif: keşf Ü1

318

B, 123a; Ç, 155b, 156a; Ü1, 162b; Ü2, 38a, 38b

Başlık: Ü1; - B, Ç, Ü2

- 5 Şîriye nazîreyle eyâ hâme-i Nûrî
Hep müstemi'ânı deli dîvâneler etdiñ

319

Nazîre-i Fertûte Hazret-i Hâfız es-Seyyid Mehmed Paşa Muḥâfız-ı Hanya
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dilerseñ menzil-i 'irfânı ҡo tesbîḫi şahbâ çek
'Abeşdir çekdigiñ esmâyı ha çek zâhidâ ha çek
- 2 Ayağ-ı meyle kesr et başını fertûte-i dehrîñ
Ḥudânıñ sırrına ṭalib iseñ bu kevnden pâ çek
- 3 Eger âyîne-i 'âlem-nümâveş şafvet isterseñ
Ġubâr-ı vahşeti def' et bir iki câm-ı ḥamrâ çek
- 4 Gönül Vallâhi ḥayr-ı ḥâfızâyı vird-i her ân et
Eger bîmâr iseñ ne şîşe ne nâz-ı eṭibbâ çek
- 5 Eger âsüdelik zevḳin dilerseñ bakma nokşâna
Ne dehrîñ devletine bak ne bir kimseyle ğavgâ çek
- 6 O gül-rû âfetiñ evşâf-ı ḥüsnüñ yaz da menşûr et
Dü ebrû-yı dil-ârâ vaşfını ey ḥame ṭuğrâ çek
- 7 Ne mümkün müstaḳîm olmak bu kec-rev çarḫıñ altında
Ḥamîde eyle ḳaddiñ çille-i derd ü belâya çek
- 8 Me'âdiñ remzine vâḳıf degildir kimse 'âlemde
Terâş et gel tekerrür etmesinden bûy-ı ma'nâ çek
- 9 Nazîreñ Hıfzî Paşa güftesine beñzemez Nûrî
Gerekse maḥlaşınla şafḥa-ı âşâra imzâ çek
- 10 Du'â-yı devlet-i efzâyîş-i 'ömrün hezârâsâ
Bu gülşende dem-i ḥâlet-fezâ-yı nazmı bâlâ çek

5: Şîriye: Zihniye Ü2

319

B, 121b, 122a; Ç, 154a, 154b; Ü1, 162b, 163a; - Ü2

Başlık: B; - Ç, Ü1

1: tesbîḫi: tesbîḫ Ü1

320

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Rûz-ı nev-rûzda olur ekşerî rengini gülün
Kân akıtmaktadır o gün âyîn-i deyrini gülün
- 2 Nesine lâzım anın şerbet-i şeb-nem bilemem
Var iken tab‘-ı laţîfnde o telyîni gülün
- 3 Yâbis ü raţbı da bir hâl iledir her demde
Mühmelinde bile var ma‘nâ-yı rengini gülün
- 4 Mâr-ı nergis göremez oldu zümür-rüd zîrâ
Hâne-i bâğçede pister ü bālîni gülün
- 5 Zülf ü haddinden o şâhenşehin olmuşdu nişân
Nev-bahârânda sünbül ile nârîni gülün
- 6 ‘Andelîbi benim ey Nûrî Giridin hâlâ
Gonçeyi hokka edip hâmeyi şapını gülün

321

Fâ‘ilātün Fâ‘ilātün Fâ‘ilātün Fâ‘ilün

- 1 Hıttâ-ı hüsne medâr-ı emn ü râhatdır haţîn
‘Âşıkâ vuşlat içün lutf u ‘inâyetdir haţîn
- 2 Dîn-i ‘ışkı gerçi kim peygâm-ber-i çeşmin açar
Ruğların beyninde ammâ ân-ı fıtratdır haţîn
- 3 Kâ‘id-i hüsn ü leţâfetdir o çeşm-i sâhîrin
Leşker-i zûr-âver-i cürm ü cinâyetdir haţîn

320

B, 123a, 123b; Ç, 156a; Ü1, 163a; - Ü2

5: ile: - Ü1

6: gonçeyi: gonçe B// hâmeyi: hâme B

321

B, 123a; Ç, 156b; Ü1, 163a; Ü2, 39a

- 4 Mısrâ‘eyn-i ebruvânîñ muntehab bir beyt-i şûh
Şafha-yı ruhsârda dîvân-ı Şevketdir haññ
- 5 İstidâd-ı bâb-ı tab‘-ı Nûrî-i âşüfteyi
Feth eder zîrâ ki Öklîd-i kerâmetdir haññ

322

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Ey gönçe derd-i ‘ışk ile hayrânîñim seniñ
Bülbül gibi bahârda nâlânîñim seniñ
- 2 Çokdur egerçi bendeleriñ ey şeh-i hüsün
Handeyle lîk çâker-i giryânîñim seniñ
- 3 ‘İd-i vişâliñ erse tavâf eylesem seni
Bilmez misin ki şevk ile kurbânîñim seniñ
- 4 Her emriñe muñ‘im eyâ şûh-ı dil-firîb
Cân u dil ile bende-i fermânîñim seniñ
- 5 Nûriyim eylesem de kuşûr eyleme nazar
Zîrâ mey-i lebiñ ile mestânîñim seniñ

323

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Mest eder ‘uşşâk-ı zârı dîde-i dil-cûlarıñ
Destîne aldıkça seyf-i şîve-i ebrûlarıñ
- 2 Gülsitân-ı ândır ruhsârıñ ey âşüb-ı dehr
Bir sevâd-ı a‘zam oldu ‘âlem-i gîsûlarıñ
- 3 ‘İllet-i ra‘şeyle sevdâya devâdır lebleriñ
Nezle-i ‘ışka şifâdır zülfi sünbül-bûlarıñ

4: ebruvânîñ: ebrûlarıñ Ü2

5: âşüfteyi: bîmâreyi Ü2

322

B, 123b, 124a; Ç, 156b, 157a; Ü1, 163a, 163b; Ü2, 38a

323

B, 124a; Ç, 157a; Ü1, 163b; - Ü2

- 4 Şūfiyā ‘ucb u riyādan lâ’übālīler kaçar
Girmedi sem‘-i qabūle na‘ra-yı yā hūlarıñ
- 5 Nūrīden al naqd-i cānı ey meh-i burc-ı şeref
Tek hemān etme dirīğ ol tāze şeftālūlarıñ

324

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Kīmyāsādır efendi o ğubār-ı qademiñ
Tūtiyādır dağı çeşm-i dile gerd-i haremiñ
- 2 Ben gibi ‘āşık-ı müflisden emān etme dirīğ
Luţfuñu himmetiñi şefkat ü raḥm u keremiñ
- 3 Şafḥa-ı sīneme la‘l ile bir āyet yazdıñ
Seniñ engüşt-i muḥannā imiş el-ḥaḳ kalemiñ
- 4 Seni gördükçe niçe sırra gönül vāqıf olur
N’eyleyim dersini biḥūde ‘ulūm u ḥikemiñ
- 5 Fānī olmazsın eyā rūḥ-ı revān-ı Nūrī
Dürrüsün gevherisin genc-i nihān-ı qademiñ

325

Mef‘ülū Mefā‘ilū Mefā‘ilū Fe‘ülün

- 1 Cānā beni bir dil-ber-i mekkāra düşürdüñ
Ya‘nī heves-i kākül-i seḥḥāra düşürdüñ
- 2 ‘Uşşāka yüzüñ gösterip ikrārıñ ederler
Küffārı tegāfül ile inkāra düşürdüñ

4: şūfiyā: şūfiyānıñ Ü1

324

B, 124a; Ç, 157a, 157b; Ü1, 163b; Ü2, 38a

1: efendi: efendim Ü2// dağı çeşm-i dile: bu gönül çeşmine Ü2

2: raḥm u: raḥm Ü2

3: seniñ: ya‘nī Ü2// muḥannā imiş el-ḥaḳ: yediñ oldu efendim Ü2

4: ‘ulūm u: ‘ulūmuñ Ç

325

B, 124a, 124b; Ç, 157b; Ü1, 163b; - Ü2

- 3 Bi't-ṭab' şekāvetle olan ehl-i hevāyı
Bū Cehl gibi āteş-i idbāra düşürdüñ
- 4 Nā-pākleri manşıb-ı dünyāya bıraḡdıñ
Pākānı der-i Aḡmed-i muḡtāra düşürdüñ
- 5 Ḥalkıñ kimini māla kimin cāha atarsıñ
Nūrī kuluñu 'ıṣṡ ile eş'āra düşürdüñ

326

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şām-ı müfāreḡatdan olur def'-i infikāk
Şad pāre eyler iseñ eger başı çün sivāk
- 2 Pīr-i muḡān muḡaddem-i şahbā ile bu şeb
Eşḡ-i teriyle cām u ḡumun etdi pīr ü pāk
- 3 Beklerse dergehini ne ḡam k'oldu ḡāneñi
'Uşşāḡa seg raḡībden olmaz ḡuşū' u bāk
- 4 Sāḡī seniñçün eyledim āmāde bir kebāb
Şahbā getir ki işte hemān ḡalb-i sūz-nāk
- 5 Ey Nūrī yüz ḡaralığ ile dergeh-i Ḥaḡa
Varınca dil olur orada merḡametle pāk

327

Ġazel Der-Medḡ-i Ferhād Paşa

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

5: atarsıñ: düşürdüñ Ü1

326

B, 124b; Ç, 157b; Ü1, 163b, 164a; Ü2, 38a

1: müfāreḡatdan: müfāreḡatde Ü2

2: pīr ü: pīr B, Ç, Ü1

3: ḡuşū' u: ḡuşū' Ü2

4: seniñçün: seniñ için Ü1

5: orada merḡametle: mu 'aceb şefḡatle Ü2

327

B, 121b; - Ç; Ü1, 164a; - Ü2

Başlık: Ü1; - B

- 1 Āşafā mu‘cize-i ‘İsīyi icrā etdiñ
Nuṭṭ-ı cān-baḥşıñ ile bendeñi iḥyā etdiñ
- 2 Olmuş iken bu ḳuluñ za‘f-ı bedenle ḥāmūş
Yine söyletdiñ efendim beni gūyā etdiñ
- 3 Kendi luṭfuñ keremiñ kendi kemālindir kim
Ḳuluña ḳıṭ‘a-ı ğarrādaki inşā etdiñ
- 4 Mü’miniñ mü’mīn imiş āyīnesi bī-şübhe
Yine ‘irfānıñ imiş medḥi ki ĩmā etdiñ
- 5 Verdi çār ‘unşuruma tāze ḥayāt ey dāver
Çār mışrā‘ ki bu bī-çāreye isrā etdiñ
- 6 Nūrī-i ḥasteniñ aḥvālını şorduñ böyle
Dem-i cān-baḥşıñ ile derde müdāvā etdiñ

328

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

- 1 Görmedim dünyānıñ aşlā bāḳī ḳalmış eylīgiñ
Bu fenādır kim iyiler demede hep kemligiñ
- 2 Mihrbān-ı duḥter-i rez olduñ ise şūfiyā
Da‘vā-yı ‘ışḳ-ı civān etme yeter müşrikligiñ
- 3 Bir degirmi başma Ṭop-ḥāne işi kāfī āña
Kīse-i ma‘hūduñ eskitdi ğāyet dibekligiñ
- 4 Uğrama dükkān-ı şī‘r-i şā‘irān-ı köhneye
Ḥāmesin yeñiçerisin olmasın ḥırsızlığıñ
- 5 Ṭıfl-ı nāzım ‘ākıl olsaydıñ göreydiñ ‘āşıkın
Bīm-i ağıyardan nasıl bir şeb düşürmüş erligiñ

2: za‘f-ı: za‘īf B

6: müdāvā: müdāvāt Ü1

328

- B; Ç, 155a, 155b; Ü1, 164a; - Ü2

- 6 Tek okunduḡça güzelle cüft ü tek bâzicesin
Oynamaḡa içli dışlıdır yeri bu çiftliğiñ
- 7 Tār-ı ebrîşim-i ferḡāline yāriñ Nūriyā
Şimdi bağlandı ki bâzāra çıkardık ipliḡiñ

329

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Defter-i ‘an-ḡazinedir ḡatıñ
Bir dükenmez definedir ḡatıñ
- 2 ‘Ārıḡıñ ol gümüş sîñi üzre
Bir siyeh āb-ḡinedir ḡatıñ
- 3 Dāne-i gendüm-i cināndır o ḡāl
Mūr-ı ḡāk-i Medīnedir ḡatıñ
- 4 Ḥāller şafḡa-ı Füşüş-ı Hikem
Hem kitāb-ı Sefīnedir ḡatıñ
- 5 Kıl teḡaddī-i Nūriye himmet
Keyf-i ‘abd-i kemīnedir ḡatıñ

330

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ḥabbezā cān-baḡş imiş servāb-ı āb-ı Rafyoluñ
Menzil-i zevḡe ḡuşāde bâbı āb-ı Rafyoluñ
- 2 Dinse nāmına anıñ mā’ü’l-Ḥızır çespāndır
Oldu züvvāra ḡayāt işrāb-ı āb-ı Rafyoluñ
- 3 Selsebīl-i cennetü’l-‘adniñ bu durur cedveli
Beñzemez ḡayra bu āb u tābı āb-ı Rafyoluñ

7: bağlandı: bağlandıñ Ç

329

B, Ç; Ü1, 164a, 164b; - Ü2

330

- B; Ç, 158a; Ü1, 164b; - Ü2

- 4 Bunda sāķīye ne hācet dest-i kudretten içiñ
İstemez ümmü'l-fesād aḥbābı āb-ı Rafyoluñ
- 5 Çāşnide beñzemez ümmü'l-fesād-ı bādeye
Ekşimez mānend-i sirke nābı āb-ı Rafyoluñ
- 6 Nūrī isterseñ eger mā'ü'l-ḥayātı tırma var
Rūḥ-ı İskender imiş bevvābı āb-ı Rafyoluñ

331

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Bu yıl ne rüzeyi tıtduḡ şalāt-ı 'ıdi ne kıldık
Perīveş bir melek-peyker civāna vāh çarpıldık
- 2 Girān-püşt-i vefāyız kefe-i mizān-ı yārānda
Sebük-mağzān-ı aḡyār ile birkaç kerre tartışıldık
- 3 Gül-i ra'nā-yı bāḡ-ı ittiḥād-ı yār idik evvel
O 'ıtr-ı şāhīden pejmürdelikle şimdi ayrıldık
- 4 Gelir nāgeh deyü müjgāndan bir tır-i ḥün-āşām
Ġubār-ı ḥubb-ı aḡyārdan süpürdük sīneyi sildik
- 5 Kenārıñ dil-beri elbette ḥor-yārılık eder Nūrī
Efendi şehri̇ler maḥbūbı bī-'ayb olduḡun bildik

332

Mef'ülü Mefā'ılü Mefā'ılü Fe'ülün

- 1 Rāhın şaşırır ḡuṭb ise de görse o sālİK
Olduḡça şabā ile bu ḡisū müteḥarrik
- 2 Ḥatun-ı siyeh cāme-i Ka'beye varırsañ
Yanında bulunmaḡ gerek elbette menāsik

6: İskender imiş: İskenderiye Ü1

331

- B; Ç, 156a, 156b; Ü1, 164b; - Ü2

4: sīneyi: sīne Ü1

332

- B; Ç, 156b; Ü1, 164b, 165a; - Ü2

- 3 Sīnemdeki bir bir görinen dāğ degildir
Hübān geçip kaldı hemān naḳş-ı senābik
- 4 Meyl eyleme şahrā-yı cünūn-āver-i ‘ışḳa
Ol rāh-ı ḥaṭarnākde var ḥaylī mehālik
- 5 Nūrī o perī çihreye tenhā degil ‘āşık
Ādem gibi ḥayrān aña ervāḥ u melā’ik

333

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Eyā sīb-zekān sen hemçü lāle olmak isterseñ
Ḥamūl ol tāb-ı ḥurşid-i cemāle olmak isterseñ
- 2 Derūnuñ pāre pāre eyle ‘āşık dāğ-ber-dāğ et
Nuḳūş-ı ‘ışḳ ile memlū risāle olmak isterseñ
- 3 Mey-i ‘ışḳ ile ṭol mīnā-yı dest-i pīr-i kāmilden
O şūḥuñ bezm-i ḥāşşında piyāle olmak isterseñ
- 4 Vücūduñ nār-ı ‘ışḳa yak kül et çıksın buḥār olsun
Der-āğuş etmege ol māhı hāle olmak isterseñ
- 5 ‘Ayārı pāk ola ḳalb olmaya naḳd-i zer-i ḳalbiñ
Cenāb-ı devlete Nūrī ḥavāle olmak isterseñ

334

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Ezelī eş‘ārdır ḥaṭṭıñ
Ġaybdan yādgārdır ḥaṭṭıñ

333

- B; Ç, 157b, 158a; Ü1, 165a; - Ü2

1: sen: - Ü1

5: ‘ayārı: ġubārı Ç

334

- B, Ç; Ü1, 165a; - Ü2

- 2 Sen ki Qur'ân ma'nîsin şāhā
Âyet-i ber-kenârdır haṭṭıñ
- 3 Haydar-ı rezmgāh-ı ânsın sen
Ma'nî-i zü'l-feḳârdır haṭṭıñ
- 4 Kalem-i kudret ile rûyuñda
Devr-i hüsne medârdır haṭṭıñ
- 5 Tâzelikden ziyâde ey cānân
Mûriş-i i'tibârdır haṭṭıñ
- 6 Hıttâ-ı hüsñ ü ândan gelmiş
Tuhfe bir ber-güzârdır haṭṭıñ
- 7 Gösterir Nürî mäh-ı ruḥsârı
Şeb-i meh-tâb-ı nârdır haṭṭıñ

Ḳāfiyetü'l-Lâm*

335

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Meşşâtalıksa kaçdıñ ol ey kil-k-i hoş-maḳāl
Pîrâye-bend-i dil-ber-i gülçihre-i ḥayāl
- 2 Vaşf ile zât-ı Seyyid-i kevneyni dem-be-dem
Mestâne eyle dergeh-i vâlâya 'arz-ı ḥāl
- 3 Ol gevher-i ḥazîne-i 'irfân o nûr-ı Hâḳ
Yâḳût-ı kân-ı vaḥdet ü lu'lu'-ı bî-mişāl
- 4 Mürvârid-i şadefçe-i deryâ-yı men 'aref
Dürr-i yetîm-i daḥme-i ma'mûre-i kemāl
- 5 Sultân-ı enbiyâ şeh-i iḳlîm-i ıstıfâ
Maḥmûd u Hâmid Aḥmed ü maḥbûb-ı zü'l-Celāl

* Başlık: B, Ç, Ü1; Fî-Ḥarfü'l- Lâm Ü2

335

B, 124b, 125a; Ç, 158a, 158b; Ü1, 165b; - Ü2

2: ile: - Ü1

- 6 Yâ Seyyide'l-ḥalâyık yâ Ḥâteme'z- zemân
Nûriye kıl şefâ'ati olmaya pâ-y-mâl

336

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Bülbul-i ṭab'ım olursa nağamâta mâ'il
'Aceb olmaz ki hezâr güle oldu vâşıl
- 2 Zâhidâ rindleriniñ bezmine âdâb ile gir
Meclis-i meykedeveş şanma bu bezmi bâṭıl
- 3 Vech-i Âdemdir olan perde-i rûy-ı cânân
Kendi zâtına şıfâtını edermiş ḥâ'il
- 4 Gören ol hem görünen söyleyen ol söyleden ol
Kendi Fa'â'l-i ezeldir daḥı yokdur fâ'il
- 5 Nûriyâ sırr-ı Ḥaḳa vâşıl olandır 'âlim
Yoḥsa 'âkıl geçinen ehl-i riyâdır câhil

337

Mefâ'ilün Fe'îlâtün Mefâ'ilün Fe'îlün

- 1 Nedir bu âh u fiğân u enîñ ey bülbul
O ḡonçeden mi nevâ-yı ḥazîniñ ey bülbul
- 2 Cihânı zümre-i yâ hû ile ḥarâb etdi
Seniñ o nâle-i germ-âteşiniñ ey bülbul

336

B, 125a, 125b; Ç, 159a; Ü1, 166a; Ü2, 39b

1: oldu: olmuş Ü2

2: rindleriniñ: rindlerin B, Ç, Ü2// meykedeveş: va'z gibi Ü2

3: rûy-ı cânân: esrâr-ı Ḥudâ Ü2// edermiş: eyleyipdir Ü2

4: Ü2 2: Bu fenâ içre şaḳın bilme birini fâ'il

söyleyen ol: söylenen ol Ü1; söyleyen Ü2// ezeldir: ezelden B

5: B, Ç, Ü1 2: Bilmeyen 'ilm-i ledünni 'ilm'ullâha câhil

337

B, 125b; Ç, 159a; Ü1, 166a; Ü2, 40a

2: zümre-i yâ: zümre-i B; zemzeme-i Ü2/ etdi: etdin Ü2// germ-âteşiniñ: germ-âteşin Ü2

- 3 Demiñle gülşeni reşk-âver-i behişt etdiñ
Hudâ hemân ola her dem mu‘îniñ ey bülbül
- 4 Cihânda sağ olagör yoḥsa gonçelerle seniñ
Pür oldu işte yesâr u yemîniñ ey bülbül
- 5 Cihânı velveleye verdi şî‘r ile Nûrî
Bu şeb olunca seniñ hem-nişîniñ ey bülbül

338

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Kulluḵ etmekçün yine bir pādşâ ister gönül
Cârüb etmek kirpigiñ bir ḥâk-i pâ ister gönül
- 2 Ḥaylî müddetdir esîr-i derd-i hicrân olduḡu
Bir ṭabîb-i ḥâzîḳ-ı nabz-âşnâ ister gönül
- 3 Ben a sulṭânım uşandım ülfet-i zühhâddan
Âşnâ-yı ḳulzüm-i ‘ışḳ-ı Hudâ ister gönül
- 4 Nev-be-nev etmekde aña dehriñ ekdârı ḳarâr
‘Âlem-i âb içre ‘işret câ-be-câ ister gönül
- 5 Şorudursun her ne deñli eyleseñ ‘arz u dâd
Zâhidâ şîrk-i ḥafîden bî-riyâ ister gönül
- 6 Günde biñ kez olmaya mişl-i hezâr bu şîrk
Yüz yere ḳoymaḡ içün bir dil-rübâ ister gönül
- 7 Şî‘r-i sâdeyle hüner ‘arz eyle hep yârânıña
İştîlâhı şanma aşlâ Nûriyâ ister gönül

338

B, 126a; Ç, 160a; Ü1, 166a, 166b; Ü2, 39b, 40a

1: etmek: olmak Ü2/ kirpigiñ: kirpigim Ü2

2: olduḡu: olduḡum Ü2// ḥâzîḳ-ı nabz-âşnâ: ḥâzîḳ-dâr u nemâ Ü2

4: etmekde aña dehriñ ekdârı: ekdâr-ı dehr etmekde ḳalbimde Ü2//‘Âlem-i âb içre: Böyle olmaz bârî Ü2

5: deñli: miḳdâr Ü2// Zâhidâ şîrk-i ḥafîden: Ey efendi şîrki ḳo kim Ü2

6: - B, Ç, Ü1

7: Ü2 1: Şî‘r olunca bârî böyle tâze vü sâde gerek
ıştîlâhı: ıştîlâḥ Ü2// şanma aşlâ: şanmañız kim Ü2

339

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Nüş-ı mey-i 'irfân ile gel maḥrem-i rāz ol
Bezm-i dile ey 'ışk-ı Ḥudā demdeme-sāz ol
- 2 'Āşık eremez menzil-i maḫşūd-ı vücuda
Terk et anı Maḥmūda haḫīkatde Āyāz ol
- 3 Āteş-kede-i 'ışkda çün murğ-ı semender
Zānū-zede-i bāl ü per-i sūz u güdāz ol
- 4 Sünbül olagör dīdesine ehl-i 'uyūnuñ
Piş-i naẓar-ı ehl-i ta'aşşubda piyāz ol
- 5 İfhām edemezsin burada sırr-ı vücuda
Oynat hele münkirleri gel şu'bede-bāz ol
- 6 Ebrūsuna ben bende olam ol büt-i nāzıñ
Zāhid sen esir-i ğam-ı miḥrāb u nemāz ol
- 7 Nūrī eriş ol Ādem-i ma'nāya çü Cibrīl
Ādāb ile var secde-ber-i ḫāk-i niyāz ol

340

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Neden bu rütbelerde olduĖuñ hercā'ı ey bülbül
Bu feryādıñla olduñ 'ālemiñ rüsvāyı ey bülbül
- 2 Gül-i şad berg-i ḫayret bizdedir ya'nı dil-i şeydā
Sen ise serseri gezmekdesin şahrāyı ey bülbül

339

B, 126a; Ç, 160a, 160b; Ü1, 166b; - Ü2

1: rāz: cān Ü1

2: maḫşūd-ı: maḫşūda B// haḫīkatde: haḫīkat B

3: sūz u: sūz Ü1

6: miḥrāb u: miḥrāb Ü1

340

B, 125b, 126a; Ç, 159a, 159b; Ü1, 166b; - Ü2

1: neden: nedir B

- 3 Niçün her gördüğün bî-gāneye gül vaşfın eylersin
Niçün teşhîr edersin sevdigîñ ra'nâyı ey bülbül
- 4 Şeher bir hem-dem-i 'ışk-āzmā böyle söyle hayr olsun
Gice naql eyleme hîç gördüğün rû'yâyı ey bülbül
- 5 Nedir bu âteşin güftâr u feryâd u figân sende
Meger taklîd edersin Nûrî-i şeydâyı ey bülbül

341

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ey şeyh efendi eyleme rindân ile cedel
Açma der-i cahîmi verirsın bize hâlel
- 2 Olmuş mülâkî ol zeķanı sîb ile raķîb
Eyvâh sâķî var haberin al da dön gel
- 3 El vermez ehl-i 'ışķa mey-i naķvet ü gurûr
Pîr-i muķānîñ öp ayaķın verse saña el
- 4 Şâbit kâdem mi şandîñ o hercâ'î tãģiyyi
Bel baķlama o seng-dile olsa da cebel
- 5 Bâşûrveş laķırdısı baña şovuk gelir
Bir 'âlimiñ ki olmaya zâtında hoş 'amel
- 6 Rûy-ı nigâra olsa fidâ mâ-melek özüm
Âyâ hûra geķer mi o dil-dâra mâ-ķaşal

4: böyle: bol Ç, Ü1

341

B, 126b; Ç, 160b; Ü1, 166b, 167a; Ü2, 39b

1: Ü2 2: Açma cehennameñ kapusın verme gel hâlel

2: Ü2 2: Eyvây durma sâķî anı ara dön gel

3: Ü2 1: El vermez oldu cām-ı mey-i naķvet ey gönül

naķvet ü: naķvet Ü1

4: hercâ'î tãģiyyi: tãģi vü zâlimi Ü2/ seng-dile: seng-dil Ü2

5: hoş: bir Ü2

6: olsa fidâ mâmelek: bende edip 'âķıbet Ü2/ mâmelek: mâliñ B

- 7 Şîrîn iken lebini yakıp âteş-i şütüm
Olmaz mı telh Nûrî hele pişse çok ‘asel

342

Müstezād

Mef‘ûlû Mefā‘îlû Mefā‘îlû Fe‘ûlûn
Mef‘ûlû Fe‘ûlûn

- 1 Güyālîğı işrâb ile söyletmededir mül
‘Uşşâkı çü bülbül
Ey gül-beden et gûş nedir bezme temâyül
Mînâda o kulkul
- 2 Zehr-âb-ı kûdûrât ile mînâ-yı zemâne
Ser-şârdır ey dil
Pîr-i meye cân u dil ile eyle tevessül
Hiç etme tekâsül
- 3 Tecrîd şafâsın ne bilir nefse uyanlar
Dünyâyı şoyanlar
‘Âlemde cüvânân içün olsaydı te’ehhül
Lâzımdı tenâsül
- 4 Hem-bezm ola mı ‘âşık-ı miskîn ile bir dem
Furkândan a Âdem
Yûsuf kışasın gördü hemân ol büt-i şengül
Etdikde tefe’’ül
- 5 Bir bezm-i şafâ-güster idi dün gice gülşen
Aḥbâb idi hep şen
Almış eline gonce gibi bülbüle bülbül
Açıldı nice gül

7: Ü2 1: Şîrîn ü âteşin lebânı vebâllidir
hele pişse çok: yanınca hele Ü2

342

- B; Ç, 159b, 160a; Ü1, 167a; - Ü2

Başlık: Ü1; - Ç

5: gülşen: meclis Ç

- 6 Deryūzeyeye çık Kāmī-i Hātem kereme gel
Ey Nūrī-i müflis
Bektaşī gibi oğu ğazel eyle te'emmül
Al destīne keckül
- 7 Pāyāna ne mümkün ere manzūme-i ṭab'ı
Ol 'Urfī-i vaḳtiñ
Āşār-ı levendānesidir kışsa-ı kākül
Çün devr ü teselsül

343

Fe'ilātün Mef'ılün Fe'ilün

- 1 Baḳ degil mi o şūḥ [u] şengül gül
Olmasın mı hezār dil bülbul
- 2 Baḳ gül-i ruḥuna ṭāḳat yok
Ne ḳadar eylesem taḥammül-i mül
- 3 'Işḳ-ı ruḥsār ile beyāza çıkıp
Beni etdi meded o kākül kül
- 4 Hele dīvān-ı Bāḳiden añla
Eylediñ ise begim tefe''ül
- 5 Nev-bahār-ı ruḥundan eyle niyāz
Yāsemen nesteren ḳaranfül fül
- 6 Söyle Nūrī deyü eydir işrāb
Diñle mīnāyı söylüyor ḳulḳul

Ḳāfiyetü'l-Mīm*

344

Fe'ilātün Mef'ılün Fe'ilün

7: devr ü: devr Ü1

343

- B, Ç; Ü1, 167a, 167b; - Ü2

* **Başlık:** B, Ü1; Fī-Ḥarfū'l- Mīm Ü2; - Ç**344**

B, 126b, 127a; Ç, 160b, 161a; Ü1, 167b; Ü2, 42a, 42b

- 1 Hâzret-i Pîre iktidâ edelim
Cân u ten naḡdini fidâ edelim
- 2 Olalım pā-bürehne ser ‘üryân
‘Işḡ ile terk-i mā-sivâ edelim
- 3 ‘Ayn-ı cem‘ olalım erenler ile
Serimiz ‘ayn-ı ḡāk-pā edelim
- 4 Göñlümüz kām-bîn eyleyerek
Maḡhar-ı nuṡḡ-ı evliyâ edelim
- 5 Leylâ-ı vaşla olalım Mecnûn
Yâr ile zevḡi cā-be-cā edelim
- 6 ḡāk-pā-yı erenleri ey dil
Dîde-i cāna tûtiyâ edelim
- 7 Kible-i ma‘nāya teveccüh edip
Secde-i şükrü bî-riyâ edelim
- 8 Ka‘be-i vaşl-ı Hâzret-i yâra
Ḳaddimiz şevḡile dü-tâ edelim
- 9 Edelim intisâb-ı Ḥaḡ edelim
Nûriyâ ‘ıṡḡa ibtidâ edelim

345

Mef‘ûlû Mefâ‘îlû Mefâ‘îlû Fe‘ûlûn

- 1 Ben bende-i ednâ-yı Resûlü’ş-şâḡaleynim
Cerrâr-ı der-i südde-i luṡf-ı Ḥasaneynim

5: zevḡi: zevḡ Ü2

8: vaşl-ı: ḡüsn-i Ü2

345

B, 127a; Ç, 161a; Ü1, 167b, 168a; Ü2, 40a, 40b

1: Ü2 2: Men sâ’il-i dergâh-ı ‘aẓîm-i Ḥasaneynim

ben: men Ü2 (Diğer beyitlerde de “men” şeklindedir.)

- 2 Mā-es'eliküm emri ile 'aşık-ı âlim
Ben mu'tekid-i kavî-i İmām-ı Haremeynim
- 3 Kurbân ola evlād-ı Resûl-i Hakkâ cānım
Ben çâker-i aşhâb u maḡarr-ı ebeveynim
- 4 La'net kılıcın ceşş-i Yezîd üzre şalarım
Ben 'abd-i ḡaḡîr Baṭṭal-ı Bedr ü Huneynim
- 5 Şüret hevesin terk edegör Nürî-i şeydâ
Ḥaydar-revişim münkir-i dîn ü şüneynim

346

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Câm-ı cihân-nümâ-yı şerâb-ı leṭâ'ifim
Zühhâd-ı bî-mezâḡa ser-â-pâ muḡâlîfim
- 2 Küfr ise 'ışık münkirim îmân u dîn ise
İḡrâra geldim 'âlim-i 'ilm ü ma'ârifim
- 3 Destimdedir berât gine şüy-ı ma'rifet
Ben Âdemim ki maḡhar-ı 'afv u 'avâṭîfem
- 4 Beytü's-şanem göründüm ise 'uyûblara
Âl-i Muḡammede göre Ka'be vü Ṭâ'ifim
- 5 Cân terkidir vişâl-i Hakkâ reh-ber-i ṭarîḡ
Ḥafv u recâyı terk ile Nürî-i 'ârifim

347

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

3: Resûl-i Hakkâ: Resûle ten ü Ü2// ben çâker-i aşhâb: men mü'min-i evlād Ü2

4: ceşş-i Yezîd üzre şalarım: bâz ederim ceşş-i Yezîde Ü2// bedr ü: bedr Ü1

5: edegör: edip Ü2

346

B, 127a, 127b; Ç, 162a; Ü1, 168a; - Ü2

2: îmân u: îmân B, Ç// 'ilm ü: 'ilm B, Ç

3: gine: - Ü1

347

B, 127b; Ç, 161a, 161b; Ü1, 168a; - Ü2

- 1 Ser-firāz-ı evliyādır Ḥazret-i Mollā-yı Rūm
Beñzemez zīrā ki ğayra şevket-i Mollā-yı Rūm
- 2 Devlet-i el-fakru faḥrī sikke-dārı olduĝu
Şāhid oldu ‘ārifāna devlet-i Mollā-yı Rūm
- 3 Ḥālet-efzā-yı dil-i ehl-i dil oldu Meşnevī
Neşve-baḥş-ı ‘āşıkāndır şoḥbet-i Mollā-yı Rūm
- 4 Meşnevī ammā ki Keşşāf-ı rumūz-ı *eynemā*
Meşnevī ammā gūzīde şan‘at-ı Mollā-yı Rūm
- 5 Tıfl-ı sālīk bişnev ez neyden alırsa dersini
Ḳalbin isti‘āb eder keyfiyyet-i Mollā-yı Rūm
- 6 Bir kemīne bendesidir ḳayser-i Rūm o şehiñ
Var ḥayāl eyle nedir gör saṭvet-i Mollā-yı Rūm
- 7 Nūriyā baḥr-ı muḥiṭ-i Meşnevī ğavvāşıyım
Mest ü medhūş etdi rūḥum ḥālet-i Mollā-yı Rūm

348

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Cihānda ḳutb u mevlānā Şalacı-zādedir bildim
Sipīhr-i şūrete ma‘nā Şalacı-zādedir bildim
- 2 Mükemmeldir tarīḳatde mükemmeldir ḥaḳīḳatde
Mücerredlik ile ‘İsā Şalacı-zādedir bildim
- 3 Fünūn-ı ‘ilm [ü] ‘irfānda Cüneyd ü Şeyḥ-i ekberdir
Bu deñli mürşid-i dānā Şalacı-zādedir bildim
- 4 Vücūd-ı vaḥdeti nūr-ı cebīninde mübīn olmuş
Bütün dünyā vü mā-fihā Şalacı-zādedir bildim

3: dil-i: dili Ü1

6: bir: en Ç

7: mest ü: mest B, Ü1

348

B, 127b; Ç, 161b; Ü1, 168a; Ü2, 45a

- 5 Gel ey Nūrī sivāyı terk ile mustağrak-ı nūr ol
Gönülde maṭlab-ı a‘lā Şalacı-zâdedir bildim

349

Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Gel benim zühdi-i cefâ-kârım
Münisim taḥt-ı dilde dâdârım
- 2 Olmuşum hecriñ ile dil-ḥaste
Sensin ey merhem-i dil-i zârım
- 3 Şeb u rûz ‘ışkıñ ile eglenirim
Derd-i ‘ışkıñdır artık ez-kârım
- 4 Girye-i ḥasret etdi râzım fâş
Çıkdı meydâna vâh esrârım
- 5 Nûriyi eyle vaşlıña lâyıķ
Ey benim pādşâh u ḥünkârım

350

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Dü ebrû-yı dil-ârâyı ki ben semmûra beñzetdim
Ḥaṭâ etdim siyehfâm olarak bir nûra beñzetdim
- 2 Melek-peykerler içre ol perîveş âfeti gördüm
Hemân dem kızcağız tarzında güyâ ḥûra beñzetdim
- 3 Yeşil destârını şardıkça o gülğonçe-i ra‘nâ
Taḥayyürde ҡalıp Hızır Kerem-i meşhûra beñzetdim
- 4 Mümâşil geldi ruḥsâr-ı dil-âvîzi bu âteşle
Söyünmezlikde ya‘nî bu dil-i maḥrûra beñzetdim

5: gönülde: gönülden Ü2

349

B, 128a; Ç, 162a; Ü1, 168b; - Ü2

350

B, 128a, 128b; Ç, 162a, 162b; Ü1, 168b; - Ü2

- 5 Süleymân-ı zemândır ol perî ey Nûrî yanında
Gözüm merdümelerini kemterâne mûra beñzetdim

351

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Dil-berim âfet-i devrânım efendim cânım
Nûr-ı ‘aynım güzelim pādşehim sultânım
- 2 Şeh-levendim gözümüñ nûru sürûr-ı sînem
Kurretü’l-‘aynım a hünkârım ‘ulüvvü’ş-şânım
- 3 Serverim hûb u şerîfîm meh-i burc-ı şerefîm
Bî-naẓîrim çelebim mâlik-i hüsñ ü ânım
- 4 Dil-firîbîm gül-i şad berg-i riyâz-ı fikrim
Ser-firâzım melegim şâhid ü hem fettânım
- 5 Nûriyim gevher-i vaşlıña fidâ eylemişim
‘Aql u fikrim dil ü cânımla bütün iz‘ânım

352

Şarkî

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün

- 1 Neden oldu böyle sūzân yine kalb-i müstmendim
Meger eyledi teğâfûl kûluna o şeh-levendim
- 2 Yeter eyleme cefâlar sürelim nice şafâlar
Ne bu cevîr ü bu ezâlar yetişir emân efendim

351

B, 129a; Ç, 162b; Ü1, 168b, 169a; Ü2, 45a (Derkenarda)

1: - B

3: hûb u: hûb Ç/ şerîfîm: zarîfîm Ü2

4: fikrim: cezbem Ü2

5: fikrim: fikr B, Ç, Ü1// cânımla bütün iz‘ânım: cânım olan imânım Ü2

352

B, 129a, 129b; Ç, 162b; Ü1, 169a; Ü2, 45a

Başlık: Ü1; - B, Ç, Ü1

2: cevîr ü: cevîr Ü2

- 3 Kadehim mey ile taldur dili vuřlatıñla güldür
Beni ğamzeñ ile öldür ki firâkdan uşandım
- 4 Göñül oldu bende nâ-çâr hele ayrılıkda düşvâr
Benim ‘ıřkıñıa giriftâr nigeñiñ imiş kemendim
- 5 O göñüllerin sürûru o nühüfte-çihre hürî
Budur añla kâm-ı Nürî diye aña derdmendim

353

Mefûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 ‘Uşşâka başı-ı hâlet ederse temâyülüm
Bir ânda maıv eder yine anı teĝâfulüm
- 2 Ol Yûsufum ki reng-i sitemle cihâñı hep
Kıldı esir-i şasret o zencir-i kâkülüm
- 3 Ol Haydaram ki zor ile dünyâyı çignedip
Feth eyledi eķâlîm-i ‘irfânı Döldülüm
- 4 Bûy-ı gül-i ‘izârım olup bâ‘iş-i şudâ‘
Andan ziyâdedir hele ğisû-yı sünbülüm
- 5 Ağzından aldı Nürî bu hâletle bir gülñ
Bu çarh-ı nev zemîni yine kil-k-i bülbülüm

354

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 O şâha evvelâ zâhid dil-i vîrânı ben verdim
O tûtiye yine mir’ât ile ‘irfânı ben verdim

3: beni: ben Ü1

5: hele: baķa Ü2/ ayrılıkda: ayrılıkısa Ü2// ‘ıřkıñıa: ‘ıřkıñla Ü2

353

B, 129b; Ç, 163a; Ü1, 169a; Ü2, 45b

4: andan: anda Ü2

5: Ü2 1: Bir ğonçeniñ a Nürî dehânından aldı heb

bir: - Ç, Ü1

354

B, 129b; Ç, 163b; Ü1, 169a; Ü2, 45a

1: dil-i: dili Ü2

- 2 Berāt-ı hüsñüne tuğrā-keş-i vaşf etdigim tursun
Ben ol tevķī‘i-i ‘ışķım aña ‘unvānı ben verdim
- 3 Dilinde ol bütüñ naķş-ı merāḥim var mıdır āyā
Kaçırdım Ka‘be-i dilden aña ĩmānı ben verdim
- 4 Benim āh-ı şerer-ḥızim ile gülberg daḥı derler
Niçün inkār edermiş aña ḥüsn ü ānı ben verdim
- 5 N’ola Şeb-diz-i ḥāmem Nūriyā tayy etse dünyāyı
Aña vādī-i şī‘r ü nazmda meydānı ben verdim

355

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Yine bir āfet-i devrān buldum
Gūiyā mürde idim cān buldum
- 2 Dil-berā bir şeb içinde Ḥaķķā
Sen gibi la‘l-i Bedaḥşān buldum
- 3 Başım āzāde iken ḥasretten
Ol melek-ḥū gibi fettān buldum
- 4 Gezdim iķlīm-i ḥayāli ancak
Yūsufa ol şehi aķrān buldum
- 5 Almağa gūy-ı dil-i maḥbūbu
Nūriyā ḥāmemi çevgān buldum

356

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

2: etdigim tursun: olduğumdandır Ü2

4: derler: derdi Ü2// niçün inkār edermiş: eder inkār her dem Ü2// ḥüsn ü: ḥüsn Ü1

355

B, 129b, 130a; Ç, 163b, 164a; Ü1, 169b; Ü2, 44b, 45a

1: idim: iken Ü2

3: ḥasretten: ḥasretde Ü2

5: maḥbūbu: yāri yine Ü2

356

B, 130a; Ç, 164a, 164b; Ü1, 169b; Ü2, 45a, 45b

- 1 Vaġtidir ey dīl-i āşūfte perīşān olalım
Gel seniñle çekilip bir yere giryān olalım
- 2 Edelim ħālimizi şer‘-i Resūle telfīķ
Her zemān etdigimiz cürme peşīmān olalım
- 3 Giryē-i tevbe ile pāk edelim dāmenimiz
İhtiyāl eyleyerek zevķ ile ħandān olalım
- 4 Alalım dā‘ire-i şevķi semā‘ eyleyelim
Dāħil-i bezm-i şafā-zā-yı zarīfān olalım
- 5 Ĥubda Nūrīyle menāş eyleyelim gülzārı
Dil-berā bir ben ü sen rāhī-i gülşān olalım

357

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Cür‘a-yı cām-ı elesti nūş eden mestāneyim
Leylā-yı ‘ışkı taleble Qaysveş dīvāneyim
- 2 Gelmişim *ķālū belādan* mest-i cām-ı *eynemā*
Bezm-i ‘uşşāķ içre her dem devr eder peymāneyim
- 3 Zāhiren çār ‘anāşırdır yerim ma‘nen velī
Küntü kenziñ sırrıyım ma‘mūr u hem vīrāneyim
- 4 Gāh deyrem gāhī Ka‘be geh bütēm geh büt-perest
Mū‘mine kıble vü imān kāfire büt-ĥāneyim
- 5 Ben o Nūrīyim ki nūrum pertevinden ins ü cān
Ser-be-ser müstağraķ-ı nūr oldular āyā neyim

4: şevķi: şevķ Ü1/ eyleyelim: eyleyerek Ü2

5: Ü2 2: Uçmaz ya‘nī ki rāhī-i gülīstān olalım

357

B, 130b; Ç, 164b; Ü1, 169b; - Ü2

358*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Çeşm-i bâtin saña bir luṭf-ı ‘aẓīm
Sende yok Nābī-i nā-bīnā bīm
- 2 Olmasa ḥatm-i rüsül derdim ben
Şi‘riñe Rūmda bir şer‘-i ḳadīm
- 3 Şu‘arā ḥaylīne ser-deftersin
Cümleye sen olunursun taḳdīm
- 4 Olmadıñsa nebī Nābīsın sen
Eşer-i tuḥfe saña nazm-ı kerīm
- 5 Nazmıñna Nūrī ki bir ‘āşıḳdır
Eyle ḳalbine o nazmı ta‘līm

359*Mef‘ülü Mefā‘ilün Fe‘ülün*

- 1 Kāmī-i hüner-ver-i mükerrerem
Ol mazḥar-ı sırr-ı feyz-i aḳdem
- 2 Dānende-i remz-i vahy-i muṭlaḳ
Cüyā-yı reh-i sevād-ı a‘zam
- 3 Bālā-yı semā-yı ma‘rifetde
Şimdi odur ol Mesīḥ-i Meryem
- 4 Aḥlāk-ı ‘aliyyesi mübārek
Eṭvārı Giridde müselleḡ

358

B, 128b; Ç, 163a; Ü1, 169b, 170a; - Ü2

3: olunursun: olursun Ç

5: ki: - B

359

B, 128b, 129a; Ç, 163a, 163b; Ü1, 170a; - Ü2

3: Mesīḥ-i: Mesīḥ ü Ü1

- 5 Şad bîkr-i ma‘ârife mücerred
Olduysa da dāmād-ı mükerrerem
- 6 Memdūh-ı efāzıl-ı cihāndır
Ger söylese ger olursa ebkem
- 7 İşrākîdır eylese tekellüm
Müşābih olur olursa ebkem
- 8 V’allāhi görünmedi Giridde
Bir böyle sūhan-ver-i mükerrerem
- 9 Ne Hâtem ü Servet ü ne Kānî
Nazm içre bunuñla uramaz dem
- 10 Ey Nūrî niyâzımız hemân bu
Kāmî ola dâ’imâ müsellemler

360

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Uyalım mürşid-i ‘ışka ğam-ı dilden geçelim
Ten ne nedir diyerek beste-i şevki geçelim
- 2 Meclis-i keşret-i rindân ile zühhâda varıp
Çeşm-i bâtınla Hâkî bâtıl-ı dündan seçelim
- 3 Cân u dilden olalım Ka‘be-i dü ‘âlem-i nûr
Gel *fe-firrû* ile Allâha çü merdân kaçalım
- 4 Dem-i bürhân-ı Hudâ Hâzret-i Mevlânâdan
Mest olup zehr ise de bâde-i engûr içelim
- 5 İki şakıdır kalem-i dest-i fu‘âd-ı ‘âşık
Zü’l-feķâr-ı Esed’ullâh ile kâfir biçelim

5: da: - B

10: niyâzımız hemân: hemân niyâzımız Ç

360

B, 130a; Ç, 164a; Ü1, 170a; - Ü2

- 6 Āyet-i nūrun ‘alā nūru oḡu ‘ārif iseñ
Nūriyā jeng-i dili nūr-ı Hūdādan açalım
- 7 Pey-rev ol nazmına genci-i sūhan-pīrānıñ
Nūriyā la‘l ü güher var ise dilde şaçalım

361

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün

- 1 Gülistān-ı cemāle ‘andelībim
Ki ya‘nī minber-i hūsne haṭībim
- 2 Egerçi lā‘übālī meşrebim līk
Yine ādāb-ı vaḥdetle edībim
- 3 Çekildim mā-sivā kaydından ey dil
Zemāne ḡuṭbuna ḡālā münībim
- 4 Benem ferzend-i baba-yı ḡaḡīḡat
Ezelden bu deme gelmiş ḡasībim
- 5 Ne ḡāletdir ki her eṭvārım ile
Miyān-ı ‘ārifānda dil-firībim
- 6 Müselmānān ḡatında Ka‘beyim ben
Naşārā çeşmine ‘ūdu’s-şalībim
- 7 Hūzūr-ı ehl-i dilde Nūriyā ben
Sözümle meclis-ārā-yı Lebībim

362

Mef‘ulū Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Mey-ḡāreler dolaşmada bezmimi Cem miyim
Pīrāmenimde lenger atar ḡalḡ yem miyim

361

B, 130b, 131a; Ç, 164b, 165a; Ü1, 170b; Ü2, 44b

4: ferzend-i: ferzendi Ü2

362

B, 131b; Ç, 165b; Ü1, 170b; Ü2, 44b

1: pīrāmenimde: çevremde Ü2// atar: atmadadır Ü2

- 2 Vaḥdet nidāsı girmedi kaç‘ā kulağıma
Keşret bürüdetiyle ‘aceb ben aşam mıyım
- 3 Eṭrāfım aldı muğ-beçegān rüz ü şeb benim
Ol bütleriñ nigāhına beytū’ş-şanem miyim
- 4 Hāḳdır veren ‘ibādına kısmetlerin ne bu
Ben bir ālāy ḫerife veliyyü’n-ni‘ām mıyım
- 5 Nūrī nedir bu ḫüsn-i teveccüh baña k’olur
Ben cümleñiñ ḫāḳiri kerīmü’ş-şiyem miyim

363

Mef‘ūlū Fā‘ilātū Mefā‘ilū Fā‘ilūn

- 1 Zāhidler añladıysa ki nīrān içindeyim
Şāḫib-dilim Ḥalīl gibi gülşān içindeyim
- 2 Dürr-i şadeḫçe-i şerefim Ḥanyada yetīm
Mevc-i telāṭum-āverim ‘ummān içindeyim
- 3 Devrān çekip çevirmededir dem-be-dem beni
Bir kāseyim ki meclis-i rindān içindeyim
- 4 Āzāde iken ‘ālem-i ervāḫdan gelip
Ḳayd-ı ‘anāşır ile bu zindān içindeyim
- 5 Ḥācet degil taḫallüşe Nūr āyetin oku
Ma‘nen bu yokluğum ile Ḳur’ān içindeyim
- 6 Naẓm-ı ‘Alī Efendiye pey-revlik eyleyip
Minnet Ḥudāya mecma‘-ı yārān içindeyim

2: nidāsı: şadāsı Ü2

3: nigāhına: gözüne Ü2

4: Hāḳdır: Hāḳdan B

363

B, 131b; Ç, 165b; Ü1, 170b; - Ü2

364

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

- 1 Câm-ı mey-i hamrâ var iken Cem neye lâzım
İksîr tûrur iken bize merhem neye lâzım
- 2 Rûhu'l-kudûs-i 'ilm-i Muḥammed bize maḥrem
Efsûn-gerî-i 'İsâ-yı Meryem neye lâzım
- 3 Hurşîd gibi sırr-ı Hudâ oldu nümâyân
Böyle olıcaḡ hem-dem ü maḥrem neye lâzım
- 4 Bir Hızr demiñ âb-ı hayât içdim elinden
Hâcî seniñ olsun baña zemzem neye lâzım
- 5 Şad berg-i ruḡ-ı âlına yârin ki hezârım
Şûfî şarî çihreñ gibi çiydem neye lâzım
- 6 Dostuñ ġamı bir başḡa keremdir saña 'âşık
Yan âteş-i 'ışḡa dil-i ḡurrem neye lâzım
- 7 Nûrî ġazel-i Rüşdî-i mu'ciz-demi gördüñ
Eş'âr-ı Nedîm olsa da aḡdem neye lâzım

365

Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn

- 1 Bilinmez hiç vücûd ile 'adem esrârına şaşdım
Gehî ikrârına ḡalkıñ gehî inkârına şaşdım
- 2 Ne diyem ne edem nigâra meşġûl olsam ey Nûrî
Bu vahdet teşnesiniñ ya'nî keşretzârına şaşdım
- 3 Geleydi nuṡḡa kıl ü ḡâl-i küfr ü dîn ḡalmazdı
O ḡâmûşân-ı tavr-ı dil-rübâ ḡüftârına şaşdım

364

B, 131a; Ç, 165a; Ü1, 171a; - Ü2

365

B, 131a, 131b; Ç, 165a, 165b; Ü1, 171a; - Ü2

- 4 Vücūduñ varlığına eylemede i'timād ammā
Desem yok yok degil bu görünen āşārına şaşdım
- 5 Şırāt-ı müstaķimi bulduğumla dā'imiyyetle
Giyip lebs-i cedīdi ğayrılar edvārına şaşdım

366

Ġazel-i Şūfiyāne

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

- 1 Baħr-ı vahdet içre gizli kân idim
Küntü kenziñ sırrına miħmân idim
- 2 Nokta-ı evvel idim zâtımda ben
Mebde-i evvelde bir 'ummân idim
- 3 Şoñra kıldım noktadan elfe sefer
Ma'den içre ħaylî dem pinhân idim
- 4 Ĥatm edip devr-i şaķîl-i ma'deni
Ka'r-ı baħr-ı kevnde mercân idim
- 5 Eyledim mercândan 'azm-i nebât
Sebze vü şâħa bahâristân idim
- 6 Eyledim tekmîl-i devri Ĥızrveş
Geldim ammā temre şanki kan idim
- 7 Mülħaķ oldum çâr u nâ-çâr anadan
İstivâ sırrıyla bir ħayvân idim
- 8 Ba'd-ez-în iķlîm-i insâna gelip
'Ālem-i lâhûta ben bürhân idim
- 9 Keşret-i 'unşurla çok yollar gezip
Vahdet-i Ĥaķla yine ğüyân idim

366

B, 131b, 132a; Ç, 166a; Ü1, 171a, 171b; - Ü2

Başlık: Ü1; - B, Ç

5: - Ç

- 10 ‘Ālem-i yek renge girdim Ādemim
Nūriyā bezm-i ezelde cān idim

367

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Nev-bahār erdi mey-perest olalım
Gel gönül vaqtidir ki mest olalım
- 2 Kāmımızca şehīd-i ‘ışk olalım
Hemçü peymāne gel şikest olalım
- 3 Verdik āhır o şāha gönlümüzü
Bir gedā gibi zīr-i dest olalım
- 4 Kalmaya zerre-i hestī bizlerde
Mā-sivā terki ile pest olalım
- 5 Yād edip bezm-i vaḥdeti Nūrī
Yine mest-i mey-i elest olalım

368

Mef‘ülū Fā‘ilātū Mefā‘ilū Fā‘ilün

- 1 Dānende-i rumūz-ı Hudādır ṭabī‘atim
Āyineyim kemāl iledir şimdi şafvetim
- 2 Ol Rüstem-i veḡā geh[i] şevķim geh zūr ile
Bālā-yı kūh-ı ‘ışkda naşb oldu rāyetim
- 3 Ol pādşāh-ı taḥt-nişīn-i şecā‘atim
Kim kā’inātı tıtdı hücūm-ı şalābetim

367

B, 132a; Ç, 166a; Ü1, 171b; Ü2, 43b

2: ‘ışk olalım: ‘ışk olsağ Ü2

3: bir gedā gibi: ba‘de-zīn Ü2

4: bizlerde: dillerde Ü2

5: B 2: -

368

B, 132b; Ç, 166b; Ü1, 171b; Ü2, 42b (Derkenarda)

1: iledir: ile B// şimdi: çünki Ü2

- 4 Ben Hâfız-ı memâlik-i nazmım ki ‘Urfler
Dinletdim ‘âlem içre bugün şıyt-ı Şevketim
- 5 Ben râvî-i hadîş-i haş-ı dil-ber olmuşum
Şeh-nâme-i nazımdan olur hep rivâyetim
- 6 Nûrî lisân-ı pîrdan aldı uşûl ile
Bu nev-zemîni hâme-i i‘câz-ı şan‘atim

369

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Bir derzî şûhı muğ-beçeniñ mübtelâsıyım
Târ-ı nigâhı bestesi bir âşnâsıyım
- 2 Endâzenmez âh-ı kumâş-ı vişâlini
Ben müşteri-i kâle-i ‘âlî-hümâsıyım
- 3 Hürde çiçekli atlâs-ı ruhsârı mâ’ili
Meftûn-ı yek dü harf-i leb-i cân-fezâsıyım
- 4 Bir kez miyân bendini çözsem o gül-ruhuñ
Dil-beste-i güşâdını şeb-güşâsıyım
- 5 Söz yok o serv kâmet-i bâlâya toğrusu
Ancağ ziyâde mâ’ili pek inhinâ’sıyım
- 6 Diğkâtle bak tenâsüb-i a‘zâ-yı pâkine
Divâne-i vücûd-ı tuhaf ihtivâsıyım
- 7 Rûh-ı revân-ı Meryem Anaya yemîn edem
Kim ol bütûñ hûlûs-veriyim bî-riyâsıyım
- 8 Gerçi vişâl-i süfresine nâ’il olmadım
Lâkin be-kâm-ı büse-i bād-ı hevâsıyım

4: nazmım: şî‘rim Ü2

5: - Ü2

6: pîrdan: pîrân Ü2

369

- B, Ç; Ü1, 171b, 172a; - Ü2

- 9 Düşdüm hevâ-yı 'ışkına ol serv-ķâmetiñ
Üftâde-i nihâl-i ķad-i müntehâsıyım
- 10 Vermez metâ'-ı vuşlatını dest-i herkese
Ĥayrân-ı nâz u şîve-i ĥüsn-i edâsıyım
- 11 Ma'nâ-yı cüz'î lâ-yetecezzâ dehânıdır
Maĥbûs-ı esîr-i câygeh-i tengnâsıyım
- 12 Güلزâr-ı ĥüsn ü ân-ı Şozorakiniñ bu dem
Ey Nürî ben de bûlbûl-i destân-serâsıyım

370

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 El-minnetü li'llâh ki dil-beste-i 'ışkım
Âzâde-serem Ĥays gibi reste-i ışkım
- 2 Bend eylemişim kendime sen dürr-i yetîmi
Bu za'f ile gör ķâmetimi rişte-i ışkım
- 3 La'l-i leb-i mey-günüñu emdir baña ey şûĥ
Zîrâ elem-i hecr ile ben ĥaste-i ışkım
- 4 Gerçi bilirim sırr-ı Ĥudâvend-i 'azîmi
Ammâ diyemem kimseye dem-beste-i ışkım
- 5 Lâ-ķayd-ı cihânım gezerim 'âlemi Nürî
Âşüfte vü dil-dâde vü ser-geşte-i ışkım

371

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Gel ey dil-dâr u şûĥum âfet-i devrânım İbrâĥîm
Kerem-kânım efendim münisim cânânım İbrâĥîm

370

B, 132b; Ç, 166b; Ü1, 172a; Ü2, 43b

2: ķâmetimi: ķaddimi kim Ü2

371

B, 132b, 133a; Ç, 166b, 167a; Ü1, 172a, 172b; Ü2, 43a, 43b

1: kerem-kânım: kerem-kânı B// cânânım: cânım Ü2

- 2 Cemaliñ bunca hüsñ ü ân ile hiç sevmemek olmaz
Eyâ şâh-ı ser-efrâzım meh-i tâbânım İbrâhîm
- 3 Beni ‘ışkıñ hārâb-ender-hārâb etmek diler âhîr
Hudâvendim efendim dil-ber-i fettânım İbrâhîm
- 4 N’olur ‘îdi sa‘îd etseñ kudûmuñla a sultânım
Seniñ hecriñle zîrâ kalmadı dermânım İbrâhîm
- 5 ‘Înâyet kıl kuluñ Nûriye naqd-i vuşlatıñ cânâ
Şehen-şâhım hıdîvim şâh-ı ‘âlî-şânım İbrâhîm

372

Mefûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Dûlbendiñizde gevher-i yektâ şadef benim
Husrevdir ol vücûdda beytû’s-şeref benim
- 2 Ey zâhid etme ta‘n-ı Yezîd-âne hâlîme
Benden şaķın ki çâker-i Şâh-ı Necef benim
- 3 Rûh-ı Fehîme beñzedirim kendi kendimi
Şu ‘âlem içre şimdi dil ü cân be-kef benim
- 4 Sen ‘âlem-i kebîr iseñ ey çarhı gam degil
Ben nüsha-ı serâ’ir-i Hâkķam tuhaf benim
- 5 Eslâfa seyf-i nuķ ile etsem şalâ n’ola
Nûrî cenâb-ı Nâbiye hayru’l-halef benim

2: ser-efrâzım: ser-fîrâzım Ü2

5: kıl: et Ü2

372

B, 133a; Ç, 167a; Ü1, 172b; Ü2, 43b

1: dûlbendiñizde gevher-i yektâ: gönüm ki gevher oldu aña çün Ü2// husrevdir ol vücûdda: ol pādşāhdır o şehîd-i Ü2

2: hâlîme: hâlîmi Ü2

4: nüsha-yı: câmi’-i Ü2

373

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Ziyā-yı 'ışk ile pür-nūr u hem çü yūh olalım
Şabāh erişse de mest-i mey-i şabūh olalım
- 2 Bu lüccegāh-ı ğam-ı dil-rübāda ey dil-i zār
Süvār-ı fülk-i tefekkür olup da Nūh olalım
- 3 Ta'allükātı geçip def'-i şıķlet eyleyelim
Diyār-ı 'ālem-i 'ışk içre pür-fütūh olalım
- 4 Şalā-yı 'işret edip ehl-i zühde her demde
O bī-kesāna şefīķ-āne biz naşūh olalım
- 5 A Nūrī gel edelim 'azm-i çarh çün 'İsā
Keşāfet-i teni terk ile maḥz-ı rūh olalım

374

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 'Işkla dāğ-dārdır gönlüm
Gūyiyā lālezārdır gönlüm
- 2 'Aql u efkārım 'askerim tende
Dāver-i tāk-dārdır gönlüm
- 3 Dürr-i vaḥdetle oldu leb-ber-leb
Bir yem-i bī-kenārdır gönlüm
- 4 Oldu ezhār-ı 'ışk ile leb-rīz
Gūyiyā nev-bahārdır gönlüm

373

B, 133a, 133b; Ç, 167a; Ü1, 172b; Ü2, 43a

1: pür-nūr u: pür-nūr Ç, yūh: Nūh Ü2// erişse de: erip yine Ü2

2: ğam-ı: ğam u hecr-i Ü2/ ey dil-i zār: gönlül Ü2

3: ta'allükātı ta'allükāt Ü2

4: bī-kesāna: bīgāne Ü2

5: çün 'İsā: 'İsāveş Ü1, Ü2

374

B, 133b; Ç, 167b; Ü1, 172b; Ü2, 43a

2: 'askerim tende: oldu çün leşeker Ü2// tāk-dārdır: şehryārdır Ü2

- 5 Ol gül-i bāğ-ı ‘işveye Nūrī
Mest ü şeydâ hezârdır gönlüm

375

Mef‘ûlû Mefâ‘îlû Mefâ‘îlû Fe‘ûlün

- 1 Bîgâne idim meclis-i yārāna erişdim
Dîvâne idim ‘ilm ile ‘irfāna erişdim
- 2 Hâyvân iken el-minnetü li’llāh ki şimdi
‘İrfānile ma‘mûre-i insāna erişdim
- 3 Keşret hevesin terk ile tevḥîde yetişdim
Cāndan geçûben sūdde-i cānāna erişdim
- 4 Hestî-i vücûdum yem-i ‘irfāna düşelden
Bir kaçre idim kûlzüm-i ‘ummāna erişdim
- 5 Gösterdi reh-i vuşlatı pîrim baña Nūrī
Mehcûr olarak dergeh-i sulṭāna erişdim

376

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlû Fâ‘ilün

- 1 Bir şeb o mähveş ile ben bir dem eyledim
La‘l-i lebiyle ya‘nî ki bir ‘âlem eyledim
- 2 Bezm-i hayāle geldi bütün muṭribân-ı ‘ışk
Feryādım ile cümlesini epsem eyledim

5: ‘işveye: hüsne ey Ü2

375

B, 133b; Ç, 167b, 168a; Ü1, 172b, 173a; Ü2, 43a

2: ma‘mûre-i: hâzret-iÜ2

3: sūdde-i: ‘ışkla

4: bir: yek Ü2

5: mehcûr olarak: hicrânı koyup Ü2

376

B, 133b, 134a; Ç, 168a; Ü1, 173a; Ü2, 42b

- 3 Çün nâz edince ferş-i vişâlimde ol perî
Vâfir niyâz ile anı ben mülzem eyledim
- 4 Bilmez cemâl-i pâkiñi bu dîde ey şanem
Gönlüm bilir o sırrı k'anı mahrem eyledim
- 5 'Azm-i ser-i maħalle-i cānān ile seni
Nūrî benim ki vuşlat ile ħurrem eyledim

377

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Tîr-i müje-i ħazret-i yâre hedef oldum
Keş-mâ-keş-i 'ışķında anıñçün telef oldum
- 2 Her emrine fermān-ber olup etdim itā'at
Ben Ādem-i 'ışķa hele ħayru'l-ħalef oldum
- 3 Oldum şeref-i vuşlat-ı cānāna sezā-vār
Zîrā ki rızā rāhına seng-i hedef oldum
- 4 Mey-ħāne-i 'ışķ içre benim şimdi mülāzım
Feyz-i Ĥaķ ile sākin-i beytū'ş-şeref oldum
- 5 El-minnetü li'llāh ki Nūrî gibi ben de
Dürr ü güher-i 'ilm-i ledünne şadef oldum

378

Fe'ilātün Mefâ'ilün Fe'ilün

3: vişâlimde: vişâlin içre Ü2

4: bilmez: hâşâ Ü2/ bu dîde ey şanem: çeşmim neden bilir Ü2// o sırrı k'anı: ki anı hemān Ü2

377

B, 134a; Ç, 168b; Ü1, 173a; Ü2, 42b, 43a

2: Ü2 2: Maķbûlüm olur her ne ki emr eylese zîrā

'ışķa hele: 'ışķ-ı Ĥaķ Ü2

4: benim şimdi mülāzım: mülāzım olalı ben Ü2// feyz-i Ĥaķ ile: faķr eyleyerek Ü2

5: ledünne: ledün Ü1

378

B, 134a, 134b; Ç, 168b; Ü1, 173a, 173b; Ü2, 42a

- 1 Tîr-i dūşnām-ı yāre āmācım
Ter-keş-i köhne gibi tārācım
- 2 Eş-şalā ‘āşıkāna gelsinler
Dār-ı ‘ışķa bugünkü Hallācım
- 3 Server-i ‘āşıkānım ey zāhid
Ser-i erbāb-ı ‘ışķda tācım
- 4 Oldum esrār-ı yārdan vāķıf
Bir sirāc-ı münîr-i vehhācım
- 5 Ka‘be-i kūy-ı yāre hādîyim
Pey-rev ol rāhıma ki minhācım
- 6 Ma‘nāda baķr-ı vaķdetim ammā
Zāhiren yek ḥabāb-ı emvācım
- 7 Ey mūrā’î şaķın kıyās etme
Nūrî gibi saña ki muḥtācım

379

Mef‘ûlû Mefā‘îlû Mefā‘îlû Fe‘ûlûn

- 1 Ey dil-ber-i āhû-revişim cānım efendim
V’ey pādşehim ḥusrev ü sulṭānım efendim
- 2 Ğurbetde dili eyledi derdiñ yine mecrûḥ
Vaşlıñla yetiş derdime dermānım efendim

1: Ü2 2: Beni gör kim bî-âb u tārācım

2: gelsinler: gelsin Ç

3: erbāb-ı ‘ışķda: ehl-i maḥabbete Ü2

4: yārdan: bādan Ü1// sirāc-ı münîr-i: sirācım ki ṭurfe Ü2

5: Ü2’de 5 ile 6. beyitlerin yerleri değişiktir.

pey-rev ol rāhıma: aç gözün baķ baña Ü2

6: baķr-ı: baķrı Ü2/ ammā: lîkin Ü2

379

B, 134b; Ç, 169ab; Ü1, 173b ; Ü2, 42b

1: ḥusrev ü: ḥusrev Ü2

2: dili: dil Ç; dilim Ü2/ yine: ḳatı Ü2// vaşlıñla yetiş: Allah içün ey Ü2

- 3 Hāmūn-ı maḥabbetde ḥas u ḥār-ı firāqıñ
Tutdu giderek kūşe-i dāmānım efendim
- 4 Ben lâ ile illâyı unuttum nice demdir
Kalmadı benim şabr ile sāmānım efendim
- 5 Küfr-i ser-i zülf-i siyehiñ eylerim ikrār
Âyât-ı ruḥuñdur benim ĩmānım efendim
- 6 Mecnūn olalı ‘ışk ile rüsvā-yı cihānım
Dā’im okunur Ḥanyada destānım efendim
- 7 Bir kerre n’olur Nūrī-i zāra nazar etseñ
Ey mülk-i dile ḥazret-i ḥaḫanım efendim

380

Mef’ülü Mefā’ılü Mefā’ılü Fe’ülün

- 1 Varımı yoğa terk edip ‘uryānım efendim
Pervāne şıfat âteşe ḥayrānım efendim
- 2 Ben teşne-i şahbā-yı vişālım nice demdir
Peymāne şikest oldu perişānım efendim
- 3 ‘İşkile girip kişgehe oldum saña bende
Sen Hāşimīye cān ile ḫurbānım efendim
- 4 Dünyālara baş egmez iken ‘ucb u riyādan
Ḥāk-i ḫadem-i pākiñe yeksānım efendim
- 5 Nūrī ḫulunuñ ḫāline himmetle nigāh et
Bir sâ’il-i kem-ḫadr ü perişānım efendim

3: hāmūn-ı: bu deşt-i Ü2// giderek: diyerek Ç// kūşe-i: cevri ile Ü2

4: benim: meded Ü2

6: Ḥanyada: derdle Ü2

380

B, 134b, 135a; Ç, 169a; Ü1, 173b; Ü2, 40a

2: vişālım: vişāle B, Ç

4: ‘ucb u: ‘şk-ı Ü2// ḫadem-i pākiñe: ḫademiñle Ü2

5: Ü2 2: Ey pîr seniñ emriñe fermānım efendim

381

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Gel ey 'abîd-i dîde-i şehlâsı olduğum
Gel ey esîr-i kâmet-i bālâsı olduğum
- 2 Sensin eden derûnumu pür-şu'le 'ışık ile
Ey ben harîk-i âteş-i sevdâsı olduğum
- 3 Deryâ-yı hecre fülk-i teni şalmışım bugün
Âh ey garîk-i baħr-ı belâyası olduğum
- 4 Bilmez misin gönül ki o 'Azrâya 'âşıkım
Yâ âşnânesinde cebîn-sâsı olduğum
- 5 Hep bildiler a Nûrî şeb ü rûz ol mehiñ
Hâk-i derinde nâşiye-fersâsı olduğum

382

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Bir şeb n'olur ey mâh seniñ maħremiñ olsam
Leb-bâ-leb olup hem-ser-i nuṭṭ-ı femiñ olsam
- 2 Sürme olurum dîdesine ehl-i 'uyûnuñ
Bir kerre seniñ hâk-i reh-i maḫdemiñ olsam
- 3 Çün şem' eririm cân u teni bezl ederim tâ
Bezmiñde seniñ bir gicecik hem-demiñ olsam

381

B, 135a; Ç, 169a, 169b; Ü1, 173b, 174a; Ü2, 41b, 42a

2: pür-şu'le 'ışık ile: pür-şu'le-i firâk Ü2

3: teni şalmışım bugün: tenim kaldı muṣṭarib Ü2

4: 'âşıkım: mâ'ilim Ü2

382

B, 135a; Ç, 169b; Ü1, 174a; Ü2, 42a

1: hem-ser-i nuṭṭ-ı: güş-ı kelâmı Ü2

2: Ü2 1: Terk-i dü cihân eylerim ey server-i hûbân

3: Ü2 1: Bezl-i ten ü cân eylerim ey rûḫ-ı muşavver
gicecik: gicede Ü2

- 4 Bir gün o Süleymân-ı zemân baña demişdi
Olmaz mı seniñ yaraña ben merhemiñ olsam
- 5 Nürî gibi sevdâ-zede-i zülf-i siyâhım
Naql eyler idim hâlimi ser-maḥremiñ olsam

383

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Kâse der-kef olarak ‘azm-i ḥarâbât edelim
Tırma ey sâķî-i gülçihre fütühât edelim
- 2 Mi‘deyi eyleyelim şürb-i müdâmile temîz
Dilde ḳandîl yakıp kesb-i füyûzât edelim
- 3 Varalım Ka‘be-i taḥķîḳa şafâlar sürelim
Zâhide ṭafra şatıp ḥoşça ‘ibâdât edelim
- 4 ‘Ayn-ı cem‘ eyleyelim pîr-i muḡân ile bu şeb
Kûçe-i külbe-i aḫzânımı cennât edelim
- 5 Varalım Nürî ile kesr-i ser-i ḡam edelim
O cefâ-pîşeyi ḳarşımıza mir’ât edelim

384

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 İçelim bâde-i gülfâmı gönül cûş edelim
Zâhidân zümresini vecdile medhûş edelim
- 2 Ḥaylî demdir ki giriftâr-ı firâķız ey dil
O siyeh çerdeyi bir kerre der-âḡûş edelim

4: o Süleymân-ı zemân: baña ol yâr nezâketle Ü2

5: sevdâ: sevdâ-yı Ü2// ser: ger Ü2

383

B, 135a, 135b; Ç, 169b, 170a; Ü1, 174a; Ü2, 41b

5: ser-i ḡam edelim: ḡumûm eyleyelim Ü2

384

B, 135b; Ç, 170a; Ü1, 174a; Ü2, 41b

1: gül-fâmı: gül rengi Ü2// vecdile: ceddile Ü1// medhûş: hûş: B; ser-ḥoş Ü2

- 3 Encümen-sâz olalım diñleyelim nuṭṭ-ı lebin
Güş-ı cān u dile ol gevheri mengüş edelim
- 4 Nezd-i dil-berde dilâ giryege âgâz edelim
Ol ḳadar ağlayalım ‘âlemi bî-hüş edelim
- 5 Nûriyâ olma sebük-bâr reh-i ‘ışḳ içre
Kûh-ı hicrânını ol ‘arşada ber-düş edelim

385

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Sâḳiyâ bâde getir cümleyi mesrûr edelim
Def‘-i sûz-ı dil ü cān u ten[i] maḥrûr edelim
- 2 O raḳīb-i segi kūyundan o şūḥuñ ṭarda
İttifâḳ eyleyelim ḥalk ile cumhûr edelim
- 3 Cümle rindân ile yek-dil olarak âgyârı
Ser-i kūyundan o yârîñ yine mehcûr edelim
- 4 Ka‘be-i kūyuna varsaḳ olalım nâşiye-sâ
Sa‘yimiz zevḳ u şafâlar ile meşḳûr edelim
- 5 Pâk edip ḳalbimizi gerd-i sivâdan Nûrî
Mihr-i ḥurşîd-i velâyet ile pür-nûr edelim

386

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Geliñiz büt-gede-i ‘ışḳa ‘azîmet edelim
O perîveş bütü ḥürmetle ziyâret edelim

3: nuṭṭ-ı lebin: nuṭṭın anıñ Ü2// gevheri: gevher Ü1

4: dil-berde: dil-ber B/ dilâ: gönül Ü2// ağlayalım: ağlayuban Ü2

385

B, 135b, 136a; Ç, 170a; Ü1, 174a, 174b; Ü2, 41a, 41b

2: şūḥuñ: şâhıñ

3: kūyundan: kūyunda// yine: hele Ü2

386

B, 136a; Ç, 170a, 170b; Ü1, 174b; Ü2, 41a

- 2 Niçe bir keşret içinde olalım fersûde
Ba‘d-ez-în hâlvet edip yâr ile vaḥdet edelim
- 3 Üft ü ḥizân olarak mey-kede-i pîre varıp
Alalım cām-ı şafâyı ele ‘işret edelim
- 4 Maḥzar-ı feyz edelim ḳalbimizi ey yârân
O Mesîḥâ-dem ile bir gice ‘uzlet edelim
- 5 Olalım vâkıf-ı esrâr-ı ene’llâhu’l-Ḥaḳ
Ṭūr-ı dilde o Ḥudâvend ile şoḥbet edelim
- 6 Gelmiyor şayda o âhû ne ḳadar sa‘y etsek
Ba‘d-ez-în zâhid-i segle meger ülfet edelim
- 7 Nûrî eylerse eger faşl u mezemmet ḥamrı
Biz anı ḥoş görelim içine ḥürmet edelim

387

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Kâle-i ‘ışḳa taḥammülle girân-bâr olalım
Ġayrıdan el çekelim şöyle sebük-bâr olalım
- 2 Dâm-ı tezvîr-i riyâdan olalım âzâde
Reh-i ‘ışḳa yönelip Ḥaḳḳa giriftâr olalım
- 3 Çirk-i şirketden olup pāk-derûn u şâfî
Vuşlat-ı ḥazret-i cānâna sezâvâr olalım
- 4 Ey gönül ol güzeliñ Ḥazret-i Manşûr gibi
Varalım zülfüne Ḥaḳ Ḥaḳ ile ber-dâr olalım

5: - Ç

7: faşl u: faşl Ü2// içine: zevḳile Ü2

387

B, 136a, 136b; Ç, 170b; Ü1, 174b; Ü2, 41b

2: tezvîr-i: tezvîre B// Ḥaḳḳa: aña Ü2

3: çirk-i şirketden: çirketden Ç/ derûn u: derûn Ü1/ şâfî: ḥoş dil Ü2

4: Varalım zülfüne Ḥaḳ Ḥaḳ ile: Nâr-ı zülfünden emân şevḳile Ü2

- 5 Yetişir ülfetimiz zāhir ile ey Nūrī
Ba‘d-ez-în pîre uyup maẓhar-ı esrār olalım

388

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Deryâ-yı feyz-i Hâkda dūr-i pâkdir sözüm
Vezzân-ı ‘aql u bâyi‘-i idrâkdir sözüm
- 2 Ef‘âl-i nâ-şevâbım ise zehr kendime
Eczâ-yı tevbehâ ile tiryâkdir sözüm
- 3 Hırşîd gibi mest olarak devr-i bezm eder
Güyâ ki bâde-i hum-ı eflâkdir sözüm
- 4 Kayd-ı zerâfet istemezzen gibi benim
Merdânedir bu vech ile bî-bâkdir sözüm
- 5 Ey Nūrī kalbim oldu ğarîķ-ı bihâr-ı feyz
Endîşem anda gevher ü hâşâkdir sözüm

389

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Bî-dâr olur mu baht-ı diger-günümüz bizim
Aşhâb-ı kehf bînîsi ma‘cūnumuz bizim
- 2 Dîvāneyiz ki rûh-ı Mesîh ile zindeyiz
‘Aql öğredir Felâṭuna Mecnūnumuz bizim
- 3 Tātār gibi şaldı aķın ‘ışķ-ı dil-rübâ
Kūy-ı cenâb-ı dilde şeb-i hūnumuz bizim

388

B, 136b; Ç, 170b, 171a; Ü1, 174b, 175a; Ü2, 41a

1: vezzân-ı ‘aql u bâyi‘-i: heb câmi‘-i ‘uķûl ile Ü2

2: Ü2 1: Buldu ḫalâş zehr-i riyâdan dil-i zâ‘if

tevbehâ: ‘ışķ-ı yârla Ü2

3: Ü2 1: Mest oldu âftâb u kâmer uruludur müdâm

4: istemezzen: istemez Ü2/ benim: gönül Ü2

5: bihâr-ı feyz: lücce Ç// anda: oldu Ü2// gevher ü: gevheri Ü1

389

B, 136b; Ç, 171a; Ü1, 175a; - Ü2

- 4 Tenhā degil kerāmet olursa bize refīk
 Hüsni-i irāde mu‘cize meftūnumuz bizim
- 5 Bir gelmişiz Giridde i‘cāz-ı nazmda
 Ehl-i Sitānbul alsa da maẓmūnumuz bizim
- 6 Nūrī Cenāb-ı Hāzret-i Mollāya bendeyiz
 Sultān-ı Rūmdur deriz eñ dūnumuz bizim

390

Fe‘ilātūn Mefā‘ilūn Fe‘ilūn

- 1 ‘Işk-ı Hāḡda ġarībdir gönlüm
 Añlaşılmaz ‘acībdir gönlüm
- 2 Hīkmet-i ‘ışḡa maḡrem olmağla
 Mişli yok bir ṭabībdir gönlüm
- 3 Minber-i tende nām-ı ma‘şūḡı
 Zıkr eder bir ḡaṭībdir gönlüm
- 4 Bezm-i ḡāş-ı cenāb-ı dil-berde
 Bezle-gūdūr Lebībdir gönlüm
- 5 O gül-i nāzenini medḡ eyler
 Nūriyā ‘andelībdir gönlüm

391

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Şā‘irim ehl-i dile nūkte-nümādır sūḡanım
 ‘Ārifim bedraḡa-ı rāh-ı hūdādır sūḡanım

6: Ü1’de 2. mısra derkenar olarak ayrıca aşağıdaki şekliyle yazılmıştır:

Sultān-ı Ruma cān verir eñ dūnumuz bizim

390

B, 136b, 137a; Ç, 171a; Ü1, 175a; Ü2, 41a

1: Hāḡda: Hāḡdan B// añlaşılmaz: ya‘nī sırr-ı Ü2

4: bezle-gūdūr: ṭurfe-gūdūr Ü2

391

B, 137a; Ç, 171b; Ü1, 175a, 175b; Ü2, 40a

- 2 Maḥzar-ı sır-ı ḥafiyât-ı Hudâdır gönüm
Maḥzar-ı râz-ı nihân-ı kudemâdır sühanım
- 3 Mey-i mey-ḥâne-i 'irfân-ı Hudâ olmağile
Dem-be-dem ehl-i dile şevk-fezâdır sühanım
- 4 Şâ'ir-i mâhir-i iqlîm-i Giridim şimdi
Dâstân-ı 'urefâ vü şu'arâdır sühanım
- 5 Şerḥidir metn-i ḥadîs-i kâderin icmâlen
Ma'nâ-pîrâ-yı tefâsîr-i kazâdır sühanım
- 6 Zâhid-i ḥar-menişe zehr-i helâhil ammâ
'Âşık-ı ḥasteye dârû-yı devâdır sühanım
- 7 Nûriyâ himmet-i pîrân-ı tarîkatle bugün
Gıbta-fermâ-yı kelâm-ı zurefâdır sühanım

392

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1 O şüh-ı dil-firîbiñ derd-i 'ışkıyla heveslensem
O Leylânîñ ser-i zülfüne varsam dest-reslensem
- 2 Ḥarâb etdi binâ-yı şabrımı Tâtâr-ı hicrânı
Nihânî ḥân-ı vaşlına şikâyet birle seslensem
- 3 Qadîmî âşnâ-yı telḥî-i düşnâmyım ḥâlâ
'Aceb mi la'l-i şîrinine varsam da megeslensem

3: Hudâ olmağile: ezelde nuṭkum Ü2// dile: Ḥaḥḥa Ü2

4: Ü2 1: Ben ki bir şâ'ir-i qudsî-menişim şimdi benim

'urefâ vü şu'arâdır: şu'arâ vü 'urefâdır Ü2

6: zehr-i helâhil: bâr u ezâdır Ü2// devâdır: şifâdır Ü2

7: zurefâdır: şu'arâdır Ü2

392

B, 137a, 137b; Ç, 171b; Ü1, 175b; Ü2, 40b

1: varsam: yâ Rab Ü2

2: Ü2 2: Dil-i vîrânımı ma'mûr kılsam ben de seslensem

Tâtâr-ı: el-kışşa Ü2

3: ḥâlâ: şimdi Ü2// varsam da: hem-vâre Ü2

- 4 Beni tenhâda hâk-i hecrden kaldırırsa ref' etse
Murâdım üzre hāmûn-ı vişâlinde fereslensem
- 5 Bu rûy-ı zerdimi gîsûsuna vaz' etsem ey Nûrî
Çanarya gibi la'linden şeker emsem kafeslensem

393

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Ruḥ-ı zîbâsına âyâ gül-i hoş-bû mu desem
Ḥaṭ-ı sebzine o şûḥuñ ḥaṭ-ı yâ hû mu desem
- 2 'Arz eder merdüm-i çeşmi niçe biñ ḥûrîler
O cemâl-i şeref-efzâsına minû mu desem
- 3 Beni dîvâne edip na'l-der-âteş etdi
Çeşm-i müştâkına sâhîr mi ya cādû mu desem
- 4 La'line la'l-i Bedeḥşân mı desem ya yâḳût
Ḥoḳḳa-ı la'ide dendânına lu'lu' mu desem
- 5 Nev-res-i mâhiriñ eş'ârına ey Nûrî ben
Âferînler mi ya taḥsîn ile yâ hû mu desem

394

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

4: kaldırırsa ref' etse: ref' etse düşende Ü2// vişâlinde: firâş içre Ü2

5: etsem: eyleşem Ü2

393

B, 137b; Ç, 171b, 172a; Ü1, 175b; Ü2, 40b

1: ruḥ-ı zîbâsına âyâ: 'acabâ ol ruḥ-ı şûḥa Ü2// ḥaṭ-ı sebzine o şûḥuñ ḥaṭ-ı: ya o ruḥsâr-ı dil-âvîzine
Ü2

2: Ü2: Ğıbṭa-fermâ-yı cinân u ḥased-efzâ-yı behişte
Yârimiñ şîvesine nâzına minû mu desem

3: Ü2: Çeşm-i mestânı durur sihr ile efsûn edici
Yoḥsa âhû-revişim sâhîr ü cādû mu desem

4: Ü2: Leb-i cân-baḥşınadır teşne-i âşüfte Mesîḥ
Bilmezem rûḥ mudur ḥûr mudur bu mu desem

5: Ü2: Nev-res-i şâ'ir-i ḳudsi-demi tanzîr 'asîr
Nûriyâ şî'r-i dil-âvîzine sebû mu desem
Âferînler mi: Âferînler mi desem Ü1

394

B, 137b, 138a; Ç, 172a; Ü1, 175b; Ü2, 40b

- 1 Yine çirkâb-ı hevâ-yı dile batdım bilirim
Be efendi meger ol dil-bere çatdım bilirim
- 2 Beni endâhte-i kûşe-i nisyân etdi
Orada kendimi âteşlere atdım bilirim
- 3 Ey rakîb etdigiñ âzârda Hakkıñ vardır
Öte gün ğayretile anañı şatdım bilirim
- 4 Şakın ol tûṭî-i şîrîn-sûḫanı söyletme
Ey gönül telhî-i düşnâminı tıtdım bilirim
- 5 Yeter ey Nûrî tegazzülde uzatma sözüñü
Zevk-yâb olmadım aşlâ ben uzatdım bilirim

395

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Şu‘â-yı necm-i hüdâdır Cenâb-ı İbrâhîm
Âb-ı rahîm-i verâdır Cenâb-ı İbrâhîm
- 2 Şeh-i erîke-nişîn-i memâlik-i hılllet
Nedîm-i bezm-i Hudâdır Cenâb-ı İbrâhîm
- 3 Firâz-ı minber-i hıllletde şân u rif‘atle
Ḥaṭîb-i ‘izz ü ‘alâdır Cenâb-ı İbrâhîm
- 4 Tıoyurdu mânde-i cûd u luṭufu dünyâyı
Kerîm-i süfre-güşâdır Cenâb-ı İbrâhîm

396

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

2: orada: ben daḡı Ü2

3: etdigiñ: cyledigiñ Ü2/ âzârda: buğzda Ü2etsem: eylesem Ü2

4: sûḫanı söyletme: sûḫana meyl etme Ü2

5: uzatma sözüñü: uzatmak olmaz Ü2

395

- B, Ç; Ü1, 175b, 176a; - Ü2

396

- B, Ç; Ü1, 176a; - Ü2

- 1 Bezm-i hestīde gerek mey-keş olan ādeme dem
Ser-i fağfurdan etdiyse n'ola cümcüme cem
- 2 Heme ehl-i diliñ āsāyişi tecrīddedir
Saltanat kaydı begim vermiş idi Edheme hem
- 3 Cām u maḥbūba şarıl diñleme müvḥiş ḥaberi
Çekme geldikçe saña bī-hūde bir bī-ğama ğam
- 4 'Ālem-i ma'deleti tıttu fireng-i rüşvet
Bu 'aşırlarda degil mey-kededen maḥkeme kem
- 5 Degme kendi yıkılır Ḥaḳḳa ḥavāle eyle
İçdigi bāde olur bāde-keş-i ser-seme sem
- 6 Rabṭ-ı ḳalb eyle Ḥudāya verir elbet rızḳıñ
Ġaybdan geldi tāze üzüm Meryeme yem
- 7 Vuşlat-ı duḥter-i rezden ne ḳaçarsın Nūrī
Hele gösterme o mestūreyi nā-maḥreme rem

397

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ḥabbezā tuğrā-yı ğarrā-yı Şeh-i Cem-iḥtişām
Āl-i tamğā-yı hümāyūn nāzım-ı ḥāşş u 'avām
- 2 Rāst u mevzūn üç sūtündür üç elif üçler gibi
Şer' ü ḳānūn u siyāsetden kināye ol ḳıyām
- 3 Resm-i maṭbū'-ı ḳafes gūyā tecessüm eylemiş
Anda maḥfūzdur hümā-yı nām-ı ḥaḳan-ı be-nām
- 4 Beyzası beyt-i müdevver cevher-i ḥükm ile pür
Zülfesi zülf-i nigār-āsā mirār-ı intizām
- 5 Dest-i emr-i pādşehde ḥancer-i 'üryān gibi
Ḥancere bir tığ-i a'lā ḳışver-āsā bī-niyām

- 6 Böyle bir tuğrā-yı zerrīn-zīveri resm eyleyip
Etdi ihsān Nūrī dā'iyesine faḥr-i kerem
- 7 Kedḥudā-yı Ḥazret-i Sāmī Ebū Bekr el-vezīr
Ya'ni 'İzzet Beg Efendi-i ma'ārif irtisām
- 8 Ḥaḳ bu kim böyle ḥadīşü's-sin iken ḥüsn-i ḥatı
Şeyḥ ü Yāḳūta mufevveḳ olduḡun bilsin enām
- 9 Rabb-i 'İzzet 'ömr ü iclālını efzūn eylesin
Ta bulunca şafḥa-ı 'ālemde ḥatlar iḥtişām
- 10 Rütbe-i vālā ile bi'l-fi'l tuğrā-keş olup
Devlete olsun 'imād u devlet ü iḳbālī tām
- 11 Yāsemenzār-ı qarāṭīs-i beyāz ābādīde
Eylesin tevḳī' nūvīs-i ḥāmesi her-dem ḥırām
- 12 'İzz ile menşūr-ı eyyām u leyāl-i dehrde
Eyle yā Rab şūret-i tuğrā-yı zātın ber-devām

398

Berāy-ı Şūḥ Ḳanber Maḥbūb-ı Şāḥib-Dīvān
Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Şem'a-ı beytü'l-ḥüzünüm Ḳanberim
Yūsuf-ı gülpirehenim Ḳanberim
- 2 Rāḥat-ı cānım melegim āfetim
Derde devā rūḥ-ı tenim Ḳanberim
- 3 Derd-i süveydām a şeytāncıḡım
İncidici ehremenim Ḳanberim
- 4 Şeytanet cedd ü ebiñ ḡam degilim
Ey melegim ey ḥasenim Ḳanberim
- 5 Lāleveşim dīdesi nergislerim
Gül-ruḥ ḡonçe-dehenim Ḳanberim

- 6 Tāze haṭṭım perçemi sünbüllerim
Yāsemenim nesterenim Qanberim
- 7 La‘l-lebim dişleri incilerim
Tuḥfe ‘aḳīḳ-i Yemenim Qanberim
- 8 Serv-i hoş-endām-ı riyāz-ı dilim
Sīm-tenim gül-bedenim Qanberim
- 9 Nūrī-i üftādeñi gel sersem et
Ey saçı misk-i Hıtenim Qanberim

399

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Köhne ṭab‘ımda yine bir yeñi maẓmūn buldum
Şā‘irim şafḥada yek mısrā‘-ı mevzūn buldum
- 2 Bir şafā-āver-i dil-dāra mülāḳī oldum
Rūḥveş tende neşāṭ-ı dil-i maḥzūn buldum
- 3 Qanberim Qanber-i ‘aşrım var anıñ ārzūsu
Anı da ben gibi bir dil-bere meftūn buldum
- 4 Bir ser-āmed güzele oldu gönül dīvāne
Nāgehān kendimi hem ḥālet-i Mecnūn buldum
- 5 Teng-destī-i ṭabī‘atle şu eyyāmımda
Zer ü gevherle ṭolu daḥme-i Qārūn buldum
- 6 Ya‘nī bir vaḳt-i ḥazānda birine eglenecek
Qanber isminde güzel dil-ber-i gül-gūn buldum
- 7 Ḥaylī demdir ki işim yoğidi ey Nūrī benim
Şimdi bir dil-ber ile dağdağa olsun buldum

400

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Dil-sitānım serverim feyz-i me'ādım Kānberim
Mihrbānım nāzūküm sırr-ı fu'ādım Kānberim
- 2 Şüh-ı mağrūrüm tüfenk-endāz-ı rezm-i ülfetim
Ser-keşim vahşī-i nā-inkıyādım Kānberim
- 3 Sen dahı kundağda tıfl iken uruldum hüsñüñe
Kālye vermem şarma düşmedi murādım Kānberim
- 4 Sensin ol remz-āşnā-yı 'āşık-ı şādık ki ben
Görmedim mişlin cihānda ey cevādım Kānberim
- 5 Nūrī-i āşüfteñi öldürdüñ artık hecr ile
Gel yeter aḥbāba ey cevri-i'tiyādım Kānberim

401

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ey gözüm nūru Şüzürī dil-pesendimsin benim
Cümle-i muğ-beçegānda ser-bülendimsin benim
- 2 Bir gelenlerdensin aşlā yok eşin ey dil-rübā
Hāşılı ḥübān içinde bī-menendimsin benim
- 3 Saña ber-maḥşūş gibidir şan'at-ı cezb-i kulüb
Perçem-i pür-ḥam ile şāhib-kemendimsin benim
- 4 Süzen-i müjgān ile kıl rahne-i derde refū
Māhir-i üstād-ı kalb-i müstmendimsin benim
- 5 Çeşm-i mestiñde nedir ol gizli mizli ğamzeler
Tarz-ı reftārında ra'nā şeh-levendimsin benim

400

- B, Ç; Ü1, 177a; - Ü2

401

- B, Ç; Ü1, 177a, 177b; - Ü2

- 6 Bu çiçek zaḥmı yakışdırdı ḵumāş-ı ruḥlarıñ
Hind-i ṭübāda ṭoḵunmuş bir perendimsin benim
- 7 Hey'et-i mecmū'a-ı mevzūnuñ etdikçe ḥayāl
Ol kemer bend ile şan terkīb-bendimsin benim
- 8 Böyledir me'mūlüm elbet diyesin bir gün ola
Ey Sa'īdim 'āşıkım gel derdmendimsin benim

402

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Yine bir dil-ber-i fettān sevdim
Bir güzel serv-i ḥırāmān sevdim
- 2 Sīne-i şāfı gümüş āyīne
Dişi lu'lu' lebi mercān sevdim
- 3 İlişip perçemine hep ervāḥ
Bir melek şīveli cānān sevdim
- 4 Ben daḥı dā'ire-i dünyāda
Bir yeñi āfet-i devrān sevdim
- 5 Bir gül-i bāğ-ı leṭāfet buldum
Bir semen-pīrehen el-ān sevdim
- 6 Böyle gāret-ger-i şabr u sāmān
Gine bu fitne-i ezmān sevdim
- 7 Şūḥ-ı derzī Sūzūrī nāmında
'İşveli tāze bir oḡlan sevdim
- 8 İgneden iplige dek derd-i dili
Dimege şimdi bir 'irfān sevdim
- 9 Zūr ile oldum esīr-i ḥüsnü
Bir ten-i nerm ü nerimān sevdim

- 10 Bir güler yüzlü gül-i bâğ-ı hayâ
Bir nihâl-i çemen-i ân sevdim
- 11 Bir semen-büydur ol sünbül-müy
Tuhfe bir şüh-ı suhen-dân sevdim
- 12 Vaşlı güç oldu Sa'idâ ammâ
İbtidâda anı insân sevdim

403

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Zemân-ı sinn-i şaferde çoğuyla halkıñ atışdım
Meger yabancı degilmiş kâmusu ile yarışdım
- 2 Benim ki 'âlem-i ervâh-ı kıds idi baña süknâ
Naşıl tenezzül edip bilmezem ne deñli sevişdim
- 3 Bir âşnâ var idi eskiden bu bendeye devrân
Unutdurup biraz eyyâm anıñla şimdi bilişdim
- 4 Mişâl-i dil ben o murğ-ı kafes-nişîn-i vişâlim
Ki la'l ü haţ der iken perçem-i dü-tâya ilişdim
- 5 'Aceb neler edecek idi yine bendeye devrân
Velik ğam yemezem sırr-ı Âdeme ki erişdim
- 6 Müşennet idi benim zâtım evvel ey dil-i âgâh
Bu 'ayn-ı cem'-i haķîkatde şimdi Haķla karışdım
- 7 Bahâr-ı 'ömrümüñ ey Nürî erba'îni erişdi
Şükür Hudâ-yı 'amîmü'n-nevâle kırka erişdim

404

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

12: sevdim: buldum (Önceki beyitlere uyması için redif değiştirilmiştir.)

403

- B, Ç; Ü1, 178a; - Ü2

404

- B, Ç; Ü1, 178a; - Ü2

- 1 ‘Aceb sevdā mıdır āyā çoğu bilemezem derdim
Belī mūy-ı miyān-ı dil-rübāyı gördüm ürperdim
- 2 Turunc-ı ğabğabın etdim mekide zevk-yāb oldum
Dil-i maḥrūra la‘l-i dil-bere bir şerbet ezdirdim
- 3 Korkum ser rişte verdim ipligim bāzāra çıkmışdır
O yāre zaḥm-ı sīnem n’eyleyim eyvāh gösterdim
- 4 ‘Acül olmağla ḥayvāniyyetimden kaldım āvāre
Olaydı şabırım elbet ben de bir insāna beñzerdim
- 5 Ümidim var ‘ināyet dergeh-i Hünkārdan Nūrī
Giridiñ Ḥanyasından Konyaya bir ‘arz gönderdim

405

Mef’ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Perçemleriñ bu ḥüsn ile sūnbül müdür begim
Āyā o ğonçe-i deheniñ gül müdür begim
- 2 Sensin begi cihānda begler gürūhunūñ
Perçemleriñ ‘ālemdeki pūskül müdür begim
- 3 Vermez misin mevācib-i vaşlıñ du‘ācına
Bu etdigiñ gedāya tegāfūl müdür begim
- 4 Nūr-ı cemāliñ üzre midir nokta ḥālleriñ
Kāfūr-ı gerdeniñde ya fūlful müdür begim
- 5 Begsin neferleriñ seniñ ‘uşşākdır şehā
Ḥaṭṭıñ neferleriñe qaravul mudur begim
- 6 Dīvān-ı Ḥāfız-ı dil-i zārıma bakmadan
Maḫşūduñuz hemān tefe’’ül müdür begim
- 7 Dīvān-ı şi‘r-i Nūrī midir elde tutduğıñ
Karmaḫatış ya sūnbül-i kākül müdür begim

406

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Zi-ser-tā-ser temāşā eyledim dünyāyı kām aldım
Elinde sāķī-i Cem-meşrebiñ meşrebce cām aldım
- 2 Nihāl-i tāze-i ser-sebz idim bāğ-ı şabāvetde
Beden-i tūr-ı 'ışķ ile şu içdim feyz-i tām aldım
- 3 Verip naķd-i dil ü cānım esīr-i 'ışķ olup ķaldım
Bu bāzār-ı cihānda tuħfe bir yār-ı be-nām aldım
- 4 Cihānıñ hiçliginden oldum āgāh ey dil-i şeydā
Benim 'ömrüm hemān sen var ol işte bir peyām aldım
- 5 Ne ħaddim ħātem olmak sāde-dil kāğıd gibiyim ben
Dehān-ı pīrden şā'irliğile Nūrī nām aldım

407

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

- 1 Bilmem kalemde böyle neden bir ķuru kesim
Bu ridā mīlīdir şaħīfeyi ölçer adım adım
- 2 Allāhu zū'l-celāle emānet püser gibi
Görür gözüm devāt u kalemdir tutar elim
- 3 Ādemlik et her Ādeme evlāddan iseñ
Zenginliği faķať mı şeref añladıñ begim
- 4 Müşkil-terīn mes'ele-i vaşlı añladıp
La'l-i lebinden oldu hele şimdi münfehim
- 5 Nūrī cenāb-ı Luťfī-i mu'ciz-ķalem gibi
Bir baħr-ı ma'rifet şu zemānlarda görmedim

406

- B; Ç, 168a, 168b; Ü1, 178b; - Ü2

407

- B, Ç; Ü1, 178b; - Ü2

408

Fihrist*Fe‘ülün Fe‘ülün Fe‘ülün Fe‘ülün*

- 1 Hoş elhân hezâr-ı çemenzâr-ı cânım
Muṭarrâ gül-i gülsitân-ı cinânım
- 2 Mümessek raḡam ḡāme-i dest-i şun‘um
Mu‘anber devât-ı yed-i ḡüsn ü ānım
- 3 Muḡallâ-ṭabî‘at mu‘allâ-serîret
Mükellel kelâm-ı mücevher-zebânım
- 4 Cihândâr-ı milk-i edâ-yı nöbetim
Şehenşâh-ı nazm-âverân-ı cihânım
- 5 Büt-i deyr-i ḡasen-edâyım çü ‘Îsâ
Ḥaremḡâh-ı ma‘nâda pîr-i muḡânım
- 6 Tırâzende-i ḡāmet-i dil-firîbim
Nevâzende-sâz-ı ḡüsn-i beyânım
- 7 Ḥarâbâtî-i ḡum-nişîn-i şevâbım
‘Îmâret-i kindâr-ı bî-ḡâşılâtım
- 8 ‘Acâ’ib-maḡāmım ḡarâ’ib-nevâyım
Ney-i bezm-i ‘ışḡım bedî‘ü’z-zemânım
- 9 Ben ol fârisü’l-ḡayl-i meydân-ı şevḡım
Ben ol yekke-tâz-ı reh-i dil-berânım
- 10 Ḥasûdâna zecren nizâm-ı cedîdim
Ki merd-i ‘atîḡım selîmü’l-cinânım
- 11 Gidip bülbul-i Ḥanya Kāmî-i nâ-kām
Anıñçün çü bülbul esîr-i fiḡânım
- 12 Gidip semt-i bâlâ-i cennât-ı ‘adne
Ben âh u enîn ile âteş-feşânım

408

- B, Ç; Ü1, 178b, 179a; - Ü2

- 13 Mücerred Mesîhâ nefes olduğumdan
Büt-i kıble-i çeşm-i muğ-beçegânım
- 14 Re's etdiler devlet-i 'ışka zâtım
Tırâz-ı ma'ârifle şâhib-nişânım
- 15 Ğarâ'ib-nüvisim enîs-i fu'adım
Devât-ı kemâlim benân-ı beyânım
- 16 Hürûcum Giridden velîkin cezîre
Karaya çıkarsam ne şâhib-kırânım
- 17 Hem ehl-i ğama gül hem 'uşşâka sevdâ
Geh evvel bahârım ü faşl-ı hâzânım
- 18 Tevâzu'la bir şâh-bâz-ı refî'im
Veķâr ile bir mûr-ı kibr âşyânım
- 19 Su'âl ura kand-i şâm-ı hayâtım
Münâfıkların derdine encidânım
- 20 'Aceb mi desem bülbül-i bâğ-ı faħrim
Ki zât-ı şerîfe sitâyîş-künânım
- 21 Gül-i gülşen-i Nev-şehr Kedhüdâ Beg
Ki şehd-i şenâsıyla raṭbu'l-lisânım
- 22 Verir bezme germiyet işte şağirim
Ben ey Nürî nûriyim âteş-zebânım
- 23 Hudâ müstedâm ede zât-ı şerîfîn
Bunuñla güzârende-i hûsn ü ânım

409

Mefûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şoldu yazık ki şarşar-ı ğamdan karanfûlüm
Pejmürde oldu tâze iken ğonçe-i dilim

- 2 Nā-gāh tünd-bād-ı elem esdi hemçü nār
Hākister etdi mādde-i āb ile gilim
- 3 Zihnim güşādece bulunup şöhet eyledim
Hall etdi sāķī bir kadeh-i meyle müşkilim
- 4 Dil şerha şerhadır elem-i hecr-i yārdan
‘Aynıyla portakal gibidir dilim dilim
- 5 Maḥşūl-i çiftligi saña ey Nūrī söylesem
İşte ḥeşābı ḥüzn ü elem oldu ḥāşılıım

410

Mefʿūlū Fāʿilātū Mefāʿilū Fāʿilūn

- 1 Gel ey esīr-i zūlf-i girih-giriñ olduğum
Gel ey katīl-i renc-keş-i tiriñ olduğum
- 2 Bilmez misin ki bunca zemān ey perī seniñ
Dil-dāde-i ḥaṭ-ı nev-i şeb-giriñ olduğum
- 3 Bağlandı tār-ı zūlfüne dil kaldı muṣṭarib
Ey men girifte-i ser-i zenciriñ olduğum
- 4 Kalmadı iştihā-yı taʿām-ı nigāh-ı ğayr
Bil kim simāṭ-ı hecriñ ile siriñ olduğum
- 5 Gel gel bu Nūrī çākeriñe kıl ‘ināyeti
Gel ey esīr-i zūlf-i girih-giriñ olduğum

Ḳāfiyetü’n-Nūn*

411

Mefāʿilūn Mefāʿilūn Mefāʿilūn Feʿūlūn

410

- B, Ç, Ü1; Ü2, 44b (Derkenarda)

* **Başlık:** B, Ç; Gazeliyyāt-ı Nūn Ü1; Fī-Ḥarfū’n-Nūn Ü2

411

B, 138a, 138b; Ç, 172a, 172b; Ü1, 179b; - Ü2

- 1 E'imme-i 'uẓemâdır ehâr yâr-ı güzîñ
Resûle haķ ulefâdır ehâr yâr-ı güzîñ
- 2 O şıdķ u 'adl ü hayâ vü 'ilim azâ'inine
Meşâyıķ u ümenâdır ehâr yâr-ı güzîñ
- 3 Şerî'at-i nebevîniñ ehâr erkânı
Ki cenne-i uşemâdır ehâr yâr-ı güzîñ
- 4 Ederler 'âşıķ olan mü'minîne baķş u kerem
Kirâm-ı şâhib-'atâdır ehâr yâr-ı güzîñ
- 5 Cihânda anlara pey-revlik eylemek kâfî
A Nürî luķf-ı Hudâdır ehâr yâr-ı güzîñ

412

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Dehredir maķż-ı şeref gevher-i zât-ı aseneyn
Nür-ı Haķdır ki zühür etdi şıfât-ı aseneyn
- 2 Nâzenîñ zât-ı sa'âdetleri tâc-ı ser-i ķuds
'Arşdan berter ü a'lâ derecât-ı aseneyn
- 3 aseneyniñ eder altun işin ehl-i 'ışķın
Kîmyâdır dil ü câna nazârât-ı aseneyn
- 4 Zümre-i ehl-i cinâna ikisi ser-defter
El-asan ve'l-üseyn emr-i berât-ı aseneyn
- 5 Farķı yok zerre ķadar biri birinden Nürî
Bir vücûd oldu velâyet ile zât-ı aseneyn

1: Resûle: Resûl Ü1

4: mü'minîne: mü'mine Ü1/ baķş u: baķş Ç

412

B, 138b; Ç, 172b; Ü1, 179b, 180a; - Ü2

1: dehredir: dehre Ü1

2: 'arşdan: 'arş Ü1

4: ser-defter: ser-defterdir Ç

413

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ey nûr-ı çeşm-i Aḥmed-i muḥtâr yâ Ḥüseyn
Sırr-ı fû'âd-ı Ḥayder-i Kerrâr yâ Ḥüseyn
- 2 Ey teşne-i müsâfir-i şahrâ-yı Kerbelâ
Sîr-âb-ı âb-ı kevşer-i esrâr yâ Ḥüseyn
- 3 Ey mefḥar-i gürûh-ı şehîdân-ı bâ-şafâ
V'ey server-i ketîbe-i ebrâr yâ Ḥüseyn
- 4 Sen ser-fîrâz-ı âl-i 'abâyı Ḥudâ edip
Cümle şehîdler üstüne ser-dâr yâ Ḥüseyn
- 5 Kurtuldu berzaḥ-ı elem-i rûzgârdan
Her kim ki eyledi saña ikrâr yâ Ḥüseyn
- 6 Dîbâce-i kitâb-ı ezelde yazıldı bu
Kim bendegânın oldu hep ahrâr yâ Ḥüseyn
- 7 Varsın yabana Nûrîden olsun ba'id ü dūr
Her kim seni ki eyleye inkâr yâ Ḥüseyn

414

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Cihâna maḥz-ı şerefdir cenâb-ı Muḥyi'd-dîn
Dür-i vişâle şadefdir cenâb-ı Muḥyi'd-dîn
- 2 Çü Zü'l-feḳâr anın seyf-i ma'nevîsi var
Mişâl-i şâh-ı Necefdir cenâb-ı Muḥyi'd-dîn
- 3 Cihânda 'ilm-i ledünnîye vâriş olmuşdur
Resûle ḥayr-ı ḥalefdir cenâb-ı Muḥyi'd-dîn

413

B, 138b, 139a; Ç, 172b, 173a; Ü1, 180a; - Ü2

414

B, 139a; Ç, 173a; Ü1, 180a; - Ü2

- 4 Şavar hadengini münkirlerin gönüllerden
Yed-i Velīde hedefdir cenāb-ı Muḥyi'd-dīn
- 5 Füşüşü ile Fütūḥātın ez-ber et Nūrī
Ki kâ'ināta şerefdir cenāb-ı Muḥyi'd-dīn

415

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Eyā ḳuṭb-ı zemān Pīr Sezā'ī mazḥar-ı Yā Sīn
Ḥudāvend-i gürūh-ı evliyā-yı mekremet-āyīn
- 2 Sen ol mesned-nişīn-i 'ālem-i ervāḥsın muṭlaḳ
Saña enmūzec olmuş bundan aḳdem Şeyḫ Muḥyi'd-dīn
- 3 Velāyet serverisin evliyā ser-defterisin sen
Seniñ 'irfānıña kerrūbiyān etse sezā taḥsīn
- 4 Ne ra'nā vaşf edersin remz ile 'ilm-i ledūn sırrın
Seniñ dīvānıñ oldu reh-ber-i a'lā-yı 'illiyyīn
- 5 Kitābıñ hırz-ı cān etmiş Giridi Nuri-i zārım
Cenābıñ zāt-ı Mevlānā ḳuluñ gūyā Ḥüsāmü'd-dīn

416

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Niçün münkirler ehl-i ḫālī 'addeyley e'ādīden
Naşibi yok meger hiç biriniñ elṭāf-ı Hādīden
- 2 Hücūm-ı leşker-i ḡam cāna maḥz-ı şıḳlet olmuşdur
Hele dāmān-ı dil pejmürdedir lems-i eyādīden

4: gönüllerden: gönüllerinden Ç

415

B, 138a; Ç, 173a; Ü1, 180a; - Ü2

1: Ḥudāvend-i: Ḥudāvendi Ç

4: ra'nā: - B

416

B, 138a, 138b; Ç, 174b; Ü1, 180b; - Ü2

- 3 Tezehhüd resmini külliyyen etsem terk ‘aceb olmaz
Günehle pür olup kevn ü mekân hep bu fesâdiden
- 4 Elinden Hızır-ı vaḳtiñ nüş edip cām-ı beḳā ābın
Bize ‘ışḳ olsun olduḳ zinde-dil mest-i irādiden
- 5 Ne deñli olsa da zāhid bize reşk ile ḥarf-endāz
Şafāyā bezmine mestāneyiz biz farṭ-ı şādiden
- 6 Bizi ihvān-ı ‘aḳl u fikr edip Yūsuf gibi mefḳūd
Şaşırdıḳ günleri dīvāne olduḳ bu temādiden
- 7 Telemmüz edeli Hıfzı-i mu‘ciz-güdan ey Nūrī
Nev-āyīn şī‘re maḫhar-reste olduñ köhne vādiden

417

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

- 1 Ey pīr-i muḡān ber-men-i miskīn nazārī kun
Bā-mihr-i tu īn ḳalb-i siyāham ḳamerī kun
- 2 Cān tu bürīde zi-ḫemenzār-ı irādet
Diger be-vaṭan-rā pey-rev-i yek seferī kun
- 3 Āhum ki resed tā semāvāt be-girye
Ez-āh men ey şūḫ-ı semend ü ḫazerī kun
- 4 Ez-ḫecr-i turā nālem ü feryād ber-ārem
Yek dem be-dilem müjde-i vuşlat ḫaberī kun
- 5 Ey Nūrī-i dil-ḫaste ḫi lerzī zi-cināyet
Bīdār şev ez-cevāb u niyāzī seḫerī kun

418

Mef‘ülü Mefā‘ilün Fe‘ülün

4: olduḳ: oldu Ü1

417

B, 140b; Ç, 173b; Ü1, 180b, 181a; - Ü2

5: ez-cevāb: ez-ḫ‘āb B, Ç

418

B, 140b, 141a; Ç, 173b, 174a; Ü1, 181a; Ü2, 46a

- 1 Ey ḥan-ı cihān ey server-i men
Binger ne cüdā çeşm-i ter-i men
- 2 Ruḥsār-ı turā kehfest-rā
Zülf-i siyehet şūr u şer-i men
- 3 Pinhān şude'em der-sine-i tu
Men ḥamr-ı tu'em tu sāğar-ı men
- 4 Ey behr-i Ḥudā yek laḥza be-mān
Refti-i zi-çeh rev tu ez ber-i men
- 5 Çün cāy-ı turā der-dil-i Nūrīst
Men çün şadefem tu gevher-i men

419

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Toğru söyle a gönül Hüdhüd-i Belķis misin
Küy-ı dil-dāra ser-dār-ı cevāsis misin
- 2 Sende bu mevt ü ḥayātın ne bu ta'ķibi müdām
Yoḥsa ey sünbül-i mū Ḥāzret-i Cercis misin
- 3 Miḥnet-i dehri maḥabbet mi şanırsın ey killk
Yoḥsa şā'ir gibi sen mā'il-i tecnis misin
- 4 Nūriyā Kāmī Efendi-i ferişte-şiyeme
Mādiḥ olmakda 'uṭārid mi ya bercis misin
- 5 Nüh felek nāmın ile ṭolsa gerek sulṭānım
Bilmezem ben daḥı 'İsā mısın İdris misin

1: ḥan-ı cihān: Ḥālīķ-ı cihān B; cān-ı men Ü1

2: kehfest: emniyet Ü2// şūr u: şūr Ü2

4: ey: ez Ü2

419

B, 139b; Ç, 174b, 175a; Ü1, 181a; - Ü2

2: sünbül-i mū: sünbül Ç

- 6 Zātını fark edemem rūḥ musun nūr musun
Yāḥūd ‘İsāya bedel şīve-i tecnīs misin
- 7 Bu pereştişleriñ ey ḥāme o ‘İsā-nefesin
Şüret-i şî‘rine ḥaşr etmede kıssīs misin
- 8 O ferīdin nesih-i nazmın okutduñ Nūrī
Bir alāy ḥalka hele lāyık-ı tadrīs misin
- 9 Açma açma dehenin medḥine yañılmayasın
Epsem ol lāyık u şāyeste-i taḥdīs misin

420

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Her ‘ibādetden büyükdür şān-ı ḥatm-i ḥācegān
Ḳa‘rı yok bir lüccedir ‘ummān-ı ḥatm-i ḥācegān
- 2 Māh-rüyān-ı ‘ibādāt içre oldur ser-firāz
Beñzemez ḡayrıya ḥüsn ü ān-ı ḥatm-i ḥācegān
- 3 Nakş-bendiler nukūş-ı mā-sivāyı maḥv eder
Nūrdan memlū dil-i pīrān-ı ḥatm-i ḥācegān
- 4 Şerbet-i şīrini dārū-yı şifadır dillere
‘Ālem içre muntaẓam dīvān-ı ḥatm-i ḥācegān
- 5 Süfredir faqr ehline ol ḥalka-ı pūr-ibtihāc
Süfre-i ‘İsāya beñzer ḥān-ı ḥatm-i ḥācegān
- 6 Daḥme-i gencīne-i ‘irfān-ı Yezdān olmasa
Zāhir olmazdı bize seyrān-ı ḥatm-i ḥācegān

9: lāyık u: lāyık Ü1

420

B, 141a; Ç, 174a; Ü1, 181a, 181b; Ü2, 45b

1: büyükdür: ‘aẓīmdir Ü2// Ḳa‘rı yok bir lüccedir: Baḥr-ı himmetdir dilā Ü2

2: oldur: olmuş Ü2

4: şīrini: şīrīn Ü2// ‘Ālem içre muntaẓam dīvān-ı: Ey ḥoşā ādābla erkān-ı Ü2

5: süfre-i ‘İsāya beñzer: ḡuyiyā ḥān-ı Mesīḥdir Ü2

6: ‘irfān-ı Yezdān: esrār-ı ‘irfān Ü2

- 7 Ma‘şiyet dāmından āzād olmağa nefsiñ seniñ
İşte saña Nūriyā dāmān-ı hātım-i hū‘acegān

421

Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn

- 1 Füzūndur neşvesi la‘l-i lebiñ ma‘cūn-ı şahbādan
Bu rāzı almışım ben bir dehān-ı yār-ı ra‘nādan
- 2 Tefāhur etme köhne hırka-ı sālūs ile şūfī
Harīm-i ‘ışkı mefrūş etdiler sündüsle dībādan
- 3 Rumūz-ı vahdeti keşretden añla ferd ü yektā ol
Ne deñli ittiḥādı var vücūduñ añla eşyādan
- 4 Ya ḥāmūş ol da seyrān eyle bu ālāyiş-i kevni
Ya Manşūr-ı ene’l-Ḥaḫ-gū iseñ geḫ dār-ı dünyādan
- 5 Lebinden mey dedim düşnām edip ḫan yutdurup cānān
‘İtāba ṭālib oldum vermedi dest-i muḫannādan
- 6 Nedir ol rāḫatu’l-ḫulḫūm-ı gerdānındaki lezzet
Yine var ise geldi yāre dest-āvīz-i ḫavrādan
- 7 Ne deñli ülfet ü ünsiyyetinden kaçmaḫ istersem
Ḥalāş olmam o gīsū gibi bir püsküllü sevdādan
- 8 Bu nev-vādīde güstāḫāne var ‘arz-ı niyāz eyle
Naḫīre iste ey Nūrī cenāb-ı Hıfzī Paşadan
- 9 O paşa-yı celīlū’l-ḫadr kim ‘ilm-i şecā‘atde
Füzūndur Faḫr-ı Rāzīden fer-āmizdi heyecādan
- 10 Ere imdādına her dem İlāhī reh-ber-i tevḫīḫ
Merāmı üzre olsun kām-bīn ol luṭf-ı Mevlādan

421

B, 140a; Ç, 175a, 175b; Ü1, 181b; - Ü2

1: rāzı: rāz Ü1

6: lezzet: lezzāt Ü1

422

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 H̱ayāl-i menķabetiñ ẕinet-i fū'ād olsun
Kemāl-i ma'rifetiñ dem-be-dem ziyād olsun
- 2 Eyā ẖuceste-şiyem m̱ir-i mekremet-p̱irā
Hemīşe ķalb-i şerīfiñ cihānda şād olsun
- 3 'Adū-yı rüṣd ü sedādiñ cerāḥat-ı diliniñ
Fetīli misk ola hem merhemi ziyād olsun
- 4 Cihānda dārū-yı ra'y-ı rezīn merḥametiñ
Şifā-yı 'ācil ü rāḥat-res-i bilād olsun
- 5 Teveccühüñ ne maḥalle olursa sulṭānım
Her istegiñ gibi gōñlüñde ber-murād olsun
- 6 Vücūduñ oldu dūr-i pāk-i nesl-i 'Oṣmānī
Hemīşe ẕiver-i ṯac-ı ser-i 'ibād olsun
- 7 Kemīne Nūrī-i kemter niyāzı budur kim
Yoluñ açık uğuruñ dem-be-dem gūşād olsun

423

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ẕerrem içre şems-i ṯabānımdır Allāh ẖū diyen
Çarḥ-ı tende m̱āh-ı raḥşānımdır Allāh ẖū diyen
- 2 Rū'yet-i ḏidār-ı Ḥaḳdır çünki ṯā evvel naşīb
Her ṭarafdan baña 'irfānımdır Allāh ẖū diyen
- 3 Ẕāhiren ben gibi olmaz bir faḳīr ammā yine
Taḥt-ı dilde gizli sulṭānımdır Allāh ẖū diyen

422

B, 140a, 140b; Ç, 175b; Ü1, 181b, 182a; - Ü2

423

B, 141a; Ç, 174a, 174b; Ü1, 182a; Ü2, 46a

1: raḥşānımdır: ruḥsārımdır Ü2

3: Ü2 1: Gerçi ẕāhirde benim gibi ḥaḳīr olmaz dili

- 4 Mālik oldum dah̄me-i esrār-ı Hākka pīrden
Gördüğüm her demde seyrānımdır Allāh hū diyen
- 5 Hāzret-i Mısrī dilinden söylerim Nūrī bugün
Tende cānım cānda cānānımdır Allāh hū diyen

424

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Maḥabbet ile olan 'ıyş u nūşa 'ışk olsun
Riyāsız 'ışk ile cūş u hurūşa 'ışk olsun
- 2 Felekde 'aql u ma'āşa 'aceb 'akıl mı denir
Cenāb-ı Hākķı duyan ehl-i hūşa 'ışk olsun
- 3 Kulağı penbe-i ğafletle tıldu hep ḥalkıñ
Olan şadā-yı dile bāz gūşa 'ışk olsun
- 4 Metā'-ı rızķı veren bād-ı ğayrete el-ḥak
Bu bezmgāhda şahbā-fürūşa 'ışk olsun
- 5 Olur ne söylese ey Nūrī cümle gūstāḥlık
Ḥuzūr-ı pīrde merd-i ḥamūşa 'ışk olsun

425

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Olmasaydı dīde-i 'uşşākda ḥiç bīm-i ḥüsn
Bed-nazarlarla tılardı ser-be-ser iķlīm-i ḥüsn
- 2 'Arşa-ı rüyunda Nemrūd-ı ḥatı āteş yakıp
Düşdü vü etdi gūlistān anı İbrāḥīm-i ḥüsn

5: Hāzret-i Mısrī: ben Niyāzīnīñ Ü2

424

B, 141b; Ç, 176a; Ü1, 182a; Ü2, 47a

1: 'ıyş u: 'ıyş Ü2// cūş u: cūş Ü1

4: veren: verir Ü2/ ğayrete: ḥayrete Ü1/ el-ḥak: cefāya Ü2

5: ne söylese: yine söyle Ü2/ gūstāḥlık: gūstāḥi Ü2// pīrde: pīre Ü1

425

B, 141b; Ç, 176a; Ü1, 182a; - Ü2

- 3 Hüḵm-i çār faşlı söyler çār ebrū ile yār
Cedvel-i haṭ ile nāzūk gösterir taḳvīm-i ḥüsn
- 4 Beyza-ı rüyundan izhār etdi ḥaṭṭıñ murğ-ı şun‘
İki perle uçmağa var ise var taşmīm-i ḥüsn
- 5 Lām zülfi Nūriyā ebrū elifdir ḥālī mīm
Ol perī-peyker cemālinde ḥaṭṭıbdır cīm-i ḥüsn

426

Tanzīr-i Ġazel-i Kāmī Efendi

Mef‘ūlū Fā‘ilātū Mefā‘ilū Fā‘ilūn

- 1 Bāl-i hümāveş erdi bize nāme yārdan
Va‘d-i vişāli ey gönül aldık kenārdan
- 2 Esrār-ı ḳadri ḥaṭṭı bize gösterir ‘ayān
Rāzını ‘īdiñ anlamışız ol gül‘izārdan
- 3 Mümkin midir şikest ola aḳdāhı kevşeriñ
Ḳurtuldu būs eden lebini inkisārdan
- 4 Miḥnet o deñli zār u zebūn eyledi beni
Ḳuvvet muḥāl ḡayrı bu cism-i nizārdan
- 5 Deryā-yı hecre düşdü gönül yār nā-bedīd
Vā-fürḳatā görünmez eşer rūzgārdan
- 6 Va‘d etdi gerçi vuşlatını ol perī bize
Öldük netīce ḡayrı emān intizārdan
- 7 Kāmī Efendi şi‘r-i dil-ārāsı Nūriyā
Verdi nişān meclise bād-ı bahārdan

4: ḥaṭṭın: şeh-per Ü1

426

B, 142a; Ç, 176a, 176b; Ü1, 182a, 182b; Ü2, 46b, 47a

Başlık: Ü1; - B, Ç, Ü2

2: gösterir: eyledi Ü2// ‘īdiñ: - Ü1

4: zār u: zār Ü1// cism-i: çeşm-i Ü2

7: şi‘r-i: şi‘ri Ü2

- 8 Hâk kām-yâb ede o faşîhü'l-lisânımı
Dûr olmaya hevâsı dil-i bî-ğarârdan

427

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Rûy-ı cihân u âhirete âb u tâbsın
Bir gevher-i yegâne-i dürr-i hoş-âbsın
- 2 Kâtib degilse 'unşur-ı zât-ı muḳaddesin
Ma'nâ-yı Hâḳḳı müşt Emil olmuş kitâbsın
- 3 Dârende-i hüsâm-ı şerî'atsın ey ḥabîb
Hâḳdan cihânda şâhib-i faşlu'l-ḥitâbsın
- 4 Kûyunuñ altı üstü şehâ bir şadefçedir
Sen ol şadefçe içre o lu'lu'-ı nâbsın
- 5 Kesme nigâh-ı merḥametiñ bende Nûriden
Peyḡam-ber-i raḥîm [ü] şefâ'at-me'âbsın

428

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Sâḳî yine ol mäh-liḳâdan mı gelirsın
Ya meclis-i yârân-ı şafâdan mı gelirsın
- 2 Ruḡsârın için ḡamzeñ için söyle faḳîre
Bu ḥâlet ile beyt-i Ḥudâdan mı gelirsın
- 3 Geldiñ bize zühd ile riyâ şatmaḡa zâhid
Bilmem ki serây-ı fuḳahâdan mı gelirsın
- 4 Zâhid ne bu taḥvîf ile âteşleri añmaḡ
Yoḡsa şerer-i nâr-ı belâdan mı gelirsın

427

B, 141b, 142a; Ç, 175b, 176a; Ü1, 182b; - Ü2

428

B, 142a, 142b; Ç, 176b; Ü1, 182b; Ü2, 47a

2: söyle faḳîre: baña ḡaber ver Ü2

- 5 Ey h̄ame-i Nūrī saña taḥsīn ola söyle
Bu zevk ile bezm-i şu‘arādan mı gelirsin

429

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Münevverdir ser-ā-ser kā’ināt envār-ı mähımdan
Şoruñ sırr-ı leb-i cānānı bu ḳalb-i siyāhımdan
- 2 Görünce gözlerim ol nūr-ı maḥzı ḳalmaz idrākım
Tebessüm ederek şermendedir benim nigāhımdan
- 3 Göñül milkini ğāret etdi ceşş-i kāfir-i hecri
Vişāli ḳahramānı gelse āyā pādşāhımdan
- 4 Şeb ü rüz eşk-rîz çeşmim olamaz giryeden fāriğ
Dil-āzürde olur ‘ālem benim feryād u āhımdan
- 5 Şaḳın ta’n etme zāhid kār-ı ‘ıṣṣa lâfdır şanma
Naşīb oldu ezelde Nūrīye kenz-i İlāhımdan

430

Mef‘ülü Mefā‘īlū Mefā‘īlū Fe‘ülün

- 1 Feryād ederim derd ile baḥt-ı siyehimden
Ayırdı beni çünkü nevāzişli şehimden
- 2 Ey çarḥ-ı denī böyle nedir cevır ile devriñ
Dür eylediñ āḥır beni ol mihr ü mehimden

429

B, 142b; Ç, 176b, 177a; Ü1, 183a; Ü2, 45b, 46a

2: maḥzı: maḥz Ü2

3: milkini: milkinge Ü2// āyā: āyā yā Rab Ü2

4: çeşmim: ‘aynım Ü2

5: ta’n etme: etme a Ü1/ kār-ı: ser-i Ü2// ezelde: ezelden Ü1// kenz-i: genc-i Ü2// İlāhımdan: İlāhiden Ç, Ü2

430

B, 142b; Ç, 177a, 177b; Ü1, 183a; Ü2, 46a

1: nevāzişli: o devletli Ü2

- 3 Āteş-kede olmakla serim eyle nazar kim
Şad şu‘le çıkar ‘āleme taraf-ı külehimden
- 4 Ne cānibe varsam esed-i hecri orada
Elbette çıkar karşıma elbette rehimden
- 5 Çün etdi ‘azîmet o perî kûyuna Nūrî
Bir fâ’ide umma benim artık nigeheimden

431

Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Cilvegâhıña olayım kurbân
Ey meh-i ‘îd-i vuşlat-ı cānân
- 2 Kalmadı dilde mâ-sivâ fikri
Oldu esrâr-ı ‘âşıkân ‘ayân
- 3 Şâhid-i ‘ışk edip gönülde qarâr
Başladı şâhidiye çün Qur’ân
- 4 Ey şerîfim zarîf-i devrânım
Saña b’illâh bulamadım akrân
- 5 Kalemim bülbül-i haqîkatdir
Nağme-i ‘ışkıñ iledir nālân
- 6 Gonc-i ravza-ı şerâfetsin
Cedd-i pâkiñ peyem-ber-i ‘adnân
- 7 Yaşdır ruhlarım bu yaşımdan
Āteş-i ‘ışk ile gönül sūzân
- 8 Eşk-i hūnînimi şerâb etdim
Cigerim eyledim bu dem biryân

3: ‘āleme: āhla Ü2

4: varsam esed-i hecri orada: kim ‘āzîm olam herci pelengi Ü2

5: benim: sakın Ü2

431

B, 143a, 143b; Ç, 177b, 178a; Ü1, 183b; - Ü2

4: akrân: peyem-ber-i ‘adnân B

- 9 Va'd edersin kuluña teşrîfîñ
Ne zemânda gelirsın ey cânân
- 10 Turamaz karşıña bu demlerde
Bu leṭâfetle ḡonce-i Ken'ân
- 11 Cezbe-i çeşm-i dil-firîbiñdir
Eyleyen 'âşıkânı hep hayrân
- 12 Başa şardıķça sebz destârîñ
Qalmaz ol demde başda iz'ân
- 13 Bunu Pîrim Cenâb-ı Mevlânâ
Eyledi Meşnevîde böyle 'ayân
- 14 Ki mecâzîde gezse bir 'âşık
Olur âḡır ḡaķîķate erzân
- 15 Seniñ 'ışķıñla Nûrî-i şâ'ir
Etdi tertîb şimdi bir dîvân

432

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ey meh-i burc-ı felek-i ḡüsn ü ân
Mihr-i münîr-i ufuk-ı cism ü cân
- 2 Diñle bu bî-çâreniñ aḡvâlini
Ḥazretüñe eyleye bir bir 'ayân
- 3 Görmeyeli nûr-ı cemâliñ gözüm
Her dem olur ḡan gözümnden revân

14: - B

432

B, 143b, 144a; Ç, 178a; Ü1, 183b, 184a; Ü2, 46b

1: ḡüsn ü ân: şeref-i ḡüsn ü ân Ü1// Mihr-i: Mihr ü Ü1

2: bî-çâreniñ: ḡurbet-keşîñ Ü2

3: nûr-ı: nûrî Ü2

- 4 Gülşen-i vaşlñ gelicek hâtıra
Eylerim ol demde çü bülbül fiğân
- 5 Rağş ederim kendimi fark etmezem
Kalmadı cem‘iyyet-i hâtır emân
- 6 Açmağa esrâr-ı dili var mıdır
Mecma‘-ı aḥbâbda bir râzdân
- 7 Hâl-i dil-i Nürîyi bilmez misin
Gel berü tâ etmeye böyle fiğân

433

Nazîre Be-gazel-i Şerîf Beg

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Feryâd-ı ‘ışkî söyle dil-i zâra diñlesin
‘Âşık çalış anı ki bî-çâre diñlesin
- 2 Şad hayfdır ki ol gül-i gülzâr-ı ḥüsn ü ân
Kâfır raķib deñli bir idbâra diñlesin
- 3 Hep va‘de-i vişâlidir eylerse de şütüm
Güşuñ hemîşe la‘l-i şeker-bâra diñlesin
- 4 Kâmil olam diyen okusun Meşnevî müdâm
Her bir kelâm-ı Ḥazret-i Hünkâra diñlesin
- 5 Nazm-ı Şerîf Efendiye ey Nürî pey-rev ol
Her nağmeñi işitdir o âvâre diñlesin

4: fiğân: efgân Ç

5: cem‘iyyet-i hâtır: bende hele ‘aql u Ü2

7: Ü2 2: Ey meh- i burc-ı felek-i ḥüsn ü ân

berü ta: berü Ç

433

B, 144a; Ç, 178b; Ü1, 184a; Ü2, 46a, 46b

Başlık. Ü1; - B, Ç, Ü2

1: diñlesin: söylesin B, Ç

4: olam: oldum B// Hünkâra: Hünkâr Ü1

5: işitdir: işitdi Ü2

434

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1 Tûbâ gibi ol kâmet-i bâlâya ne dersin
Hûrî gibi ol âfet-i ra'nâya ne dersin
- 2 Ervâhı tavâf etdiriyor Ka'be-i hüsni
Ol hâl-i siyeh-fâm-ı dil-ârâya ne dersin
- 3 Âşûbgeh-i 'ışkda reftâra gelince
'Âşıkların etdikleri gavgâya ne dersin
- 4 Çeşmindeki keyfiyyet-i mestânesi tursun
Ol neşve-i la'l-i leb-i zîbâya ne dersin
- 5 Âşâr-ı kühenden ger uşandınsa ne mâni'
Ey Nûrî bu nev-güfte-i garrâya ne dersin

435

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilûn

- 1 Söyle ey vâ'iz belâ mı âteş-i sūzân mısın
Bu gurûret ile ya İblîs veya şeytân mısın
- 2 Hânedân-ı Hâzret-i Kerrâra bu buğzuñ neden
Yoğsa dünyâ içre dillerde gezen Mervân mısın
- 3 Kürsiye çıkmakla taklîd eylediñ Peyğam-beri
Bu mehâbetle Resûl-i Hâzrete akrân mısın
- 4 Mâ'î ferâceyle her dem 'âlemi gezmek neden
Bilmezem ben Ermeni mi yoğsa bir ruhbân mısın

434

B, 144a; Ç, 179a; Ü1, 184a; - Ü2

2: hâl-i: hâk-i B

5: uşandınsa: uşandıñ B

435

B, 144b; Ç, 179a; Ü1, 184a, 184b; Ü2, 46b

3: Hâzrete: Hâzret Ü2

4: neden: nedir Ü2

- 5 Dâ'imâ halkı cehennem nârına atmağdasın
Söyle bu Nürîye vâ'iz mâlik-i nîrân mısın

436

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Vâ-fürkatâ firâğdan ey şâh-ı şâhidân
Vâ-ḥasretâ ki hecr ile yandı bu cism ü cân
- 2 Yâr edeli ser-maḥallesine 'azm-i rāh emân
Ârāmğāhım oldu benim şāhn-ı nerdübân
- 3 Efsûs gibi o ğonce-i gülzâr-ı ḥüsn ü ân
Mikdâr-ı zerre koymadı hiç tâb ile tüvân
- 4 Allâh o ğonceyi de ede pâ-zed-i ḥazân
'Âlemde görmeye o daḥı rûy-ı gülsitân
- 5 Nürî yeter yeter heves-i 'ışk-ı dil-berân
Peyğûle-i firâğda min-ba'd otur hemân

437

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 El-vedâ' ey sebeb-i kurb-ı vişâl-i cânân
Es'ad-ı eşher olan şehr-i mübârek ramazân
- 2 El-vedâ' ey meh-i nûr-âver-i dîvân-ı kerem
Levḥden menzil olup sen de semāya kır'ân
- 3 Bilmedik ḳadrini sen mäh-ı şerîf-pîrânın
Ḥasretâ olmuş idiñ derd-i günâha dermân

5: bu Nürîye vâ'iz mâlik-i: ey kâfir ki sen düzaḥ mısın Ü2

436

B, 144b; Ç, 179a, 179b; Ü1, 184b; Ü2, 47a

2: maḥallesine: ser-maḥallesine (Vezne uyması için "ser" çıkartılmıştır.)

3: gibi: kim B, Ç, Ü2/ gülzâr-ı ḥüsn ü ân: gülzâr u ḥüsn-i ân Ü2// ile: - Ü2

5: otur: ol Ü2

437

- B, Ç; Ü1, 184b; - Ü2

- 4 Kaṭre-i feyz-i Ḥudā kaṭre-i iḥsānından
 Oldu sîr-âb-ı ‘ināyet niçe yüz biñ ‘aṭşān
- 5 El-vedā‘ ey kerem-i Bārī ‘aṭā-yı Raḥmān
 El-vedā‘ ey meh-i şüyide-i çirk-i ‘işyān
- 6 Şāhid ol ümmet-i merḥūmeniñ îmānlarına
 Olucak vāşıl-ı dergāh-ı Resûl-i dü-cihān
- 7 Tuḥfe bir şîveli Maḥbûb-ı Ḥabîb’ullāhsın
 Nûr-ı Ḥaḥsın saña aşḥāb-ı kerāmet şa‘bān

438

Mefā‘îlün Mefā‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Îlāhî himmetiñle eyle iḥsān
 Kerem kıl feyz-i in‘āmıñla yārān
- 2 ‘İbādıñ cürm-i ‘işyānına bakma
 Muḥîṭ-i luṭfuña yok ḥadd ü pāyān
- 3 ‘Uyûn-ı mu‘şırâtı birden ağlat
 Nebātāt-ı zemîni eyle ḥandān
- 4 Ola sîr-âb-ı cūduñ kûh u şaḥrā
 Nice demdir ki ḳalmışlardır ‘aṭşān
- 5 Ḥabîbiñ Faḥr-i ‘ālem ḥürmetine
 Meded leb-teşnegāna eyle dermān
- 6 Bi-ḥaḥk-ı çār-yār eyle keremler
 ‘Ināyet kıl bi-ḥaḥk-ı Şāh-ı merdān
- 7 Yâ Rab rûy-ı Zehrā-yı kerîme
 Yâ Rab dîde-i sıbṭeyn-i zî-şān

438

- B, Ç; Ü1, 184b, 185a; - Ü2

439

Fā'ilātü Müfte'ilün Fā'ilātü Müfte'ilün

- 1 İnşirāh-ı şadra sebeb bezm-i meyde tāze sühan
Tāze sākī desti ile şunsun ammā hamr-ı köhen
- 2 'İlm-i resm ile yalınız varamazsın Hāk yoluna
Hızr-ı vakti eyle taleb öğren andan 'ilm-i ledün
- 3 Baħr-ı 'ışka eylediler bendeñizi bir kapudan
Kāselerdir meyle tolu lücce-i vaşl içre süfün
- 4 Hep 'ademde varlığımız kalmış idi maħz-ı 'adem
Olmayaydı 'ahd-i ezel emr-i Hākla şive-i kün
- 5 Bir civān-ı şāhidi ħ'ān oldu bu Nūrīye belā
Fā'ilātün müfte'ilün fā'ilātün müfte'ilün

440

Naẓīre-i Levendāne Be-ġazel-i Seyyid Vehbī
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Mir'āt-i zāt-ı pāk olan āyīne-i cānānesin
Yokdur nazīriñ ey perī 'ālemde sen bir dānesin
- 2 Ey ħüsn ü ānı cān-fezā mānend-i Yūsuf bī-bahā
Ser-dār-ı ihvānu's-şafā ħūrī misin āyā nesin
- 3 La'l-i leb-i āliñ şerāb sende nedir bu āb [u] tāb
'Uşşākıñı etdiñ ħarāb sen bir 'aceb mey-ħānesin
- 4 Ey dil-ber-i ġonce-dehen ruħsarı berg-i nesteren
Sen ey nigār-ı gülbeden kül-ħāne-i şāhānesin
- 5 'Ummān-ı ħüsn ü ānda kemān-ı dil-i 'irfānda
Gencīne-i vīrānda bir güher-i şeh-dānesin

439

- B, Ç; Ü1, 185a; - Ü2

440

- B, Ç; Ü1, 185a; - Ü2

- 6 Esmerligiñ şām-ı tarab şubḥ-ı bahāra ya‘nī şeb
Çeşmiñ ġazāl-i bū‘l-‘aceb ḥaṭṭı şehen-şāhānesin
- 7 Vehbī-i aḳdem ġüftesin ol gevher-i nā-süftesin
Tanẓīr eden āşüftesin ey ḥāme sen dīvānesin
- 8 Nūrī-i bī-dil cā-be-cā eyler ‘ināyātıñ recā
Eṭvārda sulṭānsın şehā aḥlākı dervişānesin

441

Müfte‘ilün Müfte‘ilün Müfte‘ilün Müfte‘ilün

- 1 Dil-ber-i men dil-ber-i men dil-ber-i nāz-ġüster-i men
Ḳanber-i men ḳanber-i men aḥter-i nūr-āver-i men
- 2 Şāhid-i men şāhid-i men Yūsuf-ı Mışr-ı dil-i men
Şehd-i muşaffā-ter-i men ḳand-i mey-i sükker-i men
- 3 ‘Ārif-i men ‘ārif-i men ‘ārif-i derd-i dil-i men
Ḥāzıḳ-ı men ḥāzıḳ-ı men nabż-şinās-ber-i men
- 4 Tāze-i men tāze-i men tāze-cū pālūde-i men
Nāzük-i men nāzük-i men nāzük-i sīm-ber-i men
- 5 Rāḥat-ı men rāḥat-ı men Nūrī-i bā-ülfet-i men
Ārzū-yı cān u tenem ḳanber-i men ḳanber-i men

442

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Dem-be-dem içse n’ola sākī-i mestāne tütün
Yāḳışır ‘aşr-ı dil-ārāyide ḥübāna tütün
- 2 Tütünüñ ben daḥı tiryākisiyim ey zāhid
Yabana söyleme mensūbumu şeyṭāna tütün

441

- B, Ç; Ü1, 185a, 185b; - Ü2

442

- B; Ç, 177a; Ü1, 185b; - Ü2

1: - Ç

- 3 Bergi bî-berg ü nevâ ‘aşîka ser-māye yeter
Faqr fikri şavurur uzağa yabana tütün
- 4 Bûy-ı ra‘nāsına beñzer mi kūyuñ miski anıñ
Derd-i serdir bu şafâdır velî her cāna tütün
- 5 Mey-perestim ‘araķ-ālûde dühân-âşāmım
Bezm-i ‘işretde şafâ vermede dendāna tütün
- 6 Başma keyf ehlini ey muhtesib-i bed-meşreb
Mey degil gördüñüz hâlet-i levendāne tütün
- 7 Āteş-i mihriñ ile yansa sezâdır cānâ
Maḥv olup erse n’ola âhire pâyāna tütün
- 8 Dûd-ı âhım ki çıkar şâhçe-i hāmemden
O tütündür tütün ey Nûrî iç ammâ ne tütün

443

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Hemîşe devlet ü iķbālîñiz füzûn olsun
Vücûd-ı nâzüküñüz dâ’im maşûn olsun
- 2 Şafâ-yı dem-be-dem ile piyâle-i diliñiz
Mükedder olmayarak zîver-i ‘uyûn olsun
- 3 Ola hemvâre ser-efrâz-ı kām aḥibbāñız
İlâhî cümle-i bed-ḥ’âhiñiz nigûn olsun
- 4 Kemîne Nûrîñizi sāyeñizden etmeñ uzak
Bıraķma maḥbes-i İç ḳal’ada zebûn olsun
- 5 Keremler et leb-i deryāya eylesin iskân
Merâķı mevcesine mûcib-i sükûn olsun
- 6 Erenler ‘ışķına ḳurtar ḥimāyet eyle anı
Mūsâ‘adeñ keremiñ ez-derûn olsun

5: âlûde: âlûd Ç

- 7 Hemān mu‘īniñ ola evliyālar el-kışşa
Şafā vü ‘ömr-i ‘aziziñ seniñ uzun olsun

444

?

- 1 Bülbul-i ṭab‘ etdi meyl-i geşt-i bahārān
Bir çemenistāna oldu şimdi şebābān
- 2 Çokdan idi kām u dilde hevesle
Ārzū-yı nüktehā-yı şūḥ-ı gülsitān
- 3 Başladı ya‘nī ki dersin Fārisiye kim
Ṭab‘ı güşāde ola çün gonçe-i ḥandān
- 4 Ol şürekādan biriniñ hoşuna geldi
Ḥazret-i şeyḥiñ dedigi şāhid-i gāzabān
- 5 Veznini ḥātır-nişān etmekde heves-kār
Mollā ‘Alī-i Zekī fā’iḳu’l-aḳrān
- 6 Ḥaḳ bu ki var zıhn-i pāki cümleden anıñ
Ḥaḳ ede iḥsān aña ‘ilm-i firāvān

445

?

- 1 Faḳīrim ey gönül ammā şerīr olmadan
Vaz‘-ı devletde oldumsa pīr olmadan
- 2 Seni seversem efendim günāha mı girdim
Raḳīb gibi şeker-i ḥoḳḳa-gīr olmadan

444

- B; Ç; Ü1, 186a; - Ü2

445

- B, Ç, Ü1; Ü2, 50a

Sadece Ü2 nüshasında bulunan bu şiir, derkenarda ve kısmen silik olduğu için tarafımızdan tamir edilmiştir.

- 3 Seniñ taḥammül edersem hezâr mâr-ı bükük
Biraz da merḥamet et kevgîr olmadan
- 4 Egerçi zinhâr yüz virdim.....
Velîk vâ‘îze hîç setâ’îr olmadan
- 5 Be Nûrî gerçi ki der-bân ḥazret-i yâr
Kibâra cerrile yârı esîr olmadan

Ḳâfiyetü’l-Vāv*

446

Mef’ûlû Mefâ’îlû Mefâ’îlû Fe’ûlûn

- 1 Şeh-bâz-ı nigâhım şalarak ‘âleme her sū
Şayd eylemişim sen gibi bir dîdesi âhû
- 2 Gördükçe seni şell olurum farṭ-ı şafâdan
Tut destim ayaklandır eyâ dil-ber-i meh-rû
- 3 Şahbâ-yı lebi bâde şunup bu dil-i zârı
Mest eyledi pîrâmen-i gerdende o gîsû
- 4 Geldim der-i iclâlîne dil-ḥaste vû ‘â’il
Eyle baña iḥsân-ı vişâliñ ile dârû
- 5 Dil-besteyiz ol şenşene-i aḥsen-i yâra
Bağlarsa n’ola pâyimiz ol kâkül-i ḥoş-bû
- 6 İş‘âl ederiz nâ’ire-i ‘ışkı gönülde
Ağyâr ile vardıkça gülistâna o gülrû

* **Başlık:** Ç; Ḥarfü’l-Vāv Ü1; Fî-Ḥarfü’l- Vāv Ü2; - B

446

B, 144b; Ç, 179b, 180a; Ü1, 186b; Ü2, 47b, 48a

1: eylemişim: eylesen B/ dîdesi âhû: dil-ber-i meh-rû Ü2

2: şell: şen Ü2// dil-ber-i meh-rû: gözleri âhû Ü2

3: bu dil-i: bul B// o: bu Ü2

6: - Ç

iş‘âl: iş‘âr Ü2

- 7 Biz mertebe-i şāfiye-i 'ışkda Nūrī
Leşkergeh-i şirke şalarız seyfle yā hū

447

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Biz mey-i 'ışk ile mestiz yā hū
Ya'nī kim mest-i elestiz yā hū
- 2 Seng-i ʔa'n-ı şūkalādan çü kadeh
Tevbe bezminde şikestiz yā hū
- 3 Bir ayağ üzre içip cām-ı vişāl
Yār ile dest-be-destiz yā hū
- 4 Her ne söyler isek olsun ma'zūr
Haylī vaqt oldu ki mestiz yā hū
- 5 Nūrīveş 'ālī mekān istemeziz
'İşk ile zümre-i pestiz yā hū

448

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 'Aceb neden ʔolaşır çevremizde zāhid-i gāv
Nedir o şavt-ı kerīhe neden ürermiş hav
- 2 Murādı var ise teşhīr-i dil-berān ammā
Metā'-ı vuşlata lāzımdır ibtidā zer-i sāv
- 3 Ne hayzı feyzi kalır zen gibi mürā'iniñ
Geline meclis-i rindāna etse de pertāv

7:- Ç

'ışkda: 'ışkıda Ü2

447

B, 145a; - Ç; Ü1, 186b; - Ü2

448

B, 145b; - Ç; Ü1, 186b; Ü2, 47b

2: dil-berān ammā: dil-berāndır līk Ü2

3: meclis-i: meclise Ü2

- 4 Raķībi ardına ʔakmıř ‘icāleten gidiyor
O řāh-bāz-ı melāḥat meger ururmuş av
- 5 Ḥayāt-ı tāze bulur bāġ-ı ʔab‘ıñ ey Nūrī
Eder midād ile sır-āb-ı ḥāmeveř pertāv

449

Mef‘ūlü Mefā‘īlün Mef‘ūlü Mefā‘īlün

- 1 Dīdem leb-i la‘l-i tu dendān-ı tu şod lu’lu
Çü serv řode ʔadet ey tūṭi-i řīrīn-gū
- 2 Ān dem ki men-i miskīn gülgün-ruḥet dīdem
Bülbül řodem ez-‘ıřket her-bār zenem kūkū
- 3 Ān şıķletī ʔahran men rāzī vü ḥorsendem
Afendi adarti tes telo ke paraķalo
- 4 Ta frudyasume sıġa ʔsapısoma ke ʔalap
Raḥm et bu gedāya sen ey řāh-ı melā‘ik-ḥū
- 5 Nūrī ʔuluña raḥm et vuřlat yolunu göster
Ta sīnesi ‘ıřķıñla ser-řār ola hem memlū

450

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Ne ra‘nā menzil-i ḥālet-fezā-yı ‘izz ü řāndır bu
Ne zībā cāy-ı ferḥat-baḥř-ı ‘illiyyīn niřāndır bu
- 2 Yazılса ʔıl ʔalemle řafḥa-ı ‘arşa sezādır kim
Maṭāf-ı ʔudsiyāndır ʔible-i kerrūbiyāndır bu
- 3 Buña ta‘zīm ü tekrīm eylemek vācibdir ‘uřřāķa
Ki menzilġāh-ı mūy-ı Ḥātem-i peyġam-berāndır bu

449

B, 145b; - Ç; Ü1, 187a; Ü2, 47b (Derkenarda)

450

B, 145a, 145b; - Ç; Ü1, 187a; - Ü2

- 4 O peygām-ber ki düşse bir kılı başlar fidā olsun
Şefî'-i müznibîndir dest-gîr-i 'âşiyândır bu
- 5 Denilse selsebîl-i cennetiñ bir kaçrıdır lâyıķ
Ki ârâmgâh-ı cüz'-i yekke-tâz-ı lâ-mekândır bu
- 6 Mübârek serine Nûrî şalât ile selâm eyle
Maķâm-ı dil-güşâ-yı lihye-i Faķr-i cihândır bu

451

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 O mehveşîñ yine bezme yüzü verip pertev
Münevver eyledi kaçr-ı faķîri çün meh-i nev
- 2 Hemân getir bize ey pîr-i mey mey-i nâbı
Al işte fervemizi koyduk anı saña girev
- 3 Kalendarân-ı haķîķat riyâ nedir bilmez
Efendi yokdur o yârânda böyle bed havhav
- 4 Sen 'ışķı masķaralık mı kıyâs u zan etdiñ
Gönül gönül saña kim dedi var fülânı sev
- 5 A Nûrî şevket-i divân-ı nazmıñı görse
Olurdu dergeh-i tab'ında çâkeriñ husrev

452

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Rüstem-i hubb-ı Hudâyım degilim ben kâlîv
'Arşa-ı keş-me-keş-i 'ışķda olsan n'ola nîv

451

B, 146a; - Ç; Ü1, 187a; Ü2, 47b

1: yüzü: nûuru Ü2// kaçr-ı: kaçrı Ü2

2: pîr-i mey: sâķî Ü2// fervemizi: cânımız Ü2

4: kıyâs u zan etdiñ: kıyas u zan etme B; kıyas edersin Ü2// fülânı: Felâṭunu Ü2

452

B, 146a; Ç, 180a; Ü1, 187a, 187b; Ü2, 47b

1: Rüstem-i: Resim-i Ç

- 2 Perde-i bīm ü ümīd olmadı çün baña hicāb
Dergeh-i Hāzret-i hūnkārda olmaz bu nehīv
- 3 Şanma tāb-āver olur kuvvetime Rüstem-i zühd
‘İşkandır baña ey zāhid-i bed-kīş bu tīv
- 4 Ey perī-rū ne ‘acebsin ki meleksin bilmem
Geliyor dā’ire-i vuşlatıña zāhid-i dīv
- 5 Hıttā-ı ma’nā-yı seyf-i kalemim ile Nūrī
Almışım ben ki benim taht-ı ma’ānīde hīdīv

453

Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün

- 1 Hārīm-i kā’ināt içre bulunmaz böyle bir āhū
Tolandım hācīveş eṭrāfı yok mişli bunun yā hū
- 2 Haṭ-āver ‘arızıdır şan gül-i zībā-yı pūr-hārīñ
Yanında şeb midir ey bāgbān-ı ‘ışk-ı ‘anber-bū
- 3 ‘Aceb kimlerle dün nūş-ı şerāb-ı la’l- fām etdi
Ki gördüm şubḥdem maḥmūr olup nāgeh gelip karşı
- 4 Nasıl kāfir rakībīñ oldu dendānına kısmet vāy
Ki gördüm rāḥatu’l-hulḳūmu dişlenmiş çü şeft-ālū
- 5 Yakışmış tağ dumanı cān-fes-i zībā o ruḥsāra
Haṭ-ı nevle edip ‘arż-ı cemāl ol lāle-i ḥod-rū
- 6 Hınā şanma o parmaqlarda ḳalmış ḳan fu’ādımdan
Arardı nīzesin sīnemde zīrā ol kemān-ebrū
- 7 Olunca bī-bedel ey Nūrī mümkün mi anı tanzīr
Cenāb-ı Şabrī-i pākīze-gūnuñ şi’ridir yā bu

2: bīm ü: bīm Ü2// olmadı: oldu Ç

3: Rüstem-i zühd: Rüstemler Ü2

5: ma’nā-yı: ma’nāyı Ü2/ seyf-i: tīg-i Ü2/ kalemim ile: kalem ile B// ma’ānīde: muḡānīde Ç

453

- B, Ç; Ü1, 187b; - Ü2

Ḳāfiyetü'l-Hâ*

454

Na't

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Cemî'-i enbiyânîñ serverisin yâ Resûl'allâh
Şerefle kâ'inâtîñ mefharısın yâ Resûl'allâh
- 2 Egerçi Yûsuf ahsen olduğu meşhûrdur ammâ
Bütün peygâm-berânîñ dil-berisin yâ Resûl'allâh
- 3 Sezâ mı ğayra divân-hâne-i vahdet seniñ'çündür
Eķâlîm-i emânîñ dâverisin yâ Resûl'allâh
- 4 Sen ol nûr-ı risâlet seyyidü'l-ervâh-ı aķdessin
Yaradılmışların sen ekberisin yâ Resûl'allâh
- 5 N'ola Nûrî kuluñ senden münevver eylese ķalbin
Ki sen cümle münîriñ enverisin yâ Resûl'allâh

455

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Hudânîñ eñ güzîde mürselisin yâ Resûl'allâh
Nebîler zümresiniñ efďalisin yâ Resûl'allâh
- 2 Alâý gösterdi pey-der-pey gelip ümmetle her mürsel
Cenâbîñ cümleñîñ müstaķbelisin yâ Resûl'allâh
- 3 Muķaddes zâtîñ ol ser-levha-ı Ķur'ân-ı ma'nâdır
Mu'aħħarsın sivânîñ evvelisin yâ Resûl'allâh

* **Başlık:** B, Ć; Fî-Harfü'l- Hâ Ü2; - Ü1

454

B, 146b; Ć, 180b; Ü1, 187b; Ü2, 50b

Başlık: Ü1; - B, Ć, Ü2

1: şerefle: şerefde Ü2

2: ammâ: lîkin Ü2

3: emânîñ: 'ummânîñ Ü2

455

B, 146a, 146b; Ć, 180a; Ü1, 187b, 188a; - Ü2

- 4 Hâkıñ sırdaşısın mi'râc zât-ı hâşınâ muhşûş
Nübüvvet başka neşveñdir velîsin yâ Resûl'allâh
- 5 Bu kemter Nürî-i dermândenîñ noqşânına bakma
Kerem kıl kümmelîniñ ekmelisin yâ Resûl'allâh

456

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Bu mücrim bendeñe lutf u 'inâyet yâ Resûl'allâh
Yolum aç dest-girim ol hidâyet yâ Resûl'allâh
- 2 Ğarîk-i baħr-ı 'işyânım kerem kıl bakma noqşânım
Cihânda etmişim bî-ħad cinâyet yâ Resûl'allâh
- 3 Qabûl et küllî 'aybımla ne deñli var ise cürmüm
O dem kim ħaşr olup qalka kıyâmet yâ Resûl'allâh
- 4 Ğarîb ü bî-kes ü bî-çâre tenhâ qabre girdikde
Saña rûħ-ı faķîrânem emânet yâ Resûl'allâh
- 5 Dem-i pür-vaħşet-i maħşerde Nürî-i siyeh-rûya
Kemâl-i raħm ile eyle şefâ'at yâ Resûl'allâh

457

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Kelâmıñla Hâkıñ keşf oldu râzı yâ Resûl'allâh
Bilindi 'âlemiñ tûl u dırâzı yâ Resûl'allâh
- 2 Şerâfetle kerâmetle kemâl-i qadr ile sensin
Bütün peygâmlar-berânîñ ser-firâzı yâ Resûl'allâh

456

B, 146b, 147a; Ç, 180b; Ü1, 188a; Ü2, 50b

2: - Ü1

4: Ğarîb ü: Ğarîb Ü2/ tenhâ: - Ü2

457

B, 147a; Ç, 180b, 181a; Ü1, 188a; Ü2, 50a, 50b

2: qadr: qurb Ü2

- 3 Seni fehm eylemekdir maḫṣadı eşyânın ‘âlemde
Tehî mi kâ’inâtın sūz u sâzı yâ Resûl’allâh
- 4 Neler eylerdi dūzaḥ mücrimūna rûz-ı maḫşerde
Eger olmasa senden ihtirâzı yâ Resûl’allâh
- 5 Girişte oldu Nūrî çâkerin Rûmuñ diyârında
Naşib et aña iḳlîm-i ḥicâzı yâ Resûl’allâh

458

Fedâ’î-i Medîne Kerrem’allâhu Veche

Mef’ûlû Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Kevne yetişdi Şâh ‘Alî Zü’l-feḳâr ile
Mü’minlere penâh ‘Alî Zü’l-feḳâr ile
- 2 Kâfîrleri o pençe-i ḥabîr-güşâ ile
Etdi bütün tebâh ‘Alî Zü’l-feḳâr ile
- 3 Maḫşerde ḥüsn-i ḥâline ‘âşıḳların olur
Hem ḥâmî hem güvâh ‘Alî Zü’l-feḳâr ile
- 4 Kesdi ḥicâb-ı küfrü bütün tâbî’ânına
Gösterdi Ḥaḳḳa râh ‘Alî Zü’l-feḳâr ile
- 5 Bir demde Nūrî eyler idi kâ’inâtdan
Lâhûtı cilvegâh ‘Alî Zü’l-feḳâr ile

459

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

3: tehî mi: tehî Ü1// sūz u: sūzı Ü2// sâzı: sūzı B, Ç

4: - Ç

5: Ü2: Yine dergâhına yüz sürmege gelmişdir ağlatma
Ḳadîmî çâkerin bendeñ Ḥicâzî yâ Resûl’allâh

458

B, 147b; Ç, 181a; Ü1, 188b; Ü2, 48b (Derkenarda)

Başlık: Ü2; - B, Ç, Ü1

459

B, 147b; Ç, 181b; Ü1, 188b; - Ü2

- 1 Teşnedir ‘âşık-ı dil vuşlat-ı Mevlânâya
Pey-rev olmağdadır ol sünnet-i Mevlânâya
- 2 Kudsîyân ‘âlem-i bâlâda muḳallidlerdir
Dönerek zıkr ederek ḫâlet-i Mevlânâya
- 3 Evliyâ-yı selefiñ serleri sergerdândır
Reşk ederler şeref ü şevket-i Mevlânâya
- 4 Veled ü Şems ü Şalâḫ ile Hüsâmü’ d-dîndir
Çâr erkân-ı ḳavî devlet-i Mevlânâya
- 5 Bir gönül ḳaldı vücūdumda benim ey Nürî
Ol daḫı oldu fidâ Ḥazret-i Mevlânâya

460

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Başıret ehline bir ders-i ḫayretgâhdır lâle
Gözün aç gör çemende ya‘nî sırr’ullâhdır lâle
- 2 Gülistân-ı ḫaḳîḳatden çü zâhid almadı şemme
Bülend iken yine bir himmeti kütâhdır lâle
- 3 Derûnu yandı nâr-ı ‘ışḳ ile ammâ ki bu çıkmaz
Meger esrâr-ı ḳalb-i ‘âşıḳa âgâhdır lâle
- 4 Anıñ ḳalbinde var nûr-ı siyâhı etmezem inkâr
Cihânda dâğ-dâr olmağda hem çün mâhdır lâle
- 5 Bu bâğ-ı dehrde Nürî hezâr ezḫârı gördüm ben
Güzeldir cümlesi ammâ ki şâhen-şâhdır lâle

461

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1: vuşlat-ı: Ḥazret-i Ü1

460

B, 148a; Ç, 182a; Ü1, 188b; - Ü2

2: ḫaḳîḳatden: ḫaḳîḳat Ü1

461

B, 147b, 148a; Ç, 181b; Ü1, 188b, 189a; - Ü2

- 1 Eger olduysa Ādem secdegāh emlāke bir anda
Muḥammed dem-be-dem mescūddur ma'nāda her ānda
- 2 Eger Nūḥ eylediye ābdan aşḥābını taḥlīṣ
Muḥammed nārdan ümmetlerin kırtardı meydānda
- 3 Süleymān oldu ise şāh-ı taḥt-ı milket-i dūnyā
Muḥammed ḥusrev-i iḳlīm-i vaḥdet ins ile cānda
- 4 Eger Mūsāya bir şu'le göründü ise varlıqdan
Muḥammed eyledi mi'rāc sūy-ı kıurb-ı Raḥmānda
- 5 Eger bir iki mevtāya ḥayāt irdiyse 'İsādan
Muḥammed niçe biñ cūhhāli iḥyā itdi ekvānda
- 6 Selām olsun mübārek rūḥuna her demde Nūrīden
Ezelden 'ışkı mevzū' oldu imān gibi bu cānda

462

Mef'ūlū Fā'ilātū Mefā'ilū Fā'ilūn

- 1 Ṭab'ın nigāh etme gehi iḥtilāfına
Eş'ār gibi eyle nazar āb-ı şāfına
- 2 Esrār-ı *men* 'aref n'ola fāş olsa sineden
Ṭut gūşuñu inanmaz iseñ bu şikāfına
- 3 Rāz-ı derūn-ı 'āşıkı bilmem neden bilir
Olmaz nühüfte sırr-ı nigh mū-şikāfına
- 4 Bāṭındadır cevāhir-i esrār-ı men ledün
Rağbet mi var veğāda süyüfuñ gılāfına

3: milket-i: mülk-i Ü1

462

B, 148a, 148b; Ç, 182b; Ü1, 189a; Ü2, 49b (Derkenarda)

1: eş'ār gibi eyle nazar: eş'ârveş bak imdi anıñ Ü2

3: sırr-ı nigh: seyrine Ü2

4: veğāda: gör imdi Ü2

5 Nūrî nesîm-i mihr-i Resûl-i kerîmdir
Kim bâ'îş oldu şimdi diliñ inkişâfına

6 Ol Ka'be-i haqîkat u ol şâh kim anıñ
Ervâh-ı mürselîn gelirler tavâfına

463

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

1 Yine gördüm o kamer tal'atı mâşâ'allâh
Bendesî olduğum ol âfeti mâşâ'allâh

2 Serîr-i nûra ğarîk olmuş emân ey dîde
Hele bak cezbe-yi bu behceti mâşâ'allâh

3 Şan hırâm eyledigi demde şanevberdir ol
Serv-i âzâde gibi kâmeti mâşâ'allâh

4 Bu nümâyiş bu leţâfet bu zerâfet el-hak
Yûsufu bende eder hâleti mâşâ'allâh

5 Böyle bir şûhu dağı görmemişim ey Nūrî
'Âşıka eylemede ülfeti mâşâ'allâh

464

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

1 Nedir ol cebhe-i meh-tal'atı subhân'allâh
O perîniñ nedir ol hâleti subhân'allâh

2 Kıldı mestâne beni bâde-i vahdet-âsâ
Çeşminiñ ğamze-i keyfiyyeti subhân'allâh

5: şimdi diliñ: şimdilik Ç

6: haqîkat u: haqîkat Ü1

465

B, 148b; Ç, 181b, 182a; Ü1, 189a; Ü2, 50a

4: zerâfet: tarâvet Ç

464

B, 148b; Ç, 182a; Ü1, 189a, 189b; - Ü2

- 3 Getirir nuṭṭa cemād ise de bu ḥāmemizi
O Mesīhā nefesiñ şöḥbeti subḥān'allāh
- 4 Raḳş ederken eder iḥyā-yı revān-ı emvāt
Çok kıyāmet ḳoparır ḳāmeti subḥān'allāh
- 5 Añmışım rūz-ı elesti o zemān ey Nūrī
Ḳısmet oldu baña cem'iyeti subḥān'allāh

465

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1 Tenāvül eyledim eṣmār-ı vaşl-ı yāri bıķınca
Velī ne çekdim anıñ ḳaşr-ı ḥānesine çıķınca
- 2 O seng-dilde nedir bu metānet añladamam ben
Beni kepāzeye döndürdü tā ferāşa baķınca
- 3 'İneb ṭabaḳda iken neşve-baḥş olur mu a zāhid
Şafāsını bulurum ben o demde elde şıķınca
- 4 Ğılāf şundu hemān tıĝ-i sādeme o gülendām
Ne ḥoş yaķışdı bıçaĝım benim temām oķunca
- 5 Şabāḥ ezānına dek Nūriyā hemān çalışdım
O nāzenīn vücūdu firāş içine tıķınca

466

Mef'ūlū Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ūlūn

- 1 Nūş eyleyelim bādeyi ey dil bayılınca
Feryād u fiĝān eyleyelim tā ayılınca
- 2 Gūyā irerim devleti gününe o dem kim
Fikrim ser-i zūlfüne o şūḥuñ şarılınca

465

B, 148b, 149a; Ç, 182b; Ü1, 189b; Ü2, 50b

466

B, 149a; Ç, 182b, 183a; Ü1, 189b; - Ü2

2: dem kim: demde Ç

- 3 Biñ luṭfu olur ‘āşıkına olsa ğazabnāk
Sa‘y eyleyelim Ḥazret-i cānān darılınca
- 4 O kāfir-i bī-dīn raḳībe naẓar eyle
Şad ḥīle eder nezd-i ḥabībe yayılınca
- 5 Ey Nūrī ḳalem vaşf ederek ḥazret-i yāri
Bülbül gibi çok söyledi yatdı yarılınca

467

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Men ki ser-mest-i raḥīḳ-i dil ü cānım saña ne
Rind-i maḥmūr-ı mey-āşām-ı cihānım saña ne
- 2 Zāhidā kıblegehiñ sīm ile zer ise seniñ
Ben daḥı secde-ber rūy-ı bütānım saña ne
- 3 Beni ‘aḳlıñla bu keşretde şanırsın vā‘iz
Leylī-i vaḥdete Mecnūn-ı zemānım saña ne
- 4 Varlığım ḳalmadı ben ‘ışḳ-ı Ḥudā sāyesiyim
Yokluğa meyl ile bī-nām u nişānım saña ne
- 5 Nūriyā zülfünü zünnār u yüzün büt bilirim
Ya‘nī ben dil-şüde-i muğ-beçeğānım saña ne

468

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Ser-füru eyleme münkirlere Dārā ise de
Ne ḳadar pāyeleri kevnde erḳā ise de

5: ḥazret-i: hıızrı B

467

B, 149a, 149b; Ç, 183a; Ü1, 189b, 190a; - Ü2

4: bī-nām u: bī-nām Ü1

5: u yüzün: yüzü Ü1

468

B, 149b; Ç, 183a; Ü1, 190a; Ü2, 48b

1: Ü2 2: Ḳıl tekāpü der-i ‘uşşāḳlara tenhā ise de

- 2 Olma meftûn ruḥ u zülf-i bütân-ı dehre
Gül ise gülşen ise ‘anber-i sārâ ise de
- 3 Kec-rev-i çarḥdan umma eşer-i himmet-i rāst
Çatıre-i ebrine bakma dūr-i lālâ ise de
- 4 Zāhid-i ḥar-menişin diñleme lâfin zîrâ
Hep riyâdır dedigi ‘âlem-i yektâ ise de
- 5 Yürü var maḥrem-i esrâr-ı Hudâ ol Nûrî
Bende ol zümre-i ‘uşşâka ger ednâ ise de

469

Mef‘ûlû Mefâ‘îlû Mefâ‘îlû Fe‘ûlûn

- 1 Ol yâr ile germiyyetim olsaydı benim de
Ol şûḥ ile ünsiyyetim olsaydı benim de
- 2 Ben südde-i dergâhına bir çâker olurdum
Çün ḥâk-i der-i nisbetim olsaydı benim de
- 3 Bezm-i ḥarem-i ḥâşına ruḥ-sûde olurdum
Nesli ile kurbîyyetim olsaydı benim de
- 4 Müstağrak ederdim dili envâr-ı vişâle
Bir şûḥ-ı kamer-ṭal‘atım olsaydı benim de

2: bütân-ı dehre: siyâh-ı cânân Ü2// gül ise gülşen ise: ne kadar verd ise ol Ü2

3: eşer-i himmet-i rāst: eşeri rāst-ı rûy Ü2// ebrine bakma: ebri alma Ü2

4: Ü2 2: Zerḳle müşrik olur ‘âlim ü dānâ ise de

5: ‘uşşâka: rindāna Ü2

469

B, 149b; Ç, 183b; Ü1, 190a; Ü2, 48a

1: yâr: büt Ü2/ germiyyetim: bir niyyetim Ü2

2: Ü2: Cânımı fidâ eyler idim pâyına ammâ

Ḳurbânlığa ṭâkatım olsaydı benim de

3: Ü2: Ref‘ eyler idim ḳaşr-ı mu‘allāsına kendim

Şânımda eger ülfetim olsaydı benim de

4: Ü2: Meh-tâb olur idi kamer-i ḳalb-i siyâhım

Bir şems-i felek-ṭal‘atım olsaydı benim de

- 5 Medh eyler idim sākī-i gülçihreyi Nūrī
‘İsā ile bir şöhetim olsaydı benim de

470

Müfte‘ilün Mefā‘ilün Müfte‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Düşdü bu ‘aql-ı bī-fürūğ dil-berimiñ hayāline
Bu dil-i bī-ķarārımız teşne imiş vişāline
- 2 Nāz ile al şālını düşuna alınca dil-rübā
Kim ki görürse aldanır anla mekr ü āline
- 3 Ebrū-yı meh-liķāmı ger ğurre göreydi ‘idde
Ġayrı bakar mıydı onuñ ayına ol hilāline
- 4 Çeşm-i siyāhı ‘ālemi etdi ħarāb ol bütüñ
Ġudreti var mı ‘āşıkıñ gözleriniñ celāline
- 5 ‘İbret ile nigāh kıl Nūrī cemāl-i dil-bere
Var mı sözün dehānına ķāmet-i bī-mişāline

471

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

- 1 Sevdā-zedeyim kākül-i pür-piç ü ħamıñla
Mestāne-i vaķtim mey-i ħamrā-yı femiñle

5: Ü2: Derd ile ğidāsını çekerdı dili Nūrī
Aġyār gibi devletim olsaydı benm de
sākī-: şāfī-i B

470

B, 149b, 150a; Ç, 183b; Ü1, 190a; Ü2, 48b

1: Ü2 2: Dil şeb u rüz fikr ile ārzü eder cemāline

2: şālını: kisvesin Ü2/ alınca: alınca o Ü2

3: Ü2: Rüy-ı nigār-ı meh-liķā olsa ‘ayān āşkār

Şems-i felekle müşterī bend olur mekr ü āline

4: Ü2 1: Çeşm-i siyāh-ı pür-fiten ‘ālemi eyledi ħarāb

ķudreti: ķudret B, Ü1

5: Nūrī cemāl-i dil-bere: vech ü cebhene Nūrī Ü2// sözün dehānına: rüy-ı cemāline Ü2

471

B, 150a; Ç, 183b, 184a; Ü1, 190a, 190b; Ü2, 48b, 49a

1: piç: çin Ü2// mestāne-i vaķtim: āşüfte vü zārım Ü2

- 2 Bâzâr-ı dil-i ‘âşık-ı şeydâda dağıtdın
Kâlâ-yı şu‘ûrum nigeh-i dem-be-demiñle
- 3 Ey mantıkı ‘irfânı kıyâs eyleme âsân
Esrâr-ı Hudâ hâll mi olur keyf ü kemiñle
- 4 Olsaydı öldü ten-i ‘uşşâk beğâda
Ben fâniyim ey felsefe sen var kademñle
- 5 Şeb-tâ-be-seher virdim olur âh ile nâle
Ey pîr nigâh et kuluña bir keremiñle
- 6 Rakş-âver eder şî‘r-i terim kevn ü mekânı
Mestim yıkıl ey sâķî yıkıl cām-ı Cemiñle
- 7 Bu nev-ğazel-i şîrîn ile eyle şalâyı
Gelsin şu‘arâ söyleşe Nürî kalemîñle

472

Tanzîr-i Ğazel-i Vehbî Efendi Hânyevî
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Hâķ selâmet vere ol serv-i sehî-endâma
Seferi yümn-i sa‘âdetle ere encâma
- 2 Gide devletle gele devlet ile hânesine
Erelim biz daķı ol demde büyük bayrâma
- 3 Nedir ol hâl-i siyâh taraf-ı binâģuşuñda
Cân fidâ ol bütü taşvîr eden ressâma

2: Ü2 1: Târâc-ı yebâb eylediñ ey şûh-ı cefâ-kâr
3: esrâr-ı Hudâ hâll mi olur: hâll olmadı esrâr-ı Hudâ Ü2
4: - B, Ç, Ü1
5: Ü2 2: Ey pîr-i harâbât nigâh et keremiñle
olur âh ile nâle: olup nâle vü feryâd Ü2
6: Ü2 2: Ben mest-i elestim yürü ey sâķî Cemiñle
kevn ü: kevn Ü2
7: Ü2 1: Aĥbâba şalâ et bu ĝazelimle görelim ta
ķalemiñle: femiñle Ü2

472

- B, Ç; Ü1, 190b; - Ü2

- 4 Ol siyeh-çerdeye ben nūr-ı siyehdir dersem
Ey gözüm etme ta‘accüb hele bak aḥşama
- 5 Afr u ṭavr oldu tecellîgeh-i Ṭūr-ı Sînâ
Şu‘le-i nūr ile ḳopdu bu gice hengâme
- 6 Şarḳıdıp perçemini kûşe-i ruḥsâra meded
Küfüre etdi hücûm memleket-i İslâma
- 7 Vehbîniñ vehb-i İlähîdir o tâze şî‘ri
Kesb ile ermez eyâ Nûrî kişi ilhâma

473

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Gelmiş degil o şûḥa mu‘âdil bu ‘âleme
Böyle cemâli vermedi Ḥaḳ hîç bir Âdeme
- 2 Ey bülbül etme böyle fiğânı ba‘îdden
‘Âşık odur ki beñzeve vuşlatda şeb-neme
- 3 Yâr ile hem-dem olduğuma reşk eder raḳîb
‘İsâ da cân atar görürüm böyle bir deme
- 4 Sâḳî yeter bu meclis-i firdevse gelmesin
Ol zâhid-i saḳîm yıkılsın cehenneme
- 5 Mest-i mey-i ḥaḳîḳatiz ey ḥacî et nigâh
Vermiş mi Ḥaḳ bu neşveyi âyâ ki zemzeme
- 6 Şun câm-ı la‘l-i âliñi ey sâḳî gel berü
Feyziñ erişe tâ ki bu maḥmûr-ı serseme

473

B, 150a, 150b; Ç, 184a; Ü1, 190b, 191a; Ü2, 51a (Derkenarda)

1: mu‘âdil: mûmâsil Ü2// cemâli: cemâl Ü2

2: vuşlatda: vuşlatımda B

3: eder raḳîb: edip Ü2

5: et: kıl Ü1

6: la‘l-i: la‘li Ü2/ sâḳî gel berü: sâḳî-i gül-rû Ü2

- 7 Nūrî cihāna gerçi ki hâdis zuhūr edip
Biz maẓharız bu hâlet ile feyz-i aq̄deme

474

Müstefîlâtün Müstefîlâtün

- 1 Rûy-ı cemîlin ‘arz etdi ol mâh
İmāna geldik el-ḥamdü l’illāh
- 2 Āyîn-i rızkı terk ile geldik
Zühd ü riyādan estağfir’ullāh
- 3 Cānānemiz ger bir kerre görse
Ḥaqqā ererdi şūfî-i güm-rāh
- 4 Berg ü nevāmız oldu müheyyā
Bülbül figānda ‘uṣṣāḳ eder āh
- 5 Sâķî yetişdir cām-ı şabûhı
Zîrā erişdi vaqt-i seḥergāh
- 6 Meydān-ı ‘ıṣṣā kıldık ‘azîmet
Her ne gelirse el-ḥükmü li’llāh
- 7 Maḳbûl-i Ḥaqqız ey Nūrî-i zār
Ġam yok ederse zāhidler ikrāh

475

Mefûlû Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Allāh için nigāh kııl ‘uṣṣāḳ ḥāline
Baḳma gözüm raḳîbleriñ kııl ü ḳāline

7: Ü2 1: Zāhirse ‘ālem içre bizim bu şadedimiz

474

B, 150b; Ç, 184a, 184b; Ü1, 191a; Ü2, 50a

1: geldik: erdik Ü2

2: B 1: Eyleyen rızkı terk eyledikleriñ

6: ‘ıṣṣā: ‘ıṣṣā B

475

- B, Ç; Ü1, 191a; - Ü2

- 2 Ey pādşeh milket-i hūbu teraḥḥüm et
Bir kerre tüt kulağ gedānıñ su'āline
- 3 Āyetle ḥüsn-i Ādemīdir şemsden füzün
Tākat gelir mi bakmağa nūr-ı cemāline
- 4 Bir şūḥ-ı esmeriñ yine sevdāsına düşüp
İllā o 'arızındaki 'anberli ḥāline
- 5 Deyr-i cihānda ğayrıya bakmazdım ey gönül
Bir kerre ersem ol şanemiñ ben vişāline
- 6 Toğrusu ḳaddi fitne-i āḥir zemāndır
Sözü uzatma bak hele ol pāl ü bāline
- 7 Ey Nūrī Ḥaḳ bu kim bu ḥadāsetle şi'rde
Şad āferīn Vehbī Efendi kemāline

476

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Zāhid dilersen olmaga ecr-i cezīlde
İki gözün müdām ola rüy-ı cemīlde
- 2 Bak bādeniñ yüzü şuyuna sen de eyle nüş
Olmaz bu āb u tāb daḥı selsebīlde
- 3 Rūynuñ şakalı bitdi şakallandı ol perī
Olmaz ğayrı tāzeligi ḳāl ü ḳīlde
- 4 Tenhāda çıkdı ḳandīl ile 'āşıkın biri
Yapdı raḳībiñ eñsesini bir fetīlde
- 5 Atdım şaḥife-i emelim rūd-ı çeşmime
Fārūḳ nāmesi gibi deryā-yı Nīlde

476

B, 150b, 151a; Ç, 184b; Ü1, 191a, 191b; Ü2, 49a

2: eyle nüş: nüş ḳıl Ü2// āb u tāb: āb tāb Ü2

3: - B, Ç, Ü1

4: tenhāda çıkdı ḳandīl ile: edā-yı ḥizmet için taşra çıkdı Ü2

5: rūd-ı: eşki Ü2// deryā-yı: oldu nehr-i Ü2

- 6 Baḡ ḥikmet-i Ḥudāya ki menfūr-ı ‘ālemiz
Var ise raḡbet ancaḡ olur her rezīlde
- 7 Verdim o şāha bu ḡazel-i pāki Nūriyā
Dedi ḡaşīde var ise baḡr-ı ṭavīlde

477

Mefʿūlū Fāʿilātū Mefāʿilū Fāʿilūn

- 1 Yā Rab nedir bu derd-i firāḡ işbu sālde
Maḡşūş mu ‘azāb-ı cefā ehl-i ḡālde
- 2 Ne Ḳays çekdi dehrde ne Kūhken benim
Çekdiklerim o yārdan işbu ḡālde
- 3 Meh-rūlar içre etdi Ḥudā anı ser-firāz
Aḡlāḡda kirişmede ḡüsn-i ḡuşālde
- 4 Keşm-ā-keş-i cefādan olup var ise ḡalāş
Gördüm bu şeb anı heves-i ittişālde
- 5 Ol mū-miyānı çekmedin āḡūşa Nūriyā
Aḡvālimiz neden ki gezer ḡīl ü ḡālde

478

Mefʿūlū Fāʿilātū Mefāʿilū Fāʿilūn

6: var ise raḡbet ancaḡ olur: raḡbet olursa oldu yine Ü2 (Derkenarda diğ̈er nüshalardaki şekliyle de yazılıdır.)

7: Ü2 1: Verdim a Nūrī ol şehe bu nev-kelāmımı

477

B, 151a; Ç, 184b, 185a; Ü1, 191b; Ü2, 49b

1: maḡşūş mu ‘azāb-ı cefā: yā Rab nedir bu cev̈r [ü] cefā Ü2

2: benim: ḡöñül Ü2

3: etdi Ḥudā anı: Ḥaḡ o mehim etdi Ü2

4: var ise: ḡālibā Ü2// heves-i: ḡuş-ı B

5: neden ki: ki böyle Ü1

478

B, 151a, 151b; Ç, 185a; Ü1, 191b; Ü2, 51a, 51b

- 1 Çokdandır emr olunmadı bâde yasağına
Şeytân zâhidiñ ola kûrşun kulağına
- 2 Duht-ı reziñ muvaşşalatın etme dirîğ
Pîr-i meyiñ faķîr düşürdüm ayağına
- 3 Lâle degil piyâlede kaldı Cemiñ gözü
‘İbretle kıl nigâh derûnunda dâğına
- 4 Dâm-ı haţından ol mehiñ olsun mu kurtuluş
Miskîn gönül ne fâ’ide bağlandı ağına
- 5 Bir kuzu kellesin tabaķ-ı hâleye koyup
Çarķ-ı hasîs ‘işret eder baķ çanağına
- 6 Şad âferîñ ey kalem- i turfe-menķabet
Açdıñ tarîķ-i nazmı bu Nûrî çırağına

479

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Şaçalım lu’lu’-ı eşki yine şebnemcesine
Güle handân ola ol bût gül-i ħurremcesine
- 2 Verelim taht-ı dili ol şeh-i devrâna bugün
Olalım târik-i dünyâ Şeh Edhemcesine
- 3 Hâk-pâyına o şûhuñ olalım ruķ-sûde
Giryeler eyleyelim hecrden Âdemcesine

1: Çokdandır: Çokdan B/ bâde: ħamrîñ Ü2

2: duht-ı reziñ: bintü’l-‘ineb Ü2/ etme: etmeye Ü2// faķîr düşürdüm: gör mdi düşdüm Ü2

3: Ü2 2: Baķ lalenîñ dilinde sevdâ-yı dâğına

4: ne fâ’ide: çi sūd ki Ü2

6: turfe-menķabet: ma‘rifet-nümūd Ü2

479

B, 151b; Ç, 185a; Ü1, 191b, 192a; Ü2, 49a

1: lu’lu’-yı eşke ekşimiz ey dil Ü2// Güle: Tâ ki Ü2

2: Edelim terk-i sivâ ‘İsâ vü Meryemcesine (Derkenarda diğerk nüshalardaki şekliyle de yazılıdır.)

verelim: vere Ü2/ ol: - Ü1

3: Ü2 1: Cebhe fersûde olup pâyına ol cânânîñ

- 4 Bād-zehr-i haṭ-ı sebzi dil-i mesmūma devā
Şaralım sīneye gīsūsunu merhemcesine
- 5 Hāzret Nābī-i ūstād-ı kerīmü’ş-şiyemiñ
Nūriyā sözleridir mey-kede-i Cemcesine

480

Mef’ülü Mefā’lū Mefā’lū Fe’ülün

- 1 Ey dil gidelim rāh-ı ḥabībe yorulunca
Feryād u fiğān eyleyelim tā sürölünce
- 2 Pīr-i meyiñ ayağına mestāne düşeydik
Bu çirk-i hevādan içelim tā durulunca
- 3 Āzāde degildik şanemā ‘ışksız evvel
Tecrīddegiz saña a şāhım urulunca
- 4 Gelmiş ruḳabā sūdde-i cānāna demişler
Cenk eyleyelim gel beri ey dil yorulunca
- 5 Nūrī ne bilirdiñ o bütüñ zevk-i kelāmın
Keşf oldu saña la’l-i lebinden şorulunca

481

Tanzīr-i Ġazel-i Vehbī Efendi

Mef’ülü Fā’ilātü Mefā’lū Fā’ilün

4: gīsūsunu: gīsusu Ü2

5: ūstād-ı kerīmü’ş-şiyemiñ: Efendi gibi Nūrī olamaz Ü2// Nūriyā sözleridir: Sūḥānı teşnede Ü2

480

B, 151b; Ç, 185b; Ü1, 192a; Ü2, 49a

1: Ü2 2: Pür-şūr edelim ‘ālemi andan sürölünce

rāh-ı: yār-ı B, Ç

2: Ü2: Düşsek hele pīr-i meyiñ ayağına her dem

Çeksek meyi dil şīşesine tā durulunca

3: Ü2: Āzāde idik şanma gönül ‘ışkdan evvel

Ḳurtulmadıñ illā ki o şāhid urulunca

4: Ü2: Gelmiş yine zāhid deyü uyduḳ der-i yāre

Ḍarb eyleyelim ol segi sāḳī yorulunca

Ü2’de 3. beyitten öncedir.

5: bilirdiñ: bilirdim Ü2/ bütüñ: şehiñ Ü2

481

- B, Ç; Ü1, 192a; - Ü2

- 1 'İdde oturma ol güzeliñ varma yanına
Vâ'iz yıķıl cehenneme iblīs yanına
- 2 Bağlandı gitdi dil çıkamaz hālķadan ebed
Bir nīm nigāh edip geleniñ üstüñānına
- 3 Yokdur şebāt-ı vuşlat u hecr-i cihānda
Dil verme 'ālemiñ o bahār u hāzānına
- 4 Az kıldı ortalıkda kopa fitneler bugün
Bel bel baķınca zāhid o şūñuñ miyānına
- 5 Her ān belāya uğrar o göz kim nigāh eder
Bir kerre baķ efendicigim hūsn ü ānına
- 6 Dilir olur mu 'āşık o şeft-ālūdan ebed
Senbūse şunsa būse inanma lebānına
- 7 Ey Nūrī sen de köhne edā ile pey-rev ol
Vehbī Efendiniñ ğazel-i nev-zebānına

482

Mef'ūlū Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ūlūn

- 1 Mümkindir o cānāna taķarrüb çalışınca
Çok derd ü belā çekmişim ammā karışınca
- 2 Ben şan'at-ı hecr ü elem-i yārda ey dil
Çekdiklerim Allāh bilir tā alışınca
- 3 Fursatları bulduk hārem-i yāre duñūle
Zāhidle raķīb ortada aķşam atışınca
- 4 Āmāde ol ey dil ki neler olsa gerekdir
İş müşkil olur zūlf ile dīde yarışınca

482

B, 152a; Ç, 185b; Ü1, 192a, 192b; Ü2, 49b

1: cānāna: maħbūba Ü2// derd ü: derd Ü2

3: hārem-i yāre duñūle: hele varmağa o yāre Ü2// aķşam: birden Ü2

4: müşkil: yañlış Ü2// dīde: ğisū Ü2

- 5 Yandı dīl-i Nūrī-i fakīr āteş-i ‘ışķa
Çün hār u ḥas ol dāmen-i yāre yapışınca

483

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlû Fâ‘ilün

- 1 Girdik reh-i ḥaķīķate ḳalb-i ḥazīn ile
Seyl-âb-ı eşk-i çeşm ile âh u enīn ile
- 2 Vâ‘iz tekebbür etme Ḥudāya ‘adū musun
Ehl-i dile bu eyledigīñ kibr ü kīn ile
- 3 Şahbā-yı ‘ışķ ile edelim telḥ mi‘deyi
Şīrīn mezāķ olmayalım engübīn ile
- 4 Ey büt saña teveccühümüz deyr-i ḳalbde
Vardır ḥulûş-ı bāl ile īmān u dīn ile
- 5 Yâ Rab o meh-liķā saña olsun emānetim
Hem-meclis olmasın yetişir bed-ḳarīn ile
- 6 Gül-geşte çıķdı var ise ol gönçe-i laţīf
Toldu maḥalle rāyiḥa-ı yāsemīn ile
- 7 Bir kez n’olur iki gözümün nūru sen daḥı
Tenhāca bāġa etsen ‘azīmet Emin ile

484

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlû Fâ‘ilün

5: dāmen-i: dāmeni Ü2

483

B, 152a; Ç, 185b, 186a; Ü1, 192b; Ü2, 49a, 49b

1: Ü2 1: Eşk-i dü çeşm ü âh u fiġān u enīn ile

2: Ü2 1: Vâ‘iz ḳo kibri kim varamazsın ḥaķīķate

5: - B, Ç, Ü1

6: Ü2 1: Gülzāra ol mehim idüben ġālibā ḥırām

7: kez: kere Ü2// etsen ‘azīmet: ‘azīmet eylesen Ü2

484

B, 152a, 152b; Ç, 186a; Ü1, 192b; Ü2, 49b, 50a

- 1 Dür olmuşum o yârdan âhîr nifâk ile
Feryâdımı işit bu maqâm-ı 'ırâk ile
- 2 Her şeb vişâli ile anıñ kâm-bîn iken
Hayfâ ki aldılar o mehi ittifâk ile
- 3 Yâ Rab ne gûne şabr edeyim bu kûdûrete
Zîrâ ki kendimi bilemem iftirâk ile
- 4 Kurb-ı vişâl-i yâr ba'îd oldu 'âşîka
Kim her tarafda fitneler erdi şîkâk ile
- 5 Besdir tenûr-ı dildeki nâr-ı harâretiñ
Ey Nûrî kıl muvâneset ol ihtirâk ile

485

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Vücûduñ 'âleme maḥz-ı şerefdir yâ Ḥabîb'allâh
Senüñçün naḥd-i cân şimdi be-kefdir yâ Ḥabîb'allâh
- 2 Cemî'-i kâ'inâtiñ mebd-i sensin ki aḳdemsin
Egerçi enbiyâ saña selefdir yâ Ḥabîb'allâh
- 3 Saña îmân edendir ibni âdem etmeyen hayvân
Cemâliñ nûru Ḥaḳḳı nâ-ḥalefdir yâ Ḥabîb'allâh
- 4 Vişâliñ ḥasretinden ser-nigûn olmuş ḳad-i gerdûn
Nice dâğ-ı nücûmla zû'l-kelefdir yâ Ḥabîb'allâh
- 5 Şefâ'at kılmaz iseñ Nûrî-i bî-çâreniñ ḥâli
Bu 'işyân ile yağmadır telefdir yâ Ḥabîb'allâh

3: kûdûrete: kûdûretde Ü2// iftirâk: bu firâk Ü2

4: kurb-ı: kurb u Ü2/ yâr: dost Ü2

5: dildeki nâr-ı harâretiñ: dilde olan âteşin seniñ Ü2

485

B, 152b; Ç, 188a; Ü1, 192b; Ü2, 50a

1: cân şimdi: cân u dil Ü2

3:ibni: bin B, Ç

4: nice dâğ-ı nücûmla: derûnu ser-be-ser hem Ü2

5: bî-çâreniñ ḥâli: bî-çâreye hayfâ Ü2// yağmadır: heb kârı Ü2

486

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Meded ey kuṭb-ı vakt ey şāhib-i enfās-ı kudsiye
Meded ey mālīk-i gencīne-i esrār-ı ğaybiye
- 2 Yetiş imdādıma zīrā ihāṭa etdi her yanım
Kilābāsā hücūm etmiş biraz eşrār-ı süfliye
- 3 Siyeh ü mücrimm güstāh-ı nā-pākem güneḥ-kāram
Ne aḥşamda 'ibadet bende ne evrād-ı şubḥiyye
- 4 Fakīriñ ḥāl-i ḥayret-iştimālīm sizlere ma'lūm
Birer berzaḥ çıkar karşımda lā-būd şimdi yevmiye
- 5 Şaşırdım cümleten gitdi hevāsım bulmazam ğayrı
Neşāt-ı mey duḥān u kahve keyfī zevk-i enfiye
- 6 Eyā rūḥ-ı Şalacı-zāde şey'enlillāh ey mürşid
Giriṭārım yetişdir bendeñe imdād-ı ḳalbiyye
- 7 Şarıldım dāmen-i işfākıña redd etme ednānı
Belī imdād eder dervīşine ervāḥ-ı 'ulviyye
- 8 Yeter telḥ-ābe-i ekdār ile olmuş dehānım telḥ
'İnāyet eyle bu kemter ḳuluñ Nūriye nūriyye

487

Mef'ülü Fā'ilātü Mefâ'îlū Fā'ilün

- 1 Verdiñse dil efendi o sīmīn ğabğaba
Bār-ı cefādan olmadan eyle ḥazer dibe
- 2 Yoldu şaḳal bıyığım[1] merk-i ḡulāmdan
Bī-çāre zāhid uğradı şān dā'ü's-şa'lebe

486

- B, Ç; Ü1, 192b, 193a; - Ü2

487

- B, Ç; Ü1, 193a; - Ü2

2: şaḳal bıyığım[1]: şaḳalı bıyığım (Vezne uyması için metne müdahale edilmiştir.)

- 3 Gelmiş o meh bu şebde benim cāme-ḥ'ābıma
Etdik güneş çıkıncaya dek ḥaylī mel'abe
- 4 Pistān-ı mihr ü mähdan añlandı kim felek
Zendir velī bir erden imiş çokdan ol gebe
- 5 La'l-i lebi o mey-keşin olmuş 'araḡ-çekān
Nūrī mey ü 'araḡı gör elyaksa meşrebe

488

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Böyle eyyām-ı şitāda mā'ilim germiyyete
Āh bir çār ebrūyu alsam kenār-ı vuşlata
- 2 Bendeñiz 'indinde birdir ālū da şeft-ālū da
Tıfl-ı çār-ebrū hemān gelsin şu bezm-i vaḥdete
- 3 Öñüme kim gelse verdim yerā'amlā cevāb
Āferīn 'uşşāḡ içinde ben gibi zī-ḡudrete
- 4 Vaḡt-i sermāda ketān ḡalvāsına iḡbāl var
Bir güzeşte dil-beri al ḡ'ābgāh-ı ülfete
- 5 Ḳadr-i 'uşşāḡı yine var ise rif'atdır biliñ
Bende oldum ol perī-peyker melā'ik-ḡaşlete
- 6 Himmet-i Tāhir Efendi-i celīlū's-şān ile
Nūrī-i āşüfte çıkıdı şandelī-i rif'ate
- 7 Āh ammā n'eyleyim gitmekde ol rūḡ-ı revān
Ḳıble-i 'ālem der-i rif'at-me'āb-ı devlete
- 8 Bindigi fülkü selāmet-bād varsın menzile
Şaldı bu ālüftesin gird-āb-ı baḡr-ı fürḡate

489

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Menba‘-ı zümre-i erbāb-ı suhendir Hanya
‘Andelīb-i suheniñ rûhuna tendir Hanya
- 2 Bundadır rāyiḥa-ı nāf-ı ma‘ārif bunda
Söylesem şanma ḥaṭadır ki Ḥotendir Hanya
- 3 Teng ise şûret-i zāhirde ne māni‘ çün dil
Bir bût-i tâze-res [ü] gönçe-dehendir Hanya
- 4 Bunda neş‘et eder ey sâķī ‘aķīķ-i seyyāl
Kahve-i bâde-i gül-rengi Yemendir Hanya
- 5 Şûrazâr-ı leb-i deryāsı melâḥat kânı
Ḥûblar menba‘ı pür-şûr u fitendir Hanya
- 6 Şuver-i sâde duḥān ile leb-â-leb memlû
Bût-perestāna o bir deyr-i kühendir Hanya
- 7 Ḥüccet-i ḥikmet ile âb u hevāsı şāhid
Ki leṭāfetde Girid içre ‘Adendir Hanya
- 8 Dil-beri Nûrî beyāz yüzlü sevādınıñ hep
Yāsemenzâr gibi sîm-bedendir Hanya

490

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Benim meşrebçe ğamdır hem-demim ḳalb-i ḥazīnimde
Ġubār-ı neşve yoķdur sâġar-ı şafvet ḳarīnimde
- 2 Verildi baña ḥüccetle bugün ma‘mûre-i âlām
Nümāyāndır ḥaṭ-ı âşüfteġi çīn-i cebīnimde

489

- B; Ç, 186a, 186b; Ü1, 193b; - Ü2

7: şāhid: tāhir Ü1

8: yüzlü: añlu Ç

490

- B; Ç, 186b; Ü1, 193b; - Ü2

- 3 Şafâ-cû olmasa sulţân-ı ğam bu ‘âlem-i dilde
Ne mümkün kıondura leşker zemîn-i dil-nişînimde
- 4 Beyân etsem n’ola hâşma nizâm u şevket-i nazmım
Ma‘ânî ‘askeri var kâl‘a-ı fikr-i metînimde
- 5 Benim her nuţk-ı cân-bağşım şifâdır haste-i ‘ışka
Giridiyem hâlâvet-mestizdir engübînimde
- 6 Mey ü maḥbûbdan bir ğayrıya yer yokdur ey vâ‘iz
Ne deñli cüst [ü] cû etseñ şu tab‘-ı bihterînimde
- 7 Dem-i Hünkâr-ı Mevlânâ-yı Rûmu vaşf eder Nûrî
Ne hâlet var bak imdi şîve-i kilik-i kemînimde

491

Naẓîre-i Ġazel-i Kâmi Efendi

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Bize mektûb-ı hatt-ı nev-hatı gûyâ ki akranca
Sa‘âdetli efendim tayılanmış şanki pîrânca
- 2 Karaḳolluḳcu zâbitler görür önüncedir gelme
Ḳarardukda şular gel oţamıza yolca erkânca
- 3 Başı taşa tokundu gel ‘azîz başıñ için raḥm et
Şehâ süddeñde ‘âşık kesdi baş turdu murâdınca
- 4 Şitâb et eyle istikbâl şuh-ı vaşlı şabr etme
‘Acûl ol etme hayvânlık eger Âdemseñ insânca
- 5 Birikdirmiş hatından gerd-i lebde bir nice mûru
Lisân-ı hâl ile söyleşmede yârim Süleymânca

7: hâlet : hâcet Ü1

491

- B; Ç, 187a; Ü1, 193b, 194a; - Ü2

Başlık: Ü1; - Ç

3: raḥm: ‘afv Ç// kesdi baş: baş kesdi (Vezne uyması için kelimelerin yerleri deĝiştirilmiştir.)

4: eger: ger Ç

- 6 Sūvār-ı eşheb-i maẓmūn olunca Ḥaẓret-i Kāmī
Rikāba düş edeble sen yürü ey Nūrī yayanca

492

Nazīre-i Ġazel-i Ḥāfız

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

- 1 Mānend ü naẓīr olmaz aña tarz-ı revîşde
Ḥaṭṭı geleli kârı hep alışda verişde
- 2 Huşk olmağ ile ḥālını қо la'1-i lebin şor
Bir başqa şafâ kesb olunur tâze yemişde
- 3 Tercih ederim tâzeyi nisvâna 'azîzim
Var lezzet-i diger kuru helvâ-yı kâmişda
- 4 Al ḥ'âherini 'ağd-i nikâh eyle o şūḥuñ
Tenhâda kulu ḥalkıñ içinde ol enişde
- 5 Ḥāfız gibi bir ehl-i diliñ nāmına Nūrī
Bu tâze zemīn ġazeli etdi nüvişde

493

Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn

- 1 Ruḥuñdur bir gül-i zibâ miyân-ı yâsemenlikde
Ḥaṭıñ sünbül desem olmaz mı şâhım nesterenlikde
- 2 Degildir mûy-ı ġisû sevdevî't-ṭab'a nâfi'dir
Bu eftīmûn Giridîdir şarılmış feslegenlikde
- 3 Bu 'aşrıñ kaldırıp ol tâze gülruḥ rāḥatın ġayrı
Şafâ-cû iseñ ey dil yok şafâ sağ u esenlikde

6: edeble: eyle Ç

492

- B; Ç, 187a, 187b; Ü1, 194a; - Ü2

Başlık: Ü1; - Ç

493

- B; Ç, 187b; Ü1, 194a; - Ü2

- 4 Cihân pür-şûr olup emniyyet-i halk oldu def ey yâr
Firenk-i ğamzesi kâmil görünür rāh-zenlikde
- 5 A Nūrî naẓm-ı şîrîn-i Cenāb-ı Şabriye beñzet
Kemālîñ var ise yetiş kalemle kûh-kenlikde

494

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün

- 1 Niçe bir hamûş olalım biz a Yūsuf-ı zemāne
Dîñle a saķız dehānda verelim izñ zebāna
- 2 Mûte‘accibim naşıl ẖāba varır o nergis-i mest
Meges benefşe-i haţţîña konar şeker dehāna
- 3 Çekiyor nihānî zāhid meydır saķızlı şudan
Bu reviş bu töre olmuş hele resm-i şūfiyāne
- 4 Bed ü nîk-i dehr kıalmaz görünürse āyîñede
Dil-i bî-ġışşîmd[a] yer yok ne nemāya ne zebāna
- 5 Fem-i la‘l-gün-ı yāre ki şenā eder bu Nūrî
Sūhanı ‘aceb mi olsa bu revişle Hâtemāne

495

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Ğoncesin pek açılma nā-dāna
Āşnā olmasın o bî-gāne
- 2 Aldı ‘aqlım şu mûy-ı semmûru
Beni mestāne etdi kestāne
- 3 Mey-i bezm eşk ü nuķl ola lebiñiz
Bir şafā edelim harîfāne

494

- B; Ç, 187b, 188a; Ü1, 194a, 194b; - Ü2

1: dîñle a: dîñle Ç

3: şudan: şudur Ç

495

- B; Ç, 188a; Ü1, 194b; - Ü2

- 4 Devr-i haṭṭında cümle maẓmūnlar
Gelir ammā delice dīvāne
- 5 ‘Aşr-ı hüsnünde ey şeh-i zālīm
Beyt-i ma‘mūrlar oldu vīrāne
- 6 Seniñ ‘ıṣķıñla bizden ey cānān
Var mı āyā ki kıymamış cāna
- 7 Eşk-riz olma ey gözüm ğayrı
Baķmaz ol şūḥ dürr ü mercāna
- 8 Dārū-yı hūş-ber ise ḥālīñ
Lebiñ iḥyā eder Mesīḥāne
- 9 Bu da ey Nūrī ber-güzār olsun
‘Arza kıl anı nezd-i yārāna

496

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Erenler bendesiyiz zıkrimizdir her dem eyv’allāh
Efendi sen de ol ezķār-ı Ḥaķķa maḥrem eyv’allāh
- 2 Tūrābız ḥāk-pāy-ı Bū-tūrābız sürme-i çeşmiz
N’ola nūr-ı başarılar bize olsa hem-dem eyv’allāh
- 3 Miyān-ı zühd ü imānda bu dünyālar ķadar var fark
Ki lādan şübhesiz ḥoşdur demek ey sersem eyv’allāh
- 4 Naşibiñ yok vişāl-i evliyādan tā ki ḥayvānsın
Erenlerden saña var Ādem isen Ādem eyv’allāh
- 5 Baña Nūrī deyü çağırdılar bezm-i ezel ervāḥ
Demişdim gelmedin dünyāya biñ yıl aķdem eyv’allāh

497

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ğassâle-i şelâşeyi etmiş üçerleme
Mey-ḥ'âr 'aceb mi yapsa iki üç tekerleme
- 2 Dün ḥâk-pây-ı Hâzret-i dil-dâra yüz sürüp
Hüccetle aîladım ne imiş lafz-ı terleme
- 3 Medḥ-i ḥabîb-i Muştafâ Paşada Nûriyâ
İster kümeýt-i ḥâme-i ḥâmem ilerleme
- 4 Ammâ bu teng-nây-ı nevin tarḥ-ı 'aşrda
Elden geleydi esb-i şu'ûrî ayarlama
- 5 Nûriyye-i külâh-ı şenâdır hediyyemiz
İqbâl-i devleti ile olsun şekerleme

498

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Bir şafâ eyleyelim gel bize maḥremcesine
Mest [ü] medhûş olalım başka bir 'âlemcesine
- 2 Zâhir [ü] bâtınımız vaḥdet-i Hâkla pürdür
Gül-i ma'nâmız olup bâdem-i tev'emcesine
- 3 Yok zebânı kalemiñ rûz u şeb ammâ söyler
O da taḥrik-i benân etmede ebkemcesine
- 4 Yakışır mesned-i şühunda ku'ûdu o bütün
Ḥâtem-i la'li ile şadr-ı mu'azzamcasına
- 5 İngiliz bârûtuveş kuvvet-i efrengiden
Za'f erip 'İsevîler Moskovuna Nemçesine

497

- B, Ç; Ü1, 194b, 195a; - Ü2

498

- B, Ç; Ü1, 195a; - Ü2

- 6 Eyledik biz daḥı dīvān-ı Giridde Nūrī
Gelmişiz Hanyaya düstūr-ı mükerrerremcesine

499

Tanzīr-i Pākīze Be-ğazel-i Hazīne-dār Hazret-i Aşafī
Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Sākīyā tıldur getir mīnāyı Allāh ‘ışkına
Eyle iḥyā zümre-i mevtāyı Allāh ‘ışkına
- 2 Cām-ı Fir‘avnī-i dil tolsun şerāb-ı şīveden
Teşneye göster yed-i beyzāyı Allāh ‘ışkına
- 3 Derk edem tā zātımı bir ‘ārif-i b’illāh olam
Men ‘aref dersine ver ma’nāyı Allāh ‘ışkına
- 4 Kalmışım evhām ile ḥayretde mānend-i hüvām
Kıl hidāyet rütbe-i bālāyı Allāh ‘ışkına
- 5 Vaḥdet ü keşret kef-i deryāya beñzermiş dediñ
Bilmedim ammā kef ü deryāyı Allāh ‘ışkına
- 6 Mū-be-mū kıl āšnā esrār-ı Ādemden beni
Eyleme benden dirīğ imānı Allāh ‘ışkına
- 7 Qahr u luṭfu şīve-i vāḥid iken añlat baña
Ey ‘azīzim lâ ile illāyı Allāh ‘ışkına
- 8 Rūy-ı ma’nānıñ şakın açma ḥicāb-ı şurīsin
Büt-kede etme meded dünyāyı Allāh ‘ışkına
- 9 Ka‘be vü beytū’ş-şanemde ‘ārif-i yek-reng iseñ
Etme aḥvel dīde-i bīnāyı Allāh ‘ışkına
- 10 Qurş-ı şāhī-i nev‘in terkīb-i ḥāl-i dil-bere
Etme teşbīh ‘anber-i sarāyı Allāh ‘ışkına
- 11 Hanyada pā-besteyim bir dil-rübā kaydındayım
Çek ḥaḳīr-i bī-ser ü bī-pāyı Allāh ‘ışkına

499

- B, Ç; Ü1, 195a, 195b; - Ü2

- 12 ‘İşkî dilde bir Kayıdır eskiden tahte’r-remâd
Okla evvel nâr-ı âfet-zâyı Allâh ‘ışkına
- 13 Ey şabâ tanzîr-i dervîşânemi taqdim edip
Zâ’ir ol kûy-ı şafâ-pîrâyı Allâh ‘ışkına
- 14 Hâzin-i zî-şân ağa-yı veliyyü’n-ni‘mete
‘Arza kıl hâl-i dil-i şeydâyı Allâh ‘ışkına
- 15 Sırr-ı Hâk Sırrî Emîn genc ağa-yı be-nâm
K’eylemiştir kul bütün dünyâyı Allâh ‘ışkına
- 16 Nây-ı hâmeñden nevâ-yı vahdet olsun aşkâr
Söyle Nûrî sırr-ı Mevlânâyı Allâh ‘ışkına
- 17 Devr-i a‘lâdır zemân-ı devleti ağalarıñ
Añma hizbü’l-bahr-ı şûr-ârâyı Allâh ‘ışkına
- 18 Dil ki mest-i bâde-i hamrâ-yı la‘l-i yârdır
N’eylesin eller gibi şahbâyı Allâh ‘ışkına
- 19 İrti‘âşu’l-kalbe bir dârû-yı berü’s-sa‘âdır
Sâkiyâ mestâne kıl marzâyı Allâh ‘ışkına
- 20 Lezzet-i âlâyiş-i dünyâ ki şîrîn gösterir
Verme rûh-ı hasteye helvâyı Allâh ‘ışkına
- 21 Herkes olmuş sâye-i devletlerinde ber-murâd
Nûrî-i bî-dil okur illâyı Allâh ‘ışkına

500

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Söyle hey cânım efendim söyle
Ne bu hâmuşluğuñ tâ böyle
- 2 Çın seher bekler idim teşrîfîñ
Geçdi kuşluk da okundu öyle

- 3 Şimdi şāhen-şeh-i hūbān sensin
Var ise başkası da āh söyle
- 4 Āh ol serv-i ser-firāz-ı cefā
İki kāt etdi belim ol böyle
- 5 Çekerim haylī ‘azāb Morneзде
Uğradım çāre nedir bir köyle
- 6 Geldi eyyām-ı bahār-ı hurrem
Söyle ey Nūrī-i gūyā söyle

501

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn

- 1 Bendeyim cān u gönülden bir Süleymān-ı zemāna
Bir perī-şüret levende bir melek-peyker cüvāna
- 2 Nāzük-endām-ı zemāndır pür-dil ü şīr ü zebāndır
Cevri çok maḥbūb-ı cāndır ṭabī‘idir şāhāne
- 3 Ruḥları bir tāze güldür lebleri bir al müldür
Mül degildir ṭatlı nuḳldür vaşfi hiç şıgmaz beyāna
- 4 Pāk dāmen dil-rübādır mūcid-i ḥüsn ü edādır
Yok naẓīri bī-bahādır gelmedi mişli cihāna
- 5 Kāmeti dīvānesiyim kenz evin vīrānesiyim
Nūriniḥ pervānesiyim mübtelāyım ḥüsn ü āna

502

Mefā‘ilūn Fe‘ilātūn Mefā‘ilūn Fe‘ilūn

- 1 Cihānı velveleye verdi Yanḳo Purlanta
Sipihr-i çār-mehe dek erdi Yanḳo Purlanta

501

- B, Ç; Ü1, 196a; - Ü2

502

- B, Ç; Ü1, 196a; - Ü2

- 2 Bir yele pest ü geşt etdi ƙadr-i ħübānı
Zebercedi yoğ edip ƙırdı Yanƙo Purlanta
- 3 O semm-i ƙātil o elmās-pāre a‘ceb kim
Ĥazırlanır kimi içerdı Yanƙo Purlanta
- 4 Teni o sāğar elmās-terāş-ı billūruñ
Ayağ-ı mül gibi el verdi Yanƙo Purlanta
- 5 Şu‘ā-yı rüy-ı dil-firūzu ile ey Nūrī
İki gözümü uyandırdı Yanƙo Purlanta

503

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün
Mef‘ülü Fe‘ülün

- 1 Ol pādşeh-i dīn-i Ĥudāvend-i Medīne
Maĥbüb-ı İlāhī
Envār-ı risāletle ziyā virdi bu dīne
Gösterdi kemāhī
- 2 Zāt-ı müteferridleri dīn idi anıñçün
Bir mu‘cizesidir
Süknā-yı hümāyūnlarına dindi Medīne
Şaƙ eyledi māhı

504

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Oldum üftāde yine gerdem-i pāk-i ĥüsne
Bend edip ƙalb-i perīşānımı zülf-i resene
- 2 Şehsüvārım ne zemān [olsa] süvār [ü] rākib
Esbiniñ velvelesi ‘āşıkı şarar kefene

503

- B, Ç; Ü1, 211a; - Ü2

504

- B, Ç, Ü1; Ü2, 48a, 48b

- 3 Göreli rûy-ı beyâzını o perîniñ dedim
İltifât eylemezem bâğ-ı cihâne vechine
- 4 Dâğdır lâlede ol ‘arbede-cûnuñ nigeñi
Eşer etdi nazâr-ı luṭfu gül ü yâsemene
- 5 Geldi ol evc-i muşavver yine kâşânemize
Mürde iken erişip tâze ḫayâtı bedene
- 6 Ḥaḫ mu‘ammer edip ol şûḫ-ı cihâni dâ’im
Ṭâlib ü râğıb ola farz u edâsı sünnete
- 7 Oldu hemvâre serîr-i ebediyyetde muḫîm
‘İlm ü ‘irfân u kemâlât ile şâhım bezene
- 8 Ser-nigûn olsun İlâhî ruḫabâ-yı küffâr
Görmesinler o şehi almayalar hem dehene
- 9 Eyledik medḫ ü şenâ ol güzeli ey Nürî
Yine aldıñ o şekerhâ-yı cihâni dehene

Ḳâfiyetü’l-Yâ*

505

Mef’ûlû Fâ ‘ilâtü Mefâ ‘îlû Fâ ‘îlün

- 1 Ey dâver-i memâlik-i esrâr yâ ‘Alî
V’ey pâdşâh-ı zümre-i ebrâr yâ ‘Alî
- 2 Ey muḫzir-i ‘acâ’ib ü ey mazḫar-ı ledün
Ey mesned-i ‘ulûmda dâdâr yâ ‘Alî
- 3 Ey ḫâtemi’l-velâyet-i ḳudsiyye-i Ḥudâ
Ey mebd-e ‘-i ḫaḳîḳat ü iḳrâr yâ ‘Alî

* **Başlık:** B, Ç; Ḥarfü’l-Yâ Ü1, Ü2

505

B, 153a; Ç, 188b; Ü1, 196a, 196b; Ü2, 54b, 55a

2: ‘ulûmda: ‘ulûmdan Ü1

- 4 ‘Âşıkların cemâl-i Hâka vâsıl oldular
Berzahdadır eden seni inkâr yâ ‘Alî
- 5 Nûrî kuluñ da bende-i efgendedir saña
Eyle anı da mazhar-ı enzâr yâ ‘Alî

506

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Kîmyâdır nazar-ı Hâzret-i Veyse’l-Çaranî
Serdedir hep hûner-i Hâzret-i Veyse’l-Çaranî
- 2 Seyyi’ dü-lu’lu’-ı dendânını berkende edip
Mu‘teberdir güher-i Hâzret-i Veyse’l-Çaranî
- 3 Şâh-ı ma‘mûre-i tecrîd-i Hudâ olmağla
Fağrdır kerr ü ferr-i Hâzret-i Veyse’l-Çaranî
- 4 ‘İşk-ı Peyğam-ber-i zî-şân ile mestâne idi
Bize erdi haber-i Hâzret-i Veyse’l-Çaranî
- 5 Nefeğât-ı ser-i gîsû-yı Resûl idi müdâm
Dilde hep muntazır-ı Hâzret-i Veyse’l-Çaranî
- 6 Devrden eyler idi kesb-i füyûzât-ı Hudâ
Ol dil-i mu‘teber-i Hâzret-i Veyse’l-Çaranî
- 7 Oldu ârâyiş-i tab‘-ı ‘urefâ ey Nûrî
Haber-i müştehir-i Hâzret-i Veyse’l-Çaranî

507

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Merd-i merdân-ı Hudâdır Hâcî Bektaş Velî
Reh-ber-i râh-ı hüdâdır Hâcî Bektaş Velî

4: seni: saña B, Ç, Ü1

506

B, 153a, 153b; Ç, 188b, 189a; Ü1, 196b; - Ü2

3: fağrdır: fuğarâdır Ü1

507

B, 153b; Ç, 189a; Ü1, 196b; - Ü2

- 2 Bâkîdir dünyâda hâlâ neşvesi bürhânî
Kıble-i ehl-i fenâdır Hâcî Bektaş Velî
- 3 Şevket-i tecrîd ile mânend-i 'İsâ-ı Mesîh
Tâc-dâr-ı evliyâdır Hâcî Bektaş Velî
- 4 Nûr-ı 'irfânı görürler merkadinde 'âşıkân
Nûr-ı çeşm-i aşfiyâdır Hâcî Bektaş Velî
- 5 İntisâb-ı dergehi maḥz-ı şerefdir 'âşıka
Dest-gîr ü mültecâdır Hâcî Bektaş Velî
- 6 Zâtını bilsin mi Nûrî ol velîniñ münkirân
Pey-rev-i âl-i 'abâdır Hâcî Bektaş Velî

508

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Açdıñ tarîḳ-i vaḥdeti yâ Şeyḥ-i Mağribî
Hall eylediñ ḥaḳîḳati yâ Şeyḥ-i Mağribî
- 2 Hiç etmedin müdâhene ehl-i zevâhire
Kesdiñ tarîḳ-i keşreti yâ Şeyḥ-i Mağribî
- 3 Her kim ki saña müntesib oldu ḥulûş ile
Mevlâyadır o nisbeti yâ Şeyḥ-i Mağribî
- 4 Nuṭḳ-ı şerîf-i mu'cize-pervâzını gören
Añlar kemâl-i kudreti yâ Şeyḥ-i Mağribî
- 5 Geçdiñ ta'alluḳâtı saña yârdır Hudâ
Ref' eylediñ kerâmeti yâ Şeyḥ-i Mağribî
- 6 Dîvânını muṭâla'a etdikçe Nûrîniñ
Artar o dem meserreti yâ Şeyḥ-i Mağribî

2: neşvesi: neşveniñ Ü1

5: dest-gîr ü: dest-gîr Ü1

508

B, 153b, 154a; Ç, 189a, 189b; Ü1, 196b, 197a; - Ü2

4: mu'cize: mu'ciz Ü1

509

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Bir serāy-ı bî-mişāl ü dil-güşādır Meşnevî
Maḥzen-i esrār-ı ‘irfān-ı Ḥudādır Meşnevî
- 2 Rişte-i ‘ilm-i taşavvufda ‘ulūm-ı ğayrda
Mağz-ı Qur’andır ki dürr-i bî-bahādır Meşnevî
- 3 Bir du‘ā-yı müstecāb-ı dergeh-i Ḥallākdır
Vird ü zikr-i evliyā vü aşfıyādır Meşnevî
- 4 Ehl-i ḥālî vuşlat-ı cānāndan āgāh eder
‘Arifāna reh-ber-i rāh-ı hüdādır Meşnevî
- 5 Şāhibi ferzend ü devletmend-i şāh-ı enbiyā
Nūriyā ‘ilm-i ledün dersem sezādır Meşnevî

510

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün

- 1 Nevā-yı şî‘re şürü‘ etdi muṭrib-i dil hey
Meger raḳīme-i dil-dār erişdi hemçün mey
- 2 Göñül ki ‘ālem-i bātında oldu ‘arş’ullāh
Yanında zümre-i ḥübānıñ añladım lâ-şey
- 3 Hevā-yı cem‘-i şükūfeyle nev-bahār-ı fū’ad
Ser-i faḳīre neler yağıdırır çü mevsim-i dey
- 4 Göründü ḥaṭṭ-ı neviñ başladıysa Bism’illāh
Bu tıfl-ı dil dahı bilmez elif nedir ya bey

509

B, 154b; Ç, 189b; Ü1, 197a; Ü2, 51b

2: Ü2 2: Bir dür-i yektā-yı bî-mişl ü bahādır Meşnevî

4: vuşlat-ı cānāndan āgāh eder: āgāh eyler vuşlat-ı dil-dārdan Ü2/ cānāndan: cānāndır B

5: dersem: dersin Ü2

510

B, 152b, 153a; - Ç; Ü1, 197a, 197b; - Ü2

3: yağıdırır: yağıdır B

- 5 Mişāl-i şems saña hem yakın u hem dūrum
‘Ayān olur saña etseñ reh-i Hūdāyı ʔay
- 6 Lisān-ı cem‘ ne muğlaḡ luḡatla gūyādır¹
‘Aceb ki farḡ edebilmez mi şaḡş-ı dil tā key
- 7 Temām olur yed-i küttābda bu baḡr-ı midād
Yazılsa ya‘nī ki esrār-ı ebced ü ḡaṭṭı
- 8 Cefāsı ‘ayn-ı vefādır cenāb-ı dil-dārīñ
Belā-yı Aḡmed-i mürsel ederdi pey-der-pey
- 9 Ḳıyās olundu o maḡbūb-ı Ḥazret-i Ḥaḡdan
Ki ‘āşıḡa olamaz cevvrveş mübārek şey
- 10 Naẓīre ‘ayn-ı ḡaṭādır Cenāb-ı Kāmīye
Deḡanı ney şeker anıñ seniñ teḡı bir ney
- 11 Sūkūtu pīş-i nihād ile Nūriyā her dem²
Ḥuzūr-ı bülbul-i Ḥanyada eyleme hey hey

511

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Hezārān müjdeler ḡam gitdi eyyām-ı şafā geldi
Giride gūyiyā sırr-ı ‘Aliyye’l-Murtaẓā geldi

- 2 Yubūset almış iken ṭab‘-ı erbāb-ı dili şimdi
Mişāl-i nev-bahārān Ḥanyaya neşv ü nemā geldi
- 3 Ehālī ḡazır iken mātem-i endūha ḡamd olsun
Ricālū’l-ḡaybdan imdād erişip luṭf-ı Hūdā geldi
- 4 Nedir aşlı bu tebşīriñ deyü ilhāmdan şordum
Hemān dem ḡatīf-i ḡaybdan işte bir şadā geldi

6: ki: - Ü1

11: ile: ile et B

511

B, 154a, 154b; Ç, 190a, 190b; Ü1, 197b; - Ü2

2: neşv ü: neşve Ü1

3: erişip: erip Ç, Ü1

- 5 Ki ey sükkân-ı Hanya müjdeler kim derdmendâna
Hudânın lutfu erdi bir penâh u mültecâ geldi
- 6 Su'âl etdim ki kimdir ol penâh u mültecâ ol dem
Yine sem'-i fakîre sırr ile bir hoş nidâ geldi
- 7 Vezîr-i âşaf-ârâ Hazret-i Ferhâd Paşanın
Emîn-i genci ya'nî fahr-i akrân ol ağa geldi
- 8 Anın teşrîfi ile şadmân oldu ehâlî hep
Bu mazmûnla ki kendi gitdi şimdi kedhüdâ geldi
- 9 Vezîr-i ekremiñ hâlâ nizâmıñ buldu etbâ'ı
Felâṭunveş tedâbirinde bir şâhib-zekâ geldi
- 10 Bu tebşîr-i şafâ-pîrâdan ol dem ben de ey Nûrî
Münâcât eyleyip Hakkâ dilime bu du'â geldi
- 11 Hudâ dâ'im vezîr ü kedhüdâsın eyleye mahfûz
Süleymân Âşafın buldu aña Hakkdan 'atâ geldi

512

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Tab'-ı füsürdem oldu benim mübtelâ-yı ney
Germ etdi nağmesiyle dem-â-dem şafâ-yı ney
- 2 Ne tel ne tâze ne teze ister ne hiç kulaḳ
Söyler hemîşe vahdet-i Hakkı edâ-yı ney
- 3 Bir mi kelâm-ı zâhir-i laḳlaḳla nuṭḳ-ı Hakk
Te'sîr eder ki bâṭnîdir bu şadâ-yı ney
- 4 Her yerde senden etdi zuhûr âşnâsına
Rûy-ı hezâr-ı dil-ber-i hâlet-nümâ-yı ney

5: derdmendâna: derd-i meydâna B

8: kendi: kîmyâ B, Ü1

512

B, 154b; Ç, 189b, 190a; Ü1, 197b; - Ü2

2: tâze: tâz Ç

- 5 Ey Nūrī etdi diñleyen ‘uşşâkı mest-i Hâk
Şahbâ-yı ‘ışk gibi şerâb-ı nevâ-yı ney

513

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Zühhâda rû-nümâ ise vech-i 'abûs-ı mey
Rindânı güldürür bu bezimde kü'ûs-ı mey
- 2 İfrât-ı şafvetinden imiş kâfir olması
İmân ile mükedder olur mu maḥbûs-ı mey
- 3 Kızlanmasın işitmişiz evşâf-ı ḥâlini
Cem bozdu anı şeyyibedir ha 'arûs-ı mey
- 4 Gördüm ne deñli şîrîn ise ḥaylî demdir ol
Encâmı telḥ olur baña elbette bûs-ı mey
- 5 Dîvân-ı bî-riyâyı da ey Nūrī almışım
Bir lâ'übâlî maḥlaş ile bir rû'ûs-ı mey

514

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Selâm-ı cân-fezâ çünkim leb-i dil-dârdan geldi
Berât-ı emn-i cândır cānib-i ḥünkârdan geldi
- 2 Selâmı ol şeh-i iḳlîm-i irşâdın irişdikde
O rûḥ-ı maḥza beñzer 'âlem-i esrârdan geldi
- 3 Selâmı mürşidiñ bād-ı şabâ-yı dil-güşâdır kim
Bu maḥzûn ḳalbe gūyâ cānib-i gūlzârdan geldi

513

B, 155a; Ç, 191b; Ü1, 197b, 198a; - Ü2

3: Cem: hem Ü1

514

B, 156a; Ç, 191b; Ü1, 198a; - Ü2

2: beñzer: Tüm nüshalarda “beñzer ki” şeklindedir. Fakat vezin gereği olarak “ki” çıkarılmıştır.

- 4 Selāmı bā'ış-i ḥandāndır geldikçe cānānıñ
Ki zīrā bir du'adır Seyyidü'l-ebrārdan geldi
- 5 Selām'ullāh ola Nūrī cemāl-i yāre her demde
Ki rahmetdir bize ol Ḥazret-i Ğaffārdan geldi

515

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Bize bu neşve Ḥaḫdan geldi şanma rāḫdan geldi
Maḫām-ı dil-güşā-yı rāḫatü'l-ervāḫdan geldi
- 2 Bizim māhiyyet-i ervāḫımızda şıḫlet olsun mu
Keşāfet varsa bizde 'unşur u eşbāḫdan geldi
- 3 Ne ḫarf u mantıḫ u hey'et ne ḫikmetden gelir ḫalbe
Bu feyz-i dil cenāb-ı Ḥazret-i Fettāḫdan geldi
- 4 Hücūm-ı münkirānla dāra ancaḫ gelmesi Maṣṣūr
Degil nā-ḫaḫlıḫından sırrını ĩzāḫdan geldi
- 5 Ne gūne Nūriyā mā'il ola dil keşret-i kevne
Bize peygām-ı vaḫdet Seyyidü'l-ervāḫdan geldi

516

Mef'ūlū Fā'ilātū Mefā'īlū Fā'ilün

- 1 Mā-fī'z-zamīri sırrını ifşā eden ḫişi
Ḥātem gibi ḫalır aña bir yüz ḫaralığı
- 2 Yārin bu zerreye keremi yüz ḫızartmadır
Ḥurşīd pertevi gibidir āşnālığı
- 3 Ağyāra da cefāsı muḫarrer o āfetiñ
'Uşşāḫa ḫaşr ederse bile bī-vefālığı

515

B, 156a, 156b; Ç, 192a; Ü1, 198a; - Ü2

4: ancaḫ: - Ü1

516

B, 155a; Ç, 192a; Ü1, 198a, 198b; - Ü2

- 4 Gümrük vezâ'ifine cebâyet zemânıdır
Hübân ârzûlara kılmültecâlığı
- 5 Kâm-ı derûnu Kâmî Efendiye 'arz kılm
Nûrî bilir var ise odur mübtelâlığı
- 6 Râhatsız etdi hâk bu ki haylî zemândır
Câbî-i cizyeniñ yeñi olmuş ağalığı
- 7 Deryâ-yı iftirâda kalıp Hâk Kerîmdür
Mellâh-ı dil ki kullanamaz nâhudâlığı

517

Nâzîre Be-gazel-i Kâmî Efendi
Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Haylî telâş verdi vebânîñ şıkındısı
Hayfâ cihâna tıldı Giridiñ yıkındısı
- 2 Şeh-nâz-ı nâza başladı 'uşşâka ol perî
Hey hey deyince 'aqlımı aldı ezindisi
- 3 Rûy-ı mücedderinde kalem-terâş kudretiñ
Taşhîh edince zaîm-ı çiçekdir kazındısı
- 4 İkmâm-ı vâsi'inden eyüdü mürâ'iniñ
Nezdimde Kontus ümerânîñ kaşındısı
- 5 Nûrî ziyâfet etse n'ola şâ'irâna hep
Kâmî Efendiden var anıñ çok kırındısı

518

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

517

B, 155a, 155b; Ç, 192a, 192b; Ü1, 198b; - Ü2

Başlık: Ü1; - B, Ç

5: şâ'irâna: şâ'irânı Ü1

518

B, 155b; Ç, 192b; Ü1, 198b; - Ü2

- 1 Hāmem ki leb-i ma'nā ile leb-be-leb oldu
Her lafzı ki şî'r ile dedim münteḥab oldu
- 2 'Akd eyledigimden veled-i ḳalbime zāhid
Ṭa'n etme 'arūsum ki o bintü'l-'ineb oldu
- 3 Vuşlat hevesin ye's ile terk eyledim ammā
Maḳşūd-ı dilim pādşehā būs-ı leb oldu
- 4 Ruḥsār-ı dil-āviziñe baḳdıḳça dü çeşmim
Redd eyle ki şimdi güzelim bî-edeb oldu
- 5 Hep ḥasret-i sîmîn-ten ile çihre-i Nūrî
Bu keşmekeş-i 'ışḳda 'aynü'z-zehab oldu

519

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Gördü meyiñ şafasını rindâne başladı
Ol mest-i nāz 'işrete şāhâne başladı
- 2 Ki 'işvegāh-ı ğamzesine vermede nîzām
Cevr ü cefası 'āşık-ı nālāna başladı
- 3 Meyl etdi şā'iriyyete gūyā tıfıl gibi
Üstād-ı ṭab'dan yeñi Ḳur'āna başladı
- 4 Muṭrib bu bezmde 'acemî mi ki rāstdan
Evc ü 'ırāḳa soñra 'aşırāna başladı
- 5 Mest oldu 'āşıkına vişālîni va'd edip
Peymāne tutdu 'ahd ile peymāna başladı

2: o: ol Ü1; - B

519

B, 156b; Ç, 192b, 193a; Ü1, 198b, 199a; Ü2, 55a, 55b

1: nāz 'işrete: nāz-ı 'işve ne Ç

2: cevır ü: cevır Ü1, Ü2

3: üstād-ı: üstā Ü1

5: edip: eder B, Ç, Ü1

- 6 Aḥsente kill-i mu‘cize-perdāz-ı yāre kim
Ey Nūrī şî‘re başladı merdāne başladı

520

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Cām-ı ḥicābı yine sākī şikest eyledi
Zümre-i rindānı hep bezmde mest eyledi
- 2 Yār-ı dil-ārāmımız ehl-i ṭarīķi belī
Mest-i mey-i meclis-i rûz-ı elest eyledi
- 3 Ṭālî‘-i ferḥundemiz oldu bize dest-gîr
Yār ile çâkerlerin dest-be-dest eyledi
- 4 Şūfî ger a‘lâ imiş şûret-i zâhirde lîk
Dergeh-i bâtında Ḥaḳ ḳadrini pest eyledi
- 5 Nūrî seniñ sözleriñ şâ‘ir-i mâhirleri
Ḥaḳ bu ki bî-reyb ü şek şîve-perest eyledi

521

Mef‘ûlû Fâ‘ilātü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Meydāna çıkdı zâhid-i ḥuşkuñ riyâları
Gördükçe ditrer oldu bizim dil-rübâları
- 2 Ol sâde-rû ḥaṭ-âver olup buldu ṭarzını
‘Âşıkların icâbete yetdi du‘âları
- 3 Cānān içün raḳîbiñ o vaz‘ını söyleme
Dîdem bilir faḳaṭ benim ol mâ-cerâları

6: şî‘re: sürfe Ü2

520

B, 157a; Ç, 193a; Ü1, 199a; Ü2, 54b

1: ḥicābı: ḥicāb Ü2

3: çâkerlerin: bu çâkeri Ü2

4: bâtında: bâtınıñ Ü2

5: şâ‘ir-i: şâ‘ir ü Ü1

521

B, 157a; Ç, 194a; Ü1, 199a; - Ü2

3: bilir faḳaṭ benim: faḳaṭ bilir Ü1

- 4 Bīmār-ı hecre ermedi hîç şöhet-i vişāl
Kār etmedi tabīb-i şerābīn devāları
- 5 Eş‘ār-ı köhne tarzını nesh etdi Nūriyā
Kur‘ān gibi zemānemiziñ nev-edāları

522

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 O meh-ru şūh-ı dūd-āşāmīn oldum mā’il-i hālī
N’ola micmerveş olsam ‘anber-i sārā ile mālī
- 2 O māhī hāleveş āğūşuna çekmiş tütün şandım
Görünce şeb-çerāğ-ı rūyu etrāfında ferhālī
- 3 Buḥār-ı sīne-i ‘uşşākı iṭlāf etdi zulm etdi
Tütün gümrükcüsü olduḡda çeşm-i ‘ayn-ı kıttālī
- 4 Duḥān-ı āh-ı sīnemden kaçınma menfa‘at vardır
Veyā vaktinde olmaz mı buḥūruñ hulḡ-ı meyyālī
- 5 Göbek miskinden a‘lādır bir iki lüle çek başma
O āhūnuñ duḥānım ḡalkası olursa ḡalḡālī
- 6 O ḡurşīd cemālī dūde-pūş etdikçe tenbākū
İki rek‘at nemāz olsun kūsūfa karşı kılmalı
- 7 Şu kaḡt u iḡtilāf içre ḡürūh-ı rūze-dārānīn
Ayakdaşı duḡān olmasa niç’ olurdu aḡvālī
- 8 Çubuk āğzında ḡūyā bir ḡamış ḡelvāsına dönmüş
O ṭūṭīnīn şekerveş böyle zühre-vārdır iḡbālī
- 9 Süreyyādan da bir kaç bakla şaḡlar eski püsküden
Gehī kāzib gehi şādīḡ çıkar çarḡın da remmālī

5: nesh: nesc Ü1

522

B, 155b, 156a; Ç, 193b, 194a; Ü1, 199a, 199b; - Ü2

- 10 Dağı ol perniyân-ı penbe üzre dūd-ı tenbākū
Ne zībā düşdü ol eski delikli mā'ili şālī
- 11 Bir āh irsāl kıl Nūrī o maḥdūm-ı şafā-cūya
Be-şarṭ-ı ān ki etsin tā uzaqdan 'arza her ḥālī
- 12 Nevāzişli 'ināyetli cenāb-ı kâtib-i gümrük
O nāmī-menḳabet Kāmī Efendi münşī-i 'ālī
- 13 Cihānda lûlehā-yı kalb-i 'uşşāk āh tutdukça
Ola erbāb-ı ḥacâtüñ medār-ı rāḥatü'l-bālī
- 14 Ḥudāyā-rā mu'in ṭālī' güşād maksûda âmāde¹
Göreyüz ger felekde ğurre-i ğarrā-yı şevvālī

523

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Yārīñ ne dem görünse ḥaṭ-ı müşk-būları
'Uşşâkıñ evc-i şevke çıkar hây u hūları
- 2 Dil 'âleminde şehr-i ḥaḳîḳatde bulmuşuz
Zâhirde her dem etdigimiz ârzūları
- 3 Mestānemiz de zâhide eyler müdāhene
Hüşyārımız degil ki görür hoş 'adūları
- 4 Rindān içün felek yine nuql-i nücūm ile
Mihr ü mehinden etdi müheyyā sebūları
- 5 Cem' olsa Nūrī bir yere baḥr-ı muḥīṭ olur
Dökdüklerim o âfet içün âb-rūları

524

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

14: maksûda: maksûd Ç, Ü1

523

B, 157b, 158a; Ç, 194a, 194b; Ü1, 199b; Ü2, 54b

524

B, 158a; Ç, 194b; Ü1, 199b; Ü2, 54a

- 1 Bülbulāsā rūz u şeb zār eyleyen sensin beni
‘Āşık-ı rüsvā vü bî-‘ār eyleyen sensin beni
- 2 Bülbul-i bâğ-ı cemālîñ olduğumdan ey perî
Cümle ‘uşşâk içre ser-dâr eyleyen sensin beni
- 3 El-ğazer ey ğamze-i cānān girme ғанıma
Añladım ğayrı ki bīmār eyleyen sensin beni
- 4 Āferīn ey dil ki ders-i Meşnevî-i pāk ile
Vākıf-ı esrār-ı hünkār eyleyen sensin beni
- 5 Ħabbezā ey ħāme-i Nūrî-i bî-pervā yine
Sihr-i eş‘ār ile sehḥār eyleyen sensin beni

525

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ğamze-i ğammāz ile Mecnūn eden sensin beni
Zülf-i piç-ā-piç ile meftūn eden sensin beni
- 2 Māye-i şervetle pür-zer eylediñ kenz-i dili
Māl-i ‘ışkıñla bugün Ķārūn eden sensin beni
- 3 Ey sipihr-i kec-rev ey çarḥ-ı sitemger ey felek
Zümre-i ‘uşşâk içinde dūn eden sensin beni
- 4 Ķalmadı ümmīd-i vaşl u zevḳ ü şādī sīnede
Merḥabā ey ğam yine memnūn eden sensin beni
- 5 Ey raḥīḳ-i pür-şafā nūş eyledikçe Nūrīveş
Ḥikmet-i şi‘r ile Eflātūn eden sensin beni

1: rūz u: rūz B, Ü1, Ü2/ zār: şeydā Ü1

2: ‘uşşâk: ‘āşıkān Ü2

4: vākıf-ı: kâşif-i Ü2

525

B, 158a; Ç, 194b, 195a; Ü1, 200a; Ü2, 54a

526

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Çevgân-ı ma'rifetle alıp güy-ı himmeti
Hüsn-i idâre eylerim icra feşâhati
- 2 Bezm-i tefekkür-i şu'arâ-yı zemânede
İş'al eder sözüm yine şem'-i belâgati
- 3 Şeh-bâz-ı evc-i hüsn-edâyım ki nev-be-nev
Etmekdeyim rübûde şikâr-ı tabî'ati
- 4 Mühr urmasa dehânıma dest-i edeb benim
Eyler idim itâle zebân-ı nübüvveti
- 5 Baña verildi manşıb-ı i'câz-ı nazm kim
Giydim huzûr-ı şâh-ı ma'ârifde hil'ati
- 6 Nev-şehryâr-ı mesned-i nazmım ki dem-be-dem
Seyf-i yerâ'amîñ eşer eyler şalâbeti
- 7 Bir şâ'ir-i cedîd-i Giridim ki zûr ile
Nesh etmişim devâvîn-i Nâbî vü Şerveti
- 8 Görse celâdet-i sühanım rûh-ı Enverî
Bir dahı almaz ağzına 'Urî vü Şevketi
- 9 Nûrî bu deñli şevk ile güyâ edip seni
Paşa-yı bî-naẓırîñ o enẓâr-ı re'feti
- 10 Hanya muhâfızı o fî'l-himem ki Hâk
Bahş etdi aña mâye-i 'ilm ü şecâ'ati
- 11 Kând-i mükerrer-i sühan-ı nâ-şenîdesi
Tûti-i tab'ıma edip a'tâ halâveti

526

B, 157a, 157b; Ç, 193a, 193b; Ü1, 200a; - Ü2

4: edeb: hüner Ç; B'de her ikisi de yazılıdır.

7: nesh: nesc Ü1

- 12 Etdi kemîne dâ'îsine luṭf ile nazar
Cûşa gelip o ḥâlde baḥr-ı mürüvveti
- 13 Olsun İlâhî fâ'ik-i akrân 'an-ḳarîb
Günden güne füzûn-ter ola 'ömr ü devleti

527

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

- 1 Ey dil yine gîsûsuna yâriñ şarıl imdi
Ḥancer gibi var mûy-ı miyâna ṭaḳıl imdi
- 2 Defterde yazar ḥaṭṭı 'ayânen şühedâyı
Ol deftere var sen de a göñül yazıl imdi
- 3 Yap yap der-i mey-ḥâneye var def'-i ḥumâr et
Ey dil o ḥarâbâta yetiş de yapıl imdi
- 4 Güldürmeden öldürdü bizi sâḳî-i gülrû
Ey gonçe-dehen sen de azıcık açıl imdi
- 5 Ey ḥâme-i Nûrî ne bu mestâne ḥırâmıñ
Gel kendiñe def' eyle ḥumârı ayıl imdi

528

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

- 1 Ağa der-i mey-ḥaneyi ḥayfâ ki ḳapatdı
Başdan ayağa rindleriñ cürmüne batdı
- 2 Yok rûy-ı dil-ârâda bugün neşve-i ḥumret
Var ise yine bâde-i nâba şuyu ḳatdı

13: fâ'ik-i akrân: fâ'ikü'l-akrân Ü1/ 'an-ḳarîb: 'an-ḳurb Ç

527

B, 158a, 158b; Ç, 195a; Ü1, 200a, 200b; - Ü2

4: - Ç

528

B, 158b; Ç, 195a; Ü1, 200b; Ü2, 55b

1: ağa: ağaz B; zâhid Ü2/ ḥayfâ ki: lâf ile Ü2

2: neşve-i: cezbe-i Ü2

- 3 ‘Arz eyledik ol tıfl-ı rızā mehdini bu şeb
Lā lā diyerek havf ederek ağladı yatdı
- 4 ‘İsā-dem iken gördüğünü katl eder ol şūh
Meclisde bile şordu leb-i kāmı kınatdı
- 5 Ol bini-i mevzūna şebihim deyü sūsen
Sünbüllere gülşende niçe diller uzatdı
- 6 Sīnemde anıñ vaz‘-ı lebānı mı tehīdir
Tuz var mı deyü yapıdığı külbaşdıyı tatdı
- 7 Beñzer sūhan ile seniñ ey āhū nigāhıñ
Haq Nūriyi şā‘ir seni sehhar yaratdı

529

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 O mähveş ki baña ‘arz eder tebessümünü
Hezārıñ istemezem duymağa terennümünü
- 2 Dem-ā-dem olmadayım la‘l-i yār ile ser-hoş
Felek serine şikest eylesin meyiñ humunu
- 3 Müşerref olalı devletle şöhet-i yāra
Revā mı dinleyeyim sā‘irin tekellümünü
- 4 Bezimde muṭrib-i ‘aql ‘ışka geldi tel kırdı
Unutdu hey heyini zāyi‘ etdi tek demini

3: bu: bir Ü2 // havf ederek ağladı: çin-i cebin eyledi Ü2

5: Ü2 2: Gülşende kara sünbül bi-had dil uzatdı

bini-i mevzūna: gerden-i káfura Ü2

7: āhū: yār Ü2// Nūriyi: Nūrini B

529

B, 158b, 159a; Ç, 195b; Ü1, 200b; Ü2, 51b

1: mähveş ki: mähı sen Ü2/ baña: - Ü1

2: la‘l-i: - Ü1

3: dinleyeyim: dinleyelim B// sā‘irin: sā‘irin ben Ç; gayrılar Ü2

4: - Ü1, Ü2

- 5 Kenār-ı cūya ne dem gelse dursa ey meh-rū
Gelir temevvüc eder gösterir telâtumunu
- 6 Bu hüşn ü ân ile Nūrî o şūhu bilmişdir
Cemî'-i dil-ber ü serverlere teḳaddümünü

530

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Şermsâr eyledi ruḥsârîñ efendim semeni
Ḥaṭ-ı miskîniñ unutturdu bize her çemeni
- 2 Sen ki reftâr edesin gülşene ey kebk-reviş
Ol zemân zâhir olur rûz-ı kıyâmet fiteni
- 3 Ne ḳadar nâzûk-i ğayr ise yine baḳmazsın
'Âşîḳîñ olsa daḡı mişl-i Üveyse'l-Ḳarani
- 4 Leb-i la'liñe ne mümkin ola hem-ser yâḳût
Arasınlar 'Acem ü Rûm ile Hind ü Yemeni
- 5 Ey meh-i burc-ı melâḥat seni 'âlem özler
Zîkrîñ envâra ğarîḳ eyledi her encümeni
- 6 Ol ḳadar verdi şeref 'âleme cānâ nāmîñ
Kimse añmaz güzelim Yûsuf-ı gül-pîreheni
- 7 Yalınız mâlını terk etdi Züleyḫâ ammâ
'Âşîḳîñ etdi fidâ 'ışḳîñ ile cān u teni

5: Ü2: O serv-i nâz ki reftâr ile hırâma gelse
Biḥâr cūşa gelir gösterir telâtumunu

6: şūhu: şāhı Ü2

530

B, 159a; Ç, 195b, 196a; Ü1, 200b, 201a; Ü2, 53a

2: ol zemân: dünyâda Ü1

3: yine: de Ü2// daḡı: bile Ü2

4: ola: gele Ü2

5: burc-ı: burc u B, Ü1

- 8 Būy-ı müyuñla mu‘aṭṭardır efendim cānım
Ba‘d-ez-īn n’eyleyeyim ‘anberi misk-i Ḥoteni
- 9 Nūriyā nezd-i Ḥulūṣī-i cemīlū’ş-şiyeme
‘Arz kıl belki qabūl eyleye bu nev sūḥanı

531

Mef‘ūlū Fā‘ilātū Mefā‘ilū Fā‘ilūn

- 1 Bozdu ḥumār-ı bāde o yāriñ mizācını
Ey sāḳī bir ayağ ile göster ‘ilācını
- 2 Bir buseye o Yūsuf-ı şirīn-leb istiyor
Ḥāne temessükü ile Mısrıñ ḥarācını
- 3 Sāğar be-kef bezimde o mehveşle hem-demiz
Ey pīr-i mey-kede başına çal sirācını
- 4 Geh telḥī-i firāḳ u gehī zevḳ-i vuşlatın
Ṭatlısın añladım o perīniñ ücācını
- 5 Ey Nūrī sehl-i münteni‘e dest-res miyiz
Gördüñ mü ṭab‘ u şī‘rimiziñ imtizācını

532

Mefā‘ilūn Fe‘ilātūn Mefā‘ilūn Fe‘ilūn

- 1 Girelim dā’ire-i ‘ışḳa ḳoyalım ‘ārı
Erelim ‘ālem-i ervāḥa edip ezḳārı

8: müyuñla: cūyuñla B/ mu‘aṭṭardır: maḳṭū‘dur Ü2// eyleyeyim: eyleyem B. Ü1// ‘anberi: ‘anber
Ü2// misk-i Ḥoteni: misk ü Ḥoteni Ü1, Ü2

531

B, 159b; Ç, 196a; Ü1, 201a; Ü2, 55b

1: Ü2 2: Allāh için bilir miyiz anuñ ‘ilācını

2: Ü2: Az ḳaldı güleler oynayalar dün şavma‘ada

Ḥāletle şeyḫ efendi uçurmuşdu tācını

3: Ü2 2: Sāḳī ne ḥācet oldu söyündür sirācını

4: vuşlatın: vuşlatı Ü2// ṭatlısın: ben ‘ışḳıñ Ü2// o perīniñ: hele ḥelvā vü Ü2

5: ṭab‘ u şī‘rimiziñ: şī‘r ü ḥāmemizñ Ü2

532

B, 159b; Ç, 196a; Ü1, 201a; Ü2, 51b

1: edip ezḳārı: ḳoyalım ‘ārı Ü2

- 2 Niçe bir hufte-i h̡āb heves-i nefis olalım
Şubh-dem dergeh-i Hākda edelim bāzārı
- 3 Müteveccih olalım kıbleye el kaldırarak
Yalvaralım bizi yokdan var eden Ğaffārı
- 4 Diyelim ey kereminden bizi ādem yaradan
Ġālib etme bize nefsimizi ol mekkārı
- 5 Nūriyā h̡ālet-i nevmidde yalvar Hākka
Tā ki feth ola merāmıñ göresin dil-dārı

533

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

- 1 Ey gül-i ter reng-i ruḡuñ etdi ḡacl yāsemeni
La‘l lebiñden utanır görse ‘aḡıḡ-i Yemenī
- 2 Yā Rab o ḡālet ki verir ḡāmeti serviñ emān
Yā Rab o lezzet verir ‘āşıḡa ṡirīn-sūḡanı
- 3 Kim ki cemālin görür mūy-ı dü-ḡisūsun öper
N’eylesin yāsemeni bāde getirmez çemeni
- 4 Görmeḡe ṡoymaz bu gözüm rūy-ı ṡāfāsın anıñ
Başdan ayaḡa anı gör rūḡ kesilmiş bedeni

2: Ü2 2: Şubh olunca kılayım dergeh-i Hākda zārı
hufte-i: ḡaflet-i Ü2

3: Ü2: Dest ber-dāṡte sūy-ı Hūdāya varalım
Zıkr [ü] tesbīḡ ile temcīd edelim Ğaffārı

4: Ü2 2: Görme lāyık ‘arāsāt içre caḡīm ü bārı
ādem yaradan: insān kılan Ü2

533

B, 159b, 160a; Ç, 196a, 196b; Ü1, 201a, 201b; Ü2, 53b

2: ḡāmeti: ḡāmeti ol B, Ç, Ü1, Ü2/ serviñ emān: ṡūḡuñ ammā Ü2// lezzet: lezzet ki B, Ç, Ü1, Ü2//
ṡirīn-sūḡanı: vech-i ḡaseni Ü2

3: cemālin: cemālini B, Ç, Ü1, Ü2// N’eylesin: N’eylesin ol B, Ç, Ü1, Ü2

4: anı gör: o perī Ü2// kesilmiş: gelmiş B

- 5 Gel berü Nürî-i zâr eyleme keşretde karar
Vaḥdete er ‘âşık iseñ terk edegör me’meni

534

Mef’ûlû Mefâ’îlû Mefâ’îlû Fe’ûlün

- 1 Dün gördüm o cânânı ki kûyına giderdi
Gitmekle şafâ vü şarab-ı cânı giderdi
- 2 Bende komadı zerre kadar eglenecek şey
‘Aql u dil ü iz’ânımı devşirdi vü dürdü
- 3 Öldürdi beni seyf-i firâķile o kâfir
İtdi a gönül saña bütün her ne ki derdi
- 4 Âyâ ne bu envâ’-ı kûdürât ile hicrân
Bir bendeñe verme daḥı yâ Rabbî bu derdi
- 5 Nürî o perî vuşlatını yâda getür kim
Bir kerre senüñ yaraña ol merhem ederdi

535

Müfte’îlün Mefâ’îlün Müfte’îlün Mefâ’îlün

- 1 Gördüm o âfeti yine şaḥn-ı çemende yel leli
‘Arz-ı cemâl eylemiş vech-i ḥasende yel leli
- 2 Cümle mükevvenâtda kendini gösterir ‘ayân
Sünbül ü gülde lâlede bûy-ı semende yel leli
- 3 Çok aradım cihânda yirde vü gökde bulamadım
Bende imiş yakîn imiş varlığı bende yel leli

5: berü: berü ey B, Ç, Ü1, Ü2

534

B, 160a; Ç, 196b; Ü1, 201b; Ü2, 53b

3: a gönül: be gönül Ü2

4: kûdürât: kûdüret Ç, Ü2// Rabbî: Rab B, Ç, Ü1

5: ol: hem Ü2

535

B, 160a; Ç, 196b, 197a; Ü1, 201b; Ü2, 53b

- 4 Zātı şıfāt içindedir kendi şıfâtı zātîdir
Añla bu remzi vâkıf ol rûh u bedende yel leli
- 5 Gezme a Nürî serserî diñle kelâm-ı Haydarı
Fehm edegör bu sırrı sen bul anı sende yel leli

536

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bezm içre fitneler koparır zülf ü dîdesi
Bir başka âteş urdu haţ-ı nev-resîdesi
- 2 Khand-ı mükerrer-i sühanıdır o mehveşiñ
Her zâhidiñ bozulmağa bâ'is 'aķîdesi
- 3 Menşûr-ı hüsn-i dil-bere ressam-ı kudretiñ
A'lâ yaraşdı iki kaşı ber-keşîdesi
- 4 Bir dil-rübâya 'aşıkım ey dil cihânda kim
Cümle güzelleriñ güzeli eñ güzîdesi
- 5 Bâķî degil vişâl-i haţ u zülf-i dil-rübâ
Ey Nürî viridiñ olsun o sünbül kaşîdesi

537

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Eylerim nûr-ı cemâliñe fidâ ümm ü ebi
Geçmişim şimdi bu 'ışk içre hudûd-ı edebi

536

B, 160a; Ç, 197a; Ü1, 201b, 202a; Ü2, 53a

1: zülf ü: zülf Ü2

2: Ü2 1: Kanda kelâmı la'l/i şeker-bârı yârimiñ

3: menşûr-ı: fermân-ı Ü2

4: cihânda kim: bu yolda kim lîk Ü2

5: B, Ç, Ü1: Bâķî degil leţâfet-i nev-haţ-ı dil-berân

Mensühâdır bu devrde sünbül kaşîdesi

537

B, 160b; Ç, 197a; Ü1, 202a; Ü2, 52b

1: ümm ü: ümmü Ü2// şimdi: çünkü Ü2

- 2 Eyledim meykedeyi eşkden ey dil talāb
Telhīn[i] hecr ile gördüm yine bintü'l-'inebi
- 3 Āteş-i 'ışk ile tenkire-i dilde her dem
'Āşıkāne yetişirsem n'ola āteş-i kerbi
- 4 Sevķ-i dünyāda görünmez hele kālā-yı vişāl
Ba'd-ez-în etmeyelim zevķ ü şafā vü tarabı
- 5 Celb-i sinemiñ āvāzını ıŝgā etmez
Nūriyā yanına koymaz bizi artık çebebi

538

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Yetişdir eyle meded cām-ı şāfı ey sākī
Cihān-ı fānīyi bildik degil bize bākī
- 2 'Azimet etmek ile kūyuna bugün ol şūh
Firāk u ḥasreti ferdāya şaldı 'uşşākı
- 3 İnanma vaż'-ı tabaşbuş-nümā-yı zāhide sen
Terahḥum etme ki bilmezsın āh o zerrākı
- 4 Sirişk-i ḥūnum ile dīdeler bu meykedede
Ḥarīm-i köhneyi el-ḥaķ döşetdi summākī
- 5 Ḥayāl-i 'arız-ı dil-berle biz de ey Nūrī
Bezimde nūş edelim şimdi cām-ı berrākı

2: yine: hele Ü2

4: sevķ-i: yine Ü2

538

B, 160b, 161a; Ç, 197a, 197b; Ü1, 202a; Ü2, 53a

1: Ü2 2: Bilirsin ki cihān kimseye degil bākī

şāfı: ḥamrı Ü2

2: bugün ol şūh: o şūh-ı cihān Ü2

3: Ü2: Şaķın inanma riyādır 'ibādeti her dem

Efendi sen bilirsin rakīb-i zerrākı

4: Ü2: O seng-dildir eden böyle ḥayrı dünyāda

Ḥarīm-i 'ışkı ser-ā-ser döşetdi summākī

5: nūş edelim: eyleyelim nūş Ü2

539

Mefā'ilün Fe'ilâtün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Maḥabbetinden o yāriñ kelāl gelmedi mi
Dilā saña o hevādan melāl gelmedi mi
- 2 Dimāğa etdi eşer nezle-i bürüdet-i hecr
Daḥı ḥayālīne bir iḥtilāl gelmedi mi
- 3 O şeb ki bûsesin aldım miyān-ı ḥ'ābda ben
'Aceb o mehveşe ḥiç infī'āl gelmedi mi
- 4 Lebin o dem ki o cānānıñ eyledim taḫbīl
Dehāna lezzet-i āb-ı zülāl gelmedi mi
- 5 Seniñle Nūrī o rütbe ḥaṭı cenk ediyor
Daḥı o kāfire bilmem zevāl gelmedi mi

540

Ġazel-i Nedīmāne

Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün

- 1 Tāb-ı müliden lebleriñ ey şūḥ olmuş kırmızı
İşte bu āteşdir iḥrāk eyleyen her dem bizi
- 2 'Ākıbet eyler ḥıyānet kıl ḥazer küffārdan
Şanma mü'mindir gözüm redd et raḫīb-i dīnsizi

539

B, 161a; Ç, 197b; Ü1, 202a; Ü2, 55a

1: gelmedi mi: geldi mi B; gelmedi Ü2 (B ve Ü2'deki tüm beyitlerde redif 1. beyitteki şekildedir.)

2: nezle-i: çün Ü2/ hecr: hicrān Ü2

3: Ü2 1: O şeb ki vardı raḫīb aldı bûsesin bilmem

4: ki: - Ü1

540

B, 161a; Ç, 197b, 198a; Ü1, 202a, 202b; Ü2, 52b

Başlık. Ü1; - B, Ç, Ü2

1: iḥrāk eyleyen her dem: eden ser-be-ser ifnā Ü2

2: mü'mindir: mü'minler Ü2

- 3 Hâne-i hummâra şık şık varma ey rind-i cihân
Bir leke kondurmasın saña o pîr-i mey kızı
- 4 Her zemân iki gözüme söylerim pend eylerim
Kim o şeh-bâz-ı melâhat bekliyor yâ hû sizi
- 5 Görmedi Nûrî o kâfir gibi bir dil-ber gözüm
Kâtil-i ‘uşşâk u ‘aql alıcı îmân hırsızı

541

Mefûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Fâş etdi eşk-i dîde bizim mâ-cerâmızı
Ya‘nî ki cilvehâ-yı büt-i dil-rübâmızı
- 2 Rûh-ı Fehîm-i mu‘cize-perdâz nev-be-nev
Kerrûbiyâna naql eder oldu edâmızı
- 3 Biz ‘andelîb-i gülşen-i ‘ışk u maḥabbetiz
Dinletdik ‘âşıkâna şafîr-i nevâmızı
- 4 Belkîs-i vaşl-ı yâre Süleymân gibi bu âh
İrsâl eylemekde dem-â-dem şabâmızı
- 5 Vâ-ḥasretâ ki gerdiş-i gerdün Nûriyâ
Bî-gâne etdi ‘âkıbet ol âşnâmızı

542

Mefûlû Fâ‘ilâtün Mefûlû Fâ‘ilâtün

3: Ü2 2: Gâlibâ kapdı seni pîr-i ḥarâbâtîñ kızı
varma ey rind-i cihân: vardığından ey gönül Ü2

4: pend: nuşh Ü2

5: ‘uşşâk u: ‘uşşâk B, Ç, Ü1

541

B, 161b; Ç, 198a; Ü1, 202b; Ü2, 54a, 54b

1: cilvehâ-yı: mâ-cerâ-yı Ü2

2: eder oldu: ediyor cûş-ı Ü2

3: ‘ışk-ı: kūy-ı Ü2

4: irsâl: - Ü2

5: Bî-gâne etdi: Dür etdi bizden Ü2

542

B, 161b; Ç, 198a; Ü1, 202b; Ü2, 54a

- 1 Rindān elinde olmaz aṣlā ferāḥ-ı destī
Zīrā ki yoḡdur ey dil anlarda hīç hestī
- 2 Ey zāhid etme inkār ehl-i Ḥaḡıñ kelāmın
Dest-i Ḥudādan içdi anlar mey-i elesti
- 3 ‘Ārifleriz a vā‘iz tevḥīd-i şırfa erdik
Bir görmüşüz cihānda biz müttakī vü mesti
- 4 Ey dil-ber-i ḡuceste la‘l-i lebiñle bir kez
Tefrīḡ ü şādmān et luṭf et bu mey-peresti
- 5 Ḥāk-i erenlere sür dā‘im yüzünü Nūrī
Dāmenlerinden aṣlā çekme cihānda desti

543

Müfte‘ilün Müfte‘ilün Müfte‘ilün Müfte‘ilün

- 1 Fıḡra-ı destimden o şūḡ aldı mı bir nebze gibi
Kim bu ḡāzabla yapışıp bir ḡılıca ḡamze gibi
- 2 Zūlfü anıñ cīm-i cemāl oldu ḡaşı ḡüsnüne dāl
ḡaddi elif ol elif üstünde gözü hemze gibi
- 3 Şafḡa-ı ḡüsnünde yāḡūd ḡāl ile ebrūsunu ben
Beñzedirim ḡaṭṭ-ı celīle yazılan bir ze gibi
- 4 Şūfī bugün ṭa‘ne-zen oldu yine ‘ışḡa çü ḡumār
Vā‘iz-i ḡar kürsīde dün ol yedigi herze gibi
- 5 Baḡ rūḡ-ı zībāsına ol ḡaṭ ki yoḡ ḡayrıda bu
Nūrī hele nādir olur ḡāfiye-i sebze gibi

3: ‘ārifleriz a: ‘ārifleriz o Ü1; ‘āşıqlarız be Ü2/ şırfa: maḡza Ü2// müttakī vü: müttakī Ü2

4: bu: - Ü2

5: yüzünü Nūrī: yüzün niyāz et Ü2// cihānda: a Nūrī Ü2

543

B, 161b, 162a; Ç, 199b; Ü1, 202b, 203a; Ü2, 55a

2: cīm-i: cīm ü B/ ḡüsnüne: ḡüsnü Ü1// ol: oldu Ü2

3: çü ḡumār: ḡar kürsīde Ü2// ḡar: cer Ü2// yedigi: yedigin Ü2

5: bu: - Ü2

544*Fe‘ilâtün Mef‘ilün Fe‘ilün*

- 1 Bezm-i ‘aşrıñ benim mey-âşâmı
Sāḵisi rūḥ-ı Nābī vü Cāmī
- 2 Süfre-i ṭab‘ımıñ suḳāṭasıdır
Ġazeliyyāt-ı Kānī vü Ḥāmī
- 3 Naẓmı teşḫīr eder be-vefḳ-i merām
Ḥāmedir ḥ‘āce-i ma‘nī ḥudāmı
- 4 Engübīn-i Giriddir süḥanım
N‘eyleyim ḳand ü sükker-i Şāmı
- 5 İstimā‘ eyle nuṭḳ-ı Nūrīden
Nağme-i nüktehā-yı ilhāmı

545*Fā‘ilâtün Fā‘ilâtün Fā‘ilâtün Fā‘ilün*

- 1 Allı pullu mīr-i ‘āşık açdı çün yaprakları
Düşmen-i şayfa çekilmiş şāh-ı gül bayrakları
- 2 Dūr olur ‘ilme’l-yaḳīn bildim cenāb-ı yārdan
Menzil-i ‘irfānıñ almış pek ba‘īd ırakları
- 3 Zāhidiñ toprak başına būriyāya şarılıp
Secdegāh etmiş dem-ā-dem taşları toprakları
- 4 Bir būrüncek penbedir yāriñ deḡişmem ḥaddini
Vā‘izim vaşfinda iṭrā etme istebrakları
- 5 Ḥāmedir rāmiş-ger-i bezm-i edāhā-yı cedīd
Nūrīveş söyletmede şā‘irleri şakrakları

544

- B; Ç, 198a, 198b; Ü1, 203a; - Ü2

545

- B; Ç, 198b; Ü1, 203a, 203b; - Ü2

2: almış: - Ü1

546

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Var ise ger hafakān işte āb-ı Rafyolı
İç 'āfiyet ola zer-i müzāb-ı Rafyolı
- 2 Olan beriyye-nevred hicāz-ı hecd etsin
Girerse destine sürme turāb-ı Rafyolı
- 3 Niçün dirilmez o gezmez ayakda ke'l-evvel
Ki içdi böyle şulardan kebāb-ı Rafyolı
- 4 Ya Hızr ola ya Süleymān ya Cem ya İskender
Zemānede yapa cāy-ı ħarāb-ı Rafyolı
- 5 Faķat naşībıdır ehl-i cinānıñ ol tensīm
Verildi cümleye līk āb-ı nāb-ı Rafyolı
- 6 Döşene cur'a-ı mey-ħ'ārelerle sümmāķī
Sezādır bu südde-i devlet-me'āb-ı Rafyolı
- 7 Benim efendicigim gel bu Nūrī bende ile
Ziyāret edelim erkence bāb-ı Rafyolı

547

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Var mı derūna ey müje geçmekde siz gibi
Tīr-i belāya şabr ede mi kimse biz gibi
- 2 Zīr-i lebinde baħr-ı meye taldı ğarķ olup
Gök ser-ħoş oldu ħālī anıñ bendeñiz gibi
- 3 Bir kızcağızla hemdem idim geldi nā-gehān
Bir şıklet-i 'azīm yapışdı saķız gibi

546

- B; Ç; Ü1, 203b; - Ü2

547

- B; Ç, 191a, 191b; Ü1, 203b, 204a; - Ü2

- 4 Hıa sebz ü taze olmalı m̄nend-i nev-çemen
Yohsa ne h̄aşıla ola şakallar aңыз gibi
- 5 Gel ey birāder al ele bintü'l-'ineb müdām
P̄ir-i meye görüñ yine hemşiremiz gibi
- 6 Çay gibi aķma her yere dökme yüzüñ şuyun
Kendiñ de cüş-ı 'ışķ ile turma deñiz gibi
- 7 Cürm-i kebīr-i çeşm-i siyāha söz olmaz a
Ammā ki aşlı yokdan uzatma ağız gibi
- 8 Çāk etmeye mi cāme-i şabırı raķīb-i dün
Dāmān-ı vuşlatına dikilmiş teriz gibi
- 9 Bārūt-ı hatta yaklaşıyor āteş-i ruħuñ
Havf eylemez şu dīdelerin İngiliz gibi
- 10 Fındıkcı olma bir ola yāriñ çü mağz-ı levz
Kālbiñde verme yer ikiye sen ceviz gibi
- 11 Diz çök huzūr-ı h̄āce-i Kāmīden al sebaķ
Hatm eyle hatme-i sözü da'vetimiz gibi
- 12 Toğdu toğalı mihr ile meh dem-be-dem gezer
Nūrī-i derdmend ile 'ışķı ikiz gibi

548

Nazīre Be-ğazel-i Sāmī Ebū Bekir Paşa el-Vezīr
Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Niçe gūyā ki şüreyyā sā'idinde aya ay
Bu yed-i beyzā gibidir ermez ol ārāya ra'y
- 2 Kalmadı iķbāl-i būsū hatt zenahdāna erip
Mūr mū üşmüş o sīmīn sükkeri ivāya vāy

12: mihr ile meh: mihrī ile Ç

548

- B; Ç, 190a; Ü1, 204a; - Ü2

Başlık: Ü1; - Ç

- 3 Ma'niden ḥālī makām-ı eḥibbānımla benim
Yok mecālīm ḥālīmī sulṭānıma inhāya hāy
- 4 Meşrebiñ şāf et yüzün sür ḥāke āb-ı nāb iseñ
Çıkmaz a fışkıyyeveş bir zirve-i balāya lāy
- 5 Ki şu'ā-yı mihirden neyr etmede sām-ı sipihr
Ki hilāl-i gurreden göstermede dünyāya yāy
- 6 Āşaf-ı Sāmī himem dīvānına el bağladım
Nūriyā el şöyle tursun etdi kaṭ'-ı pāye pāy
- 7 Nağme-i kilik-i tehī ez-ma'nāyı pest et bu dem
'Arza ḥaddiñ var mıdır bir böyle Mevlanāya nāy

549

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Vişāle şarf ile sīmiñ ağardı sīmāsı
Efendiniñ zeri gitdi bulandı süfresi
- 2 Ḥayāl-i dil-beri kaldırmağa erip fermān
Bu meclis-i diliñ 'ışkı şokıla ağası
- 3 Yed-i ṭabīb-i ḥüsünle yapıldı ḥabbe-i ḥāl
Neye yarar o қaranfüllerin murabbāsı
- 4 Bahār-ı rüyuna bu mū teniñ nesidir 'aceb
Ne kıl u kâle maḥal sünbül-i muṭarrāsı
- 5 Raḳīb-i bārid ile dün gice o meh ḳalmış
Olur şitāniñ a cānım ne şübhe ḥelvāsı
- 6 Gezer Sikender-i ḥāmem ḳalām-ı ḥāverde
Gehī devāt u gehī şafḥa oldu süknāsı

3: makāl-ı: makām-ı Ü1

7: bir böyle: öyle Ü1

549

- B; Ç, 47b, 48a; Ü1, 204a, 204b; - Ü2

6: ḳalām-ı: ḳalām u Ç

- 7 Hāvāle etdi o servi bu bīd-i ḥilkate ‘ışk
Ḥamīde eyledi ḳaddim anıñ şu bālāsı
- 8 Giridiñ ehl-i dili lāy-ı bāde-i Resmī
Değişmez a ‘aseliñ olsa da muşaffāsı
- 9 Beni esīr-i belā etdi kāfir ḥālī [anıñ]
Başımdadır yine zūlf-i siyāhı sevdāsı
- 10 Pā-zehr olur saña yāḳūt-ı cān demem alma
Cenāb-ı la‘l-i lebiñ ḡabḡabı o elması
- 11 Ḥadiş-i ḥatm-i nübüvvetle aç dehen her dem
Göñül ḳutusunu ṭoldur Medīne ḥurmāsı
- 12 Netice kanlı veled toḡmaḡı eder imā
‘Arūs-ı kām-ı cihāniñ yed-i muḥannāsı
- 13 Zemīn-i miḥbereden kenz-i vaşfı mūmu çıkar
Şu ḥāmeniñ daḡı bī-hūde māl-i ḥulyāsı
- 14 Gel ey ḥayāl bize şanma ḥāne-ber-düşuz
Ki şā‘iriñ daḡı var ṭarḥ-ı beyt-i zibāsı
- 15 Olur mu zāhir ü bāṭında zāhidā maḳbūl
Şu lafz-ı bī-hūdeniñ olmayınca ma‘nāsı
- 16 Seniñ gibi bu yeriñ tāze bir nihālī var
Felekleriñ var ise köhne sāl o ṭübāsı
- 17 Ṭoḳad ederse eger Kānī ile faḥr etsin
Seniñle ede Giridiñ de Nūrī Ḥanyası

7: etdi: etdim Ç

8: deyişmez a: deyişmeze a Ü1

11: Ç’de 12. beyitle yerleri deyişiktir.

14: ṭarḥ-ı beyt-i: beyt-i ṭarḥ-ı Ç

16: gibi: - Ü1

550

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Huzûr-ı dil-bere 'arz eyleseñ seciyyemizi
Qabûl eder mi haqîrâne bu hediyyemizi
- 2 Taḥammûl eylemeziz berde kûh-ı Tûr olsun
Tecellî-i Haqı sırr-ı dil-i ḥafiyyemizi
- 3 Bir 'âşık añlar anı bir de ol ki medyündür
Kuşûr-ı halk ne bilsin bizim beliyemizi
- 4 Vişâl-i Ḥazret-i yâri eccl edip tebşîr
Veriñ şu câmı qabûl eylesin 'aṭiyyemizi
- 5 Kimini mâl ile etmiş Ḥudâ 'azîz-i bezm
Bülend edip söz ile rütbe-i 'aliyyemizi
- 6 Yezîd gibi hebâ etmege eder iqdâm
A Nûrî şûfî bizim dîn-i Ḥaydariyyemizi

551

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlün

- 1 Çatlaq kenârlı bez o dülbend ile bir mi
Şu muğ-beçeden çevreliq al işte degirmi
- 2 Ağırca şatar mîve-i vaşlını o âfet
İster bir iki şeftâlûya fındıq igirmi
- 3 Çal-pâre-i eşkimle beyâz maq'adın
Bâzârlığa âyâ kuzucuğum girişir mi
- 4 Ağyâr ile ceng eyleyerek def'-i şer etsek
Ol şâh-ı ḥüsün ḥâtem-i ma'hûdu verir mi

550

- B; Ç, 198b, 199a; Ü1, 204b; - Ü2

2: eylemeziz: eylemez Ç

551

- B; Ç, 199a; Ü1, 204b; - Ü2

1: bez: - Ç

- 5 Taşkınca da olsa o bütün hâtem-i la‘li
Yâķūtdur ey Nūrî giyer ancak o cürmü

552

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Gülşen-i bezm-i şafânın hum-ı mey sâķiyesi
Sâġarı muġ-beçedir bülbüledir cāriyesi
- 2 Hüşeler yerde ayaklarda başılsa şöıra
Zirve-i sâġar olur mertebe-i ‘āliyesi
- 3 ‘Āķibet vāşıl eder Ka‘be-i maķşûda seni
Bî-nihâyetde ise ‘ışk u vefâ bâdiyesi
- 4 Hürde-binân mı olur eksik o şîrîn-lebden
Mışrın inkâr olunur mu maraz-ı sâriyesi
- 5 ‘Alev-i hâviye-i sırr-ı velâyetde yanar
‘Ālemin eskiden ol tã’ife-i bâġiyesi
- 6 Dârü-yı şâfiye lâzımsa ele cām-ı mey al
Vardır insāna anın menfa‘at-ı kâfiyesi
- 7 Vaşf-ı ebrûda kalem çıķdı kalemdânından
Kaldı boş Nūrî anın haylî zemân zâviyesi

553

Nazîre Be-ġazel-i Şerîf Beg

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Yine bir şîveli sāmânber-i müsteşnâyı
Bir kıyâmet-ķad ü bir serv-i çemen-pîrâyı

552

- B; Ç, 199a, 199b; Ü1, 204b, 205a; - Ü2

553

- B; Ç, 190b, 191a; Ü1, 205a; - Ü2

1: Başlık: Ü1; - Ç

- 2 Etdim ârâyiş-i âğûş-ı nigâh-ı hayret
Merdüm-i didem olup âyine-i ra'nâyı
- 3 Hâline ben demezem 'anber o şâhen-şâhın
Kurş-ı tenzû mu bu ya zîb-i ruḥ-ı zîbâyı
- 4 Kurşun atmaḫdadır ol çeşm-i kebûdu şaḫına
Ḥaṭṭı pest [ü] lebi bârûtdur ey sevdâyı
- 5 Tatdım âlû-yı lebin sünbül-i müyun tutdum
Âğzı ammâ ki unutturdu baña ferdâyı
- 6 O büt-i bütgede-i 'işve gelirse bezme
Korkarım zümre-i zühhâd olur 'İsâyı
- 7 Çeşm-i mestânesi üstâd-ı füsûnkâr yeter
Tevbeler bir daḫı hiç görmeyeyim şahbâyı
- 8 Rûy-ı meh-tâb-ı müdevverde mücedded ruḫlar
Fitne-i devr-i kamerdir ki tutar dünyâyı
- 9 Erdi bâ-ḥaṭṭ-ı Şerîf-i şeh-i 'ışk ey Nürî
Kıl sitâyişgehe âmâde dil-i gûyâyı
- 10 Kethüdâ Beg o nevâzişli kerîmü'l-aḫlâḫ
Ki nişâr-ı güher etmekde yeter deryâyı
- 11 Nây-ı şevḫim yine üfletti keremler etdi
Tâzeletti şerer-i Ḥazret-i Mevlânâyı

554

Müstezâd

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Mef'ûlû Fâ'ilün

6: bezme: bize Ü1// zühhâd: zühhâdı Ç

10: deryâyı: dünyâyı Ç

554

- B, Ç; Ü1, 205a, 205b; - Ü2

- 1 Dil-berleriñ cemāline baķ eyle diķķati
Seyr eyle ķudreti
Gösterdi rūy-ı Hāzret-i Ādemde şan‘atı
Bed’ ü nihāyeti
- 2 Ādemdedir kemāl-i zuhūru tecellīniñ
Hāķdan tesellīnūñ
Hāķķiyyet ü hāķīķate var kabiliyyeti
Bul Āдемиyyeti
- 3 Sūkker penāh-ı la‘l-i dil-ārāya beñzemez
Bu ķanda ķanda ol
Bāğ-ı cihāniñ Ādeme vardır hārereti
Baldan o şerbeti
- 4 Hücet degil midir sened-i vaķdet-i vücūd
Ey dīde-i şühūd
Derk et ‘anāşırındaki esrār-ı vaķdeti
Terk eyle keşreti
- 5 Hep şemsedir ta‘alluķ-ı zerrāt-ı mā-sivā
Hāķķa hep āşnā
‘Ayniyyete delālet eder āhiriyyeti
Seyr et meserreti
- 6 Pīrim Şalacı-zāde muğīş ü ra’y-ı dehr
Sırr-ı Hūdā-yı ‘aşr
İmdād ederse Nūrīye eylerse himmeti
Bulmaz mı devleti

555

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn

- 1 Ma‘nā-yı tenzīldir vaķdeti hāvī
Vaşl-ı Hūdā andaki cümle fehāvī
- 2 Çihre-i zerdüm ile ‘aynı müsāvī
Ol daķı ‘āşık gibi gör zer-i sāvī

- 3 Hücçet-i hattı ile kâdî-i şahid
Gördü vü kaṭ‘ eyledi niçe du‘āvî
- 4 Seng-i dili haste-i ‘ışka rakîbîñ
Bād-zehrdîr velî hâşıl-ı kāvî
- 5 Kelb-i mu‘allem degil zâhid-i bed-hû
Aldı naşıl dil-berim gibi bir avı
- 6 Fakr-ı haḳîkî ile kıble-i halk ol
Ka‘beveş al şûreten berz ü tavı
- 7 Bûse-i haṭ-âverân oldu zararsız
Şeftâlûyu hażm eder ince o hâvî
- 8 Hülk-ı hüsne ‘azîz ol a birâder
Birbirine beñzemez Yûsuf-ı velâvî
- 9 Muğ-beçe-i mey-fürûş ‘aqlımı aldı
Var ola ben etmişim kendimi yavı

556

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Keşîde ni‘met-i Haḳ kâ’inâta haṭṭ-ı dîvânî
Celî luṭf u keremdir kâmilâna haṭṭ-ı dîvânî
- 2 Budur nesh eyleyen şimdi huṭûṭ-ı ‘aşr-ı eslâfî
Şükûh u şân verir emr-i cihâna haṭṭ-ı dîvânî
- 3 Gışift olmuş mişâl-i lîḳa zûlf-i hükm ü tenfîze
Muşanna‘ âbnûsdan işte şâne haṭṭ-ı dîvânî
- 4 Leṭâfetde geçer hem sünbülü hem şûḥ-ı reyḫânı
Ki minnet cylemez kaṭ‘â hazâna haṭṭ-ı dîvânî
- 5 Nedir ol şîveler ol hürde-şan‘atlar ki var anda
Verir bi’llâhi revnaḳ müridâna haṭṭ-ı dîvânî

- 6 Bu bir dūşīzedir ammā ki azdır aña meşşāta
 Kalem ister velīkin kāmīlāna ḥaṭṭ-ı dīvānī
- 7 Yine var ise kilik-i Ḥazret-i zāt-ı mükerrermdir
 Zemānda gösteren hem tālibāna ḥaṭṭ-ı dīvānī
- 8 Cenāb-ı kātib-i dīvān Luṭf'ullāh Efendi kim
 Gelir vaşf etmege kadrin zebāna ḥaṭṭ-ı dīvānī
- 9 Elime girdi Nūrī yādgār-ı luṭfudur işte
 Ki ta'lik eyledim gül-miḥ-i hāne ḥaṭṭ-ı dīvānī
- 10 Bu şeb ben bir siyeh-çerdeyle ülfet eyledim Nūrī
 Ki ḥaṭṭı şanki levḥ-i āsmāna ḥaṭṭ-ı dīvānī
- 11 Gül-i bāğ-ı siyādet nāmı Seyyid Şālih o şūhuñ
 Kaleminden gelmedir etse bahāne ḥaṭṭ-ı dīvānī
- 12 O ḥüsn-ı ḥaṭṭına verdüm gönül dīvānesi oldum
 Ki beñzer bu ḥaṭṭına şāhidāne ḥaṭṭ-ı dīvānī

557

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Cānım [beni] gözetmelisin sen de av gibi
 Şehvet tutuşmasın şakın andan 'alev gibi
- 2 Sen 'ābir-i sebīl ü müsāfir gibi görüñ
 Bil tuḥfe-i diliñ şu teniñde girev gibi
- 3 Olsun diliñde şerḥa daḳīk eyle fikriñi
 Gendüm bahāsı dūn mudur nān-cū gibi
- 4 Şāhib-i Füşuş a'nī o kibrit-i aḥmeriñ
 Sūz-ı sözü derūnu tutuşdurdu kav gibi
- 5 Hām olsa da fevākih-i ebyāt-ı ḥāmemiz
 Nūrī cihānda olmaz a āşār-ı nev gibi

558

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

- 1 Vermez deme 'uşşâka cünûn-ı hüs-n-edâsı
Ol bî-bedeliñ ben hele oldum budalâsı
- 2 Ben toğrusu üftâdeyim ol kıdd-i bülende
Kûtâh eder endāmımı bālâsı belâsı
- 3 Bir şervete pûş âfet-i gülpîrehenim var
Meftûn-ı fesidir bu zemânîñ zurefâsı
- 4 Dünyâ ğamını meclis-i meyde unudurdum
Bir kerre Şozoraki âbnûs mekrâsı
- 5 Sâķîlik edip eylese ihyâ beni ammâ
Şeftâlûyî lehden şunsa lebden de kirâsı
- 6 Nîm-tenle belîñ merħalesi hep mütenâsi
İllâ o miyân-bendi denir hûş-rübâsı
- 7 Endâzelesem ra'se gelir destime fî'l-hâl
Bir ferde naşîb olmadı şalvarı lîķâsı
- 8 İķlîm-i vücūdundaki sîmîñ şerveti
Hâtem Dedenîñ maskat-i re'si Aķovası
- 9 Bir böyle beyti görmedi Rûmuñ aradım çok
Ne selvili ne kıbbeli ne ebu'l-vefâsı
- 10 Şimdi ne bu ser-keşligiñ ey muğ-beçe bilmem
Yayda mu leys to Ramazani na perasi
- 11 Şayda çıķalım Pervilyaya ey gül-i ra'nâ
Bûyâ ola senden o yeriñ âb u hevâsı
- 12 Şayda kaçalım afr u tavra ey büt-i tersâ
Gülzâr ola vîrânesi ya'nî panayası

- 13 Cellād-ı nigāhından emān olma emīn baḡ
Her yerde yatar ḡana bu yatmış şühedāsı
- 14 Kālā-yı vişāli yed-i dellāl-ı zemānda
Ey bü'l-hevesim çıḡdı biñ altuna bahāsı
- 15 Taşvīre meger dest-i nigāha gire yoḡsa
Bir rūḡ-ı muşavverdir anıñ şūḡ-ı liḡāsı
- 16 Mef'ülü fe'ülün fe'ilün müfte'ilün fā'
Bir mısrā'-ı mevzūndur anıñ ḡadd-i şenāsı
- 17 Teşriḡle tebriḡle 'abd-i sa'īdi
Ḳırḡ altı saḡaklı verile ücret pāsı

559

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Nāzūk-ter-i ḡubān-ı zemāndır Şozoraki
Bir mīve-i nev-reste-i āndır Şozoraki
- 2 Sūkkerlenir elfāz u ḡurūf etse tekellüm
Ser-çeşme-i şirīn-dehāndır Şozoraki
- 3 Ruḡsār-ı laḡīfnde var envār-ı şabāḡat
Mir'āt-i muşaffā-yı bütāndır Şozoraki
- 4 Ser-tā-be-ḡadem cümle-i a'zāsı dil-ārā
Bir serv-i ser-efrāz-ı ḡemāndır Şozoraki
- 5 Ḥūnī nigeḡi tiḡ şalar kaşları her dem
Cengiz gibi cāna ḡıyandır Şozoraki

560

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

559

- B, Ç; Ü1, 207a; - Ü2

560

- B, Ç; Ü1; Ü2, 51b, 52a

- 1 Gerçek ol serv-i sehî aldı raķibe şoluğu
Var mı Allahı seversen hele anıñ dürüğu
- 2 Āteş-i kîni raķibiñ olucaķ şu‘le-fezâ
Çok nifâķ eyledi ehl-i dile başdı körüğü
- 3 Şuçı âyâ n’ola rindânıñ eyâ pîr-i muğân
Geldik ayağına bir cām ile def’ et şovuğu
- 4 Çünkü nûş eylemedi bâde eyâ gözleri mest
Niçün âteşlere yakdıñ cigerimle şucuğu
- 5 Vâ‘iz-i zâhir ile şanma be-kâm olduñ kim
Leb yenir lîk yaramaz elbette özüñ kabuğu
- 6 Ter ü tâze Ėazel-i tâzeyi yaptım Nürî
Bikr-i ma’nâya Ėarişim n’edeyim ben bozuğu

561

Mef’ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Ey dil yine Ėisûsuna yâriñ şarıl imdi
Ėancer gibi var tîrce beline taşıl imdi
- 2 Defterde yazar Ėatı ‘ayânen şühedâyı
Ol deftere var sen de o gönlüm yazıl imdi
- 3 Yap yap der-i mey-Ėâneye var def’-i Ėumâr et
Ey dil o Ėarâta yetiş de yapıl imdi
- 4 Güldürmeden öldürdü bizi sâķ-i Ėülrû
Ey Ėonce-dehen sen de azıcık açıl imdi
- 5 Ey Ėâme-i Nürî ne bu mestâne Ėırâmıñ
Gel kendiñe def’ eyle Ėumârı ayıl imdi

5. Rubai*

1

*Rübā'ī-i Ḥazret-i Ferhād Paşa el-Vezir Vālī-i Ḥanya Berāy-ı Taṭyīb-i
Ḥāṭır İn u Şād
?*

Ya'nî o bâb-ı ma'ârif zihni temiz Nûrî-i dil
Ḥaḳ 'aṭâ kılmış anı Giride olmuş âgâh-ı dil
Görmemiş Girid fetḥinden berü böyle bir şâhib-kemâl
Pertev-i teşrîfî Giridiñ nazar kılmış sen de bil

* **Başlık:** - B, H, Ü1, Ü2

1

B, 121b; - H, Ü1, Ü2

6. Kıtalar*

1

Esmā-yı Şerīfe-i Enbiyā-yı Maḥtūnīn ‘Aleyhime’ş-Şalavātu Ecma‘īn
Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Nüşa-ı mu‘teber-i şerḥ-i şemā’ilde yazar
Oğdum Nūrī üç ebyāt ile oldum ḥurrem
- 2 Mürselīn içre faḳaṭ on yedi peygām-ber imiş
Kudret-i Ḥaḳ ile maḥtūn-ı mübārek-maḳdem
- 3 Anlarıñ ism-i şerīfin iki beyt-i ‘Arabī
Cem‘ edip bilmesidir mü’mine bir emr-i ehem
- 4 Ben daḥı Türki iki beyte yazıp derc etdim
Nām-ı nāmīlerin Allāhu Te‘ālā-yı a‘lem
- 5 İşte bunlardır olan Kudret-i Ḥaḳla maḥtūn
Bu iki beyt-i dil-ārāyı oḳu añla o dem
- 6 Zekerıyyā ile İdrīs ü Şu‘ayb u Ādem
Ḥanzale Şālih ü Yaḥyā vü Mesīḥ-i Meryem
- 7 Yūsuf u Nūḥ u Süleymān ile Hūd u Mūsā
Sām u Lūt idi daḥı Şīt Muḥammed-i ḥātem
- 8 Rūḥ-ı aḳdeslerine ola dūrūd u şalavāt
Ta ki dünyāda ta‘ayyüş ede eṣnāf-ı ümem

2

Sitāyiş-i Husrev Meḥmed Paşa Kapudan-ı Deryā
Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

Başlık: Kıt‘aāt Ü1; El-Muḳaṭṭa‘āt B, Ç; Murabba‘āt ve Müfredāt-ı Nūrī Ü2

1

- B, Ç; Ü1, 19b;- Ü2

2

- B, Ç; Ü1, 37a, 37b, 38a; - Ü2

- 1 Yem-i himem ü kerem Hâzret-i Sultân Maḥmūd
Zıll-i Hâk Cem-‘azamet cāmī-i sırr u deryā
- 2 Ḥamdüllāh ki eyyām-ı hümāyūnunda
Her umūr-ı müte‘assir oluyor bād-ı hevā
- 3 Cezr ü medd-i yem-i dest-i keremü’l-in‘āmı
Olmada gevher-i işfāk ile sâhil-pîrā
- 4 Yümn ü iḳbāl-i hümāyūnu ile ḥamd olsun
Her menāşibda münāsib olan oldu ber-cā
- 5 İşte ‘ummān-ı ‘ināyâtı temevvüc etdi
Bir güher-pāş vezîrini görüp lutfā sezā
- 6 Ya‘nî deryā kapudanlığını iḥsân etdi
Bir vezîrine ki tedbîr-i umûrda yektā
- 7 Bir vezîrine donanmasını etdi tefvîz
Ki şecā‘atde müsellemdir o beyne’l-vüzerā
- 8 Âşaf-ı devr-i zemân baḥr-ı muḥîṭ-i iḥsân
Maşdar-ı ‘izzet ü şân menba‘-ı elṭāf u seḫā
- 9 Şāhib-i ra’y-ı sedîd mālîk-i kenz-i te’yîd
Hem-dem-i baḫş-i sa‘îd ‘ârif-i künh-i eşyā
- 10 Terbiyet-kerde-i şevket dūr-i baḥr-ı devlet
Milketi milket-i cāmī‘-i zühd ü taḫvā
- 11 Revnaḫ-ı devlet ü dîn keştî-i süvār-temkîn
Şāhib-i ra’y-ı rezîn Hâzret-i Hüsrev Paşa
- 12 Ay u gün toḡrusu zer mîḡ olursa lâyıḫ
Şandāl-ı cāhına oldukça hemân cilve-nümā
- 13 Nāḥudā şurṭa-ı tevḫîḫ-i Hudā hıfzı kenār
Sonu liman-ı emān ‘avnı maḫarr-ı mersā

1: himem: himem baḥr (Vezne uyması için “baḥr” kelimesi çıkarılmıştır.)

3: keremü’l-in‘āmı: kerem keremü’l-in‘āmı (“kerem” kelimesi iki kere yazılmıştır. Vezne uyması için biri çıkarılmıştır.)

- 14 Reh-nümāsı ola İlyās-ı mübārek-maḳdem
Hızr-ı feraḥ-dem ayakdaşı ola şubḥ u mesā
- 15 Kıbleden feyz ere yıldız ‘adedince her şeb
Olduğu yerde mülāzım da ola bād-ı şabā
- 16 Kara yel emrine münḳād ü şimāl ola esīr
Yelken açdıkça dümencisi ola ‘avn-ı Hūdā
- 17 Gele tersāne-i şāhiye piyāde bī-ḥad
Top-ı ḳahrı ile başdan ḳara olsun a‘dā
- 18 Cündeye çekmede pek māhir imiş lāyıkını
Hele yelkencisiniñ nāmı siyāsetdir ha
- 19 Rūzgārıñ eleminden de alarğa olsun
Bir muḥālif yere çatdırmaya anı Mevlā
- 20 Vecd ü ḥālāt-ı mecāzīb-i İlāhī puşula
Evliyā himmeti temur u sutūn ḥayr du‘ā
- 21 Nuşret-i Hāḳ ile anbārı leb-ā-leb olsun
Zād-ı tevfiḳ u ḳumanyāsı ola lā-yuḥşā
- 22 Cūdī-i cūduna her dem yanaşa ehl-i niyāz
Sāyesinde ola āsūde bütün bāy u gedā
- 23 Dāverā āşaf-ı ‘ālī-güherā yem-himemā
Melce’ā kehf ü penāhā vü veliyyü’n-ni‘amā
- 24 Cāh-ı vālā-yı ḳapudanīyi teşrīfiñde
Oldu mesrūr Giridde ḳamu pīr ü bernā
- 25 Bā-ḥuşuş Nūrī ḳuluñ eyle emīr-i gümrük
Sūḥte-zāde ḳuluñuz şevḳi olunmaz iḥşā
- 26 Rūz [u] şeb ḥidmet-i da‘vete mülāzımdır
Tercemān-ı ḳalemim eyleyemez hīç imlā

- 27 Ne kadar baħr-ı umūr etse telâṭum bilirim
Bu iki bendeñiz olmaz yine mensî ḥâṣâ
- 28 Görün etme kerem et derd-i ğamı çekdirme
Furkate görme iki bendeñi lâyıķ aṣlâ
- 29 Erdi liman-ı ṣenâya şu re'îs-i ḥâmem
Lenger-i ḥayr-du'âyı ede görsün ilķâ
- 30 Haķ Te'âlâ ede şevketliniñ 'ömrün efzûn
Sâye-i ma'deletinde ola me'mûn dünyâ
- 31 Tûl-i 'ömr ile mu'ammer ede şeh-zâdesini
Nicesin eyleye İzid keremiyle i'tâ
- 32 Eyleye ḥayra muvaffaķ Kapudan Paşasın
'Adl ü inṣâf ile tâ kim ola 'âlem ihyâ
- 33 Kanda eylerse teveccüh o manṣûr-ı livâ
Her umûrun göre ber-vefķ-i rızâ-yı Mevlâ
- 34 Câh-ı vâlâsını tebriķe degilken ḥaddiñ
Ne bu ıtnâb-ı suḥan ile yeter istiḥyâ
- 35 Cevherî ḥarf ile târiḥini iş'âr eyle
Baħre ķondu Kapudân 'adl ile Ḥusrev Paṣa

3

Mediḥa-yı Vehbî-i Nev-Süḥan

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Vehbî-i nev-süḥan ki Girid içre Ḥanyada
Naẓm-âverân-ı 'aşrımızñ ser-bülendidir
- 2 Rüşd ü feṭâneti bu ḥadâsetle haķ bu kim
Ebnâ-yı cinsi 'âķilidir hevesmendidir
- 3 Eş'arı tâze Tâlib-i Amûl gibi cevâb
Maẓmûnda hep naẓîri Kemâl-i Ḥucendîdir

- 4 İcād eder şanāyi‘-i eş‘ār-ı mu‘cizi
Ol İmriyu’l-Ḳayş denilen zāten kendidir
- 5 Bir sırra mazhar ol şehe beñzer ki devr ile
Ya Taşkendi-zāde ya müfti-i pendidir
- 6 İsm-i Mu‘ide mazhar olup ferd-i bāṭını
Zātı ki ma’nā şā‘iri terci‘-i bendidir
- 7 Çār-ebrū şūh-meşreb o kim ḥüsn-i ḥāl ile
Dīvāne eyleyen beni mūyu kemendidir
- 8 Pek incedir ḳumāş-ı bahādār-ı fikreti
Şi‘ri çeşid çeşid ‘araḳ-ı dil-pesendidir
- 9 Ol yekke-tāzım şi‘re ne ḳābil muḳābele
Meydān-ı şafḥa-yı kilḳ siyāhī semendidir
- 10 Pīrāne-ser ‘aşā-yı ḳalemle otursañ
Bu Şeyḫ Nūri-i pey-rev-i ṭab‘-ı levendidir
- 11 Uymaz o kāleye bu şeyḫ-i naẓīrem āh
Bengāle-i ma‘arifiñ a‘lā perendidir
- 12 Mecmū‘a-ı kemāl mürtesim ola hemān
Her bir sözü ki zādeleriñ ercümendidir

4

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Bir çürük köhne köpek lāşesi ḳoḳmuş murdār
Aḥtapot yüzlü uyuz mürde gibi pejmürde
- 2 Ḳonsolos nāmına afr u ṭavra çıḳmış gūyā
Eyleye kesb-i hevā olmuş iken efsür[de]
- 3 Ten-i nā-pāki [aniñ] eyledi ifsād-ı hevā
O Firenk ‘illeti köylüyü edip āzürde

4 Toğrusu böyle zükûretken o ħinzîr kâfir
Şarf edip yetmiş iki ġurûş tarîķ ü yurda

5 Ayağı düz başacak gibi degil mekrûhuñ
Yolu taḥîre ne ḥâcet ayağıdır ḥurde

5

*Firistâden-i el-Ḥâc ‘Ömer Sa‘îd Efendi Müftî-i Ḥanya
Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*

1 Ey fazîletli semâhatli kerîmü’ş-şiyemim
Ṭab‘-ı nâzûk-ter o şandûka-ı ‘irfân niçedir

2 Tâb-ı temmûz ile gülberg-i laṭîf-i zâtîñ
Şehr içinde bu hevâlarda gülistân niçedir

3 Taşralar zevķi ‘aceb ḥâtıra gelmez mi daḥı
Ḥanyada sâkin olan zümre-i yârân niçedir

4 Bâ-ḥuşuş ders-i Gülistâna olanlar ḥâzır
‘Andelîbân-ı hüner cümle-i iḥvân niçedir

5 Bendeñiz çiftlige geldim geleli bî-zârım
Leb-i deryâda olan cünbiş ü seyrân niçedir

6 Dâmenim ḥâr ile ḥâşâk-i elem tutmuşdur
Gülsitân okuyan iḥvân [u] ‘azîzân niçedir

7 Mekremet-perver ‘Azîz Beg o re’îs-i şürekâ
Beldenîñ sağ kolu ol mîr-i süḥan-dân niçedir

8 Ġarîbân-ı yemîn ağası bizim Qâsım Ağa
O ṭarâvetlice ol nâdir-i akrân niçedir

9 Derse dikķat ediyor mu ‘acabâ mûy-be-mûy
Nüşhasında Ḥubâḥîb fıkrası her ân niçedir

- 10 Ser-firāz-ı şürekā Ṭāhir Efendi-i be-nām
Kātib-i gümrük o gülğonce-i ḥandān niçedir
- 11 Yine tebdīl-i maḳām etmede mi kaçmada mı
Yoḥsa iḳdāmı mı var derse o zī-şān niçedir
- 12 Bülbül-i gülşen- i kürsī-i belāḡat a'nī
Ḥāce Maḥmūd Efendi-i sebük-cān niçedir
- 13 'Azm-i İstanbul edip gitmiş imiş gūş etdim
Ḥaḳ selāmet vere ol şāhid-i ḡazbān niçedir
- 14 Müsta'id talebe Mollā 'Alī muḥlişiniz
Oḳuyup yazmada ol şāhib-i iz'ān niçedir
- 15 Şākir-i şākī-i hercāyī-i tūṭī-kelimāt
Zübde-i naḡme-serāyān-ı zarīfān niçedir
- 16 Ḥāşılı bezm-i gülistāna gelen bülbüller
Ḥoş mudur cümle-i ḥullān-ı süḥan-dān niçedir
- 17 Özikī mi 'Acemī mi o ḳalender bilmem
Allāh Allāh diyen ol Ḥācī Şeymān niçedir
- 18 Meclis-i devlete ba'zen yine gelmekde midir
'Arīfāna ḥareketlerle o miḥmān niçedir
- 19 'Arz-ı iḥlāş ederim Ḥaḳka emānet hepsi
Der mi anlar da ki Nūrī-i perīşān niçedir

6

Firistāden-i Gencī Nu'mān Aḡa

Mefā'ılün Mefā'ılün Fe'ülün

- 1 Ḳuzum Nu'mān Aḡa aḡa-yı ḳulle
Neden böyle edersin çok müdārā
- 2 Cerī ol merd-i bī-pervāya iç gel
Ki bu memdūḥdur beyne's-sükārā

- 3 Şaķın ğayz-ı derūnuñ etme pinhān
‘Adūya eyle buĝzuñ āşkārā
- 4 Ki sensin bir er oĝlu er cihānda
Sikender-zādesin mānend-i Dārā
- 5 Hudā zevķ u şafāñı ede müzdād
Saña maĥbūblar olsun āsāre
- 6 Hemīşe zīb-i bezm-i zevķ u şevķ ol
Şafālarla olasin meclis-ārā
- 7 Seniñ müştāķınam ben de efendi
Seni celb etmede yoķ dilde para
- 8 Nażiriñ yoķ leţā’ if māddeinde
Seni sevmeyen olsun yüzü kıara
- 9 Kökündür baba baña bir ĥaber-ber
Gelirse dönmeden Mollā İşkōķara

7

Ġazel Berāy-ı Maĥdūm-ı Tıfl-ı Enīs-zāde Edhem Aĝa*Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn*

- 1 Ĥabbezā tıfl-ı sebūk-rūĥ-ı hümayūn-maķdem
Ki edip cezb-i ķulūb anı da ķün mıķnāţīs
- 2 Ćārūmīn-zāde-i İbrāĥīm Edhem Aĝa
A‘nī hem nām-ı ‘Alī server-i eţfāl-ı Enīs
- 3 O leţāfetli siyeh-ķihre melek-peyker kim
Cebhesinden leme‘ān etmede nūr-ı Bercīs
- 4 Ĥaķ bu kim böylesini görmedim eţfālde ben
Mūnis-i şūĥ elūf elţaf u nāzende nefīs

- 5 Çeşm-i bed dūr ola hıfzında Hudānıñ dā'im
Bulmaya zātına yol mekr ü füsün-ı İblīs
- 6 Şīr-i Hudā da küçücük gürk iken şimdi henüz
Mā-şe-Allāh ediyor Hāzret-i Hāḡḡı taḡdīs
- 7 Eylesin 'ömr-i ṭabī'yi bütün istikmāl
Şervet ü 'izzet ü şānla ola şeyḡ u re'īs
- 8 'Ālim ü fāzıl olup 'ārif-i billāh olsun
İki ceddi iki müftī gibi etsin tedris
- 9 Etmesin ṭab'ı ebed meyli fūrū-māyelere
Şuleḡā ile ola bezm-i ma'ārifde celīs
- 10 Hāṭṭ-ı destini görüp Nūrī dedim yā Mevlā
Hāṭṭı geldikde ola fenn-i kitābetde re'īs

8

Fe'ilātün Mef'ālün Fe'ilün

- 1 Biñ iki yüz yigirmi birde varıp
Hānesine bir 'āşık-ı āḡāhıñ
- 2 Bir gice 'ayn-ı cem' olup üçler
Yediler içdiler bezmgāhıñ
- 3 Öyle bir bezm idi o şeb ki hemān
Şu'lesi çıḡdı göklere āhıñ
- 4 Geldi meydāna hırḡa vü tācı
Hāzret-i mürşid-i dil-āḡāhıñ
- 5 Ya'nı ki ol Şalācı-zāde o şeyḡ
Muşṭafā Sırrı sırr'ullāhıñ
- 6 Leb-i ādāb ile edip taḡbīl
Dāmen-i hırḡasını ol şāhıñ

- 7 Vuşlatı demleri gelip yâda
Ol Hudâvendiñ ol felek-câhıñ
- 8 Çeşm-i hayret ile hırka vü tâca
Bağdım anda vücûdu yok şâhıñ
- 9 Rûhu bâlâya cismi hâke düşüp
Demi bâķıdır ol şehen-şâhıñ
- 10 Nâ-bedîd oldu baħr-ı vaħdetde
Hağda var oldu varlık'ullâhıñ
- 11 Añladım ma'nîsin henûz Nûrî
Leyse fî cübbe sivâ'allâhıñ

9

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Halîl'ullâhdan sonra nebîler iki yol tutdu
Birisi şulb-i İshâķ ü birisi nesl-i İsmâ'il
- 2 Cemî'-i enbiyâ İshâķdan dünyâya gelmişdir
Huşûşâ pîr-i Ken'an Hâzret-i Yâķûb-ı İsrâ'il
- 3 Ne hikmetdir birinden ol kadar mürsel ola irsâl
Birinden yalnız bir Aħmed-i Muħtâr ola tesyîl
- 4 İşit Nûrî-i kemterden bu râz-ı mübhemi zîrâ
Hudâ ilhâm edip ħalbine etsin hâmesi te'vîl
- 5 Terâzû-yı kader bir keffesinde enbiyâ ħondu
Cenâb-ı Hağ eder elbette her bir ħikmetin ta'dîl
- 6 Öbür cânibde ya'nî keffe-i digerde vaz' etdi
Cenâb-ı Muştafâniñ sırrını emr ile Cebrâ'il
- 7 Müsâvî geldi bâzâr-ı ezelde Aħmed-i mürsel
Cemî'-i enbiyâ ile nedir ħadr-i refî'in bil

- 8 Kıyāmet kâ'im olduğda nevā-yı fazlını söyler
Bütün peygām-berān üzre şadā-yı şūr-ı İsrāfīl
- 9 Muḳaddes rūḫuna hemvāre ihdā eyle 'āşıkşañ
Hedāyā-yı şalāt u tuḫfe-i teslīm ü hem tehlīl

10

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Ey Mesīḫā-dem eyā āşaf-ı Mūsā-ḫaşlet
Etdirip bendeñe dīvān-ı Belīgi terḫīm
- 2 Dilde şābit idi çokdan beri taḫşīli anıñ
Eyledim sa'y-i Belīg ile o emri tetmīm
- 3 Emr ü fermānıñ olursa olayım ṭālib-i nūr
İşidip vaşfını var Ṭūr-ı ḫazīneñde Kelīm
- 4 Kālemimle edeyim dergehiñe der-bānlık
Ḥızr-ı luṭfuñdan edeyim 'ilm-i ledünni ta'līm
- 5 Ḥaḳ Te'ālā seni bağışlaya şevketliye
Re'y-i Şā'ible edip şer' ile 'örfi tanzīm
- 6 Ḥāfızıñ ola küdürātdan 'avn-ı Mevlā
Olasın 'ömr-i füzūn ile şafālarda selīm

11

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Ḥabbezā daḫme-i pür-gevher-i aḫbār-ı Nebī
Siyer-i Muşṭafavī kim dem urur minūdan
- 2 İrş ile ya'nī ki ḫayru'l-ḫulefān-ı nazma
Ḳaldı baba-yı hüner Nābī-i mu'ciz-gūdan

10

- B, Ç; Ü1, 179a, 179b; - Ü2

11

B, 143a; Ç, 177b; Ü1, 183a, 183b; - Ü2

1: siyer-i: sīret-i B

- 3 H̱abbezā ḻucce-i āṣār-ı Risālet ki anıñ
 Ḵaṯre-i kemter-i ḥarfı yeg olur lu'lu'dan
- 4 Yādgarıdır o perī sūḥanıñ 'ālemde
 Böyle bir tāze-edā ṭab'-ı ma'ānī-gūdan
- 5 Tāb-ı ruḥsāre-i meh-ṭal'atın eyler tercīḥ
 'Āṣıḳ-ı ṭab'-ı selīm 'ārız-ı her gülrūdan
- 6 Ṭarḥ-pīrā o benefsec gibi zībā mıṣtar
 Ḥaḳ bu kim daḥı güzeldir būy-ı 'anber-būdan
- 7 Her bir eṣmār-ı meẓāmīni hemīṣe terdir
 Umma bu ḥāṣiyeti fākihe-i ālūdan
- 8 Bāḡbān-ı ḵalem-i Nūrī bu bāḡı etdi
 Āb-ı taḥrīr ile a'lā irem-i dil-cūdan
- 9 Teṣnesin teṣne raḥīḳ-i sūḥana ey nāzır
 Āḳıbet nūṣ edegör bu ḳadeḥ-i memlūdan

12

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Vech-i taḥrīr-i ḥurūf oldur
 Kātib-i sābıḳ-ı Bektaşiyān
- 2 Edhem İbrāḥīm Efendiden ḳarż
 Olarak zımmete aldım el-ān
- 3 Kendi destimle yigirmi Fıransa
 Aña deynimdir edāsında hemān
- 4 Redd ü ṣāḳ oluna bu memhūrum
 Yazmıṣım ben bunu ba'de'r-ramazān
- 5 Ya'nī ṣevvālīñ onuncu günü
 Sene tis'a ve 'ıṣrīn ve mi'etān

8: taḥrīr: tecrīd B

- 6 Şahidinin haṭ-ı dest ü ḥatemim
Kemterin bende-i Nūrī ‘Oṣmān

13

Berāy-ı Dervīṣ ‘Andelīb

Mef‘ūlū Mefā‘īlū Mefā‘īlū Fe‘ūlūn

- 1 Endiṣe kon ey ez-laḳlaḳa-yı ḥiṣ ki goftī
Bā-dest-i ḥod ez-bī-edebī ḥāk-be-ser kon
- 2 Ez-rīṣ-i derūnet ç i zarar bā-men-i mü’min
Ez-ṣadme-i erbāb-ı ma‘ārif tu ḥazer kon
- 3 Ez-ākıbet-i ḥiṣ be-ney-diṣ ki niki
No nistī-i ez-ehl-i Ḥaḳ in terk-i dehr kon
- 4 Ber-rīṣ-i tu pāšem nemek ez-ṣi‘r-i Mülcem
Der-bāb u dü çeşm ez-ḡazelem tāze vü ter kon
- 5 Ger zi-ümmeṭ-i peygām-berī kon tevbe zi-gofte
Ver ne pervāz-ı Ḥanya vü der-i Maṭa güzer kon

14

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Vech-i taḥrīr-i ḥurūf oldur ki
Edhem Ağada olan bālāda
- 2 Deynimizden iki yüz ḡurūṣ ḳalmıṣ
Zimmetimde o daḥı āmāde
- 3 Ancaḳ on bir güne dek vermektir
Niyyetim andan olam āzāde
- 4 Sene tārikde muḥarrem ḡurre
Bende Nūrī-i Emīn Beg-zāde

13

- B, Ç; Ü1, 186a; - Ü2

14

- B, Ç; Ü1, 195a; - Ü2

- 5 Şāhidiniñ biri haṭ u biri mühr
Şafḥa-yı şukḡa-yı nev-beyzāda

15

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1 Göñülde Nūriyā bir 'uḡde ḡaldı
Ḥarīm-i Ka'be-i 'ıṣḡıñ ṭavāfı
- 2 Ne Ka'be kıble-i erbāb-ı 'irfān
Ki derbānı Cüneyd ü Bişr-i Ḥāfī
- 3 O dergāhıñ ḡulu ālūde olmaz
Meger kim eyleye ḡalbini şāfī
- 4 Anıñ her rīze sengidir birer ṭob
Tecellizār-ı nūr-ı şāh-ı vāfī
- 5 Şehen-şāh-ı velāyet ya'nī kerrār
Bihīn-i gevher-i 'abd-i münāfī
- 6 Ne ḡaddiñ var ki vaşf etmek o şāhı
Baña gel eyleme lāf u ḡüzāfı

16

Mef'ūlü Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ūlün

- 1 Cem' oldu ferd cümleveş aşḡāb-ı ḡurā hep
Ḳırḡ kīse yeñi ḡam bend-i taḡḡıḡ oldu
- 2 Her birisi yırtıldı ḡaḡırmaḡdan efendi
Ḳoḡ defteri ḡördüm belī tenmīḡ oldu
- 3 Ammā hepsi 'afv u ḡimāyeyle yazılmış
Bī-ḡāreleriñ ba'ḡısı taḡyīḡ oldu

15

- B; Ç, 188b; Ü1, 203a; - Ü2

16

- B, Ç; Ü1, 206a; - Ü2

4 Tekzîb edip ehl-i Hâkı erbâb-ı teğallüb
Kâzibler o vâdideki şiddîk oldu

5 Şart eyledi bir mâddede ehlin iki kimse
Taksîm olunca iki tefrîk oldu

17

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Bâhirü'l-bürhân penâh u mültecâ-yı hâşş u ‘âm
Merzifonî Muştafâ Beg ya‘nî ol mîr-âlây

2 Fetḥ-i ḥaḳaniden üç gün evvel olmuşdur şehîd
Böyle yazmışdır Na‘îmâsında târiḥ-âşnây

3 Dem-be-dem eyler kerâmâtı bu merḥûmuñ zuhûr
Türbesinde kûl u kurbân olsa züvvârı sezây

4 Emr-i Hâḳ ile olur ḥâcetleri der-ân revâ
Ḥâk-i ḳabrinde ḥulûş ile olanlar çihre-sây

5 Raḥmet-i Hâḳ dâ‘imâ bârân olur eṭrâfına
Merḳadi ezhâr-ı ğufrân ile bir gülşen-serây

6 Himmet ister geldi Nûrî sūdde-i iclâlîne
Ḳıl tevessül tâ ki Mevlâ müşkilin etsin kolay

18

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

1 Ey faḥr-i rüsûl zâtını medḥ etse bir Âdem
Kendine yine râci‘ olur medḥi bilâ-şek

2 A‘mâ ne bilir şu‘le-i ḥurşîd-i münîri
Gözlü yine medḥ eyledi şanma ki görür pek

17

- B, Ç; Ü1, 206b; - Ü2

18

B, 163b; Ç, 203a; Ü1, 207a; - Ü2

19

Kıṭ'a*Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ulün*

- 1 Ey faḥr-i cihān ḥüsrev-i iḳlīm-i şefā'at
Feryād-res ü melce-i dermānde-i ümmet
- 2 Hāḳ etdi seni vesīle-i ḥalḳ-ı eşyā
Gönderdi vücūduñu seniñ 'āleme raḥmet

20

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Faḥr-i 'ālem küll biz anıñ cüz'iyiz
Ten odur a'zā biziz Hāḳ yār olur
- 2 Zāt-ı Aḥmedden şaḳın ayrılma kim
Kesseler bir 'użvuñu murdār olur

21

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ulün

- 1 Gül ḥasret-i ruḥsārıñ ile geldi ḥużūra
Āzürde-dil olma o faḳırıñ dikeninden
- 2 Gülün ise de kūşesi ḥavlū-yı vişāliñ
Yegdir aña gülşendeki eski vaṭanından

19

B, 163b, 164a; Ç, 203b; Ü1, 207a; Ü2, 75b

Başlık: Ü2; - B, Ç, Ü1

2: 1: - B, Ç, Ü1

20

B, 163b; Ç, 203b; Ü1, 207b; - Ü2

21

B, 164a; Ç, 205b; Ü1, 207b; - Ü2

22

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Bâkî Selâṭîn-i bahâ el-ḥaḳ u ed-dîn alın
Her biri kûh-ı Hudâ zirvesi şeh-bâzıdır
- 2 Evliyâ zümresiniñ her biri hünkârıdır
Hâşılı ehl-i diliñ şâh-ı ser-firâzıdır
- 3 Anlarıñ mecdini fıkı eyle ki meddâhları
Bülbül-i bâğ-ı süḥan Ḥâfız-ı Şirâzîdir

23

Berây-ı Şaḥ Vezîr-i Mükerrerem Ḥazret-i el-Ḥâc Ḥaḳḳî Paşa

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Tuğrâ vü şaḥḥ-ı keşîdesidir sehl-i mümteni‘
Kitâbı imtiḥâna meḥek olsa çok mudur
- 2 Baḳ kilkiniñ benefşe-i şaḥḥ-ı luṭfuna
Az olsa iftiḥâr edecek ḥaḳḳı yok mudur

24

Ḳıṭ‘a

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Biz ḥâk-pây-ı Ḥazret-i Mollâ-yı Rûmîyiz
Dergâh-ı Mevleviyeyedir istinâdımız

22

B, 164a; - Ç; Ü1, 207b; - Ü2

23

- B, Ç; Ü1, 207b; - Ü2

24

B, 164b; Ç, 204a; Ü1, 208a; Ü2, 75a

Başlık: Ü2; - B, Ç, Ü1

- 2 Aldık sebağ kelâm-ı Hudâvendgârdan
Lu'lu'-ı Meşnevî ile pürdür fu'adımız

25

Ḳıṭ'a

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Şanma ol ḥürîyi ki dünyâda
Şulb-i Âdemden eylemişdir şudûr
- 2 Şeb-i mi'râcda Resûl ile ol
Geldi dünyâyı eyledi pür-nûr

26

Ḳıṭ'a

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlün

- 1 Gel sen de ḥarâbâta eriş gör ki neler var
Şâhım yuva kızdırma yeter etme tesettür
- 2 Gel rindleriñ bezmine al kâm-ı derûnu
Şâhâne geçip ḥâneye gel eyle taşaddur

27

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilû Fâ'ilün

25

B, 165a; Ç, 204b; Ü1, 208a; Ü2, 74a

Başlık: Ü2; - B, Ç, Ü1

1: Âdemden: âbâddan Ü2//eylemişdir: eylemişdi B, Ç, Ü1

2: Ü2 1: Faḥr-i âlem gidince mi'râca

mi'râcda: mi'râc Ç// Geldi: - Ü2

26

B, 165a; Ç, 204b; Ü1, 208a; Ü2, 75a

Başlık: Ü2; - B, Ç, Ü1

2: kâm-ı derûnu: kâmmı bendenÜ2// Şâhâne geçip: Biz muntazırız Ü2

27

B, 165b; Ç, 205a; Ü1, 208b; - Ü2

1 Zāhid desem ki Hāzret-i Allāhıñ aşlı yok
Tekfīr edersin añlamadan sen merāmımı

2 Her şeyiñ aşlı Hāqdır anıñ yokdur evveli
Ey zāhid-i Habenneka aña kelāmımı

28

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1 Ebruları tuğrā-yı ferāmın-i melāḥat
K'oldu yed-i kudretle keşide vü nüvişte

2 İsterseñ o evlād-ı Resülün sen a Nürī
Hem-şiresini 'aḳd edip ol aña enişte

29

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1 Haste-i derd-i fıkı-i fāsıd için
Mişli yok bir 'ilācdır ḳahve

2 Hıç uyutmaz ḳarınini zırā
Sevdeviyyü'l-mizācdır ḳahve

30

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1 Gerçi sâbıkda irtişā var idi
Bulunurdu bir er velī çün kül

28

B, 166b; Ç, 205a; Ü1, 209b; - Ü2

2: sen: - Ç// ol: - B

29

- B, Ç; Ü1, 209b; - Ü2

30

- B, Ç; Ü1, 209b; - Ü2

- 2 Gidicek er alp tia lafz
Maddesi yad alk eyledi kl

31

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ l n

- 1 Diine rengi aranf l ma‘z r
Ola ey evliy -y ni‘met-i n s

- 2 Dil-i mar ra bir dev  olsun
İsterim geldi ise ben de kir s

32

Fe‘il t n Fe‘il t n Fe‘il t n Fe‘ilün

- 1 N ‘ib-i f ‘il olur n ‘ib-i mef l olmaz
Ya bizim n ‘ibimiz ni n  y  mef ld r
- 2 Kimse dal eylemez a b- ub ra at  
Bir ub r ile bu b - re ni n med uldur

33

Fe‘il t n Mef ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Hüsn-i Y sufdan almadım emme
Etdi b y- Muammed  beni mest
- 2 N riy  m r-i ‘ ım  n g l
L le-i s gar eylerim der-dest

31

- B; , 205a;  1, 209b; -  2

32

- B; , 205a;  1, 210a; -  2

1: ni n  y : böyle neden 

2: ub ra: ub ru  1

33

- B, ,  1, 210a; -  2

34

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Togmadıysa gam degil evlādım ey Nūrī benim
Olmadı esrār-ı pinhānım cihānda āşkār
- 2 Şakladım her neyse nīk ü bed kalıp yanımda hep
Çün kibārı bir belādır qabına şıgmaz şağār

35

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün

- 1 Kırk iki yaşına girmiş nā’ib
Henüz ‘aklı gelip iz‘ānlıdır
- 2 Lebiñ aqmaqda dem-i bāsūru
Günü hakqā ki deliқанlıdır

36

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Bütün arslandır yoldaşları dördüncü sekbānıñ
Nişānıdır ser-i maqtū‘-ı a’dā hūrmā dalında
- 2 Sa‘īd olsun me’āl-i nām u şanı dem-be-dem yā Rāb
Nazardan hıfz ede Hāq rütbesi vardır kemālinde

34

- B, Ç; Ü1, 210a; - Ü2

35

- B, Ç; Ü1, 210a; - Ü2

36

- B, Ç; Ü1, 210b; - Ü2

37

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘īlün

- 1 Hemîşe hıfz u emānda emîn ü sâlim ede
Yigirmi altı cemā‘at miyānesin Mevlā
- 2 Nişānı mühr-i Süleymāndır işte lâyıkdır
Ki rûzgārda ‘âlem bütün iţâ‘at aña

38

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Hâcî İbrāhîm Ağa-zāde Sa‘îd ‘Oşmānım
Cümle yoldaşlarım Allāha emānet işte
- 2 Ben yigirmi altı cemā‘at neferiyim zîrā
Orţamındır ‘adedi işte bu lafz-ı āgehe

39

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Emîn İbrāhîmim el-Hâc İbrāhîm Ağa-zāde
Benim dördüncü sekbān yoldaşı bir merd-i bî-pervā
- 2 Miyānım yoldaşı Hâkka emānet cümle babadır
Anıñçün şaymışım ebced hesābıyla olur abā

40

Mef‘ülü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ülün

37

- B, Ç; Ü1, 210b; - Ü2

38

- B, Ç; Ü1, 210b; - Ü2

39

- B, Ç; Ü1, 210b; - Ü2

40

- B, Ç; Ü1, 211a; - Ü2

- 1 Nūrî diyeyim mi saña ben hikmetini
Kim dâr-ı firāvāna neden olduñ esîr
- 2 Hîç görmedigim rāhat u āsāyîş-i kevnî
Mir'ât-i diliñ dem-be-dem olunduğu tekdîr
- 3 Āyâ saña bu dāmı havāle ne içündür
Gerdānıña bağlanmağa bâ'îş ne bu zincîr
- 4 Sensin esed-i südde-geh-i şāh-ı velāyet
Zencîr ne 'ayb-est ki bâşed ser-be-ser

41

Medh-i Kitāb-ı Nefehāt*Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün*

- 1 Nefehāt-ı cenāb-ı Cāmîdir
Bir kitāb-ı nefîs ü müsteşnā
- 2 Cām-ı şahbā-yı ma'rifetdir ol
Ki ider 'āşîkânı hep iskā
- 3 Lāmi'i'dir mütercimi anıñ
Aña giydirdi añla Tūrki qabā
- 4 Bu kitāb içre yazılan merdān
Her biri zîb-i mesned-i dünyā

41

B, 162a;- Ç, Ü1; Ü2, 56b, 57a

Başlık: B; Der Medhî Nefehāt Ü2

1: Bir: Bu Ü2

2: heb: ol Ü2

3: añla Tūrki: ya'nî ter B

- 5 Kimisi k̡uṭb-ı vakt-i devr ü zemān
Kimisi ġavṣ-ı ‘ālem-i ma‘nā
- 6 Her biri gülşen-i ḥaḳīḳatde
‘Andelīb-i Ḥudā idi ġūyā
- 7 Bā-ḥuṣūṣ Ḥazret-i Celāle’d-dīn
Pīr-i rūşen-zamīr Mevlānā
- 8 Sikke-pīrā-yı mülk-i ‘ilm-i ledün
Mesned-ārā-yı vāridāt-ı Ḥudā
- 9 Andadır mürde iseñ ey dil-i zār
Nefes-i pāk-i Ḥazret-i ‘İsā
- 10 Ol durur melce’ vü penāh bize
Ol durur dest-ġīr-i ehl-i enā
- 11 Ol durur ol zahrımız Nūrī
Ḳaddeş’allāhu sırruhu’l-işnā
- 12 Cümleñiñ himmeti ola ḥāzır
Edeler hep niyāzımız ıṣġā

42

Naẓīre-i Güfte-i Nūrī Efendi

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

5: vakt-i devr ü zemān: idi şāhım Ü2

6: ‘andelīb-i Ḥudā idi: gül-i āşüfte oldular Ü2

7: Celāle’d-dīn: Celālū’l-Ḥaḳ B// rūşen-zamīr: ḥūrşīd-zamīr Ü2

9: mürde iseñ ey dil-i zār: anda dīñle mürde iseñ Ü2

10: - B

11: - B

12: niyāzımız: niyāzımızı Ü2

42

- B; Ç, 186b, 187a; - Ü1; Ü2, 51a

Başlık: Ü2; - Ç

- 1 Hābbezā kıt'a ki kesdi atdı
La'neti hāriciye çün ere
- 2 Hanyanñ fāzıl-ı bî-hemtāsı
Nazm edip baķmadı kerr ü ferre
- 3 Ya'nî tecvîz-i Yezîde la'neti
Şāflık kıldı dil-i mu'tebere
- 4 Kurretü'l-'ayn-ı Resûle a gözüm
Kaşd eden kendini kor pek zara
- 5 Ol degil mi ki Hüseyini zulemā
Katl ile hükme ede baķr u berre
- 6 Kendiden farkı mı var düşmen olan
Esed'ullāh gibi şîr-i nerre

43

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Haķ mu'ammer edip ol şüh-ı cihānı dā'im
Tālib-i rāğıb ola farz u edā-yı sünene
- 2 Oldu hem-vāre serîr-i ebediyyetde muķîm
'İlm ü 'irfān ü kemālāt ile şāhım bezene

44

Güfte-i Müftî'l-Enām Hācî 'Ömer Sa'id Efendi
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 La'net olsun ana tā rûz-ı kıyām
Bulmasın rahmet-i Haķdan behre

3: şāflık kıldı: şāfilik verdi Ç

43

- B, Ç, Ü1; Ü2, 48a

44

- B, Ç, Ü1; Ü2, 50b, 51a

- 2 Buña âmîn demeyende yokdur
Hiç îmân eşerinden zerre
- 3 Ehl-i sünnet kudemâsı gerçi
Etemedi la'n o sefîlû'l-ğadere
- 4 Münkire 'allâme Taftazanî
La'n edip verdi şafâ-yı şadra
- 5 İki şerhinde etdi la'net
Kaldırıp şübheleri bi'l-merre
- 6 Dedi ki küfrüne yokdur şübhe
Ver hemân la'ni o şâhib-şerre
- 7 Dağı enşârına a'vânına hem
Eyle la'net koma bundan taşra
- 8 Dağı anı sevene et la'net
Sevgine rahmet oku biñ kerre
- 9 İctihâdında işâbet etdim
La'n edip hem ağız açdım hayra
- 10 Lu'in'allahu Yezîden innehu
Bi-rıdâhu kıtile'bnü'l- hayra

45

Qı'ta

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Hecriñ ey şüh beni kıldı perişân-ğâtır
Vuşlatıñ el vere mi ey büt-i 'ayyâr bugün
- 2 Etdiñ deyü raķibi melegim istiķbâl
Ne güzel ħüsn eylediñ ey yâr bugün

6. Nazmlar*

1

Hicv

Mef'ülü Fā'ilâtü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Ey şubḥ-ı kâzib ey yarasa ey qarabaṭaḳ
Ey kirli paslı süflî sidikli uyuz ṭaşaḳ
- 2 Keyfiñ naşıl diyek çekinir mi 'aceb yine
Bir sivrice ḳazıḳ vereyim var eyüce ḳaḳ
- 3 Meymün gibi şebekleniyorsun gide gide
Ḥîleyle niçe bir olasin külhani çubuk
- 4 Çingānesin desem saña vardır maḥalli kim
Ḳaysı-fürüş aks-i ṭabaḳını be-hey bıraḳ
- 5 Fetvâların ḥilâf-ı şerî'atdır ey denî
Ekşer mesâ'ili degil ol deñli müttefaḳ
- 6 Cāmiye başlasañ saña kâfî degil midir
Şürb-i Yehūd ile alabildiñ mi bir sebaḳ
- 7 Müftiliğün ḳavā'id-i A'râb ile degil
Ya bunda nesidir yidigiñ müftî gel bıraḳ
- 8 Ey târikü's-şalât cebb-i nekbet-i ḥabîs
Maḥmûrluḳdan oldu bugün gözleriñ çapaḳ

* **Başlık:** - B, Ç, Ü1, Ü2

1

- B, Ç; Ü1, 108a, 108b; - Ü2

9 Fısk u fücür u zerķ ü riyâ kânısın seniñ
Mey-hânedir desem yeri var olduġuñ kónaķ

10 Sensin dırâz-güş-ı zemân ey koca eşek
ĖHardır girye şavtıña her kim tuta kulaķ

2

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1 Yâ Rab be-ħaķķ-ı nâdd-ı 'aliyyâ sîne celî
Yâ Rab be-ħaķķ-ı Şîr-i Ėudâ Murtażâ 'Alî

2 Gönlümden eyle zûlmet-i şirki bütün tebâh
Kıl nûr-ı şems-i vağdeti kâlbimde müncelî

3

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

1 Ey mazħar-ı esmâ-yı Ėudâ Mevlânâ
Feryâd-res-i her dü serâ Mevlânâ

2 Ėaķ eyledi mişkât-ı hidâyet seni şâhım
Bu kemtere ol râh-nümâ Mevlânâ

4

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

1 Nûrî şeref-i vuşlat-ı Ėaķdan dūruz
Dünyâda 'alâyıķ ile kâlıp mehcūruz

2

B, 164a; Ė, 203b; Ü1, 207b; - Ü2

3

B, 164a; Ė, 203b; Ü1, 207b; - Ü2

4

B, 164b; Ė, 203b; Ü1, 207b; Ü2, 75a

Ü2'de başlıġında "Kıı'a" yazmaktadır.

1: Nûrî: Nûr B, Ü1

- 2 Maḳbûl-i dil-i e'âzım-ı dervîşânız
Ammâ ki naẓar-ı ḥalḳda biz menfûruz

5

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Nûrî güher-i kân-ı ma'ânî-i Giridiz
Yok yok degiliz gül-bünî bir aḥḳarız
- 2 Vaşf eylemede pâk-i cemâl-i yârı
Ḥayl-i şu'arâ içre belâğatle ferîdiz

6

?

- 1 Biz mest-i mey-i şafâ ile ser-ḥoşuz
Dîvâne gibi 'ışḳla bir medhûşuz
- 2 Mey-ḥâne 'irfân erenlerde bu demde
Dil-beste-i na'râhâ-yı nûş-â-nûşuz

7

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Nûrî taleb-i 'ışḳ ile Mecnûn olduk
Ol sîm-berîñ zülfüne meftûn olduk

2: dil-i e'âzım-ı: e'âzım-ı dil-i Ç// ki: - B, Ç, Ü1

5

B, 164b; Ç, 204a; Ü1, 208a; - Ü2

2: pâk-i cemâl-i: cemâl-i pâk-i Ç// ḥayl-i: ḥaylî Ü1

6

B, 164b; Ç, 204a; Ü1, 208a; - Ü2

7

B, 164a; Ç, 204a; Ü1, 208a; - Ü2

- 2 Terkīb-i ‘aḳāḳīr-i süveydā ile ḫālā
Keyf ehline eczā-yı ‘ışḳla ma‘cūn olduk

8

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Feʿülün

- 1 Nūrī biz o gūyende-i illāʾllāhız
Esrār-ı Hūdādan burada āgāhız
- 2 Ḥavf eylemeziz dūzaḥ u nīrān-ı belādan
Biz şıdḳ ile ‘uṣṣāḳ-ı Resūl’üllāhız

9

Mefʿülü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün

- 1 Ben ‘andelīb-i gülşen-i ‘irfān-ı Ḥaydarım
Ben bülbül-i ḫadīḳa-yı ‘ışḳ-ı ḡazanferim
- 2 Sīr-āb edersen ‘ālemi a‘ceb mi Nūriyā
Saḳḳā-yı dergeh-i şeh-i sāḳī-i kevşerim

10

Mefʿülü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün

- 1 Oldum nevā-yı āh ile ey Nūrī hem çü ney
Hey hey nedir bu bendeki dāḡ u nedir bu key
- 2 Ḳaldım ḫarāb dünden eyā pīr-i mey-kede
Şun dest-i merḫametle öpem ayaḡıñı mey

8

B, 165a; Ç, 204a; Ü1, 208a; - Ü2

2: dūzaḥ u nīrān-ı: dūzaḥ u nīrān u Ç; dūzaḥ-ı nīrān-ı Ü1

9

B, 165a; Ç, 204b; Ü1, 208b; - Ü2

10

B, 165a; Ç, 204b; Ü1, 208b; - Ü2

11

?

- 1 Bahârdır taleb-i cûy-bâr lâzımdır
Hırâm eyleyecek lâlezâr lâzımdır
- 2 Şu'ûd ederse de evc-i gurûra münkir-i har
Bize tezellül ile ber-çarâr lâzımdır

12*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

- 1 Ğamzeñ ey cellâd-ı 'âlem seyf-i şârimdir baña
Ben şehîd-i 'ışkıñım Mecnûn hem-demdir baña
- 2 Tîğ-i müjgâniñ egerçi zaımdâr etdi beni
Lîk la'l-i âteşiniñ turfe merhemdir baña

13*Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün*

- 1 Şeci'-i şîr-i zemândır yigirmi iki sekbân
Nigâhbân-ı zemândır yigirmi iki sekbân
- 2 Mişâl-i ejder ederler şecâ'at arz o gürûh
'Adûya hamle şalandır yigirmi iki sekbân

11

B, 165b; Ç, 204b; Ü1, 208b; - Ü2

2: evc-i: - Ü1

12

B, 165b; Ç, 205b; Ü1, 208b; - Ü2

1: hem-demdir: hemdir Ü1

13

B, 165b; Ç, 205b; Ü1, 208b; - Ü2

14

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 H̱asret-i la‘liñle nūş etsem n’ola her dem şerāb
‘Işkıñ etdi cism-i zārım hemçü vırāne ħarāb
- 2 Etdi yağma cezbe-i ħüsnüñ nuḳūd-ı ‘aqlımı
Et zekāt-ı vuşlatıñla bu gedāyı kām-yāb

15

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Dil-berim cānım efendim şeh-süvārım dāverim
Ey perīveş āfetim şūḥ-ı melā’ik-peykerim
- 2 Cānıma kār etdi ġamzeñ āḫır oldum ben helāk
Ġayrı kıyma cānıma raḥm eyle şāhım serverim

16

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Şabā sevād-ı gülistānı şimdi tutmuşdur
Hezār lu‘b ile her cānibi ħurutmuşdur
- 2 İnanma zühdüne ħandıkça zāhidi gör kim
Ḥab-ı şerābı çü ka‘be’l-ğazāl yutmuşdur

17

Müfte‘ilün Mefā‘ilün Müfte‘ilün Mefā‘ilün

14

B, 165b; Ç, 205b; Ü1, 208b; - Ü2

15

B, 166a; Ç, 205b; Ü1, 209a; - Ü2

16

B, 166a; Ç, 206a; Ü1, 209a; - Ü2

17

B, 166a; Ç, 206a; Ü1, 209a; - Ü2

- 1 Hüsrev-i mülk-i ma'nâyım bende-i şâh-ı Haydarım
Dâver-i taht-ı Şevketim çâker-i bâb-ı Kânberim
- 2 Zâta gider nihâyetim sırra erer bidâyetim
Gerçek imiş rivâyetim râvî-i sırr-ı ekberim

18

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şahbâ-yı 'ışk-ı yâr ile ser-şârdır sözüm
Zîrâ ki vaşf-ı la'l-i leb-i yârdır sözüm
- 2 İnkâr olunmaz olduğı bir sehl-i mümteni'
Hep münkirâna bâ'ış-i ikrârdır sözüm

19

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ey 'ârif-i rumûz-ı velî evliyâ 'Alî
V'ey hâzin-i künûz-ı ledün-i Hudâ 'Alî
- 2 Sensin derûn-ı kalb-i ehibbâda müstetir
Zann eyleme ki Nürî unutdu saña 'Alî

20

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kılma keşret içre 'âşık vahdeti ikrâra gel
Gir harîm-i kalbe dîvân-hâne-i esrâra gel

18

B, 166a; Ç, 206a; Ü1, 209a; - Ü2

19

B, 166a; Ç, 205a; Ü1, 209a; - Ü2

20

B, 166b; Ç, 206a; Ü1, 209a; - Ü2

1: kılma: kılmadı Ü1/ vahdeti: vahdet Ç

- 2 Tâ ezelden ‘âşıkânı küşte-i hicrân eden
Dergeh-i devlet-medâr-ı Hâzret-i dil-dâra gel

21

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Zerâfet ‘âleminde ân-ı hüs-n-ârâ seniñçündür
Benim etdiklerim her demde vâ-veylâ seniñçündür
- 2 Sen ol şâhenşeh-i evreng-i naḥvetsin ki ey gülrû
Ezelde ḥalk olan ‘âlemde istiğnâ seniñçündür

22

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Cûşa gelince yine şevk ile ‘ummân-ı ‘ışk
Oldu ser-â-ser ğarîḳ anda bedaḥşân-ı ‘ışk
- 2 Esdi nesîm-i bahâr erdi ‘adâlet demi
Çıkdı serîr-i dile şimdi Süleymân-ı ‘ışk

23

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ey perî zülfünde ben Manşûru ber-dâr eylediñ
Ḥatt-ı ‘anber-fâmî ile keşf-i esrâr eylediñ

21

B, 166b; Ç, 206a; Ü1, 209a; - Ü2

22

B, 166b; Ç, 206b; Ü1, 209b; - Ü2

1: bedaḥşân-ı ‘ışk: ‘ışk B; - Ü1

2: bahâr: seḥer Ü1

23

B, 166b; Ç, 206b; Ü1, 209b; - Ü2

- 2 La'liñi etdiñ gürüh-ı 'aşıkāna rūḥ-baḥş
Ġamze-i fettānıñı ammā ki ġaddār eylediñ

24

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

- 1 Māye-i her derd ü şāh-ı ḥayl-i āfetdir şudā'
Kerr ü fer-i renc ile ser-dār-ı 'illetdir şudā'
- 2 Gerçi serde cā-nişīn olmuş belādır çekmesi
Cümle eczā-yı vücūda maḥẓ-ı şıķletdir şudā'

25

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

- 1 Āşüfte-i terim meclise nālān geldim
Mey-ḥāne-i feyz-i vaşla mestān geldim
- 2 Takrīre firāķdan çekdigimi
Raķş eyleyerek işte ġazel-ḥān geldim

26

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

- 1 Ey Hızr-ı mübārek-ķadem-i himmet-i vālā
Ḥanyaya yetiş teşneleri ķıl irvā
- 2 Tesnīmde tā sen dahı nūş eylesesin
Rıdvān diye ol vaķt saña şıḥḥā

24

B, 167a; Ç, 206b; Ü1, 209b; Ü2, 75a
Ü2'de başlığında "Kıı'a" yazmaktadır.

25

- B, Ç; Ü1, 210a; - Ü2

26

- B, Ç; Ü1, 210a; - Ü2

27

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Bendeyim pādşehim sensin efendim sensin
Dā’im ümīd-gehim sensin efendim sensin
- 2 Hep teveccüh ederim saña Rabbü’l-Ka‘be
Dem-be-dem kıblegehim sensin efendim sensin

28

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Ey pür-şiyem sürdük idi kām-rānlığı
La‘l leb-i Şuzoriyle hem-zebānlığı
- 2 Destinde kütah oldu neden söyle ‘ömrün āh
Āb-ı Hızrla bulmuş iken zindegānlığı

29

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

- 1 Ān muğ-beçe-i şuh ki aşleş Rūsest
Çün İngiliz āteş-figen nāmūs-est
- 2 Der Hānya esīr-est be-zāhir līkin
Be-ğamze-i fettānnihān cāsūs-est

30

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

27

- B, Ç; Ü1, 210a; - Ü2

28

- B, Ç; Ü1, 210b; - Ü2

29

- B, Ç; Ü1, 210b; Ü2, 74a

Başlık: Ü2; -Ü1

30

- B, Ç; Ü1, 210b; - Ü2

- 1 İki Maḥmūd ikidir Bāyezīd Ḥān
İkidir āl-i ‘Oṣmānda Süleymān
- 2 Meḥemmedle Murād u Muṣṭafā dōrt
Selīm üç Aḥmed üç hem üçdür ‘Oṣmān
- 3 Selāṭīn-i ṣelāṣīn de birerdir
Şeh ‘Abdu’l-Ḥamīd İbrāhīm Orḥān

31

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

- 1 Meṣneviden dil nigāristān olur
Gülsitān-ı bağ-ı servistān olur
- 2 Ḥabbezā manzūme-i ḥālet-fezā
Kim delīl-i şeh-reh-i Yezdān olur
- 3 Bāde-i ḥum-ḥāne-i irṣāddır
Nūş eden bir cür‘asın mestān olur

32

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Dil-i ‘āşıkdır olan naḳş-ı sivā ferḥālī
Ancak ol bezmde sākindir ‘aliyyü’l-‘ālī
- 2 Perçemiñ eyleyicek taşra fesden o şūḥ
Ġāret eder fes ü Hindūyu o perīniñ dili

31

- B, Ç; Ü1, 211a; - Ü2

32

- B, Ç, Ü1; Ü2, 74a

33

Mef'ulü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ța'n-ı raķīb bu sirāyetli fūrķati
Țā'ūn gibi yapışsa n'ola derd ü hicreti
- 2 'Işķa taḥammül eyler idim dest-i vaşlda
Vādī-i hecrde çekemem bār-ı miḥneti

33

- B, Ç, Ü1; Ü2, 75b

Başlığında "Kıṭ'a" yazmaktadır.

7. Müfretler*

1

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Haḡ ḡıfz ede benim o zârîf Hüseynimi
Ol âfet ü nigârımı ol naşb-ı 'aynımı

2

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Medḡ edersen n'ola kim medḡe sezâdır Ḥaseneyn
Her biri 'âlem-i bâlâda hümâdır Ḥaseneyn

3

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

'Ârifî eyleyemez tâ'at-ı zâhir 'ârif
Yaldız altunına yaldız mı olur dünyâda

4

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ben o rind-i bezm-i fışkım kim göreydi cürmümü
Kânî-i bî-mezheb eylerdi o dem tecdîd-i dîn

* **Başlık:** El-Müfredât B; Müfredât Ç; - Ü1; Murabba'ât ve Müfredât-ı Nürî Ü2
Ü2'de müfretlerin başlıklarında "Velehu" veya "Ferd" yazılıdır.

1

B, 167a; Ç, 206b; Ü1, 211a; - Ü2

2

B, 167a; Ç, 206b; Ü1, 211a; Ü2, 73b

3

B, 167a; Ç, 207a; Ü1, 211a; - Ü2

4

B, 167b; Ç, 207a; Ü1, 211b; - Ü2

bezm-i: bezm ü Ç

5

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Nûrî cenâb-ı pîrden eyle ricâ-yı 'afv
Güstâha var 'inâyeti rahm u mürüvveti

6

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Birden görünce ol şehi oldum fütâdesi
Etdi hârâb cân u dili tâze şivesi

7

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Hâkister-i fu'âdda nâr-ı maḥabbetin
Şaḳlardı Nûrî şimdi meger oldu âşkâr

8

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Nûrî hezâr na'tını ez-berlemiş gönül
Söyler hemîşe bülbül-i kilkim şaḳır şaḳır

9

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

5

B, 167b; Ç, 207a; Ü1, 211b; Ü2, 73b
Ü2 2: Kim mücrime mezîd-i 'inâyeti vardır

6

B, 167b; Ç, 207a; Ü1, 211b; Ü2, 73b
Ü2 2: Cân u dili hârâb edip ol nâz u şivesi

7

B, 168a; Ç, 208b; Ü1, 211b; - Ü2

8

B, 168a; Ç, 207b; Ü1, 211b; - Ü2

9

B, 168a; Ç, 207b; Ü1, 211b; Ü2, 74b

Unutmuşken büt-i ‘ışkın o şüh-ı kâfirin Nûrî
Yine sıtma gibi vaqt-i ‘aşırda geldi nevbetle

10

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlû Fâ‘ilün

Taḫsîm edip bu bâğda zerrîn ḳadehleri
Parmaḳ ḥesâbı verdi güle kâtib-i ḥazân

11

Mef‘ûlû Mefâ‘îlû Mefâ‘îlû Fe‘ûlün

Mu‘ciz idigin bilmez idim şi‘rini Rûmuñ
Dîvânçe-i Şervet elime girmese Nûrî

12

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

Edip şabâvet-i mehdi o tıfl-ı nâz şikest
Ḳıyâmet erdi nüzûl-i Mesîḥa muḥtâcız

13

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Bisât-ı ‘ışḳda geh atlıyım geh bâйдаḳım şâhım
Ben ol ferzâneym kim ‘âlemi ‘ışḳımla etdim mât

10

B, 168a; Ç, 207b; Ü1, 211b; Ü2, 74b
ḳadehleri: varaḳları Ü2

11

B, 168a; Ç, 207b; Ü1, 211b; Ü2, 74b

12

B, 168a; Ç, 207b; Ü1, 211b; - Ü2

13

B, 168a; Ç, 207b; Ü1, 211b; Ü2, 75a

14

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Yār yine dīdesin vāh ki mest eylemiş
Gamze-i fettānını şīve-perest eylemiş

15

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

Bıraksa sıtma yine haylī dem sürer za‘fı
Zen-i muṭallaḳanıñ ‘iddet zemānı gibi

16

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

İçimi böyle görüp şanma tehī bir nāyım
Sır-ı ‘ışk ile dem-i Ḥazret-i Mevlānāyım

17

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

Şeb-i mi‘rācda fincān encüm ü gerdün tepsidir
Güneş süzgü kamer ıbrīḳdır ḥurşīd-i enverdir

18

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

14

B, 168a; Ç, 207b; Ü1, 211b; - Ü2

15

B, 168b; Ç, 207b; Ü1, 212a; Ü2, 75a

16

B, 168b; Ç, 208a; Ü1, 212a; - Ü2

17

B, 168b; Ç, 208a; Ü1, 212a; - Ü2

18

B, 168b; Ç, 208a; Ü1, 212a; - Ü2

Şeb-i helvâ-yı hâşu'l-hâş-ı mi'râc-ı mu'allâda
Güneş zerrîn topdur taķıl[ı] gerdün-ı gerdânda

19

Mef'ûlû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

Ârâyiş-i meclis-i habîbem
Âteş-zen-i hırmen-i 'adüyum

20

Mefâ'ilûn Fe'ilâtûn Mefâ'ilûn Fe'ilûn

Teşebbüs eylemişim dâmen-i şerîflerine
Ümîd-i Nûrî budur ola mazhar-ı nühevât

21

Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilûn

Mu'tedil âb u hevâsı cennetâsâdır Girid
Rûm içinde ya'nî bir iķlîm-i ra'nâdır Girid

22

Fe'ilâtûn Fe'ilâtûn Fe'ilâtûn Fe'ilûn

Şusdurur hâmemüz ol bülbül-i hoş-elhânı
Söyledir keyf gibi zümre-i dervîşânı

19

B, 168b; Ç, 208b; Ü1, 212a; - Ü2

20

B, 168b; Ç, 208a; Ü1, 212a; - Ü2

21

B, 168b; Ç, 208a; Ü1, 212a; - Ü2

22

B, 168b; Ç, 208a; Ü1, 212a; - Ü2

23

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Oķunsa ķabr-i Nābīde benim *Yā Sīn*-i eş'ārım
Şadā-yı āferīn her sebzedēn Nūrī olur peydā

24

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Metīndir ol ķadar hışn-ı haŝīn-i beyt-i nazmım kim
Teŝādüm etse dü mıŝrā' şadā-yı seng olur peydā

25

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Der idim ķīmyāgere bī-ķis
Lafz-ı şems içre olmayaydı mis

26

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Mūrīde pīr-i kāmīl virmez āb u rāķatı tā kim
Miŝāl-i mi'de hażm etmezden evvel sırrı ķün keylūs

27

Mef'ülü Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ülün

23

B, 167a; Ç, 206b; Ü1, 212a; - Ü2
sebzedēn: sebzden Ü1

24

B, 167a; Ç, 207a; Ü1, 212a; - Ü2

25

B, 167b; Ç, 208a; Ü1, 212b; - Ü2

26

B, 167b; Ç, 207a; Ü1, 212b; - Ü2

27

B, 167b; Ç, 207a; Ü1, 212b; - Ü2

Bir gönçe-dehen dil-beri Hâk etmeye eksik
Gülzâr-ı harîmünden ebed ey gül-i ra'nâ

28

?

Yeki fermûd ez-aşhâb-ı cezbe
Çünin ki el-kurşu miḳrâzu'l-maḥabbe

29

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Ne berg ü şâh ne sāye ne mivem var 'aceb bilmem
Beni dihkân-ı kudret şu zemîn üzre niye besler

30

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Hâne-i ten eskiden şad mertebe
Gam yeme ma'mûr-ı âbādân olur

31

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Düşdü nihâyet-i nazar şu niyâzına
Bed'an eyledi fenâriyemiz aḥşam nemâzına

28

B, 167b; Ç, 208a; Ü1, 212b; - Ü2

29

B, 167b; Ç, 207a; Ü1, 212b; - Ü2

30

- B, Ç; Ü1, 212b; - Ü2

31

- B, Ç; Ü1, 212b; - Ü2

32

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Nūriyā beher çi mī rezi zi-merg
Ke’z-cihān-ı fānī bākī bihter-est

33

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

Ġanīmet bil viṣāl-i baḥrı sen ey seyl mesrūr ol
Benim ammā ki ābım āb-ı yāḳūtdur ki sāḳīdir

34

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

Şüküfteḡi-i dil-i pūr sūrdan mümkindir
Zemīn-i şūrede ey Nūrī za‘ferān olmaz

35

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

Giridden edemem ḡayrı bir maḥalle sefer
Beni şu silsile-i tāk ile ki bağladılar

36

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

32

- B, Ç; Ü1, 212b; Ü2, 74a

33

- B, Ç; Ü1, 212b; - Ü2

34

- B, Ç; Ü1, 212b; - Ü2

35

- B, Ç; Ü1, 212b; - Ü2

36

- B, Ç; Ü1, 213a; - Ü2

O kim ki bŭy-ı hāqīkat işitdi bilmişdir
Ki hāk-i bŭlbŭlŭ ‘ıtr ile etdiler taḥmīr

37

Mefā‘ilŭn Fe‘ilātŭn Mefā‘ilŭn Fe‘ilŭn

Ne vādīdir bu maḥabbet ki hāk-i ṣaḥrāsı
Bevāb-ı ābile-i dehr ũ āndan terdir

38

Fā‘ilātŭn Fā‘ilātŭn Fā‘ilātŭn Fā‘ilŭn

Cism-i hāki sed-i rāh-ı ‘ālem-i bālā mıdır
Geç anı ḥavf etme bir ādem boyu dīvār mıdır

39

Fe‘ilātŭn Mefā‘ilŭn Fe‘ilŭn

Hānemiz kem degil fenā-kededen
Çeşm-i ‘anḳāyı biz çerāğ etdik

40

Mefā‘ilŭn Fe‘ilātŭn Mefā‘ilŭn Fe‘ilŭn

Bahār u bāde güzeldir mişāl-i şīr ũ şeker
Bilā-şerāb efendi bahār sıḳletdir

37

- B, Ç; Ü1, 213a; - Ü2

38

- B, Ç; Ü1, 213a; - Ü2

39

- B, Ç; Ü1, 213a; - Ü2

40

- B, Ç; Ü1, 213a; - Ü2

41

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

Māyısıñ tā yigirmisine degin
Bağçemizde öter bülbül-i zār

42

Mef‘ülü Mefā‘ilün Fe‘ülün

İmān ile küfrün aşlı birdir
Birdir gili bādem-i dü mağzıñ

43

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Mezheb-i Mālikī içre niçe şıgdı bilmem
‘Azametle o kadar qadr ile Şeyh-i ekber

44

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

Vaqt-i vişāli etmede imā o ebruvān
Her dīdesi elinde tutar rub‘-ı dā’ire

45

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

41

- B, Ç; Ü1, 213a; - Ü2

42

- B, Ç; Ü1, 213a; - Ü2

43

- B, Ç; Ü1, 213a; - Ü2

44

- B, Ç; Ü1, 213a; - Ü2

45

- B, Ç; Ü1, 213a; - Ü2

Sevād-ı çeşminiñ evşâfını taḥrîr eder olsam
Ney-i nergisden evvel bir kalem kesmekde mecbûrum

46

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Ol kadar ehl-i nazar çeşm-i temâşâ dikmiş
Reh-güzârında nigeh ḳalkar ararlarsa ğubâr

47

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

Şehîd-i seyf-i ‘ışķım her gice pîş-i mezârımda
Melekler şûret-i pervâne olmakda raķış-âver

48

Mefûlû Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ûlün

İnkâr edemez âyet-i ḥüsn-i ruḥuñ Âdem
Ḥâcet degil ey mehveşim ibrâz edesin ḥaṭ

49

Mefûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

Pîşkin olunca ‘âşık olur giryesi ḳalîl
Ḥun-âbı ḥamlığına kebâbın yeter delîl

46

- B, Ç; Ü1, 213b; - Ü2

47

- B, Ç; Ü1, 213b; - Ü2

48

- B, Ç; Ü1, 213b; - Ü2

49

- B, Ç; Ü1, 213b; - Ü2

50

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Düşmen-i ħün-ħ̣ārīñ iḥsān ile destin kūteh et
Sīr olunca şīr az etmez nice gūyā bağıdır

51

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

Lebiñ mühr-i Süleymāndır o lebde ism-i a‘zam ḥaṭ
İcāzet ver ki tebcīl ile taḫbīl eyleyim anı

52

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Vaḥdet-i Ḥaḫ gün gibi rūşen degil mi şübhe yok
Gündüzü mümkün midir aḥvel ki ḥiç görsün iki

53

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

Felek kendi gibi hep esfele eyler nevāzişler
Tehī sebbābe zīnetden taḫar Hızr hemān ḥātem

54

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

50

- B, Ç; Ü1, 213b; - Ü2

51

- B, Ç; Ü1, 213b; - Ü2

52

- B, Ç; Ü1, 213b; - Ü2

53

- B, Ç; Ü1, 213b; - Ü2

54

- B, Ç; Ü1, 213b; - Ü2

Gitdi mürüvvet oldu vefā āh kim hebā
 Qaldı faqat dü nāmı çü ‘anķā vü ķımyā

55

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Sehv ile noqtadır ol hāl degil la‘liñden
 Silsem emsem anı ey tıfl-ı hayā olmaz mı

56

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

Geh mescide geh mey-kedeye varsa da ‘uşşāk
 Hem minber olur tahta vü hem süfre-i ‘işret

57

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Ṭuṭīves āyine ardında konuldum Nūrī
 Her ne söylerse efendim işidip söylüyorum

58

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Kimde cevher var ise ğurbetde hiç olmaz haķır
 La‘l kânından cüdā olsa bezi altun olur

55

- B, Ç; Ü1, 213b; - Ü2

56

- B, Ç; Ü1, 214a; - Ü2

57

- B, Ç; Ü1, 214a; - Ü2

58

- B, Ç; Ü1, 214a; - Ü2

59

Mef'ülü Fâ'ilâtün Mef'ülü Fâ'ilâtün

Sâķi çıkar ĥumundan ol reşk-i ergavānı
Etme yeter muķayyed bir muṭlaķu'l-'inānı

60

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Başım ol rütbe memlûdur anıñ sevdā-yı nāmından
Edersem vaz' serir-i seng-i ĥārāya olur ĥātem

61

Mefā'ilün Fe'ilâtün Mefā'ilün Fe'ilün

Cemāl-i yāri muşavver güzel yaķışdırdı
Geline nakş-ı feme kâģıdı bıraķdı beyāz

62

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Cûy-ı elṭāfiña hep 'ālem olursa 'aṭşān
Raĥmet-i 'ālemiyānsın saña cânlar ķurbān

63

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

59

- B, Ç; Ü1, 214a; - Ü2

60

- B, Ç; Ü1, 214a; - Ü2

61

- B, Ç; Ü1, 214a; - Ü2

62

- B, Ç; Ü1, 214a; - Ü2

63

B, 167a; Ç, 208a; - Ü1, Ü2

Emānım kesdi müstenfir-liķā fertūde-i dünyā
Emān berdū'l-‘acūzluķdan fiġān bu ķoca cādīden

64

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

Ni‘met-i vaşlı tenūr-ı ‘ışķdan buldu revāc
Vardı ardı işledi Etmekķibaş-ı-zādeniñ

65

?

Hużūr-ı erenlerde ‘arz eyle ħālīñ
Gerekdir a Nūrī ‘ālī ay ħālīñ

66

Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn

Ĥarīdār u duĥān u lūle-i zerrīn-ĥāhāna
Yanında ķahve-i ‘irfān şalā aĥbāb-ı yārāna

67

?

Ķahķahati’l-mā’ī fī kevzin ceddiyye
Ĥayrun min-Baġdād u Hārūnu’r-Reşīd

64

- B, Ç, Ü1; Ü2, 73b

65

- B, Ç, Ü1; Ü2, 73b

66

- B, Ç, Ü1; Ü2, 73b

67

- B, Ç, Ü1; Ü2, 73b

68

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Ḥamdü lillâh baḥt-ı derūnum uyandı ḥ‘âbdan
 Erdi iḥvân-ı ‘inâyât Ḥazret-i Vehhâbdan

69

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün

Bir kez nazar edince ser-i nerdübânda
 Cibrîl şandım ‘aql-ı medârından o çeşm

70

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Cemâlin ‘arz edince nâzenînim ‘aqlımı aldı
 Telâşımdan unuttum kendimi kalmadı idrâkim

71

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Maqşadın cân almaḡ ise al raḡîbîñ cânını
 Hem seniñ işiñ de biter ḡaylî ḡizmetdir bize

72

*Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün***68**

- B, Ç, Ü1; Ü2, 74a

69

- B, Ç, Ü1; Ü2, 74a

70

- B, Ç, Ü1; Ü2, 74b

71

- B, Ç, Ü1; Ü2, 74b

biter: biter hem (Vezne uyması için “hem” kelimesi çıkarılmıştır.)

72

- B, Ç, Ü1; Ü2, 74b

Ḥammām içre var gör o dellāk-i āfeti
Şoydu cihānı eyledi dervīş ḥalvetī

73

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Ḥāk-pāya bir riķāb iḥrām-ı nā-çizānedir
Etme red Ḳur’ānı ver ya al bağışla bir ḳula

74

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Kākül-i müşgīn be-düş endāhte
Ez-nigāhī kār-ı ‘ālem sāhte

75

Mefā‘ilün Fe‘ulün Mefā‘ilün Fe‘ulün

Ḳadīd olmuş iken ḥasretinden sāķī-i gülrū
Sucuḳ oldum bugün mey-ḥānedir keyfe içdir

76

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ulün

Ey dil yine şahrā-yı cünūna seferim var
Mecnūn şıfat geşt ederim şükūhlarım var

73

- B, Ç, Ü1; Ü2, 74b

74

- B, Ç, Ü1; Ü2, 74b

75

- B, Ç, Ü1; Ü2, 74b

76

- B, Ç, Ü1; Ü2, 74b

77

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Def‘-i ādāb eyledi cerr ile vā‘iz bilmedi
Kim cihānda  urfe bir cerr olmaz istiġnā gibi

78

Mef  l   Mef  ‘ilün Fe   l  n

  te  -zen-i   rmen-i ‘ad  yum
B  de vermek ile pek ‘al  yum

79

F  ‘il  t  n F  ‘il  t  n F  ‘il  t  n F  ‘ilün

  aysı alma aġzı  n   n  r-ı hev  n ile g     l
Yandı ey Leyl  -y   v  kt eyv  y   bir   eft  l   ver

80

Mef   l   Mef  ‘    Mef  ‘    Fe   l  n

Ey p  r-i muġ  n şanma bizi      -i s  l  s
Rind  n-ed  y  z bize mey-    neyi g  ster

77

- B,  ,  1;  2, 74b

78

- B,  ,  1;  2, 75a

79

- B,  ,  1;  2, 75a

80

- B,  ,  1;  2, 75b

8. Tarihler*

1

Tārīḫ-i Rıḥlet-i Ḥazret-i Mevlānā Qaddes'allāhu Sırruhu'l-a'lā

Müfte'ilün Fā'ilün Müfte'ilün Fā'ilün

- 1 Tāc-ı ser-i evliyā server-i ehl-i şafā
Hādī-i rāh-ı hüdā pādşeh-i sikke-dār
- 2 Ḥazret-i ğavş-ı cihān şadr-ı me'ālī nişān
Mürşid-i kerrūbiyān şeyḥ-i ḥavāş [u] kibār
- 3 Kūṭb-ı sipihr-i 'ulūm Ḥazret-i Mollā-yı Rūm
Mūcid-i nāy u kudūm velvele-sāz-ı deyyār
- 4 Şems-i ledün pertevi nūr-ı Hüdā pertevi
Her sözüdür ma'nevī oldu bize aşkār
- 5 'Alemedir altı yüz dörtde vilādetleri
Şehr-i rabī' begim etdi cihānı bahār
- 6 Vaḳt-i ğurūbda velī şehr-i cemād-ı Rūm
Yetmiş ikide olup 'āzim-i dāru'l-ķarār
- 7 Rūḥ-ı şerīfī olup baḥr-ı ḥaḳīķatle bir
Kāṭre iken ya'nī kim oldu yemm-i bī-kenār
- 8 Sāl-i vefātın 'ayān etmek içün 'āleme
Bendeleri bendesi bendesi Nūrī-i zār

* Başlık: - B, Ç, Ü1, Ü2

1

- B, Ç; Ü1, 218b;- Ü2

- 9 Haddi degilken alıp hāme-i ‘aczi ele
Güş-ı dile olsa ger lāyık iki güşvār
- 10 Devr ü semā‘ eyleyip rūḥ-ı Hudāvendgār
Buldu vişāli o dem sırr-ı Hudāvendgār
Sene 672

2

Tārīḥ-i Şehādet-i Kaşu Paşa Raḥmet’ullāhi ‘Aleyh
Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

- 1 Kerāmetli emīr ol mīr-i mīrān
Cenāb-ı Kahramān-ı bī-muḥābā
- 2 O ğāzī-i celādet-pīşe dāver
Dilīr-i pūr-dil-āşub u ğavġā
- 3 Yemende Mısr ilinde nāmı meşhūr
Ġazāsı ile tolmuş ümm-i dünyā
- 4 Giride çekdirilerle gelirken
Muḳābil olmuş aña yolda a‘dā
- 5 Tevāriḥ āşnāyāndan işitdim
Şehādetle ki etmiş ‘azm-i bālā
- 6 Çıkıp üçler dedi tārīḥ-i fevtin
Şehīd oldu Yemenli Kaşu Paşa
Sene 1058

3

Tārīḥ-i Şehādet-i Siyāvuş Paşa

2

- B, Ç; Ü1, 218b;- Ü2

3

- B, Ç; Ü1, 218b, 219a;- Ü2

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Mîr-i mîrân-ı mağāzî-pîrā
Rüstem-i ‘aşr bi-ķavl-i ķudemā
- 2 İstimā‘ eylemişim ölmüşken
Çekdiriler ile me’mûr-ı ğazā
- 3 Cenk edip yolda gelir merhûm
Oldu mecruh-ı tûfeng-i a’dā
- 4 Şundular cām-ı şehādet ol dem
Oldu ser-mest-i liķā-yı Mevlā
- 5 Tārîḫin Fātiḫa birle yazdım
Âh şehîd oldu Siyāvuş Paşa
Sene 1058

4

Tārîḫ-i Rıḫlet-i Ḥazret-i Hāşim Baba Ḳaddes‘allāhu Sırruhu‘l-a‘lā
Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ey gönül etdi ğurûb ol âftāb-ı bî-zevāl
Ķıldı ‘uşşāķıñ derûnun tîre ebr-i fûrķati
- 2 Māh-ı gerdûn-ı melāḫat oldu ḫayfā nā-bedîd
Aldı âfāk-ı ķulûb engine lebs-i zulmeti
- 3 Ya‘nî sırr‘ullāh ızḫār şem‘-i cem‘-i evliyā
Ḥazret-i Hāşim Efendi Üsküdārî Celvetî
- 4 İki ceddi pâki ya‘nî Muşţafā vü Murtaşā
Sırrına mazḫar idi ṭolmuş cihāna şöhreti

- 5 Zāhir ü bātında ehl-i ‘ışķa olmuşdu mu‘īn
Hāzır olsun bendegānı üzre her dem himmeti
- 6 Didehā-yı ‘āşıkāndan aķdı hūn-āb-ı sirişk
Gūş edince herkesi aldı bu peygām hayreti
- 7 Çıķdı bā-ādāb Nūrī tārīhin hātif dedi
Çārümin-i nesl-i Hüseyn Hāşimī-i Celvetī
Sene 1197

5

Fevt-i Aḥmed Şükri*Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün*

- 1 Şad ḥayf u dirīg ey felek-i kec-rev ü bī-mihr
Verdiñ yine bir nev-resi sen bād-ı fenāya
- 2 İsmā‘īl Ağa-zāde şabī Aḥmed Şükri
Hüsn ile şebīh olmuş idi şems-i duḥāya
- 3 Hār-ı ecel erdikde o gülğonceye ḥayfā
Bülbül gibi uçdu taraf-ı bāğ-ı semāya
- 4 Geldi iki hūrī dedi tārīhin[i] Nūrī
Şükri cevalān eyledi gülşān-ı beķāya
Sene 1196

6

Vilādet-i Şākir Süleymān*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*5

- B, Ç; Ü1, 219a; Ü2, 72a

Başlık: Ü1; Tārīḥ Ü2

6

- B, Ç; Ü1, 219b; Ü2, 70b

Başlık: Ü1; Tārīḥ Ü2

- 1 Mefh̄ar-i aḥbāb u zīb-i bezm-i erbāb-ı ḥayā
Ya'nī hem-nām-ı cenāb-ı Ḥazret-i şīr-i İlāh
- 2 Ol edīb-i mekteb-i ḥüsn ü nedīm-i bezm-i 'ıṣṣ
Meclis-i şūḥuna aṣlā beñzemez bir bezmgāh
- 3 Hem-dem olduğça anıñla hep şafā kesb eyleriz
Olsa da dilde keder germiyyeti eyler tebāh
- 4 Kendisi 'ālī-cenāb u ehl-i 'irfān olduğun
İşte olmaz mı bu nev-zādı bu da'vāma güvāh
- 5 Öyle bir maḥdūm-ı dil-dārı 'aceb görmüş müdür
'Aḳl u rüşd ü fehm ile dünyāda çeşm-i kām-gāh
- 6 Hiç şabāvet 'āleminde oldu mu bir böylesi
Kim ola dānende-i 'uṣṣāḳ u 'ilm-i çārgāh
- 7 Çün Süleymān Nebīye oldu hem-nām ol perī
Dü-cihānda olsun aña mülk-i şavn-ı Ḥaḳ penāh
- 8 Geldigin dünyāya ol nev-reste ra'nā ḡonceniñ
Tārīḡ-i milādına Nūrī şaḳın açma şifāh
- 9 Geldi zirā üç erenler dedi anlar tārīḡin
Rūḥdur oldu Süleymān mesned-i dünyāda şāh
Sene 1197

2: Ü2 2: Ülfeti bezmine beñzer mi anıñ bir bezmgāh

ḥüsn ü nedīm-i bezm-i 'ıṣṣ: ḥüsn-i dil-firīb Ü2

3: Ü2 2: Qalmaz ol dem dilde aṣlā hemm ü ḡam olur tebāh
şafā kesb eylerüz: şafālar kesb olur Ü2

4: nev-zādı: nev-fersendi Ü2

5: - Ü1

7: hem-nām ol perī: hem-nām-ı şanemi Ü2// şavn-ı: luṭf-ı Ü2

8: nev-reste ra'nā ḡonceniñ: nev-reste-i verd-i terin Ü2

9: tārīḡin: tārīḡini Ü2

7

Tārīḫ-i Mevlūd*Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün*

- 1 Faḥr-i aṣṣḥāb-ı ṣāḥib-i ‘irfān
Ol semiy-y-i cenāb-ı ṣīr-i Ḥudā
- 2 Ol ẓarīf-i cihān-ı deryā-dil
Yemm-i ‘irfānda gevher-i lālā
- 3 Ḥüsn-i aḥlākını ne mümkindir
Ede taḥrīr ḥāme-i şeydā
- 4 Oldu bir yādgārı dünyāda
Zīb-i mehdi vücūd-ı ḥüsn-ārā
- 5 Böyle vālā-nihād ferzendi
Görmedi hiç dīde-i dünyā
- 6 İsmi ol nev-resiñ Süleymāndır
Laḳabı daḥı Şākirü’n-na‘mā
- 7 Yā İlāhī bi-ḥaḳḳ-ı Faḥr-i cihān
Ola ‘ömrü dırāz u baḥtı ‘alā
- 8 Ol gül-i nev olunca üşküfte
Nūriyā eyle tārīḫin imlā

7

- B, Ç; Ü1, 219b; Ü2, 70a, 70b

Başlık: Ü2; Tārīḫ-i Diger Ü1

1: aṣṣḥāb-ı: aḥbāb-ı Ü2

3: şeydā: güyā Ü2

4: mehdi: mehd-i Ü2

5: ferzendi: ferzenddir Ü1

8: nev: ter Ü2// imlā: ıṣḡā Ü2

- 9 Çār-yārīñ ‘ināyetiyle dedim
Açdı yek ğonce lāle-i zībā
Sene 1197

8

Fevt-i Duḡter-i İsmā‘īl Ağa
Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Gülşen-i ‘adne yine uçmuşdur
Kafes-i tenden o bülbül ḡayfā
- 2 Duḡt-ı İsmā‘īl Ağa Meryemcik
Cennet-i ‘adne uçup bī-pervā
- 3 Altı māh idi cihānda ‘ömrü
Oldu dünyāda misāfir gūyā
- 4 Dedi tārīḡini Nūrī-i ḡazīn
Bülbül-i bāḡ-ı cinān-ı tūbā
Sene 1198

9

Fevt-i Ḥalīl Ağa
Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Ḥayfā cihānda lafz-ı beḡānıñ vüçüdu yok
Her Ādemī ‘adem olur āḡir fenā ile

8

- B, Ç; Ü1, 220a; Ü2, 72a

Başlık: Ü1; Diğer Ü2

1: tenden: tende Ü2

3: oldu: n’oldu Ü1

4: dedi tārīḡini: oldu dedi tārīḡine Ü2/ ḡazīn: gūyā Ü2

9

- B, Ç; Ü1, 220a; Ü2, 73b

Başlık: Ü1; Diğer Ü2

- 2 Bu şah-bâz-ı evc-i şebâbı dirîğ kim
Maḥbûs-ı laḥd etdi eccl çok cefâ ile
- 3 Ya'nî ki ol Ḥasan Ağa-zâde Ḥalîl Ağa
Memduḥ idi cihânda mezîd-i ḥayâ ile
- 4 Yâ Rab ğariḳ-i mağfîret et rûḥunu anîñ
Hem cennet içre hem-dem ola evliyâ ile
- 5 Çıkdı bir ehl-i dil dedi târîḥ-i fevtini
Rûḥu Ḥalîl olsun ebû'l-enbiyâ ile
Sene 1198

10

Fevt-i 'Osmân Efendi*Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün*

- 1 Muttakî-i e'imme-i Ḥanya
Ol maḥalle imâmı nîk-ḥıṣâl
- 2 Ya'nî 'Osmân Efendi ibni 'Alî
Şâḥib-i zühd ü 'ilm ü ḥilm ü kemâl
- 3 Şâliḥînden idi hemîşe olup
Tâ'at-ı Ḥaḳḳa rûz [u] şeb meyyâl
- 4 Geçdi mihrâb-ı fânîden ḥayfâ
Açdı semt-i beḳâyâ şevḳ ile bâl
- 5 Eyle yâ Rab ğariḳ-i raḥmet anı
Rûḥu olsun müreffehü'l-aḥvâl

2: etdi: edip Ü2/ çok: pür Ü2

- 6 Çıkdı ħamse şalât târîḫi
 Kıble-i kabre kıldı istiḫbāl
 Sene 1187

11

Fevt-i Zevce-i İmām-ı Maḥalle
Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Dirîḡ göçdü maḥalle imāmınıñ ehli
 Ḥadice Ḥatun o ‘iffet-ḡarın-i pür-māye
- 2 Efendisi olıcaḡ ‘āzim-i behişt-i berin
 O da on altı gün üstünde gitdi ‘uḡbāya
- 3 İlāhî rûḫunu şād eyle raḥmetiñle anıñ
 Sezā ola keremiñle maḡām-ı a‘lāya
- 4 Vefatı târîḫini çıkdı bir melek dedi kim
 Ḥadice hem-dem ola ‘adn içinde Kübrāya
 Sene 1187

12

Târîḫ-i Vezâret-i Meḥmed ‘İzzet Paşa ‘Aleyhi’r-raḥme
Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Cenāb-ı ḫazret-i dāmād şadr-ı a‘zam-ı esbaḡ
 Meḥemmed Beg ki olmuş maḡhar-ı elṡāf-ı şāhen-şāh
- 2 Umūruñ retḡ ü fetḡi pîş-i ra’yında kemer-beste
 Ricāl-i devlet olmuşdu der-i ‘adlinde şākir bāh

11

- B, Ç; Ü1, 220b; - Ü2

12

- B; Ç, 41a, 41b; Ü1, 220b; Ü2, 69a, 69b

Başlık: Ü1; Târîḫ-i Diger Berāy-ı Vezîr-i Müşārün İleyh Ç; Diger Târîḫ Ü2

1: esbaḡ: sâbık Ü1

2: umūruñ: umūr Ü1/ retḡ ü fetḡi: ḫall ü ‘aḡdi Ü2// ‘adlinde: derkinde Ü1

- 3 Göreydi Hâtem-i Tâ'î bunuñ in'âm u ihsânıñ
Sehâ şahrâsı içre kendiyi eyler idi güm-râh
- 4 Anıñ zâtında merkûz olan iqbâli Hudâ-dâdı
Çerâğ etdi vezâret rütbesiyle feyz erip nigâh
- 5 Cenâb-ı Rabb-i 'İzzet aña hengâm-ı şebâbında
Vezâret eyleyip in'âm u luḡfun eyledi hem-râh
- 6 Reşîd ü 'âkıl ü dâñâ melâ'ik-ḥo Felâtûn-râ
Anıñ tedbîrin idrâke Aristo 'aqlıdır kütâh
- 7 Hemîşe dest-gîri olmağa Mevlâ-yı zü'l-in'âm
Du'âsın eyledi âğâz cümle 'îd-i devlet-ḥ-âh
- 8 İlâhî devleti efzûn-ter ü 'ömrü dırâz olsun
Serîr-i mecd ü 'izzetde anı dâ'im ede Allâh
- 9 Yazıp târîḡini zabṭ eyledi Nûrî-i âşüfte
Olunca rütbe-i vâlâdan 'âlem cümleten âgâh
- 10 Gelip üç tûğ-ı şâhî bezmine nâ-geh beşâretle
Vezîr oldu sa'âdetle cenâb-ı mîr-i vâlâ-câh

Sene 1200

3: Ç 2: Sehâvet-i gözünden ḥâşıl olur idi güm-râh

Ü2 2: Sehâvet kişverinden dūr olurdu ḥâşılı güm-râh

Hâtem-i Tâ'î bunuñ: Hâtem ol rütbe anıñ Ç; Hâtem-i 'aşr ol kadar Ü2

4: merkûz olan iqbâli Hudâ-dâdı: mezkûr yümn ü iqbâl muḳtezâsınca Ü2/ iqbâli: iqbâl Ç

5: Rabb-i: Hâzret-i Ü1// in'âm: ihsân Ü2// eyledi: eyleyip Ç

6: Ü1: Mûdîr-i 'âkıl Eflâtûn gibi zât-ı 'ulyâsı

Tedbîrini idrâke Aristo 'aqlıdır kütâh

7: eyledi: etmege Ü2// âğâz: âğâz kıldı Ü2// 'îd-i devlet-ḥ-âh: dil-ḥ-âh Ü2

8: - Ü1

9: Ç 1: Dedi târîḡini Nûrî-i 'abd-i dâ'î-yi devlet

Ü2 1: Dedi târîḡini Nûrî-i 'abd-i 'âciz nâlân

10: bezmine nâ-geh beşâretle: gülşen-i iqbâline târîḡ Ü1

13

*Tārīḫ-i Cāmi‘-i Çömlekçi**Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün*

- 1 Çömlekçi kıyeesi ki anıñ mevzi‘inde Hakk
Âb u hevâ leṭâfetini eylemiş ‘atâ
- 2 Yokdur livâ-yı Hanyada aña nazîr olur
İşte nevâhî sâḥaları işte hep kıara
- 3 Her bir kenârı reşk-i İrem dersem öyledir
Bu behcet ü şafâ iledir lâyıķ u sezâ
- 4 Hep muntazam derûn ile bîrûnu ser-te-ser
Bir ma‘bed-i laṭîf idi elzem hemân aña
- 5 Hîn-i fetihden etmedi bir kimse ‘azm u kıaşd
Kim eyleye o kıaryede bir cāmi‘i binâ
- 6 Hayrât řâḥibi o ğayûru’l-zemâne kim
Hâcî-i Ka‘be nâmı anıñ İsmâ‘îl Ağa
- 7 İhdâş edip bu cāmi‘ ile mektebi o zât
Hep aĝniyâya eyledi bir demde e’ř-şalâ

13

- B; Ç, 49b, 50a; Ü1, 220b, 221a; Ü2, 70a

Başlık: Ü1; Tārīḫ Ç; Tārīḫ-i Diger Ü2

3: şafâ iledir: nezâret ile Ü1

4: Ü2 2: Mescidle mekteb ancaķ olur ihtiyâc aña

ma‘bed-i laṭîf: mescid-i şerîf Ç// elzem: lâzım Ç

5: Ü1 1: Kıaşd eyledi hîn-i fetihden beri biri

‘azm u kıaşd: kıaşdını Ü2// o kıaryede: derûnuna Ü2// cāmi‘i: cāmi‘ Ü2

6: Ü1: Faḥrû’l-e‘azze řâḥib-i ḥayrât-ı bî‘adîl

E’l-Hâc İsmâ‘îl Ağa o zât-ı bâ-nikâ

7: ihdâş: icâd Ç, Ü2/ ile: vü bu Ü1; bu Ü2/ o zât: hemân Ü1// bir demde: ğayretle Ü1

- 8 Bu şarf-ı naqd-i kîse-i ğayret degil midir
Kim Hâk yoluna kıldı niçe mālını fidā
- 9 Niçe fidā fidā degil o māl kim olur
Mebzûl-i bâb-ı dergeh-i Hallâk-ı Kibriyâ
- 10 Çün mescid ile mektebi ihdâş eyledi
Şâd eylesin anı iki ‘âlemde ol Hudâ
- 11 Ger olmasa refîkî anıñ Hâk ‘inâyeti
Olmazdı böyle ecr-i cezîl aña rû-nümâ
- 12 ‘Avn-ı Cenâb-ı Kâdir ile buldu ihtitâm
Târîhîni tefekkür edip haylî Nûriyâ
- 13 Çıkdı cehâr-yâr dedi târîh-i belîğ
İhdâş olundu câmi‘-i ‘ulyâ-yı dil-güşâ
Sene 1201

14

Târîh-i Câmî‘

Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Hâbbezâ câmi‘-i şafâ-bağşâ
K’etdi Çömlekçi kıyâyesin ihyâ
- 2 Nice Çömlekçi reşk-i bâğ-ı irem
Andadır feyz-i luğf-ı âb u hevâ

8: yoluna: yolunda Ç, Ü2// kıldı: etdi Ü2

9: māl: mālîk Ü1// Kibriyâ: Kübrâ Ç

10: Ü1 1: Çün böyle hayrî eyledi icâb ol ğayûr
iki: da dü Ü1

11: Hâk: heb Ç// cezîl: cemîl Ç, Ü1// aña rû-nümâ: rû-nümâ aña Ü2

12: haylî: dilde Ü2

14

- B; Ç, 50a, 50b; Ü1, 221a, 221b; Ü2, 69b, 70a

Başlık: Ü2; Târîh-i Diger Ç, Ü1

- 3 Hanyanîñ eñ güzîde kıaryesidir
Anda ekşer gelir kıonar vüzerâ
- 4 Menba‘-ı âb-ı cârîsi gibidir
Âb u tâb ile bâğ-ı ‘aden-âsâ
- 5 Olduğu bî-naẓîr şâhiddir
İki cânibde cılve-ger deryâ
- 6 Oldu bir mescide hemân muhtâc
Edeler mü‘minîn şalâtı edâ
- 7 Şâhibü’l-hayr u câmi‘ü’l-ḥasenât
Ya‘nî e’l-Hâc İsmâ‘îl Ağâ
- 8 Etdi bâzû-yı ğayretin teşmîr
Kıldı bu câmi‘-i şerîfi binâ
- 9 Hâbbezâ câmi‘-i mu‘allâ kim
Reşk eder âña kıubbe-i minâ
- 10 Minberi süllem-i sa‘âdetdir
Tâk-ı mihrâbı bâb-ı rahmet âña
- 11 Ola hem-vâre bânîsi mesrûr
Yâ İlâhî bi-ḥaqq-ı beyt-i ‘alâ

4: Ü2 2: İçi vü taşrası maḥall-i şafâ

5: Ü2: Oldu el-kıışsa cümle etrâfi

Âb u tâb ile bâğ-ı ‘aden-âsâ (2. mısra aynı zamanda 4. beyitin de 2. mısrasıdır.)

6: hemân: velî Ü1// Edeler: Kî edeler Ç, Ü2// mü‘minîn şalâtı: mü‘minîn farzı Ç; mü‘minler anda farzı Ü2

8: Ü1 2: Kaşd-ı ecr-i cezîl ile ol zât
bu: bir Ü2

10: minberi: minber Ü1// tâk-ı: daḥı Ü2

11: hem-vâre bânîsi: bânîsi dem-be-dem Ü1; hemân bânîsi Ü2

- 12 Ola dünyāda dā'imā şādān
Ola vāşıl-ı cinān rûz-ı cezā
- 13 Oldu çünki resīde itmāma
Tārīhin eyle Nūrīden ıŝğa
- 14 Bî-tekellûf dedim aña tārīh
Lafz-ı ğarrāda eyledim imā
Sene 1201

15

Fevt-i Hırāmî-zāde

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

- 1 Bu dünyā bir misāfir-hānedir kimse qarār etmez
Eder āhır aña sākin olanı hāk ile yeksān
- 2 Semiyy-i Faḥr-i 'ālem Muştafā Ağa ki ölmüşdür
Hırāmı cennetü'l-a'lāya oldu şimdi bāl-efşān
- 3 İlāhî ravza-yı 'illiyyine ilḥāk et
Anı müstağrağ-ı deryā-yı rahmet eyle yā Sübhān
- 4 Edince 'azm-i 'uqbā hātīf-i ğaybî dedi tārīh
Revān-ı Muştafā dārü'l-bekāya eyledi seyrān
Sene 1201

16

Fevt-i Binti Hem-şīre

?

12: ola vāşıl-ı cinān: mazhar-ı 'afv ola Ü1

15

- B, Ç; Ü1, 221b; - Ü2

3: Beyitte tefile tamamlanmamaktadır. Kelime noksanlığı vardır.

16

- B, Ç; Ü1, 221b; Ü2, 71a, 71b

Başlık: Ü1; Diğer Ü2

- 1 Ğonce-i bâğ-ı sürûr ma‘şûme ol ‘ârife
Ya‘nî semiyî-i Betûl Fâtîma-yı nîk-nâm
- 2 Ermeden on yaşına vâh ki ol dil-rübâ
Sür‘at-i ‘ömr eyleyip cennete kıldı hırâm
- 3 Eyleyicek istimâ‘ irci‘î fermânını
Etmege ‘azm-i beķâ etdi hemân-dem kıyâm
- 4 Çünkü vefâsız görüp ‘âlem-i fânîyi ol
Oldu hemân cân ile ‘âzim-i dârü’s-selâm
- 5 Geldi dü hürî-i Emîn söylediler târîhin
Meclis-i ‘adne girip kapladı ‘arîfe maķâm
Sene 1202

17

Fevt-i Felek Dede*Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün*

- 1 Dervîş-i sîne şâf hudâvendgâr-ı Rûm
Fâhr-i gürûh-ı Mevleviyân şâhib-i vefâ
- 2 Ol seyyid-i sûtûde-şiyem pîr-i pür-himem
Ol ser-fîrâz-ı zümre-i evlâd-ı Muştafâ
- 3 Ol pâk tab‘-ı ‘âşık-ı şâdık Felek Dede
K’olmuşdu devr-i dâ‘ire-i ‘arşa âşnâ
- 4 ‘Işk-ı cenâb-ı Hâzret-i hünkâr ile o zât
Döndü zemân semâ‘ etdi pîriyâ

5: söylediler târîhin: söyledi târîhini Ü2

- 5 Nāy-ı vüçüdu dāğ-ı maḥabbetle pür velī
Her dem maḥabbet ehline vermekde bir şafā
- 6 Baş-pāre-i serin edip āḥir şikeste çarḥ
Çatlatdı nāy-ı cismi dem-i rūḥ-ı pür şafā
- 7 Geldi üç ehl-i dil dedi tārīḥ-i rıḥletin
Der-gāha uçdu rūḥ-ı şerīf-i Felek Baba
Sene 1202

18

*Vefāt-ı Bālī Ḥācesī**Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Zübde-i erbāb-ı şalāḥ u vera‘
Zāhid-i ḥoş-ṭab‘ u selīmü’l-cinān
- 2 Ya‘nī Bālī Ḥācesī pīr-i ‘atīḳ
Nāmı ‘Alī şāḥib-i fażl u beyān
- 3 Zātı sebük-rūḥ idi ‘ābid idi
Rāḥmet ede aña Ḥudā-yı cihān
- 4 Mekteb-i dünyādan ayağın çekip
Oldu çemenzār-ı cināna revān
- 5 Çıkdı iki ḥūrī dedi tārīḥin
Kıldı ‘Alī Ḥāce maḳāmın cinān
Sene 1202

18

- B, Ç; Ü1, 222a; Ü2, 70b, 71a

Başlık: Ü1; Tārīḥ Ü2

2: nāmı: ismi Ü2

3: zātı: zāt Ü2

19

*Fevt-i Sūhte-zāde Dervīş Ağa**Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Suhte-zāde ol semiyy-i Ḥazret-i Ḥayru’l-beşer
Ya‘nī Dervīş Mehmed Ağa ol edīb-i nīk-ḥāl
- 2 Munşıf u ehl-i mürüvvet zāt-ı bī-hemtā idi
Ḥaḳ Te‘ālā eylemişdi anı maḳbūlü’l-fa‘‘āl
- 3 Gördü dünyā-yı deniniñ dürlü dürlü rencini
Kim anıñ her bir şafası bā‘iş-i ḥüzn ü melāl
- 4 Çekdi bezm-i dār-ı fāniden ayağın zevḳ ile
Meclis-i gülzār-ı ‘adne açdı rûḥu per ü bāl
- 5 Vaz‘ eden pâyın bu dünyā-yı deniniñ ḥākine
‘Ākıbet dār-ı beḳāya eylemez mi irtihāl
- 6 Yā İlāhī rahmetiñ deryāsına müstağraḳ et
Olsun envā‘-ı ‘ināyātıñ aña rûz [u] leyāl
- 7 Gūş edince rıḥletin ben de dedim târiḥini
Cânı dünyādan göçüp ‘uḳbāya kıldı irtihāl

Sene 1202

20

*Fevt-i Damad-ı Sūhte**Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün***19**

- B, Ç; Ü1, 222a, 222b; Ü2, 71a

Başlık: Ü1; Tārīḥ Ü2

2: Ü2’de 3. beyit ile yerleri değişiktir.

5: eylemez mi irtihāl: eylemezdi intihāl Ü2

20

- B, Ç; Ü1, 222b; Ü2, 71a

Başlık: Ü1; Tārīḥ Ü2

- 1 Göçdü bir zāt-ı nîk-hû âh yine
Akrābaya erişdi çok kederi
- 2 Ya‘nî dāmād-ı sūhte Aḥmed Ağa
Yūsuf Ağa ki cennet ola yeri
- 3 Hilm ü aḥlāk-ı nîk ile her dem
Fuḡarāya ederdi hep nazarı
- 4 ‘Azm-i gülzār-ı cennet eyledigi
İstimā‘ etdigimde bu ḡaberi
- 5 Çıkdı üçler baña dedi târîḡ
Dār-ı ‘uḡbāya etdi ol seferi
Sene 1202

21

Rıḡlet-i Şeyḡ Karabaş Efendi Ramet’ullāhi Te‘ālā ‘Aleyh
Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Āšnā-yı baḡr-ı rahmet Ḥazret-i şeyḡü’ş-şüyūḡ
Eylemişdi zātını maḡbūl-ı Ḥaḡ devrān ile
- 2 Ya‘nî Şeyḡ Aḥmed Karabaş ol velī-i bī-naẓīr
Muḡtedā-yı ehl-i Ḥaḡ olmuşdu ‘izz ü şān ile
- 3 Eyledi tekmiḡ-i esmā-yı ‘anāşır hū deyip
Ḥalvet içinde hem-peḡlū olup cānān ile

1: çok: heb Ü2

3: heb: - Ü2

4: etdigimde: eyledikde Ü2

5: baña dedi: dedi baña Ü2

21

- B, Ç; Ü1, 222b; - Ü2

- 4 Çıkdı üçler dediler târîh-i fevtin Nûriye
Tekye-i lâhûta mihmân oldu ol vicdân ile
Sene 1202

22

*Târîh-i Teşrif-i ‘Abd’ullâh Paşa**Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün*

- 1 Şafâ geldiñ eyâ düstûr-ı ekrem âşaf-ı yektâ
Kudûmuñla müşerref eylediñ Hanyayı ser-tâ-pâ
- 2 Niçe demdir ki teşrifîne teşne bendegânñ hep
Bi-ğamd’illâh ki olduñ devlet ile memleket-pîrâ
- 3 Eyâ sükkân-ı belde müjde olsun yümn ü devletle
Ki geldi ol vezîr ibnü’l-vezîr-i ma‘delet-ârâ
- 4 Budur ol dâver-i mesned-tırâz-ı ‘adl ü re‘fet kim
Şadâ-yı kûs-ı rahm u şevkâtiyle tıldu hep dünyâ
- 5 Cenâb-ı Hazret-i düstûr Abd’ullah Paşa kim
Vezîrân içre oldur şimdi Rüstem gibi müsteşnâ
- 6 Budur ol Qahramân-ı zümre-i kırân kim Rüstem
Göreydi zûr-ı bâzûsun ederdi tevbe-i bî-câ
- 7 Hîdîvâ Âşafâ sensin bu âvân içre bî-şübhe
Şalâbet mişesinde şîr ü dünyâ içre ejderhâ
- 8 Buyur hıfz u hırâset eyle bu ser-ğaddi sulţânım
Sevâd-ı ‘âlemi zîrâ ki tıtdu leşker-i a‘dâ

22

- B; Ç, 42a, 42b; Ü1, 222b, 223a; Ü2, 68b

Başlık: Ç; Şerîf ‘Azam-zâde ‘Abd’ullâh Paşa Ü1; Târîh-i ‘Abd’ullâh Paşa Ü2

3: yümn ü: yümn Ü2// ibnü’l-vezîr-i: bin vezîr-i Ü1

4: ‘adl ü: ‘adl Ü2// kûs-ı: tabl-ı Ü1// dünyâ: enhâ Ü1

5: oldur: ol durur Ü2// şimdi Rüstem gibi: Rüstem-âsâ şimdi Ç, Ü2

6: - Ç, Ü1

7: âvân içre bî-şübhe: ‘aşr içre bilâ-şübhe Ü1

- 9 Recâmendiz efendim Hâzret-i Hallâk-ı ‘âlemden
Mübârek ola devletle saña bu manşıb-ı vâlâ
- 10 Ola zât-ı şerîfîñ mesned-i ikbâlde dâ’im
Şafâlar edesin her dem bi-ḥaḳḳ-ı Ka‘be-i ‘ulyâ
- 11 Bu mışrâ‘la dedim târîḥ-i teşrîfîni ey Nûrî
Yine Hanyaya revnaḳ verdi ḥaḳḳan dâver-i dâñā
Sene 1202

23

*Ḥaṭṭât Şoden-i Mollâ ‘Ömer**Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün*

- 1 Edîb-i mekteb-i ‘ilm ü hüner Lebîb-i zemân
Semiyy-i Hâzret-i Fârûḳ-ı ma‘delet-‘unvân
- 2 Rasûḥî buldu kitâbında maḥlaşı Râsiḥ
Bu kârda anı râsiḥ-ı dem eyleye Yezdân
- 3 Pesend-i ḥâme-i i‘câz u dest-i nâzûkine
Ki eyledi anı Hanyada fâ‘ikü’l-aḳrân
- 4 Göreydi ḥaṭṭını bu ḥüsn ü ân ile Yâḳût
Ḥacâletinden olurdu ‘araḳ-feşân ol ân
- 5 Nigâh edeydi eger şülüş ü neshîne bir kez
Mürîd olurdu aña şeyḥ-i şâḥibü’l-‘irfân
- 6 Bu rütbe şan‘atı zâhir olup yerâ‘asınıñ
Hünerverân anı ḥaṭṭâta gördüler şâyân

10: - Ç, Ü1

23

- B, Ç; Ü1, 223a; Ü2, 71b

Başlık: Ü1; Diğer Ü2

1: zemân: cihân Ü2

4: Ü2 2: Olurdu pâyına bî-şübhe ḥâdim-i der-bân

5: bir kez: bî-şek Ü2

- 7 Bu mışrâ‘ ile dedim ben de târîḥ-i izzin
Mezîd-i luṭfla oldur re‘îs-i ḥaṭṭâtân
Sene 1203

24

Fevt-i Bâḡ Emîni-zâde Muştafâ Aḡa
Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Dirîḡ Emîn Doḡan-zâde Muştafâ Aḡa
Şehâda gelmedi beñzer aña bu dünyâya
- 2 Erişmedi yem-i ‘ömr-i ṭavîle fülk-i teni
Şehâdet ile yanaşdı kenâr-ı mevtâya
- 3 Anı şehîd eden olsun cihânda ḥor u ḥaḡîr
Bu bed-du‘âyı koma yâ İlâhî ferdâya
- 4 İki ferîşte gelip târîḥini söylediler
Koyup bu dâr-ı fenâyı erişdi ‘uḡbaya
Sene 1203

25

Ḥaṭṭât Şoden-i Yahyâ Kâmi Efendi
Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Hoşâ cevân-ı hünermend evliyâ-zâde
Cenâb-ı Kâmi Efendi ḥabîb-i pâk-nijâd
- 2 Emâm-zârı kiyâset ü maḥşeri fiṭnat
Bülend-himmet o câmi-i bezm-i isti‘dâd
- 3 ‘Aceb mi ‘âlem olursa ḡulâm-ı eṭvârı
Nuḡûd-ı ân ile ‘uşşâḡ etdi istib‘âd

24

- B, Ç; Ü1, 223a; Ü2, 72b

Başlık: Ü1; Diğer Ü2

2: erişmedi: erişmeden Ü2

3: ḥor u: ḥor Ü2

25

- B, Ç; Ü1, 223a, 223b; Ü2, 72a, 72b

Başlık: Ü1; Târîḥ-i Ḥaṭṭât Ü2

- 4 O rütbe şülüş ü neshde kemâle ermişdir
Ki Şeyh dinse aña hiç olunmaz istib'ād
- 5 Çıkınca şāhiḳ-i Kāf-ı kemāle 'anḳāveş
Şükür Cenāb-ı Hudāya ki çatladı ḥussād
- 6 Bahāsı naḳd-i dil [ü] cān olurdu ol ḥaṭṭıñ
Olunsa ya'nı sovuḳ maḥabbetde müzād
- 7 Göreydi şî'rini ervāḥ-ı şā'irān-ı selef
Ederdi cümlesi şî'rin cihāndan istirdād
- 8 Ya ḥüsn-i ḥulḳu ki vaşfinda ḥāme 'ācizdir
Ne mümkün eyleyem ādāb-ı zātını ta'dād
- 9 Ḥaṭı olunca sezā-vār ruḥşatı kütübe
Bu müjde ile aḥibbāsı oldular hep şād
- 10 Olunca ḥüsn-i kitābetle izinle ḥaṭṭāt
Kemīne Nūrī daḥı tārīḥin edip inşād
- 11 Çıkar beşinde oḳu yaz bunu ki tārīḥidir
Kemāl-i ḥüsnile Kāmīye ḥaṭ mübārek bād
Sene 1204

26

Fevt-i Şafıyye

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Dirîḡ ü ḥayf ki bir ḡonce-i laṭîf yine
Şolup bu gülşen-i dünyādan erdi 'uḳbāya

6: dil ü: dil Ü2

7: şî'rin: şî'rîn Ü2// cihāndan: cihānda Ü2

8: 'ācizdir: ḳaşırır Ü1

10: Ü2: A Nūrī ben daḥı ḥaṭṭāt olduğuna anıñ
Şikeste beste bu tārīḥi eyledim inşād

11: ki tārīḥidir: gözüm nūru Ü2

26

- B, Ç; Ü1, 223b; Ü2, 71b

Başlık: Ü1; Diğer Ü2

- 2 Kerimesiydi Hasan Kedhüdânî ol meh-rû
Nazîri gelmemiş idi anî bu dünyâya
- 3 Koyunca bâliş-i lahde serin o serv-i sehî
Firâk u hasreti aḥbâbı şaldı ferdâya
- 4 Dedim vefâtına târiḥ anî melâlet ile
Şafiyye hem-dem ola cennet içre havrâya
Sene 1204

27

Fevt-i Şerîf Muştafa

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Giridi Hanyevî oḡlu Emîr 'Osmânî
Şerîf Muştafa ki aña şerîflik elyak
- 2 Erişmemişdi otuz yaşına otuz sene
Dirîḡ kim aña da kıydı çarḥ-ı bî-revnaḡ
- 3 Erişdi 'âlem-i itlâka geldi Hanyadan
Muḡayyed olmuş iken kârına ḡarîb olarak
- 4 Ne şübhe rûḡu anî ḡûr-ı cennete erdi
Günâhını ede maḡfûr cümle Rabb-i felak
- 5 Cevânlıḡına anî şefkat ile luḡf eyle
İlâhî rûḡunu ehl-i cinâna kıl mülḡak
- 6 Dedi vefâtına târiḥ beş gelip Nûrî
Ede maḡâm-ı cinân menzilin Şerîfîñ Ḥak
Sene 1205

3: bâliş-i: pister-i Ü2// sehi: cihân Ü2

4: melâlet ile: bende-i nâ-çîz Ü1

27

- B, Ç; Ü1, 223b, 224a; Ü2, 72a

Başlık: Ü1; - Ü2

4: ede maḡfûr cümle: 'afv ede anî keremle Ü2

5: kıl: et Ü2

6: beş gelip Nûrî: geldi beş hâtif Ü1

28

*İfnâ-yı Börklü Mehmed Efendi**Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*

- 1 Bâğ-ı şer‘-i Aḥmedīde lâle-i Nu‘mân gibi
Bir gül-i ra‘nâ edip Ḥanyada ta‘ṭîr-i şâm
- 2 Ḥāce-i takvâ-şi‘âr ‘allāme ol üstād-ı küll
Ḥazret-i Mehmed Efendi ya‘nî ol Nu‘mân-maḳām
- 3 Sened-i âftāba cālîs oldu bâ-‘izz ü şeref
Kesb-i envā‘-ı meserret etdi cümle ḥaş u ‘ām
- 4 Tārîḥ-i ifnâların[1] Nūrî şākirdi dedi
Börklü Mehmed Efendi oldu müftî’l-enām
[Sene 1203]

29

*Vefât-ı Peder-i Şāhib Dīvân**Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*

- 1 Göçdü bir merd-i kerîmü’ş-şiyem eyvâh yine
Ki ederdi bu yetîmine dem-â-dem tevḳîr
- 2 Pederim kām-ı dilim tâc-ı serim Aḥmed Beg
Şol kol ağası o dānâ-yı Felâtün-tedbîr
- 3 ‘Âbid ü zāhid ü ‘ârif idi hem ehl-i ṭarîḳ
Merd idi kāmîl idi ehl-i dile pîr-i münîr
- 4 Zāhir ü bâṭını rūḥānî vü nūrānî idi
Ehl-i ḥālîñ demi etmişdi yüzünde te’şîr

28

- B, Ç; Ü1, 224a; - Ü2

3: ‘izz: ‘izzet (Vezne uyması için ‘izz olarak okunmuştur.)

29

- B, Ç; Ü1, 224a, 224b; Ü2, 73a

Başlık: Ü1; Diğer Ü2

3: ü ‘ârif : - Ü1// kāmîl idi Ü2

4: rūḥānî vü nūrānî: nūrānî vü rūḥānî Ü2

- 5 Dâ'imâ hayra idi sa'yi rızâ-yı l'illâh
İstemezdi ki ola kimse yüzünden tekdîr
- 6 Sinni yetmiş yedi yıl içre o mîr-i zî-şân
Eyledi haylî kulüb-ı ğurebâyı ta'mîr
- 7 Geçdi dünyâdan edip râhatu'l-ervâh-ı maķâm
Şol kadar var ki hemân 'unşuru bulmuş taġyîr
- 8 Cürmünü 'afv ede maḥẓ-ı kereminden Mevlâ
Ede müstaġraķ-ı raḥmet anı ol Rabb-i Kādîr
- 9 Çâr tekbîr ile ey Nûrî dedim târîḥin
Çıkdı firdevs-i na'îme pederim Aḥmed Mîr
7 Rebiü'l-evvel, yevm-i eḥad, sene 1205

30

Vefât-ı Hem-şîre-est Emet'ullâh Raḥimeh'ullâh*Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün*

- 1 Yine bir tûṭî-i mestûre-i mir'ât-i edeb
Âh kim etdi havâlî-i semâya tayrân
- 2 Duġter-i pâk-i cemîlü's-şiyem-i Aḥmed Beg
Ya'nî İsmâ'îl Aġa ehli o bânû-yı zemân
- 3 Hüsni aḥlâķına söz olmaz idi 'âlemde
Böyle bir gevher-i lâlâya bulunmaz aķrân
- 4 Cevher-i 'işmet ile zîver-i 'iffetle anıñ
Mişlini az getirir 'âleme aşdâf-ı cihân
- 5 Çok zemân geçse gerekdir ki cihâna getire
Böyle bir şâhibe-i 'aķl-ı selîmi devrân

8: Mevlâ: hemân Mevlâ Ü2

30

- B, Ç; Ü1, 224b; Ü2, 71b, 72a

Başlık: Ü1; Diğer Ü2

4: getirir: getir Ü1

- 6 Şübhesiz vâşıl-ı ser-menzil-i Zehrâ oldu
Yağdı hicrânı bizi lîk çü nâr-ı sūzân
- 7 Gitdi firdevs-i berîn oldu maķâmı ammâ
Aķrabâsını edip fevti anıñ ser-gerdân
- 8 Yâ İlâhî kıl anı ğarķ-ı muhîṭ-i raḥmet
Eyle ârâste-i zîver ü zîb-i Ğufrân
- 9 Dedi bir âh ile târîḫini ķardaşı Emîn
Emetüllâh ķarârgâhı ola cây-ı cinân
14 Receb Sene 1205

31

*Vefât-ı Diger Hem-şire-est**Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün*

- 1 Dirîġâ bâġ-ı 'işmetden yine bir ġonçe-i ra'nâ
Şüküfte olmadan bād-ı ecel gönderdi 'uķbâya
- 2 Aġa-yı Fârisân Aḫmed Begiñ ol duḫter-i pâki
Ḥamîde Ḥanım eyvâh açdı bâl ü peri me'vâya
- 3 Erişdi mecma'-ı ervâḫ-ı ķudse eyledi pervâz
Çü ķumrî dâḫil oldu meclis-i esnâ'-ı Zehrâya
- 4 Gelince peyk-i 'Azrâ'îl edince rûḫunu da'vet
'Arûs oldu erişdi cümle-i firdevs-i a'lâya
- 5 Ḥudâyâ rûḫunu müstaġraķ-ı deryâ-yı raḥmet ķıl
Erişdir menzil-i 'âlîye seyrângâh-ı 'ulyâya

8: raḥmet: pür- raḥmet Ü2// zîver ü: zîver Ü2

9: ķardaşı: ķarındaşı Ü2

31

- B, Ç; Ü1, 224b; Ü2, 73a, 73b

Başlık: Ü1; Diger Ü2

1: gönderdi: göründü Ü1

3: çü ķumrî dâḫil oldu: bilâ-şübhe yetişdi Ü2

- 6 Dedi Nūrî qarındaşı mezîd-i hüzn ile târîḥ
 Ḥamîde oldu maḥrem cennet-i a'lâda ḥavrâya
 Fî 27 Şevvâl 1205

32

Vefât-ı Kapu İmâmı 'Ömer Efendi Raḥmet'ullâh
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Dirîḡ kim yine bir fâzıl-ı ḥuceste ḥıṣâl
 Cihânı terk edip etdi diyâr-ı 'adne sefer
- 2 Kapu imâmı o faḥr-i e'imme-i Ḥanya
 Semîyy-i Ḥazret-i Fârûḡ-ı ma'delet-güster
- 3 Ferâ'iz ü sünen aḥkâmını ederek icrâ
 Bu zühd ü bu verâ' ile ederdi 'ömrü güzër
- 4 Taḡî idi müteşerri' zekî idi kâmil
 Musahḥar idi fûnûn-ı 'ulûm aña ekşer
- 5 Ederdi dem-be-dem ol iḳtîfâ-yı işr-i Resûl
 Ne ḥûb etmiş idi şer'-i Aḥmedi ez-ber
- 6 Cihânda 'ilm ile tezyîn edince yâ Rabbî
 Bekâda maḡfîret eyle bi-ḥaḡḡ-ı Peyḡam-ber
- 7 Vefâtın işidicek Nûriyâ dedim târîḥ
 Varıp bu dâr-ı fenâdan cinânı kıldı maḡar
 Sene 1205

33

Vefât-ı Tâhir
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

32

- B, Ç; Ü1, 225a; Ü2, 73a

Başlık: Ü1; - Ü2

3: aḥkâmını: aḥkâmın Ü2

33

- B, Ç; Ü1, 225a; Ü2, 72b

Başlık: Ü1; Diğer Ü2

- 1 Nâ'ib İbrâhîm Efendi veled-i muhteremi
Ya'nî ol müttakî-i dehr ü zemâne Tâhir
- 2 Ol dağı uçdu semâ mülküne pervâz etdi
Dîde-i rûh ile ahvâl-i cinâna nâzır
- 3 Cürmü 'afv olması me'mûl olunur Mevlâdan
Var beşâret bize kim Hâzret-i Hâkdır Gâfir
- 4 İş bu mışrâ'la dedim târîh-i fevtin Nûrî
Rûh-ı Tâhir ola cennât içinde tã'ir
Sene 1205

34

*Lihye-i Ebû'l-Bekir Efendi**Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün*

- 1 Şiddîk-i menkabet o imâm-zâde şiddîk
Yârân-ı ber-güzîdesi hullânın aşlağı
- 2 Ol kıdve-iltifât o sebük-rûh-ı kâ'inât
Monlâlarıñ zekîsi o zâtın efşâğı
- 3 Mü'minlere şeref mi degil mü'minindeki
Gör âyet-i şerîf-i kerîm-i muşarrağı
- 4 İcrâ-yı sünnet-i Nebevî eyledi ki o
Peyğam-berânın eşrefi mürseller emlağı
- 5 Seb'a'l-meşânî ile yazıp levhe târîhin
Bû Bekr Efendi oldu mecd birle mültehi
[Sene 1205]

2: uçdu semâ: geçdi beka Ü2

3: olması: olmağa Ü2// Hâzret-i Hâkdır: edebdir Ü2

4: Ü1 1: Târîh-i fevtini bu mışrâ' ile yazmış idim

34

- B, Ç; Ü1, 225a, 225b; - Ü2

35

Bî'at-i Aḥmed Efendi*Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün*

- 1 Resmî cenâb-ı Aḥmed Efendi yola gelip
Resm-i riya vü sum'adan a nefret eyledi
- 2 Kûtb-ı zemândan oldu münib 'âkıbet o da
Kendin sezâ-yı hırka-ı ehliyyet eyledi
- 3 'İşk olsun ol mürîd-i hüceste-nihâda kim
Pîr Şalâcî-zâdeye kurbîyyet eyledi
- 4 Ol pîr-i şâhibü'l-kerem ü zü'l-'atâ ki Hâk
'Uşşâka zât-ı pâkini bir hüccet eyledi
- 5 Hâkka şükür ki Aḥmedimiz müslümân olup
Erbâb-ı vahdet ile ne hoş ülfet eyledi
- 6 Her dem erenler eylese lutfun aña sezâ
Cân u dil ile cümlemize hürmet eyledi
- 7 Ârâyiş-i riya'dan uşandı elin çekip
Şimdi reh-i hâkîkate çün rağbet eyledi
- 8 Çıkdı bir ehl-i dil dedi ey Nürî târîhin
Behcet zemâne şâhibine bî'at eyledi
Sene 1205

36

Fevt-i Hâcî Yūsuf*Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün*

- 1 Uyup el-Hâc Bektaş-ı Velîye geldi meydâna
Sürerdi 'ışkıñ zencîrini 'âlemde şîrâne

35

- B, Ç; Ü1, 225b; - Ü2

36

- B, Ç; Ü1, 225b; - Ü2

- 2 Şehâdet ‘âleminde dem-be-dem ğayb-ı hüviyyetden
Çekerdi kayğusuz gülünüñü yârâna pîrâna
- 3 Kerîmü’l-halk Mu‘annîk-zâde Hâcî Yûsuf Ağa kim
Dem-â-dem bâde-i ‘ışk ile olmuş idi mestâne
- 4 Peşînen cânını nezr-i Hüseyme armağan etdi
Sebük-bâr eyledi şoñra ‘azîmet semt-i cânâna
- 5 Göçürdü böyle merdi ğâfilen bir mûr-ı pür-ğaflet
Neler işlerdi gelse ol saña meydâna merdâne
- 6 İki dervîş geldi oldular târihîni güyâ
Revân oldu bu dem Yûsuf Baba şâh-ı şehîdâna
Sene 1205

37

Fevt-i Bektaş Efendi*Mef’ûlû Fâ’ilâtün Mef’ûlû Fâ’ilâtün*

- 1 ‘Azmoğlu kedhüdâsı Bektaş Efendi bir şeb
Dünyâyı koydu gitdi ‘uqbâya pâyı başdı
- 2 Tekmîl-i ‘ömr şandı uşandı kâ’inâtdan
Tîr-i merâmı atdı kıavs-i murâdı yaşdı
- 3 Dâr-ı fenâda vüs‘at olmadığını sezdi
Bir iple şevb-i ‘ömrün bî-çâre vardı kaçdı
- 4 Târih-i fevtin etdim bu mısrâ‘ ile i‘lân
Bektaş Efendi nâ-geh eyvâh kendin aşdı
Sene 1206

37

- B, Ç; Ü1, 225b, 226a; Ü2, 72b

Başlık: Ü1; Diğer Ü2

1: Efendi bir: Ağa bu Ü2

3: sezdi: gördü Ü2// şevb-i top-ı Ü2

4: i‘lân: a‘lâ Ü1

38

Fevt-i Çāvūşoğlu

?

- 1 Çavuşoğlu o ārāmişli
Meḥmed Ağaniñ zühdi idi ‘ayān
- 2 Düşünürken hemîşe āhireti
Mevte olmuş iken hemān şükrān
- 3 Nā-gehān ‘azm edip bu dünyādan
Eyledi zîr-i ḥāki şimdi mekān
- 4 Harf-i cevher çıkdı dedi biri
Meḥmed Ağa ola muḳîm-i cinān
Sene 1206

39

*Fevt-i Binti Hem-şîre-i Şāhib-i Divān**Mef’ulü Mefā’îlû Mefā’îlû Fe’ulün*

- 1 Hayfā yine bir nice gülzār-ı leṭāfet
Şoldu ki cihān görmedi fiṭnatda mişālin
- 2 İsmā’îl Ağa duḡteri ma’sûm Ḥamîde
K’olmuş laḳabı penbe o bî-mişl ü hemālin
- 3 Bu gülşen-i fānîde iken bir gül-i ra’nā
Şoldu o daḡı bulmadan eyvāh kemālin
- 4 Çıkdı dü ferîşteḥ dedi târiḡini cānım
Çıkdıñ ṭaraf-ı cennete açdıñ per ü bālin
Sene 1206

38

- B, Ç; Ü1, 226a; - Ü2

39

- B, Ç; Ü1, 226a; - Ü2

40

Birāder-i Sūhte*Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün*

- 1 Yokdur cihân-ı fânide hiç kimseye beķā
Her kim gelirse aña bulur 'ākıbet fenā
- 2 Raḥmetli Sūhte Aḥmed Aġanıñ birāderi
Memdūḥ-ı nās ya'nı ki ol Muştafā aġa
- 3 Gördü fenā-yı 'ālemi terk etdi varını
Bir laḫẓada cihānı bütün eyledi fenā
- 4 Rūḥunu luṭfuñ ile ġarık eyle raḥmete
Yā Rab bi-ḫaḫḫ-ı Ḥazret-i Sultān-ı Enbiyā
- 5 Çıkdı bir ehl-i dil dedi tārīḫ-i fevtini
Cennet ola revānına cāy-ı feraḫ-fezā
[Sene 1206]

41

Havvā Ḥatun*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

- 1 Dār-ı dünyā kimseye bākı̄ degil her Ādemi
'Ākıbet fānı̄ eder ḫor anı ḫāk-i rıḫlete
- 2 Ol Ḥasan Aġanıñ 'iffet-perveri ol zevcesi
Ḥavvā ḫadın kim 'imād ol nerd-i beyt-i 'işmete
- 3 Zühd ü taḫvā kārı hem ḫilm ü ḫayāda bı-naẓır
Gelmemişdi mişli anıñ kâ'ināt-ı 'iffete
- 4 Yā İlāḫı̄ cürmünü 'afv eyle luṭfuñla anıñ
Rūḥunu müstaġraḫ et 'afvıñla baḫr-ı raḥmete

40

- B, Ç; Ü1, 226a, 226b; - Ü2

41

- B, Ç; Ü1, 226b; - Ü2

- 5 Tārīḫ-i fevtini çıkdı dü ferīşteh söyledi
Dāmen-i dünyāyı koydu gitdi Ḥavvā cennete
Sene 1206

42

Meḥmed Emīn*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

- 1 Mülk-i beḳādan yine bir gül-i ra‘nā şolup
Eyledi aḥbābını vāh ki zār u ḥazīn
- 2 Gülbün-i bāğ-ı ḥayā mīve-i naḥl-i edeb
Şā‘ir ‘Alī-zādeniñ oğlu Meḥemmed Emīn
- 3 Murğ-ı revānı edip cenneti pervāzgāh
Hem şadef-i merḳade cismi ḥo dürr-i şemīn
- 4 Geldi iki ḥür-ı ‘īn söylediler tāriḫin
Bülbül-i ḥuld-ı berīn oldu Meḥemmed Emīn
Sene 1206

43

Fevt-i Ümmü Gülsüm*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Dār-ı dünyā mārınıñ zehrine etme i‘timād
Şanma bāḳidir gönül verme anıñ tiryākine
- 2 Kimseye raḥm eylemez cellād-ı gerdün öldürür
Şefḳat etmez kimseniñ hīç dīde-i nemnākine
- 3 Yūsuf Ağa ehli ol ḥatun-ı ‘işmet-pīşe kim
Ḳonmadı gerd-i ḳabāḥat zerre zeyl-i pākine
- 4 Terk edip dünyā evin ‘azm etdi ‘uḳbā mülküne
‘Ālem-i bālānıñ erdi zirve-i eflākine

42

- B, Ç; Ü1, 226b; - Ü2

43

- B, Ç; Ü1, 226b; - Ü2

- 5 Hâtif-i ğaybî melâlet birle târihîñ yazıp
Ümmü Gülşüm ola gülzâr-ı ‘adene sâkine
Sene 1206

44

Yūsuf Ağa-zāde*Mef’ûlû Mefā’îlû Mefā’îlû Fe’ûlûn*

- 1 Hâyfâ Yūsuf Aġanıñ o ferzend-i cemîli
Ol tıfl-ı sebük-rûh-ı ‘Alî murğ-ı zemâne
- 2 Bir kaç sene dünyâda o da oynadı yatdı
Güyâ ki müsâfir gibi gelmişdi cihâna
- 3 Nâ-geh o güli hâr-ı ecel etdi girifte
Mâderle birâderlerini şaldı figâna
- 4 Ma’sûm iken uçdu taraf-ı cennete gitdi
Dünyâda karışmadı ne sûd u ne ziyâna
- 5 Târihîni i’lâna çıkıp çâr melâ’ik
Ma’sûm ‘Alî hem-çü revân gitdi cinâna
Sene 1206

45

Târih-i Şadâret-i ‘İzzet el-Hâc Mehmed Paşa*Fe’îlâtûn Fe’îlâtûn Fe’îlâtûn Fe’îlûn*

- 1 Ma’delet-perver Âşaf-meniş ‘İzzet Paşa
Taraf-ı Hâkdan o İstanbula rahmet geldi
- 2 Devr-i râğıb yine yüz gösteriyor devletde
Rûy-ı kitâb u e’âlîye beşâset geldi

44

- B, Ç; Ü1, 227a; - Ü2

45

- B; Ç, 41b; Ü1, 227a; - Ü2

Başlık: Ç; Şadâret-i ‘İzzet Mehmed Paşa Ü1

1: âşaf-meniş: deryâ-dil Ç

- 3 Bu da bir devlet imiş miḥnet-i gūn-ā-gūndan
 4 Kurtulup himmet ile şadra selāmet geldi
- 4 Hāḡ bu kim tazelēnip eski kūdūrātından
 Cümleniñ dillerine ya‘nī meserret geldi
- 5 Geldi dü merḫaleden Nūrī nevā-yı tārīḡ
 Şadra lāyık olan ol şāḡib-i ‘İzzet geldi
 Sene 1207

46

Tārīḡ-i Diger Berāy-ı Şadāret-i Vezīr-i Müşārūn İleyh
Fe‘ilātūn Mefā‘ilūn Fe‘ilūn

- 1 Merḡamet-perver ‘İzzet-i düstūr
 Ya‘nī perverde-i der-i devlet
- 2 Devr ederken menāşıbı şimdi
 Pādşāh ile buldu ḡurbiyyet
- 3 Geldi İstanbula şadāret ile
 Verdi şadr-ı vezārete zīnet
- 4 Hāḡḡa minnet ki gitdi berd-i ‘acūz
 Oldu ‘ālem-i bahār germiyyet
- 5 Ḳadem-i pāki meymenetlidir
 Ehl-i islāma verdi Hāḡ nuşret
- 6 ‘Ālim ü ‘ārīf olduḡundandır
 Ki eder şer‘-i Ahmede raḡbet

4: bu ki: budur Ç

5: Nūrī nevā-yı tārīḡ: tārīḡi ey Nūrī dile Ç

46

- B; Ç, 41b, 42a; Ü1, 227a, 227b; - Ü2

Başlık: Ç; Tārīḡ-i Diger Ü1

1: perver: güster Ü1

3: şadr-ı: şadrı Ü1

- 7 Hele mihr-i şerîfî almışdır
Hep belâda meserret ü ferhat
- 8 Gelicek şadra ol vezîr-i dilîr
Nûrî târîhine edip himmet
- 9 Bir melek çıktı bir dağı diyerek
Geldi şadru's-şudûr olup 'İzzet
Sene 1207

47

Târîh-i Binâ-yı Cedîde el-Hâc Emîn Efendi
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Cenâb-ı Hâzret-i fahrü'l-müderresîn-i kirâm
Velî-i ni'met-i dermândeğân o pâk-nijâd
- 2 Ebû Hanîfe diyânet Ğazalî zühed ü zekâ
Cüneyd-menkabet ü Bâyezîd-şıdık u sedâd
- 3 Emîn Efendi ki olmuş fûnûn-ı takvâda
Mişâl-i Edhem ü Bisâmî pîriyâ üstâd
- 4 Alır ele fuğarâ murğ-ı hâtırın mahfî
Fenn-i nevâziş ile gizlice olur şayyâd
- 5 Niçe kemînelerin oldu derdine dermân
Niçe harâb-ı gönül etdi lutf ile âbâd
- 6 Zevi'l-'uqûle olan lutfu bir baña dursun
Cemâda etdi bile kaşd-ı himmeti imdâd
- 7 Bu 'arşa hâlî iken böyle eyledi ma'mûr
Müceddeden niçe kâşâneler edip îcâd

7: almışdır: gelmişdir Ç// ferhat: rahmet Ç

8: târîhine edip: târîhini kıt Ç

47

- B, Ç; Ü1, 227b, 228a; - Ü2

- 8 Būrehne iken o da kisve-i binādan aña
Yeñidi eyledi ilbās-ı hıl‘at būnyād
- 9 Hoşā konağ-ı mu‘allā ki tarḥ-ı zībāsın
Geçerdi yerlere görse ‘Acemde Rūkn-ābād
- 10 Hoşā nişīmen-i vālā feraḥ-fezādır kim
Cihān-nümāsı olur reşk-baḥş-ı seb‘ şeddād
- 11 Hoşā maḳām-ı nevīn turağım sezā olsa
Şabā-yı ürd-i behişt anda dem-be-dem ırğad
- 12 Hoşā ḥuceste-mekān nā-şinīde çiftlik kim
Yeter leṭāfet-i āb u hevā aña īrād
- 13 Bu caygāh-ı ‘adīmü’n-nazīre ḥayrāndır
Gelen ziyāretine ḥaylī bende vü āzād
- 14 Fezāda mişli bulunmaz deyü şehādet eder
Ḥayāt gibi Fırāt gibi şuyu ile ol bād
- 15 Tefe’’ül eylemişim Ḥāfız-ı fu’adımda
Gelir görünce bu ser satırına mübārek bād
- 16 Emānet olmağičün şāḥibiyle Allāha
Bu nev-zemīnin adın koydular min-bād
- 17 Cihānda ‘ömr-i ṭabi‘īye hem-resīde ola
Merāmı üzere Ḥaḳ aña vere çok evlād
- 18 Kapanmasın kapısı dā’imā bu bārgehiñ
Gele gide aña iksām-ı mücrim ü hād
- 19 Şafā-yı ḥātır u ‘ömr ü dırāz eyle yā Rab
Zemānını ede imrār dā’im olsun şād
- 20 Kemīne bende-i Nūrī dediyse tāriḥin
Ḥilāfı kendisi kendiye eyledi üstād

- 21 Dedi hıtāmına bu ıaşı yâ ile târîh
Zihî binâ-yı metânet nümûd u nev-îcâd

48

Vefât-ı Aḥmed-zâde Meḥmed Aḡa Resmovî

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Dirîḡ kim yine ıalb-i Giride erdi keder
Bahâr-ı behcet olup nev-bahâr içinde ḡazân
- 2 Yazık ki Resmonuñ aḡvâli müşkil olduḡunu
Meserretiñ olup encâmı mûriş-i aḡzân
- 3 Yıkıldı Resmonuñ eyvâh 'imâd-ı aḡvâsı
Ġubâr-ı ḡüznü ile tıldu nâ-gehân cihân
- 4 Meded ki göçdü bekâya o Ḥazret-i aḡa
O Aḡmed-zâde-i memdûḡ o zât-ı zü'l-'irfân
- 5 Semiyy-i Faḡr-i cihân ya'nî Meḡhemmed Aḡa kim
Hemîşe kârı idi kâ'inâtda [anıñ] iḡsân
- 6 Kıoyup bütûn fuḡarâyı yetim ü dermânde
Edince rıḡlet-i dâru'n-na'ime ol zî-şân
- 7 Seḡâda lutf u keremde şerefde 'izzetde
'Aceb getirdi mi bir mişlini anıñ devrân
- 8 Beli büküldü beli Resmonuñ bilâ-şübhe
Olunca meyyitine naḡş-ı pâki taḡt-ı revân
- 9 Cenâb-ı Ḥaḡ anı müstaḡraḡ-ı kerem etsin
Vere na'im berin içre aña 'âlî mekân
- 10 Vefâtı târîḡini fıkır ederken ey Nûrî
Cihâr-yâr gelip dedi ḡâtemü'l-a'yân
Sene 1207

21: Beyitteki tarih tespit edilememiştir.

49

Maḥdūm-ı Şerîf-zāde*Mefā'ilün Fe'ilâtün Mefā'ilün Fe'ilün*

- 1 Nev-civân-ı çemenistân-ı siyâdet ya'nî
Faẖr-i sādât Şerîf-zâdeniñ oğlu erşed
- 2 Pençe-i saḥt-ı ecel tıttı o resteyi de
'Ömr-i bâzârı meded oldu anıñ da kâsid
- 3 Daḥı genç iken erişdi bir ecel nāmında
Ṭaraf-ı Haḥdan aña da'vet içündür kâşid
- 4 Yâ İlâhî ola müstaḡraḥ-ı baḥr-ı Ğufrân
Cennetü'l-'adne ola rûḥ-ı şerîfi şa'id
- 5 Kâle-i târiḥi olduysa müzâyede n'ola
Karalandıysa ne ğam anıñ içün çok kâğıd
- 6 Çıkdı beş daḥı deyü söyledi hâtif târiḥ
Lâne-ârâ-yı cinân-ı rûḥ-ı Meḥmed Râşid
Sene 1208

50

Maḥdūm-ı Diger Şerîf-zāde*Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün*

- 1 Ṭıfl-ı nev-reste iken erdi ecel ansızdan
[Cennetine] da'vet etdi anı ol Rabb-i Eḥad
- 2 Ya'nî maḥdūm-ı Şerîf-zāde o ma'sūm Ḥasan
Nūr-ı çeşm-i şürefâ kıt'a-ı mergüb-ı kebed

49

- B, Ç; Ü1, 228a, 228b; - Ü2

50

- B, Ç; Ü1, 228b; - Ü2

- 3 Hem şabî hem dahı evlâd-ı kirâm-ı sâdât
Hâşdır anlara Hâk rahmeti tâ ez-âb u ced
- 4 Çıkdı bir zât dedi târîhîni ya'nî pederi
Hasanım gitdi şabâvetde meded vâh meded
Sene 1208

51

Fevt-i Hâcî İsmâ'îl*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

- 1 Merd-i rûşen-dil müsin ü ihtiyâr-ı mu'teber
Hâcî Aḥmed-zâde ya'nî Hâcî İsmâ'îl Ağa
- 2 Gördü kim yokdur şebâtı kâ'inâtın 'âkıbet
Terk edip dâr-ı fenâyı eyledi 'azm-i beḳâ
- 3 Gûşuna erdi nidâ-yı *irci'* eflâkdan
Der-'aḳab etdi itâ'at tıtdı râh-ı intihâ
- 4 Yâ İlâhî kıl anı ḡarḳ-ı muḫîṭ-i maḡfîret
Rûz-ı maḫşerde şefî'i olsun anın Muştafâ
- 5 Târîḫ-i fevtine çıkdı bir nidâ-yı dil-firîb
Göçdü dünyâ-yı denîden gitdi cennetden yaña
Sene 1208

52

Fevt-i Kerîme-i Hâcî Yaḫyâ Ağa*Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün*

51

- B, Ç; Ü1, 228b; - Ü2

52

- B, Ç; Ü1, 228b, 229a; - Ü2

- 1 Meded gerdün yine resm-i kadîmin eyledi icrâ
Ki nâ-gâh oldu anda münhasıf hırşîdveş bir mâh
- 2 Cenâb-ı Hazret-i Yaḥyâ Ağanın duḡter-i pâki
Ḥanîfe Ḥanım ol gülḡonçe-i gülzâr-ı ‘işmetgâh
- 3 Dirîḡâ ermeden dünyâda kâma ḡabre girmiştir
Na‘îm-i cennet oldu ol ‘arûsa şimdi hacletgâh
- 4 Vefâtından muḡaddem gördü sükkân-ı semâvâtı
Göründü aña hep rûḡ-ı ‘azîz-i evliyâ’ullâh
- 5 Ecel bir resm-i sünbül dikdi kim ḡurîlere şâyân
Vücûd-ı nâzûkini ger kefi tâbûtuna nâ-gâh
- 6 Dü ḡurî çıḡdı istiḡbâline hem dedi târîḡ
Cinân içre Ḥanîfe Ḥanım oldu kûşe-gîr eyvâh
Sene 1208

53

*Câh-nişîn-zâde**Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün*

- 1 Pîşîn oḡlu Hüseyin Aḡa-zâde
Muştafâ Aḡa ol kerîmü’z-zât
- 2 Bunu açdırdı fî-sebîl’illâh
Etdi icrâ-yı himmet-i ḡayrât
- 3 ḡayrı kendiye râci‘ içdikçe
Âdem ü mûr u mâr u ḡayvânât
- 4 İki kimse çıḡıp dedi târîḡ
Câh-ı ‘aynu’l-ḡayât ‘ayn’ul-ḡayât

54

*Fevt-i 'Aṭṭār-zāde Meḥmed Ağa**Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Merd-i ehl-i ṭab'u taḳvā-pīşe-i şāhib-ḥayā
Ya'nî 'Aṭṭār-zāde kim pāk etdi dā'im dāmeni
- 2 Ol semiyi-yi Faḥr-i 'ālem Meḥmed Ağa kim müdām
Ehl-i 'arza dost idi ehl-i şeḳāvet düşmeni
- 3 Ol ḳadar ḡayret-keş idi kim vücūduna bile
Ḳābil olsa maḥrem etmezdi ebed pīrāheni
- 4 Geçdi dünyādan beḳā mülküne bā-'izz ü vaḳār
Ravza-ı Firdevs ola yā Rab maḥall-i medfeni
- 5 Tārīḫ-i fevtine bu mısra '-ı ra'nāgün yeter
Olsun 'Aṭṭār-zādeniñ cennet İlähî meskeni
Sene 1209

55

*Velādet-i Sa'id Ağa**Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Ḥācî İbrāhîm Ağa ibni ağa
Ol ki 'ālem andan olmuş müstefîd
- 2 Şulb-i pâkinden tevellüd eyledi
Bir melek mânendi maḥdûm-ı Reşîd

54

- B, Ç; Ü1, 229a; - Ü2

55

- B, Ç; Ü1, 229a, 229b; - Ü2

- 3 Çeşm-i bed devr olmağa aḥsā n'ola
Māh-ı nev-fürkate ber-zāfer sefīd
- 4 Maẓhar-ı iḳbāl ü devlet eylesin
Ḥaḳ Te'ālā 'ömrünü etsin medīd
- 5 Düşdü bir tārīḥ-i hoş milādına
'Āleme başdı ḳadem 'Oşmān Sa'id
Sene 1210

56

*Diger Tārīḥ-i Sa'id Ağa**Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün*

- 1 Ḥācī İbrāhīm Aḡanıñ toḡdu
Yine bir zādesi mānend-i şehā
- 2 Nām-ı 'Oşmān Sa'idle mevsūm
Oldu gerdün-ı vüçüdda peydā
- 3 İḥvesi Nūrī suṭūr-ı menşūr
Kendi tārīḥ gibi lafz-ı tuḡrā
Sene 1210

57

*Fevt-i Ḥarācī-zāde Ḥācī Muşṭafā Ağa**Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün*

- 1 Ser-i ṭurnā-yı mekrümet-pīrā
Ḥarācī-zāde merd-i meydān-gīr

56

- B, Ç; Ü1, 229b; - Ü2

57

- B, Ç; Ü1, 229b; - Ü2

- 2 Ya'nî el-ḥāc Muṣṭafā Aḡa
Ol ḥamiyyet-ṣi'ār ṣāf-ẓamīr
- 3 Ḥanyaya lāzımu'l-vücūd idi ol
Ġurübā ḡalbin etmedi ta'mīr
- 4 Her toḡan 'āḡıbet göçer elbet
Böyledir böyle ḡükm-i Rabb-i Ḳadīr
- 5 Vardı dārü's-selām-ı cināna
Melekü'l-mevt edip aña tebşīr
- 6 Geldi birden şadā-yı tārīḡi
Leb-i kevşerde ola mesken-ḡir
Sene 1210

58

*Rıḡlet-i 'Abdī Efendi**Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 'Ārif-i Ḥaḡ Ḳādīrī-meslek 'azīz-i şāf-dil
Tābi'-i Ferhād Paşa kim sezādır midḡate
- 2 Ya'nî kim merd-i Ḥudā 'Abdī Efendi kim anıñ
Fıkr-i terk-i mā-sivā baḡmazdı cem' ü keşrete
- 3 Dār-ı dünyānıñ görüp dīḡ olduḡun terk eyleyip
Nā-gehān etdi sefer dārü'l-emān-ı vüs'ate
- 3 Çıḡdı Nūrī bir muḡalleş dedi tārīḡini
Hū deyip 'Abdī Efendi girdi seyr-i vaḡdete
Sene 1210

59

Kerîme-i Emîn Ağa*Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün*

- 1 Emîn Ağa kerîmesi Hanîfe
Gitdi ma‘şûme iken ‘uqbâya
- 2 Kuş gibi etdi nâ-gehân pervâz
Taraf-ı âsmân-ı bâlâya
- 3 Pederin âteş-i firâkı ile
Haylî ağıladı şaldı ferdâya
- 4 Yediler çıktı târihîni dedi
Nâ-gehân uçdu bâğ-ı me’vâya
Sene 1210

60

Şâliha Hatun*Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*

- 1 Muştafâ Hâce Efendi zevce-i mestûresi
Ya’nî kim ‘işmet-penâh u ‘iffet-ârâ Şâliha
- 2 Perde-i ‘işmetde dâ’im kendiyi pinhân edip
Güyyâ merhûme dünyâda degildi sâniha
- 3 Merhem-i Gufrâna şâyân eylesin Rabb-i Hâkîm
Aña da kıydı ecel dirler o tîğ-i câriha

59

- B, Ç; Ü1, 230a; - Ü2

60

- B, Ç; Ü1, 230a; - Ü2

- 4 Geldi bir hâtif dedi târîh-i fevtin nâ-gehân
 Kıl du‘âyı oku rûh-ı Şaliḥaya fâtiḥa
 Sene 1210

61

Târîḥ-i Cāmi‘-i Sūḥte Aḥmed Aḡa
Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ḥānedân-ı Ḥanyanîñ mümtâz u müsteşnâları
 Maḥfel-ârâyân-ı merdân-ı gürûḥ-ı nîk-zât
- 2 Ya‘nî Sūḥte Aḥmed Aḡa-zâdeler kim dem-be-dem
 Ḥayr içün faḡr ehline bî-ḥad ederler iltifât
- 3 Ḥasbeten li‘llâḥ icâd etdiler bu cāmi‘i
 Ḥandeye geldi burada çâr ‘unşur şeş cihât
- 4 Etdiler icrâ peder nuṭkun vaşıyyet etdigin
 Rûḥu şâd oldu yerin buldu sözü ba‘de‘l-memât
- 5 Târîḥ-i itmâmını Nûrî bu mışrâ‘la dedi
 Cāmi‘-i pākâna gel kıl Aḥmede her dem şalât
 Sene 1211

62

Fevt-i Meryem Ḥatun
Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Çuḡa-dâr ‘Alî oḡlu ehli ya‘nî Meryem ḡadın
 Sem‘ine erdikde emr-i *irci‘î* bî-ḡavf u bîm

61

- B, Ç; Ü1, 230a; - Ü2

62

- B, Ç; Ü1, 230b; - Ü2

1: ḡadın: ḡadınıñ (Vezne uyması için “ḡadın” şeklinde yazılmıştır.)

- 2 ‘Azm edip dār-ı beḳāya terk edip dünyā evin
Tuhfetü’l-mü’min aña oldu hele luṭf-ı ‘aẓīm
- 3 Seb‘a-ı seyyāreye çıksın şadā-yı tāriḥi
Ola Meryem ḳadın ārāmgāhi ol dāru’n-na‘īm
- Sene 1211

63

Fevt-i Ḥasan Beg

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 ‘Azabān-ı yemīn ağasınıñ
OḒlu ya‘nī cevān-ı bā-temkīn
- 2 Buña olmuş idi Ḥasan Beg nām
Her gören eyler idi şad-taḥsīn
- 3 Nā-gehān geldi peyk-i ‘Azrā’īl
Eyledim ‘azm-i rāh-ı ‘illiyyīn
- 4 FāriḒ oldum cihān-ı fānīden
Beni ‘uḳbāya etdiler ta‘yīn
- 5 Ḳabrim üzre gelen ḳamu yārān
Oḳusun şıdḳ-ı kalb ile Yā Sīn
- 6 Raḥmet-i Ḥaḳḳa olmaḒa şāyān
Bu du‘āya gelen desin āmīn
- 7 Çıḳdı tāriḥine dü-leb gūyā
Oldu mesken baña behişt-i berīn
- Sene 1211

64

Fevt-i Şūfī Efendi*Mef'ülü Fā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün*

- 1 Meh-pāre-i zemāne maḥdūm-ı faḥr-i eşbāh
Müftī Efendi-zāde Şūfī Efendi eyvāh
- 2 Ḥayfā ki sür'at etdi dārü'l-hulūd-ı 'adne
Ḥaḳḳa teveccüh ile dünyādan etdi ikrāh
- 3 Vaḳt-i şebāb içinde terk eylesin cihānı
Müstaḡraḳ ede baḥr-ı Ğufrāna her dem Allāh
- 4 Üçler çıkıp vefātı tāriḫini oḳurlar
Şūfī Efendi gitdi dārü's-selāma nā-gāh
[Sene 1211]

65

Fevt-i İmām-ı Top-ḥāne*Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün*

- 1 İmām-ı Cāmi'-i Top-ḥāne merd-i ḡayret-keş
Ğayūr-ı şāḫib-i ḥulḳ-ı ḥasen ḥulūş-şi'ār
- 2 Semiy-yi ḥatm-i rüsül ya'nī Meḥemmed Efendi
Ki dem-be-dem aña olmuşdu zevḳ-i 'ālem kār
- 3 Secā'at ile ne demler geçirdi dünyāda
Yed-i ecelle olup şimdi zātı zīver-i ḥār
- 4 Sezā-yı 'āṭıfet-i Rabb-i Müste'ān olsun
Ümīddir bu ki 'afv ede cürmünü Ğaffār

64

- B, Ç; Ü1, 230b; - Ü2

65

- B, Ç; Ü1, 230b, 231a; - Ü2

- 5 Şadā-yı târîhi geldi cihân senden ayırıp
Revânına ola dârü's-selâm cāy-ı qarār
Sene 1211

66

Fevt-i Zāde-i Ağa

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

- 1 Ser-i turna-yı Hanya ya'nî Hâcî Mehmed Ağanıñ
Güzide oğlu hem-nām-ı Resûl'ullâh Aḥmed Beg
- 2 Dirîgâ sür'at etdi 'âlem-i bâķiye fâniden
Çü bülbül istedi gülzâr-ı adni şevķ ile görmek
- 3 Zemânıñ dürlü dürlü rencini çekmekden ey Âdem
Ne devletdir şabâvet 'âleminde cennete ermek
- 4 Gelip bir hâtif-i ğaybî dedi târîhini nâ-gâh
Meded ma'sûm iken terk eyledi dünyâyı Aḥmed Beg
Sene 1211

67

Bedr-i Çorumoğlu

Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün

- 1 Mefḥar-i ebnā-yı cins-i nîk-nām
Çorumoğlu Hâcî 'Oşmân-ı ğayûr
- 2 Fî-sebîl'illâh bu cāhı açdı hem
Oğlu Mehmed rûḥu içün bî-ķuşûr

66

- B, Ç; Ü1, 231a; - Ü2

67

- B, Ç; Ü1, 231a; - Ü2

- 3 Teşnegân içdikçe bundan ol dağı
Cennet içre şuna kevşer aña hūr
- 4 Haşbeten li'llâhdır hayrâtdır
Nüş ede insân u hayvân mâr u mūr
- 5 Çıkdı heşt mînûdan târîhidir
‘Âfiyetler olsun iç mâ-yı tahūr
Sene 1211

68

Fevt-i Sarâyılı-zâde Muştafâ Ağa
Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Muştafâ Ağa Sarâyılı-zâde
Eyledi ‘azm-i şafâ gâh-be-gâh
- 2 Bir sebük-rûh [u] şalâh-âver idi
Herkes eylerdi muhabbetde aña
- 3 Zât-ı hoş-şoḥbet idi ol merḥûm
Mâ’il olurdu aña bay u gedâ
- 4 Nâ-gehân semt-i beḳâya göçdü
Oldu ol ‘âzim-i mülk-i bālâ
- 5 Nâ’il-i rütbe-i vālâ olsun
Cürm ü ‘işyânını ‘afv ede Hudâ
- 6 Târîḥin geldi dü hâtif yazdı
Eyledi cennet-i ḥuldu me’vâ
Sene 1211

69

Fevt-i Feyzî Efendi*Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün*

- 1 Hâcî Şâlih Efendi maḥdûmu
A‘nî Feyzî Efendi-i nâ-kâm
- 2 Hûb şadâ ‘âşık idi ḥayfâ kim
Genc iken etdi ‘azm-i dârü’s-selâm
- 3 Nağme-i cân-fezāya mazhar idi
Mâ’ili idi cümle ḥaş u ‘âm
- 4 Bezm-i rāmiş-gerân-ı mâtemden
Hâtif-i ğaybî eyleyip iḳdām
- 5 Çıkdı bir âh ederek dedi târiḥ
Maḥfel-i ḥûr-ı ḥuldu ede maḳâm
Sene 1211

70

Fevt-i Bekir Ağa*Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*

- 1 Hâcî İbrâhîm Ağa-zâde Bekir Ağanın
Ki güzel idi cihân içre bütün aḥlâkı
- 2 Ḥayf kim genç iken irdi aña da bād-ı ecel
Oldu pejmürde nihâl-i teniniñ evrâkı
- 3 Yâ İlâhî kıl anı maḥrem-i ğılmân-ı cihân
Ki muḥibbibiñ idi ḥaylî zemân müştâkı

69

- B, Ç; Ü1, 231b; - Ü2

70

- B, Ç; Ü1, 231b; - Ü2

- 4 Geldi üçler dediler târîḫ-i fevtin yâ hû
Gülşen-i cennete ‘azm eyleyip olduñ bâḳî
Sene 1211

71

Fevt-i Cābî

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Cābî-i cāmî‘-i Yūsuf Paşa
Ya‘nî hem-nām-ı Ḥalîl İbrāhîm
- 2 Hıdmet-i cāmî‘ ile ıpranmış
Ömrünü ḥaylî zemân bi’t-ta‘zîm
- 3 Ola şâyeste-i ğufrân-ı Hudâ
‘Afv ede cürmünü Mevlâ-yı Raḥîm
- 4 Geldi bir kimse dedi târîḫin
Ḥuld-ı a‘lâya olup rûḥu muḳîm
Sene 1211

72

Fevt-i Ruḳalî Ḥâcî ‘Oṣmân Ağa

Fe‘ilâtün Mef‘ilün Fe‘ilün

- 1 Ruḳalî-zâde Ḥâcî ‘Oṣmân Ağa
Merd-i şāḥib-mürüvvet ü himmet
- 2 Meyli hep Ḥaḳḳa idi eyler idi
‘Ulemâ ile ekşerî ülfet

71

- B, Ç; Ü1, 231b, 232a; - Ü2

72

- B, Ç; Ü1, 232a; - Ü2

- 3 Nā-gehān etdi ‘azm-i kūy-ı beḳā
Eyledi terk-i ālem-i keşret
- 4 Naḳd-i rūḥunu ribḥ-i zühd ile ol
Eyledi zīb-i kīse-i Cennet
- 5 Ba‘de ḥac olmuş idi müstağraḳ
Zühd ile eyler idi ünsiyyet
- 6 Tārīḥin çıḳdı çār imām dedi
Ola hem-vāre rūḥuna raḥmet
Sene 1212

73

Āmine Ḥatun*Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn*

- 1 Seydī Aḡa zevcesi ḥatun-ı ‘işmet-pişe kim
Āmine ḳadın denirdi bu cihānda nāmına
- 2 Nesl-i pāki Ḥazret-i Zehrādan etmişdi zuhūr
Ḥükm olunmaz sevmeyen ecdādını İslāmına
- 3 Ārzū-yı ‘ālem-i ervāḥ edip etdi vefāt
Baḳmış idi kim vefāsızdır cihān encāmına
- 4 Şād ola rūḥu na‘īm-i cāvidānda yā İlāh
Lāyık olsun ḥūr u ḡilmān ‘izzet ü ikrāmına
- 5 Tārīḥ-i fevtin bu mısrā‘la temāmen söyledim
Oldu ekdār-ı raḳīb-i kā’inātdan Āmine
Sene 1212

74

Fevt-i Maḥdūm-ı Hācī Hüseyin Ağa*Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn*

- 1 Ol ciger pāresi el-Hāc Hüseyin Ağanıñ
Ya‘nī İbrāhīm-i ma‘şūm-ı nev-āyende cevān
- 2 Bir gül-i tāze re’s-i bāğ-ı cihān olmuş iken
Şarşar-ı tünd-i ecel etdi bahārını ḥazān
- 3 Çıkdı üçler dediler târīḥ-i fevtin ol dem
Kuş gibi eyledi firdevse hemān ṭayrān
Sene 1212

75

Cennet Ḥatun*Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn*

- 1 Ḥāce o Cennet kadın pāk serīret
Ya‘nī ‘Ömer Çāvūşuñ zevcesi ḥayfā
- 2 ‘Ābide vü zāhide ḥ̣āce kadındı
Mekteb-i dünyāda olmuşdu hüveydā
- 3 Ḥazret-i Kur’ānı kim eyledi ta‘līm
Mücib-i gufrān olur şübhesiz aña
- 4 Fevtine üçler çıkıp târīḥ oğurlar
Cennete kıl Cenneti menzil İlāhā
Sene 1212

74

- B, Ç; Ü1, 232a, 232b; - Ü2

75

- B, Ç; Ü1, 232b; - Ü2

76

Fevt-i 'Ömer Çāvūş*Mefā 'īlūn Mefā 'īlūn Fe 'ūlūn*

- 1 'Alem-dārı sipāhī-i yemīnīñ
'Ömer Çāvūş verince naḳd-i cānı
- 2 Hudā 'afv eyleye cürm ü günāhın
Sezā etsin aña dārū'l-emānı
- 3 Çıkıp iki ferīşte dedi tārīḥ
'Ömer Çāvūş ede cennet mekānı
Sene 1212

77

Bint-i 'Ömer Çāvūş

?

- 1 'Ömer Çāvūş binti ya'nī Hadīce
Görünce cihānı ki bed-yārdır
- 2 Bekāya 'azīmet edip nā-gehān
Bu fāniyi bildi ki mekkārdır
- 3 Gelip üç ferīşte dedi tārīḥın
Hadīce cināna sezāvārdır
Sene 1212

76

- B, Ç; Ü1, 232b; - Ü2

77

- B, Ç; Ü1, 232b; - Ü2

1: Çāvūş: Çāvūşuñ (Vezne uyması için tercih edilmiştir.)

78

Fevt-i Dervîş Efendi*Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün*

- 1 Meded Şâlih Efendiniñ güzide oğlu Dervîşi
Cihânı terk edip aḥbâbı etsin dem-be-dem eyvâh
- 2 Şehâdet rütbesin buldu ki maṭ‘ûnan vefât etmiş
Ede maḥrem cinân ḥürîlerine Ḥazret-i Allâh
- 3 Ḥalîm ḥûb-sîret nev-cevân idi ki ‘âlemde
Kimesne etmez idi ḥulḳ u eṭvârından istikrâh
- 4 Çıkıp üçler dediler târîḥ-i fevtin bu mışrâ‘la
Olup Dervîş Efendi maḥrem-i ehl-i cinân nâ-gâh
Sene 1212

79

Vefât-ı Ferhâd Meḥmed Paşa el-Vezîr*Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*

- 1 Âşaf-ı şeh-meşreb ü dervîş nihâd-ı şâf-dil
Ḥazret-i Ferhâd Paşa ‘ömrü tekmiḻ eyledi
- 2 Zâtı ser-‘asker iken ehl-i Giride ḥayf kim
Mevti sükkânıñ umûrun vardı ta‘ṭîl eyledi
- 3 Sırr-ı Mevlânâ-yı Rûmîye ederdi istinâd
Rûḥ-ı pâkin var ise dergâha tesyîl eyledi
- 4 Da‘vet-i Subḥânîdir dârü’l-emân-ı vuşlata
Ṭurmadı ol şevḳ ile pervâza ta‘cîl eyledi

78

- B, Ç; Ü1, 232b, 233a; - Ü2

79

- B, Ç; Ü1, 233a; - Ü2

- 5 Çıkdı üçler dediler târîḥ-i fevtin Nûriyâ
Manşib-ı firdevs-i ‘illiyyine taḥvîl eyledi
Sene 1213

80

Fevt-i Yeñiçeri Ḥacî Meḥmed

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Semiyy-i Faḥr-i ‘âlem Yeñiçeri Ḥacî Meḥmed kim
Sehâ vü bezl-i nân ile añılır var idi nāmı
- 2 Nevâzişkâr idi divānegāna nānı meydānda
Niçe yıllar Keyeso nāhiyesin tıttı in‘āmı
- 3 Şadâkat-kâr u taḫvâ-pîşe idi merd idi ḥâşıl
Faḳîrâna ederdi atalık her demde ikrāmı
- 4 Ṭavâf-ı Ka‘be-i ‘ulyâya vardı fî-sebîl‘illâh
O menzillerde de ḥâlince hâlâ söylenir nāmı
- 5 Hedâyâ-yı ḥicâz-âsâ gelip nâ-gâh ‘Azrâ’il
Verip bir tuḥfetü’l-mü’mîn alıp rûḥ-ı dil-ārāmı
- 6 Vefâtın târîḥin çıkdı iki dîvâne feryāda
Maḳâm-ı cennetü’l-isnâda olsun cāy-ı ārāmı
Sene 1213

81

Fevt-i İbrâhîm İbn-i Barbaros-zāde

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

80

- B, Ç; Ü1, 233a; - Ü2

2: tıttı: tıttı (Vezne uyması için –muş eki çıkarılmıştır.)

81

- B, Ç; Ü1, 233a, 233b; - Ü2

- 1 Dirîgâ Barbaros-zâde ‘Alî Ağanıñ oğlu
Civân-ı tâze re’s ma’sûm ya’nî nâmı Edhem
- 2 Cihâna aldanıp kalmadı gitdi dâr-ı ‘adne
Pederle mâderini etdi vaqf-ı girye-i ğam
- 3 Çıkıp bir hâtif-i ğaybî dedi târîh-i fevtin
Uçup firdevse tayr-ı rûh-ı İbrâhîm Edhem
Sene 1213

82

Fevt-i Kerîme-i el-Hâc Emîn Efendi*Müfte‘ilün Mefâ‘ilün Müfte‘ilün Mefâ‘ilün*

- 1 Hâcî Emîn Efendiniñ duğter-i nâz-perveri
Gonçe-i nâ-şüküfte ol ma’sûme a’nî Fâtıma
- 2 Geldi bu kevn-i fânîye bir sene ‘ömrü sürmedi
Derd-i cihâna mübtelâ olmadan erdi hâtıme
- 3 Geldi beşîr-i ‘adn edip târîh-i fevtini ‘ayân
Bülbül-i gülşen-i na‘îm hûrî-i rûh-ı Fâtıma
Sene 1213

83

Târîh-i Qal‘a-yı Kõrfez*Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*

- 1 Hüsrev-i ilhâm-semîr-i ‘aşr u Dârâ-yı zemân
Pâdşâh-ı rub‘-ı meskûn dâver-i şâhib-kırân

82

- B, Ç; Ü1, 233b; - Ü2

83

- B; Ç, 48b, 49a; Ü1, 233b, 234a; - Ü2

Başlık: Ç; Târîh-i Kõrfez Ü1

- 2 Şehr-yâr-ı baħr u ber şâhen-şeh-i Rûm u ‘Arab
Şâliş-i şems ü kamer Cem-rütbe İskender-tüvân
- 3 Ya‘nî Sulţân Selîm Ĥan ibni Sulţân Muştafâ
Dûdmân-pîrâ-yı şevket mefĥar-i ‘Oşmâniyân
- 4 Mu‘cizât-ı Muştafâ vü himmet-i merdân ile
Ĥâliyâ ‘aşr-ı hümâyûnunda şâd oldu cihân
- 5 Bî-sebeb küffâr-ı Efrenc eyleyip çün nakż-ı ‘ahd
Baĥteten eţrâfa etdi hece-i yakĥn ‘ayân
- 6 Bilmedi nân-ı Ĥaĥķı küfrân-ı ni‘met eyledi
‘Asker-i nân-körü gör oldu Mışırda bî-gümân
- 7 Yümn-i himmet birle zûr-ı bâzû-yı şevket ile
Baħr u berden ‘asker-i nuşret-eşer etdi revân
- 8 Evvelâ eţrâf-ı efrenciñ kilîd-i âheni
Körfez ol hışş-ı ĥaşĥn-i zümre-i ceng-âverân
- 9 Aldı eţrâfın donanma-yı hümâyûn ol yerin
Gösterip küffâr-ı maĥşûra şalâbet ġâziyân
- 10 Feth ü teşĥirine sa‘y etdi dilîrân-ı vegâ
Müddet-i vâfir kıla‘a oldular âteş-feşân
- 11 İttifâķ-ı ġâziyân ile nice cenkler olup
Ķal‘a- maĥşûreden tâ geldi şavt-ı el-emân

3: Ĥân: - Ķ

6: bî-gümân: peykân Ü1

10: teşĥirine: teşĥirine aldı Ķ

- 12 Anda cânım h̄'āce ta'biye içinde mü'min̄
Etdiler küfrü izāle okudular çün ezān
- 13 Fethine bā'ış erenler himmetidir evvelā
Şāniyen iḳdām-ı şavlet-piše ol şīr-i demān
- 14 Paṭrona mīri Giridī gāzi-i ceng-āzmā
Ya'nī Meḥmed Şīr-merd Beg merd-i meydān-ı cihān
- 15 Dīn ü devlet ḥıdmetinde sa'y edip Ḥaydar gibi
Zāhir ü bāṭında buldu himmet ile 'izz ü şān
- 16 Ḥaḳ budur kim böyle bir ḥısn-ı ḥaṣīniñ fethine
Maḫhar olmak luṭf-ı Ḥaḳ olduğuna yokdur gümān
- 17 Körfeziñ fethine sa'y etdi mülūk-ı sālīfe
Olmadı ḥiç kār-gīr ne ṭop u ne tīr ü kemān
- 18 Feth ü teşḥīrine bi'n-nefs eyleyip 'azm u sefer
Ḥazret-i Sulṭān Süleymān Ḥan firdevs āşyān
- 19 Olmadı fethi müyesser anlara olmuş iken
Hep mülūk-ı 'āleme şavlet ile ḥayret-resān
- 20 Ḥamdü li'llāh ḥusrev-i 'aṣr-ı velī-i ni'metiñ
Mülḥaḳ oldu mülküne ḥükmünde olsun cāvidān
- 21 Leyle-i ḳadre teşādüf eyledi fethi anıñ
Dense ḳadriyye sezādır aña ey ārām-ı cān
- 22 Niçe niçe bu mişillü fetḥe maḫhar eylesin
Ol Ḥabībi ḥürmetine Ḥālīḳ-ı kevn ü mekān

12: ta'biye: ta'biyesi (Vezne uyması için "si" eki silinmiştir.)

17: tīr ü: tīr Ü1

- 23 Güş edince bu peyâm-ı fetḥi Nūrî-i ḥazîn
Eyledi târiḥi ile ḥalkı mesrûrî'l-cinân
- 24 Geldi yâ hû müjdeler târiḥini zabṭ etdiler
Aldı ḥışn-ı körfezi Sultân Selîm-i ḳahramân
Sene 1213

84

*Fevt-i Vesveseli Ḥâfız Efendi**Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün*

- 1 Ḥâfız Efendi o kim nâmı idi Muştafâ
Vesveseli şöreti ya'nî o merd-i ğayûr
- 2 Ḥâmil-i Ḳur'ân idi şâḥib-i taḳvâ idi
'Âbid ü zâhid idi bende-i ḥaşş-ı Ğafûr
- 3 Ḥatme-i nâsûtunu ḥatm edip oldu revân
Bâĝ-ı cinânda olup hem-ser-i ğilmân u ḥûr
- 4 Mazḥar-ı ğufrân ola sâkin-i cennât ile
Rûḥunu şâd eylesin Ḥazret-i Rabb-i Şekûr
- 5 Târiḥ-i fevtin dedi geldi bir erbâb-ı dil
Oldu revânı hemîn 'âzim-i dâr-ı sürûr
Sene 1213

85

*Çeşme-i Pişin-zâde**Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün*

24: Ç 1: Şafḥa-yı dilde yazılsın mısra'-ı târiḥdir
ḥışn-ı: ḥışnı Ç

84

- B, Ç; Ü1, 234a; - Ü2

85

- B, Ç; Ü1, 234a, 234b; - Ü2

- 1 Semiyy-i Nebî-i kerîmü'l-ḥaşâ'il
Pîşîn-zâde ya'nî o zât-ı yegâne
- 2 Ğaniyyüt-ṭabî'at ḥamîdü's-serîret
Ḥasîb ü nesîb ü ferîd-i zemâne
- 3 Ehâlî-i Murnos şuya teşne-lebken
Ġayûrâne sa'y etdi âb-ı revâna
- 4 Ḥoşâ âb-ı şîrîn ki nûş eyleyenler
Leb-i dil-beri almaz artık lisâna
- 5 Çıkıp âb n'ola dedi Nûrî târîḥ
Ola 'âfiyet nûş eden mü'minâna
Sene 1213

86

*Çeşme-i Pîşîn-zâde**Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün*

- 1 Hem-nâm-ı Fahrü'l-enbiyâ-zâde Hüseyn ol Muştafâ
A'nî Pîşîn oğlu ki kûyun şöyle pür-âb eyledi
- 2 Bir kaçre şu nâ-yâb idi bu kırye kim bî-âb idi
Akıtdı üç yerden şular kendiyi it'âb eyledi
- 3 Ammâ biri İncîrli kim mânend-i kevşer hoş-güvâr
Dil-teşnegâna çeşmesi şağlığı işrâb eyledi
- 4 Âl-i 'abâ çıksın desin Nûrî anıñ târîḥini
Bu mâ-i cârî Ḥaḫ bu kim 'atşânı sır-âb eyledi
Sene 1213

87

Çeşme-i Pişin Oğlu*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

- 1 Muştafâ Ağa Pişin oğlu ki Hâk
Eylemiş anı ulü'l-elbâbdan
- 2 Hâk bu kim hilm ü tevâzu'la o zât
Bil ser-âmeddir bütün aḥbâbdan
- 3 Hayra mâ'ildir efendi bu şuyu
Kim eşer yoğidi âb-ı nâbdan
- 4 Mâ-i hayvân sebzesi güyâ Hızır
Sen de al deste şu âb-ı nâbdan
- 5 Çıkdı bu Nürî dedi târiḥini
İç âb-ı hayât olsun bu şirîn âbdan
Sene 1213

88

Fevt-i Hâce Hâfız İbrâhîm Efendi*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

- 1 Nâdirü'l-'aşır vaḥîd-i dehir üstâd-ı zemân
Nâşir-i eş'âr-ı fenn-i Fârisî merd-i cihân
- 2 Ya'nî üstâd-ı küll ol şâ'ir-i şirîn-zebân
Hâfız İbrâhîm Efendi Şeyḥ Sa'dî-i zemân
- 3 Nev-zemîn eş'âr ile Şevket kaşâ'id 'Urfî
Rûḥ-ı Hallâk-ı Ma'âniden verirdi nişân

87

- B, Ç; Ü1, 234b; - Ü2

88

- B, Ç; Ü1, 234b, 235a; - Ü2

- 4 Ṭa'n-ı ṭā'undan o da kırtulmayıp gitdi gider
Cān u dilden semt-i 'illiyine olmuştur revān
- 5 Ḥarf-i cevher-dār ile Nūrī dedi tāriḥini
Ḥāfız İbrāhīm Efendi eyledi 'azm-i çemān
Sene 1213

89

Fevt-i 'Ömer*Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün*

- 1 Çuqa-dār oğlu Muştafā Ağa
Zādesi ṭıfl-ı nev-zuhūr 'Ömer
- 2 Ṭoymadı kā'ināta erdi ecel
Eyledi genç iken mezārı maḳar
- 3 Böyledir böyle 'ādeti kevnīñ
Ki eder her gelen cihāna güzer
- 4 Dü ferişteh çıkıp dedi tāriḥ
Sefer-i 'azmi etdi āh 'Ömer
Sene 1213

90

Fevt-i Çömlekci İmāmı Aḥmed Efendi*Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün*

- 1 Çömlekci imāmı Sürūrī Aḥmed Efendi
Kırtuldu bu dārü'l-mihen-i derd ü belādan

89

- B, Ç; Ü1, 235a; - Ü2

90

- B, Ç; Ü1, 235a; - Ü2

- 2 Zâtında mücâhid idi tâ öyle ki merhûm
Eylendi vüzû‘ şubh için ‘aşrında ‘işâdan
- 3 Oldu mütevellî-i cinân semtine ‘âzim
Mâhiyye-i Ğufrân-ı Hakkı alsın oradan
- 4 Çıkdı toköz eflâke ezân gibi bu târih
Müstakbel-i mihrâb-ı beķâ oldu fenâdan
Sene 1213

91

Meryem Hatun*Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*

- 1 Zevce-i ‘Abdî Ağa İbn-i Bekir Kedhüdâ
Ya‘nî ki Meryem kadın Şâliha-ı nîk-nâm
- 2 İrci‘î fermânını eyleyicek istimâ‘
Nâ-geh olup ‘âzim-i ravza-ı dârü’s-selâm
- 3 ‘Afv ede cürmün Hudâ lâyıķ-ı dîdâr edip
Hâzret-i Rabbü’l-Ğafûr eyleye kârın temâm
- 4 Çıkdı biri hâtifin söyledi târihîni
Menzil-i Cennet ola Meryeme isnâ maķâm
Sene 1214

92

Âmeden-i Berât-ı ‘Azîz Beg*Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*

91

- B, Ç; Ü1, 235a, 235b; - Ü2

92

- B, Ç; Ü1, 235b; - Ü2

- 1 Şağ kol ağası olup şağ ola hem var ola
Ya'nî ki 'Abdu'l-'azîz mîr-i kerîmü's-şîfât
- 2 Rif'at-i kıadrin gelip târih'in üçler dedi
Leyle-i mi'râcda yümn ile geldi berât
Sene 1214

93

*Fevt-i Şağır Hasan Ağa**Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün*

- 1 Dirîgâ Hâcî Mûsâ Ağa-zâde
Hasan Ağa beķâyâ rihlet etdi
- 2 O çokdan göz kulaķ olmuşdu mevte
Firâşında vücûdun pek eritdi
- 3 Tevekkül idi kârı hep cihânda
Bir âvâza kulaķ açmadı gitdi
- 4 Diyâr-ı 'adne etdi çünkü rihlet
Seferlerden ayağı geçdi yitdi
- 5 Bu târih geldi dü gûşuna dendi
Şadâ-yı irci'îyi of işitdi
Sene 1214

94

*Fevt-i Emîn-i Gümrük Hasan Ağa**Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün*

93

- B, Ç; Ü1, 235b; - Ü2

94

- B, Ç; Ü1, 235b; - Ü2

- 1 Dest-gîr-i zu‘afâ ya‘nî emîn-i gümrük
Hasan Ağa ‘uḳalâ zübdesi Ḳāsım-zāde
- 2 Devlet-i fāniye-i dehre nigāh etmez idi
Geçirip ‘ömrünü tecrîd ile ol âzāde
- 3 Nice efgendelerin derdine dermān oldu
Söylenir idi güzel nāmı anıñ dünyāda
- 4 Himmeti ‘ālî idi merd mürüvvetli idi
Hall ü ‘aḳde aña beñzer yoğidi Hanyada
- 5 Haḳ Te‘ālā ede firdevs-i berîne şâyân
Rûhunu ‘ālem-i bālâ-yı ferec-pîrāda
- 6 Fevtine geldi dü gûşuma şadâ-yı târiḥ
‘Azım edip semt-i fenādan ḳulel-i rûḥ-ābāda
Sene 1214

95

Mef‘ûlû Mefâ‘îlû Mefâ‘îlû Fe‘ûlûn

- 1 Hayfâ ‘azabân-ı yemîn ağası ki nāmı
İbrāhîm Ağa idi o himmetli ğayûruñ
- 2 Hem müşfik [ü] hem mükrim o bir zât idi el-ḥaḳ
Alırdı ele ḥatırını Âdem mûruñ
- 3 Hep ḥande ile herkese ol şöḥbet ederdi
Şâyestesidir bâḳîde ol dâr-ı sürûruñ
- 4 Nâ-geh sefer-i âḥirete ḳıldı teveccüh
Oldu o daḥı mülḥaḳı sükkân-ı ḳubûruñ

- 5 Hem bezm ola rıdvân-ı cinânla dem-â-dem
Mağfûru ola Hâzret-i Hâllâk Gafûruñ
- 6 Târih-i vefâtın dedi Nûrî-i hazîni
Kâşâne-i cennetde ola hem-demi hûruñ
Sene 1214

96

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Semiyy-i Faḥr-i 'âlem Hâfız e's-Seyyid Meḥemmed Beg
Cihândan fâriğ oldu 'adnde yâ Rab muḫîm olsun
- 2 Nice yıl sağ kol ağası idi Hâḫdan recâmız bu
Ki cinân içre aşḫâb-ı yemîne ol nedîm olsun
- 3 Beşûş ü ḫandenâk ü pâk-dâmen zât idi el-ḫaḫ
Mezârında İlâhî maẓhar-ı luṭf-ı 'amîm olsun
- 4 Hâlâvet-baḫş idi etse tilâvet sem'-i ḫuẓẓâra
Şefî'i Muşṭafâ vü yâri Ḳur'ân-ı Kerîm olsun
- 5 Vefâtı târiḫin çıkdı iki yârân dedi Nûrî
Melekler hem-dem ü yârânı erbâb-ı na'îm olsun
Sene 1214

97

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Dirîğâ Barbaros-zâde 'Alî Ağa-yı rûşen-dil
Ki her dem bezm-i 'âlemde verirdi neşve aḫbâba

96

- B, Ç; Ü1, 236a; - Ü2

97

- B, Ç; Ü1, 236a, 236b; - Ü2

- 2 Cihānıñ germ ü serdin görmemiş meyle şudan ğayrı
O gülbergiñ vücūdun āh kim vermişdi it'āba
- 3 Hāqıñ mā'ü'l-hayāt-ı rahmetine teşne-leb olmuş
Getirmiş cezbe nā-geh taldı bir şahrīc-i pür āba
- 4 Şoyundu niyet-i hālīşle şanki iğtisāl etdi
Sifāh etmiş idi nā-mahrem ol bīkr-i mey-i nāba
- 5 Neheng-i rūhunu yā Rab ğarīk-i baħr-ı rahmet kıl
Anı şalma meded yā Rab cehennem gibi gird-āba
- 6 Çıkıp dü hātīf-i ğaybī dedi tārīhini anıñ
Edip şahbāya tevbe şimdi kandı 'ālem-i āba
Sene 1214

98

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Pīr-i rūşen-dil 'azīz-i ehl-i hāl-i pīriyā
Lā'übālī-meşreb ol seccāde-pīrā-yı edeb
- 2 Ya'nī şehri Şeyh İsmā'īl Baba-yı hālveti
Zākir-i Hāq Allāh Allāh-gūy idi her rüz u şeb
- 3 Pāk-dāmen merd-i hākiyü't-tabī'at zāt idi
Eyler idi hālvet-i kesretde hep Hāqqı taleb
- 4 Çille-i zıkr ile tesbīh-i du'ā olmuş idi
Birisi pīrāye-i düşü birisi zīb-i leb
- 5 Nā-gehān esmā-keş-i rūh-ı revānı 'ālemi
Terk edip devrānıña ervāha göçdü bā-te'ab

- 6 Rûhuna Nûrî muḳâbil târîḫ-i fevtin dedi
Şeyḫ İsmâ'îl Babaya hû dedik aḥbâb hep
Sene 1214

99

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şol ḳol 'Arab ağası şāhib-i ḥulḳ-ı nīgū
Ḥazrete hem-nām idi ya'nî Meḥemmed Emîn
- 2 Görmedi rāḫat yüzün 'ālem-i imkānda
Geçdi 'adem mülküne ḥākde oldu mekîn
- 3 Ḳavs-ı ḳaderden çıkıp nâ-geh o tîr-i vefā
Cismine etdi zebān rûhunu velîkin emîn
- 4 Āh ki ol şāb idi muḥliş-i aḥbâb idi
Eyleye 'afvın refîḳ aña cihān āferîn
- 5 Târîḫ-i fevtin gelip söyledi üçler o dem
Raḫmet-i Ḥaḳ bādber-cân Meḥemmed Emîn
Sene 1215

100

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Ḥācî Yaḫyâ Ağa vekîl-ḫarcı
Meḥemmed Ağa ki eyledi rıḫlet
- 2 Ḥayf kim gençliğinde etdi vefāt
Ola me'vāsı ğarka-ı cennet

3 Hâk anı ede mazhar-ı Ğufrân
Bulsun ‘uqbâda ‘izzet ü râhat

4 Çıkıdı bir zât dedi târih’in
Ola rûh-ı revânına rahmet
Sene 1215

101

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1 ‘İşmet-ârâ-yı zemân bint-i Sa‘îd Beg hayfâ
Geldi nev-reste iken bād-ı ecel etdi hebâ

2 Neseb-i Hâzret-i Peyğam-bere mensûbe idi
Yâ İlâhî kıl anı mülhak-ı bezm-i Zehrâ

3 Çıkıdı bir dâ‘î dedi târih-i fevtin böyle
Fâtıma Hânım edip huld-ı berîni me’vâ
Sene 1215

102

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1 ‘Oşmân Ağa-zâde el-Hâc Süleymân Ağa
Ehl-i şalâh idi hem müttakî-i pâ-resâ

2 Şâhib-i gayret idi ehl-i mürüvvet idi
Ahsen-i haşlet idi ‘âbid idi pîriyâ

3 Rûhuna rahmet ola menzili cennet ola
Lâyık-ı hâzret ola ‘afv ede cürmün Hudâ

101

- B, Ç; Ü1, 237a; - Ü2

102

- B, Ç; Ü1, 237a; - Ü2

- 4 İsmiñi etdim hesâb işte su'âle cevâb
Nûrî dedim târîhîñ Hâcî Süleymân Ağa
Sene 1215

103

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Kâtib-i Yerlüyan-ı şâf-derün
Ya'nî Meḥmed Efendi bâ-temkîn
- 2 Dâr-ı dünyâdan eyledi rihlet
Oldu cāy aña bâğ-ı 'illiyyîñ
- 3 Raḥmet-i Ḥaḳḳa mazḥar olmaḳ için
Oḳu gel ḳabri üstüne Yâ Sîn
- 4 Çıkdı târîḫini dedi dü melek
Kesb-i Meḥmed Efendi ḥuld-ı berîñ
Sene 1215

104

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dirîgâ Hâcî İbrâhîm Ağa ya'nî ağa-zâde
Metâ'-ı rûḥunu dârü'l-ḥulûda eyledi taḳdîm
- 2 O bir leb-teşne-i mâ'ü'l-ḥayât-ı mağfiretdir kim
Serî'an geçdi bu dünyâdan oldu mâ'il-i tesnîm
- 3 Edâ-yı farz u sünnet pîşesi taḳvâ idi kârı
Mübârek zât idi eylerdi dâ'im herkese tekrîm

103

- B, Ç; Ü1, 237a; - Ü2

104

- B, Ç; Ü1, 237a, 237b; - Ü2

- 4 İlāhî sākin-i dārü's-sürür-ı cāvidān olsun
Ede noķşān u taķşîrâtını Hāķ 'afv ile tetmîm
- 5 Gelip āh ederek târîḡ-i fevtin söylesin Nūrî
Gülistān-ı cinān olsun mekân-ı Hācî İbrāhîm
Sene 1216

105

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Hāyf o şāfu's-serîre merd-i ḡalîm
Hasan Ağanıñ oğlu İbrāhîm
- 2 Kūrtulup bu cihān-ı fānîden
Eyledi 'azm-i gülistān-ı na'îm
- 3 Cūrmü maĖfūr olup hemān olsun
Mażhar-ı 'afv-ı luţf-ı Rabb-i Kerîm
- 4 Geldi heşt behîştten târîḡ
Etdi naķd-i vücūdunu teslîm
Sene 1216

106

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Hācî Çorbacı AĞa duğteri Meryem Ḥatun
Dār-ı dünyā iken anıñ da yeri süknāsı
- 2 Uşanıp 'ālem-i ecsāmdan etdi rıḡlet
Ceżb edip anı beķā cāyı o rūḡ-efzāsı

105

- B, Ç; Ü1, 237b; - Ü2

106

- B, Ç; Ü1, 237b; - Ü2

- 3 Ḥāzret-i Ḥaḳ ede luṭfile günāhın mağfūr
 Ğarḳ ede anı hemān raḥmetiniñ deryāsı
- 4 Çār beyt ile dedim tāriḫ-i fevtin müjde
 Cennet-i ‘adn ola Meryem ḳadınıñ sūknāsı
- Sene 1216

107

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Sertopu-yı yemîn Yūsuf Ağanıñ ehli
‘Aynî Hatun o nisâ zümresiniñ yektâsı
- 2 Hıyf kim genç iken erdi aña da peyk-i ecel
Terk edip kevni beķā menzilidir süknâsı
- 3 Eyle yâ Rab kerem ü lûtfuña rûhün şâyân
Dağme-i nûr ola ol ķabr-i şeref-pîrâsı
- 4 Fevtini gûş edicek böyle dedim târîhün
Huld-ı a‘lâ ola ‘Aynî ķadınıñ me’vâsı
- [Sene 1216]

108

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Duğteri Topcubaşı Ağanñ
'Āyişe ol şabiyye rūḥ miṣāl
- 2 'Ömrü ma'sūmeniñ eḳal idi kim
Olamadı muḥassalū'l-āmāl

107

- B, Ç; Ü1, 237b; - Ü2

108

- B, Ç; Ü1, 238a; - Ü2

- 3 Pederi dedi târîḥin nâ-çâr
 Kûş gibi açdı ‘Âyişem şeh-bâl
 Sene 1216

109

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Kâhramân-ṭab‘ şecâ‘atli ser-âmed ya‘nî
 Kâ‘ur oğlu Memiş Ağa o ḥümâm-ı yektâ
- 2 Ol kadar merd-i şeci‘ idi ki akrânında
 ‘Aynına gelmez idi mevt ü fenâdan hiç kaṭ‘â
- 3 Yog idi mişli hele kûşun atanlarda anıñ
 Ḥayf kim nâ-geh olup kendi nişāngâh-ı kazâ
- 4 Kaṭline lu‘b ile birkaç kişi kaşd eylediler
 Yıkıldılar kûşun ile etdiler anı ifnâ
- 5 Umarız eyleye cürm ü günehin âmirziş
 Lücce-i rahmetine garḫ ede rûḥun Mevlâ
- 6 Çıkdı bir kimse dedi târîḥ-i fevtin böyle
 Ola fırdevsde ilḥâḫ u karîn-i şühedâ
 Sene 1216

110

Târîḥ-i Feth-i Mısr

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

109

- B, Ç; Ü1, 238a; - Ü2

2: kaṭ‘â: hiç kaṭ‘â (Vezin gereği olarak “hiç” çıkartılmıştır.)

- 1 Husrev-i deryâ ‘atâ haķan-ı iķlîm-i seĥâ
Pâdşâh-ı ümm-i dünyâ ĥan-ı İskender zâfer
- 2 Nîl-i iĥsân u ‘azîz-i Mışr-ı cûd u ma‘delet
Baĥr-ı zehĥâr-ı kerâmet lücce-i iķbâl ü fer
- 3 Ķahramân-ı cenk-cû şâhib-ķırân-ı nîk-ĥû
Şâh-bâz-ı evc-i şevket seyf-i Yezdân şîr-i ner
- 4 Ĥazret-i Sulţân Selîm Ĥan ibni Sulţân Muştafâ
Ĥâdim-i beyt-i Ĥudâ vü ravza-ı ĥayru’l-beşer
- 5 Mażhar-ı ism-i Ġayûr olmaķda yokdur iştibâh
İki yüz on altıda iķbâli oldu cilve-ger
- 6 Mışra istilâsı küffârîñ temâmen üç sene
Müslimîne olmuş iken mâye-i ĥüzn ü keder
- 7 Semm-i ķahr-ı Ķâhireyle ŧab‘-ı ‘âlem bir iken
Şad şükürler Ĥaķķa kim oldu zehirler hep şeker
- 8 Olmasa ‘ahd-i ĥümâyûnunda böyle iĥtilâl
Reh-nümâ olmazdı aña şâhid-i fevr ü zafer
- 9 Kâfirân etmiş iken sedd-i reh-i beytü’l-ĥaram
Yıķdı seddi açdı şeh-râhı o İskender-hüner
- 10 Şan vücûd-ı mâder-i dünyâya te’şîr eylemiş
Bir Firengî ‘illeti bir da’-i maĥfiyü’l-eşer

110

- B; Ķ, 49a, 49b; Ü1, 238a, 238b; - Ü2

Başlık: Ķ; - Ü1

2: cûd u: cûd Ķ

3: şevket: saŧvet Ķ

- 11 H̱abbezā şāhen-şeh-i mesned-tırāz-ı ra'y kim
Oldu 'adl u re'feti āsūde-sāz-ı baħr u ber
- 12 Baħr u berden leşker-i nuşret mü'eşşir gönderip
Çekdi teşẖire yeñiden Mışrı mānend-i 'Ömer
- 13 H̱amdü li'llāh fetħ ü teşẖirin müyesser etdi H̱aħ
Oldu ke'l-evvel cihān āsūde dūnyā buldu fer
- 14 Geldi üçler dediler tārīħ-i fetħin Nūriyā
Aldı Mışr ikḻimini Sulṭān Selīm-i nāmver
Sene 1216

111

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Dirīgā H̱anyevī ser-defter-i kitāb-ı haṭṭātān
Cenāb-ı Kāmī-i Yaħyā Efendi kim nihān oldu
- 2 Gelip İstanbula şeş māh idi eyyām-ı ārāmı
Uçup bülbul gibi pervāz edip murğ-ı cinān oldu
- 3 Ġarīb ü bī-kes ü maṭ'ūn u maħzūn olarak gitdi
Bilā-şek kurb-ı Raħmānda nezil ü mihmān oldu
- 4 Dedim ey Nūrī bu mışrā'la rıḥlet tārīħin böyle
Şitābān 'āzim-i bezm-i na'īm-i cāvidān oldu
Sene 1217

112

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1 Dirîgâ zevce-i Hâcî Süleymân
Hadîce oldu cennete mekîne
- 2 Kemâl ü 'işmet ü 'iffetle zâtı
Mümâşıl idi bir dürr-i şemîne
- 3 İlâhî eyle kabrin dahme-i nûr
Nükûd-ı rahmete olsun defîne
- 4 Gelip Yâ Sîn okur târîhin için
Hadîce kadın oldu hûr 'îne
Sene 1216

113

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Sûhte-zâde a'nî İbrâhîm Ağa maḥdûmu
O ciger pâresi İbrâhîm-i ma'şûm Edhem
- 2 Tıfl-ı nev-reste idi bir gül-i nâzûk-ter idi
Sözleri sükker idi rüşd ü ferâsetde etem
- 3 Bir müsâfîr gibi geldi pederi ḥânesine
Nâ-gehân uçdu olup tã'ir-i gülzâr-ı irem
- 4 Bir gice içre nihân oldu meded ânsızdan
Ebeveyni yeridir etse dem-â-dem mâtem
- 5 Bir daḥı girmez ele böylesi bir cevher idi
Kıanlî yaş aḫsa n'ola dîdelerimden her dem

112

- B, Ç; Ü1, 238b; - Ü2

113

- B, Ç; Ü1, 239a; - Ü2

- 6 Çıkdı āh eyleyerek Nūrī dedi tārīhin
Bülbül-i gülşen-i cennet ola rûh-ı Edhem
Sene 1217

114

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Kâmet-i rûhuna pûşide olup sündüs-i al
Hüriler tâ der-i cennetden edip istiğbâl
- 2 Duhter-i Yahyâ Ağa-zâde ‘arûs-ı nâ-kâm
Tûfî Hânım ki edip âhirete isti‘câl
- 3 Netk-i rahmet ile cennet-i a‘lâya erip
Eylesin hür-ı cinân kâmetine neşr-i lâl
- 4 Gitdi ol dâr-ı sürûra çekip el dünyâdan
Akrabâsına edip fûrkatı îrâs-ı melâl
- 5 Nakş-ı dünyâ-yı deniden uşanıp ‘azm etdi
Harem-i kurb-ı İlâhiye ki yok aña mişâl
- 6 Yed-i rıdvânla biçilsin kadine istebrak
Ede ârâste-i Gufrân ile Rabb-i Müte‘âl
- 7 Çâr imâmân [çıkıp] Nūrī dedi tārīhin
Ola firdevs-i berîn bu gülüne beyt-i hıcâl
Fî 9 Ramazân Sene 1217

115

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Duġter-i el-Ĥāc İsmā'īl Aġa
Etdi genc iken o da 'azm-i beķā
- 2 Vaz'-ı ħaml eyler iken oldu ŧehīd
Bulmadı bār-ı cihāndan pek rehā
- 3 Hem-dem-i ħūr-ı behiŧt et yā İlāh
Budur añā etdigim ħayr du'ā
- 4 Geldi üçler dediler tāriġini
Ümm-i Gülŧüm Cennete oldu sezā
Sene 1217

116

Mef'ūlū Fā'ilātūn Mef'ūlū Fā'ilātūn

- 1 Göçdü Efendi-zāde 'Abdu'l-laťif Aġa kim
Görmüş idi cihānda bir ħaylī germ ü serdi
- 2 Gerdūn-ı dūn lā-būd ħükmünü eyler icrā
Ĥāk-i siyāha ŧaldı bir böyle niçe merdi
- 3 Yā Rab ġarīķ-i raĥmet kıl rūĥunu beķāda
Dā'im 'ināyetini senden ricā ederdi
- 4 Tāriġ-i fevtin etdi hātif nüviŧte böyle
Naķd-i ħayāt verdi mülk-i cināna erdi
Sene 1217

117

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

115

- B, Ć; Ü1, 239a, 239b; - Ü2

116

- B, Ć; Ü1, 239b; - Ü2

- 1 Fâzıl-ı taḥrîr-i taḳvâ-pîşe Mollâ-yı be-nâm
Birgivi Meḥemmed Efendi a'nî müftî'l-enâm
- 2 Gelmemiş Ḥanyaya mişli zühd ü taḳvâda anıñ
Râzî vü ḥoşnûd idi andan ḳulûb-ı ḥaş u 'âm
- 3 Neşr-i 'ilm-i nâfi'ayla 'ömrün imrâr eyledi
Ḥanyanıñ ḥaḳḳâ velî-i ni'metidir ol hümâm
- 4 Ḳurtulup ḥ'âb-ı girân-ı ḳayd-ı dünyâviyeden
Şimdi bî-dâr oldu kim buyuruldu *e'n-nâs niyâm*
- 5 Lafz-ı mevtü'l 'âlimiñ ma'nâsı mevtü'l 'âlemi
Derk ü fehm et ki maşîyyet olmada fevt-i 'izâm
- 6 Oldu çâr bâliş-nişîn ğarḳa-ı dârü'l-ḥulûd
Fevti eyyâmı anıñ zi'l-ḳa'de şehrü'l-ḥarâm
- 7 Geldi heşt bâğ-ı cennetden ḥarîr-i târiḥin
Ḥaḳ Te'âlâ eyleye me'vâsını dârü's-selâm
Fî 15 R[ebiülevvel] sene1218

118

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Segirdim ustalarıñ zübdesi 'Alî Usta
O şâh-bâz-ı cesûr u ğayûr-ı bî-hemtâ
- 2 O tevziriñ Ḥâcî Bektaşî idi 'aşrında
Ki yolsuza der idi her zemân anıñcün lâ

117

- B, Ç; Ü1, 239b; - Ü2

118

- B, Ç; Ü1, 239b, 240a; - Ü2

- 3 Görülmemişdi ocağ-ı Yeñiçeride çeri
Anıñ gibi kemer-i ğayreti kuşanmış evvelā
- 4 Selāmına durup ervāḥ-ı zābiṭān-ı selef
Edince naḳş-ı revānı teveccüh ‘uḳbāya
- 5 Hudā maḳāmını meydān-ı ‘adn ede anıñ
Ki tengnā-yı cihānda yoğ idi rāḥat añā
- 6 Vefatı tāriḫini medd-i āh ile dediler
Ki şimdi eyledi ser-ḥadd-i cenneti me’vā
Sene 1218

119

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Çorumoğlu Ḥacī ‘Oṣmān-zādesi
Ḥanyada aḳrānınıñ nāzūk-teri
- 2 Ol semiyy-i Şīr-i Merdān-ı Hudā
Ol ‘Alī ya‘nī veliyy-i Ḥaydarī
- 3 Müddet-i ‘ömrü yigirmi beş sene
Bir cevān idi cevānlar serveri
- 4 Nā-gehān bīmār olup ol derdmend
Āteşi yakdı pederle māderi
- 5 Yā İlāhī cürmünü ‘afv eyle hem
Raḥmet ü ğufrānıñ olsun maḫharı
- 6 Tāriḫin böyle dedi rıdvān anıñ
Al velī nūş eyle āb-ı kevşeri
Sene 1218

120

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Nā‘ib-i Hanya ḥākim-i yektā
Nāfizü’l-ḥükm ü şāhib-i miknet
- 2 Ya‘nī ‘Abdu’l-laṭīf Efendi ki Hāḳ
Aña vermişdi şabr u ḥilmiyyet
- 3 Her ġaribiñ şehādet olduġu mürġ
Ḳavl-i Peyġam-berī yeter ḥüccet
- 4 Eyledi ‘azm-i ‘ālem-i ıtlāk
Nefy edip varı buldu ḳurbiyyet
- 5 İki şāhidle dinle tāriḥin
Ola rūḥ-ı revānına raḥmet
[Sene 1218]

121

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Faḥr-i eşbāh-ı şāhib-i şervet
Ol Pīşin-zāde Muştafā Aġa
- 2 Ser-firāz idi cümle ebnāda
Pīşesi idi dā‘imā taḳvā
- 3 Niçe ḥayratı fī-sebīl’illāh
Eyledi şehr ü ḳaryede icrā

120

- B, Ç; Ü1, 240a; - Ü2

121

- B, Ç; Ü1, 240a, 240b; - Ü2

- 4 Terk edip dār-ı miḥnet-i kevnî
Cân ile oldu ‘âzim-i ‘uḳbâ
- 5 Eyle yâ Rab rûḥunu şādân
Ḥuld-ı a‘lâyı kıl aña me’vâ
- 6 Dedi târîḫ-i fevtini hâtif
Etdi ‘azm-i merâtib-i bâlâ
Sene 1219

122

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Ḥâcî Saḳâ yegeni nağme-serâ Mollâ Ḥasan
Ki terennümde ḥalâvetle idi bir bülbül
- 2 ‘Andelîb idi yâḥûd bir saḳâ kuşu gūyâ
Okudukça nefesi râyiḥa verirdi çü gül
- 3 Haşerâtdan biri kıydı aña cân verdi hemân
Gulğule-i âbile hem o dem ol ḳanlı gül
- 4 Umarız rütbe-i vâlâ-yı şehâdetde ola
Cürmü ‘afvına şefâ‘at ede sulṭân-ı rüsûl
- 5 Geldi bir yoldaşı târîḫini böyle okudu
Ḥasan ola çemen-i ḥuld-ı berîne bülbül
Sene 1219

123

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

122

- B, Ç; Ü1, 240b; - Ü2

123

- B, Ç; Ü1, 240b; - Ü2

- 1 Fâris-i hayl-i hüner ya'nî naķībū'l-eşrâf
O Şerîf-zâde o hem-nâm-ı Resûl-i a'lâm
- 2 Müteşerri' mütevâzî' idi ol zât-ı şecî'
Böyle gayret-keşi bir dağı getirmez 'avâm
- 3 Bû 'Alî-hikmet idi tıbbâ idi İbni Şerîf
Mâhir olmuş idi her fende o maḥdûm-ı be-nâm
- 4 Bâ-ḥuşûş yekke-süvârîde nazîri yoğ idi
Atın oynatdı idi Hanyada ḥaylî eyyâm
- 5 Bî-şebât olduğunu gördü fenâ dünyânın
Kıldı merdâne reh-i 'âlem-i bâķiye kıyâm
- 6 Maḥlaşî Cürmî idi cürmünü 'afv et yâ Rab
Mu'terif olmuş iken eyle sezâ-yı in'âm
- 7 At başı geldiler üçler dediler târîhin
Sûr-ı fâniden edip cennete dek 'atf-ı ligâm
Sene 1219

124

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'İşmet-ârâ zevce-i el-Hâc İbrâhîm Ağa
A'nî Meryem kadın ol bânü-yı nisvân-ı zemân
- 2 Ḥayf efsûs ol dağı medfûn-ı zîr-i ḥâk olup
Terk edip eytâm-ı şıbyânın cihânda nâ-gehân
- 3 Cennetü'l-'adne sezâ olsun 'inâyetler edip
Cürm ü taķşîrâtını mağfûr kıl yâ Müste'ân

- 4 Çār imāmān geldi fevti tārīhin böyle dedi
Meryemiñ oldu revānı deyr-i mināya revān
Sene 1219

125

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Hāsan Ağa ya‘nī el-Hāc Ağaço-zāde
Eyleyip ‘azm-i çemen-i şofa-yı mülk-i bālā
- 2 Kendi hālinde olup şāhib-i ahlāk-ı hasen
Revişi olmuş idi meslek-i haylī şulehā
- 3 Fıkra-gū zāt-ı nīgū-ḥaşlet idi ‘ālemde
Olmağa lāyık idi hem-dem-i bezm-i kübrā
- 4 Bī-şebāt olduğunu gördü bu dehr-i dūnuñ
Cān ile eyledi ‘azm-i çemenistān-ı şafā
- 5 Hil‘at-ı ‘afva İlāhī anı şāyān eyle
Hulle-i mağfīret ü rahmetiñe ola sezā
- 6 Çıkdı bu muḥliş-i dīrini dedi tārīhin
Eylesin gülşen-i firdevs-i berini me’vā
Sene 1219

126

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Sūhte-zāde Hüseyn Ağanıñ
Toğdu bir zāde-i vālā-ḳadri

125

- B, Ç; Ü1, 241a; - Ü2

126

- B, Ç; Ü1, 241a; - Ü2

128

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Hâcî Kānber hayf kim ‘uḳbāya rıḥlet eyledi
Ol daḥı fānî cihāndan meyl-i vuşlat eyledi
- 2 Dār-ı dünyādan beḳā mülküne çün etdi sefer
Rūḥunu müstaḡraḳ-ı deryā-yı raḥmet eyledi
- 3 Çıkdı üçler dediler târiḥ-i fevti mısrā‘ın
Hâcî Kānber ârzü-yı ‘azm-i cennet eyledi
Sene 1220

129

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Mürşid-i kâmil veliyy-i Ḥaḳ ‘azîz-i zü’l-‘aṭā
‘Ârif-i ‘ilm-i ledün ol cevher-i zātü’ş-şu‘â
- 2 Hâşimî-ḥaşlet ṭarîḳ-i Celvetîde reh-nümâ
Târik-i dünyâ ḥudâvend-i serîr-i irtifâ‘
- 3 A‘nî sırr’ullâh Şalacı-zâde eş-Şeyḥ Muştafâ
Kim velâyet nûru eylerdi yüzünde iltimâ‘
- 4 Böyle bir zât-ı ‘azîz olmaz hüveydâ bir daḥı
Böyle bir heykel ne mümkin ede devrân ihtirâ‘
- 5 İftirâḳı dilleri etdi perîşân u ḥazîn
Eyledi rūḥu velî ervâḥ-ı ‘ulve ictimâ‘

128

- B, Ç; Ü1, 241b; - Ü2

129

- B, Ç; Ü1, 241b; - Ü2

- 6 Oldu nâ-geh ‘âzim-i halvetgeh-i ğaybu’l-ğuyûb
Sırrı bâķīdir muħibbân eyler andan intifâ‘
- 7 Tûrbetü’l-cinândır ħâk-i mezâr-ı enveri
Şehr-i Resmodur Giridde şühesiz ħayru’l-biķâ‘
- 8 Dedi fûrķat birle Nûrî bendesi târîķini
Bezm-i ‘illiyyîne rûķ-ı aķdesi etdi semâ‘
Fî 4 Şevvâl yevmü’l-işneyn sene 1220

130

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Güzîde duķteri meh-pâresi gözü nûru
Cenâb-ı Ħâcî Efendi-i şefķat-ârânîñ
- 2 O gülñihâl-i edeb nâ-şüküfte ğonce-i ter
O tuķfe gülñün-i nâzûk-terîni devrânîñ
- 3 ‘Arûs-ı ħacle-i ‘işmet Neciyye Mollâ kim
Henûz tâze re’si idi bâĝ-ı devrânîñ
- 4 Cemâli idi anîñ şanki ayîñ on dördü
Ki on beşinde ħusûf oldu mâh-ı tâbânîñ
- 5 Olunca na‘ş ile her rûķ nişîñ-i raķmet-i Ħaķ
Ederdi neşr-i cevâhirle daķme her yanîñ
- 6 Cihânîñ olmadı âlâyîşîyle âlûde
Ħümâsı oldu behîşt içre naķl-i tûbânîñ
- 7 Revânı ‘âlem-i esfelde bulmayıp râķat
Cân atdı oldu hemân murĝu mülk-i bâlânîñ

- 8 Vefâtı târîhîni çıkıdı bir ferîşte dedi
Mekâmı huld ola yâ Rab Neciyye Mollânî
Fî 5 Şafer sene 1220

131

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Hanyaya başı-ı cenâh-ı şeref ü şân etdi
Bir vezîr-i himem-ârâ-yı Felâṭün-ârâ
- 2 Melikiyyü’l-melikân-ı vüzerâ-yı zî-şân
Âşaf-ı Cem-meniş dâver-i fermân-fermâ
- 3 Kâleb-i mecd ü şeref rûḥ-ı revânı ya‘nî
Âb-rû-yı vüzerâ Ḥazret-i Meḥmed Paşa
- 4 Zât-ı vâlâ-güheri cevher-i tâc-ı iclâl
Şıyt-ı ‘adliyle bezenmiş iki gûş-ı dünyâ
- 5 Şimdi kûṭbu’l-vüzerâ olsa n’ola ‘unvânı
‘Adl ü inşâf iledir pîr-i mürâhîm-pîrâ
- 6 Tab‘-ı devletleri meyyâl-i nevîn nûra degil
Hep vaḳâr ile olup pey-rev-i tarz-ı ḳudemâ
- 7 Maḳdem-i devleti Hanyaya verip zînet ü fer
Ḥastalıḳdan şükür Allâha bulup ḥalk rehâ
- 8 Bu da âşâr-ı ḳudûm-ı meymeneleridir
Ḳaḥṭ iken vefret ile oldu meserret-baḥşâ
- 9 Zabt için sâl-i ḳudûm-ı şeref-i vâlâsın
Nûrî-i bende olup ser-bezmeyn-i ma‘nâ

- 10 Buldu bir mışrâ‘-ı berceste meserret birle
Geldi şeyhü’l-vüzerâ lafzını etdi imâ
Sene 1220

132

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Niçe şeyhü’l-vüzerâ kuṭb-ı medâr-ı taḫvâ
Ki olup ḥâmil-i yek mûy-ı Ḥabîb-i Mevlâ
- 2 Ḥamdü li’llâh ki zemân-ı şeref-efzâsında
Biz de ol şî‘ri ziyâretle olup müsteṣnâ
- 3 Hele ben kulları dil-ḥaste vü dermânde idim
Şükr Mevlâya o şeb buldu derûnum çü şifâ
- 4 ‘Ömrü efzûn ola iḳbâli hemîşe müzdâd
Dem-be-dem maḫhar-ı tevfiḳ ede zâtın Mevlâ

133

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ülün

- 1 Felek yıkdı binâ-yı zâtın eyvâh
O gül-berg-i şeref düşdü zemîne
- 2 Hüseyin Ağaniñ ehl-i beyti ‘Aynî
Ki beñzer idi bir dürr-i şemîne
- 3 Dirîgâ kim ecel bir zelzeleyle
Anı ḥaḳ içre etmişdir mekîne

132

- B, Ç; Ü1, 242b; - Ü2

4: Beyitte tarih tespît edilememiştir.

133

- B, Ç; Ü1, 242b; - Ü2

- 4 Şehâdet rütbesin bulmuş bilâ-şek
Mezârı nûr ile olsun defîne
- 5 Gelip bir da‘î dedi târîhîni
Sebük-rûh ‘Aynî gitdi hûr-ı ‘îne
Sene 1220

134

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Sûhte-zâde Hüseyn Ağanıñ
Muştafası o gül-i bâğ-ı bahâ
- 2 Şoldu bir gonce-i nev-reste iken
Nâ-gehân oldu vezân bād-ı fenâ
- 3 Târîh-i fevti o ma‘şumuñ bu
Eyledi bâğ-ı cinânı me’vâ
Sene 1220

135

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Hây meded ol eşbeh-i nâm-âvere
Ol bahâdır güçlü kuvvetli ere
- 2 Ya‘nî kim dördüncü sekbân yoldaşı
Hây Hasan divânesi ol Subaşı
- 3 İş-güzâr idi şad iftikâr idi
Merd idi merdâne söylerdi sözü

134

- B, Ç; Ü1, 242b; - Ü2

135

- B, Ç; Ü1, 242b, 243a; - Ü2

3: sözü: sözün (Vezin gereği olarak nüshaya uyulmamıştır.)

- 4 Kıydı kancıklıkla aña bir kişi
Kılmadı dünyā-yı fānīde işi
- 5 Herkes işitdi böyle edip du‘ā
‘Afv ede cürm ü günāhını Hudā
- 6 Çıkdı bir târīḥ kim destān ola
Meclis-i raḥmet ile şādān ola
Sene 1220

136

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Oğlu Ḥācī Ḥasan Giridliniñ
Ya‘nī ‘Osmān genc iken eyvāy
- 2 Geldi Ḥanyadan eyledi rıḥlet
O ğarīb eylesin bu qabri serāy
- 3 Ola āsūde künc-i qabrinde
Cürmünü ‘afv ede Cenāb-ı Hudāy
- 4 Çıkdı bir mısrā‘la târīḥini
Ola ḥuld-ı berīn rūḥuna cāy
Sene 1220

137

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Ḥāce İbrāhīm Efendi-zāde
Tāze ğonce-re’s o Meḥmed Emīn

136

- B, Ç; Ü1, 243a; - Ü2

137

- B, Ç; Ü1, 243a; - Ü2

- 2 Nā-gehān uçdu beḳā gülşenine
Oynasın yatsın o ḥūrū'l-‘īn
- 3 Penç-gāh ile dedim tāriḥin
Ṭā’ir-i ḥuld-ı berīn yād-ı Emīn
Sene 1221

138

Fā’ilātūn Fā’ilātūn Fā’ilātūn Fā’ilūn

- 1 ‘İffet-ārā pāk-dāmen ser-firāz-ı şāliḥāt
Ol Ḥasan Aḡanıñ ehl-i beyti ya’nī hem-seri
- 2 Baḳmadı ālāyiş-i dünyāya ‘ömründe ebed
Rūz u şeb taḳvā idi kārı ṭahāret zīveri
- 3 Dā’imā efkārı ‘afv-ı Ḥazret-i Mevlā idi
Hep behişt-i cāvidānıñ idi bir ḥāhiş-geri
- 4 ‘Afv edip cürmün Ḥudā şāyān-ı gufrān eyleye
Bezm-i ‘illiyyīne rūḥu şebṭ ede bāl ü peri
- 5 Pençe-i Rıdvān ile taḥrīr olunsun tāriḥi
Oldu Meryem ḳadınıñ firdevs-i a’lāda yeri
Sene 1221

139

Fe’ilātūn Fe’ilātūn Fe’ilūn

- 1 Āşaf-ı ma‘delet-ārā-yı be-nām
Dāver-i mesned-i luṭf u in‘ām

138

- B, Ç; Ü1, 243a; - Ü2

139

- B, Ç; Ü1, 243b; - Ü2

- 2 Hâzret-i Vānî Mehemmed Paşa
Ki eder hayra dem-â-dem iqdām
- 3 İşte yigirmi iki sekbānî
Kışlası ya'nî maḥall-i ārām
- 4 Pek ḥarāb olmuş idi ebniyyesi
Böyledir dāb-ı mürūr-ı eyyām
- 5 Virdi buyruldu fermān etdi
Ola tecdīd ile tevsî'i temām
- 6 Hâzret-i Hakkā emānet olsun
Geldi yoldaşlarımız etdi kıyām
- 7 Pādşāhî bu be-nām ortasıdır
Yigiti çok hepisidir zirgām
- 8 Hācî Bektaşî Velîniñ demine
Hû çeker cümlesi mânend-i ḥümām
- 9 Geldiler bir yere faḥr eyleyerek
Birbirin eylediler istiḥdām
- 10 Şarf-ı ḥāhiş ile sîm ü zeri
Olmadı kimseye a'lā ibrām
- 11 Zāhir ü bâtını ma'mūr oldu
Oṭalar orṭa şafā cāy-ı ṭa'ām
- 12 Bâ-ḥuşuş bâb-ı mu'allāsı kim
Reşk eder kavş-ı kuzah aña temām
- 13 Bir metin ḳal'aya döndü kışla
Kār-gîrlerle bulup istiḥkām

- 14 Bu Fehîm oṭabaşı vaḳtinde
İbrâhîm Usta da etmiş iḳdām
- 15 Hâḳ bu kim ğayret-i merdâne edip
Li'llâhi'l-ḥamd bulup ḥüsn-i ḥitām
- 16 Orṭamız dâ'im ola âbādân
Ta ola revnaḳ-ı dîn ü İslām
- 17 Ben de yoldaşlarıym ey Nûrî
Bir kayıḳdan hepimiz mest-i müdām
- 18 Çıḳdı bir yoldaş olup târîḡ-gû
Oldu bâlâ yeñiden buldu niḳām
Sene 1221

140

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 1 Zehî revnaḳ-fezâ cây-ı mu'allâ
Ki dördüncüler etmiş anı me'vâ
- 2 Sezâdır i'tibâr u iltifâta
Olup dördüncü sekbâna kışla
- 3 Ser-âmed orṭasıdır pâdşâhîñ
Bilirler ḳadrini a'lâ vü ednâ
- 4 Olunca ma'delet-ârâ-yı Hanya
Vezîr ibni vezîr 'Oşmân Paşa
- 5 Şudûr etdi anıñ emr-i şerîfi
Edip ta'mîr içün buyruldu i'tâ

- 6 Qadĩmĩ tarz iken eski bināsı
Yeñiden tarz olundı zĩr [ü] bālā
- 7 Niçe yıl muhtaşar bir qapı iken
Bi-ḥamd'illāh olup bu rütbe pehnā
- 8 Bu yümñ ü şāna bir dāldir kim
Nişānı olması bir dal ḥurmā
- 9 Gelip ortaya hep yoldaşları kim
Rüsüm-ı ğayreti etdiler icrā
- 10 Derūnunda mişāl-i qalb-i mü'min
Edip bir mescid-i pür-feyzi inşā
- 11 O ra'nā şeh-nişinler hoş oṭalar
Ki oldu zābıṭāna cāy-ı sūknā
- 12 Cenāb-ı Ḥācī Ḥācī Bektaşī Velīniñ
Nigāh-ı himmetiyle oldu iḥyā
- 13 Olup Meḥmed Oṭabaşı zemānı
Ki derler Ḥācī Bektaş-zāde aña
- 14 Bulundu bir 'aşırda anıñla
Ḥamiyet-kār işçi Aḥmed Usta
- 15 Söz olmaz ğayret ü iḳdāmlarına
İkisiniñ murādın vere Mevlā
- 16 Simāt-ı ni'metine çünki ḥad yok
Ḥudā ma'mūr ede yevmen-fe-yevmā
- 17 Hele bir zabṭ içün sāl-i bināsın
Ḥesāb eyler iken Nūrī-i şeydā

- 18 Gelip çār ‘azîzân dedi târiḥ
Zehî zîbâ hoşâ dergâh-ı vâlâ
[Sene 1221]

141

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Hem-ser-i Meḥmed Ağa bânû-yı ‘iffet-ârâ
Duḡter-i bî-bedel Muştafâ Ağa gitdi
- 2 Ya‘nî kim ‘Â’işe Sünbül Hânım etdi rıḫlet
Tâzelikde yazık ol gönçe-i ra‘nâ gitdi
- 3 Şaçlı sünbül idi gūyâ ki cihân bâğında
Nâ-gehân bâd-ı ḥazân esdi o zîbâ gitdi
- 4 ‘Alem-i kevn ü şehâdetde şehâdet buldu
Vaz‘-ı ḥaml eyler iken Ḥazrete tenhâ gitdi
- 5 Târiḥin böyle dedi yerde melâ’ik ḥaylî
Gülşen-i ‘adne sezâ Sünbül-i me’vâ gitdi
Sene 1221

142

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ulün

- 1 Serâyılı-zâde ‘Abdullâh Ağanıñ
Erişdi ‘ömr[ü] pâyân u ḫitâma
- 2 Teni rencûr-ı bîmâr iken âḫir
Ulaşdı âyet-i yuḫyi’l-‘izâma

141

- B, Ç; Ü1, 244b; - Ü2

142

- B, Ç; Ü1, 244b; - Ü2

- 3 Uşandı meclis-i dār-ı fenādan
Teveccüh eyledi bāğ-ı kirāma
- 4 Günāh [u] cürmünü ‘afv ede Mevlā
Şefā‘at eyle şāhib-‘allāme
- 5 Denildi mısrā‘-ı tārīḥ-i fevti
Yetişdi ‘izz ile dārü’s-selāma
Sene 1221

143

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Yekī nev-resīd ez-bezmgāh-ı ‘ālem-i bālā
Zi-raḥşīd ān bebīn der encümengāh-ı şafā āmed
- 2 Zi-şalat ‘andelīb-i Qāndiye Selmān-ı bī-hemtā
Çü rāmişger fiğān dāred şenīdem yek nevā āmed
- 3 Beşāret mī-dehed ez-meclis-i nesl-i Ebū’l-eşbāḥ
Perīd ez-‘ālem-i ervāḥ murğ-ı dil-rübā āmed
- 4 Hūdā ān-duḡter-i nev-reste-rā ‘ömr-i füzūn baḡşed
Noḡustīn der-dehānem nağme-āsā īn du‘ā āmed
- 5 Çünīn Nūrī nüviştem tām-ı tārīḥ-i tevellūd-rā
Necībe binti Süleymān zīver rüy-ı cilā āmed
Sene 1221

144

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

143

- B, Ç; Ü1, 244b; - Ü2

144

- B, Ç; Ü1, 245a; - Ü2

- 1 Merd-i miḳdām u ğayūr u şāf-dil
Ser-cebe İbrāhīm Ağa-yı be-nām
- 2 Hıdmet-i me‘mūresinde ḡaylī dem
Eylemişdi ğayret ile ihtimām
- 3 Muttaḳī şāhib-vera‘ bir zāt idi
Zıkr ü fikri hep nemāz ile şıyām
- 4 Hāḳ Te‘ālā rūḡunu şād eyleye
Cennetü’l-‘adni vere aña maḳām
- 5 Dü melek çıḳdı dedi tāriḡini
Etdi ‘azm-i ḳarye-i dārü’s-selām
Sene 1222

145

Berāy-ı Cülūs-ı Sulṭān Muşṭafā ‘Aleyhü’r-Raḡme
Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Hāzret-i Rabbü’l-Ḥamīde edelim ḡamd ü şenā
Kim yeñiden cism-i kevne eylemiş revnaḳ ‘aṭā
- 2 Hābbezā revnaḳ ki şevketdir o revnaḳ ‘āleme
Nev-bahārāsā bütün eczāya sārī ḡaliyā
- 3 Geldi nā-geh hep zevi’l-ervāḡa bir şevḳ-i cedīd
Tāzeletdi ‘ālemi bir nev-peyām-ı cān-fezā
- 4 Bāġzār-ı devlet olmuşken ḡazān-ālūd-ı ğam
Bir ḡudāvendiñ zḡhūru baḡş edip feyz-nümā

- 5 Necl-i pāk-i Ḥazret-i ‘Abdu’l-ḥamīd Ḥan-ı velī
A‘nī kuṭb-ı ḥilāfet-pāye Sulṭān Muṣṭafā
- 6 Ol ḥidiv-i dādger ṣāhen-ṣeh-i ‘ālī-güher
Ḥusrev-i Ḥaydar-zafer ‘ālī-himem bahru’l-‘aṭā
- 7 Rāfi’-i ḥüzn ü elem ṣāhib-kırān-ı Cem-ḥaṣem
Dāver-i Dārā ḥādim-i ḥaḳan iḳlīm-i seḥā
- 8 Ḳabzasında kār-gir olmuş kemāl-i salṭanat
Ḳudret-i Ḥaḳla miṣāl-i dest-i Mūsāda ‘aṣā
- 9 Nā-gehān bir rüz-ı firüz-ı şüküh-endüzda
Oldu şems-i lâmi‘ü’l-envārveş zulmet-zidā
- 10 Rüz-ı cum‘a eyemen-i sā‘at idi vaḳt-i cülüs
Nām-ı pāki muḳteżası zāhir oldu ıṣṭifā
- 11 Etdiler iclās o dādār-ı mu‘allā-perveri
Himmet-i merdān iḳdām-ı gürüh-ı evliyā
- 12 Millet-i beyzāya Ḥaḳ meymün ede teṣrīfini
Çok cedīd[i] eskide zāt-ı şerīfi dā’imā
- 13 Keşret-i şeh-zādegānla zāt-ı vālā-şānını
Vāṣita etsin beḳā-yı nesl-i vālāya Ḥudā
- 14 Ġālib olsun düşmen üzre cünd-i nuşretīleri
Bulsun elḳāb-ı hümayün ile revnaḳlar ğazā
- 15 Müjde-i yümn-i ḳudüm-ı devlet-i şāhānesin
Güş edince Nürī-i şeydā-yı târiḥ-āṣnā
- 16 Ḳaşd-ı zabṭ-ı sāl-i ferruh-fāl içün buldum haḳir
Sādece bir mıṣrā’-ı bī-ma‘nā-yı Türki-edā

- 17 İşte gedi birden evreng-i şehen-ŝāhine
 Oldu dehre pādŝāh Dördüncü Sulţān Muŝtafā
 Sene 1222

146

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Kedĥudā-yı mehd-i ‘ulyā sābıķā
 Yūsuf Aĝa ol ferīd-i mu‘temed
- 2 Bihterīn istiĥyā-yı ‘aşr idi
 Bir nazīri gelmemiş dehre ebed
- 3 Hāll ü ‘aķd u retķ u fetķ-i salţanat
 Cilveger etdike destin rā’ya med
- 4 Merĥametde bī-nazīr iĥlāsda
 Zıķri idi Kıl hüv’Allāhu aĥad
- 5 Hī ricāl-i devlet ire olmamış
 Böyle bir iĥsān vücūdu bī-‘aded
- 6 Rükñ idi devletde ĥayrātı keŝīr
 Hāŝılı elĥāfına yoĝ idi ĥad
- 7 Mehd-i ‘ulyā rıĥlet etdi ol daĥı
 Eyledi meftūĥ iken bābını sed
- 8 Hācca ‘azm etmişken ol zāt-ı ŝerīf
 Gösterip taķdīr aña bir dest-i red
- 9 Hāyf kim ĥatlini taŝvīb eylemiş
 Cem‘ olup bir yere aŝĥāb-ı ĥased

- 10 Oldu ârāmghāhı tã rūz-ı kıyām
Bursaveş bir mu‘teber ra‘nâ beled
- 11 Ol naşıl etdiyse mesrūr ‘âlemi
Rûhunu şād eylesin Rabb-i Şamed
- 12 Kâtlini gûş eyleyip Nûrî dedim
Târîhîni Yûsuf Ağa hây meded
Sene 1222

147

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Âh kim Hâcî Hüseyin Ağanıñ ‘işmetli kıızı
‘İffet-ârâ zevce-i Aḥmed Beg ol ârām-ı cãn
- 2 Tûṭî Mollâ ‘Â’işe Ḥanım gül-i bâğ-ı edeb
Nâz-perver gonçe-i gülşen-serây-ı ḥanümân
- 3 On sekiz yaşında ḥayfâ kim cihân-ı fânîden
Rûhu oldu tã’ir-i fuşhetgehe rûḥâniyân
- 4 On sekiz günlük yetim-i yâdgârıñ terk edip
‘Âlem-i bâķiye göçdü oldu gözlerden nihân
- 5 ‘Âlem-i kevn-i fesâdın berzaḥından kurtulup
Şübhesiz oldu şehâdetle şitâbân-ı cinân
- 6 Dest-i ḥûru’l-‘înden tensîm ü Kevşer nûş edip
Hem-dem-i Zehrâ-yı Kübrâ kıl anı yâ Müste‘ân
- 7 Çâr imâmân geldi Nûriye dedi târîhîni
Eyledi ‘azm-i ḥaremghâh-ı behişt-i câvidân
Fî 27 Rebî‘ü’l-evvel sene 1222

148

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Hem-ser-i İbrāhīm Ağa bint-i İbrāhīm Ağa
Zāhide Mollā-yı ‘işmet ser-firāz-ı şālihāt
- 2 Tāc-ı mestūrāt idi bir ‘iffet-ārā zāt idi
Hayf[ā] genc iken etdi bir muşibetle vefāt
- 3 Oğlunuñ fevtine on gün şabr edip göçdü o da
Böyledir resm-i vücūd-ı kâ’ināt [u] fāniyāt
- 4 ‘Afv edip Mevlā günāhın rahmet-i Hāk rūhuna
Hem-demi olsun na‘īm içinde hūr-ı bâkiyāt
- 5 Geldi üçler târih-i fevtin dedi merhūmeniñ
Rūhunuñ ārāmgehi ola cinān-ı ‘āliyāt
Fî 11 Ramazān sene 1222

149

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 İbrāhīm Ağanınñ iki günlük
Ma‘şūmecigi semāya uçdu
- 2 Hāzz etmedi ‘ālem-i fenādan
Üç gün yaşayıp bekāya göçdü
Sene 1222

148

- B, Ç; Ü1, 246a; - Ü2

149

- B, Ç; Ü1, 246a; - Ü2

150

Mefā ‘īlün Mefā ‘īlün Mefā ‘īlün Mefā ‘īlün

- 1 Meded İbrāhīm Ağa Sūhte-zāde ḥaste maḥdūmu
Civān Aḥmed Ağa bulamamış ḥiç derdine dermān
- 2 Cihānıñ görmemiş ‘ömründe bir gün şıḥḥatin aşlā
Nihāyet erdi ‘ömrü āḥire yok çāre vü imkān
- 3 Hemān tābūt ile ‘azm-i serāy-ı cāvidān etdi
Şitābān oldu bāğ-ı ‘adne hem çün fāris-i meydān
- 4 Günāh [u] cürmünü ‘afv eyleye Mevlā-yı zū’l-in‘ām
Serāy-ı cennetü’l-‘alāda etsin ba’d-ez-īn iskān
- 5 Vefātı tāriḥi çıkdı dü lebden bir du‘ādır bu
Şifā-yāb ola rūḥu dārū-yı ‘afvıñla yā Sübhān
Fī 27 Şafer sene 1222

151

Mefā ‘īlün Mefā ‘īlün Fe‘ūlün

- 1 Dirīgā zevce-i İsmā‘īl Ağa
O ‘işmet-perver-i devr-i zemāne
- 2 Harem-pirāyesi ol Tūṭī Hatun
Ki mestūrāt içindeydi yegāne
- 3 Bu dārū’l-miḥneti terk etdi gitdi
Varıp cennetde tıttı āşyāne

150

- B, Ç; Ü1, 246a, 246b; - Ü2

151

- B, Ç; Ü1, 246b; - Ü2

4 İlāhî yarlığa cürm ü günāhın
Revānın hem-dem et hūr-ı cināna

5 Dedim āh ile tāriḫ-i vefātın
Atıldı cennete oldu revāne
Sene 1222

152

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1 İmām-ı cāmi'-i Sulṭān ḥāmil-i Qur'ān
'Alī Efendi o zāt-ı ḥalīm ü āzāde

2 Sütüde-ḥulḳ pesendide-i e'imme idi
Nazīri yoğ idi ḥilm-i edebde dünyāda

3 Dem-ā-dem 'ādeti her Ādeme tevāzu' idi
Kerīm idi ḍarrāda [vü] vaqt-i serrāda

4 Dirīğ pençe-i saht-ı ecelden ol merḥūm
Bu ḥākdān-ı mezār içre oldu üftāde

5 Vefātı tāriḫini çıkdı çār imām dedi
İkāmēt eyleye kaşr-ı şafā-yı me'vāda
27 Rebī'ü'l-evvel sene 1222

153

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Yaḥyā Ağa-zāde nūr-ı dīdesi
Aḥmedi maḥdūm ol ma'sūm-ı pāk

152

- B, Ç; Ü1, 246b; - Ü2

153

- B, Ç; Ü1, 246b, 247a; - Ü2

- 2 Şoldu birden ğonce-i ra'nā gibi
Tıfl iken hayfā ki olmuş derdnāk
- 3 Olmadı ālūde-i levş-i fenā
Etmedi mücrimler ile iştirāk
- 4 Maḥbes-i dünyādan āzād etdiler
Uçdu bir bülbül gibi bī-ḥavf [u] bāk
- 5 Çıkdı bālā rūḥu tāriḥi budur
Eylediler anı ḥālā zīr-i ḥāk
Sene 1222

154

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ülün

- 1 Vekīl-ḥarc oğlu kim Mollā 'Alīdir
Dirīḡā genc iken olmuş revāne
- 2 Faḡīḥ ü 'ālim ü dānā idi ol
Ederdi ḥācelik hep ṭalibāna
- 3 Mezīd-i ḥilm ile olmuşdu yektā
Bütün eṭvārı idi 'ālimāne
- 4 Edip nā-geh beḡāya 'azm u rıḡlet
Tutup cennāt-ı 'adni āşyāne
- 5 Ḥudā 'afv eyleye cürm ü ḡuşūrun
Ḡuşūr-ı Cennet olsun aña lāne
- 6 Vefātı tāriḡini dedi hātif
'Azīmet eylemiş dār-ı cināna
Sene 1222

155*Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün*

- 1 Cebecilerde İbrāhīm Çāvūş
Ehli dünyādan oldu dāmen-çīn
- 2 Ya‘nī terk etdi dār-ı dünyāyı
Oldu hem-bezm-i hūr-ı ‘illiyyin
- 3 Geldi āh ‘Azrā’ il dedi tārīḡ
Gitdi Mīnūya ‘Ātike kadın
Sene 1222

156*Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün*

- 1 Dirīḡ kim yine bir merd-i luṭf u cūd [u] seḡā
Kerīm-i sufre-küşā ehl-i ḡayr ebū’l-fuḡarā
- 2 Penāh-ı ḡayl-i mesākīn ‘Alī Re’īs-zāde
Güzīde-i küremā ya‘nī Ḥācī Meḡmed Aḡa
- 3 Şalāḡ u cūd ile me’lūf idi ḡayātında
Zebānı olmuş idi āşnā-yı her esmā
- 4 Maḡām u cāyı ziyāfetgeh-i behişt olsun
Na‘īm-i raḡmete dilīr ede anı Mevlā
- 5 Vefātı tārīḡin üçler çıkıp dedi böyle
Güşāde rūḡu edip ‘azm-i cennetü’l-me’vā
Sene 1223

155

- B, Ç; Ü1, 247a; - Ü2

156

- B, Ç; Ü1, 247a, 247b; - Ü2

157

Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn

- 1 Ebū’l-iḥsān-ı cevṡād nādirü’l-aḳrān ve’l-imtişāl
Şehāvet-pişe ya’nī kim ‘Alī Zākī Hüseyn Ağa
- 2 Mesākīn ü yetīmāna ederdı dem-be-dem iḥsān
Riyāsız etdirirdi rūz u şeb na‘māsını yağma
- 3 Yüzünden olmadı dünyāda aşlā kimse rencide
Mezīd-i ḥilm ile yektā idi ol zāt-ı bī-hemtā
- 4 Hudā müstağraḳ-ı gufrān edip ‘afv eylese cürmün
Ki hoşnūd idi andan cümleten a‘lā ile ednā
- 5 Simāt-ı mağfiretle seyr ola cennāt-ı ‘ulyāda
Desin Rıdvān anıñ nāmına mışyāf-ı kerem-pirā
- 6 Vefātı tārīḫini çıkdı üçler dediler Nūrī
Maḳāmın eyle yā Rab luṭfuñ ile cennetü’l-mevā
Sene 1223

158

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Faḫrū’l-eşbāh kerīmü’ş-şiyem İsmā‘īl Ağa
Şāḫib-mekremet a’nī ser-ḥamīre-i cübbān
- 2 Merd idi ‘ıffet ü taḳvāda nīgū-ḥaşlet ile
Her gören eyler idi ‘ādetini istiḥsān

157

- B, Ç; Ü1, 247b; - Ü2

158

- B, Ç; Ü1, 247b; - Ü2

- 3 Şabr edip niçe zemân miḥnetine dünyânıñ
‘Âkıbet oldu vaḳâr ile şitâbân-ı cinân
- 4 Derd-i âlâm-ı fenâdan iki kat olmuş iken
Müsterîḥ oldu göçüp ‘âlem-i bâḳîye hemân
- 5 Çâr imâmân çıkıp târîḥini böyle desin
Raḥmet-i Haḳḳa ola rûḥu sezâ yâ Sübhân
Sene 1223

159

Fe‘ilâtün Mef‘ilün Fe‘ilün

- 1 ‘Alî Zâkî Şerîf Ağanıñ
Küçücük kızcacı ki bir gül idi
- 2 Çâr mâha Ḥadice ma‘şûme
Ki yüzü lâle saçı sünbül idi
- 3 Dâr-ı dünyâda etmedi ârâm
Aşlına rüc‘ate temâyül idi
- 4 İki hâtif çıkıp dedi târîḥ
Uçdu bâğ-ı cinâna bülbül idi
Sene 1223

160

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Kâsım oğlu Meḥmed Ağa-zâdesi ma‘şûm-ı pāk
Ya‘nî Aḥmed Beg o tıfl-ı nev-zuhûr-ı gülnihâl

159

- B, Ç; Ü1, 247b, 248a; - Ü2

160

- B, Ç; Ü1, 248a; - Ü2

- 2 Şanki dünyâdan şafâ-yâb olmadı ‘azm eyledi
‘Âlem-i ervâha sür‘at birle etdi irtihâl
- 3 Târîhin çıkdı düvâzdeh dediler züvvâra
Bülbül oldu gülşen-i cennâta açdı perr ü bâl
Sene 1223

161

Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Zevcesi âh Şerîf Süleymânî
Fâtıma ya‘nî gönçe-i ‘iffet
- 2 Oldu dünyâ-yı fânîden bî-zâr
Eyledi ‘azm-i ‘âlem-i vaḥdet
- 3 Yediler geldi târîhin dediler
Ola rûḥ-ı revânına rahmet
Sene 1223

162

Berây-ı Cülûs-ı Meymenet-me’nûş Ḥazret-i Sultân Maḥmûd Ḥân

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ülün

- 1 Erişdi bir peyâm-ı nâ-gehânî
Ki îrâş etdi ḥalka şâdmânı
- 2 Muḳadder tâzededen tâze getirdi
Yine ser-sebzî-i ‘Oşmâniyânı
- 3 Meserret-baḥş olup İslâmiyâna
Cülûs-ı Ḥazret-i şâḥib-kırânı

161

- B, Ç; Ü1, 248a; - Ü2

162

- B, Ç; Ü1, 248a, 248b, 249a; - Ü2

- 4 O Maḥmūdu'l-fi'āl dād-perveri
Cihānıñ şāh-ı gerdūn-āstānı
- 5 Güzīde zāde-i 'Abdu'l-Ḥamīd Ḥān
Kerīm ibni kerīm-i bī-mūdānī
- 6 Cihān-pirāye sultān-ı selāṭīn
Cenāb-ı Ḥazret-i Maḥmūd-ı şānī
- 7 Ḥidiv-i bī-mu'ādil şāh-ı 'ādil
Bi'l-istiḥkāk-ı mollā sāyebānı
- 8 Cihānbān-ı serir-i 'adl ü inşāf
Ki derbān eylemez Nüşirevānı
- 9 Olunca cālis-i taḥt-ı ḫilāfet
Nümāyāndır Ḥaḳıñ luṭf-ı nihānı
- 10 Cülüsunda ser-ā-ser oldu ḫandān
Ḥuzūr u ḡaybda ḳāḍī vü dānī
- 11 Tırāz-ı 'avn-ı Ḥaḳḳa ola şāyān
Göre rüy-ı dırāz-ı zindegānī
- 12 Bidāyet yümn 'avāḳıb ola Maḥmūd
Süre 'ālemde 'ömr-i cāvidānī
- 13 Yemīninde zafer nuşret şolunda
Ola dā'im iki peyk-i dīvānı
- 14 Muvaffaḳ ede 'adl ü dāda Mevlā
Hemān keskin ola tıḡ ü sinānı
- 15 Beḳā-yı nesl-i ḥaşşa mazḫar olsun
Yetişdirsın niçe şeh-zāde kāmı

- 16 Ede âşâr-ı hayretle şādān
Revān-ı vālid-i ħuld âşyānı
- 17 Ħudā iĥsān ede ol pādşāha
Müdebbir bir vezīr-i mihr-bānı
- 18 Ba‘īd olsun ħuzūr-ı devletinden
Ħıyābet pīşegān a‘nī edānī
- 19 Ricāl-i devlet ü ‘aşrında yā Rab
Cemālin görmesin var ise şānı
- 20 Niçe Mūsā-yı Fir‘avn-ĥışāle
Ħiṭāb etsin ‘itāben *len terānī*
- 21 Uyansın ħāb-ı ġafletden yeter ħalk
Göründü şubḥ u tevḫīḳiñ nişānı
- 22 Şıķılmışdır nihāyetde memālik
Mededler eylesin Ħıẓr-ı zemānī
- 23 Hücūm-ı düşmen-i dīn her ıarafdan
Perişān etdi büldān-ı cihānı
- 24 Ħicāz u Rūmu tıttı ceys-i a‘dā
Degildir mevsim-i sāz u aġānī
- 25 Hemān ey pādşāhım eyle himmet
Ħudādan nuşretiñ ersin āvānı
- 26 Ricāl-i ħayr-ħāhān ile peydā
Ħaķīr olsun zemānında edānī
- 27 Livā-yı nuşretiñ bālā-ter olsun
Ki pā-māl ede fark-ı ferķadānı

- 28 Ola devriñde hep âsûde ‘âlem
‘Adû-yı dîn ü devlet ola fânî
- 29 O şâhen-şâh-ı Maḥmûdu’l-ḥişâliñ
Cûlûs-ı nâ-geh-i yûmn-iḳtîrânı
- 30 Vuḳû‘un gûş edip Nûrî-i bende
Gelince Ḥanyaya müjde-resânı
- 31 Düşündüm nazm edem târîḥin ancak
İşitdim söylüyor ḥâmem zebânı
- 32 Ki yazmışlar niçe târîḥ-i ğarrâ
Sitambuluñ gürûh-ı şâ‘irânı
- 33 Kimiñ var taşrada tanzîre yâr ey
Ḥuşûşa Vehbî-i mu‘ciz-beyânı
- 34 O ḳuṭb-ı şâ‘irân nazm eylemişdir
Tevârîḥ-i laṭîf-i pür-ma‘ânî
- 35 Seniñ ḥaddiñ midir bu emre iḳdâm
Ki taḳlîd edesin rûḥâniyâtı
- 36 Dedim ey ḥâme gerçi ḳudretim yok
Cevâhir neşrine mânend-i kânı
- 37 Velî şevketliniñ şevḳ-i ḳudûmu
Getirdi nuṭḳa lâl olmuş lisânı
- 38 Çü müy-ı jengi hep ḳarma ḳatışdır
Bütün nazm etdigim lafz u ma‘ânî
- 39 Hemân ‘ayniyle eftimûna beñzer
Giridiñ berg-i sebzi armaġânı

40 Niyâz mıdır ki taḥḳîr etmesinler
Bu ‘aşrın zümre-i nazm-âverânı

41 Cihât-ı sitteyi ṭoldurdu târîḥ
Cülûs kıldı şeh Maḥmûd-ı Şânî

42 Yazıldı şeş cihâtile bu târîḥ
Cülûs kıldı şeh Maḥmûd-ı Şânî
Sene 1223

163

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Riyâz-ı ‘âlem-i fetvâya verdi revnaḳ-ı tâze
Nağme-serâ-yı mesâ’il bir ‘andelîb menendi

2 Ne ‘andelîb faḳîh-i ifâdegâh-ı şerî‘at
Ki ṭutdu cümle-i aḳtârı şıyt-ı fazl-ı bülendi

3 O ṭuṭî kim şeref-i âyîne-dâr ḥilḳatı olmuş
Unutdurur süḥanı çâşnî-i sükker ü ḳandi

4 Uşul-i fıḳh u ‘aḳâ’idde Bū Ḥanîfe-i şânî
Ḥaḳâyıḳı yine taḥḳîḳde Ġazâlî o kendi

5 Belâgat-ı süḥan ile o ibni Ḥâcibe fâ’iḳ
Neşirle nazmda Ṭuğrâyî vü Kemâl-i Ḥucendî

6 Cenâb-ı Müftî-i Ḥanya o fâzıl-ı müteşerri‘
Ki vaşfa gelmez anın dâniş-i fuḥûl-pesendi

7 Ḳaşıde ‘arz edip ifnâlarına târîḥi ile
Şaḳîm iken yine luṭf eyleyip ziyâde begendi

163

- B, Ç; Ü1, 249a, 249b; - Ü2

- 8 Bu da sünūh edip etdim nüviste şafhaya Nūrī
Çiçekli olmasa da eylesin qabūl o perendi
- 9 Temām tāriḥ olur Ḥaḫdan isteriz bu du‘adır
Devām-ı müftī-i el-Ḥāc ‘Ömer Sa‘īd Efendi
Sene 1223

164

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

- 1 Vālī-i Qandiye vezīr ibni vezīr-i bī-naẓīr
Sābıqan qā‘im-i maqām şadr-ı vālā-yı ‘aẓīm
- 2 Maḫrem-i esrār-ı Mevlānā-yı tācü’l-evliyā
Edhemī-siret mekārım-perver ol zāt-ı kerāyim
- 3 Qıṭb-ı gerdūn-ı vezāret ‘ārif-i ‘ilm-i ledūn
A‘nī kim Dervīş ‘Abd’ullāh Paşa-yı ḫalīm
- 4 Mā-sivāyı terk idi dilde dem-ā-dem ḥ‘āhişi
Cān u dilden ārzūsu vuşlat-ı Rabb-i Qadīm
- 5 Etmedi sırrına maḫrem kimseyi ḥīn-i vefāt
Vaḫdet etdi nā-gehān aşlā degil iken şaḫīm
- 6 Yoğ idi dünyāda şimdi etdi işbāt-ı vücūd
Böyledir ehl-i ṭarīqat gāhī mevcūd geh ‘adīm
- 7 Tekye-i gufrāna medfūn etdiler ol dāveri
Şeyḫ idi Ḥaḫkā ki oldu öyle dergehde muḫīm
- 8 Eylesinler ‘ayn-ı cem‘ ‘uşşāḫ ārāmghāhına
Pīş-i qabrinde niyāza başlasınlar ‘an-şamīm

- 9 Ta ki mağfūr eylesin Mevlā günāh u cürmünü
Rūḥu olsun maẓhar-ı luṭf-ı Ḥudāvend-i Raḥīm
- 10 Gūş edince fevtini ey Nūrī mātem eyledim
Kıpladı bāğ-ı derūnum ẓulmet-i ḥüzn-i elīm
- 11 Nāv-ı ḥāmemden getirdim āb tāriḥin müdām
Hū dedi Dervīş Paşa oldu mihmān-ı na‘īm
Fī 14 Ramaẓān sene 1223

165

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Mar‘aşı Ḥazret-i ‘Alī Paşa
Ki o yār ‘adli ibni Ḥıṭābe
- 2 Şālih ü müttakī-i pāk-naẓar
Ki muḥibdir Resūl u aşḥāba
- 3 Etdi icād bunda bir miḥrāb
Maẓhar olsun rızā-yı Vehhāba
- 4 Oldu divān-ḥānede kā’im
Dest-i mü’minde hemçü sebbābe
- 5 Geldi ey Nūrī tāriḥi dilime
Kıl teveccüh hemān şu miḥrāba
Sene 1223

11: müdām: müdām revān (Vezin gereği olarak “revān” yazılmamıştır.)

166*Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ülün*

- 1 Meded İsmā‘īl Ağa Qārūn oğlu
Göçüp terk eyledi dār-ı cihānı
- 2 Faqīrāna ederdi bezl-i ni‘met
Sevindirmekde idi bī-kesānı
- 3 Rızā‘ullāha sa‘y eylerdi merḥūm
Şalāḥ-ı ḥāl idi vird-i zebānı
- 4 Cihān berzahlarından oldu āzād
Uçup cennāt-ı ‘adne murğ-ı cāmı
- 5 İlāhī yarlığa cürm ü günāhın
Aña hem-dem kılp ḥūr-ı cinānı
- 6 Mücevher ḥarfile tāriḥ-i fevti
Cinān İsmā‘īl Ağanın mekānı
Sene 1223

167*Mef‘ülü Mefā‘īlün Fe‘ülün*

- 1 Ḥayfā ki Şabuncu-zāde oğlu
Gül-gonce-i bāğce-i ḥayvānī
- 2 Ya‘nī ki Şerīf Meḥemmed Ağa
Ol bāğ-ı siyādetiñ çemānı

166

- B, Ç; Ü1, 250a; - Ü2

167

- B, Ç; Ü1, 250a; - Ü2

- 3 Şūfiyeye meyl ederdi her-dem
Dervīş idi zıkr-i ʾīn ü ānı
- 4 Hātem idi cūd ile seḥāda
Meydāna ḳomuşdu ḥalkā nānı
- 5 Genç iken edip beḳāya sür‘at
Bildı ki fenā cihān-ı fānı
- 6 Yā Rab simāt-ı rahmetiñle
Seyr ola cinān içinde cānı
- 7 Geldi dü melek demişdi tārīḥ
Cāy etdi behişt-i cāvidānı
Sene 1223

168

Fe‘ūlün Fe‘ūlün Fe‘ūlün Fe‘ūl

- 1 Aḡa-zāde el-Hāc Emīn Muştafā
Efendi ki odur zübde-i şāliḥīñ
- 2 Muṭī‘-i şerī‘at olup zühed ile
Şu Hanyada ser-defter-i müttakīñ
- 3 Hudā verdi māl-i ḥelāl-i keşīr
Ḥased etdiler ḥāline ḥāsidiñ
- 4 Cülūs-ı hümāyūnda furşat bulup
Birer müfsidiñ-i şe‘āmet-ḳarīñ
- 5 Degil kendi ḥālinde gūyā o zāt
Ḥaber verdi bühtān edip bir mehīñ

- 6 Hemân Saķıza nefyine emir edip
Mübâşirle tâ olsun anda meķin
- 7 Kırâ‘at olunduķda fermân-ı şâh
Dehân açdı hâzır olan müslimîn
- 8 Ki bu zâta bühtân edendir kezûb
Degil şerre mâ‘il emîndir Emîn
- 9 ‘Umûmen ahâlî cevâb etdiler
Ki muhşır olunsun Hudâdır Mu‘în
- 10 Ne a‘lâm-ı nâ‘ib ne ‘arz-ı vezîr
Faķat muhşır etdirdi ser-had-nişîn
- 11 Şükrler Hudâya recâ-yı enâm
Olup nezd-i şehde kabûle ķarîn
- 12 Bu keyfiyyetiñ zabt-ı târîhine
‘Azîmet edip Nürî kemterin
- 13 O dem ķuţb-ı vaķt eytdi sus ben diyem
Bunun târîhin lâ-tehfâf yâ Emîn
Sene 1223

169

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtün Mef‘ûlû Fâ‘ilâtün

- 1 Göçdü meded maķalle cāmi‘iniñ imāmı
‘Oşmân Efendi-zâde ya‘nî ‘Ömer Efendi
- 2 Taķvâ-şi‘âr zâhid hem ‘âlim hem ‘âbid
Te‘şîr ederdi hālķa kürsîde va‘z u pendî

- 3 Rencide olmamış hîç ašlā yüzünden ‘Ādem
A‘lā idi o zātın ahlāk-ı dil-pesendi
- 4 Nā-geh yüzün çevirdi dünyādan oldu tārık
Hep zāde āhar u nebk olmuş ‘alāka-bendi
- 5 Düşdü dü şakḳ-ı kil-k-i terden bu tārīhidir
Pâyāna erdi şanki ‘ömr-i ‘Ömer Efendi
Sene 1223

170

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün

- 1 Serāylı Muştafā Ağanıñ ehli
O ‘iffet-güster-i devr-i zemāne
- 2 ‘Afife Fāṭıma Ḥatun ki dā’im
Ederdi bezl-i ni‘met bī-kesāna
- 3 Şalāḥ-ı ‘işmet idi zıkr ü fikri
Hemişe zühd ü tātde yegāne
- 4 Uşandı dār-ı miḥnetden o bānū
Behişte cān atıp oldu revāne
- 5 Olup hem-sāye-i Zehrā Ḥudāyā
Ola rūḥuna firdevs-āşyāne
- 6 Dilime geldi bir tārīḥ-i zībā
‘Azīmet eylemiş dār-ı cināna
Sene 1223

171

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Usta Maḥmūd oğlu e’s-Seyyid Ḥüseyn Mollā Emīn
Genc iken ya’nī ki on altı yaşında nev-cevān
- 2 Nā-gehān bād-ı ecel ḥāke düşürdü cismini
Oldu gülberg-i vücūdu zīr-i qabr içre nihān
- 3 Nesl-i evlād-ı Resūle nisbeti kāfī aña
Devlet-i bāqīyle olmak nā’il-i dārü’l-emān
- 4 Ḥaḳ Te‘ālā şād u ḥandān eyleyip raḥmet ede
Hūr u ḡilmāna muḳārin olsun ol mihmān-ı cān
- 5 Tārīḫ-i fevtin[i] çıkdı dü ferişte söyledi
Cennet-i a‘lāya oldu rūḥu çün bülbül revān
Sene 1223

172

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Göçdü ḥayfā mülk-i bāqīye Ḥāce oğlu kıızı
Pāk-dāmen Āmine Ḥatun erip encāmına
- 2 Vaz’-ı ḥaml eylerken etdi ‘ālemiñ bārın fidā
Vardı cināna sebük-bār oldu anda sākine
- 3 Cürmünü ‘afv ede Mevlā cün şehīden gitdi ol
Lāyık olsun murğ-ı cānı raḥmet-i Ḥaḳ bāḡına

171

- B, Ç; Ü1, 251a; - Ü2

172

- B, Ç; Ü1, 251a; - Ü2

1: oğlu: oğlunuñ (Vezin gereği olarak ek çıkarılmıştır.)

- 4 Geldi dü hâtif dedi târîḫ-i fevtin nâ-gehân
 Ḥuld-ı a‘lâ menzil-i vâlâ-yı rûḫ-ı Âmine
 Sene 1223

173

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 ‘Â‘işe bint-i Ḥadîce Ḥatun
 Ğonce-i bâğ u şalâḫ-ı ‘iffet
- 2 Bîkr-i nev-reste iken merḫûme
 ‘Âlem-i bâḳiye etdi sür‘at
- 3 Görmemiş idi cihânda kâmin
 Ola ‘uḳbâda ğarîḳ-i rahmet
- 4 Çıkdı çâr ‘unşur ile târîḫi
 Eyledi cennete nâ-geh riḫlet
 Sene 1223

174

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Yerlüyan Ağası Müftî-zâde İbrâhîm Ağa
 Ol şehâvet kânı ya‘nî mazḫar-ı ḫulḳ-ı kerîm
- 2 Gerçi dünyâ miḫnetinden idi zaḫmet-keş velî
 Râḫatu’l-ervâḫ-ı ‘adne oldu ammâ kim muḳîm
- 3 Böyle bir dervîş-meşreb bir ‘aliyyü’ş-şân idi
 Kim mezîd-i luṭf u in‘âmı ‘umûmaydı ‘amîm

173

- B, Ç; Ü1, 251a, 251b; - Ü2

174

- B, Ç; Ü1, 251b; - Ü2

- 4 Āyet-i yuhyi'l- 'izām evşāf-ı Hāḡdandır ki Hāḡ
Eylər ihyā raḡmetiyle olsa da 'azm-i remīm
- 5 Ḳurb-gāh-ı menzil-i rūḡu'l-emīn olsun yeri
Cürm [ü] 'işyānın baḡışla raḡmetiñle yā Kerīm
- 6 Hūr u ḡilmān u aḡibbāsiyla zevḡ etsin müdām
Āb-ı kevşerden hemīşe nūş ede bī-ḡavf u bīm
- 7 Çār imāmān geldi tāriḡin dediler Nūriye
Rūḡu olsun zīb-i bezm-i şehr-i firdevs-i na'im
Fī 22 Şafer yevmü's-sebt sene 1224

175

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Ḥasan Aḡa kıızı ol Bāḡ emīni-zādeniñ ehli
Ki belki görmemişdi vechini dünyāda āyīne
- 2 Şalāḡ u 'iffet ile eyler idi 'ömrünü imrār
Niçe demler cihān derdine ḡoymuş başı bāline
- 3 Ḥudā 'afv eyleye cürm ü günāhın faẓl u luṡf ile
Ola maẓhar revān-ı pāki sırr-ı 'ayn-ı Yā Sīne
- 4 Dedim tāriḡ-i fevtin ḡuş edip ol 'işmet-ārāniñ
Ruḡiyye ḡadın ersin yā İlāḡi ḡūrī-i 'īne
Sene 1224

176

Mef'ülü Mefā'ilün Fe'ülün

175

- B, Ç; Ü1, 251b; - Ü2

1: Aḡa: Aḡanıñ (Vezin gereḡi olarak ek çıkarılmıştır.)

176

- B, Ç; Ü1, 251b, 252a; - Ü2

- 7 Ya'nî ta'zîmât ile defn etdiler o 'âşıkı
 Kıbrine vaz'-ı sûtunu cümlesi görmüş sezâ
- 8 İşte üçler çıktı meydâna dediler târîhin
 Çâk edip şevb-i siyâhın göçdü Zerko Muştafa
 Sene 1224

178

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fâ'ilün

- 1 Âhû Babası Hanyamızıñ göçdü hasretâ
 Maḥzûn edip firâkı şehr-i ḥaşş u 'âmını
- 2 'Oşmân Ağa cezâ'ir-i ğarbıñ vekîli kim
 Naşre'd-dîn idi şanki işitdirdi nāmını
- 3 Şâlih idi şaḥîḥan sebük-rûḥ idi o zât
 Bir sâde dil ki vaşf edemem ihtîşâmını
- 4 Maḥşûş idi ṭabî'atine ülfet-i 'umûm
 Ammâ severdi cânla nâsıñ kirāmını
- 5 Kıbrin ziyâret eyleye rahmet melekleri
 Vaz' edeler ḥuzûruna cennet ta'âmını
- 6 Hem 'aşr u 'ûd u 'anber-i rahmetle ṭoldurup
 'Atâ vü rûḥunuñ dem-i maḥşer meşāmını
- 7 Târîḥ-i fevtini dedi Nûrî-i muḥlişi
 Ḥuld-ı berinde eyleye İzîd maḥāmını
 Fî 9 Şevvâl sene 1224

178

- B, Ç; Ü1, 252a, 252b; - Ü2

179

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Hāyf kim genc iken etmişdir vefāt
Tālib-i ‘ilm ü hüner Mollā ‘Alī
- 2 Şöhreti liman re’îsi oğlu kim
Ders ü meşq-i haṭda var idi eli
- 3 Ya’nî isti’dād-ı ‘ilm ü ma‘rifet
Cebhesinde olmuş idi müncelī
- 4 Gitdi gerçi kendi bāğ-ı cennete
İftirākı yakdı aḥbābın velī
- 5 ‘Andelīb-i rūḥu etsin yelleli
Nüş ede cennetde mā-ı selseli
- 6 Şāfi‘i olsun Hudāyā Muşafā
Hem-dem et aña İmām-ı Hānbeli
- 7 Geldi üçler dedi fevti târîḥin
Raḥmetü’l-Mevlā ‘Alī rūḥu’l-‘alī
Fî Ramazān sene 1224

180

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Sābıķan dördüncü sekbān aşcısı
Hācī Mūsā Usta ol ibni fütūḥ

179

- B, Ç; Ü1, 252b; - Ü2

180

- B, Ç; Ü1, 252b; - Ü2

- 2 Müstaķīm idi şadāķat-kār idi
İhtiyār idi ki sürmüş ‘ömr-i Nūh
- 3 Dedi ‘ışk olsun yola nā-geh gelip
Hānesine zābıt-ı ser-ḥadd-i rūḥ
- 4 Teng-nāy-ı fāniden göçdü hemān
Şundu sāķi-i ecel cām-ı şabūḥ
- 5 Geldi bir nöbetci dedi tāriḥin
Cennet-i a‘lāda bulsun ay fütūḥ
Sene 1224

181

Mef‘ulü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Kōl oĝlan oĝlu Dervīş Ağaniñ kerimesi
‘İşmet-penāḥ ya‘nī o ma‘şūme ‘Āşıme
- 2 Ḥayfā ki bir nigār-ı leṭāfet-şi‘ār iken
Ḥār-ı ecelden olmadı eyvāḥ sālīme
- 3 Murĝ-ı revānı uçdu çemenzār-ı cennete
Olsun sezā-yı ṭāķ-ı mu‘allā-yı Fāṭıma
- 4 Tāriḥ-i fevti cevhere denip tuḥfedir
Kāndler yeyip ki budur aña ḥüsn-i ḥātime
Sene 1224

182

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

181

- B, Ç; Ü1, 252b, 253a; - Ü2

1: oĝlan: oĝlanı (Vezin gereĝi olarak ek çıkarılmıştır.)

182

- B, Ç; Ü1, 253a; - Ü2

- 1 Muştafâ Ağa Kolan oğluna Hâk etdi ‘atâ
Dâr-ı dünyâda mübârek ola bir baht-ı şefîk
- 2 Toğdu şulbünden anıñ ya‘nî ki bir tuhfе püser
Yaşayıp ‘ilm ü ma‘ârif ile olsun şiddîk
- 3 Şordular târîh-i mîlâdını Nûrî diye kim
Geldi dünyâya mu‘ammer ola Meḥmed Tевfîk
Sene 1224

183

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Dirîgâ der-i cevânı şeh-pezîr-i hâk-i pinhân
‘Alîkâgilleriñ Ser-defter Dervîş Süleymân
- 2 Zârif [ü] nükte-dân būdu hünermend-i yegâne
Anıñ fevķinde Hanyada yoğ idi fâris-i meydân
- 3 Şalâh-ı hâl odur cebhe âteş çün neyr ızhar
Yüzünde pertev-i nûr-ı hidâyet idi tâbân
- 4 Fenâ-yı ‘âlem-i nâsût u efhemîde būdu
Anıñçün oldu lâhût-ı beķâya ol şitâbân
- 5 Beşevеd emrazeş-i Hâk devâneş reh-ber-i râh
Hudâ ‘afv eyleye cürmün bi-Hâk-ı sır-ı Kır’ân
- 6 Neveştem ĩn mülemma‘ târîh-i ğarrâyı nâst
Geçip rûḥu beķâya ‘azm edip Dervîş Süleymân
Sene 1224

184

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

- 1 Da'ustı oğlu İbrāhīm Ağanıñ duhter-i bikri
Ruķiyye ol dūr-i nā-süfte-i baħr-ı güher-zebān
- 2 Dirīgā ber-murād olmazdan evvel göçdü ol bānū
Tesettür eyleyip kabır içre oldu göz göre pinhān
- 3 İşitmiş idi hūrī vaşfını cān atdı cināna
Fenā meşşātır dünyā-yı dūnu eylemiş iz'ān
- 4 Hudāyā hem-dem et hūr-ı cināna rūh-ı vālāsın
'Arūsī-i vişāl-i rahmetiñe kıl anı şāyān
- 5 Gelip dü hātif oldu mışrā'-ı tārīhini gūyā
Ruķiyye mesken-i emlāk-ı 'adne oldu bāl-efşān
Fī Şevvāl sene 1224

185

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

- 1 Hayf kim ya'nī Ağāko Aħmed Ağanıñ kıızı
Bikr-i nev-reste Züleyhā Nā'ile ol 'ākile
- 2 Nā-murād idi cihānda genc iken erdi ecel
Terk edip dāru'l-gurūru Hāķķa oldu vāşıla
- 3 Hāclegāh-ı cennetü'l-me'vāya rūhu 'azm edip
Baķmadı dünyā gibi bir fānī zıll-ı zā'ile

184

- B, Ç; Ü1, 253a, 253b; - Ü2

185

- B, Ç; Ü1, 253b; - Ü2

- 4 Tārīḫ-i fevtin dü ḥūrī çıkdı taqrīr eyledi
Oldu cāvidān-ı firdevse Züleyhā Nā'ile
Sene 1224

186

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılün

- 1 Keyeso Kal'asınıñ ol 'azabān ağası
Ya'nı el-Hāc 'Alī Beg edip iqbāl-i vaṭan
- 2 Hilm-i ihlāş ile bir merd-i seḥā-pişe idi
Ṭab'-ı vālāsına bir ni'met idi ḥulḳ-ı ḥasen
- 3 Nā-gehān eyledi ol servere rihlet
Cān ile oldu hemān tārik-i aḥzān u mihen
- 4 'Afv edip cürmünü Mevlā ola rūḥu şādān
Ḳabri nūr ile ṭolup olsun o cāy-ı me'men
- 5 Geldi üç hātif-i raḥmet dediler tārīḫin
Eyleye rūḥuna Ḥaḳ cennetü'l-'adni mesken
Sene 1224

187

Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün

- 1 Ḥasan Kedḥudā-zāde İbrāhīm Ağa
O merd-i şadāḳat o şāfi'l-cinān
- 2 Ḥalīm idi ifrāṭa eyu 'Ādem idi
İşiyle muḳayyed geçirirdi ezmān

4: cāvidān-ı: cāvidānī (Vezin gereği olarak düzeltme yapılmıştır.)

186

- B, H; Ü1, 253b; - Ü2

187

- B, Ç; Ü1, 253b, 254a; - Ü2

- 3 Gelip nā-gehān peyk-i ‘Azrā’il etdi
Revānını ‘uqbāya da‘vetle mihmān
- 4 Vefātına tārīḥdir cevheriden
Behişt-i berinde ola Ḥaḫḫa şāyān
Sene 1224

188

Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn

- 1 Şehen-şāh-ı cihān sulṭān-ı zī-şān şāh-ı gerdūn-cāh
Ḥudāvend-i ḥudāvendān o Maḥmūd Ḥan-ı zıll’ullāh
- 2 O ārāyende-i taḥt ol civān-baḥt-ı selāṭīn kim
Derinde Ḥusrev [ü] Dārā sezādır olsalar nān-ḥāh
- 3 Mübārek cebhesinde lāmi‘ olmuş nūr-ı te’yidāt
Olur a‘dāsına ḡālib mü’eyyedir min-‘ind’illāh
- 4 O Maḥmūdu’ş-siyem ol şāḥib-i ḥulḳ-ı ḥamīde kim
Dem-ā-dem oldu şer‘-i Aḥmedīde sālīk-i şeh-rāh
- 5 O Mevlānā-reviş kim ma‘deletde zātı yektadır
Olur el-Ḥāc Bektaş Velī bir bende-i dergāh
- 6 Resūl’ullāha vardır intisābı şübhemiz yoḫdur
Derinde seg olur Mosḫov gibi bir ḥīleci rūbāh
- 7 Delīlim bu cülūsundan geçince bir sene şaydım
Muvāfiḳ buldu bir terkīb-i vālāyī dil-i āḡāh
- 8 Ki ya‘nī iki yüz yigirmi dört tārīḥine uymuş
Ḥesāb-ı ebced ile ta‘dād eyle istikṣāh

- 9 Niçe fā'ik ise ol lafz-ı vālā sā'ir elfāza
Olur sevkelimiz de luṭf-ı Hākla fā'ik-i eşbāh
- 10 Hemān iclāl ile 'ömr-i ḥudāvendi dırāz olsun
Yed-i ṭulā-yı istilāsı küffārīn ola kūtāh
- 11 O terkīb-i bihīn bir sırr-ı a'zamdır ki şāyāndır
Olursa rūz u şeb tekrār ile tesbīḥ-i her efvāh
[Sene 1224]

189

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Mollā Vehbī Ḥanyanīn bir ṭūṭī-i şeydāsıdır
Nuṭṭunu çok diñledim akrānı müstešnāsıdır
- 2 Köhne vādīlerde oynatmaz semend-i ḥāmesin
Nev-zemīn-i dil anīn cevālāngēh-i pehnāsıdır
- 3 Ḥabbezā şī'r-i ḥayāt-āver bu demlerde anīn
Tev'em-i nuṭṭ-ı Mesīḥā nazm-ı rūḥ-efzāsıdır
- 4 Ya şağīrū's-sīn ya ratbu'l-beden buyurulduḡu
Nuṭṭ-ı Mevlānā anīn vaşf-ı şafā-pīrāsıdır
- 5 Nev-civānlar bu ḥadāşetle ağır başlı gezer
Ḥanyada ebnā-yı cinsi zümresi babasıdır
- 6 Böyle isti'dād-ı māder-zād ile göz dikmesin
Okuyup yazanlarıñ ser-defter ü yektāsıdır
- 7 Ḥüsn-i ḥāl ü dāne-i ḥāl-i siyāh-ı 'ārızı
İki cevherdir ki zīb-i kāmēt-i bālāsıdır

- 8 Şi'r ü inşâsı dü şehperdir hemân pervâz eder
Himmet-i 'âlî ile Qâf-ı hüner 'anqâsıdır
- 9 Harf ü nahv ü fikh u taşvîr-i ferâ'iz bi't-temâm
Kendiye Vehbî Îlâhî kesbiniñ ednâsıdır
- 10 Hilm u ifrât-ı hayâ zâtına olmuşken hicâb
Sözde ilzâm etmede emsâli bî-pervâsıdır
- 11 Eski Seyyid Vehbî vü Vehbî-i Sünbül-zâdeniñ
Sâlisidir belki 'irfân ile bu a'lâsıdır
- 12 Şi'r-i cân-perverle Nâbî gibi olmuş nâm-dâr
Rûz u şeb efkâr u dersi maqşad-ı aqşâsıdır
- 13 Söyledikçe dūd-ı hoş-bū meclisi ta'tîr eder
Ol siyeh-çerde cihânıñ 'anber-i sârâsıdır
- 14 Maşdar etmiş fâ'il-i mutlak anı şî'r-i tere
Kâşif-i sırr-ı zamâ'ır tab'-ı 'irfân-râsıdır
- 15 Şâhib-i dîvândır ol her ne dese destûrdur
Hâfızâsâ şimdi 'aşrını nâzım-ı dânasıdır
- 16 Kıymetin bilmez melâhatden haber-dâr olmayan
Kulzüm-i 'ilm ü kemâliñ lu'lu'-ı lâlâsıdır
- 17 Ol cevân-ı hurde-sâliñ sâlik-i muhlîş gibi
Şeyh Nûrî naqş-bend-i midhat-i vâlâsıdır
- 18 'Ukde-i ekdâr ile zihnime gelmişken fûtûr
Söyleden Nûrî-i tab'ım sükker-i imâsıdır
- 19 Nâmı dîvân-ı sühan-ı câna meşbût olduğun
Kayd için bu beyt-i ra'nâ kil kimiñ mühdâsıdır

- 20 Şi'r ü inşadır iki şāhidle tārīḥin dedim
 Vehbī-i şā'ir Giridiñ bülbul-i gūyāsıdır
 Sene 1225

190

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Gülşen-i Bektaşīden bir gül-i būyā şolup
 Verdi fenāya teni[ni] rūḥu bulmuş beḳā
- 2 Hāzrete göçdü bir erkān-ı cihānda güher
 Server-i abdāl-ı Hāḳ ya'nı Süleymān Baba
- 3 'Ārif-ı b'illāh idi merd-i dil-i āgāh idi
 Zübde-i eşbāh idi ehl-i dile reh-nümā
- 4 'Ālem-i keşretten ol nefret edip nā-gehān
 Bezmgāh-ı vaḥdete oldu meserret-resā
- 5 Heşt behiştten gelip nağme-i tārīḥidir
 Terk-i fenā eyledi rūḥ-ı Süleymān Baba
 Sene 1225

191

Mef'ülü Fā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün

- 1 Büldān-ı Rūm ilinde ser-ḥadd-i māl-dārım
 Nāmım[a] Ḳandye dendi vūs'atde Ḳandahārım
- 2 Hısn-ı ḥaşīn-i Rūmum bir tuḥfe merzübūmam
 Ben menba'-ı 'ulūmum ḡāyet metīn ḥiṣārım

190

- B, Ç; Ü1, 254b; - Ü2

191

- B, Ç; Ü1, 254b, 255a; - Ü2

- 3 Bir al‘a-ı keb rim d ny da b -naz rim
A‘d ya pek ‘as rim  y n-ı i‘tib rim
- 4 Amm  ki imdi bilmem bir arz-ı diger oldum
Cem ‘iyyetim peri n olmu ne tür [u] m ram
- 5 Cennet gibi gelirdim her  demi n gözüne
G lz r idim muaddem  l  hez r-ı z rım
- 6 Ma‘m r idi ziy de her c nibim vel kin
imdi ar be oldum vir n-ter-i diy rım
- 7 Bir gice emr-i aqla kesb eyledim bu  li
Bir zelzele ile ya‘n  ayf  ki b -ar rım
- 8 ed d-ı ebniyemden pek azı aldı ma‘m r
Oldu zem ne r z n gel gör ki  ks rım
- 9 Hep zümre-i ar b t olmu iimde s kin
Böyle yıındılarla rek-i dil-i fi rım
- 10 Zabt etmediyse N r  anyada bu vu ‘u
Kendim dedim t ri andiye ar be-z rım
- Sene 1225

192

Fe‘il t n Mef ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Ehli  f z S leym n Aanı 
 h kim oldu d deden pinh n
- 2 Ya‘n  hem-n m-ı  zret-i Zehr 
F t ma atun ol gül-i nisv n

- 3 Öyle mestûre idi merhûme
Ki perî gibi gizlenirdi hemân
- 4 Gûş-ı cânına genc iken erdi
İrci'î emri etdi 'azm-i cinân
- 5 Yâ İlâhî be-rûh-ı pâk-i Betûl
Anı kıl 'ağd u rahmete şâyân
- 6 Târîhin dedi geldi dü hâtif
Cây-ı huld-ı berîne oldu revân
Sene 1225

193

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün

- 1 Kefâlâlî Ağako Aḥmed Ağa
Ki bezl-i nân ile var idi nāmı
- 2 Köyünde ḥanedân idi o merḥûm
Ederdi vâridîne ihtirâmı
- 3 Müsâfîrden ziyâde ḥazḡ ederdi
Müdâm eksik degil idi ta'âmı
- 4 Simât-ı rahmete şâyeste olsun
Na'im içre ola cây u maḳâmı
- 5 Çıkıp âh ederek târîḡ-güyân
Ḥudâyâ ver aña dârü's-selâmı
Sene 1225

194

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Yegâne 'ârif-i b'illâh mücâhid fî-sebîl'ullâh
Güzide kâmil ü âgâh şems-i vaḥdete sāye
- 2 Künûz-ı maḥfî-i esmâya maḥrem mürşid-i 'âlem
Erenlerden ledünnî 'ilm ile sırr-ı müsemâyâ
- 3 Cenâb-ı Ḥazret-i Şeyḥ Muştafâ a'nî Karamaş kim
Nazîri geldi nâdir tekyegâh-ı şehr-i dünyâya
- 4 Hemîşe fikr-i zıkr'ullâh idi ol kûtb-ı devrânîñ
Mübârek zâtı bir ni'met idi b'illâhi Ḥanyaya
- 5 Sivâ kaydından âzâde olunca ol veliyy'ullâh
Göçüp rûḥ-ı şerîfî nâ-gehân iklim-i bâlâya
- 6 Ne ğam göçdüyse sırrı bâķîdir ašlâ fenâ bulmaz
Hemîşe himmeti ḥâzır ola cümle-i aḥbâba
- 7 Vefâtı târîḥin Dervîş Nûrî yazdı bu levḥe
Teveccüh eyledi dergâh-ı Ḥaḳḳa erdi 'uḳbâya
Sene 1225

195

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlün

- 1 Atış Gemisi Oğlu o ser-defter-i tüccâr
El-Ḥâc 'Alî Ağa ki idi ḥulḳu hep aḥsen

194

- B, Ç; Ü1, 255b; - Ü2

195

- B, Ç; Ü1, 255b; - Ü2

- 2 Sâlih idi gâyet mütediyyin idi merhûm
Üç hacc-ı şerîf ile olup zâtı memnûn
- 3 Mersâ-yı mezâra yanaşıp fülk-i vücûdu
Kurtuldu hemân mevce-i fûfân-ı fenâdan
- 4 Yâ Rab bihâr-ı kerem ü mağfiretiñle
Eyle ebedü'd-dehr anıñ kabrini gülşen
- 5 Luţfuñla anı nâr-ı cehennemden emîn et
Cennât-ı na'îmiñde kıl ihsân aña mesken
- 6 Çıkdı re'îsiñ biri dedi fevtine târîh
Rûhu gemisi açdı yemü'r-rahmete yelken
- Sene 1225

196

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 İntikâl etdi dâr-ı 'uqbâya
Hâcî Ahmed Ağa Karalaki
- 2 Sâlih ü müstaķim idi merhûm
Var idi hem 'aķide-i pâki
- 3 Ede Haķ lâyıķ-ı cinân cânın
Görsün elţâf-ı şâh-ı levlâki
- 4 Târîhin geldi nüh melek dediler
Rûh [ü] reyhân ile tola hâķi
- Sene 1225

197

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Naẓm-ı nevîn-i Vehbîyi ey Nûrî görmüşüm
Şad âferîn ki şî'ridir ol tuhfe-i cedîd
- 2 Dîvân-ı şâ'irânda nâmın yazıldığın
Dedim bu gûne târîhîni nâzım-ı Girid
Sene 1225

198

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Sâniyen oldu Hanya[ya] Müftî
Merci' ü ber-güzîde-i 'ulemâ
- 2 Şer'e pîr ü tarîkâta sâlik
İki şeh-perle şanki ol 'anķā
- 3 Zât-ı vâlâsı ile hâķķā kim
Yine fer buldu mesned-i ifnâ
- 4 Bu huşûşa 'inâyet etmişdir
Hâķķî Paşa-yı ma'delet-ārā
- 5 'Arz edip evliyâ-yı salţanata
Der-'aķab vârid oldu izn-i 'alā
- 6 Hâķ muvaffaķ edip hemân hayra
Hâķķiñ 'indinde ola müsteşnâ

197

- B, Ç; Ü1, 256a; - Ü2

197

- B, Ç; Ü1, 256a; - Ü2

- 7 Zabt-ı tārīḥ için tefekkür edip
Oldu Nūrī-i ḥāmemiz gūyā
- 8 Dāldir şadr-ı mışrā‘-ı tārīḥ
Ya‘nī ma‘nā-yı ta‘miye ber-cā
- 9 Budur işte o mışrā‘-ı sāde
Geldi Dervīş Efendiye fetvā
Fī 20 Rebī‘ü’l-evvel sene 1225

199

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 ‘Ömer Ağa Uzun Bekir-zāde
Ehl-i dil ‘ārif ol nīgū-ḥaşlet
- 2 Bir ḥulūş-kār-ı lā-naẓīr idi kim
Fikri ehl-i ṭarīqate ḥidmet
- 3 Genç iken dergeh-i Hudāya göçüp
Eyledi bezm-i ḥazrete rıḥlet
- 4 Tārik-i mā-sivā olup āḥir
Hū deyü buldu meclis-i rāḥat
- 5 Sāķī-i vaşl elinden içdim cām
Oldu mest-i müdām-ı ḳurbiyyet
- 6 Geldi nüh āsmāndan tārīḥ
Ola rūḥ-ı revānına raḥmet
Sene 1225

200

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Roba İbrāhīm Ağaniñ oğlu
Muştafā bir yaşında şan gül idi
- 2 Esdi bād-ı ecel şolup nā-gāh
Düşdü hāḡ-i mezāra sünbül idi
- 3 Tārīḡ-i fevtin eyledim taḥrīr
Uçdu bāḡ-ı cināna bülbul idi
Sene 1225

201

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Cāmi‘-i feyz-eşer Cāmi‘-i Mūsā Paşa
Şadme-i zelzeleden olmuş iken hep ifnā
- 2 Lillāhi’l-ḡamd ki mi‘mār-ı ‘ināyet yetişip
Kıldı şad mertebe evvelkiden a‘lā iḡyā
- 3 Eyledi ḡabsi nezāretde mezīd-i aḡdām
Himem-ārā-yı zemān Ḳāsım Aḡa-yı behrā
- 4 Söyledim tārīḡ-i tecdīdini Nūrī ben de
‘Āleme etdi şalā Cāmi‘-i Mūsā Paşa
Sene 1226

202

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

200

- B, Ç; Ü1, 256b; - Ü2

201

- B, Ç; Ü1, 256b; - Ü2

202

- B, Ç; Ü1, 256b, 257a; - Ü2

- 1 Eş-şalâ Cāmi‘-i Defter-dāra
Oldu el-minnetü l’illāh ihyā
- 2 Münhedim olmuş iken zelzeleden
Yeñiden oldu bu resm üzre binā
- 3 Şarf-ı himmet edip etdi cedīd
Hāzret-i defteri ol kân-ı seḥā
- 4 Çıkdı üçler dediler târiḥin
Feyz-i nev buldu bu cāmi‘ ḥaḳḳā
Sene 1226

203

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Öyledir her ‘aşırda dünyāda
Ki hiç eşyada yok ṣebāt u qarār
- 2 Bir binā geh ḥarāb olur gāhī
Yeñiler dest-i himmet-i edvār
- 3 İşte bu cāmi‘-i şerīf dahı
Kıldı isim-i ma‘bedden aḥbār
- 4 Ol ‘azīm zelzeleye bir ānda
Qalmamışdı ne saḳf ne dīvār
- 5 Secde etdi zemīn-i meskenete
Rūy-ı miḥrāb minber ile menār
- 6 Dā’imā rāki‘ iken ol miḥrāb
Verdi kürsī gibi ḳu‘ūda qarār

203

- B, Ç; Ü1, 257a; - Ü2

- 7 Niyyet-i ḥālîş ile iḥyāya
Şarf-ı himmet edip o faḥr-i kibār
- 8 Ya‘nî Ḥacî Ḥasan Efendi odur
‘Ayn-ı ‘ayân-ı cenâb-ı defter-dâr
- 9 Bildi tecdîdi farz-ı ‘ayn idigin
Yeñiden yaptı ol melek-eṭvâr
- 10 Sünnet-i enbiyâya pey-rev olup
Beyt-i ma‘mûr edip bunu tekrâr
- 11 Ḥabbezâ ma‘bed-i mu‘allâ kim
Andadır ḳudsiyân namâz-güzâr
- 12 Bânî-i şânîsine şânîsidir
Ḥaylî müstagfîrîn-ı bi’l-esḥâr
- 13 Vaḳt-i zabt-ı binâsına Nûrî
Ḥîm-i ḥâmem oldu sübḥa-şümâr
Sene 1226

204

Câmi’-i Nev-ḳıyâm Defter-dâr*Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün*

- 1 Ḥasan-sîret Giridî Ḥazret-i Müstevfî-i vaḳtiñ
Vücûdun ḥayr-ı maḥza maşdar etmiş Ḥazret-i Ğaffâr
- 2 Yıkılmışken zelâzilden yere bu câmi’-i ra‘nâ
Edip şarf-ı himem bünyâdına ol zât-ı nîk-eṭvâr

8: odur: ki odur (Vezin gereği olarak “ki” çıkarılmıştır.)

- 3 Zehî câmi‘ ki mihrâbında Rûhul-ḳuds imâm olsa
Sezâdır zümre-i rûhâniyânda olsalar züvvâr
- 4 Dedi bî-çâre Nûrî târiḥ-i tecdîd ü itmâmın
Yeñiden oldu bâlâ câmi‘-i vâlâ-yı Defterdâr
Sene 1226

205

Mef‘ûlû Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Şad ḥamd ü şenâ Hudâ ber-âbâd
Ki ĩn ma‘bed-i ḥûb zı‘l-bahâ şod
- 2 Ez ḳayd-ı ḥarâbî-i zelâzil
Bâ-himmet-i ‘âliyye rehâ şod
- 3 Mi‘mâr-ı ‘inâyet-i Hâḳ âmed
Ber-vefḳ-ı rızâ-yı Muşṭafâ şod
- 4 Ān Defteri-i Giridî el-ḥaḳ
Mânend-i çenîn pârsâ şod
- 5 El-Hâc Ḥasan Efendî-i zı-şân
Īn derd-i ḥarâb râ devâ şod
- 6 ‘Abeşî be-miyân kerd dâmen
Der ḥizmet-i ‘âlî be-riyâ şod
- 7 Īn mezget-i por-ziyâ ze evvel
Şad mertebe ḥûb dil-güşâ şod
- 8 Mânend-i u nîst der cezîre
Ez bes ki laṭîf ü cân-fezâ şod

- 9 Ān zāt-ı mu‘azzez ü mükerrem
Maḥbûb-ı kûlûb-ı etḳıyâ şod
- 10 Ez behr-i du‘âyeş kilik-i Nûrî
Der ḥâk-i niyâz-ı cebhesâ şod
- 11 Der şafḥa-ı nüvişt tām-ı târîḥ
İn câmi‘-i Defterî binâ şod
Sene 1226

206

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Dîdeler rûşen göründü nûrdurlar her biri
Kim eder aḥbâbı iḥyâ ğamze-i cân-perveri
- 2 Gösterip nûr-ı hüdâveş ‘âşıkâ reng-i ḥafâ
Merdüm-i çeşm-i cihândır dense ger vardır yeri
- 3 Naşb-ı ‘aynımdır benim göz dikmesin âhû gibi
Sürmeyi gözden kıpar düzd-i nigâh-ı kemteri
- 4 Perdeyi kıldırdı girdi yanıma nâ-gâh o şûḥ
Göz göre ḥayrân edip teşrîfî oldum çâkeri
- 5 Dedi müjde var saña bir hoş peyâm-ı cân-fezâ
Görmedim senden güzel bir cevhere bir müşteri
- 6 Biñ niyâz ile dedim ey nâzenîn-i dil-rübâ
Ey ğazâl-ı deşt-i Çîn [ü] şîve vü nâzik-teri
- 7 Dedi ḥamd olsun Hudâya Ḥazret-i vâlimiziñ
Gördü ke’l-evvel cihânı ol mübârek gözleri

- 8 Ḥaylī demdir perdeler bālādan etmişken nüzūl
‘Avn-ı Ḥaḫla meyl-i tedbīr etdi birden yāveri
- 9 Osi doknurazas irşan ya na kamu[n] yazikoda
Pote den iḫsurası olı itune ofkri
- 10 Yānyalı Cān oğlu Yorgaki erip mānend-i rūḥ
Āferīn aḫdāmına gösterdi ḥoş şan‘at-gerī
- 11 Böyle bir kemāl-i māhir Rūmda nā-dīdedir
Hep helāl olsun hezārān aldığı sīm ü zeri
- 12 Kırk iki gün bağlayıp şāhīn gibi aḫfādını
Laḫza laḫza gösterip gördü o dāver günleri
- 13 Ol vezīr-i müşteri-tedbīr kim görmüş degil
Mişlini çarḥ-ı kebūd eylerse de cevländerī
- 14 Āşaf-ı deryā-dil ü Sānī Gayrū’d-dīn-i vaḫt
Ḳadri Paşa ol ḫapudanān-ı bahriñ eşheri
- 15 Ḳaṭre-i cūdu olup bir lücce-i cūdu nümā
Sürme-i der-çeşm-i ūlū’l-ebşārda ḫāk ü deri
- 16 Dīdesin bīnā eder bir demde nā-bīnālarıñ
Ol ḡubār-ı dergehi de ‘ayn-ı kuḫl-ı cevherī
- 17 Şafvet-i mir’āt-i ṭabī‘atde nümāyān hep ‘ukūs
N’eylesin ol eskimiş āyīne-i İskenderi
- 18 İ’tikādı pākdir taḫvāsı var her dem görür
Her ḫuşūşda şer‘-i pāk-i Ḥazret-i Peyḡam-berī
- 19 Dūr-bīn-i ra’y ile ḫalkıñ görür hep işleriñ
Ḳahr u luṭf ile netīce hem halīmdir hem cerī

- 20 Hāmdü'lillāh kim qarîrû'l-'ayn olup hep aşdaķā
 Kāpladı envār-ı şādî maḥzûn olmuş dilleri
- 21 Kimi sâz aldı kimi cām aldı deste cünbîşe
 Nûrî-i âşüfte de tütdu ney-i kilik-i teri
- 22 Ki nevâ gâhî şabâ geh nağmehâ-yı bûselik
 Zîb-i bezm olmuş işitdim dedi bir hunyâ-geri
- 22 İşte çıkdı çâr-gâha perde-i târîḥidir
 Sene 1226

207

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Veys Ağa-zâde Veys Ağa ehli
 Âmine Ḥatun etdi terk-i cihân
- 2 Zâtı mestûre idi dünyâda
 Şanki bir genc idi onda nihân
- 3 İntikâl etdi der-i 'uķbâya
 Ola şâyân-ı rahmet-i Raḥmân
- 4 Geldi üçler dedi bu târîḥdir
 Ḥuld-ı a'lâda eylesin seyrân
 Sene 1226

208

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

22: Bu beytin aynı zamanda tarihi de bildiren ikinci mısraı nüshada bulunmamaktadır.

207

- B, Ç; Ü1, 258b; - Ü2

208

- B, Ç; Ü1, 258b; - Ü2

- 1 Dirîgâ zevcesi Kurd Ağa-zâde Mehmed Ağanıñ
Naḥîfe Meryem ol bânû-yı ‘iffet bî-nişân oldu
 - 2 Şüküfte bir gül-i ra‘nâ idi genc idi merḥûme
Esüp bād-ı ecel o gülbün-i ‘işmet ḥazân oldu
 - 3 O bir rûḥ-ı muşavver idi gūyâ cism-i ‘âlemde
Perîveş şimdi gözlerden ‘azîmetle nihân oldu
 - 4 Erişdi gūşuna nâ-geh şadâ-yı *irci’î* der-ḥâl
Dedi sem‘an hemân ‘azim-i dârü’l-cinân oldu
 - 5 Çıkardım çâr yârîñ himmetiyle târiḥ-i fevtin
Meded kim rûḥ-ı Meryem ‘âlem-i kudse revân oldu
- Sene 1226

209

Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Boyacı-zâde Muştafâ Ağa
Eyleyip irtihâl-i dâr-ı beḳâ
 - 2 Boyanıp rengine melâ’ikenîñ
Câme-i ‘unşurisin etdi hâ
 - 3 Ḥayr-ḥâḥ-ı enâm idi merḥûm
Ġayretle o merd-i bî-pervâ
 - 4 Sefer-i âḥiret göründüğü dem
Etdi lebs-i vücûdunu ifnâ
 - 5 Târiḥ-i fevti cevherîdendir
Ola şevb-i behîşt ile bûyâ
- Sene 1226

210

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Bu sene Hanyada bir mertebe bārān oldu
Ki bütün hānelerin tamları liman oldu
- 2 Zāhid-i huşk-ṭabī‘atde yübüset ne gezer
Böyle eyyāmda ter-dāmen ü ziyān oldu
- 3 Dīdeden kanlı yaşım dökdü taḥaccür etdi
Bu bürüdetle hemān sübḥa-ı mercān oldu
- 4 Tamlalar kap kaçak içre edip icrā-yı makām
Zīr ü bem nağmeleri mişl-i ‘aşīrān oldu
- 5 Selsebīl oldu şanır akmadan işte dīvār
Oṭalar orṭaları tuḥfe şādīrvān oldu
- 6 Yürüsün zevrāk-ı mey kim dem ü eyyāmıdır
Boz bütün hāneler esvāk ile ‘ummān oldu
- 7 Herkes olmuş talarak çırpınarak mürgānī
Hānesinde bu da bir başkaca seyrān oldu
- 8 Her birin hānesi tāmında gezerken gördüm
Kimi ‘üryān kimi nālān kimi giryān oldu
- 9 Erba‘īni bu seyliñ çilleye koymUş ḥalkı
Ḥalvetīler gibi bir ‘uzlet[e] revān oldu
- 10 Hele tersānelere varmağa yokdur imkān
Zīr ü bālāsına gör bakmada tersān oldu

- 6 Hâlimiz pek mükedder olmuşdur
Gerek otur gerek soğakda sürt
- 7 Var ise mā-sivâcığñ kalmış
Anı dellâl ile ıtırma var süpürt
- 8 Yemen ıahve[sin]i okut yâ hû
Hükemâ kavli ile arpa kavurt
- 9 Nâfız-i mâhir istemiş târîh
Şu cedîd sâle Nûriyi hâme dürt
- 10 Ya'nî kim post kâğıd üstünde
Dede-i Mevlevî-i kilki oturt
- 11 Nağme-i çâr-gâh ile Nâbî
Demidir diñleriz emân üfür
- 12 Sâl-i nev-târîhini taħmînse
Var da dîvân efendisine buyurt
- 13 Geldi çâre yok işte târîhi
Hepimiz olmuşuz efendi zügürt
Sene 1226

212

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Bir güler yüzlü Beşîr-i Şîrîn
Hanyaya geldi olup cilve-nümâ
- 2 Dedi kim 'âleme müjdem vardır
Hâzret-i pādşeh-i 'adl-ārâ

- 3 Hüsrev-i Cem-ḥaṣem ü 'İsā-dem
Zıll-i Hāḫ ḥāmī-i dīn ü dünyā
- 4 Ol ki Sulṭān-ı Selāṭīn-i cihān
Merḥamet-güster-i pīr ü bernā
- 5 Ya'nī kim Ḥazret-i Sulṭān Maḥmūd
Yem himem 'ayn kerem [ü] baḥr-ı seḥā
- 6 Her ḥuṣūṣāt-ı hümayūnunda
Eylemiş lā-mü'eyyed Mevlā
- 7 Müncelī āyīne-i ṭab'ında
Hep temāşīl-i uşul-i eşyā
- 8 Mülhem olmuşdur o min-'ind'illāh
Dil-i şāhānesi mir'at-i şafā
- 9 'Avn-i Hāḫ ile bu eşnālarda
Āşafın buldu Süleymānāsā
- 10 Ya'nī kim ḥātem-i şāhānesi
Bulup erbābını etdi i'tā
- 11 Öyle bir Āşaf-ı devrāndır kim
Mişli yokdur hele beyne'l-vüzerā
- 12 'Aql u tedbīr ü şecā'atde ferīd
'Adl-i inşāfda Felātūn gūyā
- 13 Böyle tebşīrini gūş eyleyicek
Cümlesi eyledi āgāz-ı du'ā

8: mülhem: o mülhem (Vezin gereği olarak “o” zamiri çıkarılmıştır.)

- 14 Her umûrunda muvaffağ ede Hâk
Pây-mâl ola gününde a‘dâ
- 15 Maẓhar-ı nuşret’ullâh olsun
Mehdî-i ‘aşr ede zâtını Hudâ
- 16 Bî-ḥisâb olsa şadâretlerine
Çok tevârîḥ-i laṭîf ü ra‘nâ
- 17 Bu da bir tarz-ı Giridî üzre
Nûrî-i bendesi etdi imlâ
- 18 Cevherî ḥarfîni ta‘dâd etdim
İşte târîḥ bu beyt-i zîbâ
- 19 O mühim-sâz-ı vezîr-i a‘zam
Şâdr-ı- vâlâ-güher Aḥmed Paşa
Sene 1226

213

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Duğter-i Nu‘mân Ağa ol ğonce-i şüküfteniñ
Kim kenâr-ı dâmenine ermedi hiç ḥâr-ı zül
- 2 Lâle-i al-ı şaḳâyıḳzâr-ı Nu‘mânî idi
Dâğladı gitdi derûn-ı vâlideyniñ vâh o gül
- 3 Hâzret-i Zehrâya hem-nâm idi ya‘nî Fâtıma
Eylesin yâ Rab şefâ‘at aña Sulṭân-ı Rûsûl
- 4 Sündüs ü istebrâḳ u cennetden etsinler cihâz
Ol ‘arûs-ı bikre Rıdvân eyleye iḥsân-ı kül

- 5 Geldi bir bād-ı muhālif gibi fevti tārīḫi
 Soldu gitti bezm-i ‘ālemden hemān bir penbe gül
 Sene 1226

214

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Hācī Meḥmed-zāde Ḥayr’ullāh Seyyid Aḥmediñ
 Menzil ü me’vāsı yā Rab ravza-ı rıdvān ola
- 2 Genc iken ḥayfā każā-yı fevt olup ol nev-civān
 Yoldaşı cennetde ya Rab ḥūr ile ḡilmān ola
- 3 Nesl-i pāk-i Muṣṭafādandır günāhı ‘afv olup
 Yā İlāhī rahmetiñe lāyık u şāyān ola
- 4 Mısrā‘-ı tārīḫ-i fevti ḥāl-dār-ı tuḥfedir
 Gitdi Ḥayr’ullāh cināna hem-dem-i cānān ola
 Sene 1226

215

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Sulṭān İbrāhīm imāmı ser-firāz-ı müttakīñ
 Hāmil-i Qur’ān ḥoş-elḥān şālīḫ-i şāfī’l-cinān
- 2 Şem‘-i miḥrāb-ı vürū‘ ol minber-ārā-yı ḥuṣū‘
 Ya’nī kim Aḥmed Efendi pīşvā-yı ḥāfızān
- 3 Dā’imā zikri ḡidā-yı rūḥ olan Qur’ān idi
 Öyle dīndāra sezādır dense firdevs-āşiyān

214

- B, Ç; Ü1, 260a, 260b; - Ü2

215

- B, Ç; Ü1, 260b; - Ü2

- 4 Sûre-i şûrâda Allāhu laṭîfün âyetin
İhtizârında kırâ'at birle teslîm etdi cân
- 5 Kible-i bâķiye döndü ol şeb-i mi'râcda
Şâfi'î olsun imâmü'l-enbiyâya Müste'ân
- 6 Söyledim ey Nûrî fûrkat birle fevti târîhin
Uçdu vâh evc-i cinâna bülbül-i Qur'ân-h'ân
Fî 26 Receb sene 1226

216

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Gitdi dîvân-ı cihândan yine bir dâver kim
Mişlini görmedi biñ yılda bir ancak dünyâ
- 2 Şâhib-i rüşd ü sedâd Âşaf-ı dervîş nihâd
Kırb-ı cem'-i 'użemâ ya'nî ki şeyhü'l-vüzerâ
- 3 Kâmilü'l-'aşr vezîr ibni vezîr-i kâmil
Hâzret-i Hakkî o el-Hâc Mehmed Paşa
- 4 Öyle bir âşaf-ı devrân idi kim 'aşrında
Bî-naẓîr olduğunu derk edip erbâb-ı nühâ
- 5 Hüsni-i tedbîrde Aristo idi ol Eflâtûn
Zühd ü 'irfânda Ğazâlî idi ya Mevlânâ
- 6 Manşib-ı huld-ı berîne çekilip tuğ u 'alem
Na'sıdır taht-ı revân reh-i sırr-ı hadîķâ
- 7 Hür u ğilmân gele tesnîm ile istikbâle
Eylesinler dehen-i rûh-ı revânın irvâ

- 8 Tārīḫi çıkdı beşâretli dehenden Nūrī
Şadr-ı fırdevse senâ Ḥaḳḳī Meḥemmed Paşa
Sene 1226

217

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Bülbul-i şāh-ı menār u ‘andelīb-i hoş-nevā
Maḥfel-ārā tūtī-i mir’āt-i Ḳur’ân-ı mecīd
- 2 Pāk-bāz Etmekçi-zāde nev-civān-ı pür-ḥayā
Ya‘nī kim Mollā Ḥüseyn ol erşed-i küll-i reşīd
- 3 Öyle bir maḥbūb maḥbūbu’l-ḳulūb-ı ‘aşr idi
Kim nazīrin görmemişdi dīde-i pīr-i Girid
- 4 T̄arz u t̄avr u ma‘rifetde ḥāşılı yektā idi
Bā-ḥuşuş ol nağme-i dīl-sūzda olmuşdu ferīd
- 5 Ḥayf kim şehr-i şiyām içre biri nāḥun urup
Ol mehi bedr olmamışken etdi nā-geh nā-bedīd
- 6 Yazdılar aña şehādet fānī ile bir berāt
Hem-dem-i şāh-ı şehīdān eylesin Rabb-i Ḥamīd
- 7 Tārīḫin seng-i mezāra böyle taḥrīr etdiler
Āh kim ey dil Ḥüseyni bir Yezīd etdi şehīd
Fī 12 Ramazān sene 1226

218

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

217

- B, Ç; Ü1, 261a; - Ü2

218

- B, Ç; Ü1, 261a; - Ü2

- 1 K̄abre el-H̄ac Muṣṭafā ehli
 ‘İffet-ārā-yı zümre-i nisvân
- 2 Pāk-dāmen Ruḳiyye Ḥatun kim
 Kārı zühd ü şalāḥ idi her ān
- 3 Gördü fānī cihāmı bākī degil
 Cānla etdi ‘azm-i bāğ-ı cinān
- 4 Cürm ü ‘iṣyānın ‘afv ede Mevlā
 Raḥmet-i şāmīle ola şāyān
- 5 Dü melek geldi k̄abre tārīḥ için
 Ḥuld-ı a‘lāya k̄adın oldu revān
 Sene 1226

219

*Ḳaṣīde Berāy-ı Velādet-i Bā-sa‘adet Şeh-zāde Ḥazret-i Sulṭān Murād u
Sitāyiş-i Sāmī Ebū Bekir Paşa el-Vezīr
Müstefīlün Müstefīlün*

- 1 Şāhen-şeh-i ‘ālī-himem
 Ḥaḳan-ı İskender ḥadem
 Baḥr-ı seḫā kân-ı kerem
 Dādār-ı mülk-i ‘adl u dād
- 2 Ḥurşīd-i evc-i salṭanat
 Zıll-ı zalīl-i mes‘adet
 Cem-cāh-ı vālā-menḳabet
 Rūḥ-ı cihān muḫyi’l-bilād
- 3 Maḥmūd Ḥan bû’l-‘aḫā
 Nūr-ı ‘uyūn-ı evliyā

5: a‘lāya: a‘lāda (Ebced hesabına uyması için tarafımızdan değiştirilmiştir.)

Şāhib-ķırān-ı mültecā
Müstekmil-i ‘aql u reşād

- 4 Dünyā vü dīne verdi fer
Gitdi gönüllerden keder
‘Aşrında oldu ser-be-ser
Mesrūr [u] ḥandān hep ‘ibād
- 5 Ḥuddām-ı dergāhı mülūk
Dā‘īleri ehl-i sülūk
Hep südde-i vālāsına
Etmekde şāhān inķıyād
- 6 Nuşret imārātı bedīd
Zıll-i ‘ināyātı medīd
Her rüzı bir ‘īd-i sa‘īd
Olsun baḥtı hele güşād
- 7 ‘Avn-ı Ḥudādır yāveri
Tevfīķ-i Mevlā reh-beri
Taḥta cülüsundan beri
Buldu niżāmı hep mevād
- 8 Var idi ammā ‘uḳdeler
Ḥalkıñ içinde ser-te-ser
Naḥl-i ḥilāfet bī-şemer
Qalmışdı ‘ālem nā-murād
- 9 Mevlāya çok ḥamd ü şenā
Şeh-zādeyi etdi ‘aṭā
Hep ehl-i islāmı Ḥudā
Etdi bunuñla ber-murād

5: Üçüncü mısradaki kafiye bozulmaktadır.

- 10 Nev-ğonce-i bâğ-ı şeref
Sırr-ı selâtin-i selef
Şeh-zâde-i hayru'l-ḥalef
Nûr-ı 'uyûn Sulţân Murâd
- 11 Baht u sa'âdet dâyesi
Hıfz-ı Hudâdır vâyesi
Memdûde olsun sâyesi
Mânende-i seb'-i şidâd
- 12 Zînet-dih-i mehd-i vücûd
Oldukda ol sa'dü's-su'ûd
Oldu nümâyân feyz-i cûd
Hep güldi zî-rûḥ-ı cemâd
- 13 Şeh-zâdeye şevket kımât
Yümn ü sa'âdetdir bisât
Pisterleri şevk u neşât
'Ömr füzûn dâ'im ü şâd
- 14 Âfâka neşr oldu ḥaber
Geldi Giride müjdeler
Neşr etdi herkes sîm ü zer
Hep oldu ekvân müstefâd
- 15 Ser- 'asker-i 'âlî-cenâb
Fâzıl-terîn-i şeyḥ u şâb
Ol dâver-i rif'at-me'âb
Ol kâmil-i pâk-i'tikâd
- 16 Sâmi Ebû Bekir ü vezîr
İbn-i vezîr ibni vezîr
Vâlî-i Kandiye âşaf
Vâlâ-ḥaseb 'âlî-nijâd

- 17 ‘Allāme-i ‘aṣr-ı āvān
Taḥrīr-i bezm-i imtiḥān
Nef’ī gibi ‘azbū’l-beyān
Ḥüsn-i kitābetde ‘İmād
- 18 Aña musahḥardır ‘ulūm
Ya’nī zuhūr-ı her bütūn
Ma’mūr-ı bīrūn-ı derūn
Ol mālīk-i rüṣd ü sedād
- 19 Naẓm [u] neşirde lā-naẓīr
Ḥātem gibi rūṣen-zamīr
Ḥikmetde mānend-i zāhir
Her ma’rifetde üstād
- 20 Oldu bütūn ehl-i Girid
Āṣārı ile müstefīd
Bulduḡ yine şevḡ-i cedīd
Olduḡ netice ber-murād
- 21 Her nuṭḡ-ı pāki nev-zemīn
Her biri bir dürr-i ṣemīn
Her ḡarfı ḡurş-ı ‘anberīn
Her noḡtası misk ü zebād
- 22 Her beyt-i naẓm-ı dil-rubā
Her bir kelāmı cān-fezā
Şehr-i belāḡatde sezā
Kim ola evtādü’l-bilād
- 23 Yapmıṣ niçe tāriḡler
Nice ḡaṣā’id mu‘teber
Eş‘ārı mānend-i dürer
Her biri ḡün Bānet Su‘ād

- 24 Şeh-zâdeniñ mîlâdına
Tārîḫiniñ inşâdına
Ma'nâ-yı nev-îcâdına
Maḥkûmıdır kilḳ ü midâd
- 25 Tārîḫ ammâ bî-bedel
Ḥüsn ü irâde pek güzel
Şâ'irlere verdi ḥalel
Îrâş eder şî're güşâd
- 26 Tārîḫi inşâ eyledi
Fermân u a'tâ eyledi
İḥsân u îmâ eyledi
Bu bendesini etdi şâd
- 27 Emr eylemiş tanzîrini
Bir öylesin taştîrini
Verdi bununı tebşîrini
'İşmet Efendi etdi yâd
- 28 Fermâna etdim imtişâl
Ḥâşâ degil 'arz-ı kemâl
İtnâb ile verdim melâl
Kim etdim itlâf-ı midâd
- 29 Nûrî uzatma şus yeter
Ḥaddiñ midir eyle ḥaz̤er
Eş'âra lâzımdır hüner
Eş'âra lâzımdır müfâd
- 30 Şî'riñ hezârân şartı var
Olmazsa zann etme uyar
Mânend-i ḳalb ü leff ü neşr
Vü ḥaşv ü tecnîs ü tezâd

31 Hep sâde dervîşânedir
Ya'nî ki güstâhânedir
Ben mûr da dergâh[ânedir]
Vâlâ-yı Süleymân-cerâd

32 Eyle hemân 'arz-ı du'â
Âmîn desîñ ehl-i semâ
Şevketliye versin Hudâ
'Ömr-i füzûn hayr-ı ma'âd

33 Şeh-zâdesi olsun ma'sûn
Yaşı tabî'iden füzûn
İhvânımı etsin beş on
Luţfu ile Rabbül-'ibâd

34 'Aşr-ı hümâyûnda hemân
Tertîb ede dîvân âsân
'Allâme-i sâmi-mekân
Ol âşaf-ı şâfi-nihâd

35 Nâ-gâh geldi dü beşîr
Yazdırdı târîh-i münîr
Oldu cihâna luţf
Mevlâ tal'at Sulţân Murâd
Sene 1226

220

Mef'ûlû Fâ'îlâtün Mef'ûlû Fâ'îlâtün

1 Şâhib-kırân Sulţân Maḥmûd Ḥan-ı Sâni
Oldukda taḥt-ı 'âlî-baḥt-ı celîle câlis

35: Üçüncü mısra da kelime eksikliği vardır.

220

- B, Ç; Ü1, 262a, 262b; - Ü2

- 2 Ol ħusrev-ger-i mūr-ı şāhen-şeh-i muvaqqar
Dünyā vü dīne ħāmī berr ü biḥāra ḥāris
- 3 İbķā-yı nesl-i ḥaşşa zātı olunca mazhar
Bāğ-ı ḥilāfetde qalmadı nesne yābis
- 4 Ya‘nī ki tāzelendi ol ravza-ı ḥilāfet
Bir rūḥ-ı maḥz olunca şevb-i vücūdı lābis
- 5 Şeh-zāde-i yegāne pīrāye-i zemāne
Āğūş-ı salṭanatda oldu enīs ü mūnis
- 6 Erkān-ı mülk-i ‘ālem te’sīs olundu bu dem
Şevketlimiz yeñiden oldu aña mü’essis
- 7 Sultān Murād-ı enver yā Rab ola mu‘ammer
Nūr-ı velādetiyle tıldu bütün mecālis
- 8 Heft āsmāna çıķdı Nūrī peyām-ı tārīḥ
Mehd-i vücūda geldi Sultān Murād-ı ḥāmis
- Sene 1226

221

Mef’ūlū Fā’īlātūn Mef’ūlū Fā’īlātūn

- 1 Şāhen-şeh-i mu‘azzam Maḥmūd Ḥān-ı ekrem
Ya‘nī ebū’l-mekārim ān ħusrev-i tekerrüm
- 2 Der ‘aşr-ı bihteriniş ez-‘adl ibni cihāniyān
Sīmurğ u ķimyāveş zulm-ı ta‘addī şod kim
- 3 Āsāyiş-est men ba‘ddir cümle-i memālik
Her çend der-miyān gerd āşubhā-yı torā kim

- 4 Hamd ü şenâ Hudâ-râ rûy-ı murâd dîdem
Deryâ-yı feyz-i Yezdân gerdîş-i zemân telâţum
- 5 Ez-şulb-ı pāk-i şāhî şeh-zāde-i civān-baht
Mānend-i rūḥ-ı ‘İsā gerdān çünin teccessüm
- 6 Ez-pertev-i kudūmın ekvān-ı pür-ziyā şod
Nūr u zikrde emşāl-i bî-vaḳt cümle merdüm
- 7 Āmedse kes be-Nūrî târiḥ ü be-guftend
Gehvāre-zīb-i ‘izzet-i Sulţān Murād-ı pencüm
Sene 1226

222

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Göçdü ol ḳapı imāmı duḡter-i pākîzesi
Tāc-ı mestūrāt-ı ‘iffet-perver-i devr-i zemân
- 2 Fāţıma Mollâ-yı ‘işmet ol ser-firāz-ı nisā
Kim yüzün görmüş degildi dîde-i bîḡānegān
- 3 Pāk-dāmen şāliḫa taḳvāda şanki Rābî‘a
Bezl-i ni‘metde yegāne Meryem-i ‘aşr u āvān
- 4 Dā‘imā taḳvā idi endişesi merḫūmeniñ
Zikr-i Ḥaḳla cūd u iḥsān eyler idi ān-be-ān
- 5 Bildi dünyāniñ fenāsın terk edip biñ cān ile
İrci‘î fermānını gūş eyleyip göçdi vezān
- 6 Cürm ü ‘işyānın baḡışla rahmetiñle yarlıḡa
Hem-dem-i Zehrâ-yı Kübrā ḳıl anı yā Müste‘ān

- 7 Geldi hâtif ta'miyeyle târîḥ-i fevtin dedi
Rûḥuna me'vâ ola mülk-i behîşt-i câvidân
Sene 1226

223

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ḥayf kim Meryem kadın oğlu Küçük Aḥmed kıızı
Fâtıma genc iken oldu cismi nâ-geh zîr-i ḥāk
- 2 Ber-murâd olmazdan etdi riḥlet-i dârül-beḳā
Olmadı dāmân-ı 'arz u 'işmeti dünyâda çāk
- 3 Kurtuluş yokdur ecel zaḥmından aṣlâ kimseye
Tîrini etmiş ḳazâ-yı Ḥaḳ ezelden zehr-nāk
- 4 Cürmü mu'af olmadan me'mûldür Ğaffârdan
Ceddesi bî-çâre Meryem kadın olmuş derdnāk
- 5 Geldi yazdı târîḥ-i fevtin bu levḥe nâ-gehân
On sekiz yaşında gitdi Fâtıma dāmânı pāk
Sene 1226

224

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 'Ali Muṣṭafâ Ağa kıızı Ḥavvâ kadın
Daḥı nev-reste iken göçdü serây-ı ebede
- 2 Nâ-şüküfte gül idi tâze vü ter sünbül idi
Erdi gül-i bâğçe-i raḥmet-i Rabb-i Şamede

223

- B, Ç; Ü1, 263a; - Ü2

2: olmazdan: olmazdan evvel(Vezin gereği olarak "evvel" çıkartılmıştır.)

224

- B, Ç; Ü1, 263a; - Ü2

- 3 Hayf kim ‘illet-i âşüb-ı çiçekden şoldu
Girdi ol kâmet-i zibâsı verâ-yı lahde
- 4 Geldi bir hâtif-i gaybî dedi târih-i vefât
Rûh-ı Havvâya ola huld-ı berîn câygede
[Sene 1226]

225

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Dervîş Ağa Hâşekî Muştafâ Ağa-zâde
Şîr-i dil zât-ı bahâdır idi ol merd-i gayûr
- 2 Kendi hâlinde idi kimseyi incitmez idi
Hulq-ı ahsen ile olmuşdu ezelden meftûr
- 3 Hûn-ı nâ-hakķına kaşd eyleyip ol merhûmuñ
Bağteten etdi hücûm ana bir ner kelb-i ‘aķûr
- 4 On yedi yerden urulmuş idi kurşunlar ile
Gayretinden yine etmez idi izhâr-ı fütûr
- 5 Mest-i şahbâ-yı şehâdet olup innâ’llâh
Meclisin cennet-i ‘adn eyleye Mevlâ-yı Ğafûr
- 6 Cevherî olmalı târih-i şehâdetdir bu
Ķabr-i cây-ı gül ü rûhu ola yâ Rab mağfûr
Fî 9 Rebî‘ü’l-âhîr sene 1227

225

- B, Ç; Ü1, 263a; - Ü2

5: meclisin: mecâlisin (Vezin gereği olarak kelime tekil hâle dönüştürülmüştür.

226

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Niçe demdir ki kulüb-ı ‘âlem
Olmuş ârāmgeh-i derd ü elem
- 2 Niçe demdir ki ‘ibād’ullāhıñ
Hem-dem ü maḥremidir ğadr u sitem
- 3 Niçe demdir ki aḳan ḳanlardan
Bulanır Ka‘bede çāh-ı zemzem
- 4 Niçe demdir ki şerī‘at ḥükmü
Eylemiş meyl-i arāzī-i ‘adem
- 5 Niçe demdir ki ḳavānīn-i selef
Nā-ḥaleflerle olup maḥẓ-ı ‘adem
- 6 Ehl-i ‘arz u zu‘afānıñ ḥālī
Ḥāl-i mevtā ile olmuş tev’em
- 7 Şer‘ ü ḳānūn u siyāset nā-būd
Zulm ü bī-dād olup ammā muḥkem
- 8 Ḥanyanıñ ḥārici de dāḥili de
Eşḳıyā zümresine cāy-ı ḥıyem
- 9 Bu ḳadar seng ü mādān bilmem
Ḳan mı tıtdı bizi olduḳ ebkem
- 10 Bilmezem yoḫsa şemātetden mi
Ḥalḳ-ı ‘âlem bütün olmuşdur ümem

- 23 Eyledik şehir-i şiyâmda bayram
Oldu teşrîfi sürûr-ı a‘zâm
- 24 Mağdem-i devleti lutf-ı Hâkdır
Ki olup cümle ahâlî hurrem
- 25 Cümle zî-rûh cemâdât dahı
Dediler şevk ile ni‘me’l-mağdem
- 26 Her umûrunda muvaffâk ede Hâk
Devlet ü ma‘deleti ola etem
- 27 Sâyesinde ola âsûde-enâm
Çetr-i iqbâli ola müstaḥkem
- 28 Hanyaya târiḥ-i teşrîflerin
Nûriyâ yazmaya ‘azm etdi kalem
- 29 Dedi geldikde hemân devletle
Târiḥin geldi niẓâmu’l-‘âlem
Sene 1227

227

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Yerlüyan-ı baş çāvûş hem-nâm-ı Faḥr-i enbiyâ
Muştafâ Ağa o taqvâ-pîşe-i devr-i zemân
- 2 Hilm-i ifrâṭ ile bir zât-ı şalâḥ âyât idi
Kim melek dense sezâ nev‘-i beşerde bî-gümân
- 3 ‘Âlem-i fânide eylerdi riyâsız kulluğu
Dâ’imâ endişesi zıkr-i Hudâ idi hemân

- 4 El çekip âhîr cihândan sırra başdı çün kâdem
‘Azm edip gülşen-serây-ı ber-ķarâra nâ-gehân
- 5 Eyle ya Rab ‘afv u ğufrânıñña merhûmu sezâ
Luţf u ihsânıñña şâyân et anı fî-küllî ân
- 6 Geldi bir hâtif dedi târîh-i fevtin yaz dedi
Rûhuna rahmet maħalli ola câvidân cinân
Sene 1227

228

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Hâyf kim Şâlih Efendi-zâde Hâfız Muştafâ
Terk edip dâr-ı fenâyı eyledi ‘azm-i beķâ
- 2 Merd-i Şâlih müttakî bir zât-ı ‘âlî-şân idi
Kim aña bi’î-ţab‘ ederdi meyli hep bâ y u gedâ
- 3 Hîdmet-i mütâda ħasbî niçe yıllar sa’y edip
Ķabri olsun nûr-ı rahmetle anıñ da rûşenâ
- 4 Eylesin süknâ behişt-i câvidânıñ şahnını
Cürmünü maġfûr ede maħz-ı ‘inâyetle Hudâ
- 5 Geldi bir târîh ammâ cevherîdir ser-be-ser
Rûhdur vardı cinâna cân-ı Hâfız Muştafâ
Sene 1227

229

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

228

- B, Ç; Ü1, 264a; 264b; - Ü2

229

- B, Ç; Ü1, 264b; - Ü2

- 1 Merd-i ‘âşık ‘ârif-i b’illâh Zühdi Şeyh ‘Alî
Nağş-bendi meslek ol tâc-ı ser-i esmâ-keşân
- 2 Ya‘nî Beg-zâde Keyeso Qal‘ası dizdârı kim
Ehl-i dil zât-ı sebük-rûh idi ol şâfi‘l-cinân
- 3 ‘Âbid ü zâhid mücâhid fî-sebîl’illâh idi
Meclis-ârâ fıkra-gû şahş-ı suhen-dân-ı zemân
- 4 Hüsni-i hâtda şahidi yazdığı muşhaflar yeter
Nâdirü’l-‘aşr olduğun harfen-be-harf eyler ‘ayân
- 5 Terk edip keşret-geh-i dünyâyı erdi vahdete
Nağş-bendiniñ demine hû deyip gitdi hemân
- 6 Mâh-ı şevvâl-i mükerrerimde aña mevt oldu ‘îd
Eyledi hasbe’ı-‘tarîk ol demde hatm-i h’âcegân
- 7 Geldi bir maḥlaş yazıp seng-i mezâra târîhin
Huld-ı a‘lâya göçüp Zühdi ‘Alî oldu revân
Sene 1227

230

Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Merd-i meydân [u] ‘ârif-i b’illâh
Celvetî reşk-sâz-ı ‘uşşâkî
- 2 Ya‘nî kim bende-i Şalacı Dede
Kim kerâmâtı tutmuş âfâkı
- 3 Şeyh ‘Alî ol yegâne-i devrân
Ki şayılmazdı hüsni-i ahlâkı

- 4 Teşne-i bâde-i maḥabbet iken
Şundu bir cām-ı ma‘nevî sâķî
- 5 Nā-gehān bezm-i vuşlata erdi
Yār-ı bākîniñ idi müştākı
- 6 Haşr ola zümre-i erenler ile
Nüh ṭabaķ üzre ede ezvākı
- 7 Tārîḫin çıķdı dü ferişte dedi
Oldu ten fânî sırrıdır bākî
Sene 1227

231

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Karagöz Meḥmed Ağaniñ oğlu
Tıfl-ı nev-âmedi ya‘nî Maḥmūd
- 2 İki yaşında şabî idi velî
Ayıñ on dördü gibi çihre-nümūd
- 3 Sür‘at-i ‘ömr edip etdi riḫlet
Berķ-ı hâtif gibi oldu nā-būd
- 4 Etmedi ‘âlem-i ḥākîde qarār
Rûḫ idi etdi semāvâta şu‘ūd
- 5 Tārîḫin dedi gelip beş emlāk
Sür-ı ḫuld ola maķām-ı Maḥmūd
Sene 1227

231

- B, Ç; Ü1, 265a; - Ü2

232

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Hāfız zevcesi mestûre-i şāhib-edeb
Âmine Hatun sezâ oldu şehâdet cāmına
- 2 Nâ-gehân bād-ı ecel şoldurdu gülberg-i tenin
Hasretâ genc iken oldu künc-i kabre sâkine
- 3 Hulle-i rahmetle yâ Rab rûhunu pûşide kıl
‘Afv [u] ihsânın sezâvâr et dem-i encāmına
- 4 Harf-i cevher-dâr ile târîh-i fevtin yazdılar
‘Adne zîver oldu hatun-ı revân Âmine
Sene 1227

233

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 İntikâl etdi beķāya nâ-gāh
Yine bir hatun-ı ‘işmet-maķrûn
- 2 Ya‘nî kim zevce-i ‘Abdu’l-Kâdir
Ola rahmetle mezârı meşhûn
- 3 Oğlunuñ hasret-i didârından
Haylî dem olmuş idi zâr u zebûn
- 4 Bunca dem âh u figân eyler idi
İftirāk etmiş idi bağrını hûn

232

- B, Ç; Ü1, 265a; - Ü2

233

- B, Ç; Ü1, 265a, 265b; - Ü2

- 5 ‘Ākıbet semt-i beķāya gitdi
Gözleri yaşı mişāl-i Ceyhūn
- 6 Yā İlāhī anı mesrūr eyle
Raḥmetiñle ķoma rūḥun maḥzūn
- 7 Tārīḥin çıķdı dü hātif dediler
Vāy göçdü Emet’ullāh Ḥatun
Sene 1227

234

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Ḥasan Ağa ya‘nī el-Ḥāc Ağaķo-zāde
Zevcesi ‘Ātike Ḥatun-ı sūtūde-ḥaşlet
- 2 Görmemiş rüyunu bir dīde-i bī-gāne ebed
Zātı mestūre idi ḥayra ederdi niyyet
- 3 Yoğ idi meyli hevā vü heves-i dünyāya
Zühd ü tã‘atla eder idi hemīşe ülfet
- 4 İrci‘ī emrini gūş eyleyicek merḥūme
Cānla mülk-i beķā semtine etdi ric‘at
- 5 Çıķdı bir hātif edip tārīḥ-i fevtin taḥrīr
‘Ātike ķadın İlāhī ola ehl-i cennet
Sene 1227

235

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

234

- B, Ç; Ü1, 265b; - Ü2

235

- B, Ç; Ü1, 265b; - Ü2

- 1 Mühim-sâz-ı zemâne Sûhte-zâde mefhar-ı a'yân
Hüseyn Ağa ki rûkn-i belde idi 'izz ü devletle
- 2 Cihânda söylenirdi nâmı bir zât-ı kerîmü's-şân
Ederdi mihr-bânlık herkese farf-ı mürüvvetle
- 3 Yoğ idi mişl [ü] akrânı sehâda Hâtem-i Sâni
Hemişe fer ü 'unvânı qarîn olmuşdu rif'atle
- 4 Bu miñnetgâh-ı dehrin görmedi bir râhatın aşlâ
Göçüp dârü's-sürûr-ı huld-ı a'lâya sa'âdetle
- 5 Hemân Mevlâ o merhûmuñ günâhın eyleye mağfûr
Geçe âsân şırâtı berk-i hâţif gibi sür'atle
- 6 Bisâtı sündüs ü istebrak olsun şerbeti teşnîm
Gezinsin bâgzâr-ı cennet içre zevk u 'işretle
- 7 Cevâhirden mürekkebe tuhfe târîhîni yazdım
Hudâyâ rûhunu kıandır zülâl-ı mâ-ı rahmetle
Fî 7 Rebî'ü'l-evvel sene 1227

236

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kâtib-i Resmo himem-kâr-ı mekârim-i'tibâr
Ya'nî kim 'Abdî Efendi-i surûşîyyü'l-hişâl
- 2 Hem ocağın kâtibi hâkimlerin hem nâ'ibi
Şer' ü kânûn hizmetin eylerdi eyyâm u leyâl
- 3 Düşürüp turma enfâsın urup hatm-i hayât
Eyledi nâ-geh fezâ-yı câvidâna intikâl

- 4 Defter-i a‘māline imzā-nüvīs-i ‘afv olup
Hāme-i raḥmet ile Mevlā-yı zü-birr ü nevāl
- 5 Tārīḥ-i fevtine geldi dü melekden bu şadā
Eyledi ‘Abdī Efendi Ḥaḳḳa naḳl ü intikāl
Sene 1227

237

Mef‘ūlū Fā‘ilātū Mefā‘ilū Fā‘ilūn

- 1 Faḥrū’l-mevālī Ḥazret-i Ḥacī Efendiniñ
‘İşmetli ehli ya‘nī o ḥatun-ı pādşāh
- 2 Hem-nām-ı pāk-i Ḥazret-i Kübrā-yı Tāhire
Mollā kadın Ḥadīce idi ya‘nī aña ad
- 3 Dā’im şalāḥ-ı ḥāl ile hep ol muḥazzire
Olmuşdu zīr-i perdede bir ‘iffet i‘tiyād
- 4 Me’mülümüz budur ki günāhını ‘afv eyle
Süknā vere cinānda aña İzīd-i Cevād
- 5 Olsun libāsı sündüs ü istebrāḳ-ı behişt
Raḥmet-i vücūd-ı ravzada zīver-i me‘ād
- 6 Düşdü dü şaḳḳ-ı kil-k-i du‘ādan bu tārīḥi
Oldu serāy-ı bāḳīde rūḥ-ı revānı şād
Fī 2 Rebī‘ü’l-evvel sene 1227

238

Fe‘ilātūn Mefā‘ilūn Fe‘ilūn

237

- B, Ç; Ü1, 266a; - Ü2

238

- B, Ç; Ü1, 266a, 266b; - Ü2

- 1 Şîr-i dil ma‘delet-i seyr-i zemân
Dâd-ger-i dâver ü vezîr-i be-nâm
- 2 Hâmî-i dîn ü hâris-i devlet
Merhamet-güster-i havaşş u ‘avâm
- 3 Ya‘nî hem-nâm-ı Hazret-i ‘Osmân
Haydar-aqdâm [u] şaff-der-maqdâm
- 4 Ol müşîr-i mehâbet-ârâ kim
Ġazabın görse Sâm olur ser-sâm
- 5 ‘Azm ü rezm eylese eger ditrer
Heybet-i esbi ile heft ecrâm
- 6 Oldu Hanya nizâmına me’mûr
Etdi merdâne intizâma kıyâm
- 7 Altı mâh içre zabt u rabt etdi
Şöyle kim vaşfin edemez aqlâm
- 8 Ekşer-i eşkıyâyı öldürdü
Ol kaçanlar da oldular kem-nâm
- 9 Eşkıyâ şöyle oldu kim nâ-bûd
Ülfeti etdi kurd ile aġnâm
- 10 ‘Ömrünü eylesin Hudâ efzûn
Maẖhar olsun füyûz-ı Haqq’a müdâm
- 11 Yazdı cevher-fürûş vaq‘aların
Nûrî-i bî-dil etdi isti‘lâm
- 12 Düşdü bâlâdan işte târîhi
Oldu Hanya karîn-i hüsn-i nizâm

239

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Zīb-i ‘iffet Fāṭıma zībā o tāc-ı şālīhāt
Duḡter-i Meḡmed Efendi ibni el-Ḥāc Bedī‘
- 2 Yüklənıp bār-ı niyāzı bārgāh-ı Bārīye
Varmāḡa rūḡ-ı sebük-rūḡu ne tīz olmuş serī‘
- 3 Ya‘nī vaż‘-ı ḡamle ruḡşat vermedi peyk-i ecel
Sā‘atı geldikde ṡurmaz ne şerīf ü ne vażī‘
- 4 Ġarḡā-ı zībāsı ‘adn olsun maḡām-ı lehcesi
Bu du‘ā-yı ḡayr maḡbül eylesin Rabb-i Semī‘
- 5 Geldi bir ḡāṡif dedi tāriḡ-i fevtin nā-geḡān
Fāṡıma zībāya ḡıl yā Rabbī Zehrāyı Şefī‘
Sene 1227

240

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Geldi bir nāfe-ḡüşā peyk-i mübārek maḡdem
Nā-geḡān ḡanyayı ta‘ṡīr ile yevmü’l-işneyn
- 2 Getirip ya‘nī tefārik-i beşāret ḡat ḡat
Ki sezādır aña baḡşış ola mülk-i dāreyn
- 3 Dedi kim bunca zemāndan beri nihāb-ı su‘ūd
ḡaremeyniñ ki verir idi bütün şānına şeyn

239

- B, Ç; Ü1, 266b; - Ü2

240

- B, Ç; Ü1, 266b, 267a; - Ü2

- 4 Etmeyen ya'nı ki ol beyt-i hırāma hürmet
Düşmen-i dīn-i Nebī yāver-i muḥibb ü şüneyn
- 5 L'illāhi'l-ḥamd erişip ğayret-i Rabbü'l-Ka'be
Görünüp mu'cize-i Ḥazret-i Faḫr-i keyneyn
- 6 Vālī-i Qāhire düstūr-ı ma'ārif-pīrā
Mülk-i Oşmāniye oldur ki veren zīnet ü zeyn
- 7 Āşaf-ı dehr Meḥemmed 'Alī Paşa-yı Vālī
Ki nihādında nihāde belī sırr-ı 'ömreyn
- 8 O Ebū Bekr-i kerāmet 'Ömerī heybet kim
Cūd u iḥsānda 'Alī-ḫilm ile dūrzi nūreyn
- 9 Maḫhar-ı feyz-i Ḥudā kendi cevān-baḫt-ı cevān
Dense zī-ḫudret o düstūra sezā bi't-ṭarafeyn
- 10 'Avn-i Bārīye muvaffaḫ olucaḫ ol dāver
Ḥizmet-i dīni bilip zimmetine olmuş deyn
- 11 Oğlu düstūr-ı mükerrerrem tutsun Aḫmed Paşa
Maḫhar-ı yāverī-i rūḫ-ı cenāb-ı şıbṭeyn
- 12 Oldu fermān-ı hümayūn ile me'mūr-ı ğazā
Mekke vü Ṭaybeye tā cāygeh-i Bedr ü Ḥaseneyn
- 13 O vezīr ibni vezīr ol ki odur şibh-i esed
Şad mehābetle olup şā'id-i kūh-ı Necdeyn
- 14 Cünd-i İslām ile Necdilere oldu ğālib
Şad şalābetle olup hādī-i sūy-ı necdeyn
- 15 Yāveri sırr-ı 'Alī reh-beri ḫuṭbu'l-aḫṭāb
Sağ u solunda iki hem-demi rūḫ-ı şeyḫeyn

- 16 Kırtarıp beyt-i harāmı o harāmīlerden
Erdi imdādına bî-şübhe cenāb-ı Haseneyn
- 17 Hāşılı Mekke Medīne yeñiden pāk oldu
O iki beyt-i mu‘allā o iki muḥteremeyn
- 18 Buldu revnaķ yeñiden şer‘-i şerīf-i Nebevī
Belli oldu ramazān ile muḥarrem recebeyn
- 19 Āşkāre şalavāt ile kıpar ğulğuleler
Şād olup rūḥ-ı girāmī-i Resūlü’ş-şakaleyn
- 20 Āşafınıñ hele bu hizmeti pey-rev olsun
Umarız ola kabūl-āver-i kābe kavseyn
- 21 Nūrī-i ḥāmūşu söyletdi bu aḥbār-ı laṭīf
Sükker-i tāriḥini çıgnedi şimdi şifteyn
- 22 Çıkdı bir Hācī kışı böyle deyip tāriḥin
‘Alī Paşaya naşīb oldu ḥarīmü’l-ḥaremeyn
Sene 1228

241

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Gül-i ra‘nā-yı ravza-yı ‘işmet
Nev-cevān-ı aşıł ü nesl-i ‘arīķ
- 2 Ya‘nī ‘İşmet Efendi maḥdūmu
Nāmı kendi gibi ḥasen o Şefīķ
- 3 Serv-i bālā-yı kāmetine göre
Gülşen-i dehr-i fānī cāy-ı müfīķ

- 4 Hem çü elmās-pāre-i ber-gevher
Dişleri lu'lu idi la'li 'aķīķ
- 5 Şafha-ı emr ü dīne o nişān
Şanki tuğrā idi haṭṭ-ı ta'lik
- 6 Āh kim defter-i cihāndan edip
İsmiñi hāme-i kazā tefrīķ
- 7 Sefer-i āhiretde oldu aña
Peder ü māderi du'āsı refīķ
- 8 Söyledim ben de Nūrī tārīhini
Dār-ı firdevse vāşıl oldu Şefīķ
Fī 10 Ramazān sene 1228

242

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Nev-nihāl-i çemenistān-ı cihān-ı 'işmet
Gül-i ra'nā-yı edeb serv-i gülistān-ı hayā
- 2 Hācī 'Oşmān Ağa ya'nī Ruķalı-zāde kıızı
'Āyīşe Hānım o mestüre kerīme Esmā
- 3 Āh kim bād-ı ecel esdi düşürdü hāke
Tāze gülberg-i ten[i] tazeligin etdi ifnā
- 4 Terk edip cânla bu köhne bahār-ı dehri
İrtihāl eyledi firdevse o hūrī-simā
- 5 Şāl-ı lāhūrī-i fānī-i cihāndan şoyunup
Biçdi rıdvān aña sündüs gibi zibā dibā

- 6 Telli pullı tutuk-ı rahmet ile oldu ‘arūs
Bikr-i rūḥu edicek meyl-i liḳā-yı Mevlā
- 7 Ḳafes-i teng-i teni ḳırdı dedim târîḥin
Ḳuş gibi semt-i semāya meded uçdu Esmā
Cumāde’l-ülā sene 1228

243

Mefā’îlün Mefā’îlün Fe’ülün

- 1 Riyāz-ı ‘ilm ü faẓlın bir nihāli
Fütāde oldu nā-geh ḥāke ḥayfā
- 2 Güzide duḡter-i Aḥmed Sa’îd Beg
Muṭarrā gonce-i şüküfte Esmā
- 3 Yazılsa levḥ-i ḳabrinde sezādır
Midād-ı misk ile Esmā-yı Ḥüsnā
- 4 ‘Arūs-ı rūḥunuñ beytü’l-ḥicāli
Na’îm-i cāvidān olsun Ḥudāyā
- 5 Cihāz-ı ma‘rifetle oldu mükrem
Tebessümle edince ‘azm-i bālā
- 6 Görüp bu ḥāli ‘ammi oldu giryān
Bu târîḥ ile cevher etdi ihdā
- 7 Müşelleş geldi çün elmās târîḥ
Cinān bāğında seyrān ede Esmā
Fî Cumāde’l-ülā sene 1228

244

Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 K̄anber oğlu ḥalīlesi Penbe
Āmine ya‘nī bint-i Selīm Ağa
- 2 Mülk-i bâḳīye meyl edip nâ-geh
Etdi gençlikde terk-i dâr-ı fenâ
- 3 Zīb-i ‘işmetle bir yegâne idi
Hiç girmezdi ‘aynına dünyâ
- 4 Penbe bir gül iken şolup düşdü
Şarşar-ı mevt ile hemân ḥayfâ
- 5 Yâ İlāhī kemâl-i luṭfuñla
Meskenin eyle cennetü’l-me’vâ
- 6 Düşdü âh işte târîḥ-i fevti
Rahmet-i Ḥaḳḳa rūḥu ola revâ
Sene 1228

245

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Āşaf-ı deryâ-himem düstür-ı Fârûḳī-şiyem
Ḥazret-i ‘Oşmân Paşa kim odur Ḥaydar gibi
- 2 O müşîr-i şîr-heybet kim o şaḥḥ u pençesi
Cerr-i işḳâl-i umûrda bâzû-yı şaf-der gibi

244

- B, Ç; Ü1, 268b; - Ü2

245

- B, Ç; Ü1, 268b, 269a; - Ü2

- 3 Cezr ü med luṭf u ḳahrın eyler icrâ dâ'imâ
Şâhîl-i âmân-ı ḥalk üzre yem-i aḥdâr gibi
- 4 Pîş-i 'aḳlında Aristo olsa şâkirdi n'ola
Rüşdü yanında Felâṭûn çâker-i kemter gibi
- 5 Dâver-i şâhib-ḥired dâñâ-yı bî-hemtâ-yı 'aşr
Kim vücûdu fark-ı dîn ü devlete efser gibi
- 6 O felek-câh-ı celâdet kim zemîn-i Ḥanyaya
Na'l-i berḳ-efrûz-ı esbi bir meh-i enver gibi
- 7 Nâḥun-ı ḥükmü çözer her 'uḳde-i müşkil-teri
Ratḳ u fetḳ-i memleket şaydında şîr-i ner gibi
- 8 Ḥanyaya zıll-efgen-i 'adl olduḡu demden beri
Pertev-i tedbîr şaldı şemse-i ḥâver gibi
- 9 Def'-i şer-i eşḳıyâda eyleyip iḳdâm-ı tām
Erdi imdâda Cenâb-ı Hızr-ı müstaḥzır gibi
- 10 Oldu âsûde ahâlî müsterîḥ oldu 'ibâd
Emn ü âsâyiş göründü bir ruḡ-ı dil-ber gibi
- 11 Eyledi râḥat re'âyâ eşḳıyâ nâ-bûd olup
Kûhsârîñ ḥârîde gözlerdedir dürer gibi
- 12 Ḥâşılı muḥal iken ḳoydu nizâma beldeyi
Ra'y u tedbîr-i ḥüsünle şer'-i Peyḡam-ber gibi
- 13 Ḥamdu lillâh vaḳt ü 'asrında müreffeh oldu ḥalk
Seng-i ḥârâdır ḡarîbe penbeden bister gibi
- 14 Dem-be-dem âşâr-ı ḥayra sa'y-i devr-â-devrdir
Zât-ı vâlâsı cihâniyân kerem-güster gibi

- 15 Hanyanî ez-cümle burc-ı fânûsu dîvârları
Münhedim olmuş yıkılmışdı şuya lenger gibi
- 16 Burc ile kulle miyânında hişâr-ı üstüvâr
Ta temelden münhedim olmuş açılmış der gibi
- 17 Kalsa bir eyyâm böyle Hanyanî limanına
Kış güninde talğalar gelmekdedir tağlar gibi
- 18 Dest-yârî-i himem-kârânesiyle cem‘ edip
Dîv-i bî-tâbı Süleymân-ı mübârek-fer gibi
- 19 Şad mehâbetle süvâr-ı şandal-ı iclâl olup
Vardı bi’z-zât ol maḥalle çıkdı bir ejder gibi
- 20 Niçe biñ seng-i terânide kenâr-ı âhınıñ
Anda âmâde tururdu şanki bir ‘asker gibi
- 21 Sentûrundan celb edip bir tıyn-ı âhı tıyneti
Der-‘aḳab şûra taḥaccür eyler ol mermer gibi
- 22 Ḳa‘r-ı dünyâya gereçle ol türâbı dökdürüp
Cism-i vâḥid oldu gûyâ ‘âşık u dilber gibi
- 23 Emr ü fermân ile vaż‘ etdirdi deryâda temel
Az vaḳitde himmetiyle baḫrı oldu ber gibi
- 24 Bir iki mâh içre buldu ihtîşâmı ol binâ
Âb u ḥâk olmuş anıñ emrine fermân-ber gibi
- 25 Burc-ı fânûsu da ta‘mîr etdirip oldu cedîd
Raḥnelerle olmuş iken köhne bir sünger gibi
- 26 İskele maḥfûz olup ḳurtuldu ḥalkıñ evleri
Şimdi mâlik oldu herkes hânesine er gibi

- 27 Hâk Te‘ālā ‘ömr ü iqbâlin füzûn-ter eylesin
Ecrini dâreynde versin şu yıldızlar gibi
- 28 Zabt-ı vâkt-i vâk‘aya me’mûr olunca söyledi
Cümleñ ednâsı bir kul Nûrî-i aḥḳar gibi
- 29 Düşdü bu târîḥ-i cevher-dârım öyle âb-dâr
Bağlanıp liman-ı Hanya sedd-i İskender gibi
Sene 1228

246

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Hâmî-i baḥr u ber ‘ummân-ı ‘atâ lücce-i cûd
Ya‘nî Sultân-ı Selâṭîn-i ‘adâlet-‘unvân
- 2 Husrev-i Cem-‘azamet Ḥazret-i Sultân Maḥmûd
Tâc-dâr-ı melikân dâver-i Dârâ-derbân
- 3 Nerede var ise bir cây-ı ḥarâb u köhne
‘Aşr-ı müstelzim-i nuşretde olup âbâdân
- 4 İşte dîvârı da bu ḥışş-ı ḥaşıñiñ çokdan
Kulle vü burc arası olmuş idi pek vîrân
- 5 Burc-ı fânûsa daḥı olmasa bir yâverlik
Az zemânda o da elbette olurdu vîrân
- 6 Hânyânîñ emr-i niḫāmına olunca me’mûr
Âşaf-ı devr-i zemân kâmi‘-i baḡî vü tuḡyân
- 7 Bihterîñ-i vüzerâ Ḥazret-i ‘Osmân Paşa
Ki bulunmaz aña bu ‘ahd ü avânda aḳrân

- 8 Himmet-i luṭf u ‘ināyetle bināsın der-ḥāl
Cümleye eyledi te’kīd ile emr ü fermān
- 9 Hep levāzım görölüp oldu bütün āmāde
Niçe biñ seng tırāşide çü pūlād-ı girān
- 10 Yaptırıp tā temelinden yeñi bu dīvārı
Oldu taḥşīn ile taḥsīne efendi şāyān
- 11 Sedd-i İskendere teşbihe revādır bu ḥişār
Burc-ı fānūsa sezādır dense nūr-ı ‘Oşmān
- 12 Şevket ü ‘ömr-i cihān-bānı füzūn-ter olsun
Sāye-i ma‘deletinde ola āsūde cihān
- 13 Dā’imā ḥayra muvaffaḥ ede berran baḥran
‘Ömr ü iḳbāl ile düstūr-ı mişārı Yezdān
- 14 Zabt-ı sālinde bu āşār-ı metīniñ Nūrī
Reh-i nā-refteye fermān ile oldu pūyān
- 15 Oḳu tāriḥini ey fūlk-nişīn-i deryā
Çoḳ metīn oldu yeñilendi hisār-ı liman
Sene 1228

247

Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün

- 1 Zemān-ı Ḥazret-i Sulṭān Maḥmūd Ḥān-ı Şānīde
Metānet-yāb olup eṭrāf-ı ‘ālem cāy-ı maḥrūsu
- 2 Verip Ḥanya nızāmın Ḥazret-i ‘Oşmān Paşa ile
Giridiñ şimdi şulḥ üzre yürür hep şīr ü āhūsu

- 3 O düstür-ı Felâtün-ra'y kim devrinde yeksândır
Kemâl-i ülfet ile Hanyanıñ vaḥşî vü me'nûsu
- 4 Niçe hayra muvaffaḳ oldu ol düstür-ı deryâ-dil
Dem-â-dem ḳaṭ' eder her emri yek î mā-yı ebrûsu
- 5 Mürûr-ı rûzgâr u ḳarb-ı emvâc-ı pey-â-peyle
Yıḳılmış idi limanıñ ḥişârı burc [u] bârûsu
- 6 Yeñiden yapıdırıp dîvâr u burc-ı fânûsu el-ḥaḳ
Yapıldı sedd-i İskender gibi bu ṭarḥ-ı dil-cûsu
- 7 Fûrûzân ola hem-vâre çerâğ-ı şevket-i şâhî
Raḳîḳ olsun o düstür-ı mişâra 'avn u ḳuddûsu
- 8 Gelip bâ-meskenet Nûrî-i bende târîḥin yazdı
Bu limanıñ baḳıñ tecdîd olundu burc-ı fânûsu
Sene 1228

248

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Şeh-i serîr-i ḥilâfet erîke-zîb-i celâl
Ḥudâygân-ı kerâmet denilse şânıdır
- 2 Cenâb-ı Ḥazret-i Maḥmûd Ḥân-ı Şânî kim
Vücûd-ı mevhebet-endûdu bî-müdânîdir
- 3 Füyûz-ı Ḥaḳ iledir şulb-ı pâki bir deryâ
Cevâhir-i 'azamet-zâdegân kânıdır
- 4 Ḳıyâm-ı mülke 'amûd-ı sülâlesi aḳvâ
Binâ-yı şaltanat-ı ḥaṣṣa zâtı bânîdir

- 5 Kemāl-i yümnlle bir şāh-zādesi toĝdu
Ki alb-i ‘ālemyāna ferā-resānīdir
- 6 O māh-ı evc-i ilāfet cihāna şaldı ziyā
Sipih-r-i mes‘adetiñ necm-i kehkeşānıdır
- 7 ayāt-ı tāze bulup āleb-i füsürde-i kevn
O rū-ı maz-ı cihānıñ ne şübhe cānıdır
- 8 ayırılı ismile buyruldu mā ‘abd u amd
Güher-feşān-ı kerāmet şehiñ dehānıdır
- 9 Hemīşe şevket ü iclāl-i salanat ber-cā
Du‘āsın eyle hemān Nuriyā zemānıdır
- 10 Velādetiñ aberin geldi üç velī dediler
Cihāna luf-ı a ‘Abdu’l-amīd-i Sānīdir
Fī Rebī‘ü’l-evvel sene 1228

249

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Mazabā-yı ilāfet şemer-i nal-i şüküh
Cem-aşem bar-ni‘am mear-ı āl-i ‘Oşmān
- 2 Melik-i maşrı u marib şeh-i gerdün-ı ‘atebe
Şehryār-ı naşfet-perver-i zıll-i Yezdān
- 3 Deva-yı bā-ı şeref azret-i Sulān Māmūd
Nale-i pür-şemer bae-i şevket ü şān
- 4 Zātıdır vāsıta zürriyet-i aşşu’l-aşşa
Mazar-ı luf-ı udādır o şehen-şāh-ı cihān

- 5 Şadef-i şulb-i şehen-şāhı sepīd etdi
Yine bir lu'lu-ı şeh-vār-ı mülūkāne nişān
- 6 Ya'nī şeh-zādesi toğdu yine hūrşīd gibi
Ki olup nūr-ı kudūmuyla münevver ekvān
- 7 Māh [ki] eyledi dīdār-ı şerīfī tal'at
Dāmen-i evc-i sipihr-i 'azametden rahşān
- 8 Dem-be-dem hıfz-ı emānında ola Mevlānī
Tūl-ı 'ömr ile mu'ammer ede zātın Yezdān
- 9 Mağdem-i devleti peygāmı bizi bī-ğam edip
Li'llāhi'l-hamd ki hālķ oldu ser-ā-ser şādān
- 10 Geldi üç zāt dedi Nūriye tārīķ-i münir
Yümn ile geldi cihān mülküne Sultān 'Oşmān
Fī Rebī'ü'l-evvel sene 1228

250

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 Vezīr-i muhterem 'Oşmān Paşa-yı mükerrerem kim
Vücūdu hayr-ı maḥẓ u luṭf-ı sükkān-ı Girid oldu
- 2 Umūr-ı müşkiliñ tatbīķına dā'im muvaffaķdır
Kemāl-i ra'y ile mānend-i Harūnu'r-Reşīd oldu
- 3 Niçe hayrātı kaldı Hanyada ez-cümle limanī
Yıkılmış burc-ı fānūsūñ yapıp sedd-i sedīd oldu
- 4 Rızā-yı Hākķ içün tenfīz-i emr-i pādşāhiçün
Bütün hizmetleri maķbūl-i Mevlā-yı Mecīd oldu

- 5 Bi-ḥamd'illāh ki mesrūr eyledi ol āşafı Mevlā
Püserle mükrem ü sinn-i kiberde müstefīd oldu
- 6 Tūlū' etdikde ol meh şandılar ol şeb ki gün toğdu
Şikāf-ı perde-i 'işmetden ol dem ki velīd oldu
- 7 Bu yıl şevvāl içinde bī-riyā ihlāşkārāne
Ḳudūm-ı devletiyle 'īd ber-bālā-yı 'īd oldu
- 8 İştīdī Nūrī-i çākerleri bu müjdeyi nā-gāh
Perişān hātırında mūrīş-i şevḳ-i cedīd oldu
- 9 Du'ā-yı ḥayr edip tāriḥ-i mīlādın yazıp böyle
Mu'ammer ola yā Rab 'İzzet Aḥmed Beg bedīd oldu
Sene 1228

251

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

- 1 Şulb-i pāk-i Ḥazret-i 'Oşmān Paşadan Ḥudā
Eyledi bir gevher ārāyiş-i tāc-ı vücd
- 2 Ya'nī toğdu ol vezīr-i behemālīn bir begi
Yümnile ol mīr-i 'ālī-şān ol sa'du's-su'ūd
- 3 Ḥaḳ Te'ālā tūl-ı 'ömr ile mu'ammer eyleyip
Rütbe-i vālāya etsin vālidi gibi mes'ūd
- 4 Cümlesi tebrīkine īşār edip gevherleri
Bendesī Nūrī-i kem-māye değıl ḥāşā ḥasūd
- 5 Tāriḥ-i mīlādına ancak düşürdü bir güher
Oldu Mīr 'İzzet Aḥmed zībā bīnā-yı şühūd
Sene 1228

252

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Nāmdāş-ı Hāzret-i Hayrū'n-nisā
Duĥter-i Aĥmed Sa‘īd Beg Şākire
- 2 Hilm-i ifrāt-ı ĥayāt-ı tām ile
Bir anıñ gibi cihānda nādire
- 3 ‘İşmet-i fitr ile bir bānū idi
Dāmeni pāk idi zātı ŧāhire
- 4 Ferd ü eĥad andan incinmiş deĥil
Miĥnet-i dünyāya idi şābire
- 5 Terk edip dünyā maĥabbetgāhını
Erdi raĥmet-zār-ı Rabb-i Ġāfire
- 6 Etdi ilbās aña rıdvān-ı cinān
Sündüsāsā bir libās-ı fāĥire
- 7 Tīre-rūz etdi firāķı cümlemiz
Dideden gitdi o nūr-ı bāşıra
- 8 Āh ile ‘ammı dedi tāriĥini
Cennetü'l-a‘lā mekān-ı Şākire
Fī 4 Şevvāl sene 1228

253

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

252

- B, Ç; Ü1, 271a; - Ü2

253

- B, Ç; Ü1, 271a, 271b; - Ü2

- 1 Kitāb-ı Meşnevide Hāzret-i Celālū'd-dīn
Vücūd-ı sālīke beñzer buyurdu mūy-ı siyāh
- 2 Degil vücūd-ı 'anāşır murād-ı Mevlānā
Bu ma'nī hestī-i Ādemdir añla ey āgāh
- 3 Fenā vü maḥva delālet eder o mūy-ı sa'īd
Ki etmez ehl-i dil andan ser-i mū istikrāh
- 4 Ṭarīḳ-i pāk-i Melāmiyyede terāş eyler
Burūt u ebrū vü rişini ba'zı ehl'üllāh
- 5 Eder mi zāhir ü bāṭında kendiyi ṭathīr
Ṭarīḳ-i pāk-i Melāmiyyeden eden ikrāh
- 6 Bilen ḥuṭūt-ı ḥaḳāyıkda maḥv [u] işbātı
Eder mi kayd-ı ser-i mū şevāb imiş ya günāh
- 7 Cenāb-ı kātib-i dīvān müşteri-rütbe
Ki kilki ḥayt-ı şafaḳdır devātı ḥoḳḳa-ı māh
- 8 Ḥuṭūt-ı şülş ü celī vü nesihde Şeyḫ-i zemān
Rufā'ī şīvesi dīvāne eyler Ādemi āh
- 9 Re'īs-i zümre-i küttāb Hāzret-i Ṭāhir
Efendi kim fuḳarāya odur mu'in ü penāh
- 10 Cevād-ı 'aşr u zemān Hātem-i kerīmü's-şān
Ki dense aña revādır ḥalīm ü hem āvāh
- 11 Riyāsız 'arīf-i bi'llāh kemāline yā hū
Seḫā vü cūduna şod 'aşrımızda eyv'allāh

11: Bi'llāh: Bi'llāhdır (Vezin gereği olarak “dır” eki çıkarılmıştır.)

- 12 Bi'l-ıktizā biraz eyyām lihye-i siyehi
Terāş edip rūḥ-ı gül-gūndan etmişdi tebāh
- 13 Hele o varlığı bir perde idi kaldırdı
Göründü rûy-ı 'arûs-ı fenā aña nā-gāh
- 14 O menzili de geçip kalmadı o meslekde
Yine budur diyerek eş'ariye kıldı nigāh
- 15 Müceddiden edip irsāl-i lihyeye himmet
Mübārek eyleye yümn ü şeref ile Allāh
- 16 Bu vaḳ'aya düşürüp gitdi bir güzel târîḥ
Remilde lîk şu'ûbetli kâfiye eyvāh
- 17 Kemîne Nūrî-i meftûnu eyledi tefsîr
Bu baḥr ile edip ol mısra 'ı teferrücgāh
- 18 Benim degil bu seniñdir efendim ol mışrā'
Çekildi vechiñe ḥaṭ kıl kalemle Bism'illāh
Sene 1228

254

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Ḳurb-ı Seyrān Babada bu menzil
Nûriye olmuşdu cāy-ı mesîr
- 2 Dem-be-dem gitmede gelmekde idim
Ba'zı yārān-ı şafā ile ḥaḳîr
- 3 İşbu kâşānecige etmişdi
Bûm-ı luṭfile erenler ta'bîr

18: degil: degildir (Vezin gereği olarak "dir" eki çıkartılmıştır.)

- 4 Ḥaylī müddet bunu terk etmekle
 Ḳaşd-ı tecdī[di]ni etdim te'ḥīr
- 5 Yine ḳābil-i sükenā oldu
 Meded etdi baña elṭāf-ı Ḳadīr
- 6 Geldi hū ile diyenler tāriḥ
 Āşyānem yeñi oldu ta'mīr
- Sene 1229

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

- 1 Yeñiden ʔarḥ olunmuş bu serāy-ı behcet-efzādır
Ki āsāyişgeḥ-i ḥāṣ vülāt-ı āṣaf-ārādır
- 2 Kirām-ı evliyānıñ teng idi menzilgehi evvel
Bu vūs‘atlerle şimdi bu maḳām-ı cennetāsādır
- 3 O bir seng-i ḥakīre beste idi ḳarn-ı evvelde
O dillerde gezen ḳaṣr-ı Ḥavernaḳ bundan ednādır
- 4 Serāylar seyr edip gördüm ne mümkin beñzeye zīrā
Ki her ṭāḳı bunuñ Kistrā der-i eyvān-ı Kistrādır
- 5 Veziri ḳıṭ‘a dīvāndır büyütu nev-zemīn-eybāt
Ki hep maзмūnları adl ü siyāsetle dü-ma‘nādır
- 6 Mehābetden girenler ḳad ḥamīde olmağa muḥtāc
O dīvān-ḥānesi me‘vā-yı erbāb-ı temennādır
- 7 İçinde mā-i cārī ḥāricinde ‘ayn-ı deryānıñ
Hele leb-teşne-i sīr-āb-ı rūḥ-ı Ḥızr u Mūsādır

- 8 Bunuñ bānisi ol ‘ālī-himemdir kim celâdetle
Vezîr-i Bermekî aña müşîr-i re’fet-ârâdır
- 9 Cenâb-ı Hâzret-i ‘Osmân Paşa-yı celîlü’ş-şân
Ki dîn ü devlete zâtı mişâl-i hışn-ı akvâdır
- 10 Kudumu ile Resmo oldu bir ma’mûre-i zîbâ
Zemân-ı devletinde resm-i ‘adl ü dâd-ı bercâdır
- 11 Nizâmü’l-mülkü bunlardır bu ‘aşrın kim muvaffâdır
Ki müftî emri ber-vefķ-i murâd-ı Hâķ Te‘âlâdır
- 12 Hemân dâreynde ecr-i cezîle mazhar etsin Hâķ
Ki hep hayrâta sâ‘î muttaķî bir zât-ı vâlâdır
- 13 Bu âşârın cevâhirle yazılsın târîķi Nûrî
Serây-ı dil-güşâ zeyn-âver-i ‘Osmân Paşadır
Sene 1229

256

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Zemzem-i âteş-feşân tâbından ey leb-teşne gel
Bu benân-ı lûleden mânend-i mâ-i efđal iç
- 2 Faşl-ı germâda eger olduñsa maķrûru’l-mizâc
Ne ‘araķ ne bâde bir şerbet-i müsta‘mel iç
- 3 Maķz-ı feyz-i ‘âfiyetdir işte lu’lu-ı müzâb
Ne devâ-yı misk ü ne şelc ü lu‘ûķ-ı şandal iç
- 4 Ey harâretten olan bîmâr soñra kıl devâ
Bu zülâl-i şâfdan âb-ı hayâtı evvel iç

256

- B, Ç; Ü1, 272a; - Ü2

- 5 Sāha-yı cennet mişālın kıl temāşā bu yerin
Kāse kāse tırma tıldur selsebilden mülkül iç
- 6 Tārīhin yaz cevheriden dök yere üç kaṭre dürr
Āb-ı pāki çeşme-i ‘Oşmān Paşadan gel iç
Sene 1229

257

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Şeh-i gerdün ‘atebe husrev-i sāmī rütbe
Ya‘nī sultān-ı selātin-i ‘adālet-fermā
- 2 Zıll-i memdūd-ı Hudā Ḥazret-i Sultān Maḥmūd
Ki ‘ināyātı tūlū‘ etmede çün şems-i duḥā
- 3 Ḥamdü’lillāh ki anın ‘aşr-ı hümāyūnunda
Yeñiden olmada tedric ile ‘ālem iḥyā
- 4 Yoğ idi ya‘nī serāydır demege cāy-ı qarār
Resmoda teng idi ḡāyet de maḳarr-ı vüzerā
- 5 Olucaḳ ḥazret-i düstūr-ı zemān devlet ile
Resmoya sāye-fiken ma‘delet oldu bercā
- 6 Ol vezīr-i himem-ārā-yı Felātün-fiṭnat
Nām-ı sāmisi Kemāhī Ḥacī ‘Oşmān Paşa
- 7 Yādgār olmaḳ için ‘arşageh-i ‘ālemde
Bu serāyı yeñiden eyledi icād u binā
- 8 ‘Ömr ü iḳbālī füzūn ola bunuñ gibi daḥı
Niçe ḥayrāta muvaffaḳ ede anı Mevlā

257

- B, Ç; Ü1, 272b; - Ü2

- 9 Oldu āvīze-i cevher aña Nūrī tārīḥ
Olmuş a'lā bu binā-yı Ḥācī 'Oṣmān Paşa
Sene 1229

258

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Göçdü ser-defter-i Tüccār Ḥ'āce oğlu ya'nī
Bī-kesān yāveri Ḥācī Ḥasan Ağa Şafā
- 2 Ehl-i ḥāl idi şalāh-āver idi ol merḥūm
Kārı hep birr ü 'ibādet idi virdi taḳvā
- 3 Pīriyā eyler idi herkes ile bir ülfet
Ḥüsn-i ḥulḳundan idi rāzī ḳamu bāy u gedā
- 4 Etmege irci'ī emriyle ḥesābın rü'yet
Oldu ol 'āzīm-i şeh-bender-i Ğufrān-ı Ḥudā
- 5 Düşdü bir cevherī tārīḥ-i vefātın yazdım
Etdi sermāye-i enfāsını taḥḳīḳ-i edā
Sene 1229

259

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Gitdi ḥayfā gene iken mülk-i beḳā seyrānına
Hem-ser-i 'Oṣmān Efendi Mehmed Ağa duḡteri
- 2 Esdi nā-geh şarşar-ı tünd-i ecel gülzārdan
Ḥāk-i ifnāya düşürdü öyle bir verd-i teri

258

- B, Ç; Ü1, 272b; - Ü2

259

- B, Ç; Ü1, 272b, 273a; - Ü2

- 3 Zâtı bir mestûre-i ‘iffet-karîn olmuşdu kim
Hûrî idi perde-i ‘işmet içinde ya perî
- 4 Hulle-i Ğufrâna şâyân eyle yâ Rab rûhunu
Lu’lu’ ü mercân-ı rahmet ola [zîb] ü ziveri
- 5 Fevtine düşdü dü-lebden târîh-i menkûtası
Başına ala cevâhir tâc ola cennet yeri
Sene 1229

260

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Bir haylî müddet idi sicillâtı Hanyanıñ
Pes-mânde köhne qalmış idi bunda ekşerî
- 2 Şîrâzeler güsiste vü nâ-bûd idi cülûd
Çün müy-ı jengî karmaşatış cümle cüzleri
- 3 Ta‘mîrine bu ana degin himmet etmedi
Hükkâmdan biri göre tâ fetħden beri
- 4 Faħru’l-kuzât Anaṭolu eşrâfı Quddûsî
Kim zâtıdır zemânede akrânı bihteri
- 5 Şeyh-zâde ya‘nî Es‘ad Efendi-i bî-hemâl
Gerdûn-ı hüsn-i hulkuñ o necm-i münevveri
- 6 Üç def‘adır hükûmet ile Hanyaya gelip
Etmiş ahâlî ile hep ‘aḳd-i birâderi

4: zîb: zînet (Vezin gereği olarak kelime tarafımızdan değiştirilmiştir.)

- 7 Bi'n-nefs irtikāb-ı meşāk u ta'ab edip
Nüvvāb-ı kām-yābı ile etdi yāveri
- 8 Evrāka yek-be-yek eylesek şöyle ihtimām
Olduḡça mümkün eyledi tertīb-i hoşteri
- 9 Muhtāc-ı cild olanları teclīd edip bütün
Giydirdi cümlesine kabā-yı ser-ā-seri
- 10 İşte yeñi dolāb-ı muḡaffelde hıfz ile
İhyā edip veḡāyi'-i şer'-i muḡahharı
- 11 Meydāna çıḡdı hep dedim ey Nūrī tāriḡin
Etdi münakḡaḡ Es'ad Efendi sicilleri
Sene 1229

261

Mef'ūlū Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ūlūn

- 1 Olmuşdu ziyāretgehi eyyām-ı ḡadīmīñ
Bu türbe-i vālādaki meşhūr o emireyn
- 2 Çokdan beri vīrān idi eczāsı perişān
Merḡadleri ihyāsı idi zaḡr-ı cihāneyn
- 3 Ta'mīrine himmet edip İbrāhīm Emīn Beg
Etdi yeñiden ḡubbe vū merḡadleri pūr-zeyn
- 4 Az vāḡi' olur Nūrī bu tāriḡ-i mücevher
Tecdīd olunup türbe-i mehdūm-ı şehīdeyn
Sene 1229

262

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 ‘Alī Zākī Şerīf Ağanıñ o ma‘sum oğlu
Seyid İbrāhīm Edhem idi gūyā bir māh
- 2 Tıfl-ı nev-reste idi gonçe-i şüküfte idi
Hayf kim ‘ömrü o nāzendeniñ olmuş kūtāh
- 3 Birkaç eyyām cihānda çü müsāfir geldi
Bir kazā ile göçüp mülk-i beķāya nā-gāh
- 4 Bülbül-i ravza-ı gülzār-ı cinān olsun cāy
Ebeveynine hemān ecrini versin Allāh
- 5 Düşdi bir mısrā‘ tārīḫ-i vefātın yazdım
Cennete uçdı tiz İbrāhīm Edhem eyvāh
Sene 1229

263

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Şāhib-i ‘ilm-i fezā’il müttakī-i pāk-dil
Rāst-gū-yı mu‘tedil ‘aşrıñ ferid-i kāmili
- 2 Şol kol ağası mekārīm-kārı mollā-yı be-nām
Ya‘nī Aḥmed Beg Efendi Hanyanıñ ol fāzılı
- 3 Şālih ü dīndār idi merd-i seḫāvet-kār idi
Zühd ü takvāsı müsellemler zāt idi ol ḫāşılı

262

- B, Ç; Ü1, 273b; - Ü2

263

- B, Ç; Ü1, 273b; - Ü2

- 4 Teng-nāy-ı dār-ı dünyādan serī'an kırtulup
Nā-gehān füşhat-serāy-ı 'adnīñ oldu mā'ili
- 5 Şāfi'i olsun Resūl-i Kibriyā yevmü'l-kıyām
Rūḥunuñ ümmü'l-kitāb olsun o dem müstekmeli
- 6 Hūr u gilmāna qarīn nūş ede tesnīm ey Raḥīm
Ravza-yı Ğufrānīñ olsun murğ-ı rūḥu vāşılı
- 7 Ey birāder āh Nūrī qarındaşın seniñ
İftirākıñla unutdu fā'ilātün fā'ili
- 8 Cevheriden ben iki cevher alıp tārīḥ dedim
Kaşr-ı bāğ-ı 'adn ola Aḥmed Sa'id Beg menzili
Fī 24 Receb yevmü'l-işneyn sene 1229

264

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Şehen-şāh-ı mu'azzam rūḥ-ı 'ālem ḥusrev-i ekrem
Ebū'l-feyz āb-rūy-ı pādşāhān-ı kerem-fermā
- 2 Cenāb-ı Ḥazret-i Sultān Maḥmūd Ḥan-ı Şānī ki
Mübārek zātıdır zıll-ı zalīl-i Ḥazret-i Mevlā
- 3 Devām-ı nesl-i pāk-i ḥāşşa bā'ış zāt-ı yektāsı
Kıyām-ı salṭanat bu vechle olmaḫdadır aqvā
- 4 Bi-ḥamdillāh yine 'ummān-ı şulb-i şehryārīden
Nümūdār oldu bir lu'lu-ı şehvār-ı şafā-baḫşā
- 5 Toğup ya'nī şebistān-ı ḥilāfetden sa'ādetle
Yine bir şāh-zāde ayıñ on dördü gibi gūyā

- 6 Dediler Sulṭān Aḥmed nāmına kaşd-ı teyemmünler
Serây-ı kudret içre kâtibân-ı ‘âlem-i vâlâ
- 7 Kudûmu ḥayr-ı maḥz-ı ‘âlem olmuş şübhemiz yokdur
Kulüb-ı ḥaşş-ı ‘âlem olsa sezâ sūr ile iḥyâ
- 8 Budur zâ’ib kaḍîm-i pâdşâhân böyle ni‘metde
Keremler ‘afv ü iḥsânlar olur ‘âlemde hep peydâ
- 9 Niçe âzâdeler bende niçe mücrim olur âzâd
Bu milâd-ı hümâyûndur zemân-ı mevhebetdir ha
- 10 Hemân olsun serîr-i şevketinde dâ’im o dâdâr
Ola şeh-zâdegânîñ her biri bir revnağ-ı dünyâ
- 11 Giride geldi üç peyk-i mübeşşir dediler târiḥ
Tevellüd eyledi şeh-zâde Sulṭān Aḥmed-i Dārâ
Şa‘bân sene 1229

265

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Âftâb-ı maşrıq-ı şevket ziyâ-yı salṭanat
Zıll-ı Hâk Sulṭān Maḥmûd ḥâk-i gerdûn mesnediñ
- 2 Âsmân-ı şulb-i feyzâ feyz-i pâkinden yine
Toğduğun seyr eyle bir necm-i münîr-i es‘adiñ
- 3 Ya‘nî bir şeh-zâde-i vâlâ-nijâdı yümn ile
Oldu revnağ-baḥşı bu nesliñ bu ‘âlî sûdediñ
- 4 Nâm-ı Faḥr-i ‘âlem ile eylediler tesmiye
Oldu şâdân âḥiretde rûḥu cedd-i emcedi

7: sūr: bu sūr (Vezin gereği olarak “bu” metinden çıkarılmıştır.)

- 5 ‘Ömr-i efzûnu da‘âvâtı ola yâ Rab qabûl
Zîveridir şübhesiz her mescidiñ her ma‘bediñ
- 6 Müjde-i teşrîf erdi Hanyada bayramda
Ol kamer-tal‘at hümayûn-mağdemiñ o gülhadîñ
- 7 Nûriyâ târihîni yazdım müşa‘şa‘ gün gibi
Nûr u fer oldu kudûmu dehre Sulţân Meḥmediñ
Ramazân sene 1229

266

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Girîd muqâbelecisi güzîde-i küttâb
Cenâb-ı Sâlih Efendi-i etḳiyâ meşreb
- 2 Şalâh-ı ḥâl ü zehâdetde fâ‘ıku’l-aḳrân
Niçe menâfi‘-i ḥayrâta zâtı oldu sebeb
- 3 Muvaffaḳ oldu bi-vefḳ-i rızâ-yı Hâḳ ḥayra
Ki vaḳf-ı vâsi‘ ile yapıdı bir güzel mekteb
- 4 Ne mekteb ‘âlem-i ervâḥveş vesî‘ ü refî‘
Maḥall ü mecma‘-ı şıbyân-ı Rûm u Türk [ü] ‘Arab
- 5 Esâsınıñ ne güzel düşdü tarḥ-ı maṭbû‘u
Ki ḥıştı ḥâk-i hüner seng ü âbı şâfî edeb
- 6 Esîr-i meclis-i âzâdı olmasın eṭfâl
Bu bezm-i şevḳ ola anlara cum‘aveş maṭlab
- 7 Budur o çeşme-i mâ‘ü’l-ḥayât-ı ‘ilm ü kemâl
Ki Hızır olursa mu‘allem bu mecma‘a enseb

266

- B, Ç; Ü1, 274b; - Ü2

- 8 Hemîşe rahleniñ âgûşına gire şıbyân
Müzeyyen ede fesin dürr-i âyet-i fârgab
- 9 Binâ-yı ‘izzile şarf-ı nuķûd edip bânî
Erişdir anı da maķşûduna hemân yâ Rab
- 10 Bu Nürî oldu sebaķdaş-ı tıfl-ı ebced-ḥ’ân
Helâl-i kilk ile gösterdi ders-i medḥi bu şeb
- 11 Netice teşne olup istifâza etmek için
Nigâr-ı fikr ile olmuş iken ol leb-bâ-leb
- 12 Çıkardı dillü bir kalem şu gibi târiḥin
Tolâb-ı ‘ilm ü edebdir bu dil-güşâ mekteb
Sene 1229

267

Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Kudve-i kâtibân muḥâsebeci
Vâşıf Aḥmed Efendi-i yektâ
- 2 Merd-i şâhib-reşâd idi merḥûm
Ḥayra sa‘y eyler idi şubḥ u mesâ
- 3 O da tekmiḻ edip muḥâsebesin
Gördü kim qalmamışdır ‘aḥz u ‘atâ
- 4 Defter-i ‘ömrin eyleyip maḥtûm
Nâ-gehân etdi ‘azm-i bezm-i likâ

- 5 Çıkdı hâtif dedi bu târîhî
Raḥmet-i Ḥaḳḳa rūḥu ola revā
Sene 1229

268

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Seyd ‘Alî hem-seri ḥatun-ı mekârim-perver
Ki vücûdu idi şan mâder-i gül dünyâda
- 2 Sürdü çok ‘ömr ü şafâ bezmgeh-i fânide
Lâyık-ı ‘ıtkı idi luṭf u kerem-i Mevlâda
- 3 Terk edip ḥaneyi dünyâ-yı denîyi âḥir
Tutdu mesken yeñiden eski vaṭan ‘uḳbâda
- 4 Rûḥuna raḥmet ere Ḥazret-i Ḥaḳdan her dem
Zevḳ ü rāḥat ede eyvân-ı kerem-pîrâda
- 5 Çıkdı bir hâtif-i ğaybî dedi târîḥ-i vefât
‘Âyişe ḳadın ede ‘ıyş [u] ṭarab me’vâda
Sene 1229

269

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Edhem İbrâḥîm Ağa kızcağızı ma‘şûme
Pertev-i bâşıra-ı şabr ü taḥammül lem‘a
- 2 Dört yaşına yetişip duḡter-i pâkîze idi
Şan şebistân-ı ‘uyûn içre idi bir şem‘a

268

- B, Ç; Ü1, 275a; - Ü2

269

- B, Ç; Ü1, 275a; - Ü2

- 3 Nā-gehān bād-ı ecel esdi edip püf kerde
Bir perişānlık erip vāh ki cem‘ü’l-cum‘a
- 4 On sekiz sâ‘at idi müddet-i ‘illet ḥaddi
İrci‘î emri yetişdi hemān ol dem şem‘e
- 5 Vāh ol lu’lu-ı nā-yābı felek çok gördü
Hecri müstağraḳ edip cümle[yi] baḫr-ı dem‘a
- 6 Geldi hep ḫūriler almağa dediler tāriḫ
Söndü bir şem‘a gibi sicn-i fenādan lem‘a
Fî 27 Rebî‘ü’l-evvel sene 1229

270

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Göçdü hem-nām-ı seyyidü’ş-şühedā
Kerbelā-yı cihān-ı ednādan
- 2 Ya‘nî Dervîş Efendi destārî
Geçdi efkār-ı zîr ü bālādan
- 3 Eli uz ber-ma‘ārif idi o zāt
Kesbi etmişdi feyz-i Mevlādan
- 4 Mey şuyu ile mest olup geçdi
Ḳayd u destār-ı cām-ı şahbādan
- 5 Nā’il-i raḫmet-i Ḥudā olsun
Feyz-yāb ola bāğ-ı na‘mādan
- 6 Geldi hū dedi tāriḫ ‘Azrā’il
Gitdi Dervîş Efendi dünyādan
Fî Rebî‘ü’l-evvel sene 1229

270

- B, Ç; Ü1, 275a, 275b; - Ü2

271

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Düşdü hâke nâ-gehân eyvâh bir rûkn-i beled
Böyledir da‘b-ı kâdîm-i devr-i çarh-ı bî-devâm
- 2 Ya‘nî Âga-zâde el-Hâc Hüseyin Âga göçüp
Eyledi mülk-i beķâ menzillerin şimdi maķâm
- 3 Şâlih u dîndâr idi zât-ı şehâvet-kâr idi
Şâkirü’n-na‘mâ o şâhib-şervet-i bî-ihtisâm
- 4 Hayr-hâh şefkat-ârâ böyle bir merd-i gayûr
Olsa lâyıķ mazhar-ı âmiziş-i Rabbü’l-enâm
- 5 Rûhuna rahmet turağın cennet [et] yâ Rab anıñ
Ol tevâzu‘-kârı eyle dâhil-i bezm-i kirâm
- 6 Söyledim ey Nûrî çün da‘vât-ı bî-had târîhin
Merci‘ ü me‘vâsı olsun rûhunuñ dârü’s-selâm
Fî 5 Rebî‘ü’l-âhîr sene 1229

272

Mef‘ûlû Mefâ‘îlû Mefâ‘îlû Fe‘ûlün

- 1 Gerdün-‘âzamet Hâzret-i Sultân Maḥmûd
Devrinde cihân muntaẓam-ı şevket ü şândır
- 2 Bir Âşafa tefvîz ile tanzîmi Giridiñ
Ol mertebe olmuş ki ‘adâletle cinândır

271

- B, Ç; Ü1, 275b; - Ü2

272

- B, Ç; Ü1, 275b; - Ü2

1: Gerdün: Şeh-i Gerdün (Vezin gereği olarak mısra başındaki “Şeh” kelimesi çıkarılmıştır.)

- 3 Ya'nî ki Kemâhî Hâcî 'Osmân Paşa
Vâlî-i aşıl dâver-i dâna-yı zemândır
- 4 Bu cisri o düstür-ı cesûr eyledi inşâ
Kurdu yeñiden bir eşer-i hayr-girândır
- 5 Ne Köprülü ne ğayrısı bu köprüyü yaptı
Haqqâ ki medâr-ı kadem-i râh-revândır
- 6 Çık üstüne geç âb-ı revândan hazz etme
Rûz-ı cîsr koydur ki bu râh emn ü emândır
- Sene 1229

273

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Zeyd ü 'Amra yine Allâhu Te'âlâ a'lem
Sâl-i nev meymenet-efzâ olacağdır zîrâ
- 2 Şadr-ı fetvâya yine verdi şifâu's-şadri
Hâce-i 'ilm ü hikem fâzıl u şadru'l-iftâ
- 3 Sâbıkan Müftî o hem-nâm-ı cenâb-ı Fârûk
Ya'nî 'allâme-i tahrîr-i fezâ'il-ârâ
- 4 Nâ-gehân geldi izin-nâme-i Şeyhü'l-islâm
Re's-i sâle müteşâdif çü hilâl-i ğarrâ
- 5 Eyledi Nûrî-i şâkirdi bu peygâm peygâm
Çiftlige müjde-resân oldu meserret-baḥşâ

- 6 Düşürüp bir iki beyti bu da târîh olsun
 Hanya müftisi yine oldu re'îsü'l-'ulemâ
 Fî Muḥarrem sene 1230

274

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 'Aynu'l-'ulemâ merdümek-i dîde-i efḍâl
 Müftî-i be-nâm aṣl-ı hüner ṣānî-i pendî
- 2 Hem-nâm-ı 'Ömer zât-ı şeref-perver-i âṣār
 Mustaḡnî ki ol mertebe yok ṣibh [ü] menendi
- 3 Tenfîs için nefis-i nefîsin biraz eyyâm
 Meḥcûrluğa mâ'il olup tâb-ı bülendi
- 4 Verdi yeñiden mesned-i fetvâya şerefler
 Ta'lik-i nefîs ile fetāvâ yeñilendi
- 5 Târîh-i tekerrür düşürüp tâc-ı cevâhir
 Dâ'im ola müftî-i verâ Ḥâce Efendi
 Fî Muḥarrem sene 1230

275

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dirîğâ göçdi İbrâhîm Ağa ya'nî Pişîn-zâde
 Bu miḥnet-zâr-ı fâniden bahâristân-ı minûya
- 2 Civân-merd idi ḥaḳḳan zü'l-kirâm zât idi merḥûm
 Ederdi bezl-i ni'met zâhir [ü] bâtında şeş suya

274

- B, Ç; Ü1, 276a; - Ü2

275

- B, Ç; Ü1, 276a; - Ü2

- 3 Henüz bir nev-civân-ı nev-res iken tarz u tavrında
Şalâh-ı hâl ile beñzerdi bir şeyh-i Hudâ-cûya
- 4 Şalât-ı zuhru kıldı ‘avdetinde fücçeten gitdi
Ecel hiç virmedi nevbet ne tedbire ne dârûya
- 5 Cihânı terk edip bir anda oldu ‘âzim-i cânân
Dedi sem‘an ve tã‘a cân ile emr-i icibûya
- 6 Hudâyâ kabrini pür-nûr eyle cürmünü mağfûr
Anı şâyeste kıl cennetde bir hûrî-i minûya
- 7 Gelip üç bağbân nâ-geh dedi târîh-i cevher-dâr
Şu gibi ağıdı İbrâhîm Ağa firdevs-i dil-cûya
Fî 23 Muḥarrem sene 1230

276

Tārîḥ-i Tertîb-i Īn Dīvān

Fe‘ilātün Mef‘ilün Fe‘ilün

- 1 Nûrî ḥaylî zemândır kim biz
Eyledik ‘arşa-ı sūḥanda hırām
- 2 Leng ü lük üft ü ḥîz eyleyerek
Gösterip merkez-i nazımda kıyām
- 3 Hep saḳāmetli yañlışı vāfir
Pür-ḡalaṭ söyledik hezār kelām
- 4 Elimizden bu geldi etdi zuhûr
Nâ-pesendide bir niçe erkām

276

B, 168b, 169a; Ç, 208b; - Ü1, Ü2

Başlık: B; Tārîḥ Temām-şoden-i Dīvān Ç.

- 5 Ümmîyiz sâde ol çü aţlâs-ı çarĥ
Nazmdan etmeziz velî ârâm
- 6 Cümle-i şî‘rimiz ki söylendi
Bulmamışdı qarârgâh-ı maķâm
- 7 Şonra ol ma‘nevî birâderimiz
Şeyĥ ‘Alî Celvetî o mîr-i kelâm
- 8 Cem ‘-i eş‘arımızda etdi bize
Bu vakitlerde ĥaylice ibrâm
- 9 Etdi tertîb ü cem‘-i eş‘âra
Gûyiyâ şâĥibi gibi iķdâm
- 10 Hâķ erenler merâmın ede ‘aţâ
Ola şîĥĥatde ‘âfiyetde müdâm
- 11 Çıķdı on beytimiz bu târîĥ için
Buldu dîvânımız bizim de nizâm

SONUÇ

Hanyalı Osman Nûrî, H. 1172/ M. 1758-1759 ile H. 1230/ M. 1815 tarihleri arasında Girit adasının Hanya ve Kandiye şehirlerinde yaşamıştır. Şair elli sekiz yıllık ömrüne ondan fazla eser sığdırmıştır. Nüshaları tespit edilen altısının üçü manzum üçü de mensurdur. İçerisinde 1152 şiir bulunan hacimli dîvânı da bu eserlerinden biridir. Bu tezde tenkitli metin olarak hazırladığımız ve başına da inceleme ilave ettiğimiz divanın yurt içi ve yurt dışı kütüphanelerde dört nüshası tespit edilmiştir. Hemen her nazım şeklinde şiirler yazan Nûrî, içerik bakımından yenilik arayışlarını gazellerinde denemiş, kısa mesnevilerinde de birbirinden ilginç konuları işlemiştir.

Nûrî, Osmanlı Devleti'nin iç ve dış karışıklıklarla uğraştığı bir dönemde yaşamıştır. Fransız İhtilâli'yle yaygınlaşan milliyetçilik akımının etkisiyle Osmanlı tebaasından olan diğer milletler özellikle Balkanlarda isyanlar çıkarmıştır. Devlet kademelerindeki sık sık görev değişiklikleri ve yenilik çalışmaları Girit'te de aynı oranda hissedilmiş, dolaylı olarak Nûrî'nin hayatını ve şiirlerini de etkilemiştir. Adadaki eşkıyalar ve valilerin bunlarla olan mücadeleleri şiirlere konu olmuştur.

Nûrî Dîvânı, bize Girit'teki sosyal ve siyasî hayat hakkında da bilgiler vermektedir. Bu çerçevede incelendiğinde Girit'teki hem dinî hem de milliyet bakımından çeşitlilik, pek çok insanın ölümüne yol açan salgın hastalıklar, halkın giyim tarzı, devlet adamlarının tayinleri vs. unsurlarla karşılaşmaktayız. Nûrî, yazdığı tarihlerde üç yüzden fazla isimden bahsetmiş, çevresindeki bazı ailelerin şeceresini oluşturabilecek yeterlilikte akrabalık ilişkilerini işlemiştir.

Nûrî'nin şiirlerinden devlet adamlarının önderlik ettiği ve Girit halkının da ilgi gösterdiği bir edebî muhitin teşkil edildiğini görmekteyiz. Aynı zamanda divan sahibi olan ve Girit'te valilik yapan Ferhat Paşa ile Sami Ebu Bekir Paşa bu muhitte etkin rol almış kişiler arasındadır.

Nûrî Dîvânı'nın dikkat çeken bir başka özelliği de değişik sebeplerle doksan civarında şairden söz etmesidir. Bunların arasında diğer biyografi

kaynaklarında isimlerine rastlamadığımız kişiler de olması Nûrî Dîvânî'nin önemini arttırmaktadır. Nûrî, bu şairlerden bazısına nazire yazmış, bazılarının da şiirlerini tahmis etmiştir. Yazdığı atmış beş tahmis ile edebiyatımızda en fazla tahmis yazan şairler arasında yer almıştır.

Sonuç olarak; Türk edebiyat tarihine katkıda bulunmak amacıyla hazırlanan bu tezde, Girit'teki edebî, sosyal ve siyasî hayat hakkında bilgi verilmiş, izleri zamanla silinmiş olan adadaki Osmanlı varlığı bir kez daha belgelenmiştir.

KAYNAKÇA

- ABDULKADİROĞLU, Abdülkerim, **Nuhbetü'l- Asâr li-Zeyl-i Zübdeti'l- Eşâr**, Ankara 1985.
- AÇIK, Nilgün, "Divan Edebiyatı'nda Mevlevîlik Etkisi ve Mevlevî Şairler", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 2002.
- AÇIKGÖZ, Namık, "Klasik Şairlerin Yenilik Arayışları", **Dergâh**, S. 21, İstanbul 1991, s. 11
- Ahmet Vefik Paşa, **Lehce-i Osmanî**, (Haz: Recep TOPARLI), Ankara 2000.
- AK, Coşkun, **Muhibbî Divânı, İzahlı Metin**, Ankara 1987.
- AKBAYAR, Nûrî, **Osmanlı Yer Adları Sözlüğü**, İstanbul 2003.
- AKKAYA, Hüseyin, **Nevres-i Kadim ve Türkçe Divanı: İnceleme, Tenkidli Metin ve Tıpkıbasım**, Cambridge, 1996.
- AKKUŞ, Metin, **Nef'i Divanı**, Ankara 1993.
- AKSOYAK, İsmail Hakkı, **Gelibolulu Mustafa Âlî Tuhfetü'l-Uşşak**, İstanbul 2003.
- AKSOYAK, İsmail Hakkı, **Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Divanları (Divan-I, II, III)**, The Department of Near Eastern Languages and Civilizations, Harvard University, 2006, Sources of Oriental Languages and Literatures 72, 73, 74.
- AKSOYAK, İsmail Hakkı, "Manastırlı Celal'in Satranç Terimleri ile İlgili Yazdığı Gazel", **Türklük Bilimi Araştırmaları**, 2005, s. 7-16.
- AKÜN, Ömer Faruk, "Divan Edebiyatı", **T. D. V. İslâm Ansiklopedisi**, C. 9, İstanbul 1994, s. 389-427.
- AKYOL, İbrahim, **Hanyalı Kâmî ve Divanı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2005.

- AKYÜZ, Kenan, Süheyl BEKEN, Sedit YÜKSEL, Müjgân CUNBUR, **Fuzulî Divânı**, Ankara 2000.
- ALBAYRAK, Nurettin, “Himmat Efendi”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 18, İstanbul 1998, s. 57-58.
- Ali Emirî Efendi, **Esâmî-i Şu’arâ-yı Âmid**, (Hazırlayanlar Galip GÜNER, Nurhan GÜNER), Ankara 2003.
- Ali Şir Nevayî, **Mizanü’l-Evzan**, (Hazırlayan: Kemal ERASLAN), Ankara 1993.
- ALPAY, A. İrfan, “Nahifî Süleyman Efendi (Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Konya, 1992.
- ALPER, Kadir, “Giritli Aşkî ve Divanı”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2005.
- ARSLAN, Mehmet, İsmail Hakkı AKSOYAK, **Haşmet külliyyatı: Divan, Senedü’s-şu’arâ, Vilâdet-nâme(Sur-nâme), İntisabü’l-mülk(Hab-nâme)**, Sivas, 1994.
- ARSLAN, Mehmet, **Türk Edebiyatı’nda Surnâmeler (Osmanlı Saray Düğünleri ve Şenlikleri)**, Ankara 1999.
- ARSLAN, Saime, “Resmî Ali Baba ve Divanı”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2003.
- AŞKAR, Mustafa, **Tasavvuf Tarihi Literatürü**, Ankara 2001.
- AYAN, Hüseyin, “Cevrî”, **T. D. V. İslâm Ansiklopedisi**, C. 7, İstanbul 1993, s. 460-461
- AYDEMİR, Yaşar, “Girizgâha Dair”, **Türk Kültürü**, S. 389, Yıl: XXXIII, İstanbul 1995, 546–551.
- AYDEMİR, Yaşar, “XVII. Yüzyıl Türk Edebiyatında Kaside”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1994.
- AYDIN, Abdullah, “Fenâyî Cennet Mehmed Efendi ve Divânı”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2003.

- AYDIN, Abdullah, **Üsküdarlı Fenâyî Cennet Mehmed Efendi ve Divânı**, İstanbul 2004.
- AYDIN, Elif, “Divanlardaki Manzum Mektuplar”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2007
- AYHAN, Emrah, “Nakşî Divânı”, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksel Lisan Tezi, İstanbul 2000.
- AYNUR, Hatice, **Dipnot ve Bibliyografya Gösterme Teknikleri**, İstanbul 1992.
- AYVAZOĞLU, Beşir, **İslâm Estetiği**, İstanbul 1992.
- Barbaroszâde Şakir, **Câmi-i Târîh-i Girid Sahib-Dîvân Giridî Hanyavî Nûrî Beg Efendi’nin Terceme-i Hâli**, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, TY. 205, v. 148b-150a.
- BATISLAM, H. Dilek, “Kânî’nin mensur Letaifnamesi ve Hezliyatı”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Adana, 1997.
- BAYAK, Cemal, “Divan Şiiri Üzerindeki Akademik Çalışmalar ve Bir Divan İnceleme Metodu Önerisi” **Journal of Turkish Studies TUBA**, 27/I, 2003, s. 179-202.
- BAYRAM, Yavuz, “Klasik Türk Şiirinde Duyguların Dili: Çiçekler”, **Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 2/4 Fall 2007, s. 209-219.
- BİLKAN, Ali Fuat, **Nabî Divânı**, İstanbul 1997.
- BİLKAN, Ali Fuat, **Nabî, Hikmet, Şair, Tarih**, Ankara 1998.
- Nejat BİRİNCİ, **Edebiyat Ansiklopedisi, Tercüman Yayınları**, İstanbul 1985, s. 289.
- BURMAOĞLU, H. Bilen, **Bursalı Lâmi’î Çelebi Divanı’ndan Seçmeler**, Ankara 1989.
- Bursalı Mehmed Tahir, **Osmanlı Müellifleri**, (Haz.: Cemâl KURNAZ ve Mustafa TATCI), C. II, Ankara 2000, s. 462.
- Bursalı Mehmed Tahir, **Osmanlı Müellifleri**, (Haz.: A. Fikri YAVUZ ve İsmail ÖZEN), C. II, s. 280, İstanbul 1972.

- CANIM, Rıdvan, **Tezkiretü’ş- Şuara ve Tabsiratü’n- Nuzama**, Ankara 2000.
- CANIM, Rıdvan, **Türk Edebiyatında Sakinameler ve İşretname**, Ankara 1998.
- CENGİZ, Halil Erdoğan, “Divan Şiirinde Musammatlar”, **Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)**, Sayı: 415-416-417 / Temmuz-Ağustos-Eylül, 1986, s. 291-429.
- COŞAN, Es’ad, “Bazı Yazmalarda Görülen Bilmeceli Tarih Kayıtları”, **İslâm İlimleri Enstitüsü II (Ayrıbasım)**, Ankara 1975, 55-65.
- COŞKUN, Ali Osman, **Abdülahad Nurî Divânı**, İstanbul 2001.
- COŞKUN, Menderes, **Klasik Türk Şiirinde Edebî Tenkit**, Ankara 2007
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, **Divanlar Arasında**, Ankara. 1998.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, “Bâkî”, **T. D. V. İslâm Ansiklopedisi**, C. 4, İstanbul 1991, s. 537-540.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, “Kasîde”, **Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)**, Sayı: 415-416-417 / Temmuz-Ağustos-Eylül, 1986, s. 17-77.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, “Mazmûn”, **Türk Dili**, S.388-389, Ankara. 1994, s. 198-205.
- ÇELEBİOĞLU, Âmil, “Kültür ve Edebiyatımızda Şifre Alfabeleri”, **Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri 30 Nisan- 2 Mayıs 1986 (Bildirileri’nden Ayrı Basım)**, İstanbul 1988, 19-33; 239-253.
- ÇELEBİOĞLU, Âmil, “Kekeme Dili (Lisân-ı Pepegî) ile Şiirler”, **Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları**, İstanbul 1998, s. 497-503.
- ÇELTİK, Halil, “Çift/ Çapraz- Mütekerrir Mısralı Şiirler”, **Prof.Dr. Abdurrahman Güzel’e Armağan**, Ankara. 2004, s. 229-244.
- ÇETİNKAYA(Aktaş), Mürüvvet, “Türk Edebiyatında Murabba”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara. 1996.
- ÇIPAN, Mustafa, “Muğlalı İbrahim Şâhidî Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri Divan ve Gülşen-i Vahdet (Tenkitli Metin)”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1985.

- DANACI, Tülin, “Neccar-zâde Şeyh Rıza Dîvânı”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1988.
- DEMİRBAĞ, Ömer, “Koca Râgıb Paşa Dîvânı”, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Van, 1999.
- DEMİREL, Hafize Gamze, “18. Yüzyıl Şairlerinden Belîğ Mehmed Emin Divanı (İnceleme, Tenkitli Metin, Tahlil)”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Doktora Tezi, Elazığ, 2005.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Ankara 2000.
- DİKMEN, Hamit, “Seyyid Vehbî ve Divanının Karşılaştırmalı Metni”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara 1991.
- DİLÇİN, Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Ankara 2002.
- DİLÇİN, Cem, “Divan Şiirinde Gazel”, **Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)**, Sayı: 415-416-417 / Temmuz-Ağustos-Eylül, 1986, s. 78-247.
- “Divan Edebiyatı”, **Türk Ansiklopedisi**, C. 13, Ankara 1966, s. 355–360.
- “Divan Edebiyatı”, **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi,(Devirler/ İsimler/ Eserler/ Terimler)**, C. 2, İstanbul 1977, s. 329–350.
- “Divan Edebiyatı”, **Yeni Türk Ansiklopedisi**, C. 2, İstanbul 1985, s. 681–684.
- DURMUŞ, İsmail, Mürsel ÖZTÜRK, İskender PALA, “Kafiye”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 24, İstanbul 2001, s. 149-153
- EKŞİGİL, Adnan, “Girit Kadı Defterleri”, **Tarih ve Toplum**, C. 8, S. 43, İstanbul Temmuz 1987, s. 9-12.
- ELÇİN, Şükrü, **Gevherî Divanı**, Ankara 1998
- ELİAÇIK, Muhittin, “Tokatlı Kânî Divanı’nın Tenkitli Metni”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1992.
- ELMALI, Hüseyin, “Hassân b. Sâbit”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 16, İstanbul 1997, s. 399-402.

- ERAYDIN, Selçuk, **Tasavvuf ve Tarikatlar**, 5. Basım, İstanbul 1997.
- ERDOĞAN, Kenan, **Niyazî-i Mısırî Divânı**, Ankara 1998.
- ERDOĞAN, Mustafa, **Türk Edebiyatında Muhammes**, Ankara 2002.
- ESİR, Hasan Ali, “Lâmi’î Çelebi, Ferhad ile Şîrîn (İnceleme-Metin-İndeks)”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1998.
- FELEK, Özgen, “Fehîm-i Kadîm Dîvânı’nın Tahlîli”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Elazığ 2007.
- GENÇ, İlhan, **Esrar Dede Tezkiresi**, Ankara 2000.
- GİBB, E. J. Wilkinson, **Osmanlı Şiir Tarihi**, (Tercüme: Ali ÇAVUŞOĞLU), Ankara.
- “Girit”, **İslâm Ansiklopedisi**, C. 4, İstanbul 1964, s. 794-804.
- “Girit”, **Türk Ansiklopedisi**, C. 17, Ankara 1969, s. 378-386.
- “Girit”, **Yeni Türk Ansiklopedisi**, C. 3, İstanbul s. 1056.
- “Girit Destanları”, **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/ İsimler/ Eserler/ Terimler**, C. 3, İstanbul 1979, s. 341-342.
- GÖKAÇTI, Mehmet Ali, “Fotoğrafların Öyküsünde Bir Zamanlar Girit”, Tarih ve Toplum Aylık Ansiklopedik Dergi, C. 32, S.192, Aralık 1999, s. 17-23.
- GÖKYAY, Orhan Şaik, “Deli Birader **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 9, İstanbul 1994, s. 135-136.
- GÖLPINARLI, **Abdûlbâkî, Mevlâna Müzesi Yazmalar Kataloğu**, C. I-III, Ankara. 1967–1972.
- GÜFTA, Hüseyin, **Divan Şiirinde İlim**, Ankara 2004.
- GÜLEÇ, İsmail, “Türk Edebiyatında Mesnevî Tercüme ve Şerhleri”, **Journal of Turkish Studies Türklük Bilgisi Araştırmaları**, Volume: 27/II, 2003.
- Sema GÜLMEZ, “Cevrî İbrahim Çelebi ve Hilye-i Çihar-Yar-ı Güzin Adlı Eseri”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2006.
- GÜLSOY, Ersin, **Girit’in Fethi ve Osmanlı İdaresinin Kurulması**, İstanbul 2003.

- GÜLSOY, Ersin, “Kandiye” **T. D. V. İslâm Ansiklopedisi**, C. 24, İstanbul 2001, s. 303-305.
- GÜRSU, Nevber, “Kumaş”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 26, İstanbul 2002, s. 367-370.
- Hanya”, **Türk Ansiklopedisi**, C. 18, Ankara 1970, s. 473.
- HORATA, Osman, “Mevlânâ ve Divan Şairleri”, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Osmanlı’nın Kuruluşunun 700. Yılı Özel Sayısı**, Ankara 1989, s. 43-56.
- İbnülemin Mahmut Kemal İnal, **Son Asır Türk Şairleri**, C. III, İstanbul 1988, (3. Baskı) s. 1244-1245.
- İmam Ahmed bin Hanbel, **el-Müsned**, Konya, 2003.
- İSPİR, Meheddin, “Divan Şiiri Karşısında Şairin Durumu”, **Turkish Studies/ Türklük Araştırmaları**, Volume 2/3, Summer 2007, s. 313-321.
- İPEKTEN, Hâluk, **Fuzulî**, Ankara 1996.
- İPEKTEN, Hâluk, Mustafa İSEN, Filiz KILIÇ, İ. Hakkı AKSOYAK, Aysun EYDURAN, **Şair Tezkireleri**, Ankara 2002.
- İPEKTEN, Hâluk, **Türk Edebiyatında Edebî Muhitler**, İstanbul 1996.
- İPEKTEN; Hâluk, **Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz**, İstanbul 1994.
- İSEN, Mustafa, Ali Fuat BİLKAN, **Sultan Şairler**, Ankara 1997.
- İSEN, Mustafa, **Basılı Divanlar Kataloğu**, Ankara 1997.
- İSEN, Mustafa, **Latifî Tezkiresi**, Ankara 1999.
- İSEN, Mustafa, Osman HORATA, Muhsin MACİT, Filiz KILIÇ, İ. Hakkı AKSOYAK, **Eski Türk Edebiyatı El Kitabı**, Ankara 2005.
- İSEN, Mustafa, **Ötelerden Bir Ses**, Ankara 1997.
- İSEN, Mustafa, **Sehî Tezkiresi**, Ankara 1998.
- İSEN, Mustafa, **Türk Edebiyatı’nda Mersiye Acıyı Bal Eylemek**, Ankara 1994.
- KADIOĞLU, İdris, “Lebib-i Âmidî: Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni”, Dicle Üniversitesi Doktora Tezi, 2003, Diyarbakır.

- Muhsin KALKIŞIM, **Şeyh Gâlib Dîvânı**, Ankara 1994.
- KALPAKLI, Mehmet, **Osmanlı Divan Şiiri Üzerine Metinler**, İstanbul 1999.
- KAM, Ömer Ferit, **Divan Şiiri'nin Dünyasına Giriş (Âsâr-ı Edebiye Tetkikatı)**, (Hazırlayan: Halil ÇELTİK), Ankara 2003.
- Kâmî Yahya Efendi, **Ahvâl-i Nurî Osman Hanyevî**, Almanya Milli Kütüphanesi. Türkçe Yazmaları, Ms.or.quart.1500, v.106b-111b.
- Kâmî Yahya Efendi, **Terceme-i Hâl-i Sahib-Divan Nûrî**, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, 19 Hk 2113, v. 236b-241a.
- Kâmî Yahya Efendi, **Mektuplar**, Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Y. 170, v. 57b-86a.
- Kandiye", **Türk Ansiklopedisi**, C. 21, Ankara 1974, s. 202.
- KARA, İsmail, **Hanya/ Girit Mevlevîhânesi Şeyh Ailesi, Müştemilâtı, Vakfiyesi, Mübadelesi**, İstanbul 2006.
- KARACAN, Turgut, **Bosnalı Alaaddin Sabit, Divan**, Sivas, 1991.
- KARAHAN, Abdülkadir, "Âşık Ömer", **T. D. V. İslâm Ansiklopedisi**, C. 4, İstanbul 1991, s. 1.
- KARAHAN, Abdülkadir, "Enverî", **T. D. V. İslâm Ansiklopedisi**, C. 11, İstanbul 1995, s. 267-268.
- KARAİSMAİLOĞLU, Adnan, "Kemâleddîn-i İsfehânî", **T. D. V. İslâm Ansiklopedisi**, C. 25, İstanbul 2002, s. 233.
- KARTAL, Ahmet, **Klasik Türk şiirinde Lâle**, Ankara 1998.
- KAYA, Doğan, **Şairnâmeler**, Ankara 1990.
- KAYA, Doğan, "Şairnâmelere Ek" **Türklük Bilimi Araştırmaları**, S. 7, Sivas, 1998, s. 61-97.
- KAYAALP, İsa, "Kânî", **T. D. V. İslâm Ansiklopedisi**, C. 24, İstanbul 2001, s. 306-307
- KAZAN, Şevkiye, "Üsküdarlı Sırrî Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği, Divanı (Tenkitli Metin-İnceleme) ve Şerhu Medhi'n-Nebî", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara 2003.

- KAZAN, Şevkiye, "Divan Şiirinde Önemli Bir Leitmotif: Sühan Redifli Şiirler"
Çankaya Üniversitesi Journal of Art and Science, c.2, S.2, Aralık
2004, Ankara s.75-104.
- KAZVİNÎ, Muhammet ve Kasım GANÎ, **Hafız**, Tahran, 1377.
- KILIÇ, Filiz, **XVII. Yüzyıl Tezkirelerinde Şair ve Eser Üzerine Değerlendirmeler**, Ankara 1998.
- KILIÇ, Filiz, "Giritli Divan Şairleri", **Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi**,
S.32/ Kış, Ankara 2004, s. 275-294.
- KILIÇ, Yasin, "Râtib Ahmed Paşa Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Divanı'nın Tenkitli
Metni ve İncelemesi", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 1996.
- KILINÇ, Aziz, **Türk Edebiyatında Vasiyetnâmeler**, Ankara 2006
- KOLOĞLU, Orhan, "Girit'te Türkçe Basın", **Tarih ve Toplum**, C.8, S.48,
İstanbul Aralık 1987, s. 9-12.
- KORTANTAMER, Tunca, "Genç Edebiyat Araştırmacısının Yanlışları",
Türklük Araştırmaları Dergisi Âmil Çelebioğlu Armağanı, S.7,
İstanbul 1993, 337–365.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad, **Divan Edebiyatı Antolojisi**, Ankara 2006.
- KURNAZ, Cemâl, **Divan Edebiyatı Yazıları**, Ankara 1997.
- KURNAZ, Cemâl, **Eski Türk Edebiyatı**, Ankara 2003.
- KURNAZ, Cemâl, **Hayalî Bey Divânı'nın Tahlili**, İstanbul 1996.
- KURNAZ, Cemâl, **Türküden Gazele, Halk ve Divan Şiirinin Müsterekleri
Üzerine Bir Deneme**, Ankara 1997.
- KURNAZ, Cemâl, Mustafa TATCI, **Ümmî Divan Şairleri ve Enverî Divanı**,
Ankara 2001.
- KURNAZ, Cemâl, Mustafa TATCI ve Yaşar AYDEMİR, **Giritli Salacıoğlu
Mustafa Celvetî Divânı**, Ankara 2000.
- KURNAZ, Cemâl, Mustafa TATCI ve Yaşar AYDEMİR, **Giritli Salacıoğlu
Mustafa ve Mesnevileri**, Ankara 2001.

- KURNAZ, Cemâl, “Osmanlı Şair Okulu”, **Journal of Turkish Studies TUBA**, 27/II, 2003, s. 403-420.
- KURTOĞLU, Orhan, **Girit Şairleri**, Ankara 2006.
- KURTOĞLU, Orhan, **Lebîb Divanı (Tenkitli Metin)**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara 2004.
- KURTULUŞ, Rıza, “Lebîb-i Horasânî”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 27, İstanbul 2003, s. 121.
- KÜÇÜK, Bahattin, **Bâkî Dîvânı**, Ankara 1994.
- KÜÇÜK, Sabahattin, “Enderunlu Fâzıl”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 11, İstanbul 1995, s. 188-189.
- LEVEND, Agâh Sırrı, **Divan Edebiyatı**, 4. Basım, İstanbul 1984.
- LEVEND, Agâh Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi**, C.1, 2. Basım, Ankara 1984.
- MACİT, Muhsin, **Divan Şiirinde Ahenk Unsurları**, Ankara 1996.
- MACİT, Muhsin, **Nedîm Divânı**, Ankara 1997.
- Mehmed Hakkı Nazilî, **Mefzau’l-Halayık Menbau’l-Hakayık**, Kahire- Mısır, 1293.
- Mehmed Süreyya, **Sicill-i Osmanî**, C.2-5, İstanbul 1996.
- MENGİ, Mine, **Divan Şiiri Yazıları**, Ankara 2000.
- MERMER, Ahmet, Neslihan KOÇ KESKİN, **Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü**, Ankara 2005.
- MERMER, Ahmet, Lütfi ALICI, Muvaffak EFLATUN, Yavuz BAYRAM, Neslihan KOÇ KESKİN, **Eski Türk Edebiyatına Giriş**, Ankara 2005.
- Millî Kütüphane Yazmalar Kataloğu (Türkçe Divanlar –VI-)**, Ankara 2001.
- “Nûrî Osman Bey”, **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/ İsimler/ Eserler/ Terimler**, C. 7, İstanbul 1990, s. 84-88.
- Nûrî Osman Hanyavî, **Divân**, Bodleian Library University of Oxford, MS Turk. E. 24.
- Nûrî Osman Hanyavî, **Divân**, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, 19 Hk 2113.
- Nûrî Osman Hanyavî, **Divân**, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T. 356.

- Nûrî Osman Hanyavî, **Divân**, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T. 326.
- Nûrî Osman Hanyavî, **Tezkîre-i Şu'arâ-yı Cezîre-i Girid**, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, 19 Hk 2113/2.
- Nûrî Osman Hanyavî, **Düstûr**, Almanya Millî Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Ms.or.quart.1500, v. 80b-106a
- Nûrî Osman Hanyavî, **Lugat-ı Manzume-i Nûriye Berây-ı Lisân-ı Rûmiye**, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Yz. A 209/1.
- Nûrî Osman Hanyavî, **Lugat-ı Manzume-i Nûriye Berây-ı Lisân-ı Rûmiye**, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Yz. A 193.
- Nûrî Osman Hanyavî, **Lugat-ı Nuriye**, Mısır Millî Kütüphanesi, Lugatı Türkî Talat 39.
- Nûrî Osman Hanyavî, **Târîh-i Girid**, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, TY. 205.
- Nûrî Osman Hanyavî, **Tarîkü'l-iẖtisâr**, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Yz. A 209/3.
- Nûrî Osman Hanyavî, **Tezyîl**, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Yz. A 193/2.
- Nûrî Osman Hanyavî, **Tezyîl-i Nûriye**, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Yz. A 209/2.
- Nûrî Osman Hanyavî, **Tuhfetü'n-Nûriye**, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, 19 Hk 1876/2.
- OKAY, M. Orhan, "Haşmet", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 16, İstanbul 1997, s. 422-424
- OKUMUŞ, Ömer, "Câmî", **T. D. V. İslâm Ansiklopedisi**, C. 7, İstanbul 1993, s. 94-99
- OKUYUCU, Cihan, **Divan Edebiyatı Estetiği**, İstanbul 2004.
- ONAY, Ahmet Talât, **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı**, (Haz.: Cemâl KURNAZ), Ankara 1993.
- ÖZUYGUN, Ali Rıza, "Hasan Sezâyî'nin Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Divanının Tenkitli Metni ve İncelemesi", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, 1999, Erzurum.

- PALA, İskender, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Ankara 1995.
- PALA, İskender, **Divan Edebiyatı**, İstanbul 1992.
- PALA, İskender, **Hilye-i Saadet**, Ankara 1991.
- PALA, İskender, "Beliğ, Mehmed Emin", **T. D. V. İslâm Ansiklopedisi**, C. 5, İstanbul 1992, s. 417.
- POYRAZ, Yakup, "Hâkim Seyyid Mehmed Efendi'nin Nazire-i Hilye-i Hâkanî Adlı Eseri", **Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları**, Volume 2/3, Summer 2007, s. 449-488.
- SALMAN, Sabri, **Divan-ı Ferhat (Ferhat Paşa Divanı)**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1995
- SARIYANNIS, Marinos, "A Source of Cultural Life of Eighteenth-Century Ottoman Crete", **Ariadni, (Girit Üniversitesi Felsefe Fakültesi Dergisi)**, S. 13, Girit, (2007, s. 79-99 (Makale Yunanca'dır.).
- SARIYANNIS, Marinos, "The Düstûr of Hanyevî Nurî 'Osman As A Source for The Cultural Life of Eighteenth-Century Ottoman Crete", (Aslı İngilizce olan bu makale henüz yayınlanmamıştır. **Etudes Balcaniques, Cahiers Pierre Belon** adlı bir dergide yayınlanacağı yazarı tarafından belirtilmiştir.)
- SAVRAN, Ahmet, "İmruülkays b. Hucr", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 22, İstanbul 2000, s. 237-238.
- SEFERCİOĞLU, M. **Nejat, Nevî Divânı'nın Tahlîli**, Ankara 2001.
- SERTOĞLU, Midhat, **Osmanlı Tarih Lugatı**, İstanbul 1986.
- SEVGİ, Ahmet, "Reis-i Şâirân Osman-zâde Tâib Divanı Üzerine", **Türk Edebiyatı**, Sayı: 369, Temmuz, 2004, s.4-5.
- SEVGİ, Ahmet, "Giritli Şairler", **Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Nu: 7, 8, Konya, 1993-1994, s. 33-51.
- SOYSAL, M. Orhan, **Edebî Sanatlar ve Tanınması**, İstanbul 1998.
- Faruk SÜMER, Nurettin ALBAYRAK, "Köroğlu", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 26, İstanbul 2002, s. 268-270.
- ŞAFAK, Yakup, **Klasik Şiir Üzerine Yazılar**, Konya, 2003.

- M. Nazif ŞAHİNOĞLU, “Attâr, Ferîdüddin”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 4, İstanbul 1991, s. 95-98
- ŞAHİNOĞLU, M. Nazif, “Kemâl-i Hucendî”, **T. D. V. İslâm Ansiklopedisi**, C. 25, İstanbul 2002, s. 226.
- Şemseddin Sami, **Kâmûs-ı Türkî**, 7. Baskı, İstanbul 1996.
- Şemseddin Sami, “Girit”, **Kâmûsu’l-Alâm**, C. 5, İstanbul 1314 (1896), s. 3851-3857.
- Şemseddin Sami, “Hanya”, **Kâmûsu’l-Alâm**, C. 3, İstanbul 1308 (1891), s. 1918-1919.
- Şemseddin Sami, “Kandiyê”, **Kâmûsu’l-Alâm**, C. 5, İstanbul 1314 (1896), s. 3698.
- Şemseddin Sami, “Nûrî”, **Kâmûsu’l-Alâm**, C. 6, İstanbul 1316 (1898), s. 4717-4719.
- ŞENTÜRK, A. Atilla, **Osmanlı Şiir Antolojisi**, İstanbul 2004
- TANKUŞ, Mustafa, **Arif Süleyman Divanı (Hayatı, Eserleri ve Divanı)**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2002.
- TANRIKURUR, Barihüda, “Mevleviyye”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 29, Ankara 2004, s. 468-475.
- TANYELİ, M. Ali, **Divan Şiirinde Deyimler**, Ankara 1999.
- TAPSIZ, Meliha, “Bolulu Himmet Divan, Manzum Tarikatnâme Âdâb-ı Hurde-i Tarikat”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1995.
- “Tarih-i Girid”, **Ulm Gazetesi**, S. 11, Paris, 1286, s. 617-641.
- TATCI, Mustafa, **Yunus Emre Divânı I,II,III,IV**, İstanbul 1997.
- TATCI, Mustafa, Musa YILDIZ, **Divân-ı İlâhiyât (Aziz Mahmud Hüdâyî)**, İstanbul 2005.
- Terceme-i Hâl-i Osman Nurî Beg”, **İntibah Gazetesi**, Girit, 21 Ramazan 1298/ 5 Ağustos 1881, Numro: 33.
- TOKEL, D. Ali, **Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar**, Ankara 2000.
- TOKER, Halil, “Sebk-i Hindî (Hind Üslûbu)”, **İlmî Araştırmalar** 2, İstanbul 1996, s. 141-150.

- TOLASA, Harun, **16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi**, Ankara 2002.
- TOLASA, Harun, “18. Yüzyılda Yazılmış Bir Divan Edebiyatı Terimleri Sözlüğü- Müstakimzâde’nin Istılâhâtü’ş-Şi’riyye’si”, **Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi**, No: 2, İzmir, 1984, 221.229.
- TOLASA, Harun, “18. Yüzyılda Yazılmış Bir Divan Edebiyatı Terimleri Sözlüğü- Müstakimzâde’nin Istılâhâtü’ş-Şi’riye’si II”, **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, İstanbul 1986, 361–380.
- TOZLU, Musa, “Ebubekir Sâmî Paşa, Hayatı Edebî Kişiliği ve Dîvânının Tenkitli Metni”, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2005.
- İbrahim Halil TUĞLUK, “Abbas Vesîm Efendi, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği, Divanının Tenkitli Metni ve İncelemesi”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara 2007.
- TUKİN, Cemâl, “Girit”, **T. D. V. İslâm Ansiklopedisi**, C. 14, İstanbul 1996, s. 85–93.
- TUKİN, Cemâl, “Osmanlı İmparatorluğunda Girit İsyanları, 1821 Yılına Kadar Girit”, **Türk Tarih Kurumu Belleten**, C. IX, S. 34, Ankara 1945, s. 163–206.
- TUMAN, Mehmed Nâil, Tuhfe-i Nâilî, **Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri**, (Haz.: Cemâl KURNAZ ve Mustafa TATCI), C. II, Ankara 2001, s. 1105-1106; 1110,
- TÜLÜCÜ, Süleyman, “Lebîd b, Rebîa”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 27, İstanbul 2003, s. 121-122
- Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu**, İstanbul 1973, s. 1007- 1009.
- Türk Dili Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)**, Sayı.415-416-417/ Temmuz-Ağustos-Eylül 1986.
- Türk Dili Kurumu Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu**, Ankara 1999, s. 190-191; 225.
- ULUDAĞ, Süleyman, **Tasavvuf Terimleri Sözlüğü**, İstanbul 1995.

- ULUDAĞ, Süleyman, “Aleviyye” , **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 2, İstanbul 1989, s. 369-370.
- ULUDAĞ, Süleyman, “Halvetiyye” , **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 15, İstanbul 1997, s. 393-395.
- UYGUR, Macit, “Girit ve Mücahitleri”, **Tarih Dünyası**, C. 2, S. 17, İstanbul 15 Aralık 1950, s. 734-736.
- UZUN, Mustafa, “Hilye”, **T. D. V. İslâm Ansiklopedisi**, C. 18, İstanbul 1998, s. 44-47.
- UZUN, Mustafa, “Hâkânî Mehmed Bey”, **T. D. V. İslâm Ansiklopedisi**, C. 15, İstanbul 1997, s. 166-16
- ÜNLÜ, Osman, “Türk Edebiyatında Sâib-i Tebrizî Şerhleri”, **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 4, Sayı. 1, Manisa, 2006.
- ÜNLÜ, Yücel, “Kısa Mevsnevîler (XIV.-XVI. Yüzyıl”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008.
- ÜNVER, İsmail, “Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Yayımlanmış Divanlar Üzerine”, **Cumhuriyet’in 50. Yıldönümü Anma Kitabı**, Ankara 1974.
- ÜNVER, İsmail, “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, **Türkoloji Dergisi**, XI. Cilt, Ankara s. 51-89, 1993.
- ÜNVER, İsmail, “Mesnevî”, **Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)**, Sayı: 415-416-417 / Temmuz-Ağustos-Eylül, 1986, s. 430-563.
- ÜZGÖR, Tahir, **Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Divanı ve Metnin Bugünkü Türkçesi**, Ankara 1991.
- VARIŞOĞLU, Mehmet Celal, “Hâtem Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Divanı’nın Tenkitli Metni ve İncelemesi”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 1997.
- Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Yazmalar Katalogu**, İstanbul 2001.
- YAKIT, İsmail, **Türk İslâm Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme**, İstanbul 2003.

- YAZAR, Sadık, "Seyyid Şerifî Mehmed Efendi ve Hilyesi", **Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 2/4 Fall 2007, s. 1026-1044
- YAZICI, Tahsin, "Hâfız-ı Şîrâzî", **T. D. V. İslâm Ansiklopedisi**, C. 15, İstanbul 1997, s. 103-106
- YENİTERZİ, Emine, "Divan Şiirinde Osmanlı Devleti'ndeki Sosyal, Ahlâkî ve İktisadî Çözülmenin Akisleri", **S.Ü. Uluslar Arası Kuruluşunun 700. Yıl Dönümünde Bütün Yönleriyle Osmanlı Devleti Kongresi 7-9 Nisan 1999- Bildiriler**, Konya, 2000, 361-377.
- YENİTERZİ; Emine, **Divan Şiirinde Na't**, Ankara 1993.
- YENİTERZİ; Emine, **Türk Edebiyatında Na'tlar**, Ankara 1993.
- YILDIRIM, Ali, **Divan Edebiyatında Mahlas ve Mahlas-nâmeler**, Ankara 2006.
- YILDIZ, Recai, "Türk Edebiyatında Terkiib-Bend ve Tercî-Bendler (XIII-XVI. yy)", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1996.
- YILMAZ, Ali, **Kanuni Sultan Süleyman'a Yazılan Kasideler**, Ankara 1996.
- YILMAZ, Hasan Kâmil, **Aziz Mahmud Hüdâyî Hayatı, Eserleri, Tarikatı**, İstanbul 1999.
- YILMAZ, Hasan Kâmil, "Celvetiye", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 7, İstanbul 1993, s. 273-275.
- YILMAZ, Hasan Kâmil, "Hâşimiyye", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 16, İstanbul 1997, s. 415-416.
- YILMAZ, Hasan Kâmil, "Hâşim Baba", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 16, İstanbul 1997, s. 406-407.
- YILMAZ, Mehmet, **Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler**, İstanbul 1992.

KİŞİ VE YER ADLARI DİZİNİ

A

- Abbas Vesîm Efendi 148
 Abdullâh Paşa .. 298, 299, 329, 330, 995, 1092
 Abdî Efendi 1020, 1021, 1152, 1153
 Abdulhamîd 80, 957, 1166
 Abdulhamîd Hân 1088
 Abdulkâdir 1150
 Abdulkadir Sırrî Dede 139
 Abdulkadir Geylanî 90
 Abdullah Paşa 80
 Abdülhad Nûrî Efendi 125
 Abdülhamid 1, 2, 79, 113
 Âbûh 84
 Âbûn 84
 Acem54, 119, 157, 200, 256, 261, 381, 382,
 408, 433, 491, 509, 897
 Ad84, 497
 Âdem 17, 51, 71, 84, 86, 87, 100, 109, 136,
 157, 197, 199, 202, 213, 215, 221, 225,
 227, 235, 241, 245, 248, 259, 267, 275,
 305, 408, 418, 464, 491, 499, 500, 559,
 568, 620, 652, 662, 680, 681, 713, 728,
 754, 758, 760, 770, 774, 776, 798, 852,
 874, 921, 935, 969, 1018, 1025, 1043,
 1097, 1108, 1112
 Aden 101, 167, 551
 Adûn 84
 Advâr 84
 Afân 84
 Âgâh 63, 93, 319
 Agako Ahmed Aga 1106
 Agako-zâde 1062, 1151
 Ağa Kapısı 29, 308
 Ahmet (I) 79
 Ahmet (II) 79
 Ahmed (III) 119, 122, 144
 Ahmed 4, 18, 20, 21, 35, 36, 72, 80, 90, 119,
 212, 218, 226, 234, 256, 302, 417, 492,
 505, 506, 507, 509, 526, 528, 568, 586,
 605, 682, 766, 771, 822, 884, 930, 957,
 994, 1001, 1002, 1014, 1025, 1041, 1063,
 1073, 1079, 1081, 1142, 1168, 1179
 Ahmed [Said] Bey 19
 Ahmed Aga 72, 994, 1081
 Ahmed Beg4, 18, 20, 21, 302, 1000, 1001,
 1025, 1079, 1087, 1168, 1178
 Ahmed Bey 14, 17, 18, 19
 Ahmed Cemâlî 17, 19
 Ahmed Efendi 35, 1005, 1040, 1131
 Ahmed Mîr 18, 1001
 Ahmed Paşa 80, 1130, 1156
 Ahmed Rûfayî 63, 90
 Ahmed Said Bey 17, 19, 20, 1159, 1169
 Ahmed Şûkrî 980
 Ahmedî 1108
 Ahmed-i Muhtâr 226
 Ahmed-zâde Mehmed Aga Resmovî 1014
 Ahyâl 84
 Akdeniz 159, 169
 Akliyûn 84
 Akovalızade 106, 510
 Akritiş 159
 Alaeddin 129
 Alevî 13, 14, 389
 Ali 6, 14, 17, 19, 23, 36, 37, 56, 61, 87, 88, 93,
 101, 114, 118, 121, 125, 138, 240, 269,
 270, 272, 284, 297, 369, 390, 420, 439,
 470, 472, 473, 474, 477, 561, 567, 575,
 593, 594, 638, 640, 659, 691, 713, 724,
 726, 761, 789, 842, 850, 880, 881, 927,
 928, 948, 953, 984, 992, 1009, 1010, 1045,
 1057, 1058, 1061, 1082, 1102, 110
 Ali Aga 1115
 Ali Celvetî 37, 184, 185, 1189
 Alî ibni Ebi Tâlib 12
 Ali Mest 128
 Ali Mustafâ Aga 1142
 Ali Nakî 90
 Alî Paşa 1157
 Alî Re'îs-zâde 1085
 Ali Rıza 90
 Ali Sadeddin 17, 19
 Alî Tâlibî ibni Mustafa Sırrî 187
 Alî Zâkî Hüseyin Aga 1085
 Alî Zâkî Şerîf Aga 1086, 1178
 Âlikâgil 1105
 Allâh59, 78, 94, 102, 117, 207, 216, 220, 269,
 322, 347, 357, 366, 387, 402, 431, 486,
 512, 547, 571, 597, 648, 744, 799, 828,
 829, 837, 860, 865, 876, 877, 898, 927,
 929, 986, 1024, 1032, 1045, 1171, 1178
 Almanyâ 39, 168
 Amarucîn 84
 Amedân 84
 Âmil 57, 84
 Âmine 1029, 1030, 1099, 1150, 1160
 Âmine Hatun 1029, 1099, 1124, 1150
 Âmir 84
 Amr 1186
 Anadolu 1, 7, 44, 117, 137, 166, 1176
 Anûş 85
 Arabistan 44
 Arfûn 84
 Ârif93, 148, 217, 218, 313, 349, 530, 531, 535,
 551, 558, 639, 685, 840, 1020, 1064, 1111
 Arif Süleyman 93
 Ârifi 93
 Armîn 84
 Âruni 59

Âsaf	27, 93, 140, 292, 302, 306, 312, 318, 321, 326, 909, 922, 1010, 1032, 1066, 1071, 1129, 1132, 1145, 1156, 1160, 1163
Asân	84
Asafî	64
Ascedî	151
Asfûn	85
Âsım	85
Âsime	1104
Askerî	90, 324, 563
Âşık Ömer	54, 94, 102, 114
Âşık Paşa Tekkesi	138
Âşım Ömer	94
Aşım	85
Aşkı	56, 59
Âtike	1084, 1151
Attâf	85
Attâr	153
Attâr-zâde	1018
Attâr-zâde Mehmed Aga	1018
Avrâ'iz	85
Avrîs	85
Avrupa	1, 186, 187
Avsûn	85
Ayhak	85
Âyişe	1074, 1079, 1158, 1183
Aykoron	161
Aynâz	85
Aysaf	85
Aysûden	85
Ayşe Sultan	127
Ayzan	85
Azân	85
Âzer	203
Âzim	85
Azîz Ali	38, 95
Azîz Beg	34, 95, 926, 1042
Aziz Mahmud Hüdâyî	11, 12, 58, 95, 145
Azklân	85
Azmoglu	1006
Azrâ'il	492, 1002, 1023, 1033, 1084, 1108, 1184

B

Bâbil	85
Bâg emîni-zâde	1100
Bâg Emîni-zâde Mustafâ Aga	997
Bağdad	140, 167, 687, 973
Bahr-ı siyâh	169, 513
Baht Giray Han	80
Bâkî	11, 56, 57, 63, 74, 96, 103, 112, 119, 123, 347, 349, 383, 436, 509, 901, 937
Bâlî H ^â âcesi	992
Barbaros-zâde 'Alî Aga	1034
Barbaroszâde Şakir	5, 6, 7, 8, 9, 11, 14, 16, 19, 24, 31, 44
Bârî	85, 155
Bârûn	85
Basâs	85
Battal	165
Bâyem	85
Bayezid	90

Bâyezîd	80, 322, 506, 957, 1012
Bâyık	85
Bâyî	85
Bedehşân	167, 608, 808
Bedr	165, 779, 1156
Bekir Aga	1027
Bektaş Efendi	181, 1006
Bektaşî	1071, 1073
Belde	34
Belgrat	95, 139
Belîg	11, 97, 481, 931
Beliğ	11, 63, 97
Belzah	85
Bercâc	85
Berf	95
Berlin	95
Bersevâ	85
Bertafûn	85
Besîm Efendi	38
Beslah	85
Beşiktaş	127
Beñihûr	85
Betul	21, 199, 272, 586, 991, 1113
Beyazıt	79
Bigân	85
Bilâl	243
Birgivi Mehmed Efendi	9
Bişr-i Hafî	90
Bîvezer	85
Bolu	109
Bosna	129
Boyacı-zâde Mustafâ Aga	1125
Börklü Mehmed Efendi	9, 1000
Börklü Mehmed Efendi	9, 1000
Bukrat	17
Burgaz	129
Bursa	97, 102, 114, 128, 141, 145, 166
Bülbül-i Şîrâz	153

C

Ca'fer	109, 238, 434, 562
Câbî	888, 1028
Câbî Dede	138
Câbir	85
Câbûk	85
Cafer-i Sadık	90
Câh-nişîn-zâde	1017
Câmî	111, 114, 151, 152, 157, 158, 336, 376, 422, 468, 512, 523, 906
Câmî'	292, 639, 987, 988, 1022, 1024
Câmî-i Defter-dâr	1119
Câmî-i Musâ Paşa	1118
Câmî-i Rûm	114
Câmir	85
Carîb	85
Cârih	85
Câzân	85
Cebeci	1084
Cebrâ'il	213, 219
Celâlî isyanları	1
Celâleddîn	1170
Celîl	199, 206, 415

Celvetî	11, 14, 38, 132, 979, 980, 1148
Celvetiyye9, 11, 12, 13, 95, 104, 145, 281, 282, 284	
Cem37, 54, 61, 100, 134, 155, 253, 275, 293, 296, 301, 312, 318, 335, 375, 381, 408, 506, 509, 530, 537, 540, 544, 549, 589, 724, 729, 733, 788, 790, 810, 817, 886, 892, 907, 921, 922, 934, 1035, 1066, 1077, 1079, 1129, 1134, 1163, 1166	
Cemâleddîn-i İsfehânî.....	155
Cemâlî	22, 350
Cennet12, 21, 32, 72, 83, 165, 206, 208, 245, 279, 300, 415, 430, 501, 603, 605, 628, 637, 652, 681, 692, 984, 994, 999, 1003, 1017, 1018, 1027, 1031, 1047, 1048, 1055, 1064, 1102, 1112, 1143, 1151, 1152, 1174, 1176, 1185	
Cennet Hatun	1030
Cercîs	85
Cermanya	168, 169, 551
Cevâd	507, 1153, 1170
Cevherî	20, 924, 1130, 1143
Cevrî	57, 89, 98, 502, 581
Cezbî Ahmed Efendi.....	38
Cezîre	45
Cibrîl206, 213, 219, 226, 241, 273, 279, 492, 774, 974	
Creta.....	159
Cûcer	85
Cüneyd90, 91, 239, 277, 494, 780, 934, 1012, 1145	
Cûrmî.....	98, 1061

Ç

Çâvuşoğlu.....	1007
Çelebi Mehmet.....	79
Çin	168, 442, 555, 696, 1122
Çingiz	75, 96, 406
Çorlu	129
Çorum.....vii, 4, 39, 41, 166, 167, 185, 1058	
Çorumoğlu	167, 1025, 1026, 1058
Çömlekçi	161, 987, 988, 1040, 1041
Çukadâr 'Alî	1023

D

Da'da'	85
Da'ustî oğlu İbrâhîm Aga	1106
Danyâl	85
Dârâ301, 413, 428, 507, 855, 928, 1035, 1077, 1108, 1163, 1180	
Darüssaade	135
Dâvud85, 199, 204, 213, 237, 241, 258, 438, 493, 498	
Defterdâr.....	1121
Deli Birader	102
Deli Hüsrev	109
Dervîş Efendi	1032, 1117, 1184
Dervîş Mehmed Aga	993
Dervîş Nuri	5, 1114
Dervîş Paşa	1093
Dervîş Sırrî.....	139

Dervîş Süleymân.....	1106
Diyarbakır.....	93
Doğu Akdeniz.....	2

E

Ebu Bekir11, 56, 61, 82, 87, 117, 535, 811, 1156, 1190, 1233, 1235	
Ebu Cehl	238, 265, 444
Ebu Süfyân	526
Ebu'l-Bekir Efendi.....	1004
Edhem30, 31, 32, 92, 239, 286, 494, 531, 609, 613, 615, 646, 690, 691, 928, 932, 933, 1012, 1034, 1054, 1055	
Edhem Ağa	80
Edhem İbrahim Ağa	30, 31, 932, 1183
Edirne.....	138
Eflatun.....	50
Eflîk	85
Eğriboz	134
Ekrem212, 276, 321, 323, 417, 491, 526, 1145, 1179	
El-Hâc Hâfız Abdulhamid Efendi	38
El-Hâc Mehmed Efendi-i Taşkendî.....	38
Elhemî.....	85
Elkûm	85
Elmûn	85
Elvûn	85
Elyesa	85, 497
Emetullah	5, 17, 20, 21, 1001, 1002, 1151
Emîn4, 5, 6, 21, 22, 53, 149, 203, 204, 211, 219, 234, 326, 370, 373, 459, 492, 508, 623, 866, 877, 885, 933, 942, 991, 1002, 1009, 1012, 1034, 1046, 1070, 1096	
Emîn Aga	1021
Emîn Dogan-zâde Mustafâ Aga	997
Emîn Efendi	1012
Emîn Mustafâ	1095
Emîn-i Gümrük Hasan Aga	1043
Emîr 'Osman	999
Enderun	99, 135
Enderunlu Vasîf.....	2
Enes	83, 496
Enîs-zâde Edhem Ağa	65
Enverî9, 10, 57, 152, 153, 154, 157, 259, 701, 894	
Erar Dede.....	2
Ercîl	85
Erdebil.....	156
Erfahşed.....	85
Ermeni.....	163, 164, 169, 836
Es'ad Efendi	1176, 1177
Esedullah	12
Esfakye	160
Esmâ.....	921, 1158, 1159
Esmân.....	85
Eşbîl	85
Eşmû'il	85
Eyyub	203, 238, 245, 493, 498
Eyyûb	85
Ezmîl	85

F

Fâ'iz	57, 99
Fahr-ı Râzî	108
Fâiz	57, 64, 99
Fâoîl	389
Fâruk88, 115, 238, 249, 276, 527, 560, 861, 996, 1003, 1160, 1186	
Fâtîma	
Fatih Medresesi	141
Fatih Sultan Mehmet	79
Fatma17, 21, 88, 90, 199, 561, 586, 991, 1034, 1047, 1087, 1097, 1104, 1113, 1130, 1141, 1142, 1155	
Fâzıl	63, 99, 386, 388, 389, 1057, 1136
Fâzıl Hüseyin Bey	99
Fehîm46, 63, 99, 100, 123, 440, 509, 904, 1072	
Felâtun18, 312, 326, 353, 424, 716, 724, 986, 1000, 1066, 1129, 1161, 1165, 1174	
Felek Dede	991
Fenâyî Cennet Mehmed Efendi	12, 83
Fennî	63, 100
Ferdân	85
Ferhâd101, 315, 317, 318, 319, 320, 321, 462, 529, 531, 625, 766, 885, 920, 1032	
Ferhâd Mehmed Paşa	1032
Ferhat Paşa63, 80, 81, 101, 529, 1020, 1190, 1233, 1235	
Ferîdüddin Attâr	90, 153
Feryûş	85
Fetvân	85
Feyyâz	85
Feyzî Efendi	1027
Fıransa	31, 932
Fıstıklı	162
Fıtnat Hanım	2
Fir'avn	389, 1089
Foskonî	9
Furkân	198, 205, 331
Fuzûlî	52, 56, 74, 92

G

Gâ'ir	85
Gâbir	85
Gaffâr	206, 233, 234, 417, 1025, 1120
Gâfir	1169
Galata Mevlevîhânesi	139, 143
Gâlib	85, 143, 497, 899, 1078
Galip	63, 93
Galzân	85
Gamsân	85
Gânîn	85
Gayrû'd-dîn	1123
Gazâlî	90, 101, 102, 380, 494, 1092, 1132
Gazneli Mahmud	151
Gelîl	85
Gelmân	85
Gelvân	85
Genç Osman	79
Gevherî	54, 102, 379
Geylân	85

Gezûl	85
Giridi, 5, 7, 8, 9, 13, 25, 35, 39, 42, 44, 45, 48, 50, 51, 78, 79, 81, 82, 99, 113, 134, 135, 140, 146, 147, 159, 160, 162, 163, 166, 167, 174, 181, 268, 269, 289, 293, 314, 319, 320, 322, 386, 511, 531, 543, 642, 870, 920, 924, 963, 1116, 1133, 1137, 1167, 1185	
Giridî	8, 9, 323, 719, 999, 1036, 1120, 1130
Giridî İbrâhîm Efendi	9
Gufrân85, 234, 497, 509, 1002, 1015, 1041, 1047, 1055, 1175, 1176	

H

Hâce Mahmud Efendi	34, 80, 927
Hâ'il	85
Hacerû'l-esved	173, 337
Hacı Bektaş Veli	15, 90, 91, 881, 882, 1005
Hacı Osman Paşa	82, 177
Hâcî	72
Hâcî 'Osmân	82, 167, 1026
Hâcî Ahmed Aga Karalaki	1115
Hâcî Ahmed-zâde	1016
Hâcî Hasan Aga	1175
Hâcî Hasan Efendi	1120
Hâcî Hüseyin Aga	1030
Hâcî İbrâhîm Aga	1019
Hâcî İbrâhîm Aga-zâde Bekir Aga	1027
Hâcî İsmâ'il Aga	1016
Hâcî Mehmed Aga	1025, 1085
Hâcî Mehmed-zâde	1131
Hâcî Musâ	1104
Hâcî Yusuf	1005
Hâcib	154, 1092
Hacrim	85
Hadîce	985, 1031, 1054, 1086, 1099, 1153
Hadîme	85
Hâfız11, 38, 50, 58, 103, 152, 153, 154, 239, 259, 348, 376, 382, 384, 404, 421, 422, 427, 429, 612, 646, 648, 650, 701, 717, 762, 793, 816, 872, 937, 1013, 1037, 1040, 1044, 1063, 1150	
Hâfız İbrâhîm Efendi	155, 1039, 1040
Hâfız Mustafâ	1147
Hâfız Paşa	80, 103, 108
Hâfız Süleymân Aga	1113
Hâfız-ı Şirâzî	11, 57, 63, 64, 153
Hâfik	85
Hafiz	78, 743, 744
Hak26, 32, 36, 67, 74, 86, 90, 92, 100, 111, 123, 138, 142, 200, 201, 203, 204, 205, 206, 213, 217, 219, 220, 221, 229, 235, 236, 242, 249, 256, 258, 259, 260, 263, 265, 276, 282, 283, 291, 292, 295, 298, 300, 303, 309, 314, 321, 322, 336, 339, 340, 342, 346, 347, 349, 353, 376, 395, 399, 410, 411, 412, 414, 415, 416, 428, 429, 435, 437, 459, 476, 486, 490, 492, 493, 496, 499, 507, 509, 510, 523, 526, 529, 531, 543, 560, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 574, 580, 582, 583, 586, 601, 603, 618, 626, 639, 651, 658, 659, 662,	

- 667, 677, 681, 684, 685, 695, 709, 719,
749, 756, 771, 778, 798, 804, 811, 827,
831, 839, 842, 858, 859, 861, 877, 880,
885, 886, 888, 890, 894, 896, 915, 920,
921, 922, 923, 924, 927, 928, 930, 931,
932, 933, 935, 936, 941, 945, 948, 959,
965, 970, 981, 987, 988, 993, 994, 999,
1005, 1011, 1013, 1014, 1016, 1019, 1020,
1036, 1039, 1043, 1045, 1046, 1047, 1049,
1050, 1053, 1057, 1059, 1064, 1065, 1072,
1076, 1077, 1080, 1098, 1099, 1100, 1101,
1105, 1107, 1111, 1115, 1116, 1127, 1129,
1130, 1142, 1146, 1163, 1165, 1166, 1168,
1173, 1180, 1181, 1189
Hakanî 50, 57, 89, 103, 104, 289, 331, 501
Hakanî Mehmed Bey 57, 98, 103
Hakdûn 85
Hâkih 85
Hakkî 72, 291, 937, 1116
Hakkî Mehmed Paşa 1132, 1133
Halep 119, 170, 171, 425, 509, 689
Halepli Osman Paşa 80
Hâlik216, 362, 418, 475, 499, 530, 550, 825,
1037
Halîl199, 203, 236, 245, 284, 327, 392, 417,
789, 930, 984, 1028
Halîl Aga 983
Hallâk 202, 996
Hallâkulmeânî 155
Halvetî 124
Hamîd Moravî 12
Hamide 17, 20, 21, 22, 1002, 1003, 1007, 1077
Hanân 85
Hanbelî 199, 1103
Hanîfe 296, 1012, 1017, 1021, 1092
Hanyalî, 7, 13, 15, 17, 22, 27, 28, 29, 31, 33,
34, 35, 36, 39, 42, 44, 45, 47, 51, 56, 57,
58, 80, 81, 82, 95, 98, 99, 101, 103, 106,
107, 108, 110, 112, 113, 132, 134, 136,
140, 141, 142, 146, 152, 158, 159, 160,
162, 163, 166, 167, 169, 177, 286, 303,
333, 335, 346, 347, 354, 512, 531, 532,
535, 551, 625, 642, 646, 648, 650, 697,
701, 708, 762, 818, 870, 885, 894, 920,
926, 933, 956, 984, 1003, 1025, 1059,
1073, 1090, 1092, 1096, 1116, 1154, 1163,
1164, 1176, 1178, 1187, 1190, 1233, 1234,
1235
Hanyalî Vehbî 46, 64
Hanyavî 8, 42, 413, 416, 434, 449
Hanzale 85, 86, 498, 921
Harbîl 85
Hârîz 85
Harkân 85
Harkiyâ 85
Harûn 85
Harun'u'r-Reşîd 1167
Hasanvî, 4, 11, 12, 39, 41, 55, 57, 88, 89, 90,
95, 98, 104, 114, 138, 324, 350, 503, 567,
821, 984, 999, 1016, 1042, 1043, 1049,
1060, 1062, 1069, 1070, 1120
Hasan Aga 1008, 1100, 1151
Hasan Beg 1023
Hasan Çelebi 55
Hasan Kedhudâ-zâde İbrâhîm 1108
Hasan Sezâyî Efendi 138
Hasan-ı Askerî 90
Hasekî Mustafâ Aga 1143
Haseneyn14, 90, 165, 250, 821, 959, 1156,
1157
Hasib Mustafa Paşa 64, 137, 172
Hâsîm 85
Hasmân 85
Hassân 53, 149, 373
Hassân b. Sâbit 149
Hâşim12, 13, 85, 91, 95, 104, 105, 277, 281,
640, 657, 714, 91, 95, 281, 282, 283, 284,
487, 979
Hâşim Baba 9, 12, 61, 104, 132, 979
Haşmet 105, 383
Hâtem63, 105, 106, 142, 199, 218, 243, 312,
328, 330, 383, 385, 391, 392, 432, 434,
461, 510, 559, 601, 608, 641, 662, 695,
777, 787, 845, 875, 887, 917, 986, 1095,
1137, 1145, 1152, 1170
Havdân 85
Hâvic 85
Havvâ 72, 248, 1008, 1009, 1142
Havvâ Hatun 1008
Hayalî Bey 83
Haydar88, 238, 272, 285, 323, 435, 481, 486,
487, 493, 562, 570, 604, 638, 657, 681,
753, 771, 779, 1036, 1077, 1154, 1160
Haydarî 82, 535
Haynîm 85
Hayrullâh Seyyid Ahmed 1131
Hayrûnnisâ 1169
Hâzim 85
Hazîne-dâr 94
Hazret-i Mollâ-yı Rûmî 8
Hecâcir 85
Hemîlân 85
Heraklion 160
Herat 156
Herbed 85, 497
Herbîl 85
Heryân 85
Heybel 85, 497
Heydân 85
Heyyâc 85
Hez 85, 497
Hezmîl 85
Hıfzî10, 38, 56, 63, 64, 107, 413, 449, 450,
626, 645, 646, 647, 649, 650, 762, 824, 827
Hıfzî İbrahim Efendi 10, 38, 56, 106, 449
Hıfzî Paşa 107, 108
Hırâd 85
Hırâmî-zâde 990
Hızr33, 46, 96, 105, 124, 128, 150, 309, 318,
374, 396, 418, 430, 438, 444, 486, 487,
488, 489, 503, 522, 523, 574, 582, 611,
630, 686, 737, 781, 790, 824, 839, 907,
923, 931, 955, 970, 1039, 1089, 1161,
1172, 1181
Hicân 85
Hicaz 29, 503, 1090

- Hicazî.....6, 30, 850
Hikmetî.....38, 63, 108
Hikmetî Ahmed Efendi.....38, 108
Himmat11, 109, 147, 521, 522, 598, 741, 869, 935, 1077, 1110, 1164
Hind 75, 96, 171, 200, 406, 555, 689, 814, 897
Hîrâ'.....85
Hoca Neş'et.....2
Hoten.....142, 167, 168, 401, 426
Hotin.....101
Hûbeld.....85
Hucend.....154
Hud.....85, 86, 213, 235, 493, 498, 921
Hudâ8, 13, 30, 91, 105, 124, 128, 144, 186, 188, 197, 198, 199, 200, 212, 216, 217, 218, 220, 221, 226, 227, 233, 234, 241, 247, 248, 250, 260, 261, 268, 277, 292, 295, 310, 313, 320, 322, 325, 326, 327, 331, 333, 334, 336, 339, 356, 358, 361, 369, 370, 383, 390, 395, 413, 420, 436, 460, 470, 476, 486, 487, 488, 489, 491, 496, 500, 504, 511, 529, 532, 533, 544, 560, 567, 570, 571, 578, 586, 603, 614, 622, 628, 632, 638, 639, 644, 645, 654, 657, 660, 682, 699, 701, 707, 738, 740, 741, 755, 773, 774, 787, 790, 807, 815, 819, 822, 825, 838, 855, 856, 858, 862, 880, 881, 882, 884, 885, 911, 914, 922, 923, 928, 929, 930, 937, 944, 948, 953, 986, 988, 992, 1020, 1026, 1028, 1031, 1041, 1048, 1052, 1058, 1069, 1070, 1074, 1076, 1078, 1084, 1085, 1089, 1096, 1101, 1106, 1121, 1130, 1135, 1139, 1141, 1146, 1147, 1154, 1156, 1168, 1174, 1175, 1184, 1188
Hudâvend206, 208, 217, 257, 272, 323, 335, 416, 479, 500, 505, 506, 508, 794, 804, 823, 879, 1093, 1108
Hûdîn.....85
Huneyn.....165
Husrev16, 50, 106, 346, 373, 375, 431, 511, 560, 568, 921, 922, 924, 953, 1035, 1052, 1077, 1108, 1129, 1163, 1179
Hüdâyî12, 63, 75, 90, 91, 95, 96, 277, 284, 406, 407
Hülâgu.....75, 96, 359, 406
Hünkâr.. 13, 117, 167, 277, 299, 494, 692, 871
Hüsameddin.....90
Hüseyin57, 88, 89, 90, 98, 123, 137, 149, 165, 324, 433, 450, 474, 504, 561, 562, 822, 980, 1038, 1068, 1079
Hüseyin Aga.....1152, 1185
Hüseyin Aga-zâde.....1017
Hüsrev Efendi.....109

İ
İbn-i Sina.....90
İbrahim9, 10, 16, 30, 31, 38, 56, 72, 80, 85, 87, 98, 106, 139, 141, 144, 148, 186, 203, 213, 236, 316, 413, 415, 449, 507, 690, 794, 795, 809, 829, 928, 932, 942, 957, 1004, 1028, 1030, 1034, 1040, 1043, 1049, 1054, 1061, 1070, 1072, 1076, 1080, 1081, 1188
İbrâhîm Aga.....1027, 1080, 1187
İbrâhîm Çâvuş.....1084
İbrâhîm Edhem.....1178
İbrâhîm Emîn Beg.....1177
İbrâhîm İbn-i Barbaros-zâde.....1034
İbrahim Raşit.....184
İbrahim Şâhidî.....141
İdrîs...85, 86, 87, 199, 235, 493, 497, 825, 921
İkriş.....159
İkriyye.....159
İlhamî.....2
İliya.....87, 593
İlyâs.....85, 87
İmam Ahmed bin Hanbel.....84, 90
İmâm Hasan.....88, 561
İmam Malik.....90
İmam Şafiî.....90
İmam Yafiî.....90
İmam-ı Azam.....90
İmrân.....85
İmru'ülkays.....149, 150
İncil.....227, 228, 740
İncirli.....1038
İnebahtı.....101
İran75, 96, 140, 146, 151, 152, 153, 155, 157, 158, 167, 200, 325
İrmiyâ.....85
İsa33, 46, 71, 83, 85, 86, 87, 112, 150, 204, 228, 241, 246, 257, 276, 284, 343, 344, 353, 355, 363, 367, 368, 374, 403, 409, 413, 430, 433, 445, 459, 475, 492, 497, 499, 578, 614, 618, 620, 665, 673, 712, 716, 747, 751, 758, 780, 790, 796, 818, 825, 826, 857, 859, 863, 896, 944, 1129, 1141, 1145
İsevî.....178
İsfahan.....156, 167
İsfakya.....44
İshak.....85, 203
İskender.....50
İsmâ'il20, 22, 168, 203, 213, 236, 492, 930, 983, 987, 989, 1001, 1007, 1045, 1046, 1056, 1082
İsmâ'il Aga20, 22, 980, 983, 987, 989, 1001, 1007, 1056, 1082, 1086, 1094
İsmail Belîğ.....97
İstanbulviii, 1, 2, 4, 5, 7, 11, 12, 15, 25, 33, 39, 44, 49, 57, 61, 66, 73, 81, 83, 89, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 102, 103, 104, 105, 106, 109, 110, 112, 114, 115, 118, 125, 126, 129, 132, 135, 137, 141, 143, 144, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 159, 162, 163, 166, 169, 186, 187, 369, 415, 420, 450, 927, 1196, 1200
İves.....85, 497
İyâb.....85
İzdin.....161, 332
İzîd206, 220, 233, 234, 418, 466, 473, 1103, 1153
İzzet el-Hâc Mehmed Paşa.....80, 1010
İzzet Paşa.....1010

K

Ka'be	109, 149, 150, 165, 198, 365, 380, 396, 405, 441, 444, 445, 464, 465, 529, 575, 580, 640, 649, 661, 663, 666, 676, 680, 731, 778, 779, 784, 785, 787, 799, 802, 803, 836, 853, 876, 912, 934, 956, 987, 996, 1033, 1101, 1156
Kâ'ur oğlu Memiş Aga	1051
Kabil	156
Kabîl	85
Kadîm	85, 100, 450
Kâdir	202, 988
Kâdirî	1020
Kâliyyos	161, 539
Kâmî	4, 6, 7, 8, 15, 16, 17, 19, 23, 26, 27, 28, 31, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 45, 46, 55, 59, 63, 64, 80, 81, 95, 106, 107, 108, 110, 111, 112, 115, 126, 146, 152, 158, 180, 185, 340, 342, 343, 344, 346, 348, 354, 355, 402, 424, 425, 429, 445, 454, 468, 512, 594, 608, 614, 632, 633, 640, 641, 643, 644, 719, 777, 786, 787, 818, 825, 830, 871, 872, 888, 892, 997, 1053
Kanber	91, 168, 174, 177, 703, 704, 705, 706, 707, 811, 812, 840, 1064, 1160
Kandahar	167, 294, 1112
Kandiyelî	7, 13, 44, 106, 115, 160, 162, 185, 293, 300, 311, 1075, 1092, 1112, 1136, 1190, 1233, 1234, 1235
Kânî	50, 56, 57, 59, 63, 112, 113, 115, 119, 123, 166, 289, 347, 446, 482, 511, 787, 906, 910, 959
Kansu Paşa	66, 978
Kânûh	85
Kanunî Sultan Süleyman	1, 64, 79, 96, 118, 145
Kanya	162, 540
Kaptan-ı Derya Husrev Mehmed Paşa	16
Kaptan-ı Derya Husrev Mehmet Paşa	16, 80
Kapı İmâmı 'Ömer Efendi	1003
Karabaş	1114
Karabaş Efendi	994
Karadeniz	169
Karagöz Beyzâde Hüsrev Bey	109
Karagöz Mehmed Aga	1149
Kârûn	428, 429, 494, 812, 893, 1094
Kâsım	85
Kâsım Aga	34, 80, 926, 1118
Kâsım oğlu Mehmed Aga	1087
Kâşic	85
Kâtib	34, 512, 831, 927, 932, 1048
Kaynân	85
Kays	102, 364, 374, 380, 421, 441, 673, 794, 862
Kayser	108, 434
Kâyû	85
Kazâ	85
Kâzım	90, 324, 562
Kâzım	85
Kebîr	85
Keçecizade İzzet Molla	2
Kefâlâlî Agako Ahmed Aga	1113

Kelîm	10, 87, 204, 211, 237, 287, 370, 373, 493, 499, 618, 620, 931
Kemahî Hacı Osman Paşa	80, 1174
Kemâleddîn-i İsfahânî	155
Kemâl-i Hucendî	147, 154, 158, 1092
Ken'ân	85, 199, 337, 497, 834, 930
Kerbelâ	165, 263, 387, 562, 567, 822, 1184
Kerrâr	113, 238, 287, 511, 604, 822
Keşan	106
Keşmirî	170, 690
Kethûda İzzet Bey	80
Key	54, 381, 1235
Keyeso	161, 1033
Keyeso Kal'ası	1107, 1148
Kıbrıs	2, 159
Kılaki	161, 541
Kisrâ	694, 1172
Koca Râgıb Paşa	126
Kol oğlu Dervîş Aga	1104
Kolağası Abdulaziz Bey	80
Kolağası Ahmed Bey	8, 17
Konya	7, 13, 38, 156, 166, 167
Körfez	1034, 1035
Köroğlu	54, 94, 102, 113, 114, 379
Krete	159
Kuddusî	1176
Kudûs	72
Kurd Aga-zâde Mehmed Aga	1125
Kurdoglu Latîf Aga	1101
Kübrâ	988, 1080, 1141, 1153

L

Lâhîn	85
Lâhûn	85
Lâmî	85
Lâmîî	114
Laşit	160
Lâtîf	85
Lâvî	85
Lâzîm	85
Lebîb	38, 112, 115, 996
Lebîb Efendi	2, 38, 112, 115
Lebîb-i Horasânî	115
Lebîd	150
Levhâr	85
Leylâ	102, 275, 380, 441, 447, 455, 463, 476, 549, 708, 778, 785, 976
Lûg	85
Lut	85, 86, 921
Lutfî	63, 115

M

Ma'bud	211, 429, 492, 560
Ma'nâ'il	85
mahlas	5, 6, 62, 133
Mahmud	11, 12, 34, 58, 80, 95, 114, 212, 486, 488, 492, 507, 508, 510, 534, 544, 560, 615, 728, 771, 922, 927, 957, 1088, 1089, 1149, 1163, 1165
Mahmud (I)	106
Mahmut (II)	1, 79, 80

Mahmud Han	79, 1108, 1134	1028, 1051, 1067, 1070, 1074, 1075, 1080,	
Mahmud-ı Sâni	1088, 1091	1081, 1085, 1089, 1093, 1099, 1103, 1107,	
Malatya	124	1129, 1134, 1135, 1139, 1143, 1152, 1153,	
Mâlik	92, 199, 239, 286, 431, 494, 547, 829	1159, 1167, 1168, 1174, 1179	
Mâlik-i Dînâr	92, 239, 286	Mevlânâ14, 40, 61, 66, 92, 116, 117, 120, 151,	
Malta	166, 933	156, 239, 266, 357, 358, 359, 364, 383,	
Mansur90, 92, 232, 277, 286, 478, 639, 656,		524, 531, 563, 571, 572, 573, 574, 580,	
804, 827, 887		583, 692, 747, 823, 834, 871, 944, 948,	
Manzah	85	977, 1032, 1092, 1108, 1109, 1132, 1170	
Maómud	226	Mevlânâ Celaleddin Rûmî	58, 90
Mar'aşî Hazret-i 'Alî Paşa	1093	Meydâş	85
Maraş	140	Meylân	85
Maverâünnahir	154	Mezâhim	85
Me'âbî	38	Mezhem	85, 499
Mecnun13, 102, 254, 275, 290, 359, 380, 402,		Misdâ	85
427, 428, 441, 442, 447, 448, 463, 468,		Mısır	39, 44, 84, 106, 124, 167, 168
473, 578, 679, 716, 725, 751, 778, 800,		Mısır Çâr-şu	9
812, 855, 893, 949, 951, 975		Mısırî	124, 125, 437, 439, 523, 829
Medîne	164, 165, 850, 879, 910, 1157	Mihâ'il	85
Mehdî	90, 238, 324, 475, 487, 528, 563, 1130	Mihrás	85
Mehemmed9, 80, 327, 329, 506, 563, 664,		Mînu	1084
985, 1000, 1009, 1014, 1044, 1046, 1047,		Mîr 'İzzet Ahmed	1168
1057, 1071, 1156		Mîrî Emîn	38
Mehemmed Efendi	1024	Mîzâd	85
Mehemmed Emîn	1009	Mollâ 'Alî	34, 36, 1083, 1103
Mehmet (III)	79	Mollâ 'Ömer	996
Mehmet (IV)	79	Molla Câmi	151
Mehmed4, 7, 9, 11, 12, 16, 17, 19, 36, 57, 81,		Mollâ Hüseyin	1133
83, 84, 89, 90, 93, 95, 97, 98, 102, 103,		Molla Üftâde	145
118, 132, 693		Mollâ-yı Rûmî	14
Mehmed 'İzzet Paşa	985	Monlâ-yı Rûm	14
Mehmed Aga	1007, 1014, 1018, 1074, 1175	Mora	56, 97, 106, 127, 131, 138
Mehmed Dede	90	Mornez	161, 425
Mehmed Efendi	89, 140, 1000, 1048, 1155	Moros	i, 16, 28, 29
Mehmed Emin Efendi	97, 1009	Moskov	178, 488, 1108
Mehmed Enes	17, 19	Mu'aylâfî	85
Mehmed Râşid	1015	Mu'în	85, 291, 498, 1096
Mehmed Tevfik	1105	Muallaka	150
Mehmet	102	Muâüafâ	284, 325, 745
Mehmet Hakkı Paşa	80	Mubsil	85
Mehmet Paşa	80	Muğla	141
Mehmûn	85	Muhammed61, 85, 86, 89, 117, 149, 153, 164,	
Mekke	106, 165, 1156, 1157	165, 212, 234, 256, 284, 369, 370, 371,	
Menbed	85, 497	372, 373, 437, 479, 492, 499, 562, 566,	
Meóemmed	664	567, 568, 583, 585, 586, 623, 624, 628,	
Merham	85	636, 637, 790, 852, 921	
Merkân	85	Muhammet Bakır	90
Mersûh	85	Muhammet Esad	143
Meryem 86, 250, 296, 367, 368, 373, 403, 413,		Muhammet Mehdî	90
451, 569, 786, 793, 921, 1023, 1041, 1050,		Muhammet Muhyiddin	145
1061, 1070, 1125, 1141, 1142		Muhammet Takî	90
Meryem Hatun	1022, 1041	Muharrem	39
Merzifonlu Mustafa Paşa	80	Muhemmed Bâkır	90
Mesih11, 86, 237, 287, 468, 500, 619, 722,		Muhibbî	64, 118
786, 805, 808, 921		Muhlâd	85
Mesihâ97, 199, 236, 250, 355, 579, 586, 587,		Muhtasır	85
804, 819, 854, 931, 1109		Muhyî	9
Mesiôâ	237	Muhyî'd-dîn	165, 683, 748, 822, 823
Meslûn	85	Muhyî'l-ma'ânî	33, 46, 150, 430
Mevlâ197, 201, 203, 205, 220, 246, 247, 252,		Muhyiddin-i Arabî	90
300, 315, 317, 410, 418, 491, 500, 529,		Murat (II)	79
530, 532, 534, 544, 587, 671, 680, 923,		Murat (III)	79
924, 929, 931, 935, 942, 979, 986, 1001,		Murad (IV)	79, 100, 122

Murâd80, 167, 309, 506, 507, 509, 687, 731, 957	
Murat Hüdavendigâr	79
Murdârîm	85
Murnos	1038
Murtazavî	14, 389, 563
Musâ11, 86, 87, 95, 97, 134, 199, 200, 204, 213, 228, 245, 248, 257, 276, 406, 409, 413, 428, 459, 499, 562, 569, 737, 747, 751, 921, 931, 1042, 1089, 1172	
Musa Kâzım	90
Musâ Paşa	1118
Mustafa (I)	79
Mustafa (II)	79
Mustafa (III)	1, 2, 79
Mustafa (IV)	1, 79, 80
Mustafa	i, 80, 386, 387
Mustafâ4, 6, 9, 10, 11, 12, 15, 27, 38, 61, 64, 77, 80, 83, 89, 93, 95, 99, 100, 103, 120, 141, 186, 234, 256, 261, 272, 284, 302, 303, 305, 306, 325, 326, 333, 360, 386, 387, 492, 507, 508, 510, 524, 559, 567, 568, 699, 875, 929, 935, 957, 979, 990, 991, 999, 1008, 1016, 1019, 1020, 1035, 1037, 1038, 1040, 1044, 1052, 1064, 1074, 1078, 1101, 1114, 1118, 1131, 1134, 1146	
Mustafâ Aga	1017
Mustafâ Hân	126
Mustafâ Hâce Efendi	1021
Mustafa Paşa	80, 137
Muza'tâm	85
Müdrîk	85, 498
Müftî Efendi-zâde	1024
müftî'l-enâm	9, 335, 1000, 1057
Müftî-i Hanya	65
Mühmem	85, 497
Müste'ân	1025, 1062, 1080, 1132, 1141
Müteveslih	85

N

Na'imâ	10
Nâbî11, 46, 50, 56, 57, 63, 64, 103, 104, 106, 112, 118, 119, 121, 122, 123, 134, 147, 156, 316, 320, 331, 336, 347, 369, 373, 376, 383, 403, 404, 425, 426, 435, 456, 466, 481, 510, 641, 665, 666, 667, 786, 864, 894, 906, 931, 1110, 1128	
Nâfiz Efendi	1127
Nahîfe Meryem	1125
Nahîfî	38, 63, 120
Naib İbrahim Efendi	80
Nâimâ Tarihi	10
Naki	90
Nakşî	63, 120, 415
Nakşibendî	127, 151
Nâmî	63, 121
Nasdavîn	85
Nâsî	85
Nasîr	85
Nasre'd-dîn	748, 1102
Nasreddin Hoca	90
Nâşid Beg	38

Nâvî	85
Nazîr	85
Nebî88, 105, 124, 199, 202, 218, 220, 225, 235, 272, 410, 486, 487, 488, 489, 527, 931, 1038, 1156	
Neccarzâde Şeyh Rızaeddin Efendi	127
Necdeyn	1156
Necdî	1156
Necef	165, 750, 795
Nedîm54, 57, 63, 64, 74, 106, 121, 122, 127, 129, 142, 211, 233, 376, 381, 440, 442, 510, 695, 790, 809	
Nef'î56, 57, 74, 100, 105, 112, 119, 122, 123, 347, 376, 383, 483, 509, 1137	
Nefî	63
Nemah	85
Nemçe	178
Nemrud	87, 213, 690, 829
Nesîmî	137
Nev'î	83
Nevres	63, 123, 124, 450, 452
Nevres Efendi	450
Nîl	167, 68, 273, 1052
Niyazî-i Mîsrî	58, 75
Niyâzî-i Mîsrî	63, 90, 124, 125
Nu'mân	85, 199, 335, 497, 927, 1000
Nu'mân Aga	1130
Nu'mânî	1130
Nuh85, 86, 87, 203, 227, 241, 245, 432, 499, 620, 796, 852, 921, 1104	
Nurî1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 83, 84, 85, 87, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 162, 163, 164, 166, 167, 169, 171, 172, 174, 175, 176, 177, 179, 180, 181, 182, 185, 191, 192, 193, 208, 209, 231, 239, 281, 326, 389, 411, 419, 420, 421, 422, 423, 427, 429, 432, 434, 435, 436, 440, 442, 443, 445, 446, 450, 451, 452, 453, 454, 456, 459, 460, 464, 480, 505, 512, 518, 596, 616, 621, 644, 667, 714, 727, 734, 743, 756, 783, 857, 862, 864, 905, 921, 948, 959, 986, 998, 999, 1011, 1190, 1233, 1234, 1235, 1236	
Nurî 'Osmân	4, 32, 47, 55, 302, 933
Nuşîrevân	1088

O

Orhân	79, 80, 957
-------------	-------------

Osman (III)..... 79
 Osmani, 4, 5, 7, 8, 15, 25, 35, 38, 39, 40, 41,
 42, 43, 44, 80, 81, 87, 88, 117, 124, 125,
 144, 156, 163, 249, 276, 300, 301, 420,
 505, 507, 532, 535, 957, 1019, 1048, 1058,
 1069, 1073, 1154, 1163, 1164, 1166, 1167,
 1173, 1186, 1190, 1233, 1234, 1235, 1236
 Osmân Aga..... 1029, 1102, 1158
 Osman Ahyed..... 7, 17, 19, 25, 44
 Osmân Efendi..... 984, 1097, 1175
 Osman Emin..... 4
 Osman Gazî..... 79
 Osman Nûrî..... 4
 Osman Paşa..... 29, 81, 184, 1160, 1167, 1168,
 1173, 1174
 Osmanlı, 1, 2, 3, 4, 7, 15, 43, 54, 55, 68, 76,
 79, 117, 118, 156, 162, 166, 182, 1190,
 1191

Ö

Ömer..... 22, 28, 65, 80, 82, 87, 88, 126, 137, 151,
 152, 334, 336, 350, 535, 585, 701, 926,
 945, 1003, 1030, 1031, 1040, 1053, 1092,
 1097, 1117, 1187
 Ömer Aga Uzun Bekir-zâde..... 1117
 Ömer Çâvuş..... 1031
 Ömer Efendi..... 1097
 Ömer Said Efendi..... 22, 28, 65, 81, 152, 1092

P

Pâs[il]..... 85
 Pazarbaşızâde Osman Servet Efendi..... 135
 Pazartesi..... 31
 Penbe..... 141, 458, 592, 1160
 Perniyan..... 169, 688
 Peygamber..... 10, 57, 64, 84, 109, 157, 198, 203,
 204, 211, 215, 216, 217, 228, 243, 255,
 262, 336, 434, 472, 487, 560, 566, 646,
 831, 833, 881, 931, 1123, 1161
 Pîşînoğlu..... 1039
 Pîşîn-zâde..... 1038, 1187
 Pîşîn-zâde Mustafâ Aga..... 1059

R

Ra'uf..... 211, 233
 Rab..... 35, 98, 205, 211, 212, 214, 222, 258, 417,
 466, 505, 512, 532, 593, 598, 602, 633,
 648, 696, 753, 807, 811, 832, 838, 862,
 866, 867, 899, 900, 948, 984, 986, 999,
 1001, 1008, 1013, 1018, 1015, 1020, 1022,
 1025, 1037, 1044, 1045, 1049, 1050, 1056,
 1060, 1061, 1066, 1079, 1085, 1089, 1095,
 1115, 1130, 1131, 1140, 1143, 1147, 1150,
 1168, 1176, 1181, 1182, 1185
 Rabâh..... 85
 Râbi'a..... 1141
 Râbûn..... 85
 Rafyol..... 160, 354

Râgıb..... 63, 106, 126, 143, 144, 156, 297, 349,
 447, 448, 702
 Rahîlân..... 85
 Rahîm 211, 212, 233, 287, 1028, 1093, 1179
 Rahmân 198, 360, 409, 561, 838, 1124
 Rahyûl..... 85
 Ramîl..... 85
 Râsih..... 996
 Râsîl..... 85
 Rasuhî..... 996
 Râtib..... 74, 127, 144, 297, 582
 Râtib Ahmed Paşa 127
 Râtib Paşa 64, 74, 127
 Re'îs..... 85
 Resmî..... 35, 163, 174, 910, 1005
 Resmî Ali Baba 56, 59
 Resmo..... 44, 160, 164, 300, 1014, 1152, 1173
 Resul..... 6, 23, 29, 88, 125, 142, 197, 199, 201,
 209, 213, 214, 215, 219, 220, 222, 223,
 226, 232, 239, 247, 253, 257, 265, 273,
 307, 324, 358, 361, 389, 411, 415, 417,
 461, 490, 491, 495, 499, 501, 505, 523,
 526, 527, 528, 548, 560, 561, 566, 568,
 572, 582, 583, 584, 585, 603, 695, 738,
 779, 821, 836, 838, 848, 849, 850, 853,
 881, 938, 950, 1003, 1025, 1061, 1093,
 1108, 1145, 1179
 Resulullah..... 6, 24, 29, 30, 86, 209, 214, 411,
 848, 849, 850
 Reş'in..... 85
 Reşâd..... 85
 Reşîd..... 551, 552, 632, 973, 986, 1019
 Revân..... 85
 Reyhân..... 85
 Rîdân 85
 Riêvân..... 493, 955, 1070, 1085, 1130
 Rîzâ..... 90, 324, 562, 709, 1094
 Rîzaeddin..... 63, 127
 Rindî..... 63, 64, 128
 Riyâzî 55
 Roba İbrâhîm Aga..... 1118
 Rûbâl..... 85
 Rufâ'î..... 494, 1170
 Rukalî Hâcî 'Osmân Aga..... 1028
 Rukalî-zâde..... 1029, 1158
 Ruken..... 85, 497
 Rukiyye 1101, 1106, 1134
 Rûm..... 29, 35, 43, 44, 45, 55, 75, 87, 96, 119,
 135, 150, 160, 200, 256, 280, 330, 331,
 332, 357, 392, 406, 408, 430, 486, 506,
 509, 555, 574, 695, 780, 897, 963, 977,
 991, 1035, 1090, 1112, 1181
 Rûmî 39, 40, 42, 43, 116, 269, 398, 563
 Rûstem..... 118, 259, 323, 324, 386, 431, 452,
 453, 487, 646, 661, 694, 792, 846, 847,
 979, 995, 1145
 Rüşdî..... 426
 Rüşdî..... 63, 64, 103, 129, 349, 426, 427, 651,
 790

S

Sa'd..... 85, 497

Sâ'dim	85	Sarîh	85
Sa'îd5, 20, 350, 701, 926, 941, 942, 945, 1019, 1047, 1179		Sârim.....	85
Sa'îd Aga	1018, 1019	Sâsân.....	85
Sa'dî63, 131, 153, 154, 155, 384, 443, 695, 701, 1040		Sâyî'ân	85
Sa'dî Efendi	131	Sâyîd.....	85
Sâ'ib46, 143, 153, 154, 156, 342, 382, 595, 631, 701, 702		Sâzân.....	85
Sâ'ib-i Tebrizî.....	156	Sefân.....	85
Sâ'im.....	85	Selanik	101
Sabâh	85	Selfîn.....	85
Sabîh	85	Selim (II).....	79
Sâbih	85	Selim (III).....	1, 2, 79, 127
Sâbit11, 57, 63, 85, 105, 106, 129, 130, 138, 142, 149, 383, 408, 439, 448, 498, 571, 592, 593, 695, 716, 775		Selîm.....	80, 311, 312, 506, 508, 957
Sabrî49, 56, 63, 73, 130, 131, 396, 397, 398, 847		Selîm Aga	1160
Sabuncu-zâde	1095	Selim Sırrî Paşa	139
Sâdık	90	Selmân.....	157, 491, 493, 1075
Sadîf.....	85	Selman-ı Savecî.....	157
Sâdim	85	Semerkanlı Hafız Hacı Mehmed Bulak	93
Safâ	85	Semî.....	554, 1155
Safiyye.....	998, 999	Semyûn.....	85
Safvân	85	Ser-defter Dervîş Süleymân.....	1105
Sağır Hasan Aga	1042	Servet11, 50, 63, 135, 136, 320, 446, 511, 787, 929, 961	
Sahbân	85	Seydî Aga	1029
Sâhid	85	Seyfeddin Efendi	42
Sâhim	85	Seyran Baba	29, 1171
Sahlâ	85	Seyyit Hüseyin Mollâ Emîn	1098
Sahn-ı Seman.....	138	Seyyit Vehbî	146
Sâib	46, 64, 156	Seyyit Abdullah Paşa	81
Sâib-i Tebrizî	11, 156	Seyyit Hasib Mustafa Paşa	27, 80, 136
Saîd	5	Seyyit Mehmed Paşa	107
Sakız.....	95, 166	Seyyit Nesimî	90, 137
Sakız Adası	95	Seyyit Vehbî	63, 64, 137, 138, 146
Salacıoğlu11, 12, 13, 14, 39, 55, 56, 58, 59, 61, 63, 104, 120, 121, 132, 133, 411, 419, 420, 423, 424		Sezayî	63, 90, 138
Salacıoğlu Mustafa12, 14, 15, 38, 56, 58, 59, 104, 132		Siddîk88, 93, 238, 249, 265, 380, 390, 560, 585, 1004	
Salacızade9, 13, 90, 92, 132, 133, 283, 284, 285, 286, 287, 409, 419, 423, 431, 657, 714, 868, 914, 929, 1064		Sırrî63, 133, 139, 278, 311, 312, 405, 406, 453, 758, 877, 929	
Sâlih.....	85, 86, 921	Sırrî Selim Paşa	80, 139, 140
Sâlih Efendi	1027, 1032, 1147, 1181	Sibât.....	85
Sâliha Hatun	1021	Sikender.....	51, 100, 408, 428, 638, 909, 928
Sâlik.....	63, 133, 144, 274, 390, 452, 453	Sinâ.....	207, 250, 342, 663
Sâlik Efendi.....	452	Sina Dağı	168
Sâlûm	85	Sitânbul	166, 806
Sâm	86, 323, 330, 394, 532, 921, 1154	Sivas	105, 125, 129, 439, 593
Samed	1142	Siyavuş Paşa	66, 978, 979
Sâmî11, 38, 56, 63, 64, 76, 80, 134, 135, 171, 292, 295, 296, 328, 393, 395, 811, 908, 909		Sufî Efendi	1024
Sâmî Ebu Bekir Paşa11, 38, 56, 63, 64, 76, 80, 134, 295, 296, 908, 1134		Suheyb.....	85
Sancak.....	85	Suhte Ahmed Aga.....	1008, 1022
Sânîd	85	Suhte-zâde16, 540, 923, 993, 1054, 1063, 1068, 1081, 1152	
Sânûh	85	Suhte-zâde Dervîş Aga	993
Sarâyılı	162	Sultân Ahmed.....	1180
Sarâyılı-zâde Mustafâ Aga	1026, 1097	Sultan Bahaeddin.....	90, 144
Sarığı Güzel.....	134	Sultân Hamîd	113, 511
		Sultan İbrahim.....	79, 1131
		Sultân Mahmud1088, 1129, 1139, 1164, 1174, 1179, 1180, 1185, 1088	
		Sultân Mehmed	79, 506, 507
		Sultân Murâd123, 1134, 1136, 1139, 1140, 1141	
		Sultân Murâd-ı Râbi	123
		Sultan Mustafa	126, 1076, 1077

Sultân Selîm	67, 99, 386, 511, 1035, 1037, 1052, 1053
Sultan Süleyman	81, 118
Sübhân	361, 990, 1081, 1086
Süleyman (II)	79
Süleyman	11, 15, 27, 80, 85, 86, 87, 93, 120, 150, 199, 200, 204, 237, 263, 359, 385, 492, 498, 506, 507, 512, 534, 722, 782, 802, 852, 878, 885, 904, 907, 921, 954, 957, 981, 1036, 1048, 1054, 1076, 1139, 1162
Süleymân Baba	1111
Sümbülzade Vehbî	2, 52, 53, 62, 63, 75, 138, 140, 146, 373

Ş

Şâfi'î	91, 199, 1132
Şahidî	63, 141
Şâhim	85
Şâkir Süleymân	980
Şâkire	1169
Şam	51, 163, 167, 168, 171, 174, 200, 508, 558, 766
Şâri	85
Şarkikarahisar	127
Şefîk	1157, 1158
Şehlâlîzâde Şeyh Ahmed Efendi	128
Şem'ûn	85
Şemâ'il	85
Şemmâh	85
Şemmâs	85
Şemtân	85
Şercîl	85
Şerîb	85
Şerîf	44, 63, 64, 87, 98, 209, 223, 230, 240, 253, 258, 260, 262, 264, 369, 400, 401, 409, 415, 416, 444, 499, 523, 599, 691, 693, 694, 695, 696, 751, 752, 835, 912, 913, 995, 999, 1016, 1061
Şerîf Ağa	38, 141
Şerîf Efendi	80, 142
Şerîf Mehmed Ağa	141, 1095
Şerîf Mustafâ	999
Şerîf Süleymân	1087
Şerîf-zâde	1015
Şerûhîl	85
Şevket	11, 50, 54, 150, 289, 342, 349, 382, 430, 631, 882, 1040, 1164
Şevketî	157
Şevket-i Buhârî	157
Şeyh Gâlib	2, 15, 38, 57, 74, 142, 143
Şeyh Mağribî	91, 90, 882
Şeyhî	134
Şiblî	90, 91, 239, 277, 494
Şîrâz	154, 404, 421, 427, 612
Şîrî Ali Bey	64, 143
Şît	85, 86, 493, 497, 921
şîtâ'iyye	1127
Şu'ayb	85, 86, 204, 236, 493, 497, 921
Şuşân	85
Şükrî	63, 144

T

Tâbih	85
Taftazanî	90
Tâhâ	206, 217, 276, 417, 568
Tâhir	34, 492, 869, 927, 1003, 1004, 1170
Tahir Efendi	81
Tâhir Efendi	34, 81, 869, 927
Tahmişçi Mehmed Efendi	95
Tâib	144, 297
Taif	165
Takî	90
Tâlib	53, 58, 63, 147, 156, 376, 392, 393, 422, 473, 631, 702, 880, 924, 945
Tâlib-i Amûlî	57, 157, 158
Tamîl	85
Târut	32
Taybe	164, 165, 527, 1156
Tebriz	154, 156
Tekke	12
Tîmur	75, 96
Tokad	1175

U

Uhnûh	85
Urfî	50, 152, 157, 158, 259, 267, 383, 512, 777, 894, 1040
Urfî-i Şîrâzî	158
Uziçe	129

Ü

Üftâde	63, 145
Ümmî	9, 10, 479, 492
Ümmü Gülsüm	1009, 1010
Üsküdârî	9, 281, 283, 979
Üsküdarlı Haşim Baba	11
Üsküdarlı İbrahim Sırrî Efendi	139
Üveys	108
Üzeyr	85, 237, 493, 497

V

Vâcid Efendi	38
Vâdim	85
Vahyî	64
Valâm	85
Vâlihî	145
Vâsîf Ahmed Efendi	1182
Vâsim	85
Vedud	211
Vehbî	14, 19, 31, 32, 47, 137, 138, 140, 146, 147, 152, 350, 373, 384, 448, 449, 556, 581, 582, 583, 613, 614, 654, 759, 839, 840, 858, 861, 864, 865, 924, 1090, 1109, 1110, 1111
Vehhâb	1094
Vekîl-harc oğlu	1083
Vefî Beg	697, 698
Veliyyüddin Mucâhid	12
Vesîm	93, 148, 266

Vesveseli Hâfız Efendi	1037
Veys Aga-zâde Veys Aga	1124
Veyse'l-Karanî	91, 406, 444, 881
Veysî	134
Vicân	85

Y

Ya'kûb	85, 86, 203, 241, 245, 258, 271, 337, 342, 493, 498, 597, 647, 663
Yâbiz	85
Yabkîn	85
Yahyâ	4, 6, 7, 8, 16, 17, 19, 27, 28, 33, 36, 38, 39, 45, 80, 85, 86, 95, 107, 108, 112, 115, 237, 241, 343, 344, 346, 492, 498, 921, 1047, 1053, 1055
Yahyâ Aga	1017
Yahyâ Aga-zâde	1083
Yahyâ Kâmî	997
Yânîd	85
Yânûh	85
Yanya	139
Yânyalı Cân oğlu Yorgaki	1123
Yâsîn	206, 217, 409, 568
Yavuz Sultan Selim	79
Yazıcızade Mustafa Paşa	80
Yehudî	243
Yemen	79, 163, 167, 168, 444, 507, 1128
Yemenli Kansu Paşa	67, 978
Yeniçeri Hâcî Mehmed	1033
Yenikapı Mevlevîhânesi	143
Yeniköy	161, 539
Yenişehir	97, 106, 137
Yerlüyan Agası Müftî-zâde İbrâhîm Aga ...	1100
Yesma	85, 498
Yesrib	164
Yetba	85
Yezdân	197, 206, 231, 323, 324, 325, 329, 330, 332, 386, 417, 473, 491, 499, 506, 509, 534, 561, 585, 637, 826, 957, 996, 1052, 1141, 1164, 1166, 1167
Yezîd	165, 444, 494, 779, 795, 911, 1133
Yıldırım Han Medresesi	141
Yûhî	85
Yunus	10, 83, 85, 124
Yunus Emre	10, 83
Yûnuş	85
Yusuf	12, 72, 80, 83, 86, 87, 118, 190, 191, 199, 203, 213, 215, 236, 258, 271, 276, 337, 342, 343, 344, 353, 418, 493, 498, 514, 583, 597, 632, 641, 647, 663, 703, 710, 711, 722, 747, 776, 811, 824, 839, 840, 848, 873, 897, 898, 915, 921, 1009, 1050, 1079
Yusuf Aga	72, 80, 337, 994, 1006, 1009, 1010, 1078, 1079
Yusuf Aga-zâde	1010
Yusuf Baba	1006
Yusuf Bandırmavî	12
Yusuf Paşa	1028
Yûşa	85
Yûsrî	63, 148

Z

Zâ'ir	85
Zâhûn	85
Zâmil	85
Zânîn	85
Zehrâ	199, 250, 263, 277, 838, 1002, 1029, 1047, 1080, 1098, 1113, 1141
Zehrâm	85
Zehrân	85
Zekeriyyâ	85, 86, 237, 492, 592, 921
Zencebîl	85
Zerkân	85
Zerko	1101
Zerko Mustafâ	1102
Zeynel Abidin	90, 109, 434
Zihnî	63, 148, 149
Zühdî Şeyh 'Alî	1148
Züleyhâ	213, 318, 380, 583, 897
Züleyhâ Nâ'ile	1106, 1107
Zülkifl	85

ÖZET

AYDIN, Abdullah, **Hanyalı Nûrî Osman ve Dîvânı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara 2009.

Hanyalı Nûrî Osman H. 1172/ M. 1758-1759 ile H. 1230/ M. 1815 tarihleri arasında Girit adasının Hanya ve Kandiye şehirlerinde yaşamıştır. Şair elli sekiz yıllık ömrüne ondan fazla eser sığdırmıştır. Nüshaları tespit edilen altısının üçü manzum üçü de mensurdur. İçerisinde 1152 şiir bulunan hacimli dîvânı bu tezde tenkitli metin olarak hazırlanmış ve başına da inceleme ilave edilmiştir. Hemen her nazım şeklinde şiirler yazan Nûrî, içerik bakımından yenilik arayışlarını gazellerinde denemiş, kısa mesnevilerinde de birbirinden ilginç konuları işlemiştir.

Nûrî Dîvânı, bize Girit'teki sosyal ve siyasî hayat hakkında da bilgiler vermektedir. Bu çerçevede incelendiğinde Girit'teki hem dinî hem de milliyet bakımından çeşitlilik, pek çok insanın ölümüne yol açan salgın hastalıklar, halkın giyim tarzı, devlet adamlarının tayinleri vs. unsurlarla karşılaşmaktayız.

Nûrî'nin şiirlerinden devlet adamlarının önderlik ettiği ve Girit halkının da ilgi gösterdiği bir edebî muhitin teşkil edildiğini görmekteyiz. Aynı zamanda divan sahibi olan ve Girit'te valilik yapan Ferhat Paşa ile Sami Ebu Bekir Paşa bu muhitte etkin rol almış kişiler arasındadır.

Nûrî Dîvânı'nın dikkat çeken bir başka özelliği de değişik sebeplerle doksan civarında şairden söz etmesidir. Bunların arasında diğer biyografi kaynaklarında isimlerine rastlamadığımız kişiler de olması Nûrî Dîvânı'nın önemini arttırmaktadır. Nûrî bu şairlerden bazısına nazire yazmış, bazılarının şiirlerini de tahmis etmiştir. Yazdığı atmış beş tahmis ile edebiyatımızda en fazla tahmis yazan şairler arasında yer almıştır.

Anahtar Sözcükler

1. Girit
2. Hanya
3. Nûrî
4. Dîvân
5. Rumca

ABSTRACT

AYDIN, Abdullah, **Hanyalı Nûrî Osman ve Dîvânı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara 2009.

Hanyalı Nuri Osman lived in the cities , Hanya and Kandiye on Crete Island between 1172 – 1230 according to the Islamic Calendar , 1758 – 1815 according to the Gregorian Calendar. He managed to produce more than ten works of literature in his fifty-eight years life. The copies of his six works were discovered. Three of them were written in verse and the other three in prose. His voluminous Collected Poems (Divan) consisting of 1152 poems has been prepared as a critique in this thesis and added an analysis to its beginning. Nuri who wrote poems almost in all poetic forms tried his innovation attempts in his ghazals in terms of content and handled interesting issues in his short mesnevis.

Nuri's Collection gives us information about the social and political life in Crete. From this point of view we meet issues such as religious and national diversity, epidemic diseases which caused to many people's death , public's clothing style and appointments of statemen.

A literary atmosphere were formed in Crete by the effect of Nuri's poems. The statesmen were the pioneers and the public showed an interested in this atmosphere. Ferhat Paşa and Sami Ebu Bekir Paşa who owned collections (Divan) and were previous governors of Crete played an important role in the literary atmosphere.

Another striking characteristic of Nuri's Collection is that it tells about ninety poets for various reasons. In his books we saw the names of unknown poets whom we didn't come across in the biography sources before and this

enhances the importance of his Collection. With his 65 tahmis he is among the writers who wrote the most tahmis.

Key Words

1. Crete
2. Hania
3. Nûrî
4. Dîvân
5. Romaic